BIBLIOTECA NAZIONALE VITT. EMANUELE
14
12 F
11

FARNESI ALFREDO
ROMA
B.V.E.
LEGATORE DI LIBRI

14.12.5.11

Fertiliſſima Aegidij Romani quolibet/ta caſtigatiſſima Laurentij Amolini Rhodigini opera Plurimis etiã ab eodẽ marginum altrinſecuſq; ap pẽdiculis do nata.

Eiuſdem Laurentii Amolini Philoſophi tractatus in declaratiõe multaꝝ propoſitio num Auerroys ⁊ aliorum philoſophorum.

Joannes franciſcus Burana Veronenſis artium candidatus Laurentio Amolino ſuo.

Hectora ꝗ patriae muros: arcemq; tenebat:
Et priamum Heſionae ꝗ datus in precio eſt
Aiacem lacbrymis ꝗ paſſus digna: ⁊ Viliſſem
Quod terra ac ponto peſſima multa tulit:
Ut priſci dixere patres: qꝛ nomina rebus
Indita naturas ingeniumq; notant:
Sic te laurentem chari dixere parentes:
Quod lauro dignus ſaepe futurus eras.
Corrigis Aegidium Laurenti: plurima condis:
Debentur merito Laurea ſerta tibi.

Bibliotheca S. Honuphrij

nctus Amolynus Rhodiginus Obſeruandiſſimo: ac plurimũ veneran-
driſto domino Dominico Grimano ſancti Nicolai inter imagines Cardi
Patriarchae Aquileienſi meritiſſimo. S. P.

NUncupaturo mihi noiatim (de more) quaecũq; ad hãc Aegi
dij Romani recognitionẽ tumultuariã opa lu-
craui. Candidiſſime Doctiſſimeq; Grimane: vnus (Hercules) omniũ
ſp occurrebas: cuius auſpicijs rite τ ſecuriſſime poſſent publicum po
ſtulare: qui in eo iam ſis doctrinae ac humanitatis albo ꝯſtitutus: vt non ſolũ hãc
praerogatiuã tibi iure quaſi quodã ordiario vẽdices: ſʒ patrocinijũ et quaerẽti nõ
aliae ſint pulſandae fores. Diſtinuit tñ hactenus: nimis fortaſſis intẽpeſtiuus: di-
ſtinuit tñ haerẽs qdam ac tacitus me rubor meus: ſi te vir bñ de noie adhuc no-
tus talibus iterpellare auderẽ: quẽ repulit tandẽ cum mea in te obſeruantia: tũ cen-
ſurae tuae aeſtimatio: τ auctoritatis ſummae pondus: vt nõ mediocris eruditio-
nis rudimẽtũ videri debeat ad te ſcripſiſſe. Praeſertim ſi illud Ariſtotelis pariter
τ Platonis Simbolũ audiat. vnicuiq; ſua. τ non niſi idẽ apud vtroſq; cenſeatur
Phs τ Sacerdos. Te vo iãpridẽ nouimus τ re τ noie chriſti militẽ τ Sacer
dotẽ aegregiũ: q diuinas litteras ſupraq; dici poſſit ſitienter amplexaris: τ doctos
foueas indiſcriminatim: q Cardinalẽ prorſus agis integerrimũ: eminẽtiſſimũ: nec
feruligerus mõ (quo vtitur in Gorgia adagiõe Plato) ſʒ inſup Bacchus exiſtas
qui poſtremo ad id culminis i Romana eccleſia apiciſq; peruenisti: vt nõ ſit laudũ
tuarum ois tpis: ois loci icidẽns obuius ſermo τ negocioſiſſimi occupatiſſimiq; phi
qualis (Dij deaeq; oẽs) vnus oium ſiʒ: ſed oratoris potius ſummi: τ ocioſiſſimi.
Verum vt ad Aegidiũ meũ redeã: quo internuncio in tua demerenda gra vti libuit:
i eo labor noſter: q totũ priſtinae ſinceritati reſtituimus: nuſq; ſibi ꝯſtãteʒ infinita
librariorum incuria: q appendiculas adiecimus omnifariã cuiuſcũq; generis: q non
ſemel Doctorẽ a calumnia aſſerim⁹: ſingulaq; ſuis auctorib⁹ ſuis locis reddim⁹:
quorũcũq; in vniuerſum obiter meminerit: marginiq; ex archetypis adſcribim⁹:
vt eo pacto lectorẽ ſemp a riuulis ad fõtes: a ramis ad radices ꝺducerem⁹: Mul-
taq; de noſtro addidimus non incurioſa ſi qs ſubſecundanas extẽporaneaſq; vigi-
lias forte nõ aſpernetur: carptim tñ ſingula τ vellicatiʒ: vt veluti in aegipto currẽ
tes canes bibiſſe ac ꝯtinuo aufugiſſe videamur: nec.n. aliud tã paruo tramite tran-
ſigi abſolutius poterat: alioqn nec decuerat locorum tãtiſp admonentẽ. Vnũ dũtaxat
adijciã nihil i ope iſto nõ nitidũ: floruletũ: τ doctũ reperiri: vtpote qd̃ ꝑ ceteris ab
ipſo aeditis notetur a multis: vt nõ aliunde fundamẽtarij ſcriptoris nomẽ id vbiq;
ſectarum vbiq; phorum inuidioſiʒ vendicauiſſe q̃ ex quolibetis putariʒ. Quid.n. aliõ
hoc tandẽ quolibetũ (ſic Parrhiſini litteratores: praecipua ingeniorum periclitantẽ
ta: nuncupant) q̃ recõditioris cuiuſpiã promiſcuaeq; diſciplinae corrollariũ: Er-
go igitur nõ iã mutila: ſemilacera: inuerſa: ac nihili verba: ſed Aegidiũ meum hilario
re fronte ſuſcipias: necnon q̃ecũq; in eo ad bonã frugẽ ꝑtinentiũ ſuggeſſimus: aeter
niſi (ita Dij faxint) perpetuoq; nomini tuo dicata. Vale.

℃ Aegidy Romāi Auguſtiniani archiepiſcopi Bituriē:lucidiſſimi fundamentariq; ſcriptoris quolibetta vtiliſſima. Quolibettum. I.

Et queſtiones propoſite in noſtro quolibetto ad debitum ordinē reducātur dicere poſſumus ꝙ ens p̄ma facie diuidit̄ in cāz ⁊ cauſatum: in actū ⁊ potentiam: q̄ ens vel eſt actus purus cauſa nō cauſata vt deus ipe: vel nō eſt actus purus: ſed eſt quid cauſatum babēs potentialitatem admiꝑtam.

Prima facie intellige obiectiue: ⁊ roe eius quod imediate attigit mēbra diuiſiōis ſcʒ dei. alia diuiſio pōt eſſe p̄ alios alia rōne.

℃ Omnis igitur queſtio vel erit de ente primo: vt de ipo deo: vel de entibus ſecūdis: vt de rebꝰ cauſatis ⁊ creatis. In ipſo autem deo quedam ſunt pertinentia ad eſſentiam: vt attributa eſſentialia: quedā vero ad perſonas: vt ꝓprietates ⁊ notiōalia. Queſtiones ergo pertinentes ad deum vel ſunt de eſſentialibus vel de perſonalibus. Circa eſſentialia querebantur duo. Primo querebatur de dei potentia. Secundo de dei predeſtinatione. Queſtio. I.

Circa diuinam potentiam erat qō. Utrum diuina virtute vnuz ⁊ idez ſimul poſſit eſſe in duobus locis. Introducebatur autem hec queſtio pro beato Ambroſio: qui cum eſſet mediolani ⁊ celebraret ibidem: viſuz fuit ſibi dum erat mediolani ꝙ ipſe eēt turonis: ⁊ intereſſet exequys beati Martini tunc defuncti: ſic etiā his qui intererāt exequys illis viſuz fuit ꝙ beatus Ambroſius intereſſet ibidem. Ex hoc ergo ſumpta occaſione querebatur. Utrum diuina virtute idem poſſet eſſe in diuerſis locis. Et arguebatur ꝙ ſic: q2 deus habet potentiam infinitam non impeditam: ad omnia ſe extendentē: ergo ſi ad omnia ſe extendit eius potētia: extendet ſe ad hoc ꝙ poterit facere idez eſſe ſimul localiter ī diuerſis locis: ergo poterat facere ꝙ beatus Ambroſius exñs mediolani eēt etiā ⁊ turonis.

Severꝰ narrat i vita Martini.

In contrarium eſt. quia quod eſt alibi non eſt hic. Si ḡ beatus Ambroſius erat turonis: ergo erat alibi q̄ȝ mediolani: vł erat alibi q̄ȝ hic: igitur ſi ponebat̄ eē mediolani vel eſſe hic ſequebatur ꝙ eſſet hic: ⁊ ꝙ non eſſet hic: vel ꝙ eſſet mediolani: ⁊ ꝙ nō eſſet mediolani. Sed hec implicant contradictionem. Que āt implicant contradictionem etiaȝ ipſi deo non ſunt poſſibilia: ergo ⁊c̄.

Reſpondetur ꝙ ſuo modo ſic comparatur res ad locum per ſuaz quantitatem: vt comparatur ad ſpeciem per ſuā naturam: vt ſicut res non ſe extendit extra propria principia proprie ſpeciei quantum ad ſuam naturaȝ: ſic ſe non extendit extra ſuum locum quantū ad quātitatem. Sicut ergo vna res per vnam naturā eſt in vna ſpecie: vt homo per ſuam humanitatem eſt in ſpecie humana: ſic vna res per proprias dimēſiōes eſt ſolum in vno loco. Illud ergo verbum Ambroſy ꝙ omnis creatura eſt certis limitibus circūſcripta: in rebus corporalibus veritatem habet: ⁊ quātum ad limitationem ſpecificam. q2 per vnaȝ naturam eſt res in vna ſpecie: ⁊ quantum ad limitationem localem: q2 res per vnam quantitatem vt ꝑ dimenſiōes proprias localiter eſt ſolum in vno loco. Itaq; verum eſt hominem per humanitatem ſolū eſſe in vna ſpecie. Sʒ ſi in ſuppoſito humano ſimul cum humana natura adderetur natura leonina: ita ꝙ he due nature humana ⁊ leonina ſimul eſſent in eodem ſuppoſito: ſm̄ quas illud ſuppoſitū eſſet verus homo ⁊ verus leo: diceremus rem illaȝ vel ſuppoſitum illud eſſe in duabus ſpeciebus: ſed hoc vt eſſʒ mediante vna natura omnino impoſſibile eēt: per vnam .n. naturam ſoluȝ eſt res in vna ſpecie: ſic ⁊ per vnam quantitatem: vt per dimenſiones proprias: vt dictum eſt: ſoluȝ eſt localiter in vno loco.

In ȯ ſpēlancio.

Ad argumentum autem in cōtrariū videlicet ꝙ deus habet potentiam infinitam non impeditam: dicendum eſt ꝙ deus habet potentiam infinitam: q2 poteſt quicquid habet rationem entis: quod auteȝ cōtradictionem implicat non eſt poſſibile: non ꝙ ipſe deus ſit impotens: ſed q2 hoc ſubterfugit rationem entis: non eſt poſſibile. Eſſe autē vnum ⁊ idem ſm̄ proprias dimenſiōes localiter in diuerſis locis implicat contradictionem: ſicut contradictionem implicat ꝙ vnum ⁊ idem ſm̄ eandem naturam ſit in diuerſis ſpeciebus. Utrum auteȝ per alium modū ſit poſſibile vnum ⁊ idem eſſe in diuerſis locis: patebit cum queretur de corpore chriſti: vbi oſtendetur ꝙ corpus illud quod localiter eſt in celo: ſacramentaliter eſt in altari. ℃ Qđ vero addebatur de beato Ambroſio eſt dicendum ꝙ potuit ita per viſionē imaginatiuaȝ ſibi repreſentari ſepultura beati Martini adeo clare: ꝙ ſibi videretur interfuiſſe eius exequys. Rurſus per angelum ſupplenteȝ vicem beati Ambroſy fieri potuit ꝙ qui interfuerūt dicte ſepulture crederent beatum Ambroſium ibi interfuiſſe. Laurentius.

Uide in tractatu noſtro in fine de oīpotētia qđ poſſint p̄hi. Iteȝ de viſiōe ſozti in vigilia ⁊ ſomno ad uerſus Auerroi ⁊ Am. ⁊ eſt declaratio oīum q̄ poſſunt ħ dubitari.

Non vidit Scotus repugnātiam aliquā apud intellectum in eſſe euſdem corporis in locis diuerſis. Unde ſimpliciter cōfeſſus eſt ꝙ hoc ex cōſequenti eſt poſſibile deo: imo addidit ratiōes ſue aſſertionis: q2 inquit multiplicatio poſterioris ſtat quantum eſt ex ſe cum vnitate in priore. Item q2 conceditur cōmuniter corpus chriſti eſſe in diuerſis locis diuerſimode: in celo ſcilicet localiter: ſacramentaliter ī hoſtia: quod difficilius eē videtur q̄ȝ ꝙ ideȝ ſit localiter abſq; alio nouo miraculo ſit hic ⁊ ibi. Concordant ochaȝ in .4. q. 4. ⁊ alliacenſis etiam quinta. q. 4. articu. 2. Et confirmant de anima intellectiua que pōt eſſe tota in toto ⁊c̄. licet non ſit ibidē circumſcriptiue: ſed non videtur minor repugnantia aliquid eſſe in pluribus locis vno mō q̄ȝ alio: vt res patet. Et ex his apparet ꝙ propoſitio qua vtit̄ Doctor hic videlicet quod eſt alibi non eſt h̄. ſm̄ iſtos intelligit̄ ⁊ non eſt vera ſi remouere intendit poſſibilitatem: licet de facto poſſit concedi. vnde ratio eius etiam videtur defectibilis: imo eā Scotus debilitat expreſſe. 10. d. 4. q. 3. q2 aliud eſt eſſentiam comparare ad ſpēm ⁊ aliud rē cōparare ad locum per ſuam quantitatem: vide ibi: vnde reputat ſubtilius locutus ceteris. Ego vero Egidio noſtro in hoc loco valde faueo: ⁊ poſitiōi quam tenet: ſoꝛte enim cum propoſitionibus manifeſtis deducere poſſumus hoc propoſitum ꝙ ſcilicet implicat contradictionem idem corpus localiter habere vbi varia ⁊ diuerſa: argumento. n. ſic: non minus continuo debetur locus q̄ȝ motus: quod patet: q2 ſemper motus locum preſupponit: ⁊ ſm̄ exigentiam loci modificatur: ⁊ eſt oīno prius cōſed p̄ħs continuum diffinit: cuius motus eſt vnꝰ ſm̄ ſe: ⁊ non eſt poſſibile aliter. 5. metaph. tex. c. 8. igit̄ multo magis non poterit eſſe vnum continuum: quā loca habeat plura. ℃ Preterea. dicit etiam Boetius in libro de trinitate ꝙ diuerſitas in accidentibus facit diuerſitatem in ſubſtantia: ⁊

quanto magis verificabitur de loco ⁊ q̄titate que ſunt ꝓpinquiſſima ſbe. ⁊lʒ hoc non ſm̄ cauſam: hoc tamen poſſet eē ſm̄ ſignū: vt dicit Thomas ſuper eo libello: imo ego addo ꝙ eſt infallibile ⁊ certiſſimum ſignū: ⁊ poteſt facere demonſtrationem q̄. Sed aduerte pro ſolutiōe ꝙ quādo ita accipit doctor quod eſt alibi non eſt hic: intelligit de eo quod in ſe eius eſt cōpletum: non pars: nō illuminatum: cui ex nā propria locus debetur ſine vllo reſpectu ⁊ dependentia niſi ad principium formale quo locatur: quum ab eo abſolui non poſſit: vt eēt quātitas. Et ex his patet ꝙ ſecludūtur materiam ⁊ formaʒ: forma enim nō eſt niſi vbi eſt materia. 2. de anima. tex. cō. 26. ⁊ materia non eſt niſi vbi eſt forma. q̄ eſt vbi eſt ſuum materiatuʒ. vniuerſale etiam excluditur: quod eſt vbiqʒ ⁊ ſemper. 3. ō aīa. cō. 5. ⁊ deus ipſe cum ſuo vniuerſaliſſimo influxu: rōne cuius omni adeſt creature: ⁊ anima etiam intellectiua reſpectu corporis eſt eadem ratio: inquantum enim forma eſt ⁊ perfectio non influit in determinatam partem: vnde ex hoc natura ſua eſt quaſi vniuerſalis: ⁊ quum omnia iſta bene conſideraueris aſſumptum Egidij habet firmitatē: ſolutio Scoti ad rōnem eius non valet: dicit enim ꝙ nō eſt ſimilis habitudo forme ad ſpeciem ⁊ quantitatis ad locum: q̄ vnum eſt ratio formalis: aliud nō: imo dico ꝙ ē ſimilis habitudo: ⁊ q̄ntitas ī hoc poteſt eſſe principiū formale: ⁊ impoſſibile eſt inuenire formalius ad eſſe ſic in loco proprie: ⁊ etiam ſi eſt huius ratio fundamentalis: eſt tamē proxima ⁊ neceſſario eſt requiſita: hoc ſufficit. Adhuc pōt dici ratio formalis intelligendi ſaltem iſtum effectuʒ ⁊ quo ad nos: quod addit de nouo miraculo vt argutum ē ⁊c̄. Dicerent iſti viri ꝙ ſi eſſent mille miracula non adequarent potentiam ad id quod implicat contradictiōem: ⁊ ꝑꝑ hoc qō dicebat vnitatē in priori ſtare cum multiplicatiōe in poſteriore ſoluitur ꝙ ē verū ſi illud ſit poſterius: vt ſic: pʒ autem ꝑ hec ꝙ licet abſolute ſit poſterior: locus locato: non tamen vt cōcomitatur quantitatem vnam locati que prior eſt inquantum ē ratio locandi ipſo locato. Ita di. ⁊ illi⁹ ſolebā ſepe diſputare cum Joanne ſcoto meo familiari: qui vere ē alter minor ſcotus: dum percurrebamus dicta plurium theologorum: precipue libros ſententiarū ſubtiliſſimi Scoti: illius igit̄ mei Joānis nūq̄ apud me memoria delebitur: quem deus feliciter: ꝙ bene habeat ſemper. Hic multa poſſunt obijci pro ⁊ cōtra ⁊ ſolui: ſed non niſi ego difficultates oñdam: ⁊ loquar vt pluribus ſcientibus maxime excitans ingenia potuiſſēt candeliſſime ſoluens: q̄ aliter non pōt hic ⁊c̄. Qō. II.

Damaſcenus in quodā ſermone pro mortuis recitat.

SEcundo queritur de diuina predeſtinatione. Introducebatur autem hec queſtio propter Traianum qui ad preces beati Gregorij egit penitentiaʒ de peccatis ſuis: propter qō predeſtinatio ei⁹ adiuta fuit per preces beati Gregorij. Ex hoc oriebatur qō. Utrūʒ predeſtinatio iuuari poſſit precib⁹ ſanctorūʒ: ⁊ arguebatur ꝙ ſic: q̄ poteſt aliquis ſanctus alicui mereri primā gratiaʒ: poteſt ergo mereri ⁊ finalem: ſed qui habet finaleʒ gratiam ē predeſtinatus: ergo per preces ſanctorūʒ videtur predeſtinatio poſſe iuuari. ¶ ℞. dicit̄ Rebeccaʒ concepiſſe ad preces Yſaac: ſed ex ea natus fuit Jacob qui fuit predeſtinatus: ergo preces ſanctoꝝ adiuuāt vt predeſtinati naſcant̄: ſed h̄ nō eēt niſi ꝑdeſtinatio adiuuari poſſet ꝑcibus ſctōꝝ. ḡ ⁊c̄.

In contrarium eſt ꝙ illud quo poſito vel remoto nihilominus conſequitur effectus: nihil videtur facere ad illud: ſed cum predeſtinatio diuina non poſſit impediri ſiue ponant̄ preces ſanctoꝝ ſiue non: nihilominus ſequetur predeſtinatiōis effectus; ergo nec ad ipſam predeſtinationem: nec ad eius effectum aliquid faciunt preces ſanctorum.

Reſpondeo dicendum: ꝙ circa effectū diuine prouidētie ⁊ predeſtinationis: quantum ad preſens ſpectat recitare poſſumus quadruplicem errorem. a. ¶ Unus fuit quorundam ph̄orum antiquorum credentium omnia prouenire ex caſu vel ex neceſſitate materie: ꝙ ſi h̄ eſſet nihil ſubijceretur diuine prouidentie vel predeſtinationi. Fruſtra ergo quereretur. Utrum predeſtinatio iuuari poſſit ſanctorum precibus: q̄ hoc poſito ipſa dei predeſtinatio non eſſet. Sed hoc ſtare non poteſt. b. ¶ Nam cū deus ſit agens primū cum ſemꝑ primū ſit aliorum regulatiuum: opʒ totā naturam regulari ab intellectu diuino: ita ꝙ omne opus nature: eſt etiam dei opus. Uidemus autem ꝙ in opibus factis ab intellectu noſtro non omnia ſunt caſualia: ergo nihilominus erit ab his que proueniunt ab intellectu diuino: cū intellectus noſter deficiat ab illo. c. ¶ Secūdus error fuit Ciceronis: qui vt ait Aug. 5. de ciui. dei. c. 9. credidit neceſſaria ſubeſſe prouidentie diuine. Contingentia aūt non: propter quod ne tolleret libertatem libero arbitrio: ⁊ ne cogeretur ponere oīa opera noſtra eē neceſſaria: voluit ea reduci in diuinaʒ predeſtinationem vel prouidentiam: quo poſito fruſtra quereretur de precibus ſanctoꝝ: ⁊ vīr de humanis actibus in comparatione ad diuinam predeſtinationeʒ: q̄ talia oīno eſſent impertinentia predeſtinationi diuine. Sed neqʒ hec poſitio ſtare pōt. Nam ſm̄ ph̄ʒ in lib. de bona fortuna: fortuna ⁊ intellectus omnino habent modum oppoſitum: ait enim ꝙ vbi plurima fortuna ibi minimus intellectus: ⁊ vbi plurimus intellectus ibi minima fortuna: ex hoc quidē ſunt fortuiti effectus in operibus noſtris: q̄ ī actibus noſtris multa proueniunt improuiſa. Si ergo intellectus noſter eſſet tante potentie: ꝙ omnia ꝓuidere poſſʒ: nihil ei accideret caſuale: accidit itaqʒ ex defectu intellectus noſtri fortuna: ⁊ vbi plurim⁹ intellectus ibi plurima que proueniūt prouiſa ⁊ ordinata: quare opʒ ibi fortunam minimā eſſe. Dicere ḡ diuinā prouidentiam non ſe extendere ad oīa: ⁊ ponere reſpectu intellectus diuini aliqua accidere improuiſa: eſſet dicere deū habere defectiuū intellectū qō abſurdū ē ponere. d ¶ Tertius error fuit ſtoycoꝝ ponentiū oīa prouenire ex neceſſitate. vt narrat Augu. 5⁰. de ci. dei. c. 9. h̄ ergo poſito nihil ꝓdeſſent ſanctoꝝ preces. Q̄ illis poſitis vel remotis nihilominus profutura euenirēt: cum illa ex neceſſitate contingerent. Sed hec pō ſtare nō poteſt: q̄ periret meritū ⁊ demeritū ſm̄ ſanctos: vel ēt tollerent̄ negociatio ⁊ ꝯſiliū ſm̄ ph̄os: vtrūqʒ. n. ꝓbat non oīa ex neceſſitate ꝯtingere. Iſte ḡ tres opiniones erronee ſunt: q̄ nimis paꝝ dant: imo nihil dāt ſanctoꝝ precibus: ſed ponunt eas inutiles ⁊ infructuoſas. ¶ Fuit autem quartus error: quorundam egyptioꝝ oīno oppoſitus premiſſis: nā illi nihil dabant ſanctoꝝ precibus: hi autē nimis attribuebant eis: dicebant qdē preces noſtras adeo vtiles ⁊ fructuoſas ꝙ mutabant diuinū propoſitum ⁊ eius beneplacitū: vt poſtq̄ȝ deus aliqd propoſuerat ⁊ diſpoſuerat ſe facturuʒ flectebatur ne illa ageret ꝑꝑ humanas ꝑces. Hec aūt poſitio non ſolum theologie: ſʒ ēt ph̄ie ē oīno contraria: nā nō ſolum ſm̄ theologos apud dn̄m non ē tranſmutatio: nec viciſſitudinis obumbratio: ſed ēt ſm̄ ph̄os deuenire eſt ad aliquod vnū imobile per ſe ⁊ ꝑ accn̄s ⁊ ab intra: diuinum ergo ꝓpoſitum opʒ eſſe inflexibile ⁊ icōmutabile. Nos aūt tāq̄ȝ catholici tractatores iter hos errores via media incedētes dicamus oratiōes nr̄as eſſe proficuas: non ꝙ diuinū propoſitū imutēt: ſed ꝙ ipʒ adimpleant: mediantibus. n. talibus orōnib⁹ fit de nobis qō deus diſpoſuit: ſic enim imaginat⁹ Diony. 3. de diuinis noībus. ꝙ deus ſit quaſi ſūmū

a Qui p⁹ diluuium ph̄ati ſunt vt memōrauit theniſti⁹. de qb⁹ ph̄s ſepe vt ꝑmo me.

taph̄ſice. ⁊. 2. in tex. cō. 8. ⁊ aner. 2. ph̄i. ꝯ. 26. 12. meta. ꝯ. 30. ⁊ primo ſue ſufficientie Aui.

b R ō ſumit ex libello ꝑ bona fortuna. ⁊ ex qo que ḋciar ſit ab auer. 1. ph̄i. ꝯ. 81. ⁊. 12. meta. ꝯ. 15. 44. 51. 52.

c Et rōnes col ligeo. 2. ō diuina nōe ī calce libri ō nā deorū: vide ēt librū de fato oia cuiʒ fere ipſe adubitādo vt opinioſus ph̄s.

d Iſtoꝝ dearticulat pōneʒ Seuerin⁹ Boetius 3. in libros ꝑiermenias cōmentario ⁊ q̄drabit h̄.

Homer⁹ de his ponitur a Porphyrio in de egyptiacis myſterijs q̄s. 10. lib. ō legib⁹ peccare ī deū Plato affirmat

Has nos cathe/nas diligẽt ſpũs/q Diony. ſiuz in/cis inter ꝑlanitur in extrariis.

celum:a quo diffundũtur vbiq; multe radiorũ ca thene:imaginat̃ gdẽ ꝙ qlibet ordo ſcdaꝝ cãꝝ ſit quaſi qdã radius ꝓcedens a deo tãq; a ſummo ce/lo. Si ergo per radios celeſtes quaſi ꝑ quoſdã fu/nes ad celos ſurſum aſcenderet aliqs: videret̃ for/te ſibi ꝙ celũ ſe flecteret ad eũ:ſed hͦ non eſſet:imo ipſe ſeipſuz traheret ad celũ:corpus vͦo celeſte imo/bile ⁊ inflexibile remaneret:ſic ſi mediantibꝰ orõ/nibus ſanctoꝝ ⁊ noſtris:vel mediantibus aliqbus ſecũdis cauſis deus nobis bona faceret: videretur forte nobis ꝙ deus inclinet̃ ⁊ flectat ſe ad nos:non tñ eſt ita:imo ipſe manet tãq; petra imobilis:ſ3 nos ipſi trahimur ⁊ mouemur: ⁊ mediantibus talibus precibus ↄiungimur diuino ꝓpoſito: vt fiat de no/bis qð ipſe ordiauit ⁊ diſpoſuit. P3 itaq; Diony. ex hoc exemplo oẽs prefatos errores alludere:nã ꝓut dicit ordines cauſaꝝ quaſi quoſdã radios deſcen/dere a deo ad nos:deſtruit errorẽ quorũdam anti/quoꝝ nãliuz dicentiũ nihil ex ordine: ſed oĩa ex ca ſu ↄtingere:prout vero dicit has cathenas radiorũ vbiq; eſſe pñtes:deſtruxit errorem Ciceronis dicẽ/tis:diuinũ ordinem ⁊ prouidentiã extendere ſe nõ ad oĩa:q2 non ſe extendit ad humanos actus:cuius errorẽ Diony. abſtulit dicẽs:diuinos radios vel di/uinũ ordinem vbiq; eſſe pñtem: vt vero ſubiunxit ꝙ mediãtibus his ordinibus ſcdaꝝ cãꝝ vel his ra/dijs trahimur ad deũ:remouit errorẽ ſtoycoꝝ dicẽ/tiũ oĩa ex neceſſitate contingere: ⁊ talia nihil facer̃ ad euentũ reꝝ. Orões ergo noſtre que inter ſcdas cãs cõputant̃ ſunt vtiles:q2 ꝑ eas ad deũ trahimur vt fiat de nobis qð ipſe diſpoſuit. S3 cũ vltimo ad/didit ꝙ aſcendendo ꝑ tales radios vel ꝑ tales ordi/nes cãꝝ non imutamus diuinũ ꝓpoſitum:nec faci/mus deũ imutabilem:nec ipſum ad nos trahimus: ſed nos ipſi aſcendimus:nos ipſi ſumus qui muta/mur:nos ipſi trahimur ad ipſum deũ tãq; ad aliqd ſtans fixũ ⁊ imobile:deſtruit errorẽ egyptioꝝ dicẽ/tium orões noſtras flectere ⁊ imutare diuinũ ꝓ/poſitũ. P3 igitur ꝙ diuina predeſtinatio iuuat̃ ꝑci/bus ſanctoꝝ:non ꝙ ꝑ eas diuinũ ꝓpoſitum imute/tur:ſed q2 mediantibus eis diuinum propoſitũ ad/impletur. Si igit̃ diuina ꝑdeſtinatio dicat diuinuz ꝓpoſitum in ſe acceptũ non iuuat̃ ſanctoꝝ ꝑcibus: q2 nulluz eternũ iuuatur ꝑ aliquod temporale. S3 ſi diuina predeſtinatio non dicat diuinum ꝓpoſitũ abſolute conſideratũ:ſed dicat hͦ propoſitũ:vt im/pletur mediantibus ſcdis cauſis in effectu:ſic ꝑde/ſtinatio diuina iuuatur precibus ſanctoꝝ ⁊ orõni/bus ſanctis:q2 coadiutores dei ſumus inquantum mediantibus orationibꝰ ⁊ alijs noſtris bonis ope/ribus adimpletur qð de nobis deus diſpoſuit ⁊ ↄſe/gmur diuine ꝑdeſtinationis effectum.

Quod vero dicebatur ꝙ orationibus ſan ctoruz poſitis vel remotis ni/chilominus eſt diuina ꝑdeſtinatio:q2 talia eam va/riare non pñt: vt p3 per habita:ſanctoꝝ preces non iuuant diuinã predeſtinationẽ:q2 per eas diuinum propoſitum varietur:ſed q2 in effectu per tales ora/tiones tãq; per ſecundas cauſas diuinum propoſi/tum adimpletur. Laurentius.

Hic potes multa cauillari ⁊ apparẽter ſ determi/natione principali:primo ſic. traianus ꝑſcitus ſaluat̃:igit̃ beatus põt dãnari: ⁊ ꝑ ↄñs beata virgo poſſet apud inferos cruciari:ſ3 hoc videt̃ iniuſtiã in deo aſtruere:igitur illa ſunt ſimpl'r ipoſſia. ℂ Itẽ tunc ꝓpõ vera de preterito poſſet falſificari: ⁊ ꝓpõ vera inci/pere eſſe falſa:q̃ oĩa refugiunt ſophiſte. ℂ Itẽ. ſit ꝙ in a. inſtãti traianus ſit dãnandus:ſi dãnatus põt ſaluari:a fortiori nõ dã/natus añ a. inſtans poterit ſaluari. ⁊ ſi ſic igit̃ voluntas dei ſe mutari. ℂ Amplius nõ valet qð dr̃ de illis ꝑcibꝰ ⁊ orõnibꝰ q̃ ſiunt:rõne quaꝝ accidit innouatio:nã ille ꝑces virtute dei ſiũt a creatura:q2 ſunt opa meritoria in q̃ nõ põt ex ſe liberũ arbi/triũ: vt Augu. ſepe in libro de correctione ⁊ gr̃a: ⁊ in diuerſis epl'is aduerſus errorẽ Pelagij. igit̃ idẽ cã mutationis talis in deo erit querenda:qð eſt nephas ſoluz proferre. ℂ Debes dicere ꝙ agens ꝑ voluntatẽ: ⁊ maxime liberã in manu habẽs effectũ ⁊ ꝓductionẽ eius:ſufficienter h3 ẽt oĩa que illũ circũ/ſtare pñt: ⁊ ẽpa exitus eius:opa: ⁊ auxilia alioꝝ circa ipm: q2 non minus iſta ẽt ordinat ⁊ diſponit:aut neceſſario aut ↄtin/genter ventura ſint cũ ſit ante oẽm huius eius determinatio/nẽ exiſtens ſimpl'r ſupra nãm:vnde ẽt ſimilẽ intellectus diui/nus cognoſcit determinationẽ: ⁊ nõ ſolũ videt Petrũ ſalui/dũ:ſ3 ⁊ orões ⁊ ſupplicationes q̃ pro ipſo fundi a ſanctis de/bent. Hec olim R. hodigh cũ doctiſſimo magiſtro Franciſco landẽſi mediolanẽſis ꝓuincie in ordine minoꝝ miniſtro me/ritiſſimo diſceptando ẽt pluribꝰ cõtcauimus. Vñ expedite rñ/dendo ad principalẽ qõnem hẽs dicere ꝙ ꝓpoſitũ diuine mẽ/tis iſte ꝑces non mutant:ſed potiꝰ iã diuine ꝑdeſtinationis ef/fectũ adimplent ⁊ manifeſtant:ita Thomas ẽt ſere: ſcda ſcde q. 83. ar. 2. ⁊ ſubtiliores ẽt theologoꝝ ad primã diſtinctionez. ſcis de ſenſu cõpoſito ⁊ diuiſo:ſed non vado ad illud:loqmur ſolum in ſenſu diuiſo: vtrum dãnatus poſſit a deo beatificari: vl̃ vt diximus iniuſtũ hoc deo: ⁊ ita hoc aliq negant abſolute. Aliq vero negant hoc ſolũ de potentia ordinata. Alij iſta di/cta moderant: ⁊ volunt potius loq ꝑ aduerbia. ſic ꝙ hoc deus abſolute põt:nõ ẽt ꝙ non poſſit ordinate:q2 ſtatim ſi aliqd fac̃ reddit̃ ordiatiſſimũ. vñ ſemper potẽtia opat̃ ordinata. S3 tñ in caſu nr̃o de Traiano forte ꝙ non erat ſimpl'r preſcitus: ſed cũ ↄdiõe ſi nullus oraret pro eo:vt gloſant ẽt ꝓpõnes ſcriptu/re qdam ⁊ magis: vt illud de Ezechia: de quo propheta dixe/rat ſimpl'r morituꝝ infirmitate q̃ laborabat intelligebatur nõ abſolute:ſed ſi non peniteret:ita dico h. ℂ Ad ſcdm p3 ꝙ iſta ꝓpõ dependebat a futuro .ſ. precibus fiendis ſtatuto diuino. ℂ Ad aliud dic ꝙ l3 traianus dãnaretur in a. poſſet tñ dãnari ante a. inſtans:imo quod plus eſt iſta copulatiua non ẽ ipoſſis voluntas dei eſt dãnandi traianuz in a. inſtanti. ⁊ tñ deus põt non eſſe illius voluntatis: ⁊ ſoluis ꝑ principia logice oẽs inſtã/tias. ℂ Ad quartũ p3 ꝙ iſte ꝑces erant ordinate: voluntate de. eterna ⁊ antiq;:vnde oĩs mutatio eſt ab extrinſeco ⁊ a creatura

Poſtea querebatur de ꝑtinentibꝰ, ad deum quantum ad ꝑſo/nalia. Et circa hoc querebatur duplici/ter. Nam primo querebantur aliq̃ ꝑti/nentia ad perſonaz filij. Secundo q̃re/batur aliquid ꝑtinens ad perſonam ſpiritusſancti. Perſona aũt filij dupliciter põt ↄſiderari ſm ꝙ na/tura duplex eſt in ipſo:diuina. ſ. ⁊ humana:ſm diui/nã qdem emanat eternaliter a patre:ſm humanaz vero tꝑaliter eſt genitus ex matre. ℂ Rurſus ſm humanam naturam h3 duplex eſſe: vnũ ſacr̃ale i al/tari:aliud locale in celo empyreo:itaq; circa ꝑſonã filij triplex erat qõ. Primo querebat̃ de emanatio/ne eterna: ⁊ erat qõ: vtrum emanatio filij: vel etiaz ꝑſonaꝝ ſit ratio emanationis creaturaꝝ. Secũdo querebatur de ſuo eſſe ſacramentali: vtrũ ſubſtãtia panis ↄuertat̃ in ſubſtantiã corꝑis chriſti. Tertio erat qõ de ſuo eſſe reali locali: vtrum in celo empy/reo xp̃s ſtaret vl̃ ſederet. Addebatur quarta qõ de ꝑſona ſpũſſancti. ſ. ſi ſpũſſanctus nõ procederet a fi/lio: vtrũ diſtingueretur ab eo. Qõ. III.

Ad primum ſic procedebat̃: ⁊ probabatur qui/dem emanationẽ filij eſſe ratione ema/nationis creaturarum:q2 omnia compa/rant̃ ad deum tãq; artificialia ad artifi/cem:q2 olum eniz eſt artifex oẽm habens virtutẽ: ſed ars cuiuſlibet artificis eſt rõ:quare emanãt oĩa artificialia ab ipſo:cum ergo filius emanet a patre tãq; ars eius:emanatio filij eſt rõ emanatiõis crea

turarumq: q: ſcđ filius emanet a patre tãq̃ ars eius: probatur p Aug.6.de trini.circa finem: vbi dr q filius eſt ars oipotentis atq: ſapiētis dei plena rōnibus omnium viuentium ⁊ incōmutabilium.

In ↄtrariū eſt: q: ſi emanatio filij vel vniuerſaliter emanatio pſonaruʒ eſſet rō emanationis creaturaꝝ: cū effectus ducat i cognitionem cauſe: poſſemus p creaturas deuenire in cognitionem emanationis pſonaꝝ: ⁊ ita p nālez rōnem cognoſci poterit trinitas: quod falſum eſt.

Reſpōdeo dōm q emanatio filij ⁊ vlr emanatio pſonaꝝ ē ratio emanationis creaturaꝝ: nam creature procedunt a deo vt artificia ab artifice: nā tractatores ſacroꝝ eloquioꝝ dicūt q deus eſt oium artifex oēm habens virtutē oia pſpiciēs: ſic ēt ⁊ phi h ſenſerūt. vñ cō.12. meta. (Com.18.) ait q que hic inferi⁹ agunt ⁊ ēt oēs diſpōnes ſtellarū procedunt ab vna arte intellectuali principali q̄ dicit diuina. ¶ Rurſus pcedūt creature a deo vt volita a volente: q: ſm Aug.4.de trini. nihil hic inferi⁹ agit qđ ab illa ſumma volūtate ab illa ſupna aula ſummi imperatoris non iubeat aut pmittat: pnt igit procedūt creature a deo: vt artificialia ab artifice: fili⁹ q eſt ars patris ⁊ verbū ei⁹ eſt rō emanationis ipſaꝝ. Sed prout pcedūt ab eo tãq̃ volita a volente: ſic ſpūſſanctus q procedit p modū volūtatis ⁊ eſt amor patris ⁊ filij: ē ratio q̄re emanat q̄libet creatura. Ut ergo hec veritas pateſiat ſciendū eſt q modus intelligendi noſter eſt quaſi oino oppoſitus mō intelligendi diuino: nā noſter intellectus vt vult Cōmen. in 3. de aīa eſt q̄ſi potentia pura in genere intelligibiliū: (Cō.5.14.36.) ſicut materia eſt potētia pura in genere entiū: ſicut ergo a materia in genere entium nullus actus pōt egredi niſi informet aliq̄ ſpē ſenſibili: ſic ab intellectu noſtro in genere intelligibiliū nullus act⁹ pōt egredi niſi informatus aliqua ſpē intelligibili: niſi ergo intellect⁹ noſter iformet ſpē lapidis: vel ſpē leonis: vel aliq̄ alia ſpē itelligibili abſtracta a fantaſmatibus: non poſſʒ aliqd actu intelligere: ſed illa ſpēs prius ducit i cognitioneʒ eius cuius eſt: q̄ž ducat in cognitionē ipſius intellectus: erit ergo hꝫ ordo q intellect⁹ primo itelliget obiecta alia a ſe: poſtea cognoſcet actū p queʒ intendit ad talia obiecta. Ultimo cognoſcet ſeipm a quo egreditur talis actus: bene ergo dcm̄ ē quod ſcribit a pho.3.de aīa. q itellectus noſter cognoſcit ſeipm. (Tex.cō.10.15.) vʒ. cognoſcendo alia. Sed intellectus diuinus eꝰ cognoſcit alia cognoſcendo ſe: nam diuinus intellectus non eſt potentia pura: imo eſt actus purus in genere intelligibiliū: ⁊ multo magis in genere entiuʒ: nihil ergo cognoſcet p ſpēm aliam a ſe: q: tunc non eſſet actus purus in genere intelligibiliū: ſed eēt in potentia ad intelligendū: oia ergo cognoſcit p eſſentiam ſuā: cūʒ ergo diuina eſſentia magis ↄueniat cum ſeipſa q̄ž cum rebus alijs: hꝫ eſſentia p̄ ⁊ principaliter erit rō cognoſcendi ſeipſaʒ: ⁊ exiſtēs rō cognoſcendi ſeipſaʒ erit rō cognoſcendi alia: inquantū eſt exemplar ⁊ paradigma oium alioꝝ: deus ergo principaliter cognoſcit ſe: ⁊ cognoſcendo ſe cognoſcit alia. ¶ Hoc viſo ſatis apparet q emanatio verbi diuini eſt rō emanationis oium aliorum. Nam ſi deus nihil aliud intelligeret niſi ſeipʒ adhuc generaret in ſeipſo verbum ⁊ pduceret filiuʒ: ſed ſi deus nullo mō itelligeret creaturas creature non poſſent ab ipſo procedere. ¶ Quare cum ex eo q deus intelligit ſe ſit ratio q̄re intelligat alia emanatio verbi diuini eſt ratio emanationis omnium aliorum que a deo emanant ex eo q deus intelligit ſe: que non emanarent niſi deus intelligeret alia: ⁊ quod dictum eſt de verbo q eſt ratio emanationis creaturarum vt procedunt a deo vt ab artifice ⁊ ab intelligente: intelligendaʒ eſt de ſpirituſancto q ſit ratio emanationis ipſarū: vt procedunt a deo tãquam volita a volente. Nam ſicut deus pater ſi nihil aliud itelligeret niſi ſe adhuc procederet verbum: ſic pater ⁊ filius ſi nihil aliud vellent niſi bonitatem ſuam adhuc ſpirarent ſpiritumſanctū. Tamen ſi deus nihil aliud vellet niſi ſe: ⁊ nullo modo vellet creaturam: nullo modo creatura in eſſe procederet. Itaq: cuʒ deus volendo ſe velit alia: ſicut intelligendo ſe intelligit alia: ſpirituſſanctus procedens a patre ⁊ filio ex eo q volunt bonitatem ſuaʒ erit ratio emanationis aliorum que non procederent a deo niſi ipſe alia vellet. Concedendum ē ergo tam emanationeʒ filij q̄ž etiam ſpirituſſancti eē rationem emanationis creaturarum: aliter tamen ⁊ aliter. Quia emanatio verbi eſt hꝫ rō vt creature pcedant a deo vt intellecta ab itelligēte: ſʒ emanatio ſpūſſancti eſt hꝫ rō vt creature procedant a deo tãq̃ volita a volente.

(Aug. ad verbuʒ ſoliloquioꝝ.c.3. verbū creāe oia ſine q̄ oia nihil.)

Quod autem arguebatur in contrariuʒ: q: tunc per naturalem rationem poſſemus cognoſcere trinitatem: dici debʒ q per naturalem rationeʒ cognoſcere poſſemus q per diuinum verbum facta ſunt omnia: ſed q illō diuinum verbum realiter differat ab eo a quo procedit: ad hoc non ſufficit ratio naturalis: q: non eſt trinitas pſonarum ſine reali differentia: ideo non obſtāte q emanatio perſonarum eſt ratio emanatiōis creaturarum: quia per diuinuʒ verbum facta ſunt omnia: non poſſumus per naturalem ratiōem cōcludere trinitatem. Laurētius.

Forte q modus iſte doctoris i toto iſto proceſſu nō eſt valde longinquus a mō quem voluit Henricus quolibeto.vi.q.ij.de ſapiētia illa diſponente ⁊ amore affectante. hic.n. volut rōnes eē eaſ formales ⁊ proximas in iſta creaturaruʒ productiōe: ⁊ maxime ad extra. Et nota q per rationem formalē intelligit id qđ vltimate intelligitur ratio productionis: quod in creaturis ſolet aliquid eſſe in producente: vt ars in artifice: vel calor in calefaciente: q: vero procul ſunt a diuinis quecūq: taleʒ dicerēt inherentiam remanent iſte rōnes etiam ſubſiſtētes: quā iſtas rationes poſuerint filium ⁊ ſ.ſ. vel non niſi conſideratiōe differens ab eis. Rationes poteſt habere: q: iſte perſone videntur eſſe cōpletiſſimum qđ poteſt intelligi in hac productione: vt filius ars omnino vltima ⁊ proxima effectui: nec actiones etiam in natura iſto modo intelliguntur perfecte: niſi ſint oimoda in agente ad actionem accōmodatio que in agentib⁹ a propoſito. ars ē de effectu diſtinctior que poſſit haberi: q: nō ſunt vniuerſalia: neq: principia vniuerſalibus: ſʒ particularia tantum: modis etiam particularibus: ⁊ ſi iſta non dicant imperfectionem: q: rationem formalem actionis ⁊ principiorum eius conuenitur: cur non poſſumus ea in diuinis adſtruere: maxime q: aduerſarij vtuntur iſta propoſitione: igitur hic aliquis apertas oculos ⁊ cogita quomodo ponat hoc Henricus: forte vero ita imaginatur profundiſſimus auctor. Alicui cōueniat in diuinis adſcribi iſtam productionem primordiali intelligentia: puta huic deo a quo mediātibus talibus principijs velut proximis ſcilicet filio ⁊ ſpirituſancto in quocūq: eē producat creaturas: vnde habeo ex iſo ⁊ agere velut primum ⁊ eſſentiale ⁊ rationes agendi proximas: nec a perſonis etiam excludo aliquam poteſtateʒ: iam enim realiter ſunt hic deus omnes: ⁊ perfectiſſime in eo identificantur: ratione cuius qēquid vna poteſt ⁊ alia ſimiliter poteſt: ⁊ ſaluatur dictum Ricardi. Si eſſʒ tantum vna perſona ⁊c̄. quod adducit Scotus prima diſt.ij.q.1. Item ruunt relique rationes eius ibidem. Sed debes ſcire adhuc q poſſemus per iſtam ſapientiaʒ def.

poncitem ac veluti practicam intelligere idem realiter omnino quod filius eſt: vt ſupra innuebamur: ſed diſtinctaȝ ſolo mõ ⁊ apprehenſione noſtra: vt filium diceremus perſonam ſecundam: vt talis ad patrem eſt: per iſtam vero ſapientiam intelligamus talem perſonam: vt etiaȝ eſt ratio proxima iſtius productiõis. Omnia vero ipſe accipias ſaniori modo quo potes nihil enim non ſalua fide temere decernenduȝ: imo vero ſiqd in eis alicubi meorum dictorum fruſtre pijs affectibus ſonare poſſit: iam nunc reſpuo ⁊ dictum nolo: nec peccabit voluntas ſed ignoratio non mens: ſed manus: ⁊ pro ſumma in tantum legi mea ſcripta ⁊ admitti poſtulo: quatenus ſolius eccleſie ac medijs eius ⁊ intimis aſſertionibus aucta videri poſſunt. Si que ſecus exciderint: nõ mea iure vocare potes: quibus ipſemet renuncio: ⁊ ad nihilũ redigi maxime omniũ opto. ¶ In ſolutione argumenti principalis dicit poſitionem de trinitate: phis non eſſe lumine naturali perſcrutabileȝ: ⁊ hoc eſt itaȝ ni ſi aliquis rationibus efficaciſſimis conſideret ex propoſitiõibus phyſicis eos conuincere eat ad predicandum eis. Auerrois igitur maxime in hoc deriſit chriſtianos. xij. meta. com. xxxix. ⁊ fuit maximus nature interpres. Scotus i theorematibus non ſolum hoc: ſed multas propoſitiones antecedentes trinitati inter credita poſuit: ⁊ in prologo ſententiarum que hic videmus ait potius ducere nos ad oppoſitum q̃ȝ propoſitum talium credibilium. Quod vero apparet de verbis platonicorum hic ⁊ trimegiſti: alibi longo ſermõe diſcuſſimus. Alliacenſis in primo ſententiarum. q. 5. concluſioneȝ poſuit ꝙ ſicut iſta poſitio fidei de trinitate non eſt nobis naturaliter euidenter nec poteſt euidẽter probari: ſic neqȝ ex ſcripturis noui aut veteris teſtamenti poteſt euidenter concludi: ⁊ facit ad hoc rationem quam putat inſolubilem: vide queſo: ſed mihi illa ratio penitus eſt ſophiſtica ⁊ credidit bonus ꝙ proceſſus q perfecte reſolutiuus appareat naturali: ita debeat apparere catholico: ⁊ non eſt ita: q: cum fidelis eſſentias rerum melius habeat ſm ipſam fidem: proceſſum quẽ mere reſolutorium vltime putaret naturalis phs ipſe habet dicere non eſſe ſic niſi apparenter: ⁊ ita de conuerſiue ꝯſequẽtia: ⁊ ſic ſoluo achillẽ ipſius: ⁊ in hac declaratione ſum letus. Qõ. IIII.

Prouerbio.

SEcundo querebatur de xp̃o homine inquantũ hȝ eſſe sacrãle in altari: ⁊ erat qõ. Utrũ ſuba panis ꝯuertatᷣ in veꝝ corpus xp̃i: arguebatur aũt ꝙ non: q: vt dicebat diſcurrẽs p oẽs ſpẽs mutationis nõ poterit ibi aſſignare aliq̃ taliũ ſpẽꝝ: non. n. eſt ibi gñatio ⁊ corruptio: q: tales ſunt termini motus ibi aũt non ſit aliqs motus cuius tales ſint termini. Ruſſus augmentum ⁊ diminutio ſunt motus ad quantitatẽ: alteratio ad q̃litatem: loci mutatio ad ſitũ: predicta aũt ꝯuerſio terminatᷣ ad ſubam non ad quantitatẽ nec ad q̃litatẽ: nec ad vbi: nullã ergo ſpẽm mutationis ibi ſaluare poteris: ſed conuerſio quãdã ſpẽm mutationis importare vĩꝫ ⁊c. ¶ P. in oi ꝯuerſione vel in oi traſmutatione opꝫ preſupponere aliqõ ſubm vt mãꝫ q̃ enanet in tota tranſmutatiõe: ſed ſi fieret talis cõuerſio vt ponit eccleſia: non eſſet ibi aſſignare aliã ſubam que tãq̃ cõe ſubiectum ſubyceretur illi conuerſioni: ergo impoſſibilis eſt talis conuerſio.

vi. phy. maxime ꝯ. xxxij. liij. ſuꝑ in. v. t. ꝯ. vij. viij. ⁊ ab auer. ꝯ. xxj.

Infinities hoc ponit Ariſ. vide ꝓcipue. i. phi. cõ. xxxiij. lx. lxiij. i. de generatiõe. t. cõ. i. xxuj. lxxv. viij. phi. cõ. iiij.

In contrarium eſt Damaſcenus q vlt ꝙ xp̃o incipiat eẽ ſub ſpeciebus hoſtie: non q: deſcendat in ferius: vt ꝙ recedat a celo empyreo: ſed q: ſubſtantia panis cõuertitur in corpus eius.

Reſpondeo dõs ꝙ circa hanc ſanctiſſimã ꝯuerſionẽ quantũ ad pñs ſpectat q̃ttuor magne difficultates emergũt. ¶ Pria eſt q: vt in arguendo tangebaᷣ: in oi tranſmutatione pſupponitur aliq̃ ſuba tãq̃ ſubm traſmutatiõis illius: vt in traſmutatione accñtali pſupponiᷣ ſuba cõpoſiti. In traſmutatione võ ſubali ſalteꝫ pſupponitur ſuba que eſt mã. Sed hic nulla eſt ſuba cõis: que maneat ꝯuerſione facta: ſic. n. ꝯuertiᷣ panis in corpus xp̃i: ꝙ nec manet panis mã nec eius forma: ſed tota ſuba panis tranſubſtantiatᷣ in totam chriſti corporis ſubaꝫ. Et q: hec conuerſio differt a traſmutatiõibus ceteris: difficile eſt videre quõ h̃ fieri poſſit: ⁊ quõ non oporteat ſupponere ibi aliquod ſubm cõe. ¶ Scda difficultas conſurgit: q: in hac ꝯuerſione conuertiᷣ aliquod in aliud actu preexis qõ nõ̃ videmus in conuerſiõibus nãlibus. Si. n. naturaliter conuertitur aqua in ignem: ignis ꝙ generatur ex aqua nunq̃ fuit actu preexiſtens: ſꝫ tũc eſſe incipit qñ iam eſt aqua tranſmutata in ipſum: ſed corpus xp̃i: in qõ traſubſtantiatur ſubſtãtia panis actu preexiſtebat priuſq̃ ſubſtantia panis conuerteretur in ipſuꝫ. ¶ Tertia difficultas eſt: q: ex hoc videtur ſequi ꝙ idem ſit in diuerſis locis: q: ſi corpus chriſti non recedẽs a celo empyreo incipit eſſe ſub ſpeciebus hoſtie in altari: erit ideꝫ in diuerſis locis. ſ. in altari ⁊ i celo. ¶ Quarta difficultas ẽ: q: tunc maius contineƀitur a minori. Naꝫ cũ ſubſtantia panis conuertatur in totum corpus chriſti erit totum corpus chriſti ſub ſpeciebus hoſtie: continebitur ergo maius a minori: qõ eſt inconueniẽs.

¶ Ad has autem difficultates ſic poſſumus reſpõdere oſtendendo quõ hec ſunt poſſibilia diuine potentie. Prima ergo difficultas ſic tollitur: nam cuꝫ agere preſupponat eſſe: ⁊ quicquid agit agat vt eſt in actu: opꝫ nos loqui de actiõe rei vt loquimur de eius eſſe. Sicut ergo differt eſſe dei ab eſſe cuiuſlibet creature: ſic ſuo mõ differt actio eius ab actiõe alia: cum ergo eſſe dei ſit eſſe purum: ⁊ non ſit eẽ receptũ in aliqua potentia tãq̃ in ſubiecto: ſicut eſſe eius non preſupponit potentiam in qua recipiatur: ſic actio eius non opꝫ ꝙ preſupponat potentiam ex pte paſſi: vel ſubiectũ in qõ recipiatᷣ: ſed põt totum producere ⁊ totũ in totũ conuertere: non preſupponendo aliquod ſubiectuꝫ cõe. Creatura vero q: hꝫ eſſe receptum in aliquo: ⁊ q: habet aliquid potẽtie admixtum: ⁊ nõ ſm ſe tota eſt in actu: ideo actio eius ſemper preſupponit ſubiectum ⁊ potentiaꝫ ex parte paſſi: in quod eius actio recipiatur: ideo non poteſt reꝫ totã producere: nec põt totũ in totũ traſmutare: ſed ſolum hoc agit: q: facit ꝙ materia que eſt ſub forma vnius fiat poſtea ſub forma alterius: ſemper ergo in actione creature opꝫ dare aliquod ſubm cõe: ſed non opꝫ hoc in actione diuina. ¶ Secũda aũt difficultas ſic euacuatᷣ: q: agens diuinuꝫ in duobꝰ differt ab agente naturali: primo qdem q: agens naturale agit per tranſmutationem ⁊ motũ. Cum eniꝫ agens per naturam ſit inſtrm eius quod agit per intellectũ: cũ de ratione inſtrumenti ſit ꝙ moueat motum: non põt agens naturale agere niſi per tranſmutationẽ ⁊ motum. Cuꝫ ergo motus diſcontinuatus non redeat ideꝫ numero forma cedẽs in potentiam materie: ⁊ poſtea educta per agẽs naturale nõ põt redire eadeꝫ numero: ſed q: põt deus agere abſq̃ traſmutatiõe ⁊ motu põt eandẽ formaꝫ numero reſtaurare. Eſt ğ prima dfia inter agẽs nãle ⁊ diuinũ: ꝙ q: agens nãle agit per tranſmutationeꝫ ⁊ motũ: ⁊ non põt eandeꝫ formã numero reſtaurare: agens aũt diuinũ põt: cũ poſſit agere abſq̃ motu ⁊ tranſmutatione. Secũda aũt dfia eſt: q: agens naturale imediate attingit mãm vt eſt quãta: cum attingat eã vt eſt ſubiecta tranſmutationi ⁊ motui: ſed agens diuinũ imediate attingit mãm vt eſt qd: cũ oibus imediate det eẽ ⁊ imediate cõſeruet e ſa per eſſentiam. Et q: vna mã non differt ab alia ſm

Rõ ferme ibi in ſũbꝰ peculiaris ita i. ſꝫ. ſniaꝝ. di. i. q. v. di. xviij. q. iij. in theorematibus vbiq̃. Auctor thomas aũ ipꝫ. q. diſputatis de creatiõe. q. i. Te aũt nõ lateat modũ diuine actionis vere ſublimẽ vere exiſtere ſupintellectualem: cuius proſus: ⁊ ſic dauide ⁊ auctore cãꝝ: nullã ẽ enarratio nulla inſup ad eũ labia aptunẽ: nec vero ſecus ipm a ceteris diſcluditᷣ nouimuſ: niſi q̃tenꝰ certo ſcimus alteri accommodari nõ poſſe: neqꝫ vltro id ẽt proueciius algazel: qua pp magno ponꝰ illo ſilẽtio ⁊ tenebra diuini luminis Dionyſiaca imaginãdus qõ i pñ. ſic df. Tibi ſilet laᵘdeᵒ. Addec ꝙ pñſe Auer. putat nõ eẽ abſolutã potẽtiam in pmo niſi potẽtia exñte i pſuppoſita ipi mã: vt dixit in pma diſputatiõe libri deſtructionum. ⁊. viij. phi. ꝯ. iiij. ⁊. i. celi ſepe. huius oppoſitum conuincunt ſapientes.

eſſentiam:ꝛ vt eſt q̄d:ſed prout ē ſub diuerſis ꝑtib⁹ quantitatis q̄cq̄d agens diuinuꝫ pōt facere de vna mā:pōt ꝛ de alia:cū eadē mā ſit oīum ſm q̄ditateꝫ ꝛ eſſentiaꝫ:ſed agens nāle hoc nō pōt:igitur ſi deus pōt illam eandē formaꝫ reſtaurare numero q̄ ceſſit in potentiā mãe:ꝛ qḋ pōt de vna mā pōt de alia: poterit formā eandē numero que eſt in vna mā iducere in aliā:qḋ faciendo mām ↄuerteret in māꝫ:ꝛ formā in formā:ꝛ totū in totū:ꝛ ↄuerſum erit aliq̄d in actu p̄exiſtens. Utrū aūt deus hunc ordinē teneat in ↄuerſione panis in corpus xp̄i non eſt p̄ntis ſpeculationis:ſufficiat ad p̄ns ſcire ꝙ deus pōt ↄuertere aliq̄d in aliud actu p̄exiſtēs:qḋ erat ſcḋa difficultas aſſignata. ¶ Tertia difficultas ſic tolli hꝫ:q2 ſi ſcḋm ꝙ cōiter dr̄: xp̄s in altari ꝛ in celo nō eſt eodē mō:ſed in celo eſt localiter:ī altari vero ſacralīter: ꝛ ideo vt dicunt non eſt inconueniens: ſed hoc non ſufficit:q2 ſiue ſacramētaliter:ſiue localiter: vere tñ̄ corpus xp̄i eſt in altari:ꝛ vere in celo:ideo q̄riť quō hoc fieri poſſit. ¶ Sciēdū ergo ꝙ vt ſupra dicebatur:lꝫ eadē res ꝑ eandē nām nō poſſit eſſe in diuerſis ſp̄ebus:tñ̄ ꝑ aliaꝫ ꝛ aliam nām pōt:ita vna ꝛ eadē res ꝑ eaſdem dimenſiōes nō pōt eſſe niſi in vno loco:tñ̄ per alias ꝛ alias dimenſiones pōt:corpus āt chriſti non ꝑ eaſdem dimēſiones eſt in celo ꝛ in altari. Sed in celo eſt mediantibus dimenſionibus ꝓprijs:in altari vero mediantibus dimenſionibus panis:ꝛ exinde ſeq̄ť ꝙ exiſtēs in celo ꝛ in vno altari poſſit ſil' eſſe in alio altari:ꝛ in multis altaribus: ſed hoc non erit mediantibus eiſdem dimenſionibus:nam in celo empyreo eſt mediantibus dimenſionibus proprijs:in altari vero mediātibus dimēſionibus panis:nec mediantibus eiſdē dimenſionibus panis eſt in diuerſis altaribus: imo mediantibus vnis dimēſiōībus panis eſt in vno altari:ꝛ mediantibus alijs dimenſionibus panis eſt in alio altari. ¶ Quarta aūt difficultas ſic tollitur:naꝫ ſicut cum ſubā corporalis eſt mediante quantitate alicubi:lꝫ ſubā de ſe ſit quid indiuiſibile:tñ̄ q2 quātitas qḋ eſt diuiſibile erit ibi ſubā mō diuiſibili:ſic ſi eēt eꝯ ꝙ non eſſꝫ ſubā alicubi mediante quātitate: ſed magis quātitas eſſet mediante ſubā:cuꝫ ſubā de ſe ſit q̄d indiuiſibile: eſſet ibi quātitas quaſi mō indiuiſibili:ſic eſt aūt in ꝓpoſito ꝙ ſubā panis ↄuertiť in ſubam corporis xp̄i:ꝛ mediante ſubā eſt ibi quātitas:ita ꝙ ꝑ ſe ꝛ primo:ꝛ ex vi ſacri in altari ē ſubſtātia corꝑis xp̄i:ꝛ mediante ſubā eſt ibi quātitas: ꝛ alia accidentia:quare erit ibi quātitas q̄ſi mō indiuiſibili:ꝛ hoc eſt qḋ cōiter dr̄:ꝛ hn̄:ꝙ eſt ibi quātitas non mō quātitatiuo:imo loquēdo de totalitate ſubali:cuꝫ in tota hoſtia ſit tota ſubā panis:ꝛ q̄libet ꝑte hoſtie ſit ēt totū illḋ qḋ req̄riť ad ſubaꝫ panis:q2 quelibet ꝑs panis ē panis:nō ſolū totus xp̄s eſt ī tota hoſtia:ſꝫ ēt eſt totus in q̄libet ꝑte hoſtie. ꝑꝫ igiť ꝙ non p̄ſupponendo cōem ſubm̄ : ſubā panis ↄuertiť in totā ſubam corꝑis xp̄i. ¶ Ruſus: lꝫ nā n̄ poſſit ↄuertere aliq̄d ī aliḋ actu p̄eexñs:tñ̄ ꝑꝑ duas drīas quas hꝫ agens nāle ad agēs diuinuꝫ pōt virtute diuina ↄuerti ſubā panis in corpus xp̄i: non obſtāte ꝙ corpus xp̄i iſti ↄuerſioni actualiter p̄eexiſtit. ¶ Amplius:non obſtāte ꝙ mediantib⁹ dimenſionibus proprijs eſt corpus xp̄i localiter in celo empyreo:eſt tñ̄ ſacralīter in altari mediantib⁹ dimenſionibus panis. Ulterius q2 tota hoſtia ē panis:ꝛ quelibet ꝑs hoſtie eſt panis:cū ex hoc ſit totū

Hoc enim maxime diuerſitatem facit: pꝫ in q̄luate q̄ quātem⁹ forma de ſe ē indiuiſibilis ꝑ quātitatē recipit diuiſiones ꝛ amittit illḋ qḋ eſt in ſui ↄceptu formali: cur hō repugnat q̄ntati:trahi ſcꝫ ad modū aliorū:ita euaſio eſt a Scoto.x.diſt.iiij.q.i. apud ipm̄ reſeruat pō q̄ eſt drīa q̄ntatis nō que eſt p̄itum de ꝑ ſe ꝛ eſt de ſubtilitatibus eius.

corpus xp̄i in hoſtiā:q2 ſubā panis ↄuertiť in ipm̄: cū in q̄libet ꝑte hoſtie reſeruetur totum qḋ ꝑtinet ad totalitatē ſubē panis:erit nō ſolū totū corp⁹ xp̄i ī tota hoſtia:ſed ēt erit totū in qualibet ꝑte hoſtie. Rōnes vero ſophiſtice ſunt : q2 ex ſenſibilib⁹ procedunt:iō ↄdicūt his que tꝫ fides catholica de hac ſeriſſima ↄuerſione:ſi eas cū diligētia meditemur.

Ad primum dōꝫ ꝙ ſp̄es trāſmutationis quas narrat ph̄s p̄ſupponūt aliquod ſubiectum cōe:hec autem vt patuit nullꝫ ſubm̄ cōe preſupponit:ꝛ ideo non ↄtinetur inter illas. ¶ Et ꝑ hoc pꝫ ſolo ad ſcḋm.

Laurentius.

In tollendo ſecundam difficultatem tria potiſſimum doctor proponit. Primū. deus non agit per mutationem et motum:creatura ſic agit. Secundum. deus q2 attingit eſſentiam puram materie eandem poteſt numero formam reparare:hoc repugnat creature cui ſic non ſubeſt materia. Tertiū: q2 continuitas eſt vnitas motus quodāmodo:agēs adhuc naturale quod per motum agit non poteſt eandem formam iterum reſumere. Tria etiam damnat Scotus.xliij.di.iiij.q. prima.articulo primo. Sed primum ſic habes intelligere:q̄ nō agit deus mutatione que ſit in ipſo:patet q̄ iſtam volebat doctor:q2 innuebat q̄ non erat mouens motuꝫ vt agens naturale:non autem ſimpliciter intendit excludere quācūq̄ mutationem ſed abſolutam non extrinſecam denominatiuam ratione materie que de informi redditur formata: ſed hoc propoſituꝫ non variat. Quācūq̄ autem mutationē non reperit dicenteꝫ imperfectioneꝫ:non erubeſcit etiam ocham aſcrī. ere deo:igitur quod primo obiecit Scotus eſt cōtra verba. De ſecūdo Scotus ait:q̄ agens primum attingit imediate materiam ſolum ad iſtum intellectum:q2 ordinem formarum introducendarum non reſpicit:ꝛ agens naturale reſpicit : hoc autem vt aut non multum fauet poſitioni Egidij:ꝛ eſt manifeſtū: q2 nō variat idētitatem forme directe aut aliquo modo ſecundum ſe. Sed certe plus hoc voluit doctor noſter Egidius. Unde debes ſcire q̄ Auerrois primo de ſubſtātia orbis dicit q̄ cauſa quare materia recipit diuerſas formas iſtas ꝛ indiuiduales:eſt:quia primo recipit dimenſiōes interminatas : ex quo habeo q̄ forma ſaltem extrinſece ꝛ diſpoſitiue ꝛ in fieri ſui ad-de etiam inquantum naturalis eſt:recipit a quantitate quandam indiuiſionem ꝛ incōmunicabilitatem:agens ergo quod iſtas quantitates non preſupponit ꝛ habet formam in poteſtate ſecundum id quod competit ei de idētitate intrinſeca poterit ipſam eandem ſepius ponere in materiaꝫ:atq̄ iſtud erit attingere nudam eſſentiam eius:alio modo q̄ ille opinatus eſt. Sed dices:adhuc attingens ſic nudam materiam ſaltem habilitates in ea diuerſas preſupponit:vt vult Auerrois.xij.metaphiſice commento.xi.igitur ab illis trahet forma indiuiſionem:ille autem corrumpuntur:igitur nihil proficit tale agēs. Tu autem ad hoc poſſes dicere forſitan probabiliter q̄ per diuinam potentiam non ceſſant iſte habilitates in aduētu forme:maxime que debet eadem reparari:quia ſemper materia eam parata eſt recipere actione dei:ꝛ ſcio q̄ videbitur ſatis remotuꝫ:atq̄ oportet te inuenire aliud ſi iſtud non placet: ꝛ nos multa diximus in queſtione noſtra de indiuiduatione in forma. Tertium etiam quod obijciebatur ei parum proficit : nec certe locum in eo habet cauillus Scoti:ad vnitateꝫ enim motus numeralem non ſolum continuitas adinuicem partiuꝫ requiritur: imo quod plus eſt motoris vnitas: vt potes videre viij.phiſicoruꝫ tex.com.xlix. vnde licet motus ſit quid extra ſecum ꝛ poſterius forma in ſe ꝛ abſolute conſiderata: non tamen vt habet eſſe in materia vt hec ꝛ indiuiduata : ꝛ hac ſolutione ſepe nos vtimur in talibus:quare remaneat ſentētia doctoris hic.

Qō. V.

TErtio q̄rebať de xp̄o hoīe put ī celo empyreo habꝫ eē locale:ꝛ erat qḋ vtꝝ ſit ibi ſub rōe ſtātis:vel rōe ſedētis. arguebať q̄dē ꝙ ibi eēt ſub rōe ſtātis:q2 ſtephan⁹ itēdēs in celū ꝛ vidēs gl̄iaꝫ dei ait. Ecce video celos aptos ꝛ ieſū ſtātē a dextris v̄tutis dei. q̄ vt dicebať ē ibi ſub rōe ſtātis. Ac.vij.c.

In ↄtrariū ē:q2 ī Yſai.3z.c.legiť. Sedebit ꝑꝑls me⁹ ī plenitudie pacis ꝛ in

rege opulēta: ⁊ in tabernaculis fiducie. Sʒ mēbra debēt cōformari capiti. ſi ġ ppl's ſedebit: ⁊ ieſus ſedet. ℭ P. ad Hebr. p̄. legiť. Qui cū ſit ſplēdor glie: ⁊ figura ſubſtātie eius ſedens ad dexteram dei patris in excelſis. ergo ⁊c̄.

Rñdeo. φ in alijs ſciētijs ē ſoluʒ ſenſus lr̄alis quē ſignāt voces: ſʒ i ſacra pagina p̄ter ſenſū lr̄alē quē ſignāt voces ē ſenſus myſticus quē ſignāt res. Poſſet aūt ad h̄ q̄dā leuis ꝑſuaſio adduci: q2 aliaꝝ ſciaꝝ dr̄ hō actor: ſʒ i ſacra pagina q̄dā ſpāli mō dr̄ auctor de⁹. Cū ġ hō ſit factor vocū: ⁊ nō nālium rerū. de⁹ āt ipſas res nāles in eē pduxit: dignū ē φ i ſcia dina nō ſolū ſumāť ad ſignandū voces: ſʒ ēt res. in hūana vō ſcia cōgruū eſt vt ſolū voces adducanť ad ſignandū. Cū ġ q̄riť vtrū xp̄s i celo empyreo ſit ſub rōe ſtātis vel ſedētis: aut loquimur ſʒ ſenſuʒ myſticū quē ſignāt res: aut ſm̄ ſenſuʒ lr̄alē quē ſignāt voces. ſi introducta ſit qō pp ſenſuʒ myſticū dici pōt φ ſʒ diuerſas metaphoras ɔcedere poſſum⁹ xp̄m ſtare ſub rōe ſtātis iq̄tū paratꝰ eſt ſp ad nos auxiliādū. ⁊ ē ibi ſub rōe ſedētis: q2 ē ibi in rege opulēta: ſʒ ſi loqmur ſʒ ſenſuʒ lr̄alē nō ē nobis notū q̄lr ibi ſtet. ſi placet ſibi ſtare ē ſub ratione ſtantis. ſi ſedere ſub ratione ſedentis: ſicut ſibi placet ſic eſt.

Antiqui etiā in hac diuſitate locuti. Gregorius omel. aſcenſiōis Thomas ēt i ma pte ſūme. q. lviij arti. p̄⁹ alij ēt: ſʒ doctores poſteriores addu ⁊ cū cleat.

Ad argumēta dr̄ʒ: φ ſʒ Diony. myſtica theologia nō ē argumētatiua: ⁊ put dr̄ a pħo circa finē ſcd̄i poſte. nō ē in metaphoris diſputare. ſi ġ loquimur de ſeſſiōe ⁊ ſtatu metaphorice ſʒ aliā ⁊ aliā metaphorā ſil' ſtat ⁊ ſedet. Argu⁹ ġ pcedebāt ſuis vijs. Sʒ ſi ſeſſionē ⁊ ſtatuʒ vellemus itelligere ad lr̄aʒ: cū xp̄s dicať aliq̄n ſedere aliquādo ſtare: opʒ nos talia referre ad aliō ⁊ ad aliud tēpus. poſſunt enim ſeſſio ⁊ ſtatus pro alio ⁊ alio tp̄e eidem corpori ɔuenire. Laurentius.

Logimur ex hiis q̄ i hac qōe Aegidi⁹ cōmemorat: de ſenſib⁹ ſacrarū traditionū queppiaʒ delibare. Cōſtat ab āngiſſimis ſapiētū occiduā ſp q̄ad ſieri potuit ſciaʒ dinoꝝ: ab alijs ēt alijs igēijs. Fuere q ne loq̄renť gdē: niſi quem⁹ iſtruit aut iſtruere oportebat. vñ ſilētia diuturna: ⁊ taciturnitať deū colebāt: ſʒ pectorib⁹ immiſſq; ꝑcordijs ſudāda talia igenuis diſcipl'is tradebāt: nec morientes poſter] monumēta relīq̄bāt. Thales Pythagoras pithagoriciq; oēs. Auctōes Aug. atq; iuſti i epl'a ad Hipparcū: fuere añ ipſos ex mercurialib⁹ colūnis docti egiptij q ꝑ animalia diuſa aliaq; nālia cūcta caracteres ſcripturaſq; certas effingerēt ad animi exp̄mēdū ɔceptū ⁊ nāʒ reꝝ aſſignādā: q̄ nō niſi reꝝ nāe callentes ꝑcipe poterāt: atq; hoc mō nō oīa in vulg⁹ dabāt. Moſto p⁹ āt a Theut inuētas lr̄as nemo n̄ ex platone cog̃ſcē pōt. De hijs ēt marcellin⁹. corneli⁹ tacit⁹. euſebi⁹. alij. Plato ſuiſ⁹ ac libē de diuinis: ſʒ ꝑ fabulas. ꝑ enigmata. circūlocutiōes: trāſlatiōes: cūcta ꝑ ſocratē: ac q̄ſi nō ipe diſſerunt: vt pauci ⁊ ꝑſpicaciſſimi tm̄ pōt hauriret aliq̄d ide poſſint. Inde factū adū ēt ɔſuluit magn⁹ Ar. ad magnū ſcribēs Alexādrū de abditis ⁊ ſecretis reꝝ. Tāta ſp reuerētia dijs ēt ab gētilib⁹ vt q̄dā dicit adhibita: ⁊ inſita ac geniali ɔſciētia admonita. Verū gegd de eis in hoc ɔſiſtam⁹. Sacras lr̄as ɔſtat oēs admixtē ⁊ ſb forma ſcriptiōis eiuſdē (qō miri⁹ eſt) diuſos hoīes diuſa erudiri igenia: teſtať ſiqdē caſſiodorus pſs: q̄cq̄d L... diſciplinaꝝ ɔparet hic ortū ac rudimētū habuiſſe: adeo vt q̄ ēt dijs ꝑprijs adſcribāt ñ aliūde q̄ ab his libris fuerit mutuata: hic igiť mltiplices ſcripture ſenſus. miſtic⁹ q̄ ⁊ allegoric⁹ ⁊ anagogic⁹: moraſ: lr̄alis: vt ēt in re ob hoc catholica nūcupari doctrīa iſtec poſſit: ex hac tā ampla fuſaq; ipſi⁹ ɔmoditate: q̄ḋq; ⁊ alia rōe ſic dr̄: auctorib⁹ Boe. in li. de tri. ⁊ Aug. de vā reli. Hos ſenſus ſepe ſanq̄ diſtiguūt theologi Dionyſi⁹. Hieronymus: Caſſiodorus Beda. ꝑcipue ūi Auguſtin⁹ ⁊ in cōmētarijs ſup geneſim: ⁊. 3. de doct. xp̄iana. atq; de btē ꝟginis aſſūptiōe ɔpēdio. Tu vō h̄ notab ſicubi reꝝ nāe (qō i cratillo deſignauit Plato) efficaciter ſignificanť: in ſacra hoc maxime pagina probari poſſe. Vñ cabalę quidam (vt credi volunt) Hebreorum eruditi atq; pſeudo ipſoruʒ magi multa talibus operari poſſe obgāniunt: vt fidei ac veritati detrahant chriſtiane: que tamen ſi fierent opera dei eſſent: apud quē nō eſt impoſſibile omne verbum. Poſteriores autē ipſorū thalmuſiſtę perdutę nequitię iam omnia prophetaruʒ ad verbū intelligere volentes: infinitis erroribus implicantur: ⁊ nugis meris meras intemperias blaterāt. De noſtris fuere: vt Joānes gerſon: qui curioſe nimis queſierit ⁊ an. ſ. per ſcripturaʒ vniuerſaʒ literarius ſenſus adaptari verificariq; poſſit de quibus ipſe viderit. Repugnare hoc ſentētijs Ambroſij ⁊ Auguſtini ſatis videť: conſonare Origeni. Dicere aūt Hieronymum ſcimus nihil eſſe in catam ſimpliciter aut perobſcure enunciatū qō nō alibi apertius ⁊ vero ſenſu cumulātiſſime nō explicet. q̄ igiť ɔſtringēda hic erāt. iſta ſūt. Qō. VI.

Q**Uarto** q̄rebať. Utruʒ ſpūſſcūs diſtingueretť a filio ſi nō pcederet ab eo. Et arguebatur φ nō: q2 ſm̄ Anſel. relōnū oppō facť in dinis ꝑſonaꝝ ꝑlalitatē: ſʒ ſi ſpūſſcūs non pcederet a filio nō hr̄et ad ipʒ relonē oppoſitā. Nō ġ diſtigueretur ab eo.

Greci occaſiōeʒ q̄rēdi dederent Linconienſis ⁊ magiſter. xj. d. j.

In ɔtrariū ē: q2 ſʒ Aug. ſpūſſcūs pcedit vt datus: fili⁹ vt natus: ſʒ ſi nunq̄ pcederet ſpūſſcūs a filio adhuc cōpeteret pcedere ei vt datus: ⁊ filio vt natus: diſtingueretť igiť ab eo ſi nō pcederet ab ipſo.

v. de trini. c. vij.

Reſpondeo dr̄ʒ: φ de h̄ iter doctores ſunt diuerſe ſn̄ie: volūt. n. q̄dā φ ſi ſpūſſcūs nō pcederet a filio adhuc diſtingueretť ab eo. Dicūt. n. iſti φ non ſolū eſt diſtinctio ꝑ relōnes oppoſitas: ſʒ ēt per diſpatas. ɔcedūt gdē φ ſi nō pcederet ab eo nō hr̄et ad eū relonē oppoſitā: haberet tñ diſperatā: eo. n. ipſo φ fili⁹ pcedit per modū nāe ſpūſſcūs per modū volūtatis eſt aliꝰ modus pcedēdi hui⁹ ⁊ illi⁹: ⁊ hr̄t ibi eſſe relones diſpate ⁊ poterit reſeruari diſtinctio iter eos. Sed vt in pſequēdo patebit ſm̄ has relones diſpatas nō eſſet diſtinctio iter filiū ⁊ ſpm̄ ſcm̄: niſi ſm̄ rōnē tñ: ⁊ q2 h̄ nō ſufficit ad diſtinctionē ꝑſonarū opʒ nos ponere ibi nō ſolū relonē diſpationū: ſʒ etiā oppōnū: vt dū opʒ ſpm̄ ſcm̄ pcedere a filio realr diſtinguatur ab ipſo. Et vt h̄ appareat tria ſunt ɔſiderāda. p̄ videndū eſt quō relo differat a ſuo fundamēto. 2° declarandʒ erit quot modis hʒ relo diſtinguere. 3° hec ſunt adaptanda ad dina: ⁊ vidēdū eſt quō ſpūſſcūs diſtigueretť a filio ſi nō pcedat ab ipſo. ℭ Propter p̄ⁿ ſciēdū φ relo nō diſtinguiť a fundamēto q̄tuʒ ad eē: ſʒ ſolū q̄tuʒ ad rōnē quiditatis vt ſi ſilitudo fundať in albedine nō erit aliud eē albedinis ⁊ ſimilitudinis: q2 ſilitudo ſi adderet aliqō aliō nouū eē ſupra albedinē: cuʒ nō poſſit eſſe in aliquo aliud ⁊ aliud eē abſq; ɔpoſitione: eēt aliqd cōpoſitius eo qō eēt albū ⁊ ſile q̄ ex eo qō eēt albuʒ ſolum: qō pʒ falſuʒ eē. realr igiť nō eſt aliud eē relonis ⁊ fundamēti. eſt tñ alia rō gditatis: q2 ſm̄ rōnē gditatis reponiť res in p̄dicamēto: q̄re cū relo facit aliud p̄dicamētū a fundamēto opʒ φ habeat aliā rōnē gditatis. ℭ Viſo quō relatio cōparať ad fundamētū: reſtat videre quō hʒ diſtinguere. Sciēdū ġ relonē duplr diſtinctionē facere. ſʒ eē ⁊ ſʒ rōnē gditatis: aliter tñ ⁊ alr: q2 ſm̄ rōnē gditatis diſtinguit ſoluʒ ab oppoſito. nā cū rō gditatis relonis ſit ad aliō ſe hr̄e ſm̄ hunc modū non diſtinguiť relo niſi ab eo ad qō referť: vt p̄rnitas ſʒ rōnē gditatis diſtinguit patrē ſolū a filio: ad quē referť: ſʒ ſm̄ eē diſtinguit p̄reʒ nō ſolū a filio: ſʒ ab oī nō p̄re: eo. n. φ p̄rnitas ē in h̄ ſuppoſito ⁊ nō in alio diſtinguiť pater ab oī eo in quo nō hʒ eē p̄rnitas. ℭ His itaq; ſic declaratis eſt 3° videndū quō hec adaptari pñt ad dina: ⁊ quō ſpūſſcūs diſtingueretť a filio ſi nō pcederet ab ipo.

Intelligit intellectus vim ⁊ rōnē formalē ſmioꝝ: rōnabilitas eiuʒ qōnis ex logica pēdet vt optime Scot⁹ ⁊ Johes Baccon iterp̄tāntur: Solo ho iſta eſt anuq̄ modernis nōnullis grata: vide dc̄ā gregorij i hoc ⁊ deriſioē eius a Petro alliacen in. q. viij. j. articulo p̄mo.

Tenent oppoſitū quidā. Dicemus infra loco ſuo.

Aduertēduʒ ergo φ cū eſſe relationis ſit eē fundamēti nō diſtinguiť relatio rōne eē niſi ſit ibi diſtinctuʒ fundamētū vt diſtinguiť ſiīe a nō ſiīi:q2 in eo eſt ſiīitudo que nō eſt in nō ſimili:vt ſi ſimilitudo illa fundať in albedie nihil eſt aliud ꝙ diſtinguere albū a nō albo:q2 in albo bʒ eē albedo ꝙ non eſt in non albo.nunꝙ ģ relatio diſtinguit ſm eſſe niſi fiat diſtinctio ſm fundamētuʒ:vel ſm aliqd abſolutū;imo ſi hoc eſt dubium in creaturis:in diuinis aūt nullo mō dubiū eē debet. Nā cū in diuinis: vt cōiter poniť relatio maneat quātum ad ſuū genus ſolū ſm rōnē qditatis:ſm vō eē trāſeat in diuinaʒ ſubāʒ:nō poſſumus in diuinis relationē diſtinguere ſm eſſe:niſi ſit ibi diſtinctio ſm ſubam: vel ſm aliqd abſolutū.cū ſit ergo regula Auguſtini in pluribus locis in li° de trinitate.φ omne qđ a ſe dř:diciť de qualibʒ pſona ſingulariter:ꝛ de oib⁹ nō pluraliter:q2 ſm talia:vt ait:nō bʒ eſſe diſtinctio in diuinis Jtaqʒ per relōnes nō erit diſtinctio ſʒ eſſe:ſʒ ſolū ſm rōnē qditatis:ſʒ cū relatio ſm qditatē nō diſtinguat niſi ab oppoſito:bn̄ dictū eſt qđ Ricardus ait in lib° de trini.φ in diuinis oia ſunt eadeʒ. vbi nō obuiat relatiōis oppoſitio.ſi ģ ſpūs ſcūs nō pcederet a filio nō haberet relationē oppoſitā ad ipſuʒ:ꝛ ſequereť φ realiter nō diſtingueretur ab eo. Sic ergo imaginari debemus φ q2 eſſe diuinū eſt eſſe purū ꝛ abſtractū:q2 in illo eſſe reſeruať ois ratio eſſendi:cū cōicatur illud eſſe cōicať oē eſſe. Cū ergo eſſe diuinū in quo reſeruať omne eſſe cōiceť cuilibʒ diuine perſone ꝙtum ad eſſe nō poterit eē diſtinctio inter eas. ¶ Aduertendū tn̄ φ lʒ cui cōmunicať eſſe diuinum cōmuniceť ei omne eſſe vel omnis ratio eſſendi.nō tamē cōmunicať ei omne referri vel omnis reſpect⁹. Jnter diuinas ergo pſonas non eſt diſtinctio ſm eſſe:ſed ſoluʒ ſm referri vel ſm reſpectuʒ.nunꝙ ergo diſtinguiť vna pſona ab alia niſi habeat reſpcm̄ ad ipſaʒ:vel niſi referatur ad illaʒ:ꝛ q2 ſi ſpūſcūs nō pcederet a filio:fili⁹ ň referreť ad ipʒ tollereť realis diſtictio iter ipos.

Quid ſi fit tranſcēdēs: vt apud ſubtilez pma di. ſc di. viij. dif. primi. dic φ ꝯcept⁹ manet quiditatiuus: ꝛ quiditas improprie ꝛ extenſiue.

Quod vero obyciebať in ꝯtrariū φ ſi ſpiritusſanctus nūꝙ pcederet a filio:adhuc tn̄ filius a patre pcederet vt natus:ſpiritusſcūs a patre vt dat⁹:vel aliter vnus pcederet per modū volūtatis.alius vō per modū nāe vel p moduʒ itellect⁹ qđ eſt idē:dici debet φ hoc poſito non plus filius ꝛ ſpūſcūs differrēt pter hō relationes diſperatas ꝙ natura ꝛ voluntas:aut ꝙ differant intellectus ꝛ volūtas in quibus tales relationes diſperate fundantur. Jō cū natura ꝛ voluntas non differant in diuinis:niſi ſm rōnē:filius ꝛ ſpiritusſanctus ſolum ſm rōnem differrent.

Si vis tenere pꝛē oppoſitā: adde vel niſi ſit pducta ab eodeʒ: alia tamen pductione hypoſtatica.

Jmmo plꝰ:quia forēt ſmini adequati hypoſtatici ex hypoſtaſi a patre mediāte natura ꝛ volūtate: vel tu elige ptem quam vis.

POſtea querebať de entibus ſcdis vt de entibus creatis ꝛ cauſatis. Circa aūt entia creata ꝛ cauſata ꝙtum ad preſens ſpectat duplř pōt dubitari.gnāliter.ſ.ꝛ ſpāliter. Jō circa h duplř ꝗrebať.naʒ pͦ ꝗrebať de oi ente creato gnāliter.ꝛ erat qđ. Utrū in omni ente creato differāt eēntia ꝛ eſſe.2° circa entia creata aliqua ſpecialiter querebantur. Queſtio. VII.

AD primū ſic pcedebať.Arguebatur eni φ in omni ente creato differt eſſentia ꝛ eſſe.ſic eni vt dicebatur arguit perſpectiuus de coloribus reſpectu lucis:vt q2 colores aliquando ſunt illuminati:ꝛ inueniantur cū luce.aliquādo vō ïueniunť ſine luce:ideo colores differūt a luce.Cum ergo eſſentia creaturaruʒ aliqñ fuerit cōiuncta ipſi eſſe.aliqñ aūt nō cōiuncta ipſi eē:opʒ eſſentiam cuiuſlibet creature eſſe differentem ab eſſe. ¶ P̄.omne qđ habet eſſe ab alio non eſt ſuuʒ eſſe:ſed eſt in potentia ad eſſe:ſed cuiuſlibʒ creature eſſentia habet eſſe ab alio.ergo nulla talis eſſentia eſt ſuū eſſe:ſʒ eſt in potentia ad eſſe:in qualibet ergo creatura differt eſſentia ꝛ eſſe.

Jn cōtrariuʒ eſt:q2 ſm phm̄.4.metaph̄. ens ꝛ vnū nō dicunt aliam intētionem additam ſupra eſſentiaʒ rei:ſed ens ſumitur ab eſſe.ergo eſſe non dicit aliam intentionē additam ſupra rei eſſentiam.

T.c.iij. x.meta. cō.viij.ab auer.

Reſpondeo dicenduʒ:φ ſicut eſt dare aliquid qđ eſt ipſa extenſio eēntialiter:ꝛ omnia alia ſunt extenſa inquātum participant ipſum:vt quātitas extenſa per eſſentiā:ꝛ eſt ipſa extenſio eēntialr.omnia aūt alia intātuʒ ſunt extenſa inquātum participant quātitatē:ſic eſt dare aliquid qđ eſt ipm̄ eſſe purum eſſentialr. omnia autem alia intātum ſunt entia inquantum participant eſſe eius.hō aūt ens per eſſentiam qđ eſt ipm̄ eſſe purum eſt ipſe deus.creata autem entia intantum ſunt inquātuʒ participant eius eſſe.hoc eſt ergo qđ Cōmētator ait ſcđo metaphyſice.φ vnū eſt per ſe ens ꝛ per ſe verum.creata vō entia ſunt ꝛ vera per eſſe ꝛ veritatem eius . Sic igitur imaginari debemus φ ſicut quātitas que eſt ipſa extēſio eēntialiter facit omnia alia eſſe extenſa : ſic ſuo modo deus qui eſt ipſuʒ eſſe eēntialiter facit omnia alia habere eſſe.ꝛ ē ergo nihil eſt aliud ꝙ quedā actualitas impreſſa omnibus entibus ab ipſo deo:vel a pͦ ente.nulla eniʒ eſſentia creature eſt tante actualitatis φ poſſit actu exiſtere niſi ei ipꝛimať actualitas quedaʒ a primo ente:ꝛ illa actualitas impreſſa vocatur eſſe.Sicut ergo nature corporales alie a quantitate nō ſunt de ſe actu extenſe : ſed ſunt in potētia vt extendantur per quātitatem:ſic omnes nature alie a primo ente non ſunt de ſe actu vt exiſtant ſed ſunt in potentia ad eſſe:ꝛ accipiunt eē ab ente primo.Ex hoc auteʒ volunt quidam dicere φ eſſe non eſſet aliquid realiter differens ab eſſe:ſed ſolum eſſet quidam reſpectus ad ens pͦmum:ita φ ſm hoc vna ꝛ eadem res eſſet eſſentia ꝛ eſſe:ſʒ eſſet eſſentia in ſe cōſiderata:eſſe vero eſt per comparationem ad ens primum:ꝛ inquantū eſt effectus entis pͦmi.ſed ſi deus ſeipſo formaliter faceret entia eſſe:forte non oporteret dare aliquod eſſe creatuʒ differens ab eſſentia reruʒ:ſed cū deus non ſit eſſe omniuʒ formaliter ꝛ inherenter ſed exemplariter ꝛ effectiue preter diuinum eſſe opʒ dare aliqđ eſſe actuale qđ ſit impreſſum ab ipſo pͦmo ente ipſi eēntie ꝛ ipſi nature rerū.erit ergo in rebus creatis vel in eēntys creaturarum actualitas quedā differēs ab eſſentia.que actualitas diciť eſſe:quare in reb⁹ creatis differt eſſentia ꝛ eſſe. ¶ Ex hoc etiā patere poteſt quomodo ſit creatio rerum,nam ſi res eēnt ſimplices ꝛ non eſſet ibi ꝯpoſitio ex eſſentia ꝛ eſſe: nō video quomō creari poſſent:ſicut eniʒ nō generantur per ſe nec materia nec forma ſʒ generať cōpoſitum:ſic nec creatur eſſentia per ſe ſeparata ab eſſe;nec creatur eſſe ſeparatū ab eſſentia:ſʒ creatur totum cōpoſitum ex eſſentia ꝛ eſſe.

comment.iiij.

Jn cōpoſitio ex materia ꝛ forma ſequitur tale eē illā compoſitionem : in alijs eſt prima cōpoſitio apō eos: Albertus in coelis appellat cōpoſitionē ex quo eſt ꝛ qđ eſt : nō teneo iſtam viam cum Auerroi i diſtinctione ſed aliaʒ. ideo in fine ſeci q. de hoc.

Henricus i pluribꝰ paſſibꝰ quolibetorū: quidā dicunt φ diſtinguunť intentiōe: pluſꝙ rōne :ſed nō eſt ut minuta grāmatica ꝯmētatoris : vide q2 hos duos cōfundit. xij. meta. cō. xxxix. ad aliud ꝯpoſitū. Diſtinctionē realeʒ ibi reperies vocari diſtictiōeʒ i eſſe. ꝛ vtrbiqʒ ab eo.

Forte diſtinctio modalis ſufficeret:vt Scotus ꝛ Frāciſcꝰ in ꝯſta iii. ꝛ forte minꝰ ſʒ vt rōis tm̄ . vide in. q. nr̄a hreuiſſime ꝛ phyſice.

Quod vero obyciebať in cõtrariũ ꝙ ens ſumiť ab eẽ:dici põt ꝙ ſumiť ab eẽ eẽntie:⁊ de hoc eẽ nõ eſt qõ: ſʒ qõ ĩtroducta ẽ ꝑꝑ actuale eẽ qõ realr ab eẽntia eſt diſtinctũ.

DEinde querebať de creaturis in ſpãli.creatura aũt ꝑma facie diuidiť in corporalẽ ⁊ ĩtellectualeʒ. ꝑꝑ qõ duplr q̃rebať. Primo.n.q̃rebantur quedã ꝑtinẽtia ad creaturã intellectualẽ. Scđo quedã ꝑtinẽtia ad corporalẽ. creatura aũt ĩtellectualis duplr põt ꝯſiderari.ꝑ ſm ſubãʒ Et circa hoc erat qõ vtrũ ſuba ĩtellectualis eſſet cõpoſita ex mã ⁊ forma.2° põt ꝯſiderari ĩtellectualis ſuba ſm oꝑationẽ ſuã q̃ eſt cognoſcere ⁊ ĩtelligere. Et circa hoc querebanť duo.ꝑ eni querebať vtruʒ ĩtellectualis ſuba cognoſcat ſingularia.2° vtruʒ cognoſcat futura ꝯtingentia.triplr ergo fiebat qõ circa intelligẽtias.ꝑma erat de cõpõne ſubſtãtie.ſcđa de cogitatione ſingulariũ.3° de cogitatione contingentium futurorum. Queſtio. VIII.

AD primuʒ ſic ꝓcedebať.Oſtẽdebať gđẽ ſubaʒ angelicã cõpoſitã eſſe ex mã ⁊ forma:q2 vt dicebat: Boetius in cõmento ſuꝑ ꝑdicamẽta diſtinguit triplicẽ ſubam:mãm ⁊ formã ⁊ compoſitũ:⁊ ait ꝙ relictis extremis agit de medio:ſed cũ ipſe agat de ſubſtãtia que eſt mediuʒ:ſeqtur ꝙ ſubſtãtia que eſt genus vel ipm ꝑdicamẽtũ ſit quid ꝯpoſitũ ex materia ⁊ forma.materia ergo ⁊ forma erũt ꝑncipia ſe extẽdẽtia ad totũ gen° vel ad totũ ꝑdicamẽtũ qõ eſt ſubſtãtia:gđ ergo ẽ in ꝑdicamẽto ſubſtãtie ꝑticipabit iſta ꝑncipia.⁊ erit gđ cõpoſitũ ex materia ⁊ forma.Sʒ intelligẽtia eſt in ꝑdicamẽto ſube.ergo ⁊c. ℂ P̃.vt dicebat nõ eſt ꝓꝑetas abſq3 ꝓꝑo ſubiecto:ſed ꝓꝑetas materie eſt recipere.vbicũq3 ergo inueniť rõ receptionis inueniť rõ materie:ſʒ ipſe intelligẽtie recipiunt influẽtias a ꝑmo.ergo ſi eis competit recipere competit ⁊ habere materiam.

In contrarium ẽ ꝙ hec tria ſe hñt per ordinẽ ſuba vĩtus ⁊ oꝑatio.ſic g̃ debem° loq de ſuba ⁊ vĩtute:vt loqmur de ipſa oꝑone:ſʒ oꝑatio ãgelorũ q̃ ẽ ĩtelligere ẽ ſimplex ⁊ imãlis.g̃ ⁊ eorũ ſuba ſimplex ⁊ imãlis erit.

Hoc notauim° in.q.mea de hoc in fine.

Reſpondeo dđm:ꝙ gđaʒ vt ſaluarẽt plẽs ãgelos eẽ einſdẽ ſpẽi dixerũt eos eẽ ꝯpoſitos ex mã ⁊ forma.Sed hoc magis arguit oppoſitũ q̃ ꝓpoſituʒ:q2 ſi eẽt materia in angelis nõ ſolũ nõ eẽnt plẽs angeli eiuſdẽ ſpẽi:ſʒ ẽt non eẽnt duo angeli eiuſdẽ gnĩs.ſi g̃ ĩcõueniẽs eſt dare tantã diuerſitatẽ in ſubſtãtijs ſeꝑatis vt nõ reꝑiantur duo talis eiuſdẽ gnĩs:ĩcõueniẽs eſt in eis ponere mãm. ℂ Hoc vt appeat ſciẽdũ ꝙ nunq̃ mã fať diuerſitatẽ in ſpẽ:ſed vel facit diuerſitatẽ in nũero vel ĩ genere.vñ phs.5.meta.c.de vno.cũ ꝑus dixiſſet ꝙ vnitas gnĩs eſt q̃ſi vnitas materie. poſtea iferius ſubdidit ꝙ q̃ hñt vnã mãm ſunt vnuʒ nũero. Uideť eni vnitas gnĩs q̃ſi vnitas mãe:nõ ſolũ q2 gen° ſe hʒ q̃ſi mã:ſʒ q2 q̃ hñt vnã mãm ſunt vnũ genere:q̃ igiť hñt vnã mãm vel ſunt vnuʒ genere vel ſunt vnũ nũero:⁊ ꝑ locuʒ ab oppoſitis q̃ hñt diuerſas materias:vel differũt genere vel differunt nũero. ℂ Ut ergo ſciam° qñ mã facit differre ſolũ numero ⁊ qñ facit differre genere. ℂ Aduertendũ ꝙ mã duplr diuerſitatẽ facit. Primo ex extẽſione:vt q2 materia eſt extẽſa in alia ⁊ in alia parte mãe recipi hʒ alia ⁊ alia forma:vt q2 mã auri ex qua fiũt aurei annuli eſt extẽſa:in alia ꝑte auri poterit recipi alia ⁊ alia forma annuli aurei. ãnuli g̃ aurei differunt per mãm:ſed hoc eſt ꝓpter materie extẽſionẽ.cũ ergo materia talem diuerſitatẽ facit:facit diuerſitatẽ numeraleʒ.Scđo põt ſumi diuerſitas ex mã non ꝓpter materie extẽſionẽ:ſed ꝓpter aliam ⁊ aliam rõnem recipiẽdi formã:⁊ ſic differunt per mãm ſuꝑceleſtia corpora ab his inferiorib°. Nam in his inferiorib° materia ſub alia rõne recipit formã q̃ in ſuperceleſtib°:q2 hic recipit formã nõ cõplentẽ totũ appetitũ:ibi aũt cõplentẽ:quecũq3 aũt differunt ſic per mãm differũt genere.ſi ergo angeli differunt per mãm:vel hoc eſt q2 mã eſt extẽſa ⁊ in alia ⁊ alia parte materie recipitur alia ⁊ alia forma angelica.vel hoc erit ꝗa materia angeli vnius ſub alia rõne recipit formã q̃ materia alterius angeli:nõ poſſumus aũt dicere angelum differre per mãm ꝓpter materie extẽſionẽ. differunt ergo per mãm ꝓpter aliam ⁊ aliam rõnẽ recipiendi formã: ſed talis differẽtia per mãm facit differre genere. ſi ergo in oĩbus angelis eſt differentia mãlis:in oĩbus erit differentia ſm genus: ⁊ non erunt duo angeli in eodẽ genere:qõ eſt incõueniẽs dicere:ꝙ cuʒ tota corporalis ſubſtãtia adminiſtreť per angelos: vt vult Aug.3.de trini. Et in tota corporali ſubſtãtia ſit cõuenientia ꝓpter ipſas ſpũales ſubſtantias regentes eam incõueniẽs eſt ipſas ſpirituales ſubſtantias ponere ſic diſtantes ⁊ diuerſas diſiunctas vt non reperianť duo eiuſdem generis. nõ eſt ergo materia in angelis:hñt eſt tñ ibi aliquid loco materie:q2 non ſunt actus purus:ſʒ habẽt aliquã potentialitatẽ admixtam.vnde ⁊ in libro de cauſis ſcribitur.ꝙ intelligentie habent ſuum yleachin.i.ſuã materiale:⁊ hoc forte volũt illi qui in angelis materiam ponunt:cum ipſi dicunt materiaʒ illam nõ eſſe eiuſdem rõnis cũ materia corporalium.ſolum ergo in verbis dicunť diſcordare a nobis:q2 ⁊ nos ibi aliquod materiale ponimus.

Oppoſitũ diſiunctiue: imo etiã ſi antecedẽs totuʒ videať eẽ vna diſiunctiua:naʒ de contra eſt in ꝯuertibilib°:⁊ vult etiã ꝯſequẽtiã bonã tantum per accidẽs:nõ per ſe:tũ igiť ſingula moderare.

Tex.ꝯmẽ.x.

Ubi.ſ.non adeſt cõmentuʒ.

Relinqua hic: ſʒ añs deſtruamus itẽ q2 hic non apparet reddituum

Alij tex° hic habẽt: ⁊ tota corporalis ſubſtantia ꝯſeruet ꝑꝑ ⁊c.

Propõne.ix.

Quod vero obyciebať in cõtrariũ:q2 materia ⁊ forma vniuerſalr ſunt ꝑncipia in genere ſubſtãtie.dici debet ꝙ ſi accipiť ibi genus ſubſtantie ſolum pro ſubſtantia ſenſibili abſolute ⁊ ſimpliciter eſt verum. Sed ſi accipitur ſubſtantia ꝓut includit ſubſtantiã intelligibilẽ nõ eſt accipiẽda materia ⁊ forma ſimpliciter ⁊ ꝓprie. Sed accipienda eſt materia large pro omni materiali:⁊ q2 in ipſis angelis ponimus aliqđ loco materie ſaluari põt dictuʒ Boetij. ℂ Qđ vo addebatur ſcđo ꝙ recipe eſt ꝓpriuʒ materie:dicẽdũ:verũ eſt ꝙ eſt ꝓpriũ materie recipe formas indiuiduales ſenſibiles:ſed nõ eſt ꝓpriuʒ ei recipe vniuerſales ⁊ intelligibiles:vt vult Cõmẽtator in.3.de aĩa. vbi dat dr̃iaʒ inter recipe ipſi° materie ⁊ ipſi° ĩtellect°. Influẽtia ãt recepta in mẽtib° ãgelorũ nõ ẽ ſenſibilis:ſʒ ĩtelligibilis.ceſſat g̃ obiectio. Qõ.IX.

Cõmẽto.v.

SEcundo querebať circa ipſos angelos. Utrũ cognoſcant ſingularia. ⁊ arguebať ꝙ nõ:q2 ſʒ Aug. 2.ſoliloquiorũ.corporalia ⁊ ſenſibilia nõ cognoſcunť niſi ſenſu:ſʒ angeli non hñt ſenſuʒ.ergo nõ pñt cognoſcere ſingularia q̃ ſũt corporalia ⁊ ſenſibilia. ℂ P̃.ſi ãgeli cognoſcũt ſingularia:vel h ẽ ꝑ ſpẽs ſingulares:vl ꝑ vlẽs:ꝑ ſingula

res ſi:q2 cũ ſinglaria poſſint eẽ ĩfinita:ↄtigeret eos
bẽre ĩfinitas ſpẽs:nec ẽt hoc eẽ poterit p ſpẽs vl'es:
q2 cognitio in vl'i eſt in põ ⁊ nõ certificat:nec eſt in
ꝓpria forma:vt cognoſcere ſortẽ in eo ꝙ hõ vel per
ſpẽʒ vl'is hois nõ eſt cognoſcere ipm determiate ⁊
certitudinalr:⁊ in ꝓpria forma:nec talis cognitio ẽ
in actu:ſʒ magis eſt in potẽtia quadã ꝓpinq̃ vt poſ-
ſimus ipſʒ cognoſcere ĩ eo ꝙ ſortes: q̃re ſi angeli co
gnoſcũt ſingularia per ſpẽs vl'es nõ cognoſcunt ea
directe ⁊ in ꝓpria forma:ſʒ in potẽtia tm̃:⁊ q2 qđ ẽ
in põ nõ eſt:ſi hoc mõ ſingularia noſcũt magis dici
debẽt ꝙ nõ cognoſcãt ſingularia q̃ꝫ ꝙ cognoſcant.

In contrarium eſt vt ſcribit.5.de ↄſol. gcg͛d põt vtˀ īferior põt ſupior:ſʒ ſenſus nr̃ ĩferior eſt ĩtellectu nr̃o. g͛ multo
magis eſt ĩferior q̃ꝫ intellectˀ angelicus:ſʒ nos per
ſenſum poſſumus cognoſcere ſingularia.ergo mul-
to magis angeli per ĩtellectũ cognoſcent ea.

Forte nõ eſt ad ꝓpoſitũ: niſi vir tutes fuerit euſ- deʒ ordinis:⁊ vt ſic poteſt haberi ab Ar.ſepe.

Reſpondeo dõm ꝙ ſi ↄſideret̃ dr̃ia ĩtelľs nr̃i ad intelľm angelicũ:appa-
rebit ꝙ lʒ ĩtellectˀ noſter per ſe:⁊ directe nõ poſſit
ſingularia cognoſcere:ĩtellcũs tñ angelicˀ hoc põt.
¶ Ad cuius euidẽtiã ſciẽdaʒ eſt ꝙ cũ oẽ agẽs agat
vt ẽ in actu:⁊ oẽ qđ ẽ ĩ actu ſit p ſuã formã:oẽ agẽs
agit ſm̃ exigẽtiã ſue forme.forma aũt ĩtellcũs nr̃i
eſt ſpẽs ĩtelligibilis abſtracta a fantaſmatibˀ: ⁊ q2
illa ſpẽs eſt abſtracta a cõditionibˀ indiuiduãtibˀ:
ĩtellcũs nr̃ recto aſpectu ⁊ vt efficit̃ in actu p illam
ſpẽm nõ cog̃ſcit rẽ ĩdiuidualẽ ⁊ pticularẽ:ſʒ abſtra
ctã ⁊ vl'em.ſi g͛ ĩtellcũs nr̃ debeat cognoſcere ptícu
lare hoc mõ nõ erit directo aſpectu:q2 tunc ageret
nõ ſm̃ ſuã formaʒ qđ eſt ↄ rõnẽ cuiuſlibʒ agẽtis:ſʒ
cognoſcet pticulare p reflexionẽ conuertẽdo ſe ad
fantaſma.iõ dr̃ in.3.de aia.ꝙ potẽtia nr̃a intellecti

T.c.ix.

ua cũ ſit extẽſa.i.mõ extẽſo recto aſpectu cognoſcit
carnis eẽ.i.cognoſcit carnis q̄ditatẽ.recto igit̃ aſpe
ctu ĩtellectus nr̃ cognoſcit qđ q̄d ẽ rei ⁊ ipm vl'e:ſʒ
pticl'are nõ cognoſcit recto aſpectu:ſʒ p reflexionẽ.
ſi ergo modus ĩtelligẽdi angelicus ↄformaret̃ mõ
ĩtelligẽdi nr̃o:vt ꝙ ãgeli cognoſcãt per ſpẽs abſtra
ctas a cõditionibˀ ĩdiuidualibˀ nõ cognoſcerẽt ſin
gularia recto aſpectu:nec forte ea cognoſcerẽt p re-
flexionẽ:q2 nõ hñt fantaſma ſupra qđ ſe ↄuertãt:ſʒ
angeli vt cõiter ponit̃ nõ cognoſcũt ſingularia vel
res p ſpẽs a rebˀ abſtractas:ſʒ cognoſcũt eas p ſpẽs
a deo ĩpreſſas ⁊ p ſpẽs ab ideis diuis deriuatas.Cũ
g͛ idee in mẽte diua ſint factiue totius rei non ſolũ
q̃tũ ad formã:ſʒ ẽt q̃tũ ad mãm totiˀ:q2 rei ⁊ oiuʒ
q̃ ſunt in re:exẽplar ẽ idea in mẽte diua:ſpẽs in mẽ
tibˀ ãgeloꝝ ab illis ideis deriuate:vt cõiter ponit̃;
repñtare poterũt rẽ ſm̃ ſe totã:⁊ ſm̃ oia q̃ ſunt i re:
⁊ q2 res ſic accepta cõſiderat̃ ſm̃ eẽ pticl'are angeli
ipoꝝ pticularíũ ẽt directo aſpectu cognitionẽ hñt.

S. Thoma acci pit.q.viij.de veri tate.articulo.xj. vide ſuſiˀ ab eo.

Qđ vo obyciebat̃ ꝙ particularia ⁊ ſingula ria cognoſcunt̃ ſolo ſenſu:verũ eſt a
nobis ⁊ intellectu nr̃o qui tñ recto aſpectu cogno-
ſcit vl'ia:non tñ hoc eſt veꝝ de angelis:q2 vt patuit
ipſi angeli ⁊ recto aſpectu ⁊ p ĩtellcm̃ pticl'aria pñt
cognoſcere. ¶ Qđ aũt addebat̃.ſi angeli cog̃ſcunt
ſingularia:vel h̃ eſt p ſpẽs ſingulares vel vl'es:dici
dʒ ꝙ cũ ſpẽs ãgelice nõ ſint ĩducte a mã nec abſtra
cte p ĩtellcm̃ : ſʒ ſint ab ideis diuis deriuate ⁊ ꝓpe
nõ ſunt pticulares nec vl'es.iõ prefata diſtinctio in
ꝓpoſito locũ nõ hʒ.Ut tñ meliˀ appeat qđ q̃rit̃ ſciẽ
dũ eſt ꝙ oẽs idee in mẽte diua realr ſunt vna res:⁊

Oppoſitũʒ tenet Occham.xvj.q. ſcđi ⁊ Gregoriˀ ſeptia diſtinctio- ne ſcđi tenentes ipos in cognitio ne a rebus poſſe ipſis dependere. Robertˀ olcoth

vna diuina eẽntia.Diuina ergo eẽntia lʒ vna ſit rea-
liter:diſtincte tñ repñtat ĩfinitas res:q2 in ea ſunt
ĩfinite rõnes reꝝ:ita ꝙ nõ eadẽ rõne ↄditus eſt hõ
⁊ equus:vt vult Aug.83.q.qõne de ideis. Rõ autẽ
q̃re diua eẽntia põt diſticte repreſentare:⁊ hʒ in ſe
tot rõnes reꝝ eſt:q2 nõ ↄprehẽdunt diuaʒ eẽntiã:
ſʒ oia creata ab ea deficiunt.nulla g͛ creatura repre
ſentat deũ totalr:⁊ p oẽʒ modũ:ſʒ aliq̃ repñtat ipm
vno mõ ⁊ alia alio mõ:⁊ put alr diua eẽntia eſt ĩmi
tabilis a rebˀ.alr ⁊ alr eſt exẽplar reꝝ:⁊ dr̃ eẽ alia ⁊
alia rõ reꝝ ⁊ alia ⁊ alia idea reruʒ. Inde eſt ergo ꝙ
deˀ p vnicã eẽntiã ſuã put ẽ diuerſimode ímitata
a rebˀ:⁊ put eſt alia ⁊ alia rõ rerũ põt oia diſtincte
cognoſcere.Spẽs aũt in mẽtibˀ angeloꝝ nõ attin-
gunt illã ſimplicitatẽ diuinã q̃ realr ſint vna ⁊ ea-
dẽ res:tñ reſpcũ hoꝝ ſenſibilium ſpẽs angelice ali-
quid pticipant de ĩcõprehẽſibilitate diua:q2 vt ait
Diony.pˀ de diui.no.ĩtelligibilia p h̃ ſenſibilia cõ-
prehẽdi nõ poſſunt:q2 g͛ h̃ ſenſibilia nõ poſſunt cõ-
prehẽdere ſpẽs in mẽtibˀ angeloꝝ ĩ vna ⁊ eadẽ ſpẽ
angelica poterunt eẽ plures rõnes ſenſibiliũ:ita ꝙ
per vnã ⁊ eandẽ ſpẽm poterit repreſentari hoc ſen-
ſibile per vnũ modum ⁊ aliud per alium:⁊ pp hunc
aliuʒ ⁊ aliuʒ modũ: ⁊ aliã ⁊ aliã rõnẽ poterit ange-
li hec ſenſibilia cognoſcere diſtincte: vtꝝ aũt ſic co
gnoſci poſſint ab angelo oia q̃ repñtari poſſunt per
vnã ſpẽm nõ eſt pñtis ſpeculatiõis.ſufficiat aũt ad
pñs ſcire:q2 hec ſenſibilia nõ cõprehẽdunt ſpẽs an
gelicas.multa ſenſibilia nõ cõprehẽdũt vnaʒ ſpẽm
in mẽte angeli:⁊ q2 aliqđ ſenſibile imitat̃ illã ſpẽʒ
vno mõ:aliud alio mõ nõ ↄfuſo:ſʒ ẽt diſtincto:hoꝝ
ſenſibiliũ cognitionẽ angeli habere pñt. Qđ. X.

valde ambiguˀ hic exiſtit : ⁊ ne- ſcio quos ponit ſcialcs habemus: õ quo ẽt vide do ctorẽ noſtrum.ſ. egidiuʒ in ſcđo. q.iij. amplitcr i- crepantem iſtos habimus:qđo do angeli pficiant ⁊ vnica ſpecie poſ- ſint multa intelli gere thomas lo co allato.⁊ Bo- nauentura decla rat in ſcđo:quos pre ceteris ⁊ con ſulas:⁊ deus te il luminet.

Tertio querebat̃ vtꝝ angeli poſſint habere cognitionẽ ↄtigẽtiũ
futuroꝝ:⁊ ĩducebat̃ h̃ qđ pp ãgelos ma
los:⁊ pp merlinum.Dicit̃.n.de merlino
ꝙ ille natˀ fuit per auxiliuʒ demonis:vt
per artem ſuccuboꝝ ⁊ incuboꝝ:⁊ q2 ille merlinus
dixit multa cõtingẽtia futura:⁊ a multis credit̃ ꝙ
dyabolus euʒ docuiſſet contingẽtia illa:⁊ q2 nõ po-
tuit eum docere niſi ea q̃ ſciret:erat queſtio. Utrũ
angelus malus vel dyabolus cognoſcat futura cõ-
tingẽtia:⁊ arguebat̃ ꝙ ſic:q2 vt ſcribit̃ in li.ᵒ de cau
ſis inter rem cuiˀ ſubſtãtia ⁊ actio eſt in momento
eternitatis:⁊ reʒ cuiˀ ſubſtãtia ⁊ actio eſt in momẽ
to tẽporis:eſt res media cuiˀ ſubſtãtia eſt in momẽ
to eternitatis:⁊ actio in momẽto tẽporis.Et videt̃
ibi velle Cõmẽtator ꝙ tam ſubſtantia intelligẽtie
q̃ꝫ etiã actio ſit ſupra tempus:ſʒ ſi actio intelligen-
tie eſt ſupra tempˀ equaliter comparat̃ ad omnes
differẽtias temporis:⁊ non magis comparatur ad
preteritu ʒ tẽpus q̃ꝫ ad futurũ nec ẽt econuerſo.ſed
ita cognoſcit futura vt preterita:⁊ ecõuerſo.cuʒ er-
go ipſis angelis etiam malis ſint nota preterita cõ
tingentia:nota erunt ⁊ futura.

Habẽt de merli no hiſtorie Bri- tonum.

Propõe.xxxj.

In contrariũ eſt q2 ſi angeli mali futura ↄtigẽtia ſcirẽt maxime ſci-
uiſcent ea que ſpectabãt ad ipſos.fuiſſent igit̃ pre-
ſcij ſui caſus:qđ cõiter dicit̃ eſſe falſuʒ.ergo ⁊c̃.

Reſpondeo dicendũ:ꝙ ſicut qõnẽ p̄determinatã ſoluimus dãdo dr̃iaʒ
inter ĩtelligere noſtrũ ⁊ angelicũ:ſic ⁊ qõneʒ hanc
diſſoluere poſſumus dando dr̃iam inter ĩtelligere
angelicuʒ ⁊ diuinũ.Sciendũ eſt ergo ꝙ cum agere
preſupponat eſſe:ſic debemus loqui de actione rei

cuiuſlibet: vt loquimur de eius eſſe. Uidemus eñ q̄ in hoc differt eſſe angelicū ab eſſe diuino: qꝛ eſſe diuinū eſt eē purū per ſe ſtãs: eſſe aūt angelicū nō eſt eē purū: ſꝫ ē eē receptū in natura angelica. Illō aūt qō eſt per ſe ſtans: nō receptū in alio: nō īdiget q̄ per aliō determineť. Illud aūt qō eſt ī alio receptū indiget vt per aliud determineť. eſſe aūt angelicū determinať per nãꝫ: in qua recipiť: nã ēt determinať per ſuū eſſe. Utrūqꜫ. n. bñ dcm̄ eſt. naꝫ ꝛ materia determinať per formā: ꝛ forma per mãꝫ: eſſe tñ diuinū nō ꝓprie determinať per nãm: nec natura per eē: tanq̄ per aliquid realiter differēs: ſꝫ ideꝫ eſt ibi natura ꝛ eē: vtrūqꜫ ſtans: vtrūqꜫ purū. Idee itaqꜫ exiſtētes in mēte diuina: qꝛ ſunt ibi modo diuino: ſic ſunt rerū exēplaria: ſic ſunt repñtatiue rerū q̄ nō indigēt determinatione aliq̄: nec indigēt alio ad hoc q̄ ſufficiēter repreſentēt naturas rerū: nec opꝫ q̄ natura determineť per eē: ꝛ q̄ eſſe determineť per nãm: iō bene dictū eſt: q̄ apoſtolus ait. qui vocat ea que non ſunt tanq̄ ea que ſunt: ꝛ Au- Ad Roma.c.4 guſtinus. 15. de trinita. ait. q̄ non aliter nouit facta q̄ fienda. ğ nō opꝫ q̄ res determinenť per eē: ad h̄ q̄ cognoſcanť a deo: qꝛ ita nouit ea que nō ſunt: ſicut ea que ſunt: ſꝫ ſpecies recepta in mentibus angelorū: qꝛ omne qō recipiť in aliquo recipitur ſm̄ modum rei recipientis: q̄ntūcūqꜫ ſpēs ille ſint deriuate ab ideis diuinis: tñ repreſentando aliqđ ſequuntur modum nature angelice: in qua recipiunť. Cuꝫ ergo natura illa indigeat determinari per eſſe: opꝫ res cognoſcere per illas ſpecies: vt ſufficiēter repreſentētur per eas: ſicut opꝫ determinari per eē. Determinari autē aliquid per eſſe pōt intelligi dupliciter: vel in ſe: vt preſentia vel preterita: vel in ſuis cauſis: vt futura neceſſaria. futura aūt ꝯtingentia: que nec determinanť ad eſſe ſm̄ ſe: nec ſꝫ ſuas cauſas: ab itellectu angelico certitudinaliter cognoſci non poſſunt. hꝰ aūt futura vel ſciunt angeli nō certitudinaliter: ſed per coniecturaꝫ: ꝛ vt in pluribus: vel ſciunt ea non naturali cognitione: ſed per reuelationem ſuperioris ſpiritus.

Ad aūt obyciebatur: qꝛ actio intelligētie eſt ſupra tempus. dici dꝫ auctoritatē illā non eē ad ꝓpoſitum. vult eñi auctor ibidem diſtinguere inter intellectuā animam: ꝛ hec inferiora: ꝛ vult q̄ ꝓpria opatio intelligētie ſit itelligere. propria aūt operatio aie iferioris ſit mouere. Uult. n. q̄ hec omnia inferiora quātum ad oia ſua menſurantur tēpore: intelligētia vō quātuꝫ ad oia ſua ſit ſupra tēpꝰ. Qꝛ ꝛ ſubſtantia ſua: ꝛ opatio eius: qō eſt itelligere: nō ꝓprie tēpore mēſurať. Anima vō q̄tū ad ſubam eſt ſupra tempus: ꝛ mēſuratur eternitate ꝑticipata: vel menſuratur euo. Sꝫ quātū ad operatione eius ꝓpriā: que eſt mouere: nō eſt ſupra tempus: imo ꝓprie menſurať tēpore: qꝛ eſt ꝓpriū motꝰ tēpore mēſurari. Eſt ergo intētio auctoris q̄ itelligere: que eſt ꝓpria opatio itelligētie: nō ſic reſpicit tēpus: ſicut motus: que eſt ꝓpꝛa opatio aie: ſꝫ lꝫ ipm̄ itelligere angeloꝝ in ſe nō mēſureť tēpore: extēdit ſe tñ ad tēporalia: que tpe mēſuranť. Et qꝛ ꝑꝑ rōes tactas opꝫ res nãles determinari per eſſe: vel in ſe vel in ſuis cāis: ad h̄ q̄ certitudinalr ab angelo cognoſcanť: angelus nō cognoſcet vel intelliget futura cōtingētia: eo q̄ nō determinantur nec in ſe nec in ſuis cauſis. Diciť tñ ipm̄ intelligere angelicū nō equalr reſpicere oēs dĩas tp̄is nō rōne ſui: ſꝫ rōne reꝝ tēporaliū: ad quas tale intelligere ſe extendit. Differunt ğ in hoc itelligere angelicū ꝛ diuinuꝫ: qꝛ ipm̄ diuinū itelligere nec in ſe mēſurať tēpore: nec vt cōparať ad tēporalia: ideo nō aliter nouit ꝑteritū q̄ futurū. Intelligere aūt angelicū lꝫ ſm̄ ſe non menſureť tēpore: tamē vt ꝯparať ad hec temporalia: nō equalr reſpicit preteritum ꝛ futurum.

Deinde querebať de ꝑtinētibꝰ ad nãm corporaleꝫ. Natura aūt coporalis duplr̄ cōſiderari pōt: qꝛ quedā eſt pure corporalis. quedā autē eſt compoſita ex corporali ꝛ ſpirituali. vt homo. Dis ergo queſtio circa nãm corporalem triplr̄ diuerſificari pōt: qꝛ vel eſt de natura corporali cōiter: vel eſt ſpecialr̄ de natura pure corporali: vł eſt de natura compoſita ex ſpūali ꝛ corporali. ſm̄ hoc ergo ꝓcedebant dubitationes facte. Querebať. n. pͦ de natura corporali vlr̄: ꝛ erat queſtio: q̄uo hec corporalia vlr̄ indiuiduari hñt. Et querebatur ēt de quadaꝫ natura pure corporali: vt de celo. Et circa hoc querebanť duo: ſm̄ q̄ celum dupliciter pōt cōſiderari. ſ. quātum ad eſſe: ꝛ quātum ad moueri. Fiebat. n. qō de ipſo celo quātum ad eſſe. vtrū naturalr̄ haberet eſſe incorruptibile. Fiebat etiā queſtio q̄tum ad moueri. Utrū per nãm oporteat celū aliquādo qeſcere. Exceptis ergo qōnibus factis de natura compoſita ex corporali ꝛ ſpūali: vt de hoie: circa hec corporalia tria querebanť. pͦ qō erat de indiuiduatione corporum. ſcōa de eſſe celi. tertia de motu eius. Queſtio. XI.

Ad primū ſic ꝓcedebať. Oſtendebať enim q̄ nihil erat in corporibꝰ: ꝑꝑ qō indiuiduari poſſent: qꝛ vt dicebať: idiuiduatio vel eēt ꝑ vnā formā: vel ꝑ plꝛes: vel ꝑ mãm. Per vnā aliquā formā nō: qꝛ illa vel eēt ſubalis vel accidētalis: ſꝫ ois forma tam accñtalis q̄ ſubalis eſt forma recepta in materia. oia aūt forma recepta in materia de ſe nō idiuiduať: ſꝫ idiuiduationē ſuſcipit per id in quo recipiť. ğ ꝑ nullā formā ſubalē vł accñtalem eſſe poterit talis indiuiduatio. ¶ Pͣ. vt dicebatur hoc non poterit fieri per plures formas ſimul: qꝛ ſi quelibꝫ forma recepta in materia de ſe non indiuiduať: ſꝫ de ſe eſt quid cōe: cū plura cōia nō faciant vnū ſpāle: qꝛ cōe nō indiuiduať per cōe: ſꝫ per ſpāle: plures tales forme nō poterūt ad idiuiduationē ſufficere. ¶ Pͣ. hoc nō poterit eē ꝑ mãꝫ: qꝛ illud per qō idiuiduanť idiuidua: oꝫ eē differēs in ipſis idiuiduis. Materia aūt q̄tum eſt de ſe: eſt vna numero in oibꝰ habētibꝰ eam. nullo ergo modo poterit eſſe talis indiuiduatio.

In cōtrariuꝫ eſt: qꝛ cum hec corruptibilia eſſe habeant indiuidua oportet ea per aliquid indiuiduari.

Reſpondeo dōm q̄ nos oꝫ dicere aliqđ eē in corporibꝰ: cui de ſe ꝯpetit idiuiduatio: ꝛ h̄ eſt quātitas: qō ſic declarať: qꝛ poſt ſpēꝫ ſpāliſſimā nō eſt deſcēſus niſi ad idiuidua. oē ğ id qō ſꝫ ſe poſſumus itelligere plura in eadē ſpē de ſe idiuiduari hꝫ: qꝛ ſic participatiōe ſpēi plures hoies ſunt vnus hō. ſic ſm̄ eē ſingulare ꝛ idiuiduū eſt vnus ꝛ nō plures. nō ğ eſt itelligibile q̄ ſub cōitate ſpecificata ſit pluralitas: niſi per idiuiduationē. Nūc aūt ſic videmus q̄ ſi albedo: vel aliq̄ alia hꝰ forma ſepareť a ꝓprio ſubiecto: non hēret ꝑ qō

poſſet plurificari.ergo albedini de ſe competit vnitas:plurificatio autem ei competit per ſubiectum: quare de ſe indiuiduari non habet:indiuiduaẜ aūt per ſubiectum in quo recipitur:per quod plurificatur.de quantitate autem non ſic.nam ſi quantitas haberet eſſe ſeparatuꝫ ab omni ſubiecto:adhuc cō peteret ei eſſe extenſum:cum eſſentialiter competat ei ipſa extenſio:⁊ ſi competeret ei eſſe extenſuꝫ: poſſet intelligi diuidi:⁊ diuiſa eſſent plura in eadē ſpecie. Nō ergo dicemus ꝙ quātitas de ſe habeat vnitatem:⁊ ex ſubiecto pluralitatem:imo poteſt ei competere pluralitas:⁊ ꝙ ſit plura in eadeꝫ ſpecie: quod non eſſet niſi de ſe competeret ei indiuiduatio. hoc ergo modo fit indiuiduatio:quia materia habet eſſe extenſum per quantitatem:⁊ in diuerſis partibus materie recipiuntur diuerſe forme. forma ergo diuiditur: ⁊ diuiſa indiuiduatur per materiam extenſam:ſed cum extenſio per quantitatem fit:ad quantitatem eſt recurrendum:cuꝫ loqui volumus de indiuiduatione corporum. ❡ Ex hoc autē verificare poſſumus quicquid de indiuiduatione dicitur. Nam lꝫ materia ſubiecta cū forma ſit cauſa omniuꝫ accidētium que in ea fiunt:vt dicitur pͥmo phyſicoꝝ.aliqua tamē accidentia magis ſe tenēt ex parte materie.aliqua vero magis ex parte forme:vt quātitas ſpecialiter ſe tenet ex parte materie.materia ergo que ſpecialiter eſt cauſa ⁊ principiuꝫ quantitatis:diciẜ eſſe principiuꝫ indiuiduationis:que per quantitatem fieri habet. Rurſus per quantitateꝫ ſunt corpora hic ⁊ nunc:⁊ ideo dicitur indiuiduatio fieri per cōditiones materie que ſunt hic ⁊ nunc. Patet itaqꝫ quomodo itelligēduꝫ ſit ꝙ indiuiduatio eſt per materiam:vel ꝙ eſt per cōditiones materie:q2 in omnibus talibus eſt recurrendum ad quantitatem. ❡ Sed tunc inſurgeret valde rationabilis queſtio:q2 ſi quelibꝫ indiuiduatio corporū eſt per q̄titatem videtur ꝙ nullum indiuiduꝫ ſit in genere ſubſtantie. ❡ Aduertenduꝫ ergo ꝙ ſicut materia non eſt de ſe extenſa. Extenditur autē per quantitatem.nihilominus tamen alia eſt extenſio materie.alia extenſio quantitatis:ſic lꝫ ſubſtantia indiuiduetur ⁊ ſignetur per quantitateꝫ:⁊ hec ſignatio ſit differens ab illa.alia tamē eſt ſignatio ⁊ īdiuiduatio ſubſtātie:⁊ alia eſt ſignatio ⁊ indiuiduatio quantitatis. Igiẜ ſicut materia non habet partes niſi per quantitatem:⁊ alie ſunt partes materie:⁊ alie ſunt partes quantitatis. materia tamē habens partes nō eſt aliud ꝙ̃ materia:eo ꝙ quelibet pars materie ſit materia:ſic lꝫ ſignatio in ſubſtantia ſit a quantitate:alia tamen eſt ſignatio ſubſtātie:alia ſignatio quātitatis:⁊ ſubſtātia cū ſua ſignatione non dicit aliud ꝙ̃ ſubſtantiā: ſed ſolum dicit quendam modū ſe habendi: quem habet ſubſtantia ſub quantitate:ſicut materia habens partes non dicit aliud ꝙ̃ materiam:ſed ſoluꝫ dicit quēdam modum ſe habendi quem habet materia:ex eo ꝙ perficitur quātitate. Patꝫ ergo quomodo ſit indiuiduatio:⁊ quomō indiuiduatio non remouet res a propͥis predicamentis.

Scripſimus de indiuiduationis pͥncipio multa ex Auerroy.curioſe orate lege in fine que moderni nō viderunt.

Quod vero obyciebatur in contrarium ꝙ nihil eſt in corporibus per qđ poſſit fieri indiuiduatio:q2 omnis forma tam ſubſtantialis ꝙ̃ accidentalis īdiuiduaẜ:ex eo ꝙ recipitur in ſubiecto.pꝫ hoc nō eſſe vniuerſaliter verꝫ:q2 eſt dare aliqđ in ipſis corporalib⁹.vt quātitatē:cui per ſe īdiuiduatio cōpetit.

Queſtio XII.

SEcundo querebatur de eē celi. Utrū celuꝫ haberet eē incorruptibile. arguebatur aūt ꝙ nō:q2 non poſſumus intelligere celuꝫ habere eſſe perpetuum niſi habeat totum ſuuꝫ eſſe ſimul. ❡ Rurſus non poſſumus intelligere celum habere eſſe perpetuuꝫ niſi eſſe ſuū duret in īfinitum.quare etiam ſi celum eſt incorruptibile habebit eſſe durans:⁊ protenſuꝫ in infinitum totū ſimul.infinitū aūt totum ſimul nō pōt eſſe in re finita.opꝫ ergo ꝙ natura celi ſit infinita: in qua poſſit recipi ſil' totū eē celi qđ poniẜ eē durās:⁊ ꝓtenſum in īfinitū.Sꝫ nulla natura creata eſt īfinita.ḡ ⁊c̄.

In contrarium eſt:q2 ſm pħm in pͥncipio celi ⁊ mundi. celuꝫ eſt perpetuū:⁊ incorruptibile non patiens peregrinas impreſſiones.ergo ⁊c̄.

Primo celi.t.c. 20.21. pͥmo metheororum.

Reſpondeo dicendum ꝙ circa eſſe celi:⁊ circa eius incorruptibilitatē quantum ad preſens ſpectat poſſet eſſe duplex mala imaginatio. Una quidē vt imaginaretur eſſe celi:eſſe quid extēſuꝫ ⁊ continuuꝫ:ſicut motus ratione magnitudinis eſt quid extēſum ⁊ cōtinuū:⁊ ſm hanc falſam imaginationē procedebat obiectio facta.Alia mala imaginatio poſſet eē circa īcorruptibilitatē celi:vt crederemus celū eſſe de ſe quid corruptibile:⁊ per virtutē aliquā exiſtentē in celo perpetuo conſeruari a corruptiōe:ita ꝙ fieret incorruptibile per aliqđ principium poſitiuuꝫ:ſicut videmus ꝙ animal de ſe eſt corruptibile:⁊ per virtutē anime conſeruantis ipſiuꝫ preſeruatur per aliquod tempus a corruptione:⁊ ſm hoc procedebat obiectio Ioānis grāmatici vt narrat Cōmē.12.meta.q volebat probare ꝙ in celo eēt virtus īfinita:ſi per infinituꝫ tempus poſſet a corruptione preſeruari. vtraqꝫ autē harū imaginationum falſa eſt.non enī eſſe celi eſt quid continuum ⁊ protenſum:ſicut motus.ſi enim hoc eſſet valeret obiectio. nam ſi celuꝫ haberet motum infinituꝫ:⁊ totus ille motus eſſet ſimul in celo:oporteret celum eē quid infinituꝫ vt poſſet ſimul ſuſtinere motum infinitum:ſꝫ eē non eſt quid protēſum ⁊ extenſum vt oporteat dare infinitam naturam in qua ſuſtineatur tale infinituꝫ eſſe:ſed ſufficit ꝙ in ſuo eſſe celuꝫ variationem nō ſuſtineat ad hoc ꝙ maneat ſemper incorruptibile. ❡ Rurſum ſcđa imaginatio eſt falſa.non eniꝫ eſt celum incorruptibile per aliquod principium poſitiuum ꝓſeruans ipſum a corruptione:ſed eſt incorruptibile per remotionem pͥncipij corruptiui:vt q2 non eſt ibi ꝑuatio reſpectu forme:⁊ quia non eſt ibi cōtrarietas que eſt ratio corruptionis manet celuꝫ incorruptibile ſemper.

Cōmento.41.

Quod vero obyciebatur de īfinitate iam ſolutuꝫ eſt per dicta.opꝫ.n.vt tangebaẜ ꝙ eē īcorruptiuū nō ſit qđ protēſuꝫ.ſi.n. eius eſſe eſſet quid protēſuꝫ:oporteret ꝙ eſſet infinita natura celi:in qua poſſet recipi tā extenſum ⁊ protenſum eſſe.

Lege queſtionē noſtrā de finitate celi.qđ eniꝫ dicit ipſe debilitaẜ rōnib⁹ manifeſtis.

Queſtio. XIII.

TErtio q̄rebaẜ de motu celi. Utrū oporteat ipſum aliquando deſinere per naturā.arguebatur auteꝫ ꝙ ſic.nā omnis virtus cui accidere poteſt pena vel labor in mouēdo:opꝫ ipſꝫ aliqn̄ quieſcere ⁊ ceſſare a motu:ſꝫ talis ē v̄tus celi

cui pōt accidere labor ⁊ fatigatio in mouēdo:q: ſʒ pħm in de celo ⁊ mū. ſi adderet̄ vna ſtella ipſi orbi motor ei⁹ moueret cū labore ⁊ pena. ğ motori celeſti pōt accidere pena ⁊ labor in mouēdo. q̄re oʒ aliquando celum quieſcere.

T. cō. 71. ex arabico.

In ꝯtrariū ē pħs. 8. phy. q̄ ꝓbat motū celi eſſe ꝑpetuū ⁊ eternū: qđ nō eēt niſi motus eius perpetuari poſſet.

Alter. c. 62. vſq ad. c. c. 75.

Reſpōdeo dōm φ oēm ſubaʒ itellectualeʒ vel rōnalē conſequit̄ aliq̄ virt⁹ ⁊ aliq̄ potētia aliter eēt dare ſubaʒ ocioſam. cū enī virtus ⁊ eēntia ſe hn̄t ſm quēdā ordinē. ſi hec coniungāt̄ corpori: opʒ h ſm quēdā ordinē eſſe: vel ergo cōiunget̄ corpori virtus mediāte ſuba. vel ſuba mediāte v̄tute. ⁊ ſm aliuʒ ⁊ aliuʒ modū cōiunctionis aliter ⁊ aliter loq̄ndū eſt de actiōe ⁊ motu egrediente a tali virtute. Inde eſt ergo φ q: in hoīe potentia ⁊ virtus itellectiua cōiungit̄ corpori mediāte ſuba: in celo v̄o ecōuerſo ſuba itelligentie cōiungit̄ mediāte virtute: in motu celi nō accidit fatigatio: nec opʒ celuʒ quieſcere per nām. In motu autē hoīs accidit fatigatio: ⁊ opʒ humanū corp⁹ per nāʒ queſcere: nec pōt nāliter ꝑpetuari motus ei⁹. ¶ Sʒ diceret aliqs quō ſciri pōt qn̄ ſuba itellectualis cōiungitur mediāte potētia. ⁊ qn̄ econuerſo. ¶ Rurſus querit̄ vlterius. q̄re cuʒ ſuba cōiungit̄ mediante potentia nō accidit pena in mouendo. cū aūt ecōuerſo opʒ motū iterrumpi nō eſſe abſq̄ fatigatiōe ⁊ pena. ¶ Aduertendū ğ φ nunq̄ cōiungit̄ ſuba itellectualis vel rōnalis corpi niſi ex tali ſuba ⁊ corpore fiat aliquo mō vnū. fieri aūt vnū ex ſuba itellectuali ⁊ corpore pōt itelligi dupl'r. vel ſm eſſe vel ſm operationē. ſi fiat vnū ſm eſſe: cum eſſe imediate reſpiciat eſſentiā: oportebit ſm talē vnionē ꝑus cōiungi eſſentiā ⁊ mediante eſſentia cōiungi potētiam: ſed ſi nō fiat vnū ſm eſſe: ſed ſm operationē: cū operatio imediate reſpiciat potentiā ⁊ virtuteʒ: oportebit ꝑus cōiungi corpori potentiā. ⁊ mediante potētia cōiungi ſubam. Cuʒ ergo ex aīa rōnali ⁊ corpore humano fiat vnuʒ ſm eſſe: opʒ aīam rōnalem humano corpori cōiungi ꝑus ſm ſubaʒ: ⁊ mediante ſuba opʒ cōiungi corpori itellectiuā potentiam. In celo vero vbi ex motore celi ⁊ corpori celeſti nō fit vnuʒ ſm eſſe: ſʒ ſm operationē vt plane ꝓbat Cōmētator 8° meta. ⁊ in de ſuba orbis. oʒ modū eſſe ꝯtrium: ita φ ipſi celo ꝑus vniet̄ virtus ⁊ potētia: ⁊ mediante virtute ⁊ potētia vniet̄ ei ſubſtātia. ¶ Hoc viſo de leui apparet q̄re motū corporis humani oʒ eē cū labore ⁊ pena. motuʒ v̄o celi abſq̄ labore eē cōuenit. Naʒ ſi potētia itellectiua aīe rōnalis nō imediate ꝯiungit̄ corpori: cum nunq̄ fiat motus corporis niſi aliq̄ v̄tus vel aliq̄ potentia immediate attingat ipm: nō ſufficiet potētia itellectiua aīe: vel aliqua alia eius potentia nō organizata ad mouēdū corpus: cū he potētie nō organizate nō cōiungant̄ corpori imediate: ſʒ mediante ſuba aīe. Opʒ igit̄ vt fiat motus corporis: dare aliquā potētiam organicam que imediate attigat corpus: mediante qua corpus poſſit moueri. ⁊ q: oīs virtus organica in mouendo fatigat̄: opʒ in humano corpore fatigationē accidere. ⁊ inde eſt φ non ſufficit ad mouendū corpus humanū itellect⁹ ⁊ voluntas vel aliqua alia quecūq̄ virtus nō organica: imo oʒ dare aliā v̄tutē organicā: vt virtutē in muſculis ⁊ neruis: mediante qua fieri habeat motus talis. Sʒ cū motor celi imediate cōiungat̄ celo per potentiā intellectiuam vel per potentiā nō organicā: cū virt⁹ nō organica nō fatiget̄ in mouēdo: talis mot⁹ abſq̄ fatigatiōe ⁊ pena eē poterit. nō igit̄ opʒ nāl'r motū celi queſcere: queſcet tn̄ nō nāliter: ſʒ hoc per diuā voluntatē: vt tenet fides catholica.

Cōmē. viii. nos do melı⁹ ꝯ phos nouitios q̄dam i additiōib⁹ ꝯui cim⁹ ꝑ rōes fortes ⁊ expſſas ſermonis Aueroīs.

Ad ð aūt obyciebat̄ in ꝯtriuʒ φ ſi adderet̄ vna ſtella corpori celeſti: φ motor ei⁹ moueret cuʒ labore ⁊ pena. Dici debet φ labor ⁊ pena nō ſunt accipiēda abſolute: ſed pro quadā iproportiōe: vt dicat φ ſi ſtella aliq̄ adderet orbi: eēt ibi labor ⁊ pena. i. iproportio mouentis ad mobile.

Hanc nos iproportionē in fine cōſideramus ex dictis ab Aueroī in hoc.

Poſtea querebat̄ de nā cōpoſita ex corporali ⁊ ſpūali: vt ð hoīe. hō aūt dupl'r pōt cōſiderari. ꝑ vt eſt in ſtatu vie. 2° vt ē in ſtatu pr̄ie. de vtroq̄ enī ſtatu dubitabant̄ aliq̄. querebant̄. n. aliq̄ ꝑtinentia ad ſtatū patrie. aliq̄ v̄o ꝑtinentia ad ſtatū vie. ſm quidē ſtatū vie pōt hoc q̄dē dupl'r cōſiderari. q̄ntū ad corpus. ⁊ q̄tuʒ ad aīam. q̄tum ad aīam pōt ꝯſiderari dupl'r. ꝑ ſm oēs potētias gnāliter. 2° q̄tum ad aliquas potētias ſpāliter. Ulterius ſm ſpāles potētias pōt aīa ꝯſiderari dupl'r. ꝑ ſm potētias organicas. 2° q̄tuʒ ad potētias nō organicas. exceptis ğ qōnib⁹ factis de potētys nō organicis. erat qō de hoīe q̄tum ad ſtatū vie. ꝑ eniʒ querebat̄ de eo q̄tum ad corpus. ⁊ erat qō. vtꝝ corpus hoīs ꝑfecte organizatū ſic ⁊ ſūme diſpoſitū ad aīaʒ rōnalē: ſi non infundat̄ ibi talis aīa: ſit in aliq̄ ſpē aīalis. 2° querebat̄ de hoīe q̄tuʒ ad oēs potentias vl'r: ⁊ erat qō ſm cōem modū potētie aīe: cū nō diſtinguant̄ ſm numerū ſeptēnariū. Utrū ſic diſtiguant̄ vitia. ⁊ vtrū ſit dare tm̄. 7. genera peccatoꝝ ⁊ non plura neq̄ pauciora. Tertio querebat̄ de potentys aīe organicis. ⁊ erat queſtio de lingua. vtrū ſermo ſit homini naturalis. Qō XIIII.

Ad primū ſic ꝓcedebat̄. oſtēdebat q̄dē corp⁹ ſufficiēter organizatū ⁊ ſūme diſpoſitū ad aīaʒ rōnalē ante infuſionē aīe nō eſſe in aliq̄ ſpē aīalis: q: vt dicebat̄ hō q̄tum ad interiora maxime aſſimilat̄ porco. q̄tū ad exteriora v̄o vrſo ⁊ ſymie. ſi ğ tale corpus ſic organizatū: cuʒ non ſit homo: q: poſituʒ eſt nō hēre rōnalē aīaʒ: ſit in aliqua ſpē: vel erit porcus vel vrſus vel ſymia: ſʒ non eſt aliqđ horum. ergo ⁊c̄.

In cōtrariuʒ eſt: q: nihil eſt in genere qđ nō ſit in aliq̄ eius ſpē: vt dr̄ topic̄. 6°. ſʒ embrio ante infuſionē aīe rōnalis viuit vita aīalis. ğ ē i gn̄e aīalis: ⁊ ꝑ ꝯn̄s i aliq̄ ei⁹ ſpē.

Reſpondeo dōm fuiſſe opionē quorundā in embrione hoīs nō eē ſubaʒ aīe ſenſibilis vel vegetabilis an̄ iſuſionē aīe rōnalis: ⁊ φ ibi apparēt opa vite: q: embrio an̄ iſuſionē aīe rōnalis augmētat̄: vel ēt φ apparēt ibi opa ſenſus: q: embrio ante iſuſionē aīe ſi pūgeret̄: ſe retraheret: vt dicunt. hoc eſt per virtutē vegetabilē vel ſenſibilē abſq̄ ſuba ſenſibili vel vegetabili. ¶ Sʒ hec poſitio ſeipſam ipedit. magis enī eſt ſtultuʒ ponere v̄tutē abſq̄ ſuba q̄, de eo ipoſſibilia cōcedere. iō dicere poſſumus φ hec qđ videbat̄ itroduci ꝑ pluralitatē formarū. videbat̄. n. opponenti φ ſi ſit ponere plures formas in ꝯpoſito φ poſſum⁹ ſaluare embrionē fuiſſe aīatū ante iſuſionē aīe rōnalis. ſʒ ſi nō eſt niſi vna forma in cōpoſito nō videt̄ poſ

Correctiue lege de eodē vel duo.

ſibile aſſi ĩfuſionē aīe rōal' ponere embrionē fuiſſe aīatū. ¶ Sciendū eſt ḡ ꝙ ⁊ ſi vera eſſet poſitio de pluralitate formarū: nō tñ oporteret in embrione ponere plures aīas. diceremus eniꝫ embrionē per aliā ⁊ aliam formā eē corp⁹ ⁊ aīatuꝫ. vel diceremꝰ ꝙ hō per aliā ⁊ aliam formaꝫ eſt hō ⁊ corpus: ſꝫ nō per aliā formaꝫ eſt hō ⁊ aīal. ita ꝙ hō hꝫ duas aīas ⁊ per vnā aīam ſit aīal: per aliā ṽo hō. ſꝫ vna ⁊ eadē aīa eſt que dat homini ꝙ ſentiat: ⁊ dat ei ꝙ rōcinetur ⁊ intelligat. ⁊ prout dat ei ꝙ ſentiat dat ei ꝙ ſit aīal. put ṽo dat ei ꝙ rōcinet̄ ⁊ itelligat dat ei ꝙ ſit homo. Hoc ḡ mō imaginari debemus ꝙ ī embriōne p⁹ introducit̄ aīa vegetatiua tūc dr̄ viuere vita plante: ⁊ poſtea introducit̄ ibi aīa ſenſitiua qua introducta vegetatiua cedit: ita ꝙ ſenſitiua pōt quicquid pōt vegetatiua. ⁊ adhuc ampli⁹. Ultimo aūt introducit̄ itellectiua que pōt qcqd pōt ſenſitiua ⁊ adhuc amplius. hac aūt introducta vt cōiter ponitur cedit ſenſitiua in potētiā mãe. ſic ḡ ſm pħm in

Tex. cō. 31.

2° de aīa. ē vegetatiuū in ſenſitiuo ⁊ ſenſitiuū i itellectiuo: ſicut trigonū in tetragono: ⁊ tetragonuꝫ in pentagono. trigonū eni nō eſt in tetragono actu: qa tetragonus eſt actu vna figura tantū: ſed trigonus eſt in tetragono v̄tute: quia omnes angulos quos hꝫ trigonus hꝫ tetragonus ⁊ adhuc plures. ſic ſenſitiuū dicit vnā aīam tm̄: ⁊ intellectiuuꝫ vnā aīam tm̄: ⁊ vegetatiuū eſt in ſenſitiuo: ⁊ ſenſitiuū in itellectiuo v̄tute: qꝛ qcqd pōt vegetatiuū pt̄ ſenſitiuū. ⁊ adhuc amplius: ⁊ qcquid ſenſitiuū itellectiuuꝫ: ⁊ adhuc ampli⁹. poſſumus itaqꝫ ſaluare in hoīe plures formas abſqꝫ eo ꝙ ſaluemus ibi plures aīas. Cū ḡ querit̄ vtrū corpus ſūme diſpoſitū ad introductionē aīe rōnalis ante infuſionē talis aīe ſit in aliqua ſpecie aīalis. pꝫ ꝙ ſic: cū in hō corpore eſſe hēat aīa ſenſitiua: nō tñ eſt in ſpecie aīalis ꝑfecta ſed imꝑfecta. Et vt ſenſibilr̄ appareat qđ querit̄ ſciēdū eſt ꝙ id qđ videmus in gnãtione hoīs: videmus ēt in generatiōe aliquoꝝ aīalium. videmus. n. gnãri aliqs vermes: ⁊ illi vermes corrūpunt̄: ⁊ ex corruptione illa efficit̄ qđdam aīal alatuꝫ qđ cōi noīe vocatur papilio: ſicut igit̄ ante gnãtionē papilionis vermis ille erat aīal: ⁊ erat in aliq̄ ſpecie aīalis: lꝫ forte illā ſpēꝫ nominare neſciremus. ſic ante gnãtionē hoīs corpus illud aīatū aīa ſenſibili qđ erat ſūme diſpoſitū ad itroductionē aīe rōnalis erat aīal ante infuſionē rōnalis aīe: ⁊ erat in aliq̄ ſpē aīalis: illi tamē ſpeciei ſic ⁊ in multis ſpēb⁹ aliqs alioꝝ aīaliuꝫ nondū eſt nomē impoſitū ⁊ eas noīare neſcimus.

Forte tñ in hoc non ſeq̄t. ſ. Thomā q voleꝫ pluralitatē negat ſoꝛarū: ⁊ ē pō difficilior. quō. n. eē extenſuꝫ ꝓſtari poterit ab aīa itellectia q̄ ē idiuiſibil. tñ mã māḡ dña dat̄ a ſoꝛa corporis: ſꝫ oia iſta in qōnib⁹ nr̄is pl'ib⁹ ꝟbis examiam⁹ cū mltitudie opionū: ꝓpēdim⁹ ēt q̄d ſic: ſtō doctoris nr̄i vnā formā cedere in pōꝫ mãe alia adueniēte. poſtea q̄ intẽtōe aſſerant ꝑipatetici hoīeꝫ viuere vita ſtirpes p⁹: ⁊ poſtea brutali: ⁊ que ad hoc p̄ſcherrima attinēt. marginī b⁹ eteni tāta aſtringā nō potero.

Qō ṽo obÿciebatur ꝙ ſi eſſet aīal vel eſſet porcus qui ſimilat̄ hoī q̄tum ad interiora: vel vrſus vel ſymia que ſimilat̄ hoī q̄tum ad exteriora. Dōm eſt ꝙ corpus ſic organizatū nō ſolū dꝫ poni aīal qđ ſimilet̄ homini: ſꝫ ꝙ ſit in ꝓpinqua diſpōne ꝙ ſiat homo. hō aūt nō eſt porcus nec ſymia nec vrſus: qꝛ talia ⁊ ſi ſimilant̄ homini: nō tñ ſunt in ꝓpinqua diſpōne vt ſiat hō.

Qō. XV.

Secundo querebat̄ de hoīe q̄tuꝫ ad potentias aīe. ⁊ erat qō. Utrū ſint tm̄ ſeptem gn̄a pctōꝝ mortaliū: ⁊ arguebat̄ ꝙ nō debeāt diſtingui ſeptē genera peccatoꝝ mortaliuꝫ: ſꝫ duo tm̄: qꝛ ſup illud pō. Incēſa igni ⁊ ſuffoſſa: vult Aug. ꝙ oē pctm̄ vel procedit ex accēſiōe. i. ex amore male inflāmante: vl' ex ſuffoſſiōe. i. ex timore male humiliāte. Duo ḡ ſūt pctā capitalia. ſ. amor male iflā-

Pſalmo. 79.

mans: ⁊ timor male humilians. ¶ P̄. vt dicebatur vr̄ ꝙ ſint tm̄ tria gn̄a pctōꝝ capitalium: qꝛ vt dicit̄ ꝑma Joā. 2°. oē qđ ē in mundo aut eſt cōcupiſcētia carnis vel ꝯcupiſcentia oculoꝝ vel ſupbia vite: ḡ ſi ad iſta tria reducant̄ oia que ſunt i mūdo: ⁊ oia peccata: tria tantum ſunt genera peccatorum.

In contrarium qꝛ ſup illo ꝓuerb. 6. ſex ſūt q̄ odit deus ⁊ 7ᵐ qđ maxime deteſtat̄ aīa eius: ait glo. vt dicebat ſepteꝫ eſſe genera peccatorum capitalium: ergo ⁊c̄.

Reſpondeo dōo ꝙ ſi volumus ſcire quō diſtinguēda ſunt pctā: oꝫ nos ſcire quid eſt mãle qđ formale in peccato: ⁊ quō ſunt pctā ꝯnexa ⁊ diſtincta. ¶ Sciendū igit̄ ſm Dionyſiū ꝙ oē agens intendit aliqđ bonuꝫ: ſed bonū intētū vel pt̄ eē bonū exn̄s ⁊ icōmutabile vel apparēs cōmutabile. Cū ergo in actib⁹ nr̄is auertimur a bonis cōmutabilibus: ⁊ ꝯuertimur ad bonū incōmutabile: bn̄ agimus ⁊ meremur: cuꝫ ṽo eꝯ peccamus ⁊ demeremur. In pctō igr̄ vt cōiter ponit̄ duo ſunt auerſio a bono incōmutabili: ⁊ ꝯuerſio ad bona cōmutabilia. ex parte ergo auerſionis peccata habēt vnionem: qꝛ vnuꝫ eſt bonuꝫ incōmutabile. ſ. deus ipſe a quo oia peccata auertunt: ſꝫ ex parte conuerſionis peccata non oportet eſſe connexa: qꝛ non eſt vnum tm̄ cōmutabile bonuꝫ ad qđ peccata cōuertunt. Sed per diuerſa genera vitioꝝ diuerſimode ſit conuerſio ad cōmutabilia bona. ¶ Aduertēdū tm̄ eſt ꝙ lꝫ omne peccatū auertat ⁊ conuertat: auerſio tñ ⁊ cōuerſio non ſunt eque ꝑncipalia in peccato: ſed auerſio eſt quid formale in peccato. ꝯuerſio quidē quid materiale: ⁊ qꝛ rō rei principalius eſt a forma q̄ʒ a materia. ratio peccandi ꝑncipalius eſt ex auerſione: q̄ʒ ex ꝯuerſione. q̄re ſi peccata ex parte auerſionis ſunt connexa. nō aūt ex parte conuerſionis. dicere poſſumus peccata habere connexionē ex eo qđ eſt in eis formale: vel ex eo ex quo ꝑncipalius ſumit̄ ratio peccādi vt ex auerſione. Hoc ergo conſiderans Jacobus in ſcđo cap⁹ ſue canonice ait. Quicūqꝫ aūt totam legē ſeruauerit. offenderit autē in vno factus eſt omniū reus. etenim ſi totam legem ſeruauit. offendat aūt in vno factus eſt reus omniū: qꝛ factus eſt reus in illo a quo omnia peccata habent ꝙ ſint peccata. naꝫ ſi omnia peccata intantū ſunt peccata inquātum a deo auertunt. cum vnūquodqꝫ peccatum auertat a deo: per vnūquodqꝫ ſit vnuſquiſqꝫ reus omniū: quia ſit reus in auertendo ſe a deo a quo omnia peccata habent: ꝙ ſint peccata. Itaqꝫ ſicut ſi cōſideretur intentio legiſlatoris cuꝫ legiſlator vnuꝫ peccatum prohibet omnia peccata ꝓhibet. ſic ſi conſideret̄ forefactio peccantis cuꝫ in vno forefacit quodāmodo in oībus forefacit. nā qui dicit. Non mechaberis mechiā prohibuit: ſed cum non prohibuerit eam: niſi quia a deo auertit cum omne peccatuꝫ a deo auertat eā ꝓhibendo quodāmodo omne peccatum ꝓhibuit. quare hō preceptuꝫ violando quodāmodo omnia mandata violauit. Hꝯ autē ratio eſt quā Jacobus ibidem aſſignat. Nam quum dixit qui offendit in vno factus eſt reus omnium. ſubdit aſſignans cauſam dicti: qꝛ qui dicit. Nō mechaberis. dicit. Non occidas. nam qꝛ dicit. non mechaberis cauſam ponit: ⁊ nō vult hic aliud oñdere: niſi qꝛ a deo auertit. dicēdo ḡ nō mechaberis. dixit nō occidas ⁊ ꝓhibēdo mechiam ꝓhibuit homicidiuꝫ: qꝛ homicidium

De di. no. c. iiij.

Conā. q. ⁊ defini nationem vide ſ thoma ēt i qōnib⁹ diſputatis de pctis. arti. ꝑmo.

Formale ſi ē auerſio in peccato cōcludē ſacit̄ pctm̄ vt ſic a deo nō ſoē. De eo tñ qđ hꝫ poſitiuū dicim⁹ bn̄ ꝙ cū ē deus ſaltē ꝑmiſſiua: ēt ſi ſit actus ex gn̄e malus. ex iꝫ. n. ſeq̄t ſaltē māifeſtatio diuine potētie: ⁊ i donādo arbitrii poteſtātē tādē ineffabilis iuſtitie effectus ꝯſeq̄t i horuꝫ ꝓprius punitione: q̄ʒ q̄ hic dicāt aliq nec poſſe deū imediate ꝑcipere peccata niſi ſic ꝑmiſſiue p alíquos ſcipientes actu ꝯcurrēo: tñ iſte ꝯñne non valēt. forteſ peccat igit̄ ⁊ dō. ⁊ ſiles. qꝛ nō generalis iſta in omnibus coopatio: ſꝫ bñplacitū ⁊ prana volūtas ex ſe immediate cū ē peccati: vt r tñ Theologi affirmant pctm̄ nō hr̄e cāꝫ niſi defectiuaꝫ vt tenebra ex lumino ſubtractiōe.

auertit a deo: ſicut ꝛ mechia. inde eſt ergo ꝙ qꝛ ꝓhibēs vnū pctm̄ quodāmodo ꝓhibet oīa peccata. ꝛ forefaciēs in vno quodāmodo forefacit in oībus qđ tamē ↄtingit ex eo ꝙ peccata ex parte auerſionis cōnexionē habent: a qua auerſione ſumit̄ illud qđ eſt formale ꝛ qđ eſt ꝑncipaliꝰ in pctō. ¶ Viſo quomō peccata habēt cōnexionē: ꝛ quomō diuerſitatē: ꝛ qd eſt formale: ꝛ qd eſt materiale in peccato: de leui patere pōt quomō accipienda ſunt genera peccatoꝝ: ꝓpter qđ queſtio ꝓpoſita ꝑncipaliter eſt iducta. ¶ Ad cuius euidentiā aduertendum ꝙ peccatū quedā ꝓuatio eſt: qꝛ ſcđm Aug. 12. de ciui. dei. ꝛ ſcđm Diony. malū nō eſt niſi ꝓuatio boni. priuatio aūt eſt negatio in ſubiecto: vt dicit̄. 4. meta.

Cap. 3. De di. no. c. 4. T. c. 27.

peccatū ergo pōt cōparari ad ſubiectū in quo exiſtit: cuꝫ ſit ꝓuatio vel negatio in ſubiecto. ¶ Rurſus vt pꝫ per habita: pōt ↄparari peccatū ad auerſionē ꝛ conuerſionē: quorum eſt vnū ibi formale et aliud materiale. Ampliꝰ cū ex parte auerſiōis peccata ſint quodāmō cōnexa: ex parte ↄuerſionis incōnexa: poterūt cōparari peccata ad diuerſa genera bonoꝝ ad que ↄuertūt. Ulterius: qꝛ bonum pōt accipi vnū ꝛ idē ſcđm varias cōditiones poterunt cōparari peccata ad diuerſas ↄditiōes boni cōmutabilis. ¶ His ꝑmiſſis tāꝗ̄ preambulis ad q̄ōnem dicere poſſumus ꝙ quantū ad ꝑſens ſpectat q̄drupliciter poterūt diſtigui peccata. Primo ex diuerſitate ſubiecti. Secūdo ex diuerſitate materialis ꝛ formalis: Tertio ex diuerſis generibus cōmutabilium bonoꝝ. Quarto ex diuerſis cōditiōibꝰ cōmutabilis boni. ¶ Scđm ꝑmū moduꝫ aſſignātur tria genera peccatoꝝ. videlꝫ ↄcupiſcētia oculoꝝ: ꝛ concupiſcētia carnis: ꝛ ſuperbia vite. Quantū ad ſecundā diuerſitatē aſſignantur duo vitia capitalia: ſupbia: ꝛ cupiditas. Quantū vō ad diuerſitatē tertiaꝫ dicūtur eſſe. 7. vitia capitalia: vt ſupbia: ira: gula: auaritia: inuidia: accidia: ꝛ luxuria. Quantum vō ad diuerſitatē quartā aſſignantur etiā duo modi peccandi: videlꝫ timor male humilias: ꝛ amor male inflāmans. Primū ſic pꝫ. nam potētie anime in qbus hꝫ eſſe peccatū: cōmuniter diſtinguit̄ per rōnalem ↄcupiſcentiā ꝛ iraſcibilē. Ad rationale aūt pertinere videt̄ cōcupiſcētia oculoꝝ: nā velle habere diuitias: velle habere pecuniā: aurū ꝛ argētū: de qbus bruta aīalia nō curāt: cum iſte ſint diuitie artificiales: vt dicit̄ ꝑmo politicoꝝ: qꝛ hec nō appetunt niſi rationē habentia. dicere poſſumus ↄcupiſcentiam oculoꝝ ad rationalē ptinere. Cōcupiſcētia aūt carnis planū eſt ꝙ pertinet ad cōcupiſcibilē. Superbia vō vite ad iraſcibilem. Secundū quidē pꝫ. naꝫ cum in omni peccato ſit auerſio ꝛ cōuerſio: in omni pctō eſt quodāmodo ſupbia ꝛ cupiditas: ſupbia ratione auerſionis: cupiditas vō rōne cōuerſionis. nimis eni eſt ſuperbus qui nolēs deo ſubeſſe auertit ſe ab eo. Et rurſus nimis eſt cupidus cui nō ſufficit deus: ſed ſpreto deo querit cōmutabile bonū. ſcđꝫ hoc ergo diſtinguit̄ omne peccatū in cupiditateꝫ ꝛ ſupbiā. Unde ſcriptū eſt. Radix omniū maloꝝ eſt cupiditas. Hinc rurſus ſcriptura teſtat̄ ꝙ initium oīs peccati eſt ſupbia. ſuperbia igit̄ ꝛ cupiditas vel poſſunt eſſe ſpecialia peccata: vt circūcernunt ſpecialē materiā: vel poſſunt eſſe cōditiōes generales omniū peccatoꝝ: vt nomināt auerſionē ꝛ ↄuerſioneꝫ que reperiunt̄ in oībus peccatis. Pꝫ ergo ꝙ ſicut prima diſtinctio peccatoꝝ. vꝫ. ꝙ omne peccatū:

Tx.

ꝑma ad Thimotheū. 6. c. Eccliā. 10. c.

vel eſt cōcupiſcentia oculoꝝ vel cōcupiſcentia carnis: vel ſupbia vite. ſumit̄ ex diuerſitate ſubiectoꝝ. ſic ſecūda diſtinctio. vꝫ. ꝙ in omni peccato eſt cupiditas ꝛ ſuperbia ſumit̄ ex parte eiꝰ qđ eſt materiale ꝛ formale in omni peccato. Tertia aūt diſtinctio peccatoꝝ in qua enumerātur. 7. vitia capitalia ſiue ſcđꝫ diuerſa genera bonoꝝ cōmutabiliū ad que peccādo cōuertimur. ¶ Ad cuius euidentiā ſciēdū eſt ꝙ ipm̄ fugere malū hꝫ quodāmodo rationē boni. omne ergo peccatū vel ſumit̄ ex eo ꝙ volumus adipiſci aliqđ bonū vel apparēs bonū. vel ex eo ꝙ volumꝰ fugere aliqđ malū: ſi ex eo ꝙ volumus adipiſci aliqđ bonuꝫ. ſic ſunt q̄tuor vitia capitalia. vꝫ. ſuperbia: luxuria: gula: ꝛ auaritia. Si vero ex eo ꝙ volumꝰ fugere mala: ſic ſunt tria. vꝫ. accidia: ira ꝛ inuidia. In vniuerſo ergo ſeptem ſunt vitia capitalia. q̄tuor reſpectu adeptionis boni vel apparentis bōi: ꝛ tria reſpectu fuge mali. Illa quidē quattuor vitia reſpectu adeptiōis boni ſic ſumūtur: quia ex huiuſmodi actu vel pōt ↄſurgere bonū ſpēi: ꝛ ſic eſt luxuria: vel bonū iduidui: ꝛ hoc triplr̄: qꝛ bonū induidui vel eſt bonuꝫ aīe: vt honor: vel corporis vt alimētū: vel eſt bonū exterius vt pecunia. igit̄ peccando vel querit̄ honor ꝛ excellētia. ꝛ ſic eſt ſuperbia: vel querit̄ alimentū. ꝛ ſic eſt gula. vel queritur pecunia. ꝛ ſic ē auaritia. Alio aūt modo poſſunt accipi q̄tuor vitia reſpectu adeptionis boni: qꝛ omne bonū vel eſt honorabile vel vtile vel delectabile. ſi ergo peccādo querat̄ bonuꝫ honorabile. ſic eſt ſupbia. ſi vtile: ſic eſt auaritia. ſi vō delectabile: vel illa delectatio pōt ordinari ad bonū ſpēi: ꝛ ſic ē luxuria vel ad bonū iduidui: ꝛ ſic eſt gula. Quattuor ergo erūt vitia reſpectu adeptiōis boni: tria aūt ſunt reſpectu fuge mali. nā huiuſmodi fuga mali: vel ē reſpectu boni noſtri: vel reſpectu boni alterius: ſi reſpectu boni noſtri vel apparētis: ſic eſt accidia: naꝫ accidia cōtingit iquantū deſiſtimus ab aliquo ſpirituali bono rōne laboris ānexi: vt ſi quis nollet dicere horas: vel facere aliqđ bonū ſpūale rōne laboris ꝛ tedij qđ cōcomitari pōt huiuſmodi bonū. accidia ergo ſumit̄ ex eo ꝙ vitatur aliqđ malū: vt aliqs labor corporalis. qđ vitando credimꝰ eſſe bonuꝫ noſtrū. Si vō huiuſmodi fuga mali ſumat̄ reſpcū boni alieni: vel hoc erit abſolute ꝛ ſimplr̄. ꝛ ſic eſt inuidia: vel in cōparatiōe ad vindictā. ꝛ ſic eſt ira. Inuidia eni ex hoc ↄſurgit iquantū triſtamur de alienis bonis: qꝛ credimus huiuſmodi bonū eſſe malū noſtrum: ꝛ qꝛ volumꝰ fugere malū noſtruꝫ iuidemus alioꝝ bonis. ira vō vult alioꝝ malū: ꝛ iratus triſtat̄ de alioꝝ bonis nō ſimplr̄ ꝛ abſolute: vt odiens ꝛ inuidēs: ſed in cōparatiōe ad vindictā. ideo dicit̄ ſecūdo rheto. ꝙ ira ſatiat̄. nam qñ fore faciens tm̄ patitur ꝙ videt̄ irato eum ſufficiēter eſſe punitum ſatiat̄: ſed iuidia ꝛ odiū nō ſic ſatiātur. Itaqꝫ cū ꝓ aliena mala multotiēs credamꝰ fugere mala ꝓpria tripliciter erit vitiū capitale reſpectu fuge mali: quia vel volumꝰ fugere malū noſtrū in ſe. ꝛ ſic ē accidia: vel volumus fugere huiuſmodi malū: volēdo malum alteriꝰ ſimplr̄: ꝛ abſolute: ꝛ ſic eſt iuidia: vl̄ volumus fugere huiuſmodi malū in ordine ad vindictā: ꝛ ſic eſt ira. ¶ Oſtēſo quomō accipit̄ diſtinctio peccatorū ex diuerſitate ſubiecti: ꝛ ex diſtinctione materialis ꝛ formalis ex diuerſis generibꝰ bonorū cōmutabiliū: reſtat videre quomō accipitur hmōi diſtinctio ex diuerſitate cōditionū q̄ poſſunt eſſe in

ipſis cōmutabilibus bonis:bōa.n.cōmutabilia:vel ſunt ei acqſita:⁊ ſunt actualiter in nobis:vel acqrē/da ſunt;⁊ habemus ea in potentia.Si ergo aliqd fa ciamus pp bona cōmutabilia: vel hoc ē qꝛ timem⁹ amittere bona cōmutabilia que hēmus:vł qꝛ volu mus acqrere que non hēmus: oē ergo peccatū vel procedit ex timore male humiliante : qꝛ timemus amittere bona cōmutabilia que habemus:vel pro/cedit ex amore male inflāmante:qꝛ volumus acq/rere que non hēmus.Argumenta autem ꝓcedebāt ſuis vijs:nam dicebatur ꝙ genera peccatoꝝ ſunt ſeptē:⁊ tria ⁊ duo patet veꝝ eſſe:alio tamen:⁊ alio modo. Qō. XVI.

Tex.9.lxviij.ſe cundo ēt de par/tibus animaliū

TErtio querebatur.Utꝝ ſermo ſit hoī nālis:⁊ arguebaꝛ ꝙ ſic: qꝛ vt dr̄ in 3°.de aīa lingua ꝯgruit in duo opa nāe:in guſtū.ſ.⁊ in locutionem:ergo locutio ē opus nāe:qꝛ ſermo eſt nālis.

In ꝯtrariū eſt:qꝛ qđ eſt ad placitum nō eſt nāle:ſed loqui eſt hoī ad placi/tum:vt vult phs ꝑ perhyermenias:ergo ⁊c̄.

Reſpōdeo. dōm eſt ꝙ ſm phm ꝑ politicoꝝ hō eſt nālr aīal politicum ⁊ ciui le:ſed cū ciuilitas ſit ordo ciuiū qui a legiſlatore im ponitur inquantū ciues ſm debitas leges regulan/tur tāq̄ ab eo qui preeſt ciuibus: cū talis regulatio fieri hēat ꝑ ſermonem:opꝫ ⁊ ſermonē cōpetere hoī nālr:vñ ⁊ phs.j.politi.vbi oñdit holem eſſe nāliter aīal politicum:ait ꝙ homini ſermonē nā dedit. co gimur ḡ dicere ꝙ ſermo aliquo modo ſit nālis hoī. Rurſus opꝫ nos fateri ſermonē eſſe aliquo mō ad placitū. Nam ille idē phs ꝗ primo politicoꝝ dicit: ſermonē cōpetere hoī a nā:primo ꝑhyer.ait:ꝙ lr̄e ⁊ voces ſunt ad placitū ⁊ non ſunt eedē apud oēs: intellectus aūt ⁊ res ſunt a nā:⁊ ſunt eedē apđ oēs. ¶ Igitur vt hec ꝯtrouerſia tollaꝛ ð medio ſciēdū eſt ꝙ vbi terminaꝛ nā:ibi incipit ars. Ars.n.p̄ſup ponit nām ⁊ eſt aliqd ſupadditum nāe:ſicut ḡ ſe hꝫ voluītariū ad nāle:vel ſicut ſe hꝫ ars ad nām : ita ſe hꝫ artificiale ad nāle:cū ergo īuenimus aliq̄:quoꝝ vnū p̄ſupponit aliud: vel cū vnū ⁊ idem vno modo acceptū p̄ſupponit ſeipſum:alio mō ꝯſideratū illud ſe hꝫ ad ſeipm cū ſeipſum p̄ſupponat:ſicut ars ſe hꝫ ad nām:que nām p̄ſupponit:qꝛ illud vno mō acce/ptum erit ab arte:alio mō ꝯſideratū erit a nā. Igiꝛ cū particularia p̄ſupponant vlia: ⁊ ſemper ſpālia ſe habeāt ꝑ additionem ad generalia:non eſt incōue niens vnum ⁊ idem ſm cōem acceptiōē eſſe a nā: ſpālr aūt acceptū eſſe ab arte:vt ſi quereretꝛ vtrum fures occidere vel malefactores punire ſit de iure nāli:pꝫ ꝙ ſic:nāle eſt.n.ꝙ non debemus pati male/ficos viuere:punire tñ eos ſic:vel ſic eſt ad placitū. Inde ē ꝙ apud oēs ciuitates malefactores puniū/tur:ſed non apud oēs puniunꝛ eadem pena. Puni/tio ergo malefactoꝝ in generali eſt qđ nāle:in ſpāli vero eſt qđ poſitiuū:⁊ ad placitū:ſic ēt ⁊ de ſermo/ne dicere poſſumus:loq.n.⁊ habere ſermonē eſt ho mini naturale:ſed loqui hoc modo vel illo non eſt naturale:ſed eſt poſitiuū:⁊ ad placitum. Inde eſt er go ꝙ omnes homines loquuntur: non tñ omnes lo quuntur eodem modo. Cum ergo queritur : vtrū ſermo ſit homini nālis:pꝫ ꝙ loquendo de ſermone ſm vniuerſalem conſiderationem eſt quid nāle:qꝛ naturale eſt oī homini loqui:⁊ ſic procedebat ratio prima cum dicebatur ꝙ guſtus ⁊ locutio ſunt ope/ra nature:loquendo tamen de locutiōe ſm hūc mo dum:vel illum eſt ad placitum:qꝛ nō oēs loquūtur h mō vel illo:⁊ ſm hoc procedebat rō ſecunda per quā oñdebaꝛ ſermonem eſſe ad placitū non a nā.

POſtea querebatur de potētijs aīe non organicis: huiuſmōi āt potentie due ſunt.ſ.intellectus: ⁊ volun/tas.Circa has ergo potentias tripliciter poteſt fieri queſtio. Primo de potentia intellectiua in ſe.Secūdo de voluntate in ſe. Ter/tio de vna potentia in ordine ad aliā. Circa hoc fie bat ergo triplex queſtio. Primo de intellectu in ſe: ⁊ erat qō:vtrum intellectus noſter in hac vita poſ/ſit cognoſcere ſubſtantias ſeparatas.Scđo q̄rebaꝛ de voluntate in ſe:⁊ erat qō de charitate q̄ ponīꝛ ha bitus ꝑficiens voluntatem: vtrū.ſ. hꝯ charitas poſ ſit creſcere in infinitū.Tertio q̄rebaꝛ de volūtate ī ordine ad intellectū vel de intellectu in ordine ad voluntatē:⁊ erat qō:vtrum poſſit eſſe malitia ī vo/luntate niſi ꝑcedat error in itellcū. Qō. XVII.

AD primum ſic ꝓcedebaꝛ:oñde baꝛ.n. ꝙ itellectus nr̄ poſſit cognoſcere in hac vita ſub̄as ſe paratas.Et vr̄ ꝙ ſic:qꝛ ſm Aug.9.de tri. aīa corporea cogſcit ꝑ corpis ſenſus : in/corporea vero ꝑ ſeipſas. ¶ P.cōmētator 2° meta. Tex.cō.i. vbi phs ait.ꝙ ſic ſe hꝫ oculus noctue ad lucē diei: ſic ſe hꝫ intellectus nr̄ ad ea q̄ ſunt manifeſtiſſima in nā:dicit ꝙ hec cōparatio eſt ſm difficultatē:non ſm impoſſibilitatē:qꝛ non impoſe eſt oculū noctue videre lucē diei:intellectū aūt noſtrū cognoſcere ſub̄as ſepatas ⁊ ea que ſunt manifeſtiſſima in natu ra non eſt impoſe:ſed difficile.¶ P.ſm eundē ibi dē:ocioſe egiſſet nā ſi feciſſet ſolē maxime viſibilē ⁊ nō feciſſet aliquē oculū potentē videre ſolem:ſic ēt ⁊ mlto magis egiſſet ocioſe ſi feciſſet ſub̄as ſepa tas que ſunt maxime itelligibiles:⁊ nō feciſſꝫ intel lectū potētē eas intelligere: lꝫ ergo itellectus ruſti coꝝ forte non poſſit eas intelligere: intellectus ta/men ſapientū ⁊ ſcientiū hoc poterit. ¶ P.ſm phm 9.meta.in intelligendo ſub̄as ſepatas intellect⁹ nr̄ Tex.cō.xxij. nō ſe hꝫ ſicut cecitas:ḡ ſe hꝫ ſicut viſio:poſſumus ḡ cognoſcere ⁊ intelligere ſub̄as ſepatas.

In contrarium eſt:qꝛ ſm phm in.i.de aīa:intellectus nr̄ vel eſt fantaſia vel non eſt ſine fantaſia. Et in 3° de aīa dicit:ꝙ cum intelligimus opꝫ ſiꝛ fantaſmata ſpecu lari.Et in principio de memoria ⁊ reminiſcētia ait: ꝙ noſtrum intelligere non eſt ſine ꝯtinuo tpe : igiꝛ cū ſub̄e ſepate non habeant fantaſmata cū non ſint quid continuū:⁊ non cadant ſub tempore:non po/terunt intelligi a noſtro intellectu.

Reſpondeo dōm:opinionem fuiſſe cōmē tatoris nos poſſe intelligere ī hac vita ſub̄as ſeparatas:videbat.n. ꝙ intellectus poſſibilis ſe hꝫ ſicut aer:vel ſicut oculus recipiens ſpēs:intellectus vo agens ſe hꝫ ſicut lumē:ſimilitu dines vero fantaſmatū recepte in intellectu ſe hñt ſicut colores:vel ſicut ſpēs coloꝝ recepte in aere: vel in oculo:nā ſicut lux ſe hꝫ ad colores : ſic intel lect⁹ agēs ad fantaſmata:⁊ qꝛ eadē eſt ꝓportio itel lectus ad ſenſum:que eſt luminis intellectus agen tis ad lumē corporale:⁊ que eſt ſpecierū intelligibi liū ad ſpecies ſenſibiles:poſuit cōmentator ꝙ ſicut ſenſus:vel ſicut medium:vt ſicut aer ſiꝛ recipiendo

Fundamentū e[...] ſicatiue: aliē i[...] ligēti ſuis orbi[...] b⁹ adſiſtentes [...] piores intellig[...] ſtias: qđm igiꝛ [...] intellectus appli[...] cans ſuo hoi c[...] orbi ꝯpuo. A[...] plius qꝛ nāle ē [...] ꝑficiat ſuū perfe[...] ctibile ī ſūmo [...] remiſſe : hoc a[...] nō pōt in princi[...] pio ei vnico [...] dundus: poter[...]

ergo in fine ꝛ in ideterminato individuo. Item nūq̄ eſt ſine ſuo orbe intelli: ḡeqd ergo intelligit oꝫ eē cum illo. Nō ḡo dicunt novitij pſiantes ꝛ Joannes ań eos ꝙ ipſe hꝫ intelligere ꝑ ſe: rogo videre bnē hoc a ſuo Auer. Item cur nō idem dicit in aliq̄s itelligētijs: iſta ſunt difficilia ꝛ ꝓpria: ſunt alie rationes: ſed cōtra Egidius dat modū quō talia poſſit intelligere. Principia autē eiuſdē Auer. euertēda oia: ſꝫ dicim⁹ ſi ſtāt principia ꝑ philoſophos.

ſpēs ſenſibiles: recipit lumē corpale: ſic intellectus poſſis ſil' recipiendo ſpēs intelligibiles recipit lumē intellectus agentis. ℭ Cum ergo intellectus poſſis erit plene ꝑfectus ſpēbus ſenſibilib⁹ erit plene coniunctus intellectui agenti: ꝛ plene recipiet lumē ei⁹ ꝛ qꝛ plene erit illuminatus poterit ſm cōmentatorem tunc cognoſcere ſubas ſepatas. Voluit.n.commentatoꝛ ꝙ vltima ꝓſperitas itellectus poſſibilis eſt qñ ꝑfectus eſt ꝑ ſpēs intelligibiles plene ꝯiūgit lumini intellectus agentis: in qua vltima ꝓſperitate voluit ꝙ denudaretur oī potentialitate: q̄re itellectus nr̄ ſic factus in actu ꝑ ſpēs itelligibiles ſic illuminatus lumine intellectus agentis: ſic denudatus a potentialitate poterit cognoſcere ſubas ſepatas: veꝝ qꝛ difficile eſt intellectū poſſibilē ſic ꝑfici ꝑ ſpēs intelligibiles: ꝛ ſic ꝑfici ꝑ veꝝ lumē intellectus agentis difficile eſt cognoſcere ſubas ſepatas: nō tñ ſm eū eſt hoc ipoſſe: ideo ait cōmentatoꝛ proportionē illā quā phs ponit 2° meta. inter oculū noctue ꝛ lucē diei ꝛ intellectum nr̄m: ꝛ manifeſta i nā vt in arguendo tangebat̄ eſſe ſm difficultatē nō ſꝫ ipoſſibilitatē: qꝛ oculū noctue videre lumē vł lucē diei.i. ſolē in ſua rota eſt impoſſibile: intellectū aūt nr̄ꝫ cognoſcere ſubas ſepatas ꝛ manifeſtiſſima i nā nō eſt impoſſe: ſed difficile. Sed hec nō ſtare nō pt: qꝛ ſm Diony.i. de di.no. intellectibilia a ſenſibilibus cōprehendi non pñt: ſube ergo ſepate a corporibus non pñt cōprehendi: q̄re cū ſpēs recepte in itellectu poſſibili ſint deriuate a fantaſmatibus q̄ ſolū ſunt reꝝ corpaliū nō poterūt ꝑ eas cōprehēdi ſube ſepate: ḡ lꝫ intellectus poſſibilis recipiat lumē itellectus agentis recipiendo ſpēs fantaſmatū ꝑ hoꝫ lumen non poterit ſe plus extendere in cognoſcendo q̄ꝫ ſe extendant ille ſpēs: non ergo ſic illuminat⁹ ſic ꝑfecte poterit cognoſcere intelligētias: cū ille ſpēs ad hoc ſe non poſſint extendere. Dicamus ḡ hec iferiora eſſe effectus intelligentiaꝝ: qꝛ oē opus nāe eſt opus intellectuale: qꝛ oia que hic inferius aguntur deriuata ſunt ab arte intelligentiaꝝ mouentiuꝫ orbes. Nunc aūt ita eſt ꝙ ſemꝑ effectus ducunt i cognitionem cāe: aliter tñ ꝛ aliter: qꝛ ſi effectus ſunt ꝓportionati cāe ducunt in cognitionē quid eſt cauſa. a Si vō ſunt iꝓportionati nō ducūt in cognitionē qd eſt cā: ſed qꝛ eſt cā: igitur cū corporale ſit improportionatū intelligentie: ꝛ qꝛ oia iſta corporalia non adequant̄ ſublimitati nāe cuiuſcunq; intelligentie ꝑ ſpēs reꝝ corpaliū: ꝛ ſi ꝑfectus eſſet intellectus nr̄ ſpeciebus oium iſtoꝝ corporaliū nō poſſꝫ intelligere de aliq̄ ſuba ſepata qd eſt: ſꝫ ſolū: qꝛ eſt. ℭ Quod vero obiciebatur ꝙ aia ꝑ ſeipſam cognoſcit incorporea: dōm ꝙ aia ſeipſam cognoſcit ꝑ iſta corporalia: ꝛ hoc mō ēt cognoſcit ſubas ſeparatas: ꝛ qꝛ hec corporalia non ſunt illis ꝓportionata nō cognoſcit qd ſunt: ſed qꝛ ſunt. b ℭ Qō vero addebat̄ de cōmentatore ꝙ cognoſcere eas non eſt impoſſibile ſed difficile: dōm ꝙ in hoc non eſt rectū dictuꝫ cōmentatoris. Vel poſſumus dicere ꝙ nō eſt ipoſſe cognoſcere ſubas ſepatas aliq̄li cognitione: qꝛ poſſumus de eis cognoſcere qꝛ ſunt: ꝛ hoc non ē ipoſſibile. licet ſit aliqualiter difficile. c ℭ Qō vō vlterius addebatur ꝙ ocioſe egiſſet nā ſi feciſſet ſubas ſepatas maxime intelligibiles: ſi non cognoſcerentur ab intellectu aliquo: vt ab intellectu nr̄o: dōꝫ ꝙ cognoſcunt̄ ab aliquo intellectu vt ab itellectu earum non ab intellectu noſtro: vel cognoſcuntur ab intellectu nr̄o nō quid: ſed qꝛ. ℭ Quod vero addebatur quarto ꝙ intellectus noſter non eſt ſicut cecitas: ḡ ſicut viſio: dōꝫ ꝙ cecus ſꝫ ꝙ hō nō cognoſcit qd ſunt colores: nec qꝛ ſunt colores: qꝛ impoſſibile eſt cecū a natiuitate ſillogizare d̄ coloribus: nos aūt cognoſcimus ſubſtātias ſeparatas eſſe: licet ignoremus eorum quiditatem.

a Nota ꝙ phis ḡ nō ſufficit: imo cognitio quia: accēdit potius ꝛ ſuſcitat aias hoiuꝫ in maiorē. Poſtea iſta cognitio nō eſt eis appciabilis quaꝫ hēant ipſaꝫ ſtatꝫ quaſi cū primis ꝓpōnibus: ꝛ ō nō q̄eſcūt vt viuis filiorum Auer. ſeq̄ns rōnē nālez dicebat. Dicamus nos ꝙ appetit̄ d̄ eis tālē cognitionez ḡ poſſumus: ſꝫ nō forte appetitu recto: vel aliud ꝙ nec appetere poſſumus.

b Et i ꝯfuſo i trāſcēdētib⁹ ut bonitate: ꝟitate: entitate: ꝑfecte.

c In hac ꝯtīa laborauim⁹ nos ꝑ Auer. i q̄daꝫ q. nr̄a. et dixim⁹ ad.ſ. Thomā ꝛ doctorꝫ alī eā ꝙ poteſt: ſꝫ oino male Auer.

Qō. XVIII.

SEcundo querebat̄ de charitate. Utrum charitas poſſꝫ creſcere i infinitum. Arguebatur aūt ꝙ ſic: qꝛ charitas augmentatur ꝑ opa nature in charitate facta: ſed poſſumus ſemꝑ opari: ergo poterit charitas in infinitum augeri.

In contrarium eſt: qꝛ ſi charitas nō hꝫ ſtatum in augmento: ḡ ſancti exiſtentes in patria cognoſcerent ſe poſſe habere maiorē charitatē q̄ꝫ habeant: vel ergo vellent eā: vel nollent. Si nollent inſipiētes eſſent: ſi vellēt ꝛ hr̄e nō poſſent: eēnt miſeri: hꝫ ergo ſtatū charitas i augmento: nec poteſt ſemꝑ in infinitum creſcere.

Reſpondeo dōm ꝙ hanc qōnez diffuſius determinauimus in q̄buſdaꝫ nr̄is editionibus theologicis. Sufficiat aūt hic breuiter cōprehendere veritatem: poſſumus aūt triplicem rōnem adducere: quare opꝫ charitatem habere ſtatum in augmento: ꝛ non eſt poſſibile eaꝫ augeri in infinitum. ℭ Prima via ſumitur ex eo ꝙ charitas eſt quedaꝫ forma. Scđa ex eo ꝙ habet quiditatem diſtantem ab eſſe. Tertio ex eo ꝙ habet eſſe receptum in materia. ℭ Prima via ſic patet. Naꝫ ꝓceſſus vel ſequitur nām māe: vel naturā forme. ſi nām māe cum materia ſit quid in potentia. nō opꝫ talem proceſſum aliqñ finiri. Inde eſt ꝙ qꝛ diuiſio continui in infinitum ſeq̄tur nām materie. ideo nō opꝫ ꝙ ſi continuum eſt diuiſibile in infinitū ꝙ aliquando ſit actu diuiſum in infinitum. Sed ſi ꝓceſſus aliq̄s ſequatur naturam forme cuꝫ forma dicat quid in actu opꝫ proceſſum illum aliquando reperiri i actu perfecto. Ideo cōmentatoꝛ ait 3° phi. ꝙ qꝛ augmentū ſequitur nāꝫ forme: ꝛ ſi aliquid poſſꝫ augeri in infinitū reperiretur aliquid actu augmentatum in īfinitum. igitur cū charitas ſit quedā forma ſi charitas poſſet augeri in infinitum reperiret̄ charitas aliqua actu augmentata in infinitū. qđ eſt inconueniens. ℭ Scđa via ſic pꝫ. nam eo ipſo ꝙ charitas habet quiditatem diſtinctaꝫ ab eſſe non ē ipꝫ eſſe. ſed eſt in potentia ad eſſe. oē autē tale eſt determinatum ad genus ꝛ ad ſpēm: ꝛ ꝑ ꝯñs eſt quid limitatum ꝛ finitum. ſicut ergo quelibet creatura eſt q̄dam participatio diuine entitatis que eſt infinita: ipſa tamen creatura eſt qd limitatum ꝛ finitum. qꝛ eſt determinata ad certum genus ꝛ ad certaꝫ ſpēꝫ. ſic ipſa charitas q̄ eſt determinata ad genus ꝛ ſpēꝫ. ꝛ eſt certa rō ꝛ numerus eius magnitudinis ꝛ augmenti non obſtante ꝙ ipſa eſt participatio amoris diuini q ē īfinitus amoꝛ. ℭ Tertia via ſic pꝫ. qꝛ oē eſſe receptum eſt qd finitum ꝛ limitatuꝫ. igitur eo ipſo ꝙ charitas habet eſſe receptum. hꝫ eſſe limitatum. ꝛ ei repugnat infinitas. ſed omni ei cui q̄ꝫtū eſt de ſe repugnat infinitas: non cōpetit poſſe augmētari in infinitum. ergo hoc non competit charitati. ℭ Propter argumēta ſciēdum ꝙ aliquid poſſe augeri in infinitū pōt itelligi dupliciter. vel ſimpliciter ꝛ abſolute vt ꝑfixo aliquo termīo. Simpliciter aūt ꝛ abſolute nō ē augmētabilis charitas in

Cō. lxvij.

infinituʒ ꝑ rõnes tactas: ſuppoſito aũt aliquo ter
mino non eſt incõueniens eã poſſe ſic in infinitum
augmẽtari: vt cũ charitas patrie ſit finita ſi demõ/
ſtreť charitateʒ vie ſemꝑ augeri: nũꝗ tñ deueniet
ad tantã ꝑfectionẽ quãta eſt charitas patrie: talem
aũt ꝓceſſuʒ in infinituʒ g non eſt infinitus ſimplr:
ſed ſm gd non eſt inconueniens cõpetere creature
vt ſi ſemꝑ augmentareť triãgulus: ſemꝑ augmẽta/
reť angulus cõtingentie: ille tñ angulus ſemꝑ eſſet
acutus: ⁊ ſemꝑ eſſet minoꝛ recto. ſimplr g loquẽdo
charitas non eſt augmentabilis in infinitũ: ſm gd
aũt ⁊ ſuppoſito termino nõ eſt incõueniẽs eã ſemꝑ
poſſe augeri modo quo dictum eſt.

Rõ qꝛ ſunt alternis rones: ita i multis ꝯtigit: vt õ peccato veniali quãticũqꝫ au- cto nõ ſit moꝛtale vt ſi neqꝫ enã mãlũ gdꝛas ꝑe ducere ad ꝑfectã viſionẽ imãlinʒ: vt Auerr. iij. de aia ꝯ Auempa- cẽ cõ. xxxvi op⁹ ẽt hic diſtinctiõe ſophiſtaꝝ de infinito cathegoꝛematice ⁊ ſincathegoꝛematice. Cõſidera i qõne potẽtiã dei vir diqꝫ. Item ſi xp̃s habuerit maximũ meritũ: ⁊ quo eſt hoc: qꝛ hinc variať ſolo ad qõnem vt Varroni placet ſeqͥtu magiſtrũ: vide ſuſ⁹ robertuʒ olcoth i. q. ꝓ. ad q̃rtã.

Qđ aũt obyciebatur charitatẽ augeri ꝑ opa
facta: dõʒ ꝙ ſi ſemꝑ operaremur eẽt
dare terminũ ad quẽ charitas ꝑuenire non poſſet:
qꝛ nũꝗ charitas vie ꝑ hꝰ opa equareť ad charita/
tẽ patrie: iuxta illud dñi loquẽtis de Joanne bapti
ſta ꝙ inter natos mulierum non ſurrexit maioꝛ: ait
Qui minoꝛ eſt in regno celoꝝ maioꝛ eſt illo.

Ad argumentum aũt in ꝯrium: etiã
eſt ſoluẽdũ: qꝛ cha
ritas ſanctoꝝ in patria non põt vlterius augmenta
ri: nõ qꝛ quilibet ſanctus habeat tantam charitatẽ
qua nõ poſſet reperiri maioꝛ: ſed hoc eſt rõne ſtat⁹:
qꝛ non ſunt in ſtatu merendi vel demerendi: ⁊ licet
vnus habeat maioꝛẽ charitatẽ ꝗ̃ alius: glibet tñ ẽ
ꝯtentus: qꝛ repleta ẽ vniuſcuiuſqꝫ capacitas actua
lis: glibet. n. tñ hʒ de gloria quantuʒ põt capere: hʒ
tñ vnus maioꝛem capacitatem ꝗ̃ alius: ⁊ ꝑ ꝯñs ma
ioꝛem gloꝛiam ſm ꝙ deceſſit in maioꝛi charitate.
Si. n. eſſent duo vaſa vnum magnũ ⁊ aliud paruũ:
ſi vtrũqꝫ hoꝝum eſſet repletum aqua qõlibet eẽ cõ
tentum: qꝛ qõlibet tñ hẽret q̃tũ poſſet capere: non
obſtante ꝙ vnũ illoꝝ plus habet de aqua ꝗ̃ aliud.

Queſtio. XIX.

Tertio querebať de voluntate in oꝛ
dine ad rõnẽ. Et erat qõ vtꝝ
poſſit eſſe malitia in voluntate niſi ꝑce/
dat aliquis erroꝛ in rõne. Et arguebatur
ꝙ ſic: qꝛ non omne peccatuʒ eſt ex igno/
rantia: imo ſm ſanctos alıq peccant ex certa mali/
iij. ethi. c. viij. tia: ⁊ phs vult aliquos peccare ex paſſione: aliquos
ex ignorãtia: aliquos ex electione: igitur ꝯtingit eẽ
pctñ non ex ignorantia: quare cũ ꝑ oẽ pctñ inficia
tur appetitus ⁊ fiat aliquo mõ malitia in volũtate
poterit eſſe in volũtate malitia abſqꝫ eo ꝙ in ratio/
ne ſit erroꝛ. ¶ P̃. vt cõiter poniť hꝰ ignoꝛantia eſt
in particulari ⁊ in vlı: ſed cõtingit aliquem peccare
circa id qõ ſcit in vli ⁊ i particulari: ⁊ errat: vt pro/
Tex. c. iiij. babitur: g ⁊c. ꝓbatio aſſumpte: nam ſʒ phm primo
poſterioꝝ: cognoſcens vle ſi l’inducẽs cognouit ꝑti/
cularẽ: igitur ꝑticulare cognoſcitur ex eo ꝙ induci/
tur in ſuũ vle: quare cum ꝯtingat aliquẽ agere op⁹
foꝛnicariũ ſcientẽ oẽm foꝛnicationem eſſe malaʒ: ⁊
ſciẽtẽ opatiõeʒ quã agit eſſe foꝛnicationẽ: vť ſic ma
le agens non ignoꝛare: nec in vli: nec in ꝑticulari.

Cap. iij. In ꝯtrariũ eſt quod dicitur 3° ethi. qꝛ oĩs
malus ignoꝛans.

Reſpondeo dõm: ꝙ opoꝛtet ꝯcedere igno
rantiã intellectus aliquo mõ
eſſe ꝯnexã malitie volũtatis: nã ſicut cũ lıgua ẽ in/
fecta guſtus male iudicat de ſapoꝛibus: ſic infecto
appetitu: intellectus male iudicat de agibilibus: ꝭ
eſt ergo qõ dť. i. rhetoꝛice. ꝙ gaudentes ⁊ triſtãtes
amantes ⁊ odientes non pariter iudicamus: nega/
re. n. hoc eſt negare ſenſum: glibet. n. in ſeipſo expe/
riť ꝙ ſicut aliqs in amoꝛe carnali afficiť ſic in iudi
cio ꝑuertiť: vñ talis ẽ ſñia ſanctoꝝ ꝙ timoꝛ ⁊ amoꝛ
ſubuertũt iudiciũ: errant. n. oẽs g foꝛnicanť a deo.
Vñ Daniel dixit vni ex ſenib⁹ g exarſerãt in ſuſan Ca. xiij.
ne ꝯcupiſcẽtiã. Spẽs eius decepit te: ⁊ ꝯcupiſcẽtia
ſubuertit coꝛ tuũ: adeo eſt. n. manifeſtuʒ ꝙ malitie
voluntatis anneꝭa eſt aliq̃ cecitas itellectus: vt ẽt
poeta diceret. Nil hñ cernit amoꝛ: videt oĩa lumie
ceco. Dicit amoꝛ cecus dedec⁹ eẽ decus: ꝑ ꝭ dctñ
eſt 3° ethi. ꝙ qualis vnuſqſqꝫ eſt talis finis ſibi vť: Cap. viij.
nam ſicut qualẽ linguam habes: talis vť ſapoꝛ: vt ſi
habes linguã ifectaʒ cholera que eſt amara: oĩs ſa/
poꝛ vť tibi amarus: ſic qualẽ habes voluntatem ta
lis vť finis: ⁊ tale vť tibi bonũ: vt ſi habes appetitũ
ifectũ ꝯcupiſcẽtia vť tibi ꝙ totũ bonũ ſit vti vene/
reis: cecitas g itellectus ⁊ malitia voluntatis quã/
dam ꝯnexioneʒ hñt. ¶ Sed quõ ſunt ꝯnexa: de ꝭ
ꝯſueuerũt eẽ opiniões diuerſe: gdã. n. volũt ꝙ ſem/
per precederet erroꝛ rõnis ad hoc ꝙ eſſet malitia i
voluntate: vñ dicebant ꝙ non eſt volũtas mala ni/
ſi ſit prius intellectus errans: ſed cum hoc pariſius
ventilareť placuit doctoꝛibus ibidem exiſtentib⁹
ꝙ non opoꝛteret erroꝛẽ precedere in intellectu ad
hoc ꝙ eſſet malitia in voluntate: cõcedebant tñ ꝙ
ſemꝑ malitiã voluntatis ꝯcomitatur in nobis ali/
qua cecitas intellectus: tñ non eſt inconueniens ꝙ
aliqd vno mõ intellʒ ſit fſʒ: alio mõ intellʒ ſit veꝝ:
vtrũ g illi põni dicenti ſemꝑ erroꝛẽ rõnis precede
re malitiã volũtatis poſſet dari aliqs itellectus ve
rus nõ eſt ſpeculationis pñtis. In preſenti quidem
ſufficiat declarare quomodo malitia voluntatis ⁊
erroꝛ rõnis ſaltem in particulari ſunt aliquo modo
connexa: nam vt patebit erroꝛ rationis dť eſſe ꝯne
xus malitie volũtatis: qꝛ ⁊ ſi erroꝛẽ rationis nõ oʒ
precedeť malitiã voluntatis: ſemper tñ ex malitia
voluntatis cõcomitante ſaltem habet eſſe erroꝛ ali
quis rationis. ¶ Ad cuius euidẽtiaʒ tria ſunt de/
claranda. Primo. n. declarandũ eſt quõ res hñt eẽ
ꝑticulare ⁊ quõ vniuerſale: ⁊ ex hoc primo declara/
bitur ſcðʒ. vʒ. quomodo foꝛnicatio ⁊ alie inoꝛdina
te delectationes moueant appetitum: vtrũ moueãt
ipſum vt habent eſſe vniuerſale: vel vt habent eſſe
particulare. ex iſto 2° manifeſtabitur tertium quõ
ignoꝛantia ⁊ deceptio in particulari eſt aliquo mõ
connexa malitie voluntatis. ¶ Propter primum
notandum ꝙ res habent eſſe particulare vt ſunt in
ſeipſis: ſed habent eſſe vniuerſale vt per abſtractio
nem conſiderãtur ab intellectu: nam intellectus ẽ
qui facit vniuerſitatem in rebus: conſiderare igiť
aliquid in particulari eſt conſiderare ipſum ſm eẽ
quod habet in ſeipſo: vel ſm eſſe quod habet in re
extra. quare inoꝛdinatio que eſt i opere foꝛnicario
ſi conſideretur ſm ſe: vt eſt abſtracta a delectatiõe
⁊ ab alijs conditionibus exiſtẽtibus in tali opere:
hꝰ conſideratio pertinebit quodãmodo ad cõſide
rationem vniuerſalem: ſed ſi hꝰ inoꝛdinatio conſi/
deretur vt eſt coniuncta delectationi ⁊ cõmodita/
ti: ⁊ alijs conditionibus que poſſunt eſſe in hꝰ ope:
conſideratio illa quid particulare dicet: apparet g
ꝙ huiuſmodi inoꝛdinatio que eſt in foꝛnicatiõe in
re extra eſt coniuncta delectationi ⁊ alijs conditio
nibus exiſtentibus in ope foꝛnicario: apud intelle/
ctum tamen poteſt conſiderari per ſe: vt eſt ſepata

ab illis:ſed cū res extra habeāt eē particulare:apō intellectum vero habeant eſſe vle:cōſideratio alicuius ſm eſſe particulare eſt ↄſideratio eius vt h3 eſſe ↄiunctum oibus his que ſunt in re extra. Sed ↄſideratio in vli eſt vt habet eſſe ſeꝑatum ab illis. ¶ Viſo quō res hīt eſſe vle:⁊ quō ꝑticulare: ⁊ qd eſt ↄſiderare aliquid in vli ⁊ quid in particulari:de leui appet z^m.v3. quō fornicatio ⁊ alia inordinata oꝑa mouent appetitū. Nam ſi inordinatio que eſt in fornicatione ↄſideretur per ſe nūq̄ appetitū mouebit:q2 ſ3 Diony.4.de di.no. nullū agēs aſpiciēs ad malū agit qō agit. Malū.n.ſ3 ip3 ē ꝑter volūtatē ⁊ ꝑter intentionē:ḡ inordinatio q̄ eſt in fornicatione:⁊ qōcūq3 aliud malū per ſe ↄſideratum ſ3 ꝙ h3 non pōt mouere appetitū:ſed vt eſt ↄiunctū delectationi:vel vt eſt ↄiunctum alijs ↄditionibus q̄ ſunt in re extra ſm quē modū dr̄ habere eſſe ꝑticulare pōt mouere appetitū. ¶ Habito quō fornicatio ⁊ alia inordinata oꝑa mouent appetitū: q2 mouent cū vt eſt ↄiunctum delectationi: ſm ꝙ habēt eſſe ↄiunctū:⁊ vt dr̄ ↄſiderari ſub eſſe particulari: de leui p3 quō cecitas intellectus eſt ↄnexa malitie voluntatis:nam cum nullus velit agere aliqd niſi illud apprehēdat vt bonū:⁊ illud iudicet eē faciendū:ſic malitia in voluntate:q2 vult fornicari apprehendit intellectus fornicationē eſſe quid bonum ⁊ iudicabit eam faciendam:qō ſine errore aliquo eē nō pōt. ¶ Sed intellectus humanus non q̄eſcit:dicet ergo quis ꝙ ↄuenit aliquem facere aliqō malū qō ſcit eſſe malū:⁊ tñ facit illud cū tñ ipſemet dicat ſe male facere. Ad hec rñdet phs.7.ethi.dicens:tales eſſe fictū:q2 aliud dicit ore:aliud ſentit corde:q2 corde ſentit ⁊ iudicat illud eſſe faciendu3:qō cū faciendum non ſcit errat. ¶ Adhuc tñ humana mēs q̄eſcere neſcit:dicet q̄dē falſum eſſe ꝙ oporteat male agentem corde ſentire illud eſſe faciendū:q2 ↄuenit aliquē male facere:cuius ↄſcia remurmurat ⁊ iudicat hoc non debere fieri:ḡ ſic male agēs:q2 corde ⁊ ↄſcia iudicat quod agit eſſe malum:nullo modo errare vr̄. ¶ Sciendū ergo ꝙ agens fornicationem vel aliquam aliam inordinatam delectatiōe3 quā ſcit eſſe malā:non eſt inconueniens ꝙ ↄſcia ei⁹ remurmuret ⁊ iudicet eſſe malam:⁊ tñ intellectus iudicet eam eſſe faciendā:ſed ꝑꝑ aliud remurmurabit ↄſcia:⁊ ꝑꝑ aliud dabit tale iudiciū intellect⁹: q2 ↄſcia remurmurabit ꝑꝑ inordinatione3: intellectus vero iudicabit eſſe faciendā ratione delectationis quam apprehendit vt bonū: ⁊ q2 delectatio illa nō ē faciēda cū nō poſſit fieri ſine iordinatiōe iudicabit eē fiēdū ꝙ nō ē fiēdū:ſm igitur hāc hypothesim intellectus non male iudicat circa inordinationem in ſe:ſed circa inordinationem vt ↄiūcta eſt delectationi:vel vt eſt ↄiuncta aliqs circumſtantijs in re extra:⁊ q2 ſm eſſe ↄiunctum: ⁊ ſm eē in re extra eſt accipere aliquid ſm eſſe particulare: dr̄ intellectus ſm hoc male iudicare non in vli:ſ3 i particulari:malitie ḡ volūtatis ↄiuncta eſt cecitas intellectus vt ſaltem in ꝑticulari praue iudicet de agendis. ¶ Qō ergo arguebaṫ ꝙ non oē peccatum eſt ex ignorantia. Dōm ꝙ ideo non oē peccatu3 eſt ex ignorantia : q2 non ſemꝑ peccans ignorat in vli: quare cum peccans ignorat in vli : tunc dr̄ peccare ex ignorantia:ſed cū non ignorat in vli:tunc ſ3 phs 3.° ethi.non dicitur peccare ex ignorantia:ſed diciṫ peccare ignorans:q2 tunc ignorantia non eſt principalis cauſa delicti.ſed eſt aliquid delectationi coniunctu3. ¶ Qō vero arguebatur ſcōo ꝙ male agēs etiam in particulari non errat:q2 ſcit hanc fornicationem eſſe fornicationem:vel ſcit hanc inordinationem eſſe inordinationem. Dōm ꝙ male agens non agit vt eſt inordinatum:ſed vt eſt delectabile: ideo conſentit in rem inordinatam rōne:qua eſt cōiuncta delectationi:⁊ q2 ſm eſſe ↄiunctu3 h3 eē ꝑticulare:dicitur male in particulari iudicare. ¶ Ad formā aūt arguendi dō3 ꝙ ſi fornicans ſit oē opus fornicationis eſſe inordinatum:⁊ ſcit hoc opus fornicariū quod agit eſſe inordinatū : tñ īquantū agit ipſum quodāmodo hoc neſcit : q2 hoc non conſiderat ipm eſſe inordinatum:non.n.agit ipſum inquātum cōſiderat ipſum eſſe iordinatum. ſed prout cōſiderat ipſum eſſe delectabile:accidit.n.fornicantē inquātum agit cōſiderare de iordinatiōe:q2 illa cōſideratio magis īducit rōnem vt nō agat q̄3 īclinet vt agat.quare iudicabit fornicās rem iordinatam eſſe faciēdam ⁊ eſſe bonā nō in ſe:ſed rōne delectatiōis cui eſt coniuncta:⁊ q2 vt ſepius dcm̄ eſt ꝙ res ſm eē ↄiūctum hīt eſſe particulare:male agēs:male iudicabit de agibilibus:⁊ ſi non in vli: ſaltem in particulari:q2 ſi nō praue iudicabit circa inordinatiōem ſm ſe ſm ꝙ multi errāt neſciētes diſcernere inter rem ordinatam ⁊ inordinatam:praue iudicabit tamen circa inordinationem in particulari ratione delectationis cui habet eē coniunctum.

VLtimo querebatur de hoīe in ſtatu patrie. Homo aūt in tali ſtatu ad duo pōt cōparari:v3.ad angelos q̄bus aſſociaṫ ⁊ ad deū quo fruitur: ſm hoc ergo duplex qō fiebat de hoīe in tali ſtatu. Primo.n.querebatur de eo in comparatione ad angelos quibus aſſociatur ⁊ erat qō cū angeli ſint imortales:vtru3 homines reſurgent imortales. Scōo querebatur de homine in comparatione ad deum quo fruitur ⁊ erat queſtio:vtrum vidētes deum videant omnia. Qō. XX.

AD primum ſic ꝓcedebatur. Vīdebaṫ q̄de3 ꝙ homines non reſurgunt imortales ſicͭ angeli : ſed magis reſurgunt mortales: q2 reſurget idem hō hñs eande3 naturā iuxta illud Job. Quē viſurus ſu3 ego ipſe ⁊ nō ali⁹: ergo ſi nō habebit homo aliā naturā tūc q̄3 modo: cum nūc habeamus nām̄ mortale3 ⁊ corruptibilē: habebimus ergo ⁊ tunc. Ca.xix.

In contrarium eſt:q2 ſi hoīes reſurgerēt generabiles ⁊ corruptibiles priuarenṫ ſine debito:q2 priuarenṫ beatitudine cū incorruptibilitas ſit de ratione beatitudinis:vel ſit quid inſeparabiliter annexum ei.

Reſpōdeo. Dōm ꝙ ḡnatio differt a creatione ⁊ corruptio ab annihilatione q2 creatio nec eſt motus nec ē terminus mot⁹: motus q̄dē nō eſt:q2 motus preſupponit ſubiectū trāſmutatiōis:creatio aūt nihil preſupponit:nec eſt terminus motus:q2 terminus motus preſupponit motum:motus preſupponit ſubiectum:ergo cum habitū ſit creatione3 nihil preſupponere: terminus motus eſſe non poterit:ſed generatio ſi non eſt motus eſt tamē terminus motus : preſupponit.n.ſubiectū tranſmutationis in quo fundatur motus ille:cuius generatio ē finis ⁊ terminus : ex quo apparet ꝙ nō

Ca.v.ethic.

Breuib⁹ dic errare practicu3 in intellectu ⁊ deficere: non ſpeculatiuū: ſed diligētius ex Ariſtote. nos talia determinam⁹ infra quolibeto iiij.q.xv.

eſt generabile ⁊ corruptibile: niſi qḋ hꝫ mãm ꝑtez
ſui:q2 mã eſt illa ꝑ quam res pōt eſſe ⁊ non eſſe: vt
dr̄.7.meta.⁊ mã eſt ſubm̄ tranſmutationis quã pre
ſupponit generatio:imo non ſufficit hr̄e mãm ad h̄
ꝙ aliqḋ ſit generabile ⁊ corruptibile:ſed opꝫ illam
mãm eſſe priuationi annexam: ⁊ q2 eius appetitus
non totaliter ſatiaṫ q̄ntūcūqꝫ cōpleatur per formaꝫ
q2 mã que tranſmutationi ſubijcitur hꝫ priuationē
annexã:non eſt ḡ generabile niſi qḋ hꝫ hꝰ mãm: ſꝫ
creabile eſt qcqḋ eſt in potentia ad eſſe: nec opꝫ ꝙ
creabile habeat talē mãꝫ ꝑtem ſui cū creatio nihil
preſupponat:igitur cum angeli non hēant mãꝫ ꝑtē
ſui:vel ſi habēt mãm ſicut qdam dicere volunt nō
hñt eam priuationi annexam:pꝫ eos non eſſe gene
rabiles:⁊ corruptibiles: ſunt tñ creabiles: ⁊ ēt eēnt
annihilabiles vel ēt in nihilum redirent niſi manu
dei ſuſtētarenṫ: ⁊ ſi diua influētia ceſſaret ab illis.

Com.xxxvij.ad Auer.

Cum ergo queritur. Utrū hoīes reſurgant
incorruptibiles ſicut angeli: q2
hec fuit qō propoſita:pꝫ ꝙ non:q2 angeli ſunt incor
ruptibiles per nām cū non habeant mãm ꝑtez ſui:
hoīes vero ſunt corruptibiles ꝑ nãm:q2 hñt mãꝫ q̄
pñt eſſe ⁊ non eſſe:reſurgent tñ incorruptibiles per
grãm:vel reſurgent icorruptibiles ex ceſſatiōe pri
mi motus:ſed de hac incorruptione ⁊ quō reſurgēt
incorruptibiles boni ⁊ quō mali:in qbuſdã noſtris
qōnibus de hac mã diſputatis diffuſius diximus:
ad pñs aūt ſufficiat tanta tractaſſe. ¶ Qḋ autez ar
guebatur ꝙ homo in illo ſtatu non habebit aliam
nãm:pꝫ ꝙ non erit incorruptibilis:q2 hꝫ aliam na
turam:ſed q2 ceſſabit motus celi vl' primi mobilis:
⁊ quantum ad hoc erunt incorruptibiles tam boni
q̄ꝫ mali:erit tunc homo incorruptibilis per gratiã:
⁊ per dotem impaſſibilitatis:⁊ quantum ad h̄ erūt
incorruptibiles ſoli boni. Qō. XXI.

Hoc et Thomã videt.iiij.ꝫ gēti les.capi.lxxxij. lxxxiiij.lxxxvi. curioſe ſat' i ſin gulis diſputātē.

Secundo ⁊ vltimo querebaṫ de
hoīb9 bonis ꝑ compa
rationem ad deū quo fruuntur. Utrum
fruentes deo ⁊ videntes ipſum vident
oīa que ſunt in ipſo:⁊ arguebatur ꝙ ſic ꝑ
Greg.dicentez: qḋ eſt qḋ non videant:qui vidēte
oīa vident:beati ergo q vident deū vidētē oīa ſe
qtur ꝙ ipſi omnia vident.

iiij.dialogorū.

In contrarium eſt:q2 in diuina eēntia
relucent infinita:nam
ibi non ſolū ſunt rōnes factorū:⁊ fiendoꝝ:ſed etiaꝫ
poſſibiliū fieri.Cum ergo talia ſint infinita intelle
ctus bonoꝝ qui eſt finitus quãtumcūqꝫ videat di
uinaꝫ eſſentiã non poterit videre oīa q̄ ſunt in ipſa.

Reſpondeo dōm ꝙ vt appareat:vtrū vi
dentes deū videāt oīa: dilig̃
ter inquirendū eſt:quō oīa ſunt in deo: ignorato.n.
quō res ſunt in deo:neceſſe eſt ignorare:vtrū vidē
tes deū videant oīa q̄ relucent in ipſo. Qualiter āt
oīa ſunt in deo:determinat Diony.ī lib.de di.no.di
cens:oīa eſſe in deo:ſicut oēs numeri ſunt in vnita
te:ſicut oēs linee ſunt in centro: ſicut oēs virtutes
ꝑticulares ſunt in ſole:ſicut oēs virtutes aīe ſunt in
aīa:poſſumus aūt ⁊ nos addere qntum moduꝫ oīa
eſſe in deo ſicut ꝯcluſiones in principijs. ¶ Sunt
enim ꝑ̊ oīa in deo ſicut oēs numeri ſunt in vnitate.
Nam vt idem Diony.declarat:vnitas ſm ꝙ hꝰ di
cit qḋ ſimpliciter:numerus aūt qḋ cōpoſitū: ⁊ q̄to
numerus magis diſtat ab vnitate tanto hꝫ plures
ꝑtes: ⁊ ꝑ ꝯñs magis cōpoſitus eſt:ſic deus ipſe ē q̄
daꝫ vnitas ſimpliciſſima:oīs aūt creatura eſt quid
cōpoſitū ⁊ ē qdã numerus:⁊ quãto creature magis
diſtant a primo tanto ſunt magis mãles ⁊ magis cō
poſite. ¶ Hoc ēt mō oēs linee ſunt in cētro:nã oēs
linee in centro ſunt vnitiue:q̄to aūt magis ꝓtēdū
tur magis diſtant:ſic ēt oīa ſunt in primo. Nã oēs li
nee exiſtentes in centro.i. creature progredientes
a deo q̄to magis elongantur ab ipſo tanto hñt ma
iorem diſtantiã.i.maiorem dr̄iam partium ⁊ maio
rem cōpōnem. ¶ Tertio oīa ſunt in deo: ſicut oēs
virtutes ꝑticulares ſunt in ſole:oēs.n. virtutes ꝑti
culares hic inferius exiſtentes ſic ſunt in ſole ſicut
organa ſunt in principali agente:⁊ ſicut effectus ꝑti
culares ſunt in vli cã ⁊ principio:ſic ēt ⁊ multo ma
gis oēs creature ſunt q̄ſi quedaꝫ organa ipſius dei
⁊ ſunt in eo tãquã in vli cã ⁊ principio. ¶ Quarto
oīa ſunt in deo ſicut virtutes aīe ſunt in aīa. Nã ſicͭ
anima eſt primū ſentiens: ⁊ ſicut omnis actio ipſiꝰ
potentie eſt aīe tãq̄ꝫ principalis agētis.ſic deus eſt
primū agens:⁊ oīs actio ipſius creature eſt dei tãq̄ꝫ
agentis primi ⁊ principal'. ¶ Quīto oīa ſunt in dō
ſicut ꝯcluſiones ſunt in principijs: nã ſicut veritas
ꝯcluſionis eſt ꝑ veritatem principioꝝ:ſic ſine cōpa
ratione magis oīs veritas que creata eſt ꝑ vitatem
primã ⁊ oē eſſe creatum ꝑ eſſe primū. Hoc eſt ergo
qḋ comentator ait 2° meta.ꝙ vnū eſt per ſe ens:⁊ ꝑ
ſe veꝝ: ⁊ oīa alia ſunt entia ⁊ vera ꝑ eſſe ⁊ veritatez
eius:q̄re ſi oīa ſunt in deo ſicut numeri in vnitate:
ſicut linee in centro:ſicut virtutes ꝑticulares in cã
vniuerſali:⁊ ſicut virtutes particulares in ſole:po
tentie anime in anima:ſicut ꝯcluſiones in ſuo prin
cipio.Conſtat autem ꝙ q intelligit vnitatez nō in
telligit oēs numeros q pñt ab vnitate ꝓcedere:⁊ q
intelligit centrū nō intelligit oēs lineas q̄ pñt a cē
tro deriuari:ſicut ēt intelligens ſolez non intelligit
oēs virtutes particulares: ⁊ omnes effectus q pñt
ex ſole prouenire: intelligens ēt animam non opꝫ
ꝙ intelligat oēs virtutes eius: ⁊ cognoſcens ſubm̄:
non opꝫ ꝙ cognoſcat oēs proprietates ⁊ oēs paſſio
nes q̄ ſubiecto ineſſe pñt:cognoſcens ēt principium
aliqḋ nō opꝫ ꝙ cognoſcat oēs ꝯcluſiōes que pñt ro
borari ꝑ illud ꝓ̇cipiū:ſic ēt videntes deū non opꝫ
ꝙ videant oīa que ſunt in deo:nec ꝙ cognoſcāt oēs
effectus q pñt ab ipſo procedere:vñ ⁊ cōiter dici cō
ſueuit ꝙ aliud eſt cognoſcere deū totū ⁊ aliud ē co
gnoſcere deū totaliter.Sācti.n.in patria totū deuꝫ
vident:q2 ipſe non habet partem ⁊ partem:non ta
men intelligunt ipſum totaliter:q2 non comprehē
dunt eum:nec intelligunt eum omni modo quo in
telligi poteſt:⁊ ideo non intelligunt omnia que re
lucent in ipſo:vel omnia que poſſunt ex ipſo proce
dere:quod patet per ſimile:q2 aliud eſt intelligere
centrum totum ⁊ vnitatem totam:aliud eſt intelli
gere centrum ⁊ vnitatem totaliter. Nam qui intel
ligit centrum ipſum intelligit totum:cum non ha
beat partē ⁊ partem:cum intelligit vnitatem: intel
ligit eam totam cum partibus careat: non tamē in
telligitur centrum totaliter niſi intelligantur oīa q̄
poſſunt ex centro deriuari:non intelligitur vnitas
totaliter niſi intelligantur omnes numeri qui poſ
ſunt ab vnitate procedere: ⁊ hoc etiam magis ma
nifeſte pꝫ in principijs:poteſt enim quis intellige
re totum iſtud principiuꝫ:omne totū eſt maius ſua
parte:q2 poteſt intelligere ſubiectum ⁊ predicatum
huius propoſitionis:non tamen intelliget totaliter

capite.5.ibi bea tiſſimus auctor deum eē aīt vni uerſuꝫ implicitū atqꝫ inolutū.mi

qdã ꝰo explicituꝫ ⁊ expliſum deū. Ita iſup centrū reſpectu linearꝫ aīamqꝫ reſpectu ſuarꝫ potētiarꝫ ꝯſiderat. Mo nadeꝫ iſup vnice dicit numeꝝ ꝯu nere: numeꝝ ꝰo miltiplicater vni tatē:vnde demqꝫ magnus oceanꝰ theologie orphe us talia multa in hymnis de Ioue cecinit:⁊ pytago ras: oēſqꝫ cū pla tone Platonici: Ari. ēt ī libro de mūdo ⁊ de regi mine ad Alexã.

Cō.iiij.

Hoc dt ſatis poſ ſit moleſtari ꝑci pue ſi iſta ſint ꝑ fecte cognita ad quã cognitiones raro vl' nūq̄ꝫ phi ēt ꝑuenit. Sco tus dicit ꝙ nō ꝑ fecte cognoſcimus animaꝫ ſm hoc.

Dic̄ beatꝰ Tho. q.viij.ð veritate a. ij. ꝙ modꝰ q̄ res oēs ſunt ī eēntia diuina magis aſ ſimilant mō quo ſunt effectus ī cã q̄ꝫ mō q̄ ſūt ima gines in ſpeculo. Dicit ꝙ ēt ſi ad eſſet iſta ſcōa ſi militudo ſpeculã eēt voluntariū: vt dicit Scotus ⁊ aliq fa moſi nec aliquid mali ex hoc ſeq̄ retur.

Subtilis exacti ſime ponit ī hoc ꝯſiderationeꝫ in prologo ſniarꝫ

q.i.quo cognſcēs pncipiu nrm: nō ēt nāſr cognoſcit oēs veritates ad q̄s ſe extēdūt: ꝛ cognita bū cū eo.

ipſum niſi intelligat oīmodo quo eſt ītelligibile il lud principium ꝛ niſi intelligat omnes cōcluſiōes que pnt roborari per ipſum. Sancti ergo in patria: qꝛ vident deum totum: ꝛ non vident ipſum totaliter: non opʒ ꝙ videant omnia que ſunt in ipſo.

Ad aūt arguebaṫ de Gregorio dōm: ꝙ ſicut vr̄ deus ſic videnṫ oīa: ſi aūt vr̄ viſione compꝛebēdēte tūc ꝯpꝛebēdūtur oīa que ſunt in ipſo: ſed qꝛ ſancti nō ſic vidēt eum: ſed vidēt ipſum vt requirit notitia bonoꝝ: ſufficit ꝙ videant oīa q̄ ad beatitudinē requirūtur. Cuius viſiōis pticipes nos faciat ieſus chriſtus qui cum patre ꝛ ſpūſctō ē vnus deus bn̄dictus in ſecula ſeculoꝝ amen.

Aliter beatoꝝ.

¶ Explicit primo quolibetto dn̄i Egidy: Incipit ſecundum quolibettum eiuſdem.

¶ Queſtio. I.

Vt queſtiones in nr̄o ſecūdo q̄libetto ꝓpoſite ad debitū ordinē reducantur dicemus ꝙ i eo q̄rebaṫ de pertinētibus ad totum ens in generali: ꝛ de pertinētibus ad entia in ſpeciali. Circa pertinētia ad totum ens i generali querebatur vna q̄ſtio. Utrū eſſe in oībus rebus eſſet eiuſdem ſpeciei: querebatur aūt hec qō gn̄aliter d dō ꝛ de creatura. Utrū eē eiuſdē ſpēi eſſe dei ꝛ creature: ꝛ etiam de qualibet creatura. Utrū eē vniuſcuiuſq; creature eſſet eiuſdē ſpēi cum eſſe cuiuſcūq; alterius creature. Et arguebaṫ ꝙ ſic: qꝛ eſſe nō differt niſi rōne eoꝝ i q̄bus recipitur. Eſſe.n.dicit ſummā actualitatem: nec per ſe pōt differre: ſed differt rōne recipiētium: ſed oē tale qō de ſe eſt vnū ꝛ differt rōne recipiētiū ē eiuſdē ſpeciei in oībus i q̄bus recipitur: ergo ꝛc̄.

In ꝯtrariū eſt: qꝛ hn̄tia eſſe nō ſolum differūt numero: ſed ēt differūt ſpecie ꝛ genere: aut ergo differūt ꝑ ſuā quiditatē: aut per ſuum eſſe: ꝙ autem potius differant ꝑ eſſe q̄ꝫ ꝑ q̄ditatem pꝫ: qꝛ actus eſt q̄ diſtinguit eſſe: eſſe autē dicit magis actū q̄ꝫ quiditas: entia igitur magis diſtinguūtur per eſſe q̄ꝫ per quiditatem: ſed cū entia differāt aliqua numero: aliqua ſpē: aliq̄ gn̄e: opʒ ꝙ etiam eſſe per quod differunt entia numero ſpecie ꝛ genere diſtinguatur.

Reſpondeo dōꝫ ꝙ duplici via venari poſſumus ꝙ eē i omnibus nō ſit eiuſdē ſpēi: vna via ſumitur ex parte entiū hn̄tiū eſſe: alia ex parte ipſius eſſe quod exiſtit i entibus. ¶ Prima via ſic pꝫ: reperimus.n.in entibus ſex gradus: vel ſex modos differendi: naꝫ aliqua differūt ꝑꝑ ꝑtibilitatē mãe: vt qꝛ in alia ꝛ alia pte mãe recipitur alia ꝛ alia forma: ꝛ ſic differūt idiuidua ſubſtātia ꝛ eiuſdē ſpēi ſm phm in libro de celo ꝛ mundo: ideo i entibus eſt multiplicatio: qꝛ nullū eoꝝ ꝯſtat ex tota mã ſua. ¶ Secūdus modus differendi eſt nō ſoluꝫ ex partialitate mãe: ſed ex maiori ꝛ minori diſpōne mãe: vt ſm ꝙ eſt mã magis ꝛ minꝰ diſpoſita: recipiṫ i ea forma magis ꝛ minus itenſa: vl̄ remiſſa: ꝛ ſic nō pñt differre idiuidua ſubſtātie: qꝛ forme ſubales nec intēdūtur nec remittūtur ſm ſe: ſed ſoluꝫ ſꝫ accidētia ſequētia ipſas. Indiuidua aūt accn̄tiū iſto modo differre pñt: vt nō ſolū vnꝰ calor ſit diſtinctus ab alio: qꝛ recipitur i alia mã: ſꝫ ꝛ vnus ē itenſioꝛ alio: qꝛ recipitur in mã magis diſpoſita. ¶ Tertius modus dr̄ie eſt non ꝑ maiorem

Primo celi cō. xcij. xciij. xciiij. de ijs nos in.q. nr̄a de idiuidua tione.

Hoc dō infra diſcuīmꝰ: ꝛ reducimus ad itellm meliorē q̄ poſſit eſſe.

ꝛ minorem diſpōnem: ſed ꝑ aliam ꝛ aliam vim: ꝛ ꝑ contrariam diſpōnem: ꝛ ſic differūt ea q̄ ſunt eiuſdē gn̄is: nō.n.eodem mō diſponitur materia ad ſuſcipiēdum albedinem: ꝛ nigredinē: nec ad ſuſcipiēdum calorem: ꝛ frigiditatē: opʒ.n.q̄ñ eſt alia ꝛ alia rō diſpōnis ꝙ ſit alia ꝛ alia rō forme recepte: propter qō tales forme eiuſdeꝫ ſpeciei eſſe nō poſſunt. ¶ Quartus modus differēdi ē per habeṙ ꝯtrariū: et non habere: et ſic differūt corpora ſupercęleſtia ab iſtis iferioribus: et talis dr̄ia nō ſolum facit diuerſitatem in ſpecie: ſed ēt in genere. Naꝫ corruptibile et incorruptibile differunt plus q̄ꝫ genere: vt dr̄ in.x.meta.et cōmentatoꝛ in de ſuba orbis: vult ꝙ ea q̄ ſunt in ſupcęleſtibus: et in iſtis inferioribꝰ dicūtur equoce. ¶ Quintus modus differendi eſt per hr̄e mãm: et non hr̄e: et hoc mō differunt ſpūalia a corporalibus: nam certum eſt ꝙ oē corpus hꝫ mãm: qꝛ opʒ imaginari mãꝫ in re mota: vt dr̄ in zº metaphiſice. et ſi oportet imaginari materiā in re mota: oportet imaginari materiaꝫ in re quanta: qꝛ omne quātū poſſumus imaginari ꝙ moueatur: et ꝙ circūſcribatur loco quod eſſe non poſſet niſi haberet mãm. Spūalia aūt mã carent: qꝛ vt dr̄ in 4º meta. intelligentie ſunt entes preter omnem materiam: ſenſibilem: ꝛ intelligibilem. Et boetius ait ꝙ nulla ſpūalis ſuba alicuius materie innitiṫ fundamento. ¶ Sextus modus differendi eſt per habere mãle: ꝛ nō habere: ꝛ ſic differt deus ab oībus creaturis. Ipſe.n.nec habet materiam: nec aliquid materiale: omnes.n.creature ſaltem hn̄t aliq̄d materiale. Ipſe.n.intelligentie vt hr̄ in de cauſis hn̄t ſuū yleachin.i.ſuū materiale: cū ergo diciṫ q̄cquid differt rōne recipiētiū eſt eiuſdē ſpēi: verū eſt ſi diuerſitas receptiōis ſit ſolū ex receptione mãe ꝛ nō ex maiori ꝛ minori diſpōne materie: qꝛ magis ꝛ minus non diuerſificantur in ſpecie: ſed ſi hꝫ diuerſitas ſit ex diſpōne cōtraria ꝛ non ex diſpōne diuerſa ſiue ſit ex habere contrariū ꝛ non habere: vel ex habere materiā: vel nō habere materiā: oꝫ ꝙ talis diuerſitas faciat diuerſitatem in ſpecie: vel etiā in genere: qō ſic pꝫ: ponamus.n. ꝙ aliquis haberet ita magnum naſum ꝙ equaretur vno paruo cruri. Si quis ergo cum aliquo ferro faceret cōcauitateꝫ in illo naſo: ꝛ cum eodem ferro faceret concauitateꝫ in illo crure: qꝛ hꝫ aliam diſpōnem naſus ꝛ crus: cauū ibi ꝛ ibi receptū non eſſet eiuſdem ſpeciei: ſꝫ receptū in naſo eſſet ſimū: i crure vero rectū: cū ergo ſit tanta diuerſitas in habētibus eſſe oportet ꝙ eē ibi receptuꝫ valde diuerſificeṫ. ¶ Scđa via ad hꝫ idem ſumiṫ ex parte ipſius eē qō recipiṫ in entibꝰ: nam cū diciṫ ꝙ q̄cq̄d diuerſificaṫ ex eo ꝙ recipiṫ in alijs eſt eiuſdem ſpeciei: verum eſt ſi illud receptum ſit de ſe determinatum ad ſpeciem: vt qꝛ albedo de ſe eſt determinata ad ſpeciem vbicūq; recipitur eſt eiuſdem ſpeciei: ſed ſi receptum non ſit de ſe determinatum ad ſpeciē non ſic ſe habet. Uidemus enim ꝙ ſanitas ſm ſe non determinaṫ ad ſpeciem: ſed determinatur ex natura ſpeciei: i qua recipitur: vt qꝛ in complexiōe indiuidui in qua recipitur: aliqua enim equatio humorū eſſet ſanitas in vno animali: quod eſſet infirmitas in alio: quia ſanitas eſt huiuſmodi: ideo licet diuerſificetur ex recipientibus: ipſa tamen non eſt eiuſdem ſpeciei in omnibus: ſed diuerſificatur ſm complexionem ꝛ varietatem recipientium: ſi ergo ſanitas que de

Tex.cō.xxvi. ij.ꝛ.iij.c.

Tex.cō.xij.

Pōt elici com. iiij.ꝛ.vij. ſꝫ expſſiº.viij me.ꝯ.iij.

I libello de duabus nāis i xp̄o.

Propōne.ix.

ſe non eſt determinata ad ſpeciem: ſed determinatur ex natura ſpeciei: vel ex complexiōe indiuidui in quo recipitur: ideo non eſt eiuſdem ſpeciei in oībus in quibus exiſtit eſſe: qḋ de ſe nec ad genus nec ad ſpecieȝ determinatur: ⁊ diuerſificatur genere ⁊ ſpē ſm̄ diuerſitatem recipientium eſſe.

Argumentum autem in contrariuȝ eſt ſolutuȝ per iam dicta: reliquū aūt argumentū cōcluſionis gratia dimittaꝛ.

Poſtea querebatur de entibus magis in ſpeciali. Ens auteȝ prima facie diuiditur in ens increatum: ⁊ creatum: in creatorē: ⁊ creaturaȝ: propter qḋ aliq̄ querebantur circa deum ⁊ circa perſonas diuinas: aliqua circa creaturas: ſiue circa res creatas. De pſonis autem diuinis querebantur tria: duo de filio: ⁊ vnum de ſpiritu ſancto. De filio autem querebaꝛ quantum ad naturam aſſumptam: illa autem natura aſſumpta pōt comparari ad duo ad eſſe: ⁊ ad agere. Quantuȝ ad eſſe querebatur de illa natura: vtꝝ ſine additiōe actualis cauſe poſſit per ſe exiſtere ſeparata a verbo. Quantum auteȝ ad agere querebatur. Utrum chriſtus ſm̄ ꝙ hō poſſet generare. De ſpiritu ſancto aūt querebaꝛ quantū ad eius proceſſionem. vtrum in illa proceſſione ſit imutabilitas.

¶ Qō. II.

Ad primum autem ſic pceditur. Uidetur ꝙ humanitas verbi poſſȝ per ſe exiſtere abſq; additione alicuius eſſe. Nam illa natura habet quicquid ē de perfectione nature: ſed de perfectiōe nature eſt eſſe: ergo illa natura habet ſuum proprium eſſe: ergo ſi ſapararetur a verbo ⁊ remaneret ſibi ſuū propriuȝ eſſe poſſet actu exiſtere abſq; eo ꝙ adderetur ei aliud eſſe.

In contrarium eſt: qꝛ ſi illa natura poſſet ſubſiſtere abſq; additione alicuius eſſe: vel hoc eſſet: qꝛ chriſtus aſſumpſit naturam ⁊ eſſe: vel quia aſſumendo naturam aſſumpſit eſſe. Si primo modo cum natura ⁊ eſſe conſtituant ſuppoſitum: ergo chriſtus aſſumpſit ſuppoſitum. Si autem ſecundo modo tunc idem eſſet natura ⁊ eſſe. Et qꝛ neutrum horum verum eſt: qꝛ nec eſt idem natura ⁊ eſſe: nec chriſtus aſſumpſit ſuppoſitum: conſequens eſt ꝙ illa natura ſm̄ nature curſum non poteſt actu exiſtere niſi ei adderetur actuale eſſe.

Reſpōdeo dicendum ꝙ diſtinguitur tripliciter eſſe: videlicet eſſe eſſentie: exiſtentie: ⁊ ſubſiſtentie. Eſſe autem eſſentie qualiter differat ab eſſe exiſtentie in q̄ſtionibus noſtris de eſſentia ⁊ de eſſe diffuſius diximus: oſtendimus eniȝ ibi ⁊ diximus ꝙ nihil poteſt cauſari niſi quod eſt in potentia ad eſſe: ⁊ hoc modo fit creatio reruȝ: inquantum naturis entium virtute diuina cōmunicatur eſſe: ⁊ hoc modo eſſet annihilatio ſi ei ſubtraheretur eſſe. Reſtat ḡ videre quomodo ſe habeant eſſe exiſtentie: ⁊ ſubſiſtentie: dicemus qdem ꝙ idē eſt eſſe exiſtentie ⁊ ſubſiſtentie: ſed pp aliam ⁊ aliā habitudinē differunt: vel pp aliā ⁊ aliā cōparationem: aliā ⁊ aliā denolationem recipiunt. Aliter enī dicim⁹ exiſtere ſubām: ⁊ aliter accidentia: ſubſtantia qdem exiſtit: qꝛ habet ſuū propriū exiſtere: ideo dicit per ſe eſſe: qꝛ eſſe per ſe competit ei. Non ē.n. ſubſtantia: loquēdo de ſubſtantia compoſita per eē in alio: vel per eſſe alterius. ſed per ſuuȝ eſſe ꝓpriū: accidentia aūt exiſtunt non ꝙ habeāt per ſe eē: nec ꝙ habeant proprium exiſtere: ſed qꝛ ſunt in exiſtente: ⁊ exiſtunt per exiſtere ſubiecti: ſubſtantia ergo p ſuum eſſe exiſtit ⁊ ſubſiſtit: accidentia vero p illud idem eſſe: ⁊ per illud idem exiſtere exiſtunt: ſed nō ſubſiſtunt: idem eſt ergo eſſe exiſtētie ⁊ ſubſiſtētie: ſed aliter ⁊ aliter accipitur: vt ſic ⁊ ſic: qꝛ vt tale eſſe comparatur ad ſubſtantiam eſt exiſtentie ⁊ ſubſiſtētie: prout vero cōparatur ad accidens eſt exiſtentie: ſed non ſubſiſtentie: ex hoc ergo apparet quid ē natura: ⁊ quid ſuppoſitum in creatis rebus: naȝ natura dicit ipſam eſſentiam creature: ſuppoſitū autē ſm̄ quoſdam dicit ipſam eſſentiam non excludentem eſſe: ſm̄ alios vero dicit ipſam eſſentiam includentē eſſe: ⁊ qꝛ includere actū abijcere hoc eſt pfici p actū vel pfici p eſſe: ideo dicere poſſumus ꝙ ſuppoſitum dicit ipſam eſſentiam: vt eſt perfecta p eē: ex hoc etiaȝ apparere poteſt ꝙ natura habet rationem partis: ⁊ ſuppoſitum rationem totius: apparet etiam ex hoc ꝙ omnia alia ſunt in ſuppoſito: naȝ natura eſt in ſuppoſito: qꝛ habet rationeȝ partis reſpectu ſuppoſiti: ⁊ qꝛ partis nō eſt per ſe exiſtere: ſȝ exiſtit in toto: nā non per ſe exiſtit: ſed exiſtit et hȝ eſſe per hoc ꝙ eſt in ſuppoſito: ipſum autē totū p ſe exiſtit: omnia aūt alia ſunt in toto: ideo ipſum ſuppoſitū p ſe exiſtit: omnia aūt alia vt nā et eſſe et etiam accidentia ſunt in ſuppoſito: ex hoc etiam apparet: qd eſt eſſe in ſuppoſito: qꝛ ē nō habere eſſe: ſed p ſe exiſtere ⁊ habere eſſe ſuppoſiti: hoc ergo modo poſſum⁹ intelligere quomodo natura humana fuit aſſumpta a verbo: et quomodo habet eē in verbo: qꝛ exiſtit p eſſe verbi: in alijs eniȝ hominibus natura exiſtit per eſſe creatum: ideo in alijs hominib⁹ natura et eſſe faciūt ſuppoſitum creatū: ſed in chriſto natura humana exiſtit per eſſe icreatū: propter qḋ in chriſto non eſt niſi ſuppoſitū increatū. Sicut ergo ſi albedo deberet ſeparari a ſubiecto non poſſet per ſe exiſtere niſi ei cōmunicaretur aliquod eē: vl niſi ſepararetur cū eſſe qḋ habet in ſubiecto. qꝛ eēntia creata non poteſt exiſtere ſine eē: nunc autē exiſtēs in ſubiecto exiſtit. qꝛ eſt in exiſtēte et exiſtit p eē ſubiecti: ſic ſi humana natura deberet ſeparari a ſuppoſito verbi. tunc faceret ſuppoſitum et exiſteret per eſſe proprium: nunc auteȝ coniuncta verbo exiſtit per eſſe verbi. Dicemus eniȝ illud de ſuppoſitis diuinis reſpectu ſuppoſitorum creatoꝝ: qḋ dicimus de natura diuina reſpectu creatarum nārū. nā ſicut nā diuina poteſt ſupplere vicem cuiuſlibȝ nāe create. qꝛ pōt ſine natura creata quicqd pōt cū tali natura. ſic ſuppoſitū diuinū poteſt ſupplere vicē cuiuſlibet ſuppoſiti creati. qꝛ quicquid pōt mediante ſuppoſito creato. totuȝ poteſt ſine ſuppoſito creato. Sicut ergo deus in alijs hominib⁹ ſuſtētat naturam humanam mediante ſuppoſito creato. ſic poſſet facere ꝙ quelibet perſona diuina acciperet in ſe nām humanā. vel quācūq; aliā nām. et ſuſtentaret eaȝ in ſeipſa abſq; alio ſuppoſito creato. Hoc ḡ mō verbū caro factū eſt: ſiue hoc modo dei filius fact⁹ eſt hō. qꝛ ipſe filius dei accepit humanā naturā i ſe ipſo: et ſuſtentat eam in ſeipſo abſq; alio ſuppoſito creato. Dicam⁹ ḡ ꝙ oīs nā exiſtit. aut qꝛ eſt ipſum eſſe. vel qꝛ eſt coniuncta alicui eſſe. natura auteȝ q̄ exiſtit q̄ eſt ipſum eſſe eſt ſola natura diuina. ſed na

Hoc pōt trāſire licet alij ⁊ ſubtiles exiſtētiā etiā ꝓpriaȝ tribuant accn̄tibus ſicut ⁊ eſſentiaȝ: ſȝ forte nō minus ſubtile eſt ⁊ dr̄ exiſtentiā hoꝝ ꝓpriam cōicari a ſbā: qꝛ vt ex ſe ſunt gn̄is ⁊ modi icōpleti. ita ēt aliūde mutuent eſſe ⁊ qdita tem de ſbā tn̄ nota aliaȝ rōnem a Boetio de duab⁹ nāis in xp̄o ꝙ ſoleat a ſbālibus ēt poni ⁊c. p dclaratiōe oīum fere que ponit de illis noib⁹ ibi: recurre ad doctorē noſtrū. xxiij. di. p̄ri mi: oīa egregie ⁊ ſerio declarantē ⁊ nō dȝ eē modicum hoc tibi.

tura que exiſtit que eſt coniuncta alicui eſſe eſt ois natura creata. In alijs ḡ hominib⁹ ꝛ etiā in xp̄o natura humana exiſtit: qꝛ eſt coniuncta alicui eſſe: aliter tn̄ ꝛ aliter: qꝛ in alijs hominib⁹ natura eſt ꝯiuncta eſſe creato ꝛ ſuſtentat̄ in ſuppoſito creato: ſed in xp̄o natura humana eſt ꝯiuncta eſſe increato ꝛ eſſe diuino ꝛ ſuſtentat̄ in ſuppoſito increato: ſiue in ſuppoſito diuino: ꝑpter qḋ bene dictū eſt ꝙ natura humana in xp̄o nō eſt accn̄s: ſꝫ habꝫ quendam modū accn̄tis: qꝛ ſicut accidens nō cōſtituit aliqḋ ſuppoſitū ſed ſuſtentatur in ſuppoſito iam ꝯſtituto in eſſe. ꝛ hoc modo exiſtit per eſſe ſuppoſiti: ita ꝙ accidēs nō eſt exiſtens: niſi qꝛ eſt exiſtentis. ſic humana natura in xp̄o non cōſtituit aliqḋ ſuppoſitū: ſed ſuſtētatur in ſuppoſito diuino iam ꝯſtituto in eſſe: ꝛ exiſtit per eſſe illius ſuppoſiti. ꝙ aūt humana natura in xp̄o habeat moduꝫ accidētis ſatis iſinuat nobis apl̄s ad Phil. vbi loquēs de xp̄o appellat humanā nām̄ habitum dicens. In ſimilitudinem hominuꝫ factus: ꝛ habitu inuentus vt homo, ſic itaqꝫ in xp̄o eſt vnum ſuppoſitum. ſ. diuinum ſiue ſuppoſitū increatū vt omnia dicta ſanctoꝝ canunt. ꝛ in illo ſuppoſito diuino ab eterno ꝑducto per eius eſſe ſuſtētatur natura humana quā accepit in tēpore. Cuꝫ ergo querit̄ ſi natura humana ſepararet̄ a v̄bo vtruꝫ cōmunicaret̄ ſibi aliqḋ aliud eſſe. pꝫ ꝙ natura humana nō poteſt exiſtere niſi ſit ꝯiuncta alicui eſſe. Si ergo ſepararet̄ a verbo iam nō exiſteret per eē verbi: ꝛ iam nō ſuſtētaret̄ in ſuppoſito verbi. oporteret ergo ꝙ deus cōmunicaret ſibi aliqḋ eſſe creatum. ꝛ hoc modo cōſtitueret aliqḋ ſuppoſituꝫ creatum ꝛ ſuſtentaret̄ in ſuppoſito creato. Naꝫ ſicut ē eſt humanā nām̄ in verbo exiſtere per eſſe verbi: ꝛ nō facere ſuppoſituꝫ ꝓprium ſed ſuſtentari in ſuppoſito verbi. Sic hoc eſſet humanā nām̄ ſeparari a verbo ipſam exiſtere per eſſe ſuuꝫ ꝛ facere ſuppoſitum ꝓpriuꝫ: ꝛ ſuſtentari in ſuppoſito illo.

Ad argumentum in cōtrariuꝫ dicēdum eſt: ꝙ illa natura in xp̄o habet quicquid perfectiōis eſt per amplius ꝛ ꝑfecti⁹ plus q̄ꝫ habeat quecūqꝫ alia natura in quocūqꝫ alio hoīe. Nam humana natura in xp̄o exiſtit per eſſe diuinū ꝛ per eſſe increatū qḋ eſt exiſtere multo nobilius ꝛ nobis inenarrabile: cū non ſimus digni corrigiam calciamenti ſoluere. que eſt aūt corrigia ꝛ qḋ eſt ligamentuꝫ vniens hoc calciamentuꝫ ꝛ hāc humanā nām̄ v̄bo. nō plene narrare poſſumus: ſꝫ balbutiendo dicimus ꝙ iḋ eſt ꝯiūcta v̄bo: qꝛ ſuſtentat̄ per eē verbi. In alijs aūt hoībus ſuſtentat̄ nā̄ hūana per eē creatū qḋ eſt multo ignobilius ꝛ iperfectius q̄ꝫ eē diuinū.

Si pſona vltra nāꝫ nō addat ni ſi incōicabilitatē ꝛ negationē: vt Occham credit p⁹. q. iiij. ꝛ q̄ libertō. iiij. q. vij tā certū ē in dō hūiſſe qcq̄d poſſumuꝫ in ea dicē ꝑfectionē: ꝛ non ē difficile: ꝛ tūc ꝯſequere cū ſolutiōe doctoris.

Qō III.

SEcundo queritur de humana natura in xp̄o quātuꝫ ad agere: ꝛ eſt queſtio. Utrum xp̄s potuerit generare. ꝛ videt̄ ꝙ nō. qꝛ generans dat genito tale eē quale ipm̄ eſſe hꝫ. ſꝫ xp̄s hꝫ eē diuinū: ꝛ nā̄ humana in ipſo exiſtit per eē diuinū. ḡ ſi genuiſſet cōicaſſet alteri eē diuinū. ergo genuiſſet deū: qḋ eſt impoſſibile.

In contrarium eſt: qꝛ agere eſt ſuppoſitorū. ſuppoſitū ergo habens in ſe aliquā nām̄ pōt exercere opera illi⁹ nāe. xp̄s ergo habēs in ſe nām̄ hūanā potuit generare ꝛ alia facere que feciſſet ꝛ alius homo vel aliud ſuppoſitū humanū habēs in ſe humanā nām̄.

Reſpondeo dicēduꝫ ꝙ iſta queſtio que fit de generare poſſet fieri d̄ alijs actibus: vt vtrū xp̄s potuerit mentiri. ſic eni dicit̄ Jo. 8. Si dixero: qꝛ nō ſcio eū ero ſimilis vobis mēdax. Si ergo quereret̄ vtrū xp̄s loq̄ns de patre potuiſſet dicere iſta verba nō ſcio euꝫ: plana eſſet reſponſio. Diceret̄ eniꝫ ꝙ aliud eſt querere vtrū xp̄s habuerit potentiam ad formandū quecūqꝫ verba. ꝛ aliud vtrū potētia illa potuerit vti ad formandū v̄ba mēdacij. Habuit eni xp̄s mētū vel dentes linguaꝫ guttur: ꝛ alia inſtr̄a naturalia per que poterat formare quecunqꝫ verba. indecēs tamē erat ꝙ illa potētia vteretur ad formandū verba mēdacij: ꝛ qꝛ nimiū indecens in tanta ſanctitate debet reputari vt impoſſibile: ideo poſſumus ꝯcedere ꝙ ipoſſibile erat euꝫ vti lingua ſua ad formandū verba mendacij. Sic ꝛ in ꝓpoſito habuit enim completa mēbra per que quis poteſt exercere generatiōis actū. tamē qꝛ indecēs erat eū vti membris illis ad taleꝫ actū: qꝛ qḋ eſt indecēs in tali hoīe debet pro impoſſibili reputari: ideo poſſumus ꝯcedere euꝫ generare nō potuiſſe. i. nō decuiſſe. Poſſumus aūt aſſignare q̄tuor rōnes quare euꝫ non decuiſſet talis actus iuxta quatuor que xp̄s in ſe aſſumpſit de q̄tuor ſtatibus humane nature. Recitat enim magiſter. 16. diſ. tertij libri. ꝙ xp̄s de omni ſtatu hominis aliqd accepit. Status aūt hoīs ſm̄ ipm̄ ſunt q̄tuor. Unus ante pctm̄ qui pōt dici ſtatus innocētie. Alius poſt pctm̄ qui eſt ſtatus nature corrupte. Terti⁹ in gratia qui eſt ſtatus nature reparate. Quart⁹ in viſiōe aperta ꝛ in gloria qui erit ſtat⁹ nāe glorificate. De p̄mo ſtatu xp̄s accepit imunitatem peccati ꝛ originalem iuſticiam. de 2⁰ ſtatu accepit carnem paſſibilem ꝛ mortalē. de 3⁰ accepit plenitudinē gratie. de 4⁰ accepit viſionē apertā: qꝛ fuit ſimul viator ꝛ cōprehenſor. ſm̄ has quatuor vias venabimur ꝓpoſituꝫ ꝙ indecēs fuiſſet xp̄m vti mēbris ſuis ad generatiōis actū. ¶ Prima via ſic pꝫ. nā ſi xp̄s habuit imunitatē peccati ꝛ originalē iuſticiā oēs vires inferiores in eo erāt ſubdite rōni vt nihil in eo ageretur niſi qḋ ratio cōſulebat. ratio aūt ſemper deprecabatur ad optima. Nō eni ſolū dictat ratio fugiēdum eſſe omne maluꝫ ꝛ agendū eſſe omne bonū: ſꝫ etiam dictat potius adherendū eſſe bono ſm̄ cōſilium q̄ꝫ bono ſm̄ indulgentiā: ꝛ bono ſimpl̄r q̄ꝫ bono huic. qcq̄d aūt fuiſſet in ſtatu innocētie: ꝛ q̄liter fuiſſet gnātio dimittamus. In ſtatu tn̄ in quo nūc ſumus ſꝫ apl̄m ad Cor. 7. Status virginitatis eſt ſtat⁹ ſm̄ ꝯſiliū. iuxta apl̄i ſniam ibidē. De v̄ginib⁹ aūt preceptum domini nō habeo: cōſilium aūt do. Status aūt carnalis copule eſt ſtatus indulgentie iuxta eundē ibidem ꝑpter noſtrā incōtinētiā: hoc aūt dico ſm̄ indulgentiā. Rurſus ſtatus virginitatis eſt quid bonū ſimpl̄r. iuxta apl̄m ibidem bonū eſt homini mulierem non tangere. copula aūt carnalis eſt bonū huic vel illi qui non poteſt ꝯtinere: eteni cum ꝑus dixiſſet apoſtolus. bonū eſt homini mulierem nō tangere. ſtatiꝫ ſubdit. ꝑpter fornicationē aūt vnuſqſqꝫ homo ſuā vxorē habeat. ſimpl̄r ergo bonum eſt homini mulierem non tangere. tamē ꝑpter fornicationē cauendaꝫ illi qui nō pōt cōtinere bonū eſt ꝙ habeat ſuā. Indecens ergo fuiſſet in xp̄o: in quo oīa ſm̄ rōneꝫ agebant̄: ꝙ ipſe per apl̄m ſuū dediſſet de v̄ginitate ꝯſiliuꝫ alijs: quā in ſe nō obſeruaſſet. nō ḡ cepiſſet facere ꝛ docere: ꝛ qꝛ

Cap. ij.

Seuerin⁹ Boetius de duab⁹ naturis in xp̄o addit in p⁰ ſtatu nō mō nō peccaſſe ſꝫ nec peccare voluiſſe ipm̄ Addit ſꝫ nec peccat̄ potuiſſe. Aliqui q̄runt an peccare venialr̄ potuiſſꝫ xp̄s ridēdo flendo vt pueri faciunt. dico ꝙ non cū btō Policarpo ad ſmirneos.

Hieronym⁹ aduerſus Jouinianum.

res ſī:qꝛ cū ſinglaria poſſint eē īfinita:ↄtigeret eos hēre īfinitas ſpēs:nec ēt hoc eē poterit ꝑ ſpēs vles: qꝛ cognitio in vli eſt in pō ⁊ nō certificat:nec eſt in ꝓpria forma:vt cognoſcere ſortē in eo ꝙ hō vel per ſpēs vlis hoīs nō eſt cognoſcere ipm determiate ⁊ certitudinalr:⁊ in ꝓpria forma:nec talis cognitio ē in actu:ſꝫ magis eſt in potētia quadā ꝓpinq̄ vt poſſimus ipſꝫ cognoſcere ī eo ꝙ ſortes: q̄re ſi angeli cognoſcūt ſingularia per ſpēs vles nō cognoſcunt ea directe ⁊ in ꝓpria forma:ſꝫ in potētia tm̄:⁊ qꝛ qḋ ē in pō nō eſt:ſi hoc mō ſingularia noſcūt magis dici debēt ꝙ nō cognoſcāt ſingularia q̄ꝫ ꝙ cognoſcant.

Forte nō eſt ad ꝓpoſitū: niſi vir tutes fuerit euſdē ordinis:⁊ vt ſic poteſt haberi ab Ar.ſepe.

In contrarium eſt vt ſcribiť.5.de ↄſol. q̄cq̄d pōt vť iferior pōt ſupior:ſꝫ ſenſus nr̄ īferior eſt itellectu nr̄o.ḡ multo magis eſt iferior q̄ꝫ intellect᷒ angelicus:ſꝫ nos per ſenſum poſſumus cognoſcere ſingularia.ergo multo magis angeli per itellectū cognoſcent ea.

Reſpondeo dōm ꝙ ſi ↄſidereť dr̄ia itellc̄s nr̄i ad intellm̄ angelicū:apparebit ꝙ lꝫ itellect᷒ noſter per ſe:⁊ directe nō poſſit ſingularia cognoſcere:itellc̄us tn̄ angelic᷒ hoc pōt. ¶ Ad cuius euidētiā ſciēduꝫ eſt ꝙ cū oē agēs agat vt ē in actu:⁊ oē qḋ ē ī actu ſit ꝑ ſuā formā:oē agēs agit ſm̄ exigētiā ſue forme.forma aūt itellc̄us nr̄i eſt ſpēs itelligibilis abſtracta a fantaſmatib᷒: ⁊ qꝛ illa ſpēs eſt abſtracta a cōditionib᷒ indiuiduālib᷒: itellc̄us nr̄ recto aſpectu ⁊ vt efficiť in actu ꝑ illam ſpēm nō cogſcit rē idiuidualē ⁊ pticularē:ſꝫ abſtractā ⁊ vlem.ſi ḡ itellc̄us nr̄ debeat cognoſcere pticulare hoc mō nō erit directo aſpectu:qꝛ tunc ageret nō ſm̄ ſuā formaꝫ qḋ eſt ↄ rōnē cuiuſlibꝫ agētis:ſꝫ cognoſcet pticulare ꝑ reflexionē conuertēdo ſe ad fantaſma.iō dr̄ in.3.de aīa.ꝙ potētia nr̄a intellectiua cū ſit extēſa.i.mō extēſo recto aſpectu cognoſcit carnis eē.i.cognoſcit carnis q̄ditatē.recto igiť aſpectu itellectus nr̄ cognoſcit qḋ q̄d ē rei ⁊ ipm vle:ſꝫ pticlare nō cognoſcit recto aſpectu:ſꝫ ꝑ reflexionē.

T.c.ix.

ſi ergo modus itelligēdi angelicus ↄformareť mō itelligēdi nr̄o:vt ꝙ āgeli cognoſcāt per ſpēs abſtractas a cōditionib᷒ idiuidualib᷒ nō cognoſcerēt ſingularia recto aſpectu:nec forte ea cognoſcerēt ꝑ reflexionē:qꝛ nō hn̄t fantaſma ſupra qḋ ſe ↄuertāt:ſꝫ angeli vt cōiter poniť nō cognoſcūt ſingularia vel res ꝑ ſpēs a reb᷒ abſtractas:ſꝫ cognoſcūt eas ꝑ ſpēs a deo impreſſas ⁊ ꝑ ſpēs ab ideis diuinis deriuatas.Cū ḡ idee in mēte diua ſint factiue totius rei non ſolū q̄tū ad formā:ſꝫ ēt q̄tū ad mām̄ toti᷒:qꝛ rei ⁊ oīuꝫ q̄ ſunt in re:exēplar ē idea in mēte diua:ſpēs in mētib᷒ āgeloꝝ ab illis ideis deriuate:vt cōiter poniť: repn̄tare poterūt rē ſm̄ ſe totā:⁊ ſm̄ oīa q̄ ſunt i re: ⁊ qꝛ res ſic accepta cōſiderať ſm̄ eē pticlare angeli ipoꝝ pticulariū ēt directo aſpectu cognitionē hn̄t.

A Thoma accipit.q.viij.de veritate.articulo.xj. vide ſuſi᷒ ab eo.

Ad ijo obyciebať ꝙ particularia ⁊ ſingularia cognoſcunť ſolo ſenſu:verū eſt a nobis ⁊ intellectu nr̄o qui tm̄ recto aſpectu cognoſcit vlia:non tn̄ hoc eſt veꝝ de angelis:qꝛ vt patuit ipſi angeli ⁊ recto aſpectu ⁊ ꝑ itellcm̄ pticlaria pn̄t cognoſcere. ¶ Qḋ aūt addebať.ſi angeli cogſcunt ſingularia:vel hͦ eſt ꝑ ſpēs ſingulares vel vles:diciduꝫ ꝙ cū ſpēs āgelice nō ſint iducte a mā nec abſtracte ꝑ itellcm̄ : ſꝫ ſint ab ideis diuinis deriuate ⁊ ꝓpe nō ſunt pticulares nec vles.iō prefata diſtinctio in ꝓpoſito locū nō hꝫ.Ut tn̄ meli᷒ appeat qḋ q̄riť ſciēdū eſt ꝙ oēs idee in mēte diua realr ſunt vna res:⁊

Oppoſituꝫ tenet Occham.xvj.q. ſcōi ⁊ Gregori᷒ ſeptia diſtinctione ſcōi tenentes ipos in cognitione a rebus poſſe ipſis dependere. Robert᷒ olcoth

vna diua eēntia.Diuina ergo eēntia lꝫ vna ſit realiter:diſtincte tn̄ repn̄tat īfinitas res:qꝛ in ea ſunt īfinite rōnes reꝝ:ita ꝙ nō eadē rōne ↄditus eſt hō ⁊ equus:vt vult Aug.83.q.q̄ōne de ideis. Rō autē q̄re diua eēntia pōt diſtīcte repreſentare:⁊ hꝫ in ſe tot rōnes reꝝ eſt:qꝛ nō ↄprehēdant diuaꝫ eēntiā: ſꝫ oīa creata ab ea deficiunt.nulla ḡ creatura repreſentat deū totalr:⁊ ꝑ oēꝫ modū:ſꝫ aliq̄ repn̄tat ipm vno mō ⁊ alia alio mō:⁊ ꝓut alr diua eēntia eſt imitabilis a reb᷒.alr ⁊ alr eſt exēplar reꝝ:⁊ dr̄ eē alia ⁊ alia rō reꝝ ⁊ alia ⁊ alia idea reruꝫ.Inde eſt ergo ꝙ de᷒ ꝑ vnicā eēntiā ſuā ꝓut ē diuerſimode imitata a reb᷒:⁊ ꝓut eſt alia ⁊ alia rō reū pōt oīa diſtincte cognoſcere.Spēs aūt in mētib᷒ angeloꝝ nō attingunt illā ſimplicitatē diuinā q̄ realr ſint vna ⁊ eadē res:tn̄ reſpcū hoꝝ ſenſibilium ſpēs angelice aliquid pticipant de icōprehēſibilitate diua:qꝛ vt ait Diony.pͦ de diui.no.itelligibilia ꝑ hͦ ſenſibilia cōprehēdi nō poſſunt:qꝛ ḡ hͦ ſenſibilia nō poſſunt cōprehēdere ſpēs in mētib᷒ angeloꝝ i vna ⁊ eadē ſpē angelica poterunt eē plures rōnes ſenſibiliū:ita ꝙ per vnā ⁊ eandē ſpēm poterit repreſentari hoc ſenſibile per vnū modum ⁊ aliud per aliuꝫ:⁊ ꝑꝑ hunc aliuꝫ ⁊ aliuꝫ modū: ⁊ aliā ⁊ aliā rōnē poterūt angeli hec ſenſibilia cognoſcere diſtincte: vtꝝ aūt ſic cognoſci poſſint ab angelo oīa q̄ repn̄tari poſſunt per vnā ſpēm nō eſt pn̄tis ſpeculatiōis.ſufficiat aūt ad pn̄s ſcire:qꝛ hec ſenſibilia nō cōprehēdunt ſpēs angelicas.multa ſenſibilia nō cōprehēdūt vnaꝫ ſpēm in mēte angeli:⁊ qꝛ aliqḋ ſenſibile imitať illā ſpēꝫ vno mō:aliud alio mō nō ↄfuſo:ſꝫ ēt diſtincto:hoꝝ ſenſibiliū cognitionē angeli habere pn̄t. Qō. X.

valde ambigu᷒ hic exiſtit: ⁊ neſcio quos ponit ſcrutes habuimus: ꝺ quo ēt vide doctorē noſtrum.ſ. egidiuꝫ in ſcōo. q.iij. ampliter īcrepantem iſtos habimus:q̄ꝫ ꝺo angeli ꝑficiunt ⁊ vnica ſpecie poſſunt multa intueri optie thomas loco allato.⁊ Bonauentura declarat in ſcōo:quos pre ceteris ⁊ conſulas:⁊ deus te illuminet.

Tertio querebať vtꝝ angeli poſſint habere cognitionē ↄtigētiū futuroꝝ:⁊ iducebať hͦ qḋ ꝑꝑ āgelos malos:⁊ ꝑꝑ merlinum.Diciť.n.de merlino ꝙ ille nat᷒ fuit per auxiliuꝫ demonis:vt per artem ſuccuboꝝ ⁊ incuboꝝ:⁊ qꝛ ille merlinus dixit multa cōtingētia futura:⁊ a multis crediť ꝙ dyabolus euꝫ docuiſſet contingētia illa:⁊ qꝛ nō potuit eum docere niſi ea q̄ ſciret:erat queſtio. Utrū angelus malus vel dyabolus cognoſcat futura cōtingētia:⁊ arguebať ꝙ ſic:qꝛ vt ſcribiť in liͦ de cauſis inter rem cui᷒ ſubſtātia ⁊ actio eſt in momento eternitatis:⁊ reꝫ cui᷒ ſubſtātia ⁊ actio eſt in momēto tēporis:eſt res media cui᷒ ſubſtātia eſt in momēto eternitatis:⁊ actio in momēto tēporis.Et videť ibi velle Cōmētator ꝙ tam ſubſtantia intelligētie q̄ꝫ etiā actio ſit ſupra tempus:ſꝫ ſi actio intelligentie eſt ſupra temp᷒ equaliter comparať ad omnes differētias temporis:⁊ non magis comparatur ad preterituꝫ tēpus q̄ꝫ ad futurū nec ēt econuerſo.ſed ita cognoſcit futura vt preterita:⁊ ecōuerſo.cuꝫ ergo ipſis angelis etiam malis ſint nota preterita cōtingentia:nota erunt ⁊ futura.

Habēt de merlino hiſtorie Britonum.

Propōe.xxxj.

In contrariū eſt qꝛ ſi angeli mali futura ↄtigētia ſcirēt maxime ſciuiſſent ea que ſpectabāt ad ipſos.fuiſſent igiť preſcy ſui caſus:qḋ cōiter diciť eſſe falſuꝫ.ergo ⁊c̄.

Reſpondeo dicendū:ꝙ ſicut q̄ōnē ꝑdeterminatā ſoluimus dādo dr̄iaꝫ inter itelligere noſtrū ⁊ angelicū:ſic ⁊ q̄ōneꝫ hanc diſſoluere poſſumus dando dr̄iam inter itelligere angelicuꝫ ⁊ diuinū.Sciendū eſt ergo ꝙ cum agere preſupponat eſſe:ſic debemus loqui de actione rei

cuiuſlibet: vt loquimur de eius eſſe. Uidemus enĩ q in hoc differt eſſe angelicũ ab eſſe diuino: qꝛ eſſe diuinũ eſt eẽ purũ per ſe e, ñs: eſſe aũt angelicũ nõ eſt eẽ purũ: ſʒ ẽ eẽ receptũ in natura angelica. Illõ aũt qõ eſt per ſe ſtans: nõ receptũ in alio: nõ ĩdiget q per aliõ determineť. Illud aũt qõ eſt ĩ alio receptũ indiget vt per aliud determineť. eſſe aũt angelicũ determinať per nãʒ: in qua recipiť: nã ẽt determinať per ſuũ eſſe. Utrũqꝫ. n. hñ dcm̃ eſt. naʒ ꝛ materia determinať per formã: ꝛ forma per mãʒ: eſſe tñ diuinũ nõ ꝓprie determinať per nãm: nec natura per eẽ: tanq̃ per aliquid realiter differẽs: ſʒ ideʒ eſt ibi natura ꝛ eẽ: vtrũqꝫ ſtans: vtrũqꝫ purũ. Idee itaqꝫ exiſtẽtes in mẽte diuina: qꝛ ſunt ibi modo diuino: ſic ſunt rerũ exẽplaria: ſic ſunt repñtatiue rerũ q nõ indigẽt determinatione aliq̃: nec indigẽt alio ad hoc q ſufficiẽter repreſentẽt naturas rerũ: nec opʒ q natura determineť per eẽ: ꝛ q eſſe determineť per nãm: iõ bene dictũ eſt: q apoſtolus ait. qui vocat ea que non ſunt tanq̃ ea que ſunt: ꝛ Au-
Ad Roma. c. 4 guſtinus. iſ. de trinita. ait. q non aliter nouit facta q̃ fienda. g nõ opʒ q res determinenť per eẽ: ad h q cognoſcanť a deo: qꝛ ita nouit ea que nõ ſunt: ſic ea que ſunt: ſʒ ſpecies recepta in mentibus angelorũ: qꝛ omne qõ recipiť in aliquo recipitur ſm modum rei recipientis: q̃tũcũqꝫ ſpẽs ille ſint deriuate ab ideis diuinis: tñ repreſentando aliqd ſequuntur modum nature angelice: in qua recipiunť. Cuʒ ergo natura illa indigeat determinari per eſſe: opʒ res cognoſcere per illas ſpecies: vt ſufficiẽter repreſentẽtur per eas: ſicut opʒ determinari per eẽ. Determinari autẽ aliquid per eſſe põt intelligi dupliciter: vel in ſe: vt preſentia vel preterita: vel in ſuis cauſis: vt futura neceſſaria. futura aũt ↄtingentia: que nec determinanť ad eſſe ſm ſe: nec ſʒ ſuas cauſas: ab itellectu angelico certitudinaliter cognoſci non poſſunt. hꝫ aũt futura vel ſciunt angeli nõ certitudinaliter: ſed per coniecturaʒ: ꝛ vt in pluribus: vel ſciunt ea non naturali cognitione: ſed per reuelationem ſuperioris ſpiritus.

Ad aũt obijciebatur: qꝛ actio intelligẽtie eſt ſupra tempus. dici dʒ auctoritatẽ illã non eẽ ad ꝓpoſitum. vult eñi auctor ibidem diſtinguere inter intellectuã animam: ꝛ hec inferiora: ꝛ vult q ꝓpria opatio intelligẽtie ſit ĩtelligere. propria aũt operatio aĩe ĩferioris ſit mouere. Uult. n. q hec omnia inferiora quãtum ad oĩa ſua menſurantur tẽpore: intelligẽtia vͦ quãtuʒ ad oĩa ſua ſit ſupra tẽpꝰ. Qꝛ ꝛ ſubſtantia ſua: ꝛ opatio eius: qõ eſt ĩtelligere: nõ ꝓprie tẽpore mẽſurať. Anima vͦ q̃tũ ad ſubam eſt ſupra tempus: ꝛ mẽſuratur eternitate ꝑticipata: vel menſuratur euo. Sʒ quãtũ ad operationẽ eius ꝓpriã: que eſt mouere: nõ eſt ſupra tempus: imo ꝓprie menſurať tẽpore: qꝛ eſt ꝓpriũ motꝰ tẽpore mẽſurari. Eſt ergo intẽtio auctoris q ĩtelligere: que eſt ꝓpria opatio ĩtelligẽtie: nõ ſic reſpicit tẽpus: ſicut motus: que eſt ꝓpa opatio aĩe: ſʒ lʒ ipm ĩtelligere angeloꝝ in ſe nõ mẽſureť tẽpore: extẽdit ſe tñ ad tẽporalia: que tpe mẽſuranť. Et qꝛ ꝑꝑ rões tactas opʒ res nãles determinari per eſſe: vel in ſe vel in ſuis cãis: ad h q certitudinalr ab angelo cognoſcanť: angelus nõ cognoſcet vel intelliget futura cõtingẽtia: eo q nõ determinantur nec in ſe nec in ſuis cauſis. Diciť tñ ipm intelligere angelicũ nõ equalr reſpicere oẽs dĩas tpis nõ rõne ſui: ſʒ rõne reꝝ tẽporaliũ: ad quas tale intelligere ſe extendit. Differunt g in hoc ĩtelligere angelicũ ꝛ diuinuʒ: qꝛ ipm diuinũ ĩtelligere nec in ſe mẽſurať tẽpore: nec vt cõparať ad tẽporalia: ideo nõ aliter nouit ꝑteritũ q̃ futurũ. Intelligere aũt angelicũ lʒ ſm ſe non menſureť tẽpore: tamẽ vt ↄparať ad hec temporalia: nõ equalr reſpicit preteritum ꝛ futurum.

DEinde querebať de ꝑtinẽtibꝰ ad nãm corporaleʒ. Natura aũt coporalis duplr cõſiderari põt: qꝛ quedã eſt pure corporalis. quedã autẽ eſt compoſita ex corporali ꝛ ſpirituali, vt homo. Dis ergo queſtio circa nãm corporalem triplr diuerſificari põt: qꝛ vel eſt de natura corporali cõiter: vel eſt ſpecialr de natura pure corporali: vl eſt de natura compoſita ex ſpũali ꝛ corporali. ſm hoc ergo ꝓcedebant dubitationes facte. Querebať. n. pͦ de natura corporali vlr: ꝛ erat queſtio: quõ hec corporalia vlr indiuiduari hñt. Et querebatur ẽt de quadaʒ natura pure corporali: vt de celo. Et circa hoc querebanť duo: ſm q celum dupliciter põt cõſiderari. ſ. quãtum ad eſſe: ꝛ quãtum ad moueri. Fiebat. n. qõ de ipſo celo quãtum ad eſſe. vtrũ naturalr haberet eſſe incorruptibile. Fiebat etiã queſtio q̃tum ad moueri. Utrũ per nãm oporteat celũ aliquãdo q̇eſcere. Exceptis ergo qõnibus factis de natura compoſita ex corporali ꝛ ſpũali: vt de hoie: circa hec corporalia tria querebanť. pͦ qõ erat de indiuiduatione corporum. ſcđa de eſſe celi. tertia de motu eius.

Queſtio. XI.

AD primũ ſic ꝓcedebať. Oſtendebať enim q nihil erat in corporibꝰ: ꝑꝑ qõ indiuiduari poſſent: qꝛ vt dicebať: ĩdiuiduatio vel eſt ꝑ vnã formã. vel ꝑ plẽs: vel ꝑ mãm. Per vnã aliquã formã nõ: qꝛ illa vel eẽt ſubalis vel accidẽtalis: ſʒ oĩs forma tam acctñtalis q̃ ſubalis eſt forma recepta in materia. oĩs aũt forma recepta in materia de ſe nõ ĩdiuiduať: ſʒ ĩdiuiduationẽ ſuſcipit per id in quo recipiť. g ꝑ nullã formã ſubalẽ vľ acctñtalem eſſe poterit talis indiuiduatio. ¶ Pͦ. vt dicebatur hoc non poterit fieri per plures formas ſimul: qꝛ ſi quelibꝫ forma recepta in materia de ſe non indiuiduať: ſʒ de ſe eſt quid cõe: cũ plura cõia nõ faciant vnũ ſpãle: qꝛ cõe nõ indiuiduať per cõe: ſʒ per ſpãle: plures tales forme nõ poterũt ad ĩdiuiduationẽ ſufficere. ¶ Pͦ. hoc nõ poterit eẽ ꝑ mãʒ: qꝛ illud per qõ ĩdiuiduanť ĩdiuidua: dʒ eẽ differẽs in ipſis ĩdiuiduis. Materia aũt q̃tum eſt de ſe: eſt vna numero in oĩbꝰ hñtibꝰ eam. nullo ergo modo poterit eſſe talis indiuiduatio.

In cõtrariuʒ eſt: qꝛ cum hec corruptibilia eſſe habeant indiuidua oportet ea per aliquid indiuiduari.

Reſpondeo dđm q nos dʒ dicere aliqd eẽ in corporibꝰ: cui de ſe ↄpetit ĩdiuiduatio: ꝛ h eſt quãtitas: qõ ſic declarať: qꝛ poſt ſpẽʒ ſpãliſſimã nõ eſt deſcẽſus niſi ad ĩdiuidua. oẽ g id qõ ſʒ ſe poſſumus ĩtelligere plura in eadẽ ſpẽ de ſe ĩdiuiduari hꝫ: qꝛ ſic participatiõe ſpẽi plures hoĩes ſunt vnus hõ. ſic ſm eẽ ſingulare ꝛ ĩdiuiduũ eſt vnus ꝛ nõ plures. nõ g eſt ĩtelligibile q ſub cõitate ſpecificata ſit pluralitas: niſi per ĩdiuiduationẽ. Nũc aũt ſic videmus q ſi albedo: vel aliq̃ alia hꝫ forma ſepareť a ꝓprio ſubiecto: non hẽret ꝑ qõ

poſſet plurificari. ergo albedini de ſe competit vnitas: plurificatio autem ei competit per ſubiectum: quare de ſe indiuiduari non habet: indiuiduaꝛ aūt per ſubiectum in quo recipitur: per quod plurificatur. de quantitate autem non ſic. nam ſi quantitas haberet eſſe ſeparatuꝫ ab omni ſubiecto: adhuc cōpeteret ei eſſe extenſum: cum eſſentialiter competat ei ipſa extenſio: ⁊ ſi competeret ei eſſe extenſuꝫ: poſſet intelligi diuidi: ⁊ diuiſa eſſent plura in eadē ſpecie. Nō ergo dicemus ꝙ quātitas de ſe habeat vnitatem: ⁊ ex ſubiecto pluralitatem: imo poteſt ei competere pluralitas: ⁊ ꝙ ſit plura in eadeꝫ ſpecie: quod non eſſet niſi de ſe competeret ei indiuiduatio. hoc ergo modo fit indiuiduatio: quia materia habet eſſe extenſum per quantitatem: ⁊ in diuerſis partibus materie recipiuntur diuerſe forme. forma ergo diuiditur: ⁊ diuiſa indiuiduatur per materiam extenſam: ſed cum extenſio per quantitatem fit: ad quantitatem eſt recurrendum: cuꝫ loqui volumus de indiuiduatione corporum. ¶ Ex hoc autē verificare poſſumus quicquid de indiuiduatione dicitur. Nam lꝫ materia ſubiecta cū forma ſit cauſa omniuꝫ accidētium que in ea fiunt: vt dicitur pmo phyſicoꝝ. aliqua tamē accidentia magis ſe tenēt ex parte materie. aliqua vero magis ex parte forme: vt quātitas ſpecialiter ſe tenet ex parte materie. materia ergo que ſpecialiter eſt cauſa ⁊ principiuꝫ quantitatis: diciꝛ eſſe principiuꝫ indiuiduationis: que per quantitatem fieri habet. Rurſus per quantitateꝫ ſunt corpora hic ⁊ nunc: ⁊ ideo dicitur indiuiduatio fieri per cōditiones materie que ſunt hic ⁊ nunc. Patet itaqꝫ quomodo itelligēduꝫ ſit ꝙ indiuiduatio eſt per materiam: vel ꝙ eſt per cōditiones materie: qꝛ in omnibus talibus eſt recurrendum ad quantitatem. ¶ Sed tunc inſurgeret valde rationabilis queſtio: qꝛ ſi quelibꝫ indiuiduatio corporū eſt per q̄titatem videtur ꝙ nullum indiuiduuꝫ ſit in genere ſubſtantie. ¶ Aduertenduꝫ ergo ꝙ ſicut materia non eſt de ſe extenſa. Extenditur autē per quantitatem. nihilominus tamen alia eſt extenſio materie. alia extenſio quantitatis: ſic lꝫ ſubſtantia indiuiduetur ⁊ ſignetur per quantitateꝫ: ⁊ hec ſignatio ſit differens ab illa. alia tamē eſt ſignatio ⁊ īdiuiduatio ſubſtātie: ⁊ alia eſt ſignatio ⁊ indiuiduatio quantitatis. Igiꝛ ſicut materia non habet partes niſi per quantitatem: ⁊ alie ſunt partes materie: ⁊ alie ſunt partes quantitatis. materia tamē habens partes nō eſt aliud q̄ꝫ materia: eo ꝙ quelibet pars materie ſit materia: ſic lꝫ ſignatio in ſubſtantia ſit a quantitate: alia tamen eſt ſignatio ſubſtātie: alia ſignatio quātitatis: ⁊ ſubſtātia cū ſua ſignatione non dicit aliud q̄ꝫ ſubſtantiā: ſed ſolum dicit quendam modū ſe habendi: quem habet ſubſtantia ſub quantitate: ſicut materia habens partes non dicit aliud q̄ꝫ materiam: ſed ſolꝫ dicit quēdam modum ſe habendi quem habet materia: ex eo ꝙ perficitur quātitate. Patꝫ ergo quomodo fit indiuiduatio: ⁊ quomō indiuiduatio non remouet res a proprijs predicamentis.

Scripſimus de indiuiduationis pncipio mlta ex Auerroy. curioſe oia: lege in fine que moderni nō viderunt.

Quod vero obijciebatur in contrariuꝫ ꝙ nihil eſt in corporibus per qđ poſſit fieri indiuiduatio: qꝛ omnis forma tam ſubſtantialis q̄ꝫ accidētalis īdiuiduaꝛ: ex eo ꝙ recipitur in ſubiecto. pꝫ hoc nō eſſe vniuerſaliter veꝝ: qꝛ eſt dare aliqđ in ipſis corporalibꝰ. vt quātitatē: cui per ſe īdiuiduatio cōpetit.

Queſtio XII.

SEcundo querebatur de eē celi. Utrū celuꝫ haberet eē incorruptibile. arguebatur aūt ꝙ nō: qꝛ non poſſumus intelligere celuꝫ habere eſſe perpetuum niſi habeat totum ſuuꝫ eſſe ſimul. ¶ Rurſus non poſſumus intelligere celum habere eſſe perpetuuꝫ niſi eſſe ſuū duret in īfinitum. quare etiam ſi celum eſt incorruptibile habebit eſſe durans: ⁊ protenſuꝫ in infinitum totū ſimul. infinitū aūt totum ſimul nō pōt eſſe in re finita. opꝫ ergo ꝙ natura celi ſit infinita: in qua poſſit recipi ſiľ totū eē celi qđ poniꝛ eē durās: ⁊ ꝑtenſum in īfinitū. Sꝫ nulla natura creata eſt īfinita. ḡ ⁊c̄.

In contrarium eſt: qꝛ ſm pħm in pncipio celi ⁊ mundi. celuꝫ eſt perpetuū: ⁊ incorruptibile non patiens peregrinas impreſſiones. ergo ⁊c̄.

Primo celi. t.c. 20. 21. pmo meteororum.

Reſpondeo dicendum ꝙ circa eſſe celi: ⁊ circa eius incorruptibilitatē quantum ad preſens ſpectat poſſet eſſe duplex mala imaginatio. Una quidē vt imaginaretur eſſe celi: eſſe quid extēſuꝫ ⁊ continuuꝫ: ſicut motus ratione magnitudinis eſt quid extēſum ⁊ cōtinuū: ⁊ ſm hanc falſam imaginationē procedebat obiectio facta. Alia mala imaginatio poſſet eē circa īcorruptibilitatē celi: vt crederemus celū eſſe de ſe quid corruptibile: ⁊ per virtutē aliquā exiſtentē in celo perpetuo conſeruari a corruptiōe: ita ꝙ fieret incorruptibile per aliqđ principium poſitiuuꝫ: ſicut videmus ꝙ animal de ſe eſt corruptibile: ⁊ per virtutē anime conſeruantis ipſiuꝫ preſeruatur per aliquod tempus a corruptione: ⁊ ſm hoc procedebat obiectio Joānis grāmatici vt narrat Cōmē. iz. meta. ꝗ volebat probare ꝙ in celo eēt virtus īfinita: ſi per infinituꝫ tempus poſſet a corruptione preſeruari. vtraqꝫ autē harū imaginationum falſa eſt. non enī eſſe celi eſt quid continuum ⁊ protenſum: ſicut motus. ſi enim hoc eſſet valeret obiectio. nam ſi celuꝫ haberet motum infinituꝫ: ⁊ totus ille motus eſſet ſimul in celo: oporteret celum eē quid infinituꝫ vt poſſet ſimul ſuſtinere motum infinitum: ſꝫ eē non eſt quid protēſum ⁊ extenſum vt oporteat dare infinitam naturam in qua ſuſtineatur tale infinituꝫ eſſe: ſed ſufficit ꝙ in ſuo eſſe celuꝫ variationem nō ſuſtineat ad hoc ꝙ maneat ſemper incorruptibile. ¶ Rurſum ſcđa imaginatio eſt falſa. non eniꝫ eſt celum incorruptibile per aliquod principium poſitiuum ꝑſeruans ipſum a corruptione: ſed eſt incorruptibile per remotionem ꝑncipij corruptiui: vt qꝛ non eſt ibi ꝑuatio reſpectu forme: ⁊ quia non eſt ibi cōtrarietas que eſt ratio corruptionis manet celuꝫ incorruptibile ſemper.

Cōmento. 41.

Quod vero obijciebatur de īfinitate iam ſolutuꝫ eſt per dicta. opꝫ. n. vt tangebaꝛ ꝙ eē īcorruptiuū nō ſit qđ protēſuꝫ. ſi. n. eius eſſe eſſet quid protēſuꝫ: oporteret ꝙ eſſet infinita natura celi: in qua poſſet recipi tā extenſum ⁊ protenſum eſſe.

Lege queſtionem noſtrā de finitate celi. qđ eniꝫ dicit ipſe debiliaꝛ rōnibꝰ manifeſtis.

Queſtio. XIII.

TErtio q̄rebaꝛ de motu celi. Utrū oporteat ipſum aliquando deſinere per naturā. arguebatur auteꝫ ꝙ ſic. nā omnis virtus cui accidere poteſt pena vel labor in mouēdo: opꝫ ipſꝫ aliqn̄ quieſcere ⁊ ceſſare a motu: ſꝫ talis ē v̄tus celi

cui pōt accidere labor ⁊ fatigatio in mouēdo: q2 ſʒ phm̄ in de celo ⁊ mū. ſi adderet̃ vna ſtella ipſi orbi motor ei⁹ moueret cū labore ⁊ pena. ḡ motori celeſti pōt accidere pena ⁊ labor in mouēdo. q̄re oʒ aliquando celum quieſcere.

T. cō. 71. ex arabico.

In ɔtrariū ē phs. 8. phy. q̄ pbat motū celi eſſe ppetuū ⁊ eternū: qḋ nō eēt niſi motus eius perpetuari poſſet.

A tex. c. 62. vſq̄ ad t. c. 75.

Reſpōdeo dōm q̄ oēm ſubāʒ itellectualeʒ vel rōnalē conſequit̃ aliq̄ virt⁹ ⁊ aliq̄ potētia aliter eēt dare ſubāʒ ocioſam. cū eni̅ virtus ⁊ eēntia ſe hn̄t ſm quedā ordinē. ſi hec coniungat̃ corpori: opʒ h ſm quedā ordinē eſſe: vel ergo cōiunget̃ corpori virtus mediāte ſuba. vel ſuba mediāte v̄tute. ⁊ ſm aliuʒ ⁊ aliuʒ modū cōiunctionis aliter ⁊ aliter loq̄ndū eſt de actiōe ⁊ motu egrediente a tali virtute. Inde eſt ergo q̄ q2 in hoīe potentia ⁊ virtus itellectiua cōiungit̃ corpori mediāte ſuba: in celo v̄o ecōuerſo ſuba itelligentie cōiungit̃ mediāte virtute: in motu celi nō accidit fatigatio: nec opʒ celuʒ quieſcere per nām. In motu autē hoīs accidit fatigatio: ⁊ opʒ humanū corp⁹ per nāʒ q̄eſcere: nec pōt nāliter ppetuari motus ei⁹. ❡ Sʒ diceret aliq̄s quō ſciri pōt q̄ñ ſuba intellectualis cōiungitur mediāte potētia. ⁊ q̄ñ econuerſo. ❡ Rurſus querit̃ vlterius. q̄re cuʒ ſuba cōiungit̃ mediante potentia nō accidit pena in mouendo. cū aūt ecōuerſo opʒ motū iterrumpi nō eſſe abſq̄ fatigatiōe ⁊ pena. ❡ Aduertendū ḡ q̄ nunq̄ cōiungit̃ ſuba intellectualis vel rōnalis corpi niſi ex tali ſuba ⁊ corpore fiat aliquo mō vnū. fieri aūt vnū ex ſuba itellectuali ⁊ corpore pōt itelligi duplr̄. vel ſm eſſe vel ſm operationē. ſi fiat vnū ſm eſſe: cum eſſe imediate reſpiciat eſſentiā: oportebit ſm talē vnionē p̄us cōiungi eſſentiā ⁊ mediante eſſentia cōiungi potētiam: ſed ſi nō fiat vnū ſm eſſe: ſed ſm operationē: cū operatio imediate reſpiciat potentiā ⁊ virtuteʒ: oportebit p̄us cōiungi corpori potentiā. ⁊ mediante potētia cōiungi ſubam. Cuʒ ergo ex aīa rōnali ⁊ corpore humano fiat vnuʒ ſm eſſe: opʒ aīam rōnalem humano corpori cōiungi p̄us ſm ſubāʒ: ⁊ mediante ſuba opʒ cōiungi corpori itellectiuā potentiam. In celo vero vbi ex motore celi ⁊ corpori celeſti nō fit vnuʒ ſm eſſe: ſʒ ſm operationē vt plane pbat Cōmētator 8⁹ meta. ⁊ in de ſuba orbis. oʒ modū eſſe ɔtrium: ita q̄ ipſi celo p̄us vniet̃ virtus ⁊ potētia: ⁊ mediante virtute ⁊ potētia vniet̃ ei ſubſtātia. ❡ Hoc viſo de leui apparet q̄re motū corporis humani oʒ eē cū labore ⁊ pena. motuʒ v̄o celi abſq̄ labore eē cōuenit. Naʒ ſi potētia itellectiua aīe rōnalis nō imediate ɔiungit̃ corpori: cum nunq̄ fiat motus corporis niſi aliq̄ v̄tus vel aliq̄ potentia immediate attingat ipm̄: nō ſufficiet potētia itellectiua aīe: vel aliqua alia eius potentia nō organizata ad mouēdū corpus: cū he potētie nō organizate nō cōiungant̃ corpori imediate: ſʒ mediante ſuba aīe. Opʒ igit̃ vt fiat motus corporis: dare aliquā potētiam organicam que imediate attigat corpus: mediante qua corpus poſſit moueri. ⁊ q2 oīs virtus organica in mouendo fatigat̃: opʒ in humano corpore fatigationē accidere. ⁊ inde eſt q̄ non ſufficit ad mouendū corpus humanū itellect⁹ ⁊ voluntas vel aliqua alia quecūq̄ virtus nō organica: imo oʒ dare aliā v̄tutē organicā: vt virtutē in muſculis ⁊ neruis: mediante qua fieri habeat motus talis. Sʒ cū motor celi imediate cōiungat̃ celo per potentiā intellectiuam vel per potentiā nō organicā: cū virt⁹ nō organica nō fatiget̃ in mouēdo: talis mot⁹ abſq̄ fatigatiōe ⁊ pena eē poterit. nō igit̃ opʒ nālr̄ motū celi q̄eſcere: q̄eſcet tn̄ nō nāliter: ſʒ hoc per diuā voluntatē: vt tenet fides catholica.

Cōmē. viii. nos vo melius ɔ pbos nouiſſos q̄dam i additiōib⁹ ɔul ctm⁹ p rōes fortes ⁊ expſſas ſr motus Aueroi.

Ad aūt obyciebat̃ in ɔriuʒ q̄ ſi adderet̃ vna ſtella corpori celeſti: q̄ motor ei⁹ moueret cuʒ labore ⁊ pena. Dici debet q̄ labor ⁊ pena nō ſunt accipiēda abſolute: ſed pro quadā iproportiōe: vt dicat q̄ ſi ſtella aliq̄ adderet̃ orbi: eēt ibi labor ⁊ pena. i. iproportio mouentis ad mobile.

Hanc nos iproportionē in fine cōſideramus ex dict. ab Aueroi in hoc.

POſtea querebat̃ de nā cōpoſita ex corporali ⁊ ſpūali: vt ḋ hoīe. hō aūt duplr̄ pōt cōſiderari. p̊ vt eſt in ſtatu vie. 2° vt ē in ſtatu prie. de vtroq̄ eni̅ ſtatu dubitabant̃ aliq̄. querebant̃. n. aliq̄ ptinentia ad ſtatū patrie. aliq̄ v̄o ptinentia ad ſtatū vie. ſm quidē ſtatū vie pōt hoc q̄dē duplr̄ cōſiderari. q̄tū ad corpus. ⁊ q̄tuʒ ad aīam. q̄tum ad aīam pōt ɔſiderari duplr̄. p̊ ſm oēs potētias gnāliter. 2° q̄tum ad aliquas potētias ſpāliter. Ulterius ſm ſpāles potētias pōt aīa ɔſiderari duplr̄. p̊ ſm potētias organicas. 2° q̄tuʒ ad potētias nō organicas. exceptis ḡ q̄ōnib⁹ factis de potētȷs nō organicis. erat qō de hoīe q̄tum ad ſtatū vie. p̊ eniʒ querebat̃ de eo q̄tum ad corpus. ⁊ erat qō. vtr̄ corpus hoīs pfecte organizatū ſic ⁊ ſūme diſpoſitū ad aīaʒ rōnalē: ſi non infundat̃ ibi talis aīa: ſit in aliq̄ ſpē aīalis. 2° querebat̃ de hoīe q̄tuʒ ad oēs potentias vīr: ⁊ erat qō ſm cōem modū potētie aīe: cū nō diſtinguant̃ ſm numerū ſeptēnariū. Utrū ſic diſtinguant̃ vitia. ⁊ vtrū ſit dare tm̄. 7. genera peccatoꝝ ⁊ non plura neq̄ pauciora. Tertio querebat̃ de potentȷs aīe organicis. ⁊ erat queſtio de lingua. vtrū ſermo ſit homini naturalis. Qō XIIII.

AD primū ſic pcedebat̃. oſtēdebat̃ q̄dē corp⁹ ſufficiēter organizatū ⁊ ſūme diſpoſitū ad aīaʒ rōnalē ante infuſionē aīe nō eſſe in aliq̄ ſpē aīalis: q2 vt dicebat̃ hō q̄tum ad interiora maxime aſſimilat̃ porco. q̄tū ad exteriora v̄o vrſo ⁊ ſymie. ſi ḡ tale corpus ſic organizatū: cuʒ non ſit homo: q2 poſituʒ eſt nō hēre rōnalē aīaʒ: ſit in aliqua ſpē: vel erit porcus vel vrſus vel ſymia: ſʒ non eſt aliqḋ horum. ergo ⁊c̃.

In cōtrariuʒ eſt: q2 nihil eſt in genere qḋ nō ſit in aliq̄ eius ſpē: vt dr̄ topic̃. 6°. ſʒ embrio ante infuſionē aīe rōnalis viuit vita aīalis. ḡ ē i gn̄e aīalis: ⁊ p ɔn̄s i aliq̄ ei⁹ ſpē.

Reſpondeo dōm fuiſſe opionē quorundā in embrione hoīs nō eē ſubāʒ aīe ſenſibilis vel vegetabilis an̄ iſuſionē aīe rōnalis: ⁊ q̄ ibi apparēt opa vite: q2 embrio an̄ iſuſionē aīe rōnalis augmētat̃: vel ēt q̄ apparēt ibi opa ſenſus: q2 embrio ante iſuſionē aīe ſi pūgeret̃: ſe retraheret: vt dicunt. hoc eſt per virtutē vegetabilē vel ſenſibilē abſq̄ ſuba ſenſibili vel vegetabili. ❡ Sʒ hec poſitio ſeipſam ipedit. magis eni̅ eſt ſtultuʒ ponere v̄tutē abſq̄ ſuba q̄, de eo ipoſſibilia cōcedere. iō dicere poſſumus q̄ hec qḋ videbat̃ itroduci pp pluralitatē formarū. videbat̃. n. opponenti q̄ ſi ſit ponere plures formas in ɔpoſito q̄ poſſum⁹ ſaluare embrionē fuiſſe aīatū ante iſuſionē aīe rōnalis. ſʒ ſi nō eſt niſi vna forma in cōpoſito nō videt̃ poſ

Correctius lege de eodē vel duo.

ſtbile añ īfuſionē aīe rōnal' ponere embrionē fuiſſe alatū. ¶ Sciendū eſt ḡ ꝙ ⁊ ſi vera eſſet poſitio de pluralitate formarū: nō tñ oporteret in embrione ponere plures aīas. diceremus eniʒ embrionē per aliā ⁊ aliam formā eē corp' ⁊ alatuʒ. vel diceremꝰ ꝙ hō per aliā ⁊ aliam formaʒ eſt hō ⁊ corpus: ſʒ nō per aliā formaʒ eſt hō ⁊ aīal. ita ꝙ hō hʒ duas aīas ⁊ per vnā aīam ſit aīal: per aliā vō hō. ſʒ vna ⁊ eadē aīa eſt que dat homini ꝙ ſentiat: ⁊ dat ei ꝙ rōcinetur ⁊ intelligat. ⁊ prout dat ei ꝙ ſentiat dat ei ꝙ ſit aīal. put vō dat ei ꝙ rōcinet ⁊ itelligat dat ei ꝙ ſit homo. Hoc ḡ mō imaginari debemus ꝙ ī embrione pᵒ introducit aīa vegetatiua tūc dr̄ viuere vita plante: ⁊ poſtea introducit ibi aīa ſenſitiua qua introducta vegetatiua cedit: ita ꝙ ſenſitiua pōt quicquid pōt vegetatiua. ⁊ adhuc ampliꝰ. Ultimo aūt introducit itellectiua que pōt qcqd pōt ſenſitiua ⁊ adhuc amplius. hac aūt introducta vt cōiter ponitur cedit ſenſitiua in potētiā mãe. ſic ḡ ſm phm in 2ᵒ de aīa. ē vegetatiuū in ſenſitiuo ⁊ ſenſitiuū ī itellectiuo: ſicut trigonū in tetragono: ⁊ tetragonuʒ in pentagono. trigonū enī nō eſt in tetragono actu: qa tetragonus eſt actu vna figura tantū: ſed trigonus eſt in tetragono v̓tute: quia omnes angulos quos hʒ trigonus hʒ tetragonus ⁊ adhuc plures. ſic ſenſitiuū dicit vnā aīam tm̄: ⁊ intellectiuuʒ vnā aīam tm̄: ⁊ vegetatiuū eſt in ſenſitiuo: ⁊ ſenſitiuū in itellectiuo v̓tute: qꝛ qcqd pōt vegetatiuū pt ſenſitiuū. ⁊ adhuc amplius: ⁊ qcquid ſenſitiuū itellectiuuʒ: ⁊ adhuc ampliꝰ. poſſumus itaqʒ ſaluare in hoīe plēs formas abſqʒ eo ꝙ ſaluemus ibi plures aīas. Cū ḡ querit vtrū corpus ſūme diſpoſitū ad introductionē aīe rōnalis ante infuſionē talis aīe ſit in aliqua ſpecie aīalis. pʒ ꝙ ſic: cū in hꝰ corpore eſſe hēat aīa ſenſitiua: nō tñ eſt in ſpecie aīalis pfecta ſed impfecta. Et vt ſenſibilr̄ appareat qō querit ſciēdū eſt ꝙ id qō videmus in gnātione hoīs: videmus ēt in generatiōe aliquoꝝ aīalium. videmus. n. gnārī aliqs vermes: ⁊ illi vermes corrūpunt: ⁊ ex corruptione illa efficit qōdam aīal alatuʒ qō cōi noīe vocatur papilio: ſicut igit ante gnātionē papilionis vermis ille erat aīal: ⁊ erat in aliq̄ ſpecie aīalis: ſʒ forte illā ſpēʒ nominare neſciremus. ſic ante gnātionē hoīs corpus illud alatū aīa ſenſibili qō erat ſūme diſpoſitū ad itroductionē aīe rōnalis erat aīal ante infuſionē rōnalis aīe: ⁊ erat in aliq̄ ſpē aīalis: illi tamē ſpeciei ſic ⁊ in multis ſpēbꝰ alijs alioꝝ aīaliuʒ nondū eſt nomē impoſitū ⁊ eas nolare neſcimus.

Fōrte tñ in hoc non ſeqt. ſ. Thomā q vbiqʒ plalitatē negat forarū: ⁊ ē pō difficilior. quō. n. eē ex tenſuʒ pſtari poterit ab aīa itellectiua q̄ ē idiſibil. itē mā maꝭ ꝑ dūa dat a forā corporis: ſʒ oīa iſta in qōnibꝰ nr̄is pſibꝰ hbis examinaꝰ cū mltitudie opionū: ppēdimꝰ ēt q̄d ſit iſtō doctoris nr̄i vnā formā cedere in pōʒ mãe alia aduenēte. poſtea q̄ inteēōe aſſerant pipatetici hoīeʒ viuere vita ſtirpea pᵒ: ⁊ poſtea brutali: ⁊ que ad hoc pſcherrima attinēt. margini hꝰ etenī tāta aſtrigī nō poterāt.

Qō Vo obijciebatur ꝙ ſi eſſet aīal vel eſſet porcus qui ſimilat hoī q̄tum ad interiora: vel vrſus vel ſymia que ſimilat hoī q̄tum ad exteriora. Dōm eſt ꝙ corpus ſic organizatū nō ſolū dʒ poni aīal qō ſimilet homini: ſʒ ꝙ ſit in ꝓpinqua diſpōne ꝙ fiat homo. hꝰ aūt nō eſt porcus nec ſymia nec vrſus: qꝛ talia ⁊ ſi ſimilant homini: nō tñ ſunt in ꝓpinqua diſpōne vt fiat hō. Qō. XV.

SEcundo querebat de hoīe q̄tuʒ ad potentias aīe. ⁊ erat qō. Utrū ſint tm̄ ſeptem gn̄a pctōꝝ mortaliū: ⁊ arguebat ꝙ nō debeāt diſtingui ſeptē genera peccatoꝝ mortaliuʒ: ſʒ duo tm̄: qꝛ ſup illud pſ̄. Incēſa igni ⁊ ſuffoſſa: vult Aug. ꝙ oē pctm̄ vel procedit ex accēſiōe. i. ex amore male inflāmante: vl' ex ſuffoſſiōe. i. ex timore male humiliāte. Duo ḡ ſūt pctā capitalia. ſ. amor male inflāmans: ⁊ timor male humilians. ¶ Pt̄. vt dicebatur vr̄ ꝙ ſint tm̄ tria gn̄a pctōꝝ capitalium: qꝛ vt dicit pma Jo ā. 2ᵒ. oē qō ē in mundo aut eſt cōcupiſcētia carnis vel ꝯcupiſcentia oculoꝝ vel ſupbia vite: ḡ ſi ad iſta tria reducant oīa que ſunt ī mūdo: ⁊ oīa peccata: tria tantum ſunt genera peccatorum.

In contrarium qꝛ ſup illo ꝓuerb. 6. ſex ſūt q̄ odit deus ⁊ 7ᵐ qō maxime deteſtat aīa eius: ait glo. vt dicebat ſepteʒ eſſe genera peccatorum capitalium: ergo ⁊c̄.

Reſpondeo dōo ꝙ ſi volumus ſcire quō diſtinguēda ſunt pctā: oʒ nos ſcire quid eſt māle q̄d formale in peccato: ⁊ quō ſunt pctā ꝯnexa ⁊ diſtincta. ¶ Sciendū igit ſm Dionyſiū ꝙ oē agens intendit aliqō bonuʒ: ſed bonū intētū vel ē eē bonū ꝟtis ⁊ icōmutabile vel apparēs cōmutabile. Cū ergo in actibꝰ nr̄is auertimur a bonis cōmutabilibus: ⁊ ꝯuertimur ad bonū incōmutabile: hn̄ agimus ⁊ meremur: cuʒ vō eꝯ peccamus ⁊ demeremur. In pctō igr̄ vt cōiter ponit duo ſunt auerſio a bono incōmutabili: ⁊ ꝯuerſio ad bona cōmutabilia. ex parte ergo auerſionis peccata habēt vnionem: qꝛ vnuʒ eſt bonuʒ incōmutabile. ſ. deus ipſe a quo oīa peccata auertunt: ſʒ ex parte conuerſionis peccata non oportet eſſe connexa: qꝛ non eſt vnum tm̄ cōmutabile bonuʒ ad qō peccata cōuertunt. Sed per diuerſa genera vitioꝝ diuerſimode ſit conuerſio ad cōmutabilia bona. ¶ Aduertēdū tñ eſt ꝙ lʒ omne peccatū auertat ⁊ conuertat: auerſio tñ ⁊ cōuerſio non ſunt eque pncipalia in peccato: ſed auerſio eſt quid formale in peccato. ꝯuerſio quidē quid materiale: ⁊ qꝛ rō rei principalius eſt a forma q̄ꝫ a materia. ratio peccandi pncipalius eſt ex auerſione: q̄ꝫ ex ꝯuerſione. q̄re ſi peccata ex parte auerſionis ſunt connexa. nō aūt ex parte conuerſionis. dicere poſſumus peccata habere connexionē ex eo qō eſt in eis formale: vel ex eo ex quo pncipalius ſumit ratio peccādi vt ex auerſione. Hoc ergo conſiderans Jacobus in ſcdo capᵒ ſue canonice ait. Quicūqʒ aūt totam legē ſeruauerit. offenderit autē in vno factus eſt omniū reus. etenim ſi totam legem ſeruauit. offendat aūt in vno factus eſt reus omniū: qꝛ factus eſt reus in illo a quo omnia peccata habent ꝙ ſint peccata. naʒ ſi omnia peccata intantū ſunt peccata inquātum a deo auertunt. cum vnūquodqʒ peccatum auertat a deo: per vnūquodqʒ ſit vnuſquiſqʒ reus omniū: quia ſit reus in auertendo ſe a deo a quo omnia peccata habent: ꝙ ſint peccata. Itaqʒ ſicut ſi cōſideretur intentio legiſlatoris cuʒ legiſlator vnuʒ peccatum prohibet omnia peccata ꝓhibet. ſic ſi conſiderer forefactio peccantis cuʒ in vno forefacit quodāmodo in oībus forefacit. nā qui dicit. Non mecharis mechiā prohibuit: ſed cum non prohibuerit eam: niſi quia a deo auertit cum omne peccatuʒ a deo auertat eā ꝓhibendo quodāmodo omne peccatum ꝓhibuit. quare hꝰ preceptuʒ violando quodāmodo omnia mandata violauit. Hꝰ autē ratio eſt quā Jacobus ibidem aſſignat. Nam quum dixit qui offendit in vno factus eſt reus omnium. ſubdit aſſignans cauſam dicti: qꝛ qui dicit. Nō mechaberis. dicit. Non occidas. nam qꝛ dicit. non mechaberis cauſam ponit: ⁊ nō vult hic aliud oñdere: niſi qꝛ a deo auertit. dicēdo ḡ nō mechaberis. dixit nō occidas ⁊ ꝓhibēdo mechiam ꝓhibuit homicidiuʒ: qꝛ homicidium

Tex. cō. 31.

Pſalmo. 79.

De di. no. c. iiij.

Toti. q. ⁊ determinationem vide ſ. thomā ēt ī qōnibꝰ diſputans de pctis. artī. pmo.

Fōrmale ſi ē auerſio in peccato cōcludic ſequr̄ pctm̄ et ſic a dō nō ſoꝛ. Deꝰ eo tñ qō hꝫ poſitum dicimꝰ hn̄ ꝙ eā ē deus ſaltē pmiſſiua: ēt ſi ſit actus ex gn̄e malus. ex hꝰ. n. ſeqt ſaltē māifeſtatio diuine potētie: ſ. donādo arbitrij pnātēs tādē inefabilius iuſtitie effectus ꝯſeqt ī hōꝝ ꝑpetua puniēne: q̄ꝫ hic diceāt aliq nec poſſe deū immediate ꝑcipere peccata niſi ſic pmiſſiue ꝑ alī quos ꝑcipientes actu ꝯcurrēs: vn̄ iſte ꝯñne non valēt. forteſ peccare igit ⁊ dō. ⁊ ſiles. qꝛ nō generalis iſta in omnibus cooꝑatio ī ſʒ hn̄placitū ⁊ praua volūtas ex ſe immediate cā ē peccan: vt́r tñ Theologi affirmant pctm̄ nō hꝫ cā ſ niſi defectiuā vt tenebra ex luminis ſubtractōe.

auertit a deo: ſicut ⁊ mechia. inde eſt ergo ꝙ qꝛ ꝓ-
hibẽs vnũ pctm̃ quodãmodo ꝓhibet oĩa peccata.
⁊ forefaciẽs in vno quodãmodo forefacit in oĩbus
qḋ tamẽ ↄtingit ex eo ꝙ peccata ex parte auerſio-
nis cõnexionẽ habent: a qua auerſione ſumit̃ illud
qḋ eſt formale ⁊ qḋ eſt ṗncipaliꝰ in pctõ. ¶ Viſo
quomõ peccata habẽt cõnexionẽ: ⁊ quomõ diuerſi
tatẽ: ⁊ qd eſt formale: ⁊ qd eſt materiale in pecca-
to: de leui patere põt quomõ accipienda ſunt gene-
ra peccatoꝝ: ꝓpter qḋ queſtio ꝓpoſita ṗncipaliter
eſt inducta. ¶ Ad cuius euidentiã aduertendum ꝙ
peccatũ quedã ṗuatio eſt: qꝛ ſcḋm Aug. 12. de ciui.
Cap. 3. dei. ⁊ ſcḋm Diony. malũ nõ eſt niſi ṗuatio boni. pri
De di.no.c.4. uatio aũt eſt negatio in ſubiecto: vt dicit̃. 4. meta.
X.c.27. peccatũ ergo põt cõparari ad ſubiectũ in quo exi-
ſtit: cũ ſit ṗuatio vel negatio in ſubiecto. ¶ Rur-
ſus vt pꝫ per habita: põt ↄparari peccatũ ad auer
ſionẽ ⁊ conuerſionẽ: quorum eſt vnũ ibi formale et
aliud materiale. Ampliꝰ cũ ex parte auerſiõis pec
cata ſint quodãmõ cõnexa: ex parte ↄuerſionis in-
cõnexa: poterũt cõparari peccata ad diuerſa gene-
ra bonoꝝ ad que ↄuertũt. Ulterius: qꝛ bonum põt
accipi vnũ ⁊ idẽ ſcḋm varias cõditiones poterunt
cõparari peccata ad diuerſas ↄditiões boni cõmu
tabilis. ¶ His ṗmiſſis tãq̃ꝫ preambulis ad qõnem
dicere poſſumus ꝙ quantũ ad p̃ſens ſpectat q̄dru-
pliciter poterũt diſtigui peccata. Primo ex diuer
ſitate ſubiecti. Secũdo ex diuerſitate materialis ⁊
formalis: Tertio ex diuerſis generibus cõmutabi
lium bonoꝝ. Quarto ex diuerſis cõditiõibꝰ cõmu-
tabilis boni. ¶ Scḋm ṗmũ moduꝫ aſſignãtur tria
genera peccatoꝝ. videlꝫ ↄcupiſcẽtia oculoꝝ: ⁊ con
cupiſcẽtia carnis: ⁊ ſuperbia vite. Quantũ ad ſecun
dã diuerſitatẽ aſſignantur duo vitia capitalia: ſup-
bia: ⁊ cupiditas. Quantũ vͦ ad diuerſitatẽ tertiaꝫ
dicũtur eſſe. 7. vitia capitalia: vt ſupbia: ira: gula:
auaritia: inuidia: accidia: ⁊ luxuria. Quantum vͦ ad
diuerſitatẽ quartã aſſignantur etiã duo modi pec-
candi: videlꝫ timor male humiliãs: ⁊ amor male i-
flãmans. Primũ ſic pꝫ. nam potẽtie anime in qbus
hꝫ eſſe peccatũ: cõmuniter diſtinguit̃ per rõnalem
ↄcupiſcentiã ⁊ iraſcibilẽ. Ad rationalẽ aũt pertine
re videt̃ cõcupiſcẽtia oculoꝝ: nã velle habere diui-
tias: velle habere pecuniã: aurũ ⁊ argẽtũ: de qbus
bruta aĩalia nõ curãt: cum iſte ſint diuitie artificia-
les: vt dicit̃ ṗmo politicoꝝ: qꝛ hec nõ appetunt niſi
rationẽ habentia. dicere poſſumus ↄcupiſcentiam
oculoꝝ ad rationalẽ ptinere. Cõcupiſcẽtia aũt car-
nis planũ eſt ꝙ pertinet ad cõcupiſcibilẽ. Super-
bia vͦ vite ad iraſcibilem. Secundũ quidẽ pꝫ. naꝫ
cum in omni peccato ſit auerſio ⁊ cõuerſio: in omni
pctõ eſt quodãmodo ſupbia ⁊ cupiditas: ſupbia ra-
tione auerſionis: cupiditas vͦ rõne cõuerſionis. ni-
mis eni eſt ſuperbus qui nolẽs deo ſubeſſe auertit
ſe ab eo. Et rurſus nimis eſt cupidus cui nõ ſufficit
deus: ſed ſpreto deo querit cõmutabile bonũ. ſcḋꝫ
hoc ergo diſtinguit̃ omne peccatũ in cupiditateꝫ ⁊
Pma ad Thi/ ſupbiã. Unde ſcriptũ eſt. Radix omniũ maloꝝ eſt
mothe.6.c. cupiditas. Hinc rurſus ſcriptura teſtat̃ ꝙ initium
Eccli.10.c. oĩs peccati eſt ſupbia. ſuperbia igit̃ ⁊ cupiditas vel
poſſunt eſſe ſpecialia peccata: vt circũcernunt ſpe-
cialẽ materiã: vel poſſunt eſſe cõditiões generales
omniũ peccatoꝝ: vt nominãt auerſionẽ ⁊ ↄuerſio-
neꝫ que reperiunt̃ in oĩbus peccatis. Pꝫ ergo ꝙ ſi-
cut prima diſtinctio peccatoꝝ. vꝫ. ꝙ omne peccatũ:
vel eſt cõcupiſcentia oculoꝝ vel cõcupiſcentia car-
nis: vel ſupbia vite. ſumit̃ ex diuerſitate ſubiectoꝝ.
ſic ſecũda diſtinctio. vꝫ. ꝙ in omni peccato eſt cupi
ditas ⁊ ſuperbia ſumit̃ ex parte eiꝰ qḋ eſt materia-
le ⁊ formale in omni peccato. Tertia aũt diſtinctio
peccatoꝝ in qua enumerãtur. 7. vitia capitalia ſi-
ue ſcḋꝫ diuerſa genera bonoꝝ cõmutabiliũ ad que
peccãdo cõuertimur. ¶ Ad cuius euidentiã ſciẽdũ
eſt ꝙ ipm̃ fugere malũ hꝫ quodãmodo rationẽ bo-
ni. omne ergo peccatũ vel ſumit̃ ex eo ꝙ volumus
adipiſci aliqḋ bonũ vel apparẽs bonũ. vel ex eo ꝙ
volumꝰ fugere aliqḋ malũ: ſi ex eo ꝙ volumus adi
piſci aliqḋ bonuꝫ. ſic ſunt q̃tuor vitia capitalia. vꝫ.
ſuperbia: luxuria: gula: ⁊ auaritia. Si vero ex eo ꝙ
volumꝰ fugere mala: ſic ſunt tria. vꝫ. accidia: ira ⁊
inuidia. In vniuerſo ergo ſeptem ſunt vitia capita-
lia. q̃tuor reſpectu adeptionis boni vel apparentis
bõi: ⁊ tria reſpectu fuge mali. Illa quidẽ quattuor
vitia reſpectu adeptiõis boni ſic ſumũtur: quia ex
huiuſmodi actu vel põt ↄſurgere bonũ ſpẽi: ⁊ ſic eſt
luxuria: vel bonũ iduidui: ⁊ hoc triplr̃: qꝛ bonũ in-
diuidui vel eſt bonuꝫ aĩe: vt honor: vel corporis vt
alimẽtũ: vel eſt bonũ exterius vt pecunia. igit̃ pec
cando vel querit̃ honor ⁊ excellẽtia. ⁊ ſic eſt ſuper-
bia: vel querit̃ alimentũ. ⁊ ſic eſt gula. vel queritur
pecunia. ⁊ ſic ẽ auaritia. Alio aũt modo poſſunt ac-
cipi q̃tuor vitia reſpectu adeptionis boni: qꝛ omne
bonũ vel eſt honorabile vel vtile vel delectabile. ſi
ergo peccãdo querat̃ bonuꝫ honorabile. ſic eſt ſup-
bia. ſi vtile: ſic eſt auaritia. ſi vͦ delectabile: vel illa
delectatio põt ordinari ad bonũ ſpẽi: ⁊ ſic ẽ luxuria
vel ad bonũ iduiduũ: ⁊ ſic eſt gula. Quattuor ergo
erũt vitia reſpectu adeptiõis boni: tria aũt ſunt re-
ſpectu fuge mali. nã huiuſmodi fuga mali: vel ẽ re-
ſpectu boni noſtri: vel reſpectu boni alterius: ſi re-
ſpectu boni noſtri vel apparẽtis: ſic eſt accidia: naꝫ
accidia cõtingit iquantũ deſiſtimus ab aliquo ſpiri
tuali bono rõne laboris ãnexi: vt ſi quis nollet dice
re horas: vel facere aliqḋ bonũ ſpũale rõne laboris
⁊ tedij qḋ cõcomitari põt huiuſmodi bonũ. accidia
ergo ſumit̃ ex eo ꝙ vitatur aliqḋ malũ: vt aliqs la-
bor corporalis. qḋ vitando credimꝰ eſſe bonuꝫ no-
ſtrũ. Si vͦ huiuſmodi fuga mali ſumat̃ reſpcũ bo-
ni alieni: vel hoc erit abſolute ⁊ ſimplr̃. ⁊ ſic eſt inui
dia: vel in cõparatiõe ad vindictã. ⁊ ſic eſt ira. Inui-
dia eni ex hoc ↄſurgit iquantũ triſtamur de alienis
bonis: qꝛ credimus huiuſmodi bonũ eſſe malũ no-
ſtrum: ⁊ qꝛ volumꝰ fugere malũ noſtruꝫ iuidemus
alioꝝ bonis. ira vͦ vult alioꝝ malũ: ⁊ iratus triſtat̃
de alioꝝ bonis nõ ſimplr̃ ⁊ abſolute: vt odiens ⁊ in-
uidẽs: ſed in cõparatiõe ad vindictã. ideo dicit̃ ſe-
cũdo rheto. ꝙ ira ſatiat̃. nam qñ fore faciens tm̃ pa
titur ꝙ videt̃ irato eum ſufficiẽter eſſe punitum ſa
tiat̃: ſed iuidia ⁊ odiũ nõ ſic ſatiãtur. Itaq̃ꝫ cũ ꝑ alie
na mala multotiẽs credamꝰ fugere mala ꝓpria tri
pliciter erit vitiũ capitale reſpectu fuge mali: quia
vel volumꝰ fugere malũ noſtrũ in ſe. ⁊ ſic ẽ accidia:
vel volumus fugere huiuſmodi malũ: volẽdo ma-
lum alteriꝰ ſimplr̃: ⁊ abſolute: ⁊ ſic eſt iuidia: vl̃ vo
lumus fugere huiuſmodi malũ in ordine ad vindi-
ctã: ⁊ ſic eſt ira. ¶ Oſtẽſo quomõ accipit̃ diſtinctio
peccatorũ ex diuerſitate ſubiecti: ⁊ ex diſtinctione
materialis ⁊ formalis ex diuerſis generibꝰ bonorũ
cõmutabiliũ: reſtat videre quomõ accipitur hmõi
diſtinctio ex diuerſitate cõditionũ q̄ poſſunt eſſe in

ipſis cōmutabilibus bonis:bōa.n.cōmutabilia:vel ſunt ei acqſita:τ ſunt actualiter in nobis:vel acqrēda ſunt:τ habemus ea in potentia.Si ergo aliqd faciamus ꝓꝑ bona cōmutabilia: vel hoc ē q2 timemᵒ amittere bona cōmutabilia que hēmus:vl̄ q2 volumus acqrere que non hēmus: oē ergo peccatuꝫ vel procedit ex timore male humiliante : q2 timemus amittere bona cōmutabilia que habemus:vel procedit ex amore male inflāmante:q2 volumus acqrere que non hēmus. Argumenta autem ꝓcedebat ſuis vyſenam dicebatur ꝙ genera peccatoruꝫ ſunt ſeptē:τ tria τ duo patet veruꝫ eſſe:alio tamen:τ alio modo.

Qō. XVI.

Tex.9.lxviij.ſecundo ēt de partibus animaliū

TErtio querebatur.Utꝫ ſermo ſit hoī nāl'is:τ arguebat̃ ꝙ ſic: q2 vt dr̄ in 3ᵒ.de aīa lingua ꝯgruit in duo oꝑa nāe:in guſtū.ſ.τ in locutionem:ergo locutio ē opus nāe:q2 ſermo eſt nāl'is.

In ꝯtrariū eſt:q2 qd̄ eſt ad placitum nō eſt nāle:ſed loqui eſt hoī ad placitum:vt vult pħs ꝑ perhyermenias:ergo τc̄.

Reſpōdeo. dōm eſt ꝙ ſm pħm ꝑ politicoꝝ hō eſt nāl'r aīal politicum τ ciuile:ſed cū ciuilitas ſit ordo ciuiū qui a legiſlatore imponitur inquantū ciues ſm debitas leges regulantur tāq̄ ab eo qui preeſt ciuibus: cū talis regulatio fieri hēat ꝑ ſermonem:opꝫ τ ſermonē cōpetere hoī nāl'r:vn̄ τ pħs.i.politi.vbi oñdit hoiem eſſe nāliter aīal politicum:ait ꝙ homini ſermoneꝫ nā dedit. cogimur ḡ dicere ꝙ ſermo aliquo modo ſit nāl'is hoī. Rurſus opꝫ nos fateri ſermonē eſſe aliquo mō ad placitū. Nam ille idē pħs ḡ primo politicoꝝ dicit: ſermonē cōpetere hoī a nā:primo ꝑhyer.ait:ꝙ lr̄e τ voces ſunt ad placituꝫ τ non ſunt eedeꝫ apud oēs: intellectus aūt τ res ſunt a nā:τ ſunt eedē apd̄ oēs. ¶ Igitur vt hec ꝯtrouerſia tollat̃ d̄ medio ſciēdū eſt ꝙ vbi terminat̃ nā:ibi incipit ars. Ars.n.preſupponit nām τ eſt aliqd ſuꝑadditum nāe:ſicut ḡ ſe hꝫ volūtariū ad nāle:vel ſicut ſe hꝫ ars ad nām : ita ſe hꝫ artificiale ad nāle:cū ergo inuenimus aliq̄:quoꝝ vnū ꝓſupponit aliud: vel cū vnū τ idem vno modo acceptū ꝓſupponit ſeipſum:alio mō ꝯſideratū illud ſe hꝫ ad ſeipm̄ cū ſeipſum ꝓſupponat:ſicut ars ſe hꝫ ad nām:que nām ꝓſupponit:q2 illud vno mō acceptum erit ab arte:alio mō ꝯſideratū erit a nā. Igit̃ cū particularia ꝓſupponant vl'ia: τ ſemper ſpālia ſe habeāt ꝑ additionem ad generalia:non eſt incōueniens vnum τ idem ſm cōem acceptiōeꝫ eſſe a nā: ſpāl'r aūt acceptū eſſe ab arte:vt ſi quereret̃ vtrum fures occidere vel malefactores punire ſit de iure nāli:pꝫ ꝙ ſic:nāle eſt.n.ꝙ non debemus pati maleficos viuere:punire tn̄ eos ſic:vel ſic eſt ad placitū. Inde ē ꝙ apud oēs ciuitates malefactores puniūtur:ſed non apud oēs puniunt̃ eadem pena. Punitio ergo malefactoꝝ in generali eſt qd nāle:in ſpāli vero eſt qd poſitiuū:τ ad placituꝫ:ſic ēt τ de ſermone dicere poſſumus:loq.n.τ habere ſermonē eſt homini naturale:ſed loqui hoc modo vel illo non eſt naturale:ſed eſt poſitiuū:τ ad placitum. Inde eſt ergo ꝙ omnes homines loquuntur: non tn̄ omnes loquuntur eodem modo. Cum ergo queritur : vtruꝫ ſermo ſit homini nāl'is:pꝫ ꝙ loquendo de ſermone ſm vniuerſalem conſiderationem eſt quid nāle:q2 naturale eſt oī homini loqui:τ ſic procedebat ratio prima cum dicebatur ꝙ guſtus τ locutio ſunt opera nature:loquendo tamen de locutiōe ſm hūc modum:vel illum eſt ad placitum:q2 nō oēs loquūtur h̄ mō vel illo:τ ſm hoc procedebat rō ſecunda per quā oñdebat̃ ſermonem eſſe ad placituꝫ non a nā.

POſtea querebatur de poteītijs aīe non organicis: huiuſmōi aūt potentie due ſunt.ſ.intellectus: τ voluntas.Circa has ergo potentias tripliciter poteſt fieri queſtio. Primo de potentia intellectiua in ſe.Secūdo de voluntate in ſe. Tertio de vna potentia in ordine ad aliā. Circa hoc fiebat ergo triplex queſtio. Primo de intellectu in ſe: τ erat qō:vtrum intellectus noſter in hac vita poſſit cognoſcere ſubſtantias ſeparatas.Scd̄o q̄rebat̃ de voluntate in ſe:τ erat qō de charitate q̄ ponit̃ habitus ꝑficiens voluntatem: vtrū.ſ. hᵒ charitas poſſit creſcere in infinitū.Tertio q̄rebat̃ de volūtate ī ordine ad intellectū vel de intellectu in ordine ad voluntatē:τ erat qō:vtrum poſſit eſſe malitia ī voluntate niſi ꝓcedat error in itellcū.

Qō. XVII.

AD primum ſic ꝓcedebat̃:oñdebat̃.n. ꝙ itellectus nr̄ poſſit cognoſcere in hac vita ſubās ſeparatas.Et vr̄ ꝙ ſic:q2 ſm Aug.9.de tri. aīa corporea cog̃ſcit ꝑ corpis ſenſus : incorporea vero ꝑ ſeipſaꝫ. ¶ P̄.cōmētator 2ᵒ meta. *Tex.cō.i.* vbi pħs ait.ꝙ ſic̄ ſe hꝫ oculus noctue ad luceꝫ diei: ſic ſe hꝫ intellectus nr̄ ad ea q̄ ſunt manifeſtiſſima in nā:dicit ꝙ hec cōparatio eſt ſm difficultatē:non ſm impoſſibilitatē:q2 non impoſſe eſt oculū noctue videre lucē diei:intellectū aūt noſtruꝫ cognoſcere ſubās ſeꝑatas τ ea que ſunt manifeſtiſſima in natura non eſt impoſſe:ſed difficile. ¶ P̄.ſm eundē ibidē:ocioſe egiſſet nā ſi feciſſet ſolē maxime viſibilē τ nō feciſſet aliquē oculū potentē videre ſolem:ſic ēt τ mlto magis egiſſet ocioſe ſi feciſſet ſubās ſeꝑatas que ſunt maxime itelligibiles:τ nō feciſſꝫ intellectū potētē eas intelligere: lꝫ ergo itellectus ruſticoꝝ forte non poſſit eas intelligere: intellectus tamen ſapientū τ ſcientū hoc poterit. ¶ P̄.ſm pħm 9.meta.in intelligendo ſubās ſeꝑatas intellectᵒ nr̄ nō ſe hꝫ ſicut cecitas:ḡ ſe hꝫ ſicut viſio:poſſumus ḡ cognoſcere τ intelligere ſubās ſeꝑatas. *Tex.cō.xxij.*

In contrarium eſt:q2 ſm pħm in.i.de aīa:intellectus nr̄ vel eſt fantaſia vel non eſt ſine fantaſia. Et in 3ᵒ de aīa dicit:ꝙ cum intelligimus opꝫ ſil' fantaſmata ſpeculari.Et in principio de memoria τ reminiſcētia ait: ꝙ noſtrum intelligere non eſt ſine ꝯtinuo tpe : igit̃ cū ſubē ſeꝑate non habeant fantaſmata cū non ſint quid continuuꝫ:τ non cadant ſub tempore:non poterunt intelligi a noſtro intellectu.

Reſpondeo dōm:opinionem fuiſſe cōmētatoris nos poſſe intelligere ī hac vita ſubās ſeparatas:videbat.n. ꝙ intellectus poſſibilis ſe hꝫ ſicut aer:vel ſicut oculus recipiens ſpēs:intellectus vō agens ſe hꝫ ſicut lumē:ſimilitudines vero fantaſmatū recepte in intellectu ſe hñt ſicut colores:vel ſicut ſpēs coloruꝫ recepte in aere: vel in oculo:nā ſicut lux ſe hꝫ ad colores : ſic intellectᵒ agēs ad fantaſmata:τ q2 eadē eſt ꝓportio itellectus ad ſenſum:que eſt luminis intellectus agentis ad lumē corporale:τ que eſt ſpecierū intelligibiliū ad ſpecies ſenſibiles:poſuit cōmentator ꝙ ſicut ſenſus:vel ſicut medium: vt ſicut aer ſil' recipiendo

Fundamentū c… ficacius: alic… ligētie ſuis … hᵒ adſiſtentes … piores intelligi… ſbas: qdm igl … intellectus appl… carus ſuo hei … orbi xpuo. … plius q2 nāle ē … ꝑficiat ſuū perf… cubile ī ſūmo … remiſſe : hoc … nō pōt in princ… pio τ ī vnico … dauduo: poter…

ergo in fine ⁊ in idetermīato indiuiduo. Item nūq̄ eſt ſine ſuo orbe itellī:q̄ gd ergo itelligit oꝫ eē cum illo. Q̄ō ꝺo dicunt nouiſſi pb̄antes ⁊ Joannes an̄ cos ꝙ ipſe hꝫ intelligere ꝑ ſe: rogo videꝰ hūc hoc a ſuo Auer. Item cur nō idem dicit in aliq̄o itelligētia: iſta ſunt difficilia ⁊ ꝓpria: ſunt alterat̄ōcs: ſed cōcs Egidius dat modū q̄ño talia poſſit itelligere. principia autē eiuſdē Auer. euertēda oia: ſꝫ dicimꝰ ſi ſtāt principia ꝑꝑ philoſophos.

ſpēs ſenſibiles: recipit lumē corꝑale: ſic intellectus poſſis ſil' recipiendo ſpēs intelligibiles recipit lumē intellectus agentis. ❡ Cum ergo intellectus poſſis erit plene ꝑfectus ſpēbus ſenſibilibꝰ erit plene coniunctus intellectui agenti: ⁊ plene recipiet lumē eiꝰ ⁊ q̄ plene erit illuminatus poterit ſm̄ cōmentatorem tunc cognoſcere ſubas ſeꝑatas. Uoluit.n. commentator ꝙ vltima ꝓſperitas itellectus poſſibilis eſt q̄ñ ꝑfectus eſt ꝑ ſpēs intelligibiles plene ꝯiūgit lumini intellectus agentis: in qua vltima ꝓſperitate voluit ꝙ denudaretur oī potentialitate: q̄re itellectus nr̄ ſic factus in actu ꝑ ſpēs itelligibiles ſic illuminatus lumine intellectus agentis: ſic denudatus a potentialitate poterit cognoſcere ſubas ſeꝑatas: veꝝ q̄ difficile eſt intellectū poſſibilē ſic ꝑfici ꝑ ſpēs intelligibiles: ⁊ ſic ꝑfici ꝑ veꝝ lumē intellectus agentis difficile eſt cognoſcere ſubas ſeꝑatas: nō tn̄ ſm̄ eū eſt hoc ipoſſe: ideo ait cōmentator proportionē illā quā ph̄s ponit 2° meta. inter oculū noctue ⁊ lucē diei ⁊ intellectum nr̄m: ⁊ manifeſta i nā vt in arguendo tangebat̄ eſſe ſm̄ difficultatē nō ſꝫ ipoſſibilitatē: q̄ oculū noctue videre lumē vl' lucē diei.i. ſolē in ſua rota eſt impoſſibile: intellectū aūt nr̄ꝫ cognoſcere ſubas ſeꝑatas ⁊ manifeſtiſſima i nā nō eſt impoſſe: ſed difficile. Sed hec pō ſtare nō p̄t: q̄ ſm̄ Diony. i. de di. no. intellectibilia a ſenſibilibus cōprehendi non p̄nt: ſube ergo ſeꝑate a corporibus non p̄nt cōprehendi: q̄re cū ſpēs recepte in itellectu poſſibili ſint deriuate a fantaſmatibus q̄ ſolū ſunt reꝝ corꝑaliū nō poterūt ꝑ eas cōprehēdi ſube ſeꝑate: ḡ lꝫ intellectus poſſibilis recipiat lumē itellectus agentis recipiendo ſpēs fantaſmatū ꝑ hꝰ lumen non poterit ſe plus extendere in cognoſcendo q̄ȝ ſe extendant ille ſpēs: non ergo ſic illuminatꝰ ſic ꝑfecte poterit cognoſcere intelligētias: cū ille ſpēs ad hoc ſe non poſſint extendere. Dicamus ḡ hec iferiora eſſe effectus intelligentiaꝝ: q̄ oē opus nāe eſt opus intellectuale: q̄ oīa que hic inferius aguntur deriuata ſunt ab arte intelligentiaꝝ mouentiuꝫ orbes. Nunc aūt ita eſt ꝙ ſemꝑ effectus ducunt i cognitionem cāe: aliter tn̄ ⁊ aliter: q̄ ſi effectus ſunt ꝓportionati cāe ducunt in cognitionē quid eſt cauſa. a Si vō ſunt iꝓportionati nō ducūt in cognitionē gd eſt cā: ſed q̄ñ eſt cā: igitur cū corporale ſit improportionatū intelligentie: ⁊ q̄ oīa iſta corporalia non adequant̄ ſublimitati nāe cuiuſcunq̄ intelligentie ꝑ ſpēs reꝝ corꝑaliū: ⁊ ſi ꝑfectus eſſet intellectus nr̄ ſpeciebus oīum iſtoꝝ corporaliū nō poſſꝫ intelligere de aliq̄ ſuba ſeꝑata gd eſt: ſꝫ ſolū: q̄ eſt. ❡ Quod vero obiciebatur ꝙ aīa ꝑ ſeipſam cognoſcit incorporea: dōm ꝙ aīa ſeipſam cognoſcit ꝑ iſta corporalia: ⁊ hoc mō ēt cognoſcit ſubas ſeparatas: ⁊ q̄ hec corporalia non ſunt illis ꝓportionata nō cognoſcit gd ſunt: ſed q̄ ſunt. b ❡ Q̄ō vero addebat̄ de cōmentatore ꝙ cognoſcere eas non eſt impoſſibile ſed difficile: dōm ꝙ in hoc non eſt rectū dictuꝫ cōmentatoris. Uel poſſumus dicere ꝙ nō eſt ipoſſe cognoſcere ſubas ſeꝑatas aliq̄li cognitione: q̄ poſſumus de eis cognoſcere q̄ ſunt: ⁊ hoc non ē ipoſſibile. licet ſit aliqualiter difficile. c ❡ Q̄ō vō vlterius addebatur ꝙ ocioſe egiſſet nā ſi feciſſet ſubas ſeꝑatas maxime intelligibiles: ſi non cognoſcerentur ab intellectu aliquo: vt ab intellectu nr̄o: dōꝫ ꝙ cognoſcunt̄ ab aliquo intellectu vt ab itellectu earum non ab intellectu noſtro: vel cognoſcuntur ab

a Nota ꝙ ph̄s ꝑ nō ſufficientiſſimo cognitio quia: accēdit potius ⁊ ſatiat aīas hoīuꝫ in maiorē. Poſtea iſta cognitio nō eſt eis appciabilis quāꝫ hēant ipſaꝫ ſtātꝫ quaſi cū p̄mis ꝓpōnibus: iō nō q̄eſcūt vt vnus filiorum Auer. ſeq̄ns rōnē nālēꝫ dicebat. Dicimus nos ꝙ appet ō eis tātā cognitionēꝫ ꝙ poſſumus: ſꝫ nō forte appetitu recto: vel alius ꝙ nec appetere poſſumus.
b Et i ꝯfuſo itrāſcēdētibꝰ in bonitate: bitate: eūtate: ꝑceſſis.
c In hac ꝯñia laboravimꝰ nos

intellectu nr̄o nō quid: ſed q̄. ❡ Quod vero addebatur quarto ꝙ intellectus noſter non eſt ſicut cecitas: ḡ ſicut viſio: dōꝫ ꝙ cecus ſꝫ ꝙ hꝰ nō cognoſcit gd ſunt colores: nec q̄ ſunt colores: q̄ impoſſibile eſt cecū a natiuitate ſillogizare ō coloribus: nos aūt cognoſcimus ſubſtātias ſeparatas eſſe: licet ignoremus eorum quiditatem.

ꝑ Auer. i q̄daꝫ q. nr̄a. et dixīmꝰ ad. ſ. Thomā ⁊ doctorꝫ alr' eūd q̄ poterꝫ: ſꝫ oīno male Auer.

Q̄ō. XVIII.

SEcundo querebat̄ de charitate. Utrum charitas poſſꝫ creſcere i infinitum. Arguebatur aūt ꝙ ſic: q̄ charitas augmentatur ꝑ oꝑa nature in charitate facta: ſed poſſumus ſemꝑ oꝑari: ergo poterit charitas in infinitum augeri.

In contrarium eſt: q̄ ſi charitas nō hꝫ ſtatum in augmento: ḡ ſancti exiſtentes in patria cognoſcerent ſe poſſe habere maiorē charitatē q̄ȝ habeant: vel ergo vellent eā: vel nollent. Si nollent inſipiētes eſſent: ſi vellēt ⁊ hr̄e nō poſſent: eēnt miſeri: hꝫ ergo ſtatū charitas i augmento: nec poteſt ſemꝑ in infinitum creſcere.

Reſpondeo dōm ꝙ hanc q̄ōneꝫ diffuſius determinauimus in q̄buſdaꝫ nr̄is editionibus theologicis. Sufficiat aūt hic breuiter cōprehendere veritatem: poſſumus aūt triplicem rōnem adducere: quare oꝫ charitatem habere ſtatum in augmento: ⁊ non eſt poſſibile eaꝫ augeri in infinitum. ❡ Prima via ſumitur ex eo ꝙ charitas eſt quedaꝫ forma. Scda ex eo ꝙ habet quiditatem diſtantem ab eſſe. Tertio ex eo ꝙ habet eſſe receptum in materia. ❡ Prima via ſic patet. Naꝫ ꝓceſſus vel ſequitur nām māe: vel naturā forme. ſi nām māe cum materia ſit quid in potentia. nō oꝫ talem proceſſum aliq̄ñ finiri. Inde eſt ꝙ q̄ diuiſio continui in infinitum ſeq̄tur nām materie. ideo nō oꝫ ꝙ ſi continuum eſt diuiſibile in infinitū ꝙ aliquando ſit actu diuiſum in infinitum. Sed ſi ꝓceſſus aliq̄s ſequatur naturam forme cuꝫ forma dicat quid in actu oꝫ proceſſum illum aliquando reperiri i actu perfecto. Ideo cōmentator ait 3° ph̄i. ꝙ q̄ augmentū ſequitur nāꝫ forme: ⁊ ſi aliquid poſſꝫ augeri in infinitū reperiretur aliquid actu augmentatum in īfinitum. igitur cū charitas ſit quedā forma ſi charitas poſſet augeri in infinitum reperiret̄ charitas aliqua actu augmentata in infinitū. q̄ō eſt inconueniens. ❡ Scda via ſic pꝫ. nam eo ipſo ꝙ charitas habet quiditatem diſtinctaꝫ ab eſſe non ē ipſꝫ eſſe. ſed eſt in potentia ad eſſe. oē autē tale eſt determinatum ad genus ⁊ ad ſpēm: ⁊ ꝑ ꝯñs eſt quid limitatum ⁊ finitum. ſicut ergo quelibet creatura eſt q̄dam participatio diuine entitatis que eſt infinita: ipſa tamen creatura eſt gd limitatum ⁊ finitum. q̄ eſt determinata ad certum genus ⁊ ad certaꝫ ſpēꝫ. ſic ipſa charitas q̄ eſt determinata ad genus ⁊ ſpēꝫ. ⁊ eſt certa rō ⁊ numerus eius magnitudinis ⁊ augmenti non obſtante ꝙ ipſa eſt participatio amoris diuini q̄ ē īfinitus amor. ❡ Tertia via ſic pꝫ. q̄ oē eſſe receptum eſt gd finitum ⁊ limitatuꝫ. igitur eo ipſo ꝙ charitas habet eſſe receptum. hꝫ eſſe limitatum. ⁊ ei repugnat infinitas. ſed omni ei cui q̄ātū eſt de ſe repugnat infinitas: non cōpetit poſſe augmētari in infinitum. ergo hoc non competit charitati. ❡ Propter argumēta ſciēdum ꝙ aliquid poſſe augeri in infinitū pōt itelligi dupliciter. vel ſimpliciter ⁊ abſolute vt ꝑfixo aliquo termīo. Simpliciter aūt ⁊ abſolute nō ē augmētabilis charitas in

Cō. lxvij.

infinituꝫ ꝑꝑ rōnes tactas:ſuppoſito aūt aliquo ter
mino non eſt incōueniens eā poſſe ſic in infinitum
augmētari: vt cū charitas patrie ſit finita ſi demō
ſtreī charitateꝫ vie ſemꝑ augeri:nūq̄ tñ deueniet
ad tantā pfectionē quāta eſt charitas patrie:talem
aūt pceſſuꝫ in infinituꝫ ꝗ non eſt infinitus ſimplr:
ſed ſm ꝗd non eſt inconueniens cōpetere creature
vt ſi ſemꝑ augmentaret triāgulus:ſemꝑ augmēta
ret angulus cōtingentie: ille tñ angulus ſemꝑ eſſet
acutus:ꝛ ſemꝑ eſſet minor recto. ſimplr ꝗ loquēdo
charitas non eſt augmentabilis in infinitū: ſm ꝗd
aūt ꝛ ſuppoſito termino nō eſt incōueniēs eā ſemꝑ
poſſe augeri modo quo dictum eſt.

R. ō q2 ſunt alte/ rius rōnis: ita i multis ɔtigit: vt ō peccato veniali quātūcūq̄ au/ cto nō ſit morta/ le vt ſic:neq̄ eā mālū ꝗditas ſit ducere ad pfectā viſionē imāluꝫ: vt Auerr.iiij. de aia ꝫ Auempa/ cē cō.xxxvi op⁹ ēt hic diſtinctiōe ſophiſtaꝝ de in/ finito cathegore matice ꝛ ſincathe gorematice. Cō ſidera i qōne po tētiā dei vtrāq̄. Item ſi xp̄s ha/ buerit maximuꝫ meritū:ꝛ qāo eſt hoc: q2 hinc va/ riat ſol'o ad qō/ nem vt Varroni placet ſcōm ma giſtrū: vide fuſt⁹ robertuꝫ olcoth i.q.ꝓ.ad q̄rtū.

Qō aūt obyciebatur charitatē augeri ꝑ opa facta:dōꝫ ꝙ ſi ſemꝑ operaremur eēt
dare terminū ad quē charitas ꝑuenire non poſſet:
q2 nūq̄ charitas vie ꝑ hꝰ opa equaret ad charita
tē patrie:iuxta illud dñi loquētis de Joanne bapti
ſta ꝙ inter natos mulierum non ſurrexit maior:ait
Qui minor eſt in regno celoꝝ maior eſt illo.

Ad argumentum aūt in ɔ̄rium: etiā eſt ſoluēdū:q2 cha
ritas ſanctoꝝ in patria non pōt vlterius augmenta
ri:nō q2 quilibet ſanctus habeat tantam charitatē
qua nō poſſet reperiri maior:ſed hoc eſt rōne ſtat⁹:
q2 non ſunt in ſtatu merendi vel demerendi:ꝛ licet
vnus habeat maiorē charitatē q̄ alius: ꝗlibet tñ ē
ɔtentus:q2 repleta ē vniuſcuiuſq̄ capacitas actua
lis:ꝗlibet.n.tm̄ hꝫ de gloria quantuꝫ pōt capere: hꝫ
tñ vnus maiorem capacitatem q̄ alius:ꝛ ꝑ ɔ̄ns ma
iorem gloriam ſm ꝙ deceſſit in maiori charitate.
Si.n.eſſent duo vaſa vnum magnū ꝛ aliud paruū:
ſi vtrūq̄ horum eſſet repletum aqua qōlibet eē cō
tentum:q2 qōlibet tñ hēret q̄tū poſſet capere:non
obſtante ꝙ vnū illoꝝ plus habet de aqua q̄ aliud.

¶ Queſtio. XIX.

Tertio querebat de voluntate in or dine ad rōnē. Et erat qō vtꝝ
poſſit eſſe malitia in voluntate niſi ꝑce
dat aliquis error in rōne. Et arguebatur
ꝙ ſic:q2 non omne peccatuꝫ eſt ex igno
rantia:imo ſm ſanctos aliꝗ peccant ex certa mali
tia:ꝛ ph̄s vult aliquos peccare ex paſſione:aliquos
ex ignorātia:aliquos ex electione: igitur ɔtingit eē
pctm̄ non ex ignorantia:quare cū ꝑ oē pctm̄ inficia
tur appetitus ꝛ fiat aliquo mō malitia in volūtate
poterit eſſe in volūtate malitia abſq̄ eo ꝙ in ratio
ne ſit error. ¶ P̄.vt cōiter ponit hꝰ ignorantia eſt
in particulari ꝛ in vlī:ſed cōtingit aliquem peccare
circa id qō ſcit in vlī ꝛ i particulari: ꝛ errat: vt pro
babitur:ꝗ ꝛc. ꝓbatio aſſumpte:nam ſꝫ ph̄m primo
poſterioꝝ:cognoſcens vle ſil' inducēs cognouit pti
culare:igitur pticulare cognoſcitur ex eo ꝙ induci
tur in ſuū vle:quare cum ɔtingat aliquē agere op⁹
fornicariū ſcientē oēm fornicationem eſſe malaꝫ:ꝛ
ſciētē opatiōeꝫ quā agit eſſe fornicationē:vr ſic ma
le agens non ignorare:nec in vlī:nec in pticulari.

iij.ethi.c.viij.

Tex.c.iiij.

Cap.iij.

In ɔtrariū eſt quod dicitur 3° ethi. q2 oīs malus ignorans.

Reſpondeo dōm:ꝙ oportet ɔcedere igno rantiā intellectus aliquo mō
eſſe ɔnexā malitie volūtatis: nā ſicut cū ligua ē in
fecta guſtus male iudicat de ſaporibus : ſic infecto
appetitu:intellectus male iudicat de agibilibus : h
eſt ergo qō dr̄.i.rhetorice. ꝙ gaudentes ꝛ triſtātes
amantes ꝛ odientes non pariter iudicamus : nega
re.n.hoc eſt negare ſenſum:ꝗlibet.n.in ſeipſo expe
rit ꝙ ſicut aliꝗs in amore carnali afficit ſic in iudi
cio ꝑuertit: vñ talis ē ſnia ſanctoꝝ ꝙ timor ꝛ amor
ſubuertūt iudiciū:errant.n.oēs ꝗ fornicant a deo.
Vñ Daniel dixit vni ex ſenib⁹ ꝗ exarſerāt in ſuſan Ca.xiiij.
ne ɔcupiſcētiā. Spēs eius decepit te:ꝛ ɔcupiſcētia
ſubuertit cor tuū:adeo eſt.n.manifeſtuꝫ ꝙ malitie
voluntatis annexa eſt aliq̄ cecitas itellectus : vt ēt
poeta diceret. Nil hn̄ cernit amor: videt oīa lumie
ceco. Dicit amor cecus dedec⁹ eē decus: ꝑꝑ h dcm̄
eſt 3° ethi.ꝙ qualis vnuſquiſq̄ eſt talis finis ſibi vr: Cap.viij.
nam ſicut qualē linguam habes:talis vr ſapor:vt ſi
habes linguā īfectaꝫ cholera que eſt amara:oīs ſa
por vr tibi amarus:ſic qualē habes voluntatem ta
lis vr finis:ꝛ tale vr tibi bonū:vt ſi habes appetitū
īfectū ɔcupiſcētia vr tibi ꝙ totū bonū ſit vti vene
reis:cecitas ꝗ itellectus ꝛ malitia voluntatis quā
dam ɔnexioneꝫ hn̄t. ¶ Sed qūo ſunt ɔnexa: de h
ɔſueuerūt eē opiniōes diuerſe:ꝗdā.n.volūt ꝙ ſem
per precederet error rōnis ad hoc ꝙ eſſet malitia ī
voluntate:vñ dicebant ꝙ non eſt volūtas mala ni
ſi ſit prius intellectus errans:ſed cum hoc pariſius
ventilaret placuit doctoribus ibidem exiſtentib⁹
ꝙ non oporteret errorē precedere in intellectu ad
hoc ꝙ eſſet malitia in voluntate:cōcedebant tñ ꝙ
ſemꝑ malitiā voluntatis ɔcomitatur in nobis ali
qua cecitas intellectus:tñ non eſt inconueniens ꝙ
aliꝗd vno mō intellꝫ ſit fſꝫ:alio mō intellꝫ ſit veꝝ:
vtrū ꝗ illi pōni diceni i ſemꝑ errorē rōnis precede
re malitiā volūtatis poſſet dari aliꝗs itellectus ve
rus nō eſt ſpeculationis pñtis. In preſenti quidem
ſufficiat declarare quomodo malitia voluntatis ꝛ
error rōnis ſaltem in particulari ſunt aliquo modo
connexa:nam vt patebit error rationis dr eſſe ɔne
xus malitie volūtatis : q2 ꝛ ſi errorē rationis nō oꝫ
precedere malitiā voluntatis : ſemper tñ ex malitia
voluntatis cōcomitante ſaltem habet eſſe error ali
quis rationis. ¶ Ad cuius euidētiaꝫ tria ſunt de
claranda. Primo.n. declarandū eſt qūo res hn̄t eē
pticulare ꝛ qūo vniuerſale:ꝛ ex hoc primo declara
bitur ſcdꝫ.vꝫ.quomodo fornicatio ꝛ alie inordina
te delectationes moueant appetitum:vtrū moueāt
ipſum vt habent eſſe vniuerſale:vel vt habent eſſe
particulare.ex iſto 2°. manifeſtabitur tertium qūo
ignorantia ꝛ deceptio in particulari eſt aliquo mō
connexa malitie voluntatis. ¶ Propter primum
notandum ꝙ res habent eſſe particulare vt ſunt in
ſeipſis:ſed habent eſſe vniuerſale vt per abſtractio
nem conſiderātur ab intellectu: nam intellectus ē
qui facit vniuerſitatem in rebus : conſiderare igit
aliquid in particulari eſt conſiderare ipſum ſm eē
quod habet in ſeipſo: vel ſm eſſe quod habet in re
extra.quare inordinatio que eſt i opere fornicario
ſi conſideretur ſm ſe:vt eſt abſtracta a delectatiōe
ꝛ ab alijs conditionibus exiſtētibus in tali opere:
hꝰ conſideratio pertinebit quodāmodo ad cōſide
rationem vniuerſalem:ſed ſi hꝰ inordinatio conſi
deretur vt eſt coniuncta delectationi ꝛ cōmodita
ti:ꝛ alijs conditionibus que poſſunt eſſe in hꝰ oꝑe:
conſideratio illa quid particulare dicet: apparet ꝗ
ꝙ huiuſmodi inordinatio que eſt in fornicatiōe in
re extra eſt coniuncta delectationi ꝛ alijs conditio
nibus exiſtentibus in oꝑe fornicario: apud intelle
ctum tamen poteſt conſiderari per ſe: vt eſt ſeparata

ab illis:ſed cū res extra habeāt eē particulare:apō intellectum vero habeant eſſe vle:cōſideratio alicuius ſm eſſe particulare eſt ꝯſideratio eius vt hꝫ eſſe ꝯiunctum oībus his que ſunt in re extra.Sed ꝯſideratio in vli eſt vt habet eſſe ſeꝑatum ab illis. ¶ Viſo quō res hñt eſſe vle:⁊ quō ꝑticulare: ⁊ ꝗd eſt ꝯſiderare aliquid in vli ⁊ quid in particulari:de leui appꝫ 2m.vꝫ. quō fornicatio ⁊ alia inordinata opa mouent appetitū. Nam ſi inordinatio que eſt in fornicatione ꝯſideretur per ſe nūꝙ̄ appetitū mouebit:qꝛ ſꝫ Diony.4.de di.no. nullū agēs aſpiciēs ad malū agit qō agit.Malū.n.ſꝫ ipſꝫ ē ꝓter voluntatē ⁊ ꝓter intentionē:ḡ inordinatio q̄ eſt in fornicatione:⁊ qōcūꝙ̄ aliud malū per ſe ꝯſideratum ſꝫ ꝙ hꝫ non pōt mouere appetitū:ſed vt eſt ꝯiunctū delectationi:vel vt eſt ꝯiunctum alijs ꝯditionibus q̄ ſunt in re extra ſm quē modū dr̄ habere eſſe ꝑticulare pōt mouere appetitū. ¶ Habito quō fornicatio ⁊ alia inordinata opa mouent appetitū: qꝛ mouent eū vt eſt ꝯiunctum delectationi: ſm ꝙ habēt eſſe ꝯiunctū:⁊ vt dr̄ ꝯſiderari ſub eſſe particulari: de leui pꝫ quō cecitas intellectus eſt ꝯnexa malitie voluntatis:nam cum nullus velit agere aliq̄d niſi illud apprehēdat vt bonū:⁊ illud iudicet eē faciendū:ſic malitia in voluntate:qꝛ vult fornicari apprehendit intellectus fornicationē eſſe quid bonum ⁊ iudicabit eam faciendam:qō ſine errore aliquo eē nō pōt. ¶ Sed intellectus humanus non qeſcit:dicet ergo quis ꝙ ꝯuenit aliquem facere aliqō malū qō ſcit eſſe malū:⁊ tñ facit illud cū tñ ipſemet dicat ſe male facere.Ad hec r̄ñdet ph̄s.7.ethi.dicens:tales eſſe fictū:qꝛ aliud dicit ore:aliud ſentit corde:qꝛ corde ſentit ⁊ iudicat illud eſſe faciendū:qō cū faciendum non ſcit errat. ¶ Adhuc tñ humana mēs qeſcere neſcit:dicet ꝗdē falſum eſſe ꝙ oporteat male agentem corde ſentire illud eſſe faciendū:qꝛ ꝯuenit aliquē male facere:cuius ꝯſcia remurmurat ⁊ iudicat hoc non debere fieri:ḡ ſic male agēs:qꝛ corde ⁊ ꝯſcia iudicat quod agit eſſe malum:nullo modo errare vr̄. ¶ Sciendū ergo ꝙ agens fornicationem vel aliquam aliam inordinatam delectatiōeꝫ quā ſcit eſſe malā:non eſt inconueniens ꝙ ꝯſcia ei⁹ remurmuret ⁊ iudicet eſſe malam:⁊ tñ intellectus iudicet eam eſſe faciendaꝫ:ſed ꝑꝑ aliud remurmurabit ꝯſcia:⁊ ꝑꝑ aliud dabit tale iudiciū intellect⁹: qꝛ ꝯſcia remurmurabit ꝑꝑ inordinationeꝫ: intellectus vero iudicabit eſſe faciendaꝫ ratione delectationis quam apprehendit vt bonū : ⁊ qꝛ delectatio illa nō ē faciēda cū nō poſſit fieri ſine iordinatiōe iudicabit eē fiēdū ꝙ nō ē fiēdū:ſm igitur hāc hypotheſim intellectus non male iudicat circa inordinationem in ſe:ſed circa inordinationem vt ꝯiūcta eſt delectationi:vel vt eſt ꝯiuncta alijs circunſtantijs in re extra:⁊ qꝛ ſm eſſe ꝯiunctum : ⁊ ſm eē in re extra eſt accipere aliquid ſm eſſe particulare: dr̄ intellectus ſm hoc male iudicare non in vli:ſꝫ ī particulari:malitie ḡ volūtatis ꝯiuncta eſt cecitas intellectus vt ſaltem in ꝑticulari praue iudicet de agendis. ¶ Qō ergo arguebaṫ ꝙ non oē peccatum eſt ex ignorantia.Dōm ꝙ ideo non oē peccatuꝫ eſt ex ignorantia : qꝛ non ſemꝑ peccans ignorat in vli: quare cum peccans ignorat in vli : tunc dr̄ peccare ex ignorantia:ſed cū non ignorat in vli:tunc ſꝫ ph̄ꝫ 3o. ethi.non dicitur peccare ex ignorantia:ſed diciṫ peccare ignorans:qꝛ tunc ignorantia non eſt principalis cauſa delicti.ſed eſt aliquid delectationi coniunctuꝫ. ¶ Qō vero arguebatur ſcōo ꝙ male agēs etiam in particulari non errat:qꝛ ſcit hanc fornicationem eſſe fornicationem:vel ſcit hanc inordinationem eſſe inordinationem. Dōm ꝙ male agens non agit vt eſt inordinatum:ſed vt eſt delectabile: ideo conſentit in rem inordinatam rōne:qua eſt cōiuncta delectationi:⁊ qꝛ ſm eſſe ꝯiunctuꝫ hꝫ eē ꝑticulare:dicitur male in particulari iudicare. ¶ Ad formā aūt arguendi dōꝫ ꝙ ſi fornicans ſit oē opus fornicationis eſſe inordinatum:⁊ ſcit hoc opus fornicariū quod agit eſſe inordinatū : tñ īquantū agit ipſum quodāmodo hoc neſcit : qꝛ hoc non conſiderat ipm̄ eſſe inordinatum:non.n.agit ipſum inquātum cōſiderat ipſum eſſe iordinatum. ſed prout cōſiderat ipſum eſſe delectabile:accidit.n.fornicantē inquātum agit cōſiderare de iordinatiōe:qꝛ illa cōſideratio magis īducit rōnem vt nō agat q̄ īclinet vt agat.quare iudicabit fornicās rem iordinatam eſſe faciēdam ⁊ eſſe bonā nō in ſe:ſed rōne delectatiōis cui eſt coniuncta:⁊ qꝛ vt ſepius dcm̄ eſt ꝙ res ſm eē ꝯiūctum hñt eſſe particulare:male agēs:male iudicabit de agibilibus:⁊ ſi non in vli: ſaltem in particulari:qꝛ ſi nō praue iudicabit circa inordinatiōem ſm ſe ſm ꝙ multi errāt neſciētes diſcernere inter rem ordinatam ⁊ inordinatam:praue iudicabit tamen circa inordinationem in particulari ratione delectationis cui habet eē coniunctum.

Vltimo querebatur de hoīe in ſtatu patrie. Homo aūt in tali ſtatu ad duo pōt cōparari:vꝫ.ad angelos q̄bus aſſociaṫ ⁊ ad deū quo fruitur: ſm hoc ergo duplex qō fiebat de hoīe in tali ſtatu. Primo.n.querebatur de eo in comparatione ad angelos quibus aſſociatur ⁊ erat qō cū angeli ſint īmortales:vtruꝫ homines reſurgent īmortales.Scōo querebatur de homine in comparatione ad deum quo fruitur ⁊ erat queſtio:vtrum vidētes deum videant omnia. Qō. XX.

Ad primum ſic ꝓcedebatur. Vr̄ debaṫ ꝗdeꝫ ꝙ homines non reſurgunt īmortales ſicut angeli : ſed magis reſurgunt mortales: qꝛ reſurget idem hō hñs eandeꝫ naturā iuxta illud Job.Quē viſurus ſuꝫ ego ipſe ⁊ nō ali⁹: ergo ſi nō habebit homo aliā naturā tūc q̄ꝫ modo: cum nūc habeamus nām̄ mortaleꝫ ⁊ corruptibilē: habebimus ergo ⁊ tunc. Ca.xix.

In contrarium eſt:qꝛ ſi hoīes reſurgerēt generabiles ⁊ corruptibiles priuarenṫ fine debito:qꝛ priuarenṫ beatitudine cū incorruptibilitas ſit de ratione beatitudinis:vel ſit quid inſeparabiliter annexum ei.

Reſpōdeo. dōm ꝙ gñatio differt a creatione ⁊ corruptio ab annihilatione qꝛ creatio nec eſt motus nec ē terminus mot⁹: motus ꝗdē nō eſt:qꝛ motus preſupponit ſubiectū trāſmutatiōis:creatio aūt nihil preſupponit:nec eſt terminus motus:qꝛ terminus motus preſupponit motum:motus preſupponit ſubiectum:ergo cum habitū ſit creationeꝫ nihil preſupponere: terminus motus eſſe non poterit: ſed generatio ſi non eſt motus eſt tamē terminus motus : preſupponit.n.ſubiectū tranſmutationis in quo fundatur motus ille:cuius generatio ē finis ⁊ terminus : ex quo apparet ꝙ nō

Ca.v.ethic.

Henric⁹ dic errare practicuꝫ intellectū ⁊ oſſicere: non ſpeculatiuū: ſed diligētius ex Ariſtote. nos talia determinam⁹ infra quolibeto iij.q.xv.

eſt generabile ⁊ coꝛruptibile: niſi qȯ hꝫ mãm ptẽꝫ ſui: qꝛ mã eſt illa ꝑ quam res põt eſſe ⁊ non eſſe: vt
Com.xxxvij.ab Auer. dr̃.7.meta. ⁊ mã eſt ſubm̃ tranſmutationis quã pre ſupponit generatio: imo non ſufficit hr̃e mãm ad h̃ ꝙ aliqd ſit generabile ⁊ coꝛruptibile: ſed opꝫ illam mãm eſſe priuationi annexam: ⁊ qꝛ eius appetitus non totaliter ſatiaẗ q̃ntũcũq; cõpleatur per formaꝫ qꝛ mã que tranſmutationi ſubijcitur hꝫ priuationẽ annexã: non eſt ḡ generabile niſi qȯ hꝫ hõ mãm: ſꝫ creabile eſt qcq̃d eſt in potentia ad eſſe: nec opꝫ ꝙ creabile habeat talẽ mãꝫ ptem ſui cũ creatio nihil preſupponat: igitur cum angeli non hñãt mãꝫ ptẽ ſui: vel ſi habẽt mãm ſicut q̃dam dicere volunt nõ hñt eam priuationi annexam: pꝫ eos non eſſe gene rabiles: ⁊ coꝛruptibiles: ſunt tñ creabiles: ⁊ ẽt eẽnt annihilabiles vel ẽt in nihilum redirent niſi manu dei ſuſtẽtarenẗ: ⁊ ſi diña influẽtia ceſſaret ab illis.

Cum ergo queritur. Utrũ hoĩes reſurgant incoꝛruptibiles ſicut angeli: qꝛ hec fuit qȯ ꝓpoſita: pꝫ ꝙ non: qꝛ angeli ſunt incoꝛ ruptibiles per nãm cũ non habeant mãm ptẽꝫ ſui: hoĩes vero ſunt coꝛruptibiles ꝑ nãm: qꝛ hñt mãꝫ q̃ pñt eſſe ⁊ non eſſe: reſurgent tñ incoꝛruptibiles per gr̃am: vel reſurgent ĩcoꝛruptibiles ex ceſſatiõe pri mi motus: ſed de hac incoꝛruptione ⁊ q̃ũo reſurgẽt
Vide ẽt Thomã vide᷑.iiij.ꝫ gẽti les.capi.lxxxj.lxxxiiij.lxxxvi. curioſe ſat| ſin gulis diſputãtẽ.
incoꝛruptibiles boni ⁊ q̃ũo mali: in q̃buſdã noſtris q̃õnibus de hac mã diſputatis diffuſius diximus: ad pñs aũt ſufficiat tanta tractaſſe. ¶ Qȯ autẽꝫ ar guebatur ꝙ homo in illo ſtatu non habebit aliam nãm: pꝫ ꝙ non erit incoꝛruptibilis: qꝛ hꝫ aliam na turam: ſed qꝛ ceſſabit motus celi vl̃ primi mobilis: ⁊ quantum ad hoc erunt incoꝛruptibiles tam boni q̃ꝫ mali: erit tunc homo incoꝛruptibilis per gratiã: ⁊ per dotem impaſſibilitatis: ⁊ quantum ad h̃ erũt incoꝛruptibiles ſoli boni. Qõ. XXI.

Secundo ⁊ vltimo querebaẗ de hoĩbus bonis ꝑ compa rationem ad deũ quo fruuntur. Utrum fruentes deo ⁊ videntes ipſum vident oĩa que ſunt in ipſo: ⁊ arguebatur ꝙ ſic ꝑ Greg. dicentẽꝫ: q̃d eſt qȯ non videant: qui vidente
iiij. dialogoꝝ.
oĩa vident: beati ergo q̃ vident deũ videntẽ oĩa ſe quntur ꝙ ipſi omnia vident.

In contrarium eſt: qꝛ in diuina eẽntia relucent infinita: nam ibi non ſolũ ſunt rõnes factoꝝ: ⁊ fiendoꝝ: ſed etiaꝫ poſſibiliũ fieri. Cum ergo talia ſint infinita intelle ctus bonoꝝ qui eſt finitus quãtumcũq; videat di uinaꝫ eſſentiã non poterit videre oĩa q̃ ſunt in ipſa.

Reſpondeo dĩcm̃ ꝙ vt appareat: vtruꝫ vi dentes deũ videãt oĩa: diligẽ ter inquirendũ eſt: q̃ũo oĩa ſunt in deo: ignorato.n. q̃ũo res ſunt in deo: neceſſe eſt ignoꝛare: vtrũ vidẽ tes deũ videant oĩa q̃ relucent in ipſo. Qualiter ãt oĩa ſunt in deo: determinat Diony. ĩ lib. de di. no. di cens: oĩa eſſe in deo: ſicut oẽs numeri ſunt in vnita te: ſicut oẽs linee ſunt in centro: ſicut oẽs virtutes ꝑticulares ſunt in ſole: ſicut oẽs virtutes aĩe ſunt in oĩa: poſſumus aũt ⁊ nos addere q̃rtum moduꝫ oĩa eſſe in deo ſicut ꝯcluſiones in principijs. ¶ Sunt enim ꝑ̊ oĩa in deo ſicut oẽs numeri ſunt in vnitate.
capite.5. ibi bea tiſſimus auctoꝛ deum eẽ ait vni uerſuꝫ implicitũ atq; inuolutũ. mũ
Nam vt idem Diony. declarat: vnitas ſm̃ ꝙ hꝫ̇ di cit q̃d ſimpliciter: numerus aũt q̃d cõpoſitũ: ⁊ q̃nto numerus magis diſtat ab vnitate tanto hꝫ plures ꝑtes: ⁊ ꝑ ꝯñs magis cõpoſitus eſt: ſic deus ipſe ẽ q̃ daꝫ vnitas ſimpliciſſima: oĩs aũt creatura eſt quid cõpoſitũ ⁊ ẽ q̃dã numerus: ⁊ quãto creature magis diſtant a primo tanto ſunt magis mãles ⁊ magis cõ poſite. ¶ Hoc ẽt mõ oẽs linee ſunt in cẽtro: nã oẽs
dũ hȯ explicituꝫ ⁊ expãſum deũ. Ita iſup centrũ reſpectu lineaꝝ: aiamq; reſpectu ſuaꝝ potẽtiaꝝ ꝯſiderat. Mo nadeꝫ iſup vnice dicit numeꝝ ꝯu nere: numeꝝ do multiplicater vni tatẽ: vbi demũq; magnus occean⁹ theologie oꝛphe us talia multa in hymnis de ioue cecinit: ⁊ pytago ras: oẽſq; cũ pla tone Platonici: Ari. ẽt ĩ libꝛo de mũdo ⁊ de regi mine ad Alexã.
linee in centro ſunt vnitiue: q̃nto aũt magis ꝓcẽdũ tur magis diſtant: ſic ẽt oĩa ſunt in primo. Nã oẽs li nee exiſtentes in centro.i. creature progredientes a deo q̃nto magis elongantur ab ipſo tanto hñt ma ioꝛem diſtantiã.i. maioꝛem dr̃iam partium ⁊ maio rem cõpõnem. ¶ Tertio oĩa ſunt in deo: ſicut oẽs virtutes ꝑticulares ſunt in ſole: oẽs.n. virtutes ꝑti culares hic inferius exiſtentes ſic ſunt in ſole ſicut oꝛgana ſunt in principali agente: ⁊ ſicut effectus ꝑti culares ſunt in vli cã ⁊ principio: ſic ẽt ⁊ multo ma gis oẽs creature ſunt q̃ſi quedaꝫ oꝛgana ipſius dei ⁊ ſunt in eo tãquã in vli cã ⁊ principio. ¶ Quarto oĩa ſunt in deo ſicut virtutes aĩe ſunt in aĩa. Nã ſicẽ anima eſt primũ ſentiens: ⁊ ſicut omnis actio ipſi⁹ potentie eſt aĩe tãq̃ꝫ principalis agẽtis. ſic deus eſt primũ agens: ⁊ oĩs actio ipſius creature eſt dei tãq̃ꝫ agentis primi ⁊ principalꝭ. ¶ Quĩto oĩa ſunt in deo ſicut ꝯcluſiones ſunt in principijs: nã ſicut veritas ꝯcluſionis eſt ꝑ veritatem principioꝝ: ſic ſine cõpa ratione magis oĩs veritas que creata eſt ꝑ v̾itatem primã ⁊ oẽ eſſe creatum ꝑ eſſe primũ. Hoc eſt ergo
Cõ.iiij.
qȯ commentatoꝛ ait 2° meta. ꝙ vnũ eſt per ſe ens: ⁊ ꝑ ſe veꝝ: ⁊ oĩa alia ſunt entia ⁊ vera ꝑ eſſe ⁊ veritateꝫ eius: q̃re ſi oĩa ſunt in deo ſicut numeri in vnitate: ſicut linee in centro: ſicut virtutes ꝑticulares in cã vniuerſali: ⁊ ſicut virtutes particulares in ſole: po tentie anime in anima: ſicut ꝯcluſiones in ſuo prin cipio. Conſtat autem ꝙ q̃ intelligit vnitateꝫ nõ in telligit oẽs numeros q̃ pñt ab vnitate ꝓcedere: ⁊ q̃ intelligit centrũ nõ intelligit oẽs lineas q̃ pñt a cẽ tro deriuari: ſicut ẽt intelligens ſoleꝫ non intelligit oẽs virtutes particulares: ⁊ omnes effectus q̃ pñt ex ſole prouenire: intelligens ẽt animam non opꝫ ꝙ intelligat oẽs virtutes eius: ⁊ cognoſcens ſubm̃: non opꝫ ꝙ cognoſcat oẽs proprietates ⁊ oẽs paſſio nes q̃ ſubiecto ineſſe pñt: cognoſcens ẽt principium aliqȯ nõ opꝫ ꝙ cognoſcat oẽs ꝯcluſiões que pñt ro boꝛari ꝑ illud ꝓncipiũ: ſic ẽt videntes deũ non opꝫ ꝙ videant oĩa que ſunt in deo: nec ꝙ cognoſcãt oẽs effectus q̃ pñt ab ipſo procedere: vñ ⁊ cõiter dici cõ ſueuit ꝙ aliud eſt cognoſcere deũ totũ ⁊ aliud ẽ co gnoſcere deũ totaliter. Sãcti.n. in patria totũ deuꝫ vident: qꝛ ipſe non habet partem ⁊ partem: non ta men intelligunt ipſum totaliter: qꝛ non comprehẽ dunt eum: nec intelligunt eum omni modo quo in telligi poteſt: ⁊ ideo non intelligunt omnia que re lucent in ipſo: vel omnia que poſſunt ex ipſo proce dere: quod patet per ſimile: qꝛ aliud eſt intelligere centrum totum ⁊ vnitatem totam: aliud eſt intelli gere centrum ⁊ vnitatem totaliter. Nam qui intel ligit centrum ipſum intelligit totum: cum non ha beat partẽ ⁊ partem: cum intelligit vnitatem: in tel ligit eam totam cum partibus careat: non tamẽ in telligitur centrum totaliter niſi intelligantur oĩa q̃ poſſunt ex centro deriuari: non intelligitur vnitas totaliter niſi intelligantur omnes numeri qui poſ ſunt ab vnitate procedere: ⁊ hoc etiam magis ma nifeſte pꝫ in principijs: poteſt enim quis intellige re totum iſtud principiuꝫ: omne totũ eſt maius ſua parte: qꝛ poteſt intelligere ſubiectum ⁊ predicatum huius propoſitionis: non tamen intelliget totaliter

Hoc ſi facto poſ ſet moleſtari ꝓa puc ſi iſta ſim ꝑ fecte cognita ad quã cognitiones raro vl̃ nũq̃ꝫ põt ẽt ꝑuenire. Sco tus dicit ꝙ nõ ꝑ fecte cognoſcimus animaꝫ ſm̃ hoc.

Dicẽ beat⁹ Tho. q.viij. ȯ v̾itate a. ij. ꝙ mod⁹ q̃ res oẽs ſunt ĩ eẽntia diuina magis aſ ſimilant mo quo ſunt effectus ĩ cã q̃ꝫ mõ q̃ ſũt ima gines in ſpeculo. Dic tñ ꝙ ẽt ſi ad eſſet iſta ſcõa ſi tudo ſpeculũ eẽt volũtariũ: vt dĩt Scotus ⁊ alij fa moſi nec aliquid mali ex hoc ſeq retur.

Suballo exactiſ ſime ponit ĩ hoc ꝯſiderationeꝫ in prologo ſniaꝝ

q.i. q̄uo cogſceñs p̄ncipia nāſr: nō ēt nāſr cognoſcit oēs veritates ad q̄s ſe extēdūt: ⁊ cogita bū cū eo.

ipſum niſi intelligat oīmodo quo eſt itelligibile illud principium ⁊ niſi intelligat omnes cōcluſiōes que pñt roborari per ipſum. Sancti ergo in patria: q̄ꝛ vident deum totum: ⁊ non vident ipſum totaliter: non opꝫ ꝙ videant omnia que ſunt in ipſo.

Ad aūt arguebaẗ de Gregorio dōm: ꝙ ſicut vr̄ deus ſic videnẗ oīa: ſi aūt vr̄ viſione compꝛebēdēte tūc ꝯpꝛebēdūtur oīa que ſunt in ipſo: ſed q̄ꝛ ſancti nō ſic vidēt eum: ſed vidēt ipſum

Aliter beatoꝝ.

vt requirit notitia bonoꝝ: ſufficit ꝙ videant oīa q̄ ad beatitudinē requirūtur. Cuius viſiōis pꝛicipes nos faciat ieſus chꝛiſtus qui cum patre ⁊ ſpūſctō ē vnus deus bn̄dictus in ſecula ſeculoꝛum amen.

❡ Exacto pꝛimo quolibetto dn̄i Egidij: Incipit ſecundum quolibettum eiuſdem.

❡ Queſtio. I.

VT queſtiones in nr̄o ſecūdo q̄libetto ꝓpoſite ad debitū oꝛdinez reducantur dicemus ꝙ ī eo querebaẗ de pertinētibus ad totum ens in generali: ⁊ de pertinētibus ad entia in ſpeciali. Circa pertinētia ad totum ens ī generali querebatur vna q̄ſtio. Utruꝫ eſſe in oībus rebus eſſet eiuſdem ſpeciei: querebatur aūt hec qō gn̄aliter ō dō ⁊ de creatura. Utrū eēt eiuſdē ſpēi eſſe dei ⁊ creature: ⁊ etiam de qualibet creatura. Utrū eē vniuſcuiuſqꝫ creature eſſet eiuſdē ſpēi cum eſſe cuiuſcūqꝫ alterius creature. Et arguebaẗ ꝙ ſic: q̄ꝛ eſſe nō differt niſi rōne eoꝛum ī q̄bus recipitur. Eſſe.n. dicit ſummā actualitatem: nec per ſe pōt differre: ſed differt rōne recipiētium: ſed oē tale qō de ſe eſt vnū ⁊ differt rōne recipiētiū ē eiuſdē ſpeciei in oībus ī q̄bus recipitur: ergo ⁊c̄.

In ꝯtrariū eſt: q̄ꝛ hn̄tia eſſe nō ſolum differūt numero: ſed ēt differūt ſpecie ⁊ genere: aut ergo differūt ꝑ ſuā quiditatez: aut per ſuum eſſe: ꝙ autem potius differant ꝑ eſſe q̄ꝫ ꝑ q̄ditatem pꝫ: q̄ꝛ actus eſt q̄ diſtinguit eſſe: eſſe aūt ē dicit magis actū q̄ꝫ quiditas: entia igitur magis diſtinguūtur per eſſe q̄ꝫ per quiditatem: ſed cūꝫ entia differāt aliqua numero: aliqua ſpē: aliq̄ gn̄e: opꝫ ꝙ etiam eſſe per quod differunt entia numero ſpecie ⁊ genere diſtinguatur.

Reſpondeo dōꝫ ꝙ duplici via venari poſſumus ꝙ eē ī omnibus nō ſit eiuſdē ſpēi: vna via ſumitur ex parte entiū hn̄tiuꝫ eſſe: alia ex parte ipſius eſſe quod exiſtit ī entibus. ❡ Pꝛima via ſic pꝫ: reperimus.n. in entibus ſex gradus: vel ſex modos differendi: naꝫ aliqua differūt ꝑꝑ ꝑtibilitatē mãe: vt q̄ꝛ in alia ⁊ alia ꝑte mãe recipitur alia ⁊ alia forma: ⁊ ſic differūt īdiuidua ſubſtātia ꝑ eiuſdē ſpēi ſm ph̄m in libꝛo de celo ⁊ mundo: ideo ī entibus eſt multiplicatio: q̄ꝛ nullū eoꝛum ꝯſtat ex tota mā̃ ſua. ❡ Secūdus modus differendi eſt nō ſoluꝫ ex partialitate mãe: ſed ex maioꝛi ⁊ minoꝛi diſpōne mãe: vt ſm ꝙ eſt mā̃ magis ⁊ minꝰ diſpoſita: recipiẗ ī ea forma magis ⁊ minus ītenſa: vl̄ remiſſa: ⁊ ſic nō pñt differre īdiuidua ſubſtātie: q̄ꝛ forme ſubāles nec intēdūtur nec remittūtur ſm ſe: ſed ſoluꝫ ſꝫ accidētia ſequētia ipſas. Indiuidua aūt accn̄tiū iſto modo differre pñt: vt nō ſolū vnꝰ calor ſit diſtinctus ab alio: q̄ꝛ recipitur ī alia mā̃: ſꝫ ⁊ vnus ē ītenſioꝛ alio: q̄ꝛ recipitur in mā̃ magis diſpoſita. ❡ Tertius modus dr̄ie eſt non ꝑ maioꝛem

Pꝛimo celi cō. xcij. xciij. xciiij. de ḣs nos in.q. nr̄a de īdiuiduatione.

Hoc ho infra diſcutiemꝰ: ⁊ reducimus ad intētum melioꝛeꝫ q̄ poſſit eſſe.

⁊ minoꝛem diſpōnem: ſed ꝑ aliam ⁊ aliam vim: ⁊ ꝑ contrariam diſpōnem: ⁊ ſic differūt ea q̄ ſunt eiuſdē gn̄is: nō.n. eodem mō diſponitur materia ad ſuſcipiēdum albedinem: ⁊ nigredinē: nec ad ſuſcipiēdum caloꝛem: ⁊ frigiditatē: opꝫ.n. q̄ñ eſt alia ⁊ alia rō diſpōnis ꝙ ſit alia ⁊ alia rō foꝛme recepte: pꝛopter qō tales foꝛme eiuſdeꝫ ſpeciei eſſe nō poſſunt. ❡ Quartus modus differēdi ē per habeꝛ ꝯtrariū: et non habere: et ſic differūt coꝛpoꝛa ſupercelestia ab iſtis īferioꝛibus: et talis dr̄ia nō ſolum facit diuerſitatem in ſpecie: ſed ēt in genere. Naꝫ coꝛruptibile et incoꝛruptibile differunt plus q̄ꝫ genere: vt dr̄ in.x. meta. et cōmentatoꝛ in de ſub̄a oꝛbis: vult ꝙ ea q̄ ſunt in ſupcelcſtibus: et in iſtis inferioꝛibꝰ dicūtur eq̄uoce. ❡ Quintus modus differendi eſt per hr̄e mãm: et non hr̄e: et hoc mō differunt ſpūalia a coꝛpoꝛalibus: nam certum eſt ꝙ oē coꝛpus hꝫ mãm: q̄ꝛ opꝫ imaginari mãꝫ in re mota: vt dr̄ in 2ᵒ metaphiſice. et ſi opoꝛtet imaginari materiā in re mota: opoꝛtet imaginari materiaꝫ in re quanta: q̄ꝛ omne quātū poſſumus imaginari ꝙ moueatur: et ꝙ circūſcribatur loco quod eſſe non poſſet niſi haberet mãm. Spūalia aūt mā̃ carent: q̄ꝛ vt dr̄ in 4ᵒ meta. intelligentie ſunt entes pꝛeter omnem materiam: ſenſibilem: ⁊ intelligibilem. Et boetius ait ꝙ nulla ſpūalis ſub̄a alicuius materie innitiẗ fundamento. ❡ Sextus modus differendi eſt per habere mãle: ⁊ nō habere: ⁊ ſic differt deus ab oībus creaturis. Ipſe.n. nec habet materiam: nec aliquid materiale: omnes.n. creature ſaltem hn̄t aliq̄d materiale. Ipſe.n. intelligentie vt hr̄ in de cauſis hn̄t ſuū yleachin.i. ſuū materiale: cū ergo diciẗ q̄cquid differt rōne recipiētiū eſt eiuſdē ſpēi: v ex eſt ſi diuerſitas receptiōis ſit ſolū ex receptione mãe ⁊ nō ex maioꝛi ⁊ minoꝛi diſpōne materie: q̄ꝛ magis ⁊ minus non diuerſificantur in ſpecie: ſed ſi hꝰ diuerſitas ſit ex diſpōne cōtraria ⁊ non ex diſpōne diuerſa ſiue ſit ex habere contrariū ⁊ non habere: vel ex habere materiā: vel nō habere materiā: oꝫ ꝙ talis diuerſitas faciat diuerſitatem in ſpecie: vel etiā in genere: qō ſic pꝫ: ponamus.n. ꝙ aliquis haberet ita magnum naſum ꝙ equaretur vno paruo cruri. Si quis ergo cum aliquo ferro faceret cōcauitateꝫ in illo naſo: ⁊ cum eodem ferro faceret concauitateꝫ in illo crure: q̄ꝛ hꝫ aliam diſpōnem naſus ⁊ crus: cauū ibi ⁊ ibi receptū non eſſet eiuſdem ſpeciei: ſꝫ receptū in naſo eſſet ſimū: ī crure vero rectū: cū ergo ſit tanta diuerſitas in habētibus eſſe opoꝛtet ꝙ eē ibi receptuꝫ valde diuerſificeẗ. ❡ Scd̄a via ad hidem ſumiẗ ex parte ipſius eē qō recipiẗ in entibꝰ: nam cū diciẗ ꝙ q̄cq̄d diuerſificaẗ ex eo ꝙ recipiẗ in alijs eſt eiuſdem ſpeciei: verum eſt ſi illud receptum ſit de ſe determinatum ad ſpeciem: vt q̄ꝛ albedo de ſe eſt determinata ad ſpeciem vbicūqꝫ recipitur eſt eiuſdem ſpeciei: ſed ſi receptum non ſit de ſe determinatum ad ſpeciē non ſic ſe habet. Uidemus enim ꝙ ſanitas ſm ſe non determinaẗ ad ſpeciem: ſed determinatur ex natura ſpeciei: ī qua recipitur: vt q̄ꝛ in complexiōe indiuidui in qua recipitur: aliqua enim equatio humoꝛū eſſet ſanitas in vno animali: quod eſſet infirmitas in alio: quia ſanitas eſt huiuſmodi: ideo licet diuerſificetur ex recipientibus: ipſa tamen non eſt eiuſdem ſpeciei in omnibus: ſed diuerſificatur ſm complexionem ⁊ varietatem recipientium: ſi ergo ſanitas que de

Tex. cō. xxvi. ij. ⁊ iij. c.

Tex. cō. xij.

Pōt elici com. iiij. ⁊ vij. ſꝫ expſſiꝰ. viij me. ꝯ iij.

Libello de duabus nāis ī xp̄o.

Pꝛopōne. ix.

ſe non eſt determinata ad ſpeciem: ſed determinatur ex natura ſpeciei: vel ex complexiōe indiuidui in quo recipitur: ideo non eſt eiuſdem ſpeciei in oībus in quibus exiſtit eſſe: qđ de ſe nec ad genus nec ad ſpecieȝ determinatur: ⁊ diuerſificatur genere ⁊ ſpē ſm diuerſitatem recipientium eſſe.

Argumentum autem in contrariuȝ eſt ſolutuȝ per iam dicta: reliquū aūt argumentū cōcluſionis gratia dimittat̄.

Poſtea querebatur de entibus magis in ſpeciali. Ens auteȝ prima facie diuiditur in ens increatum: ⁊ creatum: in creatorē: ⁊ creaturaȝ: propter qđ aliq̄ querebantur circa deum ⁊ circa perſonas diuinas: aliqua circa creaturas: ſiue circa res creatas. De pſonis autem diuinis querebantur tria: duo de filio: ⁊ vnum de ſpirituſancto. De filio autem querebat̄ quantum ad naturam aſſumptam: illa autem natura aſſumpta pōt comparari ad duo ad eſſe: ⁊ ad agere. Quantuȝ ad eſſe querebatur de illa natura: vtꝝ ſine additiōe actualis cauſe poſſit per ſe exiſtere ſeparata a verbo. Quantum auteȝ ad agere querebatur. Utrum chriſtus ſm ꝙ hō poſſet generare. De ſpirituſancto aūt querebat̄ quantū ad eius proceſſionem. vtrum in illa proceſſione ſit imutabilitas.

¶ Qō. II.

Ad primum autem ſic pcedi tur. Uidetur ꝙ humanitas verbi poſſȝ per ſe exiſtere abſqȝ additione alicuius eſſe. Nam illa natura habet quicquid ē de perfectione nature: ſed de perfectiōe nature eſt eſſe: ergo illa natura habet ſuum proprium eſſe: ergo ſi ſapararetur a verbo ⁊ remaneret ſibi ſuū propriuȝ eſſe poſſet actu exiſtere abſqȝ eo ꝙ adderetur ei aliud eſſe.

In contrarium eſt: qꝛ ſi illa natura poſſet ſubſiſtere abſqȝ additione alicuius eſſe: vel hoc eſſet: qꝛ chriſtus aſſumpſit naturam ⁊ eſſe: vel quia aſſumendo naturam aſſumpſit eſſe. Si primo modo cum natura ⁊ eſſe conſtituant ſuppoſitum: ergo chriſtus aſſumpſit ſuppoſitum. Si autem ſecundo modo tunc idem eſſet natura ⁊ eſſe. Et qꝛ neutrum horum verum eſt: qꝛ nec eſt idem natura ⁊ eſſe: nec chriſtus aſſumpſit ſuppoſitum: conſequens eſt ꝙ illa natura ſm nature curſum non poteſt actu exiſtere niſi ei adderetur actuale eſſe.

Reſpōdeo dicendum ꝙ diſtinguitur tripliciter eſſe: videlicet eſſe eſſentie: exiſtentie: ⁊ ſubſiſtentie. Eſſe autem eſſentie qualiter differat ab eſſe exiſtentie in q̄ſtionibus noſtris de eſſentia ⁊ de eſſe diffuſius diximus: oſtendimus eniȝ ibi ⁊ diximus ꝙ nihil poteſt cauſari niſi quod eſt in potentia ad eſſe: ⁊ hoc modo fit creatio reruȝ: inquantum naturis entium virtute diuina cōmunicatur eſſe: ⁊ hoc modo eſſet annihilatio ſi ei ſubtraheretur eſſe. Reſtat ḡ videre quomodo ſe habeant eſſe exiſtentie: ⁊ ſubſiſtentie: dicemus qdem ꝙ idē eſt eſſe exiſtentie ⁊ ſubſiſtentie: ſed pp aliam ⁊ aliā habitudinē differunt: vel pp aliā ⁊ aliā cōparationem: aliā ⁊ aliā denoīationem recipiunt. Aliter enī dicim⁹ exiſtere ſubām: ⁊ aliter accidentia: ſubſtantia qdem exiſtit: qꝛ habet ſuū propriū exiſtere: ideo dicit̄ per ſe eſſe: qꝛ eſſe per ſe competit ei. Non ē.n. ſubſtantia: loquēdo de ſubſtantia compoſita per eē in alio: vel per eſſe alterius, ſed per ſuuȝ eſſe ꝓpriū: accidentia aūt exiſtunt non ꝙ habeāt per ſe eē: nec ꝙ habeant proprium exiſtere: ſed qꝛ ſunt in exiſtente: ⁊ exiſtunt per exiſtere ſubiecti: ſubſtantia ergo ꝑ ſuum eſſe exiſtit ⁊ ſubſiſtit: accidentia vero ꝑ illud idem eſſe: ⁊ per illud idem exiſtere exiſtunt: ſed nō ſubſiſtunt: idem eſt ergo eſſe exiſtētie ⁊ ſubſiſtētie: ſed aliter ⁊ aliter accipitur: vt ſic ⁊ ſic: qꝛ vt tale eſſe comparatur ad ſubſtantiam eſt exiſtentie ⁊ ſubſiſtētie: prout vero cōparatur ad accidens eſt exiſtentie: ſed non ſubſiſtentie: ex hoc ergo apparet quid ē natura: ⁊ quid ſuppoſitum in creatis rebus: naȝ natura dicit ipſam eſſentiam creature: ſuppoſitū autē ſm quoſdam dicit ipſam eſſentiam non excludentem eſſe: ſm alios vero dicit ipſam eſſentiam includentē eſſe: ⁊ qꝛ includere actū abijcere hoc eſt pfici ꝑ actū vel pfici ꝑ eſſe: ideo dicere poſſumus ꝙ ſuppoſitum dicit ipſam eſſentiam: vt eſt perfecta ꝑ eē: ex hoc etiaȝ apparere poteſt ꝙ natura habet rationem partis: ⁊ ſuppoſitum rationem totius: apparet etiam ex hoc ꝙ omnia alia ſunt in ſuppoſito: naȝ natura eſt in ſuppoſito: qꝛ habet rationeȝ partis reſpectu ſuppoſiti: ⁊ qꝛ partis nō eſt per ſe exiſtere: ſȝ exiſtit in toto: nā non per ſe exiſtit: ſed exiſtit et hȝ eſſe per hoc ꝙ eſt in ſuppoſito: ipſum autē totū ꝑ ſe exiſtit: omnia aūt alia ſunt in toto: ideo ipſum ſuppoſitū ꝑ ſe exiſtit: omnia aūt alia vt nā et eſſe et etiam accidentia ſunt in ſuppoſito: ex hoc etiam apparet: qd eſt eſſe in ſuppoſito: qꝛ ē nō habere eſſe: ſed ꝑ ſe exiſtere ⁊ habere eſſe ſuppoſiti: hoc ergo modo poſſum⁹ intelligere quomodo natura humana fuit aſſumpta a verbo: et quomodo habet eē in verbo: qꝛ exiſtit ꝑ eſſe verbi: in alijs eniȝ hominibus natura exiſtit per eſſe creatum: ideo in alijs hominib⁹ natura et eſſe faciūt ſuppoſitum creatū: ſed in chriſto natura humana exiſtit per eſſe icreatū: propter qđ in chriſto non eſt niſi ſuppoſitū increatū. Sicut ergo ſi albedo deberet ſeparari a ſubiecto non poſſet per ſe exiſtere niſi ei cōmunicaretur aliquod eē: vl niſi ſepararetur cū eſſe qđ habet in ſubiecto. qꝛ eēntia creata non poteſt exiſtere ſine eē: nunc autē exiſtēs in ſubiecto exiſtit. qꝛ eſt in exiſtēte et exiſtit ꝑ eē ſubiecti: ſic ſi humana natura deberet ſeparari a ſuppoſito verbi. tunc faceret ſuppoſitum et exiſteret per eſſe propꝛium: nunc auteȝ coniuncta verbo exiſtit per eſſe verbi. Dicemus eniȝ illud de ſuppoſitis diuinis reſpectu ſuppoſitorum creatoꝝ: qđ dicimus de natura diuina reſpectu creatarum nārū. nā ſicut nā diuina poteſt ſupplere vicem cuiuſlibȝ nāe create. qꝛ pōt ſine natura creata quicqd pōt cū tali natura. ſic ſuppoſitū diuinū poteſt ſupplere vicē cuiuſlibet ſuppoſiti creati. qꝛ quicquid pōt mediante ſuppoſito creato. totuȝ poteſt ſine ſuppoſito creato. Sicut ergo deus in alijs hominib⁹ ſuſtētat naturam humanam mediante ſuppoſito creato. ſic poſſet facere ꝙ quelibet perſona diuina acciperet in ſe nām humanā. vel quācūqȝ aliā nām. et ſuſtentaret eaȝ in ſeipſa abſqȝ alio ſuppoſito creato. H ḡ mō verbū caro factū eſt: ſiue hoc modo dei filius fact⁹ eſt hō. qꝛ ipſe filius dei accepit humanā naturā i ſe ipſo: et ſuſtentat eam in ſeipſo abſqȝ alio ſuppoſito creato. Dicam⁹ ḡ ꝙ oīs nā exiſtit. aut qꝛ eſt ipſum eſſe. vel qꝛ eſt coniuncta alicui eſſe. natura auteȝ q̄ exiſtit q̄ eſt ipſum eſſe eſt ſola natura diuina. ſed na

Hoc pōt trāſire licet alij ⁊ ſubtiles exiſtētiā eiū ꝓpriaȝ tribuant accñtibus ſicut ⁊ eſſentiaȝ: ſȝ forte nō minus ſubtile eſt ⁊ dē exiſtentiā hoꝝ ꝓpriam cōicari a ſbā: qꝛ vt ex ſe ſunt pñtia ⁊ modi icōpleti. ita ēt aliūde mutuent eſſe ⁊ qdditatē: de ſbā in nota aliaȝ rōnem a Boetio de duab⁹ nāis in xpo ꝙ ſoleat a ſbālibus ēt ponit: ⁊ ꝑ dclaratiōe oīum fere que ponit de illis noīb⁹ ibi: recurre ad doctorē noſtrū. xxiij. di. perſmi: oia egregie ⁊ ſerio declarantē ⁊ nō dȝ eē modicum hoc ibi.

tura que exiſtit que eſt coniuncta alicui eſſe eſt oīs
natura creata. In alijs ḡ hominib⁹ ⁊ etiā in xp̄o na
tura humana exiſtit:q̄ꝛ eſt coniuncta alicui eſſe:ali
ter tñ ⁊ aliter:q̄ꝛ in alijs hominib⁹ natura eſt ꝯiun
cta eſſe creato ⁊ ſuſtentat̄ in ſuppoſito creato:ſed in
xp̄o natura humana eſt ꝯiuncta eſſe increato ⁊ eſſe
diuino ⁊ ſuſtentat̄ in ſuppoſito increato:ſiue in ſup
poſito diuino:ꝓpter qd̄ bene dictū eſt ꝙ natura hu
mana in xp̄o nō eſt accn̄s:ſ3 hab3 quendam modū
accn̄tis:q̄ꝛ ſicut accidens nō cōſtituit aliqd̄ ſuppoſi
tū ſed ſuſtentatur in ſuppoſito iam ꝯſtituto in eſſe.
⁊ hoc modo exiſtit per eſſe ſuppoſiti:ita ꝙ accidēs
nō eſt exiſtens:niſi q̄ꝛ eſt exiſtentis.ſic humana na
tura in xp̄o non cōſtituit aliqd̄ ſuppoſitū:ſed ſuſtē
tatur in ſuppoſito diuino iam ꝯſtituto in eſſe:⁊ exi
ſtit per eſſe illius ſuppoſiti. ꝙ aūt humana natura
in xp̄o habeat modū accidētis ſatis īſinuat nobis
apl̄s ad Phil. vbi loquēs de xp̄o appellat humanā
nām habitum dicens. In ſimilitudinem hominū
factus:⁊ habitu inuentus vt homo.ſic itaq3 in xp̄o
eſt vnum ſuppoſitum.ſ.diuinum ſiue ſuppoſitū in
creatū vt omnia dicta ſanctoꝝ canunt.⁊ in illo ſup
poſito diuino ab eterno ꝓducto per eius eſſe ſuſtē
tatur natura humana quā accepit in tēpore.Cu3 er
go querit̄ ſi natura humana ſepararet̄ a v̄bo vtru3
cōmunicaret̄ ſibi aliqd̄ aliud eſſe.p3 ꝙ natura hu
mana nō poteſt exiſtere niſi ſit ꝯiuncta alicui eſſe.
Si ergo ſepararet̄ a verbo iam nō exiſteret per eē
verbi:⁊ iam nō ſuſtētaret̄ in ſuppoſito verbi. opor
teret ergo ꝙ deus cōmunicaret ſibi aliqd̄ eſſe crea
tum.⁊ hoc modo cōſtitueret aliqd̄ ſuppoſitu3 crea
tum ⁊ ſuſtentaret̄ in ſuppoſito creato. Na3 ſicut B
eſt humanā nām in verbo exiſtere per eſſe verbi:⁊
nō facere ſuppoſitu3 ꝓprium ſed ſuſtentari in ſup
poſito verbi.Sic hoc eſſet humanā nām ſeparari a
verbo ipſam exiſtere per eſſe ſuu3 ⁊ facere ſuppoſi
tum ꝓpriu3:⁊ ſuſtentari in ſuppoſito illo.

Cap. ij.

Ad argumentum in cōtrariu3 dicē
dum eſt:ꝙ illa na
tura in xp̄o habet quicquid perfectiōis eſt per am
plius ⁊ ꝑfecti⁹ plus q̄̄ habeat quecūq3 alia natura
in quocūq3 alio hoīe. Nam humana natura in xp̄o
exiſtit per eſſe diuinū ⁊ per eſſe increatū qd̄ eſt exi
ſtere multo nobilius ⁊ nobis inenarrabile: cū non
ſimus digni corrigiam calciamenti ſoluere.que eſt
aūt corrigia ⁊ qd̄ eſt ligamentu3 vniens hoc calcia
mentu3 ⁊ hāc humanā nām v̄bo.nō plene narrare
poſſumus:ſ3 balbutiendo dicimus ꝙ iō eſt ꝯiūcta
v̄bo:q̄ꝛ ſuſtentat̄ per eē verbi. In alijs aūt hoībus
ſuſtentat̄ nā hūana per eē creatū qd̄ eſt multo igno
bilius ⁊ īperfectius q̄̄ eē diuinū. Qō III.

Si pſona verbi nā3 nō addat ni ſi incōicabilitatē ⁊ negationē: vt Occham cre dit p°.q.iij.⁊ q̄ libeto.iiij.q.vij tā certū ē in do bdiſſe qcq̄d poſſimu3 in ea dicē ꝑfectionē:⁊ non ē difficile: ⁊ nic pſequere cū ſolutiōe doctoris.

SEcundo queritur de humana
natura in xp̄o quātu3
ad agere:⁊ eſt queſtio. Utrum xp̄s po
tuerit generare.⁊ videt̄ ꝙ nō.q̄ꝛ gene
rans dat genito tale eē quale ipm̄ eſſe
h3.ſ3 xp̄s h3 eē diuinū:⁊ nā humana in ipſo exiſtit
per eē diuinū.ḡ ſi genuiſſet cōicaſſet alteri eē diui
nū.ergo genuiſſet deū:qd̄ eſt impoſſibile.

In contrarium eſt:q̄ꝛ agere eſt ſuppoſi
torū.ſuppoſitū ergo ha
bens in ſe aliquā nām pōt exercere opera illi⁹ nāe.
xp̄s ergo habēs in ſe nām hūanā potuit generare ⁊
alia facere que feciſſet ⁊ alius homo vel aliud ſup
poſitū humanū habēs in ſe humanā nām.

Reſpondeo dicēdu3 ꝙ iſta queſtio que fit
de generare poſſet fieri d̄ alijs
actibus:vt vtrū xp̄s potuerit mentiri.ſic eni dicit̄
Jo.8.Si dixero:q̄ꝛ nō ſcio eū ero ſimilis vobis mē
dax.Si ergo quereret̄ vtrū xp̄s loq̄ns de patre po
tuiſſet dicere iſta verba nō ſcio eu3:plana eſſet re
ſponſio.Diceret̄ eni3 ꝙ aliud eſt querere vtrū xp̄s
habuerit potentiam ad formandū quecūq3 verba.
⁊ aliud vtrū potētia illa potuerit vti ad formandū
v̄ba mēdacij. Habuit eni xp̄s mētū vel dentes lin
guā3 guttur:⁊ alia inſtr̄a naturalia per que poterat
formare quecunq3 verba.indecēs tamē erat ꝙ illa
potētia vteretur ad formandū verba mēdacij:⁊ q̄ꝛ
nimiū indecens in tanta ſanctitate debet reputari
vt impoſſibile:ideo poſſumus ꝯcedere ꝙ ipoſſibi
le erat eu3 vti lingua ſua ad formandū verba men
dacij.Sic ⁊ in ꝓpoſito habuit enim completa mē
bra per que quis poteſt exercere generatiōis actū.
tamē q̄ꝛ indecēs erat eū vti membris illis ad tale3
actū:q̄ꝛ qd̄ eſt indecēs in tali hoīe debet pro impoſ
ſibili reputari:ideo poſſumus ꝯcedere eu3 genera
re nō potuiſſe.i.nō decuiſſe. Poſſumus aūt aſſigna
re q̄tuor rōnes quare eu3 non decuiſſet talis actus
iuxta quatuor que xp̄s in ſe aſſumpſit de q̄tuor ſta
tibus humane nature. Recitat enim magiſter.16.
diſ.tertij libri.ꝙ xp̄s de omni ſtatu hominis aliqd
accepit.Status aūt hoīs ſm̄ ipm̄ ſunt q̄tuor.Unus
ante pctm̄ qui pōt dici ſtatus innocētie. Alius poſt
pctm̄ qui eſt ſtatus nature corrupte.Terti⁹ in gra
tia qui eſt ſtatus nature reparate.Quart⁹ in viſiōe
aperta ⁊ in gloria qui erit ſtat⁹ nāe glorificate.De
p̄mo ſtatu xp̄s accepit imunitatem peccati ⁊ origi
nalem iuſticiam.de 2° ſtatu accepit carnem paſſibi
lem ⁊ mortalē.de 3° accepit plenitudinē gratie. de
4° accepit viſionē apertā:q̄ꝛ fuit ſimul viator ⁊ cō
prehenſor.ſm̄ has quatuor vias venabimur ꝓpoſi
tu3 ꝙ indecēs fuiſſet xp̄m vti mēbris ſuis ad gene
ratiōis actū. ¶ Prima via ſic p3.nā ſi xp̄s habuit
imunitatē peccati ⁊ originalē iuſticiā oēs vires in
feriores in eo erāt ſubdite rōni vt nihil in eo agere
tur niſi qd̄ ratio cōſulebat.ratio aūt ſemper depre
cabatur ad optima. Nō eni ſolū dictat ratio fugiē
dum eſſe omne malu3 ⁊ agendū eſſe omne bonū:ſ3
etiam dictat potius adherendū eſſe bono ſm̄ cōſi
lium q̄̄ bono ſm̄ indulgentiā: ⁊ bono ſimpl'r q̄̄ bo
no huic.qcq̄d aūt fuiſſet in ſtatu innocētie:⁊ q̄liter
fuiſſet gnātio dimittamus. In ſtatu tñ in quo nūc
ſumus ſ3 apl̄m ad Coꝛ.7.Status virginitatis eſt
ſtat⁹ ſm̄ ꝯſiliū.iuxta apl̄i ſn̄iam ibidē. De v̄ginib⁹
aūt preceptum domini nō habeo:cōſilium aūt do.
Status aūt carnalis copule eſt ſtatus indulgentie
iuxta eundē ibidem ꝓpter noſtrā incōtinētiā:hoc
aūt dico ſm̄ indulgentiā. Rurſus ſtatus virginita
tis eſt quid bonū ſimpl'r.iuxta apl̄m ibidem bonū
eſt homini mulierem non tangere. copula aūt car
nalis eſt bonū huic vel illi qui non poteſt ꝯtinere:
eteni cum p̄us dixiſſet apoſtolus. bonū eſt homini
mulierem nō tangere.ſtati3 ſubdit. ꝓpter fornica
tionē aūt vnuſq̄ſq3 homo ſuā vxorē habeat. ſimpl'r
ergo bonum eſt homini mulierem non tangere. ta
mē ꝓpter fornicationē cauenda3 illi qui nō pōt cō
tinere bonū eſt ꝙ habeat ſuā. Indecens ergo fuiſ
ſet in xp̄o:in quo oīa ſm̄ rōne3 agebant̄:ꝙ ipſe per
apl̄m ſuū dediſſet de v̄ginitate ꝯſiliu3 alijs: quā in
ſe nō obſeruaſſet.nō ḡ cepiſſet facere ⁊ docere: ⁊ q̄ꝛ

Seuerin⁹ Boetius de duab⁹ naturis in xp̄o ad/ dit in p°ſtatu nō mō nō peccaſſe aut peccare voluiſſe ipm̄ Adā: ſ3 nec peccar̄ potuiſſe. Aliqui q̄runt an peccare venial'r potuiſſ3 xp̄s ridēdo flen do vt pueri faciūt. dico ꝙ non cū bt̄o Policarpo ad ſmirneos.

Hieronym⁹ aduerſus Iouinianum.

nimia idecētia erit in eo. impoſſe ergo ⁊c. ¶ Scḋa
via ad hoc idem ſumiẗ ex eo ꝙ de 2°. ſtatu accepit
carnē paſſibilē ⁊ mortalē. naȝ ſic aſſumpſit ipſe na-
turam paſſibilem: ꝙ ipſa natura nō patiebatur. nā
ſicut natura nō hȝ per ſe eē: ita nec habet per ſe age
re: nec per ſe pati: ſȝ pōt eſſe ratio actiōis ⁊ paſſiōis.
nō ergo debemus ↄcedere ꝙ humana natura pate-
reẗ in xpo: ſȝ ꝙ ipſe dei filius patiebaẗ ſȝ humanā
nām. vn̄ Damaſ. 3°. lib° ca. 34. de crucifixione ⁊ paſ
ſione ait. Qz nō nature hoc fuit ſȝ hippoſtaſeos. vn-
de ↄcludit ibidē ꝙ ipſe xps paſſus eſt. ipſe ergo dei
fili⁹ exiſtēs in duab⁹ naturis: non paſſus eſt in dua-
bus naturis: ſȝ altera tm̄. omnes ergo actiōes ⁊ paſ-
ſiones que gerebanẗ circa perſonā xpi attribuēde
erāt ipſi ſuppoſito ⁊ ipſi dei filio. ex hoc autē argui
pōt ꝙ nō decebat eū dare operam carnali genera-
tiōi. ¶ Tertia via ad hoc idē pōt ſumi ex eo ꝙ de
3° ſtatu accepit plenitudinē gratiarū. naȝ cū ſtatus
virginitatis dignior ſit ꝙ̄ ſtat⁹ carnalis copule: ipſa
plenitudo gratiarū que fuit in xpo nos docet ꝙ nō
decebat euȝ dare operam carnali copule. ¶ Quar
ta via ad hoc idem ſumiẗ ex eo ꝙ accepit de 4°. ſta
tu: vt qꝛ accepit viſionē apertā: in illo eni ſtatu per
Mathei. xxij. ſniam euangelij: nec nubent: nec nubenẗ: ſed erunt
ſicut angeli dei in celis. Nō ergo decebat xpm qui
iam erat cōprehēſoꝛ ꝙ ipſe intēderet carnali copu
le. argumēta tamē ambo ſunt ſophiſtica.

Ad primum ergo cū arguitur ꝙ ſi xps ge-
neraſſet cōicaſſet genito eſſe
diuinū: ⁊ ita ingeneraſſet deū. dici debȝ ꝙ nō ſequi
tur. ſi eni ſm humanā nām genuiſſet cū illa huma
na natura habeat eſſe per eſſe verbi: ⁊ ſuſtentareẗ
in ſuppoſito diuino nō ꝑpter hoc genuiſſet huma-
nā nām habentē eſſe per eſſe diuinū: nec ꝑpter hoc
genuiſſet ſuppoſitū diuinū. Nam cū generans trāſ
mittit nām: ⁊ tranſmittēdo nām dat formā conſe-
quentē tranſmutationē illam: ⁊ dando formaȝ dat
eſſe qḋ fluit a forma: ⁊ qḋ cauſaẗ ab ipſa. nāle ġ eſt
ꝙ generans cū dat formā ꝙ det eſſe ſm illam for-
mā: iō ſi xps genuiſſet ſm nām humanā genuiſſet
ſuppoſitū in natura humana. nāle ergo eſt ꝙ ſic ge
nuiſſet ſuppoſitū in natura creata ita dediſſet ei eē
creatū. potuiſſet aūt miraculoſe aliq̄ ꝑſona diuina
aſſumere naȝ illā ad quā terminata fuiſſet illa gnō.
nālr tm̄ xps genuiſſet purū hoieȝ ⁊ nō deū hoieȝ.

Ad illud aūt qḋ obijciebaẗ in cōtrarium ꝙ
actiōes ſunt ſuppoſitoꝝ. ⁊ ꝙ ſuppo
ſitum verbi habēs in ſe nām humanā poterat age-
re oīa que erant ſm nām illam. pȝ ſolutio per iam
dicta: qꝛ ſicut xps habuit linguam per quā poterat
oīa verba formare: tm̄ qꝛ indecens erat ꝙ per illaȝ
linguā formarenẗ verba mēdacij: ideo dicimus eū
nō potuiſſe mētiri: ita habuit mēbra per q̄ exerceẗ
gnātio: tm̄ qꝛ nō decebat eū exponere mēbra illa ta
li opi: iō eo mō quo nō poterat idecētia facere dici-
mus ipm generare nō potuiſſe. Qō. IIII.

TErtio querebaẗ de ꝑceſſione ſpi-
ritusſancti. Utrȝ ꝑcedat im
mutabilr a patre: ⁊ videẗ ꝙ non. Qꝛ qḋ
ꝑcedit per modū voluntatis eſt volun-
tariū: ſȝ qḋ eſt voluntariū nō eſt nec̄iuȝ.
Sed ꝑceſſio ſpūſancti eſt per modū voluntatis. ġ
eſt voluntaria ⁊ per ↄſequens nō neceſſaria.

In contrarium eſt: qꝛ ꝑceſſio illa non
poteſt non eē. ergo ne-
ceſſaria ⁊ immutabilis.

Reſpondeo dicēdum ꝙ per ea que ſunt in
nobis datur nobis aliq̄ via ad
intelligēdū ea que ſunt ſupra nos. videamus ergo
in nobis vtrū aliq̄ de neceſſitate volumus: ⁊ ſi vo
lumus aliqd de neceſſitate: vtrū illud velimus im
mutabilr: per hoc. n. iueſtigare poterimus quō ali-
qua deus velit de nec̄itate ⁊ imutabilr. ex hoc etiā
aperieẗ nobis quō ꝑceſſio ſpūſancti ſit neceſſaria:
⁊ imutabilis. ¶ Propter qḋ ſciēdū eſt ꝙ nos aliq̄
de neceſſitate volumus. Nam quilibȝ de neceſſita
te vult eē beatus: vt ꝓbat Aug. 13. de tri. c. 3. ⁊. 4. ſi- Indiget diſcuſ-
cut enim ꝑncipia ſunt per ſe nota ita beatitudo eſt ſione per ſe: ⁊ vi-
a nobis per ſe volita. Sicut ergo nō poſſumus per debimus meli⁹
intellcm̄ nō aſſentire ꝑncipijs cū nobis offerūtur: quolibeto. v. q. vi.
ita nō poſſumus per voluntatē nō velle beatitudi-
nē cuȝ de ea cogitamus. Illud eniȝ qḋ eſt ex omni
parte malū de neceſſitate reſpuim⁹: qꝛ nullus vult
eſſe miſer. illud aūt qḋ eſt ex omni parte bonuȝ de
neceſſitate volumus: qꝛ quilibȝ vult eſſe beatus. il
lud aūt qḋ eſt ex aliq̄ parte bonū ⁊ ex aliq̄ non bo-
nū forte qꝛ habȝ aliquā amaritudinē vel grauita-
tē annexaȝ poſſumus velle ⁊ nō velle beatitudinē.
ergo de neceſſitate volumus: ſȝ nō eam imutabili-
ter volumus. Immo nobis cōtingit tripliciter mu
tatio circa ipſaȝ. vna ex parte temporis. alia ex ꝑte
obiecti. 3° ex parte modi volendi. Ex parte tempo
ris quidē: qꝛ non ſemꝑ volumus. vnde licȝ quilibȝ
de neceſſitate velit eē beat⁹: non tm̄ ſemꝑ eſt in hoc
actu volendi: qꝛ nō ſemꝑ de hoc cogitat. Secunda
mutabilitas eſt ex parte obiecti: qꝛ licȝ omnes ve-
lint eſſe beati: nō tamē oēs in eodē beatitudinē eē
ponunt: ſȝ aliqui in diuitijs: aliqui in voluptatib⁹:
aliqui in vno: aliqui i alio. Tertia mutabilitas cō-
tingit ex parte modi volendi: quia licȝ de neceſſita
te quilibȝ velit eſſe beatus: non tm̄ vult batitudinē
ſimplr poſtq̄ȝ non vult agere ea per que poteſt bea-
titudinem cōſequi. Sicut ergo infirmus vult ſani-
tatē ſimplr ſi vellet ſumere potionē amaram. poſt-
to ꝙ alia via non poſſet ſanitatē acqrere: ſic ex quo
quedā difficultas eſt in his per que acquiriẗ beati-
tudo: ſi nolumus illa difficilia pati nō dicimur ſim
pliciter beatitudinē velle. Nō. n. ſimplr volumus
finem niſi velimus ea ꝑ que neceſſe eſt nos ↄſequi
finē. Omnia aūt iſta cōtingunt: qꝛ temporalitas ca
dit in cogitatione noſtra. Etenim noſtruȝ intellige
re fit cū cōtinuo tempoꝛe: vt diciẗ in lib° de memo
ria. Eſt enim in noſtra cognitione quidā diſcurſus
quoddam ꝑus ⁊ poſterius: qꝛ prius intelligimus in
potētia q̄ȝ in actu: prius ſub mō confuſo q̄ȝ ſub mo-
do diſtincto: ita etiā quidā modus tēpoꝛalitatis ca
dit in cōſecutionē finis: qꝛ ſicut ea que fiunt in tꝑe
vadunt de imꝑfecto ad ꝑfectum: ita ⁊ cognitio no-
ſtra ⁊ ↄſecutio finis in nobis de imperfecto ad per-
fectū ꝑcedant de cognitione: cū iam diximus quō
ſic ſe habet. Nam ꝑcedere de potētia ad actum de
ↄfuſo ad diſtinctū eſt ꝑcedere de imꝑfecto ad per-
fectū. Qꝛ etiā ſic fiat in habēdo finē pȝ. Nā licȝ pri-
us velimus finē q̄ȝ ea que ſunt ad finē: nō tamē cō-
ſequimur nec habemus finem niſi per ea que ſunt iij. ethico. ca. iij.
ad finē. Unde ⁊ cōmuniter diciẗ ꝙ licȝ in volēdo
finis ſit prioꝛ his que ſunt ad finē: in cōſequēdo tm̄
⁊ habēdo ea que ſūt ad finē ꝑcedunt finē. prius ergo
adipiſcimur ea que ſunt ad finē: vt potionē q̄ȝ ipm
finē vt ſanitatē: ex hꝰ igr̄ in ↄſecutiōe finis ꝑcedim⁹

de impfecto ad perfectuʒ:qꝛ quãdo habemus ea q̄
ſunt ad finē habemus finē in ſpe ꝛ impfecte.quan
do aūt iam adepti ſumus ipm̄ finē habemus ipm̄
in re ꝛ pfecte.illi aūt tres modi imutabilitatis q̄s
aſſignauimus in volēdo beatitudinē noſtrā ex his
oriunt̄:qꝛ pcedimus de impfecto ad perfectū taʒ
in cognitione q̄ʒ in ꝯſecutione finis:vt qꝛ in cogni-
tione finis pcedimus de impfecto ad pfectum:qꝛ
ṗus cognoſcimus in potētia q̄ʒ in actu:accidit mu-
tabilitas in volendo beatitudinē ex parte tēporis:
vt nō imutabiliter velimus beatitudinē:qꝛ nō ſem
per ſumus in actu volendi eaʒ:nec ſemp actu cogi-
tamus de ipſa. ❡ Rurſus:qꝛ in cognoſcēdo ꝛ volē
do nō ſoluʒ pcedimus de impfecto ad perfectū:qꝛ
pcedimus de potētia ad actum:ſʒ etiam qꝛ pcedi-
mus de cōfuſo ad diſtinctū:ideo accidit ibi muta-
bilitas ex parte obiecti. Nam in generali ꝛ ſub mo
do cōfuſo oēs dicunt ſe idem velle:qꝛ oēs cōcedūt
ſe beatitudinē velle.in ſpāli aūt ꝛ ſub modo diſtin
cto magna eſt differētia inter volentes beatitudi-
nē:qꝛ aliqui volunt diuitias:aliqui honores:aliqui
voluptates:aliqui aliud ꝛ aliud ſʒ ꝙ in alio ꝛ alio
beatitudinē ponunt. ❡ Tertius aūt modus muta
bilitatis:qꝛ ꝛ ſi beatitudinē actu volumus ꝛ ſi eaʒ
diſtincte ꝛ in ppria forma volumus ꝙ nō pꝑter h̄
eam ſimplr̄ volumus.ſumit̄ ex eo ꝙ nō ſoluʒ in co
gnitione:ſʒ etiā in ꝯſecutione pcedimus de imper
fecto ad perfectū:vt qꝛ nō ꝯſequimur finē niſi per
ea que ſunt ad finē:qꝛ poſſumus nō velle ea q̄ ſunt
ad finē.dicimur ex hoc nō ſimplr̄ velle finē:vt qui
nō vult potionē dicit̄ nō velle ſimplr̄ ſanitatē:ſed
ſi vellemus ea que ſunt ad finē nō pꝑter finē acq-
rendū:ſʒ ſolū pꝑter finē cōicandū:dato ꝙ non vel-
lemus ea que ſūt ad finē nō pꝑter hoc minus vel-
lemus finē:qꝛ hoc poſito ea que ſunt ad finē nō de-
ſeruirent nobis in acquirēdo finē:ꝛ hoc poſito nō
hēremus ṗmo finē in ſpe ꝛ impfecte ꝛ poſtea in re
ꝛ perfecte.oēs ergo iſte mutabilitates circa volen-
do beatitudinē ſumunt̄ ex eo ꝙ ſunt in nobis que-
dā tēporalitates vt appellemus temporalitatē mo
dū pcedendi de iperfecto ad perfectū. Nā vt dice
bamus hūc modū tenēt oīa que oriunt̄ in tp̄e vno,
beatitudinē ergo noſtrā ꝛ ſi de neceſſitate volumꝰ:
hoc tamē nō eſt ſimplr̄:qꝛ nō imutabili voluntate.
❡ His aūt prelibatis viaʒ habemus ad inueſtigā
duʒ quō pceſſio ſpūs ſci ſit nečia ꝛ imutabilis non
obſtāte ꝙ pcedat a deo patre ꝛ filio per modū vo-
luntatis:qꝛ voluntas dina ſuaʒ bonitatē ꝛ beatitu-
dinē vult nečio ꝛ imutabilr̄:q̄ʒuis voluntas noſtra
ſuā beatitudinē velit nečio:nō tn̄ ſimplr̄:qꝛ nō im-
mutabilr̄.Dicemus ergo ꝙ ſicut deꝰ itelligendo ſe
generat verbū:ita volēdo ꝛ diligēdo ſuā bonitatē
ſpirat ſpm̄ſcm̄:ꝛ qꝛ nečio ꝛ imutabilr̄ diligit:ꝛ vult
ſuā bonitatem:iō pceſſio ſpūſſancti eſt neceſſaria ꝛ
mutabilis.oīs eni natura itellectualis nec neceſſa-
rio vult beatitudinē ſuā:ſʒ ſi non vult eaʒ de neceſ
ſitate ſimplr̄ nec imutabilr̄:hoc eſt qꝛ in cognoſcē-
do ꝛ volendo:ꝛ etiā in ꝯſequēdo beatitudinē illaʒ
pcedit de iperfecto ad pfectū:vt qꝛ ṗus cognoſcit
ꝛ vult ſub mō cōfuſo q̄ʒ ſub modo diſtincto:vel qꝛ
ṗus cōſequitur ea que ſunt ad finē q̄ʒ ipm̄ finē. In
deo aūt nihil horꝫ eſt. Nō.n.deus pcedit de poten
tia ad actuʒ nec de ꝯfuſo ad diſtinctū:ꝛ iō nō vult
alia a ſe pꝑter ſuā beatitudinē acquirēdā:ſʒ pꝑter
ſuā bonitatē eis cōicandā:iō ſi nihil aliud a ſe vel-
let nō pꝑter hoc minus ſuā bonitatē vellet.neceſſa
rio ḡ ꝛ imutabilr̄ vult ſuā bonitatē ꝛ beatitudinē:ꝛ
qꝛ eā volendo ſpirat ſpm̄ſcm̄.iō pceſſio ſpūſſancti
neceſſaria ꝛ immutabilis dici dʒ:qui ḡ hn̄ videt:in
deo nō eſt tēporalitas.i.nō eſt ibi pceſſus de imper
fecto ad pfectū:manifeſte cognoſcit pceſſionē ſpi-
rituſſancti nečiam ꝛ imutabilē eſſe.hanc aūt innuit
Aug.15.de trini.c.26.qui ex dr̄is voluntatis noſtre
ad voluntatē diuinā oſtendit pceſſionē ſpūſſancti
nečiam ꝛ imutabilē eſſe. Nā cū ipſe ṗus ibidē oſtē
diſſet humanā mentē ꝛ voluntatē pcedere tempo
raliter de iperfecto ad perfectū:poſtea loquens de
deo ait.nō pñt aūt prorſus iſta queri tēpore niſi vel
ex tēpore incohatur vel ex ꝯſequēti pficiat̄ in tp̄e.
q̄propter vt ait qui pōt itelligere ſine tp̄e gn̄ōnem
filij de pr̄e:itelligit pceſſionē ſpūſſancti de vtroq̄ʒ
imutabilr̄ pcedere. Ex his aūt apparere pōt:qua-
re ſpūſſanctus imutabilr̄ pcedit. Creatura aūt mu
tabiliter cū vtraq̄ʒ procedat per modū volūtatis.
nam deus de neceſſitate ꝛ imutabiliter vult boni-
tatem ſuam:non autem de neceſſitate vult bonita-
tes alias:ſed ſi nullam aliam bonitatem vellet ni-
ſi bonitatem ſuaʒ ſpiraret ſpiritūſcm̄. Si v̄o nullo
modo vellet bonitates alias nec principaliter nec
ex conſequenti non produceret creaturam:ꝛ qꝛ bo
nitatem ſuam vult de neceſſitate. bonitates auteʒ
alias poteſt velle ꝛ nō velle:ideo vt cōmuniter po
nitur productio ſpirituſſancti eſt neceſſaria:nō aūt
productio creature. ❡ Eſt auteʒ diligenter notan-
dum ꝙ ſi deus vellet bonitates alias propter ſuaʒ
bonitatem ꝛ beatitudinem acquiredam ſicut nos
volumus ea que ſunt ad finem propter acquiren-
dum finem:tunc deus nō volendo bonitates alias
non vellet ſimpliciter ſuam beatitudinem ꝛ boni-
tatem:ſicut infirmus non volendo potionem non
vult ſimplr̄ ſanitatem:ſed quia vt dictum eſt deus
non vult bonitates alias propter bonitatem ſuam
acquirendam:ſed bonitatem ſuam eis cōmunican
dam:ſiue velit ſiue non velit bonitates alias ſemp
ſimpliciter:ꝛ de neceſſitate vult bonitatem ſuam.
Proceſſio ergo ſpirituſſancti ſimpliciter eſt neceſ-
ſaria ꝛ imutabilis. Dicamus ergo ad maiorem de-
clarationem propoſiti. Qꝛ deꝰ vult bonitatem ſuā
naturaliter. bonitates autem alias pōt velle ꝛ nō
velle.per modum ergo voluntatis pcedit ſpirituſ-
ſanctus prout volūtas accipitur vt natura. per mo
dum auteʒ voluntatis producitur creatura prout
voluntas accipitur vt volūtas.natura igitur vt na
tura eſt ratio producendi filiuʒ. voluntas vt natu-
ra eſt ratio producendi ſpiritumſanctuʒ. voluntas
autem vt voluntas eſt ratio producendi creaturā.
inde eſt ergo ꝙ filius ꝛ ſpirituſſanctus procedunt
immutabiliter ꝛ ab eterno.creatura autem muta-
biliter et ex tempore.ſm̄ autem hunc moduʒ pro-
cedendi per modum voluntatis quando accipitur
voluntas vt volūtas.loqtur Damaſcenus de crea-
tione rerum pᵒ libᵒ.ca.8.dicēs.ꝙ creatio in dei vo-
luntate exiſtens nō eſt coeterna cum deo.

Ad argumentum autem in oppoſitū dicēdū: ꝙ illud qđ
eſt voluntariū:qꝛ eſt a volūtate vt voluntas nō eſt
nečiuʒ:ſʒ illud qđ eſt p modū volūtatis:qꝛ eſt a vo-
luntate vt nā:ſi nā illa ſit imutabilis:opʒ pceſſio-
nē illā eſſe per modū voluntatis exītem eē imuta
bilem:ꝛ qꝛ hoc modo pcedit ſpūſſanctus:ideo imu

Sbeſſis aūt hoc
fore volūtatis ꝛ
eēntie nō ſimplr̄
ꝛ abſolute ſed vt
iſinite. vide.x.d.
p. ꝛ eſt clarius.ē
ēt nečio hſpcū ſi-
nis nō ſimplr̄ vt
ſibi ipoſuit Frā-
ciſcus de mairo-
nis ſʒ vt infinite
Iſtas tn̄ pductō
nes ad itra dixit
in tractatu ppo-
ſitionū credutaʒ
ꝙ nō pñt infide-
li ōmſari: aliqñ
ēt ex nā eſt ꝯtin-
gentia:ꝛ iſti mōi
ex rōne aliq̄ pñt
trāſponi:nō.ſ.cō
tigētiā ꝛ volūtati
attribuēdo nečī-
tatē:ſʒ tn̄ nota ꝙ
ſemp volūtatē cō
comitat̄ libtas nāʒ

Ro ad vnū deter miatō q: ñ ptiā a ſuis rōib⁹ abſol ut q́ ſūt tales p⁹ perȳar. z.ix.me taphȳce. z de q̄s aliq́ vide i repoz taq̃ ab eoō ſbuli.

tabiliter z de neceſſitate procedit. Qō V.

POſtea q̄rebaſ ð ente creato z de pertinētib⁹ ad creaturas. In entib⁹ aūt creatis reperiſ abſolutū z relatiuū. de vtriſq; āt erat queſtio. p⁹ enim q̄rebaſ de relatiuo poſtea de abſoluto. De relatiōe aūt ſiue de ente relato querebatur. vtrū relatio habeat ꝓprias ſpēs z ꝓprias differentias. Et arguebaſ ꝙ nō: q: illō qō nō h; niſi realitatē ex alio vt ex fundamēto: videſ ꝙ nō habeat nec ſpēs nec dr̃ias ꝓprias niſi ex alio. hꝯ eſt relatio. g̃ zc̃. ¶ P. phs in 5° meta. volens aſſignare ſpecies z differentias relatiuoꝝ: aſſignat eas ſm differētias abſolutoꝝ dicēs: ꝙ aliqua dicunſ modo numeri. aliqua modo mēſure. aliqua modo agētis ad patiens. hoc aūt non eſſet niſi relatio haberet ſpēs z differentias proprias. ergo zc̃.

Tex. cō. xx.

In contrarium eſt. q: nomina ſunt conſona rebus. cu; ergo ſpecies z differentie relatiuoꝝ habeant ꝓpria noīa diſtincta z dr̃ia ab abſolutis: op; ꝙ ipſe ſpēs z differētie relatiuoꝝ ſint alie z diſtincte ab abſolutis.

Reſpondeo dicēdu;: ꝙ aliud eſt querere vtru; ſpēs z differētie relatiuoꝝ ſint alie z differētes a ſpēb⁹ z differētȳs abſolutoꝝ: z aliud eſt querere: vtrū iſta inoteſcāt nobis per illa: ſicut aliud eēt querere. vtrū differētie ſubſtantiales ſint alie a differētȳs accidētalib⁹. z vtꝝ ille innoteſcant nobis per iſtas. Certu; eſt enim ꝙ ſubſtantia differt ab accidente: z ꝙ alie ſunt differentie ſubſtantiales alie accidētales. attamē differentie ſubſtātiales inoteſcunt nobis per accidentales: vt volatile z greſſibile: l; ſint differētie accidētales q: volare z gradi accñtia dicunſ. Circūloquimur tamē per differētias iſtas differētias ſubſtantiales. Sic z in ꝓpoſito differētie z ſpēs relatiuoꝝ alie ſunt a differētȳs z ſpēb⁹ abſolutoꝝ: innoteſcūt tamē nobis iſte per illas. Duo ergo volumus declarare. Primo volumus oſtēdere ꝙ ſpēs z differētie relatiuoꝝ innoteſcunt nobis per ſpēs z differētias abſolutorū. Scḋo declarabimus ꝙ iſte ſunt alie z differētes ab illis. ¶ Primū ſic p;. nam ea que habent multū excellēs eſſe: z ea que multū deficiunt ab eſſe: ſubterfugiunt cognitione; noſtrā. vñ z ipſe ſpirituales ſubſtātie que ſunt prope deu;: z ipſa materia que eſt prope. vel nihil: vt vult Augu. iz. ↄfeſ. ſubterfugiunt cognitionē noſtrā: z non per ſeipſas: ſ; per alia cognoſcimus ea vt mām p̄ma; cognoſcimus per analogiam ad formā. ſpūales vō ſubſtantias per effectus: z q: relatio minimū hab; de eſſe: vt vult Cōmētator in. iz. meta. ideo multū ſubterfugit cognitionē noſtrā. vñ z phs in p̄dicamētis cū diffuſius de relatione tractaſſet. ait in fine capli. ꝙ dubitare de ſingulis nō eſt inutile: ſignificans per hoc valde difficile eſſe aliquid de relatione cognoſcere. Inde eſt ꝙ in. 5. meta. differētias relatiuoru; tanq̃ minus notas enumerat ſm differētias abſolutoꝝ tāq̃ per magis notas. ¶ Habito ꝙ differētie z ſpēs relatiuoꝝ inoteſcunt nobis per ſpecies z per differētias abſolutoꝝ. reſtat oſtendere quomō he ſunt alie z differētes ab illis: qō duplici via poſſumus oſtēdere. Prima ſumiſ prout relatio facit p ſe predicamētū. Scḋa ſumiſ prout facit per ſe predicamētū tale qō vocaſ predicamentū relationis. ¶ Prima via ſic p;. nam omne qō facit per ſe predicamētū diſtinctu; z differēs ab alȳs: op; ꝙ hēat ſpecies z differentias ab alȳs diſtinctas z differentes. Nam diuerſoꝝ generū z nō ſubalternatim poſitoꝝ diuerſe ſunt ſpecies z differētie. predicamenta aūt de ſe inuicem differunt nec habēt aliqd cōe ad ea qō ſit gen⁹ ad ipſa: ideo ſic ſunt diuerſa genera nō ſubinuicem collocata: ita o; ꝙ habeāt diuerſas ſpēs z differētias nō ſubinuicē collocatas. Sic ergo vnū predicamentū eſt diuerſu; ab alio z non collocatur ſub alio: ita ſpēs z differētie vni⁹ predicamēti ſunt dr̃ites a dr̃ȳs z ſpēb⁹ alterius predicamēti z nō collocanſ ſub illis. ¶ Scḋa via ad hoc ide; ſumiſ ex eo ꝙ relatio ↄſtituit tale predicamētū. v;. relatiuū. Nam p̄ma rō eſt multū cōmunis: z arguit de oībus p̄dicamētis. cōcludit eni; ꝙ non ſolum p̄dicamētū relatiuū hab; alias ſpēs z differētias a predicamētis abſolutis: ſ; etiā ꝙ vnū predicamentū abſolutū hab; alias ſpēs z differētias ab alio predicamēto abſoluto. Si ergo oſtēdere poſſumus ꝙ ipſa relatio hab; aliquā ſpālē dr̃iam ad ipſa abſoluta: qua; nō hñt ipſa abſoluta inter ſe oſtenſum erit ꝙ ſpāli mō ſpēs z differētie relatiuoꝝ differunt a ſpēbus z dr̃ȳs abſolutoꝝ plus q̃ differāt ſpecies z differētie abſolutoꝝ inter ſe. ꝙ aūt ſic ſit p;. videmus enim ꝙ omnia abſoluta ↄiunguntſ in aliquo: z vt ſunt ibi nō faciunt niſi vnū predicamētum. ſola aūt relatio nō cedit: ſ; manet ibi ſm propriam quiditatē: vt p; in deo: vbi omnia illa predicamēta trāſeunt in ſuba;. a Sola aūt relō manet ibi ſm ſuā quiditatē. vñ Aug. 5° de trini. ca. p⁹. vult ꝙ deus ſit ſine q̄litate bonus: ſine q̄titate magn⁹. nō aūt vult ꝙ ſit ſine relatiōe pater. ſi g̃ in diuinis ſunt duo predicamēta tm̃. v;. ſubſtātia z relatio: vt vult Boetius in lib° de trini. l; illa p̄dicamēta non ſint eiuſde; rōnis cum predicamētis in creaturis: q: nihil reperitur vniuoce hic z ibi: attamē eoipſo ꝙ oīa abſoluta ibi tranſeunt in ſubam. ſola aūt relatio ibi manet ſm ſuam quiditatem. Arguere poſſumus ꝙ aliquā ſpālem differentiā rōne ſue quiditatis hab; relatio ab abſolutis quā nō hab; vnum abſolutū ad aliud abſolutū: z quia ſm rōnem quiditatis aliqd collocatur in genere: ſ; ſpēs z differētie in vno p̄dicamēto abſoluto ſunt alie z differentes ab his que ſunt in alio predicamento abſoluto: cum relatio ſm ſuā quiditatē habeat quandā ſpecialem differentiā ad abſolutū: quā non hab; vnū abſolutū ad aliud. g̃ ſpēs z differētie relatiuoꝝ: o; ꝙ ſint alie a ſpēbus z differētȳs abſolutoꝝ.

Cōmēto. xix.

S; bonū eſt hic videre de vnita/

te iſtaꝰ p̄ñā ſi ſic gen⁹. nō. n. vt ſic ic ōcreto ſiue in abſtracto abſolui a duplicita te pp eē rloꝝ mutuū z ad alteꝝ: z gñis in ſuis ſpēb⁹. p̄mo ſm aliquā rōs p̄mā. z q̄ eēt illa in hoc gñe: q̄dā vt ſbterfugerēt argumēta dixē gen⁹ gñaliſſimū hic eē relationē ꝑ accñs q̄ nō h; cōpar: z ē ſanitas mera alȳ dixere ꝙ eſt rlō ꝑ ſe ſ; ea non ↄpetit eē p̄ncipium referēdi: q: iſte opīōes ſunt pticulariū relonū: z eſt ſmo vanus z ſine rōe z pōt ab vtroq̃ ꝛ improbari. iō conſidera ſbtilitates ſcot. xxv. q. p̄dicamētoꝝ z dic ꝙ rlō in cōi diſſiniri ſola h; ꝑ patet: z ꝙ ē p̄ncipiū referēdi du ob⁹ p̄mis rlōs eq peráte. puta rū ad rlm in cōi: z oia vt ſic ſtata ſi relata cōperante ſic largo mō ſūpte z nō ſpecificenec aliqd iplicat: z ita mlta ħ potes ꝑ te ſbtilia examiare ꝓ oſtēſa ibi radice difficultas z ſolutionis.

a Forte manēt ēt alia q̄ditatiue amota ipſectoe. p̄ica iſta r lo nō ē gñica ſ; trāſcēdēs iō rō parui momēti.

Ad primum ergo dicendu;: ꝙ cum dicit ꝙ relatio non habet realitatem niſi ex fundamēto: aut intelligitur hoc cauſaliter: aut formaliter. ſi cauſaliter verum eſt ꝙ realitas relationis fundatur in realitate fundamenti: z ortum habet ex realitate illa: ſ; ex hoc non ſequatur ꝙ hec ſit illa: nec ꝙ eedem ſint species huius z illius. Nam z accidens cauſatur ex ſubſtātia z fundatur in illa. non autem ex hoc ſequitur ꝙ accidēs ſit ſubſtantia: nec ꝙ eedem ſint ſpecies z differentie accidentis z ſubſtantie: ſed ſi itelligatur formaliter ꝙ eadem ſit realitas relationis z fundamēti: aut intelligiſ q̄tum ad eſſe: aut q̄tum ad q̄ditatē. ſi q̄tū ad eſſe verū eſt. nō eſt eni; aliud relationis eſſe z fundamenti: q: non eſt aliud eſſe in ſubiecto ſimilitudinis z albedinis. non eni plus afficit ſub; albedo et ſimilitudo q̃ albedo ſolum. inde g̃ eſt ꝙ

Aliḣ nō ↄcedit niſi de eē rato vl timo z ſbſtratiſſimo.

relatio vltra ſuū fundamētuʒ nullam compoſitionē facit in ſubiecto:ſʒ ſi intelligatur quātū ad rōnē qditatis: lʒ hec realitas ſit ab illa:qꝛ realitas relatiōis eſt ex realitate fundamēti:tamē hec realitas ſm quiditatē non eſt illa:qꝛ quiditas vna eſt relatiua ꝛ alia abſoluta.cum ergo ordo predicamēti ſumatur ex quiditate rei nō eſt eius eē relatio:qꝛ habet aliaʒ quiditatē ꝙ abſolutā.habebit ergo alias ſpecies ꝛ alias differētias ꝛ totum ordinē predicamēti habebit aliuʒ ꝙ habeant abſoluta. ¶ Ad 2^m dicēduʒ: ꝙ phs diſtinguit differētias relatiuoꝝ: ſm differētias abſolutoꝝ:non ꝙ he ſint ille:ſʒ quia innoteſcunt nobis per illas.

Cōcede ḡ cū ſco iſtis formalē diſtinctionē ꝑprietu ex natura rei: quā .ſ. Thomas ipſe nō negat pri[mo] ſententiaꝝ.d. ꝛ.q.ij.

Queſtio. VI.

POſtea qrebaꝛ de ente creato quantū ad res abſolutas.Et quātū ad hoc querebatur dupl'r in generali ꝛ l ſpeciali. In generali quidē querebatur vtrū aliqua ſit eēntia que ſe habeat per indifferētiam ad eē ꝛ ad non eē.ꝛ videꝛ ꝙ non: qꝛ ſm Auguſtinū 7° de trini.ca.pmo.ſicut ſe hēt ſapiētia ad ſapere potētia ad poſſe:ſic ſe habʒ rei eēntia ad eē:ſʒ ſapiētia non ſe habʒ indifferēter ad ſapere ꝛ ad nō ſapere:imo magi reſpicit ſapere ꝙ nō ſapere.ergo eſſentia non ſe habebit per indifferentiam ad eſſe ꝛ non eſſe.

In contrarium eſt: quia poteſt eēntia intelligi ſine eē. ergo ē indifferēs ad eē ꝛ ad non eē.ergo eēntia non ſe habebit per indifferētiam ad eē ꝛ ad non eē.

Reſpondeo dicendū: ꝙ aliqui concedunt eēntiam creatam quantuʒ ad eē eēntie hēre eē reale ꝛ indifferēs ad eē ꝛ non eē. dicunt enim ꝙ accidit eēntie ꝙ ſit vna vel multa: vel ꝙ ſit particularis vel vniuerſalis. Si eniʒ intelligas ipſam eſſentiam nudam ſm ſe:nec intelligas eam vt eſt vna nec vt eſt multa.ſemp enim intellectus abſolutus ꝛ nudus ipſius rei precedit intellectum relatum ꝛ comparatū ad aliud. Si ergo eēntia dicit̄ multa ꝛ eſt particularis vt comparat̄ ad indiuidua:in quibus exiſtit:ꝛ dicitur vna ꝛ vniuerſalis vt comparatur ad intellectū:oportet ꝙ ſm ſe accepta ſit prior:ꝛ precedat ſuum intellectum vniuerſalitatis ꝛ particularitatis.ſm hoc ergo dicunt iſti ꝙ eēntia habet tripliciter eſſe:videlicet nature eē rōnis:ꝛ eſſe eēntie. Eſſe autē nature habʒ vt eſt in ipſis rebus.eē aūt rōnis vt refertur ad itellcm̄. eſſe autē eēntie vt conſideratur ſm ſe.animal eniʒ vt aiunt vt eſt in ſuis ſingularibus cum accidentibus eſt res naturalis ꝛ habʒ eſſe nature.Conſideratū vo ſine ſuis accidētibus ꝛ vt eſt in anima:eſt res rōnis.acceptum vo ſm ſe eſt res eēntie ꝛ habʒ eſſe eēntie. Volunt ergo iſti ꝙ eſſe eēntie ſit eſſe aliud ab eſſe nature ꝛ rationis:ꝛ ſm hoc dicunt rem eſſe indifferentē ad eē ꝛ ad non eē. ¶ Sed hoc non videtur bn̄ dictum nec intelligimus ſic eſſe vt iſti dicunt. Res enim conſiderata ſm eē eēntie habʒ eē rationis.intellectus eniʒ eſt ille qui fertur in ipſaʒ eſſentiam ſm ſe.ipſa enim eſſentia creata ſm ſe nō habʒ eē:ſʒ ſoluʒ habʒ conſiderationē apud intellectum.Eſſe ergo eēntie prout eſt aliud ab eē nature eſt eē rationis:ꝛ ſm intellectum.Eſſe igitur eēntie ab eſſe vniuerſalitatis non differt ꝙ vnū ſit rationis ꝛ nos aliud: vt iſti videntur dicere. videtur eniʒ velle ꝙ res vt habʒ eē particulare habʒ eē nature: vt habʒ eē vniuerſale hēt eē rationis. vt autē habʒ eē eēntie habʒ eē qđ nec eſt nature nec ē rationis: ſʒ non ſic eſt. Naʒ eē eēntie ꝛ eē vniuerſalitatis: vt dicebamus non ſic differunt ꝙ vnū ſit rōnis ꝛ aliud nō:qꝛ vtrūqʒ eſt rōnis:ſʒ vnū eſt rōnis tanꝙ intentionis pme.aliud eſt rōnis tanꝙ intētiōis ſecūde. Dicamus enim ꝙ lʒ intellcūs recipiat a fantaſmatibus ſpēs:tamē recepta in intellectu recipitur ſm moduʒ intellectus.recipitur ḡ ſine hic ꝛ nunc. ꝛ qꝛ vnūqđqʒ agit ſm exigētiam ſue forme. intellectus per ſpēm quā habʒ apud ſe fertur in ipſaʒ eēntiam ſm ſe:ſine hic ꝛ nunc. Prima ḡ latio itellect⁹ eſt in ipſum eē eēntie.ideo phs 3° de anima.loquēs de parte intellectiua:ſiue de potētia intellectiua q̄ cogſcit ꝛ ſapit aīa ait.ꝙ cuʒ extēſo carnis eē diſcernit ipm eē rei loquēdo de eē qditatiuo ꝛ de eē eēntie.eſt eniʒ illud in qđ fertur intellcūs non modo reflexo ſʒ modo extēſo ꝛ ꝑ ſe ꝛ primo:ꝛ inde eſt ꝙ qđ quid eſt:vt in eodē.3.ſcribit̄:eſt ꝑ ſe propriū obiectum intellcūs. Redeamus ḡ ꝛ dicamus ꝙ itellectus pmo aſpectu fertur in ipſaʒ eēntiaʒ ſm ſe:ſiue in ipſum eē eēntie:ſʒ ꝑpter iſtam lationē ꝛ propter iſtum aſpectum ipſa eēntia non apprehēditur ab intellectu vt eſt quid vniuerſale:ſʒ quando itellectus ſe cōuertit ſupra ipm eē eēntie:ꝛ videt ꝙ illud eſt cōmune multis:tunc dicit ꝙ illud eē eſt qd vniuerſale. Jđ cognitio eēntie ē intētio pma.dico pma qꝛ eſt obm intellcūs ſm lationē primā.cognitio aūt vlitatis eſt intētio ſcđa:dico ſcđa qꝛ eſt obiectuʒ intellcūs non ſm lationē primā:ſʒ prout reflectit ſe ſupra illud qđ cognouit:ꝛ videt ipſuʒ eſſe cōe multis. Intellectus eniʒ cognoſcēdo eēntiā cognoſcit id qđ eſt vniuerſale:ſʒ nō ꝑpter hoc cognoſcit eam vt eſt vniuerſale nec vt eſt ſubiecta intentioni vniuerſalitatis. Nam eē eēntie ꝛ vniuerſale qđ predicatur idem dicunt.ipſe eniʒ intellcūs noſter fertur in ipſas res vt in hominē capram ꝛ leonem:que vt ſunt obiectum intellcūs hēt eē eēntie ꝛ ꝑdicātur de rebus:ſʒ vt poſtea intellcūs ſe reflectit ſup res ꝛ videt ꝙ ꝑdicantur de pluribus ſic habēt eē vniuerſale formal'r:ꝛ ſic accipitur vniuerſale vt ē ſubm itētioni vniuerſalitatis:ꝛ ſic nō predicatur. Nam licʒ ſortes ſit homo ꝛ ſit animal:ſortes tamē non eſt vniuerſale:nec eſt ſpēs:nec eſt genus.ḡ aliud eſt loqui de re q̄ eſt vniuerſalis:ꝛ aliđ vt eſt ſubiecta intētioni vniuerſalitatis. res enim ſm eē eēntie eſt vniuerſalis:ſʒ nō cōſidereꝛ vt eſt ſubiecta itētioni vniuerſalitatis:niſi quādo itellectus ſe reflectit ſup eā:ꝛ videt qđ ē cōe plurib⁹ ꝛ iudicat eā vt vniuerſale. Igiꝛ res ſm eē eēntie:ꝛ vt ē ſubiecta itētioni vniuerſalitatis:vel qđ idē eſt res que eſt vniuerſale:ꝛ vt eſt vle habʒ eē rōnis.aliter tamē ꝛ aliter:qꝛ pmo modo habʒ eē rōnis ſm intētionē pmā.ſcđo vo mō ſm intētionē ſcđaʒ. ¶ His viſis reuertamur ſup diſtinctiones factas: ꝛ inueſtigemus veritatē queſiti. Una aūt diſtinctio erat ꝙ res habʒ eē particulare:eē vle:ꝛ eē exiſtētie:qđ ſm eos eſt eē pmū reſpcū illoꝝ. Alia autē diſtinctio erat ꝙ res habʒ eē nature:eē rōis: ꝛ eēntie: qđ ſm ipſos eſt pmū reſpcū vtriuſqʒ. res igiꝛ ſm eſſe eēntie eſt prior ꝙ ſit ſm eē nāe vel ſm eē rōnis:vl ſm eē particulare:vel ſm eē vle.ꝛ quātū ad illud eſſe vt aiunt res eſt idifferēs ad eē actuale:ꝛ ad nō eē.pma aūt diſtinctio cū diſtinguiꝛ eē eēntie ab eē vniuerſali:nō eſt ſimpl'r concedenda. Nam res vt cōſideraꝛ ſm eē eēntie:ꝛ ſm ſuā quiditatē habet

Tex.cō.ix.

Tex.cō.xxvi.

Porro ꝙ ſit iſta diſtictio ſilis illi famoſe antique quā ſepe Albertus pōit.ſ.vle an rē:in re:poſt rē: nota tñ ꝙ pōnēs quā improbat videt tenere .ſ.thomas in tractatu ſuo de vlib⁹:ꝛ vt dicam qđ ſentio magis placet ꝛ ē

dictũ Auicẽ.vj. naturaliũ i ſcda pte.ꝛ ſcdo ꝛ qnto ſue meta. vbi aſſerit eẽntiã in ſe in pmo ſigno ſtare ſup eſſe ꝛ non eſſe equalr: quia neutrius recipit predicationez: ꝛ hoc ſubtiles libẽter acceperũt: imo in conflatu Frãciſcus. diſt. xliij. quã eas quiditatiue cõſiderauit dixit φ nec ſit eterne nec nõ eterne nec in mẽte nec ex nõ create nõ increate: ꝛ optime ſoluit iſtãtias: ꝛ iõ video φ parũ quã iprobat doctor ẽ alioꝛ ꝛna gis metaphyca: vt in talib⁹ decẽ: qđ ꝟo ait de intẽtionib⁹ q̃rat ibi lius a ſcoto i vlib⁹. in ſententijs: ab Heruco i tractatu ppo copioſo valde.

eẽ vniuerſale: ſꝫ non propter hoc cõſideranꝰ vt eſt eẽ vniuerſale. Naꝫ vt dicebatur itellcũs pmo aſpectu fertur in eẽ eſſentie qđ eſt vniuerſale: ſꝫ nõ fertur in tale eẽ vt ẽ vniuerſale: ꝛ vt eſt ſubm itẽtioni vniuerſalitatis: niſi quãdo ſe reflectit ſuper ipſum ꝛ videt φ eſt cõe multis ꝛ vocat ipſuꝫ vniuerſale. ¶ Scda etiam diſtinctio non eſt ſimplr concedẽda. diſtinguebaꝰ eni eſſe eſſentie ab eſſe rõnis: ac ſi res ſic accepta ſm eſſe eẽntie: ꝛ ſm ſuam quiditatẽ non haberet eẽ rõnis. Res enim ſm eẽ eſſentie: ſiue ſꝫ ſuã quiditatẽ: ꝛ vt eſt ſubiecta intẽtioni vniuerſalitatis habꝫ eſſe rõnis: qꝛ intellect⁹ eſt ille qui facit vtrũqꝫ. Nam ipſe cõſiderat rem ſm eẽ eẽntie: ꝛ ipſe conuertit ſe ſuper id qđ conſiderauit ꝛ vocat ipſum vniuerſale. ¶ Viſo igiꝰ φ diſtinctiones facte non ſunt ſufficiẽtes. diſtinguemus φ res habet duplex eẽ reale. ꝛ habꝫ tertiũ eẽ ſm ꝯſiderationẽ. habꝫ eniꝫ eẽ in ſuis cauſis: ꝛ ſic eſt in potẽtia. Nulla eni roſa exiſtẽte actu eſt in potẽtia materie: ꝛ in virtutibus actiuis ꝛ paſſiuis: ex qbus tanq̃ ex proprijs cauſis pducitur roſa. habꝫ etiã roſa eſſe in ſe ipſa: ꝛ ſic habꝫ eẽ in actu. 3⁹ põt ꝯſiderari roſa vt circa ipſam negociatur itellectus. Cum ergo queritur vtrũ ſit aliqua eẽntia que habeat ſe per indifferentiam ad eſſe ꝛ non eẽ. ſi loquimur de eẽ reali: nõ: qꝛ ſm hꝰ eẽ: vel eſt in ſuis cauſis: ꝛ eſt in potẽtia: ꝛ ſm hoc non eſt indifferẽs ad eẽ ꝛ non eẽ. immo habet eẽ in potẽtia ꝛ non eſt eſſe in actu: ppter qđ magis ſe habꝫ ad nõ eẽ q̃ ad eẽ: qꝛ qđ eſt in potẽtia magis ſe habꝫ ad non eẽ q̃ ad eẽ. Si ꝟo conſidereꝰ vt eſt in ſeipſa: ſic eſt actu: qꝛ ſic exiſtẽs magis ſe habꝫ ad eſſe q̃ ad non eſſe. Sed ſi conſideretur res: vt circa ipſam negociatur intellectus: tunc indifferens eſt ei eẽ vel non eẽ: ꝛ accidit ei eẽ vel non eẽ. Dum eniꝫ ſcia eſt in actu: forte refert vtrũ res ſit vel non ſit: ſꝫ poſtq̃ iam habemus ſciam de aliqua re: vtpta de roſa: ſiue roſa ſit: ſiue non ſit: põt eã intelligere intellectus. Cuꝫ igiꝰ arguebatur φ eẽntia determinate reſpicit eẽ verũ eſt vt actu exiſtit in rerum natura: ꝛ vt habꝫ eẽ in pprio genere: ſꝫ vt eſt in ſuis cauſis eſt in potẽtia: ꝛ põt dici non eẽ.

Ad aliud qđ obyciebaꝰ in oppoſituꝫ φ res põt intelligi abſqꝫ eo φ hẽat eẽ. vt pꝫ: ex hoc non arguitur φ res habeat eſſe reale indifferens ad eẽ ꝛ non eẽ: ſꝫ ſolum pbatur φ vt circa rẽ negociatur itellectus accidit ei eẽ vel non eẽ.

Poſtea querebatur de ente creato in ſpeciali. Ens autẽ creatuꝫ in ſpeciali tripliciter diuiditur. videlicet in ens pure ſpirituale: pure corporale: ꝛ ex vtriſqꝫ ꝯpoſitum. de omnibus aũt his fiebãt plures ꝛ varie queſtiones. Circa entia autẽ ſpiritualia ſiue circa angelos erant quattuoꝛ queſita. vnum de angelis in cõmuni. vtrum ſcꝫ deus poſſit facere plures angelos in vna ſpecie. Tria autẽ alia querebantur non de omnib⁹ angelis in cõmuni: ſꝫ ſpecialiter de omnibus angelis malis: quoꝝ vnum pertinebat ad malorum angeloꝛum actionem. duo vero ad maloꝛuꝫ angeloꝛum paſſionem. Circa eoꝛuꝫ actionem querebatur. vtruꝫ propter actiones ſiue opera maloꝝ angeloꝛum ſiue demonum ducti rõnis poſſemus ſcire demones eſſe. Circa eoꝝ autẽ paſſionẽ querebatur vtrum demones poſſent pati ab igne. ꝛ vtrũ poſſent ſimul pati ꝯtrarias penas. Qđ VII.

Ad primum ſic proceditur. Videtur φ deus non poſſit facere plures angelos in eadẽ ſpecie: quia quod implicat contradictionẽ ſubterfugit eẽ poſſe: ſed eẽ plẽs angelos in eadem ſpecie implicat cõtradictionem. nam angeli cum ſint forme per ſe exiſtẽtes nõ poſſunt differre niſi differant per formam: ſed differre forma eſt differre ſpecie. Implicat ergo contradictioneꝫ φ angeli differant ꝛ non differant ſpecie. ſubterfugit ergo hoc eſſe poſſibile.

In cõtrariuꝫ eſt quia ſicut poſſunt multiplicari plura in eadẽ ſpecie in reb⁹ materialibus: quia recipitur eadeꝫ forma in diuerſis partibus materie. ſic etiaꝫ videtur φ in ſpiritualibus poterit eẽ multiplicatio in eadẽ ſpẽ: qꝛ recipieꝰ eadẽ forma in diuerſis ſuppoſitis.

Reſpondeo dicenduꝫ: φ de hoc eſt articulus pariſienſis. ſic enim diciꝰ in articulis φ error eſt dicere φ quia intelligentie non habent materiã φ deus nõ poſſet plures eiuſdem ſpeciei facere. vellemus autẽ φ maturiori cõſilio articuli illi ordinati eẽnt: ꝛ adhuc forte de eis in poſterum habebitur conſiliũ ſanius. ad preſens autem quãtum poſſumus: ꝛ vt poſſumus articulũ ſuſtinemus. Videtur autem nobis inter ceteros modos congruos ad hoc ſuſtinẽdum: vt dicamus φ deus hoc potuit: ſed ſm iſtum ordinem quẽ videmus non decuit. ſicut enim poſſet ſi vellet ſaluare iudam ꝛ damnare petrũ: quia poſſet ſi vellet φ anima iude ꝛ anima petri redirent ad propria corpora: ita φ iudas ꝛ petrus eſſent viatores: quo facto poſſet iude dare gratiam penitendi: ꝛ ita ſaluaretur: Petrus autẽ ſic relictus poſſet peccare: ꝛ ita damnaretur. poſſet ergo hoc deus facere: ſꝫ nõ deceret. ſic ꝛ in propoſito deus poſſet ſed quantuꝫ nobis occurrit ſm iſtum ordinem quẽ videmus hoc non deceret. attamẽ ſi faceret deceret. quia qđ non eſt decens ſm vnum moduꝫ ordinis poteſt eẽ decens ſm modum alium. ¶ Ad cuius euidentiam ſciẽdum φ forma comparari poteſt ad materiaꝫ ꝛ ad eſſe: ꝛ per ea que videmus: prout forma comparatur ad materiam poſſumus aliqua coniecturari qđ tenẽdũ ſit, prut forma cõparaꝰ ad eẽ. Videmus eni φ aliqñ forma trahiꝰ ad modũ mãe: aliquãdo mã ad modũ forme. Scdm .n. eẽ particulare ꝛ ſenſibile forma trahitur ad modũ mãe. Scdm eẽ aũt vle ꝛ intelligibile mã trahitur ad modũ forme. pp qđ in de celo ꝛ mũdo dicit phs. φ cũ dico hoc celũ dico mãm. cũ dico celum dico formã. Dic ḡ lapis: vel hic leo: ſiue hõ ꝛ qđcũqꝫ corp⁹ dicit mãm. Leo aũt vel lapis vel qđcũqꝫ corp⁹ nõ ſignatũ nõ pticulatũ diꝰ formã. qđ nõ ſic itelligẽdũ eſt φ corp⁹ pticulare ꝛ ſenſibile excludat formã: ſꝫ h̃ pro tãto dictũ eſt φ forma recepta in mã trahitur ad moduꝫ mãe. cui⁹ rõ eſt: qꝛ oẽ qđ recipiꝰ in aliq̃ recipiꝰ ſm modũ recipiẽtis: ꝛ qꝛ ſꝫ eẽ pticulare ꝛ ſenſibile forma recipiꝰ in mã: iõ trahiꝰ ad modũ mãe: ꝛ ſic corpus pticlare nõ excludit formã. ſic vlr ſumptũ nõ excludit mãm: ꝛ tñ dꝰ φ corp⁹ vlr ſumptũ dicit formã: qꝛ ſꝫ eẽ vle ꝛ intelligibile mã trahiꝰ ad modũ forme: eo φ nõ ſit itelligibilis niſi per anologiã ad formã. vbi ḡ forma trahiꝰ ad modũ mãe: opꝫ φ diuidaꝰ ſꝫ diuiſionẽ mãe. vbi aũt mã trahiꝰ ad modũ for'oꝫ φ vniaꝰ ſꝫ formã. inde ḡ ẽ φ qꝛ h̃ leo diꝰ

Tẽpore Dñi ſtephani pariſienſis Epi. anno Dñi .M.CC.XVI.

Et ſi faceret hoc foret decentiſſimũ. vide ſ. Tho. in .iij. di. pma. q. ij. ꝛ Occhã pulchre q̃libeto. vj. ꝛ pꝛe Robertũ olcoth. pma. q. pmi ſententiaꝝ.

p⁹ celi. t. c. xcij.

materiam: poſſunt eſſe multi leones: ſed qꝛ leo dicit formam recto aſpectu: ideo ex omnib⁹ particularibus leonibus non occurrit intellectui niſi vnus leo. Et ſicut diſtinguimus de forma vt comparatur ad materiā: ſic poſſumus diſtinguere de forma: vt comparatur ad eſſe. poſſumus etiam dicere ꝙ aliquādo forma determinaṫ per eſſe. aliquādo eſſe per formam. quādo eniʒ forma determinatur per eſſe: non eſt incōueniens eſſe plura in eadeʒ ſpecie. qꝛ tunc illa plura per ſe ⁊ pͥmo differunt per eſſe. ſi aūt differunt per formam: hoc eſt ex conſequēti: ſed quādo eſſe determinatur per formaʒ nō videṫ poſſibile plura eſſe in eadem ſpecie: ſed ſi ſic dicimus: videmur fortificare qōnem. nam in rebus particularibus videtur forma indiuiduari per eſſe: in abſtractis aūt eſſe per formā. vt ideo hec albedo indiuiduatur: qꝛ habet hoc eē in hoc ſubiecto: ideo in alio ⁊ alio ſubiecto propter aliud ⁊ aliō eſſe poterit eſſe alia ⁊ alia albedo: ſʒ in rebus abſtractis non ſic. nam quia ille forme ſunt per ſe exiſtentes videntur ſeipſis indiuiduari. Natura ergo angeli quia non eſt forma apta nata recipi in materia ſeipſa indiuiduaṫ. eſſe aūt ⁊ alia que ſunt in natura angeli videntur indiuiduari per ipſaʒ naturam ⁊ per ipſam formā: in qua recipiuntur: qꝛ in rebus imaterialibus non videtur poſſibile eſſe plura in eadeʒ ſpecie. ¶ Propter qȯ ſciendū ꝙ aliquādo diximus ꝙ ſi albedo eſſet ſeparata: non eſſet niſi vna albedo in ſpecie albi: ⁊ tūc poſſet rōnabiliter concedi ꝙ ſi albedo eſſet ſeparata non eēt niſi vna albedo. poſſent tamē eſſe plures albedines in eadem ſpecie. nam ſi albedo eſſet ſeparata ⁊ remaneret ei eē qȯ acquiſiuit in ſubiecto vel tribueretur ei eſſe ſm ꝙ requirit forma ſeparata. ſi autē remaneret ei eſſe qȯ acquiſiuit in ſubiecto: qꝛ in alio ⁊ alio ſubiecto acquiſiuit aliud ⁊ aliud eſſe ꝑpter tale ⁊ tale aliud ē qȯ acquiſiuit ſeparata poſſʒ eē albedo alia ⁊ alia. ſm hunc enim modum dicimus ꝙ anime ſeparate ſunt plures in eadē ſpecie: qꝛ ipſis animabus ſeparatis remanet eſſe quod acquiſierunt in corpore: ſʒ ſi forme ſeparate non remaneret eſſe quod acquiſiuit in ſubiecto: ſi daretur ei aliud eſſe ſm exigentiaʒ formarū abſtractorum non videretur poſſibile eſſe plures tales formas in eadem ſpecie: quia tunc forma non diſtingueretur per eſſe: ſed magis eſſe per formam. talia enim ſic ſeparata per ſe ⁊ pͥmo differunt per formam qꝛ tale differre eſt differre ſpecie: ideo talia differunt ſpecie. Dr̄ia auteʒ inter hoc ⁊ illud eſt: quia habere eſſe illo modo: ꝙ fit multiplicatio in eadem ſpecie: eſt habere eſſe imperfectuʒ in illa ſpecie: ⁊ non ſm exigentiā forme. habere aūt eē alio modo ⁊ habere eē perfectum in illa ſpecie eſt habere eē ſm exigentiam forme. Ex omnibus autē his concludamus ꝙ forma vt trahitur ad modum materie ⁊ ad modum imperfectionis: ſic poteſt plurificari ſm diuerſitatem materie: ⁊ poſſunt eſſe plura talia in eadē ſpecie: ita ꝙ ipſa forma ſpeciei que de ſe habet vnitatem ſm hunc modum diuerſificatur per materiam: quando vero materia trahitur ad modum forme ⁊ ad moduʒ perfectionis: tunc materia que vt habet eſſe ſenſibile habʒ diuerſitatem ſic tractam ad modū forme habet vnitatem vt non ſint plura in eadeʒ ſpecie. Nam vt dicebatur: ſm eē ſenſibile forma plurificaṫ per materiam: ſic ſʒ eē intelligibile materia vnitur per formam. Et vt patet per habita: ſicut forma habet duplicem comparationeʒ ad materiam: ita habet duplicem comparationem ad eē. Naʒ vt habet eſſe imperfectuʒ ſic poteſt diuerſificari ſm eē: ⁊ poſſunt in eadem ſpecie eē diuerſe forme ꝑpter diuerſa eē. quando vō habet eē perfectuʒ: ſic forma non diuerſificatur per eē: ſed eē vnitur per formam: vt non ſit niſi vnuʒ eſſe in tali ſpecie propter vnitatem forme. Sed qꝛ intellectus hominis nō quieſcit opʒ nos reddere cauſaʒ dicti. Reddemus eniʒ duplicē rōnem quare forma ſm eē imperfectū plurificatur in eadem ſpecie: ſm eē perfectum non. pͥma via ſumitur prout eē comparatur ad imperfectioneʒ vel ad perfectionē. ſcḋa prout comparatur ad formam. ¶ Prima via ſic patet: quia vt dicitur in 3° phyſicoꝝ. totum ⁊ perfectum idē vel proximū ſm naturam. ergo imꝑfectum ⁊ pars idē vel proximuʒ ſm nām: ⁊ quia totuʒ diuiditur in multas partes ⁊ multe partes vniuntur in vno toto: hoc eſt de rōne totius ꝙ habeat eē vnitum: ⁊ de rōne partium ꝙ habeant eē diuerſum. forma ergo que habet eē perfectum qꝛ habet eē totale. conſequēs eſt ꝙ habeat eſſe vnituʒ: ſed forma que habʒ eſſe imperfectum: quia habet eē partiale: cōſequēs eſt ꝙ poſſit habere eſſe diuerſum ⁊ plurificatum. albedines eniʒ exiſtentes in materia quia habent eſſe imperfectuʒ: plurificantur ſm plura eſſe partialia ⁊ imꝑfecta que habēt: ſed ſi eſſet albedo ſeparata ⁊ haberet eſſe perfectuʒ. oēs iſte albedines materiales non equarentur cum eē illius albedinis ſeparate: quia illa ſeparata haberet totum eē quod poteſt competere ſpeciei. omnes aūt iſte materiales albedines non haberent totum eē competēs ſue ſpeciei: ideo iſte materiales albedines quantūcunqꝫ multe eſſent adhuc poſſent eſſe plures: quia omnes ipſe nō adequarentur toti eſſe: qȯ poſſet competere ſpeciei. illa aūt ſeparata vna exiſtēs non compareretur ſecundaria: quia ipſa in ſe comprehēderet omne eſſe ⁊ omnem perfectionem que poſſet competere proprie ſpeciei. ¶ Secunda via ad hoc idem ſumitur prout eſſe comparatur ad formam. Nam hoc eſt habere eſſe perfectum habere ipſuʒ ſm exigentiam forme: vt quando tantum habet de eē ⁊ de ꝑfectōe debita q̄ntū pōt recipere forma. H aūt eſt hr̄e eē imperfectuʒ habere ipſum ſm capacitatem ſubiecti: vt albedo ſi eſſet apta nata eē ſeparata ſcḋm nature curſum tantum haberet de eē: quātuʒ poſſet recipere. nunc autē qꝛ eſt forma materialis: tantuʒ habʒ de eē ⁊ de ꝑfectione quātuʒ patitur capacitas ſubiecti in quo recipiṫ. vnde albedo nō recipitur in materia ſm totuʒ ſuum eē: ſʒ ſm ꝙ patitur capacitas materie. In formis ergo ſeparatis in quibus ponimus eē perfectuʒ eē diuerſificatur ſm formam: vt ideo eſt aliud ⁊ aliud eſſe: quia eſt alia ⁊ alia forma: ſʒ in formis materialibus forma diuerſificatur ſm eē: vt ideo eſt alia ⁊ alia forma: quia ē aliud ⁊ aliud eē. habere ergo eē perfectum eſt habere eē ſm exigētiam forme: ⁊ quia forma de ſe eſt vna: tale eē erit vnuʒ. Habere autē eē imꝑfectum eſt hr̄e eſſe non ſm exigentiam forme: quādo ergo forma habet tale eē non ſm formam. illa enim eſt ſic vna: quia hꝫ eſſe non ſequitur modum forme: non oportet illud eē ꝙ ſit vnum: poterit igitur illud eſſe plurificari: ⁊ plurificato eē plurificabitur forma. Dicamus ergo ꝙ ſicut materia aliquādo vnitur propter formam: aliquando forma diuerſificatur ꝑpter materiam: ſic aliquādo eſſe vnitur propter formam: aliquando forma plurificatur propter eſſe. Quando enim eſſe eſt perfectum: ⁊ ſequitur modum forme: quia cōmunicatur forme ſm eius exigētiam: cū forma ſpecifica de ſe ſit vna: oportet illud eſſe ꝙ ſit vnum. quando autē eē eſt imperfectum ⁊ non cōmunicatur forme ſm eius exigētiam quātūcūqꝫ forma illa de ſe ſit vna: poterit plurificari tale eē: ⁊ plurificato eē plurificabitur forma. Concludamus ǧ ꝙ cū forma habet eē perfectuʒ tunc ex vnitate forme per ſe pōt eē vnitas ipſius eē ex conſequenti. Cum aūt habʒ eē imꝑfectum tunc ex pluralitate ipſius eſſe per ſe poterit eſſe pluralitas forme ex conſequenti.

T. c. lxiiij pͥmo celi T. cō. iij.

¶ Dis autem prelibatis patet quomodo poſſit deus facere plures intelligentias in eadez ſpecie. Imaginamur enim ꝙ ſecūdum nature curſum deus tantuz dat de eſſe ipſis ſubſtantiis ſeparatis quantum poſſunt ipſe recipere: ſcd̃m quem modum loquitur Dionyſius. 4. capitulo de diui. nomi. ꝙ ſicut ſol non ratiocinans: aut preeligēs omnes illuminat ſcd̃z ꝙ ſunt valētia participare lumē: ita ⁊ bonū ſūmuz oībus exiſtētibus ꝓportionalr̄ īmittit totius bonitatis radios. forme ergo materiales ſi nō habent eſſe perfectū ⁊ totale. hoc eſt ꝓpter materiā in qua recipiūtur: ſed forme īmateriales ſi nō habēt eſſe perfectum ſcd̃m ſuā ſpēm: hoc eſt q2 deus reſtringit eas: ⁊ non dat eis totū eſſe ſcd̃m exigētiā ꝓprie ſpēi. nulli autez dubium eē dz: ꝙ ſicut forma reſtringit̄ ꝓpter eſſe qd̾ hz in alio: ⁊ ſicut pōt plurificari: ita forma pōt reſtringi ꝓpter eē qd̾ hz ab alio: ⁊ ſic habēdo eſſe imꝑfectū poterit plurificari. Poſſet igit̄ deus ſic reſtringere formā quācūqz ſeparatā: ⁊ dare ei eſſe imꝑfectū nō ſcd̃m exigentiā forme. duplr̄ ergo forma hz limitatū eē. Primo ex parte ſui: vt q2 ipſa eſt determinata ad genus ⁊ ad ſpēm: opz ꝙ eē in ea receptū gd limitatū exiſtat. Secundo ex parte materie: vt q2 recipit̄ in materia hac vel illa. ideo hz limitatū eſſe ſcd̃m diſpōnē materie. Tertio mō poſſet itelligi formam habere limitatū eſſe ex parte dei: vt ꝙ nō daret ei tantū eſſe quantū poſſet forma recipe. ⁊ iſte modus lz ſit poſſibilis: tamē ſcd̃m ordinē quē videmus videt̄ nō eſſe decēs. cū ergo eē limitat̄ in forma ꝓpter formā. tūc ſcd̃z nature curſum poſſunt eē plura eſſe in forma generis: nō aūt in forma ſpēi. Nā hoc mō loquēdo de eē: opz ꝙ eſſe oīno ſequat̄ modū forme: ſed cū forma generis nō ſit forma vna poterit tale eſſe plurificari ſcd̃m talē formā: ⁊ cū forma ſpēi ſit vna ſcd̃m naturā ꝓpter curſum in eadem ſpecie nō plurificabit̄ tale eſſe: ſed cū eſſe limitat̄ ꝓpter materiā in qua recipit̄ forma: vel ꝓpter agēs a quo ē forma: q2 vtroqz mō pōt limitari forma ꝙ̃tum ad eē: vel q2 recipit̄ in alio: vt in materia: vel q2 eſt ab alio vt ab agēte ꝑmo. Cū ergo ſic eſt ꝙ illud eſſe qd̾ hz forma nō eſt totale ⁊ perfectū ſcd̃m exigentiā forme: tūc poterit plurificari tale eē: ⁊ per ꝯñs forma in eadē ſpecie: nō obſtāte ꝙ de ſe nō multiplicatur huiuſmodi forma. ¶ Aduertēduz tamē ꝓpter auctoritates que poſſunt iueniri cōtrarie: ꝙ ſicut genus aliqñ accipit̄ large: vt dicimꝰ ꝙ in genere entium eſt vnū ens mēſura omniū: ſcd̃m quē modū loquendi totū ens qd̾ eſt multa genera dicit̄ vnū genus: ſic ſpēs aliquādo accipit̄ large: vt ꝙ totus ⁊ vnꝰ ordo angelorū poſſet dici vna ſpēs ꝓpter aliquā ꝯuenientiā ſpecialem quā habēt adinuicē: ſcd̃m quē modū accipiēdi ſpēm: vel ſcd̃m aliū modum accipiendi ſpēm: ꝓut plures ſpēs ſunt in vna ſpecie: deus potuit ⁊ euz decuit facere angelos in eadē ſpecie: ſed accipiēdo ꝓprie ſpēm: ꝓut differre ſpecie eſt differre forma: nō ſcd̃m iſtū ordinē quē videmus: ſed ſcd̃m aliū ordinē: deus potuit facere plures angelos in eadē ſpecie. ¶ Ad argumentū aūt dicendū ꝙ videtur īplicare cōtradictionē ꝙ ſint plura in eadē ſpecie: vel ꝙ forma plurificet̄ in eadē ſpecie: ſi forma illa habeat eē ꝑfectū ⁊ totale: ſed ſi habeat eē īperfectū ⁊ partiale nō eſt īconueniēs: ⁊ quomō ſit: ⁊ quomō cōtradictionē non īplicat eſt per habita manifeſtū. ¶ Ad aliud aūt in oppoſitū dicendū ꝙ nō eſt ſimile de ſuppoſito ⁊ de materia. nā materia reſtringit formā: ſi eni forma de ſe nō multiplicatur niſi reſtricta per eē: q2 materia reſtringit eā poterit multiplicari per materiā. Suppoſitū aūt non reſtringit ipſā niſi quatenꝰ hz materiā partē ſui. Sed ſi ſit ſuppoſitū immateriale habebit eſſe perfectū ⁊ totale ſcd̃m exigētiam ſue forme. videtur eni cōtradictionē implicare ꝙ forma ſpecifica multiplicet̄ ſcd̃m ſe: ſed ꝙ multiplicet̄ per eē reſtricta: cōtradictionē nō implicat. ⁊ q2 ſcd̃m curſum nature reſtringitur forma per materiā. naturale eſt ꝙ forma multiplicetur diuiſione materie: nō eſt aūt ſcd̃m nature curſum: ſz eſt ex dei potētia abſoluta ꝙ reſtringat̄ in eſſe ex parte dei tribuētis eſſe. ideo ex dei potentia abſoluta pōt hoc eſſe. ⁊ deus hoc facere potuit. ſic ergo aliquo mō euaſimus difficultates cōtingētes ſi ponat̄ poſſibile poſſe eē plures angelos in eadē ſpecie. hāc aūt euaſionē non oīno approbamꝰ: q2 nō eſt oīno clarum quomō angelus poſſit hr̄e eſſe perfectū ⁊ diminutū mō quo dcm̄ eſt. Dicimus ergo eē poſſibile qd̾ articulus dicit. moduz tn̄ poſſibilē datū magis poſuimus ad exercitādū legētium mentes q̃z ad id qd̾ dictū eſt pertinaciter aſſerendum.

Laurentius

Tu in hac q̄ōne de facto tene plur alitat̄ angelorꝫ in eadez ſpecie ꝓpt articulū Pariſinum: ſz eſt difficile aliqd de talibꝰ certitudinalr̄ ſcire: vt Petrꝰ de aqla: ⁊ Robertus olcoth declarāt: q2 ſuba ꝓ ſtatu iſto: vt ſcis nō mouet itellectū ad ſuā cognitionē. abſconditus ē etiā diuine volūtatis abyſſus. vñ multas taliū ſingula pēdent. vt potꝰ p h̾ iclinemur ad oppoſitū. Doctor tamē ponit modū multiplicatiōis corꝫ nō ex forma in ſe: ſz ex pte dei. ⁊ dic̄ ꝙ neſcit alr̄ euadere: q2 oīa forma in ſe eſt vnita: ⁊ īpoſſibile eſt eſſe alr̄: vide ab eo. Sed hoc videt̄ mirabile: quuz oīa forma in ſe ſit finita. Non igit̄ ex ſe totū aliqd̾ eſſe exhaurit: ⁊ eſt ſinite capacitatis. Amplius: quum dicat ſepius: ꝙ nulla forma preter primā eſt totū ſuum eſſe: ⁊ ſi eſt ita: cur igit̄ non poterit vt forma etiā multiplicari: imo Thomas ipſe ſuper Boetio de trini. ait. ꝙ nulla forma inquātū forma eſt hoc ex ſeipſa. ecce igit̄ contra ipſm̄: quū dic̄. forme nō pñt niſi formalr̄ differre: equocat manifeſte: q2 pñt differre formalr̄. i. p id qd̾ ē forma: ſz nō formalr̄. i. qditatiue. vñ modus vt ſic p formas differēdi nō eſt formalis ſz mālis: ſic̄ apō eū dēia numero differunt per quantitatem que eſt forma quedam. Quuz igitur deus potius ſit auctor ⁊ conduꝫ q̃ deſtructor naturarum: non facit contra rationem totalitatis forme: ſi eaz indiuiduat abſqꝫ mā: ⁊ tu examinabis ē. Q̄ ō dicās hic pbi eſt aliud. Q̄ ō. VIII.

SEcundo querit̄ de demonibꝰ quantū ad ſuā actionē. Et eſt queſtio vtrū per corꝫ actiones ⁊ effectꝰ poſſint nobis inoteſcere ex ductu rōnis: ita ꝙ rōnis ductu poſſit nobis inoteſcere demones eē. Et videt̄ ꝙ ſic: q2 aliqua videmꝰ in effectibꝰ q̄ nō poſſunt reduci in motum celi. Opz aūt ꝙ reducātur in opationes demonum. Ponebat̄ aūt exemplū de quodā monacho quē dicebat fuiſſe ꝯportatū a diabolo. Ponebat etiā exēplū de quodā hoīe: de quo dicebat ꝙ tēporibꝰ iſtis viſus fuit a multis in duabꝰ ciuitatibus eadē die: ⁊ cōparuiſſe corā duobus iudicibꝰ: ⁊ dicebat ciuitates illas eē diſtātes: ꝙ nullo mō hoc fieri potuiſſet niſi arte demonū. Adducebat etiā exemplū de artibꝰ magicis: ex qbus oībus cōcludebat ꝙ ductu rōnis ſcire poſſumꝰ demones eſſe.

In contrarium eſt: q2 cuz ex opatiōe arguit̄ ſuba īuariabilis: cuiuſmodi ē ſubſtātia demonū: non pōt argui niſi ex opatōibꝰ īuariabilibꝰ. iſte eni fuit modus phorꝫ: q2 ex motibꝰ celorꝫ: qui ſunt īuariabiles: ꝓbauerūt eē itelligētias: que ſunt ſubſtātie ſeparate ⁊ īuariabiles: cū ergo ille opatiōes de qbus argutum eſt ſint variabiles: ex talibꝰ nō pōt ꝓbari ſuba demonuꝫ: nec aliqua ſubſtātia īuariabilis.

Reſpōdeo dicēdū: ꝙ aliud eſt q̄rere vtrū per ea que videmꝰ generalr̄ poſſumus ductu rōnis ſcire demones eē: ⁊ aliud vtrū demones poſſint alicui ſe ſpecialiter reuelare. per ea eni que videmꝰ generalr̄ poſſumus ꝓbare eē aliquas ſubſtātias ſeparatas. Generaliter eni videmꝰ celos moueri: ⁊ motus corꝫ continuari: qd̾ eē nō poſſet niſi mouerentur a virtute īfatigabili. virtus aūt īfatigabilis nō pōt eſſe virtus in corpore. mouent̄ ergo a virtute ſeparata ⁊ ſubſtātia ſeparata. ex motibꝰ ergo celorꝫ: quos oēs vidēt: ꝓbare poſſumꝰ eſſe aliqs ſub-

ſtātias ſepatas:ſed ꝙ hꝫ ſubē ſeparate:quaꝝ effectus videmus oēs gnālr ꝙ ſint demones probare non poſſum⁹. Nam ſm Diony.4.c.de di.no. Demon dicit ſubam ſepatam malam:non malā ſm nām:ſed malā ſm voluntatis argumentū. Eſt.n.ſm eūdez ibidez. Malum in demonibus ɔcupiſcentia demens. Fantaſia ꝓteruа. Furor irrōnalis. Malū.n.in demonibus eſt in ꝓponendo ſibi finē ideſt adherendo fini ⁊ in exequēdo qꝺ propoſuit. Jn ꝓponendo ſibi finē demon eſt ɔcupiſcentia demēs:qꝛ ꝓponit finē malū. Jn adherēdo fini eſt fantaſia proterua: qꝛ ꝑtinaciter adheret malo fini. Jn exequēdo aūt qꝺ ꝓpoſuit eſt furor irrōnalis:qꝛ irrōnabiliter exeqtur ſuum ꝓpoſitū. Loqtur aūt ſic de demonibus Dionyſius attribuendo eis fantaſiam furorē ⁊ ɔcupiſcentiā. Nam iſta talia proprie ſint i parte ſenſitiua: attn̄ exquo demones receſſerunt a bono incōmutabili ⁊ adheſerūt bono cōmutabili de eis loq poſſum⁹ ac ſi haberēt ſenſuz ⁊ ɔcupiſcētiā. Uel poſſumus dicere ꝙ illa ſunt in demonib⁹ ꝑ effectus. Talia.n.agunt ⁊ taliter ſe hñt in agendo ac ſi eſſet i eis ɔcupiſcentia demens:fantaſia proterua:furor irrōnalis. ¶ Viſo qd importaꝩ noīe demonis:qꝛ noīe demōis intelligimus ſubam ſepataz malā:patꝫ ꝙ ꝑ ea que videmus gnāliter non innoteſcit nobis demones eſſe. Nā lꝫ gnāliter poſſit nobis ĩnoteſcere eſſe aliq̄s ſubas ſepatas eē tn̄ ſubas ſeparatas malas ꝑ ea que videmus gnāliter non poſſum⁹ ꝓbare. Pōt tn̄ demon ſi vult ſe aliter ſpālr reuelare:qꝛ pōt facere aliqua q̄ non pñt reduci niſi in aliquā ſubaz ſepataz. Uiſum eſt.n.multotiēs ⁊ audiuimus ab his q dixerunt ſe vidiſſe ꝙ ideote loquebanꝩ latinis verbis:⁊ rñdebant ad qōnes propoſitas:qꝺ non poſſꝫ eē ꝑ influentiā celeſtis corporis:oportebit igiꝩ hoc eſſe per aliquā ſubaz ſepataz mouentē linguā illius ideote. Jdeo poteſt demon aliqua facere ꝑ que ductu rōnis ſcire poſſumus ibi adeſſe ſepatam ſubaz: pōt ēt aliqua facere ꝑ q̄ non ſolum oñdit ſe eſſe ſubaz ſepataz: ſed ēt oñdit ſe eſſe ſubaz malā:vtputa ſi det operā malis actib⁹:vt ſi cooperaꝩ alicui ꝙ ſit fornicarius vel adulter vel idolatra: cuz g̃ dcn̄ ſit ꝙ eſt demō ſuba ſepata mala : qꝛ demon pōt ſe talez oñdere:⁊ pōt alicui reuelare ſe eſſe talē : lꝫ ꝑ ea que videmus gnālr nō poſſimus ſcire ductu rōnis demones eſſe:ſpālr tn̄ poſſunt nobis innoteſcere aliqua: ꝑ que arguere poterimus ꝙ ſint demones.

Uide noſtrā.q.i fine de demonibus vbi aggregauimus ſatis ſubtilia ⁊ curioſa.

Ad argumentum dōm ꝙ id qꝺ ſcrñ fuit circa mōachū: ⁊ circa hoiez cōparentē eadē die in lōginqs ciuitatibus corā diuerſis iudicibus:⁊ id quod fit in artibus magicis non apparet omnibus generaliter.

Ad argumentum aūt in ɔ̄riū dicere poſſumus ꝙ illa eſt phoꝝ opinio:ꝙ nulla ſuba ſepata pōt mouere aliqꝺ corpus corruptibile:ſube.n.ſepate ſm phos non pñt imediate mouere aliqꝺ corpus hic inferius exn̄s mediante corpe tranſmutabili:niſi mediāte motu celi: vt pt pateꝩ ex.7.meta. ⁊ ɔmentator ibidē ait ꝙ nullū ītrāſmutabile trāſmutat māle niſi me^{te} corpore ītrāſmutabili ſiue mediāte celo.

Cō.xxxi.

Sed hec pō falſa eſt. Nā ſube ſepate non ſunt oīno inuariabiles.nā ſꝫ Dam.2.li.c.3. angelus eſt ſuba intellectualis ſemꝑ mobilis:arbitrio libera:īcorporea:deo miniſtrans:ſm grāz: non nām immortalitatē ſuſcipiēs. Nā ſꝫ Aug.lib⁹.de tri.c.i. Ois mutabilitas nōnulla mors eſt:eo g̃ ipſo ꝙ angeli ex nā ſua ſunt mutabiles:quandam in ſe mortalitatē hñt. Qꝫ aūt ipſi ſint mutabiles:pꝫ ꝑ id qꝺ ſcribiꝩ Job 4°: Ecce q ſeruiūt ei nō ſunt ſtabiles:⁊ in angelis ſuis repperit prauitatem:igiꝩ ſi ipſe intelligentie de ſe nō ſunt ſtabiles:non eſt inconueniens ꝙ aliq̄ variabilia exerceāt:dato tn̄ ꝙ eſſent oīno iuariabiles:nō ꝑꝑ hoc ɔcluderetꝩ gn poſſint aliq̄ variabilia facere:nō niſi ab iuariabili procederet variabile nihil eēt mutabile:opꝫ.n.primū agēs eē imutabile : a quo oia alia ꝓceſſerūt: vn̄ ⁊ ipſi phi ab ipſa v̄itate coacti mobilia reduxerūt in imobile: quātūcūqꝫ igitur demones eēnt inuariabiles poſſent aliqua variabilia facere per que innoteſcet eos eſſe. ¶ Qō. IX.

TErtio queritur de paſſione demonum. Utrum demones poſſint pati ab igne inferni:⁊ vꝩ ꝙ non:qꝛ ſemper agens preſtantius eſt paciente:ſed ignis non eſt preſtantior demone:ergo ⁊c̄.

Jn contrarium eſt qꝺ legimus de diuite epulante ꝙ aīa eius exiſtens in inferno dicebat ſe cruciari in illa flāma: ſed idē iudiciuꝫ eſt de demone ⁊ aīa ſeparata:cum igitur aīa ſeparata poſſit pati ab igne:ergo ⁊ demon. Luc.xvi.

Reſpondeo dōm ꝙ ſi videre volumus quō demon poſſit pati ab igne:videndum eſt p̄mo quid ſit dolor:⁊ ex hoc apparere poterit quomō ignis iferni virtute diuina poſſit in demone cauſare dolorē. Dolor.n.non eſt paſſio naturalis ſꝫ ꝙ patiunꝩ corpora naturalia:ſed magis ē paſſio aīe ſm ꝙ patiunꝩ corpora animata:⁊ potiſſime corpa aīata per animaz ſenſitiuam:imo naturaliter nihil dolet:niſi qꝛ ſentit:ꝑꝑ quod i ipſo corpore aīalis ſunt aliqua que non dolent:qꝛ nō ſentiunt vt oſſa. Si ergo non dolent niſi que ſentiūt: vbi nō eſt ſenſus:ibi non pōt eſſe dolor:opꝫ ꝙ dolor tāq̄ in ſubiecto ſit in ſenſu. Placentia autem ⁊ diſplicentia ſunt in appetitu:dolor aūt ⁊ eius oppoſitū ſunt in ſenſu. Uerumtamen qꝛ ipſa diſplicentia dr̄ quidam dolor:⁊ dicunt aliqui ſe dolere:qꝛ̄ eis diſplicet qꝺ habent:ideo aliqui inueniunt ꝙ dolor ſit in appetitu:ſed dolor vt h̄ de dolore loqmur ē in ſenſu:dicam⁹ g̃ ꝙ dolor ē ꝑceptio nociui facta i ſenſu a re ſenſibili:ſic̄ viſio ē ꝑceptio viſibil' facta i viſu a re viſibili:hꝫ aūt ꝑceptio ⁊ hꝫ mutatio fcā in viſu a re viſibili nō eſt niſi quoddā intētionale impreſſum viſui: ſic q̄libet ꝑceptio ⁊ q̄libet imutatio facta in q̄libet ſenſu: nō eſt niſi qōdaz itētionale ipreſſuz ſenſui:qꝛ h̄ eſt cōe oi ſenſui ꝙ imuteꝩ itentionaliter:⁊ ꝙ ſit ſuſceptiuū ſpecierū ſine mā:dolor igiꝩ eſt formaliter quedā imutatio itētionalis ꝑ quā ſit ꝑceptio leſiui. ¶ Ex h̄ aūt appere pōt i q̄ ſenſu ſit ꝓprie dolor:qꝛ non eſt proprie niſi in ſenſu tactus.nā ſi dolor eſt imutatio ſenſibil' ꝑ quē ꝑcipiꝩ leſiuū ⁊ corruptiuū:cū aīal nō corrūpaꝩ niſi a calido ⁊ frigido: ⁊ ab hꝫ q̄litatib⁹ tāgibilib⁹:opꝫ dolorē ſicut i ſubiecto eē i ſenſu tact⁹:nūq̄.n.ē dolor ſine imutatiōe reali:formalr tn̄ dolor nō ē imutatio realis:ſꝫ itētiōalis:ſꝫ qꝛ imutatio itētiōalis i ſenſu tact⁹ nō pōt eē fortis ſine imutatiōe reali:iō dolor q dicit imutationē itētionalē fortē non pōt eē ſine imutatiōe reali:ſꝫ ſi poſſꝫ eē eque fortis imutatio itētiōalis ſine imutatiōe reali:ſic̄ ē cū imutatiōe reali:maior eēt dolor ex illa mutatiōe itētionali ſolū:q̄ nūc ſit ex imutatiōe itētiōali ⁊ reali ſil. Nā vt pꝫ intantū eſt dolor inquātū qs ſentit ⁊ ꝑcipit ſe dolere:ſed ɔſtat ꝙ imutatio realis impedit ꝑceptionē ſenſus : vt qꝛ pupilla eſt abſcolor:melius ꝑcipit imutatiōes factas a colorib⁹: ſic ēt caro q̄to ē magis media ꝓportio tāgibiliū: ⁊ q̄to magis ē denudata ab excellentijs tāgibiliuz ꝑ eā ꝑcipiunꝩ meli⁹ tangibilia:nerui.n.⁊ caro realiter calefacta impedimenta preſtant perceptibilibus ſenſibiliū:ideo ſi eēt in ſenſu tactus fortis imutatio intentiōalis abſq̄ reali:ſenſus potius ſentiret ⁊ magis perciperet ſe dolere:⁊ ꝑ ɔn̄s magis doleret. Nā ꝑcipere ſe dolere h̄ eſt dolere. q.n.dolorē nō

pcipit nequaq̃ dolet: dicim⁹ ḡ φ cū dolor nālr ſemp habeat annexā imutationē realē nūq̃ eſt ibi dolor nālis niſi ſit ibidē duplex imutatio.ſ.vna realis q̄ eſt ↄ̃ria nāe: ⁊ alia intētionalis q̄ ↄ̃ria eſt ſenſui. Immutatio ḡ realis ledit nām: imutatio aūt intentionalis ledit ſenſum: ⁊ facit ſenſuȝ pcipere dolorē: imo q² intentio cātur a re: ſolū illa corpa pñt cauſare intentionē ſic ledentē ſenſum que pñt ledere ⁊ corrūpere nām in qua fundat̃ ſenſus. Cū ḡ ſoluȝ a qualitatibus tāgibilibus dependeant corpa aialiū: ⁊ ſolū q̄litates ille pñt corrūpere nām aialis: ſolū tales q̄litates pñt cāre dolorē in ſenſu. ℭ Tria ergo declarata ſunt: q² oñſum eſt qd eſt dolor: q² eſt imutatio intentionalr ſortis facta in ſenſu tactus: leſiua eius. Oñſum eſt ēt a qbus cauſat̃ dolor: q² cauſat̃ ab illis q̄litatibus a qbus dependet nā: ⁊ q̄ pñt corrūpere nām in q̄ fundat̃ ſenſus. Oñſuȝ eſt ēt ſm qd magis bȝ eē dolor: q² ſi poſſet eē imutatio intētionalis leſiua ſenſus ſine imutatione reali leſiua nature: magis eēt ibi dolor: q² vt dicebat̃ magis dolere nihil eſt aliud q̃ȝ magis ſentire ⁊ pcipe doloreȝ: ⁊ q² imutatio realis īpedit pceptionē ſenſus: iō diminuet pceptionē doloris. ℭ His viſis pōt patere qūo demō patiat̃ ab igne. Nā ſi eſt ↄ̃ nām ſube itellectualis φ imutet̃ ab iſtis corporalibus realiter: non ēↄ̃ nām eius φ imutet̃ intentionaliter: videm⁹.n.φ itellect⁹ nr̄ poſſibilis imutat̃ itētiōaliter a fantaſmatib⁹ que hñt eē corruptibile: ⁊ hñt eſſe h̄ ⁊ nūc: ſȝ h̄ nō eſt in v̄tute ppa: ſed in v̄tute luminis itellectus agētis: ſic ḡ fantaſmata q̄ ſunt qd corruptibile ī v̄tute alterius: vt in v̄tute luminis intellect⁹ agentis: pñt immutare intentionalr intellm poſſibilē q eſt qd intelligibile: multo magis corpalia: puta ignis inferni: vt ē inſtr̄ȝ diuine iuſtitie: ⁊ in virtute dei poterit imutare intentionaliter intelſ̄ȝ demonis: ſed imutatio facta intentionaliter in intellectu poſ̄i in v̄tute lumis agētis: ita ē cognitio qō non eſt dolor: imutatio v̄o intentionalis facta in intellectu demonis eſt dolor ⁊ cruciatus. Quod ex h̄ ↄtingit: q² intellectus nr̄ poſſibilis nō depēdet ab intellectu agēte quātū ad eē ⁊ q̃tū ad ſubaȝ: ſȝ ſolū q̃tū ad cognitiōeȝ: dicebat̃ aūt φ ſolū illud pōt cauſare dolorē in potētia cognitiua: a quo depēdet nā ⁊ ſuba in q̄ fundat̃ illa potētia. In v̄tute igit̃ intellectus agētis facta imutatiōe in intellectu poſſibili non erit dolor nec cruciatus: ſed cognitio tm̄. Uex̄ q² demō ſm nām ⁊ ſubam plus depēdet a v̄tute diuina: q̃ȝ corpus alicuius aialis a q̄litatib⁹ tāgibilib⁹: imutatio itentionalis cāta in demone ab igne virtute diuina magis erit dolor ⁊ cruciatus q̃ȝ imutatio ītētiōalis cāta in ſenſu a q̄litatib⁹ tāgibilib⁹. Eſt ēt ibi maxim⁹ cruciatus ⁊ dolor: q² cū nō ſit ibi imutatio realis magis pcipiet̃ ibi dolor. ℭ Sȝ dices adhuc nō dat̃ modus qualr cauſet̃ iſte dolor: dicem⁹ ḡ φ ibi eſt aliqd ſȝ nāȝ: ⁊ aliqd ſupra nām. Scdm nām.n. eſt φ intelligentie p ſuū intellectū operent̃ in iſta corpa applicādo ipm ad ea. Nā cuȝ ſint nāe itellectuales opȝ φ intelligēdo agāt. Hoc.n.mō ſunt in loco: ⁊ h̄ mō agūt applicādo ſuā virtutē ⁊ ſuā potentiā ad hȝ corpa in que agūt: cū ḡ non hēant niſi intellectū ⁊ volūtatē applicādo eā ad corpa agunt in corpora: poſſibilis eſt ḡ applicatio intellectus angelici ad iſta corporalia: ſed φ ex tali applicatiōe trāſmutet̃ corpus h̄ eſt naturale: pōt.n. angelus per talem applicationem mouere corpus. ℭ Rurſus φ ſit ibi applicatio ſine trāſmutatione hȝ eſſe naturale. Sicut enim in corporibus aliquādo corpora ſic ſe contingunt φ ſe tranſmutant vt ignis ⁊ aqua: aliquando ſic ſe ↄtingunt φ ſe non tranſmutant vt due ſpere celeſtes. Sic ⁊ angelus aliquando ita applicat ſuum intellectum ad corpus φ ipſum mouet: vt pȝ ī iſtis celis mobilibus: aliquādo ſic applicat φ nullā tranſmutationem facit: vt pȝ in celo empyreo. Nā cū angeli ſint ī celo empyreo: ⁊ celū illud dicatur angeloruȝ locus: oportet φ huiuſmodi angeli applicent virtutem ſuam ad ipſȝ celum: nullā tamen tranſmutationem faciunt circa ipſȝ: naturale eſt ergo φ angelus bonus vel malus abſq̃ȝ trāſmutatione corporum poſſit applicare intellectum ſuum ad ipſum corpus: ſed φ ex tali applicatione imutetur intellectus angeli: hoc non eſt naturale: ſed ſupra naturaȝ. Angelus ergo malus: ſiue demon habens intellectuȝ applicatum ad ipſum ignem inferni non tranſmutat ipſuȝ igneȝ. ſed ille ignis in virtute diuina immutat intentionaliter intellectū demonis: ſm quā imutationem demō ſumme dolet: hoc mō cremat̃ anima: vel demon ſm Gregorium in dialogo: q² videt ſe cremari: non q² realr crementur ⁊ doleat. Sed vere dolere nihil aliud eſt niſi ſentire ⁊ percipere ſe dolere. Hoc enim modo animal dolet: q² per ſenſum eius intentionaliter imutatum dolorē pcipit. Nam vt dicebatur: nihil aliud eſt dolere q̃ȝ percipere dolorem: ⁊ q² viſus poteſt accipi pro omni cognitione ſiue perceptione. ⁊ pro omni ſenſu: dicere poſſumus φ nihil eſt aliud dolere q̃ȝ videre ſe dolere.i. q̃ȝ ſentire ⁊ pcipere dolorē: poſſum⁹ āt dicere φ dupliciter patitur demon: vel aīa: primo q² alligat̃ cum igne: ⁊ ignis ille ē carcer eius: qō potiſſime erit poſt diem iudicij: q² ligatus cū illo igne mutat̃ intentionaliter ab eo: que intentionalis imutatio eſt vere dolor: ⁊ vere cruciatus eius. Primo.n. demon vel anima ligatur cum igne: q² licet hoc ſit naturale: φ demon per ſuā voluntatē poſſit applicare ſuuȝ intellectum ad corpora: tñ ex tali applicatione non dicitur ligatus corporibus: q² ſicut p voluntatem applicat: ita p voluntatem pōt non applicare: ⁊ poteſt ſe ab illo corpore ſeparare: ſed applicatio iſta ad ignem nō eſt demonis voluntate: ſed dei virtute: ita φ ſi vellet non poſſet ſe ſeparare ab ipſo igne: propter qō dicitur alligatus igni: ⁊ dicitur ignis carcer ei⁹: quod potiſſime erit in die iudicij: nūc autem pp noſtrum exercitium permittuntur hic eſſe in hoc aere caliginoſo vbi affligūtur ⁊ cruciantur: ac ſi eēnt in inferno: qō totum virtute diuina fieri poteſt. Utrū āt portent ignem inferni ſecū: vel non portent nihil ad ppoſitum: q² poteſt deus ſine cauſa ſecunda: qcqd pōt cuȝ cā ſecunda: ideo ſine igne poteſt ſimilem imutationē facere in demone quam faciebat cum igne: erit ergo ſalteȝ poſt diem iudicij ipſis demonibus: ⁊ nunc eſt in ipſis animabus dānatis vna pena alligatio ad ipſum ignē vel incarceratio in ipſo igne: alia āt pena erit ⁊ ē continue cruciatio per huiuſmodi ignem. patet ergo qūo demones patiuntur ab igne ⁊ qualiter patiantur ab ipſo.

Ad argumentum dicēdum φ agens quod agit principaliter ē preſtātius patiente: ſed agens quod agit inſtrumentaliter ⁊ in virtute alterius non oportet: fantaſma eniȝ q² nō virtute propria: ſed in virtute lumis intellectus agentis mouet intellectum poſſibilem: non oportet φ ſit preſtātius intellectu poſſibili: ſic q² ignis nō in virtute propria: ſed in virtute diuina cruciat demonē: non oportet φ ſit preſtātior demone. Laurentius.

Adeo in hac .q. proceſſere platonicorū quidam: putantes.ſ. omnino proprie pati demones vt dicerent aliqñ ipſos comburi: ⁊ cinerem etiam poſt ſe relinquere: qō Tuſcoꝝ expreſſe hiſtoria habuit: vt in libro de demonibus quoſdā magicoꝝ affirmaſſe pſellus dicit: qō maxime de lucifugis ⁊ ſubterraneis corpulētiſq̃ȝ verificant. Sȝ hic apud me ſequunt̃ qōnes phiſice: an.ſ. ex toto poſſint cōburi. vl̄ φ ſic ſi pñt incipe cōburi vt norūt pipatetici: iam.n. nā eſſent paſſibiles et oīno defectibiles: oppoſitū mī innuūt platonici ⁊ chalcidius ī timeo aſſerens ipſos eſſe aialia eterna. Amplius qūo demones pñt habitare in regione ignis ſi ledunt̃ ab eo. Item querēdū eſſet ab eis qūo

poſſint p hominem cõburi ſi ſint potius ordinati ad penas ho minũ: vt Xenocrates ⁊ Plato teſtantur. Poſtea proculus ⁊ porphirius oẽs poſuit ſup᷑a nãm celoꝝ elementorũq᷒ diuꝫ: igitur nõ patiunt᷑ ab eis. Cõſidera igitur hec: in oibus.n. q̃ ſic grauis enunciãtur dubitationes poſtmodũ fortes inſunt. Talia aũt ipſi q dicũt viderint: nos ad nr̃aꝫ trãſeamus theologiã apõ quã quã nõ ſint demões corporei quis queſo erit modus paſſionis ipſoꝝ pẽſertim ab igne: opꝫ.n. agens ⁊ patiens eẽ homogenea ⁊ ꝓportionata: vt primo de generatione a phõ: ⁊ iaꝫ vidiſti totũ qð imaginat᷑ doctor: ſed eſt dubiũ i eo: quõ.n. põt eſſe imutatio intentionalis doloroſa non p̃cedente reali: q᷑ vident᷑ effectus ordinati ab eadẽ cã ꝓcedentes qui ab inuicẽ ab ſolui non põt: vt pꝫ in aliȷs: quã taliũ pp̃ p̃cedẽs ſit diſpõ ad ſequentẽ. Amplius mediũ minus vĩ requiri ſenſationi: q᷑ ẽ extrinſecũ q̃ imutatio realis: ſed tale mediũ ẽ neceſſariũ: vt pꝫ in. ij. de aĩa. tex. cõ. lxxiij. igit᷑ ⁊c. ⁊ eſt locus a minori. Q̃uõ ẽt ignis virtute dei imutat. nũq̃d nõ forma propria? vĩ ſupplet ne deus rõnẽ cãe formalis? Pro primo dubio dic rõneꝫ ꝯcludere de facto: p̃o ſtatu vie: ⁊ reſpectu agentis finiti: ⁊ ita non ſumus in caſu: ⁊ ſolue primũ ⁊ ſcðm. Ad tertium dic q̄ deus nõ dirigit niſi ignẽ ad demones vt forma propria agat in eos ⁊ alligat ſubiectuq᷒ demonẽ igni: ⁊ nihil ſequit᷑ qð non ſit verificabile. Subtilis aũt (qð mihi placet) in. xliij. di. quarti. alium modũ dedit in paſſione ipſorũ: nõ.n. patit᷑ apud ipſm aliter demon niſi triſtitia q̃daꝫ in apprehenſiõe obiecti diſconuenictis aliquod detinet᷑: apprehẽdendo q̄ ſic opꝫ ipſuꝫ ꝯſiderare: vñ ſeq̃t᷑ odiũ ad tale obiectũ: ⁊ apprehẽſio talis odiȷ hãc ſeq̃t᷑ dolor ⁊ ꝯtriſtatio maximaq̃ eſt dolor quẽ putat. Sꝫ cur ſumme triſtat᷑ ſi nõ eſt obiectũ ſumme odibile. Itẽ nõne poſſet de eo ad aliud obiectũ diſcurrere: ⁊ quũ eſꝫ in alio obiecto (q᷑ plura ſil᷑ cognoſcere nequit) iam non pateret᷑: ⁊ alia multa etiam curioſi hic cõſiderarent: ſed vt ẽ ſubtilis: ſubtiliter ẽt fugeret. Q̃re ſemp in ȷ̃s ſtandũ maioribus: ⁊ in ȷ̃s que expreſſa ſunt in ſcripturis ⁊ reuelatione ſciuntur. Petrus de palude multa ẽt magna rõne de talibus locutus in quarto. Q̃ŏ. x.

Quarto queritur. Utrum demon: vel aĩa poſſit ſil᷑ pati ꝯrias penas: ⁊ videtur q̄ non; q᷑ nihil vnuꝫ ⁊ idem poteſt moueri contrarȷs motib⁹: ergo nec ſimul pati contrarias penas.

In contrarium eſt qð dĩ Iob z4°. Ad nimiũ calorẽ tranſeat ab aquis niuiũ: ⁊ vſq᷒ ad inferos peccatũ illius: erit g̃ in inferno pena frigoris ⁊ caloris: aut ergo ſil᷑: aut non ſil᷑: ſi non ſil᷑ ħ eſſet eis refrigerium: ſed ibi nullum eſt refrigeriũ: ergo ſimul hñt vtrãq᷒ penam.

Reſpõdeo dðm q̄ gloſe ſanctoꝝ vĩr dicere q̄ ibi ſit pena frigoris ⁊ caloris: vñ beda exponens illud verbuꝫ euangelȷ. Ibi erit fletus ⁊ ſtridor dentiũ: ait q̄ dupl'r oñditur gehenne pena frigoris ⁊ caloris: cum dĩ ibi erit fletus ⁊ ſtridor dẽtiũ: fletus.n. vt ait de ardore: ſtridor dẽtiuꝫ de frigore ſolet exire. Et haymo exponens hãc auctoritatem dicit q̄ ꝑ methaphorã membroꝝ penas deſcribit tormẽtoꝝ: ſolent.n. vt ait oculi fumo coacti lachrymas ꝓducere: dentes vero e nimio frigore ſtridere: oñditur ergo vt dicit q̄ reprobi in inferno ⁊ calorẽ intolerabilẽ: ⁊ frig⁹ ſuſtinebũt. Et q᷑ ſic ſancti loquuntur: volumus ideo oſtẽdere modũ quõ poſſit hoc eſſe. ſ. q̄ ſil᷑ poſſint pati penam frigoris ⁊ caloris. Propter qð ſciẽdũ q̄ al'r eſt imutatio realis. ⁊ aliter intentionalis: nam ſꝫm imutationem realem nõ poſſunt ſimul ꝯria eſſe in eodem: ſed ſꝫm intentionaleꝫ põt: imo cogimur ponere q̄ ſꝫm imutationeꝫ intentionalẽ poſſint contraria ſimul eſſe: cũ colores contrarȷ dyametraliter imprimant ſpeciem ſuã in eodẽ puncto medȷ. Nam ſi in vna parte ſit color albus: ⁊ in oppoſita ſit color niger: ſic q̄libet color multiplicabit ſpẽm ſuam ꝑ totum mediũ propter qð in eodem pũcto medȷ erit ſpecies nigri ⁊ albi. ¶ Sed dices q̄ hoc dyametraliter eſſe non poſſit. Naꝫ oculus intentionaliter recipit: ⁊ tñ i eodem puncto oculi non recipitur ſimul dyametraliter ſpecies albi ⁊ nigri. Propter qð ſciendũ q̄ oculus non recipit ſpẽs colorum niſi ex altera ꝑte tñ: .vꝫ. ex parte anteriori: ſed ſi eſſet oculus ſeparatus ſtans in medio aeris: ⁊ eſſet hũ paruus vt poſſet de leui recipere impreſſiones ꝑ totum: tunc ſi ille oculus haberet colorẽ album ex parte vna: ⁊ nigruꝫ ex ꝑte altera: oporteret q̄ ſpẽs albi ⁊ nigri dyametraliter reciperentur in eodem puncto oculi: hoc g̃ modo imaginabimur penas q̄ poſt dieꝫ iudicȷ nõ erit alteratio realis: ſed ſolum erit immutatio intentionalis: damnati ergo erunt i inferno q creditur eſſe in medio terre: naꝫ medium terre eſt locus infim⁹ ⁊ viliſſimus: cũ ibi terra ſit fex elementoꝝ: mediuꝫ terre eſt quaſi fex fecis. Congruũ.n. eſt q̄ i fecibus: ⁊ in viliſſimo loco exiſtãt qui bona mutabilia: ⁊ vilia bono incõmutabili pretulerunt. Sꝫm hoc g̃ damnati habebunt carcerem frigidũ. q᷑ erunt in medio terre: habebunt aũt ignem calidum: ignis auteꝫ ille non calefaciet terraꝫ: q᷑ ceſſabit realis alteratio elementorum. Ignis tñ ⁊ terra virtute diuina poterũt intentionaliter imutare demones: ⁊ hoĩes damnatos ibi exiſtentes: pp̃ qð ſimul pati poterunt a frigore ⁊ calore: ita q̄ pati poterunt ab vtriſq᷒ qð ſic declaratur: nam imutatio intentionalis tripliciter diuerſificatur. ſ. per propinquũ: ⁊ remotum: per obliquũ ⁊ dyametrale: per reflexum ⁊ rectuꝫ: imutatio igitur intentionalis propinqua eſt fortior q̃ remota: ſic ẽt eſt ⁊ realis: forti⁹.n. calefit quis propiquus igni: q̃ remot⁹. ¶ Rurſus imutatio dyametralis fortior eſt q̃ obliqua: vt ſol in eſtate magis nos calefacit. q᷑ nos reſpicit magis dyametral'r q̃ hyeme eo q̄ tũc reſpiciat magis oblique. Sic ẽt imutatio recta eſt fortior q̃ reflexa: vt illud dĩ ſol illuminare recte: quod aſpicit recte: illũ reflexe qð facit vmbrã: niſi.n. eſſet illuminatio reflexa eſſet penitus tenebra: vbi non eſſet aſpectus ſolis: ⁊ licꝫ ſic ſit nãliter: poſſet tamen virtute diuina eſſe q̄ ita fortis eẽt imutatio remota ſicut propinqua: ⁊ obliqua ſicut dyametralis. ⁊ reflexa ſicut recta: ſꝫm hoc ergo poterit eſſe acerbitas penarum: vt terra: ⁊ ignis: ⁊ elemẽtum frigidum: ⁊ calidum: ſic virtute diuina intentionaliter imutent demones vt elementũ remoti⁹ non minus imutet q̃ propinquus. nec imutatio obliqua ſit debilior q̃ dyametralis: imutatio reflexa ſit eque fortis ſicut recta: quibus omnibus excurrẽtibus cauſata erit acerbitas pene tam frigoris q̃ caloris: vt quaſi ſint oĩo abſorti a pena: ⁊ ideo nec rõ: nec ſapientia: nec ſcientia dicitur eſſe apud inferos: vt hr̃ eccleſiaſtici. 9. quia non vacabit eis libere cogitare: nec rõcinari pp̃ nimiã acerbitatem pene.

Ad argumentum aũt dðꝫ q̄ non põt eſſe ſil᷑ in eodẽ imutationes reales: quia inter alia inuenit᷑ ꝯrietas: ſed intentionales põt: q̃a nõ hñt ꝓpe contrarietatem.

Poſtea q̃rebat᷑ de creatura pure corpali. Et circa ħ q̃rebant᷑ qnq᷒: tria de mã. vnuꝫ de forma: ⁊ vnum de cõpoſito: materia aũt põt cõparari ad tria ad agens cui ſubȷcit᷑: ad ea que ſunt i ea quibus perficitur: ad intellectũ nr̃ꝫ a quo cognoſcitur: vt cõparatur ad agens erat queſtio de mã: vt ꝓ de coſta ade ſine additione materie potuerit fieri eua: quantum ad ea que ſunt i mã quibus perficit᷑ erat queſtio: vtrum in materia ſit potẽtia actiua: vt

Mathei xxij.

Immo ẽt in anteriori tñ ꝑte oculi iſte ſpẽs albi ⁊ nigri ſimul ſcipi põt: ſꝫ tñ nõ ſit imutatio niſi ſꝫm alterã tñ: cũ ſint eq̃ fortes (pp̃ ꝯterũ) dicã fieri iudiciũ de eis ſꝫ confuſum.

Experimẽtũ hui⁹ apõ ꝑſpectiuos: vbi radȷ ſolares ꝑ foramina tranſeant puta: reliq̃ vndiq᷒ bene obſepto medio: rõneꝫ ſi q̃ris: vnde ſcꝫ ex reflexione tñ mediũ illuminat᷑: forte ẽ q᷑ retinent radȷ ⁊ lumẽ põt i diaphano ⁊ aere circumſtante cãri. neq᷒ cui reflexionem ꝓpe hic attẽdas q᷑ idẽ nõ manet radius: ſꝫ luminis ſpẽꝫ ꝑ hõc cauſatam intellige.

cõparaẽ ad intellꝫ:⁊ erat qõ de materia vtrũ poſſit
ab intellectu nr̃o itelligi ſine forma. ⁋ Quarta qõ
circa hec corꝑalia erat de forma:non de forma ſub/
ſtantiali:ſed accidentali.circa qd̃ querebaẽ: vtrum
calor:vel aliqua forma accidentalis intendatur ſꝫ
gradus i eſſentia. ⁋ Quinta qõ circa hec corꝑalia
erat de ipſo cõpoſito ꝯſecrato: vtputa de tẽplo: vel
de eccleſia:⁊ erat qõ: vtrum ſi martyr occideretur i
eccleſia ſicut fuit ibi occiſus beatus Thomas:eſſet
propter hoc reconcilianda. ⁋ Qõ. XI.

Ad primum autem ſic ꝓ/cede/bant. Uiẽ ꝙ de coſta ade ſine additione
m̃ãe nõ potuerit inde formari eua: q꜡ ſi
de tanta m̃ã quanta fuit in coſta ade poſ
ſet fieri eua abſqꜫ additiõe m̃ãe:tũc de modica m̃ã
poſſet fieri multa m̃ã:ergo de grano milij poſſet fie
ri totus mundus:qd̃ vr̃ inconueniens.

In contrarium eſt:q꜡ ſi d̃ coſta ade nõ potuit fieri eua ſiñ ad/
ditiõe m̃ãe:hoc ideo fuit:q꜡ m̃ã illa que dum erat i
coſta erat ſubiecta parue denſitati:illa eadẽ m̃ã nõ
rarefacta nõ poterat ſubeſſe tante denſitati.ſicẽ erat
corpus eue:ſed ꝯſtat ꝙ maius eſt ꝙ quantitas ſine
ſubſtantia ſubſit quãtũcũqꜫ modice denſitati q̃ꝫ ꝙ
modicũ de m̃ã ſubſit quãtũcũqꝫ magne dẽſitati: ſꝫ
deus facit i ſacr̃o altaris ꝙ quãtitas panis ſine ſub/
ſtantia ſubſit denſitati panis:ğ potuit facere ꝙ mo
dicũ de m̃ã exñs de coſta ſubeſſet illi magne denſi/
tati:vꝫ:denſitati totius corporis eue.

Reſpondeo dñm ꝙ ſicut par potentie ẽ fa
cere d̃ paruo magnũ nõ rare/
facto nec aliquo addito:⁊ facere de nihilo aliqd:ſic
ẽt par potentie eſt facere de magno paruũ nullo cõ/
denſato:nec ſubtracto aliquo:⁊ facere de aliquo ni/
hil:⁊ q꜡ ſolus deus põt facere de nihilo aliqd ⁊ eꝯ.
Ideo ſolus deus põt facere d̃ paruo magnum ⁊ eꝯ:
nullo addito nec rarefacto. Qd̃ aũt par potẽtie ſit h
facere ⁊ de nihilo aliqd duplici via declarare poſſu
mus:prima via ſumiẽ ſm̃ ꝙ m̃ã cõparaẽ ad q̃ꝫtita/
teꝫ ⁊ q̃litatẽ:ſcd̃a ꝓut m̃ã cõparaẽ ad quantitatem
⁊ ad ſubſtantialẽ formã. ⁋ Prima via ſic pꝫ. Nam
aliter cõparaẽ m̃ã ad quantitatẽ:aliter ad q̃litateꝫ:
aliter cõparaẽ ad augmẽtũ: ⁊ aliter ad alteratiõeꝫ.
Nã ad alterationẽ cõparaẽ ſm̃ ꝙ alteratio põt fie/
ri ſine additiõe m̃ãe ⁊ ſine ſubtractiõe:m̃ã.n.q̃ erat
ſub forma calidi:põt poſtea fieri ſub forma frigidi
nullo addito vel ſubtracto:augmentũ tñ impoſſibi
le eſt ꝙ fiat nullo addito nec diminuto:⁊ nullo ſub/
tracto.Qd̃.n.m̃ã ſit ſub maiori q̃ꝫtitate q̃ꝫ prius:vel
h erit ꝑ rarefactionẽ:⁊ tunc non erit ꝓprie augmẽ/
tũ:vñ ⁊ ph̃s in lib.de generatione in.c.de augmẽto
Tex.cõ.xxij.vel xxxiij. ait:ꝙ ſi ex aq̃ generaẽ aer nõ dicim⁹ fieri augmẽtũ
ſed maior humor generat⁹ eſt. Impoſſe.n.eſt ſꝫ eũ/
dẽ lib⁹ eodẽ ⁊ caplo:fieri augmẽtũ nullo aduenien
te:nec fieri diminutionẽ nullo recedente. Poſſum⁹
ğ arguere:iſtud eſt augmẽtũ: ğ huic eſt addita aliq̃
m̃ã.nõ ğ eſt augmẽtũ nãl'r ſine additiõe m̃ãe: agẽs
ğ illud qd̃ poſſet augere ſine additione m̃ãe poſſet
ipſaꝫ m̃ãꝫ multiplicare:⁊ v'tus eius ſe extẽderet ad
ipſaꝫ m̃ãꝫ:ſꝫ cũ m̃ã nõ ꝑſupponat aliqd aliud: ſꝫ oĩa
alia ꝑſupponãt ipſaꝫ:agẽs qd̃ hꝫ poſſe ſuꝑ ipſaꝫ ma/
teriã eſt agens primuꝫ: ⁊ eſt agens qd̃ põt creare:q꜡
m̃ã de nullo ꝓduci põt:dicam⁹ ğ ꝙ m̃ã q̃ꝫtuꝫ eſt de
ſe non hꝫ ꝑtẽ ⁊ ꝑtẽ:nec eſt mlta nec pauca:ſꝫ oĩa iſta
cõpetunt ei ꝑ quãtitatẽ:ſed q̃ꝫuis hr̃e ꝑteꝫ: ⁊ diuidi
cõpetat m̃ãe ꝑ q̃ꝫtitateꝫ:verũtñ eſt alia m̃ã ſub alia
ꝑte q̃ꝫtitatis:nã ſicut forma ſpecificata i rebus m̃ã/
libus nõ mltiplicaẽ:niſi q꜡ recipiẽ in diuerſis ꝑti/
bus materie:attñ h꜠ forma recepta i alia ⁊ alia ꝑte
m̃ãe vere eſt alia ⁊ alia:ſic m̃ã nõ diuiditur niſi per
q̃ꝫtitatẽ:exiſtens tñ ſub alia ⁊ alia ꝑte q̃ꝫtitatis m̃ãe
eſt alia ⁊ alia m̃ã: nullũ ergo agẽs põt facere mate/
riam ſub maiori q̃ꝫtitate:niſi habeat potentiaꝫ ſuꝑ
ipſaꝫ eſſentiã m̃ãe:cũ maior quantitas ipſaꝫ eẽntiã
m̃ãe diuerſificet:⁊ q꜡ ſolius agentis qd̃ põt creare ẽ
hr̃e potentiã ſuꝑ eſſentiã m̃ãe:id̃ bñ dictũ eſt ꝙ par
potentie eſt facere de minori mai⁹ nullo addito nec
rarefacto:⁊ facere de nihilo aliqd: q꜡ hoc eſt ꝑtãteꝫ
hr̃e ſuꝑ ipſaꝫ eſſentiã m̃ãe.ſed habere poteſtateꝫ ſu
per ipſam eſſentiam m̃ãe eſt poſſe creare:id̃ eſt par
potentie h ⁊ illud:igiẽ ꝓut m̃ã aliter ⁊ aliter cõpa
raẽ ad quantitatẽ ⁊ qualitatẽ:pꝫ ꝙ licet agens nã/
le poſſit trãſmutare m̃ãm de q̃litate ad qualitateꝫ:
⁊ poſſit ipſam alterare abſqꜫ additione: vel ſubtra/
ctione m̃ãe:nõ tñ põt eã augmẽtare:nec diminuere
abſqꜫ additiõe vel ſubtractione. ⁋ Scd̃a via ad h
idẽ ſumiẽ ex eo ꝙ m̃ã aliter ⁊ aliter ꝯparaẽ ad q̃ꝫti/
tatẽ ⁊ ad ſubalẽ formã. Dicere.n.poſſum⁹ ꝙ quãti/
tas plus diuerſificat m̃ãm q̃ꝫ forma ſubalis. Nam
forma ſubalis diuerſificat m̃ãꝫ ſolũ quãtuꝫ ad eſſe:
ſed nullo mõ diuerſificat eã quãtũ ad eſſentiam: ꝑ
ſe.n.loquendo m̃ã exñs ſub vna forma ⁊ poſtea ſub
alia:⁊ iterim poſtea ſub alia non eſt diuerſa quantũ
ad eſſentiã:ſed ſolũ quantũ ad eſſe. Uñ ph̃s.i.de ge Tex.cõ xxij.
neratione:loquẽs de generatione ſube:vtruꝫ rema/
neat eadeꝫ m̃ã ſub diuerſis formis ait: ꝙ ens quod
ſubijciẽ.i.m̃ã ſm̃ ſubam manet eadem: eſſe autem
vt ait non manet idem. Forma ergo ſubalis nec ve
re per ſe:nec vere ꝑ accñs diuerſificat eſſentiã m̃ãe:
ſed ſolũ variat eſſe. Quãtitas aũt lꝫ per ſe nõ diuer
ſificet eſſentiã m̃ãe:q꜡ eſſentia m̃ãe per ſe diuerſifi
cari non põt:diuerſificat tñ ipſaꝫ ꝑ accñs: vel vt cla
rius loquamur:licet m̃ã ſm̃ eſſentiam nõ ſit diuer/
ſa:eſt tñ ſub diuerſis partibus quãtitatis: ⁊ q꜡ agẽs
nãle nullõ mõ hꝫ potentiã ſuꝑ eſſentiã m̃ãe:q꜡ nul/
lo modo põt ipſam eſſentiam m̃ãe diuerſificare:hꝫ
aũt potentiã ſuper ipſiuꝫ eẽ:q꜡ põt ipſiuꝫ eẽ variare:
ideo agẽs nãle põt reſoluere vſqꝫ ad formã ſubalẽ:
q꜡ poteſt aliam ⁊ aliã formã ſubalẽ inducere i m̃ãꝫ:
nõ aũt põt reſoluere vſqꜫ ad quãtitateꝫ ꝙ inducat
aliã ⁊ aliã quantitatem in m̃ã niſi per additionem:
ſꝫ ꝙ nullo addito faciat m̃ãꝫ ſub maiori quãtitate:
hoc eſt impoſſibile agenti m̃ãli: q꜡ tunc haberet po
tentiã ſuper ipſam eſſentiã m̃ãe: ⁊ ꝑ ꝯñs tunc habe
ret potentiã creandi:ſolus ğ deus poteſt augmẽta/
re m̃ãm:q꜡ ſolus ipſe hꝫ potentiam ſuper eſſentiam
materie. Inde eſt ergo ꝙ dimenſiones indetermi/
nate precedunt formã ſubalem in m̃ã: q꜡ quantita/
tem m̃ãe qd̃libet agens nãle ꝑſupponit:cũ h꜠ quã/
titas terminetur ꝑ formã ſubaleꝫ:ideo quãtitas in/
determinata precedit formã ſubalẽ: terminata ve/
ro ipſam ſequitur. ⁋ Aduertẽdũ tñ ꝙ quãtitas in/
determinata precedit formã ſubalẽ ꝑ accñs:nõ per
ſe:precedit.n.eã ꝑ accñs ⁊ ex ꝑte m̃ãe:⁊ ex ꝑte agen
tis:ex ꝑte qdẽ m̃ãe precedit quantitas formaꝫ ſub/
ſtantialeꝫ:per accidens:q꜡ accidit forme ꝙ ꝑficiat
materiã mediante quantitate. Intantuꝫ.n.perficit
eã mediante quantitate:in quantũ inuenit materiã
quantã. ⁊ q꜡ inuenit eã quantã talẽ eã ꝑficit qualeꝫ

cã inuenit.ſed ſi poſſet eẽ ꝙ reciperet forma in mã non quanta:multo magis ꝑficeret eã:qꝛ non poſſꝫ ſepari ab ea:vñ q̃ntitas ꝑcedit ꝑ accñs:ſicut aer i ta ctu eſt mediũ ꝑ accñs:ꝛ ſicut clypeus eſt cã ꝑ accñs quo mediante clypeo ꝑcutiatur clypeatus: qꝛ ſi nõ eſſet clypeus multo magis ꝑcuteret clypeatus: ſic etiã q̃ntitas precedit ꝑ accñs ex parte agẽtis nãlis. Nam ꝙ agens nãle poſſit in eandẽ mãm inducere aliã formã ſubalẽ:ꝛ nõ aliã quantitatẽ hoc eſt per accñs. Nam vt dcm̃ eſt agens nãle:nec ꝑ ſe:nec per accñs hꝫ poſſe in ipſaꝫ eſſentiã mãle:nullo ḡ modo põt eſſentiã in eſſe ꝓducere nec ꝑ ſe: nec ꝑ accñs:iõ agens nãle nec ꝑ ſe nec ꝑ accñs põt creare: qꝛ tunc haberet potentiam in ipſam eſſentiam mãe ꝑ ſe. Nec põt facere mãꝫ ſub maiori q̃ntitate q̃ ſit abſq; addi tione alterius mãe:qꝛ tunc haberet potentiã i ipſaꝫ eſſentiã mãe ex ꝯſequenti inquantũ ſub alia ꝛ alia ꝑte q̃ntitatis eſt alia ꝛ alia eẽntia mãe:ꝑ accñs ḡ ex parte agentis nãlis qḋ nõ põt expoliare mãꝫ a ſua quãtitate:nec põt inducere in materiã aliã quãtita tem:licet poſſit ibi inducere aliã formã ſubalẽ: qꝛ hoc non eſt ꝑꝑ ipſam quantitatẽ:ſꝫ hoc eſt ꝑꝑ ipſaꝫ mãm. Accidit ḡ ꝙ agens nãle non hꝫ potentiam in ipſam eſſentiã mãe:qꝛ ſi haberet potentiã in ipſam quantitatẽ haberet et potentiã in ipſam eſſentiam mãe vt eſt diffuſius declaratũ: hñ ḡ dcm̃ eſt ꝙ q̃nti tas precedit formã ſubalem in mã ꝑ accñs non per ſe. ¶ His viſis pꝫ ꝙ nullũ agens mãle hꝫ potentiã in ipſam eſſentiã mãe:nec in ipſam quantitateꝫ: qꝛ non põt eam augmentare ſine additiõe mãe: eo ꝙ tale agens nullo mõ hꝫ potentiã ſuꝑ ipſam eẽntiaꝫ mãe. Deus aũt ḡ ꝑ oẽꝫ modũ hꝫ potentiaꝫ ſuꝑ ipſaꝫ eſſentiaꝫ mãe:ꝛ põt mãꝫ de nouo producere:ꝛ põt ĩ tali mã producta maiorẽ quantitatẽ inducere. Nã ꝙ agens nãle non habeat potentiam in ipſam q̃nti tateꝫ mãe hoc non eſt vt dicebat rõne quantitatis: ſed hoc eſt ꝑ accñs rõne mãe: qꝛ non poſſet habere hꝫ potentiã ſuꝑ quantitate niſi ex ꝯñti haberet po tentiã ſuꝑ ipſam eſſentiã mãe:eo ꝙ quantitas ipſaꝫ eſſentiam mãe diuerſificat:cũ ergo deus ſuꝑ ipſam eſſentiã mãe habeat virtutem ꝛ efficaciã:poterit in ipſaꝫ mãꝫ maioreꝫ quãtitatẽ inducere: ꝛ poterit eã vt ſibi placuerit multiplicare ꝛ augmentare:ꝑꝑ qḋ de materia q̃ erat ſub coſta ade potuit formare euã: ꝛ de materia que eſt ſub grano milij poſſet eam tm̃ multiplicare ꝙ faceret inde qḋcunq; corpus:ꝑꝑ qḋ patet ſolutio ad obiectum. Laurentius.

Multa in hac qõne pñt facere dubitationeꝫ. dicit ꝙ quantitas diuerſificat eſſentiã mãe nõ forma ipſa. Sꝫ cõtra:qꝛ q̃ntitas eſt principiũ indiuidui: forma ſpeĩ et eẽntie. Itẽ eſſentia mãe non põt diuerſificari:qꝛ vna eſt numero tm̃ vt eſt notum i philoſophia. Preterea non eſt primo materia: neq; eſt accidens eſſentiale eius. Quomodo igitur eſt hoc? Poſtea quomodo intelligit ꝙ agens naturale poteſt induce re formam aliam ꝛ aliam:non ſic quantitatem:quã ſiat ꝑ do ctrinam patrum ſuorum reſolutio in gñatiõe vſq; ad materiã primã. quantitate inducta ꝑ viã ſequele more aliorꝫ accidentium Item qꝛ ponit materiam in celo:ꝛ facit intelligẽtiã cuꝫ Auer roi precedere quantitatem in eo: eadem autem eſt ratio i hac materia ꝛ in illa:quantum ad hoc. Et illud etiaꝫ cauillari ꝑt: quantitatem ſcilicet precedere in materia: licet per accidens: iam enim eſſent formiſſin principia rerum naturalium quattu or:ꝛ non tria:ad quod enim reduces iſtam quantitatem: non ad priuationẽ:quã priuatio ſic principiũ tñ in fieri non in eſſe vt quantitas:neq; ad mãm aut formam: qꝛ ſunt principia ꝑ ſe quantitas per accidens vt dicis: iſta ab amicis ꝛ affectis hu ius doctoris ꝑẽſanda ſunt. Scio ſano modo intelligi omnia de bere nec condemnare quempiam abſentem licere: ſed modo

dicã nõ eſt:ſufficit.n. i q̃buſdã forſitan oſtẽdiſſe dubitatiões.

¶ Queſtio. XII.

Secundo queritur. Utrũ in mate ria ſit potentia actiua. ꝛ arguitur ꝙ ſic:qꝛ forma vel fit de aliquo vel fit de nihilo:de nihilo non:qꝛ hoc eſt quod terruit oẽs philoſophantes: ꝙ de nihilo fieret aliq̃d:vt dr̃ in primo de generatione:ḡ fit de aliquo:ſed illud de quo fit forma eſt pars for me ſicut illud de quo fit cõpoſitum eſt pars cõpoſi ti:ſed hoc eſt ponere potentiã actiuam ponere quã dam formã incompletã: ꝛ qḋdã incohatiuũ forme in mã:cum ergo neceſſe ſit tale incohatiuum pone re neceſſe eſt potentiam actiuaꝫ ponere in materia.

In ꝯtrariũ eſt:qꝛ hꝫ incohatiuũ vel eẽt to ta forma:vel ꝑs forme:non to ta forma:qꝛ tũc tota forma eſſet añq̃ per genera tionem induceret: ꝛ ſic eſſet anteq̃ eſſet: nec pars forme:qꝛ forma non habet partem ꝛ partem:eſt.n. ſimplici eſſentia conſiſtens.

Reſpondeo dõm ꝙ ad ponendũ potentiã actiuã i materia: q̃nq; de cau ſis:vel quinq; modis vñr aliqui fuiſſe moti. Nam q̃dam poſuerunt potentiam actiuaꝫ in mã: vt fuge rent inconueniens:ne cogerent dicere ꝙ ſꝫ naturã poſſet fieri aliquid de nihilo. Nam ſi modo eſt for ma in mãꝫ prius nõ erat:de aliquo facta eſt de eẽn tia mãe nõ:qꝛ eſſentia mãe ſit eſſentia forme: ergo aliquid incohatiuũ forme fuit in mã de quo facta eſt forma:hꝫ aũt incohatiuũ vocant potentiã acti uam in mã. ¶ Scḋo ad hoc ponendũ moti ſunt ali qui vt dent drĩam inter formã nãlem:ꝛ artificialẽ. Nã forma nãlis vr̃ eſſe ex hoc ꝙ mã naturalr̃ mo uet ad ipſam:nihil aũt nãlr̃ mouetur ad aliquid ni ſi habeat aliquid de eo ad qḋ mouet: hꝫ igitur ma teria aliquid de forma ex qua nãlr̃ mouetur ad for mã:illud aũt aliquid qḋ hꝫ de forma eſt ĩcohatiuꝫ forme:qḋ vocant actiuã potentiaꝫ. Forme ergo nã les habent incohatiuũ in mã. ꝛ hñt potentiã actiuã in ea. Forme aũt artificiales nõ hñt hꝫ incohatiuũ nec actiuã potentiã. Forme.n.nãles ſunt ab intra:ꝛ ideo in ipſa mã hñt aliq̃d vnde fiunt. Forme auteꝫ artificiales ſunt quaſi ab extra: ꝛ ideo nõ opꝫ ꝙ ali q̃d habeãt in mã vñ fiant. ¶ Tertio ad hͦ ponẽdũ moti ſunt aliq̃ ex verbis ſanctorꝫ:dicit.n. Aug.3°. de tri.c.8. ꝙ ſicut mr̃es grauide ſunt plene fetibus:ſic iſte mundus eſt plen⁹ cauſis naſcentiũ:has aũt cãs naſcẽtiũ:ꝛ has rões ſeminales vocãt ipſi potẽtias actiuas i mã. ¶ 4°. ad hͦ aliq̃ moti ſũt ex v̾bis phĩ: Tex.cõ.lxxxvi.
ait phs.2.phi.ꝙ ſi eẽt ĩ ligno nauifactiua: ſiĉ vtiq; nã feciſſꝫ. Nauis ẽ ḡ q̃d artificiale:qꝛ fit a pñ° ſepa to:ſꝫ ſi nauifactiua eẽt i ligno:tũc nauis fieret nãlr: qꝛ fieret a pñ° ĩtrinſeco:ḡ hͦ ẽ fieri nãlr ſm phm̃ fie ri a pñ° ĩtrinſeco:ſꝫ illḋ pñm intrinſecũ eſt po° q̃daꝫ actiua:ḡ ĩ ipſa mã eſt potẽtia actiua vñ fluit forma. ¶ 5° ad hͦ ponẽdũ mouent aliq̃ ex his q̃ videmus ex ſenſib⁹:videm⁹.n.arbores pullulare:videm⁹ fru mentũ germinare:qḋ non eẽt niſi in talib⁹ eſſet po° actiua vñ talia fieret. ¶ Sciẽduꝫ ḡ ꝙ ꝑꝑ oẽs iſtas cãs nõ opꝫ ponere potẽtiã actiuã i mã. Nã ꝑꝑ vita re icõueniẽs pͫ nõ opꝫ potẽtiã actiuã ponere:qꝛ po nẽdo hꝫ potẽtiã nõ ꝑꝑ hͦ incõueniens fugim⁹:nam quãtũcũq; ponam⁹ potẽtiã actiuã i mã:de q̃ fit for ma:nõ ꝑꝑ hͦ magis fugim⁹ ꝙ nõ fiat aliquid ex ni hilo:q̃rã.n.poſt ĩtroductionẽ forme: vtrũ ſit aliq̃d

in mā:qō prius non erat:ſi nihil eſt in mā qō prius
nō fuerit:ḡ nō fuit prius in mā incohoatiuū forme:ſ3
tota forma:ſ3 h ḡ res eēnt anq̄3 gn̄arent̄:imo h eſt
magis ſtultū q̄3 ex h ipoſſia ꝯſiderare:ſi.n.ignis nūc
gn̄atus eſt:⁊ prius nō erat ignis.op3 ꝙ i mā ignis ſit
aliqd qō prius nō erat:q̄rā ḡ de illo aliquo vtru3 ſit
fcm̄ de aliquo:vel de nihilo.Sic ḡ ꝯcludit̄ ꝯ nos ꝙ
fiat aliqd de nihilo:ſi ponamꝰ incohoatiuū forme ſi/
cut ſi nō ponamꝰ. Uno ſolo mō poſſemꝰ ꝑ hāc via3
h incōuenīēs effugere:ponēdo latitationē formaꝝ
ꝑut poſuit anaxa.nō aūt ponēdo inchoationem vt
ponūt iſti:ſi.n.poneremus formaꝝ latitationem vt
poſuit anaxa:nihil de nouo fieret in mā:ſed ſi pona
mus incohoationē:op3 ꝙ aliqd de nouo fiat in ipſa:
non ḡ arguūt iſti ꝙ ſit potentia actiua in mā:ſi ḡ q̄/
rūt ſibi hāc difficultatē ſolui qūo iducat̄ forma in
mā abſq3 eo ꝙ fiat aliqd ex nihilo. ¶ Propter 2ᵐ
ēt vt ꝑꝑ dr̄iam formaꝝ artificialiū ⁊ nāliu3 nō op3
ponere in mā potentiā actiuā:poſſumus.n.ꝑter hoc
ꝙ ponamus incohoatiuū formaꝝ in mā dare dr̄iam
inter formas artificiales ⁊ nāles. Na3 vna dr̄ia eē

Cō.lxiij. ſed cla rius .viij. meta. ꝯ.ix.⁊.xij.meta. ꝯ.xiij. ab eodē.

pōt quā tangit cōmentatoꝛ in.i.phi.dicens oēs for/
mas artificiales eſſe accn̄tia:erit igit̄ dr̄ia hec īter
artē ⁊ nām:qꝛ ars inducit ibi formas accn̄tales:nā
vō ſubales ⁊ accidentales:erit iſta ḡ dr̄ia inter for/
mas nāles ⁊ artificiales:qꝛ nāles ſunt ſubales ⁊ ac/
cidētales:artificiales vero accn̄tales tm̄. ¶ Scd̄a
dr̄ia inter arte3 ⁊ nām eſt quā dat themiſtius:vt re
citat cōmentatoꝛ.xij.meta.dicens ꝙ natura agit in

Com.xviij.

coꝛpoꝛe toto:ars vero in extremitatibꝰ eius:erit er
go hec dr̄ia inter formas nāles ⁊ artificiales:qꝛ for
me nāles ſunt ille q̄ ſunt inducte ex actione i coꝛꝑe
toto:vel in toto ſimplr̄ vel in toto quātū ad illā ꝑtē
vbi eſt inducta forma:forme vero artificiales ſunt
ille q̄ ſunt inducte non ex actione in coꝛꝑe toto:ſed
in extremitatibus eius. ¶ Poſſumus aūt ⁊ nos da

Hoc ipſe ēt bene ꝑpēdit in.ij.phi. ſuꝑ.n. ſcd̄o expoſitoꝛ latinoꝛum.

re tertiā dr̄iam inter nām ⁊ artem. Dicendo ꝙ ars
non tranſmutat ꝑ ſe niſi ad ſitum:nā ēt tranſmutat
ꝑ ſe ad formā:nihil.n.facit aliud ars niſi ꝙ ꝯiungit
hoc cum hoc:vel ſeparat hoc ab hoc:ꝯiungit.n. coꝛ/
pus cū coꝛpoꝛe:vt arenā cū calce ⁊ facit cementu3:
⁊ cementū cū lapidibus:⁊ facit parietem. ⁊ parietē
cū tecto.⁊ fac̄ domū.ſic ēt remouet h ab h:vt remo
uet ꝑtē ligni a ligno:⁊ facit in ligno figura3 ydoli:ꝑ
ſe ḡ ars ꝯiungit ⁊ ſeꝑat:⁊ iō ꝑ ſe mouet ad ſitū:ſi aūt
ex ꝯiunctione ⁊ ſeꝑatione ſequat̄ forma h mō idu/
cit formā:modus ḡ agēdi nāe eſt in alterādo mā3:
vt calefaciēdo:vel infrigidando:modus aūt agēdi
artis eſt ſolū ꝯiungendo ⁊ ſeꝑando:iō dcm̄ eſt ꝙ nā
agit in coꝛꝑe toto:qꝛ alteratio reſpicit totū:ars aūt
agit in extremitatibus:qꝛ ꝯiungere ⁊ ſeparare in re
ꝑ ſe ipſas extremitates reſpicit:poſſumus ḡ diſtin/
guere:⁊ aſſignare dr̄iam inter formas nāles:⁊ arti/
ficiales abſq3 eo ꝙ ponamus potentiā actiuā i mā.
¶ Dictū aūt Aug. ꝙ mūdus iſte eſt plenus cāis na
ſcētiū:⁊ dcm̄ phi ꝙ ſi nauifactiua eēt in ligno ꝙ na
uis fieret nālr̄:⁊ id qō videmꝰ ad ſenſu3:qꝛ videmꝰ
arboꝛes pululare:⁊ ſemina germinare:oīa iſta ſal/
uare poſſumꝰ abſq3 eo ꝙ ponamꝰ potētiā actiua3 in
mā:nō.n.negamus i rebꝰ nālibꝰ eſſe v̄tutes actiuas:
nec negamꝰ i ſeminibꝰ eē aliqd actiuū vn̄ ſit germi
natio:qꝛ tūc negaremꝰ ſenſu3:oꝫ.n. hꝫ germinatiōes
⁊ pululatiōes q̄s videmꝰ ex aliq̄ actiuo ꝑncipio ꝓ/
cedere:vt ꝙ hec arboꝛ h mō dilatet̄ in ramis:⁊ ꝙ
frondes hꝰ arboꝛis habeāt hāc formā ⁊ hāc figurā:

⁊ ꝙ alterīꝰ arboꝛis habeāt aliā formā ⁊ figurā:op3
ex alio ⁊ alio principio euenire:⁊ ſm̄ h logt̄ phs ꝙ
ſi nauifactiua eēt i ligno:ꝙ nauis fieret nālr̄:ſi eni3
eſſet in ligno virtꝰ infoꝛmatiua ad faciēdā foꝛma3
nauis:ſic eſt i ligno v̄tus infoꝛmatiua ad faciēdum
formā folij:vel formā rami:ſic foliū ⁊ ramus fiunt
nālr̄ ſm̄ exigētiā arboꝛis:ſic ⁊ nauis nālr̄ fieret. v̄tu
tes ḡ actiuas a rebꝰ nālibꝰ ⁊ virtutes hꝫ infoꝛmati
uas in ſeminibꝰ ⁊ arboꝛibꝰ nō negamꝰ:ſ3 dicimꝰ ꝙ
in mā nō eſt poꝰ actiua ꝙ ſeipſa3 moueat ad formā
vel ꝙ coopet̄ agēti ad h ꝙ i ea iducat̄ foꝛa:h ḡ mō
ſemina germināt:⁊ h mō arboꝛes pululant:qꝛ ē ibi
diſtinctū actiuū ⁊ paſſiuū:⁊ diſtinctus humoꝛ attra
ctus a terra in pululatōe arboꝛis ſe h3 tāq̄3 paſſiuū:

Lege a doctoꝛe iſto pro hꝫ oibꝰ ⁊ tota.q.diſt.xij. ſecūdi ſniarum.

v̄tꝰ vō extrīſ i arboꝛ̄ ſe h3 tāq̄3 actiuū:⁊ tāq̄3 ꝯuertēs
hꝫ humoꝛē in ramos:⁊ in folia ſ3 ꝙ exigit nā arbo
ris:imo foꝛte in eodē grano eſt ibi diſtinctū actiuū
⁊ paſſiuū:vt in grano frumēti v̄tus actiua foꝛte ma
gis reſeruat̄ in cuſpide vel in ſūmitatibꝰ grani:v̄tꝰ
āt paſſiua magis i medio:vn̄ ⁊ foꝛmice poſtq̄3 repo
ſuerūt grana frumēti ſubter terrā q̄dā nāli īduſtria
corrodūt illa grana frumenti in ſūmitatibꝰ:ne illa
grana germinēt:ergo granū frumēti i ſūmitatibus
h3 magis virtutē actiuā ad germinādū:ſic ḡ pone/
re v̄tutē actiuā:ex q̄ ponimꝰ actiuū diſtinctū a paſſi
uo nō ē ponere v̄tutē actiuā in mā ſ3 i agēte. ¶ Re
motis igr̄ modis ponendi v̄tutē actiuā in mā volu/
mus veritatē queſiti determinare. Dicemꝰ.n. ꝙ ꝑ/
mi phȳantes ⁊ plato tenuerūt duo extrema in ꝓdu/
ctiōe reꝝ. Ariſto.aūt ſuſtentat̄ in via media vt p3
ex fine ſcd̄i de gn̄atione:nā primi phȳantes tota3 ꝓ/
ductionē reꝝ attribuerūt neceſſitati māe:ac ſi mā
ſeipſa3 moueret ad formā:iō illi tenuerūt h extre/
mū:qꝛ nimis dederūt māe. Plato āt tenuit aliud ex/
tremū ponēs ideas ſeꝑatas nō credēs ꝑ ea q̄ erant
i mā poſſe fieri gn̄ationē rerū:iſte ḡ tenuit aliud ex/
tremū:qꝛ nimis paꝝ dedit rebꝰ mālibꝰ. Ariſt.āt te/
nuit viā mediā negās ꝙ mā ſeipſa3 moueat ad foꝛ
mā:ſed dixit ꝙ mouebat̄ ab agēte:⁊ deteſtās agen/
tia ſeꝑata dicit ꝙ mouebat̄ mā ab agente māli:er/
go primi phȳantes tenuerūt vnū extremū:qꝛ nō di/
ſtinxerūt actiuū a paſſiuo. Plato autē tenuit aliud
extremū:qꝛ nimis diſtinxit actiuū a paſſiuo ponēs
actiuū ſeꝑatū:⁊ imāle. Phs aūt tenuit modu3 me/
diū:ponere ḡ potētiā actiuā in materia ꝙ materia
ſeipſa3 moueat ad formā:h eſt incidere in erroꝛem
ꝑmoꝝ phȳantiū q totū attribuebāt neceſſitati māe
negātes cā3 finalē.⁊ ꝑ ꝯn̄s cogebant̄ negare cauſa3
agentē. Dicebat.n.empedocles:iō dentes maxilla/
res eē latos ad ꝯterendū cibos. anterioꝛes acutos:
ad icidendū.ſ3 caſu ſic accidit rōne māe. totum.n.
h attribuebat māe. In hūc ḡ erroꝛē incidūt ponen
tes potentiā actiuā in mā:ꝙ mā ſeipſa3 moueat ad
formā. vel coopet̄ agēti ad h ꝙ i eā iducat̄ forma.

Uide ſcd̄a de ꝑtibꝰ aialium in ꝓhemio.

Nō.n.mā coopat̄ agēti:ſed reſiſtit ⁊ ꝯtra agit.eo ꝙ
agens ⁊ patiens in principio ſunt ꝯria:in fine aute3
ſunt ſilia.ſ3 qn̄ ia3 ſunt ſilia ⁊ qn̄ paſſu3 iā plene cō/
uerſu3 ē ad naturā agētis.tūc ceſſat actio ⁊ paſſio:⁊
ceſſat motus. vt innuit phs in.i. de gn̄atiōe.nō ḡ h
mō debemꝰ ponere poᵃᵐ actiua3 i materia ne icida
mus i erroꝛē ꝑmoꝝ phȳantiū vel ne aliq̄ mō ad illū
erroꝛē declinemꝰ. Na3 nūc loquētes de poᵃ actiua i
mā.⁊ ſi nō oīno icidūt in erroꝛē primoꝝ phȳantium
vt totū attribuant materie.multū tn̄ ad illū erroꝛē
appꝛopinquant. ¶ Rurſus nō debemꝰ negare po/

Non reſiſtit ⁊ ꝯ agit mā:ſ3 cōpoſitū hn̄s foꝛma3 ꝯriā:huiuſmodi aūt mā eſt po vel mā.i.ſubm̄:vl nō ē ꝓpe reſiſtētia. i. de generatiōe. Tex.cō.xxxviij.

tentiam actiuaꝫ a materia vt incidamus in erroꝛē platonis dicentis ꝙ vnū mãle non trãſmutat aliō ad gñationē: ſed ſunt agentia ĩmãlia: vt idee ſepate ex qbus eſt gñatio reꝝ. ❡ Sꝫ nos teneamus viaꝫ mediaꝫ diſtinguētes actiuū a paſſiuo: qō faciendo fugiemus erroꝛē pꝛimoꝝ phãtiū: concedam⁹ aūt ꝙ vnū mãle tranſmutat aliud vt fugiam⁹ erroꝛeꝫ platonis: ḡ cū q̃ris vtrū potētia actiua ſit in mã. ſi intendis q̃rere vtrū res mãles agant: ꝯcedenda eſt propoſitio: ſed ſi intēdis ꝙ talis potētia ſit ĩ mã: ꝙ mã ſeipſam moueat: ⁊ ꝙ cooperet̃ agenti: eſt oino neganda: vñ q꞉ propō dicens vtrū potentia actiua ſit mã magis impoꝛtat hunc ſenſuꝫ: ꝙ mã ſeipſam moueat: iō ſimplr̃ negãdū ē in mã poᵃᵐ actiuã eſſe.

Ad argumentum aūt in ꝯ̃riū ꝙ tūc foꝛma fieret ex nihilo dici pōt ꝙ vt diximꝰ in ſoluendo. Hec rō non pbat poᵃᵐ actiuã eē in mã: q꞉ ꝯceſſa tali poᵃ adhuc reſtat talis dubitatio ꝙ in oī generatiōe fiat aliqd ex nihilo: q̃rit ḡ hec rō ſibi hãc difficultatē ſolui: ſꝫ nō ꝯcludit intētū. Propter qō ſciēdū ꝙ nullū agēs zᵐ pōt facere aliqd ex nihilo. Nã opꝫ ꝙ ſicut vnuꝫ agens pſupponit aliud: ita effectus vniꝰ agentis pſupponat effectū alteriꝰ: pp̄ qō ſicut qōlibet agens ſcōm pſupponit agēs pꝛimū: ita effectus cuiuſlibet agentis ſcōi preſupponit effectum agentis pꝛ̃mi: ſi ḡ generatio terminaret̃ ad ipſaꝫ foꝛmã p ſe: tunc generans pducēret aliquē effectū non receptū ĩ alio effectu: ⁊ ita illō gñans pduceret foꝛmã de nihilo: ⁊ illud generãs eēt agens pᵐᵘ: q꞉ ſicut effectus eius non preſupponeret aliū effcm̃: ita illud agens nō pſupponeret aliud agens: facere ḡ aliqd ex nihilo eſt facere effectū nō pſupponētē aliū effcm̃: ille ḡ qui ĩducit foꝛmã in mã non facit aliqd ex nihilo: q꞉ nō facit effcm̃ nō pſupponentē aliū effcm̃: ⁊ hec eſt via ſup q̃ ſuſtētatꝰ ē phs: volēs.n. ſoluere. 8. meta. ꝙ foꝛma nō fiat ex nihilo ait: ꝙ foꝛma non fit ſed cōpoſitū: ſi ḡ foꝛma fieret ſm ſe: tūc fieret aliqd ex nihilo: q꞉ fieret aliqd nullo pſuppoſito: vl̃ fieret aliqs effectus non preſupponens aliū effectū in quo recipet̃: ſed q꞉ non fit foꝛma ſm ſe: ſed fit cōpoſitū. i. fit foꝛma in mã: ideo nō fit aliqd ex nihilo: q꞉ fit aliquid nullo pſuppoſito nec fit aliqs effectus non pſupponens aliū effectū: accipiēdo ḡ large fieri ſiue fiat p ſe vt cōpoſitū: ſiue fiat p accñs vt foꝛma: dicamꝰ ꝙ qcqd fit p ſcōa agentia: ⁊ quicqd incipit eſſe p talia agentia cū pꝛius non eēt hꝫ mãꝫ: nō tñ eodē mō: ſꝫ ꝯpoſitū hꝫ mãꝫ ex q̃ fit: foꝛma vō hꝫ mãꝫ ĩ qua fit. nullū ergo tale fit ex nihilo: ſed qōlibet tale pſupponit mãꝫ ex qua fiat: vel materiam in qua fiat. Sed de hoc in queſtionibus noſtris de pꝛimo pꝛincipio ⁊ de eſſe ⁊ eēntia diffuſius diximus. Laurētius.

Et tu qui es phs debes ſcire ꝙ nō ꝯuertunt̃ apud aliquē ſapiētē ĩchoatiuū foꝛmaꝝ ⁊ potētia actiua eiꝰ: mã.n. ē pura potētia: apud oēs: ſꝫ coadiuuatiuã potiꝰ dic potētiã: ⁊ ſi aliq ſunt tales pcipue eſt Auicebrō in lib. fontis vite. Auicē. ĩ ſua ſufficientia. et Linconienſis cū eo. Poſtremo albertus ut̃ſed y differenter oēs. Inchoat apud Auicebronē mã foꝛmas nō ſolū iferioꝛes ſꝫ ſupioꝛes vſq ad deū excluſiue: q꞉ oīa pticipãt potētialitate vniḡenea. Duo.n. tñ pꝛincipia poſuit ⁊ ea oium: mãꝫ. ſ. ⁊ deū: ⁊ gloꝛiatus eſt in hoc ſupꝛa reliquos ſapiētes: ⁊ de eo tacēdū eſt: Aui. ⁊ Linconienſis neceſſitatē foꝛme coꝛpis reſpiciētes ĩ pductiōe foꝛmaꝝ reliquaꝝ poſuerūt eã baſim ⁊ oꝛiginē eaꝝ: nō ꝙ iſta ſit ille aut alio mōꝛſicut neq ꝗntitas interminata ſm Auer. de Alberto aūt ſcimꝰ certe ꝙ p inchoatiuū nō intelligit aliud q̃ radicalē atq eſſentialē mãe potētiã q̃ reliq̃s potētias reſpectiuas ⁊ ppinq̃s adunat: vt oēs linee in vno cētro alicuiꝰ circuli: hoc ãt expſſe dixit ĩ lib. de oꝛigīe aīe. Et de pipateticis ĩ hoc ꝯſenſiſſe. pꝛimo de phiſico audittū Themiſtius: ⁊ Auer. in. d. d. quū poſuit agens nō eē in cōpleta diſpōne ad agēdum niſi coadiuuet ipm mãe potētia. iſta ãt potētia relata ad mãm quodãmō ē mã: relata ad foꝛmã eſt quodãmo foꝛma: vñ nō ē mirꝫ ſi aliqñ in phiſicis Albertus dedit occaſionē multis errãdi in poſitiōe ſua de iſto ĩchoatiuo: nō igit̃ foꝛme ē apud ipſuꝫ ĩ mã: ſꝫ potētia ad foꝛmã q̃ eſt veluti ipſe vt dēm ē. Et debes ſcire cū toto hoc: iſtud eſſe inchoatiuū foꝛmaꝝ vlt̃: ⁊ ſatis remotū: pꝛimū.n. ē aut foꝛme pcedētes aut diſpōnes vl̃timate pꝛiue ad foꝛmã: q̃ ſunt ẽt p̃rīꝫ mãꝫ pꝛimi foꝛmã ipſaꝫ dearticulantes: hãc.n. ſ. mãꝫ faciūt iſtius foꝛme ſtramētū: hãc vō. ſ. foꝛmã eſſe receptibilē ĩ ea. Rōnalis aūt aīa vel ĩchoatiuus huiuſmodi caret quā plus habeat de ſpū q̃ de ꝯditiōe coꝛpis: vt aīt coſſihe hemlucet: vel ſi oꝛiginari ⁊ ĩchoari dr̃: iſtud potius eſt in intelligentijs medijs q̃ ſunt veluti vmbꝛe pꝛime intelligētie: ⁊ hoc tñ multi ſapiētū dixere ⁊ ppalat̃ ab Alberto eodē lib. de oꝛigine aīe: ⁊ in tractatu ſuo de intellectu ⁊ intelligibili: ⁊ ſupꝛa librū cãꝝ: ſaꝛ. Hoc ãt Plato ſub alijs verbis dicebat quūꝫ dixit aīas in comparibꝰ ſtellis creari: ⁊ apud deos ſecūdos ſementē eſſe ipaꝝ: foꝛte aūt ẽt ꝙ pōt dici in ideis pꝛoprijs intuitū hꝛe ſeu in dei altiſſimi itelligētia ⁊ volūtate: mō q ē abſcoditus nobis: de quo rememoꝛatus eſt algazel ⁊ moſes narbonñ: oīa ãt hec q̃ dicit doctoꝛ addēda ſunt: aliter.n. phoꝝ ſcīte nō coſtat.

❡ Queſtio. XIII.

Tertio querit̃ de mã p cōparatiōeꝫ ad intellꝫ nr̃ꝫ. Utrū poſſit intelligi ſine foꝛma: ⁊ vr̃ ꝙ ſic: q꞉ qcqd pōt p ſe ſignificari pōt p ſe intelli: mã pt p ſe ſignificari q꞉ hꝫ per ſe nomen diſtinctuꝫ a foꝛma: ergo poteſt intelligi ſine foꝛma.

In contrarium ē: q꞉ ſic̃ res ſe hꝫ ad eē: ita ad cognoſci: qō ḡ nō pōt eē ſine alio nō pōt intelligi ſine alio: ſed mã nō pōt eſſe ſine foꝛma: ergo nec intelligi.

Reſpondeo dōꝫ ꝙ Aug. iz. ꝯfeſ. vr̃ tãgere tria de mã p q̃ poſſumꝰ arguere ꝙ mã nō pōt ĩtelligi a nobis p ſe. Innuit.n. Aug. ꝙ mã de ſe ē qd ĩfoꝛme: ⁊ qd pꝛiuatū actu: vñ ait. iz. ꝯfeſ. Suadebat vā rō: ꝙ oēs foꝛmas q̃leſcūq ĩ reliq̃s foꝛmaꝝ oino detraherē ſi vellē pꝛoꝛſus ĩfoꝛme cogitare. ❡ Scōo dicit Aug. mãꝫ eē qd ĩdiſtictuꝫ: vñ ait in eodē. iz. ꝙ vbi nulla ſpēs nūq ē h ⁊ illud: q̃ſi dicat ꝙ vbi nō ē ſpēs nec foꝛma: ibi nō eſt diſtinctio: h ẽt dicit phs in meta. ſuā ꝙ ĩ fundamēto nãe nihil eſt diſtinctū. ❡ 3ᵒ dicit Aug. mãꝫ de ſe eē ſine oꝛdine: vñ ait in eodē. iz. ꝙ erat infoꝛmis materies vbi pp̄ nullã foꝛmaꝫ nullius erat oꝛdo. ❡ Ex his ãt tribꝰ poſſumꝰ tres rōnes colligere ⁊ foꝛmare ꝙ mã nō intellr̃ niſi p analogiã ad foꝛmã: nã illō qō per ſe intelligit̃ opꝫ ꝙ ſit qd ĩ actu: qō.n. ſubterfugit actū: ſubterfugit ꝙ poſſit p ſe intelli. Iō oñdit phs in. 9. meta. q̃diu ē qd ĩ poᵃ ē latēs: qñ aūt fit in actu tunc appet: ⁊ tūc ſcit̃: vt ꝙ q̃dratū ſint duo triãguli latet nos: q꞉ ē duo triãguli ĩ potētia: ſed qñ ducit̃ linea ō angulo ad ãgulū actu ſecat̃ q̃dratū ĩ duos ãgulos: ⁊ ſtatī appet ꝙ q̃dratū ſit duo triãguli: nūq ḡ aliqd ē obm̃ ĩtellr̃s niſi ſꝫ ꝙ ē qd ĩ actu: vel ſꝫ ꝙ cōparat̃ ad actū: ⁊ q꞉ mã de ſe nō dicit aliquē actū: iō ſm ſe nō ē apta nata a nob ĩtelli: ſꝫ ſi ĩtellr̃ h ē p analogiã ad actū. Iſta ãt ē ſnĩa phi in phiſi. q dic̃ mãꝫ nō eſſe ĩtelligibilē niſi p analogiam ad foꝛmã: iſta ē.n. ſnĩa Aug. ĩ. iz. ꝯfeſ. q vult mãꝫ de ſe eē nō ĩtelligibileꝫ: ⁊ nō ſenſibilē. Nō ĩtelligibilē qdē: q꞉ nō ē foꝛma. i. q꞉ nō ē actꝰ. Nō ſenſibile ãt q꞉ nō ē cōpoſita. ❡ Scōa via ad h idē ſumit̃ ex eo ꝙ mã de ſe dicit qd nō diſtictū: qō.n. p ſe ĩtellr̃: oꝫ ꝙ p ſe ſit qd diſticiū: q̃diu enĩ aliqd intellr̃ ĩdiſtictū nō intellr̃ ſꝫ ſe: iō ſcire in vlĩ: ⁊ nō ſcire ĩ ppa foꝛma nō ē ſcire ſꝫ ſe. Eſt.n. hoc gñalr̃ veꝝ ſiue h ꝯtigat ex modo ſciēdi nr̃o: ſiue ex

Margin notes:
Ꞇ. cō. iij. ⁊. viij.
Pꝛimo metha. tex. c. xvij. ex arabico.
Tex. c. xx.
Tex. cō. lxix.

ſpa re ſcita: ꝙ q̄diu aliqd nō itellr vt diſtictū nō i-
intellr ſm ſe: ⁊ qꝛ mā dic̄ de ſe qd idiſtictū: iō mā ſ3
ſe nō ē qd itelligibile. Dic ḡ erit modus intelligēdi
mā3: itelligere .n. aliqd de ſe qd nō h3 actū: ſ3 ē i po
ad actū: pp̄ qd tot ſu mod intelligēdi ē p cōpatio-
nē ad actū: vel hic erit mod intelligēdi mā3 intelli
gere aliqd qd de ſe nō dicit qd deſtinctū: ſ3 ē aptum
natū diſtigui p formā: pp̄ qd hn̄ dcm̄ ē ꝙ mod itel-
ligēdi eā ē p cōpatione ad formā: ſ3 ſi vis eā itellre
ſ3 ſe nō hēbit intellm poſitiuū ſ3 puatiuū: itellm .n.
poſitiuū h3 ipſe act. ḡ itell3 puatiuū h3 ꝙ de ſe ca-
ret actu: pp̄ h Aug. iz. cōfeſ. ibi ſignanter loqr̄ d co-
gnitiōe māe dicēs: ꝙ humana cognitio conat̄ eā .i.
mā3 cognoſcere vel noſcere ignorādo vel ignorare
noſcēdo: ignorata .n. cognitio vl̄ cognita igratio nō
dic̄ intell3 poſitiuū ſ3 puatiuū. ⸿ Tertia via ad h
idē ſumit̄ ex eo ꝙ mā dic̄ qd ſine ordine: imagina-
mur .n. ꝙ nihil p ſe itellr niſi qd p ſe h3 ordinē i pdi
camēto. Nā ſi qd qd ē: eſt obm̄ intellꝰ: vt dr̄ in 3. de
a̅ia: ⁊ res p ſuā qditatē ſunt in gn̄e: o3 ꝙ habeat p ſe
qditatē ⁊ p ſe ordinē i pdicamēto: qd dr̄ p ſe eē obm̄
itellꝰ: ⁊ qꝛ mā caret de ſe hꝰ ordine: imo qꝛ de ſe ca-
ret oī ordie: vt vba Aug. ſonāt nō poterit mā p ſe eē
obm̄ intellꝰ nr̄i: h ḡ mō intelligem mām aliqd qd
de ſe nō dicit ordinē: ſ3 ē apta nata p formā hr̄e or-
dinē. Et qꝛ mā nec diſtinctiōem nec actū nec ordi-
nē de ſe dicit: iō eſt valde ppe nihil: iō dicit cōmen
tatoꝛ de ipſa mā in .i. phiſi. ꝙ ē mediū inter ens ⁊ ni
hil: h ēt mō loqr̄ idē Aug. i. iz. cōfeſ. dicēs. duo qdē
feciſti dn̄e vnū ppe te. v3. angelicā nā3: aliō ppe ni
hil .i. informē mā3. Aug. ēt i eodē lib. appellat mā3
pene nullā rē dicens: ꝙ de mā q̄ pene nulla res erat
hec magnalia deus fecit q̄ filij hoīu3 mirarent̄: di-
camꝰ ḡ ꝙ qꝛ mā de ſe nō dicit ordinē i pdicamento
nō ē ens actu: nec ē oīno nihil. Nā vt ait Aug. i. dcō
iz. l3 mā ſit prope nihil: non tn̄ eſt nihil: ḡ ſi nō ē ens
actu: nec eſt oīno nihil: ē ḡ mediu3 inter ens ⁊ nihil:
vel ḡ intelligēt̄ p h ꝙ h3 ppinqtatē ad nihil: vel ex
eo ꝙ h3 ordinē ad ens: nō aūt ex eo ꝙ eſt ppe nihil:
qꝛ tūc ip3 nihil eēt p ſe intelligibile: ḡ ex eo ꝙ hab3
ordinē ad ens: ſed mā ex ſua informitate eſt prope
nihil. vn̄ Aug. i. iz. loquēs de mā informi ait ꝙ erat
ppe nihil: qꝛ informis erat: ḡ p ſe ⁊ ſm ſuā informi
tatē: qꝛ ex h ē ppe nihil: mā nō ē a nobis itelligibil:
ſm aūt ꝙ h3 ordinē ad ens intelliget̄ a nob: ⁊ qꝛ h
h3 p analogiā ad formā: ergo non intelligitur a no-
bis niſi per analogiam ad formam.

ꝯ. lxxviij. lxxix.

Forte apd phiſi-
cū nō ē ens actu.
Aliꝰ ē actus me
taphiſicꝰ. Idem
ſub alijs verbis
Scotus. xij. diſ.
ij. ⁊ Occhā pma
pte ſue phice. ca.
xxxv. ⁊ xxxvi. al
bertus inter hos
mediās i coeius:
dicit ꝙ in mā eſt
eſſentialis qdā ⁊
perēnis reſpectꝰ
ad formā q̄ ſem-
per eā ꝯcomitat̄
⁊ pōt dici q̄ſi vna
forma rōnis i ea:
p hāc āt h3 ideā
⁊ forte ꝙ ſufficit
ad actū eiꝰ. Ad
hoc āt irahō qd
dicit Auer. i. de
nā orbis ꝙ mate
ria ſubſtanciat̄ p
poſſe: habes igit̄
que non dicūtur
cōmuniter.

Ad argumentum aūt in ꝯriū dcm̄ ꝙ p ſe itelligi dupli
citer ꝯtingit: vel qꝛ intellr diſtinctū ab illo: vel qꝛ in-
telligit̄ nō intellecto illo: mā aūt intellr p ſe p cōpa
ratione ad formā: qꝛ intellr eē qd diuiſu3 a forma.
ſic ⁊ propria paſſio intellr p ſe p cōparationem ad
ſubm̄: qꝛ intelligitur per ſe qd diuiſu3 a ſubiecto: ſ3
mā non intelligitur per ſe p cōparatione ad formā
ꝙ poſſit intelligi non intellecta forma: nec propria
paſſio intelligit̄ per ſe per cōparatione ad ſubm̄ ꝙ
poſſit intelligi nō intellecto ſubiecto: cū ergo dicit̄
ꝙ qcquid per ſe poteſt ſignificari: pōt p ſe intelligi:
ver eſt ꝙ pōt p ſe intelligi eſſe diuiſu3 ab alio: ⁊ iō
p ſe pōt hr̄e nomen ppriū: nō tn̄ o3 ꝙ qcqd pōt p ſe
ſignificari ⁊ qcqd h3 p ſe nomē ppriū: ⁊ nomē aliō
qd poſſit intelligi nō intellecto alio. Nam accn̄s h3
p ſe nomen propriū: ⁊ nomen aliud a ſubſtantia: nō
tn̄ pōt per ſe intelligi nō intellcā ſubā. Qō. XIIII.

Quarto circa hec corpalia quere-
bat̄ de forma: non de foꝛa
ſubali: ſed de forma accn̄tali. Erat .n. qd:
vtrū caloꝛ: vel aliq̄ accn̄talis forma itē-
dat̄: vel remittat̄ ſm gradus in eēntia:
⁊ ſm ſe vel ſ3 gradus in eſſe: ⁊ ſm diſpōnē ſubiecti.
Et vr̄ ꝙ ſm gradus in eſſentia: ⁊ ſm ſe: qꝛ ſi ſolū in-
tenderet̄ ſm gradus in eē: tunc cū ipſum eſſe: ⁊ ipſa
diſpō ſubiecti nō ſit ipſa forma: ſed ſit aliud preter
formā: ſm hoc non diceret̄ eſſe augmētata vel itē-
ſa forma: nō .n. augmētatur frumētum ex additiōe
ordei. Caloꝛ ḡ ipſe corpalis vel caloꝛ ſpūalis vt cha
ritas: qꝛ qd pp̄ h forte mouebat̄: nō augmētabit̄ ni
ſi ex additione charitatis: ſicut .n. illud qd nō ē cha
ritas: nō pōt augmentare charitate3: ſic id qd non ē
frumētū nequaq̄ frumentū augebit. ⸿ P̄. ſi caloꝛ
augmētat̄ ex diſpōne ſubiecti: ḡ ipſa diſpo ſubiecti
pōt eſſe maioꝛ ⁊ minoꝛ: ⁊ intendit̄ ⁊ remittitur: vel
ergo hoc erit ſm ſe: vel ſm aliā diſpōnem ſubiecti:
ſi ſm ſe cū hꝰ diſpō ſit q̄dā forma ipſa foꝛa ſ3 ſe itē
dit̄ ⁊ remittit̄: ſi aūt ipa diſpō itēdit̄ ⁊ remittitur p
aliā diſpōnē erit abire in īfinitū: qd eſt incōueniēs.

In ꝯtrariū ē: qꝛ forme ſ3 gradꝰ in eſſentia
ſūt ſic̄ numeri: ſic̄ .n. i numeris
q̄libet vnitate addita vel remota variat̄ ſpēs: ita i
formis ſ3 gradus eēntiales: q̄libet tali gradu addi-
to vel remoto variat̄ ſpēs: magis ḡ ⁊ minꝰ diuerſi-
ficāt ſpē3: qd ē ꝯ ph̄3. caloꝛ igitur intēſus ⁊ remiſſus
nō eſt alterius ſpēi.

Reſpōdeo dō3 ꝙ i formis iſtis corpalibꝰ: ⁊
maxie i formis accn̄talibꝰ d qbꝰ ē qd: poſſumꝰ aſſi-
gnare triplicē totalitatē. Unā q̄titatiuā: aliam ſm
gradus in eē. Et tertiā ſ3 gradꝰ i eēntia. Scd̄3 autē
totalitatē q̄titatiuā itelligere poſſumꝰ augmētari
formā nō variādo ſpē3 vt ſi corpꝰ aliqd icipiat cale-
fieri: ⁊ pꝰus calefiat vna ps poſtea alia: qꝛ accidētia
iſta corpalia extēdunt̄ extēſiōe ſubiecti. ſm totali-
tatē q̄titatiuā creſcit caloꝛ ſic iductꝰ i corpe: nec pp̄
tale augmētū variat ſpē3: qꝛ ſemp ē eiuſdē ſpēi. Nā
ſic̄ dicimꝰ ꝙ albedo ē mlt̄a: qꝛ ſupficies mlt̄a: ſic di
cer̄ poſſumꝰ ꝙ calor ē multꝰ: qꝛ corpꝰ mlt̄ū. ⸿ Rur
ſus itēdi remitti vl̄ augmētari diminui caloꝛe3 vel
aliā foꝛa3 accn̄talē n̄ mutata ſpē: ſ3 gradꝰ i eē optie
poſſumꝰ itellrere. imo n̄ ſolū idē caloꝛ ſ3 ſpē3: ſ3 ēt iō
ſ3 numer pt itēdi ⁊ remitti ſ3 gradꝰ i eē. Imagina-
mur .n. ꝙ ſic̄ vtꝰ ſe h3 ad agēr: ita foꝛa ſe h3 ad eē: ſic̄
ḡ eadē vtꝰ ſ3 numer pt magis ⁊ minꝰ agēr ſ3 ꝙ in-
uenit paſſū magis: ⁊ minꝰ diſpoſitū: ſic eadē foꝛa ſ3
numer vt idē caloꝛ ſ3 numer pt dar̄ pfectiꝰ ⁊ ipfe
ciꝰ eē ⁊ facer̄ cōpꝰ magis ⁊ minꝰ cal3 ſ3 ꝙ iuenit coꝛ
pꝰ magis ⁊ minꝰ diſpoſitū: ſ3 ſ3 gradꝰ i eēntia ipoſſ
ē ꝙ foꝛa eadē ſpē ſuſcipiat magis ⁊ minꝰ. Nam ſ3
eēntiā q̄lib3 foꝛa certificat̄ vt ſit illō qd ē. Un̄ aui.
l. i. meta. ſue dic̄ ꝙ vnaq̄q3 res i ſua nā ſpecifica h3
certitudinē ppā q̄ ē eiꝰ qditas. q̄ ē illō qd ē: ⁊ nō eſt
aliō: ſic̄ albedo i ſua nā h3 certitudinē q̄ ē albedo. ⁊
nō nigredo nec aliqd aliud ſm ſuā qditatē: ḡ ⁊ ſm
gradꝰ eēntiales certificat̄ res vt ſit illō qd ē: certifi
catio āt ſemp ꝯſiſtit i minimo: vn̄ ⁊ mēſura ſ3 quā
certificamur de mēſurato: ſemp o3 ꝙ ꝯſiſtat i mini
mo: iō dr̄ in .8. meta. ꝙ oīa ſui gn̄is mēſurant̄ in eſſe
pūctali. In eē ḡ pūctali ⁊ i mimo cōſiſtit rō eēntial̄ ⁊ ex .cō x.
rei. Un̄ ⁊ res certificat̄ vt ſit id qd ē: q̄cūq3 ḡ gradu
addito vl̄ r̄moto ſ3 eēntiā iā nō remāebit res illud
qd eſt. Iō bene dicebat̄ in arguendo ꝙ ſm hꝰ gra-

duo forme ſunt: ſicut nūeri: vt innuit pħs in .8. meta. quibꝫ tali gradu addito: vel remoto variatur ſpēs. Forma igitur intēditur ⁊ remittitur ſm ſubti diſpōnē: ⁊ ſm gradus in eē. nō aūt ſm grad⁹ in eēntia. Sed ſi dicimus ꝙ credimus bn̄ dcm̄. occurrit nobis difficultas ꝙ ſit ꝓceſſus in īfinitū. Nā vt tangebatur in arguēdo: ſi forma recipit magis ⁊ min⁹ ꝑꝑ diſpōnē ſubiecti. opꝫ ꝙ illa diſpoſitio ſubti ſuſcipiat magis ⁊ min⁹. erit g̃ ꝓceſſus in īfinitū. Hanc aūt difficultatē poſſum⁹ dupl'r fugere. Oñdemus. n. ꝙ forma pōt ſuſcipere magis ⁊ minus: qꝛ diſpoſitio ſuſcipit magl ⁊ min⁹: nec tn̄ ꝑꝑ hoc ibit in īfinitū. Oſtēdemus ēt ꝙ forma pōt ſuſcipere magis ⁊ min⁹: dato ꝙ forma illa ſm quā recipit ⁊ ſm quā diſponit ſubm nō ſuſcipiat magis ⁊ min⁹. ❡ Prim⁹ modus fugiēdi hāc difficultatē ſic pꝫ. dicamus. n. ꝙ rarū ſit diſpoſitio ad formā calidi. erit g̃ magis ⁊ min⁹ calidū ſm ꝙ corp⁹ eſt magis ⁊ min⁹ rarū. erit eni maior caliditas in igne ꝙ̄ in aere: qꝛ eſt in eo maior raritas: nō ibit tn̄ ſm hūc modū in īfinitū: ſꝫ magis ⁊ min⁹ rarū erit ſm qualitatē māe. Rarum. n. ⁊ denſuꝫ vt recitat Simplici⁹ ſup ꝑdicamētis ⁊ allegat auctem Jāblici. vno mō dicunt poſitionē. alio mō dicūt q̄litates. Nā rarū ⁊ denſuꝫ ex̄ris in rebus ſꝫ ſubaꝫ dicit q̄litatē: ſm ꝙ ignis in ſua ſuba eſt rarus. Acquiſitū tn̄ extrinſec⁹ ſm figurā corporis: vt ſm ꝙ dicimus ſpongiā vel pomicē rarā: qꝛ nō hꝫ ꝑtes adinuicē coniunctas ſic dicit potētiam. Jmaginamur eni ꝙ mā vere extēdit per q̄titatē: ⁊ ſic extendit mā ſic extēdit forma ſbalis de mā educta. iſta aūt q̄titas māe ſm quā extēdit mā ⁊ forma ſubal' educta de mā: ē apta nata diſponi per q̄litatē: vt ꝑ rarū ⁊ denſuꝫ vt ex h in ipſa ſuba rei ſit raritas: qꝛ occupat magnū locū: ⁊ ex h fit ibi dēſitas: qꝛ occupat minorē locū. illa g̃ diffinitio pħi in ꝑdicamētis de denſo ꝙ denſum eſt cui⁹ ꝑtes ꝓpinq̄ iacent: pōt referri ⁊ ad denſuꝫ qḋ dicit poſitionē. ⁊ ad dēſuꝫ qḋ dicit q̄litatē. Denſuꝫ eni qḋ dicit poſitionē reſpicit ꝑtes exteriores ſm rei figurā. Denſuꝫ aūt qḋ dicit q̄litatē reſpicit ꝑtes iteriores ſꝫ rei ſubaꝫ. ſpōgia g̃ nō eſt denſa: qꝛ ꝑtes ſue exteriores nō iacent ꝓpinque: imo eſt diſtātia iter ꝑtē ⁊ ꝑtē: ⁊ recipit corpus ſubtile iter diſtātias ꝑtiū. tale. n. rarū pōnē dicit. ſed denſitas in terra ⁊ in aq̄: ⁊ raritas in aere vel i igne nō dicit pōnē ſꝫ q̄litatē. ⁊ tn̄ adhuc h ſaluare poſſumus: ꝙ denſuꝫ ſit cui⁹ ꝑtes ꝓpinq̄ iacent. Nā tāta q̄titas māe q̄ta eſt ſub vno pugillo terre: ſit poſtea ſub decē pugillis aque: ⁊ poſtea ſub cētū aeris. ⁊ poſtea ſub mille pugillis ignis. cōſtat g̃ ꝙ partes māe: vel ꝑtes q̄titatis māe magl ꝓpinq̄ iacēt. i. nō occupāt tātū ſpaciū q̄tū qn̄ ſūt ſub vno pugillo terre. vel q̄tū qn̄ ſūt ſub decē aq̄ vl' ſub centū aeris: vl' ſub mille ignis: qḋ nō ſic intelligēduꝫ eſt ꝙ ſint ibi aliq̄ vacuitates intercepte: ſicut itelligebat democritus ponēs corpora idiuiſibilia cū vacuitatib⁹ cōponere oē corp⁹: ſꝫ in nā q̄titatis extēdētis māꝫ: eſt vt poſſit diſponi ꝑ q̄litatē vt occupet paruū locū: ⁊ tunc dr̄ illud corpus denſuꝫ. vel vt occupet magnū ⁊ tūc dr̄ rarū. Et ſi queras vn̄ accidat rarū ⁊ denſuꝫ dicem⁹ ꝙ rarū ⁊ dēſuꝫ in elt̄is ſequunt formas elementales: qꝛ elt̄a magis formalia ſunt magis rara. magis aūt mālia ſunt magis denſa. Un⁹ g̃ modus exponēdi illḋ vbū ꝙ gnāns q̄n̄ dat de forma tātū dat de loco: pōt eē talis: qꝛ elemētū gnātuꝫ q̄tū hꝫ plus de forma. i. q̄to ē formali⁹: tāto plus hꝫ de loco. i. tāto eſt rarius: ⁊ tāto occupat maiorē locū. pōt ergo intendi in mā ⁊ remitti raritas ⁊ denſitas: nō ꝙ eat i īfinitū: ſꝫ qꝛ ꝑtes māe alr̄ ⁊ alr̄ diſponunt. Eſt. n. vt dicebat in nā māe ex̄ntis ſub q̄titate ꝙ poſſit magis ⁊ min⁹ extēdi: ⁊ ex h poſſit ſuſcipe raritatē: ⁊ dēſitatē: ⁊ qꝛ in mā pōt itēdi ⁊ remitti raritas ⁊ dēſitas: ex h poterūt i mā itēdi ⁊ remitti alie ⁊ alie q̄litates: vt in mā rariori intēdit calitas. ⁊ in dēſiori frigiditas. Sꝫ ſic dicēdo videmur q̄ſi ꝯdicere ſenſui. dr̄e. n. videmur ꝙ idē elt̄uꝫ ſit cali⁹: qꝛ rari⁹. vr̄ g̃ ex h ꝙ mā ſuſcipiat caliditatē: qꝛ ſuſcipiat raritatē. totū aūt vr̄ eē ꝯrio. calm̄. n. non calefacit qꝛ rarefacit: ſꝫ magl ecōtrario. ❡ Propter qḋ ſciēduꝫ ꝙ mā ſil' tēpore calefit ⁊ rarefit: attn̄ raritas ⁊ denſitas ſunt dr̄e mālēs. caliditas ⁊ frigiditas ſūt magis formales: iō lꝫ in mā inducat ſil' caliditas ⁊ raritas: attn̄ de ordine iſtarū q̄litatū eſt alr̄ loquēdū: vt ꝯparant ad māꝫ ⁊ alr̄ vt ꝯparant ad agens. Nā vt ꝯparant ad māꝫ: qꝛ raritas ē magl dr̄ia mālis. dicem⁹ ꝙ mā ꝑus rarefit ꝙ̄ calefiat: ſꝫ vt magl ꝯparant ad agēs: ⁊ qꝛ agēs magis agit ꝑ dr̄iam formalē: dicem⁹ ꝙ agēs inducit in māꝫ caliditatē ꝑus ꝙ̄ raritatē. ❡ Sed adhuc itellēs hois nō q̄eſcit. dicēt eni q̄s: ꝙ lꝫ verū ſit de raro ⁊ calido: qꝛ rari⁹ eſt calidius. nō tn̄ verū eſt de dēſo ⁊ frigido: qꝛ terra ē denſior aq̄. frigiditas tn̄ eſt eſſentialior qualitas aque ꝙ̄ terre. Ad qḋ dr̄e poſſum⁹ ꝙ ceteri paribꝫ dēſi⁹ ē frigidi⁹. aq̄. n. calefacta rarior ē. ⁊ īfrigidata dēſior. Jn diuerſis aūt elt̄is ſꝫ formā: eo ꝙ tales q̄litates ſequunt formas elt̄oꝝ: poſſet ꝯtingere ꝙ denſi⁹ nō eēt frigidi⁹. ceteris tn̄ parib⁹: vt apꝑꝫ in eodē elt̄o: ſm formā dēſiora frigidiora ſunt. Dicam⁹ g̃ ꝙ vn⁹ modus ſaluādi intēſionē ⁊ remiſſionē abſqꝫ eo ꝙ eat in īfinitū ē iſte: qꝛ q̄litates ſcḋe reducent i q̄litates ꝑmas: vt ex eo ꝙ alr̄ ⁊ alr̄ diſponit res ſm calidū ⁊ frigidū itēdet vel remittet in calore vel in ſapore: q̄ ſūt q̄litates mālēs ſcḋe. Rurſus q̄litates ꝑmas formales reducemus in mālēs: vt ideo elt̄a q̄b⁹ per ſe ꝯpetunt q̄litates ꝑme intēdunt ⁊ remittunt in caliditate ⁊ frigiditate q̄ ſūt dr̄e magl formales: qꝛ intēdunt ⁊ remittunt in raritate ⁊ dēſitate: q̄ ſunt dr̄e magl mālēs. hās āt q̄litates mālēs: vt rarū ⁊ dēſuꝫ nō reducimꝰ i alias q̄litates: ſꝫ immediate reducem⁹ eas in ꝑtes q̄titatiuas māe. dicemus. n. ꝙ i nā taliū ꝑtiū ē ꝙ ꝑ agēs poſſint cōſtrigi ⁊ extēdi: ⁊ ſm ꝙ magis ꝯſtringunt ſic intēdit dēſitas. ꝓut āt extēdunt raritas. ❡ Scḋa via ad oſtēdendū quō poſſit itēdi ⁊ remitti aliq̄ forma abſqꝫ eo ꝙ ſit ꝓceſſus i īfinitū de leui pꝫ: ſaluabim⁹. n. ꝙ calm̄ poſſit ſuſcipe magl ⁊ min⁹. dato ꝙ nulla alia forma ſuſcipet magl ⁊ min⁹. dicem⁹. n. ꝙ calm̄ pōt inherere māe mediāte duplici q̄litate vt mediāte ſicco ⁊ hūido. q̄rū q̄litatū vna magl diſponit māꝫ ad ſuſceptionē cali ꝙ̄ alia. Nā ſiccitas magl diſponit mām ad ſuſceptionē cali: ꝙ̄ hūiditas. dato g̃ ꝙ nec ſiccitas nec hūiditas ſuſcipet magl ⁊ min⁹: poſſet caliditas ſuſcipere magis ⁊ minus: vt in materia ſicca eſſet calor intenſior. in humida remiſſior. ❡ Poſſet etiam dici ⁊ tertius modus intenſionis ⁊ remiſſionis: ſꝫ breuitatis gratia dimittatur. pꝫ ergo ꝙ forme accidētales ſuſcipiūt magis ⁊ minus. Nam hoc non eſt ſm eſſentiam ſm quā certificantur: vt ſint id qḋ ſunt: ſꝫ ſm eē qḋ habēt in ſubiecto vt dr̄e mālēs: rarū ⁊ dēſuꝫ itēdunt ⁊ remittunt ſꝫ eſſe qḋ habent in partibus quātitatis materie dif-

Vide. viij. phyſ. ꝯ xxxij. iiij. celi. xxij.

al. pōnē

ferentie autē formales pme vt calidum ⁊ frigiduꝫ intēduntur ⁊ remittunt ſm eſſe qđ habent in qualitatibus materialibus. Intēſo aūt vel remiſſo calido vel frigido que ſunt qualitates prime actiue poterunt intendi ⁊ remitti ſiccitas ⁊ humiditas q̄ ſunt qualitates prime paſſiue. qualitates autēꝫ ſecunde poterunt intendi ⁊ remitti ſm eſſe quod habent in qualitatibus primis.

Ad primum aūt dicenduꝫ: ꝙ formaꝫ aliquā vt calorem intendi vel remitti vel augmētari hoc eſt ipm perfici vel meliorari. eſt aūt aliqd meli⁹ ⁊ perfectius ex eo ꝙ eſt cōiunctuꝫ alijs a ſe: vt ſubſtātia eſt melior ⁊ perfectior ex eo ꝙ eſt coniuncta proprietatibus: licet ꝓprietates ſint alie a ſubſtātia. ſic etiā forma eſt melior ⁊ perfectior que eſt cōiuncta perfectiori eſſe. licet ipm eſſe non ſit ipſa forma. ¶ Ad ſcđam autēꝫ patet ſolutio per iam dicta. Laurentius.

Nota vbi de ſuſceptiōe magis ⁊ minus in qualitatib⁹ agit doctor: ꝙ ſūt qui ita diſtinguūt: qlitatē ſuſcipe magis ⁊ min⁹ dupľr pōt intelligi: aut in abſtracto aut in ꝯcreto. p mō eſt falſuꝫ ſcđo mō eſt verū: ſꝫ mētiunt. p qꝛ ſic nō verificat qlitatē ſuſcipere ꝫc. ſꝫ quale. ſcđo qꝛ aut cōcretū ſuſcipit rōne qlitatꝭ ⁊ ſic ipſa magis hoc ſuſcipit ex ſe ⁊ ꝓpria rōne: aut rōne cōnotati: ⁊ tūc ſb̄a reciperet magis ⁊ min⁹ ꝯ ph̄ꝫ. Tertio qꝛ qlitas hꝫ ꝯtrariū. cur ḡ nō pōt miſceri cū ſuo ꝯtrario tūc. n. manifeſtū eſt ꝙ hꝫ remitti: hoc voluit Auerrois nō ſolū in qlitatib⁹ ſꝫ in formis imperfectis ſb̄alib⁹: vt pꝫ in. iij. celi. ꝯm. vj. ⁊ ob hoc rſo. ꝯtrarias. ſb̄a. nō ſuſcipiunt magis ⁊ min⁹: etenī quā in indiuiſibili cōſiſtant: nec miſceri ēt adinuicē poſſunt: vñ forte hoc ampli⁹ per rōnē nō habuiſti. lege aūt ⁊ de iſtis Auerroim iiij. phy. ꝯm. lxxxiiij. v. phy. frequēter qcq̄d dicat. iij. de aia. in ꝯm. iiij. ꝙ forma media eſſentialiṫ ab extremis differat. nō. n. itelľr vt cōiter exponit: ſꝫ in alijs dicā hoc: ⁊ qđ habet in p̄ntia. ſꝫ ⁊ ipſa ſubiecta recipiūt incremēta vt candidū: intelľr ſolū quo ad denominationē. nō ſm eſſe ad bonū ſenſuꝫ: atqꝫ ita accipiēda ſunt q̄ ex. ij. topi. accipiunt ca. xxviij. ⁊ xxix. De raritate ēt ⁊ dēſitate: qꝛ mō qlitates mō poſitiōes dicunt: vt hoc cōcordet dic vt plES ꝙ vt dicūt ꝯpōnē partiū per reſpcm ad locuꝫ ſibi pōnes. Alio mō cōparant ad formā quā hñt ꝑ gnāns ⁊ ſūt qlitates. Vel (vt alij) ꝙ in ſimplicib⁹ ſunt qlitates: i mixtis magis dicūt cōpoſitionē: ego ſiue in hoc ſiue in illo affirmo ⁊ qlitates ⁊ ꝯpoſitiōes ſi ad diuerſa ꝑncipia referant. de iſtis igit habes a Gilberto porretano ab Auerroi. vij. phy. ꝯ. xj. ⁊ xv. ⁊ ij. đ gen. ⁊ c. viij. ⁊ in p̄ntis: ⁊ in p meta. ⁊ alibi vide p te. Qđ. xv.

Quinto circa hec corporalia querebatur de ipſo compoſito. ⁊ erat q̄ſtio de re ſacra. vꝫ. de eccleſia. vtrum eccleſia in qua eſſet occiſus martyr: ſicut fuit occiſus beatus Thomas ꝓpter talem ſanguinis effuſionē eſſet recōcilianda. ⁊ videṫ ꝙ non: qꝛ eccleſia nō eſt reconcilianda: niſi qꝛ eſt polluta: ſꝫ ſanguis ſanctus cuiuſmodi eſt ſanguis martyrū eccleſiaꝫ non polluit: ſꝫ ornat. ergo ꝓpter talem ſanguinē non eſt reconcilianda.

In contrarium eſt: qꝛ in de ꝯſecratione diſtinctione prima dicitṫ. ꝙ ꝓpter ſanguinē effuſum eſt eccleſia reconciliāda. ibi aūt nō diſtinguitṫ īter ſanguinē ⁊ ſanguinem. ḡ qliſcūqꝫ fuerit ſanguis effuſus ſemꝑ eſt reconcilianda eccľia. ¶ P̄. ſanguis martyruꝫ eſt ſanguis inocēs. ḡ magis delinquit effundēs talem ſanguinē: ⁊ per ꝯñs eccľia eſt magis recōcilianda.

Reſpōdeo dōm ꝙ hāc qōnē mouet Ugo in tractatu de ꝯſecratiōe diſtinctione p̄ª. ⁊ ſpāliter mouet eā de beato Thoma: ⁊ adheret huic parti ꝙ eccľia vbi occiſus eſt ſcūs ſit recōciliāda. addit tñ ꝙ loc⁹ ille vbi eſt effuſus ſanguis martyrū nō eſt recōciliādus: imo trāſeundus ⁊ cooperiendus: ſꝫ reliq̄ eccľia tota eſt recōciliāda. Uideṫ āt hec poſitio multū aliena: qꝛ ſi ꝓpter effuſionē ſanguinis eſt eccľia recōcilianda. ḡ illa pars eccleſie vbi eſt ſanguis effuſus eſt magis recōciliāda q̄ꝫ alie ptes. ¶ Propter qđ ſciendū ꝙ in effuſione ſanguis duo ſunt: qꝛ ēſt ibi actio ⁊ paſſio martyris: vt idē Ugo notat: ⁊ licꝫ paſſio martyris ſit deo grata ⁊ accepta. actio tñ ꝑſecutoris eſt deo diſplicens ⁊ odioſa: īmo magis videṫ eē per ſe: ꝙ actio ꝑſecutoris diſpliceat q̄ꝫ ꝙ paſſio martyris placeat. Naꝫ actio perſecutoris eſt diſplicens formaľr: qꝛ eſt formaľr mala. paſſio martyris eſt placens māliter inq̄tuꝫ martyr bene vtiṫ malo. qđ aūt eſt formaľr tale: eſt magis tāle: q̄ꝫ qđ eſt māliter. polluta eſt ḡ eccleſia: ⁊ ſi nō rōne paſſionis martyris q bñ vtiṫ malo. rōe tñ actiōis ꝑſecutoris qui agit actionē per ſe malā polluta eſt. ponam⁹ ḡ ꝙ aliqs occidereṫ i eccleſia: ita tñ ꝙ tot⁹ ſanguis ei⁹ reciperēṫ in veſtimentis ſuis: vt nulla gutta ſanguis remāneret in eccľia. vel puta ſi occidereṫ aliqs in eccľia per ſuſpendiū ſine effuſione ſanguis: cōſtat ꝙ talis eccľia reconcilianda eēt: ⁊ dicereṫ eccľia polluta ꝑꝑ iniuriā factā eccľie: qꝛ eēt in ea homicidiū ꝑpetratū. ſic in ꝓpoſito qꝛ facta eſt iniuria eccľie eo ꝙ effuſus ſit ibi ſanguis inoxius dicereṫ illa eccľia polluta ꝓpter tātū ſcelus ibi cōmiſſuꝫ: per ꝯñs recōciliāda erit.

Quod vero addebaṫ de loco in q̄ cecidit ſanguis martyris: ꝙ locus ille deberet tranſiri ⁊ cooperiri. credim⁹ hñ deꝫ eē. imaginamur aūt ꝙ duꝫ effundiṫ ſanguis martyris ꝑꝑ ſcelus in eccľia cōmiſſuꝫ. tota eccľia eſt polluta. ⁊ loc⁹ ille i q̄ cadit hꝫ ſanguis dū ſāguis cadebat anteq̄ꝫ attingeret locū illū hꝫ locus pollutus erat. ſed poſtea per cōtactū ſanguinis ſancti fit loc⁹ ille decorat⁹: ⁊ iō tāq̄ꝫ ſcūs loc⁹ eſt cooperiēdus ⁊ venerādus nec idiget recōciliatiōe. ꝑꝑ effuſionē ḡ ſāguis ⁊ ꝑſecutoris actionē ñ ꝑꝑ paſſionē ē eccľia recōciliāda.

Ad argumentum āt i ꝯtriuꝫ pꝫ ſolo: qꝛ eccľia polluta ē: qꝛ effundiṫ ibi ſanguis martyris: nō ꝓpter martyris paſſionē: ſꝫ ꝓpter perſecutoris actionem.

Poſtea querebaṫ de creatura ꝯpoſita ex corpali ⁊ ſpūali ſb̄a. videlicꝫ de hoīe de quo q̄rebaṫ dupľr. q̄tū ad eē nāe. ⁊ q̄tū ad eē grē. Dō ēt q̄tum ad eē nāe pt ꝯſiderari q̄drupľr. vꝫ. q̄tū ad totū ꝯpoſitū. ⁊ quantū ad aiam que eſt pars formalis ꝯpoſiti. ⁊ quātū ad potētias q̄ hñt eē in aia. ⁊ quātū ad actiōes q̄ egrediunṫ a potētijs aie. ⁊ quātū ad oia hec fiebāt qōnes de hoīe. Nā duo q̄rebātur de ipſo ꝯpoſito. vnū de aia. q̄tuor de potētijs. ⁊ q̄nqꝫ de actionib⁹. Circa ipm totū hoīeꝫ ſiue circa ipm ꝯiunctū q̄rebanṫ duo. vnū in gnāli. vtrū vita hoīs poſſet perpetuari. ⁊ aliud in ſpeciali de beato Ambroſio. vtruꝫ btūs Ambroſius interfuerit exeqijs beati Martini. Queſtio. XVI.

Ad primum ſic ꝓcediṫ. Uideṫ ꝙ vita hūana poſſit perpetuari nāliter: qꝛ ſi neceſſe eſt hominē corrūpi h̄ ē qꝛ calor nālis cōſumit humidū. Si ḡ ꝓbare poterimus ꝙ impoſſibile ſit ꝙ hꝫ calor ꝯſumat hūiduꝫ. ꝓbatū erit qꝛ vita hoīs ꝑpetuari poſſit. ꝙ aūt illud ſit īpoſſibile pꝫ qꝛ agēs ⁊ patiēs debēt eſſe diſtincta loco ⁊ ſubo: ſꝫ calor nō eſt diſtinct⁹ loco ⁊ ſubo ab humido: imo tanq̄ꝫ in ſubo fundaṫ in humido: ad hoc idē facit qꝛ

accidens nõ agit in ꝓprium ſubiectum.

In contrarium eſt phs in de lõgitudine ⁊ de breuitate vite. vult eni ibi ꝙ aialia trãſlata de loco ad locũ pñt eſſe durabiliora:ſʒ nõ ꝑpetua. vbi manifeſte inuit ꝙ vita aialis:⁊ per ꝯñs hois licʒ poſſit ꝓlongari:nõ tñ põt perpetuari.

Reſpondeo dđʒ:ꝙ in hoie ⁊ in quolibʒ aiali eſt ꝯſumptio ⁊ reſtauratio. ꝯſumptio ꝑ actionẽ calidi. ⁊ reſtauratio per acceptionẽ nutrimenti. Si eni nõ eſſet ibi ꝯſumptio poſſet corrũpi aial ab agente exteriori:ſʒ a ꝑpagna quã hẽret in ſeipſo vt videt̃ non eſſet neceſſe ipm corrũpi. Rurſus ſi poſſet tale reſtaurari quale eſt illud qḋ deperdit̃ poſſet ſemꝑ perpetuari vita aialis:ſʒ his duob⁹ cõcurrentib⁹:qꝛ eſt ibi cõtinua deperditio. ⁊ illud qḋ reſtaurat̃ per alimentũ nõ eſt ita purũ ſicͭ illud qḋ deperdit̃:iḋ neceſſe eſt aial corrũpi. Nam ſi qs acciperet de vino qḋ eẽt in dolio:⁊ reſtauraret̃ ibi de aqua ad vltimũ oporteret ꝙ eẽt vinũ ita aquoſuʒ ꝙ eẽt ibi corruptio vini:ſʒ ſi reſtauraret̃ ibi ita puruʒ vinũ ſicͭ illud qḋ inde extrahit̃ poſſet ſemꝑ perpetuari hꝫ doliuʒ vini. ſic qꝛ qḋ deperditur in aiali eſt magis purũ ꝙ̃ illud qḋ reſtauratur ad vltimũ eſt caro ita ĩpura ꝙ nõ põt facere carnis opus:iḋ neceſſe eſt aial corrũpi. Duo ergo volumus declarare. Primũ eſt ꝙ eſt ibi ꝯtinua cõſumptio per actionẽ calidi. Scḋʒ eſt ꝙ id qḋ deperdit̃ eſt magis purũ ꝙ̃ illḋ qḋ reſtaurat̃ ꝑꝑ ſumptionẽ alimẽti. ¶ Propter pͥᵐ ſciendũ ꝙ actionẽ calidi in humidũ dupl̃r poſſumus intelligere. Uno mõ per ſe. Alio mõ per accñs: vt ẽ hꝫ actio per ſe eſt diſtincta ſubo: vt ẽ per accñs nõ eſt diſtincta. Incõueniẽs eſt eni in reb⁹ corporalib⁹ idem per ſe agere in ſeipm. nõ eſt aũt incõueniẽs ideʒ agerẽ in ſeipm per accñs:per ſe eni põt eſſe talis actio:⁊ põt eſſe diſtincta ſubo:qꝛ in ipſo humido ſũt aliq̃ partes magis rare:⁊ magis paſſibiles. alique aũt magis denſe:⁊ min⁹ paſſibiles. Hoc ḡ modo põt ibi eẽ actio per ſe:qꝛ ꝑtes min⁹ paſſibiles agunt in ꝑtes magis paſſibiles. ⁊ iſto mõ ẽ ibi ꝯſumptio ⁊ deperditio. Dato tñ ꝙ omnes partes eẽnt ſimiles:adhuc per accñs calidũ ageret in ꝓpriuʒ ſubm: vt in humidũ ⁊ deſiccaret ipm:qḋ faciendo deſtrueret̃ vita aialis qḋ videre nõ eſt difficile. Nã qui videt quõ aq̃ calefacta ſeipſam infrigidat. ⁊ quõ graue ſeipm deorſuʒ mouet: videre põt quõ calidũ ſeipm deſiccat. poſito eniʒ ꝙ aq̃ calefacta nec ab aere exteriori:nec ab aliq̃ alio agẽte infrigidaret̃:ſeipſa nãlr rediret frigida:⁊ ipſa ſeipſaʒ per accñs infrigidaret. Imaginamur eni ꝙ mã ſubiecta
xxx cũ forma ſm phm in ꝑ phy. eſt cã oium accñtiuʒ q̃ fiunt in ea. Eo eni ipſo ꝙ in aqua eſt talis forma:opʒ ꝙ ab aq̃ aliqua fluant accñtia cõpetentia ſue forme. q̃ñtũcũqʒ ergo aqua ſit calefacta exquo in aqua remanet forma aq̃. opʒ ꝙ ab hꝫ forma ſemꝑ fluat frigiditas q̃ eſt q̃litas cõpetens illi forme. aq̃ eni calefacta per ſe ĩfrigidat̃a generante ſicͭ graue per ſe mouet̃ a gnãnte. eo eni ipſo ꝙ generans dedit talẽ formã ipſi graui:ad quã formã ſeq̃tur tale accñs:qḋ eſt moueri deorſuʒ:dr̃ graue moueri a gnãnte. Graue eniʒ anteq̃ʒ eſſet gnãtum graue:erat in potẽtia eſſentiali ad h̃ ꝙ moueret̃ deorſuʒ:ſʒ poſtq̃ʒ iam eſt fcm̃ actu graue q̃ñtum eſt de ſe ſemꝑ eſt deorſuʒ. ⁊ ſi nõ ẽ ſemper deorſum hoc eſt qꝛ eſt aliqḋ ꝓhibẽs. in potẽtia ḡ accidẽtali eſt graue vt ſit deorſuʒ: nec indiget alio tranſmutante ad h̃ ꝙ moueat̃ deorſum. Sʒ mouet ſeipm deorſum per accñs. per ſe aũt mouet̃ a gnãnte qui dedit ſibi talem formã ad quã ſeq̃tur talis motus. Sed ſicut motus deorſum eſt aliqḋ ꝯñs formã grauis. iḋ dicit̃ graue ab eo moueri deorſuʒ per ſe a quo habuit formã grauis. ſic frigiditas eſt q̃litas ꝯñs formã aque. aq̃ ḡ ab eo mouet̃ ad frigiditatẽ per ſe a quo habuit formã aque. ſeipſa aũt mouetur ad frigiditatẽ per accidens. Hoc ergo modo aqua facit ſeipſaʒ frigidã:qꝛ a natura aque ſemꝑ fluit frigiditas:que fluẽs expellit caliditatẽ in aqua inductã. ⁊ ſicut a forma aque nãliter fluit frigiditas ſic a calido in quo conſiſtit vita habet fluere ſiccitas. ſicut eni mã ſub forma calidi non eſt ꝓprie mã forme aque:ſed materia ſub forma frigidi:ideo ab aqua nãliter fluit frigiditas. Sic qꝛ calidi eſt magis ꝓpria materia ſiccum q̃ʒ humiduʒ nãliter a calido fluit ſiccitas. Hoc ergo modo calor nãlis corrumpit ſeipſum per accidens:qꝛ ab eo fluit ſiccitas:ꝓpter qḋ facit ſuum ſubm ſiccum:qḋ faciendo nõ poteſt durare vlterius vita. deſinente autẽ vita:deſinit ibi eẽ nãlis calor. Unde aũt habeat calor nãlis ꝙ ab eo nãliter fluat ſiccitas: vtrũ hoc habeat qꝛ participet cuʒ calore ignis: vel vnde hoc ei contingit non eſt preſentis ſpeculationis declarare. Uiſo quomõ in animali eſt continua deperditio:⁊ quomodo eſt ibi cõtinua deſiccatio. reſtat oſtẽdere quomodo id qḋ reſtaurat̃ per alimentuʒ non ſit ita purum ſicut id qḋ deperditur. ¶ Propter qḋ ſciendũ ꝙ naturalia ſibi determinant ꝓpꝛium locuʒ generationis: vt vinũ determinat ſibi vẽtrem vitis. extra vitem non generatur vinum purũ. ex aqua enim poſſet generari vinum dupl̃r. purum ⁊ non purum. Purũ quidem ſi ꝓijceretur aqua ad pedem vitis:tunc illa aqua attracta a vite ⁊ digeſta in ventre vitis poſſet cõuerti in purum vinuʒ. Sed ſi ex aqua generaretur vinũ non purum. ſed poſtq̃ʒ eſſet expreſſum vinum a vite in hꝫ vino apponeretur aqua. conſtat aũt ꝙ tantũ poſſet apponi de aqua ꝙ ad vltimũ corrumperetur vinum. Nam ſi vinũ eſſet forte ⁊ poſſet accipi de illo vino ⁊ apponi ibidẽ aq̃: tunc vinum ꝓpter fortitudinem ſuam cõuerteret aquã ad ſe:ſʒ non eſſet vinuʒ purum. ⁊ ſi adhuc apponeretur. adhuc poſſet ꝯuertere eam ad ſe:ſed eſſet minus puruʒ: ⁊ ad vltimũ tantũ poſſet fieri impuruʒ ꝙ nõ remaneret ibi forma vini. Sic ⁊ in propoſito pura caro humana generatur in loco matricis:extra matricẽ autẽ per alimentum non generatur caro pura. in animali ergo per actionem calidi deperditur humidũ ⁊ purum ⁊ reſtaurat̃ minus purum. Ad vltimuʒ autẽ eſt ibi tanta impuritas ꝙ non poteſt carnis facere opus: propter qḋ neceſſe eſt corrumpi animal. ¶ Argumenta autem ſoluta ſunt per iaʒ dicta.

Queſtio XVII.

SEcundo querit̃ ſpecialiter de ſancto Ambroſio. Utruʒ ipſe interfuerit exequijs beati Martini. ⁊ videtur ꝙ ſic:quia legitur ibi fuiſſe.

In contrarium eſt:quia tũc beatus Ambroſius erat Mediolani ⁊ celebrabat miſſam. ſi ergo iterfuiſſet exequijs beati Martini fuiſſet ſimul ⁊ ſemel in duobus locis.

Reſpondeo dđm:ꝙ vnũ corpus per vnã ⁊ eandem q̃ñtitatem non põt eſſe niſi in vno loco tñ:qḋ triplici via poſſumus declarare. Prima via ſumitur ex eo ꝙ quãtitas corporis includit̃ ⁊ cõprehenditur a loco. Scḋa ex eo ꝙ adequat̃ loco. Tertia ex eo ꝙ corpus per q̃ñtitatẽ determinatur ad locũ. ¶ Prima via ſic patet. Dicemus enim ꝙ q̃ñtitas corporis clauditur ĩfra terminos loci:ſicut natura rei clauditur infra principia diffinitiua:ſicut ergo extra principia diffinitiua nihil eſt de natura rei. ſic extra locum in quo eſt res nihil eſt de quãtitate rei:ſed ſi vna res eſſet ſimul in duobus locis oporteret ꝙ ex̃ locũ eẽt de q̃ñtitate rei qḋ eſt ꝯ ꝓꝑetatẽ loci. Eſt tñ in hac rõne diligẽter aduertẽdũ ꝙ ipſa ꝯcludit itẽtũ nõ ꝑ oẽʒ modũ:ſʒ q̃ñtũ ſpectat ad ꝓpo-

Hoc modo debilitat ſcot⁹ x. d. iiij. ſʒ vidim⁹ ꝙ̃ q̃libet nõ ꝑ q. ꝓma.

ſitū.nā includi in loco hoc non eſt ſubē vt ſubā:ſʒ hoc eſt ipſius q̄ʒtitatis.ſi aūt eſt ſubē h̄ eſt per q̄ʒtitatē.ꝙ ḡ ſubā q̄ per q̄ʒtitatē eſt apta nata includi loco ꝙ h̓ ſubā ꝑ illā eandē q̄ʒtitatē nō icludaꝛ loco ſit ſimul ⁊ ſemel in diuerſis locis hoc eſt īpoſſibile.Ex hoc autē appet q̄re q̄ʒtitas corporis xp̄i pōt eſſe ſimul in multis altarib⁹. Nā vt dictū eſt ſubē ſm ſe nō cōpetit claudi in loco:ſʒ hoc ꝯpetit ei mediāte q̄ʒtitate.per q̄ʒtitatē enī pōt ꝯpetere ſubē corporali claudi in loco:vt ex̄ locuʒ nihil ſit de ſubā.ſic̄ ḡ q2 ſubā eſt in loco mediante q̄ʒtitate:iō ſic pōt claudi in loco:vt extra illū locū nihil ſit de ſubā.ecōuerſo eēt ſi q̄ʒtitas eēt alicubi mediāte ſubā:q2 ſubā nō eſt apta nata ſic claudi in loco.poſſet q̄ʒtitas ſic exñs ibi exiſtere ⁊ etiam alibi. Inde eſt ꝙ q2 xp̄s in celo empyreo eſt mediāte ꝓpria q̄ʒtitate; nunq̄ʒ in alio loco q̄ʒ in vno tm̄ eſt mediante q̄ʒtitate illa:ſʒ q2 in altari eſt q̄ʒtitas mediante ſubā.⁊ q2 ſubā vt dcm̄ eſt ſm ſe nō determiaꝛ ad locū .ꝓpter h̄ ſic pōt eſſe q̄ʒtitas corporis xp̄i in iſto altari ꝙ ēt pōt eē in alio altari. ¶ Scd̄a via ad hoc idē ſumiꝛ ex eo ꝙ res per ſuā q̄ʒtitatē adequaꝛ loco:qđ eē nō poſſʒ: niſi eēt vna res in vno loco tm̄.Si enī de re aliq̄ inueniret aliqđ extra vnū locū nō equareꝛ illa res ſuo loco:ſic̄ ſi de vlna inueniret extra pannū nō equareꝛ vlna pāno.quotiēſcunq̄ ḡ q̄ʒtitas alicuius rei eſt alicubi adequatiue:oꝑʒ ꝙ ſit pars in pte:⁊ totū in toto.ita ꝙ extra totū nihil ſit de toto:vt extra totū locū nihil ſit de totalitate rei.iō adequatiue vnū corpus nō niſi in vno loco eē pōt.ex hoc aūt apparet q̄re corp⁹ xp̄i pōt eē in plurib⁹ locis ⁊ altarib⁹ ſil: q2 q̄ʒtitas corporis xp̄i in ſacramēto altaris nō eſt adeq̄tiue:ꝙ ſit tota q̄ʒtitas corporis xp̄i in tota hoſtia:⁊ pars in pte:imo eſt tota q̄ʒtitas corporis xp̄i ī tota hoſtia ⁊ tota in qualibʒ parte. ¶ Tertia via ad hoc idem ſumiꝛ ex eo ꝙ ſubā corporalis per ſuā q̄ʒtitatē nō ſoluʒ pōt claudi in loco:⁊ nō ſolū pōt adequari loco:ſʒ ēt eſt apta nata determinari ad locū.Qꝛ aūt per illud per qđ aliqđ eſt aptū natū determinari ad locū per illud īueniaꝛ in plurib⁹ locis videꝛ īplicare repugnantiā intellcūs. Dicemus eniʒ ꝙ quātitas ⁊ ſubā ad diuiſionē ⁊ īdiuiſionē:ad determinationē ⁊ īdeterminationē q̄ſi mō ſimili cōparanꝛ. Nā quātitas de ſe dicit qđ diuiſibile.ſubā qđ īdiuiſibile.qñ ḡ ſubā corporalis eſt alicubi mediāte quātitate;q2 īdiuiſibile eſt ibi mediante diuiſibili:erit ibi diuiſibilr̄. ſubā ḡ lapidis cū eſt alicubi mediāte ſua q̄ʒtitate eſt ibi diuiſibiliter.Si ḡ ecōtrario eſſet ꝙ eſſet q̄ʒtitas alicui⁹ alicubi mediante ſubā eſſet ibi indiuiſibilr̄. ⁊ qđ diximus de diuiſione ⁊ īdiuiſione.veritatē hʒ de determinatione ⁊ īdeterminatione:nā q̄ʒtitas ſm ſe eſt apta nata determinari ad locū.qñ ḡ eſt ſubā alicubi mediante q̄ʒtitate:tūc eſt ibi modo determinato:vt ita ſit in loco vno ꝙ nō poſſit vllo mō eſſe in alio loco.ſʒ ſi ecōtrario fieret ꝙ eēt alicubi q̄ʒtitas mediāte ſubā:nō eſſet ibi iſte modus determinatiuus:ꝙ ita eēt ſm hūc modū in vno loco ꝙ nō poſſet eſſe in alio loco:⁊ q2 q̄ʒtitas corporis xp̄i ē in ſacrō altaris mediante ſubā:nō ſic determinaꝛ ad hoc altare:qn poſſit ēt eſſe ſm illū modū ⁊ in alio altari localr̄. ḡ vt cū eſt ſubā corporalis alicubi mediāte q̄ʒtitate:ſic eſt corp⁹ in vno loco ꝙ nō pōt eſſe illo mō in alio loco:ſic per tranſubſtātiationē: vt cū ſubā alic⁹ corporis ꝯuertiꝛ in ſubaʒ alterius corpis nō pōt corp⁹ aliqđ eſſe in tot locis qn poſſit eē in plurib⁹ locis. Beat⁹ ḡ Ambroſi⁹:q2 per q̄ʒtitatē ſuaʒ erat Mediolani.⁊ erat ibi localr̄ nō poterat ſil̄ eſſe vbi fiebant exequie beati Martini localr̄. qualr̄ ḡ fuit ꝙ viſuʒ fuit beato Ambroſio eē in exequijs beati Martini.⁊ viſum fuit his qui ītererāt exequijs illis:ꝙ beat⁹ Ambroſi⁹ ibi eēt.dici pōt ꝙ vt tangiꝛ in hyſtoria beatus Ambroſi⁹:tūc dicebat miſſaʒ ⁊ obdormiuit.potuit ḡ virtute diua in viſione ſibi oſtendi tot⁹ ordo exequiaꝝ beati Martini:⁊ ita clare ꝙ videreꝛ beato Ambroſio apte fuiſſe in illis exequijs : ſicut cū hō dormit ⁊ clare videt aliquid:videꝛ ei pñtialr̄ ibi fuiſſe. Potuit etiā aliqs angelus ibi in exequijs rep̄ntare perſonaʒ beati Ambroſij: Et per hoc pʒ ſolō ad totum.

Queſtio. XVIII.

Poſtea querebaꝛ de hoīe q̄ʒtūʒ ad aiaʒ.⁊ erat qđ.vtrū aie humane ſint eq̄les in nālib⁹.Et videꝛ ꝙ ſic:q2 q̄ ꝓcedunt ab eadē cā īuariabili videꝛ ꝙ ſortianꝛ equalē naturā vel equalia nālia:ſʒ aie ſūt īmediate cauſate a cauſa īuariabili.ſ.a deo qui eſt cā oīno īuariabilis. ḡ ſunt eq̄les in nā ⁊ in nālib⁹. Imaginamur.n. ꝙ aīa per creationē eſt a deo a quo nām accepit:⁊ īfundiꝛ corpori qđ ꝑficit.Si ḡ in aīab⁹ eſt ineq̄litas vel h̄ eſt ꝓut aīa eſt a deo a quo nām accepit.vel ꝓut infundiꝛ corpori qđ ꝑficit. Non eſt hoc vt eſt a deo a quo nām accepit:q2 vt dicebaꝛ ipſe eſt cā īuariabilis eodē mō ſe hñs in ꝓductione hui⁹ ⁊ illi⁹. Tota ḡ inequalitas erit ex parte corporū. Corpora ḡ ipſa ſm nālem cōplexionē poſſunt eē inequalia:ſʒ aie in nālibus vt videꝛ eq̄les erunt.

In contrarium eſt:q2 mā ē ꝓꝑ formā.nō eꝯ. Ex diuerſitate ḡ forme debemus arguere diuerſitatē māe. ſi eꝯ.nō.n.differūt aie cerui ⁊ leonis:q2 differūt mēbra:ſʒ differūt mēbra:q2 differunt aie:vt vult Cōmē.in ꝑ̊ de aīa. Ergo a ſili nō erūt ineq̄les aie:q2 ſunt ineq̄lia corpora:ſed magis ecōuerſo inequalia ſunt corpora:q2 ineq̄les aie. Ipſe igiꝛ aie ſm naturalia ſua ſunt ineq̄les. Nec hñt hoc ex ipſis corporib⁹.

Reſpondeo dōm:ꝙ circa hāc qōnē ſūt duo articuli.vn⁹ articulus eſt ꝙ error ē dicere ꝙ icōueniēs eſt ponere aliq̄s ītell̄s nobl̄iores alijs:q2 vt dic̄ articlus aīa xp̄i nō eēt nobilior q̄ʒ aīa iude: nec ꝓt dici ꝙ vna aīa ꝓꝑ h̄ ſit nobilior alia:q2 hʒ nobili⁹ corp⁹: q2 in eodē arti[lo] iſte mod⁹ ponēdi excludiꝛ .nā ibi innuitur ꝙ error ſit ponere h̓ nobilitatē ſolā ex pte corporis Imo ali⁹ arti[lus] plane h̄ negat:⁊ dic̄ errorē eſſe ponere ꝙ vn⁹ hō iō meli⁹ītelligit q̄ʒ ali⁹:q2 hʒ meliorē ītellm̄ paſſiuū.i.meliorē imaginationē.vr̄ ḡ velle qbuʒ hoꝝ arti[lorum] ꝙ nō ſolū vnū corp⁹ hūanuʒ ſit nobili⁹ alio:ſʒ ēt vna aīa nobilior alia. ¶ Propter qđ ſciēdū ꝙ non eſt credibile ꝙ arti[lus] velit ponere ineq̄litatē in aīab⁹ q̄ʒtū ad ea q̄ ꝑtinēt ad ſpēʒ:q2 tūc ſeq̄reꝛ ꝙ aie hūane nō eēnt eiuſdē ſpeciei:⁊ per ꝯñs nec hoīes: qđ nullus diceret.oʒ ḡ iſtā ineq̄litatē referre ad ea q̄ ſpectāt ad īdiuiduā:nō ad ea q̄ ꝑtinent ad rōnē ſpēi: vt nō in eo ꝙ aīa ſit vna ineq̄lis alij:ſʒ in eo ꝙ hec aīa.Sʒ ſi ſic dicim⁹ augem⁹ qōnis difficultatē:⁊ videmur oīno obuiare articulis:qbus nullo mō intendimus obuiare:ſʒ magis exponere ⁊ declarare. Naʒ ſi aīa nō eſt hec:niſi q2 eſt huius cōiuncti:⁊ huius cōiuncti nō eſt niſi q2 hēt ordinē ad hoc corp⁹. Ex quo iō vna aīa eſt nobilior alia.non in eo ꝙ aīa:ſed q2 hec aīa. videtur ꝙ rō minoris nobilitatis in vna aīa q̄ʒ in alia ex parte corporis ſit accipienda.Conſueuit eniʒ cōmuniter dici ꝙ ſm nature curſum aie indiuiduanꝛ in ſuis corporibus:vt ideo hec aīa eſt alia ab illa:q2 hec recipiꝛ in hoc corpore:⁊ illa in illo:q2 poſtq̄ʒ ſeparate ſunt a corporib⁹ ſuam diſtinctionē retinent ſm eſſe qđ acquiſiuerant in corporibus:vt ideo hec aīa ſeparata eſt alia ab illa:quia hec hēt hoc eſſe qđ acquiſiuit in hoc corpore:⁊ illa illud qđ acquiſiuit in illo. Iſte modus īdiuiduatiōis ponitur in aīabus.poſſet tñ de⁹ ſi vellet ſine corporib⁹ īdiuiduare aīas.poſſet enī dare aīab⁹ tale eē ſignatū ſine corpore: q̄le eſt illđ eē qđ hñt qñ īfundunꝛ corporib⁹. Nā Augu.

ſup Gen̄.ad lrām li.7.videt̄ multū ad hāc ptē declinare
ꝙ aīa ade creata fuerit ante formationē corporis:qđ eē
nō poſſet niſi deus poſſet īdiuiduare aiā abſqꝫ eo ꝙ in/
funderet̄ corpori.Oīa hec arguunt qōnis difficultatem
.vꝫ.ꝙ maior ꝛ minor nobilitas aiarū ſit ex pte corporū.
¶ Propter qđ ſciēdū ꝙ articulus forte intēdit remoue
re malū intellcm̄ qui poſſet hēri ex hoc mō loquendi ꝙ
vna aia ſit nobilior alia:qꝛ vnū corpus eſt nobilius alio.
Nō enim debemus imaginari ꝙ oīno ſit ſile de aia ꝛ de
corpore:ꝛ de artifice ꝛ organo.nā artifex in ſe nō eſt me/
lior ex eo ꝙ hꝫ melius organū:vt nō eſt vnus faber me/
lior alio ex eo ꝙ vnus hꝫ meliorē martellum ꝙ̄ alius.ni
hil enīꝫ reſultat in fabro ex bonitate martelli.nō aūt ſic
eſt de forma ꝛ mā nec de aīa ꝛ de corpore ꝙ nihil reſul
tet in aia ex eo ꝙ cōiungit̄ corpori.induſtria enīꝫ ꝛ inge
niū ꝛ cetera talia que ſe tenēt ex parte aie ſunt in vna aia
nobiliora ꝙ̄ in alia:vt dicimus vnū hoīeꝫ eē induſtrem
ꝛ ingenioſum:ꝛ hēre bonū intellcm̄.aliuꝫ aūt eſſe groſſū
ꝛ rudem ꝛ hēre maluꝫ intellcm̄. Aie ḡ ex modo ſue indi/
uiduationis aliquā dignitatē nālem acquirunt. que no/
bilitas nō eſt ex eo ꝙ aia:qꝛ in hoc non differunt vna aia
ab alia:ſꝫ in eo eſt ꝙ eſt hec aia.cum ergo dr̄ ꝙ maior no
bilitas in aia nō eſt ex eo.ſ.ex maiori nobilitate corpoꝝ.
ſi intelligat̄ ꝙ ipſa aia non ſit nobilior:ſꝫ ſolū corpus no
bili⁹:ita ꝙ nihil nobilitatis nālis ſit in vna aia qđ nō ſit
ī alia neqꝫ bona aptitudo neqꝫ bona diſpoſitio nec aliqd
tale.nō approbat̄ hoc dictū:ſed hec ſunt in aia vna q̄ nō
ſunt in alia:ꝛ ex modo ſue indiuiduationis acquirūt iſta
vndecūqꝫ illū modū indiuiduationis acquirant.

Ad argumentum in ꝫriuꝫ dōꝫ:ꝙ nimis ſa/
pit errorē phoꝝ ꝙ de⁹ i/
mutabilis nō poſſit imediate mutabilia facere: imo ſm
Aug.5.de tri.ſine ſui mutatiōe mutabilia pōt facere.con
ceſſo tn̄ qđ dr̄ nō ꝯcludit̄ intētū.nā aie ſm ſpēm ſunt eq̄
les.ex ſuo aūt mō īdiuiduatiōis hn̄t ineq̄litatē.ꝙ̄tūcun
qꝫ ḡ a cā iuariabili ꝑcedūt ex eo ꝙ ſic ꝑcedūt ꝙ acqrūt
īdiuiduū eē:poterūt ex mō ſue īdiduatōis ieq̄litatē hr̄e.
¶ Ad arg^m aūt aliđ ēt ſophiſticū erat.nā mā eſt tn̄ pp for
mā:ꝛ tn̄ dicimus ꝙ oē qđ recipit̄ in aliq̄ recipit̄ ſꝫ modū
rei recipiētis.ḡ forma recipit̄ ſm modū māe. In vtriſqꝫ
ḡ eſt dr̄ia ꝑpter vtrūqꝫ.nā ꝛ ꝑpter diuerſitatē forme eſt
diuerſitas in mā:qꝛ mā ē pp formā:ꝛ pp diuerſitatē ma
terie eſt diuerſitas in forma:qꝛ forma recipit̄ in mā ſm
modū māe.nā in his q̄ ptinēt ad ſpēꝫ mā trahit̄ ad mo/
dū forme:qꝛ mā ptinet ad ſpēm ꝑpter formā:ſꝫ in his q̄
ptinēt ad īdiuiduū vr̄ forma trahi ad modū māe:ꝛ ſi lo
quamur de illis formis q̄ ſunt īducte de potētia māe nō
hꝫ dubiū ꝙ in his q̄ ptinēt ad ſpēꝫ mā diuerſificat̄ pro/
pter formaꝫ:in his aūt q̄ ad indiuiduū forma pp mām:
vt iō mēbra leōis ꝛ mēbra cerui differūt:qꝛ aīe differūt:
ſꝫ aia h⁹ cerui ꝛ illi⁹ cerui differt:qꝛ corpa differūt. qđ āt
dōꝫ ſit de aiab⁹ hoīuꝫ.ī ſol.pn̄ⁱⁱ diffuſi⁹ diximus. Lauren.

Ambiguitas in aie indiuiduatiōe apō fideles eſt ſbti
lis valde:ꝛ per rōneꝫ ēt inueſtigabilior
licꝫ plures ſint modi hēreꝫ quā aggre/
gaueris omnia q̄ tenemus de ipſa:videbis hoc forte eē vlimū ac ſ
mū qđ dici poſſit. Aia dupl̄r ꝑt ꝯſiderari:vno mō vt forma ꝛ aia:a
formādo ꝛ ab animādo dcā:vt dixit ꝑmo de aia Themiſtius. Alio
mō vt tale ens abſolute.eſt.n.(auctore Coſthebenluce in li.de dr̄ia
ſpūs ꝛ aie)de gn̄e ſpūuꝫ aiaꝫ vt forma qdeꝫ dr̄:nō pōt ei⁹ perfectio
vnitas aut diſtinctio ſine corpore intelligi.hoc.n.cōe ē omni forme
q̄ vt dicit Thomas aperte ſup Boetij libello de tri.vt ſic eē ꝯpletuꝫ
nō hꝫ:ꝛ aliunde.ſ.ex ſbo ꝛ pſcribili ꝯplemētū expectat:ꝛ ob id etiā
aiaꝫ eē actū corporis dixit Ar.ꝛ ſi eſt ita de aia in cōi:erit vex de q̄/
cūqꝫ particulari ſuo mō.ſcđo aūt mō.i.vt tale ens nihil ꝓhibet eam
abſqꝫ corporis adminiculo intellī vt in religo.hoc pꝫ ex eo ꝙ theolo
gi oēs ꝛ ſi eodē īſtāti ipſa creari aiaꝫ atqꝫ infundi a deo ſblimi cor/
porib⁹ aſſerāt:ꝑus tamē nā ipſas creari ꝯcedūt:in alio ſbo inſtāti in/
fundi.ꝯſidera igit̄ ꝑmū māꝫ inſtās i hoc:ꝛ vide exꝑſſe quō in illo ſa
tis percipi ab intellcū poteſt abſolute tn̄ ꝛ rōne ſola ꝓpe entitatis.
hoc āt ſcđo mēbro diſtīōis itēdebam⁹. ¶ Sꝫ dices h̄ dubitādo pri/
mo q̄lis ſit iſta aie per corpora diſtinctio:an per accn̄tia:an ꝑ intrin
ſeca vl̄ quō. Scđo q̄ ſit verior ei⁹ diſtīctio an cū corpe an ſine:qꝛ ij a
duob⁹ modis diſtingui pōt vt dcm̄ ē.ſuo an in ꝑma ꝯſideratiōe aia
accipiat a corpe an eꝯ. q̄rto quō habitudines tales aiaꝫ ad corpa di
ſtinguant̄ abinuicē:an ꝑus ipſe ꝙ̄ aie an poſteri⁹ cū potēue aiaꝫ ſint
cāte. ¶ Ad ꝑmū dic reſolute ꝙ iſta diſtinctio ē ꝑ modū q̄ vnū corre
latiuū ab alio diſtinguit̄:vt pr̄ a filio:qꝛ hꝫ correlatiuuꝫ:ꝛ ſic pōt dici
neqꝫ per intrinſeca neqꝫ per extrinſeca ꝓpe:qꝛ iſta diſicant̄ in alijs q̄
per abſoluta diſtīguūt̄:ꝛ eſt modus nou⁹ quē ſtudioſis ꝓbabilr̄ po/
no. Ad ſcđꝫ dic ꝙ aia veri⁹ accipit̄ ſb rōe aie ꝙ̄ talis ens:ꝛ ita pon⁹
cadit in vſu gētuꝫ:nec.n.ſacit ordinē reꝫ ꝑ ſe q̄cqđ plonici aſtruūt
ꝯtā veri⁹ diffinit̄ vt aia. Ad tm̄ dic ꝙ in rōe diffiniedi vnū nō ma/
gis accipit a reliq̄ ꝙ̄ eꝯ. Et in ordine entitatis ſecus dicēdū ſit. Ad
q̄rtū q̄ſo per te ſollicitet̄is. eſt.n.qđ hic obijciat̄ ſemp iſta aūt dixi/
mus ex nobis:ſꝫ in qōnib⁹ diſputatis de aia ſci Thome ſcio ꝙ aliter
pōt elici mod⁹ diſtinctiōis aiaꝫ per q̄ſdaꝫ ſigillatiōes ꝛ impſſiōes
q̄s in ꝑma ſui creatiōe acq̄rūt a deo glioſo ꝛ videnṫ q̄ſi accidētia q̄/
dā ſpūalia:qui mod⁹ alr̄ nō dearticular⁹ forte eſt calūniabilis. Sꝫ
ſi alia ēt deſiderares hic vide in correctorio corrupto:ꝫ in reſpōſio/
nib⁹ ad oba ꝯ ꝑmā ptē.ſ.Tho.ar.viij.ꝛ.xj.ꝛ ꝯ ꝑmū ſniaꝝ.ar.vj.il/
le liber apō alios eſt Aegidi⁹ nr̄:apō alios eſt Jodnes pariſienſis:
ſabulis aūtē omnino eſt ingenioſus.

Poſtea querebat̄ de potētijs aie. Potē
tie aūt aie diſtinguunt̄ in ſenſi/
tiuas ꝛ intellectiuas. Rurſus ītellectiue di/
ſtinguunt̄ in ītellcm̄ poſſibilē ꝛ agentē. Pro
pter qđ circa potētias aie querebant̄ q̄tuor.
Unum circa potentias ſenſitiuas.ꝛ erat qđ.
vtrū in cogitatione ſenſitiua ſit prudētia ꝓprie ſumpta.
Duo aūt querebant̄ circa ītellcm̄ poſſibilē.vnū circa ei⁹
nūerationē.Et erat qđ.vtrū de intētione phi fuerit ꝙ i/
tellect⁹ poſſ nūeraret̄ ſꝫ nūerationē corpoꝝ.Quereba/
tur etiā de ītellcū poſſibili q̄tū ad eius ꝑfectionē. ꝛ erat
qđ.vtrū habit⁹ īformās ītellcm̄ poſſibilē īpediret ipſuꝫ
ītellcm̄ ne poſſet recipe ſpēs ītelligibiles.Quarto quere
bat̄ de ītellectu agente.vtrū intellect⁹ agens remaneat
in anima ſeparata. Queſtio XIX.

Ad primum ſic ꝑcedit̄.Videt̄ ꝙ in
cogitatiua ſenſitiua ſit
prudētia.Nā magis eſt ꝯnexus ītellcūs nr̄ co
gitatiue ꝙ̄ ſit cōnexus ipſi volūtati:ſꝫ nō pōt
eē prudētia in ītellcū niſi ſit vt⁹ aliq̄ in volun
tate.ḡ multo magis nō poterit eē prudētia in ītellcū niſi
ſit vtus aliq̄ in ipſa cogitatiua:ſꝫ vtus illa prudētia erit.
ḡ ꝛc̄.¶ ꝑ̄.ꝫria ſunt apta nata fieri circa ideꝫ:ſꝫ error hꝫ
eē in intellectu.ḡ ibi habebit eſſe ꝛ prudentia. Intelli/ ge de intel/ lectu pri/ e'art ti ar/ gumētū ſit ad ꝓpoſi/ tum.

In cōtrarium ē:qꝛ ex rectitudine volūtatis
hꝫ eē prudētia in ītellu:igit̄ ad
h ꝙ ſit prudētia ī ītellu:nō oꝫ ponere vtutē ī cogitatia:ſꝫ
ſuffic̄ ponere vtutes ī appetitu:ſine qb⁹ nō pt̄ eē prudētia.

Reſpondeo dōꝫ:ꝙ duplici via poſſum⁹ inueſti/
gare ꝙ loquēdo de prudētia ꝓprie
nō pōt eſſe prudētia in cogitatiua ſenſitiua. Si enim lo/
queremur de prudentia large:ſm quē modū loquit̄ phs
in ꝑmo metaph.ꝙ aliqua alia poſſibilia memorare pru/
dentiora ſunt non memorare poſſibilibus:ꝛ ſm quē mo
dum ibidē ait ꝙ aialia que iuxta hunc ſenſuꝫ.i.iuxta au
ditum habēt memoriam:ꝙ illa ſunt prudentis aliquis
modus prudētie eſſet in ipſa cogitatiua ſenſitiua. Dato
enim ꝙ homo non haberet ītellectū haberet nobiliorē
ſenſitiuaꝫ ꝙ̄ alia aialia ꝛ eſſet prudentior alijs aialibus.
ſic ergo loquendo de prudentia ſm ꝙ dicit aliquid ſimi
le prudentie prout beſtie dicunt̄ eſſe prudentes nō eſt i/
conueniens in parte ſenſitiua eſſe aliquid ſimile prudē/
tie:ſꝫ loquēdo de prudentia ꝓprie non pōt eſſe prudētia
niſi in parte ītellectiua:qđ vt diximus duplici via poſſu
mus hoc venari. Prima via ſumitur ex actu prudentie.

Scḋa ex fine eius. ¶ Pria via ſic pȝ. nam ad prudentiã ptinet bene cõſiliari circa bona cõferentia non q̃tuz ad partẽ: ſȝ ſm vitã totã: vt dr̃. 6. ethi. (Ca. vj.) Uñ ibidẽ aſſignatur drĩa inter prudentiaȝ ⁊ artẽ. Qꝛ artis eſt bene conſiliari q̃tum ad aliq̄d: vt domificationis q̃tum ad ea que ſunt domus. medici q̃tuȝ ad ſanitatẽ. prudentie q̃tuȝ ad vitam totã. Cuȝ g̃ totũ decurſum vite nõ poſſit apprehẽdere cogitatiua ſenſitiua: opȝ in pte intellectiua eſſe prudẽtiã. ¶ Scḋa via ad hoc idẽ ſumit̃ ex pte finis. Nã finis prudẽtie non eſt verũ: ſȝ bonũ. eſt eñi prudentia ſicut in ſubo in itellectu practico. Intellect⁹ aũt practic⁹ differt (T. c. xlix.) a ſpeculatiuo q̃tuȝ ad finẽ: vt dr̃ in 3°. de aĩa. Nã finis intellectus ſpeculatiui eſt verũ. Practici ãt bonũ. vñ ⁊ euſtratius in cõmẽto ſuo ſup ethicã diſtinguit virtutes in tria gnã dicẽs aliq̃s eẽ intellectuales: aliq̃s morales: aliquas medias. Uult. n. prudentiã eſſe mediã inter itellectuales ṽtutes ⁊ morales. Nã ṽtutes itellectuales ſũt in intellectu ſpeculatiuo. morales in appetitu. prudẽtia ãt que eſt in itellectu practico. partim eſt itellectualis. ptĩȝ moralis. Intellectualis eſt in ſubo qꝛ eſt in itellectu. ſed moralis eſt obiectiue ex fine: qꝛ tendit in bonũ. finis eñi (cap. xvj. xvij.) prudentie eſt vt boni ſimus. Jḋ dr̃ in. 6. eth. ꝙ impoſſibile eſt prudentẽ eẽ nõ exiſtem bonũ. ⁊ ex eodẽ. 6. hẽri põt ꝙ prudentia nõ amittit̃ per obliuionẽ: ſȝ per malitiã voluntatis. Ex his aũt patere põt ṽitas q̃ſita. Dicemus eñ ꝙ itellect⁹ hȝ cõmixtionẽ ad cogitatiuã ⁊ ad appetitiuã: ita ꝙ nec poſſet tẽdere in verũ nec in bonũ niſi hẽret cõnexionẽ ad vtrũq: tñ magis videt̃ hẽre ꝯnexionẽ ad cogitatiuã vt tendit in verũ: ⁊ magis ad appetitũ vt tendit in bonũ. Nã cogitatiua ⁊ vl̃r potẽtie cogitatiue ſenſitiue ad hoc deſeruiunt itellectui ꝓut noſtra ſcia incipit a ſenſu. ⁊ ꝓut ex his que ſunt in ſenſu iformat̃ itellcũs ſȝ quã iformationẽ ꝓcedit in actũ itelligendi: ſȝ hoc eſt deſeruire itellectui ꝓut tẽdit in verũ. Sȝ cũ ſpectet ad appetitũ tendere in bonũ: qꝛ ꝓpriũ obm̃ intellect⁹ eſt bonũ: ſi itellectus tẽdit in bonũ: hoc nõ erit ſm ſe: ſȝ ꝓut hȝ cõnexionẽ ad appetitũ. prudentia g̃ que ſic in finẽ tẽdit in bonũ: magis per ſe erit in itellectu: vt hȝ cõnexionẽ ad appetitũ: q̃ vt hȝ cõnexionẽ ad cogitatiuã: iḋ licȝ nõ poſſumus ponere prudẽtiã in itellectu: niſi ponamus ṽtutes in appetitu: nõ tñ opȝ ꝓp hoc ponere ṽtutes in cogitatiua nec in aliq̃ potẽtia cogitatiua ſenſitiua. Utrũ aũt ꝓpter ṽtutes itellectuales q̃ ſunt in itellectu ſpeculatiuo oporteat ponere aliq̃s ṽtutes in cogitatiua ſenſitiua: ſic opȝ ponere ṽtutes in appetitu ꝓpter prudentiaȝ que eſt in itellcũ practico. nõ eſt pñtis ſpeculationis. verũ eſt eñi ꝙ in potẽtijs cognitiuis ſenſitiuis nõ ſunt ꝓprie virtutes: licȝ in appetitu ſenſitiuo ſint ṽtutes ꝓprie ſumpte. ſȝ hoc declarare pñs ſpeculatio non admittit. Sufficiat autẽ ad pñs ſcire veritatem queſitam: videlicet ꝙ in cogitatiua ſenſitiua non habet eſſe prudentia proprie.

Ad primum dõȝ: ꝙ itellect⁹ hȝ cõnexionẽ: ⁊ ad volũtatẽ ⁊ ad cogitatiuã ſenſitiuã vt argumẽtũ ſupponebat. dato aũt ꝙ eſſet maior connexio itellcũs ad cogitatiuã ſenſitiuã q̃ ad appetituȝ: vt ẽt argumẽtũ ſupponebat: non tñ ꝯcluderet intentũ: qꝛ non quelibȝ maioritas cõſiderãda eſt: ſȝ ea que magis eſt ad ꝓpoſitũ. põt eniȝ aliq̄d eẽ maius ſimplr̃ qḋ nõ eſt maius in hoc. Et qꝛ ſm ꝙ ſpectat ad ꝓpoſitũ ⁊ ꝓut itellect⁹ tendit in bonũ: ad qḋ ordinat̃ prudẽtia: itellect⁹ hȝ maioreȝ cõnexionẽ ad appetitũ q̃ ad cogitatiuã. iḋ licȝ prudẽtia in itellectu eẽ nõ põt ſine ṽtutib⁹: in appetitu tñ vt dicebat̃ nõ ꝓpter hoc opȝ ꝙ ſit dare habitũ virtuoſuȝ in ipſa cogitatiua ſenſitiua. ¶ Ad 2ᵐ dõm: ꝙ argumẽtũ ſeipſuȝ ſoluit. nam error ꝓprie opponit̃ ṽitati. eo g̃ ipſo ꝙ in cogitatiua ꝯtingit eſſe error ⁊ ĩ appetitu malitia: pȝ ꝙ cogitatiua magis cõnectit̃ itellectui vt tendit in verũ ⁊ vt ẽ ſpeculatiuus: appetitus aũt magis vt tendit in bonum: ⁊ vt eſt practicus. Et qꝛ prudẽtia vt in ſubo eſt in itellectu practico nõ ſpeculatiuo. iḋ nõ opȝ ponere virtutẽ in cogitatiua ꝓpter prudentiã in itellectu practico: ſȝ opȝ ponere ṽtutes in appetitu. Nã ſine ṽtutibus in appetitu non põt eſſe prudentia in itellectu.

Queſtio. XX.

Secundo querebat̃ de itellectu poſſibili q̃tuȝ ad ei⁹ numerationẽ. Utrũ fuerit de itẽtione phi ꝙ itellcũs poſſibilis numeraret̃ nũeratione corpoꝝ. ⁊ vr̃ ꝙ nõ: qꝛ ſm intẽtionẽ phi que nõ hñt mãm non plurificant̃ ſm nũerũ. Intellcũs aũt ſm ipm̃ eſt ſimplr̃ imãlis ⁊ imixtus. g̃ nõ numerat̃ nũeratõe corpoꝝ. (pmo celi. t. c. 4. 90. 7. meta. t. c. xxviij 12. meta. t. c. xlix. ij. de aia. t. c. vj.)

In contrarium eſt: qꝛ ſm eũ aĩa eſt act⁹ ⁊ ꝑfectio corporis. ⁊ iſta vr̃ eẽ ſm ipm̃ cõis diffinitio oĩ aĩe: ſȝ ꝑfectio nũerat̃ iuxta ꝑfectibilia. g̃ aĩa numerat̃ iuxta numerationẽ corpoꝝ.

Reſpondeo dõm: ꝙ ṽba phi magis vident̃ hãc ṽitatẽ ſape ꝙ aĩa itellectiua numeret̃ ſm numerationẽ corpoꝝ q̃ ꝯtriuȝ. Nã ⁊ in p̊ de aĩa: ⁊ in 2°. ⁊ in 3°. ſatis videt̃ hãc veritatẽ aſſerere. naȝ in p̊mo dicit ꝙ aĩa nõ itelligit: ſȝ hõ per aĩaȝ. Uult. n. ibi ꝙ ſicut texere ⁊ edificare ſunt toti⁹ ꝯiũcti: ita ⁊ itellĩre: qḋ nõ eẽt niſi aĩa itellectiua eẽt ꝑfectio corporis. nã ſi aĩa itellectiua hẽret per ſe eẽ: hẽret ⁊ per ſe agere: ꝓpter qḋ nõ eſſet hec ꝓpria locutio: hõ itelligit ſȝ itellect⁹ itelligit vel aĩa itelligit. (T. c. lxiiij) Similr̃ in 2° de aĩa: vt in argumẽto tãgebat̃ dicit illã diffinitionẽ ꝙ aĩa eſt act⁹ corpis eſſe cõem oĩ aĩe. In 3°. ẽt de aĩa: vult ꝙ itellcũs poſſibilis ſit ps aĩe. dicẽs (T. c. pmi.) de pte aũt aĩe qua cog̃ſcit ⁊ ſapit aĩa. hȝ g̃ aĩa plures ptes potẽtiales: qꝛ hȝ ſenſitiuas ⁊ itellectiuas. nõ ẽ g̃ alia aĩa que hȝ potẽtias ſenſitiuas ⁊ itellectiuas. cũ g̃ aĩa q̃ hȝ potẽtias ſenſitiuas ſit act⁹ corpis. erit ẽt aĩa q̃ hȝ potentias itellectiuas ẽt act⁹ corpis: ⁊ qꝛ nõ eſt itelligibile ꝙ multiplicet̃ aĩa: ⁊ nõ multiplicet̃ itellcũs qui eſt po⁹ aĩe. de intentiõe phi eẽ vr̃ ꝙ numeret̃ itellcũs nũeratiõe corpoꝝ. ¶ Sȝ forte diceres ꝙ cũ dic̃ phs itellm̃ eẽ ptẽ potẽtialẽ aĩe nõ eſt itẽtio ei⁹ ꝙ vna ⁊ eadẽ aĩa hẽat ptes potẽtiales ſenſitiuas ⁊ itellectiuas: ſȝ aĩa q̃ hȝ potẽtias ſenſitiuas eſt act⁹ ⁊ ꝑfectio corpis. Uidet̃ ãt ꝙ aĩa q̃ hȝ põm itellectiuã eſt act⁹ ⁊ ꝑfectio corpis equoce: ſic gdã errãtes dicere voluerunt. ꝙ hõ nõ reponit̃ in ſpecie per aĩam itellectiuã ſȝ per quãdã nobilẽ ſenſitiuã: ſȝ hoc eſt ꝯ phm̃ in 12. metaph. vbi inq̄rit. vtrũ de aĩa remaneat aliq̄d in poſtremo. i. poſt diſſolutionem corporis. ⁊ ait ꝙ ſi remanet nõ remanet tota: ſed itellectus tñ. cũ g̃ ſenſitiue potẽtie corrumpant̃: qꝛ ſunt perfectiones organoꝝ. intellectiue aũt remaneant qꝛ fundant̃ vt in ſubo in eẽntia aĩe. ſi aĩa poſt diſſolutioneȝ corporis non remanet tota: ſed remanet ſm potentias intellectiuas nõ eſt alia ⁊ alia aĩa que hȝ potentias intellectiuas ⁊ ſenſitiuas. Si g̃ aĩa que habet potentias ſenſitiuas eſt perfectio corporis erit ⁊ aĩa que habet intellectiuas: qꝛ eadem eſt hec ⁊ illa. cuȝ ergo multiplicatis perfectibilibus vt in argumẽto tangebatur. opȝ multiplicare ꝑfectiões: multiplicatis corporib⁹ hũanis multiplicabunt̃ ⁊ aĩe hũane: ⁊ per ꝯñs multiplicabunt̃ itellect⁹ poſſibiles que ſunt ptes potẽtiales aĩe. (Ex auer. primo de aia. ꝯ. lxv 3. de aia. ꝯ. 6. 20. 30. T c. xvj.) ṽba igit̃ magis expꝛ̃ſſa phi vident̃ ſapere numerationeȝ itellect⁹ poſſibilis per numerationẽ corpoꝝ. Uex qꝛ ad nũerationẽ itellect⁹ poſſibilis vr̃ ſeq̄ maximũ icõueniẽs ꝯ fundamẽta phi. iḋ dixerũt aliq̄ nõ eſſe de intẽtione ei⁹ itellcm̃ poſſibilẽ nũerari nũeratione corpoꝝ. Poſuit. n. phs mũdũ eternũ: ⁊ per ꝯñs poſuit ꝙ precceſſerũt hoĩes

infinitu:q̄re ſi ſm numerū hoīum fuiſſet numerus intellectuū eēnt īfiniti intellcūs in actu. ¶ Aduertendū ḡ circa hanc mām magnos locutos fuiſſe dicentes ꝙ oportuit Ariſtotelē incidere in alterū incōueniēs. Uidelicȝ ꝙ hō nō ītelligeret: vel ꝙ eēnt īfiniti ītellectꝰ. nā ſi ītellectꝰ nō numeraṫ numeratione corpoꝝ: ⁊ aīa ītellectiua nō eſt ꝑfectio corꝑis nō poterimus ſaluare ꝙ hō ītelligat vt ipſi aſſerūt ⁊ vere. Nā ⁊ nos in quodā nr̄o tractatu de intellcū vitatē diffuſiꝰ declarauimus. Si aūt ītellcūs numeraṫ numeratiōe corpoꝝ: cū ph̄s poſuerit mūduȝ eē eternū: oȝ eū dicere eē īfinitos ītellcūs. dicūt ḡ iſti ꝙ oportebit Ariſtotelē īcidere in alteꝝ īcōueniēs. volūt aūt ꝙ cū oportuiſſet Ariſtotelē ɔcedere alterū iſtoꝝ īcōueniētiū ꝙ potiꝰ ɔceſſiſſet h̄ īcōueniēs ꝙ hō nō ītelligit ⁊ multa hꝫ īcōueniētia q̄ȝ ɔceſſiſſet iſtud ſolū incōueniēs ꝙ ꝑceſſiſſent īfiniti hoīes ⁊ eēnt īfiniti ītellcūs. iō dicūt de intētione Arꝫ. fuiſſe ꝙ eēt vnꝰ ītellectꝰ. Sȝ hꝫ rō q̄tuȝ nobis occurrit ⁊ falſa recipit ⁊ nō ſillogizat. falſa.n. recipit q̄ȝ aſſerit ꝙ Ariſtoteles potiꝰ ɔceſſiſſet hoīeȝ nō ītelligere q̄ȝ ɔceſſiſſet eē īfinitos intellcūs. Nō ſillogizat aūt q̄ȝ h̄ poſito ꝙ Ariſtoteles potiꝰ ɔceſſiſſet iſtud incōueniēs hoīem nō ītelligere q̄ȝ eē īfinitos ītellectꝰ. nō tn̄ ꝑpter h̄ ſeq̄tur ꝙ de intētiōe eiꝰ fuerit ītellm̄ eē vnū tm̄. ¶ Propter p̄ᵐ ſciendū ꝙ q̄ōlibȝ iſtoꝝ eſt valde magnū ⁊ apertū incōueniēs. Ualde.n. incōueniēs eſt credere hoīem nō ītelligere: q̄ȝ q̄libet in ſeipſo experiṫ ɔᷓrium. q̄libȝ eni experiṫ in ſeipſo ꝙ pōt ɔſiderare rē aliquā mālēȝ ſine ɔditionibꝰ mālibꝰ: q̄ō ad ſolū ītellcm̄ ꝑtinet. Rurſus valde apertū incōueniēs eſt ponere īfinitū in actu: vt ponere īfinitos ītellcūs. ⁊ ph̄s nulloꝰ ɔceſſiſſet aliq̄ō iſtoꝝ. ſȝ tn̄ poſito ꝙ oportuiſſe eum ɔcedere alteꝝ iſtoꝝ. q̄tū nobis videṫ potius ɔceſſiſſet vel ɔcedere debuiſſet eē īfinitos ītellcūs ⁊ multa hꝫ īcōueniētia: q̄ȝ ɔceſſiſſet hoc ſolū ꝙ hō nō ītelligit. Nā illō quo ɔceſſo nihil eſt ei incōueniēs: debȝ reputari maius incōueniēs q̄ȝ q̄ōlibȝ aliud incōueniēs: ſȝ ſi h̄ cōcedit ꝙ nō ītelligit nihil erit ei īcōueniēs: ſic̄ nec vni beſtie eſt aliq̄ō īcōueniēs. ḡ iſtud ɔcedere dȝ reputare hō eē maius incōueniēs: q̄ȝ q̄ōcūq̄ȝ aliud incōueniēs. Iſto.n. incōueniēti ɔceſſo oīa alia īcōueniētia ɔcedit: q̄ȝ ɔcedit nihil eē ſibi incōueniēs. ḡ iſtō incōueniēs vtute ɔtinet oīa alia īcōueniētia: ⁊ h̄ īcōueniēs dȝ hō magl abhorrere: q̄ȝ q̄ōcūq̄ȝ aliō incōueniēs. ḡ h̄ poſito q̄tū nobis occurrit falſa recipit: ⁊ ēt nō ſillogizat. Nā dato ꝙ magis ph̄s ɔceſſiſſet ſe nō ītelligere: q̄ȝ eē infinitos ītellectꝰ: nō ꝑꝑ h̄ ſeq̄tur ꝙ fuerit de ītētione eiꝰ ītellm̄ poſſibilē eſſe vnū tm̄: q̄ȝ forte iſta incōueniētia nō ꝑuidit. ipſe.n. fuit hō: nec opȝ ꝙ ipſe ꝑuiderit oīa incōueniētia q̄ poſſent accidere poſitiōibꝰ ſuis: īmo eſt valde ꝓbabile ꝙ iſtud īcōueniēs nō viderit de īfinitate ītellectuū. Naȝ Cōmē. ſuus auerrois: q̄ō nō ē diu ꝙ fuit. Nā dṙ filios ſuos fuiſſe cū īperatore Federico qui tēporibꝰ noſtris obijt. fuit ḡ dictꝰ Auerrois t̄pe quo fides xp̄iana erat valde dilatata. ɔſtat ꝙ apō xp̄ianos erat ſolēnis mētio de ſtatu aīarū ſeparatarū. ⁊ iō Auerrois qui fuit iſto t̄pe potiſſime debuit videre h̄ īcōueniēs. Qꝛ ſi numeraṫ ītellcūs numeratiōe corpoꝝ ſuppoſita opīone ph̄i ꝙ mundus fuerit ab eterno: ꝙ eēnt īfinite aīe ītellectiue poſt mortē corpoꝝ: nec tn̄ ipſe vidit h̄ incōueniēs. ꝙ aūt ipſe non viderit pȝ: q̄ȝ in oībꝰ opīonibꝰ ſuis q̄n̄ potuit oſtendere dcm̄ ſuū eē de ītētiōe Ariſto. videbaṫ ſibi deinde mētioneȝ feciſſe. Credidit.n. de Ariſto. vt ipſe ait i.3. de aīa. ɔᵐ.14. ꝙ fuiſſet regula i nā i q̄ nā oſtēderat vltimū ſuū poſſe. ḡ cum ipſe Cōmē. fuerit hꝰ opīonis aſſertor ꝙ eſſet vnus ītellcūs. ſi vidiſſet h̄ incōueniēs de īfinitate ītellectuū: potiſſime hꝫ incōueniēs allegaſſet: q̄ȝ per hoc maxime oſtendiſſet poſitionē ſuā ſequi ad poſitionē Ariſt. Cū ḡ ipſe h̄ īcōueniēs pro ſe non adducat: credere debemus ꝙ nō aduertit nec ꝑuidit hoc incōueniēs. Multo magis poſſumus h̄ dicere de Ariſto. in cuiꝰ tēporibus nō erat ſic ſolēnis mentio de ſtatu aīaꝝ ſeparataꝝ. Credimus ḡ de intētione Ariſto. nō fuiſſe ꝙ nō eēt niſi vnꝰ ītellcūs tm̄. nec videṫ nobis boni moris eē vt tāto ph̄o īponaṫ tātū ſcelus ex quo nō habeṫ expreſſe ex dictis eiꝰ: īmo potiꝰ habeṫ oppoſitū.

[Left margin:] Ita de ipſo Ariſtotele ſentit Albertus ſuꝑ diuiſionibꝰ Boecij.

[Left margin:] Immo do Algazel remēoratus ē ipſȝ de hoc

[Right margin:] īcōueniēti: vt apparet in deſtructionibꝰ eius diſputatiōe p̄ma in ſolōne dubij.7. ⁊ aliq̄r diſputatiōe.4. in dubio 4. ⁊ forte doctor ñ vidit illō opꝰ: Nos do ꝑſcrutamur i q̄daȝ.q. tractatꝰ nr̄i multa i hac ſua vnitate curioſa obmiſſa in expōnibꝰ ⁊ tractanbus modernoꝝ q̄ viderim hactenꝰ.

Ad argumentum in oppoſitū dōȝ: ꝙ licȝ intellcūs nō ſit vtus mālis: q̄ȝ nō eſt vtus organica ⁊ nulliꝰ ꝑtis corporis eſt actꝰ: fundaṫ tn̄ vt in ſubō in ip̄a eēntia aīe q̄ eſt ꝑfectio corporis. h̄ ḡ mō multiplicaṫ ītellēs ſȝ nāe curſū: q̄ȝ diuerſis corꝑibꝰ īfundimṫ diuerſe aīe. ī diuerſis āt aīabꝰ h̄nt eē diuerſi ītellēs. Qō. XXI.

Tertio q̄riṫ de ītellcū poſſibili q̄tū ad eiꝰ ꝑfectionē: ⁊ ē q̄ō. vtrū habitꝰ informās ⁊ perficiēs ip̄m ītellm̄ poteȝ īpediat ip̄m ne recipiat ītelligibiles ſp̄ēs. Et videṫ ꝙ ſic. Qꝛ reale īpedit receptionē ītētionalis: vt pupilla iō poniṫ abſcolor vt poſſit recipe intētiones oīuȝ coloꝝ. nā iuxta ph̄i ſniaȝ ſi pupilla hēret aliquē colorē realē ꝓpriū īpediret nec recipet intētionem alicuius alterius coloris. ḡ ſi habitꝰ dicit quid reale ⁊ ſp̄ēs ītelligibilis dicit q̄d ītentionale: ſi in ītellcū poniṫ habitꝰ aliq̄s īpediēṫ ne recipiat aliquā ſp̄ēm ītelligibilē.

[Right margin:] ij. ō aīa. t.c. lxvij iij. de aīa. ɔ. iiij.

In contrarium ſunt dcā ph̄i. nā vt pōt patere in ſuis dcis ipſe in ītellectu poſſibili ponit habitū ⁊ ſp̄ēs.

Reſpondeo dōm: ꝙ ad elucidādā veritatē queſiti opȝ videre quid eſt habitus: ⁊ quō differt a ſp̄ē ītelligibili: ⁊ q̄d facit habitus ad actū. q̄bus viſis manifeſtuȝ erit q̄ō queriṫ. ¶ Propter q̄ō ſciēdū ꝙ habitꝰ vt h̄ de habitu loq̄mur nihil aliud eſt q̄ȝ q̄dā habilitas potētie gnāta ex actibꝰ. nā ſic̄ videmus in corꝑalibꝰ ꝙ ex frequēti cytharizare habilitaṫ manꝰ ad facil̄r operādū ⁊ bn̄ cytharizādū. ſic ⁊ in potētijs aīe tā ī ītellu q̄ȝ in appetitu ex actionibꝰ freq̄ntatis aggeneraṫ habitꝰ: vt ex eo ꝙ q̄s freq̄nter ɔſiderat de q̄titate ɔtinua, ⁊ de ꝑtibꝰ eiꝰ: ⁊ de paſſionibꝰ totiꝰ ⁊ partiū: aggnāṫ ī ītellcū ſuo q̄dā habilitas ad ɔſiderādū de geometria: eo ꝙ in geometria ɔſideraṫ de q̄titate ɔtinua ⁊ de ꝑtibꝰ eiꝰ: ⁊ de ꝓprijs eiꝰ paſſionibꝰ tā q̄titatis ɔtinue q̄ȝ ſuaꝝ ꝑtiū. Dicere ḡ poſſumꝰ ꝙ ſic̄ ex frequēti cytharizatiōe efficiṫ q̄s cytharifta: ita ex frequēti ɔſideratiōe circa geometriā efficiṫ q̄s geometra: circa grāmaticalia grāmaticꝰ: ⁊ ſic de alijs ſciētijs. Nihil ē ḡ aliō hitꝰ q̄ȝ q̄dā ōterminata habilitas aggnāta ex actibꝰ freq̄ntatl circa aliq̄ō ōterminatū: ⁊ ſic̄ ponimꝰ in ītellu circa diuerſa gnā ſciaꝝ ex diuerſis actibꝰ aggnāri diuerſos hitꝰ: ſic ēt ī appetitu ex freq̄nti bn̄ ageṫ fit q̄s bonꝰ: ⁊ aggnāṫ ī appetitu ſuo bonꝰ hitꝰ iuxͣ opa q̄ exercet: vt ſi exercet opa bellica efficiṫ fortl. Si opa magnanimitꝰ magnanimꝰ: ⁊ ō habitibꝰ alijs ſiue bōis ſiue mal. Nā ex bōis ope-

[Right margin:] Quo ad ſp̄ēȝ.3. de aīa. t.c. vj. t.c. xxxviij. q̄ ad habitꝰ. ij. ō aīa. t.c. lv. lvij. iij. eth̄. ca. v. ⁊ ſeptꝰ iſta ſunt pro exemplis.

rib⁹ aggenerant̃ habitus boni.ex malis mali. Unñ ⁊ phs circa pncipiũ.z.ethi.volens determinare de gnãtione habituũ ait. Qz ex eiſdẽ ⁊ per eadẽ opera aggenerant̃ ⁊ corrumpunt̃ habitus. Ex eiſdẽ enim operib⁹ factis mõ ꝓpoſito aggenerant̃ boni habitus.⁊ per illa eadẽ facta opa mõ oppoſito corrũpũtur boni ⁊ generant̃ habitus mali:imo non ſolũ ex actib⁹ aggenerat̃ habit⁹:ſz etiã augmentant̃ ⁊ pficiunt̃:vt in eodẽ z⁰ ethi.traditur. Habito qd eſt habitus de leui patere põt quõ differt a ſpẽ itelligibili:⁊ quõ diuerſimode cõparant̃ ad actũ habit⁹ ⁊ intelligibilis ſpẽs.nã ſpẽs iformans itellcm̃ facit vt itellect⁹ itelligat ſz habitus qui aggenerat̃ in itellectu ex actib⁹ facit vt itellect⁹ facilr intelligat. Jõ itellectus hñs ſpẽm ante gnãtionẽ habitus põt intelligere:ſz nõ ẽ ei ſic facile nec ſic delectabile. Sz poſtq̃ iam habituauit ſibi ſciam:⁊ frequẽter ꝯſiderauit circa aliquã mãm:ẽ ei facile ⁊ delectabile cõſiderare de mã illa. Ut illi qui diu cõſiderauerunt de aſtronomicis delectant̃ aſtronomica conſiderare.illi vͦo qui de ſciẽtys alqs delectãt̃ ꝯſiderare circa illas ſciẽtias:iõ aliqñ diffinit̃ habitus. Qz habitus eſt quo quis faciliter agit.aliqñ ꝙ eſt quo quis agit cũ vult. Phs aũt in z⁰ ethico.loquẽs de gnõne hꝰ ait ꝙ ſignũ aggenerati habit⁹ eſt delectationez vel triſticiã fieri in opere. Utrũq₃ eni ſeqtur habitus delectatio ⁊ triſticia operũ:ſz delectatio ſequitur habitũ i operib⁹ ꝓpoſitis.triſticia in oppoſitis. Delectat̃ enim aſtronomicus cũ ꝯſiderat aſtronomica.triſtat̃ cũ ipedit̃ a ꝯſideratione illa. Oia aũt hec que dicta ſunt de habitu oſtẽdunt ꝙ habit⁹ requirit̃:⁊ maxime ſi ſit habitus bonus ad bñ ⁊ faciliter ⁊ delectabilr operandum. Ex hoc aũt apparere põt ꝙ actus p̄cedentes habitũ ſunt impfecti:ſequẽtes ſunt pfectiores. Nã qͦ quis faciliori modo facit in faciẽdo illud nõ deficit.ideo pfectiori mõ facit ipm. Habitus g̊ generant̃ ex actib⁹.⁊ generãt ⁊ cauſant. Actus generant̃ aũt ex actib⁹ p̄cedẽtib⁹ qui ſunt iperfecti: ⁊ generãt ⁊ cauſant actus ſequẽtes qui ſũt pfecti. Et ſi dubitares quõ actus iperfecti pñt cãre habitũ cuȝ videat̃ h irrõnabile:qꝛ tũc actus illi agerẽt vltra ſuã ſpẽm:cũ dicant̃ eſſe iperfecti:⁊ cãret habitũ a quo egrediunt̃ actus pfecti. Sed dici põt ꝙ act⁹ iperfecti nõ cauſant habitũ in vtute ꝓpria ſed in vtute luminis itellect⁹ agentis. in illo eni lumine ſunt nota pncipia ſpeculabiliũ ⁊ agibiliũ.pp qͦ in vtute illius luminis cũ exercitamus nos circa ſpeculabilia aggenerant̃ i nobis habitus itellectuales.cũ circa agibilia habitus morales. Nõ eſt aũt incõueniẽs ꝙ in virtute alteri⁹ aliquid agat vltra ſuã ſpẽm.in virtute.n.alterius põt impfectũ agere ad ꝓductionẽ pfecti. ¶ His g̊ viſis cũ querit̃ vtrũ habitus pficiens itellcm̃ ipediat receptionẽ ſpẽi itelligibilis. Dicere poſſum⁹ ꝙ duplici via poſſumus iueſtigare ꝙ nõ ipedit.pma via ſumit̃ ex parte actuũ p̄cedentiũ habitũ. Scda ex pte ſequẽtiũ. ¶ Prima via ſic pz.nã habit⁹ cũ debeat aggenerari p̄ſupponit act⁹ p̄cedẽtes.ſicut effectus p̄ſupponit ſuã cãm.act⁹ aũt illi p̄ſupponũt ſpecies itelligibiles:qꝛ nullus act⁹ egredit̃ ab itellcũ noſtro poſſibili niſi iformato ſpẽ:cũ itellect⁹ noſter ſit potẽtia pura in genere itelligibiliũ. habit⁹ g̊ aggenerandus qui reſpicit actus p̄cedentes nõ excludit ſpẽs itelligibiles ab intellectu:ſz p̄ſupponit eas ſicͭ effect⁹ cauſam. Rurſus habitus iam aggeneratus qui reſpicit act⁹ ſequẽtes nõ excludit ſpẽs. naz hꝰ habitus vt dictũ eſt nõ facit ad actũ ſimplr: ſed facit ad actũ vt facili⁹ fiat.dicere g̊ poſſumus ꝙ pp aliud requirit̃ ſpẽs in itellcũ:⁊ ꝓpter aliud habitus aggenerat⁹ ex actib⁹.nã ſpẽs reqritur:qꝛ res ipe nõ pñt eſſe in aĩa:opȝ ꝙ ſint in ea ſpẽs repñtatiue reꝝ. vt qꝛ lapis nõ eſt in aĩa opȝ ꝙ ſit ibi ſpẽs lapidis:vt inuit phs in 3⁰ de aĩa.habit⁹ g̊ nõ eſt repñtatiu⁹ rerũ:ſz ſpẽs.dicebat̃ eni ſupra ꝙ habitus nihil aliud eſt niſi quedaȝ habilitas aggenerata in intellectu ex actibus:⁊ qꝛ intellectus nunq̃ põt in actum intelligibilẽ alicui⁹ rei niſi habeat in ſe ſpẽm aliquã repñtatiuã obiecti:habitus qui non eſt ſimilitudo repreſentatiua reruȝ: ſed eſt habilitas aggenerata ex actibus non põt ſufficere ad cauſandum actum intelligibilem ſine ſpecie intelligibili.

Tex.c.xxxviij.

Ad argumentum

aũt in ꝯtrariũ dicẽduȝ ꝙ res impedit receptionẽ intẽtiõis qñ ita ſe habẽt res ⁊ intẽtio ꝙ vnũ eſt repreſentatiuũ alterius:vt ſi aĩa hẽret in ſe nãm lapidis nõ reciperet in ſe ſpẽȝ lapidis. Immo nec reciperet aliquã ſpẽȝ rei mãlis:qꝛ ipſa mã lapidis ipediret eaȝ ne poſſet recipere ſpẽs rerũ mãliũ: iõ phs itellcm̃ noſtrũ poſſibilem dicit eẽ imixtũ ⁊ imãleȝ:⁊ ſepatũ ab oĩ nã rerũ mãliuȝ vt poſſit ſpẽs oĩum rerũ mãlium recipere.nõ aũt ſic ſe hȝ ſpẽs intelligibilis ⁊ habit⁹ ꝙ vnũ ſit repreſentatiuũ alterius:ſz ambo ordinant̃ ad ꝓducendũ pfectũ actũ: aliter tñ ⁊ aliter:qꝛ ſpẽs ordinat̃ ad hoc tãq̃ repreſentatiua obiecti.habit⁹ aũt tanq̃ habilitãs potentiã.iõ per ſe eſt habitus ꝙ inſit:qꝛ nõ poſſet habilitare potentiã formalr niſi ineſſet ei:ſz nõ eſt per ſe ꝙ ſpẽs inſit.nã ſi poſſet eẽ lapis in aĩa abſq₃ eo ꝙ i eſſet ſpẽs: multo magis ⁊ efficacius cãret actũ itelligendi in intellectu noſtro q̃ ipſa ſpẽs lapidis:⁊ ſi ſpẽs lapidis eſſet in aĩa:⁊ eſſet per ſe exña abſq₃ eo ꝙ adhereret itellectui efficaci⁹ cãret actũ itelligẽdi in itellectu q̃ faciat.vñ ẽt eẽntia diua que eſt in itellectu beatoꝝ:⁊ tñ nõ inherẽs nec dependens a tali itellectu.ipſa talis exñs efficacius cauſat actuȝ itelligendi in itellectu beatoꝝ:vt ipſi beati reuelata facie videant eſſentiã diuinã q̃ faciant quecũq₃ ſpẽs itelligibiles i quocũq₃ itellectu creato. Spẽs g̊ reqritur rõne obiecti itellecti:⁊ habitus rõne potẽtie itelligẽtis:⁊ qꝛ ab vtroq₃ ꝓcedit actus intelligendi ⁊ ab obiecto ⁊ a potẽtia.iuxta illud Augu.8. de tri.c.iz.ab vtroq₃ eni noticia paritur a cogñcẽte ⁊ a cognito.iõ neutrũ ſupfluit:ſz ⁊ ad pfectũ actum vtrũq₃ reqrit̃:⁊ ſpẽs:⁊ habitus. Qõ XXII.

Quarto

querit̃ de itellectu agẽte vtrũ remaneat i aĩa ſeparata. Et videt̃ ꝙ nõ. Qꝛ act⁹ itellectus agentis eſt abſtrahere a fantaſmatib⁹. Cũ g̊ in aĩa ſepata non ſint fantaſmata ſi eẽt in ea intellectus agens eſſet ocioſus:ſz conceſſum eſt nihil eſſe ocioſum in nã.g̊ ⁊c̃.

In cõtrariuz

eſt:qꝛ remanebit in aĩa ſeparata itellect⁹ poſſibilis.g̊ multo magis remanebit in ea itellect⁹ agens.

Reſpondeo

dõm:ꝙ iſta qͦ aliud querit ⁊ aliud iplicat.querit eni vtruȝ in aĩa ſeparata remaneat itellectus agens:⁊ iplicat quẽ actũ hẽbit hꝰ itellc̃s in aĩa ſeparata cũ nõ ſint ibi fantaſmata. ¶ Propter qͦ ſciendũ ꝙ cũ intellectus agens ſequit̃ nãliter ipſam nãm aĩe ex quo

Quid ſi in vtute act⁹ vltimi vt de gnatus. viij. phy. t.c.xxiij. conſidera ẽt ꝙ ſequẽtes act⁹ nõ cẽnalr vt credo ſunt pfectiores.

natura anime eſt perpetua: oportet h̔ intellm̄ eſſe
ꝑpetuū. Nam qcqd ſeqꝛ nālr nāꝫ perpetuā: opꝫ ꝙ
ꝑpetueꝛ cū ipſa nā: iō ph̄s in .z. de aīa loquēs de in-
tellectu ait. Qꝛ eſt alteꝝ genus ⁊ ſeparatur ab alijs
Tex.cõ.xxi. ſicut ꝑpetuū a corruptibili: nondū .n. tūc ph̄s diſtin
xerat de intellectu agēte ⁊ potētiali: ſed vlr loquēs
de intellectu ait: ꝙ ſepaꝛ ab alijs ſicut ꝑpetuū a cor
ruptibili: alr eſt .n. loquendū de ſpēbus intelligibili
b⁹: ⁊ aliter de ipſo intellectu ſiue ſit intellect⁹ agēs:
ſiue poſſibilis. Nā ſpēs intelligibiles cū ſunt in in-
tellectu nr̄o pñt deleri ꝑ obliuionē: qḋ ideo ꝯtigit:
qꝛ ſpēs intelligibiles non ſunt in intellectu nāliter:
ſed ꝑ acqſitionē: itellectus .n. naſciꝛ tāq̄ tabula ra-
Tex.cõ.xiiij. ſa in qua nihil eſt pictū: vt in .3. de aīa dr̄: ſed ſi ſpēs
eēnt in itellectu nālr ⁊ indelebiliter ibi eſſent: ⁊ iō
angelus: qꝛ intelligit ꝑ ſpēs innatas ⁊ nālr inditas:
ipoſſe eſt illas ſpēs delebiles eſſe: qcqd .n. eſt in ma-
teria ꝑpetua: nālr opꝫ illḋ ꝑpetuū eſſe: ⁊ qꝛ itellect⁹
agens: vt dicebaꝛ eſt in nā aīe: nāliter opꝫ ipſuꝫ ꝑpe
tuū eſſe: igiꝛ vna via ad inueſtigandū intellm̄ agē-
tē indelebiliter ineſſe aīe: ſumitur prout ipſe intel-
lectus cōpaꝛ ad ſpēs intelligibiles: qꝛ ille ſunt i aīa
ꝑ acqſitionē: iſte aūt nālr. ¶ Scḋa via ad hoc ideꝫ
ſumiꝛ prout h̔ intellect⁹ cōparaꝛ ad ſenſum. Naꝫ
intellect⁹ agens ⁊ poſſibilis differūt a ſenſu: qꝛ potē
tie ſenſitiue vt in ſubiecto fundanꝛ in organis. In-
tellectus aūt taꝫ agens q̄ꝫ poſſibilis vt in ſubō: fun-
daꝛ in eſſentia aīe: cū ḡ qcqd corrūpiꝛ ⁊ qcqd debi-
litaꝛ hoc ſit rōne potētialitatis non rōne actualita-
tis: virtutes ⁊ ꝑfectiones ⁊ forme ſi debilitanꝛ vel
deſtruunꝛ h̄ eſt rōne ſubiecti ⁊ rōne mãe: in q̄ reci-
piunꝛ ⁊ non rōne ſui: qꝛ ipſe de ſe ſunt qdā act⁹. Di-
cem⁹ .n. ꝙ ſicut mā que de ſe eſt quedā potentia cū
ꝯiugiꝛ forme q̄ de ſe eſt qdā act⁹: eſt perfectior: ita ꝙ
ꝑfectibilitas ꝯpetit mãe ꝑ formā: ſic eꝫ poſſibilitas
⁊ impꝑfectibilitas cōpetit forme ꝑ māꝫ: ita ꝙ forme
īmāles ſunt multo perfectiores q̄ꝫ māles: nec opor
tet verba calūniare vt dicaꝛ ꝙ hoc poſito forma ē
ꝑꝑ māꝫ: qꝛ facit ad ꝑfectionem mãe: nō aūt mā ꝑꝑ
formaꝫ cū faciat ad imperfectionē forme: qꝛ aliud
eſt loq de ꝑfectione ſimplr: aliud de ꝑfectione i ge-
nere: ſimplr .n. eſt impꝑfectionis ꝙ forma ſit mālis.
Tn̄ in gn̄e hꝫ rōnem perfectionis. Nā ſi forma eſt
mālis educta de potentia mãe: qꝛ nālr non pōt hr̄e
eſſe niſi in mā: melius eſt ei hr̄e aliqḋ eſſe q̄ꝫ nulluꝫ
eſſe: ⁊ ideo ꝑfectionis eſt in ipſa ꝙ habeat tale eē q̄-
le pōt hr̄e. Redeamus ḡ ad ꝓpoſitū ⁊ dicam⁹ ꝙ ſi-
cut mãe ineſt actualitas ꝑꝑ formaꝫ: ita forme māli
potētialitas ꝑꝑ māꝫ: ⁊ qꝛ debilitari ⁊ corrūpi ex po
tentialitate ꝓcedit. Iō opꝫ ꝙ forma vel virtus vel
vlr ꝑfectio corrūpaꝛ vel debiliteꝛ h̄ eſt rōne ſubie-
cti vel mãe. Tota ḡ cā q̄re d̾bilitatur virtus viſiua:
Tex.cõ.ix. eſt qꝛ debilitaꝛ organū: iō dicit ph̄s in .z. de aīa ꝙ ſi
ſenex haberet oculum iuuenis: videret ſicuti iuue-
nis. Si ḡ virtus viſiua non fundareꝛ i organo: nec
in re debilitabili nec corruptibili: ipſa ſm̄ ſe nō de-
bilitareꝛ nec corrūpereꝛ: cū ḡ intellect⁹ tā agens q̄ꝫ
poſſibilis in h̄ differant a ſenſu: qꝛ non fundātur in
organo nec in re corruptibili: ſed in eēntia aīe ⁊ i re
ꝑpetua: opꝫ vtrūq̄ illoꝝ ꝑpetuū eē. ¶ Habito quō
ſolutū eſt qḋ qḋ q̄rit: qꝛ remanet in aīa ſepata intel-
lect⁹ agens: opꝫ ſoluere difficultateꝫ quā iplicat. vꝫ.
ad quē actū remanebit in ea. Propter qḋ ſciēdū ꝙ
intellectus agens duꝫ aīa eſt ꝯiūcta corpori ad duo
deſeruit ⁊ ad irradiandū fantaſmata: ⁊ ad illuminā
dum itellectū poſſibilē. De primo actu. vꝫ. ꝙ intel-
lect⁹ agēs irradiet fantaſmata: loqtur ph̄s i 3° de aīa Tex.cõ.xviij.
cū dicit ꝙ ſicut lux ſe hꝫ ad colores: ſic itellect⁹ agēs
ad fantaſmata. Eſt .n. hoc dcm̄ ſilitudinariū ꝙ itel-
lectus agēs irradiat ſuꝑ fantaſmata. Nā ſicut colo-
res mouēt viſum i virtute lucis corꝑalis: ſic fantaſ
mata nō ſufficiūt de ſe ad mouēdū itellectū poſſibi
lē: ſed mouēt ipſum i virtute lumis itellectus agen
tis. Utrū aūt ſit oīno ſile de colorib⁹ reſpectu lumi-
nis corꝑalis vt modo eſt viſum de fantaſmatib⁹ re
ſpectu lucis itellectus agētis i mouēdo itellm̄ poſſi
bilē: nō eſt pñtis ſpeculatiōis: ſufficiat āt ad pñs ſci-
re ꝙ itellectus agēs pro tāto hꝫ hāc actionē. que eſt
irradiare fantaſmata: qꝛ fantaſmata i virtute lumi
nis itellectus agētis mouēt itellm̄ poſſibilem. Alia
actio ipſius intellectus agētis eſt illuminare trñ in
tellectū poſſibilē. Et de hac actiōe loquitur cōmen
tator in 3° de aīa. dicēs: ꝙ ſicut aer recipit ſpēm co- Com.xviij.xix. xx. pro parte.
loris ⁊ lumē: ſic itellectus poſſis recipit ſilitudinem
fantaſmatū ⁊ lumē itellectus agētis: hoc ēt mō loq
tur Aug. iz. de tri. c. vi. dicēs: ita cōditā eē itellectua
lem nām: vt oīa cognoſcāt i quadam luce icorporea
ſui generis ſicut ocul⁹ carnis videt q̄ i hac luce cor-
porea circūadiacēt. In aīa igitur ſepata remanet i-
tellectus agēs nō ſm̄ hūc actū qui eſt irradiare fan
taſmata: ſed ad hūc actū qui eſt illuminare itellm̄
poſſem: ipſe .n. itellectus poſſis vl̄ ipſa aīa ſepata per
itellm̄ poſſibilē i q̄dā luce ſui gn̄is. i. i lumine itell's
agētis cognoſcit quecūq̄ nālr cognoſcit. ¶ Argu-
mētuꝫ aūt i oppoſitū ſolutū eſt ꝑ iam dicta.

Aliā intellꝫ hec verbis ph̄i Johānes baccon. q.q. ꝓlogi ſililr i illuminatiōe intellis poſſis ab agente vult ēt ꝙ intell's agēs maneat in patria ad ꝯſeruādū fantaſmata: ꝯtrie igr ⁊ valde diuerſe ſunt opi. ſed ille ſemꝑ ſtuduit nouitati.

POſtea querebatur de hoīe q̄tuꝫ ad
ſuas actiōes. Et circa h̄ que-
rebanꝛ quinq̄. Nam actiones humane
quedam ſunt itellectuales: quedā corꝑa
les. Circa actiōes itellectuales q̄rebatur
vnū. Utrū aīa humana itelligat ſeipſam ꝑ eēntiam
ſuā. Circa actiōes corꝑales q̄rebātur quattuor. Nā
actiōes corꝑales quedam reſpiciūt corpus ꝓpriuꝫ:
quedam alia corꝑalia. Circa corpus ꝓpriuꝫ erat qḋ
de ꝯtinētia: vtrū ſi due virgies ꝯtinerēt vna ex vo-
to: alia nō ex voto que plus meretur. Actiōes auteꝫ
circa alia corporalia q̄ſi tripartite ſūt: nā vna actio
eſt prout ſꝫ hec corꝑalia alijs ſubuenim⁹: alia actio
eſt prout hec corporalia ab alijs recipimus. Tertia
eſt prout recepta reſtituim⁹. De oīb⁹ aūt his qōnes
fiebāt: q̄rebaꝛ .n. de ſubuētiōe: vtrū religioſus ꝓfeſ
ſus vidēs parētes ſuos i neceſſitate dꝫ ſine licentia
ꝓlati ſui exire clauſtrū vt ſuis parētibus ſubueniat.
Circa receptionē āt querebaꝛ: vtrū liceat accipere
elemoſynā ab eo q̄ nihil hꝫ niſi de vſuris. Circa re-
ſtitutiōem vero fiebat qḋ ſi qs offerens ſe reſtitue
re vſuras nō hn̄s volūtatē reſtituēdi: ſi ille cui vlt
reſtituere condonet ſibi: vtrum teneatur vlteri⁹ il-
las vſuras reſtituere. ¶ Queſtio. XXIII.

AD primum ſic proceditur. Uꝛ
ꝙ aīa non intelli-
gat ſe ꝑ eſſentiā ſuam. Nā ph̄s in 3° ḋ aīa Tex.ꝯ.xv.
loquens de ipſa aīa ait: ꝙ ſic ſe ipſam co
gnoſcit: ſic. ſ. cognoſcēdo alia: ḡ nō cogno
ſcit ſe ꝑ eēntiā ſuā: ſed ꝑ ſpecies aliorum.

In ꝯtrariū eſt: qꝛ ꝑ eſſentiā ſuā ſemꝑ ē ſibi
pn̄s: ḡ ꝑ eēntiā ſemꝑ ſe itelligit.

Reſpōdeo dōm: ꝙ in hac qōne difficultatē
faciūt verba Aug. vult .n. Augu.
14. de tri. c. 4. ꝙ mēs hoīs ſeipſam nouit. Qꝛ vt ait

cõparaẽ ad intellз: ꝛ erat qõ de materia vtrũ poſſit ab intellectu nr̃o ĩtelligi ſine forma. ¶ Quarta qõ circa hec corpalia erat de forma: non de forma ſubſtantiali: ſed accidentali. circa qõ querebaẽ: vtrum calor: vel aliqua forma accidentalis intendatur ſз gradus ĩ eſſentia. ¶ Quinta qõ circa hec corpalia erat de ipſo cõpoſito ꝯſecrato: vtputa de tẽplo: vel de eccleſia: ꝛ erat qõ: vtrum ſi martyr occideretur ĩ eccleſia ſicut fuit ibi occiſus beatus Thomas: eſſet propter hoc reconcilianda. ¶ Qõ. XI.

AD primum autem ſic pcedebant. Uĩ ꝙ de coſta ade ſine additione mãe nõ potuerit inde formari eua: qꝛ ſi de tante mã quanta fuit in coſta ade poſſet fieri eua abſqз additiõe mãe: tũc de modica mã poſſet fieri multa mã: ergo de grano milij poſſet fieri totus mundus: qõ vĩ inconueniens.

In contrarium eſt: qꝛ ſi õ coſta ade nõ potuit fieri eua ſĩn additiõe mãe: hoc ideo fuit: qꝛ mã illa que dum erat ĩ coſta erat ſubiecta parue denſitati: illa eadẽ mã nõ rarefacta nõ poterat ſubeſſe tante denſitati. ſic̃ erat corpus eue: ſed ꝯſtat ꝙ maius eſt ꝙ quantitas ſine ſubſtantia ſubſit quãtũcũqз modice denſitati q̃з ꝙ modicũ de mã ſubſit quãtũcũqз magne dẽſitati: ſз deus facit ĩ ſacro altaris ꝙ quãtitas panis ſine ſubſtantia ſubſit denſitati panis: g̃ potuit facere ꝙ modicũ de mã ex̃ns de coſta ſubeſſet illi magne denſitati: vз: denſitati totius corporis eue.

Reſpondeo dõm ꝙ ſicut par potentie ẽ facere õ paruo magnũ nõ rarefacto nec aliquo addito: ꝛ facere de nihilo aliqd: ſic ẽ par potentie eſt facere de magno paruũ nullo cõdenſato: nec ſubtracto aliquo: ꝛ facere de aliquo nihil: ꝛ qꝛ ſolus deus põt facere de nihilo aliqd ꝛ eꝯ. Ideo ſolus deus põt facere õ paruo magnum ꝛ eꝯ: nullo addito nec rarefacto. Qõ ãt par potẽtie ſit h facere ꝛ de nihilo aliqd duplici via declarare poſſumus: prima via ſumiẽ ſm ꝙ mã cõparaẽ ad q̃titatez ꝛ q̃litatẽ: ſcđa put mã cõparaẽ ad quantitatem ꝛ ad ſubſtantialẽ formã. ¶ Prima via ſic pз. Nam aliter cõparaẽ mã ad quantitatẽ: aliter ad q̃litatez: aliter cõparaẽ ad augmẽtũ: ꝛ aliter ad alteratiõeз. Nã ad alterationẽ cõparaẽ ſm ꝙ alteratio põt fieri ſine additiõe mãe ꝛ ſine ſubtractiõe: mã. n. q̃ erat ſub forma calidi: põt poſtea fieri ſub forma frigidi ꝛ nullo addito vel ſubtracto: augmentũ tñ impoſſibile eſt ꝙ fiat nullo addito nec diminuto: ꝛ nullo ſubtracto. Qõ. n. mã ſit ſub maiori q̃titate q̃з prius: vel h erit p rarefactionẽ: ꝛ tunc non erit ꝓprie augmẽtũ: vñ ꝛ ph̃s in lib. de generatione in. c. de augmẽto ait: ꝙ ſi ex aq̃ generaẽ aer nõ dicim⁹ fieri augmẽtũ ſed maior humor generat⁹ eſt. Impoſſe. n. eſt ſз eũdẽ lib⁹ eodẽ ꝛ caplõ: fieri augmẽtũ nullo adueniente: nec fieri diminutionẽ nullo recedente. Poſſum⁹ g̃ arguere: iſtud eſt augmẽtũ: g̃ huic eſt addita aliq̃ mã. nõ g̃ eſt augmẽtũ nãlr ſine additiõe mãe: agẽs g̃ illud qõ poſſet augere ſine additione mãe poſſet ipſaз mãз multiplicare: ꝛ v̾tus eius ſe extẽderet ad ipſaз mãз: ſз cũ mã nõ p̃ſupponat aliqd aliud: ſз oia alia p̃ſupponãt ipſaз: agẽs qõ hз poſſe ſup ipſaз materiã eſt agens primuз: ꝛ eſt agens qõ põt creare: qꝛ mã de nullo pduci põt: dicam⁹ g̃ ꝙ mã q̃tituз eſt de ſe non hз pte ꝛ ptẽ: nec eſt mlta nec pauca: ſз oia iſta

Tex. cõ. xxij. vel xxxiij.

cõpetunt ei p quãtitatẽ: ſed q̃uis hr̃e pteз: ꝛ diuidi cõpetat mãe p q̃titateз: verũtñ eſt alia mã ſub alia pte q̃titatis: nã ſicut forma ſpecificata ĩ rebus mãlibus nõ mltiplicaẽ: niſi qꝛ recipiẽ in diuerſis ptibus materie: attñ h⁹ forma recepta ĩ alia ꝛ alia pte mãe vere eſt alia ꝛ alia: ſic mã nõ diuiditur niſi per q̃titatẽ: exiſtens tñ ſub alia ꝛ alia pte q̃titatis mãe eſt alia ꝛ alia mã: nullũ ergo agẽs põt facere materiam ſub maiori q̃titate: niſi habeat potentiaз ſup ipſaз eſſentiã mãe: cũ maior quantitas ipſaз eẽntiã mãe diuerſificet: ꝛ qꝛ ſolius agentis qõ põt creare ẽ hr̃e potentiã ſup eſſentiã mãe: iõ bñ dictũ eſt ꝙ par potentie eſt facere de minori mai⁹ nullo addito nec rarefacto: ꝛ facere de nihilo aliqd: qꝛ hoc eſt ptãteз hr̃e ſup ipſaз eſſentiã mãe. ſed habere poteſtateз ſuper ipſam eſſentiam mãe eſt poſſe creare: iõ eſt par potentie h ꝛ illud: igiẽ put mã aliter ꝛ aliter cõparaẽ ad quantitatẽ ꝛ qualitatẽ: pз ꝙ licet agens nãle poſſit trãſmutare mãm de q̃litate ad qualitateз: ꝛ poſſit ipſam alterare abſqз additione: vel ſubtractione mãe: nõ tñ põt eã augmẽtare: nec diminuere abſqз additiõe vel ſubtractione. ¶ Scđa via ad h idẽ ſumiẽ ex eo ꝙ mã aliter ꝛ aliter ꝯparaẽ ad q̃titatẽ ꝛ ad ſubalẽ formã. Dicere. n. poſſum⁹ ꝙ quãtitas plus diuerſificat mãm q̃з forma ſubalis. Nam forma ſubalis diuerſificat mãз ſolũ quãtuз ad eſſe: ſed nullo mõ diuerſificat eã quãtũ ad eſſentiam: p ſe. n. loquendo mã ex̃ns ſub vna forma ꝛ poſtea ſub alia: ꝛ iterim poſtea ſub alia non eſt diuerſa quantũ ad eſſentiã: ſed ſolũ quantũ ad eſſe. Uñ ph̃s. i. de generatione: loquẽs de generatione ſube: vtruз remaneat eadeз mã ſub diuerſis formis ait: ꝙ ens quod ſubijciẽ. i. mã ſm ſubam manet eadem: eſſe autem vt ait non manet idem. Forma ergo ſubalis nec vere per ſe: nec vere p accñs diuerſificat eſſentiã mãe: ſed ſolũ variat eſſe. Quãtitas aũt lз per ſe nõ diuerſificet eſſentiã mãe: qꝛ eſſentia mãe per ſe diuerſificari non põt: diuerſificat tñ ipſaз p accñs: vel vt clarius loquamur: licet mã ſm eſſentiam nõ ſit diuerſa: eſt tñ ſub diuerſis partibus quãtitatis: ꝛ qꝛ agẽs nãle nullõ mõ hз potentiã ſup eſſentiã mãe: qꝛ nullo modo põt ipſam eſſentiam mãe diuerſificare: hз aũt potentiã ſuper ipſuз eẽ: qꝛ põt ipſuз eẽ variare: ideo agẽs nãle põt reſoluere vſqз ad formã ſubalẽ: qꝛ poteſt aliam ꝛ aliã formã ſubalẽ inducere ĩ mãз: nõ aũt põt reſoluere vſqз ad quãtitateз ꝙ inducat aliã ꝛ aliã quantitatem in mã niſi per additionem: ſз ꝙ nullo addito faciat mãз ſub maiori quãtitate: hoc eſt impoſſibile agenti mãli: qꝛ tunc haberet potentiã ſuper ipſam eſſentiã mãe: ꝛ p ꝯñs tunc haberet potentiã creandi: ſolus g̃ deus poteſt augmẽtare mãm: qꝛ ſolus ipſe hз potentiam ſuper eſſentiam materie. Inde eſt ergo ꝙ dimenſiones indeterminate precedunt formã ſubalem in mã: qꝛ quantitatem mãe qõlibet agens nãle p̃ſupponit: cũ h⁹ quãtitas terminetur p formã ſubaleз: ideo quãtitas indeterminata precedit formã ſubalẽ: terminata vero ipſam ſequitur. ¶ Aduertẽdũ tñ ꝙ quãtitas indeterminata precedit formã ſubalẽ p accñs: nõ per ſe: precedit. n. eã p accñs ꝛ ex pte mãe: ꝛ ex pte agentis: ex pte qđẽ mãe precedit quantitas formaз ſubſtantialeз: per accidens: qꝛ accidit forme ꝙ pficiat materiã mediante quantitate. Intantuз. n. perficit eã mediante quantitate: inquantũ inuenit materiã quantã. ꝛ qꝛ inuenit eã quantã talẽ eã pficit qualeз

Tex. cõ xxij.

eā inuenit.ſed ſi poſſet eē φ reciperet̃ forma in mā
non quanta:multo magis pficeret eā:q2 non poſſz
ſepari ab ea:vñ q̄titas pcedit p accñs:ſicut aer i ta
ctu eſt mediū p accñs:⁊ ſicut clypeus eſt cā p accñs
quo mediante clypeo pcutiatur clypeatus: q2 ſi nō
eſſet clypeus multo magis pcuteret̃ clypeatus: ſic
etiā q̄titas precedit p accñs ex parte agētis nālis.
Nam φ agens nāle poſſit in eandē mām inducere
aliā formā ſubālez:⁊ nō aliā quantitatē hoc eſt per
accñs. Nam vt dcm̄ eſt agens nāle:nec p ſe:nec per
accñs hȝ poſſe in ipſaȝ eſſentiā māle:nullo ḡ modo
pōt eſſentiā in eſſe pducere nec p ſe: nec p accñs:iō
agens nāle nec p ſe nec p accñs pōt creare: q2 tunc
bēret potentiam in ipſam eſſentiam māe p ſe. Nec
pōt facere māȝ ſub maiori q̄titate q̄ ſit abſq3 addi
tione alterius māe:q2 tunc haberet potentiā i ipſaȝ
eſſentiā māe ex ɔſequenti inquantū ſub alia ⁊ alia
pte q̄titatis eſt alia ⁊ alia eēntia māe:p accñs ḡ ex
parte agentis nālis qō nō pōt expoliare māȝ a ſua
quātitate:nec pōt inducere in materiā aliā quātita
tem:licet poſſit ibi inducere aliā formā ſubālez: q2
hoc non eſt pp ipſam quantitatē:ſȝ hoc eſt pp ipſaȝ
mām. Accidit ḡ φ agens nāle non hȝ potentiam in
ipſam eſſentiā māe:q2 ſi haberet potentiā in ipſam
quantitatē haberet ēt potentiā in ipſam eſſentiam
māe vt eſt diffuſius declaratū: bñ ḡ dcm̄ eſt φ q̄ti
tas precedit formā ſubālem in mā p accñs non per
ſe.¶ His viſis pȝ φ nullū agens nāle hȝ potentiā
in ipſam eſſentiā māe:nec in ipſam quantitatez: q2
non pōt eam augmentare ſine additiōe māe: eo φ
tale agens nullo mō hȝ potentiā ſup ipſam eēntiaȝ
māe. Deus aūt g p oēȝ modū hȝ potentiaȝ ſup ipaȝ
eſſentiaȝ māe:⁊ pōt māȝ de nouo producere:⁊ pōt i
tali mā producta maiorē quantitatē inducere. Nā
φ agens nāle non habeat potentiam in ipſam q̄ti
tatez māe hoc non eſt vt dicebat̃ rōne quantitatis:
ſed hoc eſt p accñs rōne māe: q2 non poſſet habere
hȝ potentiā ſup quantitate niſi ex ɔñti haberet po
tentiā ſup ipſam eſſentiā māe:eo φ quantitas ipaȝ
eſſentiam māe diuerſificat:cū ergo deus ſup ipſam
eſſentiā māe habeat virtutem ⁊ efficaciā:poterit in
ipſaȝ māȝ maiorez quātitatē inducere: ⁊ poterit eā
vt ſibi placuerit multiplicare ⁊ augmentare:pp qō
de materia q̄ erat ſub coſta ade potuit formar̃ euā:
⁊ de materia que eſt ſub grano milij poſſet eam tm̄
multiplicare φ faceret inde qōcunq3 corpus:pp qō
patet ſolutio ad obiectum. Laurentius.

Multa in hac qōne pñt facere dubitationes. dicit φ quantitas diuerſificat eſſentiā māe nō forma ipſa. Sȝ
cōtra:q2 q̄titas eſt principiū indiuidui: forma ſpēi et eēntie.
Itē eſſentia māe non pōt diuerſificari:q2 vna eſt numero tm̄
vt eſt notum i philoſophis. Preterea non eſt prius materia:
neq3 eſt accidens eſſentiale eius. Quomodo igitur eſt hoc?
Poſtea quomodo intelligit φ agens naturale poteſt induce
re formam aliam ⁊ aliam:non ſic quantitatem: quuȝ ſiat p do
ctrinam patrum ſuorum reſolutio in gñatiōe vſq3 ad materiā
primā. quantitate inducta p viā ſequele more alioꝝ accñtium
Item q2 ponit materiam in celo:⁊ facit intelligētiā cuȝ Auer
roi preuenire quantitatem in eo: eadem autem eſt ratio i hac
materia ⁊ in illa:quantum ad hoc. Et illud etiaȝ cauillari ſe:
quantitatem ſcilicet precedere in materia: licet per accidens:
iam enim eſſent fortaſſis principia rerum naturalium quatu
or:⁊ non tria:ad quod enim reduces iſtam quantitatem? non
ad priuationē:quū priuatio ſit principiū tm̄ in fieri non in eſſe
vt quantitas:neq3 ad mām aut formam: q2 ſunt principia p ſe
quantitas per accidens vt dicis: iſta ab amicis ⁊ affectis hu
ius doctoris pēſanda ſunt. Scio ſano modo intelligi omnia de
bere nec condemnare quempiam abſentem licere: ſed modo

ciā nō eſt ſufficit.n. i q̄buſdā fortaſſis oſtēdiſſe dubitatiōes.

¶ Queſtio. XII.

SEcundo queritur. Utrū in mate
ria ſit potentia actiua.⁊
arguitur φ ſic:q2 forma vl̃ fit de aliquo
vel fit de nihilo:de nihilo non:q2 hoc eſt
quod terruit oēs philoſophantes: φ de
nihilo fieret aliqd:vt dr̃ in primo de generatione:ḡ
fit de aliquo:ſed illud de quo fit forma eſt pars for
me ſicut illud de quo fit cōpoſitum eſt pars cōpoſi
ti:ſed hoc eſt ponere potentiā actiuam ponere quā
dam formā incompletā: ⁊ qōdā incohatiuū forme
in mā:cum ergo neceſſe ſit tale incohatiuum pone
re neceſſe eſt potentiam actiuaȝ ponere in materia.

In ɔtrariū eſt:q2 hꝰ incohatiuū vel eēt to
ta forma:vel ps forme:non to
ta forma:q2 tūc tota forma eſſet añquā per genera
tionem induceret̃: ⁊ ſic eſſet anteq̄ eſſet: nec pars
forme:q2 forma non habet partem ⁊ partem:eſt.n.
ſimplici eſſentia conſiſtens.

Reſpondeo dōm φ ad ponendū potentiā
actiuā i materia: qnq3 de cau
ſis:vel quinq3 modis vr̃ aliqui fuiſſe moti. Nam
qdam poſuerunt potentiam actiuaȝ in mā: vt fuge
rent inconueniens:ne cogerent̃ dicere φ ſȝ naturā
poſſet fieri aliquid de nihilo. Nam ſi modo eſt for
ma in mā ⁊ prius nō erat:de aliquo facta eſt de eēn
tia māe nō:q2 eſſentia māe fit eſſentia forme: ergo
aliquid incohatiuū forme fuit in mā de quo facta
eſt forma:hꝰ aūt incohatiuū vocant potentiā acti
uam in mā.¶ Scdō ad hoc ponendū moti ſunt ali
qui vt dent drĩam inter formā nālem:⁊ artificialē.
Nā forma nālis vr̃ eſſe ex hoc φ mā naturalr̃ mo
uet̃ ad ipſam:nihil aūt nālr̃ mouetur ad aliquid ni
ſi habeat aliquid de eo ad qō mouet̃: hȝ igitur ma
teria aliquid de forma ex qua nālr̃ mouetur ad for
mā:illud aūt aliquid qō hȝ de forma eſt icohatiuuȝ
forme:qō vocant actiuā potentiaȝ. Forme ergo nā
les habent incohatiuū in mā.⁊ hñt potentiā actiuā
in ea. Forme aūt artificiales nō hñt hꝰ incohatiuū
nec actiuā potentiā. Forme.n.nāles ſunt ab intra:⁊
ideo in ipſa mā hñt aliqd vnde fiunt. Forme autez
artificiales ſunt quaſi ab extra: ⁊ ideo nō opȝ φ ali
qd habeāt in mā vñ fiant. ¶ Tertio ad h ponēdū
moti ſunt aliq ex verbis ſanctoꝝ:dicit.n. Aug.3°de
tri.c.8. φ ſicut mr̃es grauide ſunt plene fetibus:ſic
iſte mundus eſt plenꝰ cauſis naſcentiū:has aūt cāſ
naſcētiū:⁊ has rōnes ſeminales vocāt ipſi potētias
actiuas i mā.¶ 4° ad h aliq moti ſūt ex vbis phi: Tex.cō.lxxvi.
ait phs.2.phi.φ ſi eēt i ligno nauifactiua: ſiĉ vtiq3
nā feciſſȝ. Nauis ē ḡ qd artificiale:q2 fit a pñ°ſepa
to:ſȝ ſi nauifactiua eēt i ligno:tūc nauis fieret nālr:
q2 fieret a pñ° itrinſeco:ḡ h ē fieri nālr ſm phm fie
ri a pñ° itrinſeco:ſȝ illō pñm intrinſecū eſt po° q̄daȝ
actiua:ḡ i ipſa mā eſt potētia actiua vñ fluit forma.
¶ 5° ad h ponēdū mouent̃ aliq ex his q̄ videmus
ex ſenſibꝰ:videmꝰ.n.arbores pululare:videmꝰ fru
mentū germinare:qō non eēt niſi in talibꝰ eſſet po°
actiua vñ talia fieret.¶ Sciēduȝ ḡ φ pp oēs iſtas
cāſ nō opȝ ponere potētiā actiuā i mā. Nā pp vita
re icōueniēs p̄m nō opȝ potētiā actiuā ponere:q2 po
nēdo hꝰ potētiā nō pp h incōueniens fugimꝰ:nam
quātūcūq3 ponamꝰ potētiā actiuā i mā:de q̄ fit for
ma:nō pp h magis fugimꝰ φ nō fiat aliquid ex ni
hilo:q2 rā.n.poſt itroductionē forme: vtrū fit aliqd

in mã:qđ prius non erat:ſi nihil eſt in mã qđ prius nõ fuerit:ğ nõ fuit prius in mã incboatiuũ forme:ſʒ tota forma:ſʒ ħ ğ res eẽnt anq̃ gñarenť: imo ħ eſt magis ſtultũ q̃ ex ħ ĩpoſĩa ↄſiderare:ſi.n.ignis nũc gñatus eſt: ꝛ prius nõ erat ignis.opʒ ꝙ ĩ mã ignis ſit aliqđ qđ prius nõ erat:q̃rã ğ de illo aliquo vtrũ ſit fcm̃ de aliquo:vel de nihilo.Sic ğ ↄcludiť ↄ nos ꝙ fiat aliqđ de nihilo:ſi ponam⁹ incboatiuũ forme ſicut ſi nõ ponam⁹.Uno ſolo mõ poſſem⁹ ꝑ hãc viaʒ ħ incõuenĩẽs effugere:ponẽdo latitationẽ formaꝝ ꝑut poſuit anaxa.nõ aũt ponẽdo incboationem vt ponũt iſti:ſi.n.poneremus formaꝝ latitationem vt poſuit anaxa:nihil de nouo fieret in mã:ſed ſi ponamus incboationẽ: opʒ ꝙ aliqđ de nouo fiat in ipſa: non ğ arguũt iſti ꝙ ſit potentia actiua in mã: ſi ğ q̃rũt ſibi hãc difficultatẽ ſolui quõ ĩducať forma in mã abſq; eo ꝙ fiat aliqđ ex nihilo. ❡ Propter 2^m ẽt vt ꝑꝑ dĩam formaꝝ artificialiũ ꝛ nãliuʒ nõ opʒ ponere in mã potentiã actiuã:poſſumus.n.ꝑter hoc ꝙ ponamus incboatiuũ formaꝝ in mã dare dĩam inter formas artificiales ꝛ nãles. Naʒ vna dĩa eẽ põt quã tangit cõmentator in.i.phĩ.dicens oẽs formas artificiales eſſe acciñtia: erit igiť dĩa hec iter artẽ ꝛ nãm:qꝛ ars inducit ibi formas acciñtales: nã võ ſubales ꝛ accidentales: erit iſta ğ dĩa inter formas nãles ꝛ artificiales:qꝛ nãles ſunt ſubales ꝛ accidẽtales:artificiales vero acciñtales tñ. ❡ Scđa dĩa inter arteʒ ꝛ nãm eſt quã dat themiſtius: vt recitat cõmentator.xij.meta.dicens ꝙ natura agit in corpore toto:ars vero in extremitatib⁹ eius: erit ergo hec dĩa inter formas nãles ꝛ artificiales:qꝛ forme nãles ſunt ille q̃ ſunt inducte ex actione ĩ corꝑe toto:vel in toto ſimplr̃ vel in toto quãtũ ad illã ꝑtẽ vbi eſt inducta forma:forme vero artificiales ſunt ille q̃ ſunt inducte non ex actione in corꝑe toto: ſed in extremitatibus eius. ❡ Poſſumus aũt ꝛ nos dare tertiã dĩam inter nãm ꝛ artem. Dicendo ꝙ ars non tranſmutat ꝑ ſe niſi ad ſitum:nã ẽt tranſmutat ꝑ ſe ad formã:nihil.n.facit aliud ars niſi ꝙ ↄiungit hoc cum hoc:vel ſeparat hoc ab hoc:ↄiungit.n.corpus cũ corpore:vt arenã cũ calce ꝛ facit cementuʒ: ꝛ cementũ cũ lapidibus:ꝛ facit parietem. ꝛ parietẽ cũ tecto.ꝛ facť domũ.ſic ẽt remouet ħ ab ħ:vt remouet ꝑtẽ ligni a ligno:ꝛ facit in ligno figuraʒ ydoli: ꝑ ſe ğ ars ↄiungit ꝛ ſeꝑat:ꝛ iđ ꝑ ſe mouet ad ſitũ:ſi aũt ex ↄiunctione ꝛ ſeꝑatione ſequať forma ħ mõ iducit formã:modus ğ agẽdi nãe eſt in alterãdo mãʒ: vt calefaciẽdo:vel infrigidando:modus aũt agẽdi artis eſt ſolũ ↄiungendo ꝛ ſeꝑando:iđ dcm̃ eſt ꝙ nã agit in corꝑe toto:qꝛ alteratio reſpicit totũ: ars aũt agit in extremitatibus:qꝛ ↄiungere ꝛ ſeparare in re ꝑ ſe ipſas extremitates reſpicit: poſſumus ğ diſtinguere:ꝛ aſſignare dĩam inter formas nãles: ꝛ artificiales abſq; eo ꝙ ponamus potentiã actiuã ĩ mã. ❡ Dictũ aũt Aug.ꝙ mũdus iſte eſt plenus cãis naſcẽtiũ:ꝛ dcm̃ phĩ ꝙ ſi nauifactiua eẽt in ligno ꝙ nauis fieret nãlr:ꝛ id qđ videm⁹ ad ſenſuʒ: qꝛ videm⁹ arbores pululare:ꝛ ſemina germinare: oĩa iſta ſaluare poſſum⁹ abſq; eo ꝙ ponam⁹ potẽtiã actiuaʒ in mã:nõ.n.negamus ĩ reb⁹ nãlib⁹ eſſe ṽtutes actiuas: nec negam⁹ ĩ ſeminib⁹ eẽ aliqđ actiuũ vñ ſit germinatio:qꝛ tũc negarem⁹ ſenſuʒ:oʒ.n. hꝫ germiatiões ꝛ pululatiões q̃s videm⁹ ex aliq̃ actiuo ꝑncipio ꝓcedere: vt ꝙ hec arbor ħ mõ dilateť in ramis:ꝛ ꝙ frondes h⁹ arboris habeãt hãc formã ꝛ hãc figurã: ꝛ ꝙ alteri⁹ arboris habeãt aliã formã ꝛ figurã: opʒ ex alio ꝛ alio principio euenire: ꝛ ſm ħ loqť phs ꝙ ſi nauifactiua eẽt ĩ ligno:ꝙ nauis fieret nãlr:ſi eniʒ eſſet in ligno virt⁹ informatiua ad faciẽdã formaʒ nauis:ſic eſt ĩ ligno ṽtus informatiua ad faciẽdum formã folij:vel formã rami:ſic foliũ ꝛ ramus fiunt nãlr ſm exigẽtiã arboris:ſic ꝛ nauis nãlr fieret.ṽtutes ğ actiuas a reb⁹ nãlib⁹ ꝛ virtutes hꝫ informatiuas in ſeminib⁹ ꝛ arborib⁹ nõ negam⁹:ſʒ dicim⁹ ꝙ in mã nõ eſt po^a actiua ꝙ ſeipſaʒ moueat ad formã vel ꝙ coopeť agẽti ad ħ ꝙ ĩ ea iducať forã:ħ ğ mõ ſemina germinãt:ꝛ ħ mõ arbores pululant:qꝛ ẽ ibi diſtinctũ actiuũ ꝛ paſſiuũ:ꝛ diſtinctus humor attractus a terra in pululatõe arboris ſe hʒ tãq̃ paſſiuũ: ṽt⁹ võ extrĩs ĩ arboř ſe hʒ tãq̃ actiuũ:ꝛ tãq̃ ↄuertẽs hꝫ humorẽ in ramos:ꝛ in folia ſʒ ꝙ exigit nã arboris:imo forte in eodẽ grano eſt ibi diſtinctũ actiuũ ꝛ paſſiuũ:vt in grano frumẽti ṽtus actiua forte magis reſeruať in cuſpide vel in ſũmitatib⁹ grani: ṽt⁹ ãt paſſiua magis ĩ medio:vñ ꝛ formice poſtq̃ repoſuerũt grana frumẽti ſubter terrã q̃dã nãli ĩduſtria corrodũt illa grana frumenti in ſũmitatib⁹: ne illa grana germinẽt: ergo granũ frumẽti ĩ ſũmitatibus hʒ magis virtutẽ actiuã ad germinãdũ: ſic ğ ponere ṽtutẽ actiuã:ex q̃ ponim⁹ actiuũ diſtinctũ a paſſiuo nõ ẽ ponere ṽtutẽ actiuã in mã ſʒ ĩ agẽte. ❡ Remotis igiť modis ponendi ṽtutẽ actiuã in mã volumus veritatẽ queſiti determinare. Dicem⁹.n.ꝙ ꝑmi phãtes ꝛ plato tenuerũt duo extrema in ꝓductiõe reꝝ. Ariſto.aũt ſuſtentať in via media vt pʒ ex fine ſcđi de gñatione:nã primi phãtes totaʒ ꝓductionẽ reꝝ attribuerũt neceſſitati mãe: ac ſi mã ſeipſaʒ moueret ad formã:iđ illi tenuerũt ħ extremũ:qꝛ nimis dederũt mãe. Plato ãt tenuit aliđ extremũ ponẽs ideas ſeꝑatas nõ credẽs ꝑ ea q̃ erant ĩ mã poſſe fieri gñationẽ rerũ: iſte ğ tenuit aliđ extremũ:qꝛ nimis paꝝ dedit reb⁹ mãlib⁹. Ariſt.ãt tenuit viã mediã negãs ꝙ mã ſeipſaʒ moueat ad formã:ſed dixit ꝙ mouebať ab agẽte:ꝛ deteſtãs agentia ſeꝑata dicit ꝙ mouebať mã ab agente nãli: ergo primi phãtes tenuerũt vnũ extremũ: qꝛ nõ diſtinxerũt actiuũ a paſſiuo. Plato autẽ tenuit aliud extremũ:qꝛ nimis diſtinxit actiuũ a paſſiuo ponẽs actiuũ ſeꝑatũ:ꝛ ĩmãle. Phs aũt tenuit moduʒ mediũ:ponere ğ potẽtiã actiuã in materia ꝙ materia ſeipſaʒ moueat ad formã:ħ eſt incidere in errorem ꝑmoꝝ phãtiũ q totũ attribuebãt neceſſitati mãe negãtes cãʒ finalẽ.ꝛ ꝑ ↄñs cogebanť negare cauſaʒ agentẽ. Dicebat.n.empedocles: iđ dentes maxillares eẽ latos ad ↄterendũ cibos. anteriores acutos: ad ĩcidendũ.ſʒ caſu ſic accidit rõne mãe. totum.n. ħ attribuebat mãe. In hũc ğ errorẽ incidũt ponentes potentiã actiuã in mã:ꝙ mã ſeipſaʒ moueat ad formã.vel coopeť agẽti ad ħ ꝙ ĩ eã iducať forma. Nõ.n.mã coopať agẽti:ſed reſiſtit ꝛ ↄtra agit.eo ꝙ agens ꝛ patiens in principio ſunt ↄrĩa:in fine autẽʒ ſunt ſĩlia.ſʒ qñ iaʒ ſunt ſĩlia ꝛ qñ paſſuʒ iã plene cõuerſuʒ ẽ ad naturã agẽtis.tũc ceſſat actio ꝛ paſſio:ꝛ ceſſat motus. vt innuit phs in.i. de gñatiõe.nõ ğ ħ mõ debem⁹ ponere po^{am} actiuaʒ ĩ materia ne ĩcidamus ĩ errorẽ ꝑmoꝝ phãtiũ vel ne aliq̃ mõ ad illũ errorẽ declinem⁹. Naʒ nũc loquẽtes de po^a actiua ĩ mã.ꝛ ſi nõ oĩno ĩcidũt in errorẽ primoꝝ phãtium vt totũ attribuant materie.multũ tñ ad illũ errorẽ appropinquant. ❡ Rurſus nõ debem⁹ negare po-

> Cõ.lxiij. ſed clarius .viij. meta. ↄ.ix. ꝛ.xij.meta. ↄ.xiiij. ab eodẽ.

> Com.xviij.

> Hoc ipſe ẽt bene ꝓpẽdit in.ij.phĩ. ſum.n. ſcđs expoſitores latinorum.

> Lege a doctore iſto pro ijs oĩb⁹ ꝛ tota.q.diſt.xij. ſcđi ſniarum.

> Uide ſcđa de ꝑtib⁹ aialium in ꝓhemio.

> Non reſiſtit ꝛ ↄ agit mã:ſʒ cõpoſitũ hñs formaʒ ↄrĩã:huiuſmodi aũt mã eſt ꝑ ſe vel mã.i.ſubñ:vľ nõ ẽ ꝓpe reſiſtẽtia. i. de generatiõe. Tex.cõ.xxxviij.

tentiam actiuaꝫ a materia vt incidamus in errorē platonis dicentis ꝙ vnū mãle non trãſmutat aliđ ad gñationē:ſed ſunt agentia imãlia:vt idee ſeparate ex qbus eſt gñatio reꝝ. ℂ Sꝫ nos teneamus viaꝫ mediaꝫ diſtinguētes actiuū a paſſiuo: qđ faciendo fugiemus errorē primoꝝ phantiū: concedamꝰ aũt ꝙ vnū mãle tranſmutat aliud vt fugiamꝰ erroreꝫ platonis:ğ cū q̄ris vtrū potētia actiua ſit in mã. ſi intendis q̄rere vtrū res mãles agant:ꝯcedenda eſt propoſitio:ſed ſi intēdis ꝙ talis potētia ſit i mã: ꝙ mã ſeipſam moueat:ꝛ ꝙ cooperet̃ agenti: eſt oino neganda:vñ qꝛ propõ dicens vtrū potentia actiua ſit mã magis importat hunc ſenſuꝫ:ꝙ mã ſeipſam moueat:iđ ſimplr negãdū ē in mã poᵃᵐ actiuã eſſe.

Ad argumentum aũt in ꝫrium ꝙ tūc forma fieret ex nihilo dici põt ꝙ vt diximꝰ in ſoluendo. Hec rõ non ꝓbat poᵃᵐ actiuã eē in mã:qꝛ ꝯceſſa tali poᵃ adhuc reſtat talis dubitatio ꝙ in oi generatiõe fiat aliqđ ex nihilo:q̄rit ğ hec rõ ſibi hãc difficultatē ſolui: ſꝫ nõ ꝯcludit intētū. Propter qđ ſciēdū ꝙ nullū agēs zᵐ põt facere aliqđ ex nihilo. Nã opꝫ ꝙ ſicut vnuꝫ agens p̃ſupponit aliud: ita effectus vniꝰ agentis p̃ſupponat effectū alteriꝰ: ꝑꝑ qđ ſicut qđlibet agens ſcđm p̃ſupponit agēs primū:ita effectus cuiuſlibet agentis ſcđi preſupponit effectum agentis p̃mi: ſi ğ generatio terminaret̃ ad ipſaꝫ formã ꝑ ſe: tunc generans ꝓduceret aliquē effectū non receptū i alio effectu:ꝛ ita illđ gñans ꝓduceret formã de nihilo: ꝛ illud generãs eſſꝫ agens p̃ᵐ:qꝛ ſicut effectus eius non preſupponeret aliū effcm:ita illud agens nõ p̃ſupponeret aliud agens:facere ğ aliqđ ex nihilo eſt facere effectū nõ p̃ſupponētē aliū effcm: ille ğ qui īducit formã in mã non facit aliqđ ex nihilo: qꝛ nõ facit effcm nõ p̃ſupponentē aliū effcm:ꝛ hec eſt via ſup q̄ ſuſtētatꝰ ē phs:volēs.n.ſoluere.8.meta.ꝙ forma nõ fiat ex nihilo ait:ꝙ forma non fit ſed cõpoſitū:ſi ğ forma fieret ſm ſe:tūc fieret aliqđ ex nihilo: qꝛ fieret aliqđ nullo p̃ſuppoſito: vł fieret aliqs effectus non preſupponens aliū effectū in quo reciperet̃: ſed qꝛ non fit forma ſm ſe:ſed fit cõpoſitū.i.fit forma in mã:ideo nõ fit aliqđ ex nihilo: qꝛ fit aliquid nullo p̃ſuppoſito nec fit aliqs effectus non p̃ſupponens aliū effectū: accipiēdo ğ large fieri ſiue fiat ꝑ ſe vt cõpoſitū:ſiue fiat ꝑ accñs vt forma: dicamꝰ ꝙ q̄cqđ fit ꝑ ſcđa agentia:ꝛ quicqđ incipit eſſe ꝑ talia agentia cū prius non eēt hꝫ mãꝫ:nõ tñ eodē mõ: ſꝫ ꝯpoſitū hꝫ mãꝫ ex q̄ fit: forma ṽo hꝫ mãꝫ i qua fit. nullū ergo tale fit ex nihilo:ſed qđlibet tale p̃ſupponit mãꝫ ex qua fiat:vel materiam in qua fiat. Sed de hoc in queſtionibus noſtris de primo principio ꝛ de eſſe ꝛ eēntia diffuſius diximus. Laurētius.

T.cõ.iij.ꝛ.viij.

Et tu qui es phs debes ſcire ꝙ nõ ꝯuertunt̃ apud aliquē ſapiētē ichoatiuã formaꝝ ꝛ potētia actiua eiꝰ:mã.n.ē pura potētia:apud oēs:ſꝫ coaditinatiuã potiꝰ dic potētiã:ꝛ ſi aliq ſunt tales ſcriptum eſt Auicebrõ in lib. fontis vite. Auicē.i ſua ſufficientia. et L incomēſis cū eo. Poſtremo albertus nr̃:ſed ĳ differenter oēs. Inchoat apud Auicebronē mã formas nõ ſolū īferiores ſꝫ ſupiores vſq; ad deū excluſiue: qꝛ oia ꝑcipãt potētialitate vniigenea. Duo.n.vñ principia poſuit ꝛ ea oium:mãꝫ.ſ.ꝛ deū: ꝛ gloriatus eſt in hoc ſupra reliquos ſapiētes: ꝛ de eo tacēdū eſt: Aui. ꝛ L incomēſis neceſſitatē forme corpis reſpiciētes i ꝓductiõe formaꝝ reliquaꝝ poſuerũt eā baſim ꝛ originē eaꝝ: nõ ꝙ iſta ſit ille aut alio mõ ſicut neqꝫ q̄titas interminata ſm Auer. de Alberto aũt ſcimꝰ certe ꝙ ꝑ inchoatiuã nõ intelligit aliud q̄ꝫ radicalē atq; eſſentialē mãe potētiã q̃ reliq̃s potētias reſpectiuas ꝛ ꝓpinq̃s adunat: vt oēs linee in vno cētro alicuiꝰ circuli:hoc āt expſſe dixit i lib. de origie aīe. Et de ꝑipateticis i hoc ꝯſentiũt. primo de phiſico audit̃ Themiſtius:ꝛ Auer. in.d.d. quã poſuit agens nõ eē in cõpleta diſpõne ad agēdum niſi coadiuuet ipm mãe potētia. iſta āt potētia relata ad nūm quodãmõ ē mã:relata ad formã eſt quodãmõ forma: vñ nõ ē mir ſi aliqñ in phiſicis Albertus dedit occaſionē multis errãdi in poſitiõe ſua de iſto ichoatiuo:nõ igit̃ forma ē apud ipſuꝫ i mã:ſꝫ potētia ad formã q̃ eſt veluti ipſa vt dcm̃ ē. Et i debes ſcire cū toto hoc:iſtud eſſe inchoatiuã formaꝝ vł:ꝛ ſatis remotū: ꝓximū.n.ē aut forme ꝑcedētes aut diſpõnes vltimate ꝑuie ad formã: q̃ ſunt ēt ꝑiꝫ mãꝫ ꝑam formã ipſaꝫ dearticulantes: hęc.n.i.mãꝫ faciũt iſtius forme ſtramētū:hęc ṽo.ſ.formã eſſe receptibilē i ea. R õnalis aũt aia vel ichoatiuũ huiuſmodi caret quã plus habeat de ſpũ q̄ꝫ de ꝯditiõe corpis:vt aīt coſthe ben luce: vel ſi originari ꝛ ichoari dr̃:iſtud potius eſt in intelligentijs medijs q̃ ſunt veluti vmbre prime intelligētie:ꝛ hoc id multi ſapiētū dixere ꝛ ꝓpalat ab Alberto eodē lib. de origie aie:ꝛ in tractatu ſuo de intellectu ꝛ intelligibili:ꝛ ſupra libruꝫ cāꝫ iſaac. Hoc āt Plato ſub alijs verbis dicebat quuꝫ dixit: aias in comparibꝰ itellũs creari:ꝛ apud deos ſecũdos ſementē eſſe ipaꝝ:forte aũt ēt ꝙ põt dici in ideis propꝛijs in mũ hẽſe ſeu in dei altiſſimi itelligētia ꝛ voluntate:mõ ğ ē abſcoditus nobis:de quo rememoratus eſt algazel ꝛ moſes narbonēſis dictis q̃ dicit doctor addēda ſunt:aliter.n.pħoꝝ ſentētia nõ cõſtãt.

ℂ Queſtio. XIII.

Tertio querit̃ de mã ꝑ cõparatiõeꝫ ad intellꝫ nr̃ꝫ. Utrū poſſit intelligi ſine forma:ꝛ vĩ ꝙ ſic:qꝛ q̄cqđ põt ꝑ ſe ſignificari põt ꝑ ſe intelli:mã p̃t ꝑ ſe ſignificari qꝛ hꝫ per ſe nomen diſtinctuꝫ a forma:ergo poteſt intelligi ſine forma.

In contrarium ē:qꝛ ſic̃ res ſe hꝫ ad eē: ita ad cognoſci:qđ ğ nõ põt eē ſine alio nõ põt intelligi ſine alio: ſed mã nõ põt eſſe ſine forma:ergo nec intelligi.

Reſpondeo dđꝫ ꝙ Aug.iz. ꝯfeſ. vĩ tãgere tria de mã ꝑ q̃ poſſumꝰ arguere ꝙ mã nõ põt itelligi a nobis ꝑ ſe. Innuit.n. Aug. ꝙ mã de ſe ē qđ iforme:ꝛ qđ ꝓuatū actu: vñ ait.iz. ꝯfeſ. Suadebat ṽa rõ:ꝙ oēs formas q̄leſcūq; i reliq̃s formaꝝ oino detraherē ſi vellē prorſus iforme cogitare. ℂ Scđo dicit Aug. mãꝫ eē qđ idiſtictuꝫ: vñ ait in eodē.iz. ꝙ vbi nulla ſpēs nūq; ē h ꝛ illud: q̄ſi dicat ꝙ vbi nõ ē ſpēs nec forma:ibi nõ eſt diſtinctio:h ēt dicit phs in meta. ſua ꝙ i fundamēto nãc nihil eſt diſtinctū. ℂ 3ᵒ dicit Aug. mãꝫ de ſe eē ſine ordine:vñ ait in eodē.iz. ꝙ erat informis materies vbi ꝑꝑ nullã formaꝫ nullus erat ordo. ℂ Ex his āt tribꝰ poſſumꝰ tres rões colligere ꝛ formare ꝙ mã nõ intellr̃ niſi ꝑ analogiã ad formã:nã illđ qđ per ſe intelligit̃ opꝫ ꝙ ſit qđ i actu:qđ.n. ſubterfugit actū: ſubterfugit ꝙ poſſit ꝑ ſe intelli. Iđ oñdit phs in.9. meta.q̄diu ē qđ i poᵃ ē latēs:qñ aũt fit in actu tunc appet:ꝛ tūc ſcit̃: vt ꝙ q̄dratū ſint duo triãguli latet nos:qꝛ ē duo triãguli i potētia:ſed qñ ducit̃ linea ð angulo ad ãgulū actu ſecat̃ q̄dratū i duos ãgulos:ꝛ ſtatī appet ꝙ q̄dratū ſit duo triãguli: nūq; ğ aliqđ ē obm̃ itells niſi ſꝫ ꝙ ē qđ i actu:vel ſꝫ ꝙ cõparat̃ ad actū:ꝛ qꝛ mã de ſe nõ dicit aliquē actū: iđ ſm ſe nõ ē apta nata a nob itelli:ſꝫ ſi itellr̃ h ē ꝑ analogiã ad actū. Iſta āt ē ſnia pħi in phiſi.ğ dic̃ mãꝫ nõ eſſe itelligibilē niſi ꝑ analogiam ad formã:iſta ē.n. ſnia Aug.i.iz.ꝯfeſ.ğ vult mãꝫ de ſe eē nõ itelligibileꝫ: ꝛ nõ ſenſibilē. Nõ itelligibilē qdē:qꝛ nõ ē forma.i.qꝛ nõ ē actꝰ. Nõ ſenſibilē āt qꝛ nõ ē cõpoſita. ℂ Scđa via ad h idē ſumit̃ ex eo ꝙ mã de ſe dicit qđ nõ diſtictū:qđ.n.ꝑ ſe itellr̃:oꝫ ꝙ ꝑ ſe ſit qđ diſtictū:q̄ꝫdiu eñi aliqđ intellr̃ idiſtictū nõ intellr̃ ſꝫ ſe: iđ ſcire in vlī:ꝛ nõ ſcire i ꝓpĩa forma nõ ē ſcire ſꝫ ſe. Eſt.n. hoc gñalr̃ veꝝ ſiue h ꝯtigat ex modo ſciēdi nr̃o:ſiue ex

Primo metha.

tex.c.xvij.ex arabico.

Tex.c.xx.

Tex.cõ.lxix.

ipſa re ſcita: ꝙ q̄diu aliq̄d nō itelli͛r vt diſtictū nō i-
intelli͛r ſcḋm ſe: ⁊ q2 mā̄ dic̄ de ſe q̄d idiſtictū: iō mā̄ ſꝫ
ſe nō ē q̄d itelligibile. Dic̄ ḡ erit modus intelligēdi
mā̄ꝫ: itelligere. n. aliq̄d de ſe qḋ nō hꝫ actū: ſꝫ ē i poꝰ
ad actū: ꝓꝑ qḋ totꝰ ſuꝰ modꝰ intelligēdi ē ꝑ cōpatio-
nē ad actū: vel hic erit modꝰ intelligēdi mā̄ꝫ intelli
gere aliq̄d qḋ de ſe nō dicit q̄d diſtinctū: ſꝫ ē aptum
natū diſtīgui ꝑ formā: ꝓꝑ qḋ hn̄ dcm̄ ē ꝙ modꝰ itel-
ligēdi eā ē ꝑ cōparatione ad formā: ſꝫ ſi vis eā itelli͛re
ſꝫ ſe nō hēbit intellm̄ poſitiuū ſꝫ ꝓuatiuū: itellm̄. n.
poſitiuū hꝫ ipſe actꝰ. ḡ itellꝫ ꝓuatiuū hꝫ ꝙ de ſe ca-
ret actu: ꝓꝑ h̄ Aug. i2. cōfeſ. ubi ſignanter loq͛ ḋ co-
gnitiōe mā̄e dicēs: ꝙ humana cognitio conat̄ eā. i.
mā̄ꝫ cognoſcere vel noſcere ignorādo vel ignorare
noſcēdo: ignorata. n. cognitio vl̄ cognita ig̃ratio nō
dic̄ intellꝫ poſitiuū ſꝫ ꝓuatiuū. ❡ Tertia via ad h̄
idē ſumit̄ ex eo ꝙ mā̄ dic̄ q̄d ſine ordine: imagina-
mur. n. ꝙ nihil ꝑ ſe itelli͛r niſi qḋ ꝑ ſe hꝫ ordinē i p̄di
camēto. Nā ſi qḋ q̄d ē: eſt obm̄ intelli͛s vt dr̄ in 3°. de
aīa: ⁊ res ꝑ ſuā q̄ditatē ſunt in gn̄e: oꝫ ꝙ habeat ꝑ ſe
q̄ditatē ⁊ ꝑ ſe ordinē i p̄dicamēto: qḋ dr̄ ꝑ ſe eē obm̄
itelli͛s: ⁊ q2 mā̄ caret de ſe hōꝯ ordine: imo q2 de ſe ca-
ret oī ordie: vt v̄ba Aug. ſonāt nō poterit mā̄ ꝑ ſe eē
obm̄ intelli͛s nr̄i: h̄ ḡ mō intelligemꝰ mā̄m aliq̄d qḋ
de ſe nō dicit ordinē: ſꝫ ē apta nata ꝑ formā hr̄e or-
dinē. Et q2 mā̄ nec diſtinctiōem nec actū nec ordi-
nē de ſe dicit: iō eſt valde ꝓpe nihil: iō dicit cōmen
tator de ipſa mā̄ in. i. phiſi. ꝙ ē mediū inter ens ⁊ ni
hil: h̄ ēt mō loq͛ idē Aug. i. i2. cōfeſ. dicēs. duo q̄dē
feciſti dn̄e vnū ꝓpe te. vꝫ. angelicā nā̄ꝫ: aliḋ ꝓpe ni
hil. i. informē mā̄ꝫ. Aug. ēt i eodē libꝰ appellat mā̄ꝫ
pene nullā rē dicens: ꝙ de mā̄ q̄ pene nulla res erat
hec magnalia deus fecit q̄ filij hoīuꝫ mirarent̄: di-
camꝰ ḡ ꝙ q2 mā̄ de ſe nō dicit ordinē i p̄dicamento
nō ē ens actu: nec ē oīno nihil. Nā vt ait Aug. i dcō
i2. lꝫ mā̄ ſit prope nihil: non tn̄ eſt nihil: ḡ ſi nō ē ens
actu: nec eſt oīno nihil: ē ḡ mediuꝫ inter ens ⁊ nihil:
vel ḡ intelliget̄ ꝑ h̄ ꝙ hꝫ ꝓpinqtatē ad nihil: vel ex
eo ꝙ hꝫ ordinē ad ens: nō aūt ex eo ꝙ eſt ꝓpe nihil:
q2 tūc ipꝫ nihil eēt ꝑ ſe intelligibile: ḡ ex eo ꝙ habꝫ
ordinē ad ens: ſed mā̄ ex ſua informitate eſt prope
nihil. vn̄ Aug. i. i2. loquēs de mā̄ informi ait ꝙ erat
ꝓpe nihil: q2 informis erat: ḡ ꝑ ſe ⁊ ſcḋm ſuā informi
tatē: q2 ex h̄ ē ꝓpe nihil: mā̄ nō ē a nobis itelligibil̄:
ſcḋm aūt ꝙ hꝫ ordinē ad ens intelliget̄ a nob: ⁊ q2 h̄
hꝫ ꝑ analogiā ad formā: ergo non intelligitur a no-
bis niſi per analogiam ad formam.

9. lxxviij. lxxix.

Forte apō phiſi-
cū nō ēens actu.
Aliꝰ ē actus me
taphiſicꝰ. Idem
ſub alijs verbis
Scotus. xij. diſ.
ij. ⁊ Occhā̄ ꝓma
gīe ſue phice. ca.
xxxv. ⁊ xxxvi. al
bertus inter hos
mediūs i coctus:
dicit ꝙ in mā̄ eſt
eſſentialis q̄dā ⁊
perēnis reſpectꝰ
ad formā q̄ ſem-
per eā ꝯcomitat̄
⁊ pōt dici q̄ſi vna
forma rōnis i eo:
ꝑ hāc āt hꝫ ideaꝫ
⁊ forte ꝙ ſufficit
ad actuꝫ eiꝰ. Ad
hoc āt trahō qḋ
dicit Auer. i. de
nā orbis ꝙ mate
ria ſubſtantiet ꝑ
poſſe: habes igit̄
que non dicūtur
cōmuniter.

Ad argumentum

aūt in ꝯriū dōm ꝙ ꝑ ſe itelligi dupliciter ꝯtingit: vel q2 intelli͛r diſtinctū ab illo: vel q2 in-
telligit̄ nō intellecto illo: mā̄ aūt intelli͛r ꝑ ſe ꝑ cōpa
ratione ad formā: q2 intelli͛r eē q̄d diuiſuꝫ a forma.
ſic ⁊ propria paſſio intelli͛r ꝑ ſe ꝑ cōparationem ad
ſubm̄: q2 intelligitur per ſe q̄d diuiſuꝫ a ſubiecto: ſꝫ
mā̄ non intelligitur per ſe ꝑ cōparationē ad formā
ꝙ poſſit intelligi non intellecta forma: nec propria
paſſio intelligit̄ per ſe per cōparationē ad ſubm̄ ꝙ
poſſit intelligi nō intellecto ſubiecto: cū ergo dicit̄
ꝙ q̄cquid per ſe poteſt ſignificari: pōt ꝑ ſe intelligi:
verꝫ eſt ꝙ pōt ꝑ ſe intelligi eſſe diuiſuꝫ ab alio: ⁊ iō
ꝑ ſe pōt hr̄e nomen ꝓpriū: nō tn̄ oꝫ ꝙ q̄cq̄d pōt ꝑ ſe
ſignificari ⁊ q̄cq̄d hꝫ ꝑ ſe nomē ꝓpriū: ⁊ nomē aliḋ
qḋ poſſit intelligi nō intellecto alio. Nam acciñs hꝫ
ꝑ ſe nomen propriū: ⁊ nomen aliud a ſubſtantia: nō
tn̄ pōt per ſe intelligi nō intellcā ſubā. Qō. XIIII.

Quarto

circa hec corꝑalia quere-
bat̄ de forma: non de forā
ſubāli: ſed de forma accn̄tali. Erat. n. qō:
vtrū calor: vel aliq̄ accn̄talis forma itē-
dat̄: vel remittat̄ ſcḋm gradus in eēntia:
⁊ ſcḋm ſe vel ſꝫ gradus in eſſe: ⁊ ſcḋm diſpōnē ſubiecti.
Et vr̄ ꝙ ſcḋm gradus in eſſentia: ⁊ ſcḋm ſe: q2 ſi ſolū in-
tenderet̄ ſcḋm gradus in eē: tunc cū ipſum eſſe: ⁊ ipſa
diſpō ſubiecti nō ſit ipſa forma: ſed ſit aliud preter
formā: ſcḋm hoc non diceret̄ eſſe augmētata vel itē-
ſa forma: nō. n. augmētatur frumētum ex additiōe
ordei. Calor ḡ ipſe corꝑalis vel calor ſpūalis vt cha
ritas: q2 qḋ ꝓꝑ h̄ forte mouebat̄: nō augmētabit̄ ni
ſi ex additione charitatis: ſicut. n. illud qḋ nō ē cha
ritas: nō pōt augmentare charitateꝫ: ſic id qḋ non ē
frumētū nequaq̄ꝫ frumentū augebit. ❡ Pꝫ. ſi calor
augmētat̄ ex diſpōne ſubiecti: ḡ ipſa diſpō ſubiecti
pōt eſſe maior ⁊ minor: ⁊ intendit̄ ⁊ remittitur: vel
ergo hoc erit ſcḋm ſe: vel ſcḋm aliā diſpōnem ſubiecti:
ſi ſcḋm ſe cū hōꝯ diſpō ſit q̄dā forma ipſa forā ſꝫ ſe itē
dit̄ ⁊ remittit̄: ſi aūt ipſa diſpō itēdit̄ ⁊ remittitur ꝑ
aliā diſpōnē erit abire in ifinitū: qḋ eſt incōueniēs.

In ꝯtrariū

ē: q2 forme ſꝫ gradꝰ in eſſentia
ſūt ſic̄ numeri: ſic. n. i numeris
q̄libet vnitate addita vel remota variat̄ ſpēs: ita i
formis ſꝫ gradus eēntiales: q̄libet tali gradu addi-
to vel remoto variat̄ ſpēs: magis ḡ ⁊ minꝰ diuerſi-
ficāt ſpēꝫ: qḋ ē ꝯ phꝫ. calor igitur intēſus ⁊ remiſſus
nō eſt alterius ſpēi.

Reſpōdeo

dōꝫ ꝙ i formis iſtis corꝑalibꝰ: ⁊
maxīe i formis accn̄talibꝰ ḋ qbꝰ ē qḋ: poſſumꝰ aſſi-
gnare triplicē totalitatē. Unā q̄ntitatiuā: aliam ſcḋm
gradus in eē. Et tertiā ſꝫ gradꝰ i eēntia. Scḋꝫ autē
totalitatē q̄ntitatiuā itelligere poſſumꝰ augmētari
formā nō variādo ſpēꝫ vt ſi corpꝰ aliqḋ icipiat cale-
fieri: ⁊ ꝑꝰus calefiat vna ꝑs poſtea alia: q2 accidētia
iſta corꝑalia extēdunt̄ extēſiōe ſubiecti. ſcḋm totali-
tatē q̄ntitatiuā creſcit calor ſic iductꝰ i corꝑe: nec ꝓꝑ
tale augmētū variat ſpēꝫ: q2 ſemꝑ ē eiuſdē ſpēi. Nā
ſic̄ dicimꝰ ꝙ albedo ē mlt̄a: q2 ſuꝑficies mlt̄a: ſic di
cer̄ poſſumꝰ ꝙ calor ē multꝰ: q2 corpꝰ mlt̄ū. ❡ Rur
ſus itēdi remitti vl̄ augmētari diminui caloreꝫ vel
aliā forāꝫ accn̄talē n̄ mutata ſpē: ſꝫ gradꝰ i eē optie
poſſumꝰ itelli͛re. imo n̄ ſolū idē calor ſꝫ ſpēꝫ: ſꝫ ēt idē
ſꝫ numeꝝ pōt itēdi ⁊ remitti ſꝫ gradꝰ i eē. Imagina-
mur. n. ꝙ ſic̄ vtꝰ ſe hꝫ ad ager̄: ita forā ſe hꝫ ad eē: ſic̄
ḡ eadē vtꝰ ſꝫ numeꝝ pōt magis ⁊ minꝰ ager̄ ſꝫ ꝙ in-
uenit paſſū magis: ⁊ minꝰ diſpoſitū: ſic eadē forā ſꝫ
numeꝝ vt idē calor ſꝫ numeꝝ pōt dar̄ ꝑfectiꝰ ⁊ ipſe
ciꝰ eē ⁊ facer̄ cōpꝰ magis ⁊ minꝰ calꝫ ſꝫ ꝙ iuenit cor
pꝰ magis ⁊ minꝰ diſpoſitū: ſꝫ ſꝫ gradꝰ i eēntia ipoſſe
ē ꝙ forā eadē ſpē ſuſcipiat magis ⁊ minꝰ. Nam ſꝫ
eēntiā q̄libꝫ forā certificat̄ vt ſit illḋ qḋ ē. Un̄ aui.
i. i. meta. ſuē dic̄ ꝙ vnaq̄q̄ꝫ res i ſua nā̄ ſpecifica hꝫ
certitudinē ꝓpriā q̄ ē eiꝰ q̄ditas. q̄ ē illḋ qḋ ē: ⁊ nō eſt
aliḋ: ſic̄ albedo i ſua nā̄ hꝫ certitudinē q̄ ē albedo. ⁊
nō nigredo nec aliq̄d aliud ſcḋm ſuā q̄ditatē: ḡ ⁊ ſcḋm
gradꝰ eēntiales certificat̄ res vt ſit illḋ qḋ ē: certifi
catio āt ſemꝑ ꝯſiſtit i minimo: vn̄ ⁊ mēſura ſꝫ quā
certificamur de mēſurato: ſemꝑ oꝫ ꝙ ꝯſiſtat i mini
mo: iō dr̄ in. 8. meta. ꝙ oīa ſui gn̄is mēſurant̄ in eſſe
pūctali. In eē ḡ pūctali ⁊ i mimo cōſiſtit rō eēntial̄ ⁊ ex. cō x.
rei. Un̄ ⁊ res certificat̄ vt ſit id qḋ ē: q̄cūq̄ꝫ ḡ gradu
addito vl̄ r̄moto ſꝫ eēntiā iā nō remāebit res illud
qḋ eſt. Iō bene dicebat̄ in arguendo ꝙ ſcḋm hōꝯ gra-

duo forme ſunt ſicut nūeri: vt innuit phs in.8.meta.
q̄lbʒ tali gradu addito: vel remoto variatur ſpēs.
Formā igiẗ intēdiẗ ꝛ remittiẗ ſm ſubi diſpōnez:
ꝛ ſm gradus in eē. nō aūt ſm grad⁹ in eēntia. Sed
ſi dicimus ꝙ credimus bn̄ dcm̄. occurrit nobis dif
ficultas ꝙ ſit ꝓceſſus in īfinitū. Nā vt tangebatur
in arguēdo: ſi forma recipit magis ꝛ min⁹ ꝓꝑ diſpō
nē ſubiecti. opʒ ꝙ illa diſpoſitio ſubi ſuſcipiat ma
gis ꝛ min⁹. erit ḡ ꝓceſſus in īfinitū. Hanc aūt diffi
cultatē poſſum⁹ duplr̄ fugere. Oñdemus. n. ꝙ for
ma pōt ſuſcipere magis ꝛ minus: q2 diſpoſitio ſuſci
pit magl ꝛ min⁹: nec tn̄ ꝓꝑ hoc ibiẗ in īfinitū. Oſtē
demus ēt ꝙ forma pōt ſuſcipere magis ꝛ min⁹: da
to ꝙ forma illa ſm quā recipiẗ ꝛ ſm quā diſponiẗ
ſubm nō ſuſcipiat magis ꝛ min⁹. ¶ Prim⁹ modus
fugiēdi hō difficultatē ſic pʒ. dicamus. n. ꝙ rarū ſit
diſpoſitio ad formā calidi. erit ḡ magis ꝛ min⁹ cali
dū ſm ꝙ corp⁹ eſt magis ꝛ min⁹ rarū. erit eni ma
ior caliditas in igne q̄ȝ in aere: q2 eſt in eo maior ra
ritas: nō ibiẗ tn̄ ſm hūc modū in īfinitū: ſʒ magis ꝛ
min⁹ rarū erit ſm qualitatē mãe. Rarum. n. ꝛ den
ſuʒ vt recitat Simplici⁹ ſup ꝑdicamēta ꝛ allegat
auctem Jāblici. vno mō dicunt poſitionē. alio mō
dicūt q̄litates. Nā rarū ꝛ denſuʒ exñs in rebus ſʒ
ſubaʒ dic̄ q̄litatē: ſm ꝙ ignis in ſua ſuba eſt rarus.
Acquiſitū tn̄ extrinſec⁹ ſm figurā corporis: vt ſm
ꝙ dicimus ſpongiā vel pomicē rarā: q2 nō hʒ ptes
al. pōnē adinuicē coniunctas ſic dicit potētiam. Jmagina
mur eni ꝙ mã vere extēdiẗ per q̄ȝtitatē: ꝛ ſic exten
diẗ mã ſic extēdiẗ forma ſbalis de mã educta. iſta
aūt q̄ȝtitas mãe ſm quā extēdiẗ mã ꝛ forma ſubal̄
educta de mã: ē apta nata diſponi per q̄litatē: vt ꝑ
rarū ꝛ denſuʒ vt ex h̄ in ipſa ſuba rei ſit raritas: q2
occupat magnū locū: ꝛ ex h̄ ſit ibi dēſitas: q2 occu
pat minorē locū. illa ḡ diffinitio phi in ꝑdicamētis
de denſo ꝙ denſum eſt cui⁹ ptes ꝓpinq̄ iacent: pōt
referri ꝛ ad denſuʒ qd̄ dic̄ poſitionē. ꝛ ad dēſuʒ qd̄
dicit q̄litatē. Denſuʒ eni qd̄ dicit poſitionē reſpicit
ptes exteriores ſm rei figurā. Denſuʒ aūt qd̄ dicit
q̄litatē reſpicit ptes iteriores ſʒ rei ſubaʒ. ſpōgia ḡ
nō eſt denſa: q2 ptes ſue exteriores nō iacent ꝓpin
que: imo eſt diſtātia iter ptē ꝛ ptē: ꝛ recipiẗ corpus
ſubtile iter diſtātias ptiū. tale. n. rarū pōnē dic̄. ſed
denſitas in terra ꝛ in aq̄: ꝛ raritas in aere vel ī igne
nō dicūt pōnē ſʒ q̄litatē. ꝛ tn̄ adhuc h̄ ſaluare poſ
ſumus: ꝙ denſuʒ ſit cui⁹ ptes ꝓpinq̄ iacent. Nā tā
ta q̄ȝtitas mãe q̄ȝta eſt ſub vno pugillo terre: ſit po
ſtea ſub decē pugillis aque: ꝛ poſtea ſub cētū aeris.
ꝛ poſtea ſub mille pugillis ignis. cōſtat ḡ ꝙ partes
mãe: vel ptes q̄ȝtitatis mãe magl ꝓpinq̄ iacēt. i. nō
occupāt tātū ſpatiū q̄ȝtū qn̄ ſūt ſub vno pugillo ter
re. vel q̄ȝtū qn̄ ſūt ſub decē aq̄ vl' ſub centū aeris: vl'
ſub mille ignis: qd̄ nō ſic intelligēduʒ eſt ꝙ ſint ibi
aliq̄ vacuitates intercepte: ſic̄ itelligebat democri
tus ponēs corpora īdiuiſibilia cū vacuitatib⁹ cōpo
nere oē corp⁹: ſʒ in nã q̄ȝtitatis extēdētis mãm: eſt
vt poſſit diſponi ꝑ q̄litatē vt occupet paruū locū: ꝛ
tunc dr̄ illud corpus denſuʒ. vel vt occupet magnū
ꝛ tūc dr̄ raꝝ. Et ſi queras vn̄ accidat rarū ꝛ denſuʒ
dicem⁹ ꝙ rarū ꝛ dēſuʒ in eltis ſequunẗ formas ele
mentales: q2 elta magis formalia ſunt magis rara.
magis aūt mãlia ſunt magis denſa. Un⁹ ḡ modus
exponēdi illō vbū ꝙ gnãns q̄ȝm dat de forma tātū
dat de loco: pōt eē talis: q2 elemētū gnãtuʒ q̄ȝtū hʒ
plus de forma. i. q̄ȝto ē formali⁹: tāto plus hʒ de lo
co. i. tāto eſt rarius: ꝛ tāto occupat maiorē locū. pōt
ergo intendi in mã ꝛ remitti raritas ꝛ denſitas: ꝛ nō
ꝙ eaẗ ī īfinitū: ſʒ q2 ptes mãe alr̄ ꝛ alr̄ diſponunẗ.
Eſt. n. vt dicebaẗ in nã mãe exñtis ſub q̄ȝtitate ꝙ
poſſit magis ꝛ min⁹ extēdi: ꝛ ex h̄ poſſit ſuſcipe ra
ritatē: ꝛ dēſitatē: ꝛ q2 in mã pōt itēdi ꝛ remitti rari
tas ꝛ dēſitas: ex h̄ poterūt ī mã itēdi ꝛ remitti alie
ꝛ alie q̄litates: vt in mã rariori intēdiẗ calitas. ꝛ in
dēſiori frigiditas. Sʒ ſic dicēdo videmur q̄ſi ꝯdi
cere ſenſui. dr̄e. n. videmur ꝙ idē eltuʒ ſit cali⁹: q2
rari⁹. vr̄ ḡ ex h̄ ꝙ mã ſuſcipiat caliditatē: q2 ſuſcipi
at raritatē. totū aūt vr̄ eē ꝯrio. calm. n. non calefac̄:
q2 rarefacit: ſʒ magl ecōtrario. ¶ Propter qd̄ ſciē
duʒ ꝙ mã ſil' tēpore calefit ꝛ rarefit: attn̄ raritas ꝛ
denſitas ſunt dr̄ie mãles. caliditas ꝛ frigiditas ſūt
magis formales: ideo lʒ in mã inducaẗ ſil' caliditas ꝛ
raritas: attn̄ de ordine iſtarū q̄litatū eſt alr̄ loquē
dū: vt ꝯparanẗ ad mãʒ ꝛ alr̄ vt ꝯparanẗ ad agens.
Nā vt ꝯparanẗ ad mãʒ: q2 raritas ē magl dr̄ia mã
lis. dicem⁹ ꝙ mã ꝑus rarefit q̄ȝ calefiat: ſʒ vt magl
ꝯparanẗ ad agēs: ꝛ q2 agēs magis agit ꝑ dr̄iam for
malē: dicem⁹ ꝙ agēs inducit in mãʒ caliditatē ꝑus
q̄ȝ raritatē. ¶ Sed adhuc itellc̄s hoīs nō gēſcit. dic̄
eni qs: ꝙ lʒ verū ſit de raro ꝛ calido: q2 rari⁹ eſt cali
dius. nō tn̄ veꝝ eſt de dēſo ꝛ frigido: q2 terra ē den
ſior aq̄. frigiditas tn̄ eſt eſſentialior qualitas aque
q̄ȝ terre. Ad qd̄ dr̄e poſſum⁹ ꝙ ceterl parib⁹ dēſi⁹ ē
frigidi⁹. aq̄. n. calefacta rarior ē: ꝛ īfrigidata dēſior
Jn diuerſis aūt eltis ſʒ formā: eo ꝙ tales q̄litates
ſequunẗ formas eltoꝝ: poſſet ꝯtingere ꝙ denſi⁹ nō
eēt frigidi⁹. ceteris tn̄ parib⁹: vt apꝑʒ in eodē elto:
ſm formā dēſiora frigidiora ſunt. Dicam⁹ ḡ ꝙ vn⁹
modus ſaluādi intēſionē ꝛ remiſſionē abſq3 eo ꝙ
eaẗ in īfinitū ē iſte: q2 q̄litates ſcōe reducenẗ ī q̄li
tates ꝑmas: vt ex eo ꝙ alr̄ ꝛ alr̄ diſponiẗ res ſm ca
lidū ꝛ frigidū itēdeẗ vel remitteẗ in calore vel in
ſapore: q̄ ſūt q̄litates mãles ſcōe. Rurſus q̄litates
ꝑmas formales reducemus in mãles: vt ideo elta
qb⁹ per ſe ꝯpetunt q̄litates ꝑme intēdunẗ ꝛ remit
tunẗ in caliditate ꝛ frigiditate q̄ ſūt dr̄ie magl for
males: q2 intēdunẗ ꝛ remittunẗ in raritate ꝛ dēſi
tate: q̄ ſunt dr̄ie magl mãles. hō āt q̄litates mãles:
vt raꝝ ꝛ dēſuʒ nō reducunẗ ī alias q̄litates: ſʒ ime
diate reducem⁹ eas in ptes q̄ȝtitatiuas mãe. dice
mus. n. ꝙ ī nã taliū ptiū ē ꝙ ꝑ agēs poſſint cōſtrigi
ꝛ extēdi: ꝛ ſm ꝙ magis ꝯſtringunẗ ſic intēdiẗ dēſi
tas. ꝓut āt extēdunẗ raritas. ¶ Scōa via ad oſtē
dendū quō poſſit itēdi ꝛ remitti aliq̄ forma abſq3
eo ꝙ ſit ꝓceſſus ī īfinitū de leui pʒ: ſaluabim⁹. n. ꝙ
calm poſſit ſuſcipe magl ꝛ min⁹. dato ꝙ nulla alia
forma ſuſcipet magl ꝛ min⁹. dicem⁹. n. ꝙ calm pōt
inherere mãe mediāte duplici q̄litate vt mediāte
ſicco ꝛ hūido. q̄rū q̄litatū vna magl diſponit mãʒ
ad ſuſceptionē cali q̄ȝ alia. Nā ſiccitas magl diſpo
nit mãm ad ſuſceptionē cali: q̄ȝ hūiditas. dato ḡ ꝙ
nec ſiccitas nec hūiditas ſuſcipet magl ꝛ min⁹: poſ
ſet caliditas ſuſcipere magis ꝛ minus: vt in mate
ria ſicca eſſet calor intenſior. in humida remiſſior.
¶ Poſſet etiam dici ꝛ tertius modus intenſionis
ꝛ remiſſionis: ſʒ breuitatis gratia dimittatur. pʒ er
go ꝙ forme accidētales ſuſcipiūt magis ꝛ minus.
Nam hoc non eſt ſm eſſentiam ſm quā certifican
tur: vt ſint id qd̄ ſunt: ſʒ ſm eē qd̄ habēt in ſubiecto
vt dr̄ie mãles: rarū ꝛ dēſuʒ itēdunẗ ꝛ remittunẗ ſʒ
eſſe qd̄ habent in partibus quātitatis materie dif

Uide. viij. phyc. ꝯ xxxij. iij. ccli. xxij.

ferentie autẽ formales p̄me vt calidum ⁊ frigidū intẽduntur ⁊ remittunt̄ ſm eſſe qḋ habent in qualitatibus materialibus. Intẽſo aũt vel remiſſo calido vel frigido que ſunt qualitates prime actiue poterunt intendi ⁊ remitti ſiccitas ⁊ humiditas q̄ ſunt qualitates prime paſſiue. qualitates autē ſecunde poterunt intendi ⁊ remitti ſm eſſe quod habent in qualitatibus primis.

Ad primum aũt dicendū: ꝙ formā aliquã vt calorem intendi vel remitti vel augmẽtari hoc eſt ipm̄ perfici vel meliorari. eſt aũt aliqd meli⁹ ⁊ perfectius ex eo ꝙ eſt cõiunctū alijs a ſe: vt ſubſtãtia eſt melior ⁊ perfectior ex eo ꝙ eſt coniuncta proprietatibus: licet ꝓprietates ſint alie a ſubſtãtia. ſic etiã forma eſt melior ⁊ perfectior que eſt cõiuncta perfectiori eſſe. licet ipm̄ eſſe non ſit ipſa forma. ¶ Ad ſcḋam autē patet ſolutio per iam dicta. Laurentius.

Nota vbi de ſuſceptiõe magis ⁊ minus in qualitatib⁹ agit doctor: ꝙ ſũt qui ita diſtinguũt: qualitatẽ ſuſcipe magis ⁊ min⁹ dupl'r pōt intelligi: aut in abſtracto aut in ↄcreto. p̄ mō eſt falſū ſcḋo mō eſt verũ: ſ; mẽtiunt̄. p̄ q: ſic nõ verificat̄ q̄litatẽ ſuſcipere ⁊c. ſ; quale. ſcḋo q: aut cõcretũ ſuſcipit rõne q̄litat̄ ⁊ ſic ipſa magis hoc ſuſcipit ex ſe ⁊ ꝓpria rõne: aut rõne cõnotati: ⁊ tũc ſba reciperet mag̃ ⁊ min⁹ ↄ̄ ph̄ȳ. Tertio q: q̄litas h; ↄ̄riũ. cur ḡ nõ pōt miſceri cũ ſuo ↄ̄rio. tũc. n. manifeſtũ eſt ꝙ h; remiſſ: hoc voluit Auerrois nõ ſolũ in q̄litatib⁹ ſ; in formis imperfectis ſbalib⁹: vt p; in. iij. celi. ↄ̄m̄. vj. ⁊ ob hoc rſo. q̄titas. ſba. nõ ſuſcipiunt magis ⁊ min⁹: etenĩ quũ in indiuiſibili cõſiſtant: nec miſceri ẽt adiuuicẽ poſſunt: vñ forte hoc amplı⁹ per rõnẽ nõ habuiſti. lege aũt ⁊ de hīs Auerroim. iiij. ph̄ȳ. ↄ̄m̄. lxxxiij. v. ph̄ȳ. frequẽter qcq̄d dicat. iij. de aĩa. in ↄ̄m̄. iiij. ꝙ fo2a media eſſentialr̄ ab extremis differat. nõ. n. intell'r et cõiter exponit̄: ſ; in alijs dicit̄ hoc: ⁊ qḋ habet in p̄ñtis. ſ; ⁊ ipſa ſubiecta recipiũt incremẽta vt candidũ: intell'r ſolũ quo ad denominationẽ. nõ ſm eſſe ad bonũ ſenſū: atq; ita accipiẽda ſunt q̄ ex. ij. topi. accipiunt̄ ca. xxviij. ⁊. xxix. De raritate ẽt ⁊ dẽſitate: q: nio q̄litates mõ poſitiões dicunt̄: vt hoc cõcordet̄ dic vt plus ꝙ vt dicit̄ ↄpoñẽ partiũ per reſpectũ ad locū ſũt põnes. Alio mõ cõparant̄ ad formã quã hñt ꝑ gn̄ãm ⁊ ſũt q̄litates. Ad (vt alij) ꝙ in ſimplicib⁹ ſunt q̄litates: i mixtis magis dicit̄ cõpoſitionẽ: ego ſiue in hoc ſiue in illo affirmo ⁊ q̄litates ⁊ ↄpoſitiões ſi ad diuerſa p̄ncipia referant̄. de hīs igit̄ habes n Gilberto porretano ab Auerroi. vij. ph̄ȳ. ↄ̄. xj. ⁊. xv. ⁊. ij. ð gen̄. ⁊. c. viij. ⁊ in p̄ñtia: ⁊ in p̄ meta. ⁊ alibi vide p̄te. Q̃ō. XV.

Quinto circa hec corporalia querebatur de ipſo compoſito. ⁊ erat q̄ſtio de re ſacra. vz. de eccleſia. vtrum eccleſia in qua eſſet occiſus martyr: ſicut fuit occiſus beatus Thomas ꝓpter talem ſanguinis effuſionẽ eſſet recõcilianda. ⁊ videt̄ ꝙ non: q: eccleſia nõ eſt reconciliãda: niſi q: eſt polluta: ſ; ſanguis ſanctus cuiuſmodi eſt ſanguis martyrũ eccleſiā non polluit: ſ; ornat. ergo ꝓpter talem ſanguinẽ non eſt reconcilianda.

In contrarium eſt: q: in de ↄſecratione diſtinctione prima dicit̄. ꝙ ꝓpter ſanguinẽ effuſum eſt eccleſia reconciliãda. ibi aũt nõ diſtinguit̄ iter ſanguinẽ ⁊ ſanguinem. ḡ q̄liſcũq; fuerit ſanguis effuſus ſemꝑ eſt reconcilianda eccl'ia. ¶ P̄. ſanguis martyrū eſt ſanguis inocẽs. ḡ magis delinquit effundẽs talem ſanguinẽ: ⁊ per ↄ̄ñs eccl'ia eſt magis recõcilianda.

Reſpõdeo dicẽdum ꝙ hãc q̄ōnẽ mouet Ugo in tractatu de ↄſecratiõe diſtinctione p̄ª. ⁊ ſp̄ãliter mouet eã de beato Thoma: ⁊ adheret huic parti ꝙ eccl'ia vbi occiſus eſt ſcũs ſit recõciliãda. addit tñ ꝙ loc⁹ ille vbi eſt effuſus ſanguis martyrũ nõ eſt recõciliãdus: imo trãſeũdus ⁊ cooperiendus: ſ; reliq̃ eccl'ia tota eſt recõciliãda. Uidet̄ ãt hec poſitio multũ aliena: q: ſi ꝓpter effuſionẽ ſanguinis eſt eccl'ia recõcilianda. ḡ illa pars eccleſie vbi eſt ſanguis effuſus eſt magis recõciliãda q̃ alie ptes. ¶ Propter qḋ ſciendũ ꝙ in effuſione ſanguis duo ſunt: q: ẽſt ibi actio ⁊ paſſio martyris: vt idẽ Ugo notat: ⁊ licz paſſio martyris ſit deo grata ⁊ accepta. actio tñ ꝑſecutoris eſt deo diſplicens ⁊ odioſa: imo magis videt̄ eẽ per ſe: ꝙ actio ꝑſecutoris diſpliceat q̃ ꝙ paſſio martyris placeat. Nā actio perſecutoris eſt diſplicens formalr̄: q: eſt formalr̄ mala. paſſio martyris eſt placens mãliter inq̃tū martyr bene vtit̄ malo. qḋ aũt eſt formalr̄ tale: eſt magis tale: q̃ qḋ eſt mãliter. polluta eſt ḡ eccleſia: ⁊ ſi nõ rõne paſſionis martyris q̄ bñ vtit̄ malo. rõe tñ actiõis ꝑſecutoris qui agit actionẽ per ſe malã polluta eſt. ponam⁹ ḡ ꝙ aliq̄s occideret̄ ĩ eccleſia: ita tñ ꝙ tot⁹ ſanguis ei⁹ reciperet̄ in veſtimentis ſuis: vt nulla gutta ſanguis remãeret in eccl'ia. vel puta ſi occideret̄ aliq̄s in eccl'ia per ſuſpendiũ ſine effuſione ſanguis: cõſtat ꝙ talis eccl'ia reconcilianda eẽt: ⁊ diceret̄ eccl'ia polluta ꝑ iniuriã factã eccl'ie: q: eẽt in ea homicidiũ ꝑpetratũ. ſic in ꝓpoſito q: facta eſt iniuria eccl'ie eo ꝙ effuſus ſit ibi ſanguis inoxius diceret̄ illa eccl'ia polluta ꝓpter tãtũ ſcelus ibi cõmiſſū: per ↄ̄ñs recõciliãda erit.

Quod vero addebat̄ de loco in q̊ cecidit ſanguis martyris ꝙ locus ille deberet tranſiri ⁊ cooperiri. credim⁹ bñ dicm̄ eẽ. imaginamur aũt ꝙ dū effundit̄ ſanguis martyris ꝑ ſcelus in eccl'ia cõmiſſū. tota eccl'ia eſt polluta. ⁊ loc⁹ ille ĩ q̊ cadit hͦ ſanguis dū ſãguis cadebat anteqũ attingeret locũ illũ hͦ locus pollutus erat. ſed poſtea per cõtactũ ſanguinis ſancti fit loc⁹ ille decorat⁹: ⁊ iõ tãq̃ ſcũs loc⁹ eſt cooperiẽdus ⁊ venerãdus nec ĩdiget recõciliatiõe. ꝑ effuſionẽ ḡ ſãguis ⁊ ꝑſecutoris actionẽ ñ ꝑ paſſionẽ ẽ eccl'ia recõciliãda.

Ad argumentum ãt ĩ ↄ̄riū p; ſolo: q: eccl'ia polluta ẽ: q: effundit̄ ibi ſanguis martyris: nõ ꝓpter martyris paſſionẽ: ſ; ꝓpter perſecutoris actionem.

Poſtea querebat̄ de creatura ↄpoſita ex corꝑali ⁊ ſp̄ũali ſba. videlicz de hoĩe de quo q̄rebat̄ dupl'r. q̃tũ ad eẽ nãe. ⁊ q̃tũ ad eẽ grẽ. Hõ ẽt q̃tum ad eẽ nãe pt ↄſiderari q̄drupl'r. vz. q̃tũ ad totũ ↄpoſitũ. ⁊ quantũ ad aĩam que eſt pars formalis ↄpoſiti. ⁊ quãtũ ad potẽtias q̄ hñt eẽ in aĩa. ⁊ quãtũ ad actiões q̄ egrediunt̄ a potẽtijs aĩe. ⁊ quãtũ ad oĩa hec fiebãt q̄ōnes de hoĩe. Nã duo q̄rebãtur de ipſo ↄpoſito. vnũ de aĩa. q̄tuor de potẽtijs. ⁊ q̄nq; de actionib⁹. Circa ipm̄ totũ hoĩez ſiue circa ipm̄ ↄiunctũ q̄rebant̄ duo. vnũ in gn̄ãli. vtrũ vita hoĩs poſſet perpetuari. ⁊ aliud in ſpeciali de beato Ambroſio. vtrū btũs Ambroſius interfuerit exequijs beati Martini. Queſtio. XVI.

Ad primum ſic ꝓcedit̄. Uidet̄ ꝙ vita hũana poſſit perpetuari nãliter: q: ſi neceſſe eſt hominẽ corrũpi h̄ ẽ q: calor nãlis cõſumit humidũ. Si ḡ ꝓbare poterimus ꝙ impoſſibile ſit ꝙ hͦ calor ↄſumat hũidū. ꝓbatũ erit q: vita hoĩs ꝑpetuari poſſit. ꝙ aũt illud ſit ĩpoſſibile p; q: agẽs ⁊ patiẽs debẽt eſſe diſtincta loco ⁊ ſubõ: ſ; calor nõ eſt diſtinct⁹ loco ⁊ ſubõ ab humido: imo tanq̃ in ſubõ fundat̄ in humido: ad hoc idẽ fac̃ q:

accidens nō agit in ꝓprium ſubiectum.

In contrarium eſt phs in de lōgitudine ⁊ de breuitate vite. vult eni ibi ꝙ aialia trāſlata de loco ad locū pnt eſſe durabiliora:ſʒ nō ꝑpetua. vbi manifeſte innuit ꝙ vita aialis: ⁊ per ꝯñs hois licʒ poſſit ꝓlongari:nō tñ pōt perpetuari.

Reſpondeo dōʒ:ꝙ in hoie ⁊ in quolibʒ aiali eſt ꝯſumptio ⁊ reſtauratio.ꝯſumptio ꝑ actionē calidi. ⁊ reſtauratio per acceptionē nutrimenti. Si eni nō eſſet ibi ꝯſumptio poſſet corrūpi aial ab agente exteriori:ſʒ a pugna quā hēret in ſeipſo vt videt̄ non eſſet neceſſe ipm corrūpi. Rurſus ſi poſſet tale reſtaurari quale eſt illud qđ deperdit̄ poſſet ſemꝑ perpetuari vita aialis.ſʒ his duob⁹ cōcurrentib⁹:qꝛ eſt ibi cōtinua deperditio. ⁊ illud qđ reſtaurat̄ per alimentū nō eſt ita purū ſic̄ illud qđ deperdit̄:iō neceſſe eſt aial corrūpi. Nam ſiqs acciperet de vino qđ eēt in dolio: ⁊ reſtauraret̄ ibi de aqua ad vltimū oporteret ꝙ eēt vinū ita aquoſuʒ ꝙ eēt ibi corruptio vini:ſʒ ſi reſtauraret̄ ibi ita puruʒ vinū ſic̄ illud qđ inde extrahit̄ poſſet ſemꝑ perpetuari hꝫ doliuʒ vini.ſic qꝛ qđ deperditur in aiali eſt magis purū ꝙ̄ illud qđ reſtauratur ad vltimū eſt caro ita īpura ꝙ nō pōt facere carnis opus:iō neceſſe eſt aial corrūpi. Duo ergo volumus declarare. Primū eſt ꝙ eſt ibi ꝯtinua cōſumptio per actionē calidi. Scđʒ eſt ꝙ id qđ deperdit̄ eſt magis purū ꝙ̄ illđ qđ reſtaurat̄ ꝑꝑ ſumptionē alimēti. ¶ Propter pᵐ ſciendū ꝙ actionē calidi in humidū dupl'r poſſumus intelligere. Uno mō per ſe. Alio mō per accñs: vt ē hꝫ actio per ſe eſt diſtincta ſubo: vt ē per accñs nō eſt diſtincta. Incōueniēs eſt eni in reb⁹ corporalib⁹ idem per ſe agere in ſeipm.nō eſt aūt incōueniēs ideʒ agere in ſeipm per accñs:per ſe eni pōt eſſe talis actio: ⁊ pōt eſſe diſtincta ſubo:qꝛ in ipſo humido ſūt aliq̄ partes magis rare: ⁊ magis paſſibiles.alique aūt magis denſe: ⁊ min⁹ paſſibiles. Hoc ḡ modo pōt ibi eē actio per ſe:qꝛ ptes min⁹ paſſibiles agunt in ptes magis paſſibiles. ⁊ iſto mō ē ibi ꝯſumptio ⁊ deperditio. Dato tñ ꝙ omnes partes eēnt ſimiles:adhuc per accñs calidū ageret in ꝓpriuʒ ſubm: vt in humidū ⁊ deſiccaret ipm:qđ faciendo deſtrueret̄ vita aialis qđ videre nō eſt difficile. Nā qui videt quō aq̄ calefacta ſeipſam infrigidat. ⁊ quō graue ſeipm deorſuʒ mouet: videre pōt quō calidū ſeipm deſiccat. poſito eniʒ ꝙ aq̄ calefacta nec ab aere exteriori:nec ab aliq̄ alio agente infrigidaret̄:ſeipſa nālr rediret frigida: ⁊ ipſa ſeipſaʒ per accñs infrigidaret. Imaginamur eni ꝙ mā ſubiecta lxxx cū forma ſm phm in pᵒ phy. eſt cā oium accñtiuʒ q̄ fiunt in ea. Eo eni ipſo ꝙ in aqua eſt talis forma:opʒ ꝙ ab aq̄ aliqua fluant accñtia cōpetentia ſue forme. Q̄ntūcūqꝫ ergo aqua ſit calefacta exquo in aqua remanet forma aq̄. opʒ ꝙ ab hꝫ forma ſemꝑ fluat frigiditas q̄ eſt q̄litas cōpetens illi forme.aq̄ eni calefacta per ſe īfrigidat̄ a generante ſic̄ graue per ſe mouet̄ a gnāte. eo eni ipſo ꝙ generans dedit talē formā ipſi graui:ad quā formā ſeq̄tur tale accñs:qđ eſt moueri deorſuʒ: dr̄ graue moueri a gnānte. Graue eniʒ anteq̄ʒ eſſet gnātum graue: erat in potētia eſſentiali ad h̄ ꝙ moueret̄ deorſuʒ:ſʒ poſtq̄ʒ iam eſt factū actu graue q̄ntum eſt de ſe ſemꝑ eſt deorſuʒ. ⁊ ſi nō ē ſemper deorſum hoc eſt qꝛ eſt aliqđ ꝓhibēs. in potētia ḡ accidētali eſt graue vt ſit deorſuʒ: nec indiget alio tranſmutante ad h̄ ꝙ moueat̄ deorſum. Sʒ mouet ſeipm deorſum per accñs. per ſe aūt mouet̄ a gnānte qui dedit ſibi talem formā ad quā ſeq̄tur talis motus. Sed ſicut motus deorſum eſt aliqđ ꝯñs formā grauis. iō dicit̄ graue ab eo moueri deorſuʒ per ſe a quo habuit formā grauis. ſic frigiditas eſt q̄litas ꝯñs formā aque. aq̄ ḡ ab eo mouet̄ ad frigiditatē per ſe a quo habuit formā aque. ſeipſa aūt mouetur ad frigiditatē per accidens. Hoc ergo modo aqua facit ſeipaʒ frigidā:qꝛ a natura aque ſemꝑ fluit frigiditas:que fluēs expellit caliditatē in aqua inductā. ⁊ ſicut a forma aque nāliter fluit frigiditas ſic a calido ī quo conſiſtit vita habet fluere ſiccitas. ſicut eni mā ſub forma calidi non eſt ꝓprie mā forme aque:ſed materia ſub forma frigidi:ideo ab aqua nāliter fluit frigiditas. Sic qꝛ calidi eſt magis ꝓpria materia ſiccum ꝙ̄ humiduʒ nāliter a calido fluit ſiccitas. Hoc ergo modo calor nālis corrumpit ſeipſum per accidens:qꝛ ab eo fluit ſiccitas: ꝓpter qđ facit ſuum ſubm ſiccum:qđ faciendo nō poteſt durare vlterius vita. deſinente autē vita: deſinit ibi eē nālis calor. Unde aūt habeat calor nālis ꝙ ab eo nāliter fluat ſiccitas: vtrū hoc habeat qꝛ participet cuʒ calore ignis: vel vnde hoc ei contingit non eſt preſentis ſpeculationis declarare. Uiſo quomō in animali eſt continua deperditio: ⁊ quomodo eſt ibi cōtinua deſiccatio. reſtat oſtēdere quomodo id qđ reſtaurat̄ per alimentuʒ non ſit ita purum ſicut id qđ deperditur. ¶ Propter qđ ſciendū ꝙ naturalia ſibi determinant ꝓprium locuʒ generationis: vt vinū determinat ſibi vētrem vitis. extra vitem non generatur vinum purū. ex aqua enim poſſet generari vinum dupl'r. purum ⁊ non purum. Purū quidem ſi proijceretur aqua ad pedem vitis: tunc illa aqua attracta a vite ⁊ digeſta in ventre vitis poſſet cōuerti in purum vinuʒ. Sed ſi ex aqua generaretur vinū non purum. ſed poſtq̄ʒ eſſet expreſſum vinum a vite in hꝫ vino apponeretur aqua. conſtat aūt ꝙ tantū poſſet apponi de aqua ꝙ ad vltimū corrumperetur vinum. Nam ſi vinū eſſet forte ⁊ poſſet accipi de illo vino ⁊ apponi ibidē aq̄: tunc vinum ꝓpter fortitudinem ſuam cōuerteret aquā ad ſe:ſʒ non eſſet vinuʒ purum. ⁊ ſi adhuc apponeretur. adhuc poſſet ꝯuertere eam ad ſe:ſed eſſet minus puruʒ: ⁊ ad vltimū tantū poſſet fieri impuruʒ ꝙ nō remaneret ibi forma vini. Sic ⁊ in propoſito pura caro humana generatur in loco matricis: extra matricē autē per alimentum non generatur caro pura. in animali ergo per actionem calidi deperditur humidū ⁊ purum ⁊ reſtaurat̄ minus purum. Ad vltimuʒ autē eſt ibi tanta impuritas ꝙ non poteſt carnis facere opus: propter qđ neceſſe eſt corrumpi animal. ¶ Argumenta autem ſoluta ſunt per iaʒ dicta.

Queſtio XVII.

Secundo querit̄ ſpecialiter de ſancto Ambroſio. Utruʒ ipſe interfuerit exequijs beati Martini. ⁊ videtur ꝙ ſic: quia legitur ibi fuiſſe.

In contrarium eſt: quia tūc beatus Ambroſius erat Mediolani ⁊ celebrabat miſſam. ſi ergo īterfuiſſet exequijs beati Martini fuiſſet ſimul ⁊ ſemel in duobus locis.

Reſpondeo dōm: ꝙ vnū corpus per vnā ⁊ eandem q̄ntitatem non pōt eſſe niſi in vno loco tm̄: qđ triplici via poſſumus declarare. Prima via ſumitur ex eo ꝙ quātitas corporis includit̄ ⁊ cōprehenditur a loco. Scđa ex eo ꝙ adequat̄ loco. Tertia ex eo ꝙ corpus per q̄ntitatē determinatur ad locū. ¶ Prima via ſic patet. Dicemus enim ꝙ q̄ntitas corporis clauditur īfra terminos loci: ſicut natura rei clauditur infra principia diffinitiua: ſicut ergo extra principia diffinitiua nihil eſt de natura rei. ſic extra locum in quo eſt res nihil eſt de quātitate rei: ſed ſi vna res eſſet ſimul in duobus locis oporteret ꝙ ext̄ locū eēt de q̄ntitate rei qđ eſt ꝯ ꝓprietatē loci. Eſt tñ in hac rōne diligēter aduertēdū ꝙ ipſa ꝯcludit itētū nō ꝑ oēʒ modū: ſʒ q̄ntū ſpectat ad ꝓpo-

Hos modos debilitat Scot⁹ x. d. iij. ß vidim⁹ ꝙ diſtinctio ꝑ q. p̄ma.

ſitū.nā includi in loco hoc non eſt ſube vt ſuba:ſʒ hoc eſt ipſius q̄titatis.ſi aūt eſt ſube h̄ eſt per q̄titatē.ꝙ ḡ ſuba q̄ per q̄titatē eſt apta nata includi loco ꝙ hȷ̄ ſuba p illā eandē q̄titatē nō icludaꝛ̄ loco ſit ſimul ꝛ ſemel in diuerſis locis hoc eſt ipoſſibile.Ex hoc autē appet q̄re q̄titas corporis xp̄i pōt eſſe ſimul in multis altarib⁹. Nā vt dictū eſt ſube ſm ſe nō cōpetit claudi in loco:ſʒ hoc ↄpetit ei mediāte q̄titate.per q̄titatē enī pōt ↄpetere ſube corporali claudi in loco:vt ex̄ locuʒ nihil ſit de ſuba.ſic ḡ qꝛ ſuba eſt in loco mediante q̄titate:iō ſic pōt claudi in loco:vt extra illū locū nihil ſit de ſuba.ecōuerſo eēt ſi q̄titas eēt alicubi mediāte ſuba:qꝛ ſuba nō eſt apta nata ſic claudi in loco.poſſet q̄titas ſic exñs ibi exiſtere ꝛ etiam alibi. Jnde eſt ꝙ qꝛ xp̄s in celo empyreo eſt mediāte ꝓpria q̄titate: nunq̄ȝ in alio loco q̄ȝ in vno tm̄ eſt mediante q̄titate illa:ſʒ qꝛ in altari eſt q̄titas mediante ſuba.ꝛ qꝛ ſuba vt dcm̄ eſt ſm ſe nō determiaꝛ̄ ad locū . ꝑpter h̄ ſic pōt eſſe q̄titas corporis xp̄i in iſto altari ꝙ ēt pōt eē in alio altari. ¶ Scd̄a via ad hoc idē ſumiꝛ̄ ex eo ꝙ res per ſuā q̄titatē adequaꝛ̄ loco:qd̄ eē nō poſſʒ niſi eēt vna res in vno loco tm̄.Si enī de re aliq̄ inueniret aliqd extra vnū locū nō equareꝛ̄ illa res ſuo loco:ſic ſi de vlna inueniret extra pannū nō equareꝛ̄ vlna pāno.quotiēſcunqꝫ q̄titas alicuius rei eſt alicubi adequatiue:opʒ ꝙ ſit pars in pte:ꝛ totū in toto.ita ꝙ extra totū nihil ſit de toto:vt extra totū locū nihil ſit de totalitate rei.iō adequatiue vnū corpus nō niſi in vno loco eē pōt.ex hoc aūt apparet q̄re corp⁹ xp̄i pōt eē in plurib⁹ locis ꝛ altarib⁹ ſil: qꝛ q̄titas corporis xp̄i in ſacramēto altaris nō eſt adeq̄tiue:ꝙ ſit tota q̄titas corporis xp̄i in tota hoſtia:ꝛ pars in pte:imo eſt tota q̄titas corporis xp̄i i tota hoſtia ꝛ tota in qualibʒ parte. ¶ Tertia via ad hoc idem ſumiꝛ̄ ex eo ꝙ ſuba corporalis per ſuā q̄titatē nō ſoluʒ pōt claudi in loco:ꝛ nō ſolū pōt adequari loco:ſʒ ēt eſt apta nata determinari ad locū.Qꝛ aūt per illud per qd̄ aliqd eſt aptū natū determinari ad locū per illud īueniaꝛ̄ in plurib⁹ locis videꝛ̄ iplicare repugnantiā intellcūs. Dicemus enīʒ ꝙ quātitas ꝛ ſuba ad diuiſionē ꝛ idiuiſionē:ad determinationē ꝛ ideterminationē q̄ſi mō ſimili cōparanꝛ̄. Nā quātitas de ſe dicit qd diuiſibile.ſuba qd idiuiſibile.qn̄ ḡ ſuba corporalis eſt alicubi mediāte quātitate:qꝛ idiuiſibile eſt ibi mediante diuiſibili:erit ibi diuiſibilr̄. ſuba ḡ lapidis cū eſt alicubi mediāte ſua q̄titate eſt ibi diuiſibiliter.Si ḡ ecōtrario eſſet ꝙ eſſet q̄titas alicui⁹ alicubi mediante ſuba eſſet ibi indiuiſibilr̄. ꝛ qd̄ diximus de diuiſione ꝛ idiuiſione.veritatē hʒ de determinatione ꝛ ideterminatione:nā q̄titas ſm ſe eſt apta nata determinari ad locū.qn̄ ḡ eſt ſuba alicubi mediante q̄titate:tūc eſt ibi modo determinato:vt ita ſit in loco vno ꝙ nō poſſit vllo mō eſſe in alio loco.ſʒ ſi ecōtrario fieret ꝙ eēt alicubi q̄titas mediāte ſuba:nō eſſet ibi iſte modus determinatiuus:ꝙ ita eēt ſm hūc modū in vno loco ꝙ nō poſſet eſſe in alio loco:ꝛ qꝛ q̄titas corporis xp̄i ē in ſacro altaris mediante ſuba:nō ſic determinaꝛ̄ ad hoc altare:qn poſſit ēt eſſe ſm illū modū ꝛ in alio altari localr̄. ḡ vt cū eſt ſuba corporalis alicubi mediāte q̄titate:ſic eſt corp⁹ in vno loco ꝙ nō pōt eſſe illo mō in alio loco:ſic per tranſubſtātiationē:vt cū ſuba alic⁹ corporis ↄuertiꝛ̄ in ſubaʒ alterius corpis nō pōt corp⁹ aliqd̄ eſſe in tot locis qn poſſit eē in plurib⁹ locis. Beat⁹ ḡ Ambroſi⁹:qꝛ per q̄titatē ſuaʒ erat Mediolani.ꝛ erat ibi localr̄ nō poterat ſil̄ eſſe vbi fiebant exequie beati Martini localr̄. qualr̄ ḡ fuit ꝙ viſuʒ fuit beato Ambroſio eē in exequijs beati Martini.ꝛ viſum fuit his qui itererāt exequijs illis:ꝙ beat⁹ Ambroſi⁹ ibi eēt.dici pōt ꝙ vt tangiꝛ̄ in hyſtoria beatus Ambroſi⁹:tūc dicebat miſſaʒ ꝛ obdormiuit.potuit ḡ virtute diua in viſione ſibi oſtendi tot⁹ ordo exequiaꝝ beati Martini:ꝛ ita clare ꝙ videreꝛ̄ beato Ambroſio ſe pñte fuiſſe in illis exequijs : ſicut cū hō dormit ꝛ clare videt aliquid:videꝛ̄ ei pñtialr̄ ibi fuiſſe.Potuit etiā aliqs angelus ibi in exequijs repñtare perſonaʒ beati Ambroſij: Et per hoc pʒ ſolo ad totum.

Queſtio. XVIII.

POſtea querebaꝛ̄ de hoīe q̄tūʒ ad aīaʒ.ꝛ erat qd̄.vtrū aīe humane ſint eq̄les in nālib⁹.Et videꝛ̄ ꝙ ſic:qꝛ q̄ ꝑcedunt ab eadē cā īuariabili videꝛ̄ ꝙ ſortianꝛ̄ equalē naturā vel equalia nālia:ſʒ aīe ſūt imediate cauſate a cauſa īuariabili.ſ.a deo qui eſt cā oīno īuariabilis.ḡ ſunt eq̄les in nā ꝛ in nālib⁹. Jmaginamur.n. ꝙ aīa per creationē eſt a deo a quo nām accepit:ꝛ īfundiꝛ̄ corpori qd̄ ꝑficit.Si ḡ in aīab⁹ eſt ineq̄litas vel h̄ eſt ꝓut aīa eſt a deo a quo nām accepit.vel ꝓut infundiꝛ̄ corpori qd̄ ꝑficit.Non eſt hoc vt eſt a deo a quo nām accepit:qꝛ vt dicebaꝛ̄ ipſe eſt cā īuariabilis eodē mō ſe hñs in ꝓductione hui⁹ ꝛ illi⁹.Tota ḡ inequalitas erit ex parte corporū. Corpora ḡ ipſa ſm nālem cōplexionē poſſunt eē inequalia:ſʒ aīe in nālibus vt videꝛ̄ eq̄les erunt.

Jn contrarium eſt:qꝛ mā ē ꝑꝑ formā.nō eȝ. Ex diuerſitate ḡ forme debemus arguere diuerſitatē māe. ſi eȝ.nō.n.differūt aīe cerui ꝛ leonis:qꝛ differūt mēbra:ſʒ differūt mēbra:qꝛ differunt aīe:vt vult Cōmē.in ꝑ de aīa. Ergo a ſili nō erūt ineq̄les aīe:qꝛ ſunt ineq̄lia corpora:ſed magis ecōuerſo inequalia ſunt corpora:qꝛ ineq̄les aīe. Jpſe igiꝛ̄ aīe ſm naturalia ſua ſunt ineq̄les. Nec hñt hoc ex ipſis corporib⁹.

Reſpondeo dōm:ꝙ circa hāc qōnē ſūt duo articuli. vn⁹ articulus eſt ꝙ error ē dicere ꝙ īcōueniēs eſt ponere aliq̄s itell̄s nobliores alijs:qꝛ vt dīc articlus aīa xp̄i nō eēt nobilior q̄ȝ aīa iude: nec pt dici ꝙ vna aīa ꝑꝑ h̄ ſit nobilior alia:qꝛ hʒ nobili⁹ corp⁹: qꝛ in eodē arti^lo iſte mod⁹ ponēdi excludiꝛ̄ . nā ibi innuitur ꝙ error ſit ponere hȷ̄ nobilitatē ſolū ex pte corporis Jmo ali⁹ arti^lo plane h̄ negat:ꝛ dīc errorē eſſe ponere ꝙ vn⁹ hō iō meli⁹ itelligit q̄ȝ ali⁹:qꝛ hʒ meliorē itell̄m paſſiuū.i.meliorē imaginationē.vr̄ ḡ velle qlibʒ hoꝝ arti^los ꝙ nō ſolū vnū corp⁹ hūanuʒ ſit nobili⁹ alio:ſʒ ēt vna aīa nobilior alia. ¶ Propter qd̄ ſciēdū ꝙ non eſt credibile ꝙ arti^lo velit ponere ineq̄litatē in aīab⁹ q̄tū ad ea q̄ ꝑtinēt ad ſpēʒ:qꝛ tūc ſeq̄reꝛ̄ ꝙ aīe hūane nō eēnt eiuſdē ſpeciei:ꝛ per ↄñs nec holes: qd̄ nullus diceret.oʒ ḡ iſtā ineq̄litatē referre ad ea q̄ ſpectāt ad īdiuidua:nō ad ea q̄ ꝑtinent ad rōnē ſpēi:vt nō in eo ꝙ aīa ſit vna ineq̄lis alijs:ſʒ in eo ꝙ hec aīa.Sʒ ſi ſic dicim⁹ augem⁹ qōnis difficultatē:ꝛ videmur oīno obuiare articulis:qbus nullo mō intendimus obuiare:ſʒ magis exponere ꝛ declarare. Naʒ ſi aīa nō eſt hec:niſi qꝛ eſt huius cōiuncti:ꝛ huius cōiuncti nō eſt niſi qꝛ hēt ordinē ad hoc corp⁹. Ex quo iō vna aīa eſt nobilior alia.non in eo ꝙ aīa:ſed qꝛ hec aīa. videtur ꝙ rō minoris nobilitatis in vna aīa q̄ȝ in alia ex parte corporis ſit accipienda.Conſueuit enīʒ cōmuniter dici ꝙ ſm nature curſum aīe indiuiduanꝛ̄ in ſuis corporibus:vt ideo hec aīa eſt alia ab illa:qꝛ hec recipiꝛ̄ in hoc corpore:ꝛ illa in illo:qꝛ poſtq̄ȝ ſeparate ſunt a corporib⁹ ſuam diſtinctionē retinent ſm eſſe qd̄ acquiſiuerunt in corporibus:vt ideo hec aīa ſeparata eſt alia ab illa:quia hec hēt hoc eſſe qd̄ acquiſiuit in hoc corpore:ꝛ illa illud qd̄ acquiſiuit in illo. Jſte modus idiuiduatiōis ponitur in aīabus.poſſet tn̄ de⁹ ſi vellet ſine corporib⁹ idiuiduare aīas.poſſet enī dare aīab⁹ tale eē ſignatū ſine corpore: q̄le eſt illd̄ eē qd̄ hñt qn̄ īfundunꝛ̄ corporib⁹. Nā Augu.

ſup Gen.ad lr̄am li.7.videt̄ multū ad hāc ptē declinare ꝙ aīa adē creata fuerit ante formationē corporis:qḋ eē nō poſſet niſi deus poſſet īdiuiduare aīaꝫ abſq; eo ꝙ infunderet̄ corpori.Oīa hec arguunt qōnis difficultatem .v3.ꝙ maior ⁊ minor nobilitas aīarū ſit ex pte corporū. ¶ Propter qḋ ſciēdū ꝙ articulus forte intēdit remouere malū intellcm̄ qui poſſet hēri ex hoc mō loquendi ꝙ vna aīa ſit nobilior alia:q2 vnū corpus eſt nobilius alio. Nō enim debemus imaginari ꝙ oīno ſit ſile de aīa ⁊ de corpore:⁊ de artifice ⁊ organo.nā artifex in ſe nō eſt melior ex eo ꝙ hꝫ melius organū:vt nō eſt vnus faber melior alio ex eo ꝙ vnus hꝫ meliorē martellum q̄ȝ alius.nihil eniꝫ reſultat in fabro ex bonitate martelli. nō aūt ſic eſt de forma ⁊ mā nec de aīa ⁊ de corpore ꝙ nihil reſultet in aīa ex eo ꝙ cōiungit̄ corpori.induſtria eniꝫ ⁊ ingeniū ⁊ cetera talia que ſe tenēt ex parte aīe ſunt in vna aīa nobiliora q̄ȝ in alia:vt dicimus vnū hoīeꝫ eē induſtrem ⁊ ingenioſum:⁊ hēre bonū intellcm̄.aliū aūt eſſe groſſū ⁊ rudem ⁊ hēre maluꝫ intellcm̄. Aie ḡ ex modo ſue indiuiduationis aliquā dignitatē nālem acquirunt. que nobilitas nō eſt ex eo ꝙ aīa:q2 in hoc non differunt vna aīa ab alia:ſꝫ in eo eſt ꝙ eſt hec aīa.cum ergo dr̄ ꝙ maior nobilitas in aīa nō eſt ex eo.ſ.ex maiori nobilitate corpoꝝ. ſi intelligat̄ ꝙ ipſa aīa non ſit nobilior:ſꝫ ſolū corpus nobili⁹:ita ꝙ nihil nobilitatis nālis ſit in vna aīa qḋ nō ſit ī alia neq; bona aptitudo neq; bona diſpoſitio nec aliqd tale.nō approbat̄ hoc dictū:ſed hec ſunt in aīa vna q̄ nō ſunt in alia:⁊ ex modo ſue indiuiduationis acquirūt iſta vnde cūq; illū modū indiuiduationis acquirant.

Ad argumentum in ɔ̄riuꝫ dōꝫ:ꝙ nimis ſapit errorē phoꝝ ꝙ de⁹ īmutabilis nō poſſit īmediate mutabilia facere:imo ſm̄ Aug.5.de tri.ſine ſui mutatiōe mutabilia pōt facere.conceſſo tn̄ qḋ dr̄ nō ɔcludit̄ intētū.nā aīe ſm̄ ſpēm ſunt eq̄les.ex ſuo aūt mō īdiuiduatiōis hn̄t ineq̄litatē.q̄ȝtūcunq; ḡ a cā īuariabili ꝓcedūt ex eo ꝙ ſic ꝓcedūt ꝙ acqrūt īdiuiduū eē:poterūt ex mō ſue īdiuiduatōis ieq̄litatē hr̄e. ¶ Ad arg̃ aūt aliḋ ēt ſophiſticū erat.nā mā eſt tn̄ pp formā:⁊ tn̄ dicimus ꝙ oē qḋ recipit̄ in aliq̄ recipit̄ ſꝫ modū rei recipiētis.ḡ forma recipit̄ ſm̄ modū māe. In vtriſq; ḡ eſt dn̄a ꝓpter vtrūq;.nā ⁊ ꝓpter diuerſitatē forme eſt diuerſitas in mā:q2 mā ē pp formā:⁊ pp diuerſitatē materie eſt diuerſitas in forma:q2 forma recipit̄ in mā ſm̄ modū māe.nā in hīs q̄ ptinēt ad ſpēꝫ mā trahit̄ ad modū forme:q2 mā ptinet ad ſpēm ꝓpter formā:ſꝫ in hīs q̄ ptinēt ad īdiuiduū vr̄ forma trahi ad modū māe:⁊ ſi loquamur de illis formis q̄ ſunt īducte de potētia māe nō hꝫ dubiū ꝙ in hīs q̄ ptinēt ad ſpēꝫ mā diuerſificat̄ propter formaꝫ:in hīs aūt q̄ ad indiuiduū forma pp mām: vt ō mēbra leōis ⁊ mēbra cerui differūt:q2 aīe differūt: ſꝫ aīa h⁹ cerui ⁊ illi⁹ cerui differt:q2 corpa differūt. qd āt dōꝫ ſit de aīab⁹ hoīuꝫ.ī ſol.pn̄ diffuſi⁹ diximus. Lauren.

Ambiguitas in aīe indiuiduatiōe apō fideles eſt ſbtilis valde:⁊ per rōneꝫ ēt inueſtigabilis: licꝫ plures ſint modi h̄:vex quā aggregaueris omnia q̄ tenemus de ipſa:videbis hoc forte eē viumū ac ſ— mū qḋ dici poſſit. Aīa duplr̄ pt̄ ɔſiderari:vno mō vt forma ⁊ aīa:a formādo ⁊ ab animādo dcā:vt dixit ꝓmo de aīa Themiſtius. Alio mō vt tale ens abſolute.eſt.n.(auctore Coſthebenluce in li.de dr̄ia ſpūs ⁊ aīe)de gn̄e ſpūuꝫ aīa:⁊ vt forma qdeꝫ dr̄:nō pōt ei⁹ perfectio ſine aut diſtinctio ſine corpore intelligi.hoc.n.cōe ē omni forme ꝙ vt dicit Thomas aperte ſup Boetiū libello de tri.vt ſic eē ɔpletuꝫ nō hꝫ:⁊ aliunde.ſ.ex ſbo ⁊ pſectibili ɔplemētū expectat:⁊ ob id cuꝫ aīas eē actū corporis dixit Ar.⁊ ſi eſt ita de aīa in cōcreto vez de q̄cūq; particulari ſuo mō.ſcḋo aūt mō.ſ.vt tale ens nihil ꝓhibet eam abſq; corporis adminiculo intelli vt in religa.hoc pꝫ ex eo ꝙ theologi oēs ⁊ ſi eodē inſt̄ā in tpis creari aīaꝫ atq; infundi a deo ſbiumi corporib⁹ aſſerāt:pus tamē nā ipſas creari ɔcedūt:in alio ſbo inſtāti infundi.ɔſidera igit̄ ꝓmū nāꝫ inſtās ī hoc:⁊ vide expſſe quō in illo ſtatu percipi ab intellcū poteſt abſolute nn̄ ⁊ rōne ſola ꝓpe entitatis. hoc āt ſcḋo mēbro diſiōis ītēdebam⁹. ¶ Sꝫ dices h̄ dubitādo ꝓmo q̄lis ſit iſta aīe per corpora diſtinctio:an per accn̄tia:an p intrinſeca vl̄ quō. Scḋo q̄ ſit verior ei⁹ diſtictio an cū corpe an ſine:q2 hēs duob⁹ modis diſtingui pōt vt dcm̄ ē.tīo an in ꝓma ɔſideratiōe aīa accipiat a corpe aut ɔ̄. q̄rto quō habitudies tales aīaꝝ ad corpa diſtinguant abinuicē:an ſꝑus ipſe q̄ȝ aīe an poſteri⁹ cū potētie aīaꝝ ſint cōe. ¶ Ad ꝓmū dic reſolute ꝙ iſta diſtinctio ē p modū q̄ vnū correlatiuū ab alio diſtinguit̄:vt pr̄ a filio:q2 hꝫ correlatiuuꝫ:⁊ ſic pōt dici neq; per itrinſeca neq; per extrinſeca ꝓpe:q2 iſta dñificant in alijs q̄ per abſoluta diſtiguūt:⁊ eſt modus nou⁹ quē ſtudioſis ꝓbabilr̄ pono.Ad ſcōꝫ dic ꝙ aīa veri⁹ accipit ſb rōe aīe q̄ȝ talis entis:⁊ ita pot⁹ cadit in vſu gētiuꝫ:nec.n.facit ordinē reꝝ p ſe q̄cqd platonici aſtruāt: vn̄ veri⁹ diffinit̄ vt aīa. Ad tiū dic ꝙ in rōe diffiniēdi vnū nō magis accipit a reliq̄ q̄ȝ ɔ̄.L3 in ordine entitatis ſecus dicēdū ſit. Ad q̄rtū q̄ſo per te ſollicitetis. eſt.n.qḋ hic obijciat̄ ſemp iſta aūt diximus ex nobis:ſꝫ in q̄ōnib⁹ diſputatis de aīa ſci Thome ſcio ꝙ alter pōt elici mod⁹ diſtinctiōis aīaꝝ per q̄ſdaꝫ ſigillatiōes ⁊ impſſiōes q̄s in ꝓma ſui creatiōe acq̄rūt a deo glioſo ⁊ videnē q̄ſi accidētia q̄dā ſpūalia:qui mod⁹ a ſe nō dearticulat⁹ forte eſt calūniabilis.Sꝫ ſi alia ēt deſiderares hic vide in correctorio corruptorij in reſpōſionib⁹ ad oba ɔ̄ ꝓmā ptē.ſ.Tho.ar.viij.⁊.xj.⁊ ɔ̄ ꝓmū ſniaꝝ.ar.vj.alle liber apō alios eſt Aegidi⁹ nr̄:apō alios eſt Joānes pariſienſis: ſubtilis aūtē omnino eſt ingenioſus.

Poſtea querebat̄ de potētijs aīe. Potētie aūt aīe diſtinguunt̄ in ſenſitiuas ⁊ intellectiuas. Rurſus itellectiue diſtinguunt̄ in itellcm̄ poſſibilē ⁊ agentē. Propter qḋ circa potētias aīe querebant̄ q̄tuor. Unum circa potentias ſenſitiuas.⁊ erat qō. vtrū in cogitatione ſenſitiua ſit prudētia ꝓprie ſumpta. Duo aūt querebant̄ circa itellcm̄ poſſibilē.vnū circa ei⁹ nūeratiōnē.Et erat qō.vtrū de intētione phi fuerit ꝙ itellect⁹ poſſis nūeraret̄ ſꝫ nūeratiōnē corpoꝝ.Querebatur etiā de itellcū poſſibili q̄ȝtū ad eius pfectiōnē. ⁊ erat qō.vtrū hebit⁹ īformās itellcm̄ poſſibilē īpediret ipſuꝫ itellcm̄ ne poſſet recipe ſpēs itelligibiles.Quarto querebat̄ de itellectu agente.vtrū intellect⁹ agens remaneat in anima ſeparata.

Queſtio XIX.

Ad primum ſic ꝓcedit̄.Uidet̄ ꝙ in cogitatiua ſenſitiua ſit prudētia. Nā magis eſt ɔnexus itellcūs nr̄ cogitatiue q̄ȝ ſit cōnexus ipſi volūtati:ſꝫ nō pōt eē prudētia in itellcū niſi ſit vt⁹ aliq̄ in volūtate.ḡ multo magis nō poterit eē prudētia in itellcū niſi ſit vtus aliq̄ in ipſa cogitatiua:ſꝫ vtus illa prudētia erit. ḡ ⁊c̄. ¶ P̄.ɔ̄ria ſunt apta nata fieri circa ideꝫ:ſꝫ error hꝫ eē in intellectu.ḡ ibi habebit eſſe ⁊ prudentia. Intelligē de intellectu pcticum ſi argumtū ſit ad ꝓpoſitum.

In cōtrarium ē:q2 ex rectitudine volūtatis hꝫ eē prudētia in itellu:igit̄ ad h̄ ꝙ ſit prudētia ī itellu:nō oꝫ ponere vtutē ī cogitatiua:ſꝫ ſufficit ponere vtutes ī appetitu:ſine qb⁹ nō pt eē prudētia.

Reſpondeo dōꝫ:ꝙ duplici via poſſum⁹ inueſtigare ꝙ loquēdo de prudētia ꝓprie nō pōt eſſe prudētia in cogitatiua ſenſitiua.Si enim loqueremur de prudentia large:ſm̄ quē modū loquit̄ phs in ꝓmo metaph.ꝙ aliqua alia poſſibilia memorare prudentiora ſunt non memorare poſſibilibus:⁊ ſm̄ quē modum ibidē ait ꝙ aīalia que iuxta hunc ſenſuꝫ.ī.iuxta auditum habēt memoriam:ꝙ illa ſunt prudentia aliquis modus prudētie eſſet in ipſa cogitatiua ſenſitiua. Dato enim ꝙ homo non haberet itellectū haberet nobiliorē ſenſitiuaꝫ q̄ȝ alia aīalia ⁊ eſſet prudentior alijs aīalibus. ſic ergo loquendo de prudentia ſm̄ ꝙ dicit aliquid ſimile prudentie prout beſtie dicunt̄ eſſe prudentes nō eſt inconueniens in parte ſenſitiua eſſe aliquid ſimile prudētie:ſꝫ loquēdo de prudentia ꝓprie non pōt eſſe prudētia niſi in parte itellectiua:qḋ vt diximus duplici via poſſumus hoc venari. Prima via ſumitur ex actu prudentie.

Scḋa ex fine eius. ¶ Pͥa via ſic pꝫ. nam ad prudentiā
ptinet bene cōſiliari circa bona cōferentia non q̄tuꝫ ad
Ca. vj. partē: ſꝫ ſm vitā totā: vt dr̄. 6. ethi. Uñ ibidē aſſignatur
drīa inter prudentiaꝫ ⁊ artē. Qꝛ artis eſt bene conſiliari
q̄tum ad aliqd: vt domificationis q̄tum ad ea que ſunt
domus. medici q̄tuꝫ ad ſanitatē. prudentis q̄tuꝫ ad vi-
tam totā. Cuꝫ ḡ totū decurſum vite nō poſſit apprehēde
re cogitatiua ſenſitiua: opꝫ in pte intellectiua eſſe prudē
tiā. ¶ Scḋa via ad hoc idē ſumit̄ ex pte finis. Nā finis
prudētie non eſt verū: ſꝫ bonū. eſt eñi prudentia ſicut in
ſubo in itellectu practico. Intellect⁹ aūt practic⁹ differt
T.c.xlix. a ſpeculatiuo q̄tuꝫ ad finē: vt dr̄ in 3° de aīa. Nā finis in-
tellectus ſpeculatiui eſt verū. Practici aūt bonū. vñ ⁊ eu-
ſtratius in cōmēto ſuo ſup ethicā diſtinguit virtutes in
tria gnā dicēs aliq̄s eē intellectuales: aliq̄s morales: ali-
quas medias. Uult. n. prudentiā eſſe mediā inter itelle-
ctuales v̄tutes ⁊ morales. Nā v̄tutes itellectuales ſūt in
intellectu ſpeculatiuo. morales in appetitu. prudētia aūt
que eſt in itellectu practico. partim eſt itellectualis. ptiꝫ
moralis. Intellectualis eſt in ſubo qꝛ eſt in itellectu. ſed
moralis eſt obiectiue ex fine: qꝛ tendit in bonū. finis eñi
cap. xvj. xvij. prudentie eſt vt boni ſimus. Iō dr̄ in. 6. eth̄. ꝙ impoſſibi
le eſt prudentē eē nō exiſtem bonū. ⁊ ex eodē. 6. hēri pōt
ꝙ prudentia nō amittit̄ per obliuionē: ſꝫ per malitiā vo
luntatis. Ex his aūt patere pōt v̄itas q̄ſita. Dicemus eñi
ꝙ itellect⁹ hꝫ cōmixtionē ad cogitatiuā ⁊ ad appetitiuā:
ita ꝙ nec poſſet tēdere in verū nec in bonū niſi hēret cō-
nexionē ad vtrūq;: tñ magis videt̄ hēre ꝯnexionē ad co
gitatiuā vt tendit in verū: ⁊ magis ad appetitū vt tendit
in bonū. Nā cogitatiua ⁊ vīr potētie cogitatiue ſenſitiue
ad hoc deſeruiunt itellectui ꝓut noſtra ſcīa incipit a ſen
ſu. ⁊ ꝓut ex his que ſunt in ſenſu iformat̄ itellcūs ſꝫ quā
iformationē ꝓcedit in actū itelligendi: ſꝫ hoc eſt deſerui
re itellectui ꝓut tēdit in verū. Sꝫ cū ſpectet ad appetitū
tendere in bonū: qꝛ ꝓpriū obm̄ intellect⁹ eſt bonū: ſi itel
lectus tēdit in bonū: hoc nō erit ſm ſe: ſꝫ ꝓut hꝫ cōnexio-
nē ad appetitū. prudentia ḡ que ſic in fine tēdit in bonū:
magis per ſe erit in itellectu: vt hꝫ cōnexionē ad appeti-
tū: q̄ꝫ vt hꝫ cōnexionē ad cogitatiuā: iō licꝫ nō poſſimus
ponere prudētiā in itellectu: niſi ponamus v̄tutes in ap-
petitu: nō tñ opꝫ ꝑꝑ hoc ponere v̄tutes in cogitatiua nec
in aliq̄ potētia cogitatiua ſenſitiua. Utrū aūt ꝓpter v̄tu-
tes itellectuales q̄ ſunt in itellectu ſpeculatiuo oporteat
ponere aliq̄s v̄tutes in cogitatiua ſenſitiua: ſic opꝫ pone-
re v̄tutes in appetitu ꝓpter prudentiaꝫ que eſt in itellcū
practico. nō eſt pn̄tis ſpeculationis. verū eſt eñi ꝙ in po-
tētijs cognitiuis ſenſitiuis nō ſunt ꝓprie virtutes: licꝫ in
appetitu ſenſitiuo ſint v̄tutes ꝓprie ſumpte. ſꝫ hoc decla-
rare pn̄s ſpeculatio non admittit. Sufficiat autē ad pn̄s
ſcire veritatem queſitam: videlicet ꝙ in cogitatiua ſen-
ſitiua non habet eſſe prudentia proprie.

Ad primum dōꝫ: ꝙ itellect⁹ hꝫ cōnexionē: ⁊ ad
volūtatē ⁊ ad cogitatiuā ſenſitiuā
vt argumētū ſupponebat. dato aūt ꝙ eſſet maior conne-
xio itellcūs ad cogitatiuā ſenſitiuā q̄ꝫ ad appetituꝫ: vt ēt
argumētū ſupponebat: non tñ ꝯcluderet intentū: qꝛ non
quelibꝫ maioritas cōſiderāda eſt: ſꝫ ea que magis eſt ad
ꝓpoſitū. pōt eniꝫ aliqd eē maius ſimplr̄ qḋ nō eſt maius
in hoc. Et qꝛ ſm ꝙ ſpectat ad ꝓpoſitū ⁊ ꝓut itellect⁹ ten
dit in bonū: ad qḋ ordinat̄ prudētia: itellect⁹ hꝫ maioreꝫ
cōnexionē ad appetitū q̄ꝫ ad cogitatiuā. iō licꝫ prudētia
in itellectu eē nō pōt ſine v̄tutib⁹: in appetitu tñ vt dice-
bat̄ nō ꝓpter hoc opꝫ ꝙ ſit dare habitū virtuoſuꝫ in ipſa
cogitatiua ſenſitiua. ¶ Ad 2ᵐ dōm: ꝙ argumētū ſeipſuꝫ
ſoluit. nam error ꝓprie opponit̄ v̄itati. co ḡ ipſo ꝙ in co-
gitatiua ꝯtingit eſſe error ⁊ i appetitu malitia: pꝫ ꝙ cogi
tatiua magis cōnectit̄ itellectui vt tendit in verū ⁊ vt ē
ſpeculatiuus: appetitus aūt magis vt tendit in bonum: ⁊
vt eſt practicus. Et qꝛ prudētia vt in ſubo eſt in itellectu
practico nō ſpeculatiuo. iō nō opꝫ ponere virtutē in cogi
tatiua ꝓpter prudentiā in itellectu practico: ſꝫ opꝫ pone
re v̄tutes in appetitu. Nā ſine v̄tutibus in appetitu non
pōt eſſe prudentia in itellectu.

Queſtio. XX.

Secundo querebat̄ de itellectu poſſi-
bili q̄tuꝫ ad ei⁹ numeratio-
nē. Utrū fuerit de itētione ph̄i ꝙ itellcūs poſ
ſibilis numeraret̄ nūeratione corpoꝝ. ⁊ vr̄ ꝙ
nō: qꝛ ſm intētionē ph̄i que nō hn̄t mām non — pmo cel. t.c.4.90.
plurificant̄ ſm nūerū. Intellcūs aūt ſm ipm̄ eſt ſimplr̄ — 7. meta. t.c. xxviij.
imālis ⁊ imixtus. ḡ nō numerat̄ nūeratōe corpoꝝ.

In contrarium eſt: qꝛ ſm eū aīa eſt act⁹ ⁊ pfe — 12. meta. t.c.xlix.
ctio corporis. ⁊ iſta vr̄ eē ſm — ij. de aia. t.c.vj.
ipm̄ cōis diffinitio oī aīe: ſꝫ pfectio nūerat̄ iuxta pfecti
bilia. ḡ aīa numerat̄ iuxta numerationē corpoꝝ.

Reſpondeo dōm: ꝙ v̄ba ph̄i magis videnť hāc
v̄itatē ſape ꝙ aīa itellectiua nume-
ret̄ ſm numerationē corpoꝝ q̄ꝫ ꝯtriuꝫ. Nā ⁊ in p° de aīa: ⁊
in 2° ⁊ in 3° ſatis videt̄ hāc veritatē aſſerere. naꝫ in pmo
dicit ꝙ aīa nō itelligit: ſꝫ hō per aīaꝫ. Uult. n. ibi ꝙ ſicut — T.c.lxiij
texere ⁊ edificare ſunt toti⁹ ꝯiūcti: ita ⁊ itellīre: qḋ nō eēt
niſi aīa itellectiua eēt pfectio corporis. nā ſi aīa itellecti-
ua hēret per ſe eē: hēret ⁊ per ſe agere: ꝓpter qḋ nō eſſet
hec ꝓpria locutio: hō itelligit ſꝫ itellect⁹ itelligit vel aīa
itelligit. Similr̄ in 2° de aīa: vt in argumēto tāgebat̄ di
cit illā diffinitionē ꝙ aīa eſt act⁹ corpis eſſe cōem oī aīe.
In 3° ēt de aīa: vult ꝙ itellcūs poſſibilis ſit ps aīe. dicēs — T.c.pmi.
de pte aūt aīe qua cogſcit ⁊ ſapit aīa. hꝫ ḡ aīa plures ptes
potētiales: qꝛ hꝫ ſenſitiuas ⁊ itellectiuas. nō ē ḡ alia aīa
que hꝫ potētias ſenſitiuas ⁊ itellectiuas. cū ḡ aīa q̄ hꝫ po
tētias ſenſitiuas ſit act⁹ corpis. erit ēt aīa q̄ hꝫ potentias
itellectiuas ēt act⁹ corpis: ⁊ qꝛ nō eſt itelligibile ꝙ mul-
tiplicet̄ aīa: ⁊ nō multiplicet̄ itellcs qui eſt ps aīe. de in-
tentiōe ph̄i eē vr̄ ꝙ numeret̄ itellcs nūeratiōe corpoꝝ.
¶ Sꝫ forte diceres ꝙ cū dic̄ ph̄s itellm̄ eē ptē potētialē
aīe nō eſt itētio ei⁹ ꝙ vna ⁊ eadē aīa hēat ptes potētia-
les ſenſitiuas ⁊ itellectiuas: ſꝫ aīa q̄ hꝫ potētias ſenſitiuas
eſt act⁹ ⁊ pfectio corpis. Uidet̄ aūt ꝙ aīa q̄ hꝫ pōm itelle — Ex auer. primo de
ctiuā eſt act⁹ ⁊ pfectio corpis equoce: ſic gdā errātes di- — aia ↄ.lxv
cere voluerunt. ꝙ hō nō reponit̄ in ſpecie per aīam itel- — 3.d aia.ↄ.
lectiuā ſꝫ per quādā nobilē ſenſitiuā: ſꝫ hoc eſt ꝯ ph̄m in — 6.20.30.
12. metaph̄. vbi ingrit. vtrū de aīa remaneat aliqd in po- — T c. xvj.
ſtremo. i. poſt diſſolutionem corporis. ⁊ ait ꝙ ſi remanet
nō remanet tota: ſed itellectus tñ. cū ḡ ſenſitiue potētie
corrumpant̄: qꝛ ſunt perfectiones organoꝝ. intellectiue
aūt remaneant qꝛ fundant̄ vt in ſubo in eēntia aīe. ſi aīa
poſt diſſolutioneꝫ corporis non remanet tota: ſed rema-
net ſm potentias intellectiuas nō eſt alia ⁊ alia aīa que
hꝫ potentias intellectiuas ⁊ ſenſitiuas. Si ḡ aīa que ha-
bet potentias ſenſitiuas eſt perfectio corporis erit ⁊ aīa
que habet intellectiuas: qꝛ eadem eſt hec ⁊ illa. cuꝫ ergo
multiplicatis perfectibilibus vt in argumēto tangeba-
tur. opꝫ multiplicare pfectiōes: multiplicatis corporib⁹
hūanis multiplicabunt̄ ⁊ aīe hūane: ⁊ per ꝯn̄s multipli-
cabunt̄ itellect⁹ poſſibiles que ſunt ptes potētiales aīe.
V̄ba igit̄ magis expſſa ph̄i videnť ſapere numerationeꝫ
itellect⁹ poſſibilis per numerationē corpoꝝ. Uex qꝛ ad
nūerationē itellect⁹ poſſibilis vr̄ ſeq maximū icōueniēs
ꝯ fundamēta ph̄i. iō dixerūt aliq nō eſſe de intētione ei⁹
itellcm̄ poſſibilē nūerari nūeratione corpoꝝ. Poſuit. n.
ph̄s mūdū eternū: ⁊ per ꝯn̄s poſuit ꝙ preceſſerūt hoīes

infiniti:q̄re ſi ſm numerū hoīum fuiſſet numerus intellectuū eēnt ifiniti intellcūs in actu. ¶ Aduertendū ğ circa hanc mām magnos locutos fuiſſe dicentes q̄ oportuit Ariſtotelē incidere in alterū inconueniēs. Uidelicz q̄ hō nō itelligeret:vel q̄ eēnt ifiniti itellect⁹.nā ſi itellect⁹ nō numeraẗ numeratione corpoꝝ:ꝛ aīa itellectiua nō eſt pfectio corpis nō poterimus ſaluare q̄ hō itelligat vt ipſi aſſerūt ꝛ vere. Nā ꝛ nos in quodā nr̄o tractatu de intellcū vitatē diffuſi⁹ declarauimus. Si aūt itellcs numeraẗ numeratiōe corpoꝝ:cū phs poſuerit mūduz eē eternū:oꝫ eū dicere eē ifinitos itellcūs. dicūt ğ iſti q̄ oportebit Ariſtotelē icidere in alteꝝ icōueniēs. volūt aūt q̄ cū oportuiſſet Ariſtotelē ꝯcedere alterū iſtoꝝ icōueniētiū q̄ poti⁹ ꝯceſſiſſet h icōueniēs q̄ hō nō itelligit ꝛ multa hꝰ icōueniētia q̄ ꝯceſſiſſet iſtud ſolū incōueniēs q̄ pceſſiſſent ifiniti hoīes ꝛ eēnt ifiniti itellcs.iō dicūt de intētione Arꝛ.fuiſſe q̄ eēt vn⁹ itellect⁹. Sꝫ hꝰ rō q̄tuz nobis occurrit ꝛ falſa recipit ꝛ nō ſillogizat.falſa.n.recipit qꝛ aſſerit q̄ Ariſtoteles poti⁹ ꝯceſſiſſet hoīez nō itelligere q̄ ꝯceſſiſſet eē ifinitos intellcūs. Nō ſillogizat aūt qꝛ h poſito q̄ Ariſtoteles poti⁹ ꝯceſſiſſet iſtud incōueniēs hoīem nō itelligere q̄ eē ifinitos itellect⁹. nō tñ ppter h ſeqtur q̄ de intētiōe ei⁹ fuerit itellm eē vnū tm̄. ¶ Propter p̄ᵐ ſciendū q̄ qōlibꝫ iſtoꝝ eſt valde magnū ꝛ apertū incōueniēs. Ualde.n.inconueniēs eſt credere hoīem nō itelligere:qꝛ qlibet in ſeipſo experiẗ ꝯtrium.qlibꝫ enī experiẗ in ſeipſo q̄ pōt ꝯſiderare rē aliquā mālez ſine ꝯditionib⁹ mālib⁹:qō ad ſolū itellcm ptinet. Rurſus valde apertū incōueniēs eſt ponere ifinitū in actu:vt ponere ifinitos itellcūs.ꝛ phs nullo⁹ ꝯceſſiſſet aliqō iſtoꝝ. ſꝫ tñ poſito q̄ oportuiſſe eum ꝯcedere alteꝝ iſtoꝝ. q̄tū nobis videẗ potius ꝯceſſiſſet vel ꝯcedere debuiſſet eē ifinitos itellcūs ꝛ multa hꝰ icōueniētia: q̄ ꝯceſſiſſet hoc ſolū q̄ hō nō itelligit. Nā illō quo ꝯceſſo nihil eſt ei incōueniēs:debꝫ reputari maius incōueniēs q̄ qōlibꝫ aliud incōueniēs:ſꝫ ſi h ꝯcedit q̄ nō itelligit nihil erit ei icōueniēs:ſic̄ nec vni beſtie eſt aliqō icōueniēs.ğ iſtud ꝯcedere dꝫ reputare hō eē maius incōueniēs:q̄ qōcūq̄ aliud incōueniēs. Iſto.n.incōueniēti ꝯceſſo oīa alia icōueniētia ꝯcedit:qꝛ ꝯcedit nihil eē ſibi incōueniēs. ğ iſtō incōueniēs vtute ꝯtinet oīa alia icōueniētia: ꝛ h icōueniēs dꝫ hō magl abhorrere:q̄ qōcūq̄ aliō incōueniēs.ğ h poſito q̄tū nobis occurrit falſa recipit:ꝛ ēt nō ſillogizat. Nā dato q̄ magis phs ꝯceſſiſſet ſe nō itelligere:q̄ eē infinitos itellect⁹: nō pp h ſeqtur q̄ fuerit de itētione ei⁹ itellm poſſibilē eſſe vnū tm̄:qꝛ forte iſta incōueniētia nō puidit.ipſe.n. fuit hō:nec opꝫ q̄ ipſe puiderit oīa incōueniētia q̄ poſſent accidere poſitiōib⁹ ſuis:imo eſt valde pbabile q̄ iſtud icōueniēs nō viderit de ifinitate itellectuū. Naz Cōmē.ſuus auerrois:qō nō ē diu q̄ fuit. Nā dr̄ filios ſuos fuiſſe cū iperatore Federico qui tēporib⁹ noſtris obyt.fuit ğ dict⁹ Auerrois tpe quo fides xpiana erat valde dilatata.ꝯſtat q̄ apō xpianos erat ſolēnis mētio de ſtatu aīarū ſeparatarū.ꝛ iō Auerrois qui fuit iſto tpe potiſſime debuit videre h icōueniēs. Qꝛ ſi numereẗ itellcūs numeratiōe corpoꝝ ſuppoſita opione phi q̄ mundus fuerit ab eterno:q̄ eēnt ifinite aīe itellectiue poſt mortē corpoꝝ:nec tñ ipſe vidit h incōueniēs.q̄ aūt ipſe non viderit pꝫ:qꝛ in oīb⁹ opionib⁹ ſuis qñ potuit oſtendere dcm̄ ſuū eē de itētiōe Ariſto.videbaẗ ſibi deinde mētionez feciſſe.Credidit.n.de Ariſto.vt ipſe ait l.3.de aīa.ꝯᵗᵒ.14.q̄ fuiſſet regula i nā i q̄ nā oſtēderat vltimū ſuū poſſe.ğ cum ipſe Cōmē.fuerit h⁹ opionis aſſertor q̄ eſſet vnus itellcūs.ſi vidiſſet h incōueniēs de ifinitate itellectuū:potiſſime hꝰ incōueniēs allegaſſet:qꝛ per hoc maxime oſtendiſſet poſitionē ſuā ſequi ad poſitionē Ariſt.Cū ğ ipſe h icōueniēs pro ſe non adducat:credere debemus q̄ nō auertit nec puidit hoc incōueniēs. Multo magis poſſumus h dicere de Ariſto.in cui⁹ tēporibus nō erat ſic ſolēnis mentio de ſtatu aīaꝝ ſeparataꝝ. Credimus ğ de intētione Ariſto.nō fuiſſe q̄ nō eēt niſi vn⁹ itellcūs tm̄.nec videẗ nobis boni moris eē vt tāto phō iponaẗ tātū ſcelus ex quo nō habeẗ expreſſe ex dictis ei⁹:imo poti⁹ habeẗ oppoſitū.

Ita de ipſo Ariſtotele ſentit Albertus ſup diuiſionib⁹ Boetij.

Immo ꝺo Algazel remēorauᵗ ē ipꝫ de hoc icōueniēti:vt apparet in deſtructionib⁹ eius diſputatiōe pma in ſolōne dubq.7. ꝛ aliq̄r diſputatiōe.4.in dubio 4.ꝛ forte doctor ñ vidit illō op⁹:ꝛ Nos ꝺo pſcrutamur i q̄daꝫ.q. tractat⁹ niſi multa i hac ſua vnitate curioſa obmiſſa in expōnētib⁹ ꝛ tractantibus modernoꝝ q̄ vidᵉrim hactē⁹.

Ad argumentum in oppoſitū dōꝫ: q̄ licꝫ intellcūs nō ſit vtus mālis:qꝛ nō eſt vtus organica ꝛ nulli⁹ ptis corporis eſt act⁹:fundaẗ tñ vt in ſubō in ipa eēntia aīe q̄ eſt pfectio corporis. h ğ mō multiplicaẗ itells ſꝫ nāe curſū:qꝛ diuerſis corpib⁹ ifunduntẗ diuerſe aīe. i diuerſis āt aīab⁹ hñt eē diuerſi itells. Qō.XXI.

Tertio q̄riẗ de itellcū poſſibili q̄tū ad ei⁹ pfectionē:ꝛ ē qō.vtrū habit⁹ informās ꝛ perficiēs ipm itellm poſez ipediat ipm ne recipiat itelligibiles ſpēs.Et videẗ q̄ ſic. Qꝛ reale ipedit receptionē itētionalis:vt pupilla iō poniẗ abſcolor vt poſſit recipe intētiones oīuz coloꝝ.nā iuxta phi ſniaz ſi pupilla hēret aliquē colorē realē ppriū ipediret nec recipet intētionem alicuius alterius coloris.ğ ſi habit⁹ dicit quid reale ꝛ ſpēs itelligibilis dicit qd itentionale:ſi in itellcū poniẗ habit⁹ aliqs ipedieẗ ne recipiat aliquā ſpēm itelligibilē.

ij.ō aīa.t.c.lxvij iij.de aīa.ꝯ.iiij.

In contrarium ſunt dcā phi. nā vt pōt patere in ſuis dcis ipſe in itellectu poſſibili ponit habitū ꝛ ſpēs.

Reſpondeo dōm:q̄ ad elucidādā veritatē queſiti opꝫ videre quid eſt habitus:ꝛ quō differt a ſpē itelligibili:ꝛ qd facit habitus ad actū.qbus viſis manifeſtuz erit qō querẗ. ¶ Propter qō ſciēdū q̄ habit⁹ vt h de habitu loqmur nihil aliud eſt q̄ q̄dā habilitas potētie gnāta ex actib⁹.nā ſic̄ videmus in corpalib⁹ q̄ ex frequēti cytharizare habilitaẗ man⁹ ad facilr̄ operādū ꝛ bñ cytharizādū.ſic ꝛ in potētyſ aīe tā i itellu q̄ in appetitu ex actionib⁹ freq̄ntatis aggeneraẗ habit⁹: vt ex eo q̄ qs freq̄nter ꝯſiderat de q̄titate ꝯtinua. ꝛ de ptib⁹ ei⁹:ꝛ de paſſionib⁹ toti⁹ ꝛ partiū:aggnāẗ i itellcū ſuo q̄dā habilitas ad ꝯſiderādū de geometria:eo q̄ in geometria ꝯſideraẗ de q̄titate ꝯtinua ꝛ de ptib⁹ ei⁹:ꝛ de ppyſ ei⁹ paſſionib⁹ tā q̄titatis ꝯtinue q̄ ſuaꝝ ptiū. Dicere ğ poſſum⁹ q̄ ſic̄ ex frequēti cytharizatiōe efficiẗ qs cytharīſta:ita ex frequēti ꝯſideratiōe circa geometriā efficiẗ qs geometra:circa grāmaticalia grāmatic⁹:ꝛ ſic de alyſ ſciētyſ. Nihil ē ğ aliō hīt⁹ q̄ q̄dā dtermīata habilitas aggnāta ex actib⁹ freq̄ntatī circa aliqō dtermīatū: ꝛ ſic̄ ponim⁹ in itellu circa diuerſa gnā ſciaꝝ ex diuerſis actib⁹ aggnāri diuerſos hīt⁹:ſic ēt i appetitu ex freq̄nti bñ ageṙ fit qs bon⁹:ꝛ aggnāẗ i appetitu ſuo bon⁹ hīt⁹ iuꝝ opa q̄ exercet:vt ſi exercet opa bellica efficiẗ fortī. Si opa magnaniᵐⁱ magnanim⁹:ꝛ ſic ō habitib⁹ alyſ ſiue bōis ſiue mal. Nā ex bōis ope-

Quo ad ſpēꝫ.3. de aīa.t c.vj.t.c. xxxviij.q̄ ad habit⁹.iij.ō aīa.t.c. lv.lvij.ij.eth.ca. v.ꝛ ſepi⁹ iſta ſunt pro exemplis.

ribꝰ aggenerant̃ habitus boni.ex malis mali. Vñ ⁊ phs circa pncipiũ.2.ethi.volens determinare de gnãtione habituũ ait.Qꝛ ex eiſdẽ ⁊ per eadẽ opera aggenerant̃ ⁊ corrumpunt̃ habitus.Ex eiſdẽ enim operibꝰ factis mõ ꝓpoſito aggenerant̃ boni habitus.⁊ per illa eadẽ facta opa mõ oppoſito corrũpũtur boni ⁊ generant̃ habitus mali:imo non ſolũ ex actibꝰ aggenerat̃ habitꝰ:ſʒ etiã augmentant̃ ⁊ pficiunt̃:vt in eodẽ 2°ethi.traditur. Habito qd eſt habitus de leui patere põt quõ differt a ſpẽ itelligibili:⁊ quõ diuerſimode cõparant̃ ad actũ habitꝰ ⁊ intelligibilis ſpẽs.nã ſpẽs iformans itellcm̃ facit vt itellectꝰ itelligat ſʒ habitus qui aggenerat̃ in itellectu ex actibꝰ facit vt itellectꝰ facilr intelligat. Jõ itellectus hñs ſpẽm ante gnãtionẽ habitus põt intelligere:ſʒ nõ ẽ ei ſic facile nec ſic delectabile. Sʒ poſtq̃ȝ iam habituauit ſibi ſciam:⁊ frequẽter ꝯſiderauit circa aliquã mãm:ẽ ei facile ⁊ delectabile cõſiderare de mã illa. Ut illi qui diu cõſiderauerunt de aſtronomicis delectant̃ aſtronomica conſiderare.illi võ qui de ſciẽtijs alijs delectãt̃ ꝯſiderare circa illas ſciẽtias:iõ aliqñ diffinit̃ habitus. Qꝛ habitus eſt quo quis faciliter agit.aliqñ ꝙ eſt quo quis agit cũ vult. Phs aũt in 2°ethico.loquẽs de gnõne hꝫ ait ꝙ ſignũ aggenerati habitꝰ eſt delectationeȝ vel triſticiã fieri in opere. Utrũqȝ enĩ ſeqtũr habitus delectatio ⁊ triſticia operũ:ſʒ delectatio ſequitur habitũ i operibꝰ ꝓpoſitis.triſticia in oppoſitis. Delectat̃ enim aſtronomicus cũ ꝯſiderat aſtronomica.triſtat̃ cũ ipedit̃ a ꝯſideratione illa. Oia aũt hec que dicta ſunt de habitu oſtẽdunt ꝙ habitꝰ requirit̃:⁊ maxime ſi ſit habitus bonus ad bñ ⁊ faciliter ⁊ delectabilr operandum. Ex hoc aũt apparere põt ꝙ actus p̃cedentes habitũ ſunt impfecti:ſequẽtes ſunt pfectiores. Nã qõ quis faciliori modo facit in faciẽdo illud nõ deficit.ideo pfectiori mõ facit ipm. Habitus g̃ generant̃ ex actibꝰ.⁊ generãt ⁊ cauſant. Actus generant̃ aũt ex actibꝰ p̃cedẽtibꝰ qui ſunt iperfecti: ⁊ generãt ⁊ cauſant actus ſequẽtes qui ſũt pfecti. Et ſi dubitares quõ actus iperfecti pñt cãre habitũ cũ videat̃ h̃ irrõnabile:qꝛ tũc actus illi agerẽt vltra ſuã ſpẽm:cũ dicant̃ eſſe iperfecti:⁊ cãret habitũ a quo egrediunt̃ actus pfecti. Sed dici põt ꝙ actꝰ iperfecti nõ cauſant habitũ in ꝟtute ꝓpria ſed in ꝟtute luminis itellectꝰ agentis. in illo enĩ lumine ſunt nota pncipia ſpeculabiliũ ⁊ agibiliũ.ꝑꝑ qõ in ꝟtute illius luminis cũ exercitamus nos circa ſpeculabilia aggenerant̃ i nobis habitus itellectuales.cũ circa agibilia habitus morales. Nõ eſt aũt incõueniẽs ꝙ in virtute alterꝰ aliquid agat vltra ſuã ſpẽm.in virtute.n.alterius põt impfectũ agere ad ꝓductionẽ pfecti. ❡ His g̃ viſis cũ querit̃ vtrũ habitus pficiens itellcm̃ ipediat receptionẽ ſpẽi itelligibilis. Dicere poſſumꝰ ꝙ duplici via poſſumus iueſtigare ꝙ nõ ipedit.pma via ſumit̃ ex parte actuũ p̃cedentiũ habitũ. Scda ex pte ſequẽtiũ. ❡ Prima via ſic pʒ.nã habitꝰ cũ debeat aggenerari p̃ſupponit actꝰ p̃cedẽtes.ſicut effectus p̃ſupponit ſuã cãm.actꝰ aũt illi p̃ſupponũt ſpecies itelligibiles:qꝛ nullus actꝰ egredit̃ ab itellcũ noſtro poſſibili niſi iformato ſpẽ:cũ itellectꝰ noſter ſit potẽtia pura in genere itelligibiliũ. habitꝰ g̃ aggenerandus qui reſpicit actus p̃cedentes nõ excludit ſpẽs itelligibiles ab intellectu:ſʒ p̃ſupponit eas ſicut effectꝰ cauſam. Rurſus habitus iam aggeneratus qui reſpicit actꝰ ſequẽtes nõ excludit ſpẽs. naȝ hꝫ habitus vt dictũ eſt nõ facit ad actũ ſimplr: ſed facit ad actũ vt facilꝰ fiat.dicere g̃ poſſumus ꝙ ꝑꝑ aliud requirit̃ ſpẽs in itellcũ:⁊ ꝓpter aliud habitus aggeneratꝰ ex actibꝰ.nã ſpẽs regritur:qꝛ res ipe nõ pñt eſſe in aia:opȝ ꝙ ſint in ea ſpẽs repñtatiue reȝ. vt qꝛ lapis nõ eſt in aia opȝ ꝙ ſit ibi ſpẽs lapidis:vt inuıt phs in 3° de aia.habitꝰ g̃ nõ eſt repñtatiuꝰ re- Lec.ꝑ.xxxviij.
rũ:ſʒ ſpẽs.dicebat̃ enĩ ſupra ꝙ habitus nihil aliud eſt niſi quedaȝ habilitas aggenerata in intellectu ex actibus:⁊ qꝛ intellectus nunq̃ȝ põt in actum intelligibilẽ alicuiꝰ rei niſi habeat in ſe ſpẽm aliquã repñtatiuã obiecti:habitus qui non eſt ſimilitudo repreſentatiua reruȝ: ſed eſt habilitas aggenerata ex actibus non põt ſufficere ad cauſandum actum intelligibilem ſine ſpecie intelligibili.

Ad argumentum aũt in ꝯtrariũ dicẽduȝ ꝙ res impedit receptionẽ intẽtiõis qñ ita ſe habẽt res ⁊ intẽtio ꝙ vnũ eſt repreſentatiuũ alterius:vt ſi aia hẽret in ſe nãm lapidis nõ reciperet in ſe ſpẽȝ lapidis. Jmmo nec reciperet aliquã ſpẽȝ rei mãlis:qꝛ ipſa mã lapidis ipediret eaȝ ne poſſet recipere ſpẽs rerũ mãliũ: iõ phs itellcm̃ noſtrũ poſſibilem dicit eẽ imixtũ ⁊ imãleȝ:⁊ ſepatũ ab ol nã rerũ mãliuȝ vt poſſit ſpẽs oium rerũ mãlium recipere.nõ aũt ſic ſe hȝ ſpẽs itelligibilis ⁊ habitꝰ ꝙ vnũ ſit repreſentatiuũ alterius:ſʒ ambo ordinant̃ ad ꝓducendũ pfectũ actũ: aliter tñ ⁊ aliter:qꝛ ſpẽs ordinat̃ ad hoc tãq̃ȝ repreſentatiua obiecti.habitꝰ aũt tanq̃ȝ habilitãs potentiã.iõ per ſe eſt habitus ꝙ inſit:qꝛ nõ poſſet habilitare potentiã formalr niſi ineſſet ei:ſʒ nõ eſt per ſe ꝙ ſpẽs inſit.nã ſi poſſet eẽ lapis in aia abſqȝ eo ꝙ ineſſet ſpẽs: multo magis ⁊ efficacius cãret actũ itelligendi in intellectu noſtro q̃ȝ ipſa ſpẽs lapidis:⁊ ſi ſpẽs lapidis eſſet in aia:⁊ eſſet per ſe extra abſqȝ eo ꝙ adhereret itellectui efficacꝰ cãret actũ itelligẽdi in itellectu q̃ȝ faciat. vñ ẽt eẽntia diua que eſt in itellectu beatoꝝ:⁊ tñ nõ inherẽs nec dependens a tali itellectu.ipſa talis extrĩs efficacius cauſat actuȝ itelligendi in itellectu beatoꝝ: vt ipſi beati reuelata facie videant eſſentiã diuinã q̃ȝ faciant quecũqȝ ſpẽs itelligibiles i quocũqȝ itellectu creato. Spẽs g̃ regritur rõne obiecti itellecti:⁊ habitus rõne potẽtie itelligẽtis:⁊ qꝛ ab vtroqȝ ꝓcedit actus intelligendi ⁊ ab obiecto ⁊ a potẽtia.iuxta illud Augu.8. de tri.c.ix.ab vtroqȝ enĩ noticia paritur a cogñcẽte ⁊ a cognito.iõ neutrũ ſupfluit:ſʒ ⁊ ad pfectũ actum vtrũqȝ regrit̃:⁊ ſpẽs:⁊ habitus. Qõ XXII.

Quarto querit̃ de itellectu agẽte vtrũ remaneat i aia ſeparata. Et videt̃ ꝙ nõ. Qꝛ actꝰ itellectus agentis eſt abſtrahere a fantaſmatibꝰ. Cũ g̃ in aia ſepata non ſint fantaſmata ſi eẽt in ea intellectus agens eſſet ocioſus:ſʒ conceſſum eſt nihil eſſe ocioſum in nã.g̃ ⁊c̃.

In cõtrariuȝ eſt:qꝛ remanebit in aia ſeparata itellectꝰ poſſibilis.g̃ multo magis remanebit in ea itellectꝰ agens.

Reſpondeo dõm:ꝙ iſte qõ aliud querit ⁊ aliud iplicat.querit enĩ vtruȝ in aia ſeparata remaneat itellectus agens:⁊ iplicat quẽ actũ hẽbit hꝫ itellcs in aia ſeparata cũ nõ ſint ibi fantaſmata. ❡ Propter qõ ſciendũ ꝙ cũ intellectus agens ſequit̃ nãliter ipſam nãm aie ex quo

Quid ſi in ꝟtute actꝰ vlamu vt de gume. viij.phy. t.c.xxiiij.conſidera ẽt ꝙ ſequẽtes actꝰ nõ ẽmnalr vt credo ſunt pfectiores.

natura anime eſt perpetua: oportet hꝫ intellm̃ eſſe ꝑpetuū. Nam q̄cq̄d ſeq̄r nālr nāȝ perpetuā: opȝ ꝙ ꝑpetuēt cū ipſa nā: iō phs in .3. de aīa loquēs de intellectu ait. Qꝛ eſt alteꝝ genus ꝛ ſeparatur ab alijs ſicut ꝑpetuū a corruptibili: nondū .n. tūc phs diſtinxerat de intellectu agēte ꝛ potētiali: ſed vīr loquēs de intellectu oīo: ꝙ ſepaṙ ab alijs ſicut ꝑpetuū a corruptibili: alr eſt .n. loquendū de ſpēbus intelligibilibꝫ: ꝛ aliter de ipſo intellectu ſiue ſit intellectꝰ agēs: ſiue poſſibilis. Nā ſpēs intelligibiles cū ſunt in intellectu nr̄o pñt deleri ꝑ oblitionē: qḋ ideo ꝯtigit: qꝛ ſpēs intelligibiles non ſunt in intellectu nālr: ſed ꝑ acq̄ſitionē: itellectus .n. naſciṫ tāq̄ꝫ tabula raſa in qua nihil eſt pictū: vt in .3. de aīa dr̄: ſed ſi ſpēs eēnt in itellectu nālr ꝛ indelebiliter ibi eſſent: ꝛ iō angelus: qꝛ intelligit ꝑ ſpēs innatas ꝛ nālr inditas: īpoīe eſt illas ſpēs delebiles eſſe: q̄cq̄d .n. eſt in materia ꝑpetua: nālr opȝ illō ꝑpetuū eſſe: ꝛ qꝛ itellectꝰ agens: vt dicebaṫ eſt in nā aīe: nālr opȝ ipſuȝ ꝑpetuū eſſe: igiṫ vna via ad inueſtigandū intellm̄ agētē indelebiliter ineſſe aīe: ſumitur prout ipſe intellectus cōpaṙ ad ſpēs intelligibiles: qꝛ ille ſunt ī aīa ꝑ acq̄ſitionē: iſte aūt nālr. ¶ Scđa via ad hoc ideȝ ſumiṫ prout hꝫ intellectꝰ cōparaṫ ad ſenſum. Naȝ intellectꝰ agens ꝛ poſſibilis differūt a ſenſu: qꝛ potētie ſenſitiue vt in ſubiecto fundanṫ in organis. Intellectus aūt taȝ agens q̄ꝫ poſſibilis vt in ſubō: fundaṫ in eſſentia aīe: cū ḡ q̄cq̄d corrūpiṫ ꝛ q̄cq̄d debilitaṫ hoc ſit rōne potētialitatis non rōne actualitatis: virtutes ꝛ ꝑfectiones ꝛ forme ſi debilitanṫ vel deſtruunṫ h̄ eſt rōne ſubiecti ꝛ rōne mãe: in q̄ recipiunṫ ꝛ non rōne ſui: qꝛ ipſe de ſe ſunt q̄dā actꝰ. Dicemꝰ .n. ꝙ ſicut mā que de ſe eſt quedā potentia cū iūgiṫ forme q̄ de ſe eſt q̄dā actꝰ: eſt perfectior: ita ꝙ ꝑfectibilitas ꝯpetit mãe ꝑ formā: ſic eꝫ poſſibilitas ꝛ imꝑfectibilitas cōpetit forme ꝑ māȝ: ita ꝙ forme īmāles ſunt multo perfectiores q̄ꝫ māles: nec oportet verba calūniare vt dicaṫ ꝙ hoc poſito forma ē ꝑꝑ māȝ: qꝛ facit ad ꝑfectionem mãe: nō aūt mā ꝑꝑ formaȝ cū faciat ad imperfectionē forme: qꝛ aliud eſt loq̄ de ꝑfectione ſimplr: aliud de ꝑfectione ī genere: ſimplr .n. eſt imꝑfectionis ꝙ forma ſit mālis. Tn̄ in gn̄e hꝫ rōnem perfectionis. Nā ſi forma eſt mālis educta de potentia mãe: qꝛ nālr non pōt hr̄e eſſe niſi in mā: melius eſt ei hr̄e aliqḋ eſſe q̄ꝫ nulluȝ eſſe: ꝛ ideo ꝑfectionis eſt in ipſa ꝙ habeat tale eē q̄le pōt hr̄e. Redeamus ḡ ad ꝓpoſitū ꝛ dicamꝰ ꝙ ſicut mãe ineſt actualitas ꝑꝑ formaȝ: ita forme māli potētialitas ꝑꝑ māȝ: ꝛ qꝛ debilitari ꝛ corrūpi ex potentialitate ꝓcedit. Iō opȝ ꝙ forma vel virtus vel vīr ꝑfectio corrūpaṫ vel debiliteṫ h̄ eſt rōne ſubiecti vel mãe. Tota ḡ cā q̄re dbilitatur virtus viſiua: eſt qꝛ debilitaṫ organū: iō dicit phs in .3. de aīa ꝙ ſi ſenex haberet oculum iuuenis: videret ſicuti iuuenis. Si ḡ virtus viſiua non fundareṫ ī organo: nec in re debilitabili nec corruptibili: ipſa ſm̄ ſe nō debilitareṫ nec corrūpereṫ: cū ḡ intellectꝰ tā agens q̄ꝫ poſſibilis in h̄ differant a ſenſu: qꝛ non fundātur in organo nec in re corruptibili: ſed in eēntia aīe ꝛ ī re ꝑpetua: opȝ vtrūq̄ꝫ illoꝝ ꝑpetuū eē. ¶ Habito quō ſolutū eſt qḋ qō q̄rit: qꝛ remanet in aīa ſepata intellectꝰ agens: opȝ ſoluere difficultateȝ quā īplicat. vꝫ. ad quē actū remanebit in ea. Propter qḋ ſciēdū ꝙ intellectus agens duȝ aīa eſt ꝯiūcta corpori ad duo deſeruit ꝛ ad irradiandū fantaſmata: ꝛ ad illuminādum itellectū poſſibilē. De primo actu. vꝫ. ꝙ intellectꝰ agēs irradiet fantaſmata: loq̄tur phs ī 3°. de aīa cū dicit ꝙ ſicut lux ſe hꝫ ad colores: ſic itellectꝰ agēs ad fantaſmata. Eſt .n. hoc dcm̄ ſilitudinariū ꝙ itellectus agēs irradiat ſuꝑ fantaſmata. Nā ſicut colores mouēt viſum ī virtute lucis corꝑalis: ſic fantaſmata nō ſufficiūt de ſe ad mouēdū itellectū poſſibilē: ſed mouēt ipſum ī virtute luminis itellectus agentis. Utrū aūt ſit oīno ſiṁe de coloribꝰ reſpectu luminis corꝑalis vt modo eſt viſum de fantaſmatibꝰ reſpectu lucis itellectus agētis ī mouēdo itellm̄ poſſibilē: nō eſt p̄ntis ſpeculatiōis: ſufficiat ām̄ ad p̄ns ſcire ꝙ itellectus agēs pro tāto hꝫ hāc actionē. que eſt irradiare fantaſmata: qꝛ fantaſmata ī virtute luminis itellectus agētis mouēt itellm̄ poſſibilem. Alia actio ipſius intellectus agētis eſt illuminare tm̄ intellectū poſſibilē. Et de hac actiōe loquitur cōmentator in 3°. de aīa. dicēs: ꝙ ſicut aer recipit ſpēm coloris ꝛ lumē: ſic itellectus poſſis recipit ſilitudinem fantaſmatū ꝛ lumē itellectus agētis: hoc ēt mō loq̄tur Aug. ix. de tri. c. vi. dicēs: ita cōditā eē itellectualem nām: vt oīa cognoſcāt ī quadam luce īcorporea ſui generis ſicut oculꝰ carnis videt q̄ ī hac luce corporea circūadiacēt. In aīa igitur ſepata remanet intellectus agēs nō ſm̄ hūc actū qui eſt irradiare fantaſmata: ſed ad hūc actū qui eſt illuminare itellcm̄ poſſibilem: ipſe .n. itellectus poſſis vl̄ ipſa aīa ſepata per itellm̄ poſſibilē ī q̄dā luce ſui gn̄is. i. ī lumine itellis agētis cognoſcit quecūq̄ nālr cognoſcit. ¶ Argumētuȝ aūt ī oppoſitū ſolutū eſt ꝑ iam dicta.

Tex.cō.xxi.
Tex.cō.xiiij.
Tex.cō.ix.
Tex.cō.xviij.
Com.xviij.xix. xx. pro parte.

Aliū intellꝫ dat verbis phi Iohānes baccon. ij. q. ꝓlogi ſuaȝ ī illuminatiōe intellis poſſis ab agente vult ēt ꝙ intellis agēs maneat in patria ad ꝯſeruādū fantaſmata: ꝯrie igiṫ ꝛ valde diuerſe ſunt opi. ſed ille ſemꝑ ſtudui nouitati.

POſtea querebatur de hoīe q̄ꝫtuȝ ad ſuas actiōes. Et circa h̄ querebanṫ quinq̄ꝫ. Nam actiones humane quedam ſunt itellectuales: quedā corꝑales. Circa actiōes itellectuales q̄rebatur vnū. Utrū aīa humana itelligat ſeipſam ꝑ eēntiam ſuā. Circa actiōes corꝑales q̄rebātur quatuor. Nā actiōes corꝑales quedam reſpiciūt corpus ꝓpriuȝ: quedam alia corꝑalia. Circa corpus ꝓpriuȝ erat qḋ de ꝯtinētia: vtrū ſi due virgines ꝯtinerēt vna ex voto alia nō ex voto que plus meretur. Actiōes auteȝ circa alia corporalia q̄ſi tripartite ſūt: nā vna actio eſt prout ꝑ hec corꝑalia alijs ſubuenimꝰ: alia actio eſt prout hec corporalia ab alijs recipimus. Tertia eſt prout recepta reſtituimꝰ. De oībꝰ aūt his q̄ōnes fiebāt: q̄rebaṫ .n. de ſubuētiōe: vtrū religioſus ꝓfeſſus vidēs parētes ſuos ī neceſſitate dꝫ ſine licentia p̄lati ſui exire clauſtrū vt ſuis parētibus ſubueniat. Circa receptionē āt querebaṫ: vtrū liceat accipere elemoſynā ab eo q̄ nihil hꝫ niſi de vſuris. Circa reſtitutiōem vero fiebat qḋ ſi q̄s offerens ſe reſtituere vſuras nō hn̄s volūtatē reſtituēdi: ſi ille cui vīr reſtituere condonet ſibi: vtrum teneatur vlteriꝰ illas vſuras reſtituere.

¶ Queſtio. XXIII.

AD primum ſic proceditur. Uř ꝙ aīa non intelligat ſe ꝑ eſſentiā ſuam. Nā phs in 3°. ď aīa loquens de ipſa aīa ait: ꝙ ſic ſe ipſam cognoſcit: ſic .ſ. cognoſcēdo alia: ḡ nō cognoſcit ſe ꝑ eēntiā ſuā: ſed ꝑ ſpecies aliorum. Tex.ꝯ.xv.

In ꝯtrariū eſt: qꝛ ꝑ eſſentiā ſuā ſemꝑ ē ſibi p̄ns: ḡ ꝑ eēntiā ſemꝑ ſe itelligit.

Reſpōdeo dm̄: ꝙ in hac q̄ōne difficultatē faciūt verba Aug. vult .n. Augu. 14. de tri. c. 4. ꝙ mēs hoīs ſeipſam nouit. Qꝛ vt ait

nihil taz bñ nouit ꝙ̃ ſibi preſto eſt:ꝛ ſubdit ꝙ nihil eſt ei ita preſto ſicut ipſa ſibi:nõ ſeipſam nouit:ſi ergo ſeipſaz nouit:qꝛ ꝑ eſſentiã ſuã. vt arguebat̃.ſeq̃ ꝙ ſemꝑ ſe cognoſcat ꝑ eẽntiã ſuã. Sed ſi ſic dicimus occurrit nobis grauis difficultas. Nã ſi aĩa ſe cognoſceret ꝑ eſſentiã ſuã: tũc oporteret ꝙ ab ipſa eẽntia aĩe cãretur intellectio: vel actus intelligendi in ipſo intellectu:ꝑ quã intellectionem vel ꝑ quẽ actũ intelligendi aĩa intelligeret ſeipſam:ſed hoc vĩ impoẽ: qꝛ non cãtur actus calefaciendi vel calefactio niſi ab eo qḋ eſt actu calidũ:ꝛ ab eo qḋ dicit actũ in gñe calidoꝝ:ſic nec infrigidatio cauſat̃ niſi ab eo qḋ dicit actũ ĩ gñe frigidoꝝ:ȝ̃a ſiliͭ: nec intellectio ſiue actꝰ intelligendi cãri non poterit niſi ab eo qḋ dĩc actuꝫ in gñe intelligibiliũ:ſed aĩa nr̃a tꝫ infimũ gradũ in gñe intelligibiliũ: ex quo ſeqĩur ꝙ ſit potentia pura in tali gñe:illud.n.tꝫ infimũ gradum in gñe intelligibilium qḋ ſi eſſet aliqḋ infra ipſum non eẽt intelligibile:ſꝫ ſẽſibile. Propter qḋ aĩa nr̃a media ẽ iter itelligibilia ꝛ ſenſibilia. Propter qḋ in libro ḋ cauſis dĩ.ꝙ aĩa naſcit̃ in orizonte eternitatis. Nã ſicut orizon eſt circulus medius diuidens inter emiſperiũ ſupiꝰ ꝛ inferius. Ita aĩa tꝫ mediũ iter euiterna: cuiuſmodi ſunt intelligibilia ꝛ ſenſibilia:lꝫ.n.actor de cãis non intendat ibi loqui niſi de aĩabus celoꝝ tñ mõ quo diximus veritatẽ hꝫ dictum ſuũ de aĩabus nr̃is. Imaginabimur.n.ꝙ ita ſe hꝫ aĩa ad intelligibilia ꝛ ſenſibilia ſicut ſe hꝫ mã ad ens ꝛ nihil:ſic .n.mã eſt media inter ens ꝛ nihil: ꝙ ſi iret̃ ĩfra materiã ſtatim iret̃ in nihil:ſi iret̃ ſupra:ſtatim iret̃ ad actu ens: ꝑꝑ qḋ ſeq̃ ꝙ mã non ſit nihil nec ſit actu ens:ſed ſit potentia pura in gñe entiuꝫ.Eo.n.ipſo ꝙ mã eſt media inter ens ꝛ nihil:ꝛ tenet infimũ gradũ in gñe entiũ:opꝫ ꝙ ſit potentia pura in tali gñe: qꝛ ſi non eſſꝫ potentia pura: ſed diceret aliqḋ ĩ actu in tali gñe:tũc nõ teneret infimũ gradũ in illo gñe: nec eẽt media inter ens ꝛ nihil:ſed illud qḋ eſſet potẽtia pura eſſet infra ipſaꝫ: ꝛ illud eſſet tale mediũ. Ponendo ergo mãꝫ eſſe aliqḋ in actu:negamꝰ mãꝫ eſſe mãꝫ:ꝛ qḋ dcm̃ eſt de mã in gñe entiũ:opꝫ ꝙ veritatẽ habeat de aĩa humana in gñe intelligibiliuꝫ. Nã cũ aĩa humana ſit ꝯiũcta corpori ſenſibili:ꝛ faciat vnũ cũ tali corpore ſꝫm eẽ:opꝫ ꝙ ipſa ſit infima in gñe itelligibiliũ:inordinatũ.n.eſſet vniuerſum ſi aĩa humana vniret̃ ſꝫm eſſe corpꝰi ſenſibili:ſiue teneret ĩfimũ gradũ in genere intelligibiliuꝫ:ꝛ ſi nõ eẽt infimũ intelligibile:ꝑꝑ qḋ Diony. loquens de ordine vli.7.c.de di.no.ait:ꝙ diuina eſſentia fines poꝝ ꝯiũgit ꝑ̇ncipijs ſcḋoꝝ.i.fines ſupremoꝝ ꝯiungit ſupremis infimoꝝ:ſiue ꝯiungit ipſis infimis:qꝛ intelligibilia ſunt ſupra ſenſibilia: aĩa q̃ cõiungit̃ ſꝫ eſſe corpori ſenſibili:opꝫ ꝙ ſit infimuꝫ itelligibile: ꝛ qꝛ eſt infimũ itelligibile oꝫ ꝙ ſit potentia pura in gñe intelligibiliũ:aliter non eſſet intelligibile infimũ. Declaratũ eſt ḡ ꝙ aĩa eſt potentia pura in gñe itelligibiliũ:ꝛ qꝛ ſic eſt:intellectio vel actus intelligendi nõ poterit ab ea progredi:ſicͭ nec ab eo ꝙ eſſet potẽtia calidũ nõ poſſet progredi calefactio:eſſentia ergo aĩe nõ poterit eẽ rõ q̃re aĩa ſe intelligat. ¶ Sciẽdũ eſt ergo ꝙ ad actũ intelligendi q̃tuor ꝯcurrũt. vꝫ. ſub̃a ipſius aĩe. Potẽtia intellectiua q̃ radicat̃ in ſub̃a. Spẽs intelligibilis q̃ ꝑficit potẽtiã. Et voluntas ꝯuertẽs ſe ſupra ſpẽꝫ. Poſſemus aſſignare ꝛ quintũ lumen itellectus agẽtis. Et etiã ſextũ vt ipſꝫ fantaſma:quia ſine fantaſmate non poſſumus itelligere:ſed tamẽ nõ ſit nobis cure talia multiplicare. His aũt diſtinctis dicemus ꝙ duplex eſt itelligere: itelligere in actu.ſ.ꝛ in habitu. Adhuc itelligere in habitu poſſumꝰ diſtinguere ꝙ quoddam ſit magis actuale:quoddã minꝰ actuale. Uidet̃ eñ habitꝰ dicere quẽdã actũ ſemiplenũ:ꝑpter qḋ in ipſo habitu poſſumus dare gradus:qꝛ ipſe actꝰ ſemiplenꝰ dicit actũ admixtũ potẽtie.iõ põt hr̃e gradũ: vel qꝛ plus hꝫ de actualitate:vl̃ qꝛ plus hꝫ de potẽtialitate. Dicamus ergo ꝙ quãdo ꝯcurrũt ibi oĩa illa quattuor: qꝛ eſt ibi ſubſtãtia aĩe:ſpẽs itelligibilis:ꝛ potẽtia intellectiua ꝛ voluntas ſe ꝯuertẽs ſupra ſpẽm.tũc aĩa itelligit in actu:quando aũt ſunt ibi tria. Et deficit quartũ vt eſt ibi ſubſtãtia aĩe:ꝛ potẽtia itellectiua. ꝛ ſpẽs itelligibilis.nõ tamẽ eſt ibi quartũ: qꝛ voluntas nõ ſe cõuertit ſupra ſpẽꝫ: tũc itelligit in habitu. ꝛ itelligit in habitu qui plus hꝫ de actualitate.eo.n. ipſo ꝙ aĩa habꝫ ſpẽs reꝝ.etiã põt itelligere: dato ꝙ nõ cõſideret de rebꝰ.cõpetit eñ quoddaꝫ itelligere habituale:ſed quãdo ſũt ibi duo tm̃:qꝛ ſunt ibi ſubſtãtia anime:ꝛ potẽtia itellectiua. tunc aĩa itelligit ſe in habitu qui plus hꝫ de potẽtialitate:nã ipſa ſubſtãtia aĩe eſt rõ agẽdi. Nam oĩs actio rei cauſatur a ſubſtãtia rei. Ipm̃ ergo itelligere cauſat̃ a ſubſtãtia aĩe. verũtamẽ ipſa ſubſtãtia aĩe nõ eſt ſufficiens ad eliciẽdũ talẽ actũ ſine ſpecie itelligibili:qꝛ vt dictũ eſt.aĩa eſt potẽtia pura in genere itelligibiliũ:ſed lꝫ nõ ſit ſufficiẽs ad eliciẽdum actũ:eſt tñ radicale ꝑ̇ncipiũ actiõis:ſicut lꝫ ſubſtãtia ignis nõ poſſit calefacere ſine calore: attñ ſub̃a ignis ẽ radicale ꝑ̇nͫ oĩuꝫ eoꝝ q̃ egrediunt̃ ab igne. Sic ꝛ ſub̃a aĩe ẽ radicale ꝑ̇ncipium oĩum actiõum que ꝓgrediunt̃ ab aĩa. eo ergo ipſo ꝙ ſubſtãtia aĩe que eſt radicale ꝑ̇ncipium itellectiõis:eſt cõiuncta ipſi itellectui: põt dici aĩa ſe itelligere in habitu:non in habitu qui plus hꝫ de actualitate:ſꝫ qui plus hꝫ de potentialitate. hoc eſt eñ itelligere in habitu hr̃e apud ſe id qḋ eſt rõ agẽdi.ꝛ id qḋ eſt cã actus.ꝛ qꝛ aĩa hꝫ ſeipſam apud ſe:ꝛ eſt ſibiipſi preſto:cũ ipſa ſit radicale ꝑ̇ncipium itelligẽdi ſeipſaꝫ. Dĩ ſe itelligere per eẽntiã nõ notitia actuali:ſꝫ habituali.hoc ergo mõ loq̃tur Augꝰ.in liͦ de trinitate.ꝛ in multis locis. q̃ vult ꝙ aĩa ſe ſemꝑ itelligit.qꝛ ſemꝑ ſibi eſt ꝑ̇ſens:ſꝫ nõ ſemꝑ ſe cogitat qꝛ nõ ſemꝑ eſt in cõſpectu ſuo. Eſt.n.itentio Aug.ꝙ aĩa ſemper ſe itelligit quadaꝫ notitia habituali: ad quã notitiã ſufficit ꝑ̇ſentia ſub̃e aĩe:ſꝫ nõ ſemꝑ ſe cogitat.ideſt non ſemꝑ ſe cognoſcit notitia actuali:ad quã notitiã nõ ſufficit ſola ꝑ̇ſentia ſubſtãtie aĩe:ſed oꝫ ꝙ aĩa ponat ſeipſam ante ſeipſam ad hoc ꝙ actu cogitet de ſeipſa.tũc eniꝫ actu ponit ſeipſam ante ſe ipſam quãdo ex cognitiõe obiecti actꝰ ꝛ potẽtie tendit in cognitionẽ ſuiipſius. ¶ Cũ ergo querit̃ vtrũ aĩa itelligat ſeipſam per eẽntiã ſuam: aut intelligit de itelligere in actu:aut de itelligere in habitu qui plus habꝫ de actu:aut in habitu:qꝛ plus hꝫ de potẽtialitate.ꝑ̇mis duobus modis itelligit ſe aĩa eo mõ quo loq̃tur pħs per ſpẽs alioꝝ. Tertio mõ itelligit ſe aĩa ꝑ ſeipſam.qꝛ ſibi ꝑ̇ſens eſt: vt loq̃tur Auguſtinus. ¶ Aduertẽduꝫ tamẽ ꝙ cuꝫ diſtiguimꝰ de itelligere in actu ꝛ in habitu non loq̃mur de habitu: vt loquebamur prius cum diximus ꝙ habitus erat q̃dam habilitas aggenerata ex actibus freq̃ẽtatis. ſed loq̃mur de habitu large ꝓut dicit quãcũqꝫ aptitudinẽ ad actum.eo eñ ipſo ꝙ ſubſtãtia aĩe eſt coniuncta ꝓprio ſuo itellectui habet quãdam aptitudẽ

Propõne ſcõs.

Nõ itelligas ... tina abdita ꝛ ... lenn vt aliq ſꝫ ... ſe declarauit.

Ut de eo ſert. ... de aĩa.t. c.xv ... ꝛ i.h.t.c.lv.l ... t.viij.phi.tex ... xxxij.

nem vt cognoſcat ſeipſam:ʒ ſi la aptitudo nō poſſit reduci in actū.niſi intellꝰ eiꝰ iformaretur ſpecie alicuiꝰ obti.

¶ Argumēta autē ſunt ſoluta per iam dicta.

Laurentius.

De modo quo ſe intelligat intellectus eſt de antiquis dubitationibus.⁊ dicitur ab aliquibus de latinis expoſitoribus:⁊ quidā arabes cōſenſerūt eis: ꝙ qꝛ eſt potētia pura in genere intelligibiliū. Amplius qꝛ eſt receptiuus omniū formarū: ⁊ aſſimilatur eis apud receptionē earuʒ:⁊ quodā modo fit ea que intelligit:⁊ nihil eſt eorū anteꝙ intelligat.ideo ſine alijs nequit ſe intelligere:⁊ vt cōtinue intelligēdo alia cōtinue actuať ⁊ excitur a potētia:ita etiam magis ac magis ſe intelligit:intantum ꝙ iſto mō attingit gradū pfectionis ad quē eſt ordinatus: ⁊ lucet luce ſumma:que tandeʒ eſt felicitas: ⁊ plenaria ſuipſius intellectio. ante vero nō eſt niſi habitualis quedam cognitio:nō ſicut habēs ſciētiam nō conſiderans de ea:ſed remotior: ſʒ iſtud eſt in quo nō eſt ſecuritas:in ſententia pħoꝝ. Quōcūqꝫ enim intellectus cōſideret plus eſt intelligibilis ⁊ maior actus ꝙ quecūqꝫ ſpēs:qꝛ permanētior actꝰ: eēntialis actus:nec participatione materie pōt reddi ſingłis aut intelligi illo mō particularis. vlia:⁊ ſpēs intelligibiles hoc non habent.igitur ſpēs non reddit ipſum magis intellectuū ſuipſius. Amplius vt ppalam ſapiētis ſua receptio eſt vlis ſine hic ⁊ nūc. receptio autem (aiūt) nō eſt niſi ſm nām rei recipientis. prius igiť in ſe intellcūs eſt vlis ⁊ ſuipſius intellectiuus ſʒ naturā ꝙ habeat hoc ab intelligibili. Poſtea fatētur oēs non eſſe intellectū preparationeʒ ⁊ agraphum Alexādri. Eſt ergo aliquis actus ſupra illā:⁊ maxime impreſſiuus intellectiōis.hoc aūt ē in ſeipſo:ſi eſt vt dicit maxime omniū intellectuum potētialis. Alij conſiderātes idē in ſeipſm agere nō poſſe: dixerūt ꝙ primo intelligit ſpecie mediāte quiditatē:⁊ mediante illa ſeipſum.⁊ pma eſt intellectio recta.ſcđa retrocedēs ⁊ recurua. Iſtud aūt famoſi de cōibus tenēt:ſed pro certo etiā ratio pōnis eſt debilis: nāqꝫ in intellectione motio vero nō fit:ſed ſimilitudinaria valde:neqꝫ arguens potentialitatē aliquā:niſi noſtro modo intelligēdi. dicūt enim pſcrutantes de natura abſtractoꝝ:nō incōuenire hoc in intellectu habēte totum ambitū entis pro obiecto adequato. vnde cum ipſe intellcūs ſub vniuerſitate entiū collocet nihil phibebit ipſum per ſe ⁊ primo a ſeipſo intelligi poſſe:imo ⁊ expoſitor pmus latinoꝝ ſic excuſauit Platonē dicentē aliquid mouere ſeipſʒ.hoc enim de motu (inquit) intelligebat Plato impropio ac metaphorico qui eſt intellectio: ⁊ Ar.met deum aſſerit etiā ſeipſm hoc modo mouere.xij.diuinoꝝ. Quō aūt iuniores aſſertores pme opinionis non eē aliquid intellectum in genere intelligibiliū falſum eſt:ſi de omni intelligibili intelligať:ſed de māli hʒ veritatē.eſt.n.tm̄ ab illis immixtū: vt illa poſſit intelligere: nō ꝙ ſit ſeparatus ſimplr ab omni eo qđ pōt intelligere. Alr enim nō eſſet eis neqꝫ intellcūs.⁊ totū hoc declarauit Auer.iij.de anima.ꝯ.iiij.verbis obſcuris. Ego aūt puto ꝙ pħūs recte hoc pōt fateri intellectuʒ (qđ ſit omnino de ſubſtātijs ſpūalibus ⁊ abſtractis) non eſſe obiectū pportionatū in mouēdo ſeipſm ante receptionem omniū vel pluriū ſaltem intelligibiliū. Sicut neqꝫ ipſi ſunt pportionate alie intelligētie:quare intelligit ſe p alia:aut ꝙtum ad qꝛ eſt:aut ꝙtū ad cōceptus valde cōes ⁊ ꝯfuſos.⁊ hoc ſatis cōſonat dictis Auer.vbiqꝫ: ⁊ forte nō eſt remotū ab intellectu quē volebat Theophraſtus: Abunazar:⁊ Auicēna. ⁊ cū hoc ꝯcordabis facilr omnia que ponūtur in hoc a pħo.iij.de aīa.⁊ a Cōmen.vbi loquitur de felicitate eius.perfecte aūt intelligit ſe poſt adeptionē omniū quiditatū hic:ſʒ iſtū modum nō querimus. Et per hoc poteſt patere differentia inter intellectuʒ poſſem ⁊ alias intelligentias:qꝛ alie intelligētie ſe intelligūt per eſſentiā ſuā ſemp.intellcūs aūt poſſis nō niſi per ea que accipit a ſuis indiuiduis:⁊ nos rōnē dedimus alibi in quadā.q.declarādo iſtā phantaſiam ꝯtra oēs huius tēporis auerroyſtas per rōnes ⁊ verba expſſa Auer.⁊ nobiliū pħoꝝ vt potuimus.lege igiť ibi. In ꝯmēto autem viij.tertij de anima.vbi iſte qđ dearticulať eſt pō poſitio Alexādri:⁊ in ea apparet ꝯtradictio maxima mihi:ſi illud dixerit Alex.de intellectu poſſi:ꝙ.ſ.nō eſt niſi quiditates ⁊ eſſentias earū:ſm ꝙ ipſe extrahit eas a materijs.tūc enim fungiť officio intellcūs agētis:⁊ etiā non eſt puro ꝑparatio:vt dixit Auer.ſm hʒ. Sʒ dices ꝙ intelligit oſtēdere ibi Alex.quomō intellcūs agēs ſe intelligat:hoc falſum eſt:qꝛ Ar.non querit ibi de illo:qꝛ nondū facta eſt mētio in eo. Itē in eodem ꝯmē.poniť differētia inter intellectū qui ſic ſe intelligit:⁊ deum aliaſqꝫ intelligētias:cōſtat aūt ꝙ intellcūs agens eſt deus apđ Alex. igitur nō eſt intellcūs quē ibi ponit:⁊ ſupra hoc ꝯſiderabis:ſʒ ſit extra queſitū pncipale. Modus abunazaris qui ibi reciťať improbabiť ab Auer.ꝯmen.xxxvj.illius libri:⁊ de iſo ſic dem iam. Alij diſtiguunt in cognitiōe intuitiua: abſtractiua:arguitiua ⁊c.⁊ nimis elōgantur a ſenſibus pħoꝝ quas querimus hic ad copiaʒ doctrine:quō enim ſtarēt ille notitie ſimul in eo:⁊ eſſet dubitatio an ſucceſſio eſſet in talibus:⁊ quis eēt modus talis notitie arguitiue. Aliqꝫ vtunť alio mō loquēdi:⁊ dicunt ꝙ ex ſpēbus intelligibilibus.i.ipſis vlibus ellicit cognitionē ſuipſius:⁊ iſte modus eēt vlterius diſtinguēdus: nec tamē faceret pro hac intētione:de modo igiť quomō ſe intellectꝰ intelligat ſm fideles habeť a doctore:⁊ etiā nōnulla dicta philoſophorum ad hoc.

Queſtio. XXIIII.

Secundo queriť vtrum plus mereatur ꝯtinēs ex voto ꝙ ſine voto. ⁊ videť ꝙ plus mereať cōtinēs ſine voto:qꝛ ſeruitia minus debita ſunt magis grata:ſʒ qđ fit ex voto eſt debituʒ.ergo eſt minus gratum: ⁊ per conſequens eſt minus meritorium.

In contrariū eſt: qꝛ qui facit plura bona: plus mereť: ſʒ vouere qđdā bonū eſt: ⁊ cōtinere eſt etiā bonuʒ.ꝗ ergo cōtinet ex voto facit plura bona:qꝛ vouet ⁊ cōtinet:qui cōtinet nō ex voto ꝯtinet tm̄.ergo ille plus meretur qꝛ facit plura bona.

Reſpondeo dđʒ:ꝙ maioritas vł minoritas meriti vel demeriti ex tribꝰ menſurari pōt:Uel ex affectiōe agētis:Uel ex habitu qui eſt rō agēdi:Uel ex re acta.Ex affectione agētis ꝯpēſatur magnitudo meriti vel demeriti:qꝛ quāto cū maiori affectiōe ⁊ ꝙto cū maiori voluntate agiť:qđ agitur:tāto pōt eē magis meritorium ſi ſit bonū:vel demeritoriū ſi ſit maluʒ. Ex habitu ēt acqrit actus magnitudinē:qꝛ ꝙto ex maiori habitu pcedit actus:tāto ſʒ ꝙ huiuſmodi eſt pfectior: ⁊ per ꝯñs eſt magis meritoriꝰ. Tertio ex re acta actꝰ acqrit magnitudinē:qꝛ quāto eſt maius id bonum qđ efficitur:tanto ſm ſe eſt magis meritoriū. Oībus aūt his vijs volumꝰ oſtēdere ꝙ cōtinēs ex voto plus mereať. ¶ Prima via ſic pʒ. Nā qui cōtinet ex voto cū maiori affectiōe ⁊ cum maiori voluntate plus ꝯtinet ꝙ qui continet ſine voto:qm̄ cōtinere ex voto ⁊ pmittere votū caſtitatis eſt velle cōtinere:⁊ eſt ita velle continere:vt nō poſſit vel nō liceat ſibi vlterius nolle:ſʒ cōtinēs nō ex voto: lʒ velit ſe ꝯtinere:nō tm̄ ſic vult ꝙ nō liceat ſibi nolle:⁊ ideo minus vult:qꝛ nō totalr vult:cum ſic velit ꝙ poſſit ſe a velle retrahere:⁊ qꝛ ꝯtinēs ſine voto minꝰ vult.iō ceteris paribꝰ minus mereť.cōtinens autē ex voto qꝛ magis vult. iō ceteris paribꝰ magis mereť. ¶ Scđa via ad hoc idē ſumiť ex habitu ex quo eliciť actꝰ. Nā dato ꝙ vouēti caſtitatē diſpliceret ꝯtinere:⁊ ꝯtineret inuitus:ita ꝙ ſi liceret ſibi nuberet.ꝯtinens aūt ſine voto contineret libēter: adhuc plus mereť ꝯtinēs ex voto ꝙ ſine voto. Nā ꝯtinens ſine voto:dato ꝙ placeat ſibi cōtinere:actꝰ ille egrediť a virtute tēperātie:ꝯtinēs autē cuʒ voto:dato ꝙ diſpliceat ſibi cōtinere:placeat tm̄ ſibi ſeruare votū:actus ille egrediť a virtute latrie:⁊ qꝛ virtꝰ latrie eſt altior vtus. iō ille actus erit magis meritorius. Sic dicemꝰ de voto:⁊ de eo qđ fit ex voto ꝙ ſit voluntariū:ſicut dicit pħus de habitu.⁊ de eo qđ fit ex habitu:ꝙ ſit voluntariū. habitꝰ.n.eſt ita voluntariꝰ:nō ꝙ poſſumus deponere habitū cuʒ volumꝰ: ſʒ qꝛ in poteſtate noſtra fuit agere opa per que acqreremꝰ habitū:vel nō agere.iō ſemp diceť habitꝰ ſic acqſitus voluntariꝰ:nō volūtate que fuit nunc:ſʒ voluntate que fuit a pncipio:ſicut qui emittit lapideʒ ⁊ pcutit hoiem: qꝛ in poteſtate ſua fuit emittere lapidē vel nō emittere:quum poſtꝙ emiſit nō poſſit ipm reſumere:pcuſſionē illā quaʒ cū lapide facit dř volūtarie facere.ſic qꝛ in ptāte nřa fuit emittere votū vł nō emittere:bonuʒ qđ ex voto fit:volūtariuʒ dici dʒ.Dicamꝰ ꝰ ꝙ illud qđ fit ex voto vł pōt referri ad emiſſionē voti:vł ad redditionē voti: ſi refertur ad emiſſionē voti eſt magis meritoriuʒ: qꝛ eſt magis voluntariū:vt dicebat rō pma. Nā emittēs votū ⁊ obligās ſe ad faciēdū aliqđ ex voto vt dicebať magis vult: qꝛ ſic vult vt nō poſſit ſe retrahere a velle. Ruſus ſi referatur qđ fit ex voto ad redditionē voti:ſic opꝰ ex voto factū eſt magis meritoriuʒ:qꝛ eliciť ab altiori vtute. Uelle.n.reddere votū eſt velle reddere deo debitā ſeruituteʒ: qđ eſt

iij.ethi.c.viij.

opus latrie que eſt multo altior v̄tus q̄ ſit abſtinētia vel tēperātia. vñ q ieiunat ex voto vel cōtinet ex voto: dato φ nō placeat ſibi ipſ ieiuniū: dū tñ placeat ſibi reddere votū plus mere᷑ q̄ ſi placeret ſibi ipm cōtinere ſm ſe: vł ipm ieiunare ſm ſe: ſi ħ ageret nō ex voto. ℭ Tertia via ad ħ idē ſumi᷑ ex re acta: q2 mai⁹ qd facit: ⁊ plus dat qui agit aliqd ex voto: q̄ q ſine voto. ⁊ iſta eſt via Anſelmi in lib° de ſilitudinib⁹. aſſilat aūt Anſelm⁹ voluntatē arbori: ⁊ opa pomis vł fructib⁹. Nā ſicut ab arbore ꝓcedūt poma vel fruct⁹: ita a volūtate ꝓcedunt opa nr̄a meritoria vel demeritoria. q ḡ ieiunat vł ꝯtinet vel facit alia bona opa ſine voto: ille dat poma: ſ3 nō dat arborē. dat. n. bona opera: ſ3 nō dat ipſa3 volūtatē: cū poſſit ⁊ liceat ſibi volūtatē ſuā retrahere ab illis opib⁹. Nā q cōtinet ſine voto: lic3 ſibi nō ꝯtinere: ⁊ q ieiunat ſine voto: dū tñ nō ſit ieiuniū ab eccłia ꝑceptū: lic3 ſibi nō ieiunare: ſ3 qui cōtinet ⁊ ieiunat ⁊ facit alia bona opa ex voto nō ſolū benefacit: ⁊ nō ſolū dat deo bona opa: ſ3 ēt dat deo ipſam voluntatē: vt nō liceat ſibi voluntate ſua vti ad ꝯtraria opa. ideo ex ipſa re acta plus mere᷑ cōtinens ex voto q̄ ſine voto: q2 plus agit: ⁊ plus dat deo.

Ad argumentum aūt in ꝯtrariū dōꝫ: φ reddere votū ē neceſſitatis: ⁊ eſt debitū: ſ3 eſt neceſſitatis volite: ⁊ eſt debitū volitu3. nō. n. eēt iſta neceſſitas: niſi voluiſſ3 eā: nec eēt ħ debitū: niſi voluiſſet ipm. igi᷑ q2 votū ex volūtate eſt factū: talis neċitas ex quo ē volūtarie accepta: ⁊ tale debitū ex quo ē volūtarie aſſūptū: nō minuit meritū: ſ3 auget. Qō. XXV

TErtio q̄rebat᷑ vtꝝ religioſus ꝓfeſſus debeat abſq3 licentia ꝑlati ſui exire clauſtrū ⁊ ſubuenire parētibus ſuis ſi videat eos in neċitate. Et vr̄ φ ſic: q2 ſubuenire parētib⁹ eſt de iure diuo. Nā cū dñs ꝑcepit. honora parētes. in honore itelligi᷑ ſubuentio: ſ3 qd eſt de iure diuio: ſemꝑ obligat. ergo tenemur ad ſubueniēdū parentibus ſi videamus eos in neceſſitate poſitos.

In ꝯtrariū eſt: q2 vouere eſt voluntatis: ſ3 reddere eſt neċitatis. ex quo ḡ religioſus voluit obedire prelato: deb3 ſub eius obedientia viuere: nec deb3 ſine obediētia clauſtrum exire.

Reſpōdeo dōm: φ religioſus in religiōe ꝓfeſſus ſi videat patrē in neceſſitate ꝯſtitutū: ⁊ nō poſſit ei ſubuenire per aliū: d3 petere licentiā a prelato ſuo. φ ſi prelat⁹ neget nō d3 exire clauſtꝝ vt ſubueniat patri ſuo. Uñ alr̄ loquēdū eſt añ religionis igreſſu3 ⁊ alr̄ poſt ꝓfeſſionē in religiōe factā. Nā añ religiōis igreſſu3 ſi videret parētes in neċitate ꝯſtitutos: ⁊ nō poſſet eis cōmode ſubuenire ꝑ aliu3: ⁊ ipſe videret φ poſſet ſine pctō vitā ſecularē ducere deberet differre religiōis igreſſum. ſ3 poſtq̄ eſt in religiōe ꝓfeſſus: ſine licētia exire nō deb3 clauſtrū: vt ſubueniat parētib⁹: qd duplici via declarare poſſum⁹. Nā religioſus eſt ad deū ꝯuerſus: q2 ꝑ votū religionis deo ſe obligauit: ⁊ eſt a mūdo auerſus: q2 eſt mundo mortu⁹. Prima ḡ via ad declarādū ꝓpoſitū ſumi᷑ ex eo φ religioſus eſt ad deū ꝯuerſus: ⁊ ex eo φ deo ſe obligauit. Scda ex eo φ eſt a mūdo auerſus: ⁊ ex eo φ ē mundo mortu⁹. ℭ Prima via ſic pꝫ. videm⁹. n. φ in miorib⁹ bonis. ⁊ qui obligat ſe boī impedi᷑ ne poſſit maiora vota ꝑficere: vt in mr̄imonio ꝯſūmato poſtq̄ mulier ſe obligauit viro: ⁊ vir vxori: neuter ſine voluntate alteri⁹ pōt ꝯtinere. q̄re ſi ḡ obligādo ſe boī in minorib⁹ bonis non pōt exercere maiora bona. multo magis cū qs ſe obligat deo in maiorib⁹ bonis: cuiuſmodi religiōis ſunt opa: effici᷑ ipotēs ne poſſit exercere minora bona: ⁊ q2 abſolute loq̄ndo mai⁹ bonū eſt in religiōe viuere: q̄ ſubuētioni parētū itēdere: nō lic3 religioſu3 ſine ſpāli licētia ⁊ mandato ſui ꝑlati clauſtru3 exire: vt parētib⁹ ſubueniat. ℭ Scda via ad ħ idē ſumi᷑ ex eo φ religioſus eſt a mūdo auerſus: ⁊ ē mūdo mortu⁹. Nā vt cōiter poni᷑: ſicͭ hō mortu⁹ carnalr̄ abſolui᷑ a debito ſubuētiōis parētū: q2 fact⁹ eſt ipotēs ad ſubueniēdū: ita cum qs ꝓfite᷑ religionē: q2 ia3 ē mortu⁹ mūdo abſolutus eſt a debito ſubuētionis parētum: q2 factus eſt impotēs ad ſubueniendum.

Ad argumentū āt in ꝯtrariū dōꝫ φ honorare parētes eſt de iure diuio. ⁊ ēt adiplere votū ⁊ votū reddere qd qs deo ſe vouit reddituꝝ: eſt ēt de iure diuio. dicēte pſalmiſta. vouete ⁊ reddite deo. Iſtud āt ius diuinū qd eſt exoluere votū ⁊ adiplere: abſoluit nos ab illo iure diuio: quo tenemur ſubuenire parētib⁹. Nā cu3 parētes ponātur exiſtere in mūdo: ſm quācūq3 mortē ſumus mundo mortui ab huiuſmodi iure abſoluti ſumus. Queſtio. XXVI. ps.lv.

QUarto q̄ri᷑ de receptiōe. Et eſt qō. vtꝝ liceat recipe elemoſynā ab eo q nihil h3 niſi de vſuris. Et vr̄ φ nō: q2 illi nō licet dare qui nihil habet. ḡ nec aliꝫ licet ab eo recipere.

In ꝯtrarium vt dicebat eſt ꝯſuetudo: q2 libenter pauperes recipiunt elemoſynas nō diſcernentes inter hos ⁊ alios.

Reſpondeo dōm: φ res illa q̄ lucro vſurario eſt acq̄ſita: vel eſt pecunia: vł res alia. ſi ſit res alia q̄ pecunia. vtputa ſi aliq̄s lucrat⁹ ſit domu3 vel veſtē vł equū fenerādo ꝓ ꝑo: qd ħ mō fieri poſſ3: ſi talis eēt ꝯuētio. ꝑſto tibi cētū libras vſq3 ad tale tp̄s. ſi poſt illud tp̄s reddas mihi illas centū. ⁊ cū ħ de lucro des mihi veſtē tuā vel equu3 vel domū: tunc dom⁹ vł equus vł veſtis acq̄ſita iſto mō: nullo mō dēberet recipi ꝓ elẏna ab vſurario: ⁊ ſi recipe᷑ deberet reddi: q2 talis res ſemꝑ portat ſecū on⁹ ſuu3: ꝓpter qd nō poſſ3 recipi niſi tenere᷑ ad reſtitutione3: ſicͭ tene᷑ ⁊ vſurari⁹. nō eſt. n. ſile de pecunia male acq̄ſita: ⁊ de re alia ꝓpter duo. Pͥo q2 pecunia nō opꝫ φ reſtitua᷑ eadē: ſ3 res alia male acq̄ſita ſi oꝫ φ reſtitua᷑: ſi ſit poſſe d3 reſtitui eadē. idō pecunia recepta non ſic trāſit cu3 ſuo onere ſicͭ res alia. nā pecunia nullu3 h3 on⁹ cu3 mutuo ſiue vſurario ſiue legittio non oblige᷑ qs reddere eādē pecuniā: ſ3 res alie male acq̄ſite hn̄t on⁹ ſuu3: q2 ſi ſit poſſe debēt eedē reſtitui. ℭ 2° nō eſt ſile de pecunia ⁊ de reb⁹ aliꝫ: q2 nō ita poſſum⁹ certificari ð poſſeſſore pecunie: ſicͭ de poſſeſſore aliaꝝ reꝝ: ꝑꝑ qd magis ē certus vſurari⁹ ſi lucrat⁹ eſt veſtē vł domū cui⁹ fuerit veſtis illa vł dom⁹: q̄ ſi lucrat⁹ eſt pecuniā: cui⁹ ſit illa pecunia. Propter qd cū diſtiguim⁹ iter pecuniā acq̄ſitā lucro vſurario ⁊ res alias non itelligim⁹ de reb⁹ aliꝫ ꝓut vſurari⁹ lucrat⁹ eſt eas mediāte pecunia: vtputa q2 lucrat⁹ ē pecuniā: ⁊ de pecunia ei⁹ lucrat⁹ eſt veſtē aut domū: q2 tūc nō magis eēt cert⁹ vſurari⁹ cui deberet reſtitui illa dom⁹ aut illa veſtis. q̄ cui dēberet reſtitui illa pecunia: ſ3 itelligim⁹ de lucro aliaꝝ reꝝ q̄ſ ſunt ꝑ vſurā acq̄ſite ſm ſe ⁊ imediate: ſicͭ poſuim⁹ exēplū ſi diceret vſurari⁹. do tibi cētū. ⁊ vſq3 ad tale tp̄s reddes mihi cētū: ⁊ cū ħ dabis mihi domū tuā vł vineā tua3: tunc lucro vſurario dom⁹ illa: vł vinea imediate: ⁊ ſm ſe acq̄ſita eēt. quo poſito nō poſſet ita dubitare vſurari⁹ cui reddēda eēt dom⁹ illa vł vinea: ſicͭ dubitare pͭ de pecunia. ꝯtigit. n. mltotiēs φ neſcit vſurari⁹ a q̄b⁹ accepit vſuras. ⁊ q2 nō pͭ ſic ignorari a q̄b⁹ accepta ē dom⁹ vł vinea: ſicͭ a q̄b⁹ accepta ē pecunia. idō nō ē ſile de pecunia ⁊ de re alia. nā cū icertū ſit cui reddēda ſit vſura d3 de vſura illa fieri elẏna in paupes illi⁹ ꝯtrate vbi vſura ē accepta. ℭ Uiſo φ nō ē ſile de pecunia acq̄ſita lucro

vſurario:ꝛ de re alia redeam⁹ ad diſtinctionē ꝑuspoſitā:ꝛ dicam⁹ ꝙ ſi ſit res illa aliud q̄ȝ pecunia q̄ ē acq̄ſita lucro vſurario:tunc talis res nō dȝ recipi:qꝛ trāſit cū onere ſuo:ꝛ ēt quia magis certificat ꝛ dterminat poſſeſſorē. Si aūt ſit pecunia:aut ille qui dat elemoſynā hȝ aliq̄d qđ nō ſit de vſuris:aut nō. ſi habet. Certū eſt ꝙ pōt facere ide elemoſynā: ꝛ ꝙ recipiēs pōt recipe. Si aūt nō hȝ: tūc videdū eſt qualr ſcit recipiēs elemoſynā:ꝙ ille vſurari⁹ nihil hȝ niſi de vſuris:aut ħ ſcit vſurario hoc dicēte: aut referēte alio:aut ꝑ aliquā aliā cōiecturā. Si ſcit vſurario hoc dicēte:vtputa qꝛ cū paup̱ petit elȳnaȝ ab vſurario. vſurari⁹ ridet ꝙ pecunia quā hȝ ē de vſuris:ſicͣ multotiēs accidit ꝙ vſurari⁹ dicit paupi libēter facio tibi elȳnaȝ. Sȝ videas ſi vis accipe:qꝛ de vſura eſt. in ħ tñ caſu q̄tū nobis occurrit nō deberet pauper illā elȳnā recipe:qꝛ eoipſo ꝙ vſurari⁹ dicit illā pecuniā eē de vſura:videꝰ illā pecuniaȝ velle dare: ħ pacto:ꝙ trāſeat cū onere ſuo:ꝛ ꝙ recipiēs teneaꝰ ad reſtitutionē ei⁹:tāq̄ȝ ad reſtitutionē rei vſurarie: ſȝ ſi paup̱ neſciat vſurariū illuȝ nihil hr̄e de vſuris: nō vſurario ħ dicēte:ſȝ alio referēte:vel ꝑ aliquam aliā coniecturā:ſi vſurari⁹ libere det:ꝛ nullā mētionem faciat de vſuris quātū nob̄ occurrit nō teneꝰ paup̱ formare ſibi ꝯſciam ꝙ nō poſſit recipe elȳnā: qđ ex multis pȝ. p̄mo:qꝛ nō eſt cert⁹ ſic eē. 2°qꝛ dato ꝙ nihil hr̄et vſurari⁹ niſi de vſuris:forte ꝙ eēt executor alicui⁹ teſtamēti:vl' forte in eo ꝙ nihil hr̄et niſi de vſuris hȝ in eo aliquā pecuniā vſurariaȝ de q̄ icert⁹ eſt cui debeat reddi:quo poſito:vt dicebaꝰ pecunia illa dȝ in elȳnas pauperuȝ diſtribui. eo ḡ ipſo ꝙ vſurari⁹ libere dat:ꝛ nullā mētionē facit de vſuris:ꝯiecturari pōt paup̱ ꝙ vſurari⁹ nō alr̄ det: q̄ȝ liceat ſibi dare:ꝛ maxime in ope pietatis: cuiuſmodi eſt facere elȳnā:niſi apte appareat ꝯtrariuȝ ꝯiecturari dȝ paup̱ ꝙ op⁹ piū pie exerceaꝰ: ꝛ ꝙ talr̄ fiet q̄liter licitum eſt fieri.

Ad argumentū in ꝯtrariuȝ dōȝ: ꝙ ꝛ ſi vſurario nō licet dare: tñ niſi vſurari⁹ dicat ꝙ id qđ vult dare eſt de lucro vſurario acq̄ſitū icertū eſt pauperi ꝙ non licet vſurario dare. ideo pōt ſibi formare conſcientiam ꝙ liceat ſibi recipere.

Queſtio XXVII.

Q Uinto q̄riꝰ de reſtitutiōe. Et ē qđ vtruȝ aliq̄s offerēs ſe reſtituere vſuras:ꝛ nolit reſtituere cū poſſit: ſi ille cui dȝ reſtituere ꝯdonet: vtruȝ ſit abſolut⁹ ꝙ nō teneaꝰ vlteri⁹ reſtituere. Et vr̄ ꝙ nō:qꝛ nō remittiꝰ pctm̄ niſi reſtituaꝰ ablatū. ſȝ iſte nō reſtituit ablatū:nec itēdit reſtituere. ḡ nō eſt abſolut⁹ a reſtitutiōe:nec a pctō.

In cōtrariū ē:qꝛ ille cui dȝ fieri reſtitutio p̄t donare. ꝛ iſte ḡ dȝ reſtituere poteſt recipere. ergo ſi ille donat iſte abſolut⁹ eſt: nec tenetur vlterius reſtituere.

Reſpondeo dōȝ:ꝙ aliđ eſt q̄rere vtrū iſte ſit abſolut⁹ a culpa:ꝛ aliđ vtȝ ſit abſolut⁹ a reſtitutiōe:ꝛ teneaꝰ vlteri⁹ reſtituere. ꝑñt.n. iſti ſepari. p̄t.n. ꝯtigere ꝙ aliq̄s ſit ſimplr̄ abſolut⁹ a culpa:nō tñ ē ſimplr̄ abſolut⁹ a reſtōne: ꝛ ecꝯ. Pōt.n. aliq̄s eē abſolut⁹:ne teneaꝰ reſtituere:nō tñ eſt abſolut⁹ a culpa. Nā ſi q̄s ꝯtereretꝰ de male ablatis. ꝛ eēt parat⁹ q̄tū in ſe ē reſtituere:ſi reſtituere nō poſſȝ:vl' qꝛ nō hr̄et pecuniā:vl' qꝛ nō hr̄et eā in ꝓmptu ſi faceret totū:qđ i ſe ē abſolut⁹ eēt ſimplr̄ a culpa. Immo poſſȝ eē tāta ꝯtritio:ꝙ ſi decederet ſtatim euolaret:nō eēt tñ ſimplr̄ abſolut⁹ a reſtitutione. qꝛ q̄ȝdiu viueret ſꝑ teneretꝰ reſtituere:ſi adeſſȝ poſſitas reſtituēdi. ſic ēt ecꝯ poſſȝ ꝯtingere vt poſſȝ q̄s eē abſolut⁹ a reſtōne:non tñ eēt abſolut⁹ a culpa. Utputa ſi aliq̄s abſq̄ȝ eo ꝙ ꝯfiteretur ſacerdoti: reſtitueret oēs vſuras q̄s hr̄et abſolut⁹ eēt a reſtōne: ſȝ nō eſſȝ abſolut⁹ a culpa. deberet.n. ꝯfiteri de pctō ſuo: qꝛ fenerat⁹ fuerat ꝓxio ſuo. Tñ ſacerdos nō iniungeret ei ꝙ ipſe aliq̄d reſtitueret:cū poſitū ſit ꝙ totū reſtituerit:ſȝ iniūgeret ei ieiuniū:vl' ořones: vl' alias penitētias ſatiſfactorias: ꝛ ſi iniūgeret ei ꝙ daret aliquā pecuniā:nō iniūgeret ei hoc tāq̄ȝ ſi reſtitueret: ſȝ tāq̄ȝ ſi elȳnaȝ daret. facta.n. reſtōne de vſura. adhuc vſurari⁹ dȝ penitētiā agere ꝓ pctō illo:ſicͭ ꝛ pro alijs. Poſſet ēt ꝛ alr̄ ħ ꝯtigere:vt ſi q̄s eēt abſolut⁹ a reſtōne:ne teneretꝰ reſtituere. nō tñ eēt abſolutus a culpa. Naȝ ſi aliq̄s doleret de eo qđ accepit ad vſuras:ꝛ vellet ab ħ pctō deſiſtere:nō tñ vellet dſiſtere ab alijs pctis. vtputa ꝙ adhuc hr̄et volūtatē fornicādi:vl' aliđ pctm̄ faciēdi. ſi iret ad ſacerdotem ꝛ ꝯfitereꝰ de male ablatis:ꝛ reſtitueret ea:nō ār ꝯfitereꝰ de alijs pctis:ipſe eēt abſolut⁹ a reſtōne: qꝛ non tenereꝰ vlteri⁹ reſtituere:nō tñ eēt abſolut⁹ a culpa: ſȝ tenereꝰ itegralr̄ oia ſua pctā ꝯfiteri. ⁋ Uiſo quō ſe hn̄t iſta duo:abſolutio a culpa ꝛ reſtōne. Cū tu q̄ris vtȝ ſi aliq̄s offerēs ſe reſtituere vſuras:ꝛ eas reſtituere nolit:ſi ꝯdonareꝰ ſibi totū qđ dȝ. vtȝ ſit abſolut⁹. Aut tu q̄ris vtȝ ſit abſolut⁹ a pctō vl' a culpa ne teneaꝰ cōfiteri. Aut vtȝ ſit abſolut⁹ a reſtōne ne teneaꝰ vlteri⁹ reſtituere. tūc videdū ē q̄lr̄ ſe offert ad reſtituēdū:vtȝ offerat ſe ſimplr̄:ꝛ libere:vel nō. Nā multuȝ ē ħ attēdēdū ꝙ libere vſurari⁹ ſe offerat reſtituere. Nā ſi offerat ſe ſolū v̄bis:dicēs. debeo tibi de vſurario lucro:ꝛ nō portat ſecū pecuniā: q̄tuȝ nob̄ occurrit nō ē ſufficiēs reſtō. Qꝛ tūc forte expoliat⁹ donat q̄ non credit ſe poſſe hr̄e:vn̄ ꝛ ꝓuerbialr̄ dr̄:ꝙ q̄ nō pōt hr̄e fingit ſe donare. Credim⁹.n. ꝙ in reſtōne oīno tutū eēt ꝙ portareꝰ pecunia reſtituenda:ita ꝙ expoliat⁹ hr̄et liberā ptātē recipiēdi pecuniā ſi vellet. Immo ħ potiſſimū ē attēdēdū i reſtōne:ꝙ dato ꝙ reſtituēs ſecū non deferat pecuniā: ꝙ eēt valde tutū ſi faceret. attñ talr̄ dȝ ſe offerre ad reſtituēdū ꝙ nō adſit ſibi poſſitas ſe retrahēdi:imo ille cui ſit oblatio ſine ꝯdictōe hēat liberā ptātē accipiēdi:ꝙ ſi nō ſit tal' oblatio nō ē ſufficiēs: nec deberet ſe credere abſolutum a reſtōne:qui talr̄ offert ſe reſtituere. ḡ cū q̄ris ſi ille q̄ offert ſe reſtituere:dato ꝙ nolit:vtȝ teneaꝰ vlteri⁹ reſtituere: ſi offert ſe reſtituere talr̄ ꝙ nō poſſit ſe retrahere q̄n reſtituat. ſi ille cui ſit oblatio reſtōnē velit accipe: vl' ꝙ idē ē ſi talis fiat oblatio reſtōnis. ꝙ reſtituendo nullo mō dubitet de reſtōne videat ſe liberā hr̄e facultatē accipiēdi qđ ſibi dbeꝰ ſic ſe offerēs ad reſtituēdū. dato ꝙ ſibi diſpliceat reſtituere. ꝛ ꝙ ipſe inuitus reſtituat:ſi expoliatus ei donet quod debȝ habere credimus ipſum abſolutum eſſe ne teneaꝰ vlterius ad reſtitutionem.

Ad argumentū dōȝ:ꝙ ſic ſe offerēs ad reſtituēdū nō ē abſolutus a pctō nec a culpa: imo dberet ꝯfiteri de fictōe: eſt tamē abſolutus a reſtōne ſi ſe offerat reſtituere mō quo diximus. nā reſtitutio vt hic de reſtitutione loquimur p̄ncipaliter non reſpicit animum interiorem:ſed rem exteriorem.

Poſtea q̃rebatᷣ de hoie q̃tum ad cē gr̃e. Gr̃a aūt pōt cōparari ad tria. ad ſacr̃a a qb⁹ cauſatᷣ; ad actiōes q̄s cāt: ⁊ ad gl̃iaꝫ ad quā ordinatᷣ. ꝑꝑ qd̄ circa h̄ fiebat triplex q̄ō. Una de ſacr̃is a qb⁹ cātur gr̃a. ⁊ erat q̄ō de ſacr̃o pnīe: vtꝝ ſine iniuria ſacr̃i poſſit reiterari pnīa. 2⁹ querebatᷣ de ipſis actiōib⁹ q̄ cāntᷣ a gr̃a. ⁊ erat q̄ō vtꝝ ſine gr̃a poſſum⁹ bona agere. 3⁹ q̃rebatᷣ de gl̃ia ad quā ordiatᷣ gr̃a. ⁊ erat q̄ō. vtꝝ gl̃ia ⁊ gr̃a ſī idē ꝑ eēntiā. Q. XXVIII

Ad primum ſic ꝑcediᷣ. Ui꜀ ꝙ non liceat iterare pnīam ꝯfitēdo pl̄ies eadē pctā. videm⁹ eni ꝙ nūq̄ȝ bis ꝯſecratᷣ eadē hoſtia: imo ſi ſciēter bis ꝯſecraret peccaret grauiter ⁊ faceret iniuriā ſacr̃o euchariſtie. Sic ēt nūq̄ȝ ideꝫ baptizatᷣ bis: nec ordiatᷣ bis: nec deſpōſat eādē mulierē bis: nec in eadē ifirmitate iungiᷣ bis: q2 ſi h̄ faceret videretᷣ iniuriari ſacr̃is. g̃ a ſili ſi ſup eadē pctā reiteraret ꝯfeſſionē bis. ſꝫ ſi h̄ agat itēdēs ꝙ vtraq̄ȝ ꝯfeſſio ſit ſacr̃alis: videtᷣ iniuriari ſacr̃o pnīe.

Uide quid dicat domin⁹ Petro M. auth. xviij.

In contrarium ē: q2 h̄ vtiᷣ eccl̃ia: ⁊ ꝑmittit: qd̄ nō faceret niſi liceret.

Respondeo dōꝫ: ꝙ pnīa ſup eiſdeꝫ pctis: ⁊ ad eūdē effectū nō reiteratᷣ: ſꝫ ſup alijs ⁊ alijs pctis: vl̓ aliū ⁊ aliuꝫ effcm̄: bonū eſt ipſaꝫ reiterare: ⁊ ſemꝑ erit ſacr̃alis: nec fiet in h̄ aliqua iniuria ſacr̃o: qd̄ ſic declaratᷣ. Nā aliq̄ ſacr̃a nō reiterantᷣ ſimpl̓r: vt nll̓s ē bis baptizādus. nll̓s bis ordinādus i eodē ordīe. nll̓s bis ꝯfirmādus: q2 baptiſm⁹ ordo ⁊ ꝯfirmatio iꝑmūt caracterē. Jō i eodē hoīe nūq̄ȝ debent reiterari: q2 iniuria fieret ſacr̃o ſi reiterarentᷣ. Aliq̄ āt ſacr̃a ēt in eodē hoīe pñt reiterari: ſꝫ nō circa eādē mām: vt mr̃imoniū. pt. n. ꝯtigere ꝙ q̄s ſit bis vxorat⁹: ſꝫ vnā ⁊ eādē vxoreꝫ nō niſi ſemel deſpōſat: ⁊ vīculū mr̃imoniale nō niſi ſel̓ ꝯbitur: ſꝫ mortua vxore pōt aliā deſpōſare. Sꝫ h̄ vr̄ ſpeciale hr̄e pnīa. ꝙ ſup eiſdē pctis pōt pl̄ies cōfiteri. ⁊ ſi fac̄ bn̄ facit: ⁊ ſemꝑ erit ſua ꝯfeſſio ſacr̃alis: qd̄ ſic declaratᷣ. Nā ꝙ ſacr̃ꝫ aliqd̄ nō reiteretᷣ: q̃tū ad preſens ſpectat triplici de cā pōt ꝯtigere. p⁹ ſi iꝑmat aliqd̄ idelebile. 2⁹ ſi deleat aliqd̄ irreiterabile. 3⁹ ſi hēat oīno plenū effcm̄. ¶ Prio. n. ſi ſacr̃ꝫ iꝑmit aliqd̄ idelebile nō dꝫ reiterari: q2 ſemꝑ manet effectus ei⁹. iō oīa ſacr̃a iꝑmētia caracterē: nō debent reiterari: q2 iꝑmūt aliquid idelebile. Si. n. reiterarētur: videretᷣ ꝙ poſſꝫ deleri effcūs eoꝝ. h̄. n. eēt iniuriari talib⁹ ſacr̃is: q2 ex h̄ videremur eis dare minorē efficaciā q̄ȝ hēant: reiterādo. n. talia ſacr̃a: ex h̄ videremur eis tribuere effectū delebilē: cū ipſa imprimāt caracterē idelebilē. ¶ 2⁹ nō debēt reiterari ſacr̃a ſi ꝑ ſe ordinātᷣ ad delēduꝫ aliqd̄ irreiterabile. qd̄ ſpāl̓r vitatē hꝫ in ſacr̃o baptiſmi. Nā ſacr̃m baptiſmi ſpāl̓r ordiatᷣ ad delēdū originale pctm̄ qd̄ eſt irreiterabile. ſic̄. n. hō ſel̓ tm̄ nāli ⁊ carnali cōcubitu naſciᷣ: ſic ſel̓ tm̄ ꝯbit origiale pctm̄. ad delēdū āt originale pctm̄ ꝑ ſe ordinatᷣ baptiſm⁹. Si āt delet alia pctā actualia: vtputa ſi baptizetᷣ adult⁹ ſi forte ſupra origiale ꝯmiſit mlt̄a alia pctā actualia: h̄ erit ex ꝯſequēti. nā pctm̄ nullū dimittiᷣ ſine gr̃a. gr̃a āt nō ſtat cū aliquo pctō mortali. Baptiſm⁹ g̃ ꝑ gr̃am quā cāt in aīa: delet ꝑ ſe pctm̄ origiale: ⁊ delēdo pctm̄ origiale ꝑ gr̃aꝫ: delet ēt oīa pctā actualia q̄ īuenit cū originali. Delet g̃ baptiſm⁹ pctā actualia inq̄tū cāt gr̃aꝫ: ſꝫ ꝑ ſe ordiatᷣ ad deletionē origial̓ pcti. ¶ 3⁹ mō pōt

Ubi veteres theologi nll̓a penitētie ſacr̃a iterabilia ſtatuebant: quā opionē ſubtil̓r M. agᷣ ſententiaꝝ. xviij. diſ. quarti deartículatiſꝫ mlt̄a ac plaria aduerſiōe op⁹ eſt.

Sꝫ vn̄ caracter imꝑmit idelebile? forte ex rōne ſua for̃ali: q2 nomē eſt ſignū rei: cui de ſe ē ſignificare ꝑpetuo. vel idelebile ex congruo ad gr̃aꝫ bonoꝝ ⁊ ꝯfuſioneꝫ maloꝝ: ⁊ recurre ēt ad dei volūtatē: ⁊ ad ritū eccleſie: ⁊ v̓ba dionyſij ⁊ theologorū: q̄ oīa ita ſanciūt. vnde ēt ſide hoc teneam⁹: de eēntia āt eius: ⁊ quō faciat ad irreiterabilitatē. ⁊ q̄l̓r ſubtiles: thome: ⁊ reliq̄s cōiter non ꝯſentiūt: vt in locis proprijs pꝫ.

eē ſacr̃ꝫ irreiterabile ſi hēat oīno plenuꝫ effcm̄: ⁊ q̃tū ad h̄ pnīa hꝫ aliqd̄ ſpāle: vt reiteretᷣ ēt ſup eiſdeꝫ pctis: ſꝫ pene oīa alia ſacr̃a ſup eādē māꝫ ſūt irreiterabilia: q2 hn̄t plenū effcm̄. nā v̓ba ꝓlata ſup hoſtia a ſacerdote ita plenū effectū hn̄t ꝙ plene trāſubatᷣ ſub̄a panis in ſub̄aꝫ corporis xp̄i. Jniuria g̃ fieret ſacramēto euchariſtie ſi hoſtia ꝯſecrata iteꝝ ꝯſecraretur: ſic ēt in ſacr̃o mr̃imonij q̄ñ ꝯiuges ꝯſentiūt in ſe inuicē ꝑ v̓ba de pñti. ita datᷣ plena ptās ꝓprij corꝑis vni⁹ in alteꝝ: vt vſq̄ȝ ad mortē maneat hꝫ ptās: ⁊ in vinculū mr̃imonij. iō iniuria fieret tali ſacr̃o ſi ideꝫ cōiuges bis ſeiuicē deſpōſarēt. De ſacr̃is āt in qb⁹ iꝑmitᷣ caracter ꝙ ipſi hēant plenū effectū q̃tū ad ea ad q̄ ꝑncipal̓r ordinantᷣ nō ē dubiuꝫ: ſꝫ baptiſm⁹ reſpcū alioꝝ ſacr̃oꝝ rōne plenitudīs effectus videtᷣ hr̄e qd̄ ſpāle qd̄ nō reiteretᷣ. Pnīa āt eꝯ q̃tū ad h̄ hꝫ in ſe aliqd̄ ſpāle vt reiteretᷣ. baptiſm⁹. n. hꝫ tātā plenitudinē effect⁹: vt ſi q̄s nō fict⁹ ad ipꝫ accedat quotcūq̄ȝ pctā hr̄et ſi tunc ꝯcederet ſtati euolaret. vn̄ ſꝫ dicta ſcōꝝ nō hꝫ gemitū: nō hꝫ plāctū: ſꝫ ex ope operato: ex eo ꝙ nos ꝯfigurat morti xp̄i. plene nos mūdat ab oī culpa: ⁊ ab oī pena. Pnīa āt nō ſic. hꝫ. n. gemitū hꝫ plāctū. dr̄. n. penitēs ſꝫ Aug. in de v̓a ⁊ falſa pnīa. q̄ſi penā tenēs. hꝫ g̃ hic plāctū: ⁊ dolorē ⁊ ꝯtritionē. Et q2 nō ſemꝑ ē ꝯtritio oīno ꝑfecta: lꝫ pnīa ſꝑ deleat culpā: nō tm̄ abſoluit ab oī pena. Minia eniꝫ ꝯtritio ſuffic̄ ad deletionē cuiuſcūq̄ȝ culpe: ſꝫ nō ſufficit ad ſatiſfaciēdum ꝓ q̄cūq̄ȝ pena. lꝫ. n. penitēs ſi minimā cōtritionē hēat ſit abſolut⁹ a culpa: ⁊ a pēa eterna: ſiue a pena īferni: nō tm̄ ē abſolut⁹ a pēa tpali: ſiue a pena purgatorij: igiᷣ q2 pnīa nō hꝫ oīno plenū effectū q̃tū ad delēdū culpā ⁊ ſatiſfaciēdū ꝓ pena: idē pōt reiterari: ſꝫ baptiſm⁹ q̄ in h̄ hꝫ plenū effectū iterari nō dꝫ. Dicam⁹ g̃ ꝙ pnīa ē reiterabil̓. primo q2 nō iꝑmit aliqd̄ idelebile: q2 non iꝑmit caracterē. 2⁹ q2 ꝑ ſe nō delet aliqd̄ irreiterabile. Naꝫ pnīa ꝑ ſe ē remediū ꝯ pctm̄ actuale: ſic̄ baptiſmus ꝯ origiale. Et q2 peccatuꝫ actuale reiteratᷣ: lꝫ origiale nō reiteretᷣ: pnīa nō ordiatᷣ ꝑ ſe ad delēdū peccatuꝫ irreiterabile: ſꝫ reiterabile. 3⁹ pnīa reiteratᷣ: q2 nō hꝫ oīno plenū effectū. ⁊ iō pt ⁊ bn̄ facit ſi reiterat penitētiā: ēt ſup eiſdē pctis: q2 ſꝑ hēbit aliū ⁊ aliū effectū. pnīa itaq̄ȝ pt reiterari ſup alia ⁊ alia. pōt tm̄ ⁊ ſuper eadē pctā ad aliū ⁊ aliū effcm̄: qd̄ ſic oñdiᷣ. naꝫ ſꝫ Aug. in li⁹ d̄ v̓a ⁊ falſa pnīa. oīs clamat auc̄tas. ꝙ pnīa ē oluꝫ bonoꝝ vita: lāguores ſanat: leproſos curat: mortuos ſuſcitat: ſanitatē auget quaꝫ ꝯſuat: vitia fugat: virtutes exornat: mentem munit ⁊ roborat: omnia ſanat: omnia reintegrat: temperat ſucceſſus: conſtringit impetus: moderat greſſus: in hac omne bonum inuenitur. ꝑ hāc oē bonū conſuatᷣ: fugat tenebras: iducit lucē. Ut āt oīa iſta breuiter cōſtrigam⁹. dicam⁹ ꝙ triplex ē effect⁹ pnīe. vꝫ. a culpa abſoluere. ꝓ pena ſatiſfacere: ⁊ vires aīe roborare ⁊ fortificare. Cū g̃ ait Aug. ꝙ pnīa leproſos curat: mortuos ſuſcitat ⁊c. dat itelligere ꝙ a culpa mūdat. Cū āt dic̄ ꝙ oīa reītegrat dat itelligere ꝙ ꝓ pena ſatiſfaciat. vn̄ ⁊ idē Aug. in eodē li⁹ dic̄. ꝙ pnīa acq̄rit īdulgentiā: ſine q̄ nemo ꝑueniet ad veniā. Ex eo vo qd̄ addit ꝙ v̓tutes exornat: mētē munit ⁊ roborat. dat itelligere ꝙ vires aīe cōſolidat ⁊ fortificat. Poſſum⁹ ēt ⁊ ſi volum⁹ dare q̄rtū effcm̄ pnīe. vꝫ. ꝙ pnīa in volūtate habita nos recōciliat deo ⁊ eccl̃ie triūphāti. ꝑ cōfeſſionē ſacerdoti factā nos recōciliat eccleſie militāti. Un̄ idē Aug⁹. in eodē lib. ait: ꝙ pnīa

Eſt. n. ſignū practicū efficax ex ſe ſtatuto diuino penit⁹ ꝑno ⁊ immutabili ⁊ regio ſupmo.

diſſipatorē filiū ad patrē reducit. vulneratū a latro nib⁹ cuſtodi curādū tradidit. pmis ḡ qꝛ nos diſſipatores reducit ad prēm: nos recōciliat deo ꝛ eccleſie triūphāti: qꝛ nos tradit cuſtodi .i. ſacerdoti ꝛ plato: vt curemur recōciliat nos ecclie militanti. ¶ Diviſis de leui pꝫ qd dōm ſit. nā aliqñ cū qs vadit ad ꝯfitēdū pctā ſua eſt forte attrit⁹: ꝛ ṽtute clauiū: qꝛ ſubijcit ſe hūilr ſacerdoti: de attrito fit cōtrit⁹. ꝛ qñ h̃ ꝯtingit: tūc ꝯfeſſio facta ſacerdoti hꝫ oēs effectus qs nos tetigim⁹: q ſūt q̃tuor: vl' ēt qnqꝫ. nā ſic ꝯfitēs poſtq̃ꝫ in ipſa ꝯfeſſiōe fit ꝯtritus: ſeqt̄ oēs effect⁹ pe nitētie plenarie: ſꝫ ante nō erat abſolut⁹ a culpa: nec erat ei diminuta pena: nec erat recōciliat⁹ deo: nec eccleſie: nec erāt vires aie ei⁹ roborate: nec fortificate ſꝫ cū ꝯfitet̄ ꝛ a culpa abſoluit̄: ꝛ deo ꝛ ecclie reconciliat̄. pena eterna in tpalē cōmutat̄: ꝛ vires aie eius fortificātur. Aliqñ tñ ꝯtigit ꝙ añq̃ꝫ qs vadat ad cōfeſſionē eſt ꝯtrit⁹: ꝛ ē a culpa abſolut⁹: ꝛ ē deo recōciliat⁹. iuxta illō ps. Dixi ꝯfitebor: ꝛ tu remiſiſti ꝛc. ꝛ iuxta illō qō dr̄ de lepꝛoſis in euāgelio: ꝙ duꝫ irent mūdati ſūt. Cōfeſſio ḡ in illa volūtate adñ ꝯfeſſionē exteriorē in voce pt abſoluere a culpa ꝛ recōciliare deo. ſup eiſdē āt pctis ſup qb⁹ habita eſt cōfeſſio in volūtate: fiet poſtea cōfeſſio in voce. ſꝫ nō ad eūdeꝫ effcm̄. Nā ꝯfeſſio illa in volūtate poſtq̃ꝫ fuit cū cōtritiōe deo recōciliauit: ꝛ culpā deleuit: penā eternā in tpalē cōmutauit: fit poſtea cōfeſſio in voce: nō vt culpā deleat: ſꝫ vt vires aie fortificet ꝛ muniat: non vt recōciliet nos deo ꝛ ecclie triūphāti: ſꝫ vt recōciliet nos plato ꝛ ecclie militāti: nō vt penā eternā in tpalē ꝯmutet: ſꝫ vt penā tpalē diminuat: ꝛ reſecet. Si iterꝫ poſtea cōfitemur ēt vocalr 2°. 3°. ꝛ 4°. ꝛ 5°. ſemp pnia eēt ſacral': ꝛ ſp eēt ꝓficua nō ad eundē effcm̄: ſꝫ ad aliū ꝛ aliū effcm̄. nā lꝫ p ꝯfeſſionē factā p° ſacerdoti: exq̃ fuit cū cōtritiōe tu fis recōciliat⁹ deo: ꝛ eccleſie: fis abſolut⁹ a culpa: fit pena eterna cōmutata in tpalē: fit ēt ipſa pena tpal' diminuta: ꝛ reſecata. fis in virtb⁹ aie fortificat⁹ ꝛ roborat⁹. Tñ adhuc pt pena tpalis plus ꝛ plus reſecari. ꝛ adhuc pñt vires aie magis ꝛ magis fortificari. Scda ḡ ꝯfeſſio nō hꝫ eūdē effcm̄ quē habuit p°: qꝛ reſecat de pena tpali: qō nō reſecauit p°. ꝛ fortificat plus mētē: q̃ꝫ fortificauerit p°. ſic ēt cōfeſſio tertia eēt ꝓficua: nec hr̄et eūdē effcm̄ quē habuit ſcda: Qꝛ reſecaret qō nō reſecauit ſcda. ꝛ roborat plus mētē q̃ꝫ ſcda. ſic ḡ ſp pt reiterari cōfeſſio: ꝛ ſup eiſdē pctis. ꝛ ſp habebit aliū ꝛ aliū effectū. ¶ Sꝫ dices. cōtiget ḡ iterādo ſic cōfeſſioneꝫ ꝙ erit ab oi pena abſolut⁹: vt ſi tūc decederes: ſtatī euolares. ḡ ſaltē in h̃ caſu nō erit vtile iterꝫ ꝯfiteri. ¶ Ad qō dicim⁹: ꝙ qꝛ icertū ē tibi vtꝫ ſic ſatiſfeceris p tota pēa: cōſulēdū ē tibi ꝙ bñ facis cōfeſſionē iterādo: ꝛ pctā tua cū deteſtatiōe cōfitendo. ſꝫ dato ꝙ cert⁹ eēs: ꝙ nō ſolū a culpa: ſꝫ ēt eſſes a pena abſolut⁹: adhuc bonuꝫ eēt tibi cōfiteri: vt augmētareris in gr̄a: ꝛ fortificareris in virtb⁹ aie. nll'o. n. in h̃ corpuſculo poſitus ſm Ambroſiū q non videat ſibi in eē de pteritis qō doleat: ꝛ ō futuris ſupeē qō tieat. Et qꝛ ſp timere dꝫ ō lapſu: ſp dꝫ ſtudere p ꝯfeſſionē mētē roborare ꝛ fortificare ne labat̄ ꝛ pereat.

¶ Arg⁹ āt i ꝯtriū ſolutū ē p iā dcā. Qō. XXIX.

SEcundo q̃rit̄ de gr̄a put cōparatur ad actiōes q̄s cāt. ꝛ eſt qō vtꝫ ſine gr̄a poſſumus bonū facere. Et videt̄ ꝙ ſic. Qꝛ qcqd dat̄ nobis in pceptū: illud ex nob̄ poſſum⁹ adiplere: ſꝫ recedere a malo ꝛ bñ facere dat̄ nob̄ in pceptū. iuxta illō Iſaie pmo. Quieſcite agere puerſe: diſcite bñ agere: ḡ hoc poſſum⁹ ex nob̄ adiplere.

In ꝯtrariū eſt Aplſ. q ait. ꝙ nō ſumus ſufficiētes cogitare aliqd ex nob̄ q̃ſi ex nob̄: ſed ſufficiētia nr̄a ex deo eſt. ergo ſine deo ꝛ ſine ei⁹ gr̄a cogitare: nec etiā bñ facere poſſumus ex nobis: ſed totū eſt ex deo. — ſcda ad Cor. iij.

Reſpondeo dōm: ꝙ ſm ſcōꝫ ſniam ſi ſine gr̄a poſſum⁹ facere bona: non tñ bñ. vl' ſi poſſum⁹ facere ea q̃ ſunt de gn̄e bonoꝝ: nō tñ poſſum⁹ mereri p illa. vl' ſi poſſum⁹ facere bona q̃ꝫtū ad eē nāle: nō tñ q̃ꝫtum ad eſſe ſpūale. Pñt eni hoies ſine gr̄a vineas colere: cāpos arare: ꝛ multa ſiſa bona facere: nō tñ ſine gr̄a pñt mereri: nec facere bonū ſm eē ſpūale. ¶ Ad cuius euidētiā ſciendaꝫ eſt: ꝙ agere pſupponit eē. ꝛ ſicut res ſe hꝫ ad eē: ſic ſe hꝫ ad agere. qꝛ ḡ ſine gr̄a habem⁹ eē nāle: poſſumus ſine gr̄a facere bonū q̃ꝫtum ad eē nāe: ſꝫ qꝛ per gr̄am habemus eē ſpūale. iuxta illud Aplī pma ad Coꝝ. 15. Gr̄a dei ſum id qō ſuꝫ. Ipꝫ. n. eē qō habem⁹ ſpūale: hēm⁹ a gr̄a. ꝛ qꝛ ſine eē nō ꝯtingit agere. Agere ſpūalr ꝛ meritorie ſine gr̄a nō poſſum⁹. vñ Iſidorus de ſūmo bono lib. 2. cap. 5. Sciāt liberi arbitrij defenſores nihil poſſe in bonū ſua pualere ṽtute: niſi diuie gr̄e ſuſtētetur iuuamie. Et idē eodē lib. ꝛ capitulo dic̄. Ab illo. n. nob̄ oia bona gr̄a pueniēte donātur: ſꝫ ꝙ itelligat de bono meritorio pꝫ. qꝛ idē eodē lib. ꝛ cap°. exponēs q̃lr oia bona ſunt in nobis a gr̄a dic̄. Dois meritū ſupna gr̄a: nō vt iueniat venit: ſed poſtq̃ꝫ venerit facit. h̃ ḡ mō ſunt oia bona nr̄a a gr̄a: qꝛ nihil boni meritorij poſſum⁹ ſine gr̄a opari. Imaginabimur. n. ꝙ gr̄a dat ſpūale eē: charitas dat ꝙ poſſumus ſpūalr agere. ꝛ iō hec duo nūq̃ꝫ abinuicem ſeparātur. Nō ſi eēt aliqō eſſe in aliq̃ gn̄e abſq̃ꝫ poſſe agere. ſm illud gen⁹ illud eē eēt ocioſum. Naꝫ ſi hr̄em⁹ eē in gn̄e nāe: ꝛ non poſſem⁹ agere opa ſm nām: illud eē eſſet ocioſum: iō nūq̃ꝫ eſt aliq̃ ſuba naturalis ſine ṽtute: qꝛ ſi eēt ſuba ſine ṽtute: eſſꝫ eē in gn̄e nāe: ſine poſſe agere ſm tale gen⁹. ſic ēt nūq̃ꝫ eſt ṽtus ſine ſuba: qꝛ tūc eēt poſteri⁹ abſq̃ꝫ priori: ꝛ ſic q̃ꝫtum ad eē nāle hec tria ſe hñt p ordinē. vꝫ. ſuba: virtus ꝛ opatio nālis: ſic q̃ꝫtū ad eſſe ſpūale hec tria ſe hñt p ordinē: gr̄a: charitas: ꝛ opatio meritoria. nūq̃ꝫ eni eſt gr̄a: per quā habemus ſpirituale eē ſine charitate per quam habemus ꝙ poſſum⁹ ſpūalr agere. ſic ēt nūq̃ꝫ eſt charitas p quaꝫ poſſum⁹ ſpūalr agere ſine gr̄a: ꝛ p quā habemus ſpūale eē. opatio ḡ bona quātum ad eē meritoriū ſine charitate ꝛ gr̄a eē nō valet: ſicut opatio bona quātuꝫ ad eſſe nāe: ſine virtute nāli: ꝛ ſine ſuba eē nō poteſt.

Ad argumentū aūt in ꝯtriū dōꝫ: ꝙ pcipitur nob̄ bñ agere: non ꝙ poſſum⁹ ex nob̄ illud facere: tñ qꝛ ſi faciem⁹ totū qō in nobis eſt: ſemp de⁹ paratus eſt facere qō in ſe eſt. noſtꝝ eſt. n. ſm Dam. ſeq deū vocātē ad ṽtuteꝫ: vel diabolū vocātē ad maliciā. vnde lib. 2. cap. 30. dicit Ipſe eſt eni ois boni pricipiū ꝛ cā. ꝛ ſine eius cooperatione ꝛ auxilio impoſſibile eſt bonuꝫ velle vel facere. In nobis auteꝫ eſt: vel permanere in virtute ꝛ ſequi deum ad hāc vocātem: vel recedere a virtute qō eſt fieri in malitia: ꝛ ſequi diabolum. recte igitur precipit̄ nobis bene facere: quia lꝫ nō poſſumus ex nobis hec pficere: tñ culpabiles ſum⁹ ꝙ deū nos vocantē ad ṽtutē ad bonū ſeq reſpuim⁹. Qō. XXX

Margin notes (left): Pſal. xxxi. — Luce. xvij.

Margin note (right): Ne hic titillum claudicees: vbi diuerſitas Theologoꝝ appet mltaꝫ imo euiſdē ad ſe ꝯdictiōes doctoris: pſerti ſci thome. iō ō ꝯcordia oimoda oiuꝫ iſtā ſancio ꝯclōnem. Ex vi mera ſola ꝙ liberi arb. ſibi derelicti i via: de potētia dei ordinata aliqō opus alicuius potētie mediate vl' imediate efficaciter afformās aut ꝓparās: nemo viꝫ ꝙ exercere pōt abſq̃ꝫ gratia: aut gratis data: aut gratuꝫ quoquo mō faciēte: ita ſere potes Thomā itelligere in. q. ō veritate. q. xxij. ar. xij. ꝛ pma ſecunde. q. 109. ꝛ quolibeto pmo. q. vij. ꝛ ita Gregori⁹ de arimio xxvj. di. ſcōi. qñ dixit. nullū actū moralē ēt ab hoīe ſine gr̄a poſſe puenire. itelligit. n. de cōgruo vl' ꝯdigno hic efficaciter ad meritū diſponēs: ꝛ p hēc in ꝯclōne mea ſolues argumēta Durādi ꝛ Scoti ꝛ alioꝝ. ſi bene ponderabis ſingla. Erroreꝫ ṽo Pelagij optie corrigit bonauētura. xxviij diſ. q̃rti. ꝛ ēt ſacre pictiā ſūmā i q̃ſtio declarādo magiſꝫ. ꝛ vide oino. aldūius ait hēc pelagiū Augu⁹ libꝝ ꝯpoſuit. ꝛ ſepe ē in libꝛis ſanctoꝝ mētio ō eo. a q̃ etiā ſuit ſecta ꝛ hereſis Pelagiana.

Ltimo querit̃ de gratia: vt cõpa raẽ ad gloriã. ⁊ ẽ queſtio vtrũ gratia ⁊ gloria ſint idẽ per eẽntiaȝ. Uidet̃ q̧ nõ: q̃ ſm Apl'm. cum venerit (Prima ad Cor.13) qḋ pfectũ eſt: euacuabit̃ qḋ ex parte eſt. igit̃ q̃ gr̃a dr̃ qd ex parte: ⁊ qd iperfectũ: gloria aũt qd perfectũ. aduenięte ĝ gloria euacuabit̃ gr̃a: ſȝ illud qḋ euacuat aliḋ nõ eſt idẽ p eẽntiã cũ illo. ĝ ⁊c̃.

In contrariũ eſt: q̃ gr̃a ⁊ gloria hñt ideȝ pncipiũ: idẽ ſubm: ⁊ eſt idẽ actus vtriuſqȝ: q̃ diuĩa viſio. ergo ⁊c̃.

Reſpondeo dõm q̧ habit' glorie nihil eſt aliud q̃ȝ illud qḋ eleuat aĩam ad viſionẽ dei. Jmagiabimur ergo q̧ hereditas noſtra eſt ipſe de'. ipſe eſt. n. hereditas nr̃a: que preclara eſt nobis. Uideam' ĝ ſm qd ſum' heredes dei: ⁊ ſm qd debet̃ nobis hereditas diua. Hec aũt debet̃ nobis per gratiã: per quã ſum' filij adoptionis. ſi ĝ ex gr̃a ſum' filij adoptionis: ⁊ ex eo q̧ ſum' filij adoptiõis debet̃ nobis diuĩa viſio: ⁊ diuina hereditas: cũ habitus glorie ſit illud qḋ eleuat nos ad habendã dei hereditatẽ: ſiue ad dei viſionẽ: q̃ eſt vita eterna: ⁊ hereditas nr̃a. idẽ eſt gr̃a qḋ gloria per eẽntiã. differunt aũt ſm pfectũ ⁊ impfectũ. Nã gr̃a ſm q̧ diſtinguit̃ ab habitu glorie dicit illũ eundẽ habitũ vt eſt viatoris. gloria aũt dicit ipm vt eſt ꝯphenſoris. ⁊ q̃ gr̃a vt viatoris eſt impfecta: vt eſt ꝯphẽſoris eſt pfecta. ideo gr̃a ⁊ gloria differunt ſm pfectũ ⁊ impfectũ. Jmaginabimur. n. q̧ illud qḋ debet̃ filio dei p nãm: q̃ eſt fili' nãlis. hoc debet̃ nobis per gr̃aȝ: q̃ ſum' filij adoptiui. hoc eſt. n. qḋ docet nos Apl's ad Ro. 8. q cum pus dixiſſet: q̧ accepim' ſpm adoptiõis filioꝝ: q̧ ſumus filij adoptiui p gr̃aȝ. poſtea ſubdit. ſi filij ⁊ heredes: heredes ãt dei: coheredes ãt xp̃i. vñ glo. Facti ſum' heredes dei. i. eiuſdeȝ glorie participes. gr̃a ĝ que facit nos heredes: ⁊ fac̃ nos glorie participes eſt illud qḋ gloria: q̃ hoc ẽ habere gloriã: habere ipſaȝ p participatiõeȝ. illud idẽ eni: qḋ de' hȝ p eſſentiã ⁊ p nãm: q̃ ſeipm videt nãliter: ⁊ ſeipſo fruit̃: ⁊ ſeipſo glorioſus eſt: illud idem nos habem' per gratiã ⁊ per participationẽ. ſi ĝ gloria noſtra non eſt aliud q̃ȝ gloria pticipata: ⁊ gr̃a facit nos participes glorie. idẽ eſt in nob̃ gr̃a et gloria Sic eni ymaginabimur q̧ gr̃a ex ſe in nobis iperfecta: cuiuſmodi eſt in ſtatu vie cauſat in nob̃ fidẽ formatã: et charitatẽ vie q̃ ſemp hȝ aliquã impfectionẽ ãnexã. illa eadẽ gratia vt eſt pfecta: ſicut erit in ſtatu patrie cãbit in nob̃ viſionẽ apertã. iḋ eẽntialr idẽ eſt gratia et gloria. ſemp. n. p gratiã habem' hereditatẽ eternã. et ipſa eſt q̃ facit nos filios et heredes. Sȝ dũ hȝ gratia eſt iperfecta: ſicut eſt in via facit nos hr̃e hereditatẽ eternã in ſpe. qñ ãt erit perfecta vt in patria. habebim' p eã hereditatẽ eternã in re. ¶ Aduertẽdũ tñ: q̧ cũ hereditatẽ noſtram dixi mus eẽ viſionẽ aptã: nõ excluſim' dilectionẽ perfectã: nec itẽdebam' p illa v̈ba ponere btitudineȝ noſtrã pncipali' in viſiõe q̃ȝ in dilectiõe. Sic eniȝ gratia viatoris que eſt gloria initiata cãt in itellectu fidẽ formatã: et in voluntate charitatẽ: ſic gloria ꝯphẽſoris q̃ ẽ gratia ꝯſũmata cãbit in itellectu viſionẽ aptã: et in voluntate dilectionẽ pfectã. Jdẽ eſt ĝ gratia qḋ gl'ia. Et ſi differũt ſolũ differũt ſicut initiatum et ꝯſũmatũ: ſic impfectuȝ et pfectuȝ. Utimur eniȝ magis nomine gratie in viatore: et noĩe glorie in cõprehenſore. idẽ eſt tñ per eſſentiã hoc et illud.

Ad argumentũ autem in cõtrariuȝ dicendũ: q̧ aliquãdo imperfectum debet̃ rei ſm ſe: ſicut fidei ſm ſe debet̃ impfectio: cum ſit viſio enigmatica: et cum ſit rerũ nõ apparẽtium: et qḋ ſic impfectum eſt euacuabit̃ per eſſentiã: quãdo venerit qḋ pfectuȝ eſt. aduenięte eni viſiõe apta euacuabit̃ habitus fidei. aliquando eniȝ aliqd eſt impfectuȝ: nõ q̧ ei cõpetat impfectio ſm ſe: ſed ſolum rõne ſtatus: ſicut charitas viatoris eſt impfecta: nõ q̧ charitati ſm ſe cõpetat imperfectio: ſȝ hoc eſt rõne ſtatus vie in quo nõ poteſt habere eſſe oĩno perfectum: et qḋ ſic impfectuȝ eſt nõ euacuabit̃ per eſſentiaȝ: ſed tolletur ab eo id qḋ eſt impfectiõis. vnde dicit Apl's: q̧ charitas nunq̃ȝ excidit. perficiet̃ eni charitas in patria. ſed nõ euacuabitur: ſic q̃ gratia nõ dicit de ſe imperfectionẽ: nõ euacuabitur in patria: ſed perficietur et cõſũmabitur. Perfecta autem et cõſũmata erit ideȝ quod gloria. ad quam nos perducat deus: qui eſt benedictus in ſecula ſeculorum. Amen. ¶ Et ſic expletuȝ eſt ſcḋm quolibettum dñi Egidij de Roma. (Prime ad Corinthios. xiij. ⁊ intelligit̃ reſpcũ gl'ie: nõ q̧ in via non poſſit p peccatũ amitti.)

¶ Jncipit tertium quolibettum eiuſdem.

Omnes queſtiones in h̃ noſtro quolibetto queſite hoc mõ ad ordinẽ reducentur: q̃ querebatur ibi de ente in generali: ⁊ in ſpeciali. Jn generali qdeȝ erat queſtio. Utrum iſtrumentũ attingat ad effectum pncipalis agẽtis. Et arguebat̃ q̧ ſic: q̃ inſtrumẽtum habȝ actionẽ vt res eſt: et vt iſtrumentum eſt. Et habere actionẽ vt iſtrumentũ nihil aliud eſt q̃ȝ attingere ad effectum principalis agentis. ergo ⁊c̃.

In cõtrariũ eſt: q̃ calor eſt inſtrumẽtum forme ſbãlis ignis: ⁊ non attingit ad effectum eius: ideſt ad introductionẽ forme ſubſtantialis. ergo ⁊c̃.

Reſpõdeo dõȝ: q̧ hic eſt neceſſaria duplex diſtinctio. Diſtinguendũ eſt eni de agente: et de attingere. Naȝ agẽs naturale ſi ita agit mediãte iſtrumẽto: q̧ nullo modo agit imediate. Et tunc ad omnẽ effectum talis agentis oportet attingere iſtrumẽtum: q̃ ſi nihil agit niſi mediãte iſtrumento: oportet q̧ oĩs effectus agẽtis: ſit etiam effectus iſtrumẽti: lȝ non ſub eadẽ rõne: vt q̃ ignis nõ hȝ virtutẽ actiuã niſi caloreȝ. opȝ q̧ oĩs effectus ignis ſit etiã effectus caloris. Forma. n. ſubſtãtialis ignis nõ eſt imediatuȝ pncipiuȝ alicui' actiõis. Jḋ Cõmen. ſup 7° metaphy. dicit q̧ elemẽta nõ agunt: (Cõmento. 31.) nec patiunt̃ niſi per q̃litates: nõ per formas ſubſtãtiales. Et ſubdit q̧ vniuerſal'r apparet: q̧ potentie agẽtes nõ ſunt niſi q̃ttuor q̃litates: nõ forme ſubſtãtiales. Sed ſi agens cum hoc q̧ agit mediãte iſtrumento agit imediate abſq̧ iſtrumento nõ eſt incõueniẽs tale agens aliquẽ effectuȝ facere in paſſum ad quem non attingit iſtrumentum.

¶ Uiſo quomõ agẽs põt habere effectuȝ ad quẽ attingit iſtrumẽtuȝ: ⁊ quõ ad quẽ non attigit. Reſtat diſtiguere de ipſo attigere: vl' nõ attigere ſȝ q̧ ꝯpetit iſtrumẽto. Propter qḋ ſciẽduȝ q̧ iſtrm̃ reſpectu effect' põt hẽre ſe qnq̧ modis. Nã aliqñ iſtrm̃ attigit effectuȝ p eſſentiã: ⁊ ſȝ ſe. Aliqñ p eſſentiã: ⁊ non ſm ſe. Aliqñ nec p eſſentiã: nec ſm ſe: ſȝ ſm quãdaȝ q̃ſi neceſſariã diſpõneȝ: Aliqñ nec per eſſentiã: nec ſm ſe: nec ſecundum diſpõnem neceſſariam: ſed for

te ſm quandã diſpoſitionẽ congruam. Põt eſſe ẽt q̃nto modo q̄ nullo hoꝝ modoꝝ attingat: ſed quodammodo ſit ĩpertinẽs ad effectuꝫ. Utputa ſiquis adultus baptizaret̃ non fictus. tres effectus eſſent ibi ſe habẽtes per ordinẽ. Nam p̃mo corpus ei⁹ lauaret̃. 2ᵒ in aĩa eius induceret̃ aliqua ſp̃ualis pulchritudo. 3ᵒ infunderet̃ ibi grã. Ponamus auteꝫ quartũ effectũ quẽ deus poſſet facere. puta q̄ de⁹ reuelaret ſibi aliq̃ ſecreta. Ponamus etiã effectuꝫ quintũ qui eſſet oĩno imp̃tinẽs: vtputa q̄ deus tũc ei cõferret fortitudinẽ corporalem. Hoc aũt poſito p̃mũ effectũ qui eſt lotio corporis faceret aq̃ baptiſmi per eſſentiam: ⁊ ſm ſe. nam hunc effectuꝫ q̄ eſt lotio corporis: ſiue lauare corpus facit aqua: vt aqua ⁊ ſm ſe. Ad ſcõm autem effectum qui eſt cauſare pulchritudinem aliquam ſpiritualeꝫ in aĩa attingeret aqua baptiſmi per eẽntiam: ſꝫ non ſm ſe ipſam. Eſſentiam enim talis pulchritudinis inducit aqua baptiſmi: ſed hoc non eſt ſm ſe ⁊ vt eſt aq̃: ſed vt eſt organũ diuine miſericordie. Quid ſit autem illa ſpiritualis pulchritudo vtruꝫ ſit caracter vt quidam dicunt. vel caracter per creationeꝫ cauſetur in aĩa. ⁊ aliqua alia pulchritudo efficiatur in anĩa: ad quã ſequatur: non eſt preſentis ſpeculationis. ſufficiat aũt ad preſens ſcire q̄ aliquis effect⁹ ſit in baptiſmo: ad cuius eſſentiã attingit aqua baptiſmi non vt aqua eſt: ſed vt eſt inſtrumentũ dei. Ad tertium autẽ effectum qui eſt gratia non attingit ſacramẽtũ ſiue aqua baptiſmi: nec per eſſentiã: nec ſm ſe: ſꝫ ſolum ſm quandam quaſi neceſſariaꝫ diſpoſitionẽ. ſm ſe enim non poteſt in hoc aqua baptiſmi: q̄ꝛ nullũ corporale habet ſm ſe talem actionem in anĩa. Nec ſm eſſentiã talis effectus cauſat̃ per aquam baptiſmi: q̄ꝛ eſſentialiter in gratiã nullam agens cauſatuꝫ poteſt. nec vt agens: nec vt inſtrumẽtum: cuꝫ eſſe gratie imediate cauſet̃ a deo. Sed lꝫ aqua baptiſmi non poſſit in effectũ gratie: nec ſm ſe: nec per eſſentiã. põt tñ in huius effectuꝫ ſm quandã quaſi neceſſariam diſpoſitionem. naꝫ ad id q̄d cauſat aqua baptiſmi in aĩa: neceſſario ſequitur ſtatim infuſio gratie: niſi homo ſibi obiceꝫ ponat. In gratiam ergo poteſt aqua baptiſmi non per eſſentiam: vt q̄ attingat ad eſſentiaꝫ talis effectus: ſed ſm quandã quaſi neceſſariã diſpoſitionẽ. Rurſus in hunc effectum etiam diſpoſitiue non poteſt aqua vt eſt aqua: ſed vt eſt dei organum. Ad quartũ aũt effectum: qui eſt reuelatio ſecretoꝝ nõ attingit aqua baptiſmi: nec per eſſentiã: nec ſm ſe: nec ſm diſpoſitionẽ quaſi neceſſariam: ſed forte attingit ſm diſpoſitionẽ congruam: q̄ꝛ congruum eſt q̄ deus ſuis amicis: ⁊ habentibus ſuam gratiã ſua reuelet ſecreta. Ad quintuꝫ effectum. ſi ſit oĩno impertinens nullo mõ attingeret aqua baptiſmi. pateꝫ ergo quomõ inſtrumẽtũ attingit ad effectũ p̃ncipalis agentis: ⁊ quõ nõ attingit. ⁊ pꝫ etiã ad cui⁹ agentis effectũ ſemꝑ attingit. ⁊ ad cuius nõ attingit.

Ad id aũt q̄d obyciebatur p̃mo ſolui põt. nam cum dicit̃ q̄ non ageret vt inſtrumẽtũ: ſi non attingeret ad effectuꝫ p̃ncipalis agentis. patet verum eſſe de effectu quẽ agens agit per inſtrumentum non aũt oportet verũ eſſe de effectu queꝫ agit per ſe: ⁊ immediate. ¶ Q̄d autẽ dicebatur in contrarium de forma ſubſtantiali ignis: dici debet q̄ calor ad eſſentiam vtriuſq̄ꝫ effectus attingit taꝫ forme ſubſtantialis q̄̃ accidentalis: aliter tamen ⁊ aliter quia ad inducendũ calorem ⁊ formam accidentalem attingit calor: vt calor eſt: ſed ad inducendum formam ſubſtantialem ignis attingit calor in virtute talis forme ſubſtãtialis: ⁊ vt organuꝫ eius eſt.

Laurentius.

Ex quattuor cauſis ſcitis ac enũeratis ab Ari. ſe p̃mo: Themiſti⁹ duas p̃prie cauſas dicere voluit. ſ. efficiẽtẽ ⁊ finalẽ: reliq̃s potius cõcauſas appellauit. ſ. mãm ⁊ formã: ſed platonici ipſi cauſis addidere exemplarẽ: concauſis vero inſtrumentariam: de qua intendimus perſcrutari vt hic intelligantur medullitus dicta doctoris: ⁊ veritas in hoc ſciatur. Sunt igitur apud me inſtrumẽta aut q̄ actio ab agente effectui p̃mittuntur ante aliã eius intentã formã: aut que nõ agunt aut mouent niſi mota omnino. Sed attende viterius q̄ taliũ q̄dã ſunt abſolute inſtrumẽta ⁊ iſta penitus nõ mouent niſi aliunde: ⁊ motio eoꝝ eſt a motione tñ agentis p̃ncipalis: cui⁹ gr̃ia ſunt artificiata fere omnia. i. ea q̄bus vtit̃ artifex: vt ſerra gladius: malleus. Aliqua ꝟo etiã ſm ſe aliquaꝫ poſſunt habere actionẽ vt calor: põt. n. agere motũ ⁊ ex ſe etiã aliq̃ mõ actione reali ⁊ ſp̃ali in ſenſũ: que ſunt inſtra tñ nõ habẽt actionẽ diſtinctam ab actione agentis: ⁊ imaginor q̄ ex p̃ncipali agẽte ⁊ inſtrumẽto fiat vnũ totale agẽs. alias nullũ erit vnq̄̃ vn⁹ effectus: hec vero actio vt ꝯparat̃ agenti p̃mo: põt dici cauſatio: vt vero comparat̃ tali inſtrumẽto põt dici cõcauſatio: ⁊ vide ad hoc ꝯmẽtũ. xx. ⁊. xxj. iij. phy. ꝓba etiã ex hoc q̄ꝛ inſtrumentũ ex ſe eẽt in potentia tñ ad actionẽ: agens ꝟo p̃ncipale nõ ſufficeret ſine eo. ergo opꝫ ex ambobus vnicã conſurgere actionẽ: maxime ſi vnitas mot⁹ ẽt variat̃ a diuerſitate motorũ: vt videt̃ Auer. velle. viij. phyſ. ꝯ. xlix. ⁊. lxxxij. ⁊. lxxxiij. expſſe. Si dicas. intellr̃ de pluralitate agẽtiũ eiuſdẽ ordinis dico q̄ qualiacunq̄ꝫ ſint agẽtia ſaltẽ ſunt plura ⁊ ſufficit ꝓpoſito. ex hoc collige quid ſit fieri vnã in op̃atiõe tñ intelligẽtie cum orbe: q̄d Auer. dicit ſepe. q̄ꝛ earũ actio eſt vna ad vnum effectum: ⁊ verifica etiã quomõ aliquid in virtute alicuius aliquid operat̃ q̄d ex ſe non poſſet. Adde iꝰs q̄ videt̃ ſatis ꝓprie dicuꝫ inſtrumentũ attingere effectum principalis agẽtis: ſed ſic intelligit̃ q̄ aliquis effectus ꝓuenit ob aliquid exiſtens in inſtrumẽto aut ꝯſequens quomodocunq̄ꝫ effectuatum ip̃i⁹: vt in caſu doctoris ablutio reſpcũ aque mote a deo. Itẽ adiunge q̄ non eſt ſecura locutio q̄ inſtrumentũ attingat ad effectum qui mere cõtingenter conſequit̃ formam eius: vt de illa pulchritudine ꝯſequẽte illam lotionem in baptiſmate ex diſpõne diuina: lꝫ hoc admittatur ab eo. Cõſidera etiã q̄ inſtrumentũ ſemper eſt determinans aliqualr̃ ip̃ꝫ agens p̃mũ. vnde duo reperies in quocũq̄ꝫ effectu: quia ipſe effectus ⁊ eſt ſimpliciter: ⁊ eſt hic ⁊ talis: ⁊ non alius: ſm primam rationeꝫ eſt ab agente principali. ſcõꝫ ſecundam ab inſtrumẽto. Iſto modo puto locutum auctorẽ in cauſarũ: quãꝫ dixit cauſaꝫ primam plus in effectum influere q̄̃ ſcõam. Sed non te lateat pro complemẽto q̄ potes extẽdere nomẽ inſtrumẽti ad cauſam ſcõam etiã: lꝫ non ſit proprie inſtrumẽtuꝫ: q̄ꝛ ip̃m ⁊ principale agens vtplurimũ differunt non ſolum ſpecie ſꝫ etiã genere: vt ignis ⁊ calor: intelligẽtia ⁊ celũ: celũ ⁊ hõ. Reliq̃ ꝑ te hic ꝯſiderabis: q̄ꝛ multa poſſunt ſequi.

Queſito de ente in generali: querebatur de ente in ſp̃ali. Circa q̄d querebat̃ tripl̃r. Quia quedã querebantur de deo. Quedam de hoĩe. quedam de aĩa. Deus aũt ⁊ nobis ſcripturã ſanctam inſpirat: ⁊ nos predeſtinat: ⁊ vniuerſaliter res creat. In ipſa etiam creatione rerum eſt attendendum ⁊ quo ordine deus creat: ⁊ quo ordine res creantur. Igitur circa deum ⁊ circa ens increatum querebatur quadrupliciter. Primo prout ſcripturam ſanctam inſpirat: ⁊ q̄̃tum ad hoc erat queſtio. Utrum deus ſm ſe abſolute: vel ſub ſp̃ali rõne eẽt in ſacra pagina ſubiectũ. Prout autẽ nos predeſtinat erat queſtio de ipſo predeſtinato vtrũ poſſet ſe perpetuare in vita. De ordine auteꝫ quo res creat: erat queſtio quid ſm noſtrũ modũ intelligẽdi precedat in creatione rerũ: an intellectus dei: an velle eius. Quarto aũt q̄̃tum ad ordinẽ quo res creant̃: erat queſtio vtrum poſſet creari ſpecies media inter duas ſpecies immediatas.

AD primum aũt ſic ꝓcedebaẽ. Arguebaẽ.n.ꝙ dꝫ ſub ſpāli rōne nō eēt ſubm̃ in ſacra pagina:q2 ſi aliq̃ eēt talis ſpālis ratio potiſſime eēt put ē glificator nr̃. Sꝫ h nō poſſet aſſignari tanq̃ ſpālis rō vel ↄditio:q2 tūc h ſcia nō differret a ſcia btōꝝ:cū ſub hac rōne bei ↄtēplētur dn̄ꝫ. ℂ P.ſi de⁹ in eo ꝙ glificator:ꝛ ſub rōe boni eēt ſubm̃ in ſacra pagina:cū de⁹ ſub rōe entis cōſideretur in metaphyſica:erit metaphyſica ꝑor q̃ h ſcia:qd ē incōueniēs.

In contrariū ē:q2 de⁹ ſꝫ ſe ē ſubꝫ in ſcia ſua.oꝫ ĝ ꝙ ſub alia rōe ſit ſubꝫ i ſcia nr̃a.nō ĝ ſꝫ ſe ꝛ ablr̃ ē ſubꝫ i ſcia nr̃a.ſꝫ opꝫ h eē ſub aliq̃ ſpāli rōe.

Reſpondeo dōꝫ:ꝙ i hac qōe ſic ꝓcedem⁹.q2 ꝑ tāgem⁹ rōes illas q̃s aliq faciūt ad ꝓbandū deū nō eē in theologia ſub ſpāli rōe ſubꝫ.2° adducem⁹ rōes ꝓbātes ꝙ oꝫ ſic eē.3° ſoluemus rōes i ↄriū fcās. ℂ Pōt.n.tripl'r oñdi deū ſub ſpāli rōne nō eē ſubm̃. Pria rō ſumiẽ put h ſcia ↄparaẽ ad ſuū finē. Scđa vō put ↄparaẽ ad diuinam ſciaꝫ a q̃ deriuata ē. Tertia put ↄparaẽ ad ipſas cōditiōes ſpāles ſub qb⁹ de⁹ dr̃ eē ſubꝫ. ℂ Pria rō ſic pꝫ. Nō idē eſt ſubꝫ in ſcia ꝛ finis:vt ſi corp⁹ mobile eſt ſubꝫ in nāli phia finis ei⁹ erit cognitio talis corporis.vnū ĝ ꝛ idē alr̃ tn̄ ꝛ alr̃ cōſideratuꝫ eſt in ſcia ſubm̃ ꝛ finis. Illō.n.qđ iperfecte cognitū eſt in ſcia ſubꝫ:ꝑfecte poſtea cognitū eſt finis:ſꝫ ſpālis cognitio ē ꝑfectior q̃ gnālis. Si ĝ de⁹ ſub ſpāli rōne eēt h ſubm̃.tūc ſubm̃ in hac ſcia nō differret a fine. Dicemus ĝ ꝙ de⁹ nō ſub ſpāli rōe:ꝛ nō ꝑfecte cognit⁹ ſed abſolute ꝛ iperfecte notus eſt in hac ſcia ſubm̃. ℂ Scđa via ſumiẽ put h ſcia cōpaẽ ad diuiā ſciaꝫ. Uideẽ ēt hec ſcia eē q̃dā ymago ꝛ q̃dā ſilitudo diuine ſapie. Iuxta illō apl'i ad Coꝝ.3. Nos reuelata facie gl'iaꝫ dn̄i ſpeculātes:in eādē ymaginē trāſformamur:ſꝫ in ſcia dei de⁹ ipſe ſꝫ ſe eſt obm̃.ĝ ſic erit in ſcia nr̃a q̃ eſt ymago illi⁹ ſcie. ℂ Tertio h idē ꝓbāt cōditiōes ille ſpāles ſub qb⁹ de⁹ dr̃ eē ſubm̃.ponunẽ aũt he cōditiōes put eſt reſtaurator ꝛ glificator:ſꝫ dato ꝙ nunq̃ hō peccaſſet nihilomin⁹ fuiſſet ſacra pagina:nō tn̄ hō fuiſſꝫ reſtaurat⁹. Rurſus he due cōditiōes ꝛ ſi ꝑncipaliori mō cōſideranẽ i hac ſcia:nō tn̄ ꝑꝑ h vt vr̃ de⁹ ſub iſtis cōditionib⁹ dꝫ dici ſubm̃ in ſcia iſta. Nā metaphyca ꝑncipaliori mō cōſiderat de ſuba q̃ de alijs entib⁹.nō tn̄ ꝑꝑ h ſba eſt ſubm̃ i metaphyca:ſꝫ ens abſolute ꝛ gnāl'r ſumptū.ſic ꝛ in ꝓpoſito:ꝛ ſi he cōditiōes ſint magi ꝑncipales:nō tn̄ ꝑꝑ h de⁹ ſub his cōditiōib⁹ erit i ſacra pagina ſubm̃:ſꝫ abſolr̃ ꝛ ſꝫ ſe cōſiderat⁹. ℂ Habitl rōnib⁹ ꝑ q̃s vr̃ ꝓbari ꝙ theologia nō hēat deū pro ſubō ſub ſpāli rōne an̄q̃ has rōnes ſoluamus volumus oñdere ꝙ oporteat dare ſpālē rōnē ſub q̃ de⁹ ſit ſubm̃. ℂ Propter qđ ſciēduꝫ ꝙ noīe dei intell'r qđdā pelagus ſube ifinitū:vt inuit Damaſ.ꝑ li°.ca.12.de h ĝ itēdimus dicere ꝙ deus in eo ꝙ de⁹ ſiue deus ſub abſoluta rōne nō poſſit eſſe ſubm̃ in ſacra pagina:q2 pelagus ifinitū ſub rōne qua pelagus infinitū nō pōt eē ſubm̃ in hac ſcia:qđ triplici via declarari pōt. Prima via ſumiẽ put hec ſcia cōparaẽ ad ſuū obm̃.ſiue ad ſuū ſubm̃ a quo trahit ſpēm:ꝛ de quo ꝑncipal'r conſiderat. Scđa put cōparaẽ ad ea q̃ conſideranẽ in hac ſcia. Tertia vō ſumiẽ put ordinaẽ ad ſuū finē. a ℂ Pria via ſic pꝫ.nā ſi de⁹ qui dr̃ pelagus ifinitū in eo ꝙ de⁹:ꝛ ēt in eo ꝙ pelagus ifinitū eēt ſubm̃ in hac ſcia.tunc iſta ſcia eſſet ifinita:ꝛ tenderet in deū mō ifinito.nā ab infinito in eo ꝙ ifinitū nō pōt ſcia trahere ſpēm:niſi ſit ſcia infinita.Dicere aũt hāc ſciam eē ifinitā:vel cōſiderare de infinito ſub rōne qua infinitū ꝛ tendere in deuꝫ mō infinito:eſt oīno abſurdū cū ipſa ſcia beatoꝝ que eſt longe altior q̃ iſta cōſideret de deo mō finito. b ℂ Scđa via ad h idē ſumiẽ ex his q̃ ↄſideranẽ in ipſa ſcia.nam ſi hec ſcia hēret pro ſubiecto deuꝫ.i.pelagus infinitū per ſe cuꝫ in hō pelago oīa relucеant:poſſet ſcia de oībus cōſiderare:ſic ergo nephas eēt dicere ꝙ aliqd poſſet ſciri in reb⁹ humanis cuiuſcūq; cōditionis ſit illud.vel in qbuſcūq; alijs reb⁹ cuiuſcūq; cōditiōis ſit illud qđ nō ꝑtineat ad ſciam dei:eo ꝙ hō ſcia hꝫ pro obiecto deuꝫ ſm ꝙ hō que eſt pelagus ifinitū.ſic nullatenus eēt dōm:ꝙ aliqd poſſet ſciri in reb⁹ humanis:vel in qbuſcūq; alijs reb⁹ qđ nō eēt attribuendū huic ſcie. Poſſet ĝ hec ſcia de oībus cōſiderare cuiuſcūq; cōditionis eēnt illa:ſiue eēnt curioſa:ſiue alia:qđ eſt ↄtra Aug.14.de trini.c.ꝑ.dicentē ꝙ nō vtiq; qcqd ſciri ab hoīe pōt in reb⁹ humanis:vbi plurimū vanitatis noxie curioſitatis eſt huic ſcie tribui debꝫ. ſi eni hec ſcia ſic tenderet in deuꝫ ſub rōne qua de⁹ de oīb⁹ que ſciri poſſent nō ſolū ab hoīe:ſꝫ a quocūq; alio cōſiderare poſſet cuiuſcūq; cōditionis eēnt illa. c ℂ Tertia via ſumiẽ ex ꝑte h⁹ ſcie:vt referẽ ad ſuū finē.eſt.n.hec ſcia q̃ſi organū ad felicitatē:ꝛ ad hūc finē data eſt homini ꝑꝑ btitudinē adipiſcēdā:vt ſatis inuit Aug.eodē lib°.14.ꝛ eodē ca.ꝑ.vbi fidē ꝛ hāc ſciam vult ꝑꝑ adipiſcendā btitudinē eē datā;ꝛ q2 hec ſcia eſt organuꝫ ad btitudinē:ſiue ad felicitatē.qcqd cōſideret de deo:ꝛ cōſiderat ſub hac rōne:ꝛ ſub hac cōditione vt eſt glificator:ꝛ btificator noſter. Pꝫ ĝ ꝙ theologia cōſiderat de deo ſub ſpāli rōne:ꝛ ſub hac ſpāli vt eſt btificator nr̃. Quid aũt dōm ſit de cōditione alia.put eſt noſter reſtaurator in ꝓſequēdo patebit:ſꝫ ſi conceditẽ ꝙ de⁹ ſub ſpāli rōne ſit ſubm̃ in ſacra pagina.dubitaẽ tn̄ ꝙ illa ſpālis rō ſit in eo ꝙ btificator nr̃:hui⁹ v'itatis ſatis fidē faciūt v'ba Auguſtini q vana ꝛ noxia:vt pꝫ ex habita duc̃te huic ſcie nō attribuit. Q2 ĝ vanū ē qđ caret fine. Noxiū āt idē ē quod deuiū a fine.videẽ ꝙ ꝓ tanto aliq̃ nō ſint attribuēda huic ſcie:q2 deuiat a beatitudie:ꝛ a fine:qđ nō eēt niſi qcqd cōſidereẽ in hac ſcia ſm ꝙ hui⁹ eēt ordinatū ad beatitudinē:ꝛ ad vltimū finē.hoc idē ſatis inuit Aug. eodē li°.ꝛ cap°.dicēs.ꝙ illō tm̄mō huic ſcie attribuitur quo fides ſaluberrima:que ad beatitudinē ducit gigniẽ:nutritur:defendiẽ:ac roboraẽ.qđ nō eēt niſi quicqd in hac ſcia conſideraẽ per comparationē ad beatitudinē conſiderandū eſſet. ℂ Aduertēdū tn̄ vt meli⁹ pateat v'itas qōnis queſite.Q2 in q̃libet ſcia tria cōſideranda ſunt. Uidelicꝫ res quā pncipal'r cōſiderat. Rōnē ſub qua cōſiderat. Et lumē per qđ cōſiderat. Ut in ſcia nāli res ꝑncipal'r conſiderata eſt corpus mobile. Rō ſub qua cōſideraẽ ē in eo ꝙ mobile. Lumē per qđ cōſideraẽ eſt lumen rōnis nobis nāliter inditū:per qđ lumē fit ↄſideratio i oīb⁹ ſciētijs humanit⁹ iuētis. Sic ꝛ in hac ſcia res ꝑncipal'r ↄſiderata ē ipſe de⁹. Rō ſub q̃ ↄſideratur ē ipſe btificator nr̃. Lumē ꝑ qđ ↄſideraẽ ē lumē fidei nobis diuinit⁹ ſupinfuſuꝫ.ſꝫ hec tria cōparatur ad tria hec.ſ.ſcia.vꝫ.ad ſcias humanitus inuentas. Ad ipſam ſciam dei qua de⁹ pollet. Et ad ſciaꝫ

a Sic̃ꝫ tenēt h⁹ ſcias ꝙ rōnes ēt ſoluē poſſꝫ:ꝛ ad hāc ↄcedēt obūne fore iſtā ſciaꝫ ifinitā fo'aľr tn̄ ꝛ i ſe ſꝑ remaneẽ finitā i itell'u finito:mō finito tendēte in eū. Et ad hoc forte ſbieẽ recurreret q n̄ abſimul ēvid tenuerꝫ ꝛ ↄ ipſꝫ ſi Occhā ꝛ Ioānes baccō ſꝫ ꝓ certo mihi ē enā qđ dicūt illi qn̄ hn̄ itell'r ſcor⁹ ſꝫ n̄ ē ocuā ad toꝫ

b Ad ſcđaꝫ viā h dico ꝙ ifinitas n̄ abſolute ꝛ ſimplicẽ pōiẽ rō formalis ab iſtis ſꝫ vt innoteſcit nob vł ex nālib⁹ vł ex reuelatōe:ꝛ vtro q; mō:hoc ē oculū mulẽ q ↄſumāt vitaꝫ ſuā in theologia ꝛ i vno tn̄ doctore.

c Quid āt incōuenit ꝙ ↄſiderāẽ deū ſb rōne ifinitaẽ cogſcat ipm ex ↄſra centrū eo n⁹ felicitatē ſcđo haſm: glificatōi l'mo gl'iaꝫ ipſaꝫ ꝛ felicitatē ꝛ adhuc aliaꝫ ꝛ iō rōe iſtiꝰ no magi ifinitas ſe eē rō fo'aľ q̃ glificatio:q2 ad pl'a ēt ſe extēdit ꝛ hꝫ alias ↄditiones ꝑ ſbō i theologia nr̃a. potes tn̄ tenē doctorēs ſꝫ igenua excitami⁹ ꝛ ꝓbabilia uſi ꝓmittimus.

Igẽ in moralib⁹ vbi ē felicitas apō Ar.ſalē ciuilis vite:ſbꝫ poni deberet v'⁹ vt btificātō:qđ vł ſaluꝫ ſm cuſtranū ꝑ eth.q̃ hoīeꝫ ponit q̃ ad aiaꝫ cui v'⁹ abſolute acq̃rit: imo talis rō fo'alis debēt eē in q̃cunq; ſcia q2 oīs ſcia ē ꝑꝑ felicitatē.iij.h aia. ↄ.xxxvj. ꝛ in de btitudie aie.ꝛ.x. eth.ꝓ alid igitur rōeꝫ fo'alē theologia hꝫ ab alijs diſtingui q̃ ꝑ btitudinē:qd igẽ illō ē:ſcia q ꝑō alios aliō. ſꝫ igẽ vana eēt theologia niſi ꝑ ipaꝫ cōſeq̃ poſſem⁹ btitudinem nō tamē ꝑꝑ h⁹ illō qđ dic̃ oꝫ ponit rō fo'aľ. loquoꝝ aūt vt dūt diſputantur.

beatoꝝ. A ſciētijs aūt humanitus inuentis differt
hec ſcia in oīb⁹ his trib⁹: a ſcia dīna in duob⁹: a ſcia
beatoꝝ in vno. Nulla.n.ſcia humana hʒ deuʒ pro
ſubo. nulla.n.ſcia humana eſt: loquēdo de ſcia ppē:
que nō ſit de ſenſibilib⁹: vel de his que ſunt in ſen-
ſibilib⁹: vel q̄ hūt ſenſibilia prē ſubti ſui. g̊ in re pn
cipalr ꝯſiderata differt hec ſcia ab oīb⁹ ſciētijs hu-
manitus inuētis: qꝛ nulla talis ſcia eſt de deo tāꝗ̄
de ſubo. Rurſus differt ſcdo in ratione ſub qua cō-
ſiderat: qꝛ ſcie phoꝝ nō qcqd ꝯſiderāt: ꝯſiderant ꝑ
relationē ad eternā btitudinē: imo illaʒ beatitudi-
nē ignorauerūt phi. 3°. differt hec ſcia a ſciētijs hūa
nis q̄tum ad lumē cui innitit̄: ⁊ per qḋ ꝯſiderat: qꝛ
ſcie humane innitunt̄ lumini rōnis. hec aūt innititur
lumini fidei: ſiue lumini dīno. ſic g̊ q̄ꝫ ad hec tria
differt hec ſcia a ſciētijs humanis. ¶ Hec aūt ſcia
a ſcia q̄ pollet de⁹ differt in duob⁹. vʒ. in rōne ꝯſide
rādi: ⁊ in lumine per qḋ ꝯſiderat: ſʒ nō differt in 3°.
vʒ. in re ꝯſiderata. de illo.n. eodē vt de ipſo deo: ſi-
ue de ipſo pelago īfinito de quo eſt ſcia dei eſt etiā
⁊ hec: ſʒ nō ſub eadē rōne: qꝛ de⁹ ꝯſiderat ſeipm qui
eſt pelagus īfinitū abſolute: ⁊ ſm ſe: ⁊ vt eſt pelag⁹
īfinitū: ⁊ in hac ꝯſideratiōe clare ⁊ lucide cōprehē-
dunt̄ oēs ꝯſiderationes: vt omnia nuda ⁊ apta ſint
oculis eius. Sed hec ſcia nō cōſiderat de iſto pela-
go ſub rōne qua pelagus īfinitum: ſʒ ſub ſpāli rōne
vt beatificator noſter. Differt etiā q̄tum ad lumē
per qḋ ꝯſiderat: qꝛ deus ꝯſiderat ſeipm per lumen
qḋ eſt ipſe: qḋ eſt lumē increatū. Sʒ hec ſcia innitit̄
lumini deriuato ab ipſo: qḋ eſt lumē creatuʒ. Sed
ſi cōparet̄ hec ſcia ad ſciam btōꝝ videt̄ differre in
lumine. Nā ipſi vident ſub lumine claro. Nos aūt
ſub lumine enigmatico. de illo g̊ eodeʒ: vt de deo: ⁊
ſub eadē rōne: vt in eo ꝙ btificator de quo conſide
rāt beati cōſideram⁹ ⁊ nos: ſʒ ſub alio lumine. Que
.n. ipſi vidēt facie ad faciē rōne luminis clari: nos
videmus per ſpeculū in enigmate. rōe lumīs enig-
matici: vt ſatis innuit apl̄s p̄ᵃ ad Coꝝ. 14. cū g̊ erim⁹
ps. 47. in p̄ria dicemus illud pſal. Sicut audiuimus ſic vidi
mus. Qḋ.n. nūc per auditū: ⁊ per fidē nouimus: tūc
per viſuʒ: ⁊ per ſpēm ꝯtēplabimur. q̄tū g̊ ad rē ꝯſi-
deratā: ⁊ modū ꝯſiderādi: nō videt̄ canō biblie po
nere dr̄iam iter ſciam viatoꝝ ⁊ btōꝝ: ſʒ q̄tuʒ ad lu
mē vt q̄tum ad cognitionē clarā ⁊ obſcurā: nec eſt
dr̄ia parua: qꝛ hoc eſt quodāmodo plus differre: q̄ꝫ
differāt quecūꝗ̄ ſcie humane: cuʒ oēs humane ſcie
(innitant̄ eidē lumini.

His omnibus prelibatis volumus ſolue
re rōnes in contrarium factas: tam ad eas in qōne
poſitas: q̄ꝫ ad alias in argumētis adductas. Nā cū
dr̄ ꝙ illud qḋ eſt ſubm̄ in ſcia impfecte cognitū: eſt
finis ſcie cognitū pfecte: ꝯcedit̄. Cū poſtea ſubdit̄
ꝙ ꝯſiderare deū ſub ſpāli rōne eſt cognoſcere ipm
pfecte. ꝓp hoc qdeʒ iſtud ptinet magis vt eſt finis:
q̄ꝫ vt eſt ſubm. Dici debʒ vt alibi plēs diximus ꝙ
nō eundē modū hūt forme ſepate: ⁊ in mā recepte:
qꝛ vt recipiunt̄ in mā q̄to vniuerſaliores ſunt tan
to mālīores ⁊ impfectiores: ſeparate aūt ecōuerſo.
Ut ſi eēnt qditates ſepate: vt poſuit plato eē: qḋ eſt
vniuerſali⁹ q̄ꝫ viuere eēt multo pfecti⁹ q̄ꝫ ipſʒ viue
re. Et qꝛ pfectiōes ille q̄s poſuit plato ſeparatas: nos
ponimus vnitas: iō q̄to magis ſm ſe ⁊ abſolute co
gnoſcit̄ de⁹: tanto pfectiori mō cogſcit̄. Uñ ⁊ vt ſe-
pararemus hāc ſciam a ſcia dei. ⁊ vt oſtēderemus
iſtā iperfectiorē illa. dicimus ꝙ de⁹ ꝯſiderat ſe ab-
ſolute: ⁊ ſm ſe. nos aūt in hac ſcia ꝯſideramus ipm
ſub ſpāli rōne. ¶ Uel poſſum⁹ dicere ꝙ ꝯſiderare
aliqd ſub ſpāli rōne pōt eē pfecte ⁊ impfecte. deus
igit̄ ſub ſpāli rōne ꝯſideratus: ⁊ ſub illa ſpāli rōne
iperfecte cognit⁹ eſt ſubʒ in hac ſcia: ſʒ ſub ſpāli rōe
cognit⁹ pfecte put pfecte pōt cognoſci in via eſt fi-
nis hui⁹ ſcie. ¶ Qḋ vō addebat̄ ſcdo ꝙ hec ſcia eſt
q̄dā deriuatio: ⁊ q̄dā pticipatio dīne ſcie. ⁊ ꝙ ē ſili-
tudo ⁊ ymago ei⁹. Dici dʒ ꝙ p tāto hec ſcia ē ſilitu-
do ⁊ ymago ſcie dīne: put eſt pticipatio ei⁹. Parti-
cipare aūt idē eſt: ꝙ partē capere. non g̊ in illo pela
go: ⁊ in illa totalitate ꝯſiderat hec ſcia de deo ſʒ ꝙ
cōſiderat ſcia dei. iō qꝛ ſcia dei hʒ deuʒ pro obto in
illa totalitate ⁊ in illo pelago. Hec aūt aliqd parti-
cipat de hoc: ⁊ hʒ deū pro ſubo ſub ſpāli rōe. ¶ Qḋ
aūt dicebat̄ 3°. de reſtauratiōe: Dici debʒ ꝙ ibi re-
ſtauratio debʒ ſumi large pro q̄libʒ ſuppletiōe de-
fectus. Si eni hō nunꝗ̄ peccaſſet: nihil min⁹ tñ ex
puris nālib⁹ nō potuiſſet cōſequi btitudineʒ. ſcia g̊
tūc tradita eēt de deo glificatore ⁊ ſuppletore ſiue
reſtauratore. quelibʒ eni reſtauratio eſt defectuuʒ
ſuppletio. ¶ Qḋ aūt addebat̄ de ambab⁹ cōditio-
nib⁹: ꝙ nō debēt poni ꝯditiones ſubiecti: ſʒ ſint pn
cipales: qꝛ ⁊ metaphyſica pncipalr ꝯſiderat de dō:
tñ de⁹ nō eſt ibi ſubm̄ nec cōditio ſubiecti. Dici dʒ
ꝙ he cōditiones nō ſunt quocūꝗ̄ mō pncipales: ſʒ
ſunt ſic pncipales ꝙ ſub talib⁹ cōditionib⁹ cōſide-
rat̄ qcqd cōſiderat̄ in hac ſcia. Nō aūt ſic de⁹ cōſi-
derat̄ pncipalr in metaphyſica: qꝛ rō ſub qua iduci
tur qcqd cōſiderat̄ in metaphyſica nō ē de⁹. ſʒ ens.
ita ꝙ ens in eo ꝙ ens: eſt ibi ſubm̄. Et qꝛ h̄ ſcia cōſi
derat de deo. ⁊ qcqd cōſiderat de eo: cōſiderat ſm
has cōditiones: ſic qcqd cōſiderat metaphyſica de
ente ꝯſiderat ſub rōne entis. ꝓp qḋ ſic ibi ens in eo
ꝙ ens eſt ſubm̄: ita ⁊ de⁹ in eo ꝙ glificator ⁊ reſtau
rator erit h̄ ſubm̄. ¶ Aduertēdū tñ has duas cōdi
tiones ſic ſe hēre ꝙ vna ordinat̄ ad aliaʒ: qꝛ reſtau
ratio ordinat̄ ad glificationē. glorificatio g̊ eſt con
ditio pncipalis. reſtauratio aūt vel ſuppletio defe-
ctuum ponit̄ ad exprimēdū modū glorificationis.
Nā h̄ mō deus nos glorificat ⁊ ad btitudineʒ per-
ducit reſtaurādo nām: vel ſupplendo defectū nāe. Id ꝯuicit Johannes baccon ꝓlogo pmi ſatis apparenter.

Ad argumēta āt in ꝯtrū ē ſoluēdū. Naʒ
cū dicebat̄ ſi ſcia nr̄a eſſet
de deo tāꝗ̄ de glificatore: nō differret a ſcia btōꝝ.
p̄t dici ꝙ imo: qꝛ dr̄t in lumīe: qꝛ ſub alio lumīe vi-
dent bti ⁊ ſub alio viatores. ⁊ h̄ nō eſt modica dr̄ia:
vt añ dicebat̄. ¶ Uel poſſumus dr̄e ꝙ ſcia btōꝝ ⁊
viatoꝝ ꝯſiderat de eodē ſub eadē rōe: vt. ś. innueba
tur: qꝛ q̄libʒ cōſiderat de dō in eo ꝙ glificator. Uñ
idē ſub eadē rōe ē ꝯſideratū vtrobiꝗ̄: iſta tñ eadē
rō: ē eadē ⁊ nō eadē. Nā de dō vt glificatore alr ꝯſi
derat ſcia btōꝝ: ⁊ alr viatoꝝ. Nā ſcia btōꝝ cōſide-
rat de dō vt ē glificator in re. Uiatoꝝ āt cōſiderat
de dō vt ē glificator i ſpe. nō g̊ ſūt eadē ſcia h̄ ⁊ illa.
¶ Qḋ āt addebat̄ ꝙ ſi de⁹ i h̄ ꝙ glificator cōſide-
raret̄ i hac ſcia: cū i metaᶜᵃ ꝯſideret̄ in eo ꝙ ens. cū
ens ⁊ vnū pus ſit q̄ꝫ boᵐ. pos eēt metaᶜᵃ q̄ cōſiderat
de dō in eo ꝙ ens. q̄ꝫ iſta q̄ cōſiderat de dō in eo ꝙ
glificator ⁊ i eo ꝙ ē nr̄a btitudo ⁊ nr̄m bonū. Dici
dʒ ꝙ nulla ſcia hūanit⁹ inēta pōt cōſiderare de dō
nec in ſe nec ſm ſe: ſʒ ſolū vt cogſcit̄ p hec ſenſibilia
⁊ per creaturas. Si g̊ eēnt due ſcie ⁊ quelibʒ eēt de
deo ſolū: vt eſt cognit⁹ per creaturas. vna tñ illarū
eēt de deo in eo ꝙ ens. alia vō eēt de deo i eo ꝙ bo

nū: vel ſub aliq̄ ſpāli rōne. Nulli dubiū eēt ꝙ ſcia ꝯſiderās de deo in eo qđ ens: eēt alia ꝑor: eo ꝙ ens ⁊ eē eſt pmū ꝙ in aīa ꝯcipiť: vt vult Auicē. in metaphyſica ſua. Sꝫ hic alia rō reformat pactū. conſiderat enim hec ſcia de deo in eo ꝙ de⁹: ita ꝙ ipſe de⁹ eſt ſubm in hac ſcia: qđ de nulla ſcia hūana dici poteſt: ſꝫ ſcia ꝯſiderās de deo in ſe: ⁊ hñs ipꝫ deū oino pro ſubo ſub q̄cūqꝫ rōne ꝯſideret ipꝫ ſiue ſub ſpāli: ſiue gnāli: ſiue ſub q̄cūqꝫ rōne ꝯſideret ipm erit dignior ⁊ ꝑor q̄cūqꝫ alia ſcia: que ꝯſiderat deuꝫ ſoluꝫ vt eſt cognoſcibilis per creaturas: ⁊ que nō hꝫ deū pro ſubiecto. nā hoc mō metaphyſica eſt dignior ⁊ prior oīb⁹ aliys ſciētys: qꝛ eſt maxime dīna: ⁊ eſt q̄ſi dea ſciaꝝ. ⁊ qꝛ ſcia recipit ſpēm a ſubo: cū nulla ſcia humana poſſit eē de deo tanq̄ꝫ de ſubo: ⁊ iſta ſit de deo tāq̄ꝫ de ſubo: erit magis dīna q̄ꝫ aliq̄ alia hūana. ſub q̄cūqꝫ ḡ rōne ꝯſideret deuꝫ ſcia humana ex quo nō pōt hēre deū pro ſubo nō erit ita dīna ſicut iſta. ⁊ qꝛ hec eſt dīuinior iō ꝑor ⁊ dignior. ¶ Sꝫ dices ꝙ eſt dīuinior ⁊ dignior: nō tñ ē ꝑor: qꝛ ꝑus eſt ꝯſiderare deū ſub rōe qua ens: q̄ꝫ ſub rōne qua glorificator. ¶ Dicemus ḡ ꝙ cognitio dei in ſe ſub q̄cūqꝫ rōne hꝯ ſit. eſt ꝑor q̄ꝫ cognitio dei vt ſoluꝫ habeť per creaturas ſub quacūqꝫ rōne hoc fiat. Naꝫ ſic de⁹ eſt ꝑor creatura: ſic ſcia q̄ ꝯſiderat de deo in ſe: ⁊ hꝫ deuꝫ pro ſubo: ſub q̄cunqꝫ rōne ꝯſideret ipꝫ eſt multo ꝑor q̄ꝫ aliq̄ ſcia humana q̄ ꝯſiderat ipm ſolū ꝓut ductu rōnis per creaturas eſt cognoſcibilis. iſta ḡ eſt dignior ꝑfectior: ⁊ ſimplr prior q̄ꝫ aliq̄ alia ſcia humana. alie aūt ſcie humane pñt eē priores quo ad nos: qꝛ que ſunt ꝑora ſimplr: noſtro itellectui ſunt poſteriora. ¶ Uel poſſumus dicere ꝙ cū nō ſm eandē rōnē ꝯſidereť de⁹ in theologia ⁊ in aliys ſciētys. velle ex hoc arguere prioritatē ſciarū aliarū ad iſtā: eſt ꝓcedere in equoco. ¶ Poſſum⁹ ēt ⁊ alr ad formā argumēti rñdere per qđ declarabiť quodāmō tota qō queſita. Dicem⁹ .n. ꝙ hec cōditio addita ſubo. vꝫ. ꝙ de⁹ in eo ꝙ glorificator nr̄ vel in eo ꝙ finis noſtre glorificationis nō hoc fac̄ ꝙ de⁹ ſit ſubm ſolū ſub rōne boni. nō aūt ſub rōne entis vel ſub rōne veri: ſꝫ reſtringit qualr de⁹ ſub rōne entis vel ſub rōne veri ſit hic ſubꝫ. Nā diſpoſitio vniuſcuiuſqꝫ rei in entitate eſt ſua diſpoſitio in vitate: ⁊ ſicͭ res ſe hꝫ ad eē ſic ad cognoſci: vt declarari hꝫ 2° meta. Si ḡ de⁹ in illo pelago ſꝫ ꝙ de⁹: ⁊ ſm ꝙ eſt ifinitum pelagus entitatis eēt ſubm in ſcia beatoꝝ poſſet cognoſci a beatis oī mō quo cognoſcibilis eſt: qđ falſum ē. Nam xp̄s ſm ꝙ homo hꝫ ſupremū gradū btitudinis vltra quā nō pōt eē ꝓceſſus. ſi ḡ deus eēt ſubm in ſcia btōꝝ oī mō quo cognoſcibilis eſt tenens ſupremū gradū ſm illum modū cognitionis cōprehēderet deum ⁊ cognoſceret ipm oī modo quo cognoſcibilis eſt: qđ falſuꝫ ē. Naꝫ ⁊ ipſe xp̄s in eo ꝙ hō nō cognoſcit hoc modo deū. ¶ Et ſi dicať ꝙ de⁹ q̄ꝫ⁊ eſt de ſe totū ⁊ totalr ſe offert cuilibꝫ beato. Dicemus ꝙ nullus beatoꝝ eſt aptus natus: nec pōt eē aptus ſm ſciam quā hꝫ deuꝫ totū ⁊ totalr capere. Scia eni ſumit ſpēm ex obiecto ſm ꝙ hñs ſciam: per ſciaꝫ illā eſt aptus natus in obm ferri: vt ſi metaphyca verſať circa ens ſumet metaphyſica ſpēm ex ente. ſꝫ ꝙ hñs hꝯ ſcientiam: per eaꝫ eſt aptus natus in ens ferri. Ex h̄ aūt modo ferēdi qui repugnat ſcie ⁊ hñti ſciam nō pōt ſcia ſumere ſpēm. ⁊ qꝛ ipſi ſcie beatoꝝ ⁊ habēti hꝯ ſciam: cū totū dicat qđ ifinitū repugnat ꝙ feratur

Hoc vō ē valde ponderandū in pōne iſti⁹ doctoris: p qđ ſoluere poterit multas iſtātias ꝯ ipm ex viris famoſis. Ex. cō. iiij.

in deū omni modo quo cognoſcibilis eſt: qꝛ ſubm in ſcia debꝫ aſſignari cū cōditione illa ꝓut ſcia eſt apta nata in ipm ferri: ⁊ ꝓut ex eo ſumit ſpēm: non aūt ꝓut ei repugnat deus oī modo quo cognoſcibilis eſt nō erit ſubm in ſcia btōꝝ. Nā nō ſolū ex parte noſtra vel ex parte beatoꝝ habentiū ſciam: ſꝫ ēt ex parte ipſius ſcie: cū de⁹ de rōne ſui ſit qđ ifinitū: ſumiť h̄ repugnātia: ꝙ hꝯ ſcia nō poſſit ferri ī deū omni mō quo cognoſcibilis eſt. ꝓpter qđ deus ſub hac rōne in illa ſcia nō poterit eē ſubm. Multo āt magis nō eſt hoc mō ſubꝫ in ſcia noſtra que valde deficit a ſcia illa. Si ḡ de⁹ ⁊ quelibꝫ res ſicͭ ſe hꝫ ad eē: ita ſe hꝫ ad cognoſci. Si de⁹ abſolute ⁊ ſm ſuuꝫ pelagus entitatis eēt ſubm in aliq̄ ſcia creata: eſſet ibi ſubm oī mō quo hꝫ eē. ⁊ ꝑ ꝯñs omni mō quo hꝫ cognoſci: qđ eſt falſum ⁊ īpoſſibile. iō dicemus addendam eē ſpālem cōditionē vt reſtringať cōſiderationis modus: ⁊ vt dicamus deum nō eſſe ſubm: nec in ſcia noſtra: nec in ſcia beatoꝝ omni mō quo hꝫ eē: nec omni modo quo cognoſcibilis eſt; ſed in ſcia beatoꝝ eſt ſubm deus ſub hac cōditione: ꝓut ipſi per ſciam quā hñt tendunt ⁊ ſunt apti nati tendere in ipm tanq̄ꝫ in ſubm beatificās ⁊ tanq̄ꝫ in finem glorificationis. Beati .n. vidētes deuꝫ: nō oꝫ ꝙ videant oīa ſimplr ⁊ abſolute: ſꝫ vidēt oīa q̄ ad btitudinē regrunť: ſine cognitione quoꝝ bti eē nō pñt. de⁹ ḡ nō quocūqꝫ mō cognitus: ſꝫ vt ſic cognit⁹ in illa ſcia eſt ſubm̄. ſi ḡ eſt aliqua cognitio de deo ſine qua nō poſſumus eſſe beati. ⁊ aliq̄ cognitio de ipſo que ad btitudinē ꝯſequať: vel que pōt ꝯſequi: que pōt eē maior ⁊ minor: nunq̄ꝫ tñ ſcia beatoꝝ ad hoc eſt apta nata ꝑuenire. imo repugnat ei: ꝙ ꝑueniat vt ferať in deum oī mō quo cognoſcibilis eſt. addenda eſt ḡ ſpālis cōditio reſtringēs illud conſiderationis pelagus: vt dicamus ꝓut ſcia beatoruꝫ tendit in deū non abſolute tanq̄ꝫ in pelagus infinitū: ſꝫ ꝓut eſt obm̄ beatificās: eſt ſubm̄ in ſcia btōꝝ. Infinitū ergo eſt pelagus qđ beati vidēt: ſꝫ nō vident ipm vt eſt pelagus ifinitū. deus ḡ in illa ſcia eſt ſubm̄: ſꝫ nō ſub abſoluta rōne: ⁊ vt eſt ifinitū pelagus: ſꝫ ſub aliqua rōne ſpāli reſtringēte ꝯſiderationē pelagi ifiniti: per qđ de⁹ vt eſt beatificator ē ſubꝫ in ſcia beatoꝝ, ⁊ in noſtra: aliter tñ ⁊ alr. nā in ſcia beatoꝝ eſt ſic ſubm̄ ꝓut beati videndo deum nō vident oīa ſimplr ⁊ abſolute: ſꝫ vident oīa que ad beatitudinē regrunť: vel q̄ viſionē beatā conſequunť: ſm ꝙ magis ⁊ min⁹ hñt de lumine glīe: vel ꝓut hꝯ cognitionē magis ⁊ minus ꝑfectā hñt: ſed in ſcia noſtra ſiue in theologia de⁹ vt beatificator eſt ſubm̄: ꝓut ꝯſiderando de deo nō cōſideramus de oībus ſimplr: qꝛ nō ꝯſideramus vana ⁊ curioſa ⁊ noxia: ſed cōſideramus de oībus illis per que ad hꝯ btitudinē manuducimur ⁊ iuuamur. vel conſideramus de oīb⁹ illis per q̄ ſaluberrima fides nutriť ⁊ roborať: q̄ ſaluberrima fides ad hꝯ btitudinē verā nos iuuat ⁊ ducit. ¶ Ad formā ḡ arguēdi cū dr̄ ꝙ ſi hec ſcia hñet ꝓ ſubo deū vt eſt ſic glificator: tc̄ hñet ꝓ ſbo deū ſub rōe boni: ⁊ tc̄ poſterior eēt metaphyca q̄ ꝯſiderat de deo ſub rōe entis ⁊ veri. pꝫ ꝙ hec ꝯditio addita nō h̄ facit vt de⁹ non ſit hic ſubm ſub rōne entis ⁊ veri: ſꝫ reſtringiť qualr de⁹ ſub rōne entis ⁊ veri ſit hic ſubm̄. Naꝫ lꝫ ens ꝑmū ſit cā oīs eē. ⁊ veritas ꝑma ſit cā omnis veri: nō tñ ꝓpter h̄: hec ſcia cōſiderans de ente ꝑmo ⁊ veritate ꝑma: pōt ꝯſiderare de oībus que ſunt entia ⁊ de

Pendet determinatio ex hoc dixit in p̄ ſmiarē de theologia q ē ſcia affectiua tñ plā ad hec re‍gris eſt qđ ipſ⁹ ſpālis ad hoc ꝓlixios.

oībus que ſunt vera inquãtum iſta talia pñt eē noxia ⁊ curioſa: ſꝫ ſolum ↄſiderabit de illis que ſic ſūt entia: ⁊ ſic ſunt vͣa. ꝙ per ea ad verã btitudinē manuducimur ⁊ iuuamur: ⁊ per ea fides ſaluberrima que ad hõ beatitudineꝫ gignitur ⁊ nutritur. defenditur ⁊ roboratur.

Queſtio III.

Secundo querebat̃ de deo ↄ̄ſitus ad p̄deſtinationē eternam: cū p̄deſtinatio diua falli nõ poſſit. Et circa hõ querebat̃ ð ipo p̄deſtinato. Utrū poſſet ſe ꝑpetuare in vita: ⁊ arguebat̃ ꝙ ſic. Predeſtinatus põt peccare: ⁊ qꝛ eſt liberi arbitrij ſemꝑ põt manere in pctõ: ſꝫ ꝙ̄diu manebit in pctõ nõ morieť: qꝛ tunc diua p̄deſtinatio falleret̃. ⁊ ſi nõ moreret̃: quãdiu erit in peccato ſemꝑ poterit ſe perpetuare in vita.

In contrarium eſt: qꝛ ſi p̄deſtinat⁹ ſemper ſe ꝑpetuaret in hac tꝑali vita nunq̃ fieret ſaluus: nec hēret gl̃iaꝫ eternã. ⁊ ita fruſtraret̃ p̄deſtinatio: q̃ eſt ꝑparatio gr̃e i pñti ⁊ gl̃ie in futuro.

Dicendum ꝙ hec propoſitio eſt falſa. predeſtinatus põt ſe ſemper perpetuare in vita. Quod dupl'r declarabimus. p̄ ex mõ verificandi ꝑpõnes. 2° ex ipſo libõ arbitrio: vbi videt̃ fundari difficultas queſiti. ⁋ Propter p̄mũ ſciendū ꝙ ſicut ſe hꝫ in re ita ⁊ in veritate. Nam aliqua ſunt per ſe: aliq̃ ſunt per accñs. videmus.n. in ipſis paſſionib⁹ ꝙ aliq̃ ſunt paſſiones per ſe: alique per accñs. Nã paſſiones ſequētes formã ⁊ ſpēm ſunt per ſe. ſequētes aũt mãm ⁊ īdiuiduũ ſunt per accñs: iõ dicimus ꝙ ꝓpria ſunt accñtia ſpẽi: ſꝫ accñtia ſunt accñtia indiuidui. ea eni que ſequunt̃ ſpēm ⁊ formã ſunt per ſe reſpcũ eoꝝ que ſequunt̃ īdiuiduũ ⁊ mãm. nam cũ mã non ſit nã niſi per ↄparationē ad formã: illõ potiſſime cõpetit rei ſm ſe ⁊ ſm nãm: qõ cõpetit ei ſꝫ formã: ſꝫ ſic in eſſe rõ per ſe ſumit̃ magis ex forma. ratio aũt per accñs magis ex mã. ſic ⁊ in v̄itate ꝓpoſitionũ. ꝓpoſitiones eni que verificant̃ rõne forme ſunt magis per ſe. Que aũt verificant̃ rõne materie ſunt magis per accñs. Si aũt dicat̃. albũ põt diſgregare: erit vera per ſe: qꝛ verificat̃ rõe forme. ſꝫ ſi dicat̃. albũ põt fieri nigrũ: erit vera per accñs: qꝛ erit vͣa rõne mãe ⁊ ſubti. albuꝫ eni non põt fieri nigrũ ſm ſe: ſꝫ rõne mãe vel ſubti: qꝛ ſnbm qõ ē ſub forma albi põt eſſe ſub forma nigri. Ex albo eni fit nigruꝫ: vel ex nõ ente fieri ens eſt per accñs: nõ per ſe. Et ſi volumus hoc ad p̄deſtinationē adaptare. Dicemus ꝙ p̄deſtinatus dicit ꝑſonã aliquã exñtē ſub diuo ordine: ſiue ſub rõne p̄deſtinatiõis. ipſa g̃ ꝑſona ſic ſe habēs: eſt q̃ſi mã. ipſe aũt ordo ſub quo exiſtit: ſe habet quaſi forma. Si ergo dicat̃. p̄deſtinatus põt ſaluari. eſt vera per ſe: qꝛ hoc competit ei ex diuo ordine: ⁊ ex eo ꝙ eſt in hac locutiõe formale: ſed ſi dicat̃. predeſtinatus põt damnari. eſt vera per accñs: nõ rõne p̄deſtinationis: ſꝫ rõne mãe vel ſubti: qõ predeſtinationi ſubſternitur. ipm ei⁹ ſubiectũ: vt ſortes vel plato: cũ ſit liberi arbitrij poteſt damnari. Predeſtinatus eni nõ damnabit̃: põt tamē damnari. ⁋ Aduertēduꝫ tñ ꝙ que ſunt vera ꝑ accñs nihilominus vera ſunt. nam licꝫ ſit per accidēs ꝙ homo ſit alb⁹ vel niger vel medio colore coloratus: nihilomin⁹ tñ verꝝ eſt ꝙ hõ ita ſit coloratus. Si g̃ hec eſſet vera. p̄deſtinatus põt ſe ꝑpetuare in vita. vel eēt vera per ſe ⁊ q̃ſi rõne forme: vt ratione p̄deſtinationis: vel eēt vera q̃ſi per accñs: vt rõne mãe vel ſubti: vt rõne liberi arbitrij: qõ quaſi mãliter diuo ordini ⁊ diue p̄deſtinationi ſubſternitur. Qualr aũt ſit iſta ſubſtratio vtruꝫ predeſtinatio ponat aliqd in p̄deſtinato. pꝫ ꝙ p̄deſtinatio vel ponit aliqd ſm rē in p̄deſtinato vel ſaltē ponit aliqd in eo ſm diuam preuiſionē ⁊ ſm diuinuꝫ ordinē. Si eni p̄deſtinatio eſt quedã gr̃e ꝑparatio in pñti ⁊ gl̃ie in futuro: quicũq; eſt p̄deſtinatus vl' hꝫ actu in ſe gr̃aꝫ vel ꝓuiſione diua ⁊ ifallibili preuiſus eſt hēre gr̃aꝫ. Hõ aũt diuinus ordo eſt quaſi qd formale reſpectu eoꝝ que huic ordini ſubſternũt̃. Neutro aũt iſtoꝝ modoꝝ poterit verificari ꝙ p̄deſtinat⁹ ſe in vita ꝑpetuare poſſit. nõ eni hoc poterit verificari q̃ſi per ſe: ⁊ rõne p̄deſtinationis: qꝛ vt in arguēdo tãgebat̃ tunc fruſtraret̃ predeſtinatio. ſi eni predeſtinatus ſm ꝙ huius poſſet ſe perpetuare in vita: tunc predeſtinatus ſm ꝙ huius poſſet nõ ſaluari: ſed poſſet ſe continuare in hac vita ſeculi: in qua non poſſet conſequi beatitudinē: ſꝫ peregrinamur a domino. põt etiam p̄deſtinatus damnari: vel põt non ſaluari: ſꝫ non in eo ꝙ p̄deſtinatus: ſꝫ ratione eius ꝙ p̄deſtinationi ſubſternitur. Si g̃ falſum eſt ꝙ p̄deſtinatus ſm ꝙ huius poſſit nõ ſaluari. falſuꝫ eſt ꝙ p̄deſtinatus ſꝫ ꝙ h⁹ in vita hui⁹ ſeculi ſe perpetuare poſſit. non g̃ erit prefata locutio vͣa per ſe: vel quaſi rõne forme. nec erit vͣa quaſi per accñs ⁊ rõne mãe: vt rõne liberi arbitrij: qõ p̄deſtinationi ſubſternitur: qꝛ ex libero arbitrio non hēt homo ꝙ ſe poſſit perpetuare in vita. eſt g̃ prefata propoſitio ſimpl'r iudicanda falſa: qꝛ nullo modo verificatur: nec rõne forme: ⁊ quaſi per ſe: nec rõne mãe ⁊ quaſi per accñs. ⁋ Scđa via ad hoc ſumit̃ ex parte ipſi⁹ liberi arbitrij. vbi videt̃ fundari difficultas queſita. ex hoc eniꝫ in queſito difficultas reſultat. Quia ſi liberũ arbitriũ non põt cogi ſemꝑ poteſt ſtare in peccato. ⁊ quãdiu ſtat predeſtinatus in pctõ nõ morietur. videtur ex hoc ꝙ poſſit perpetuari in vita. ⁋ Propter qõ ſciendũ ꝙ liberũ arbitriũ optime ſtat cuꝫ īfallibilitate diue ꝑſcie. nam diua ꝑſcia iõ eſt īfallibilis: qꝛ oīa ſunt ei pñtia. vnde Augu. 15. de trini. cap. 13. vult ꝙ deus non aliter nouit creata q̃ creanda. oīa.n. ſibi ſunt pñtia. totus autē iſte decurſus reꝝ eſt diue ſapīe preſens: ſꝫ ſicut eſt in his que pñtial'r videmus: ꝙ ſiue veniant contingenter: ſiue neceſſario per ſe loquēdo: non fallimur in illis. noſtra autē īfallibilis notitia non dat rebus neceſſarijs neceſſitatem: nec tollit a rebus contingētib⁹ contingentiam: ſed quelibꝫ ſm moduꝫ ſue nãe venire permittit: vt Boetius exempluꝫ ponit in lib⁹ de cõſolatiõe. naꝫ ſi pñtial'r video ſolē oriri ⁊ hoīeꝫ currere in neutro illoꝝ fallor. Si video hoīeꝫ currere vere poſſum dicere: qꝛ homo currit. ⁊ ſi video ſolē oriri vere dicet̃ ꝙ orit̃. nihilominus tñ ſol oritur neceſſario: ⁊ homo currit ↄtingēter. meũ eni videre nõ obſtante ꝙ ſit īfallibile circa vtrũq;: nõ tñ dat neceſſitatē ortui ſolis: nec tollit cõtingētiã curſui hoīs. Ad hoc eni ꝙ ſcia ſit īfallibilis de aliq̃ re nõ opꝫ ꝙ res nõ poſſit aliter eſſe: ſed ſufficit ꝙ nõ aliter ſit. Ad hoc enim ꝙ quis nõ fallatur cũ viderit hoīem currere ſufficit ꝙ ita ſit vt videt: non oꝫ aũt ꝙ non poſſit aliter eē: ex eo eniꝫ ꝙ video hoīeꝫ currere: ⁊ nõ fallor nulla neceſſitas ē in curſu hoīs niſi forte cõditionata: ſic oē qõ eſt qñ eſt: neceſſe ē eē. Optime eni ſtat īfallibilitas notitie mee cũ vi-

Et ad hūc īellcͣ verificari ꝑ ſe ⁊ falſificari ꝑ accñs multas dixit ꝑpõnes Albert. vi. vj. ph. ↄ. xv. vij. ph. cõ. ij. ⁊ ſepe: ⁊ in hoc ſuſtentat̃ nã poſſe cõſo ſeu aliq qõ nõ deſcēdit ſꝫ ſtat ſupra ſuas ſpēs: hic ēt ſolalis ↄña ⁊ ↄbinano modoꝝ vnij: hic mãterie q̃dã ↄpõis ⁊ diuiſionis ſumitur: nõ ſicut moderni neſcientes dcã aliquoꝝ.

Puto ꝙ ſit eīs reſpcũs rõis: ratiſſum⁹ tñ ex certitudine ſcie diuini intellctꝰ ex reglis iꝑſcrutabilis ſapiētie: vñ ei⁹ põ ordinata theologis aperitur.

deo hoiem currere cū libertate arbitrij currentis: qꝛ ille nihilomin⁹ libere currit:ꝛ pōt currere:ꝛ non currere. Sic ꝛ in ꝓpoſito tot⁹ decurſus rex̄ eſt deo pñs. iō circa ħ nō fallit̄: ſiue ſit neccīū: ſiue ꝯtingēs: cū īfallibilitas diue cognitiōis nō det reb⁹ neceſſitatē: nec tollat a ꝯtingentib⁹ ꝯtingentiā. Uex̄ enim eſt ꝙ ita erit ſicͭ de⁹ ꝓuidit: ſ; nō eſt vex̄: ꝙ non poſſit alr̄ eē: ꝑꝑ qꝺ ſi ꝑdeſtinauit me ꝛ videt me ſaluādū: vex̄ eſt ꝙ ego ſaluabor: ſ; ħ nō eſt verū ꝙ non poſſit alr̄ eſſe. pōt ḡ ꝑdeſtinat⁹ finalr̄ peccare: ꝛ pōt dānari: qꝛ īfallibilitas diue ꝑſciētie nō imponit ei necitatē. attñ finalr̄ nō peccabit nec dānabit̄. nlla eſt aūt ibi necītas ſimplr̄ niſi ꝯditiōis: ſicͭ oē qꝺ eſt qñ ē: nece eſt eē: ſicͭ eni cū aliqd ē pñs in re: nece eſt ſic eē vt eſt: nō ſimplr̄: ſ; ſub ꝯditione: qꝛ oē qꝺ eſt: qñ eſt: neceſſe eſt eē dū eſt ita. Et futura q̄ ſunt preſentia ꝑſcie diue: neceſſe eſt euenire q̄ de⁹ preuidit nō neceſſitate ſimplr̄: ſ; qꝛ iam ſunt pñtia diue preſcie nece eſt ſic eē: vt ſunt pñtia. ¶ Quo viſo dicamus ꝙ ſi dicas ꝑdeſtinat⁹ ſꝑ pōt peccare: ꝛ qꝛ ſꝑ pt peccare: ꝛ nō pōt mori: dū eſt in pctō. iō pōt ſe ꝑpetuari in vita. Dicem⁹ ḡ ꝙ hec argumētatio accipit oīa falſa. Nā ꝙ ꝑdeſtinat⁹ ſꝑ poſſit peccare falſa ē ꝛ rōne ꝑdeſtinatiōis: ꝛ rōne liberi arbitrij. Nā ipſ; liber̄ arbitriū nō pōt ſꝑ eē ꝯiunctū corpori. ꝛ iō nō pōt ſꝑ peccare: ſ; tādiu pōt: q̄diu ē in hac valle miſerie ꝯiunctū corpori. ¶ Rurſus alia ꝓpoſitio ꝙ ꝑdeſtinat⁹ q̄diu eſt in pctō non pōt mori: falſa eſt.

Uult dr̄e ꝙ ꝑdeſtinat⁹ pt mori in pctō: ſ; nō coītelcā ꝑdeſtiatōe: vt .ſ. ab ea denoiat̄: ſophiſte fugiunt ad ꝯpōnē ꝛ diuiſionē: tn̄ā; poſſa deſtruunt in ſua diuiſione.

Predeſtinat⁹ aūt pōt in pctō mori: non tñ morief̄. Si ḡ accipit ſm̄ poſſibilitatē vtraq; eſt ēt falſa. v;. ꝙ ꝑdeſtinat⁹ poſſit ſꝑ peccare: ꝛ ꝙ nō poſſit in pctō mori: ſ; ſi accipis ſm̄ actū: tūc falſa eſt ꝓpoſitio pͣ. v;. ꝙ ꝑdeſtinat⁹ ſꝑ peccet: vel ꝙ ſꝑ in pctō cōſiſtat: ꝛ tūc falleret̄ diua ꝑſciētia: ꝛ ſi non ſꝑ in pctō perſiſtet: nō poterit hoc mō ꝑpetuare in vita. ¶ Et per hoc patet ſolutio ad obiectū. Queſtio. IIII.

Tertio querebat̄ de ordine quo ds creat res. Et erat qꝺ. Utrum in creatione rex̄ itelligere ꝑcedat velle vel eꝯ. ꝛ arguebat̄ ꝙ itelligere ꝑcederet velle: qꝛ in his q̄ ꝓcedūt. artificialr̄ a nobis: vt dicebat itelligere ꝑcedit velle. ḡ in creatiōe rex̄ cū creature ꝯparent̄ ad deum tanq; artificiata ad artificem: opꝫ ꝙ in hoc intelligere ꝑcedat velle. ¶ P̄. in ſcriptura ſacra ſemꝑ fit cōmemoratio de intelligere hoc modo. ſcriptura ſacra dicit deū ꝓducere res dicendo. i. formando verbū: ꝛ intelligēdo. iuxta illud pſal. Ipſe dixit ꝛ facta ſunt.

ps. 169. ſm̄ aliū ordinē. 148.

In contrariū eſt: qꝛ ꝓductio rex̄ ē ex ordinatiōe dei: ſ; ħ nō ē ſine diua volūtate: ſ; ħ ꝑtinet ad ei⁹ volūtatē. ḡ ꝛc̄.

Reſpondeo dō;: ꝙ nō pōt eē hec qꝺ ꝺ ſcia dei: q̄ eſt pure ſpeculatiua: ꝛ q̄ nō pōt eē practica cuiuſmodi eſt ſcia quā h; de⁹ de ſeipſo. Erit ḡ hec qꝺ de ſcia quā h; de⁹ de creaturis: Propter qꝺ ſciēdū ꝙ magr̄ ꝑ ſniax̄. diſt. 38. vult ꝙ ſcire dei nō ſit cā rex̄: niſi ꝓut includit diuū bñplacitū. vñ ait. Ita ēt dicim⁹ ſciam: vel ꝑſciam nō eē cām eox̄ que fiunt niſi talē ſine qua nō fiunt. ſi tñ ſciam ad notitiā tm̄ referam⁹. ꝛ ſubdit. ꝙ ſi vō noīe ſcie īcludat̄ ꝛ bñplacitū atq; diſpoſitio: tc̄ recte dici pōt cā eox̄ q̄ de⁹ fac̄. Scđm ħ ḡ diſtinguemus de ſcia practica. dicem⁹. n. ꝙ q̄tūcūq; ſcia practica ſit in itellectu. intellcūs. n. nō dr̄ practicus ſm̄ talē ſciam: niſi ꝓut ſe extēdit ad op⁹: qꝛ vt dr̄ in 3° de aīa. intellect⁹ ſpeculatiuus extēſione fit practic⁹. Ipſa ḡ ſcia practica pōt ꝯſiderari dupl̄r. vel vt ꝗs ſpeculat̄ ſ; eā. vel vt ordinat eā ad op⁹. cū ḡ queris vtrū in talib⁹ itelligere ꝑcedat velle. Si itelligat̄ de itelligere ſpeculatiuo nōdū ordinato ad opus ꝑcedit velle: ſ; tale itelligere: vt p; per magr̄m ſniax̄: non eſt cā operis niſi cā ſine qua nō. vbi. n. artifex per ſuam artē ſpecularet̄ nō ageret per ſuā artē. Ex hꝯ tñ ſpecularī: nō ſequet̄ op⁹ niſi per volūtatē ordinet̄ ad op⁹. Intelligere ḡ ſpecl̄atiuū nōdū ordiatū ad op⁹ ꝑcedit velle: ſ; ordinatū ad op⁹ ſeqtur velle: qꝛ nō ordinat̄ ad opus niſi per volūtatē. Uñ ꝛ phꝰs vult ꝙ pn̄ᵐ artificialiū ſit volūtas: vt p; ex 6° meta. vnde idē ibidē ait. Qꝛ artificiatū eſt idē qꝺ volitū. ſ; ḡ ſpeculationē operis itelligere ꝑcedit velle. ſ; āt ordinationē ad opus velle ꝑcedit itelligere. Ideo voluntas dei dr̄ pͥma ꝛ ſuprema cā oīum rex̄: qꝛ intelligere illꝺ ſpeculatiuū qꝺ ꝑcedit velle: nō eſt cā rex̄: niſi ſine qua nō. Qꝛ autē voluntas ſit cā p; per Aug. lib° 3° de trini. ca. 4. qui ait. Qꝛ volūtas dei eſt pͥma ꝛ ſuprema cā oīum corporaliū rex̄: vel ſpērum ac motionū. Pari etiā rōne eſt pͥma ꝛ ſuprema cauſa oīum ſpecialium rerū: in deo ḡ non eſt iſta prioritas ſm̄ rem: qꝛ ſuū velle nō differt realr̄ a ſuo intelligere: nec eſt iſta pͥoritas ſm̄ temp⁹: qꝛ ibi nihil ex tēpore inchoatur. S; nihil minus prioritas eſt ſm̄ nr̄m modū itelligendi. Nā ſm̄ nr̄m modū itelligēdi ꝑus itelligimus deum ſpeculari oīa. poſtea itelligimus ſ; ſuū beneplacitū eligere hec: vel illa facere: ſm̄ quā electionē ſuā ſciam ad opus applicat: vt illa faciat que eligit: ꝛ diſpoſuit facere. Uñ dicim⁹ in deo eē ſciam ſuiipſius ꝛ eſſe ſciam aliarū rerum: ¶ Rurſus ſciam aliarū rerū diſtinguimus dupl̄icem. Unā que vocat̄ ſcia ſimplicis notitie quā hēt deus de oībus poſſibilib⁹ fieri: ꝛ aliā que vocatur ſcia viſionis quam hēt de⁹ de factis: vel de fiendis. Scia enī ſimplicis notitie que nō eſt cā niſi ſine q̄ nō: ſm̄ nr̄m modū intelligendi ꝑcedit velle: ſ; velle ꝑcedit ſciam viſionis: qꝛ nō pertinent ad aliquā ſciam viſionis: niſi q̄tenus ſunt volita vel permiſſa. Pat; ḡ ꝙ in creatione rerū itelligere ſpeculatiuū: qꝺ eſt cā ſine qua nō: vl̄ ſcia ſimplicis notitie q̄ eſt cā ſine qua nō: precedit velle. Sed itelligere ex quo ſeqtur opus: ꝛ qꝺ eſt determinatū ad opus ſm̄ noſtrū modū itelligēdi: ſeqtur velle: cum iſta determinatio nō ſit niſi per voluntatē. ad volūtatē enim ſpectat ꝺterminare ſciam practicā: vt ex ea ſeq̄t̄ op⁹.

Elicit̄ .ſ. c. 49. ſ; nō formalr̄.

Tex. cō. pmi.

al. ſpiritualium.

Dicēt curioſus quō res pꝰ ſit in itell'u q̄ in volūtate diuina cū ab ea hēant eē: ꝛ nō añ? Itē ſi ſit aliq̄ mō in eſſe poſi ꝑ intelſm. ſi ēt pꝰ ꝑ volūtatem. igitur eēnt bis. ꝛp dico. dices. ſi i itellu ī eē cognito tñ nō poſi. ꝯ. eſſe cognitū in q̄cūq; itellectu vr̄ falsē ꝑſupponē eſſe poſe. ꝑ poteo multos q̄d⁹ imagiari in iſto eē poſi vt ſint coº remote in eēntia ꝛ in itelſu. ꝓpinquī⁹ in volūtate diue. ꝓpinquiſſime i volūtate effi caci. cōſidera ēt ꝙ reſpcū intell'o diui poſe nō ſpꝑcedit cognitū imo cāntur ꝛ cōſidera ꝙ doctor ꝺ illa volūtate cauſāte nō loqt̄: ꝛ oīa diſcrete accipe: ꝛ bonū eſt in iſta ꝓductiōe ꝑcetera vidē Henricū ꝛ Scotū ij. d. ꝑ. pͥma. d. ſcđi. ꝛ. ij. ꝛ. iij. q. quolibeti.

Ad argumentum aūt in ꝯriū cū dr̄. Qꝛ ita ē in nobis ꝙ intelligere ꝑcedit velle: in his que artificialr̄ a nobis fiunt. Dici debet ꝙ itelligere ſpeculatiuum per qꝺ ſpeculamur ea que ſūt artis: pōt precedere velle: ſ; itelligere practicū: ꝛ iam extēſum ad opus: vel iam determinatū ad opus ſeqtur ipſ; velle: qꝛ hui⁹ cā eſt volūtas: ſic ꝛ in deo ſ; noſtrū modū itelligēdi reſeruat̄ ibi quodāmō talis ordo. ¶ Qꝺ vō vlterius arguebat̄ ꝙ ſacra ſcriptura oīa attribuit ad ipm̄ dicere diuinū: qꝛ dicēdo fac̄. ꝙ ꝯñs eſt ꝙ oīa tribuat ſuo itellectui: qꝛ idē eſt dicere ꝙ intelligendo verbū formare. Debet dici ꝙ ſicut ſcriptura ſacra oīa attribuit diuo itellectui: qꝛ dixit ꝛ fcā ſunt: iſta oīa attribuit volūtati ei⁹: qꝛ oīa q̄cunq; voluit fec̄. Uel poſſum⁹ dr̄e ꝙ l; itell's nō agat: qꝛ nō ē practic⁹: nec opet̄ exteri⁹ niſi ſm̄ bñplacitū volūtatis h; tñ aliqd itell's reſpcū opis qꝺ nō h; volūtas: qꝛ

ps. 113.

T.c.xxiij. in intellectu eſt ſimilitudo rei operande. Qꝛ ab archa in aīa fit archa ī mā: vt pōt patere. ex. 7. meta. iō rōne hꝰ ꝓgatiue quā hȝ itellcūs aliqñ opꝰ attribuiť itellectui. tñ nō eſt h̄ ſimpl'r faciēdū: niſi ibi icludať bn̄placitū. Qꝛ vt pōt patere per habita ſilitudo in mēte nō ꝓgrediť in opꝰ: nec eſt cā opōnis: niſi ſꝫ bn̄placitū volūtatis. niſi acciperetť forte cā ſine qua nō: ſꝫ cā ad quā ſequiť opus: nō eſt ſcia ſine beneplacito voluntatis.

Queſtio. V.

Quarto querebatur de ordine ſm quē res creanť a dō. ⁊ erat qō. Utrū res ſint hoc ordine a deo create: ꝙ iter duas ſpēs imediatas poſſit fieri ſpēs media. ⁊ arguebať ꝙ ordo rerū T.c.x. hoc nō patiť. Nā forme ſunt ſic̄ numeri: vt pȝ ex. 8. meta. ſꝫ ordo nūeroꝝ h̄ nō patiť ꝙ inter duas ſpēs imediatas poſſit fieri ſpēs media. nulla enim ſpēs media poteſt eſſe inter quinque ⁊ quatuoꝛ. ergo in ordinatione vniuerſi ita ſe hebit ꝙ inter duas ſpecies imediatas nō pōt fieri ſpēs media.

In contrarium eſt: qꝛ vt dicebať deus pōt facere mām ſine oī forma: ⁊ ſine oī alio actu. ſi ğ deus facere pōt mām actu que nullū hȝ actū. poterit facere ſpēs imediatas hēre mediū: q̄uis nullū habeāt mediuȝ.

Reſpōdeo dōȝ ꝙ in hac qōne ſic eſt ꝓcedēdū: qꝛ p̄ vidēdū eſt quō inter aliqua ſit mediū ⁊ quō nō. Scđo videndū eſt quē ordinē hn̄t res vniuerſi. Tertio vidēduȝ eſt quō forme hn̄t rōnē nūeri. ⁊ quō ſunt ordinate adinuiceȝ. qbꝰ viſis de leui patere poterit quō iter duas ſpēs imediatas poſſit fieri medium: ⁊ quō nō. ¶ Propter qō ſciēdū ꝙ illa inter q̄ eſt mediū vel pōt eſſe meᵐ: opȝ hr̄e aliq̄ȝ diſtātiā: ⁊ diſtātiā nō pūctalē: qꝛ ſi punctal'r diſtarēt nō poſſet ibi eē meᵐ: ſꝫ oȝ diſtātiā illā hēre latitudinē: vt poſſit ibi intercipi meᵐ. Diſtantia aūt duplex eſt: quedā finita: ⁊ quedā ifinita. Rurſus diſtātia ifinita eſt duplex: qꝛ quedā ē in qua qōlibȝ extremū diť aliquā eēntiā. ⁊ hoc mō diſtat deꝰ a creatura q̄libȝ: ēt a ſuꝑmo angelo. talis aūt diſtātia nunq̄ȝ pōt euacuari. nunq̄ȝ enī deꝰ poſſet facere aliquā creaturā ita excellētē qn poſſet facere excellētiorē. Nā q̄ntūcūq̄ȝ fieret excellēs creatura ex quo creata eēt a deo in ifinitū diſtaret: ⁊ ſꝑ poſſet fieri alia excellētioꝛ inter eā ⁊ deuȝ. Eſt aūt alia diſtātia ifinita in qua vnū extremū dicit eſſentiā q̄ndā. aliud aūt dicit eēntiā nullā: ⁊ hꝫ diſtātia eſt inter mām ⁊ nihil: in tali aūt diſtātia lȝ ſit ifinita: qꝛ nihil ad aliqd nulla eſt ꝓportio: attñ nullum mediū ibi eē pōt. Eſt aūt alia diſtātia finita in qua pōt eē mediū: ⁊ nō mediū: qꝛ ſi ſit pūctalis nō poterit ibi eē mediū. ſi aūt nō ſit pūctalis poterit ibi eē mediū. ¶ Uiſo quō iter aliq̄ ſit mediū: ⁊ quō non ſit mediū. reſtat videre quē ordinē hn̄t res vniuerſi. ¶ Propter qō ſciendū ꝙ ordinē vniuerſi debemus imaginari ad modū cuiuſdam harmonie: vel melodie. ſic eniȝ videmus in melodia: ꝙ nō opȝ ꝙ voces ſe excedāt punctal'r: nec ēt ꝙ ſe excedant eq̄liter: vt ſi vadat vna vox ſupra aliā per tonū nō eſt ibi exceſſus pūctalis: imo eſt ibi dare mediū: qꝛ inter tonū ⁊ tonū eſt ſemitoniū. Rurſus ſi fiat exceſſus per ſemitoniū: nō opȝ ꝙ ſit pūctalis: qꝛ eſt dare ſemitoniū maius: ⁊ ſemitoniū minꝰ. Immo nunq̄ȝ tonus diuidiť ī duo ſemitonia eq̄lia. Infra ğ ſemitoniū maius eſt dare ſemitoniū minꝰ. ſi ēt fiat exceſſus per ſemitoniū minꝰ: adhuc nō opȝ ꝙ ſit punctalis: qꝛ nō oē ſemitoniū minꝰ eſt eq̄le ſemitonio alteri minori. Immo vnū ſemitoniū minꝰ pōt eſſe maius altero ſemitonio minori. verū eſt. n. ꝙ tonꝰ nō pōt diuidi ī duo ſemitonia eq̄lia. ſemꝑ. n. tonus diuidiť ineq̄l'r: cū hēat rōnē nūeri iparis. Sȝ nō ſꝑ diuidiť eq̄l'r. ineq̄l'r diuidiť certe ſꝑ in duas ptes iequales. Tñ illa ineq̄litas pōt eſſe maioꝛ ⁊ minoꝛ: qꝛ ipſi ſemitonio maiori pōt dare plus ⁊ minꝰ: ⁊ ſꝫ ꝙ plus dať ſemitonio maiori: minꝰ dať ſemitonio minori. Si. n. aliqō lignuȝ diuidereť ineq̄l'r quāto vna ps eēt maioꝛ: tāto alia ps eēt mioꝛ. quō aūt ſic ſe hēat in tonis: ⁊ in ſemitonijs nō mltū fac̄ ad qōnē p̄ntē: ſꝫ ſi alicui cure eēt h̄ ſcire dicemꝰ ꝙ tonus ē aliqd ſꝫ ꝓportionē vt noueȝ ad octo: vt ſi ſit vnꝰ martellꝰ nouē vnciarū: ⁊ aliꝰ octo nō facient eq̄les ſonos: ſꝫ ſonus vnꝰ ibit ſuꝑ alterū per tonū. Sic ēt ſi ꝑ eē vna chorda in vna pte groſſioꝛ q̄ȝ in alia: vel vna fiſtula in vna pte groſſioꝛ q̄ȝ in alia vna iret ſupra aliā ꝑ tonuȝ: ita tñ ꝙ chorda ſubtilioꝛ: ⁊ fiſtula ſtrictioꝛ hr̄et altiorē ſonū. ſi ğ qs vellȝ diuidere tonū ⁊ facere ſemitoniū: opȝ ꝙ accipiat iter nouē ⁊ octo. Ut ſi martellꝰ octo vnciarū ⁊ nouē ſe ſuperāt ꝑ tonū: accipieť martellꝰ octo vnciarū cū dimidia: ⁊ ille faciet ſemitoniuȝ maiꝰ: attñ ille martellꝰ reſpcū iferioris faciet ſemitoniū maiꝰ: reſpcū minoris faciet minus. martellus. n. nouē vnciaꝝ cōtinet decē ⁊ octo medias vncias. martellus aūt octo vnciarū cū dimidia cōtinet decē ⁊ ſeptem medias vncias. Martellꝰ āt octo vnciaꝝ ꝯtinet ſexdeciȝ medias vncias: ſꝫ plus ſuꝑat. 17. ſexdeciȝ: q̄ȝ decē ⁊ octo decē ⁊ ſeptē. Qꝛ decē ⁊ ſeptē ꝯtiet totū ſexdeci: ⁊ ſextādecimā ptē. Decē ⁊ octo aūt ꝯtinet totū. ſ. decē ⁊ ſeptē ⁊ decimāſeptimā ptē: ſꝫ ps ſextadecima ē plꝰ q̄ȝ decimaſeptima. diuiſus ē ğ tonꝰ ieq̄l'r: ſꝫ adhuc poſſet diuidi magl ieq̄l'r: ⁊ iter nonā ⁊ octauā acceptū eſt mediū 8ᵘ cū dimidia. poſſet aūt adhuc accipi magl ieq̄l'r mediū: vt ſi accipeť 9ᵘ ⁊ 3ᵃ vel 8ᵘ ⁊ 4ᵃ. ⁊ q̄to magis eēt ineq̄lis talis acceptio: tanto magl augmētareť ſemitoniū maiꝰ: ⁊ diminuereť ſemitoniū minꝰ. Infra ğ ſemitoniū maiꝰ ē ſemitoniū minus: ⁊ ifra vnū ſemitoniū minꝰ eſt aliō ſemitoniuȝ minꝰ. ¶ Rn̄deamus ğ ad ꝓpoᵐ: ⁊ dicamꝰ ꝙ ī melodia voces ſi ſe excedāt pūctal'r: qꝛ aliqñ fit exceſſus ꝑ tonuȝ. aliqñ ꝑ duos tonos. aliqñ ꝑ 4ᵒʳ tonos: vt ī diateſſerō. aliqñ. v. vt ī diapēthe: ⁊ ſic de alijs. iſti ğ exceſſus nō ſūt pūctales: imo exceſſus ꝑ tonū nō ē pūctalis: cū ſit dare exceſſū ꝑ ſemitoniū: vt dicebať. Exceſſus ēt ꝑ ſemitoniū: nō oȝ ꝙ ſit pūctal'r: qꝛ ifra vnū ſemitoniū maiꝰ ē dare aliqō ſemitoniū minꝰ. Exceſſus ēt ꝑ ſemitoniū minꝰ: nō oȝ ꝙ ſit pūctalis: qꝛ ifra vnū ſemitoniuȝ minꝰ ē dare aliqō ſemitoniū minꝰ. voces ğ in melodia nō oȝ ꝙ ſe excedāt pūctal'r. Rurſus nō oȝ ꝙ ſꝑ ſe excedāt eq̄l'r: qꝛ ſi icepiſti aſcēdere ꝑ tonū ad h̄ ꝙ facias melodiā: nō oȝ ꝙ ſꝑ aſcēdas ꝑ tonū: imo facies mltotiēs ſaltū: ⁊ reſultabit ex h̄ ibi multo maioꝛ melodia: vt ſi aſcēdiſti nūc ꝑ tonū: poſt aſcēſuȝ ꝑ tonū forte aſcēdes ſtatiȝ ꝑ q̄tuoꝛ tonos vel ꝑ q̄nq̄ȝ: vel ꝑ plēs: ⁊ h̄ faciendo facies maiorē ⁊ pulchriorē melodiā q̄ȝ ſi eq̄l'r ſꝑ aſcēderes. Hn̄ ğ dcm̄ ē ꝙ voces ī melodia nō ſe ſꝑ excedūt pūctal'r: nec eq̄l'r: imo dato ꝙ in ſonis eēt poſſibilis pūctaľ exceſſus: ⁊ ſꝑ fieret exceſſus pūctalis ita ꝙ nulla relinq̄reť nota ī medio ⁊ nō fieret ibi ſaltꝰ ſꝫ notas: modica vł nlľa eēt talis

Nō ꝙ accipit iſtinuatē in ꝓpoſito ꝓ nulla ꝓportōe unī extremū ꝑuatiuā ⁊ poſitiuuȝ. nō alio mō: qꝛ ſō talis iſtos redarguit ꝑma. d. q̄rti q. ꝑma.

Immo tonꝰ q ⁊ epogdous dr̄: ſꝑ a ſexqoctaua dicitur ꝓportione.

Hac rōe vult ſeuerinꝰ Boeꝰ p̄. muſice. c. xvij. ⁊ ſcđo muſice. c. p̄. aduſus Ariſtoxenū nimis ſēſibus familiarem quēȝ ſecutus eſt martianꝰ: ſed dices quō dicēt ſemitonia ſi nō eq̄lia: dic ꝙ iꝓprie ea rōe ꝙ nō ſunt pfecte toni. maiꝰ apothomus dr̄ ⁊ miñō dr̄: minꝰ dieſis: vt Macrobiꝰ ij. d ſom. ſcipionis. c. xix. ꝓblemarū Petrꝰ apponēſis in ꝓo hic accipe ſeq̄luatē ī proporcōe geometrica nō arithmetica vt vides: ſed iſta mathematicorū ſunt.

melodia. Sic ⁊ in vniuerſo deus fecit hāc plantā: ⁊ fecit aliā plantā nobiliorē: ⁊ rurſus aliā nobiliorem: ita ꝙ nō ſunt due plāte diuerſarū ſpērū eque nobiles. ſi ḡ diſtincte eſſent plante ſm ordinē eēntialē quē hñt ſemꝑ vna excederet aliam. Sed iſte exceſſus nō opз ꝙ ſit punctalis: qȯ ēt inter plantaз magis ⁊ minus nobilē nō poſſet ꝓduci planta media. imo forte mlto ē pulchrior ordo vniuerſi: quū in ſpēbus entiū eſt exceſſus nō punctalis ꝙ̄ ſi eſſet exceſſus punctalis: dato ꝙ eēt poſſibilis punctalis exceſſus. Rurſus hui⁹ exceſſus nō ſolū non opз ꝙ nō ſit punctalis: ſз ēt nō opз ꝙ ſit eq̄lis: vt ſi plāte ſe excedūt eq̄liter lз hoc nō oporteat: tñ cū de plātis tranſiť ad aīalia fit qdā magnus ſaltus ⁊ ſi ꝑus erat exceſſus per tonuз vt liceat loq̄ de ſilitudine trāſeundo ad aīalia ibiť forte in dyapaſon. i. in conſonātiā nobiliorē. Forte ⁊ in ipſis plantis eſt dare diuerſa gnā: ⁊ cū itur de genere in genus fit ibi q̄ſi qdā ſaltus: ⁊ ex illo ſaltu reſultat pulchrior armonia. hñt eniз ſe ſpēs vniuerſi ſicť numeri. Sic ēt note in melodia ſe hñt vt numeri: qꝛ nō eſt muſica niſi de numero relato ad ſonū: nō tñ opз ꝙ nota poſt notā accepta ſic ſe hēat: ꝙ īter eas nō poſſit eſſe nota media. ſic ⁊ in ſpēb⁹ dicemus ꝙ īter ſpēm ⁊ ſpēз pōt eē ſpēs media. accipiēdo eni duas ſpēs īter q̄s actu nō eſt ſpēs media: tñ qꝛ nō oз ꝙ pūctalr̄ ſe excedāt. poterit fieri ibi media ſpēs. ⁋ Dabito quō aliq̄ hñt mediū. ⁊ quō nō hñt mediuз: ⁊ oſtēſo q̄lis ſit ordo vniuerſi reſtat videre quō forme ſūt ſic numeri. ⁋ Propter qȯ ſciēdū ꝙ ſpēs ſiue forme ſūt ſicť nūeri: qꝛ ſicť nō inueniunť due ſpēs nūeroꝝ eq̄lr̄ diſtātes ab vnitate: ita nō īueniunť due ſpēs ī vniuerſo eq̄lr̄ diſtātes a p̊: ſз ſm quēdā ordinē ⁊ analogiā oēs ſpēs entiū ſe hñt ad deū: ſicť numeroꝝ ſpēs ad vnitatē. Utꝝ aūt de⁹ poſſet facere duas ſpēs diuerſas eq̄lr̄ a ſe diſtātes nō eſt p̄ntis ſpeculationis: ſз ſm ordinē iſtū quē videm⁹ q̄ntū ex ſenſibilibus poſſumus percipere. dicimus nō eſſe duas ſpēs eq̄liter diſtantes a p̊. ⁋ Rurſus ſpēs: ſiue forme ſunt ſicť numeri: qꝛ ſicť in numeris q̄libet vnitate dēpta: vel addita variať ſpēs: ita q̄libз dr̄ia dēpta: vľ addita variať ſpēs entiū: vt ſi ſuba aīata vegetabilis ꝯſtituit ſpēm plante: ſuba aīata vegetatiua ſenſibilis ꝯſtituit aīal. Sunt ēt forme ſicť nūeri: qꝛ ſicť non ſunt due ſpēs nūeri hñtes eq̄les vnitates: ſic nō ſūt due ſpēs entiū hñtes eq̄les ꝑfectiōes. Sunt adhuc forme ſicť nūeri: qꝛ ſicť vnus nūerus cōtineť in alio: vt trinarius in q̄ternario: ⁊ q̄ternari⁹ in q̄nquenario. ſic ⁊ in ſpēb⁹ entiū vna ꝯtineť in alia: vt vegetatiuū in ſenſitiuo: ⁊ ſenſitiuū in ītellectiuo. Sūt adhuc forme ſicť nūeri: qꝛ ſic vn⁹ nūerus nō eſt in alio formalr̄: ſз v̄tualr̄: ita vna ſpēs entiū non eſt in alia formalr̄: ſз v̄tualr̄. īnq̄ntū vna forma pōt tātū ſicť ꝑ alia: ⁊ adhuc ampli⁹. ꝑfectiōes. n. aīe vegetatiue: vt nutrire augmētare ⁊ gnāre ꝑfectiori mō: ⁊ adhuc ꝑlēs ꝑfectōes hñt eē in aīa ſenſitiua. Numerus. n. minor nō eſt formalr̄ in maiori. Sex. n. nō eſt tres ⁊ tres: ſз eſt ſemel ſex: vt dť ꝯ̄meta. Nā ſcīa cuiuſlibet eſt ſemel: vt ibidē dť. trinari⁹ ḡ ꝯtineť in ſenario: nō formalr̄ ⁊ ī ſe: ſз v̄tualr̄: qꝛ ſenari⁹ tot hз vnitates quot hз trinarius: ⁊ adhuc ꝑlēs. ſunt ḡ forme ſicť numeri. Propter oīa ꝑacta: ⁊ nō ſunt forme ſicť nūeri. nā magi̇ formalr̄ vn⁹ nūerus reſuať in alio: ꝙ̄ vna forma in alia. Nā nō eſt tāta vnitas in nūeris qui ſunt q̄ntitas diſcreta: q̄nta eſt ī ipſis formis.

T. c. xx. Et hoc voluit Aui. hoc ēt voluit Alchidus in ſuo lib. ō q̄nqз eēntijs qñ au. Ois nūs certitudinē ꝓpriaз hз: ⁊ dēuз vt denarius. ⁊ ſcdz q nullas nūs hз

vīl ꝑhs in 2⁰ de aīa. vbi tractat de ꝯtinētia forme. quō vna forma ꝯtineť in alia nō aſſimulat hoc nūeris ſз figuris. volēs ꝙ ſicť trigonuз in tetragono. ſic vegetatiuū in ſenſitiuo. ⁋ His autē oīb⁹ ꝑlibatis de leui pз qd dōз ſit ad qōnē. Pз eni ꝙ in aliq̄ diſtantia pōt eē mediū: ⁊ in aliq̄ nō. Nā ſi ſit aliq̄ diſtātia pūctalis: vel ſi ſit diſtātia in qua vnū extremū dicť eēntiā aliquā: aliud v̄o extremū dicť eēntiā nullā: in tali diſtātia pōt eē mediū: ſз ſic ſe non hñt forme. Due. n. ſpēs ſiue due forme non ſic ſe hñt ꝙ vna dicat eēntiā aliquā: alia v̄o eēntiā nullā. Rurſus nō opз vt dcm̄ eſt: vt ſe excedāt pūctalr̄: nec ꝙ ſe excedāt eq̄liter. Imaginamur ḡ ꝙ a deo tanq̄ ab vnitate ꝓcedūt oēs ſpēs create: q̄ ſe hñt q̄ſi nūeri. de⁹ aūt ꝓducēs hos nūeros ꝓducit eos ſm q̄ndā melodiā ⁊ harmoniā. Ille āt qui per harmoniā ꝓcedit nō vadit: vel nō opз ꝙ vadat per ſpēs nūerorū īmediatas. nō opз eni ꝙ vadat de 5ᵃ in ſextā: ⁊ a 6ᵃ in ſeptimā: ſз ibit a 5ᵃ in octauā que ē dyapaſon: ⁊ ab 8ᵃ ſi vult in q̄ntādecimā que eſt dupla dyapaſon: vbi ē maxīa harmonia: vt inuit Boeti⁹ in muſica ſua. Utrū aūt ſint alique ſpēs que ſe excedant pūctalr̄: ſolū eſt ſcire illoꝝ qui vidēt ipſas q̄ditates reꝝ ſm ſe. Doles aūt q̄bus accīntia ꝯferūt magnā ꝑtē ad īueſtigādū qȯ qd eſt hoc per ſe ipoſ ſcire nō p̄nt: tñ cū h̄ poſſumus ſcire ꝙ ſpēs entiū: nō opз ꝙ ſe excedāt pūctalr̄: nec ꝙ ſe excedāt eq̄lr̄. ꝑꝑ qȯ diſtinguemus de īmediato. Nā ſpēs q̄ ſe excedūt pūctalr̄ ſūt īmediate actu ⁊ potētia: ſз ſi nō ſe excedūt pūctalr̄ p̄nt eē īmediate actu: ſз nō erunt īmediate potētia: qꝛ pōt ibi eē ſpēs media ex quo pūctalr̄ nō ſe excedant. ⁋ Cū ḡ q̄riť vtrū īter duas ſpēs īmediatas poſſit fieri ſpēs media. ſi ille ſpēs ſunt īmediate actu ⁊ potētia. ⁊ ſi ſe excedūt punctalr̄ nō poterit ibi eē ſpēs media: ſз ſi ſe nō excedāt punctalr̄ q̄ntūcūq̄ ſint īmediate actu nō ſunt īmediate potētia. Poterit ḡ ibi eſſe ſpēs media. q̄liter aūt ſe hñt ſpēs vniuerſi: ⁊ ꝙ nō opз eas eē īmediatas: ⁊ ꝙ nō opз ꝙ ſe excedāt punctalr̄: nec eq̄liter eſt per habita diffuſi⁹ declaratū. ⁋ Qȯ aūt arguebať de numeris dici dз ꝙ inter duas ſpēs numeroꝝ īmediatas ſm melodiā pōt eē ſpēs media: ſз ſm ſpēs īmediatas per appoſitionē vnitatis nō pōt eē ſpēs media: itaq̄ ordo ſpērū in entib⁹ magis aſſilať mediationi harmonie: ⁊ ſm melodiam ꝙ̄ īmediationi punctalr̄ ⁊ ſm exceſſū vnitatis. ⁋ Qȯ v̄o arguebať de mā multi negarēt eā: ꝙ ens oīno in potētia poſſet fieri in actu: vel poſſet exiſtere abſq̄ omni actu.

Poſtea querebať de hoīe. Dō autē q̄ntuз ad preſens ſpectat pōt ꝯparari ad tria. videlicз ad ſuū dñm cui ſeruire debet. ad ſuā legeз ſm quā debз viuere. ⁊ ad ſuā artē per quaз cōpetat ei ꝙ agat. Propter qȯ de hoīe erat triplex q̄ſtio. vna ꝓut comparatur ad ſuum dñm: cui debet ſeruire: ⁊ obedire: ⁊ erat q̄ſtio qd ſit maioris meriti vel obedire ſoli deo: vel obedire homini ꝓpter deuз. Per comparationē aūt ad legem querebať de homine vtrum nutritus in lege falſa: vtputa in lege Maumethis poſſit venire in cognitionē ꝙ ſit falſa. Tertio querebatur de homine quātum ad ſuam arteз. vtrum poſſit quis per artem facere verum auruз. Adiungebatur etiam in queſtione dato ꝙ quis faceret per artem tale aurum ꝙ non poſſet deprehēdi eē falſuз vtrū liceret illud expēdere. Qō. VI.

ꝓcreatos mltitudis ⁊ accipe mltitudinē vt oppo nit vnum ꝯūt eos.

Vide .ij. c. iiij. muſices opiones diuerſas in ordine ⁊ iudicio ꝯſonātiarū.

Laurentius.

Et de rōnib⁹ efficacibus phoꝝ ꝙ non poſſint multiplicari ſpēs in vniuerſo:ꝗ qbus loquebaẜ.q.v.doctor iſte eſt omnimoda pfectio poſſibilis in actione primi agentis neceſſario mundo cōcatatq꞉ agit ſm peripateticos ex neceſſitate:⁊ nō cōſulto vt dixit Alexander aphrodiſſeus:⁊ ſcꝫ eciā ex Ariſto.met in p̄ de celo ⁊ mū.in.t.c.100.⁊.viij.phy.in.t.c.iij.iiij.xv. Alia rō q꞉ ſi tam poſſent eſſe eſſent.in eternis eni illa nō variant:vt in.iij.phy.t.c.xxxij. Itē ꝯtingeret motū celi variabilem eſſe:⁊ per ꝯñs celū ipm.cu motu enꝫ qui eſt modo quicq̄d potuit eſſe fuit. Itē aiunt ipſi mundū cōſtare ex tota ſua materia que ꝯſumpta eſt in generatione ſpērū que ſunt. Poſtea cōcludunt eciā ꝙ elemēta nō recipiunt additionē neq꞉ in ꝗtitate cōtinua neq꞉ in diſcreta. multo igr min⁹ ſpēs quia ſunt perfectiores. Dicunt eciā Auerrois ⁊ Auēpaces in ſuis epiſtolis de ꝯtinuatione intellcūs ꝙ felicitas ⁊ vltima hoīs proſperitas ſunt per ſpeculationē omniū q̄dditatū q̄ ſunt:mediantib⁹ q̄bus cōtinuaẜ intellcūs agens poſſibili ⁊ fit forma ei⁹:⁊ homini ex cōſequenti.ſi igitur ſpēs poſſent eſſe de nouo ꝯtingeret mō aliquē poſſe fieri feliciorē ꝗ fuerit poſſibile in alio tēpore:qꝺ eſt ridiculū. ꝯclude igiẜ ꝙ apud ipſos innouatio aliarū ſpērū ⁊ q̄dditatū eſt impoſſi:qꝺ intellige maxime de naturis pfectis ⁊ ſubſtātialib⁹. Habit⁹.n.opiniones:⁊ q̄cūq꞉ in relatione cōſiſtunt:tū monſtra ⁊ defect⁹:⁊ que ex niſi ſine rōne finis ꝓueniūt:poſſunt aliqñ ex toto deficere ⁊ reparari ſepius:vt ab Auerroi.xij.meta.in ꝯmē.xiij.xviij.cognoſceꝰ:⁊ ab eodē in.iij.de aīa.in ꝯmē.v.vnde dixit de opinionib⁹ Ariſt.ꝙ infinities eedē redierūt ad nos vt p̄ celi.t.c.xxij.⁊ p̄ methau.⁊ in.xij.meta.t.c.lij.queꝫ ſecut⁹ fuit L.incomeñ.⁊ Auicē.in libello de diluuijs.qui putauit hoc eciā poſſe in hominib⁹:⁊ iō videmus Auerroim euꝫ corripere.in.viij.phy.ꝯmē.xlvj.⁊ iam in ijs q̄ diximꝰ innouari ⁊ multiplicari apud Auerroim nō ꝯtradicit phīe:tum q꞉ aliqua coꝝ ab aīa que ē veluti quidā circulus imāis depēdētꝰ vt in alijs declarauim⁹:tuꝫ q꞉ agentia equoca ſufficiunt multa coꝝ:⁊ māim añ coexigere videnẜ:que eſt infinuudo q̄dā. Alia vero coꝝ etiaꝫ ſine agente ꝓueniunt vt reſones:⁊. 3⁹ q꞉ entitas coꝝ ſimul nō eſt per ſe ſꝫ per accñs:⁊ ad ea q̄ ſunt per accñs nō reſpiciūt phī:⁊ iō iam de eis dixerunt quidā ꝙ nō ſunt ad ornamentū mūdi:vnde nō incōueniẜ ea reparari ⁊ deficere eciā ſponte:⁊ ita verificati ſunt iſti ſermōes per rōnes apō phos: qui forte fuerūt tibi ante apologi meri: ⁊ qꝺ dī a quibuſdaꝫ ſi anime eēnt infinite iam eſſent ſpēs numeroꝝ infinite:nihil eſt:q꞉ dicerēt (phos ſemꝑ intēdo)illas nō eſſe ſpēs quib⁹ aliq̄d ꝑter aīam correſpondeat.nūerata.n.ſunt indiuidua ⁊ accñtaliṫ ordinata.ſ.anime ipſe:⁊ ibi eciā nō eſt vere numer⁹ ſꝫ vmbra ⁊ imago ei⁹ vni:q꞉ verus ſemꝑ cauſaẜ ex diuiſione cōtinui vt oēs peripatetici ꝯſentiunt. Iſtud aūt eſt ſumma qꝺ pñt hic apō me. Nō vero nos tenemus de innouatione ſpēꝝ eſt : q꞉ ponimus vere in deo omnipotētiā:⁊ eciā diſtinguim⁹ in eo potentiā abſolutā ab ordinata:⁊ ceſſant oīa que obijciunt phī.vide aūt ⁊ in ijs Petrū alliacenſem.xiij.qōne ſuꝑ p̄ ſniarū.

AD primum ſic arguebaẜ.Oſtēdebaẜ eniꝫ ꝙ eſſet maior] meriti obedire ſoli deo ꝗ hoī ꝓpter deuꝫ:q꞉ ꝑꝑ qꝺ vnūqꝺq꞉:⁊ illud magis.ſꝫ nō eſt meritoriuꝫ obedire hoī niſi ꝑꝑ deū.ḡ mlto forti⁹ erit merito⁹ obedire ipſi deo.

In contrarium eſt:q꞉ ſi hoc eſſet tūc papa eſſet deterioris cōditionis ꝗ alij hoīes:q꞉ ipſe eſt ſuper alios ⁊ nō pertinet ad eum obedire alijs hominibus.

Reſpōdeo dōm ꝙ in hac qōne p̄⁹ dabimus intellcm̄ queſiti. 2.⁹ ſoluemus ad id quod queriẜ. Nō eni pōt eē intellꝰ queſiti vtrū ſeruire ſoli deo ſit maioris meriti:ꝗ ſeruire hoī ꝑꝑ deū.ꝙ ſeruiens ſoli deo non ſit paratus in mēte ſeruire ēt hoī ſi h̄ iuberet de⁹:q꞉ ſic ſeruiēs ſoli deo nō mereretẜ:ſꝫ demereretẜ:vt ſi qs obediret regi: ⁊ dedignaretẜ obedire alijs:dato ꝙ h̄ pciperet rex nollet eſſe plene ſubiect⁹ regi.Sic ⁊ aīa nr̄a nollet plene eſſe ſubiecta deo:ſi nō eſſet parata ſeruire cui iuberet de⁹.⁋ Rurſus ꝗtū ad aliā partē qōnis qui ſeruit hoī ꝑꝑ deū nō ſeruit ſoli hoī:ſꝫ ēt ſeruit dō: ꝑmo pncipali⁹ deo.⁋ Hoc viſo rñdeamus ad qōnē dicētes.ꝙ ſicͭ eſt ex ꝑte cognitiōis:ſic ſuo mō eſt ex ꝑte obediētie:⁊ ex ꝑte ſubiectionis. Qui eniꝫ ꝯnes ſcit per pncipia eſt in eo maior notitia:ꝗ ſi ſciret ſoluꝫ pncipia.nā qui ſcit ꝯnes ꝑꝑ pncipia: ſcit ꝯnes ⁊ pncipia: ⁊ ſcit pncipia magis ꝗ ꝯnes:ſꝫ qui ſcit pncipia tm̄ ſcit ſolū pncipia. Sic ⁊ in ꝓpoſito. Qui ſolū ſeruit hoī ꝑꝑ deū ſe ſubijcit hoī ⁊ deo:ꝑꝑ qꝺ plꝰ ſe ſubijcit:ꝗ qui ſe ſubijcit deo tm̄:ita eniꝫ debem⁹ nos ſubijcere deo ꝙ nos ſubijciamus ēt ſeruis ei⁹. multi eni nō dedignanẜ ſuire ipſi dn̄o:ſꝫ dedignarenẜ ſeruire alijs ꝑꝑ deū.⁊ multi ſi audirent ex ore dn̄i mandatū vel ſi audirēt mandatū dn̄i per aliq̄s magnos viros forte facerēt qꝺ dn̄s iperaret. Sꝫ ſi mādaret rex ſiue dn̄s per viles ꝑſonas:forte ꝯtēnerent mandatū dn̄i adimplere. Exēplū aūt habem⁹ in Heſter de rege Aſſuero ⁊ de regina Vaſthi.naꝫ Cap.primo. rex Aſſuer⁹ exn̄s in ꝯuiuio:⁊ volēs hilaritatē facere cōuiuantib⁹ mandauit per eunuchos ipſi regine ꝙ deberet ad eū accedere:que renuit regis iperiuꝫ eo ꝙ ꝑ eunuchos mādauerat.nō ḡ plene fuit ſubiecta regi:q꞉ per viles ꝑſonas:vt ꝑ eunuchos noluit adimplere mandatū ei⁹. Ille eſt plene ſubiect⁹ dn̄o qui ēt vilibus ꝑſonis ſe ſubijcit ꝑꝑ dn̄m.obedire ḡ hoī ꝑꝑ deū eſt magis ſe ſubijcere deo ꝗ obedire ſoli deo:⁊ ḡa ex eo ꝙ nos ſubijcimur deo meremur: q꞉ hec eſt maior ſubiectio:⁊ ꝗtū ad hoc ceteris parib⁹ eſt maioris meriti. Dicim⁹ aūt ceteris parib⁹: q꞉ act⁹ ille qui de ſe eēt minoris meriti ſi ꝓcedat ex maiori v̄tute:⁊ ex maiori habitu poterit eſſe maioris meriti:vt plus mereẜ vn⁹ dādo decē ſi daret ex maiori charitate:ꝗ ali⁹ dādo.100.ſi daret ex miori.

Ad id aūt qꝺ obijciẜ in ꝯtriuꝫ ꝙ ꝑꝑ qꝺ vnūqꝺq꞉ ⁊ illud magis.verū eſt cū excluſione: vt ſi ſcimus ꝯcluſiones ꝑꝑ pncipia ipſa cognitio cōcluſionis ſm ſe vt eſt aliq̄d preter cognitionē pncipioꝝ nō eſt tāta cognitio quanta eſt cognitio pncipioꝝ. Sed vt vnū includit aliū nō opꝫ:imo eſt ecōtrario.ſcire eni cōcluſiones ⁊ pncipia eſt plus ꝗ ſcire pncipia tm̄.plus eſt eni ſcire ꝓpoſitiones geometricas ⁊ perſpectiuas ſil:ꝗ ſcire ꝑſpectiuas fundatas ſuper geometricas.dato ꝙ ignorenẜ ille ꝓpoſitiones geometrice:ſꝫ ſcire ꝓpoſitiōes geometricas ⁊ perſpectiuas ſil ē plus ſcire ꝗ geometricas ſoluꝫ. ⁋ Qꝺ vo obijciebaẜ de papa ꝙ nō debet alijs obedire. Dōm ꝙ lꝫ papa nō ſit ſub obediētia alioꝝ:tm̄ plurib⁹ ſeruit ꝗ oēs alij:q꞉ ipſe ſeruus eſt oium.ſic eni dicebat aplꝰ 2⁹ ad Corinthios 4.⁹ Nos aūt ſeruos veſtros ꝑꝑ ieſum. Ipſi eni reges ⁊ pncipes ſerui ſūt ciuiuꝫ:⁊ ꝑꝑ ſuitiū qꝺ ipēdūt ciuib⁹ defendēdo eos accipiūt tributa a ciuib⁹:vt vult glo.ſuꝑ.13.ca.eple ad Romanos ſuꝑ illo v̄bo. Iō.n.⁊ tributa p̄ſtatis.miniſtri eniꝫ ſunt dei in hoc ipm ſeruiētes. Et ſi ipſi reges ⁊ pncipes ſunt ſerui ciuium: prelati ſpirituales magis ſe debent reputare ſuoꝝ ſubditorū ſeruos. Immo papa qui omnibus preeſt quodammodo omnib⁹ ſeruit:propter quod ipſe ſe ſcribit ſeruorum ſeruum.ab hoc ergo merito quod eſt ſeruire ⁊ alijs nō excluditur papa. Immo eſt in ſtatu maioris meriti ſi bene ſuum officium exerceat: cum pluribus:imo omnibus ſeruiat:ſed non omne ſeruitiuꝫ eſt eiuſdem rationis.ſubditi enim ſeruiunt prelatis eius obediendo. Sed prelati ſeruiunt ſubditis pro eis vigilando:⁊ pro eorũ obedientia. attente ſe habendo.

SEcundo querebat̃ de hoīe ꝗtuꝫ ad legem: ſm quā debꝫ viuere. vtrū nutrit⁹ in aliq̄ lege falſa poſſit venire in cognitionē ꝙ lex illa ſit falſa. ⁊ arguebat̃ ꝙ nō: q2 vel hoc eēt per naturalē rōnē: vel per miracula. nō per nālēꝫ rōnē: q2 ſi diceres illā legē eſſe falſaꝫ: q2 ꝯtinet aliq̄ que cōtradicūt nāli rōni. ſimili mō vt videt̃ poſſemus dicere legē euangelicā eſſe falſam: q2 multa ꝯtinet q̄ ſenſui ⁊ rōni vident̃ ꝯdicere. nec ēt dici pōt ꝙ hoc poſſit ſcire per miracula: vt ꝙ iō dic̄ legē ſuā eē falſaꝫ: ⁊ euangelicā eē bonā: q2 audit euangelicā legē ꝯfirmatā eſſe miraculis. Naꝫ ⁊ legē ſuā multotiēs forte audiuit eē ꝯfirmataꝫ miraculis. ⁊ multi ſunt xp̄iani qui nunq̄ viderūt miracl̄a: ſꝫ forte audiuerunt: ita ꝙ nutriti in falſa lege poterūt hoc audire de ſua lege. ¶ P̄. ꝯſuetudo ē altera nā: vt dr̄ in lib. de memoria. ⁊ cōſuetudo ad falſum eſt magnū impedimētū ad cognitionē vitatis: vt habet̃ ex 2° meta. Qui ḡ ſūt aſſueti in lege aliq̄ falſa: q2 a pueritia nutriti ſūt i illis falſitatib⁹ nō vr̄ ꝙ poſſint ſe auertere.

Tex. com. xiiij.

In contrarium ē ꝙ ſi nutrit⁹ in lege falſa nō poſſꝫ deuenire in cognitionē ꝙ eēt falſa: iniuſte puniret̃ a deo: q2 puniret̃ pro eo qḋ vitare non poſſet.

Reſpondeo dōm ꝙ nutrit⁹ in aliq̄ lege falſa poſtq̄ ad ānos diſcretionis venerit: ſi vult ⁊ ſi faciat totū qḋ in ſe eſt pōt venire i cognitionē ⁊ deueniet ꝙ illa lex ſit falſa tripl'r. Ex nāli. ſ. rōne. Ex opatione miraculoꝝ. Et ex reuelatione dina. Oib⁹ eni iſtis modis pōt qs in talē cognitionē deuenire. imo deueniet ſaltē aliquo iſtoꝝ modoꝝ ſi faciat: vt diximus totū qḋ in ſe eſt. Primo qdē pōt hoc fieri per nālē cognitionē. Nā pſal. iiij. oīs hō mēdax. nullus eſt eni hō qui ꝓprio ingenio derelictus nō icidat in multas ⁊ varias falſitates: tam in ſpeculabilib⁹ q̄ in agibilib⁹. In ſpeculabilibus qdē quotquot reperimus ph̄os ꝓprio ingenio volētes ſcrutari naturas reꝝ ꝯſpeximus eos in varios icidiſſe errores. Sic ēt ⁊ in agibilibus plato qdeꝫ volēs politicā ordinare. dicit vt pꝫ in politicis oia debere eē cōia: ita ꝙ ciues nō hēant vxores ꝓprias: ſꝫ qlibꝫ iret ad q̄libꝫ. Dicebat qdē politiam ſic eſſe optimā: ⁊ bn̄ diſpoſitā ꝙ nullus ciuiū hēret vxorē ꝓpriā. nullus hēret filios ꝓprios: ſꝫ qlibꝫ eēt cuiuſlibꝫ: ita ꝙ qlibꝫ ciuiū reputaret quēlibꝫ filiū ꝓpriū ſuū. ⁊ ex hoc vt dicebat eſſet ciuitas optime diſpoſita. ⁊ in magna pace. ⁊ i magno amore: q2 oēs antiquiores ciues diligerēt minores vt filios. ⁊ minores diligerent antiqores vt pr̄es. Sed hūc ordinē politie quē tantus ph̄s ſtatuit: qlibꝫ aliq̄liter naturali rōne vigēs iprobare poſſet. Nā nō ē amor filiꝫ: niſi ſit ibi aliq̄lis certitudo: ꝓp qḋ filij meretricū a nullo tanq̄ ꝓprij filij diligunt̃. Si eni ſic eſſet vt plato ſtatuit nullus ciuiū hr̄et de filijs certitudinē: nec ēt ꝓbabilē cōiecturā. Nō opꝫ aūt in hoc loco poſitionē hanc vlteri⁹ iprobare: ſed ſufficit ſcire ꝙ magni ph̄i niſi igenio ꝓprio ⁊ volētes per ſuam induſtriā leges dare ciuib⁹: ⁊ politicos ordinare in turpes inciderūt errores. Et ſi hoc in magnis ph̄is reperimus multo magis in alijs cōiter hoibus neceſſe eſt repiri. Nulla. n. eſt lex data ab hoie puro: vel per hoīeꝫ purū: niſi data ſit per reuelationē: vel īſpirationē diuinā: q̄ nō ꝯtineat multa falſa: ⁊ multa reproba: ⁊ vitioſa. Et ſi volumus deſcēdere ad legē mahumeti de qua ꝓponebat̃ qḋ: ibi peccm̄ ꝯ naturā nō reputat̃ vitiū. Quilibet aūt aliq̄l'r rōne vigens diceret legē illaꝫ eē iniquā: vbi beſtialitas nō reputat̃ vitiū. Ex nāli ḡ rōe poſſet ſe qs auertere a lege falſa per hoīeꝫ data: q2 nulla talis lex ē que nō ꝯtineat multa repugnātia rōni. Et ſi dicat̃ de lege euāgelij ꝙ multa cōtineat q̄ vident̃ repugnare rōni. dicem⁹ ꝙ lex xp̄iana multa ꝓfert q̄ nō poſſum⁹ nāli rōne ꝓbare: nihil tn̄ ꝯtinet ꝙ poſſit ſufficiēter per rōnē nālē iprobari: q̄uis ḡ nō poſſumus fidem ꝓbare: poſſum⁹ tn̄ fidē defēdere. Sꝫ lex mahumeti vel q̄cūq3 alia lex data a puro hoīe ſine dina īſpiratiōe: nō pōt ſufficiēter defendi: q2 pōt ſufficiēter per rōnē iprobari. iō pōt nāli rōne cōuinci ꝙ falſa ſit talis lex. Experti. n. in ſacra pagina ſciūt ꝙ quecūq3 rōnes ſiūt ꝯ fideꝫ ille diſſoluunt̃: ⁊ oſtendunt̃ nō cōcludere. ¶ Viſo quō falſitas legis date a puro hoīe ſine dina inſpiratiōe pōt nāli rōne dep̄hendi. volumus oñdere ꝙ h̄ hēat lex xp̄iana p̄e alijs ꝙ ꝓbat̃ eē miraculis ꝯfirmata. Eſt eni vnū maximū miraculū qḋ nullus negare pōt. Videm⁹ tantā multitudinē ꝯuerſam ad talē fidē ⁊ tot ſapiētes ꝑ ꝑſonas paucas: ⁊ ſimplices vt ꝑ quoſdā piſcatores. illi ḡ ſic cōuertentes mūdū: vel fecerunt miracula: vel nō. ꝙ ſi fecerunt. ḡ fides nr̄a miraculis ꝯfirmata eſt: ꝙ ſi miraculis nō fecerūt h̄ fuit magnū miraculū ⁊ ſine opatiōe dina eſſe nō potuit ꝙ ſimplices hoīes ſine aliq̄ operatiōe miraculoꝝ poſſent tantā multitudinē: ⁊ ſic ſapiētes cōuertere. H̄ eſt ḡ qḋ dic̄ Aug. 22. de ciuitate dei. c. 5. Ineruditos liberalib⁹ diſciplinis: nō peritos grāmatica: nō armatos dyaletica: nō rhetorica inflatos: piſcatores xp̄s cū rhetib⁹ fidei ad mare h⁹ ſeculi pauciſſimos miſit. atq3 ita ex oī genere tā m̄ltos: ēt ipos ph̄os cepit. Et ibidē Aug. eodē li° ⁊ ca° circa finē ait. Et ſi p̄dicantib⁹ aplīs miracula eſſe fcā nō credūt: h̄ vnū nobis grāde miraculū ſufficit. ꝙ ēt terrarū orbis ſine hīs miraculis credidit. Dicem⁹ ḡ ꝙ roma colebat romulū q̄ſi deū: ⁊ alie nationes romulū colebāt. Sꝫ hoc fecerūt romanoꝝ terrore. Sarraceni ēt qui nūc colūt mahumetū: a p̄n° qdē timore ducti ſunt vt ſuſciperent legē ei⁹. Coadunabat aūt ſibi ille mahumetus quoſdā iniquos hoīes bellicoſos ⁊ vi gentes cogebāt vt ſuſciperēt legē ei⁹. Sꝫ lex nr̄a ſine coactione: q2 ꝑ ſimplices hoīes ſic diffuſa ⁊ dilatata eſt. Et ſi dicas ſine miraculis hoc fuiſſe negando miracula: ꝯcedis miracula. q2 hoc fuiſſet magnūꝫ miraculū: ꝙ ſine aſtutia. q2 per ſimplices hoīes: ſine violētia qui per paucos ⁊ pauperes: ⁊ ſine miraculoꝝ ſignis fuiſſet orbis terre ꝯuerſus. ḡ ⁊ nāli rōne ⁊ miraculoꝝ opatione ꝯfirmat̃ lex nr̄a: q2 nihil cōtinet qḋ poſſit nāli rōne ſufficiēter iprobari: ⁊ ē miraculoſe recepta. Alie autē leges ſi leges dici debeant q̄ nō ſunt per dinā inſpirationē habite: vtroq3 mō ꝑt earū falſitas reprehēdi: ⁊ q2 poſſunt nāli rōne ſufficiēter iprobari. ⁊ q2 eas gētes a p̄n° terrore non miraculis receperūt. ¶ His aūt ꝑlibatis volum⁹ tradere viā tertiā quō poſſit talis falſitas dep̄hēdi. oino. n. pie debemus credere: ꝙ aliqs nutrit⁹ in falſa lege ſi det ſe bonis opib⁹ vt elymis faciēdis ⁊ alijs operib⁹ pijs: ⁊ faciat qḋ in ſe ē ⁊ deprecet̃ deū ꝙ ſibi oſtēdat ſalutis viā: ⁊ ſi lex ſua bona eſt ꝙ dimittat eū in ea. ſi mala ē: ꝙ eruat eū ab ea: ꝙ de⁹ reuelabit ſibi qd agēdū ſit. Exēpluꝫ habem⁹ de Cornelio Act. 10. ꝙ ille vir Corneli⁹ erat religioſus ⁊ timens

Ad Roma. iij.

Ita ē q2 paruus hō adamuſiꝫ nō pōt ꝯformari ex ſe volūtati dine q̄ eſt pma oium lex. vt dic̄ ⁊ ōcla

rat Petr⁹ d' alliaco in ꝓlogo libri ſniaꝝ: vn̄ plato p̄mo d' legib⁹ eā diuī⁹ hoīb⁹ dari voluit: meli⁹ q̄ cicero q ſola eā rōni aſtringit nāli. p̄etiā de legibus.

Multa ad ꝓpoſitū ſubtil'r colligit ſcot⁹. q. 2. ꝓlogi ſententiaꝝ.

Falſitatē aūt legis xp̄e ſcimus duos excellētes viros ꝓpa induſtria cognouiſſe Auicē. 9. meta. d' felicitate mēbris cōquerētes: ⁊ ſamuelem iſraeliā in eplā ad R. abbē iſaac ſinagoge mag-

ſtrũ: quãdo ſgit mag͡ ſi deũ ꝓ ta li iſpiratiõe ora uerint alij.

deũ cũ oĩ domo ſua faciẽs elymas mltas plebi: ꝛ de precans deuz ſꝑ. Iſte ḡ qꝛ talis exiſtebat: ꝛ faciebat totuz qḋ in ſe erat: obtinuit a deo vt reuelaret ſibi viã ſalutis. Un̄ in eodẽ capͦ dr̄ ꝙ ipſe viſu vidit an gelũ dei itroeũtẽ ad ſe: ꝛ dicentẽ ſibi. oꝛones tue: ꝛ elemoſyne tue aſcenderunt in cõſpectu dei. ꝛ nunc mitte viros in yopen. ꝛ inquiri facias ſimonez: qui vocaṯ petrus. hic tibi dicet qd te opꝫ facere.

Ad argumentum aũt in 3ͥiũ dõm: ꝙ nõ ẽ ſilẽ ḋ lege xp̄iana: ꝛ de q̄cũqꝫ lege falſa. nec q̄ꝝtũ ad rõnẽ nãlẽ: nec q̄ꝝtũ ad operationẽ miraculoꝝ. vt per habita manifeſtũ eſt. ¶ Qꝛ aũt vlteriꝰ arguebaṯ ꝙ ↄ̄ſuetudo ẽ altera nã. dici debet ꝙ argumẽtũ arguit difficultatẽ: ſꝫ nõ ipoſſibilitatẽ. Si eni ab aſſuetis auertere ẽ difficile: nõ tñ eſt impoſſibile ꝛc̄. Qō. VIII.

TErtio querebaṯ de hoie ꝑ ↄ̄patione ad ſuã artẽ. Utrũ hõ ꝑ artẽ poſſet facere veꝝ aurũ. ꝛ dato ꝙ faceret aurũ. vtrũ liceret expẽdere tale auꝝ. Et arguebaṯ ꝙ poterat ꝑ artẽ fieri verũ aurũ: qꝛ põt per artẽ fieri vitrũ ꝛ electrũ. pari rõne ḡ ꝛ aurũ. ¶ P̄. qḋ põt in formaz nobiliorem põt in ignobiliorẽ: ſꝫ per artẽ põt induci forma ſenſitiua. qꝛ magi Pharaonis fecerũt veros ſerpẽtes. Sꝫ forma ſenſitiua eſt nobilior q̄ꝫ forma auri. ḡ ꝛc̄.

Exodi. 7. cap.

In contrariũ eſt: qꝛ vt dr̄ in quodã ↄͦͦ ſuper methauris. qḋ dr̄ eſſe Auicẽ. ſciãt artifices alchimie ſpẽs trãſmutari non poſſe: ſꝫ ſilia facere illis pñt. ¶ P̄. ars nõ ẽ p̄nͫ niſi artificialiũ: ſꝫ aurũ nõ ẽ qd artifiˡᶜ: ſꝫ qd nãle. ḡ ꝛc̄.

Reſpondeo dõm ꝙ per artez alchimie nõ põt fieri aurũ verũ: ſꝫ ſophiſticũ. Nã nãlia ꝓcedũt ex d̄terminatis p̄ncipijs: ꝛ q̄ꝝto ꝑfectiora ſunt aliq̄ nãlia: tãto magis determinant ſibi ꝓꝑa p̄ncipia vt aĩalia ꝑfecta d̄terminãt ſibi p̄ncipiũ actiuũ: ꝛ ẽt p̄nͫ mãle: ꝛ locũ ſue gn̄ationis: vt equus determinat ſibi p̄nͫ ꝓductiuũ ꝛ actiuuꝫ: qꝛ nãlr̄ nõ fit equus niſi ab equo: determinat etiã ſibi p̄nͫ mãle: qꝛ nõ fit equus niſi ex mẽſtruo eque. determinat nihilominꝰ ſibi locũ gn̄õnis. vꝫ. matricez eque. Extra matricẽ. n. eque nunq̄ꝫ nãlr̄ fiet equus. Alia aũt q̄ nõ ſunt ita ꝑfecta nõ determinãt ſibi tot p̄ncipia: vt aĩalia q̄ naſcunṯ ex putrefactiõe: nõ determinãt ſibi ꝓꝑie locũ gn̄õnis: ſed forte determinãt ſibi mãm putreſcibilẽ: vt apes gn̄ãnṯ ex carnibꝰ bouinis: veſpe ex carnibus equinis: muſciliones ex vino corrupto: vt recitat Cõmẽ. ſup. 12. metaph̄. Aĩalia ẽt nata ex putrefactiõe determinãt ſibi materiã. aliq̄ aũt determinãt ſibi locũ: vt vinũ ventrẽ vitis ſibi determinat. nõ eni fit vinũ niſi ex humore digeſto in ventre vitis. poſſet aũt qs p̄ter vitẽ facere potũ ſilẽꝫ vino. vñ multi poſſent decipi. verũ tñ vinũ nõ fit niſi in ventre vitis: ꝛ hꝰ locũ gn̄õnis potiſſime determinant ſibi ꝑfecta in genere: vt ꝑfectiora in genere aĩaliũ d̄terminãt ſibi matricẽ: ꝛ ꝓpriũ gn̄õnis locũ. Ignis ẽt qui eſt ꝑfectior iter elta nõ hꝫ eẽ purꝰ niſi in determiato loco: vt circa cõcauũ lune: ſic ẽt credibile ẽ ꝙ metalla ꝑfecta d̄terminãt ſibi ꝓpriũ locũ gn̄õnis: vt ventrẽ terre: vel venas terre. extra. n. ventrẽ terre vel venas terre: non põt eẽ nãlr̄ gn̄ãtio perfectoꝝ metalloꝝ cuiuſmodi ſunt aurũ ꝛ argẽtũ. Põt aũt aliq̄ ꝑmutatio fieri in metallis q̄ꝝtũ ad colorẽ: ꝛ q̄ꝝtũ ad aliq̄ accñtia. Tñ q̄ꝝtũ ad ſpẽm: ꝛ q̄ꝝtũ ad formas ſubales nõ pñt permutari metalla nec fieri niſi in ꝓꝑio loco gn̄õnis. ꝛ h̄ ſatis vr̄ innuere auc̄tas allegata q̄ dr̄ eẽ Auicẽ. Un̄ idez Auicẽna ibi dic̄ ꝙ pñt eã tingere colore q̄ volũt donec ſit multũ ſilẽ auro: ꝛ pñt abſtergere imunditias plumbi: ita vt videaṯ argentũ: ſꝫ ſꝑ erit plumbũ. ꝙ ḡ ꝑ alchimiã nõ põt fieri aurũ verũ vel argentũ. ꝛ pñt fieri per artẽ apes vel ſerpẽtes nõ ẽ qꝛ forma metalli ſit nobilior q̄ꝫ forma ſenſitiua: ſꝫ iḋ ↄ̄tingit qꝛ talia metalla magis ſibi locuz gn̄õnis determinãt q̄ꝫ aĩalia ex putrefactione genita. talia eni aĩalia magͥ determinãt ſibi mãꝫ: cui cũ ↄ̄iũctũ iducitṯ actiuũ: inducitṯ ibi forma. Et forte nõ ſufficeret ſola putrefactio: ꝙ ex carnibus bouinis fierent apes: ſꝫ reqͥritṯ ibi aliqḋ aliḋ artificiũ: vt qꝛ forte tales carnes opꝫ ponere ad ventũ: vel aliquo alio mõ eas diſponere: vt inde talia aĩalia generenṯ. ꝛ ad h̄ aũt valet ars ad cõiungenda actiua paſſiuis. Sunt aũt aĩata nobiliora q̄ꝫ inaĩata. ꝛ ſenſitiua nobiliora q̄ꝫ vegetatiua. attñ ſenſitiua iꝑfecta pñt fieri ex putrefactione: ꝛ non ita determinãt ſibi ꝓꝑia p̄nͣ. vegetatiua aũt ꝑfecta lꝫ ſint imꝑfectiora ſimplr̄: ſm qd tñ ſunt ꝑfectiora ſenſitiuis imꝑfectis. tñ qꝛ ſunt ꝑfecta i genere ſuo nõ ita pñt fieri ex putrefactiõe: ſꝫ fiũt ex ꝓꝑio ſemine. Sic metalla ꝑfecta hñt determinatũ modũ fiẽdi: vt qꝛ fiunt in vẽtre terre lꝫ q̄dã aĩalia iperfecta nõ ita determinẽt ſibi ꝓpriuꝫ gn̄õnis locũ. nõ eſt. n. icõueniẽs ꝙ aliqd ſimplr̄ imperfectũ q̄ꝝtũ ad quid ſit ꝑfectiꝰ alio. ſimplr̄ ẽt ſenſitiua ſunt nobiliora vegetatiuis. ꝑfecta tñ vegetatiua hñt aliq̄ꝫ ꝑfectionẽ: qꝛ determinãt ſibi ꝓpriuꝫ ſemẽ ex quo fiũt. quã ꝑfectionez nõ hñt aĩalia iꝑfecta ex putrefactiõe nata. niſi forte aliqs diceret: ſicut videṯ Cõmẽ. dicere in. 12. ꝙ putrefactio ex q̄ gn̄ãtur aĩal natũ ex putrefactione ſit ſemẽ in aĩalibꝰ generabilibꝰ. nõ tñ talia aĩalia ex putrefactione nata ad hoc plene deueniũt ꝙ rñdeat eis ꝓprium ſemẽ: ita ꝙ vegetatiua ꝑfecta in h̄ ſũt ꝑfectiora eis ſic̄ ꝛ metalla ꝑfecta lꝫ ſint inaĩata in h̄ ſunt perfectiora mltis aĩatis: qꝛ determinãt ꝓpriũ ſibi gn̄õnis locũ.

Cõmẽto. 12. 18.

Ad argumẽta ẽt in 3ͥiũ dõm. nã cũ dr̄ ꝙ ꝑ artẽ põt fieri vitrũ: ꝛ electrũ. ḡ ꝛ aurũ. Dici dꝫ ꝙ nõ eſt ſilẽ. nã vitrũ reſpc̄ũ metalloꝝ ſe hꝫ ſic̄ aĩal ex putrefactiõe natũ reſpectu ꝑfectoꝝ. Si ḡ tale aĩal põt fieri per artẽ: nõ valet ꝙ alia aĩalia pñt fieri per artẽ: ſic ẽt ſi vitrũ põt fieri per artẽ nõ valet ꝙ aurũ qḋ eſt metallũ ꝑfcm̄ poſſit per artẽ fieri. Diſtinguemus. n. vt diſtinguit ph̄s in. 7. meta. Qꝛ aliq̄ ſunt a nã: aliq̄ ab arte. aliq̄ ꝑtiꝫ a nã: ꝛ ꝑtiꝫ ab arte. Sanitas. n. ꝑtim eſt a nã ꝛ ꝑtiꝫ ab arte medicine. medicꝰ. n. cõiungẽdo actiua paſſiuis: ꝛ dãdo ifirmo calefacto ſirupũ ifrigidatiuũ: reducit ipm̄ ad tẽperamẽtũ ꝛ ſanat eũ. ipſa ḡ cõiũctio actiuoꝝ ꝛ paſſiuoꝝ ẽ ab arte: ſꝫ actio actiuorũ in paſſiuo ẽ a nã. ꝑꝑ qḋ ex tali actione põt iduci nãlis forma. artifex ḡ ↄ̄iũgẽdo debita actiua debitis paſſiuis põt facere vitrũ: ſꝫ nõ põt facere aurũ. qḋ determiat ſibi vẽtrẽ terre. ¶ Qḋ ẽt dicebaṯ de electro dici dꝫ ꝙ electrũ nõ eſt metallũ vnuꝫ: ſꝫ dr̄ eẽ ↄ̄poſitũ ex nobilioribꝰ metallis ex auro. ſ. ꝛ argẽto. hꝫ. n. vt qdã referũt tres ꝑtes auri ꝛ q̄rtã ꝑtẽ argenti. Cũ ḡ vene terre in qbꝰ gn̄ãnṯ metalla hẽant adiuicẽ ↄ̄mixtionẽ cõtingit ꝙ aurũ gn̄ãtũ in terra nõ ſit purũ: ſꝫ aliqd tenet de argẽto vl̄ aliq̄ alio metallo. ars ḡ nõ fac̄ ex nõ auro aurũ: ſꝫ purificabit: ꝛ ſeparabit qḋ ẽ ibi auri ab alijs metallis. ſeꝑationẽ ẽt

Cõm. 16.

Nõ me h̄ oĩo ui pũ ſciās ꝙ audi uerimoreshͦ ar

tis poſſez eẽ ꝑ alchimiã ſiſiones metalloꝝ. in prima ſuã mãꝫ que cõiꝰ ponitṯ viuuꝫ argẽtũ vl̄ ſulfur qḋ certe iꝓbat ſubtilr̄ michael ſcotꝰ volẽs eam poniꝰ eẽ vaporẽ quẽdã ſilẽ vnctuoſuꝫ ad quez quũ ꝑ artẽ reda cta fuerint appe bit ꝛ actuabitṯ dͥ ꝛꝰ eoꝝ quã ſeminariã nũcupãt ꝛ ſpm̄ ſenſitatis vñ apõ Herme tẽ ꝛ Zeberez eſt iſtoꝰ lapis phoꝝ de celo ad terrã dſcẽdẽ. Auctās do quã adducũt doctor ↄ̄ eos: ſcꝫ ſciãt auctores alchimie ꝛc̄. non ẽ Auic. ſꝫ ipſaz vidi in lib. q dr̄ ſecreta Aꝝ. ꝛ ipſaꝫ gloſat arnaldus ꝛ albertꝰ nõ deductis metallis puꝰ i ꝓpriã mãꝫ de q̄ ipſi vaniſſime viderint.

Tex. com. 22.

metalloꝝ:⁊ cōmixtionē pōt facere ars:ſed nō ipſa
metalla.Et q̄ ēt nālīter ipſa metalla gnānt̄ cōmix
ta q̄tū ad cōmixtionē:qđ fac̄ nā:pōt facere ⁊ ars.
Ut ſi nālr̄ gnātur electrū metallū ſic cōmixtū poſ/
ſet alchimiſta facere talē cōmixtionē.vꝫ.triū par/
tiū auri:⁊ vni⁹ argēti ⁊ facere inde metallū cōmix/
tū.Ex hoc nō arguit̄ ꝙ poſſit alchimiſta ī metalla:
ſꝫ in cōmixtionē metalloꝝ.❡ Qđ aūt arguebat̄ de
forma ſenſitiua:vt q̄ magi Pharaonis fecerūt ſer
pentes:ſolutū eſt per iā dicta:q̄ vt patuit:lꝫ forma
ſenſitiua ſit ſimplr̄ nobilior q̄ꝫ forma metalli.me/
talla āt pfecta aliq̄ꝫ hñt pfectionē:quā nō hñt aīa/
lia imꝑfecta:q̄ vt patuit metalla pfecta determi/
nant ſibi magi ꝓpriū locū gnōnis q̄ꝫ aīalia iꝑfecta.

Argumenta ad ptēꝫ oppoſitam non ↄclu/
dunt:ſed grā ↄnis dimittan/
tur.❡ Qđ aūt vlteri⁹ q̄rebat̄ ſi fieret ꝑ alchimiaꝫ
tale aurū qđ nō poſſit ꝓbari falſuꝫ. Utrū licꝫ ipm
expēdere:dici dꝫ:ꝙ forte eſt ipoſſe nō ſolū per alchi
miā facere verū aurū:ſꝫ facere ꝙ nō poſſet deꝓhen
di.dux.n.eēt facere aurū per alchimiā cui⁹ falſitas
nō deprehenderet̄ per cinericiū:dato tñ ꝙ fieret ta
le aurū non deberet expendi:q̄ aurū ⁊ talia metal
la aliq̄n ponunt̄ in medicinis ⁊ in alijs deſeruien/
tibus ad humanū corpus.Si ģ eſſet aurū alchimi/
ſticū forte nimis cōplexionē lederet humanā.

Poſtea q̄rebat̄ ꝺ ptinētib⁹ ad aīaꝫ.
Et circa h̄ q̄rebat̄ dupl'r.ge/
neral'r ⁊ ſpāl'r.Gnāl'r āt q̄rebāt̄ due qō/
nes.vna de habitib⁹ gnāl'r nō deſcēdē/
do ad tales ⁊ tales habitus. Et erat qō
vtrū per vnū actū generet̄ habit⁹ ⁊ per
alios augmētet̄.Alia qō erat de potētijs aīe gnāl'r
nō deſcēdendo ad has potētias vel ad illas. ⁊ erat
queſtio vtrū aīa ſit ſue potentie. Queſtio. IX.

Ad primum ſic ꝓcedit̄.Videt̄
ꝙ habitus gñet̄ ex
vno actu ⁊ ex alijs augmētet̄:q̄ vn⁹ act⁹
īducit totā eēntiā habit⁹:vel nō.ſi vō in/
ducit habet̄ itentū.ſi aūt nō īducit con/
ſtat ꝙ aliqđ faciat pmus act⁹.alius ģ act⁹ ſupueni/
ens:vel auget illud qđ factū eſt.vel fac̄ aliud.ſi illđ
auget habet̄ intentū.ſi aūt facit aliud:nō facit aliđ
ſpē:cuꝫ fac̄ act⁹ illi ſiles.facit ģ aliud nūero. duo ģ
diuerſa nūero erunt in eodē:qđ eſt inconueniēs.

In contrarium eſt:q̄ iniuſtus pōt face
re actum iuſticie. ſile ģ
act⁹ iuſticie qui fit ab iniuſto manēte iniuſto.ſi ag/
gnāret iuſticiā eēt vnū ⁊ idē ſil' iuſt⁹ ⁊ iiuſt⁹.hr̄et.n.
ī ſe ſil' iuſticiā ⁊ iniuſticiā.ſi ģ vn⁹ act⁹ aggnāt hitū.

Reſpondeo dđm ꝙ aliq̄ ſūt hui⁹ opīonis:
ꝙ pm⁹ act⁹ īducit totā eēntiā
habit⁹ ⁊ alij act⁹ ſequētes augmētāt ⁊ pficiūt qđ fa
ctū eſt.dicūt aūt ꝙ illud īductū per p⁹ actū eſt tota
eēntia habit⁹.nō tñ meret̄ dici habit⁹:q̄ nō eſt dif
ficile mobilis.ad hui⁹ ↄfirmationē dicūt ꝙ opꝫ al/
terū triū eē vex:q̄ vel ꝙ nūq̄ꝫ ex ſilib⁹ actib⁹ q̄tū/
cunq̄ꝫ multiplicatis aggeneret̄ habit⁹.vel ꝙ vnus
ſolus act⁹ pfectū generet habituꝫ:vel ꝙ pmus act⁹
aliqđ generet:⁊ reliq̄ act⁹ apponēdo augmētāt. p⁹
ģ vt dicūt eſt falſuꝫ:ꝙ nunq̄ꝫ ex ſilib⁹ actib⁹ q̄tūcū
q̄ꝫ multiplicatis generet̄ habitus. 2ᵐ aūt:vt aiūt ē
īpoſſibile ꝙ vn⁹ actus pfectū poſſit gnāre habitū.
Relinquet̄ ģ via 3ᵃ.ꝙ pmus actus aliū gnāt ⁊ alij
act⁹ per appoſitionē augmētāt ⁊ pficiūt qđ gnātuꝫ
eſt:ſꝫ ſi pmus act⁹ aliqđ gnāt de ipſo habitu:vel de
ipſa eēntia habit⁹:cū hꝫ habit⁹ ſit eēntia ſimplex ſi
aliqđ illā gnāt:oꝫ ꝙ totū generet cū hꝫ eēntia ſim/
plex ptē ⁊ ptē nō hēat.Eſt.n.h̄ cōe oīb⁹ accñtib⁹:ꝙ
q̄libꝫ accñtalis forma eſt ſimplici eēntia ↄſiſtēs:ꝙ
in q̄titatib⁹ nō hꝫ dubiū.pōt tñ in q̄litatib⁹ eſſe di
uerſitas q̄tū ad eē:vt q̄ vna q̄litas hꝫ pfecti⁹ eſſe
q̄ꝫ alia:⁊ eſt itēſior q̄ꝫ alia.Quātū aūt ad eēntiā q̄li/
bet q̄litas eſt ſimplici eēntia ↄſiſtēs:valeret aūt ad
h̄ auctoritas ſex ꝓncipioꝝ ſi eēt auctētic⁹ ille liber:
ꝙ forma ↄtingēs.i.ↄtingēter adueniēs ↄpoſitiōi.i.
rei ↄpoſite ſimplici eēntia ↄſiſtit.Forma.n.accñta/
lis eſt illa q̄ fundat̄ in ↄpōne.i.in re ↄpoſita:⁊ eſt il
la forma q̄ ↄtingit.i.q̄ ↄtingēter aduenit.Scđm ģ
hūc modū ponēdi pm⁹ act⁹ q̄tūcūq̄ꝫ debilis:q̄ ali/
qđ facit:opꝫ ꝙ īducat totā eēntiā habit⁹:lꝫ illa eēn
tia īducta ꝑꝑ pmū actū gnāntē eā:nō mereat̄ dici
habit⁹:q̄ per hꝫ actū nō eſt firmata ⁊ roborata.Di
cunt ģ iſti ꝙ ipſoꝝ habituū ſunt q̄tuor ſtat⁹.initiū.
ꝓgreſſus.pfectio.⁊ exceſſus. Ut ī bonitatib⁹ ē pſe/
uerātia.ↄtinētia.tēperantia.⁊ heroica. In malitijs
vō ſunt hi gradus īcōtinētia.iperſeuerātia.itēperā
tia.⁊ beſtialitas.Differt āt pſeuerātia a ↄtinētia:q̄
ad pſeuerātiā ſufficit nō cadere. pſeuerās qđē etiā
magnis paſſiōib⁹ īpugnat⁹ nō cadit:ſꝫ ↄtinēs nō ſo
lū nō cadit:ſꝫ vincit:⁊ plꝰ ē vincere q̄ꝫ nō cadere.tē
perat⁹ vō hꝫ aliqđ vltra ↄtinētē. nā ⁊ ſi ↄtinēs vin
cit:h̄ eſt cū dolore ⁊ anguſtia.tēperat⁹ āt ēt delecta
bilr̄ paſſiōes ſenſibiles ſuperat. Heroic⁹ āt oēs ex/
cellit.nā ille ē heroic⁹.i.q̄ſi dñatiu⁹ vel dñs:cui nō
ſolū eſt delectabile bñ facere:⁊ q non ſolū abſq̄ꝫ tri
ſticia:⁊ dolore oēs ſenſibiles paſſiōes ſupat:imo q̄/
ſi nō ſentit eas:ſꝫ eſt bonus ſupra humanū moduꝫ:
ſic̄ dicebat Priam⁹ de Hectore.ꝙ ita bon⁹ erat ꝙ
nō videbat̄ fili⁹ hoīs mortalis.huic āt v̄tuti ſic ex/
cellēti in malitijs rñdit beſtialitas. Illi.n.ſunt be/
ſtiales:qui ſunt mali ſupra moduꝫ hoīum:ſic̄ ponit
phs exēplū de q̄dā muliere q̄ nō potuit gignere oēs II. ethic. cap. 5.
ꝓgnātes retinebat:⁊ reſcidebat ⁊ pueros comede/
bat.qdā ēt holes circa pontū crudis hoiuꝫ carnib⁹
veſcebant̄:⁊ filios ſibi in cōuiuiū pſtabāt.cū.n.pa/
ter volebat aliquos ↄuiuare ⁊ nō hr̄et filiū ſuū do/
mi:ibat ad cōuicinū ſuū vt ſibi pſtaret filiū ꝑꝑ cō/
uiuiū:ſpondens ꝙ q̄n ipſe vellet alios cōuiuare:ꝙ
ſibi filiū ſuū ad cōuiuiū faciendū redderet.Oīa.n.
hec beſtialitates ſūt:⁊ beſtialitas ē illa ī malitijs:
que rñdet virtuti heroice in bonitatibus. Sic ⁊ q̄/
libꝫ alius gradus hꝫ ſibi quod rñdet ad malitiaꝫ:
vt tēperātia itēperātiā.cōtinentia incōtinētiā.pſe/
uerātia iperſeuerātiā. ❡ Diſtinctis ģ his gradib⁹
dđm eſt ſm ſniam pdictoꝝ.ꝙ pmus act⁹ bon⁹ fac̄
initiū in bonitatib⁹.⁊ pmus act⁹ malus fac̄ initiuꝫ
in malitijs.Ex p⁹ ģ actu gnābit̄ pſeuerātia.ſequen
tes aūt act⁹ augebūt qđ factū eſt:⁊ ex pſeuerātia fa
ciūt cōtinentiā. Rurſus aūt act⁹ ſequētes augebūt
adhuc qđ fcm̄ ē.⁊ ex ↄtinētia faciēt tēperātiā. Ul/
timo ſequentes act⁹ q̄ſi pfectiores ex tēperātia fa/
cient heroicā.Oīa aūt hec q̄tuor ſm iſtos.vꝫ.perſe
uerātia.cōtinētia.tēperātia ⁊ heroica:nō differunt
ſm eēntiā:ſꝫ ſolū ſm pfectū ⁊ iperfectū eſſe.pmus
ģ actus ſm iſtoꝝ poſitionē aggenerat totā eēntiaꝫ
formalē.nō tñ aggnāret habitū pfectū:q̄ habitus
nō ſolū dicit eſſentiā forme:ſꝫ ēt dicit eſſentiā cum
pfecto eē.habit⁹ ģ aggnātus ex multiplicatis acti/
bus:ſm iſtos per eēntiā nō differt ab eo:qđ fac̄ pri

mus act⁹:ſ3 ſolũ differt ſm pfectũ ⁊ iperfectũ eſſe.
¶ Sʒ h̃ poſitio cũ h̃ q̄ multa dubitabilia iplicat:
q2 cõtinẽtia nõ videt̃ q̄ poſſit tẽperãtia fieri ſ3 q̄
magi ponũt de quo gd ſciẽdũ ſit nõ eſt priis ſpecu
latiõis.tñ vt dicimus pter hec dubitabilia oia q̃ i
plicat hec poſitio videt̃ nõ eẽ va ſm q̄ ſpectat ad
qõnẽ pñtẽ.Cr aũt ſint q̃ttuor gradus in bonitatib⁹:
⁊ q̃ttuor in malitijs put aſſignati ſunt.veꝝ eſt q2 h̃
tradit pħs in.7.ethi.Sʒ q̄ ex vno actu morali idu
cat̃ eẽntia forme vel q̃litas aliq̃ nõ vr̃ hẽre v̄itatẽ:
ſic ẽt videmus in nãlib⁹:q̄ nõ ſtatiʒ cũ agẽs appro
pinquat paſſo iducit in eo eẽntiã forme.in nãlibus
.n.iductione forme eſt mutatũ eẽ qð ṗſupponit mo
ueri:ſ3 moueri vt pʒ ſemp menſurat̃ tpe:iõ ois for
ma nãlis itroducit̃ ṗſuppoſito trãſmutãtiõis tpe.
Et lʒ nõ ſit oĩno ſile de actib⁹ aggnãntib⁹ habitũ.⁊
de agẽte nãli itroducẽte formã:tñ q̃tũ ad h̃ eſt pe
nit⁹ ſile.q̄ ſic agẽs nãle nõ ſtatiʒ cũ appropinquat
paſſo itroducit formã:ſic vn⁹ act⁹ nõ ſtatim iducit
eẽntiã forme habit⁹.Nã ⁊ pħs aſſimilat habit⁹qui
fiũt in potẽtijs aie habilitatib⁹ q̃ fiunt i corporib⁹:
vt ſic ex frequẽti cythariʒare habilitant̃ man⁹ nr̃e
⁊ fim⁹ cythariſte:ſic ex frequẽti bñ agere habilitã
tur potẽtie nr̃e ⁊ fim⁹ boni.Et q2 ſilis rõ eſt q̃ꝫ ad
h̃ in potẽtijs aie:⁊ in corporib⁹ ſic nõ ſtatiʒ cũ agẽs
appropinquat corpori:nec ſtatiʒ ex vno actu fit in
ductio forme in corpore:ſ3 ex ſucceſſione tpis talia
aggnãnt̃.ſic ẽt nõ ex vno actu q̃tũ ad põm aie ag
gnãtur eẽntia forme habit⁹:ſ3 ex mltiplicatis actu
b⁹ poterit h̃ gnãri. ¶ His ãt oĩb⁹ ṗlibatis igredie
mur ad qõnẽ:⁊ dicemus q̄ in gnõne forme.Act⁹ q̃
druplr̃ ſe hr̃e põt:q2 vel act⁹ ṗm⁹ ſtatiʒ iducit habi
tũ pfectũ.Uel ṗm⁹ act⁹ aliqd iducit:⁊ alij act⁹ ſug
augmẽtãt qð iductũ eſt. Uel 3° nunq̃ꝫ act⁹ q̃tũcũ
q̄ frequẽtati aggnãnt habitũ.Uel eſt dare 4.ᵐ mo
dũ quẽ non tetigit ṗfata poſitio:q̄ ſi ſubm̃ hʒ diffi
cultatẽ aliq̃ꝫ circa ſuſceptionẽ habitus:act⁹ ṗmi ni
hil iducũt de eẽ forme habit⁹:ſ3 ſolũ remittũt diffi
cultatẽ in ſubõ:quãtũ ad ſuſceptionẽ habitus:⁊ po
ſtea act⁹ ſequẽs in v̄tute oĩum pcedentiũ actuũ re
miſſa difficultate circa eẽntiã forme ⁊ habit⁹ indu
cit eẽntiã talis forme:q̃ eẽntia nõ meret̃ adhuc di
ci habit⁹:ſ3 diſpõ:q2 nõdũ ẽ difficile mobilis : ſ3 ſe
quẽtes act⁹ fortificãt illã formã inductã in ſubõ:⁊
faciunt de diſpõne habitũ.⁊ de habitu pfectũ habi
tũ.Falſuʒ eſt g̃ q̄ act⁹ q̃tũcũq̄ multiplicati nõ in
ducãt habitũ.⁊ falſuʒ eſt q̄ act⁹ ṗmus iducat pfcm̃
tñ.⁊ falſuʒ eſt ẽt q̄ act⁹ ṗmus ne c̃io iducit eſſentiã
habit⁹ vel aliqd de eẽntia.põt eni eẽ q̄ act⁹ ṗmus
2⁹ ⁊ 3⁹ nõ iducãt eẽntiã habit⁹ nec aliqd de eẽntia:
ſ3 ſolũ remittunt difficultatẽ circa ſubʒ. ¶ Ad eui
dẽtiã g̃ ei⁹ qð dcm̃ eſt:videam⁹ quõ in his corpora
lib⁹ vnũ ɔ̃riũʒ agit in aliũ.Dicem⁹.n.q̄ nõ eſt trãſ
mutatio niſi ex ɔ̃rijs in ɔ̃ria.ipſa aũt ɔ̃ria hñt aliq̃ꝫ
diſtãtiã adiuicẽ q̃ diſtãtia nõ tollit̃ i iſtãti:ſ3 in tpe.
Calm̃.n.appropiquãs frigido nõ ſtati remouet eẽn
tiã frigidi:ſ3 pri⁹ remittit formã frigidi.⁊ qñ h̃ for
ma eſt ita remiſſa:⁊ hʒ ita remiſſum eẽ q̄ ſi vlteri⁹
remittat̃ nõ põt remanere in ſuo ſubo:tũc eſt diſpõ
q̃ dr̃ nec̃itas:⁊ tũc in illo iſtãti remouet̃ frigidũ cuʒ
illo remiſſo eẽ:⁊ iducit̃ forma calidi cũ remiſſo eẽ:
⁊ poſtea illð idẽ agẽs qð ṗ remiſit eẽntiã frigidi: ⁊
poſtea remouet h̃ eẽntiã cuʒ remiſſo eẽ:⁊ inducit
formã caliditatis in eẽ remiſſo:trãſmutat mãʒ ⁊ fa
cit formã caloris hr̃e pfectũ eẽ ita q̄ pri⁹ eſt mot⁹a
magis frigido ad min⁹ frigidũ.⁊ poſtea a frigido i
calm̃:⁊ poſtea a calido in magis calm̃.mot⁹ a magi
frigido in min⁹frigidũ remittit formã frigiditatis
in ſuo eẽ.mot⁹aũt a frigido in calm̃ tollit eẽntiã fri
gidi ⁊ iducit eẽntiã calidi.Mot⁹a calido in magis
calm̃ augmẽtat eẽ calidi:⁊ facit formã caliditatis
itẽſaʒ.¶ Eſt aũt in his dcis duplex du̅ᵐ.Unũ vtrũ
oporteat ſtatim a frigido ire in calm̃:ſ3 h̃ nõ auget
qõnis difficultatẽ.nã ſi iter calm̃ ⁊ frigidũ ẽ forma
media ⁊ nõ ɔtingat ire a calido in frigidũ niſi p te
pidũ:qð dr̃ formã mediã drñtẽ per eẽntiã a calo:⁊
frigido:ſic rubeũ dicit formã mediã drñtẽ per eẽn
tiã ab albo ⁊ nigro.Dicemus illð idẽ de frigido re
ſpectu illi⁹ forme medie.⁊ de illa forma media re
ſpectu calidi qð dicebam⁹ de frigido reſpcũ calidi.
Nã ſm hũc modũ ponẽdi pri⁹ agẽs remittit frigi
dũ:⁊ qñ erit vltimo remiſſuʒ tũc amouebit eẽntiã
frigidi:⁊ iducet eẽntiã mediã.i.eẽntiã tepiditatis:
⁊ tũc augmẽtabit:⁊ itẽdet vltimã formã illã in ca
lore:donec non vlteri⁹poterit ſtare tepiditas:q̃ ſcõ
cedet tepiditas:⁊ ſuccedet caliditas.caliditateʒ ẽt
iductã poterit magis ac magis intẽdere agens ſm
politatẽ ſue v̄tutis. ¶ Scðʒ ãt dubiũ circa h̃ ɔtin
git verũ agẽs aliqd expellat abſq̄ eo q̄ aliqd indu
cat:ad qð dicemus q̄ agẽs expellẽdo aliqd iducit
ſm rẽ:⁊ aliqd ſm diſpõnẽ. Aliqñ v̄o expellẽdo ali
qd iducit nõ ſm rẽ:ſ3 ſ3 diſpõnẽ aliq̃ꝫ:nunq̃ꝫ tñ eſt
expellere ſiue iducere aliquo mõ. Dicem⁹.n.q̄ ſic
agens trãſmutat mãm:⁊ trãſmutãdo mãm iducit
formã:ita q̄ hoc eſt mãʒ trãſmutare eẽntiã forme
iducere.ſic aliqñ agẽs trãſmutat mãm nõ iducen
do nouã eẽntiã:ſ3 eẽntiã itroducendo vel remittẽ
do in ſuo eẽ.Agens aũt appropinquatũ paſſo ſemp
agit.⁊ paſſuʒ ſemp patit̃:⁊ niſi ſit aliqð ipedimẽtuʒ
ſemp trãſmutat mãm:ſ3 nõ ſemp trãſmutat iducẽ
do aliã ⁊ aliã eẽntiã:ſ3 ſemp tranſmutat intẽdẽdo:
vel remittẽdo eſſe.Sic exẽplũ poſuimus nõ ſtatiʒ
cũ calm̃ appropinquat frigido iducit caliditatẽ in
frigidũ:ſ3 ṗus diſpõit frigiduʒ ad ſuſceptionẽ hui⁹
eẽntie.Cr ſi querat̃ gd ſit talis diſpõ. Dicemus q̄
eſt remiſſio in eẽ frigidi.gd g̃ facit calm̃ appropin
quatũ frigido:diſponit ipm̃ ad ſuſceptionẽ calidi
tatis.Quõ diſponit:diſponit remittẽdo formã fri
gidi in ſuo eſſe.Imaginabimur gdẽ q̄ calm̃ agens
in frigidũ nõ emittit calorẽ ab extra ſ3 tranſmutat
mãm:⁊ illud tranſmutare mãm nihil alið eſt q̃ꝫ fa
cere calm̃ in potẽtia calm̃ in actu:⁊ iducere in frigi
dũ formã caloris.⁊ ſic frigidũ eſt in potẽtia vt fiat
calm̃:ita itẽſiue frigidũ eſt in potẽtia vt fiat remiſ
ſe frigidũ ⁊ ecõuerſo.Si g̃ cũ ex frigido fit calm̃ ni
hil emittit̃ ab extra:ſ3 per tranſmutationẽ agentis
qð eſt potẽtia calm̃:fit actu calm̃:ita cuʒ itenſe fri
gidũ fit remiſſe frigidũ:nihil imutat̃ ab extra ſed
per trãſmutationẽ agẽtis in potẽtia calm̃ fit actu
calm̃.omne g̃ trãſmutãs vel tollit vnã formã ⁊ in
ducit aliã:vel formã remiſſaʒ facit intẽſaʒ:vel ecõ
uerſo.Cuʒ aũt vnã formã expellit ⁊ aliã iducit:cer
tũ eſt q̄ expellendo aliqd iducit:⁊ iducendo aliqd
expellit ẽt ſm rem:ſ3 cũ formã itenſaʒ facit remiſ
ſaʒ nõ ṗprie iducit ſm rẽ:ſ3 ſolũ ſm diſpõnem.Cũ
eni frigidũ remittit̃ in ſuo eſſe non ṗprie dicit̃ ibi
eſſe calm̃:q2 eſſe calidi nõ eſt ſine eẽntia calidi:nec
põt in eadẽ mã ſil eſſe:eſſe frigidi ⁊ calidi.nihil eſt
eni eſſe frigidi niſi qð dat eſſentiã frigiditatis. ⁊ ni
hil eſſe calidi niſi qð dat eẽntiã caloris.agens g̃ re

at.magni vł magiſtri.
Cõtinẽtia nõ vr̃ poſſe fieri tẽperãtia q2 tẽperãti rõ ſolaſut vtruſq̄ diſtincta: ⁊ q̃da tio illa nõ ſuffic̃ ad v̄ificãdũ iſtũ modũ loquẽdi.

2.ethi.ca.p̃.

Queſo q̃d ẽ iſta remiſſio?oino ſi ẽ qd poſuimus vt nec̃e ẽt q̃litas ſit oʒ igit̃:q̃ q̃litas.ſi niſi calitas ſi vta ris ſilſo hippoc tico diſmo.ḡ. uel iſta remiſſio fri giditat̃ nec̃io eſt pp admixtã calitatẽ:q2 hoc vult Auerr.i.⁊ ẽt.5. phy.igit̃ adhuc calitas ſtatiʒ inducit̃ in ſbʒ:am pli⁹ actio iſta eſt nãlis ⁊ corrupti ua ñ niſi frigidi tat̃.igit̃ põit cali tas:q2 ſit aſſila tio ſʒ vincẽs:cõ cedẽdã igit̃ totũ q̄ nõ tñ ſit ſtati remiſſio q̃litatis imo q̃litas vin cẽs educit ſtatiʒ e mã aliq̃d ɔſile ſibi: verũ tñ ẽ q̄ nõ dñmnãd ali quã certã q̃lita tẽ ſiſeʒ educ. vñ omni ſophiſte q̄ q̃litas ſtatiʒ itro ducit̃.nſ1ã tñ ⁊c. D.c ẽt ſcðo q̄ lʒ hoc ita ſit i nõ iſt

ſtati ſit ðnoiatio ſm illaȝ q̄litatē. ſȝ forte ðnoiatio ſit ſȝ formā me- diā: aut dr paſſiū ſm remitti. ꝛ hoc forte intēdit do- ctor ꝙ nō ſtati i- troducat̄ q̄litas ſufficiēs ðnoia- re: qꝛ ſcis qd ad hoc requirat̄. ex 6. phy. t.c.83. vt omittam⁹ faciē- tes ſophiſmata.

mittendo eſſe frigidi non inducit ſm rē eſſe calidi: ꝛ quādiu durat eſſentia frigiditatis: nō inducit̄ ibi eēntia caloris. ¶ Sȝ dices. qd eſt remittere eē frigidi: dicemus ꝙ niſi eſſet gradus in eē forme accidētalis: nunq̄ȝ in alteratione eēt motus ꝛ nunq̄ȝ requireret̄ ibi tēpus: ſȝ ſtatiȝ appropinquāte calo ipſi frigido īduceret̄ in frigido forma caloris: ſȝ qꝛ ſunt ibi gradus in eſſe: ꝛ frigidū in mā q̄ꝯtū ad eē hȝ magnā latitudinē. qꝛ pōt hr̄e eſſe remiſſuȝ ꝛ itenſum: ꝛ magis ꝛ minus remiſſuȝ. ꝛ magis ꝛ minus itenſuȝ: appropinquāte calo ipſi frigido nō ſtati īducit formā caliditatis: ſȝ ꝑus expellit graduȝ eſſe frigidi: ꝛ remittit frigidū in ſuo eē: ꝛ qn̄ eſt vltimate remiſſum: īducit in eo caloris formā. ¶ Si ḡ q̄ras vtrū expellēdo gradus ipſi⁹ eſſe ꝛ remittēdo frigiduȝ in ſuo eſſe inducat eſſe calidi. Dicemus ꝙ nō ſȝ rē: ſȝ

.ſ. nō aptuȝ ꝛ po- tēs ðnoiare. al'r ſm nō audio.

ſolū ſȝ diſpoſitionē. quāto ergo magis remittit̄ frigidū in ſuo eſſe: tanto magis diſponit̄ mā ad eſſe calidi: tn̄ quādiu ē ibi eēntia frigiditatis nihil eſt ibi realr̄ de eſſe calidi: qꝛ nō eſt ſm rē ꝛ veritatē eē calidi ſine eēntia calidi. eſſentia aūt calidi ſil'cū eſſentia frigidi eſſe nō pōt. Sicut ḡ frigidū cū itendit̄ in ſuo eſſe nulla eēntia ꝑp hoc abijcit̄ a mā: nec per cōſequēs aliqḋ eſſe: qꝛ eſſentia: ꝛ eſſe ſe cōſequunt̄. ſȝ ſolū frigidū qḋ habebat in mā eē iperfectū: fit ſub eſſe ꝑfecto. per trāſmutationē eni agētis nullā formā nouā ibi īducendo facit agens de calido magis calm̄. vel de frigido magis frigidū. Sicut aūt cum de magis frigido fit min⁹ frigidū: remittit̄ forma frigiditatis in ſuo eſſe. Hoc eſt ḡ tranſmutare māȝ nihil ab extra imittere ſȝ facere potentia tale actu tale. Cū ergo remittit̄ frigidū in ſuo eſſe q̄ꝯtuȝ amouetur de eſſe frigidi: tn̄ acqritur de eſſe calidi: ſed hoc eſt ſm diſpoſitionē ſolū: qꝛ quāto plus remittitur frigidū tāto plus diſponit̄ vt fiat calm̄. In nālibus ḡ nō ſtatiȝ īducit̄ forma ꝑpoſita: ſed prius remittit̄ forma oppoſita. Si ḡ videre volumus quō ſe habeat in moralib⁹: ꝛ quō fiunt habitus in potētijs aīe. Uidendū eſt vtrū potētie aīe habeāt aliq̄ȝ difficultatē vel aliquā repugnantiā ad ſuſceptionē taliū habituū. ꝙ ſi nullā habent nō erit icōueniēs ponere ꝙ per vnū actū īducat̄ eſſentia forme alterius habitus: ſȝ illa eēntia forme habit⁹ nō mereatur nomē habitus: qꝛ per vnū actum nō pōt ſic formari ꝙ ſit difficile mobilis. Si. n. mā in quā debet induci forma calidi nullā hēret repugnantiā ad calorē: ſtatiȝ cū appropīquaret calido ſuſciperet caloris formā: ſic aer cū nullā repugnantiā hēat ad formā lucis: qꝛ nullā hȝ formā q̄ ꝯtrarietur luci: iō in īſtāti fit lucidū. ſil'r eſſet ꝛ de potētijs aīe ſi nullā haberent repugnātiā: vel difficultatē ad ſuſceptionē taliū habituū. Sed ſi ibi eſt repugnantia: vel difficultas tūc ꝑmus actus nihil inducet de eſſentia forme habitus: ſed aliqd remittet de illa difficultate: ꝛ ſequēs ēt aliqd. ꝛ qn̄ erit vltimate remiſſa talis difficultas. tūc ſequēs actus in virtute oīuȝ ꝑcedentiū

Sȝ ꝑcedētes nō ſī. dic ꝙ impſſio ſcā ab eis remanet. ꝛ hoc ſuffic̄. ſimile de gutt̄ cadētib⁹ habes 8. phy. ꝯ.23.

īducit eēntiā forme habit⁹. vel īducet quādā q̄litatē que erit idē eēntialr̄ cuȝ habitu: non tn̄ merebit̄ dici habitus ſȝ diſpō talis q̄litas: qꝛ nondū erit firmata ꝛ roborata in ſubo: ſed poſtea ſequētes actus ꝑficient eaȝ: ꝛ roborabūt ipſaȝ in ſubo. ꝛ tūc illa q̄litas q̄ ꝑus icboata erat diſpō: qꝛ erat facile mobilis. poſtea roborata: ꝛ ꝑfecta erit habit⁹: qꝛ erit difficile mobilis. Poſſumus autē aſſignare triplicē difficultatē in potētijs ſenſitiuis reſpcū ſuſceptionis habituū. ꝛ ſpāliter habituū qui ſūt v̄tutes. Una ſumitur ex nā ꝑpria. Alia ex aſſuetudine que ꝑprie non eſt vitiū. Tertia ex aſſuetudine que ē vitiū. Ex nā ꝑpria hȝ appetitus ſenſitiuus q̄ꝯdā difficultatē ad v̄tutes: qꝛ v̄tus eſt habitus electiuus imediate conſiſtens ꝑut ſapiens: ſiue ꝑut recta ratio iudicabit. ꝛ qꝛ ſenſibilitas ex nā ſua hȝ pronitatē ad maluȝ ſȝ ſenſuȝ ad qḋ inclinat vitiū: iō quandā hȝ difficultatē ad bonū ſm rōnē ad qḋ inclinat v̄tus. iō dr̄ Gen. 8°. ca°. ꝙ ſenſus ꝛ cogitatio humani cordis ꝑna ſunt ad mala ab adoleſcentia ſua. Scḋo appetitus ſenſitiuus hȝ difficultatē ad tales habit⁹ ex ꝯſuetudie q̄ nō eſt vitiū. Naȝ ſtatim puer cuȝ naſcit̄ delectat̄ in dulcedie lactis. ꝛ iō ſtatiȝ ab ipſis cunabulis aſſueſcimus ad delectabilia ſenſuū: ab iſta aſſuetudine que ꝑprie nō eſt vitiuȝ fit in nobis quedā difficultas ad ſuſceptionē taliū habituū per quos retrahimur a delectabilibus. Tertio poteſt eē talis difficultas ex aſſuetudine que eſt vitiū: vt cū peruenimus ad annos diſcretiōis ſi aſſueti ſumus ad talia delectabilia efficitur in nobis habitus vitioſus per quē habemus difficultatē ad ſuſceptionē habitus virtutis. Appetitus ḡ ſenſitiuus ex ſe hȝ difficultatem ad ſuſceptionē habitus v̄tutis. appetitus autē itellectiuus hēt magis hm̄ difficultateȝ ex annexo. Nā hi duo appetitus. ſ. ſenſitiuus ꝛ itellectiuus ſūt in eadē aīa q̄ſi due rote in vno ſtipite: ſȝ non eodeȝ modo fundent̄ in aīa: ꝛ qꝛ hi duo appetitus ſunt in eadē aīa q̄ſi due rote in eodē ſtipite. iō vnus appetitus trahit aliuȝ: ſic rota rotā: ꝛ qꝛ ſic hn̄t adinuicē cōiunctionē non eſt icōueniens ꝙ in acq̄ſitione habituū vnus ex alio ꝯtrahat difficultatē. Utrū autē ſunt alij habitus v̄tuoſi a q̄bus appetitus itellectiuus de ſe difficultatē hēat nō eſt p̄ntis ſpeculatiōis. Sufficiat aūt ad p̄ns ſcire ꝙ vterq̄ȝ appetitus vel ex ſe: vel ex annexo: vel ex ꝯſuetudine aliq̄: ſemper ante ſuſceptionē habituū hn̄t quādā difficltatē ad ipſos habitus: ꝛ ipſe ēt appetitus ſenſitiuus non ſolū ad habitus v̄tuoſos: ſed etiā ad habitus vitioſos hȝ quādā difficultatem. Nam ſi hm̄ ſenſus de ſe eſt pronus ad delectatiōes ſenſibiles: tn̄ qꝛ eſt appetitus aptus natus obedire rōni: ꝛ ſub rōnis freno eē: ex ipſo quandā difficultatē poſſumus aſſignare in ipſo ad ſuſceptionē habituuȝ vitioſoꝝ. nō tantā tn̄ quātā ad ſuſceptionē v̄tutū. Primus ḡ actus nō oꝫ ꝙ generet habitū nec aliqd de habitu: ſed remittit hm̄ difficultatē: vt ex eo ꝙ fecimus aliquē actū nō eſt in nobis tanta difficultas quāta erat ad faciendū ꝯſimilē actū. Scḋs aūt act⁹ plus de hm̄ difficultate remittit. ꝛ qn̄ eſt hm̄ difficultas: vt dicebamus remiſſa vltimate: tūc vnus actus in v̄tute oīuȝ precedentium īducit in nobis quādā q̄litatē que ꝑus eſt diſpoſitio: ꝛ poſtea roborata ꝛ perfecta per act⁹ ſequētes fit habitus. ¶ Ad pleniorē aūt oīum horū itellectum diſtinguemus tripliceȝ diſpoſitionē. Nam quedā eſt diſpoſitio que nec eſt habitus nec fit habitus. quedā aūt non eſt habitus ſed fit habitus. quedā aūt eſt ipſe habit⁹. remiſſio aūt difficultatis que eſt diſpoſitio ad habituȝ. nec eſt habitus nec fit habitus. q̄litas aūt itroducta ſub eſſe remiſſo non eſt habitus: ſed fit habitus. ꝛ eſt idem eſſentialr̄ cuȝ habitu. vnde ꝛ Simplici⁹ in cōmēto ſup predicamēta vult: ꝙ diſpoſitio ꝛ habitus non differant nec ſpecie nec numero: ſed ſolū differant temporis diuturnitate. Illud eni idem qḋ iperfectum

eſt diſpoſitio:poſtea perfectuʒ eſt habitus. Un̄ ait Simpliciꝰ ꝙ habitus aūt ⁊ diſpoſitiones nō opʒ itelligere vt duas ſpēs diſtinctas ſpecificis drītys: ſicͭ hō ⁊ bos diſtinguunt̄:ſʒ ſicͭ hō genitꝰ ad eē ab eo qui in ꝑfecta etate eſt diſtinguit̄. Ergo habitꝰ ⁊ diſpoſitio differūt:nō tn̄ differūt ſpē:ſʒ differūt ſicͭ imperfectū:⁊ ꝑfectū:ſicͭ puer ⁊ vir: nec ēt differūt numero. Nā ⁊ idē Simpliciꝰ dic̄.ꝙ neqʒ nūero abinuicē differūt ſicͭ ſortes a platone: ſʒ tpe differūt ſicͭ tēpus pn̄s ab alio diuturno ⁊ magis māſiuo. Sic ḡ accepta diſpoſitio ꝓut eſt quedā remiſſa forma nō eſt habitꝰ ſʒ fit habitꝰ. Tertio mō pōt accipi diſpoſitio ꝙ eſt idē qō eſt habitꝰ.nā in eiſdē p̄dicamētis dr̄ ꝙ habitus gdē ſunt diſpōnes ⁊ hñtes habitū aliq̄lr diſponūt̄ ſʒ eos.pʒ ḡ quō hitꝰ gnān̄t ex actibꝰ.

Ad argumentum aūt in ꝯriū dōm ꝙ habitꝰ gnāt̄ ex actibꝰ ⁊ actꝰ ſequēs aliqn̄ agit hoc qō factū eſt.aliqn̄ facit aliud.nā actꝰ ſequētes q̄litatē iductā q̄ eēntialr̄ eſt idē qō habitꝰ ſemꝑ augmētant qō factū ē:vt primus actꝰ diminuit a difficultate quē habemus ad habitū introducendū:⁊ ſequēs augmētat hꝫ diminutionē:qꝛ plus diminuit:ſic ēt ⁊ actꝰ ſequētes q̄litatē inductā vnus augmētat qō alius facit.nā poſt q̄litatē inductā primus actꝰ ſequēs facit hꝫ q̄litatē ꝑfectiorē in ſubiecto:⁊ alius ſequēs augmentat hꝫ ꝑfectionē:donec diſpoſitio fiat habitꝰ. Actus ēt ſequēs aliqn̄ augmētat qō precedēs fecit.aliqn̄ autē nō ꝓprie augmētat:ſed facit aliud:vt actꝰ inducēs eēntiā forme ſiue hꝫ totā q̄litatē:ſʒ qō facit:faciat in virtute precedentiū actuū:nō tn̄ ꝓprie augmentat qō alij fecerūt ſʒ quodāmō facit aliō:qꝛ alij remiſerunt difficultatē ad formā.iſte aūt actus inducit formā.non eſt ergo incōueniēs ꝙ duo actus nō differentes ſpecie vnus faciat aliud q̄ꝫ alius:dūʒ tamē vnū illoꝝ ordinet̄ ad aliud:qꝛ ſic quodāmodo eſt facere non aliud:qꝛ vbi vnū ꝓꝑ aliud vtrobiqꝫ vnū tm̄:⁊ qꝛ remiſſio difficltatis ad formā ordinatur ad introductionē forme ſic facere aliud pōt cōpetere nō ſoluʒ diuerſis nūero vt diuerſis actibꝰ:ſʒ etiā eideʒ nūero.idē enī caloꝛ qui remittit frigidū quodāmodo inducit calidū. Laurentius.

De omnibus q̄ tacta ſūt ab Aegidio in qōne qrtioꝛ ꝓcipue poſſunt remuere mētes phoꝝ ⁊ facere dubitationē.⁊ p̄mū eſt qualr̄ ſit difficultas in appetitu ſenſitiuo reſpectū ꝓprij habitus.⁊ doctoꝛ multa dicit. Sʒ intellectꝰ nō quieſcit ⁊ rō:qꝛ nō maioꝛ dʒ eē difficultas i appetitu q̄ in ſenſu:ſʒ ſenſatiōes oēs fiunt in inſtāti:vt ſcribit p̄ de aia. Themiſtius.ca. 18.12.⁊.25.ſic igit̄ ⁊ appetitiua qui ꝯſequit̄ ſemꝑ ꝯꝑhenſiōeʒ. Ampliꝰ.bonū ſimplr̄ eſt obm appetitꝰ.igit̄ nō dʒ eſſe reſiſtētia ad illud ⁊ nota eſt ꝯn̄a:qꝛ ſemꝑ potentia inclinat̄ ad ſuum obʒ ⁊ in eo delectat̄:⁊ triſtat̄ in ꝓuatiōe eiꝰ:vt.2. de aia.⁊.10. pʒ ethi.aīa ēt ponit̄ in ꝓncipio p̄mi ethi. ꝙ oīa bonum appetunt:⁊ extēdit̄ ab euſtratio ibi ꝓpō ad oēm facultatē ⁊ potentiā.vide ⁊ in.3.de aia.ēt. Et qood dic̄ doctoꝛ de aſſuetudinibꝰ nō videt̄ ſufficere:qꝛ qō nāle eſt nō aſſueſcit oppoſito modo:vt ſcribit̄ ethi.2.quid igit̄ dōm? Scōa aūt qō hic eſt.quō ſemꝑ ſenſibilitas ſemꝑ inclinat̄ ad malū.iſte.n.ſermo eſt perſcrutabilis:qꝛ latet cā:⁊ facit ob hoc admirationē.videmꝰ.n. ſenſus oēs eſſe ꝯtetatū equalr̄:vt determinatū in.2.de aia.⁊ qō eſt de exterioꝛibꝰ eſt de interioꝛibꝰ ⁊ appetibꝰ correſpondentibꝰ. Itē qꝛ bonū aſſiſtatur cuiꝫ:malū aūt ꝓuatiō. ꝓuatio aūt minime omniū motiua:⁊ ſi mouet nō niſi rōe poſitiui ⁊ rati ⁊ habitus ꝓprij: vt oēs ꝯſuent̄ ſecte.vnde igt̄ iſta magis mouet appetitū? Preterea in beſtijs iſta ſenſualitas eſt ad bona ſimplr̄ eis ſemꝑ ⁊ nunq̄ ad aliō.cur nō igt̄ ſic ⁊ in hoībꝰ? Sʒ ⁊ illud tertio loco ambiguitatē hʒ qō dic̄ de appetitu intellectiuo:ꝙ ex ſe nō hʒ difficultatē ſʒ ex annexo.ꝓbat̄ ꝙ ex ſcipſo ēt:qꝛ ita dʒ eſſe de appetitu intellectiuo ſicͭ de intellectu ipſo ſʒ in intellectu apparet reſiſtētia.⁊ iā ꝓpalauit Auerrois hoc de multis qui nō ſunt apti ad phiam:vt in p̄ de phy.auditu.⁊ pꝰ de celo ⁊.2.dixit p̄me phie. qui nō recipiunt ꝓpōnes niſi auctē alicꝰ poete. Ampliꝰ experſe ꝓpoſitū pʒ in ijs qui volunt ꝓijcere merces in mare ꝓꝑ coꝝ ſalutē.iſta enim volūtas eſt cū maxima reſiſtētia:vt liquet in ꝓncipio tertij ethicoꝝ. Ultimo aūt querit̄ circa id qō inſolutū ipſe dimittit dicēs.verum aūt ſunt alij habitus virtuoſi a quibꝰ intellectꝰ de ſe difficultatem hēat non eſt p̄ſētis ſpeculationis.videndū enim ſi qui ſunt ⁊ q̄les ſunt.hoc enim cū ijs que dicta ſunt occultat̄ multis qui deſiderant ſcire veritatē in omnibꝰ:⁊ ſʒ iſta ſint difficilia nec in libris alioꝝ diſcuſſa:dicā tamen qō occurrit mōre ſorte ſatiſfaciet tibi tota vita tua:ſʒ ad omnia gradatiʒ:⁊ de p̄ma qōne ſic ſtatuimus ꝙ ſcdā ſenſationē ſtatiʒ appetitus fert̄ in illud qō ſibi apparet bonū nō bonū ſimplr̄ ⁊ illō vt plurimū eſt delectabile aut vtile ſm̄ diuerſitatē hominū. ab hoc aūt ſi vult recedere appetitꝰ oʒ ipm̄ vti aliq̄ diſcurſu ⁊ ſubdere ſe rōni ⁊ cognoſcere ꝙ illud qō ipſe appetit eſt minus bonū q̄ illud qō rō dictat:⁊ per ꝯſequens cōcludere ꝙ rō eſt ſequēda potꝰ ⁊ iudiciū ꝓpriū dimittendū:⁊ hic cadit manifeſte tēpus ⁊ ſucceſſio. eſt igit̄ ſolō ꝙ in hoc appetitu eſt aliquādo reſiſtētia ⁊ aliquādo nō ⁊ hoc diuerſa rōne:vt dcm̄ eſt ⁊ nō eſt in ſimplici apprehēſiōe aut appetitu:ſʒ ob ſyllʒ pticularē qui interuenit qui ſine tēpoꝛe eſſe nō pōt:neqʒ iſta ſunt que dicunt̄ in libris cōtrarꝫ Et ꝑ hoc ad aliud:qꝛ nō bonū ſimplr̄ eſt obm illi ſʒ prefixuʒ conſuetudo etiā multū facit: qꝛ reddit illuʒ diſcurſum nimis odioſuʒ:cōſidera ſubtilr̄:⁊ bonū eſt ꝙ videas cōmentū.58.⁊ circiter ſcdi de aia.⁊ cōmentū.20.⁊.22.ſeptimi phyco.⁊ per hoc ad p̄mū dubiū. Ad ſcdm̄ pro certo ille eſt ſermo ſapientū vnde p̄mo Nicomachie Ar.rō ſemꝑ ad optima ducit:corpꝰ vero ad ꝯria.i.ſenſualitas iſta doctoꝛis:⁊ xpiana p̄ſto eſt ſolutio:qꝛ infectio eſt ⁊ ſubiectio hereditaria a peccato Adā:ſʒ hō querit hoc a phis ēt:qꝛ ēt ipſi vident hoc. Reſpōdeo igt̄ ⁊ apud eos accipe iſtā ſenſualitatē vel ſenſibilitatē pro pte anie irrōnalis apud peripateticos.i.appetitū in ea particulari:cōſequēte eſtimatiuā aut cogitatiuā:⁊ eſt in portione aie iferiori apud Theologꝫ dicē:⁊ appellat̄ hoc noīe:qꝛ vtplm̄ fac̄ hominē beſtiā vt apologizauerūt veteres pythagorici:⁊ oſtēdit q̄ſi Plato in phedrone:quādo hō declinat ad eā.ad brutis ꝓprie ineſt ſenſitiua ⁊ illis appropriat̄: ad ꝓpoſitum iſta ſꝑ ad malū inclinat forte qꝛ v̄tus in medio ſtat:malum uō ſpargit̄ ⁊ diſſeminat̄ ⁊ hʒ rōnē extremi q̄re magis ⁊ fortꝰ impliuʒ ⁊ viuꝰ:aut forſan eſt qꝛ rō nō dominat̄ ei ꝑfecto dominio vt tradit phs in politicis:qō fortaſſis eſt:qꝛ ipſe appetitus ꝓpinquioꝛ eſt ijs q̄ a ſenſibus accipiunt̄ que ſunt validiſſima oba. Rō ēt dici ꝓncipalis pōt eſſe qꝛ plus de mālibꝰ iſtis potētijs eſt in aia q̄ de rōe. eſt enim in aia hoīs vegetatiua ⁊ ſenſitiua: que oīa māꝫ reſpiciunt ⁊ amant. vnica rō eā ſupeminet. ſemꝑ igit̄ iclinat̄ deorſuʒ:nō tamē nečio trahit̄:⁊ gaudeo qꝛ in iſtis eſt ſpeculatio delectabilis. Ad tertiū dubiū dico ꝙ nō eſt difficultas in volitione:niſi vt dependet a ſenſu intellcū ⁊ appetitu ſenſitiuo:⁊ ita accidit de volūtate ꝓijcientis merces in mare. appetitus.n.ſenſitiuus ex amiſſione ſibi boni prebet ſuſpēſionē actus ꝓprij:ſʒ tamē ſemꝑ volitio fit in inſtāti. Ad dubium vero qō recuſat doctoꝛ:⁊ eſt vltimū dcm̄ eiꝰ:qō intēditꝰ enucleare.forte per iſtos habitꝰ virtuoſos poſſumus intelligere pietatē.religionē.obediētiā.q̄ retrahere poſſunt multos fideles ⁊ religioſos a cōtemplatione rerū:⁊ tales ſunt monachi ⁊ multi. dicūt enī hoīes intumeſcere inflari ⁊ ſugbire ꝓꝑ ſcias. ⁊ iō potius ſe dant orationibus:⁊ eſt via ſecura valde. Aliter aūt non intelligo doctorem.omnia autē dicta accipias o egidiane ad exercitium. Queſtio. X.vel.XI.

SEcundo querebat̄ de aīa gnāliter quātū ad potentias. Utrū ſit idem aīa cuʒ ſuis potētijs.⁊ arguebat̄ ꝙ ſic.nā forma ſubalis ignis:vt dicebat inducit formaʒ ſubſtantialē in mā.nam agens aſſimilat ſibi paſſuʒ.cuʒ ergo ignis calefaciat ⁊ igniat:calefacer̄ erit a caloꝛe. ignire vꝫ generare ignē ſiue inducere formā ſubſtantialē in mā erit a forma ſubſtantiali ignis.ergo forma ſubſtantialis ignis agit.aliqua ergo actio pōt imediate ꝓgredi a forma ſubſtātiali:qō non eſſet niſi ſubſtantialis forma hēret rōnē potentie.ipſa ergo eēntia anime poterit eſſe ſua potētia ⁊ imediate ab ea pōt progredi actio. ¶ P̄.mā eſt ſua potentia:ergo ⁊ anima noſtra que eſt quaſi mā in genere itelligibiliuʒ erit ſua potentia. ¶ P̄.hoc ideʒ ſentit Augu liꝰ de ſpū ⁊ aia.

ſtinus:vt videt̃ ꝙ eẽntia anime ſit ſue potentie.

In contrarium ẽ:qꝛ potẽtia dicit̃ accñs. aĩa nõ accñs.ḡ ⁊c̃.

Reſpondeo dõꝫ: ꝙ anima realiter differt a ſuis potẽtijs:⁊ ꝙ nulla actio
põt imediate progredi ab eẽntia anime:ſꝫ quelibꝫ
actio progredit̃ ab eſſentia anime mediante poten/
tia:que realiter differt ab ipſa eſſentia. ¶ Hãc aũt
veritatẽ poſſumus q̃druplr̃ declarare. Prima via
ſumit̃ ex ordine accñtium ad ſubſtantiã. Secũda
ex ordine actionis ad agẽs. Tertia ex ordine ipſo/
rũ agẽtium. Quarta ex ordine agentis ad patiens.
¶ Prima via ſic patet.nam omnia accñtia fluunt
a ſuba:ſed ſm quendã ordinem:opꝫ eniꝫ dare acci/
dẽs aliqđ qđ imediate a ſubſtãtia fluat: ita ꝙ ſub/
ſtantia imediate eſt ꝑncipiũ alicuiꝰ accidentis:ſed
non cuiuſlibꝫ accidentis. Imaginabimur enim ꝙ
ſuba plus hꝫ de entitate:⁊ de exiſtentia q̃ȝ acciden/
tia.ideo ipſa eſt vere ens:⁊ ꝑmo ⁊ ꝑncipaliter ens.
accñtia aũt ſunt entia:qꝛ ſunt entis: vt ex.7.meta.
declarari hꝫ:⁊ ſicut ſuba plus hꝫ de entitate q̃ȝ acci
dentia:ita inter ipſa accñtia ſunt q̃dam gradus:qꝛ
accidentia permanentia plus habẽt de entitate:q̃ȝ
ſucceſſiua vel q̃ȝ nõ permanẽtia.nõ eſt eniꝫ rõnabi/
le ꝙ accidens ſucceſſiuum vel accidens nõ perma/
nens imediate fluat a ſubſtãtia:ſꝫ opꝫ ꝙ fluat me/
diãte accidẽte permanẽte.intelligere ergo ⁊ velle
⁊ talia accidẽtia que ſunt operationes aie ſunt acci
dentia non permanẽtia. Utrum aũt ſint ſucceſſiua
vel non:non eſt pñtis ſpeculationis.ſufficiat nobis
ſcire ꝙ ſint non permanẽtia.ꝙ ḡ a nã aie imediate
fluat actio non ꝑmanens nõ eſt rõnabile. In his.n.
que a natura fluunt opꝫ dare determinatũ moduꝫ:
A natura ḡ perpetua ⁊ incorruptibili imediate nõ
fluet aliq̃d qđ nõ eſt permanẽs ⁊ qđ eſt corruptibi/
le. Jõ imediate a nã aie nõ fluet ipm intelligere:ſꝫ
imediate fluet ipſa potẽtia q̃ eſt icorruptibilis per/
manens.⁊ mediãte potẽtia fluet actio que non eſt
permanens.Quicq̃d aũt ſit de actionibꝰ tranſeun/
tibus in exteriorẽ mãm:de his tñ q̃ permanent in
agente:de q̃bus opꝫ loqui ſm nãm agentis:non eſt
poſſibile ꝙ actio nõ permanẽs imediate fluat a nã
⁊ a ſuba permanẽte.Dicemus ḡ ꝙ nã aie eſt ſubſtã
tia:⁊ eſt permanẽs. Potẽtia nõ eſt ſuba:ſed eſt per/
manẽs.Actio eniꝫ nec eſt ſuba nec eſt permanens.
Potẽtia ḡ aliquã ꝯuenientiam hꝫ cũ ſubſtantia:qꝛ
eſt permanẽs:actio aliquã ꝯuenientiã hꝫ cum potẽ
tia:qꝛ non eſt ſuba:ſed eſt accñs:qđ cõpetit ẽt potẽ/
tie:ſꝫ ipſa actio valde diſtat ab anima:qꝛ nec ẽ ſub/
ſtantia:neqꝫ permanens ſicut eſt aia.Sed cõſtat ꝙ
in his que ſunt in ipſo agente:de q̃bus opꝫ declara/
re ſm nãm agentis:oꝫ ꝙ ſit determinatus ꝓceſſus
ſicut eſt determinata nã.Et opꝫ ꝙ hꝰ ꝓceſſus ⁊ flu
xus ſint ſm quendã ordinẽ. In his eniꝫ que ſunt in
eadem nã ea que multũ differunt a nã nõ fluunt a
nã:niſi mediantibꝰ his que minus differũt. Cũ ḡ ẽ
accidens nõ permanẽs ſi ſit in nã permanẽte fluet
mediãte aliquo accñte permanẽte.ꝑp nimiã ḡ dif/
ferentiã quã hꝫ nã anime ad ſuam actionẽ non põt
eſſe imediatũ ꝑncipiuꝫ actionis. Inde ḡ eſt ꝙ ſi in/
uenimus aliquã actionẽ nõ tranſeuntẽ in exterio/
rem mãm imediate procedere a nã ponimus illaꝫ
actionẽ permanentẽ ⁊ perpetuã ſicut ipſaꝫ nãm: vt
ſi intellectio angeli per quã itelligit ſeipm imedia/
te deriuat̃ a ſubſtãtia angeli:ita ꝙ ſubſtãtia angeli

Tex.c.4.⁊ ſepe in ꝓceſſu.

Hic ꝙ nõ eẽt ſe .n.iſti actꝰ idem ſibi eſt q̃ȝ vt ſic nõ eſt ꝯtinuatio ꝓpe.ſucceſſionẽ videntur hẽt nĩ ꝑ ſſus ⁊ pl'alitateꝫ oboꝛ: tñ ex pſen tia idefaciend lu/ minis intell'o qđ ẽ ẽt vnũ ⁊ idiuiſi bile . vñ ſꝑ ſtare idẽ cenſentur.

R ẽ iſta non co/ gñ hoiꝫ alterꝰ opionis.nã forte dicẽt itellectionẽ iſtã nõ ꝑmanẽtẽ in ꝓpoſito nõ eẽ ab eſſentia nñ ꝑ/ manẽteꝫ ab ea mediate actu vo lũtaq̃ libo ſuo q̃ ſe ſuſpẽdit ⁊ pꝰ/ poni ſpecũ hꝰ vt illꝰ obuiet obm

preexiſtens preſens ſuo intellectui cauſat in eo itel
lectionẽ ſuiipſius:illa itellectio eſt perpetua.ange/
lus eniꝫ nunq̃ȝ deſinit ſeipm intelligere. Hoc autẽ
quõ habeat veritatẽ vtrȝ illud intelligere ſit ſemꝑ
eque plenuꝫ vel q̃liter in q̃nib' noſtris de angelis
diffuſius diximus.ad pñs tñ dictũ ſit:ꝙ loquen
do de actionibꝰ nõ tranſeuntibꝰ actio que eſt accñs
⁊ non permanens imediate nõ põt fluere a nã que
eſt ſuba permanens:ſed fluit mediante aliquo acci
dente permanẽte.⁊ illud accidens vocamus poten
tiã.potentia ḡ eſt permanens accidẽs ꝑpter qđ rea
liter differt a ſuba ⁊ ab actione.a ſubſtãtia q̃dẽ rõe
qua accidens:ab operatione q̃dẽ rõne qꝛ perma/
nens. ¶ Scđa via ad h idẽ ſumit̃ ex ordine actio/
nis ad agens.intelligit̃ eniꝫ actio eſſe mediũ inter
agens ⁊ patiens.loquẽdo ḡ de actione nõ tranſeun
te:actionẽ quã hꝫ agens per ſeipm ad ſeipm ipoſſi/
bile eſt ꝙ ſit realiter differẽs a ſeipſo. Si eniꝫ ſuba
ſpũalis abſqꝫ potẽtia realiter differẽte itelligeret:
tunc cũ intelligeret ſeipſaꝫ illa ſpũalis ſubſtantia:
actio illa nõ eſſet realiter differens ab ipſa:vt ſi an
gelus intelligit ſeipm ſic:qꝛ illa intellectio deriua/
tur a ſua ſubſtantia ⁊ terminat̃ ad ſuã ſubam:⁊ effi
citur per ſuã ſubaꝫ:que non ponit ibi potentiã me/
diam:opꝫ ꝙ talis actio ſit idem ꝙ ſubſtantia. Cuꝫ
eniꝫ angelus intelligit ſe per actionẽ ſuaꝫ:tendit in
ſeipm:ita ꝙ actio illa intelligat̃ media inter ipſum
angelũ ⁊ ſeipm ex quo extrema ſunt cõiuncta:⁊ ſũt
idem:opꝫ media idem eſſe.nã plus cõueniũt extre
ma cũ medio:q̃ȝ inter ſe.angelus ḡ intelliget ſeipꝫ
per actionẽ que erit idem cũ eſſentia. Si eniꝫ poni/
mus potentiã differentẽ a ſubſtãtia actionẽ ꝑ quã
angelus ſe intelligit:dicemus eſſe differẽtem a ſua
ſubſtantia:qꝛ recipitur in potentia que eſt differẽs
a ſubſtantia.Iꝫ ergo per actionem quaꝫ intelligit ſe
tendat angelus in ſeipſum poterit hꝰ actio eſſe dif/
ferens ab angelo rõne potentie per quam tendit in
ſeipſum que eſt differens ab ipſo:ſed ſi non ſm po/
tentiam:ſed ſm eſſentiam in ſeipm tenderet:opor/
teret ꝙ illud tendere ſubſtantiale eſſet.ergo intelli
gere eſſet ei eẽntiale:qđ nullus diceret. ¶ Tertia
via ad hoc idem ſumit̃ ex ordine agentiũ. Naꝫ ali
qua agẽtia habẽt actionẽ in accidẽtia:que imedia/
te fundantur in ſubſtantia ⁊ talia agentia de neceſ/
ſitate habent potentiam ſupra ipſam ſubſtantiam:
⁊ poſſunt corrumpere ipſam ſubſtantiam. Nam ſi
agens hꝫ potentiam ſuper accidentia que imedia/
te fundantur in ſubſtantia:opꝫ ꝙ habeãt potentiã
ſupra omnia accñtia ſubſtantie:qꝛ qđ põt in accidẽ
tia que imediate fundantur in ſubſtãtia:multo ma
gis põt in ea que fundãtur mediate. quodcũqꝫ aũt
tale agens ſit opꝫ ꝙ habeat potẽtiã ſuper ipſaꝫ ſub/
ſtantiam.nam ſubſtantia creata non põt eſſe nuda
abſqꝫ oĩbus accidentibꝰ:ideo videmus in ſubſtan/
tijs gñabilibꝰ ⁊ corruptibilibꝰ ꝙ ſi expoliant̃ a ꝓ/
prijs accñtibꝰ ꝙ corrumpit̃ ipſa ſubſtãtia. ⁊ inde ẽ
ꝙ paſſio magis facta abijcit a ſubſtãtia:vt ipſe phs
teſtat̃. ¶ Dicemus ḡ ꝙ omnis ſubſtãtia icorrupti
bilis creata hẽt aliqua accñtia inſeparabilia a ſub/
ſtantia ⁊ imediate attingentia ipſam ſubſtantiã in
qua nullum agens creatum põt.ſuper illis autẽ ac/
cidentibus imediate adherentibus ipſi ſubſtantie
poſſunt fundari accidentia inducta per agentia na
turalia. Cũ ſi eẽt aliqđ agẽs nãle qđ poſſet in accñ/
tia que imediate fundãtur in ſubſtãtia: opꝫ ſubſtã/

ſꝫ nõ ẽ ꝓportio/ natã ſꝫ tali itelle ctiõi: vl' alio mõ imaginare vt ꝑo teorica ꝙ cũ flu/ xꝰ accñtiq̃ variabi lis cõſurgit ẽt ex aliq̃ variabili.po ſita nulla eẽntia ꝑter deũ ẽ penꝰ/ tus ſtabilis inua riata ex ſe: ſolue igit̃ eam iſtis.

Neqꝫ iſta via eſt ſat firma qꝛ itel/ lectio h ñ ẽ meᵐ (vt dicunt aliq̃) ſꝫ extremũ:nec va/ let.itellcõ recipi i eẽntia ãgeli.igi tur eẽntial' ei.ni/ ſi nomen eẽntial' ĩpꝛopꝛie audiat: ⁊ ſic ẽt ipſaꝫ reci/ pi mediante põ tẽtie a ſba(qđ i nuit in iſta rõe) nõ fac̃ ꝙ nõ ſit ei ſbalis:qꝛ vltima te idẽ recipiẽs ẽ ſba angeli: Ca uillus igit̃ cõtra ipm ſimilr̃.

Ex.8.phy. ellu cidatio. tex.cõ.59.

Mirror de Doctore: qꝛ iſta itelligũtur vbi ẽ verus mor⁹: ⁊ res ex nã ſua ſubtiles ⁊ imãles non ſunt. hoc pꝫ ex ſe

tiam illã eſſe corruptibilẽ: qꝛ põt expoliari ex accñtibus imediate fundatis in ipſam: ⁊ p ↄſequens aliqꝺ agens poſſet corrũpere talẽ ſubſtantiã. Si ḡ aia nõ itelligeret per potentiã mediã: ſꝫ actio imediate reciperet̃ in ipſa ſubſtãtia: fantaſma cauſans talẽ actionẽ in anima q̃litercũqꝫ cauſaret attingeret ad accidẽs: qꝺ imediate fundatur in ipſa ſubſtãtia. haberet ḡ poſſe ſuper ipſam ſubſtãtiã: ⁊ ipſa ſubſtãtia corruptibilis eẽt. ¶ Quarta via ad hoc idez ſumit̃: ex ordine agẽtis ad patiẽs. Nã omne qꝺ mouet̃ ex alio mouetur. Ubi eſt eniꝫ actio realiter differens a paſſo: oportet ꝙ ſit per aliquod realiter differens a paſſo. nam nihil ſeipſum actuat: nihil in ſeipſo poteſt cauſare actionem realiter differẽtem. Sed ſemper hoc erit per aliquod realiter differens. Ea autẽ que cauſantur in ipſa ſubſtantia imediate attribuimus agẽti cauſanti ſubſtantiã ipſam. Agẽs eni ſiue generãs qꝺ dat genito nãm: dat et ea que imediate fundãtur in nã. Dicamus aũt ꝙ nihil ſeipſuꝫ actuat: vel in ſeipſo cauſat aliqd realiter differens. Si ḡ potẽtia nõ differt a ſubſtantia: cuꝫ angelus itelligeret ſeipm: tũc a ſubſtãtia angeli in ſubſtãtiaꝫ angeli cauſaret̃ itellectio. Idẽ enim actuaret ſeipm. idem ageret in ſeipſo directe: qꝺ eſſet icõueniẽs. Actio.n. que attribuit̃ ipſi agẽti: opꝫ ꝙ ſit ab agente in alio: nõ aũt in ſeipſo. Quicqd eni a ſubſtãtia in ipſa ſubſtãtia ſit ꝑducẽti ſubſtantiã eſt attribuẽdũ. opꝫ ergo ꝙ potẽtia in aĩa vel in angelo ſit differẽs a ſubſtantia. Aliter eni cogeremur cõcedere ꝙ ideꝫ in ſe ipſo directe ageret. Dicimus aũt directe: qꝛ nõ iconueniẽs eſt: ꝙ aliqd agat in ſeipſo idirecte: vt aĩa mouet corpus: ⁊ mouẽdo corpus mouet ſeipſaꝫ indirecte: ⁊ per accidẽs. ſic ⁊ ſubſtãtia angeli cauſat ſuam itellectionẽ in ſuo itellectu: ⁊ hoc agẽdo in ſuo intellectu: agit ex ↄſequẽti in ſe: cũ ipſe intellectus ſit in ipſa ſubſtãtia. Attamẽ itelligere angeli quo intelligũt ſe loquẽdo de ipſo itelligere a quo nũq̃ꝫ recedit attribui poſſet ipſi ꝑducẽti nãm angelicã. Nã agẽs qꝺ ꝑducit nãm: vt deus q ꝑducit nãm angelicã ꝑducit oĩa ea que iſeparabiliter cõcomitãtur ipſam naturã. dictũ eſt eni ꝙ ipſum graue vadit deorſum: ſꝫ tale ire hꝫ a generãte. ipſe eni angelus ſeipm itelligit: ſꝫ itellectio illa vt eſt nãlis attribuet̃ cauſanti naturã: vt eſt volũtaria. Attribuet̃ angelo volũtarie operãti. Sed nõ opꝫ in hoc multuꝫ dilatare ſermonẽ. ſufficiat aũt ad preſens ſcire ꝙ nihil ſeipſum directe actuat. ꝑpter ergo has q̃tuoꝛ rõnes. quaruꝫ ꝑma ꝓbat ꝙ in nulla nã ſpũali eſt ideꝫ potẽtia cum ſubſtantia. Scđa ⁊ q̃rta ꝓbant h̃ ſpecialr̃ de angelo. Tertia autem ſpecialiter de anima. ponendum eſt ſic eſſe ꝙ in natura ſpirituali creata non ſit ideꝫ potentia cum ſubſtantia.

Dixi aliãꝫ ꝙ in actiõe iſta metaphoꝛica idẽ agit in ſeipſum: neqꝫ hoc deſtruit phs in. 7. phy. ⁊ iõ ẽt pꝫ rñſio huic rationi. ſed omnia ꝓbabilr̃ ꝯgidiãne.

Ad argumenta autẽ in ↄ̃riũ: cũ dr̃ ꝙ ignis calefaciat per calorem: ſed ignit ⁊ generat ſubſtãtialẽ formã ꝑ ſuã ſubſtantiã. dici debꝫ ꝙ nihil agit ignis niſi ꝑ caloreꝫ: ⁊ nulla actio imediate egredit̃ a forma ſubſtantialis ignis: vt plane vult Cõmẽtatoꝛ in 7⁰ metaph. Dicemus ergo ꝙ caloꝛ iducit vtrũqꝫ: ⁊ calorẽ ⁊ formam ſubſtantialẽ ignis: ſed calorẽ iducit ſm ſe: cuꝫ caloꝛ ſit rõ iducendi calorẽ ſm ſe: ſed formã ſubſtãtialeꝫ iducit inquãtum eſt organũ ſubſtãtialis forme. ⁊ ꝙ nõ oporteat ſic dicere ꝙ forma ſubſtãtialis iducat ſubſtantialẽ formã: ⁊ caloꝛ caloreꝫ. pꝫ: qꝛ ſi eſſent ſic diſtincte iſte actiones. ⁊ ſic diſticte referrẽtur ipſis

Comẽto. 31.

agẽtibus nõ generaret̃ ignis niſi ab igne. ab eo aũt vbi nõ eſſet forma ſubſtãtialis ignis nũq̃ꝫ generaretur ignis. Uidemus aũt ↄ̃riũ vt ſi ſiat exceſſus in caloꝛe ex nimio tali exceſſu generat̃ ignis. ideo nõ ſolũ generat̃ ignis ab igne: ſed etiã a motu. caloꝛ ergo eſt organuꝫ ignis in quocũqꝫ ſit: ſiue in igne: ſiue nõ. ipꝫ eni ſemẽ lꝫ nõ ſit anima: virtus tamẽ exiſtẽs in ipſo eſt organũ aĩe: ita ꝙ illa v̾tus in virtute anie animat: ita caloꝛ etiã vt exiſtẽs in igne eſt organum ignis. ⁊ ideo in v̾tute ignis iducit formã ſubſtantialẽ ignis. nulla ergo actio imediate egredit̃ a forma ſubſtãtiali. ꝑpter qꝺ forma ſubſtantialis nõ habet rõnem potentie. ¶ Qꝺ autem obyciebat̃ de aĩa ꝙ eſt ſua potẽtia. dici debꝫ ꝙ potentia materie eſt potẽtia ad eſſe. ⁊ ideo ſi talis potẽtia eſt ipſa ſubſtãtia: cũ in ſubſtantia recipiat̃ eſſe nõ eſt miruꝫ. Sed hic nõ loqmur de tali potẽtia que eſt reſpectu eẽ: ſꝫ que eſt reſpectu agere que realiter differt a ſubſtãtia: qꝛ vt patuit. agere de quo hic loqmur non recipit̃ imediate in ipſa ſubſtãtia. ſed recipit̃ in ea mediãte potẽtia. ¶ Hoc aũt quod addebat̃ de Auguſtino qui hic videt̃ velle ꝙ anima ſit ſue potentie. dici debꝫ ꝙ anima eſt ꝑmũ ſentiẽs: ſm ꝙ vult phs in ſcđo de anima. actus ergo ſentiẽdi egreditur ꝑncipaliter a ſubſtãtia anime. ſed imediate egredit̃ a potentia. ⁊ ſicut aĩa eſt primũ faciẽs: ſic eſt primũ ſentiẽs: ſicut eſt primuꝫ itelligẽs. Si ergo large volumus loq de potẽtia: vt itelligamus per potentiã id a quo principaliter egredit̃ actus. Sic anima eſt ſue potẽtie: qꝛ eſt radicale ꝑncipiũ omniũ ſuoꝛũ actuuꝫ. Eſt enim primũ ſentiens: primũ itelligens. primũ volẽs. ⁊ ſic de omnibus alyᷤ. Sed ſi loquamur de potẽtia put dicit illud qꝺ imediate ſe habꝫ ad ipſam actioneꝫ: ſic anima nõ eſt ſue potentie: vt per rõnes diffuſius eſt ꝓbatũ. ¶ Aduertẽdũ tamẽ ꝙ cũ diximꝰ: ꝙ anima eſt primũ ſentiẽs: primũ itelligens: non eſt itelligendũ ꝙ anima ſit illud cui ꝑmo attribuuntur tales actus: ſed eſt illud qꝺ eſt ꝑma ⁊ pricipalis ratio taliũ actuum. nam anima non itelligit: ſꝫ homo per animã. ratio ergo ꝑma ⁊ principalis per quã homo intelligit eſt anima ⁊c̃.

An ꝓgrediatur actio imediate a ſubſtãtia aliq. ⁊ de actione medicoꝛuꝫ occulta vi de curioſe in tractatu nro ꝑ Ar. ⁊ phis.

In ꝑmo ſentẽtiaꝝ. di. 3. pte. 2. excipit dei ⁊ materie ipſiꝰ potentiã. vide rõnẽ.

Nõ eſt Aug. in qꝫ Thomas: ſed hñ gloſat doctoꝛ T. c. 24.

POſtea querebat̃ de anima ſpecialiter. Et circa hoc querebatur tripl̃r. Quia querebat̃ de anima vegetatiua: ſenſitiua: ⁊ itellectiua. Circa animã vegetatiuaꝫ querebat̃ quantũ ad potentias eius. Utrũ nutritiua: augmẽtatiua ⁊ generatiua eſſent potentie realiter differentes. Circa aĩam ſenſitiuã querebat̃ vtruꝫ eſſet ponere ſenſuꝫ agẽtẽ. Circa aũt animã itellectiuã querebant̃ plura: q̃ poſtea explicabimus ſuo loco. Qõ. XII.

AD primum aũt ſic ꝓcedebat̃. Oſtendebat̃ qdeꝫ ꝙ nutritiua: augmẽtatiua: ⁊ generatiua nõ eſſent tres potentie realiter differentes: qꝛ alimentũ nutrit in eo qꝺ quid: auget autẽ in eo qꝺ quãtuꝫ: ſed nũq̃ꝫ ſeparatur quid a quãto: ⁊ cũ illa potentia que cõuertit qd: conuertat ⁊ quãtũ nõ erit alia potẽtia nutritiua ⁊ augmẽtatiua. ſic etiã ꝓbare poſſumꝰ ꝙ generatiua nõ ſit alia a potẽtia nutritiua: qꝛ ſemẽ eſt ſupflũ alimẽti. Sed illa eadẽ potẽtia que ↄuertit tãtũ qꝺ ſufficiat ad reſtaurationẽ poterit cõuertere plus q̃ꝫ regrat reſtauratio. ⁊ vt ↄuertit tãtũ faciet ad nutritionẽ. vt ↄuertit plus: ⁊ vt conuertit aliqd qꝺ ſuperfluit faciet ad

generationẽ. Augmentatiua ergo ⁊ generatiua non ſunt alia potẽtia a nutritiua.

In cõtrariũ eſt: q̃ gd: q̃tum: ⁊ ſuperfluuz videtur differre realiter: ſed nutritiua reſpicit gd: augmentatiua q̃tum: generatiua ſuperfluuz. ergo realr̃ differunt: q̃ videtur habere actus realiter differẽtes.

Reſpondeo dõm ꝙ difficultas hui⁹ q̃onis in hoc eſt: q̃ illud circa qḋ verſantur nutritiua: augmẽtatiua: ⁊ generatiua non videtur differre niſi ſm mai⁹ ⁊ minus: vt ſi de alimento fiat tãta cõuerſio ꝙ ſufficiat ad reſtaurationem: hoc ptinebit ad nutritiuã. Si vo fiat tãta cõuerſio ꝙ nõ ſolum ſufficiat ad reſtauratiõem deperditi: ſꝫ etiã ad augmẽtãdum nutritũ: hoc vt videtur ptinebit ad augmentatiuã. Si vo adhuc fiat plus maior cõuerſio: ita ꝙ nõ ſolum reſtauret ⁊ augmentet: ſed etiã ꝙ ſit ibi ſuperfluũ alimẽtum: hoc vt dr̃ pertinebit ad generatiuã. Nutrire aũt: generare: ⁊ augmentare nõ vidẽtur differre niſi ſm maiorẽ ⁊ minorem cõuerſiõem. ꝙ ſi ſic eſſet: omnes iſte tres potẽtie nõ eſſent niſi vna potẽtia: q̃ potentie diſtinguũtur per actus: ⁊ actus per obiecta. cuꝫ ergo magis ⁊ min⁹ nõ diuerſificẽt ſpeciẽ: nõ erũt iſte tres potẽtie: niſi vna potẽtia. ⁋ Propter qḋ ſciẽdum ꝙ nõ ſufficit cõuertere q̃tum ad hoc ꝙ fiat augmentuꝫ. Sꝫ opꝫ extendere mẽbra: ⁊ augere q̃titatẽ rei augmentate. Conuertere ergo q̃tum ad reſtaurãdũ deperditum ſpectat ad nutritiuã: ſed cõuertere q̃tuꝫ: ⁊ per illud q̃tum mẽbra extẽdere pertinet ad augmentatiuam. Et q̃ formalr̃ differũt deperditũ reſtaurare: membra extẽdere. ideo augmẽtatiua formaliter differt: ⁊ eſt alia potẽtia realiter a nutritiua. Propter qḋ ⁊ ſm pħm in ṗmo de generatione. nutriũtur quidem aialia quouſq̃ ſaluãtur. augmẽtatur aũt non ſemp. cum ergo nũq̃ ſeparetur gd a quãto: ⁊ cuꝫ nũq̃ conuertatur gd niſi cõuertatur ⁊ quãtum. Si quãtum quocũq̃ modo ſumptũ ptineret ad augmentatiuaꝫ ſemp augmẽtarẽtur animalia quãdiu viuerent: vel ſemp poſſent augmẽtari: qḋ falſum eſt: q̃ determinatũ eſt tẽpus augmenti: nec ſufficit cõuertere quãtum ad augmẽtuꝫ: ſed opꝫ mẽbra extendere: ⁊ q̃ vt diximus nõ eſt idẽ reſtaurare ⁊ extẽdere: nõ eſt eadem potẽtia hec ⁊ illa. Qḋ ſi tamẽ vellemus inniti vbis pħi: qui in de generatiõe. in caplo de augmento. videt̃ nutrimẽtũ attribuere ipſi gd: ſiue ipſi ſubſtãtie. Augmentũ aũt ipſi quantitati dicemus ꝙ ex hoc nutritur animatũ: q̃ cõuertitur alimẽtũ in ſubſtantiã nutriti: q̃ talis cõuerſio reſpicit ipm̃ gd. iõ dicimus ꝙ cib⁹ nutrit in eo qḋ gd. Augmentũ autẽ nõ fit: niſi q̃ fit p̄exiſtenti q̃titati additamentum. Dupl̃r ergo diſtiguemus augmẽtatiuã a nutritiua: vel q̃ vna reſtaurat: alia extẽdit, vel q̃ vna ṗncipalius reſpicit gd: alia vo ṗncipalius q̃tũ. nã ⁊ ſi vtraq̃ reſpicit gd ⁊ q̃tum: nutritiua tamen ṗncipalius reſpicit gd: q̃ cõuertit alimẽtũ in ſubſtãtiam aliti. augmẽtatiua autẽ ṗncipalius reſpicit quãtuꝫ: quia extẽdit mẽbra. ⁊ extẽſio quãtitati cõpetit. ⁋ Viſo quomõ differt augmẽtatiua a nutritiua. Reſtat videre quomõ differat generatiua a p̄dictis duabus. Propter qḋ ſciendũ: ꝙ poſito ꝙ nutritiua tantũ de alimẽto ↄuerteret ꝙ eſſet ibi ſuperfluũ alimẽti. nõ ꝓpter hoc eẽt ibi ſemẽ. nõ enĩ quodlibꝫ ſuperfluuꝫ alimẽti eſt ſemen: ſed tale ſuperfluum alimenti eſt ſemen quod in ſe habꝫ virtutem quandam ꝑ quaꝫ poſſit ſimile ꝓduci. Cõuertere ergo plus ⁊ min⁹ poterit ptinere ad nutritiuã. ſed dare ṽtutẽ illã ꝑ quã fiat illa ꝓductio ſimilis ptinebit ad generatiuam. Differũt ergo generatiua ab augmẽtatiua: ⁊ nutritiua. Poſſumus aũt ſi volumus aſſignare duplicẽ differentiã iter hãc ⁊ illas. ⁋ Prima differẽtia eſt: q̃ nutritio ⁊ augmẽtatio reſpiciũt in quo ſunt. aial. n. nutrit ſeipſuꝫ: ⁊ augmentat ſeipm̃: ita ꝙ ſicut in motu locali aial mouet ſeipꝫ: vel mouetur a ſe. q̃ eſt diuiſibile in talia duo: quoꝝ vnũ eſt per ſe mouens: ⁊ aliud per ſe motũ. corpus. n. eſt per ſe motũ. anima vo per potentiã motiuã eſt per ſe mouens. Sic ⁊ in augmẽtatiõe in eodẽ animali eſt aſſignare aliqd ꝑ ſe auctũ: ⁊ aliqd per ſe augẽs. ⁊ in nutritione ſimil̃r: ſed potẽtia generatiua nõ reſpicit illud in quo eſt: ſꝫ ſemꝑ reſpicit aliud: q̃ vt dr̃ in ſcḋo de aia. Nihil ſe ipſuꝫ generat: ſed ſaluat. põt enĩ aial ſaluare ſeipm̃ ⁊ cõſeruare ſeipſuꝫ per nutritiõem. Sed nõ poterit generare ſeipſuꝫ: quia nulla oĩno res eſt que ſeipſaꝫ gignat: ſicut dr̃ ṗmo de trini. cap. ṗmo. Eſt ergo vna differẽtia iter generatiuã ⁊ nutritiuã ⁊ augmentatiuam: quia nutritiua ⁊ augmẽtatiua reſpiciũt illud in quo ſunt: q̃ potẽtia nutritiua ⁊ augmẽtatiua nutritur ⁊ auget̃: ſed generatiua ſemꝑ reſpicit aliḋ. generatiua enĩ nõ facit ad generatiõem huius in quo eſt. ſꝫ ad generatiõem alterius. ⁋ Secũda differẽtia eſt: q̃ generare nõ eſt niſi perfectoꝝ. Augmentatio aũt ⁊ nutritio pñt eſſe imperfectoꝝ. Aial autem dũ impfectũ eſt nutrit̃ ⁊ augmẽtat̃: ſed nõ poteſt ſibiipſi generare ſĩle: niſi cũ eſt pfectum. T.c.47.

Ad argumentũ aũt in ↄ̃riũ dicẽdum: ꝙ licꝫ eadẽ potentia nutritiua poſſit plus ⁊ minus cõuertere: nõ tamẽ eſt idem nutritiua: augmẽtatiua: vel generatiua: q̃ non ſufficit plus ⁊ plus cõuertere ad augmentatiuã: ſed opꝫ ꝙ per illud plus cõuerſum extẽdatur mẽbꝝ: qḋ nõ põt facere nutritiua. reſtaurare ergo depditũ ⁊ conuertere alimentũ in ſubſtãtiã aliti ptinet ad nutritiuã: ſꝫ extẽdere mẽbra ⁊ extẽdere oſſa ad augmentatiuã: ſic etiã nõ ſufficit quodcũq̃ ſuperfluũ alimẽti ad generatiuã: ſed opꝫ in illo ſuperfluo dare ṽtutem per quã poſſit fieri ꝓductio ſimilis in ſpecieꝫ: quã ṽtutẽ dare nõ ſpectat ad nutritiuã: nec ad augmẽtatiuã: ſed ad generatiuã. differunt ergo nutritiua ⁊ augmentatiua inter ſe: ⁊ differt generatiua ab vtraq̃.

Queſtio. XIII.

Secundo querebat̃ de aĩa ſenſitiua. Et erat queſtio ḋ ſenſu agẽte: ⁊ extẽdebat̃ hec queſtio ad appetitũ ipſiuꝫ. Querebat̃ enĩ de ſenſu: vtꝝ eſſet dare ſenſuꝫ agentẽ. ⁊ querebat̃ etiã de appetitu: vtrũ eſſet dare appetituꝫ agentẽ. Et arguebat̃ ꝙ ſic: q̃ ſm pħm in 3° de anima. in omni natura eſt dare aliqḋ qḋ eſt oĩa facere: ⁊ qḋ eſt oĩa fieri. ſi eſt g̃ hꝰ in omni nã. erit etiam in nã ſenſitiua. g̃ in ſenſitiua nõ ſolũ eſt dare ſenſum: q eſt oĩa fieri: q põt dici ſenſus poſſibilis: ſꝫ etiã eſt dare ſenſum qui eſt oĩa facere q põt dici ſenſus agens: ⁊ q̃ hoc ſcḋm pħm eſt in omni nã. Erũt hec etiaꝫ in appetitu. erit ergo dare nõ ſolũ appetitũ poſſibilẽ: ſed etiã agẽtẽ. T.c.17.

⁋ P̃. de ſenſu plane videt̃ dicere Cõmen. 2° de anima. Vult enĩ ꝙ ſenſibilia nõ ſufficiũt ad mouendũ ſenſum. g̃ ꝓpter ſenſitiuaꝫ opꝫ dare aliqḋ agens. hoc aũt erit ſenſus agẽs. Idẽ ẽt Cõmentator ibi vult ꝙ Ariſt. tacuit hoc in ſenſu: q̃ latentius apparet q̃ in Cõmẽto. 60.

Nõ dicit doctor eſt rectũ: ⁊ ſubtile valde: quã penetrat̃ ĩuẽio ei⁹ Iſtã. n. mẽbroꝝ extenſiõẽ facit augmentatiua: non nutritiua q̃ deſeruit ei. vnde ubi plus apponit de nutrimẽto. vbi ſuo mõ plus dilatãdũ ⁊ extẽdẽdum eſt: adde ꝙ aliqñ poſt augmẽtũ. ſ. poſſꝫ augere carneꝫ q̃ in fluxu ⁊ refluxu ↄſiſtit: ſꝫ nõ oſſa. Signuꝫ vo ꝙ a nutritiua vt nutritiua membra nõ creſcũt: ſꝫ ab alia ṽtute: q̃ merito attractionis ſoli⁹ membroꝝ a venis tñ mẽbra ꝑ ſe attraherẽt ſemꝑ qḋ ſibi ſufficeret: ⁊ nõ plꝰ: etiaꝫ ſi nutritiua ſemꝑ augeret̃. ⁊ hoc nõ eſt etiam ↄtemnẽdũ a medicis. adde iſtas ṽtutes nõ ſiĺ eſſe ⁊ nõ eſſe: qḋ tangit doctor. Addẽ ẽt ꝙ regrunt diuerſa temperamẽta: ſꝫ rõ ṗma eſt valde phica. de q̄ vide ẽt parte ṗma ſexti nã lib̄ Auicẽne.

itellectu.ergo ſi eſt dare ſenſum agentem: pari rõne erit dare ⁊ appetitum.

In ↄtrariuʒ eſt:quia ſi eſſet dare appetitū agentem:quia agens ſemꝑ eſſet ↄiunctū ſuo paſſiuo:ſemper appeteremus.

Reſpondeo dõm:ꝙ difficultatẽ in hac queſtiõe faciũt verba cõmenti in 2° de aĩa.⁊ v̾ba Augu.in 6° muſice. Cõmẽtator enim videt̃ velle ponere ſenſum agentẽ. Nã cã q̃re ponimus itellectū agẽteʒ eſt:q꜡ fantaſmata ſũt itelligibilia in potẽtia. Ideo nõ poſſunt mouere itellectū poſſibilẽ:niſi in v̾tute alicui⁹ agentis.iõ ponim⁹ itellectū agentẽ eẽ illud:in cuius v̾tute fantaſmata mouẽt itellectū poſſibilẽ. Sed ſicut fantaſmata ſunt itelligibilia in potẽtia:⁊ nõ in actu: ita ſenſibilia vt dicit Cõmentator ſunt itentiones in potẽtia:⁊ nõ in actu. ſi g̃ hoc qḋ eſt in potẽtia nõ mouet niſi in v̾tute alterius. ſenſitiua que ſunt itentiões in potẽtia: nõ facient in ſenſu itentiões in actu:niſi in v̾tute alicuius agẽtis.opʒ ergo dare ſenſum agentẽ.in cui⁹ v̾tute itentio in potẽtia facit itentionẽ in actu.ſic damus itellectū agentẽ:in cui⁹ v̾tute fantaſma qḋ eſt itelligibile in potẽtia itellectū poſſibileʒ reducit ad actū. Nec põt dici vt Cõmẽtator ait. Qꝛ h̄ fit rõne ſubiecti vel mãe. vt iõ in ſenſu recipiatur intẽtio in actu:q꜡ ſenſus eſt mã ſpũalis.iõ ſpũalr̃ recipit: vt qḋ.dicatur ꝙ iõ diuerſimode eſt forma ſenſibilis in obiecto ſenſibili ⁊ in ſenſu ꝓpter diuerſitatẽ materie: vt ꝙ dicat̃ ꝙ in obiecto ſenſibile hʒ eſſe mãliter.iõ forma ſenſibilis recipit mãliter.⁊ eſt ibi itentio in re ſenſibili intẽtio in potentia. In ſenſu v̾o q eſt mã ſpũalis.forma ſenſibilis recipit̃ ſpũalr̃:⁊ eſt ibi intẽtio in actu. Si g̊ h̄ reducam⁹ ad diuerſitatẽ mãe:tũc vt Cõmen.dicit.forma erit ꝓpter materiã: vt ideo iſta forma hʒ eẽ nobile:q꜡ eſt in mã nobili. Sʒ ecõtrario videt̃ eſſe dõm:ꝙ mã ſit ꝓpter formã:non ecõuerſo.⁊ iõ vt Cõmẽtator dicit.meli⁹ eſt hoc attribuere alicui agẽti:ꝙ ſenſibilia q̃ ſunt itentiões in potẽtia faciunt in ſenſu intẽtionẽ in actu: nõ rõne diuerſificatiõis mãe tñ:ſʒ rõne alicuius agẽtis:in cuius v̾tute agit. Et vt muniam⁹ dictū cõmenti.dicamus:ꝙ ſi ſufficeret diuerſitas mãe ad hoc ꝙ potẽtia tale faciat actu tale.nõ indigeremus ponere itellectū agentẽ. Diceremꝰ.n.ꝙ fantaſma eſt itelligibile in potentia.illud tñ qḋ cauſat̃ a fantaſmate in itellectu poſſibili eſt act⁹ itellectus.⁊ h̄ eſt ex diuerſitate mãe.nã q꜡ itellect⁹ poſſibilis eſt mã ſpũalis reſpcū fantaſie. iõ recipit ſpũaliori mõ:iõ lʒ fantaſma ſit in fantaſia itelligibile in potentia.ſiĩtudo tñ fantaſmatis recepta in itellectu poſſibili ꝓpter nobilitatẽ mãe recipiẽtis eſt actu in genere itelligibiliũ. Si g̃ diuerſitas mãe ſufficeret ad hoc ꝙ potẽtia tale cãret actu tale: nõ idigerem⁹ ponere itellectū agentẽ.⁊ q꜡ hoc eſt falſuʒ.iõ opʒ nos itellectū agenteʒ ponere.g̊ oportebit ponere ſenſum agentẽ. Intentio eni in potentia:cuiuſmodi eſt ſenſibile: nõ cauſabit itentiõem in actu:niſi in v̾tute ſenſus agentis: ſicut nec fantaſmata q̃ ſunt itelligibilia in potentia pñt actuare itellectū poſſibilẽ:niſi in virtute itellect⁹ agẽtis. ¶ 2ª difficultas circa hãc mãm vident̃ facere v̾ba Auguſtini in 6° muſice.q videt̃ ponere ſex genera ſonoꝝ. vnū gen⁹ in corporalib⁹.⁊ qnq꜡ genera in aĩa. nã ſi fiũt ſoni in materia extra.vtputa in corpore.⁊ illi ſoni ꝑcipiunt̃ a ſenſu: opʒ ꝙ ſiĩtudo illoꝝ ſonorũ ſit in ipſo ſenſu. Si ergo fiat melodia aliq̃ in corpore exteriori:cũ oĩs melodia ſit nũerus ſonorũ:q꜡ muſica eſt de numero applicato ad ſonũ: hꝫ melodia ſiue hꝫ nũerus ſonorũ nõ ꝑciperet̃ a ſenſu: niſi in ipſo ſenſu eẽt aliqs nũerus.g̃ ſi accipiamus numerum pro ꝓportiõe.ſemꝑ opʒ ꝙ ſit aliq̃ ꝓportio in ſenſu:ꝑ quã ꝑcipiat̃ ipm ſenſibile:⁊ q꜡ nõ ſolū ſit ſenſibile in ſenſu ꝑſente ſenſibili:ſʒ etiã recordamur abſentib⁹ ſenſibilibus ꝑter ꝓportioneʒ in ſenſu:opʒ dare ꝓportionẽ in memoria. Ulteri⁹ aũt:q꜡ delectamur per appetitū in talib⁹ opʒ hoc extendere ad ipm appetitū. adhuc aũt:q꜡ iudicamus de omnibus iſtis opʒ ad ipm iudiciũ hoc adaptare. adhuc etiã q꜡ anima non ſolum compatit̃ patiente corpore:ſʒ etiã mouet ipm corpus:opʒ ⁊ in hoc quendã numeꝝ ⁊ quandã ꝓportioneʒ eſſe mot⁹.g̃ aliqd põt cõpetere anime q̃druplr̃. Uel ex eo ꝙ ꝑ ſenſum aliqd patit̃ corp⁹. Ul̾ ex eo ꝙ recordatur ꝑ memoriã de paſſiõe facta in ſenſu. Uel ex eo ꝙ per appetitū letat̃:vel cõtriſtat̃ circa talia. Uel ex eo ꝙ iudicat de oĩb⁹ talibus:ſed q꜡ cõpetit anime aliqs mot⁹ nõ ſoluʒ ex paſſione facta in corpore: ſʒ q꜡ ipſa mouet corp⁹.in ipſo g̃ corpore exteriori ſunt nũeri corporales ⁊ ſonãtes:ita ꝙ vnuʒ gen⁹ numeroꝝ eſt in corpore. in aĩa v̾o ſunt qnq꜡ genera numeroꝝ.vʒ. occurſores: recordabiles:ſenſibiles:iudiciales:⁊ ꝓgreſſores.videt̃ aũt his oĩbus modis ſe mouere aĩa. Mouet eniʒ ſe ꝑ nũeros occurſores ꝓut ſit paſſio in corpore.i.in ſenſu: ⁊ ꝓut ſentit paſſiões in corpore factas.ipm.n.ſentire hꝫ paſſiones eſt q̃ſi quoddã ſe mouere. Mouet ſe ſcḋo ꝑ numeros recordabiles: ꝓut ꝑ memoriaʒ recordat̃ de talib⁹ paſſiõib⁹ ẽt abſentib⁹ paſſiõibus. Mouet ſe tertio ꝑ numeros ſenſibiles: ꝓut per appetitū letat̃:vel cõtriſtat̃.circa hꝫ paſſiones factas in ſenſu:vl̾ circa memoriã taliũ paſſionuʒ: vel circa aliq̃ alia cõtingẽtia erga ipſam. Mouet ſe q̃rto ꝑ numeros iudiciales iudicando de oĩb⁹ iſtis. Mouet ſe q̄nto ꝑ nũeros ꝓgreſſores nõ ſolū ſentiẽdo:vel memoriã habẽdo:vel ſe delectãdo:vel iudicãdo de paſſionibus factis in corpore vel in ſenſu:ſʒ ẽt mouet ſe agẽdo:⁊ mouendo corp⁹ qḋ ſit per nũeros ꝓgreſſores.ſi ergo ſic aĩa mouet ſe ad ea que fiũt in ſenſu. videt̃ ꝙ oporteat dare ſenſum agentẽ: vt ꝙ in aĩa ſit ſenſus agens ꝑ queʒ cõpetit ei ſic ſe mouere. ¶ Notatis difficultatib⁹ circa hanc mãm volum⁹ has difficultates ſoluere.hoc g̊ ordine ꝓcedem⁹. q꜡ ꝑmo declarabim⁹ quõ veritatẽ habeãt verba cõmẽti. Scḋo oſtẽdem⁹ ꝙ q̃ltrũcũq꜡ illa v̾ba vera ſint:nõ opʒ dare ſenſum agẽtẽ. Tertio oñdemus:ꝙ ad ſaluandū dictuʒ Auguſtini nõ oporteat ſenſum agẽtẽ ponere. ¶ Propter ꝑmū ſciẽdū ꝙ videt̃ oĩno ꝙ ſit neceſſariuʒ ponere aliqḋ agẽs:in cui⁹ virtute ſenſibilia que ſunt itentiões in potẽtia poſſint facere itentiõem in actu.dicem⁹ eni ꝙ vniuerſuʒ cõnexū eſt ita:ꝙ iſta ſenſibilia ⁊ corporalia aliqd participãt de ipſis ſpũalib⁹.⁊ in hoc cõnexionẽ hñt quãdam ad ipſa ſpũalia.nã ꝙ iſta ſenſibilia poſſint imutare ſenſuʒ vel mediũ ſpũalr̃ ſiue intẽtiõalr̃ in hoc aliqd participãt de ipſis ſpũalib⁹.diximꝰ eni ꝙ hoc eſt cõe omni ſenſui ꝙ ſit ſuſceptiu⁹ ſpecieꝝ ſine mã.ipſa g̃ itentio facta in ſenſu dr̃ eẽ ſpẽs ſine mã:nõ ꝙ nõ habeat aliqd de mãlitate:cuʒ habeat cõditiões mãe in ſe.⁊ ſit hic ⁊ nunc:ſʒ dr̃ eſſe ſpẽs ſine mã:q꜡ nõ hʒ tñ de mãlitate forme itentiõalis: ſicut realis:qḋ pʒ:q꜡ ibi nõ ↄtrariãtur adinuicẽ itentiones: ſicut reales forme.in eodẽ.n.pũcto mediꝗ põt eſſe itentio albi: ⁊ itentio nigri.intẽtio g̊ ſiue itentiõales forme aliqd participãt de materialitate ex eo ꝙ ſunt hic ⁊ nũc:q̃q̃ ↄtrarietate careant. Dicem⁹ ergo ꝙ forma ſenſibilis duplr̃ ſe multiplicat.mãliter ⁊ imaterialr̃.materialiter qdeʒ ꝓut agit in cõtrariũ:imaterialr̃ qdem ꝓut agit in ſenſuʒ. Sʒ ipſum agere materialr̃ ⁊ corporalr̃: ⁊ ipſum alterare materiã nõ competit iſtis ſenſibilibus niſi in virtute ſupioris agentis:vt in virtute ſupcceleſtis corporis. qḋ eſt primum alterans nõ alteratū. ſi ergo calidū qḋ eſt calidum in actu non poteſt calefacere: niſi in virtute ſuperioris agentis:vt in virtute celi:cum ipſum calidum non ſit intentio in actu: ſed in potentia. multo magis non poterit

Vide per totũ fere illũ ſextũ libꝝ.

facere intētionē in actu:niſi in virtute alicuius ſupioris
agentis.calidū ḡ duplr īmutat.realr ⁊ itentionalr:vl ma
terialr ⁊ īmāliter:⁊ vt mutat realr vel māliter eſt tale in
actu:vt īmutat itentiōalr vel īmāliter eſt tale in potētia.
Sꝫ vt eſt actu nō agit niſi in virtute ſuperioris agentis:
multo magis vt eſt in potentia nō agit niſi in v̄tute ſupe-
rioris agētis.ideo forte dixit Cōmentator ꝙ iſta ſenſibi-
lia agunt corporalr ⁊ ſpūalr.corporalr gdē vt īducāt for
mā realē ⁊ habentē ꝯtrariū.ſpūalr v̄o vt īducāt formam
intētionalē quodā mō ꝯtrarietate carentē.iō ſicut duplr
agit:ſic duplr reducemus eā in agēs ſuperius. Dicet for-
te ergo Cōmen.ꝙ agunt corporalr in virtute corporis:⁊
agūt ſpūalr in v̄tute ſpūs.per motū enī celi non ſolū deri
uat̄ ⁊ ꝑuenit īfluentia celi vſqꝫ huc:ſꝫ ēt per hꝰ motuꝫ ꝑ-
uenit vſqꝫ ad hec ſenſibilia v̄tus motoris eius: ita ꝙ iſta
ſenſibilia aliqd participāt in v̄tute celi qđ eſt:corpꝰ:⁊ ali-
qd in v̄tute motoris eiꝰ qđ eſt aīa ipſius:⁊ qđ eſt ſpūs. ꝓ-
pter qđ diceret Cōmen.ꝙ hec ſenſibilia īmutāt corpora-
liter in v̄tute corporis:vt in v̄tute celi. īmutāt aūt ſpūali-
ter in v̄tute ſpūs:ſiue in v̄tute aīe celi:vel in virtute mo
toris eius.nō eſt ḡ ſolū rōne materie:ꝙ itentio in potētia
in re ſenſibili faciat itentioneꝫ in actu in ſenſu:ſꝫ h̄ eſt ēt
rōne agētis:qꝛ hoc fit in v̄tute alicuiꝰ ſuperioris agentis.
ſic ḡ verificātur v̄ba cōmenti. ¶ Sed ꝓpter hoc nō opꝫ
ponere ſenſuꝫ agentē:qđ duplici via declarare poſſumus
Prima via ſumit̄ ex differētia ſenſus ad itellectū.Scđa
ſumit̄ ex differētia actionis ſenſibilis in ſenſu:⁊ fantaſ-
matis in itellectu. ¶ Prima via ſic pꝫ. verū eſt enim ꝙ
in omni nā qn̄ damus aliqd qđ eſt oīa fieri: opꝫ dare ali-
qd qđ eſt oīa facere:vt ſi damꝰ aliqd motū: opꝫ ꝙ demus
aliqd mouēs.⁊ ſi damus aliqđ paſſum:opꝫ ꝙ demus ali-
qđ agēs.tn̄ hec duo:quoꝝ vnū ſe hꝫ vt actus:aliud vt po-
tentia.quoꝝ vnū eſt agēs:⁊ aliud patiēs.vnū mouēs:ali-
ud motū.vnū quo eſt oīa facere:aliud quo ē oīa fieri: ali-
qn̄ cōgregantur in vno:⁊ ſunt partes vel virtutes vnius:
aliqn̄ nō cōgregātur in vno.qđ v̄ba ph̄i ſatis ſonāt. nam
cuꝫ dicit ꝙ in omni nā opꝫ dare aliqd qđ eſt oīa facere: ⁊
aliqd qđ eſt oīa fieri.poſtea ſubdit ꝙ hec ars ad materiā
ſubſtinuit:⁊ addidit ꝙ opꝫ hec in aīa eſſe. Ars ḡ eſt illud
qđ eſt oīa artificialia facere.mā v̄o qđ eſt oīa artificialia
fieri:ſed ars ⁊ mā nō cōgregantur in vno: imo ars hꝫ eſſe
valde ſeparatum a mā.ſed lꝫ ars ⁊ mā nō cōgregētur in
vno:itellectus tamē agēs ⁊ poſſibilis ſimul ſunt in vno.
Iō ſignāter dicit ph̄s:ꝙ opꝫ has dr̄ias eē in aīa. Conſtat
aūt ꝙ aīa eſt vnū aliqd.in vna ḡ re ſunt he due dr̄ie:intel
lectus agēs ⁊ poſſibilis.nō enī diſtinguimus mām que ē
oīa facere:⁊ mām q̄ eſt oīa fieri:nec damꝰ mām agentē:ſꝫ
damꝰ aliqd ſeparatū a mā:vt artē q̄ eſt oīa facere.Et ſi q̄-
ratur cā:dicemꝰ ꝙ hoc eſt ex nobilitate aīe: ⁊ ignobilita-
te māe.ex nobilitate enī aīe eſt:ꝙ ſi hꝫ ſuū fieri: ꝙ habe-
at ſuū facere.⁊ ſi hꝫ in ſe itellectū poſſibileꝫ: ꝙ habeat in
ſe itellectū agentē.ſicut enī videmus in motu corporali:
ꝙ cū aīal mouet̄ ex ſe:ipſi corpori qđ eſt motū ꝯiūgit̄ aīa
qđ eſt mouēs:ita ꝙ ex aīa q̄ eſt mouēs:⁊ corpore qđ ē mo
tū fit aliqd vnū.In motu aūt grauiū ⁊ leuiū ex motore ⁊
moto nō fit aliqd vnū:nec mouētur grauia ex ſe:ſꝫ a gra-
uāte.Intellectus aūt agēs ⁊ poſſibilis ſunt aliqd in vno:
⁊ ſunt in eodē ſubo:vt in eēntia aīe. Ars aūt ⁊ mā non ſic
ſe habēt:ſed ſi aſſignaremus motorē materie ipꝫ organū
artis:vt diceremꝰ lignū moueri a ferra vel ſecuri: qꝛ orga
num artis nō eſt mouēs niſi in potētia: opꝫ dare aliquod
agēs:in cuiꝰ v̄tute organuꝫ moueat. Sigꝫ ḡ ſic argueret.
organū nō pōt mouere mām ſm̄ ſe.ḡ opꝫ dare aliquā vir
tutē actiuā in mā:in cuius v̄tute organuꝫ moueat: plana
eſſet ſolutio.Diceremus gdē.in mā non eſt potentia acti
ua:nec eſt dare mām agentē:ſed ē dare aliqđ agēs ſepara
tuꝫ:vt ꝑute artē.in cuius virtute organū artis mouet ma
teriā artificialiū ad formā artis.Sic ⁊ in ꝓpoſito in ſen-
ſu nō eſt v̄tus actiua:in cuiꝰ v̄tute moueat̄ ſenſus ſi ſenſus
mouet̄ ab ipſo ſenſibili. Ipꝫ tn̄ ſenſibile eſt itentio in po-
tentia.Et in hoc ſenſibile nō cōparat̄ ad ſenſum:ſicut ars
ad mām:ſꝫ magis ſicut organū artis ad mām.opꝫ ḡ dare
aliqđ ſupius agens:in cuiꝰ v̄tute ſenſibile moueat ſenſuꝫ.
iſtud aūt agēs nō dabimꝰ in ipſo ſenſibili: ſicut nec agēs:
in cuiꝰ v̄tute organū agit:mām damꝰ in ipſa mā. damꝰ.n.
aliqđ agēs in ſenſu:⁊ damus duplex agēs.vnuꝫ q̄ſi orga-
num:qꝛ nō ſufficit ad mouēdū vt iſta ſenſibilia: q̄ ſunt i-
tentiōes in potētia.aliud q̄ſi ꝑncipale.in cuius v̄tute hec
ſenſibilia mouēt itentionalr.nō tn̄ damus ſenſum agētē:
qꝛ illud agens ꝑncipale gcqd ſit illud:ſiue ſit motor celi:
ſiue aliqd aliud nō debꝫ dici ſenſus agēs: qꝛ nec ē ſenſus
nec in ſenſu:nec in eodē ſubiecto cū ſenſu: ſꝫ eſt v̄tus aliq̄
ſeparata.nō eſt ḡ ſile de intellectu ⁊ de ſenſu. Nā dato ꝙ
itellectꝰ agēs nō eſſet dr̄ia aīe:nec potētia aīe: ſꝫ aliqd ali-
ud ſeparatū:ſicut multi poſuerūt itelligentiā aliquā: vel
deū ipm̄ eē hꝰ agens.Dato aūt ꝙ ſic eēt illud ſeparatū: ⁊
eſſet agēs:⁊ eſſet itellectꝰ.ipſe enī v̄tutes ſeparate itellus
dici pn̄t:hoc mō poſito nihilominus eēt dare itellectum
agentē:ſꝫ nō eſt ſic ex parte ſenſus.ponimꝰ enī aliqđ agēs
in cuius v̄tute hec ſenſibilia mouēt ſenſuꝫ: ſꝫ illud agens
eſt ſeparatū:⁊ qꝛ eſt ſeparatū nō meret̄ dici ſenſus. qꝛ ſen
ſus nō dicit v̄tutē ſeparatā:ſꝫ v̄tutē in mā. ergo eſt dr̄ia i-
tellectꝰ ad ſenſum:qꝛ itellectꝰ hꝫ motorē ſibi cōiunctum.
ſenſus aūt nō.nihil eſt eniꝫ in ſenſu:vel in aīa ſenſitiua:in
cuiꝰ v̄tute ſenſibilia agāt in ſenſum:ſicut eſt aliqd in aīa
itellectiua:in cuius virtute fantaſma agit in itellectum.
¶ Rurſus.ſi v̄tus illa:in cuiꝰ v̄tute fantaſma agit in itel
lectu nō eſſet in ipſa aīa:ſꝫ eēt ſeparata.adhuc poſſemꝰ ali
quo mō ſaluare:ꝙ eēt dare itellectū agentē:qꝛ illa virtus
ſeparata ⁊ eēt agens:⁊ eēt itellectus: ſꝫ nō eſt ſic ex parte
ſenſus:qꝛ illđ ſeparatū in cuiꝰ v̄tute ſenſibilia mouet ſen-
ſum:lꝫ poſſit dici agēs nō pōt dici ſenſus:qꝛ nō eſt vꝰ ma-
terialis ⁊ organica:cuiuſmodi eſt ſenſus. ¶ Scđa via ad
hoc idē ꝙ ſit dare itellectū agētē ⁊ nō ſenſuꝫ: ſumitur ex
dr̄ia actiōis ſenſibiliū in ſenſum:⁊ fantaſmatis in intelle
ctū. Nā fantaſma imediate agit in intellectu. Ita ꝙ ime-
diate in itellectu ab itelligibili in potētia efficit̄ ſpēs itel
ligibilis que pōt dici itellectꝰ in actu:ſꝫ imediate a ſenſi-
bili nō efficit̄ ſpēs in ſenſu:ſed in medio. illud ḡ qđ fit in
ſenſu:nūqꝫ fit ab itentiōe in potētia:ſꝫ ab itentōe in actu.
magis ḡ idigemꝰ agēte ꝓpter ipm̄ itellectū:qꝫ ꝓpter ipꝫ
ſenſuꝫ:qꝛ hꝰ ſpēs itelligibilis in itellectu fit imediate ab
itelligibili in potētia:ſꝫ itentio que fit in ſenſu:nūqꝫ fit i-
mediate ab itentione in potētia:vt a forma ſenſibili: ſed
ab itentiōe in actu:vt ab itētione que eſt in medio. Pria
tn̄ via melior eſt.dicemꝰ.n.ꝙ cū ſenſibilia ſint itentiōes
in potētia:opꝫ dare aliqđ agēs:in cuiꝰ v̄tute ab itentiōe il
la in potētia:vt a re ſenſibili fiat itentio in actu: ſed illud
agēs eſt aliqd ſeparatū:ita ꝙ nec eſt ſenſus: nec in ſenſu:
ꝓpter qđ nō eſt dare ſenſuꝫ agētē.Et hāc itentionē ſatis
videntur innuere v̄ba Cōmen. in ꝓaſſignato loco.vbi ait.
ꝙ diuerſitas forme nō eſt ex diuerſitate māe: ⁊ ꝙ cū ita
ſit:dicit ipſe neceſſe eſt ponere motoreꝫ extriſecū. ſile eſt
ḡ de ſenſibilibꝰ reſpectu ſenſus.⁊ de fantaſmatibꝰ reſpcū
itellcūs.⁊ eſt etiā diſſimile.Sile gdē qꝛ ſicut nō ſufficiūt
fantaſmata ad mouēdū itellectū poſſibilem: ſꝫ opꝫ dare
agēs aliud ab vtriſqꝫ. Ita nō ſufficiunt ſenſibilia ad mo-
uēdū ſenſuꝫ:ſꝫ opꝫ dare agēs extrinſecū aliud a ſenſibili-
bus.⁊ a ſenſu:ſꝫ cū hoc qđ eſt ſile:eſt etiā diſſile: qꝛ illud
agēs qđ damꝰ ex parte itellcs eſt in eodē ſubo cū itellectu

⁊ vocatur itellectus.ideo dictus eſt itellectus agēs.Sed
illud qđ damus inſenſibilibus ex parte ſenſibilium eſt
extrinſecū:nec eſt in ſenſu:nec eſt ſenſus.ideo non eſt vo/
catus ſenſus agens. ¶ Poſtq̄ʒ patefecimus verba com/
menti volumus aliqua dicere ad difficultatē Auguſtini:
nō ꝙ hic itēdamus textū muſice ſubtilr̄ exponere: ſʒ ſuf/
ficit ꝓut ad q̄ōnē ſpectat difficultatē effugere. Dicemus
ergo ꝙ agēs ſenſus pōt dici aliqđ tripl̄r:vel qꝛ aliquid fa
cit ad actionē:vl̄ qꝛ ad eū ſequat̄ aliq̄ actio: vel quia dat
ſenſibilibus ꝙ agāt.Cū ergo q̄ritur vtrū ſit dare ſenſuʒ
agentē:ſi vis appellare ſenſum agentē hic: ꝙ aliquo mō
ſit rō actionis.vñ ſi hoc mō ꝓcedit qđ tua. vtrum ſenſus
ſit aliquo mō rō formalis ſue actionis ſenſibilis.et vtruʒ
v̄tus viſiua ſit aliquo mō rō viſionis: quā cauſat viſibile
in viſum.plana eſt ſolō ꝙ hoc mō eſt dare ſenſum agētē.
ſʒ ſic nō loqˀmur de ſenſu agēte. Ipſa.n.viſio vt dicit Au/
guſtinꝰ de trini.ca.p̄mo.gignit̄ ex viſibili ⁊ vidēte. Nam
vt dr̄ in 2ᵒ de aia.ſanamur non ſolū ſanitate:ſʒ etiā corpo/
T.c.24. re.eo enī ipſo ꝙ ſanitas non facit actū ſanationis niſi in
corpore.ipm corpꝰ eſt aliquo mō rō ſanitatis:ita illud qđ
cauſat viſibile nō eſt viſio:niſi vt recipit̄ in viſu: ſiue in
v̄tute viſiua:actio enī viſibilis in medio vel in aere non
dr̄ viſio:ſʒ actio viſibilis in viſu. viſio g̊ gignit̄ nō ſolum
ex viſibili:ſʒ etiā ex vidēte. ipſe.n.ſenſus vidēs ē aliquo
mō ratio viſiōis.Scđo mō pōt dici ſenſus agēs: nō ſoluʒ
qꝛ eſt rō actiōis ſenſibilis:ſʒ ēt quia ex rōne rei ſenſibilis
ipſe ſortitur aliquā actionē.⁊ hoc mō eſt dare ſenſuʒ agē/
tem:qꝛ ex actiōe quā hʒ ſenſibile in ſenſu:ipſe ſenſus ſor/
titur aliquā actionem:qꝛ iudicat de re ſenſibili.iudicare
aūt ad actionē ꝑtinet:vt dicit Cōmen.in.2.de aia: ſʒ non
ꝯmē.60. ſic loqˀmur de ſenſu agēte.Tertio modo pōt ſumi ſenſus
agēs:ex eo ꝙ dat aliquā virtutē ipſis ſenſibilibꝰ vt agāt:
⁊ ſic loqˀmur de ſenſu agēte:⁊ ſic negamꝰ ſenſum agētem:
nullus eſt.n.ſenſus:nec eſt aliq̄ potētia aie:in cuiꝰ virtute
ſenſibilia mouēt ſenſum:ſicut eſt aliq̄s itellectꝰ: ⁊ aliqua
potētia anime:in cuius virtute fantaſmata mouēt itelle/
ctum poſſibilē.Eſt enī aliqđ agēs: vtputa motor celi: vel
aliud aliqđ agēs: in cuius v̄tute forme ſenſibiles imutāt
ſpūalr̄:ſiue itentionalr̄:illud tamē agēs nō eſt in ſenſu tā/
q̄ʒ aliqđ dependens a ſenſu:nec eſt ſenſus nec aliq̄ poten
tia aie.aīa g̊ mouet ſe vt ſentiat per numeros occurſores.
mouet ſe vt recordet̄ ꝑ numeros recordabiles. mouet ſe
vt iudicet ꝑ numeros iudicabiles. mouet ſe vt delectet̄
ꝑ numeros ſenſibiles:mouet ſe vt faciat gradi corpꝰ per
nūeros ꝓgreſſores.Oēs iſti motꝰ poſſunt dici nūeri:⁊ fie
ri ꝑ numeros:qꝛ oēs fiūt per quaſdā ꝓportiōes.Propor/
tio aūt ad numerū ꝑtinet:nā vt dr̄ in.io.geometrie.nulla
q̄ntitas eſt ꝓportiōabilis alteri que nō ſe habeat ad eaʒ:
ſicut nūerus ad numerū.de numeris g̊ recordabilibꝰ per
quos aia mouet ſe memorādo:vel de nūeris ſenſibilibus
ſm̄ ꝙ mouet ſe triſtādo:vel delectādo:vel de nūeris pro/
greſſiuis: ꝓut mouet ſe faciēdo gradationē: nihil ad pre/
ſentē q̄ōnē:ſʒ de numeris occurſoribus ⁊ iudicialibus:qꝛ
ſm̄ illos videt̄ poni ſenſus agēs:tractādū eſt. Dicemꝰ er/
go ꝙ aia mouet ſe ꝑ numeros occurſores ꝓut ſentit paſ/
ſiones in ſenſu factas. Paſſio.n.facta in ſenſu: vtputa vi/
ſio nō ſolū eſt a viſibili:vt dcm̄ eſt:ſʒ ēt a vidēte:ita ꝙ aia
aliquo mō eſt rō ipſiꝰ viſionis.⁊ ſi ita eſt aia hʒ in ſe aliqđ
vnde ſit talis rō vel ꝓportio.illā aūt rōnē vel ꝓportionē
poſſumꝰ vocare quēdā numerū. poſſumꝰ etiā vocare ipſʒ
numerū occurſorē.occurrit enī aīe per hꝫ numeꝝ: ⁊ ꝑ hꝫ
ꝓportioneʒ:vt ſentiat ipm ſenſibile.agit.n.viſibile in ae
rē:⁊ agit in oculū:ſʒ actio quā facit in aerē nō dr̄ viſio: qꝛ
nō hʒ aer in ſe v̄tuteʒ vñ occurrat ipſi viſibile.⁊ vñ poſſit
ſentire ipm.aia aūt hoc hñs dr̄ ſe mouere ꝑ nūeros occur
ſores.Aia eniʒ hoc hñs dr̄ ſe mouere:qꝛ eſt aliquo mō rō
hꝫ motiōis:cū illa motio facta in ea nō ſolū ſit a ſenſibi/
li:ſʒ ēt ſit ab ipſa.dr̄ aūt hꝫ motio fieri per nūeruʒ: qꝛ ipſe
ſenſus per quē fit ē q̄dā ſimphonia: vt inuit ph̄s in 2ᵒ. de
aia.Simphonia aūt ⁊ melodia in q̄dā nūeroſa ꝓportiōe T.c.143.
cōſiſtit.dr̄ aūt iſte nūerus eſſe occurſor: qꝛ ꝑ hoc occurrit
aia:vt ſentiat paſſionē factā in ſenſu:quā non ſentit aer ꝑ
paſſionē factā in ſe:qꝛ caret tali virtute: ⁊ tali harmonia.
per hꝫ ergo nūeros occurſores dicemꝰ ꝙ ſenſus eſt agēs:
qꝛ eſt aliquo mō ratio actionis:ſʒ nō dicemꝰ ꝙ ſenſus ſit
agēs:ꝙ det v̄tutē ſenſibilibꝰ:ꝙ agāt ſm̄ ꝙ hic loquimur
de ſenſu agēte mouet ſe etiā aīa ꝑ nūeros iudiciales: qꝛ
eſt in ea v̄tus aliq̄ ꝑ quā iudicat de imutatiōibꝰ factis cir
ca ipſaʒ.⁊ ꝑ hoc eſt in aia ſenſus agens:qꝛ eſt in ea aliqua
actio ſequēs imutationē ſenſibilē. nā ipʒ iudiciū eſt q̄dā
actio aie ſequēs imutationē factā circa ipſaʒ: ſʒ vt patuit
nos nō loqˀmur hoc mō de ſenſu agēte: ꝓut eſt rō actiōis
ſenſibilis:vel ꝓut eſt rō ſequēs imutationē ſenſibilē: ſed
loqˀmur de ſenſu agēte.ꝓut eſt aliq̄ dr̄ia aie dās virtuteʒ
ipſis ſenſibilibꝰ:vt agāt in ſenſum:ſm̄ quē moduʒ vt pa/
tuit nō eſt ponere ſenſum agentē.

Ad argumentū aūt in ꝯ̃riū dōm. Nā cū dr̄:ꝙ
in oī nā ⁊c̄.dici dʒ ꝙ in oī nā Quid ſen tiam⁹ ꝺ to ta.q. iſtas habes in fine.
eſt dare illas dr̄ias:ꝙ ſi eſt ibi dare aliqđ qđ eſt oīa fieri:
eſt ibi dare aliqđ qđ eſt oīa facere:ſʒ illud qđ eſt oīa face/
re nō ſemꝑ ſortit̄ idē nomē cū eo qđ eſt oīa fieri:vt ſi mā
paſſibilis eſt in artificialibꝰ oīa fieri. nō dicemus ꝙ mā
agēs ſit oīa facere:ſʒ dicemꝰ ꝙ eſt dare aliqđ agens: vt ar
tē q̄ eſt oīa facere:ſicut ſi ſenſus paſſibilis a ſenſibili ē oīa
fieri nō opʒ ꝙ ſit dare ſenſuʒ q̄ ſit oīa facere: ſed eſt dare
aliqđ agens:vtputa motorē celi:vel aliqđ aliud agēs: in
cuiꝰ v̄tute hec ſenſibilia mouēt ſenſum. ¶ Qđ aūt adde/
bat̄ de Cōmentatore ſolutū eſt ꝑ iā dicta. ¶ Qđ v̊o q̄re/
bat̄ de appetitu:vtꝝ eſſet dare appetitū agētē: dʒ dici ꝙ
bonū app̄hēſuʒ eſt motiuū volūtatis.ſi aūt nō neceſſitat
ipſaʒ:hoc eſt.qꝛ volūtas reſpectu aliq̄ꝝ volubilium pōt
determinare ſeipſaʒ.nō oʒ g̊ dare aliquē aliū appetitum
agētē:qꝛ ſic app̄hēſuʒ bonū mouet volūtatē q̄ ſe aliq̄ mō
determiare pōt:ꝑꝑ qđ poſſumꝰ ſaluare oēs volūtates mo
tas:abſq̄ʒ eo ꝙ ponamus aliū appetitū agentē.

Poſtea q̄rebat̄ de aia itellectiua ſpāliter.
⁊ q̄rebat̄ de ea q̄ntū ad ſuas poten
tias.potētie aūt eiꝰ ſunt itellectꝰ: ⁊ voluntas.
Circa has duas potētias q̄rebant̄ plures q̄ō/
nes.q̄rebat̄ ſpecialr̄ de itellectu q̄ntū ad ſpēm
itelligibilē. Circa h̄ q̄rebat̄ dupl̄r. pᵒ ꝑ ꝯparationeʒ ad
oīa obiecta:vtꝝ itellcūs itelligēdo aliqđ idigeat ſpē itel/
ligibili. 2ᵒ q̄rebat̄ de ſpē itelligibili ꝑ ꝯparatiōeʒ ad ſup
poſitū.vʒ.ad deū:vtꝝ itellectus videns deū ꝑ eſſentiam
videat ipm ꝑ ſpēm. Queſtio. XIIII.

Ad primum ſic ꝓcedit̄. Videt̄ ꝙ i/
tellectus nō idigeat ſpē
itelligibili ad itelligenduʒ qđcūq̄ʒ obiectum.
Nā iter ꝑcutiēs ⁊ ꝑcuſſuʒ:iter agens ⁊ patiēs
nō eſt aliqđ mediū.ex q̊ ergo fantaſma agit in
itellectū imediate cābit in eo itellectionem. nō g̊ agit in
ipm itellectū ꝑ aliquā ſpēʒ mediā. ¶ Preterea.ſi regre/
ret̄ ibi ſpēs media:vel regreret̄ ibi tāq̄ʒ ſilitudo: vl̄ tāq̄ʒ
diſpō:vel tāq̄ʒ obiectū:tāq̄ʒ ſilitudo non: qꝛ ſi dicat̄ ꝙ co
gnitio ſit ꝑ aſſimilatiōeʒ.⁊ iō regritur ibi ſpecies vt aſſi/
milet nos obiecto.oportebit g̊ nos hꝫ aſſilatiōeʒ ꝑ itelle
ctū cognoſcere.ꝑus ergo cognoſceremꝰ ipſaʒ ſpecieʒ:q̄ cāt
hꝫ aſſilatiōeʒ q̄ʒ ipm obiectū:qđ eſt falſuʒ.nec pōt dici ꝙ
regrat̄ ibi ſpēs tāq̄ʒ diſpō:qꝛ ipſe itellꝰ poſſis ꝺ ſe ē oīa fie
ri.nō idiget g̊ alia diſpōne. Nec dici pōt ꝙ regrat̄ ibi ſpēs

tanꝗ̃ obiectum:q2 tunc eſſet ſcientia de ſpeciebus. nullo ergo modo idigemus ſpecie itelligibili.

In ꝯtrariū eſt:q2 aliqd cognoſcimus in habitu:⁊ nõ in actu:qḋ nõ põt fieri niſi per ſpecies itelligibiles.cū enim ſpēm itelligibilem habem⁹ circa nos:⁊ nõ ꝯſideramus ſm eã.ſumus itelligibiles in habitu.ſi ergo eſt dare ꝙ aliquando itelligamus in habitu eſt dare ſpēm itelligibilem.

Reſpondeo dõm ꝙ q̃tū ad p̃ſens ſpectat eadēꝫ neceſſitas eſt quare ſenſibile appoſitū ſupra ſenſum nõ facit ſenſum.⁊ q̃re viſibile nõ põt imediate cauſare ipſam viſionē in viſu:ſꝫ cãt ꝑus ſpēm in medio:⁊ mediãte hꝰ ſpē cauſat viſionē in viſu:⁊ q̃re fantaſma nõ põt imediate cauſare intellectionē in itellectu; ſed ꝑus cauſat ibi ſpēm itelligibilē.⁊ mediante hꝰ ſpecie cauſat itelligere:ſiue actū itelligendi. Dicemus enim ꝙ ſenſibilia ſunt itentiones in potẽtia:in ſenſu aũt eſt intentio in actu.⁊ eſt intẽtio valde ſub eẽ ſpūali ⁊ mãli.Q2 aũt ab intẽtione in potẽtia imediate cauſetur itentio in tanta actualitate:in quãta eſt in ſenſu nõ eſt poſſibile: ſꝫ pri⁹ cauſatur intẽtio in medio.⁊ poſtea a ſpecie in medio cauſatur ſpẽs in viſu:que ſm Augu.eſt ipſa viſio in medio. g̊. habꝫ eẽ ſpẽs magis ſpūalr̃ q̃ꝫ in re ſenſibili. ⁊ in ſenſu habet eẽ magis ſpūaliter q̃ꝫ in medio.a ſenſibili ergo qḋ eſt intẽtio in potẽtia cauſat ſpẽs in medio que eſt intẽtio in actu:ſed hꝰ intẽtio in actu modicuꝫ habꝫ de actualitate. Ab hꝰ ergo intentione in actu exiſtente in medio cauſat intẽtio in ſenſu que plus habꝫ de actualitate: ab intẽtiõe ergo in potẽtia non põt fieri ſpẽs in tanta actualitate que ſit viſio:ſꝫ ꝑus fit ſpẽs in medio:ita ⁊ in ꝓpoſito a fantaſmate qḋ ē qd itelligibile in potẽtia nõ põt imediate cauſari ipſa itellectio ſiue ipſe actus itelligẽdi qui multū habet de actualitate:ſꝫ cauſatur primo ſpẽs intelligibilis.⁊ mediãte ſpē intelligibili cauſatur intellectio:vel act⁹ itelligẽdi. Non eſt enim ꝓceſſus de impfecto ad perfectum: niſi per mediū:⁊ maxime ſi perfectū ⁊ imperfectum ſunt valde talia.a valde enim impfecto ad valde perfectū nõ eſt ꝓceſſus ſine medio modo pfecto. Fantaſma enim q̃tum ad itelligibilitatē nimis eſt impfectum: quia nõ eſt itelligibile niſi in potẽtia tm̃;ipſa aũt intellectio ſiue act⁹ intelligẽdi multum habꝫ de huiuſmodi actualitate.ſpẽs aũt habꝫ ſe medio modo:quia nõ dicit tantã actualitatē quantã dicit ipſa itellectio:nec dicit tantã potentialitatē in genere intelligibiliū:ſicut dicit ipm̃ fantaſma. ab hoc ergo extremo qḋ eſt ſolū potẽtia itelligibile ad hoc aliud extremū vt ad itellectū per quē ſumus itelligentes actu: nõ eſt trãſitus niſi per mediū:vt p ſpēm intelligibilē per quã ſine intellectione ſumus intelligẽtes in habitu. ſpẽs enim niſi ſit cõiuncta intellectui:ſiue actu intelligẽdi nõ facit nos intelligere niſi in habitu: vt accipiam⁹ itelligere habitu large:put dicit quendã actū remiſſum.

Ad argumenta aũt in contrariuꝫ dõm: nam cum dicitur ꝙ inter pcutiēs ⁊ pcuſſum.⁊ inter agēs ⁊ patiens nõ eſt mediū: dici debꝫ ꝙ agens opꝫ ꝙ agat aliqd ⁊ in aliqd imediate:tamē mediante illo quo agit imediate põt cauſare aliquid mediate:vt ſi calidū calefacit.⁊ ſic calefaciendo deſiccat. itelligemus ꝙ deſiccatio ſit a tali calefaciente mediante calefactione:ſm hoc eniꝫ calefaciens in hoc calefactibili imediate comparabitur ad ipſaꝫ calefactioneꝫ: ⁊ mediante calefactione comparabit̃ deſiccationi. Sic ⁊ in ꝓpoſito fantaſma aliqd operatur in ipſo intellectu poſſibili:q2 cauſat in eo ſpeciem itelligibilem.⁊ mediante huiuſmodi ſpecie cauſat intellectū.agens g̊ ſemꝑ aliqd opatur in paſſo:ſed nõ omnia opatur imediate:imo põt facere vnū effectū mediante alio effectu. ¶ Qḋ vo arguebatur vlterius ad qd reqritur ibi ſpecies:dici debꝫ ꝙ reqritur propter fantaſma agens qḋ eſt itelligibile in potentia iō nõ põt imediate cauſare ipſam itellectionem. Forma tñ arguendi nõ valebat:ꝙ ſi ſpecies illa aſſimilat:⁊ ſm eã aſſimilatio fit habꝫ hoc fieri tanꝗ̃ per id qḋ eſt rõ aſſimilationis:non tãꝗ̃ p id cui aſſimilatur.ideo hꝰ ſpecies p ſe ⁊ directe nõ eſt obiectū intelligibile:ſed eſt aliquo mõ ratio itelligendi.⁊ iõ non oꝫ ꝙ itellectus ꝑus feratur in huiuſmodi ſpeciem q̃ꝫ in obiectū:q2 id in qḋ fertur itellect⁹ eſt eius obiectū.⁊ eſt illud cui aſſimilat̃ itellcũs. ſpecies aũt nõ eſt directe obiectū intellcũs:nec eſt id cui intellectus ꝑncipalr̃ aſſimilat̃:ſꝫ eſt rõ aſſimilatiõis. ¶ Qḋ vo addebat̃ ꝙ nõ reqrebat̃ ibi ſpẽs tanꝗ̃ diſpoſitio; dici dꝫ ꝙ imo tãꝗ̃ diſpõ:q2 ⁊ ſi intellcũs eſt in potentia ad oĩa: eſt tñ ſm quendã ordinem:ita ꝙ mediãte ſpecie itelligibile eſt in potentia:⁊ itellectiõe. ¶ Illud aũt de obiecto concedimus. Laurentius.

Species iſtas euitare multi nouitiorum conantur: ſed conſideramus duas ratiões Doctoris mõ ꝯtra eos. Si nõ fierent de nouo ſpẽs in intellectu (inqt Doctor) nūꝗ̃ intellect⁹ poſſet habitualiter cognoſcere. Scḋa ratio:imo nūꝗ̃ intellectus poſſet cognoſcere. ꝓbatur:q2 materiale phantaſma nūꝗ̃ imediate aget in immaterialē penitus intellectū: nec erit gradatio debita in entib⁹ reqſita:q2 a nõ ad pfectū nõ fit trãſitus ab impfecto ſine medio:qḋ nõ accidit ſi ponãtur ſpẽs. Sed dicũt iſti talia nõ cogere. primum nõ:q2 ſatis itellectus in habitu cognoſcit quãdo virtutes interiores nõ ſunt ſine phantaſmatibus. ⁊ intellectum nõ conuertit ad ea cū lumine ſuo.⁊ rõ huius forte (lꝫ non ponant hoc ipſi) põt eſſe volũtas nõ dirigens intellectū ad illud: aut vnio maxima potẽtiarū ſenſitiuarum interioꝝ. Et eſt ſermo Auic. 6. naturalium: aut poſtremo quãdo ſopita fuerint plurima organa ſentiẽdi: vt accidit in ſomno ob hec ⁊ ſilia accidit ꝙ ſit itellectus in habitu cū nõ ſint ſpẽs. Et poſſet cõfirmari:q2 iam ponit a Themiſtio intellectus in habitu idē cū intellectu poſſibili ⁊ agẽte quoquo mõ: ⁊ non interueniunt ſpẽs. Scḋꝫ etiã non:q2 phantaſma alio ⁊ alio mõ ſe hꝫ. ⁊ ſufficit ad iſtam gradationē. ⁊ ad verba Auerroys verificanda in tertio de anima. ꝯmē. 5. 17. 18. 36. ⁊ etiã qḋ ſi eſſet aliqua intelligẽtia: in cuius virtute phãtaſma eſſet potẽs ad hoc vtroq. n. mõ videt̃ incõueniẽs declarari qḋ igitur eſt cõtra Aegidiũ: hoc eſt ⁊ ita difficile vt videᷤ. Uerum ſi eꝰ aſſueris ſcias ꝙ nimis iſta ſunt friuola. exige eni ꝑmã rõnē ſic. exiſtente ꝑncipio totali ⁊ ultimato adeq̃to eſſentiali alicuius actus ponit̃ ille actus nõ habemus:ſed phantaſma ſolū in phantaſia. ſi adſit actus etiã cogitatiue eſt fundamẽtū totale vltimū q̃re intellectus nobis cõtinuetur: ⁊ itelligamus per ipſm vt iſti dicũt. ergo quãdo ſic eſt ſemꝑ itellectum actu intelligit. ⁊ per ꝯſeqnẽs anꝗ̃ habitu. preterea. habit⁹ in intellectu eſt potius rõne intellectum q̃ vſe cogitationum igit̃ debꝫ poni formalr̃ aliqd in eo vt ita ſit. non põt eſſe hoc aliud q̃ ſpẽs. igit̃ erit in ipſo ſpẽs. De volũtate qḋ addidimus nos nõ cogit:quia accipiamus ꝑmã ⁊ naturalē intellectionē. nẽ voluntas eſt qd extrinſeca ad hoc ⁊ nõ eſſentialis. ⁊ nõ ponũt eã in hoc profũdamẽto vllo mõ. De vnione etiã potẽtiarū ꝙ ſint cū habit⁹ minime dici põt:q2 ille potius intẽdunt actū. Nec tertiū eſt in cã:q2 in ſomno nõ ſunt phãtaſmata accepta a ſenſibus. In reſpõſione etiã ad ſcḋꝫ eſt error ⁊ deceptio q2 ſi remanet phantaſma habeo ꝓpoſituꝫ:q2 ſemꝑ eſt mãle. ⁊ poſtea ꝯcedũt iſti nihil eſſe illud lumen intellectus diffuſum ſuꝑ ipſm. quis igit̃ erit ſuus modus ſe habẽdi ꝓportionãdo ipſm ad hoc? Ampli⁹ qḋ ſubdit̃ de virtute intelligẽtie ymaginariū ſolū eſt: q2 ſi nõ ſit per intellectū agentē: non ſit per aliã intelligentiã. ⁊ declarauim⁹ in aliꝭ. Et ita rõnes Egidij etiã ſtant in neceſſitate ſpecierū. ⁊ qḋ eſt plus hoc. videbis in alio loco ſi deus voluerit. Rõ. XV.

SEcundo q̃ritur de intellectu p cõparationem ad ſpeciem itelligibilem: put habꝫ ferri in ſupremū obiectū: vt in eſſentiã diuinã. Et eſt queſtio vtꝝ intellectus poſſit intelligere eſſentiã diuinã mediãte ſpecie. Et arguebatur ꝙ de neceſſitate requirebatur ibi ſpecies. Nam itellectus noſter: ſiue angelicus eſt qd finitū: ⁊ finito modo videt deum. ergo hoc erit mediãte aliquo finito: nõ ergo videbit deū qui eſt ifinitus mediante infinito: vt mediãte eſſentia ſua: quia tūc videret deū modo infinito. videbit g̊ deū mediante aliquo finito: vt mediante ſpecie intelligibili.

In cótrariũ eſt:qꝛ creatura pōt ferri in co
gnitionē diuinā imediate ſi-
ne ſpē media:qꝛ ſi ferr̄ mediāte aliq̄ ſpē poſſꝫ de⁹ fa
cere illā ſpēm ꝑ ſe exiſtere.tūc q̄rā de illa ſpē per ſe
exiſtēte:vtrū videat̄ ꝑ ſpēm mediā.ſi ſic.q̄rā de il-
la ſpecie media ſi per ſe exiſtat.Et ſi videat̄ ꝑ ſpēm
mediā.non eſt abire in infinitū. ſtādū eſt ergo in pri-
mis:ꝙ fiet viſio diuine eēntie ſine ſpē media.

Reſpondeo dōm:ꝙ ſi bene cōſideram⁹ di
cta ſanctoꝝ ⁊ pħoꝝ: ꝓpter h
regrit̄ ſpēs media ad ſupplendū vicē obiecti.Si.n.
obiectū poſſet eſſe p̄ſens ipſi itellectui:⁊ eſſet intelli
gibile in actu per ſe:⁊ cauſaret itellectionē in intel-
lectu nō regreretur ibi ſpēs media. Ubi ergo poni-
mus p̄ſentiā rei itelligibilis nō ponim⁹ ibi aliquaꝫ
ſpēꝫ mediā. Uñ Aug⁹.de trinitate.ca°.xi.ait.ꝙ mēs
nō ob aliud ſeipſam cognoſcit:niſi qꝛ ſibi p̄ſens eſt.
Et in 9°.de trinitate.cap.4.ait. Nihil enim tā nouit
mens:q̄ꝫ id qđ ſibi p̄ſto eſt:nec mēti q̄cq̄ꝫ taꝫ preſto
eſt:q̄ꝫ ipſa ſibi.ḡ qꝛ mēs eſt ſibiipſi p̄ſens: nō ꝑ aliđ:
ſed per ſeipſam cognoſcit ſeipſaꝫ. ¶ Et ſi dubiū eſt
de mēte noſtra q̄ eſt potētia in genere itelligibiliuꝫ
vtꝝ in ſeipſa poſſit cāre itellectionē ſuiipſius. Pro-
pter qđ verba Auguſtini hñt ſuum itellectū in hac
parte.De mēte aūt angelica nō eſt dubiū.ipſa enim
ſuba angeli exñs p̄ſens ſuo itellectui cauſat in eo i-
tellectionē ſuiipſi⁹.Angelus ergo nō itelligit ſeip̄m
per aliā ſpēm:ſed per ſuā ſubam.ꝓpter hoc ḡ ponit̄
ſpēs ad ſupplendā oēm p̄ſentiaꝫ obiecti:vt qꝛ lapis
nō pōt eē in aia per ſeip̄m.eſt ibi per ſuaꝫ ſpēm.⁊ ab
illa ſpē cauſat̄ actus itelligēdi:vel itellectio in itel-
lectu.Sꝫ ſuba lapidis per ſeipſaꝫ:ſi poſſet eē in aia:
hoc faceret ſubaꝫ lapidis:qđ facit ſpēs lapidis. Im
mo nō ſolū faceret hoc:ſed ēt faceret ampli⁹.Mul-
to eñ i clarius ⁊ melius cauſaret̄ intellectio lapidis
a ſubſtātia lapidis:ſi poſſet eē p̄ſens in aia: q̄ꝫ cauſa-
retur a ſpecie eius:qđ ſatis videt̄ innuere Aug⁹ in au
ctoritate preallegata in 9° de trini.ꝙ nihil tā mens
nouit:ſicut ea que ſibi preſto ſunt:⁊ nihil ſibi tā pre-
ſto eſt:ſicut mens ipſa ſibi.Quecūq̄ ḡ menti preſto
ſunt:illa nouit.ſi ḡ nouit lapidē: lapis ſibi preſto ē:
ſꝫ nō ſicut mēs ſibi. Nā lapis eſt preſto mēti nō per
ſeip̄m:ſed per ſpēm ſuā:ſꝫ mēs eſt p̄ſto ſibi ꝑ ſeip̄aꝫ.
Plus autē eſt eē preſto ꝑ ſe:q̄ꝫ per aliud. plane ergo
innuit Aug⁹.ꝙ mēs nihil nouit:niſi ea que p̄ſto ſunt
ſibi:⁊ ꝙ plus eſt p̄ſto ſibi: qđ ē preſto ei per ſubſtan-
tiā q̄ꝫ per ſpēm.Si ergo res alie poſſent eē p̄ſto ani
me per ſuā ſubſtātiā:eſſent aie magis preſto: q̄ꝫ ſint
per ſpēm:⁊ cauſarēt in itellectu potioreꝫ itellectio-
nē per ſeipſas:q̄ꝫ facerēt per ſpēm.Si ergo conſide-
rentur verba ſanctoꝝ:⁊ potiſſime Augu.ex p̄ſentia
rei ad itellectū:cauſatur itellectio rei in ipſo itelle-
ctu.Si ḡ regritur ibi ſpēs.hoc eſt ſolū ad ſupplēdā
p̄ſentiā rei:vt ſi nō pōt eſſe res p̄ſens per ſeipſaꝫ itel
lectui:opꝫ ꝙ ſit ibi p̄ſens per ſpēm. Hanc eādē ſen-
tentiā quā tenēt ſancti icidunt ⁊ pħi.Unde ⁊ pħus
T.c.15. in 3°.de aia dicit.ꝙ in ſeparatis a mā:idē eſt itellcūs
⁊ qđ itelligitur. Leo enim qꝛ dicit formā in mā: nō
itelligitur per ſeip̄m:vel qđ idē eſt nō eſt ſuus itel-
lectus. Nā illud pōt dici itellectus rei:per qđ itelli-
gitur res. Res ergo que itelligit̄ per ſeipſam eſt ſu⁹
itellectus. Bene ergo dcm̄ eſt ꝙ quia leo eſt forma
in mā :⁊ nō pōt per ſeipſaꝫ eſſe in aia. ideo aliud eſt
leo:⁊ aliud eſt itellect⁹ leonis.ſed ſi leo eēt ſeparat⁹
a mā:⁊ eēt forma penitus imaterialis poſſet per ſe-
ipſum eē in aia.⁊ tūc itelligeretur per ſeipſum.tunc
idē eſſet leo qui eſt res itellecta:vel qui eſt id qđ i-
telligit̄ cū ſuo itellectu:ideſt cuꝫ eo per qđ itelligit̄.
ipſa eniꝫ ſpēs itelligibilis per quā itelligitur res vo
catur itellectus rei:⁊ dicit̄ itellectus in actu.ſm Cō
mentatorē.Sed ſi ſubſtātia rei itelligeretur per ſe- tertio de anima.
ipſam:tūc ipſa eēt ſuus itellectus:⁊ nō haberet aliū ↄmēto.5.in fine.
itellectū:ideſt aliā ſpēm intelligibileꝫ. Plane ergo ↄmen.cud.19.
ſonant verba pħi:ꝙ res aliqua ſi nō ſit ſuus intelle-
ctus:hoc eſt:qꝛ cōiuncta eſt materie:⁊ nō pōt per ſe
ipſam eē in anima. Hoc etiā plane innuit idem pħs
in eodē capl'o.vbi ait.ꝙ neceſſe eſt: aut ipſas res eē T.c.38.
in anima.aut ſpēs rerum.ipſa enim.i.ipſe res:vt di-
cit nō ſunt in anima.qꝛ hic lapis nō eſt in anima. ſꝫ
ſpēs.plane ergo innuit:ꝙ ſi res ipſe poſſent eē in aia:
nō idigeremus ſpēbus itelligibilibus: ſed quia res
ipſe nō ſunt in anima idigemus huiuſmodi ſpecie-
bus.Signanter ergo pħs loquitur cū dicit.ꝙ hic la
pis nō eſt in anima:ſed ſpēs eius.nam tota cauſa q̄-
re lapis nō eſt in anima eſt:quia eſt hic ⁊ nūc:⁊ quia
eſt qd materiale.ſi aūt eēt penitus ſeparatus a ma-
teria:eſſet penitus imaterialis:⁊ poſſet per ſeipſum
eſſe. Hanc etiā eandē ſentētiam innuit ſatis Cōmen-
tator in 12°.vbi ait.ꝙ balneū duplicē habꝫ formaꝫ. 12.meta.ↄ.36.
vnā in anima:⁊ aliā in materia.forma auteꝫ balnei
que eſt in anima eſt p̄ncipiū motus.forma autē que
eſt in materia eſt finis motus. Forma auteꝫ balnei
que eſt in anima:mouet vt agēs:quia cauſat intelle
ctionem in itellectu:quā cauſando mouet appetit⁹:
vt deſideretur balneū. Nam balneū vt apprehēſuꝫ
eſt illud quod mouet voluntatē. illud ergo qđ cau-
ſat in nobis apprehenſiōem vel intellectionem bal
nei eſt agēs huiuſmodi motū. Hec auteꝫ eſt forma
balnei exiſtēs in anima. Sed forma balnei exiſtēs
in materia:vel exiſtēs in re eſt finis motus:quia bo
num ⁊ malū ſunt in rebus.ſed ſi balneū nō eſſet for-
ma in materia:vt idē Cōmentator ait. idē eſſet mo-
uens vt agēs:⁊ vt finis.qđ idem eſt:ac ſi diceret:bal
neum itelligeretur per ſeipſum. Qđ ſic declaratur.
nam mouēs vt finis eſt ipſa res:quia bonū ⁊ maluꝫ
ſunt in rebus:⁊ ad ipſas res mouemur per volunta-
tem. Nā in appetēdo eſt motus anime ad res. Mo-
uens aūt vt agens eſt id qđ cauſat itellectum in in-
tellectione:vel apprehenſionē rei:quia bonū in itel
lectu:ſiue bonū apprehēſum eſt qđ mouet volunta-
tem. Tunc ergo idē eſſet mouēs vt finis: ⁊ vt agēs:
quando ipſa res que mouet vt finis cauſaret in in-
tellectu itellectiones vel apprehēſiones ſuiipſius:
quā cauſando mouet vt agens.Si ergo balneuꝫ nō
eſſet forma in materia:nō eſſet niſi vna forma: que
moueret vt finis:⁊ que moueret vt agēs.quo poſito
res que eſt balneū que mouet vt finis cauſaret mo-
tum intellectualē in anima:⁊ intelligeret̄ ꝑ ſeipſaꝫ.
ſi ergo tota cauſa quare res aliq̄ nō intelligeret̄ per
ſeipſam:vt volunt ſancti ⁊ pħi eſt:quia per ſeipſam
nō pōt eſſe p̄ſens in anima.patet ergo ꝙ diuina eēn
tia nō intelligitur ab intellectu per ſpēm: ſed per ſe
ipſaꝫ.Qđ triplici via patere poteſt. Primo:quia di
uina eſt itimior cuilibet rei q̄ꝫ ipſa ſibi. vnde Aug⁹.
in 3° cōfeſſionum loquēs deo ait. Tu autē eras inti
mior in timiſſimo meo:⁊ ſuperior ſūmo meo.Scđo
hoc idē patere pōt ex eo:ꝙ nihil formali⁹: q̄ꝫ diuia
eēntia.Tertio ꝙ diuina eēntia nihil hꝫ materiale.
¶ Prima via ſic pꝫ.nam ſi tota cauſa quare requi-
ritur ſpēs ad ſupplēdam p̄ſentiaꝫ rei eſt: qꝛ res eēn-

tialiter: vel per ſeipſam nõ põt eſſe in aĩa. deus ꝗ in eſt ſemꝑ ipſi anime: ⁊ illabit̃ mẽti: ⁊ eſt intimioꝛ anime. ꝙ̃ ipſa ſibi per ſeipſum cauſabit intellectionem ſuiipſius in itellectu beatoꝝ. Fruſtra aũt daremus ibi ſpẽm ad cauſandũ intellectionẽ rei: vbi eſt ipſa preſentia rei. Nã vt pꝫ per habita clarius ⁊ melius cauſaret res itellectionẽ ſuiipſius in itellectu: ſi poſſet ibi eſſe p̄ſens ꝑ ſeipſam: ꝙ̃ ſi hoc faceret per ſpeciẽ. ¶ Secũda via ad hoc ideꝫ ſumitur ex eo ꝙ nihil eſt formali⁹ ꝙ̃ diuina eẽntia. Nã ꝙ lapis nõ poſſit cauſare itellectionẽ in aĩa per ſeipm̃: ſꝫ ꝑ ſpẽm: h̃ eſt qꝛ per ſpẽs lapidis eſt formalioꝛ lapide. nihil.n. idiget ſpecie: vt itelligat̃ per ſpẽm: niſi qđ põt habere ſpẽm formaliorẽ ſeipſo. ſi enim ſpẽs lapidis non eſſet formalioꝛ lapide: eque hñ poſſet eſſe p̄ſens anime lapis: ſicut ſpẽs eius: ⁊ qꝛ poſitũ eſt ꝙ ſpẽs lapidis nõ ſit formalioꝛ lapide: lapis exiſtẽs in aĩa cauſaret itellectionẽ ſuiipſius: ſicut nũc cauſat ſpẽs cuꝫ ponat̃ eẽ nõ minus formalis ꝙ̃ ſpẽs: imo magis: qꝛ eẽt magis preſto: ⁊ p̄ſentioꝛ anime: ſi eẽt in ea per ſeipſum: ꝙ̃ ſi ponat̃ ibi eẽ per ſpẽm. Et qꝛ deo nõ ſolũ nihil eſt formalius: imo nihil eſt eque formale: nullo mõ per aliqđ aliud: ſed per ſeipſaꝫ diuina eẽntia cauſat itellectionẽ ſuiipſi⁹ in itellectu beatoꝝ. Eſt enim aduertẽdũ ꝙ ponere itellectũ aliquẽ itelligere rem aliquã per ſimilitudinẽ: ⁊ nõ per ſeipſam nõ eſt derogare itellectui: ſed eſt derogare rei. Deus.n. nullã rẽ aliã itelligit per ſeipſam: ſed oĩa itelligit ꝑ ꝓpriã eſſentiã: que eſt ſilĩtudo oĩum. Lapis ꝗ itelligitur a deo per eẽntiã dei: in qua relucet ſilĩtudo lapidis. Si ergo itellectus noſter itelligeret deũ per ſimilitudinẽ vel ꝑ ſpẽm. hoc nõ eſſet derogare itellectui nr̃o: ſed eẽt derogare ipſi diuine eſſentie: que idigeret ſpecie ad hoc ꝙ itelligeret̃: qꝛ ex h̃ nõ eſſet tãte actualitatis: nec tãte formalitatis ꝙ poſſet itelligi per ſeipſam. ¶ Tertia via ad h̃ idẽ pꝫ ex eo ꝙ in diuina eſſentia nõ eſt mã: nec aliquid materiale. Nã ꝙ res nõ ſit ſuus itellect⁹: hoc eſt: qꝛ eſt coniuncta materie. In ſeparatis aũt a mã res eſt ſuus itellectus. i. itelligit̃ per ſeipſam. ⁊ qꝛ deus nõ hꝫ materiam: nec aliqđ materiale: vel nõ itelligim⁹ diuinaꝫ eſſentiã. vel ſi itelligamus eã: hoc erit per ſeipſam. Ibi eñi vbi eſt oĩmoda ſeparatio a materia: ideꝫ eſt itellectus: ⁊ qđ itelligit̃. a quocũqꝫ eñi itelligit̃ diuina eſſentia: ipſa eſt finis itellectus. Ex hoc enim apparet ꝙ nõ eſt oĩno ꝓprie dictũ: ꝙ per ſpẽm itelligibilẽ itelligamus formalr̃: ſed itelligamus formalr̃ per itellectionẽ: vel per actũ itelligendi. Spẽs autẽ itelligibilis nõ reqritur niſi ad ſupplẽdũ vicẽ obiecti. Si eñi obiectũ poſſet eẽ p̄ſens per ſeipm̃ nõ eẽt forma depẽdẽs ab itellectu. Accidit ergo ꝙ illđ qđ cauſat itellectioneꝫ ſit forma depẽdẽs ab itellectu. Nã ſpẽs itelligibilis cũ nõ poſſit per ſe exiſtere neceſſario eſt forma depẽdens ab itellectu. Sꝫ ſi res ipſa poſſet eẽ in itellectu: tũc per amplius ⁊ ꝑfecti⁹ faceret qđ nũc faceret ſpẽs: nec tñ eſſet forma depẽdens ab itellectu. Formalr̃ eniꝫ itelligimus per intellectionẽ: ſed ꝙ id quod cauſat itellectionẽ nõ ſit ipſa res: ſed ſit ſpẽs rei depẽdens ab itellectu. h̃ eſt qꝛ res ipſa nõ põt per ſeipſaꝫ eẽ p̄ſens itellectui. Intelligẽdo ergo reqritur itellectio vt iformet itellectuꝫ: ſed ſpẽs per ſe loquẽdo nõ reqritur vt iformet itellectũ: ſed vt ſuppleat p̄ſentiã obiecti: ⁊ vt cauſet itellectionẽ. ¶ Cũ ergo q̃ritur vtꝝ diuina eẽntia itelligatur per ſpẽm. Dicemus ꝙ ipſa itellectio: ſiue

Uidi famoſos in theologia ꝗ iam tenuere deũ itelligi in patria aliqua ſpẽ: impreſſa. ſ. ⁊ ſigillata ei ab eſſentia: quo mõ loqtur Auicenna. iũ meta. cap. de q̃litate. ⁊ ca. ď ſcia. Ad rationes Doctoris dicerent ꝙ p̄ma nõ ꝯcludit: qꝛ eẽ p̄ſens aĩe nõ ſufficit niſi mõ proportiõato. Ad ſecundã non derogat eẽntie diuie: ſꝫ noſtri infirmitas intellect⁹ manifeſtat̃. Ad tertiã bene de⁹ itelligit ſe ꝑ ſeipꝫ: ſꝫ nõ a quocũqꝫ. Vñ Aug. de tri. quuꝫ mẽs nouit deũ ſit aliqua ſimilitudo dei in illa. Alij volunt ꝙ ex eſſentia dei vt q̃: vt fiat vnuꝫ cũ intellcũ nr̃o ꝑ qđ itelligat̃ deus vt quod: ſed iſtđ nimis ẽ diſſonũ Poſitio teneat̃ Doctoris dilucidioꝛ: quum ſpẽs ſit qđ creatũ nõ directe faciẽs ad beatificaꝫ viſionẽ. qdã ẽs veren

ipſe actus itelligendi ſpẽs põt dici. Huiuſmodi eñi actus aliqđ eſt: ⁊ qđ formale eſt. ⁊ ꝑfectio itellectus eſt: ⁊ actus eius eſt: ſed ꝑfectio endelechia actus forma ⁊ ſpẽs vnã ⁊ eandẽ rem nominat. Ipſa ergo itellectio: ſiue ipſe actus itelligẽdi: quedã forma: ⁊ q̃dã ꝑfectio itellectus ẽ. iđ quedã ſpẽs dici põt. Si ergo per ſpẽm volum⁹ itelligere ipſam itellectionẽ cum diuina eſſentia hoc mõ itelligat̃ ab itellectu create: qꝛ exiſtẽs p̄ſens ipſi itellectui cauſat itellectionem ſuiipſius: eo ꝙ itellectio nõ eſt ipſa diuina eẽntia: ſꝫ eſt aliqđ ab ea cauſatũ. hoc eñi mõ diuina eẽntia itelligitur per ſpẽm: qꝛ itelligit̃ per ipſam itellectioneꝫ: ſed ſi per ſpẽm volumus itelligere aliqđ aliud ab itellectione: vt id qđ itellectionẽ cauſat: tũc diuina eſſentia nõ intelligit̃ per ſpẽm aliã: qꝛ ipſa per ſe ipſam cauſat itellectionẽ ſuiipſius in itellectu. Hoc eñi modo ymaginabimur diuinã eſſentiã hoc facere. nã ipſa ſemꝑ eſt p̄ſens itellectui. Attamẽ intellectus nõ eſt diſpoſitus: vt poſſit ſuſcipe itellectioneꝫ eius: qꝛ lumẽ nãle non habilitat nec diſponit itellectum ſufficiẽter ad hoc: nec etiã lumẽ fidei: ſꝫ adueniente lumine glorie: itellect⁹ eleuabit̃ ⁊ diſponet̃: vt poſſit recipe itellectionẽ diuine eſſentie.

tur ex hoc theophaniaꝫ. ſecuritur eſt via eſt.

Ad argumentũ aũt in ꝯtrariũ: dicẽdũ ꝙ intellectus itelligens diuinã eſſentiã: per diuinã eſſentiã intelligit eã. Nihilominus per lumẽ glorie: ⁊ per itellectionem cauſatã ab ipſa diuina eſſentia. ⁊ qꝛ hꝫ lumen eſt finitũ: ⁊ itellectio finita. iđ itelligit eã ſub mõ finito. Cuꝫ ergo dr̃ qđ itelligit ifinitũ per ifinitũ: itelligit ipm̃ mõ ifinito. verũ eſt ſi iſ per. excludat omne finituꝫ: vt deus ſe itelligit mõ ifinito: qꝛ oĩa per que itelligit ſunt ifinita. Nam ipſe itellectus eſt qđ ifinitum: ſua itellectio eſt ifinita: lumen ſuum eſt ifinitum: omnia ſua ſunt infinita. Nõ aũt eſt ſic in nobis.

Hoc colligitur a ſcõ Thoma quolibeto decimo. q. xvij.

¶ Argumentum autem in contrarium non concludit: ſed concluſionis gratia dimittatur.

POſtea querebat̃ de alia potẽtia aĩe itellectiue. vꝫ. de voluntate Volũtas aũt põt cõſiderari dupl̃r. videlicet ſm̃ ſe: ⁊ vt refertur ad itellectũ. Ut aũt refertur ad itellectũ põt conſiderari tripl̃r. nã ab itellectu dirigit̃: ab itellectu mouet̃: ⁊ ad itellectũ iclinatur in finẽ. Et ſm̃ hec q̃ttuoꝛ erãt queſita de volũtate. Querebat̃ eñi de ea ſm̃ ſe vtꝝ voluntas poſſet mouere ſeipſam. Querebat̃ de ea vt dirigitur ab itellectu. ⁊ erat qđ vtꝝ poſſet eẽ malitia in volũtate: nõ exiſtente erroꝛe in rõne. Querebatur tertio de ea vt mouet̃ ab itellectu. Et erat qđ vtꝝ poſſit volũtas velle qđ itellectus nõ intelligit. Querebatur quarto de ea vt iclinatur ab intellectu in finẽ. ⁊ erat queſtio de ipſo fine: vel de ipſa beatitudine vbi eẽt p̄ncipalius. Utruꝫ in intellectu: vel in volũtate.

Queſtio. XVI.

AD primum ſic ꝓcedit̃. Uidet̃ ꝙ volũtas nõ moueat ſeipſam. Naꝫ volũtas eſt potentia paſſiua: potẽtia aũt paſſiua nõ mouet ſe ipſam. ergo ⁊c̃. ¶ Preterea. qꝛ dicebat̃ ꝙ volũtas facta in actu per finẽ mouet ſe ad ea que ſunt ad finẽ. arguebat̃ ꝯtra: qꝛ quãtũcũqꝫ ſit in actu per finẽ adhuc eſt in potẽtia ad ea que ſunt ad finẽ: ſed qđ eſt in potẽtia nõ agit. exiſtẽs aũt in potentia ad ea que ſunt ad finem non poterit ſe ad illa mouere: quãtũcũqꝫ ſit in actu per finem.

In contrarium ē:qꝛ intellcūs factus in actu per ꝑncipia mouet ſe ad itel
ligendum ꝯcluſiones.ğ voluntas facta in actu per finez
poterit ſe mouere ad ea que ſunt ad finem.

Reſpondeo dōm:ꝙ mouere ſeip̄m pōt intelligi
dupl̄r. Uno^o^ mouendo aliud. Alio^o^
mouēdo ſeip̄m. Mouere aūt ſeip̄m mouendo aliud non
eſt difficile itelligere. Aīs enī mouet ſeipſaȝ mouēdo cor
pus. hoc ğ mō intellcūs fact⁹ in actu ꝑ ꝑncipia: mouet ſe
ip̄m ad ꝯcluſiones mouendo voluntatē. Nā ex eo ꝙ ꝑn
cipia oſtendunṫ voluntati: ipſa volūtas alliciṫ ad mouē
dū intellectū ad cōſiderandū de ꝯcluſionib⁹. Naȝ qꝛ pla
cet ſilr̄ voluntati noticia ꝑncipioꝝ alliciṫ vt placeat ſibi
noticia ꝯcluſionū. Non ꝙ ipſa voluntas cognoſcat: ſȝ cō
placet ſibi in eo ꝙ intellcūs cognoſcit. Si ğ voluntas nō
mouet intellcm̄ ad ꝯſiderādū de cōcluſionib⁹: niſi mota
ab itellectu ex cōplacētia noticie ꝑncipioꝝ: ipſe itellcūs
ſeip̄m mouet ad ꝯcluſiones: ex quo mouet voluntatē per
quā moueṫ ad ꝯſiderandū de eis. ꝛ ſic intellcūs fact⁹ in
actu per ꝑncipia mouet ſeip̄ȝ ad ꝯcluſiones mouēdo vo
luntatē: ita voluntas facta in actu per finē: mouet ſeip̄aȝ
ad ea que ſunt ad finē mouēdo intellcm̄. Nā volūtas fa
cta in actu per finē mouet intellcm̄. Et per intellcm̄ ing
rit ea que ſunt ad finē: vt poſſit ea velle: ꝛ vt poſſit per ea
ꝯſequi finē: ſȝ de hoc mō mouēdi nō loqmur. Sȝ qō no
ſtra querit vtrū voluntas ſeipſaȝ moueat: ꝛ quodāmō re
ſpectu ſuiipſius dicaṫ agens. ¶ Propter qō ſciēdū ꝙ in
iſtis nālibus agens ad patiēs ꝗtum ad p̄ns ſpectat cōpa
raṫ tripl̄r: qꝛ ipſum actuat: neceſſitat: ꝛ violentat. Actuat
qdē qñ agens eſt tale in actu: q̄le eſt patiens in potentia.
Tunc hoc qdē pōt agere: illud vō pati: vt ex p̄° de gnōne.
T.c.77. in ca. de actiuis ꝛ paſſiuis hēri pōt. Eo enī ipſo ꝙ agens
eſt tale in actu: quale eſt patiens in potētia aſſimilat ſibi
paſſuȝ ꝛ actuat ip̄m faciendo ip̄m actu tale. Scđo agens
nō ſoluȝ actuat paſſum: ſȝ ēt neceſſitat ꝛ determinat paſ
ſuȝ: qꝛ approximatis ſibi adinuicē agente ꝛ patiēte nec̄e
eſt agens agere: ꝛ patiēs pati. determinate ğ ꝛ cū quadaȝ
neceſſitate ꝯparaṫ patiēs ad agens. Rurſus violētaṫ pa
tiens per agens: qꝛ actiones ꝛ paſſiones in iſtis nālib⁹ nō
ſunt niſi ex ꝯ̄rijs in ꝯ̄ria. patiens ğ qō agenti in fine eſt ſi
mile: in ꝑn° eſt nāliter ꝯ̄riuȝ: ita ꝙ paſſio eſt a diſſimili ꝛ
de ꝯ̄rio in ꝑn°: De ſili aūt ꝛ de ꝯuenienti in fine. Et qꝛ pa
tiens in ꝑncipio nāliter eſt ꝯ̄riuȝ agenti: nō pōt fieri ſile:
niſi expoliẽ ab eo qō eſt ſibi ſm nām ꝯ̄rium. Et qꝛ hoc
nō pōt fieri ſine violentia: iō hn̄ dcm̄ eſt ꝙ agens violen
tat patiēs. ¶ Scđm aūt hec tria poſſum⁹ rńdere ad qō
nē ꝓpoſitā de ipſa voluntate prout cōparaṫ ad finē. Nā
voluntas cōparaṫ ꝛ ad finē: ꝛ ad ea que ſunt ad finē. a fi
ne aūt ꝛ ab eo qō app̄hendiṫ ſub omni rōne boni actua
tur ꝛ neceſſitaṫ. Ab his aūt que ſunt ad finē: ꝛ ab his que
non apprehenduṫ ſub rōne omni boni pōt actiuari: ſed
nō neceſſitari: A nullo aūt pōt violentari. Uolūtas ergo
ſi nō neceſſitatur ab his que ſunt ad finē: ꝛ ſi ea que ſunt
ad finem nō poſſunt determinate mouere volūtatē: opȝ
ꝙ voluntas determinet ſeipſam: ad hoc ꝙ moueatur ab
his que ſunt ad finē. Si ergo nō mouetur hoc modo: niſi
ſeipſaȝ determinet: pōt dici mouere ſeipſam: qꝛ determi
nat ſeipſam. ergo anteꝗ̄ ſit facta in actu per finē: cum ſit
oīno in potētia nō determinat ſeipſam: Jdeo ad finē nec
actuādo nec determinādo ſe mouet: ad ea aūt que ſunt
ad finē: facta in actu per finē pōt ſe determinare: ſed nō
actuare. Quantuȝ ergo ad actuationē nihil ſeipſum ſm
ſeip̄m mouere poteſt. ſi enī aliquid in ſeipſo ſm ſeipſum
cauſaret actuationē: tunc illud ſm ideȝ eſſet actus ꝛ po
tentia: qō eſt iposſibile. Propter qō ſm hunc modū mo
uendi vera eſt ꝓpoſitio ſeptimi ph̄ycoꝝ. ꝙ omne qō mo T.c.ꝑmi.
uetur ab alio moueṫ. ſm hunc aūt mouendi modū bene
dictuȝ eſt ꝙ ſicut voluntas moueṫ a fine. ſic moueṫ a q̄li
bet alio. qꝛ finis ꝛ ea que ſunt ad fineȝ actuant volūtatē.
Nunꝗ̄ enim voluntas per ſe ꝛ directe actuat ſeipſam: ſȝ
bonū apprehenſuȝ eſt qō cauſat volitionē in voluntate:
ꝛ qō actuat eam. Sed intellectus hominis nō quieſcit.
Jdeo querit aliqs quid ſit determinare volūtatē ſeip̄aȝ.
¶ Propter qō ſciendū ꝙ ꝑncipiū opȝ eſſe ab intellectu.
Jta ꝙ niſi intellcūs fieret prius in actu: nunꝗ̄ voluntas
fieret in actu. vn̄ non dicimus volitum eſſe obm̄ intelle
ctus: ſicut apprehenſum eſſe obm̄ voluntatis. Jntellect⁹
enim ꝗtum ad oēm ſuuȝ primū actuȝ mouetur nāliter:
vel quaſi nāliter: ita ꝙ non eſt in poteſtate noſtra qd no
bis veniat ꝑmo in mentem: ſed ex oblōne ſenſibiliuȝ: vt
qꝛ talia ſenſibilia offeruntṫ: vel ex aſſuetudine cogitādi:
vel ex alio aliquo modo fit itellect⁹ noſter in actu: qō fie
ri in actu nō ſubiacet voluntati noſtre. ſic eniȝ non eſt in
poteſtate noſtra quid nobis veniat in mētem: ſȝ in pote
ſtate noſtra eſt ſiſtere: vel nō ſiſtere in illo. Omnes autē
alie potentie a voluntate ſic ſe habent: ꝙ non ſunt domi
ne ſui actus. Nō eſt eniȝ in poteſtate itellectus ſtare vel
ſiſtere in ſuo itelligere aut nō ſiſtere: ſed in hoc eſt ſubie
ctus voluntati. Uoluntas aūt in hoc eſt quodāmodo do
mina ſui actus ꝛ domina actus aliarū potentiarū. Uoli
tio enim eſt in voluntate cauſata a bono apprehēſo. Jta
ꝙ voluntas nō actuat ſeipſam: ſed bonum apprehēſum
cauſat volitionē in voluntate ꝛ actuat eam. Sȝ ſuper hꝰ
volitione voluntas habet qōdam dominiuȝ: qꝛ in pote
ſtate voluntatis eſt ſiſtere vel non ſiſtere in tali volitio
ne. vnde ph̄s vult in 3° ethicoꝝ. ꝙ noſtrarū operationuȝ
ſumus domini a ꝑncipio vſꝗ̄ in finē: qō totū referenduȝ Cap.5.
eſt ad voluntatē: qꝛ volūtas mouet oēs potētias ad ſuas
operatiōes: ꝛ ſm imperiū eius ſiſtit in ipſis opationib⁹:
vel deſiſtit ab eis. Jn hoc etiā ipſa voluntas: vt dictū eſt:
hȝ qōdam dominiū reſpcū opationis ꝓprie: inꝗ̄ntum po
teſt in ea ſiſtere vel ab ea deſiſtere. ſic ğ imaginabimur vo
luntatē ſeipſaȝ determinare: vt qñ itellectus offert ei ali
quid: ſub omni rōne boni: volūtas neceſſitaṫ ab illo: ꝛ de
neceſſitate vult illud: ſic̄ de neceſſitate vult fineȝ. Nihil
enī pōt volūtas reſpuere niſi ſub rōne mali. Nec pōt ali
quid velle niſi ſub rōne boni. Jō beatitudo qꝛ offerṫ no
bis ſub omni rōne boni: nec̄io eſt a nobis volita: ꝛ miſia
que apprehēdiṫ ſub omni rōne mali: nec̄io eſt nō volita.
vn̄ Aug. 13. de trini. ca. 3. nec̄io volumus eſſe boni: ꝛ nolu
mus eſſe miſeri. reſpectu ğ finis ꝛ eius qō apprehēditur
ſub omni rōne boni volūtas determinate moueṫ nec ſe
ipſam determinat: ſȝ cū apprehēdiṫ id qō eſt ad finē: vel
cū apprehēdiṫ qō nō hēt oēm rōnē boni: Utputa intelle
ctus apprehēdit potionē: apprehēdit eam vt bonā: qꝛ in
ductiua ſanitatis: ꝛ vt malā rōne amaritudinis. Uel ap
prehēdit fornicationē: quā apprehēdit vt bonā rōne de
lectationis: ꝛ vt malā rōne inordinatiōis: ꝛ qꝛ voluntas
eſt domina ſui actus in ptāte ſua eſt ſiſtere in hac cōſide
ratiōe bifurcata: vel ſiſtere in vna: ꝛ deſiſtere ab alia. vel
magis ſiſtere in vna ꝗ̄ in alia. pōt enī oīno deſiſtere vel
le cogitare de inordinatione: ꝛ ſolū velle cogitare de de
lectatione: ꝛ cuȝ hoc facit qꝛ nō hēt retrahēs allicitur ad
delectationē ꝛ cauſaṫ in eo volitio fornicationis. Jn hoc
ğ voluntas nō actuabit ſeipſam: ſȝ determinabit. Nam
niſi prius ſe determinaſſet vt vellet cōſiderare de forni
catione rōne delectationis: ꝛ deſiſtere cogitare de ea rō
ne īordinationis fornicatio nō potuiſſet actuare volun
tatē: nec cauſare volitionē ſui ipſius in ea. ¶ Aduerten
dū aūt qꝛ voluntas libera eſt reſpectu actus ſui: vt cū in

tellectus offert ſibi fornicationē ſub vtraq; rōne ſub mala: ⁊ ſub bona. op; ꝙ vtraq; ꝯſideratio ſit volita. quādiu eni; ſtat in vtraq; ꝯſideratione: tādiu cōſideratio eſt volita: ⁊ tādiu vult de vtraq; cōſiderare. Sed adhuc forte nō determinauit ſe quod velit agere. Determinat aute; ſe hoc modo: qꝛ volūtas vt diximus eſt domina ſui actꝰ: ⁊ pōt totalr̄ deſiſtere a cōſideratione vnius: ⁊ totalr̄ inſiſtere ꝯſiderationi alterius: vel pōt nō totalr̄ deſiſtere ab vno: nec totaliter intēdere aliud: ſ; magis eſt intēta ad vnū ꝙ̄ ad aliud. Si autē totalr̄ deſiſtat velle cōſiderare de inordinatione: vel dato ꝙ nō totalr̄ deſiſtat cōſiderare de inordinatiōe: ſ; notabilr̄ eſt attenta ad cōſiderādū de delectatione. modicū aūt attēdit ad inordinatione;. Tunc fornicatio ſic apprehēſa actuabit eam ⁊ cauſabit in ea volitionē. Ecōtra aūt eēt ſi deſiſteret oīno velle cogitare de delectatione: vel qꝛ modicū attēderet ad delectationē: ⁊ multū preponderaret inordinationē: tunc fornicatio ſic apprehēſa nō cauſaret ī ea volitionē: ſ; cauſaret ꝯtrariū: vt abhominationē. Eadē eni; fornicatio determinate cōſiderata ſub rōne vna: vel magis cōſiderata ſub rōne vna: actuabit voluntatē: ⁊ cauſabit in ea volitionē ſuiipſius: que niſi ſit determiate cōſiderata nō poſſet hoc agere: ⁊ qꝛ volūtas habꝫ in hoc dominiū vt poſſit ſic ſe determinare: ⁊ ſic determinate velle cōſiderare: iō ipſa ſic ſe determinādo dicit̄ ſeipſa; mouere: qꝛ niſi ſic ſe determiaret nō moueret̄. ¶ Sꝫ dices ꝙ volūtas nō determinat ſeipſam: ſ; determinat potētias alias vt determinat itellcm̄ vt cōſideret de hoc ⁊ nō de illo: vel vt magis conſideret de hoc ꝙ̄ de illo. ¶ Ad qḋ rn̄debimus ꝙ volūtas ſm̄ hunc modu; prius determinat ſeipſa;: ⁊ poſtea determinat itellcm̄: vel aliā potētiam quācūq;. Nā pmo determinat ſe vt velit cōſiderare de hoc: ⁊ nolit cōſiderare illud: vel vt magis velit cōſiderare hoc ꝙ̄ illḋ. Et ſm̄ ꝙ determinatum eſt velle in volūtate: ſic fit executio in itellectu. Phūs enim in 3° ethicoꝝ. hoc modo dicit. ꝙ omniū opationu; ſumus domini a pncipio vſq; in finem. qꝛ oēs opationes noſtre volūtarie ſunt a pncipio vſq; in finē. iſtud ḡ dominiū poſſe ſiſtere in vno ⁊ deſiſtere ab alio: vel poſſe ſiſtere ⁊ attendere plus ad vnū ꝙ̄ ad aliud: voluntati eſt attribuēdu;: que dniu; prius hēt in opatiōe ppria: ⁊ per eam hꝫ dominiū in opationibꝰ alijs. Ipſa enī nō cauſat in ſeipſa; volitionē ſ; in poteſtate ſua eſt ſiſtere: vel nō ſiſtere in volitione. ⁊ put pōt ſiſtere vl̄ nō ſiſtere in volitione: in poteſtate ſua ē ꝙ pōt ſiſtere vl̄ nō ſiſtere in quacūq; alia opatione. Res ḡ apprehēſa prius cauſat in volūtate volitionē ꝯſideratiōis. ꝙ ſi iſta cōſideratio eſt determinata ad bonū tm̄ neceſſitatur vt velit: ſi ad malu; tm̄ tūc neceſſitatur vt nolit. ſi ſub ratione vtriuſq; tūc volūtas ſe pōt determinare vt velit oīno cōſiderare de vno: ⁊ nullo modo de alio: ⁊ tūc fertur in illud ſimplr̄: ſi ſolu; cōſiderat rē illam apprehēſam ſolu; ſub rōne boni: ⁊ nō ſub rōne mali vel abhominabitur rē illam ſimplr̄: ſi faciat ecōuerſo. Si autē nō oīno deſiſtat ab vno: ⁊ ſiſtat in alio: ſ; magis attēdit ad vnu; ꝙ̄ ad aliud: ⁊ hoc modo vnu; ꝑeligat alij. erit ſicut de eo qui proycit merces in mari: qꝛ vult ⁊ nō vult: ſ; magꝭ vult ꝙ̄ nolit: cu; in ptāte ſua ſit ꝓycere vel nō proycere. ſic ⁊ volūtas ex quo ponderat ⁊ magis ē attēta ad rē: vtputa ad fornicationē prout hēt rōnem boni delectabilis: tm̄ nō oīno deſiſtit attēdere vt hēt rōnē inordinatiōis. ſi hoc modo vult fornicationē aliquo modo eſt mixta iſta volitio: qꝛ aliquo mō retrahit̄ a fornicatione: ſ; nō ſufficiēter: eo ꝙ aliqualr̄ cōſiderat de inordinatione: ⁊ hoc modo peccat incōtinēs: qꝛ ſyllogizat in ꝗttuor terminis: vt dicit̄ in. 8. ethicoꝝ. Pōt ḡ intellcūs itelligere hāc ꝓpoſitionē ꝙ fornicatio eſt delectatio inordinata. quo facto in poteſtate volūtatis erit ſe determinare ad hoc vel ad illud: ⁊ ſꝫ ꝙ ſe determinat ſic ab obiecto mouetur ⁊ actuatur. Volūtas ḡ dum offertur ſibi fornicatio: pōt fornicationē velle ⁊ nō velle ſm̄ ꝙ alr̄ ⁊ alr̄ ſe determinat: ſed dum offertur ſibi finis nō pōt nō velle finē: qꝛ determiate ⁊ neceſſario mouetur ad finē. Sic ḡ patꝫ quomō volūtas ſe determinat in his que ſunt ad finē: ⁊ in his ꝗ̄ apphēdit non ſub omni rōne boni: ſ; nec ſub omni rōe mali: ⁊ ſi nō determinaret nō moueret̄ apprehēſo obiecto. Potētie ergo aīe ſeipſas nō mouent hoc modo motionis: qꝛ nō hn̄t dominiū ſui actus: ſ; in hoc ſunt ſubdite volūtati. Volūtas ē hoc modo domina in regno aīe: ⁊ dicit̄ mouere ſeipſa;: qꝛ ſeipſam determinat: ⁊ in poteſtate ſua eſt ſic vl̄ ſic ſe hēre vt eſt per habita manifeſtum.

Anſꝫ legiſſe memini. 8. eth. aliqd talē. ſꝫ. 7. c. 5. aliqd ſiſe dicatur.

Ad argumēta autē in ꝯtrariu; dēm. Nam cū obijcitur ꝙ volūtas eſt potētia paſſiua: verū eſt ꝗ̄tum ad actuationē: qꝛ nō pōt ſeipſam actuare. facta autē in actu per finē: ⁊ volēdo cōſiderare de his que ſunt ad finē: nō ſe hēt oīno vt potētia paſſiua. Sed ſe hēt aliquo modo vt dominatiua: inquātum pōt ſe determinare modo quo dictū eſt: ⁊ in hoc ſeipſam mouet: qꝛ ab his que ſunt ad finē: vel ab his que nō apprehēduntur ſub omni rōne boni niſi ſe determinaret nō moueret̄. ¶ Qḋ vō arguebatur ꝙ facta in actu per finē: eſt adhuc in potētia ad ea que ſunt ad finē. Dici dꝫ ꝙ ad ea que ſunt ad finē eſt in potētia vt per ea actuetur. nō autē eſt in potētia vt per ea neceſſitatur: ſed ſeipſa; prius determinat: ⁊ ſic determinata pōt ex apprehēſione talium actuationem ſuſcipere. Laurentius.

Queres ad ꝓpoſitum hic an voluntas ſit virtus cognoſcitiua: vno verbo reſpondeo ꝙ non ex ſe. Sed ꝯtra. que potentias dicit iſtam ꝓpoſitionem. vanā eſſem felix. Dico ꝙ ꝓpoſitionem format intellectus affectio: voluntatis in eam ſubito fertur. adde ꝙ non eſt diſtincta realiter potētia intellectiua ⁊ voluntas: ex hoc multa hic ſoluen: Robertus olchot dixit aliud. nō curo de eo. Eſt ⁊ alia hic amplior dubitatio que eſt queſtio principalis an. ſ. voluntas poſſit ſeipſa; mouere. Dicit doctor ꝙ nō poſſit multa: qꝛ idem eſſet in actu ⁊ in potentia: idē reperies dicere. ſ. Thomam ſepe ſ; maxime queſtionibus de veritate. vbi querit de voluntate. Subtilis diſt. 25. q. 2. non abhorruit aliam viam immo ipſa; putauit neceſſaria;. quā fulcit rōnibus efficacibꝰ valde. vide ſi placet. nam clare ſunt: ſed mihi placet tutari ꝯgidu; : ⁊ poſſum euadere rationes ſcoti dupl'r pmo qꝛ non reperiuntur a phō actus iſtarum potentiarū: ſcꝫ intellectus ⁊ volūtatis niſi ſubordinati: vt ſemper quod cognoſcit ⁊ videt intellectus offerat voluntati. eſt aūt ex natura ipſius voluntatis ſic ſubito moti in optimum ſemper ⁊ neceſſario moueri ⁊ auerti a malo: vt ex pmo ſcḋo ⁊. 3. liquet ethicoꝝ a phō: ſed in iſtis actibus adeo improuiſis adhuc nō apparet volūtatis libertas. Poſtea vero ad ſeipſam rediens taliter preactuata ex vi ⁊ determinatione ⁊ libertate ꝓpria poteſt intellectui imperare ꝙ ſiſtat vel nō ſiſtat in tali actu ſm̄ ꝙ ſibi in illo placet vel non placet obiectum. Doctor ergo negat ꝙ ſubito ⁊ pmo poſſit nolle optimum preſentatu;: ⁊ non in proceſſu: ⁊ hoc puto ſubtilis nō negaret. vnde ſoluta ſunt ſua argumēta: qꝛ non ꝓcedunt quātum ad hoc. Adiuuat hic qḋ diximus ⁊ eſt modus ſecundus defenſionis illud quod dixit Egidius ipſe infra quolibeto quarto. qōne vltima. ꝙ libertas eſt a natura autem radicaliter: ab intellectu ꝓxime: a voluntate formalr̄. ⁊ tu potes addere a deo primorie ⁊ ab obo efficienter. In iſtis igit̄ inuentionibꝰ nō poſſu; non letari. Gratie ⁊ laudes altiſſimo. Qō XVII.

AD ſecundum ſic ꝓceditur. Videtur ꝙ nō poſſit eſſe malitia in volūtate nō exiſtente errore in ratione: qꝛ ſicut ſe habꝫ actus ad actū: ita error ad errorē: ſ; nō exiſtēte itellectu in actu: ⁊ nō actu intelligente voluntas nihil poterit actu velle. ergo nō exiſtēte errore in intellectu: voluntas nō poterit errare. error ḡ itellectus ſemper precedit errorem ⁊ malitia; voluntatis: ſicut actus actum.

In contrarium eſt. quia articulus eſt ſi dicatur. ſi ratio eſt recta ⁊ volun/

tas eſt recta. Nam vt alius articulus dicit. manente paſ
ſione ⁊ ſcia particulari in actu põt voluntas agere ꝯ eaʒ.

L.c.ſi. **Reſpondeo** dõm: ꝙ bonũ apprehẽſum eſt moti
uuʒ voluntatis: vt dicit̃ in 3.º de aĩa.
Sed non refert vt ibidẽ traditur vtruʒ ſit ſimplr bonũ
vel apparens bonũ qḋ voluntatẽ mouet. ſi g̊ volũtas eſt
mala hoc eſt: qꝛ tendit in aliud vt bonuʒ: qḋ nõ eſt bonuʒ
niſi apparẽs. ſi g̊ ex hꝰ apparẽtia iſta mala cõtingunt vi
deamus quid faciat nobis apparere aliquid. ¶ Sciẽdũ
g̊ ꝙ duo ſunt que nobis faciũt aliq̃ apparere bona. ratio
⁊ cõcupiſcẽtia: alr tñ ⁊ alr. Nam rõ facit nobis aliqua ap
parere bona res ipſas ⁊ naturas reꝝ nobis manifeſtãdo.
vnde ſe hẽt in hoc ſicut lumẽ. Nam ſicut lumen ſuperfu
ſuʒ rebus res ipſas manifeſtando facit nobis apparere.
ſic rõ rõcinans de rebus ⁊ diſcutiens naturas rerũ: facit
nobis tales apparere: quales ſũt manifeſtãdo nobis res.
Cõcupiſcentia aũt facit nobis res apparere: nõ res ipſas
nobis manifeſtãdo: ſed nos rebus cõformãdo. Nã vt di
Cap.1. citur in 3.º ethicoꝝ. Qualis vnuſquiſq; eſt: talis finis ſibi
videt̃. ex eo g̊ ꝙ habemus cõcupiſcentiã alicuꝰ: ſiue cõ
cupiſcentia illa cõſurgat ex habitu: ſiue ex paſſione ex ħ
ſumus cõformes illi rei: ⁊ videt̃ nobis bona illa res: cui
ſi nõ eſſemus cõformes nõ appareret nobis bona. omne
graue eniʒ qꝛ eſt cõforme rebus que ſunt deorſum: ideo
ſi haberet cognitionẽ: videret̃ totuʒ ſibi bonum qḋ eſſet
deorſum. Et venereus homo: qꝛ per cõcupiſcentiã eſt cõ
formis rebus venereis: ideo videt̃ ei valde bonũ vti re
bus venereis. Illud eniʒ ideʒ iudicabit melius eẽ bonũ
ꝓpter cõcupiſcẽtiam cõformãtem ipm̃ rebus venereis.
Qḋ iudicabit caſtus eſſe maluʒ: qꝛ nõ hẽt hꝰ cõformita
tem. Sicut g̊ duo ſunt que faciunt nobis aliq̃d apparere
bonuʒ. vʒ. ratio ipſas res nobis manifeſtãs. ⁊ cõcupiſcen
tia nos rebus cõformans. ſi g̊ appareret nobis eẽ bonuʒ
qḋ nõ eſt bonuʒ: vel hoc erit ex rõne male oſtendente: qꝛ
põt eẽ rõ recta: ⁊ nõ recta: vel erit ex cõcupiſcentia male
cõformãte ⁊ aſſimilante: ⁊ ideo quicunq; peccat: vel pec
cat per ignorãtiam: vel peccat ignorans: ſʒ ꝙ videt̃ vel
Ca.3. nõ lugi cõnͧ ig̃rãs nõ ſciẽs õlm qꝛ nec tñ p ig̃rãciã: ſʒ p ebrie tatem. le phs in 3.º ethicoꝝ. qui duo modi peccãdi referẽdi ſunt
ad prefatas duas apparentias. Naʒ ſi tu peccas ex rõne
male oſtẽdente tu peccas per ignorãtiaʒ. Ut qꝛ ratio eſt
erronea ⁊ errat. ⁊ iõ veritatẽ ignoras: ⁊ qꝛ ignoras verita
tem per ignorantiam peccas. Si vͦo hꝰ ignorãtia non ſit
ex rõne male ſyllogizãte vel male oſtẽdente: ſʒ ex concu
piſcẽtia te male cõformãte: tũc nõ peccas per ignorãtiã:
ſed peccas ignorãs. Ponamus g̊ ꝙ lingua hẽret in ſe rõ
nem: ⁊ eſſet infecta colera: ⁊ ſciret ꝙ malum eẽt guſtare
dulce: duplr poſſet guſtare dulce. vʒ. per deceptionẽ ⁊ de
cepta per deceptionẽ: vt ſi hẽret ignorãtiam in vniuerſa
li: vel ꝙ neſciret pomum eẽ dulce: ⁊ ſic poſſet guſtare po
mum nõ credendo guſtare dulce: ⁊ ſic guſtaret dulce per
deceptioneʒ: qꝛ deceptio eẽt cauſa quare guſtaret dulce.
Sʒ ſi nõ hẽret ignorãtiam in vniuerſali: ⁊ hñ ſciret ꝙ oẽ
pomum eẽt dulce: guſtaret dulce nõ per deceptionẽ: ſʒ qꝛ
potẽtia infecta colera guſtaret decepta. Naʒ ipſa ĩfectio
colere faceret ſibi apparere nõ dulce qḋ eẽt dulce. nõ gu
ſtaret g̊ per deceptionẽ ex quo ſcit qḋ guſtat eẽ dulce. ſic
g̊ guſtaret decepta: qꝛ in guſtando deciperet̃: ⁊ ſicut coie
ra inficit linguã: ita ꝙ oĩa lingua iudicat ſm̃ coleraʒ: ita
ꝙ que ſunt in ſe dulcia: vident̃ ſibi non dulcia. ſic appeti
tus infectus inficit iudiciũ rõnis: vt oĩa rõ iudicet ſm̃ i
fectionẽ illaʒ: vt qui ĩfectus eſt vitio venereo iudicat ſʒ
ĩfectionẽ illã: ⁊ iudicat venerea eẽ bona: que nõ ſunt ſim
pliciter bona: qꝛ g̊ nunq; quis peccat: niſi qꝛ peccat vel ꝑ
ignorãtiam vel ignorãs: opꝫ ꝙ omni peccato ignorantia
ſit cõnexa. Sed vtrũ ignorãtia ꝓcedat malitiam volun

tatis: vel ſequatur hẽt quãdam difficultatem. ¶ Aduer
tendum eſt autẽ. ꝙ aliter loquẽduʒ eſt cum peccamus ꝑ
ignorãtiam: qḋ facit ipſa ratio que errat: ⁊ male demon
ſtrat. Et aliter cum peccamus ignorãtes: qḋ facit cõcupi
ſcẽtia male cõformãs. Primo modo enim cũ peccamus
per ignorãtiam certuʒ eſt ꝙ ignorãtia in ratione ꝓcedit
malitiaʒ in volũtate. Qꝛ ratio quare peccamus eſt igno
rãtia. ſic ſtãtibus ergo ꝯditionibus ignorãtia ꝓcedit pec
catum: ſiue malitiam: ſʒ cum peccamus ignorãtes igno
rãtia videtur cõcomitari malitiam. Sic enim imagina
bimur: ꝙ peccãs ignorãs nõ ignorat in vniuerſali: ⁊ ratio
ſm̃ ſe eſt recta. obliquitatẽ ergo quã hẽt: ſi quaʒ hẽt: hoc
eſt ex cõnexione ad appetituʒ. Apprehẽdit g̊ ratio forni
cationẽ: ⁊ apprehẽdit eam vt bonam ⁊ vt malam. Ut bo
nam q̃dẽ qꝛ delectabile: vt malam: qꝛ iordinatã. nõ poſ
ſet aũt ratio itelligere hãc ꝓpoſitionẽ: fornicatio eſt de
lectatio iordinata: niſi eẽt ibi itẽtio volũtatis cõnectẽs.
Semper enĩ cũ aliq̃d actu itelligimus: ⁊ cũ ex memoria
generatur aliquid in itelligẽtia ſemper eſt ibi intẽtio vo
luntatis cõnectẽs. Quãdiu ergo cõſideramus hãc ꝓpoſi
tionẽ fornicatio eſt delectatio iordinata: opꝫ ꝙ velimus
eam. cõſiderare: qꝛ ſi vellemus deſiſtere a tali cogitatio
ne poſſemus. Cũ ergo ratio totam iſtaʒ ꝓpoſitionẽ appre
hendit: ⁊ cuʒ volũtas fertur in hoc totum: vt pꝫ ex qõne
ꝓcedẽti põt determinare vt velit cõſiderare alteruʒ tñ.
Cum eniʒ itelligimus totam hãc ꝓpoſitionẽ. fornicatio
eſt delectatio iordinata. cõſideramus fornicationeʒ ſub
duplici rõne: ſʒ volũtas põt ſe determinare vt velit cõſi
derare fornicationẽ ſub altera rõne tñ. põt enim deſiſte
re velle cõſiderare fornicationẽ: qꝛ iordinata: ⁊ inſiſtere
circa velle cõſiderare ipſam: qꝛ delectabilis: ⁊ cũ hoc fa
cit allicitur. Si g̊ ecõtrario facit abhominatur. in ꝑtãte
aũt ſua eſt facere hoc vel illud. põt enim eẽ magis facile
magis difficile ſm̃ ꝙ magis ⁊ minus ꝯſueuimus ad ope
ra cõtraria. Põt g̊ ei eẽ valde difficile: ſʒ nunq; eſt ei im
poſſibile. Nam opationũ noſtrarũ ſumus domini a ꝑnci
pio vſq; in finẽ. Et ſi in poteſtate ſua eſt vt intẽdat circa
fornicationẽ: vel qꝛ delectabilis: vl' qꝛ iordinata in pote
ſtate ſua eſt: ꝙ alliciatur ad fornicationẽ: vel abhomiet̃
eam. ⁊ ſi allicitur ipſa iaʒ allecta: ⁊ quaſi ĩfecta ĩficit rõnẽ
vt male iudicet circa fornicationẽ apphẽſam: vt iudicet
fornicationẽ faciẽdã eẽ que nõ eſt faciẽda: ĩfectio eni vo
luntatis peruertit iudiciuʒ rõnis circa agibilia: ſicut ĩfe
ctio lingue ꝑuertit iudiciuʒ eius circa guſtabilia. in eo g̊
qui ſic peccat: niſi ꝓcederet allectio: ⁊ ĩfectio in volunta
te: nõ cõicaretur deceptio rõnis. Erit g̊ in ſic peccãtibus
hic ordo: ꝙ prius ratio apphẽdat aliquid ſub duplici rõ
ne ⁊ hoc ſine peccato: nõ tñ ſine piclo. Scḋo volũtas de
terminat ſe ꝙ velit deſiſtere cõſiderare de fornicatione
ſub hac rõne. ⁊ inſiſtere ſub alia. ⁊ ꝑut voluntas ſe deter
minat rõ ſic exequit̃: vt volũtas vult. ⁊ ſic ꝯſiderat: quo
facto volũtas allicitur vel abhominat̃: ⁊ ſic ſi allicit̃ al
lecta iudiciũ rõnis ꝑuertit. quo peruerſo ꝓgredimur in
placitũ opus. In eo ergo ꝙ peccat ignorãs: ⁊ nõ per igno
rãtiaʒ ĩfectio volũtatis ꝓcedit deceptionẽ rõnis: ſʒ dece
ptio rõnis ꝓcedit ꝑpetrationẽ operis. Qꝛ aũt allectio vo
lũtatis ꝓcedat deceptionẽ rõnis. pꝫ per Grego. pͦ moral. Cap.3.
ſuper illud Job. pereat dies in qua natus ſum: dicẽtem.
Solerter ergo vigilãdũ eſt: vt cuʒ blandiri culpa incho
at ad quantuʒ interitũ mens trahat̃ agnoſcat. Prius er
go culpa ĩcipit blandiri: ⁊ incipit volũtas delectari: ⁊ po
ſtea cecat̃ rõ: ⁊ ad piculũ male operãdi trahit̃: ſʒ ꝙ ceci
tas rõnis ꝓcedat ꝑpetrationẽ operis: pꝫ per eundeʒ Gre
goriũ ibidẽ dicẽtẽ: ꝙ añ eniʒ hõ cecus in mẽte fit: ⁊ poſt
modũ ſe reprobe delectationi ſubſternit̃. Dicamus g̊ qꝛ

in eo ꝙ eſt intēperatus ⁊ ꝙ eſt in volūtate infect⁹. Ex illa infectione cecat̄ rō: vt illa malitia ⁊ infectio voluntatis faciat mentiri circa ꝑncipia: vt ꝓponat ſibi peſſimas regulas: vt nihil aut paꝝ cogitet de peccati inordinatione: ſʒ ſoluʒ de delectatione operis: vt ex hoc ꝓponat ſibi peſſima ꝑncipia: vt dicat oēm fornicationē eſſe ꝓſequendam: vel delectabile qōlibʒ eē ꝓſequenduʒ: ſʒ de hoc qō nō eſt. Quia poſtq̄ iaʒ infectus eſt certū eſt ꝙ īfectio voluntatis cecat rōnē. Sed qō eſt anteq̄ eēt volūtas īfecta qd ꝑceſſit: an error rōnis. an malitia volūtatis: Rurſus ſi rō ignoret in vlī. vel nō oſtēdat de re qcqd eſt oſtēdenduʒ. Certū eſt ꝙ ex tali ignorantia pōt ſequi infectio voluntatis vt ꝓpter hʼ defectū ruat voluntas in pctm̄: ſʒ ſi rō nō erret in vlī: ⁊ ſit intēta ad cōſiderādū in re: ⁊ q̄ ſunt in ea: vt ſi ad ↄſiderandū de fornicatione dicit rō ꝙ lʒ ſit delectabile: eſt tn̄ iordinata: ⁊ ↄ̄ mandatū dei: ⁊ cū ſic eſt: opʒ ꝙ ⁊ ſi nō tpe: ſaltē nā prius voluntas alliciat̄ per delectationē: ⁊ ſic inficiat̄: ⁊ voluntate infecta ſequat̄ deceptio rōnis: ꝓpter qō pʒ veritas qōnis.

Ad argumentum aūt in ↄ̄riū: dōm ꝙ nō valʒ. ſi actus ꝑcedit actū ꝙ error ꝑcedit errorē: nec valet ſi actus. ſit cā actus: ꝙ error ſit cā erroris. nā ſi non eēt motus celi non eēt motus iſtoꝝ iferioꝝ. Loquēdo de hoc ordine quem videmus. Poſſet eni deus hunc ordinē imutare vt poſſet nō volui celū: ſi deus vellet imutare hunc ordinē. ⁊ nihilominus figulus poſſet vertere rotā ſuam. motus ḡ ille eſt cā iſtorū motuū: nō tn̄ opʒ ꝙ defectus ſit cā defect⁹: nō deficiēte enim illo motu: deficiunt iſti motus: q2 nō poſſunt ad plenū aſſequi illuʒ motū. Et qō dicimus de defectu iſtorū motuū reſpectu ꝑoꝝ motuū q̄ntum ad poſſe: q2 nō pn̄t aſſequi ꝑfectionē ⁊ perpetuitatē illius motus: Dicemus de defectu voluntatis reſpectu intellcūs q̄tuʒ ad velle. Iſti eniʒ mot⁹ īferiores nō poſſunt aſſequi ꝑfectionē ſupercaeleſtiuʒ motuū. Voluntas aūt ſi pōt: nō vult aſſequi perfectionē quā ꝓpoſuit ītellect⁹. Iō pōt īcipere defect⁹ a voluntate: abſq3 eo ꝙ ꝑmo icipiat deficere itellcūs. nō pōt ḡ volūtas eē in actu niſi ſit itellcūs in actu. Facta tamen in actu per itellectū ſʒ ꝙ ſibi placet: pōt ſe determinare ad hoc vel ad aliud: qō faciēdo pōt deficere. ḡ defectus nō cauſabit̄ ex defectu intellcūs: ſʒ magis ecōuerſo. ꝓpter qō patet ꝙ non qcqd ꝑſupponit aliqd quātum ad actū opʒ ꝙ ꝑſupponat illud q̄tum ad defectū. Nō enim opʒ ſi entitas effect⁹ reducit̄ in entitatē cauſe: ꝙ defect⁹ reducat̄ in defectū illius eiuſdē cauſe. Si eni effect⁹ deficit nō opʒ ꝙ deficiat cauſa: ſʒ ſufficit ꝙ ille effectus deficiat a cauſa. ꝓpter qō nō oʒ ꝙ ſi nō eſt volūtas in actu: niſi prius ſit in actu intellcūs: ꝙ nō poſſit volūtas deficere: niſi ꝑus deficiat intellcūs. abſq3 eni ꝙ intellcūs male ꝓponat volūtati pōt ſe voluntas determinare male. nō eni male ꝓponit intellcūs: ſi dicat fornicationē eſſe delectationē inordinatam: ſʒ male ſe determinat voluntas ſi ſit intēta circa delectationē nō circa inordinationē. in hͦ ḡ nō deficit itellcūs ꝓponēs: ſʒ volūtas quodāmodo deficit ab itellectu ꝓponente. Laurentius.

Oppoſitum huius quod determinat̄ in queſtione dixere Auerrois ⁊ philoſophus. 6. phyco. t. c. 8. vbi dicitur. ſcientes poſſe in oppoſita. non igitur omnis malus ignorans eſt. Itē eſt contrarium ſenſui quia multi docentes philoſophiam etiam ſunt peſſimi. ⁊ de hoc conqueritur Auerrois ſepe. Poſtea etiā ignorātio ē cauſa mali: vt pʒ in pueris idiotis ⁊ mulierib⁹. igitur erit circulatio in talib⁹. Dic expedite ⁊ reſolute apud peripateticos ꝙ vtplurīmuʒ ſcientia moralis verſatur circa humanos actus: ⁊ per conſequēs circa particularia ⁊ ſenſibilia. precipue patet primo ⁊ ſcdo ethicoꝝ. Dic ex conſequenti ꝙ diſcurſibus indiget frequētibus ⁊ particularibus. vnde ex malitia propria alicuius cauſari poteſt error in eodem circa iſtos proceſſus ſaltē particulares hoc modo vel hoc tēpore: ⁊ iſtis vel illis circunſtantijs: ſʒ ſciat etiaʒ vniuerſalia ꝑncipia. Sʒ dico ſcit etiā ꝙ circunſtantie iſte cuʒ quibus operatur ſunt indebite ⁊ tamē operatur. Dic breuiter ⁊ eſt vltimuʒ ꝙ illas perfecte indebitas non ſcit eſſe: q2 non conſiderat. nullus eniʒ ad maluʒ reſpiciens operatur. ſolue igitur ad rationes: ꝙ loquitur philoſophus de ſciente in vniuerſali. nō perfecte in particulari. Ad ſcdm ſimiliter ꝙ illi non ſunt vere ſciētes ⁊ philoſophi: alioquin eſſent caſti continentes: iuſti: vt dicit Auerrois ⁊ Themiſtius in prologo phyce auſcultationis. Ad vltimum clara eſt ſolutio. Moderni hic loquuntur: ſed poſui aliuʒ modum: ab oib⁹: Gulielmus Ogdonis inter reliquos ſapit. q̄ ⁊c̄. Q̄ō. XVIII.

Tertio Querebat̄ vtrū quicquid volūtas vult: itellectus itelligat. ⁊ videt̄ ꝙ ſic: q2 mouens ⁊ mot⁹ ſunt ſimul: ſʒ bonum cognituʒ eſt motiuū voluntatis: niſi ḡ per intellcm̄ apprehenderemus aliquid voluntas non poſſet velle illud. qcqd aūt voluntas vult intellectus apprehendit ⁊ intelligit.

In contrarium eſt: qō dicit Ar. ꝙ manente ꝑticulari ſcla in actu adhuc pōt voluntās velle ↄ̄riū. ḡ voluntas pōt velle nō ſoluʒ hoc qō nō intelligit intellcʼs: ſʒ ēt hoc cuiꝰ ↄ̄riū itelligit itellectus. vel arguat̄ vt deducebat opponens. vt ſi dicamus ꝙ nihil voluntas vult: niſi qō itellcūs itelligit: vel incidemus in articulū ꝙ nō poſſit voluntas velle ↄ̄riuʒ eius: qō itelligit itellectus: vel oportebit ꝙ itellectus intelligat multa ſimul. itelligeret eniʒ qō voluntas vult: ⁊ intelliget qō voluntas non vult. ex. 7. eth. cap. 3.

Reſpondeo dōm: ꝙ hec qō nō pōt eē niſi de his q̄ ꝑtinēt ad nos. ⁊ de his q̄ ſunt ī noſtra ptāte agere vel nō agere q̄ credimus poſſe eſſe in noſtra ptāte. talia aūt pn̄t ↄparari ad itellcm̄ dupl'r. ſpeculatiue ⁊ practice. Speculatiue qdē cū ſpeculamur qd ſit hͦ vel qd ſit illō. Practice vͦo cū per itellcm̄ iudicamus eē faciendū hoc vel illud. ſi ḡ voluntas nō pōt velle niſi cognita. Q2 inuiſa velle poſſumus: īcognita neq̄q̄: vt Aug. vult. Opʒ ḡ ꝙ qcqd voluntas vult itellcūs itelligat ⁊ cognoſcat: q2 ſi volūtas poſſet aliud velle q̄ illud qō itellcʼs itelligit: oporteret vt dicebat̄ in arguēdo ꝙ itellcūs itelligeret pl'a ſiľ: vt ꝙ itelligeret illud qō volūtas vult. cuʒ nō poſſit volūtas velle niſi bonū itellcm̄: ⁊ ꝙ itelligeret illud qō volūtas nō vult: cū poſitū ſit ꝙ poſſit aliō volūtas velle q̄ itellcūs itelligat. Tota ḡ difficultas hʼ qōnis eſt in ſciēdo vtrū poſſumus itelligere ſiľ multa: ⁊ potiſſime vtrū poſſum⁹ ſiľ intellīre oppoſita. ¶ Nōn⁹ ḡ. ꝙ aut loqueris de itellcū ſpeculatiuo. vtrū ſiľ poſſumus ſpeculari vtrūq3 oppoſitoꝝ qd ſit. Aut qdē de itellcū practico vtrū poſſum⁹ ſiľ iudicare de vtroq3 oppoſitoꝝ: qd faciēduʒ ſit. Si loqueris de itellcū ſpeculatiuo plana ē rn̄ſio. certū eſt. n. ꝙ poſſumus vtrūq3 oppoſitoꝝ ſpeculari ſimul intelligēdo qd vtrūq3 ſit: qō tripl'r declarat̄. ꝑ q2 vnū oppoſitoꝝ itelligit̄ in alio. 2° q2 per vnū itelligit̄ aliud. 3° q2 per idē itelligit̄ vtrūq3. ¶ Prima via ſic pʒ. nā qcūq3 intelligit aliqd: itelligit ea q̄ ſūt de itellcū ei⁹: ⁊ maxime illa ſine qb⁹ nō pōt illud itelligi: vt ſi de itellcū hoīs ē aīal: ⁊ nō pōt itelligi hō nō itellecto aīali: oʒ ꝙ qcūq3 itelligit hoiem itelligat aīal. ſic ⁊ ſi nō pōt itelligi ſimū nō itellecto naſo: opʒ ꝙ itelligēs ſimū itelligat duo. vʒ. ſimū: ⁊ naſum. ſ. ꝓprietatē ⁊ ſubm. ſic in ꝓpoſito de itellectu vnius oppoſitoꝝ eſt aliud vt de itellectu negatiōis eſt affirmatio. qcūq3 ḡ itelligit negationē itelligit ⁊ affirmationē. iō dr̄ in fine. 2. elenchoꝝ. ꝙ ſemꝑ in nō facere itelligit̄ facere. ⁊ oino ī negatiōe dictio. ¶ Scdo qdē pʒ ex eo ꝙ vnū oppoſitoꝝ itelligit̄ per aliō. nā ꝑ rectū itelligit̄ obliquū. ſiľ ḡ poſſum⁹ itelligere rectū ⁊ obliquū. Ut ſi per lucē videt̄ color ſiľ fert̄ oculus in lucē ⁊ colorē. cū. n. illō qō eſt rō cognoſcēdi aliqd: ita eſt rō ꝙ eſt ēt obm: pōt vt̄⁹ cognitiua ferri ſimul in illa duo: vt q2 lux ita eſt rō videndi co

loſē qō eſt etiaʒ obm viſus:ſil' pōt ferri viſus in lucē:ꝛ in
colorē:ſʒ ſi aliqd ſolū eēt rō:ꝛ nullo mō obm:vitus cogni
tiua nō ferreť ſil'in vtrūqꝫ. Ut ſi qō recipit oculus eſt rō
q̄ cognoſciť color:qꝛ oculus nō eſt ſupra ſe ꝯuerſiuus. vñ
qō ibi recipiť ita eſt rō cognoſcēdi obm ꝙ nō eſt obm co
gnitiōis. Sed tñ affirmatio q̄ʒ negatio pñt eē cognita ab
itellectu:cū ğ vnū ſit rō cognoſcēdi aliud:poterit intellc̄s
ſil'in vtrūqꝫ ferri: ꝛ fereť in duo nō vt duo:ſʒ vt bñt ordi
nē adinuicē. ℂ Tertio gdē pʒ ex eo ꝙ per idē cognoſciť
vtrūqꝫ.nā lʒ lux ſit rō vidēdi colorē:lux tñ videť p ſpēm
lucis:ꝛ color per ſpēm coloris:ita ꝙ non p idē cognoſciť
vtrūqꝫ:ꝛ lʒ nō per eādē ſpēm cognoſcať vtrūqꝫ:tñ qꝛ ocu
lus ferť in colorē mediāte luce:ſil' ferť in colorē ꝛ lucē. ſi
ergo per eādē ſpēm cognoſcereť lux ꝛ color:ꝛ vnū eēt rō
cognoſcēdi aliud:multo magis ſil' ferreť in vtrūqꝫ ē:qꝛ
rectū eſt index ſui ꝛ oblīq:ꝛ per eādē ſpēʒ recti cognoſci
tur rectū ꝛ obliquū:ꝛ ſil' ferť itellc̄s in cognitiōeʒ recti ꝛ
oblīq:imo nō pōt ſpeculari gd ſit obliquuʒ niſi ſpeculeť
gd ſit rectū. Intellect' ğ nř itelligēdo negationē:intelli
git affirmationē. Intelligēdo.n.gd iporteť p fornicatio
nē nō facere:itelligit gd importeť p fornicationē facere.
ſpeclatiue ğ ſil' itelligit gd vtrūqꝫ oppoſitoꝝ ſit. Sʒ ſi tu
loqueris de intelligere practico ꝛ de iudicio opabilium
vt vtrū itellect' poſſit ſiml' itelligere: ꝛ ſiml' iudicare de
vtroqꝫ oppoſitoꝝ gd faciēdū ſit.eſt diſtiguēdū:qꝛ aut lo
queris de vtroqꝫ ſimplr:aut de vtroqꝫ ſʒ gd: aut de vno
ſimplr ꝛ de alio ſm gd. Si de vtroqꝫ ſimplr hoc eſt im
poſſibile:ꝙ ſil' hēas ſimplr opinionē ꝛ iudiciū de aliquo
agibili ꝙ ſit ſimplr agēdū:ꝛ nō agēdū. Sʒ ſi tu loqueris
de vtroqꝫ ſm gd:vel de vno ſimplr:de alio ſm gd:nō eſt
incōueniēs ꝙ itellectus iudicet aliqd eē agendū ſimplr:
ꝛ nō eſſe agēdū ſm gd. Uel pōt ꝯtingere ꝙ ignoret intel
lectus de aliq̄ opabili vtrū ſimplr ſit agendū:vel cauen
dū:ſi videt rōnes ad vtrāqꝫ ptē:ꝛ videt ſm aliqd eē agē
dū:ꝛ ſm aliqd nō. ℂ His viſis ſoluamus qōnē. nā cū tu
queris vtrū poſſit volūtas velle qō itellectus nō itellīt.
ſi qō eſt de itelligere quocūqꝫ modo.ſiue ſit ſpeculatiuū:
ſiue practicū:dicemus ꝙ eſt ipoſſ ꝙ volūtas aliud velit
ꝙ nullo mō ſit itellectū:vl' cognitū : nec eſt icōueniēs vt
patuit ſil' cognoſcere oppoſita. Sʒ ſi loq̄ris de intellectu
practico:opabile illud qō rō iudicat nō agēdū ſimplr po
teſt velle volūtas ſimplr:ita ꝙ iudiciū prauū rōnis non
erit cā praue volūtatis:ſʒ magis ecōuerſo. Intellectu.n.
nō praue iudicāte de fornicatiōe pōt volūtas praue vel
le:ſemp.n.ad malitiā volūtatis relinquiť aliq̄ cecitas in
itellectu:ita ꝙ hoc nō pōt eſſe ꝙ aliqs ſit malus : ꝛ nō ſit
ignorās:ꝛ ꝯcedim' ꝙ itellectu nō ignorāte ꝛ nō exñte ce
co:pōť volūtas praua velle:in gb' vbis nō ſeparam' ceci
tatē a malitia ſm eē:vt ꝙ ſit malitia ſine cecitate:ſʒ ſm
q̄litatē : qꝛ pōt eē malitia abſqꝫ ꝙ ſit a cecitate cāta : ſed
magis erit cecitatis cā:dicēte.n.intellcū ꝙ fornicatio eſt
delectabilis tñ eſt ſimplr fugiēda.veꝝ dič. Uoluntas tñ
pōt allici:ex eo ꝙ eſt fornicatio delectabilis q̄ allecta iſi
cit rōnē:vt iudicat hāc fornicationeʒ in pticulari put eſt
in hac mā delectabili eē faciēdam: quā iudicabat fugiē
dā. hoc ğ mō pōt volūtas velle facere:qō itellectus iudi
cat nō faciēdū:qꝛ pōt cecare rōnē:qꝛ pōt ſe ſic determia
re vt alliciať ab aliq̄ bono ſenſibili apphēſo:q̄ allecta iſi
ciť ꝛ iſecta iſicit rōnē:ꝛ ei' puertit iudiciū. Et cū arguiť:
qō itellect' nullo mō itellīt volūtas nō pōt velle:dř ꝙ cū
itellect' itellīt vno mō:volūtas mō q̄ ocm̄ eſt pōt ſe ab il
lo mō auertere:ꝛ pōt velle alio modo. ℂ Argumēta aūt
(ſūt ſoluta p iā dcā.

Iſtō ma/gis darti/culate ad/huc ſoluit/qō qō ſce/dēs ppo/nebat.

Qō. XIX.

VLtimo querit in q̄ actu ſit beatitudo. Utrū in actu itellect' vel volū
tatis. Et vř ꝙ pncipali' ſit in actu intellect' q̄ʒ
volūtatis:qꝛ itellect' eſt nobilior potētia q̄ʒ volūtas cuʒ
ſit motiuus ꝛ directiuus ei'. ğ ꝛč.

In contrarium eſt:qꝛ ſm Hugonē in 4° ſup
āgelica ierarchia itrat amor
vbi foris ſtat ſcīa:amor ergo magis penetrat ꝛ magis co
ꝯiūgit nos q̄ʒ viſio. pncipalius ğ in amore ē ponēda bea
titudo:tāq̄ʒ in magis ꝯiuncto.

Reſpōdeo dōm:ꝙ vt pateat vitas q̄ſiti hoc ordi
ne pcedem'. nā pmo oſidem' ꝙ btitu
do eſt finis volūtatis:ꝛ eſt obm ei': ꝛ ꝙ in obo volūtatis
oīno pncipalr ꝛ finalr hʒ eē btitudo. Scōo oſidem' quō
btitudo in aliq̄ eſt finalr ꝛ i aliq̄ formalr:ꝛ ꝙ ceteris pa
rib' veri' eſt vt eſt finalr:q̄ʒ vt eſt formalr. vñ diſtingue
mus quō diuerſimode eſt alicubi finalr ꝛ alicubi forma
liter. Tertio ex dictis declarabim' vitatē q̄ſiti. Quarto
oſidem' gd facit difficultatē in ppoſito: quo facto q̄ſita
vitas magis decl'abiť. ℂ Propter pmuʒ ſciēdū ꝙ nihil
aliō ē btitudo:q̄ʒ illud in q̄ finalr volūtas tēdit. vñ Aug.
xi° de trini.ca.6.ait ꝙ volūtatis finis nō eſt niſi btitudo.
B ēt idē vult phs:ꝙ felicitas ꝛ btitudo hēant rōnē finis.
vñ ait in p° ethico.ꝙ felicitas eſt finis opatoꝝ: pfectū ꝛ Cap.1.
p ſe ſufficiēs bonū:qō ſi nullus diceret ꝛ nulli' aucťe hoc
ꝯfirmareť vel roboraret:opʒ tñ ſic eē: qꝛ nihil eſt aliud
felicitas q̄ʒ qōdā ꝯſūmatū bonū:ꝛ hoc eſt finis:ꝛ ſi btitu
do hʒ rōnē finis:opʒ ꝙ nihil ſit aliud:q̄ʒ principale obm
volūtatis. nā vt dř in 3° ethicoꝝ. Uolūtas eſt finis ꝛ ele Cap.2.
ctio eoꝝ q̄ ſunt ad finē:qꝛ.n.volūtas pmo ꝛ pncipalr ten
dit in finē:ipm tēdere in finē qō pncipalr reſpicit volun
tas:accepit nomē ipſi' volūtatis ꝛ dř voluntas. ſič cogni
tio pncipioꝝ dř itellect':ꝛ qꝛ voluntas ſic pncipalr tēdit
in finē:btitudo que nō eſt niſi finis volūtatis:opʒ ꝙ ſit il
lud in qō pncipalr volūtas tēdit: ꝛ ꝙ ſit principale obm
eius. ℂ Uiſo gd eſt btitudo:ꝛ vbi eſt ponēda. volumus
oſidere ꝙ btitudo eſt in aliq̄ finalr: ꝛ in aliquo formalr.
Nā ſi ipm obʒ pncipale volūtatis put hʒ rōneʒ finis eſt
btitudo:opʒ ꝙ btitudo pncipalr ſit in B obo. ğ cuiuſlibʒ
hois beatitudo eſt in pncipali obo voluntatis. ꝙ ſi ſic eſt
opʒ ꝙ beatitudo ſit in ipſo formalr actu voluntatis. naʒ
voluntas in ſummū obm tendit finalr:ſʒ per ſuū actum
tēdit in obm formalr. pp̄ter qō ſi volūtatis obm eſt bea
titudo finalr:opʒ ꝙ voluntatis act' ſit beatitudo forma
liter. ex quo apparet ꝙ magis eſt beatitudo in ipſo obie
cto voluntatis:q̄ʒ in actu:qꝛ ratio finis magis eſt in ob
iecto volūtatis:q̄ʒ in actu. Ex hoc etiā apparet ꝙ oīno pn
cipaliter beatitudo non pōt eſſe in actu volūtatis:qꝛ vo
luntas principaliter non tendit in actum ſuuʒ:ſed princi
paliter tendit in aliud. Scdm hoc ergo diſtinguemus ꝛ
ꝛ de beatitudine finaliter:ꝛ de beatitudine formalr. Sē
per enim beatitudo finaliter eſt volūtatis obiectū:ꝛ bea
titudo formalr eſt voluntatis actus:per quem voluntas
formalr tendit in obiectū. Dicemus igiť ꝙ beatitudo fi
naliter in aliquo pōt eſſe duplr. vel finalr ſimplr: vel fi
naliter in genere. Finaliter ſimplr eſt in ipſo deo:qꝛ ipſe
deus tanq̄ʒ ſummū bonū eſt principaliter finis noſter:ꝛ
eſt illud in quo ſtat cōſumate quies noſtra. Iuxta illud
Augu. pmo cōfeſſ.circa pncipiuʒ. Ad te nos feciſti domi
ne:ꝛ inquietum eſt cor noſtrum donec regeſcat in te. In
ipſo ergo deo erit vltima qes cordis noſtri. Propter qō
ipſe deus eſt illud in quo finaliter ſtat beatitudo noſtra:
finaliter tamē non ſimplr. Sʒ in genere. ſtat btitudo no
ſtra in viſione dei. Nā finale obiectū voluntatis ſimplr
eſt ipe de':finale aūt obiectū in genere eſt viſio dei. Nā
in genere creaturarū potiſſimū bonū vel ponemus actū
itellect': vel actū volūtatis:ipe aūt actus nře volūtatis
nō eſt ppe obiectū ei'. ifra deū ğ nō ponemus obiectum
voluntatis in quo directe tēdat:niſi viſionē dei:qꝛ in ni

bil aliud mai⁹ pōt volūtas directe tēdere: q̄ in viſionez dei:in actu aūt ſuo volūtas directe nūq̄ tendit:ſ3 ſemp̄ p̄ reflexionez. ¶ Et ſic dam⁹ duo in qb⁹ eſt btitudo finalr iuxta duo oba volūtatis in qb⁹ pōt directe ītēdere. vnū3 in q̄ eſt btitudo finalr ſimplr. vt bonū īcreatū. v3. ipſum deum:⁊ vnū in q̄ btitudo eſt finalr in gn̄e vt viſionē dei. Sic o3 dare duo in qb⁹ ſit btitudo formalr. vnū3 in quo btitudo ſit formalr ſimplr:⁊ aliud in q̄ ſit formalr in genere. Dam⁹. n. duplicē actū volūtatis. vnū p̄ quē formaliter tēdit in deu3:tāq̄ in obm volūtatis finale ſimplr:⁊ aliū p̄ quē tēdit formalr in viſionē dei:tāq̄ in obiectū finale ei⁹ nō ſimplr:ſ3 in gn̄e. Act⁹ ḡ volūtatis formalr cōiūgēs nos deo: q̄ eſt nr̄ finis ſimplr:erit btitudo formalr ſimplr: ſ3 act⁹ volūtatis p̄ quē volūtas tēdit in viſionez dei:nō tāq̄ in finē ſimplr:ſ3 tanq̄ in finē in gn̄e eſt btitudo formalr nō ſimplr ſ3 in gn̄e. Act⁹ ḡ volūtatis p̄ quem tēdim⁹ in deū nō eſt ita p̄ncipalr btitudo ſicˉ eſt ipſe de⁹. q2 ſi bonū finale eſt btitudo:⁊ ipſe deus in quē voluntas tēdit p̄ ſuū velle eſt magis finale bonū q̄ ipm velle:imo ipm velle nō eſt ipm finale bonū:ſ3 formale:q2 nō eſt volūtatis finis: ſ3 illud p̄ qd volūtas formalr tēdit in finē. ſic act⁹ volūtatis p̄ quē volūtas tēdit in viſionē dei:non eſt ita p̄ncipalr btitudo. ſicˉ erit viſio dei. Viſio ḡ pōt eſſe btitudo mō quo dcm̄ eſt:nō q2 eſt aliqd itellectus:nec q2 eſt ad itellectū p̄tinēs:ſ3 vt eſt obm volūtatis. Vn̄ dato ꝙ nō eēt ibi act⁹ itellect⁹:⁊ eēt obm volūtatis finale:eēt ibi btitudo. ſic ēt ſi ab hꝫ viſiōe q̄ eſt act⁹ itellectus. tollereẗ ꝙ nullo mō eēt finis volūtatis q̄tūcūq̄ eēt act⁹ itellectus nullo mō eēt ibi felicitas. Nihil aliud eſt ḡ felicitas niſi volūtatis obm:vel volūtatis act⁹. Voluntatis q̄dē obm eſt felicitas finalr. Volūtatis actus eſt felicitas formalr. ipm. n. obm eſt finalr finis:ipſe aūt act⁹ volūtatis pōt dici formalr finis: q2 p̄ eū volūtas formalr ꝯiūgitur fini. ſi ḡ felicitas h3 rōnē finis:⁊ finis rōne3 boni:⁊ h̄ eſt volūtatis in bonū tēdere ſolū p̄ cōparationē ad volūtatē:nullo aūt mō p̄ cōparationē ad itellectū ſ3 ſe eſt accipiēda felicitas. ¶ Ex his ḡ dictis ſatis apparet 3ᵐ ꝓpoſitū. v3. que ſit veritas q̄ſiti. v3. vbi p̄ncipalr ſit ponenda felicitas:aut in actu itellect⁹ an volūtatis. Nā ſi comparas viſionē ad actū volūtatis per quē tēdiẗ in viſionez. tūc viſio erit felicitas finalr ⁊ erit felicitas tāq̄ volūtatis obm:⁊ act⁹ volūtatis erit felicitas formalr: q2 erit felicitas illa per quā formalr cōiungimur tali obo. Reſpectu aūt talis act⁹ volūtatis:viſio p̄ncipali⁹ ē felicitas:q̄ act⁹ volūtatis per quē tēdimus in viſionē. S3 ſi cōparamus viſionē nō ad actū volūtatis p̄ quē tendimus in viſionē:ſ3 ad actū volūtatis p̄ quē tēdimus in deū. Sic p̄ncipali⁹ felicitas eſt in hꝫ actu volūtatis: q̄ in viſiōe. na3 in ipa viſiōe nullo mō eſt felicitas oīno p̄ncipalr ſimplr: ſ3 ſolū oīno p̄ncipalr in genere:ſ3 in actu volūtatis ē beatitudo aliquo mō oīno pncipalr: nō olo p̄ncipalr finalr: ſ3 oīno p̄ncipaliter formalr. hoc ēt idē p3. Nā ſi viſio eſt btitudo. hoc eſt ꝓut eſt obm volūtatis ⁊ prout eſt finis: nō eſt aūt finis ſimplr:ſed eſt finis ſub fine. Vn̄ eſt finis ordinatus ad aliū finē. i. ad deū. hoc ḡ mō erit in viſione felicitas ꝓut volūtas per actū ſuū tēdit in viſionē dei: ⁊ per viſionē dei tēdit in deū. Nūq̄ aūt ſic voluntas ꝯiungiẗ deo: ꝓut per actū ſuū tēdit in viſionē:⁊ per viſionem tēdit in deū. ſicut per actū ſuū imediate tēdit in deū. Si viſio ḡ eſt felicitas hoc eſt ꝓut voluntas per viſionē tendit in deū. ḡ erit felicitas ꝓut volūtas ꝯiungiẗ mediate: ſed ipſe actus voluntatis eſt felicitas ꝓut per hꝫ actum voluntas tēdit in deū imediate. ideo hꝫ actus volūtatis p̄ncipalius eſt felicitas:q2 imediate nos cōiungit deo:vt in eo felicitatē ponimus q̄ actus intellectus. ¶ Multi aūt in hoc multū īſiſtūt per quez magis ꝯiungimr deo. vtrū per actū intellectus:vel per actū volūtatis:ſed hoc ingrere nō eſt directe ad factū. Nā felicitas nō eſt obiectu3 itellectus ⁊ volūtatis:ſed eſt obm voluntatis tm̄:q2 obm itellect⁹ ſm ꝙ hꝫ nō h3 rōnē finis:nec rōnem boni: ſ3 rōnē veri. Bonū. n. nō eſt obm itellectus: niſi forte intellectus practici:de quo hic nō loquimur. Nec ēt itellectus practic⁹ hr̄et pro obo bonū:niſi q2 eſt practicus: ꝓut hēt ordinē ad volūtatē:cui⁹ eſt per ſe in bonū tēdere. idē eſt aūt verū ⁊ bonū:⁊ idē eſt ſūmū bonū ⁊ bonū veru3: ⁊ verū bonū:ſ3 nō ſm eandē rōnē: ſed ꝓut eſt obm voluntatis eſt bonū. ꝓut obm intellectus eſt verū. Et q2 rō boni ſumiẗ in aliquo:vt h3 rōnē finis ⁊ vt eſt volūtatis obiectū:per cōparationē ad volūtatē ſumēdus eſt finis noſter:⁊ felicitas nr̄a. Vt ḡ videamus vbi eſt p̄ncipali⁹ btitudo:an in actu itellect⁹ vel volūtatis:nō debemus ingrere per qd magis ꝯiūgimur deo. vtrū p̄ actū itellectus: vel p̄ actū volūtatis. Nec debemus ingrere quid magis ꝯiūgiẗ deo:an itellect⁹ p̄ actū ſuū:vel volūtas:q2 ſic ingrēdo ſupponim⁹ ꝙ btitudo ſm ꝙ hꝫ eſt p̄ ſe nō ſolū obm volūtatis:ſ3 ēt itellect⁹. Et q2 btitudo p̄ ſe eſt obm volūtatis:nō itellect⁹. iueſtigādo vbi ſit btitudo:debemus videre p̄ qd volūtas magis ꝯiūgiẗ deo:vtrū p̄ actū ꝓpriū: vel p̄ actū alteri⁹ potētie. Et tūc qō nō hr̄et dubiū:q2 voluntas per actū ꝓpriū ꝯiungiẗ deo:⁊ ꝯiungeẗ deo in p̄ria imediate p̄ actū alteri⁹ potētie:vt p̄ actū itellectus ꝯiungeẗ ei mediate. Tāto ḡ eēntiali⁹ ⁊ p̄ncipalius erit felicitas in p̄ria in actu volūtatis:q̄ itellect⁹. quāto voluntas magis ꝯiungiẗ ipſi deo tāq̄ finali obo p̄ actū ꝓpriū:q̄ p̄ actū itellect⁹. ¶ Et ſi dicas ꝙ voluntas nō ꝯiūgeẗ in p̄ria imediate:ſ3 mediate:q2 mediāte ſuo actu. dicem⁹ ꝙ tale mediū cadit iter voluntatē ⁊ deū. Tn̄ per actū itellectus voluntas tēdit in ipm:q2 nō tēdit volūtas in deū per actū intellectus: vt p̄ viſionē niſi p̄ actū ſuū p̄us tendat in viſiōez. Ergo cū volūtas tēdit in deū p̄ actū intellectus intercidit ibi duplex mediū itervoluntatē ⁊ deū. Vide3 act⁹ ꝓprius p̄ quē tēdit in viſionē:⁊ viſio p̄ qua3 tēdit in deū:ſ3 cū voluntas tēdit in deū p̄ actū ꝓpriū nō intercidit ibi mediū niſi ꝓprius act⁹. Voluntas ḡ duplr magis ꝯiungiẗ deo p̄ actū ꝓpriū:q̄ p̄ viſionē. p̄mo q2 tendendo in deū p̄ viſionē ꝯiungiẗ ei mediate ⁊ p̄ plura media. Vt aūt tēdit in deū p̄ actū ꝓpriū ꝯiungeẗ ei imediate. Scd̄o q2 vt voluntas tendit in deum p̄ viſionē ꝯiungiẗ deo:p̄ mediū magis extraneū. vt aūt tēdit in eu3:per ꝓpriū actum ꝯiungiẗ ei p̄ mediū magis itraneū. Dato ḡ ꝙ voluntas tēdens in deū p̄ viſionē nō intercideret mediū iter voluntatē ⁊ deū niſi viſio: Cu3 viſio nō ſit quid ita itraneu3 voluntati:nec ita qd ꝯnexū ei: ſicˉ ꝓp̄us act⁹ nō ꝯiungereẗ voluntas deo p̄ viſionē:ſicut p̄ ꝓpriū actū. cu3 ḡ voluntas tēdit in deu3 p̄ viſionē:nō ita ꝯiungiẗ ei. ſicut p̄ ꝓprium actū. tum q2 viſio nō eſt ita ꝯnexa voluntati:ſicˉ ꝓpri⁹ act⁹. tu3 q2 tēdēs ī deū p̄ viſionē o3 dare aliū actu3:vt actū voluntatis p̄ter viſionē. Si ḡ ſ3 Aug⁹ btitudo nō eſt niſi finis voluntatis. tunc p̄ cōparatione3 ad voluntatē:ſumēda eſt btitudo. Credimus. n. ꝙ plus ⁊ nobiliori mō ꝯiungiẗ voluntas deo per ſuum actu3 q̄ p̄ actum itellect⁹:q2 p̄ ſuū actu3 ꝯiungiẗ voluntas deo vt de⁹ eſt aliqd in ſe: ſ3 itellus p̄ ſuum actu3 ꝯiungiẗ deo vt eſt aliqd in nobis:dato tn̄ ꝙ magis ꝯiungereẗ deo intellectus p̄ ſuum actū q̄ voluntas: tn̄ q2 ipſa voluntas non magis:imo multominus ꝯiungiẗ deo p̄ actū intellectus q̄ p̄ actu3 ꝓpriu3. iō ꝯiunctio ad deu3 vt h3 rōnē felicitatis ēt vt ē volūtatis finis magis accipiēda eſt vt ꝯiungitur voluntas deo per actu3 ꝓprium:q̄ p̄ actū itellectus. ¶ Ergo q2 in actu voluntatis eſt felicitas oīno p̄ncipalr

ſimpliciter nō finalr ſʒ formalr.in actu aūt intelle-
ctus eſt felicitas nō oīo pncipalr ſimplr: nec forma
liter:ſed in genere. Et etiā 2°.q2 felicitas nō eſt in
actu itellect⁹ vt itellectus eſt:ſʒ ſolū per ordinē ad
voluntatē.in actu voluntatis eſt felicitas vt volū-
tatis eſt. Et ēt 3° q2 p viſionē ſiue p actum intelle
ctus ꝯiungit voluntas deo mediati⁹.per actū pro-
priū imediatius. Et q2 4° voluntas p actū intelle
ctus ꝯiungit deo per mediū extraneū.p actuʒ pro-
priū p mediuʒ magis intraneū. Et ēt 5° q2 volun-
tas nobiliori mō ꝯiungit deo: q̄ itellect⁹.iō ꝑpter
oīa iſta magis ꝛ pncipalius eſt ponēda felicitas in
actu voluntatis q̄ itellectus. ¶ Poſſumus aūt ſi
volumus aſſignare q̄tuor felicitates ſe hñtes p or-
dinē:videlʒ ipm deū.Actū voluntatis per quē ten-
dimus in deū.Viſionē dei.Et actū voluntatis per
quē tēdimus in hꝯ viſionē.In ipo deo eſt felicitas
oīno principalr ꝛ finalr.ꝛ iō ibi eſt potiſſima felici-
tas:ꝛ ipe potiſſime eſt finis noſter:ꝛ in eo eſt quies
cordis nři.nō eſt.n.qes cordis nři in aliq̄ creato: ſʒ
in ipſo deo creatore: q2 vt diximus ingetuʒ eſt cor
nřm:donec reqeſcat. In ipſo actu aūt voluntatis p
quē ꝯiungemur deo in pria erit felicitas oīno pnci
paliter formalr.Erit.n.in tali actu qes nō per queʒ
qeſcamus finalr:ſʒ formalr.iō in tali actu non ē ita
pncipalr felicitas cū nō ſit finis:ꝛ qes finalr: ſʒ for-
maliter.ſicut in ipſo deo:qui eſt quies nřa finaliter
ꝛ ſimplr. In ipo aūt actu itellect⁹ adhuc erit beati-
tudo nřa: nō ita pncipalr:q2 per eā nō ita voluntas
ꝯiungit deo:ſicut per ꝑpriū actū.Erit etiā in hꝯ vi
ſione felicitas nřa finalr nō oīno ſimplr:ſʒ in gene-
re.Sʒ in ipo actu volūtatis ꝓut tēdit in viſionem
dei:nō erit ita pncipalr felicitas ſicut in ipa viſiōe.
dicemus.n.ꝙ nō eſt felicitas niſi in deo: ꝛ in his p
que voluntas coniungit deo: nō aūt in his per que
ꝯiūgit itellect⁹.Si aūt in talib⁹ ſit felicitas hoc nō
erit vt ſunt ipſi⁹ itellectus: ſʒ ſolū per ordinē ad vo
luntatē. Sʒ vt pʒ lʒ actus voluntatis magis cōiun
gat voluntatē deo:vt per talē actū tendit in deū:q̄
ipa viſio. Tñ act⁹ voluntatis nō vt tēdit imediate
in ipm deū:ſʒ vt tēdit in ipſaʒ viſionē. Non ita con
iungit voluntatē deo:ſicut ipſa viſio. nā volūtas p
talē actū nō tēdit imediate in deū:ſʒ tēdit in viſio-
nē:ꝛ per viſionē in deuʒ: ita ꝙ viſio hoc mō magis
ꝯiūgit volūtatē deo q̄ ꝑpri⁹ actus.ḡ inter btitudi-
nes creatas pncipali⁹ erit btitudo act⁹ voluntatis
tendens in deū:q2 per hꝯ actū imediati⁹ voluntas
ꝯiungit deo. poſtea erit btitudo in ipa viſione dei.
vltimo aūt erit felicitas in actu volūtatis: ꝓut ten
dit in viſionē dei. ¶ His oībus ꝑlibatis volumus
narrare quid facit difficultatē in queſito. Propter
qō ſciēdum ꝙ aliqñ nō eſt finis ipſa res: ſʒ eſt finis
vſus rei. Ut qui ponit felicitatē ſuā in equo:magis
ponit felicitatē in vſu eq: q̄ in equo. Nā ipm equū
ordinaret ad eqtationē:ſiue ad vſuʒ eqtādi.cū ḡ fe
licitatē ꝛ finē ponimus magis in vſum rei q̄ in re:
ſi ille vſus rei ſit act⁹ alicui⁹ potentie.in actu illius
potētie erit oīno principalr felicitas. Ut qui pone-
ret felicitatē in eqtatiōe: cū eqtare ſit act⁹ cruriuʒ.
in actu cruriū eēt pncipalr talis felicitas. vt magiſ
q̄ in actu voluntatis. eſſet.n. talis felicitas in actu
cruriū.nō q2 act⁹ cruriū:ſʒ q2 eſt finis ꝛ obm volun
tatis:ita ꝙ ibi eēt talis felicitas oīno finaliter. In
actu aūt volūtatis eēt felicitas formalr ꝓut per hꝯ
actū tēdem⁹ in talē finē. Et ſi ſic eēt de deo:ꝙ vel-
lemus ꝑpter aliuʒ finē:vt q2 vellemus ipm ad vi-
dēdū.ſicut volumus equū ad eqtādum:ita ꝙ ordi
naremus deū ad vidēdū tāq̄ ad vlteriorē fineʒ.ſi-
cut ordinamus equū ad eqtationeʒ: ꝛ domū ad ha
bitationē tāq̄ ad vlteriorē finē.tunc nō eſſet btitu
do nřa in deo finalr:nec eēt btitudo nřa in actu vo
luntatis ꝓut tēdit in deū oīno formalr: ſʒ eēt btitu
do nřa oīno finalr in ipſo actu intellectus. nō quia
act⁹ itellectus:ſʒ q2 voluntatis obm ꝛ eſſet btitudo
nřa pncipalr formalr in actu voluntatis: vt tendit
in viſionē. Sed hoc nullus diceret ꝙ deuʒ ordine-
mus ad aliquē aliū finē:ꝛ ꝙ nos qeſceremus fina-
liter in alio citra deuʒ. finalr ḡ btitudo nřa eſt ipſe
deus:ꝛ in eo oīno principalr vt eſt voluntatis obie
ctum. ¶ In alijs aūt vt dcm̄ eſt:eſt btitudo inquā-
tum ꝯiungūt volūtatē huic ſuo finali obiecto: ꝛ q2
pmo ꝛ pncipalr cōiungit voluntas ſuo obiecto per
actum ſuū vt tendit in obiectū.2° ꝯiungit ei ſi per
actū alterius tēdit in obm.3° ꝯiungit ei vt p actuʒ
ſuū tendit in actū alterius:ꝛ per illū in obiectū. pri
mo erit felicitas in ipſo deo.Et 2° in actu volunta-
tis vt ꝯiungit per voluntatē deo. 3°. erit in actu in-
tellectus vel in ipſa viſione. vt poſt talē viſionē ta-
lis viſio eſt obm volūtatis:ꝛ per hoc tendit in deū.
4° ꝛ vltimo erit felicitas in actu volūtatis: vt per
talē actum in viſionē tendit ꝛ per viſionē in deuʒ.
¶ Ex hoc aūt patere pōt quare ita dicunt ꝙ viſio
eſt tota merces. Nā accipiēdo mercedeʒ ꝓut dicit
aliquid in qō voluntas directe tendit. vt dicamus
hoc eē mercedē:qō voluntas expectat:ꝛ in qō p vo
luntatē directe tēdimus. Dicemus ꝙ infra deū ni-
hil hoc mō hʒ rōnem mercedis:niſi ipa viſio. Naʒ
ipſe actus voluntatis nō hʒ hoc modo rōnem mer
cedis:q2 voluntas in ſuū actum directe nō tendit:
nec ſuus actus voluntatis pōt eē finis ꝛ quies fina
liter:ſʒ ſi eſt qes hoc eſt formalr.nā volūtas p actū
ſuum in deo nō qeſcit finaliter:ſʒ quieſcit in eo per
actum ſuum formalr. Viſio ḡ eſt tota merces crea
ta:ſʒ eſt alia merces multo excellētior:vt ipſe de⁹:ꝛ
ibi eſt pncipali⁹ btitudo:q2 magis ꝯiungit volūta-
tem ipſi pncipali mercedi:ſiue ipſi deo. Dicemus
ergo ꝙ viſio ſiue actus itellectus hʒ aliqd de rōne
beatitudinis:qō nō hʒ ipm velle inquātū actus in-
tellect⁹ pōt eſſe illud in qō directe tēdit voluntas:
qō nō pōt eē act⁹ volūtatis: q2 volūtas in ſuū actū:
nec aliq̄ potētia in ſuū actū pōt directe tēdere. Sʒ
hoc modicū eſt reſpcū ei⁹ qō hʒ act⁹ voluntatis:qō
multo magis eſt ꝯiungere voluntatē imediate ipſi
oīno finali bono:q̄ eē in genere finale bonum:ꝛ q2
actus voluntatis ꝯiungit imediate volūtateʒ oīno
finali bono:actus aūt intellectus:nec eſt finale bo-
num oīno:nec ꝯiungit voluntatē imediate oīno fi-
nali bono.i.deo. Nō eſt ita pncipalr felicitas i actu
itellect⁹:ſic in actu volūtatis. ¶ Sʒ forte itellʼs tu⁹
nō qeſcit. Sʒ dicis actus itellectus eſt magis btitu
do q̄ aliqs act⁹ voluntatis. Nā in actū itellect⁹ po-
teſt directe tēdere volūtas.in actū ꝑpriū nō pōt di-
recte tēdere volūtas: ſʒ illud eſt btitudo in q̄ dire-
cte tēdit volūtas. Ergo btitudo magis erit in actu
itellect⁹. Hoc argumētū arguit oppoſitū:nō ꝓpoſi-
tū. Multo magis.n.eſſet btitudo in actu itellʼus: ſi
ſic ꝯiūgeret volūtatē deo. Et ſic volūtas p ipm ten
deret in deū:tāq̄ in id p qō nō poſſʒ directe tende-
re:q̄ ſi cōiungit voluntatē deo tāquā p id in quod
pōt directe tēdere:qō ſic declaꝛ.btitudo quidē eſt

oīno ꝑncipalr̄ in eo in qꝺ oīno volūtas finalr̄ tēdit:
hꝯ eſt ipe deꝰ:⁊ btītudo eſt ꝑncipalr̄ in deo:tāquaꝫ
in eo in qꝺ finalr̄ volūtas tēdit.Si erit ī alio a deo:
hoc nō poterit eē : niſi ꝓut ꝑ illud volūtas tēdit in
deū:vel ꝓut ꝑ illud volūtas ꝯiungit̄ deo.Si in vi
ſiōe ḡ eſt felicitas.hoc erit ꝓut volūtas tēdit in vi
ſione:⁊ ꝑ viſionē tēdit in deū; vel erit h̄ ꝓut volū
tas ꝯiūgit ſe viſiōi:⁊ ꝑ viſionē ꝯiūgit ſe deo.Uiſio
ni aūt nō ꝯiungit ſe voluntas tāq̄ ſuo actui:ſꝫ tāq̄
ſuo obō:qꝛ viſio nō eſt actꝰ volūtatis:ſꝫ ītellectꝰ: ſꝫ
ꝯſtat ꝙ multo magis ꝯiūgit̄ potētia alicui obo cuꝫ
ꝯiūgit̄ ei q̄ſi ītranee:q̄ ſi ꝯiūgit̄ ei ꝑ aliqꝺ obm̄:qꝺ
ꝯiūgit̄ ei q̄ſi extranee.Uiſio ḡ ſi ꝯiūgeret volunta
tē deo tāq̄ actus eius:⁊ ſi eēt illud in qꝺ directe nō
poſſꝫ tēdere volūtas: multo magis ꝯiūgeret volū
tatē deo q̄ nunc:qꝛ pōt eē obm̄ eiꝰ:⁊ qꝛ pōt eē illud
in quo aliq̄ mō directe tēdit voluntas.¶ Rn̄dea
mus ḡ ad formā argumēti: ⁊ dicamꝰ ꝙ illud in qꝺ
directe tēdit volūtas eſt btītudo.veꝝ eſt ſi tendat
in illū oīno ꝑncipalr̄.Alia aūt in que nō tēdit oīno
volūtas ꝑncipalr̄ nō hn̄t rōnē btītudis:ex eo ꝙ vo
luntas tendit in ea directe:vel nō directe: ſꝫ ex hoc
ꝙ ꝑ ea volūtas ꝯiūgit̄ ſuo ꝑncipali fini:⁊ qꝛ magis
ſuo ꝑncipali fini cōiungit̄ voluntas ꝑ actū ſuum in
quē directe nō tēdit:q̄ ꝑ actū ītellc̄s:in quē pōt aliq̄
mō directe tēdere.iō magis eſt felicitas in actu vo
luntatis q̄ in actu ītellectꝰ. Eſt.n.felicitas finale ⁊
vltimū bonū hoc mō ꝓut eſt volūtatis obm̄.Et qꝛ
finale ⁊ vltimū bonū non pōt cōpetere niſi vni. Jō
felicitas oīno ꝑncipaliter nō eſt niſi in re vna vt in
deo: ꝓut in ipm̄ tēdit volūtas.Si aūt eſt in alijs h̄
erit in ordine ad deū:⁊ ꝓut ꝑ illa cōiungit̄ volūtas
deo:⁊ qꝛ hoc potiſſime fit ꝑ actū voluntatis.iō poſt
deū potiſſime in actu voluntatis eſt ponēda felici
tas. Hꝫ.n.aliqꝺ actus intellectꝰ ꝑꝑ qꝺ pōt dici mer
ces:qꝺ nō hꝫ actus voluntatis; ꝓut.vꝫ. in talē actū
pōt voluntas aliquo mō directe tēdere : tn̄ ꝑꝑ iſtꝺ
aliqꝺ nō dꝫ felicitas in actu ītellc̄us ꝑncipalr̄ poni.
immo magis dꝫ ab eo remoueri : qꝛ viſio prout in
eā pōt directe tēdere volūtas nō magis ꝯiūgit vo
lūtatē ſuo oīno vltimo fini q̄ pōt. Jmmo minꝰ:vt
eſt ꝑ hita declatū. Jō ꝑ hoc non magis ꝑncipalr̄ hꝫ
rōnē felicitatis:imo minꝰ vt ꝑt eē ꝑ hita maniꝰ.

Ad argumentū in ꝫriū dōm : ꝙ ītellc̄us nec dirigit : nec mouet
volūtatē iperādo:ſꝫ ſolū mouet eā:ei finē oñdēdo.
Sꝫ voluntas mouet ītellc̄m̄ iperādo:⁊ oīa nr̄a opa
ſunt ſubta volūtati:tāq̄ eius imperio. iō ex hoc nō
hr̄ ꝙ ītellectus ſit altior poꝰ q̄ volūtas:imo magis
ē eſt cꝫrio:dato tn̄ ꝙ intellc̄s eēt altior potētia q̄ vo
luntas adhuc nō hēret intētū. Nā ponētes ītellc̄m̄
eē altiorē potētiā : dicūt ꝙ ītellc̄s eſt altior potētia:
ſi cōſiderer̄ in ſe ⁊ nobilior. Nā nobilitas intellectꝰ
eſt ex hoc qꝺ hꝫ in ſe: qꝛ ītelligēdo eſt motꝰ rerū ad
aīam. Nobilitas ṽo voluntatis eſt ex eo qꝺ tendit
in aliud:qꝛ in volēdo eſt motꝰ aīe ad res.Simplr̄
aūt ⁊ abſolute eſt nobiliꝰ qꝺ eſt tale in ſe:q̄ qꝺ ē ta
le in ordine ad aliud.Et iō ſimplr̄ ⁊ abſolute vt di
cunt ītellc̄us eſt nobilior volūtate:⁊ ītelligere nobi
lius q̄ velle. Sꝫ ſi ītellc̄us ⁊ voluntas ⁊ actꝰ eoꝝ vt
aiunt nō cōſiderent̄ ſm̄ ſe:ſꝫ in ordine ad obm̄: vel
hoc erit ad res nāles:vel ad res diuas.ſi ad res nā
les:ſic adhuc vt aiunt nobiliꝰ eſt intelligere:q̄ vel
le.Qꝛ res ſunt ītellecte vt ſunt in aīa:ſunt volite vt
ſūt in ſeipſis. Nobiliꝰ aūt hn̄t eē in aīa:q̄ in ſeipſis.

Sꝫ ꝑ modū ꝯſi lij tn̄ : imo nec ꝑ modū ꝯſilij ꝓꝑe niſi occaſionalr̄.

Innuit modum diui Thome pri ma pte ſue ſum me.q.82. articu lo pmo: ſꝫ decarti culatius qꝺmꝺꝰ ꝺ veritate.q.22. artic.xj.ibi.talis cōparet expō.

Nobilior eſt.n.cognitio nāliū:q̄ ſint ipſe res natu
rales:ſꝫ ſi ītelligere:⁊ velle cōparent̄ ad res diuas.
ſic dicunt ꝙ velle eſt nobiliꝰ q̄ intelligere: qꝛ diui
na bonitas ꝑfectiꝰ hꝫ eē:vt eſt in ſeipſa ⁊ vt a volū
tate deſiderat̄:q̄ ꝓut ab ītellectu concipit̄.⁊ nobi
lior res eſt ipſe deꝰ in ſe q̄ cognitio quā hꝫ quelibꝫ
creatura de deo. Ponētes igit̄ ꝙ ītellc̄us ſimplr̄ eſt
altior potētia q̄ volūtas:ponūt ꝙ reſpectu reꝝ di
uinarū velle eſt nobiliꝰ ⁊ altiꝰ q̄ intelligere:⁊ qꝛ re
ſpectu rerū diuinaꝝ ponimus btītudinē in anima.
ergo reſpcū felicitatis ⁊ btītudinis velle ē nobiliꝰ
q̄ ītelligere.Btītudo ḡ nr̄a ꝑncipaliꝰ eſt in amare
vel in velle q̄ ītelligere:⁊ in actu volūtatis q̄ intel
lectus:qꝛ per hꝯ actuꝫ magis cōiungimur ipſi deo
qui eſt hereditas ⁊ btītudo noſtra: cuius heredita
tis ⁊ beatitudinis participes nos faciat dn̄s Jeſus
qui cum patre ⁊ ſpiritu ſancto ē vnus deus in ſecu
la ſeculorum Amen. Laurentius.

Poſt q̄ totaꝫ bene ꝓlixam queſtionē examinauimꝰ
in qua eſt replicatio ſeu explicatio eiuſdē ſe
pe vt eſt huiꝰ viri cōſuetudo:ſurrexit in animo
noſtro ambiguitas in eo qꝺ dixit in actu volūtatis formaliter
conſiſtere felicitatem:in quo enim actu conſiſtit? aut inhiante
adhuc ⁊ anhelante : aut quietato potius ⁊ iam fixo ⁊ ſtabilito.
primū eſt ꝯtra rōnem felicitatis que hꝫ rōnem termini ⁊ dele
ctabilis:⁊ faciliimi.Actus autē illi oppoſitū oſtēdunt.qui eni
inhiat:aſpirat:atq; nondum ad id qꝺ cupit potuit peruenire:⁊ ſi
peruenit ceſſaret omnis motus: vt eſt in naturalibꝰ clariꝰ:nec
etiaꝫ quies illa eſt felicitas vt videtur.tum qꝛ felicitas ponitur
operatio a philoſopho primo ⁊.10.ethicoꝝ.quies autēꝫ eſt pri
uatio operationis:tum qꝛ quies conſequitur ad delectationē
que conſequitur ad felicitatē:vt ſcribunt ſapiētes.igitur iſta eſt
difficultas.Et ꝓ ſolutione eius debes ſcire (quicquid dixerit
diuus Thomas.49.d.quarti.)quietatio aliquādo ſonat idē
quod delectatio:⁊ hoc modo accipitur a philoſopho ſecundo
⁊ decimo ethicoruꝫ.vbi dicitur ꝙ quies ⁊ delectatio conſequi
tur ex habitu ⁊ operatione perfecta. Aliquando autem ſonat
intentionem magnumq; voluntatis affectuꝫ in ſupremo bono
contentum ſuprema ſibi ſūma voluptatis accenſuꝫ:⁊ vno ver
bo totum ignem dilectionis dei in patria:hunc actū voluit do
ctor eſſe beatificum:⁊ non effectiue ſed formaliter.i.intrinſece
inherentē:atq; ipſi voluntati tanq̄ medio quo ſatiatur in eo qui
eſt vera omniuꝫ ſuperintellectualis felicitas que eſt deus altiſ
ſimus apud omnem ſapientem. Unde iam ſic recte ordinem
in iſta beatitate componere potes ex multis verbis eius.in pri
mis eſſentia dei radicalis eſt obiectiua vnica ⁊ cauſalis omnium
intellectuum felicitas. Deinde viſio eius pro vniuſcuiuſq; mo
dulo ⁊ capacitate.poſtea illius viſionis momētanea imperce
ptibiliſq; fere conſideratio:quā ſequitur voluntas quedaꝫ ad
ipſam cum aliquali ſaltem ſm̄ noſtrum modum intelligendi
ſiti:⁊ poſtea voluntas tandē perfecta ⁊ ſaturata:⁊ iſta non ſm̄
rē ibi:ſed ſm̄ ꝙ intelligimus nos.ſtatim eiꝫ beatus intellectꝰ
ſupremus ⁊ ſemper eſt beatus ſine vllo inter turbante tantillū
requiem eius ſummaꝫ. Intelligas autēꝫ ſemper ꝙ talis felici
tas licꝫ oriatur ex viſione non tamen ibi terminatur vltimate ſꝫ
ad fontem beatitatis deum:ſcꝫ ſic clare viſuꝫ ſub ratiōe ſupre
mi ac infiniti diligibilis. Quid ergo ſit felicitas ⁊ qui actus cō
currāt ad eam:⁊ quo ordine:⁊ qui intelligantur a doctore.ma
nifeſtum per hec:⁊ quiꝫ tot tantaq; hic dicta ſint. Scias ꝙ de
nouitijs philoſophis celebrantis ſunt qui mordeant Aegidiuꝫ
⁊ Thomam in duobus. Primo ꝙ poſuerint felicitatē forma
liter actū diſtinctū ab eēntia anime ⁊ dei Scđo ꝙ magis pla
cuerit eis talem felicitatem eſſe actum voluntatis q̄ intellectꝰ.
Dicunt.n.ſicut materia non quieſcit in actu aliquo citra for
mam ⁊ diuerſo ab ea:quia non appetit niſi formam:ita etiam
voluntas non debet eſſe contenta aliquo actu diſtincto a deo.
ergo felicitas non eſt iſtiuſmodi actus voluntatis. Item deus
eſt melior toti operatione. igitur ſinis reſpectu ipſius:quia ita
ſemper eſt (vt teſtatur ſeptimo politicoꝝ Ariſtoteles) ꝙ meliꝰ
eſt finis deterioris:ſed quod eſt finis habet ratiōnē felicitatis.
igitur ⁊c̄. Amplius deus eſt finis per eſſentiam omniuꝫ quia
eſt bonuꝫ ſupra omne bonū.igitur erit cauſa felicitatis in aliis
participate.patet ꝯſequētia ex ſcđo meta.t.cō.4.ergo intelle
ctus eſt felix ipſo deo. Preterea nullū accidēs pōt eſſe ſatians
⁊ implens totā capacitatē aliꝰ ſubſtātie nobilis vt eſt aīa : ſꝫ
talis actus eſt accidēs quū ſit qualitas.igit̄ ⁊c̄. Deinde eī la
borāt in deſtruēdo ſcđm:⁊ ꝓbāt ꝙ intellectus ſit ꝑfectior amore

reſpectu obi beatifici: ſic id eſt pfectiue ad qđ ſeqtur delectatio: ſʒ ad intelligere ſeqt delectatio: ⁊ nõ ad delectationẽ. alias eẽt pceſſus in īfinitũ. ğ ⁊c. ꝙ ẽt intellectio ſit imediatior deo. ⁊ p ꝯñs magis in ipa ponẽdã felicitatẽ. pbaṫ. qꝛ amor nõ inhereret deo: niſi mediãte intellectiõe. Et ꝯfirmat viſio: qꝛ. 10. ethic. phs põit felicitatẽ eẽ ſpeculatiõnẽ. Sʒ (qđ cũ omni iſtoꝝ dicaṫ reuerẽtia: q nři ẽt pceptores: ⁊ qdẽʒ doctiſſimi nõnullis ãnis fuere.) rõnes nõ cogũt qñtũ videã. Prima nõ: qꝛ aliđ eſt ꝯparare mãʒ ad actũ q ẽ forma: ⁊ itellʼm ad ſuã felicitatẽʒ: qꝛ pma ꝯpõ opʒ ꝙ ſit ad actũ pmũ: ſcđa ꝟo nõ: qꝛ ſuffiċ ad actũ aliquẽ ſcđm ꝯparari: nõ quidẽ ſimplʼr: ſʒ put deũʒ hʒ p termino. iđ nõ eſt ſiľe. Ad ſcđm dico añs eẽ diminutũ: qꝛ opʒ ſupplere. ⁊ deꝰ põt inhererere: vt forma intellʼs ⁊c. Et quis hoc ꝯcederet? loquiṫ enim vt diffuſe declarauimꝰ de felicitate hoïs intrinſeca ⁊ formali: extrinſeca certe ⁊ effectiua eſt deꝰ. Ad tertiũ ꝯcediṫ ꝙ deꝰ ẽ cã felicitatis intellʼs iſto mõ: qꝛ eſt cã q̃re talis opatio ⁊ actꝰ ei inſit. ſʒ iſtud nõ variat ꝓpoſitũ Doctoris. Ad q̃rtũ. nullũ accidẽs ſatiat vt ſic ⁊ abſolute. ſʒ ſi ducat in aliqđ īfinitũ: vt in deũ: vľ oñdat illũ ⁊ ꝯtinue illo foueaṫ: ⁊ velut progeṫ ſeu regeneret. Et iſta eſt mẽs iſtoꝝ viroꝝ: ⁊ illud etiam qđ dicere de actu volũtatis ꝯparato ad intellectionẽ eſt ꝓbabile valde. Pro quo debes ſcire ꝙ is actus intellectus vt prior nõ poteſt eẽ cõpleta felicitas: niſi quieteṫ. nec enim in ſpeculatione: vt ſpeculatio eſt letitia aut voluptas ꝯſiſtere poſſe videṫ. Alias omne ſpeculabile haberet ſibi annexã talẽ delectationẽ: ⁊ ita in queſtionibus mathematicis: qđ videṫ negare phs in ꝓblematibꝰ. bonitas igitur ⁊ animi qes eſt cã huius voluptatis. ſed vbi ita eſt: iam volũtas in hoc habʒ miroꝛ tamĩ vipuis quã ad ipſam ſolã letitia ⁊ gaudiũ oĩa pertineãt. vnde in hoc pʒ modus quo iſte actus accõmodatior eſt felicitati q̃ actꝰ intellectus. ℭ Et ad argumẽta coꝝ reſpondemus. ad pmũ: dicendo ꝙ lʒ ad delectatiõem nõ ſequaṫ delectatio: tamen non requiriṫ quia eſt pma: quã ibi ſit delectatio ipſiſſima ⁊ mera. ℭ Ad ſcđm pʒ etiam ꝙ volũtas imediatius tangit: quia nũq̃ actus intellectus attingeret ad deum ſub ratione quietãtis: niſi interueniret volũtas: vt dcm̃ eſt. lʒ ergo abſolute actus intellectus imediatius ei inhereat: nõ tamen ſub rõne beatificãtis. ⁊ hoc vult Doctor. Et qđ vltimo obijciũt Ar. ponere felicitatem in ſpeculatione: nota ꝙ hoc nõ ſolum eſt ꝓprium Ariſtotelis: imo ⁊ catholici tractatores ſolũ actũ intellectus videntur nominare ⁊ viſionẽ ſolã: ⁊ nihil de affectu ṽle voluntatis: vt Boetiꝰ libro de phica ꝯſolatione tertio. Et Augꝰ. pmo de trinitate. cap. 8. ⁊ lib. ꝯfeſſionũ. imo ⁊ Joãnes. 14. Oſtẽde nobis (inquit) patrẽ ⁊ ſufficit. Et itẽ capite. 17. Hec ẽ vita eťna vt cognoſcãt te ⁊c. ⁊ pma Joã. 3. Scimꝰ ꝙ quũ apparuerit ſiles ei erimꝰ Amplꝰ in pſalmis. Satiabor quũ apparuerit gloria tua. Ad que omnia dõm: ⁊ q̃tum ad phos ꝙ nũq̃ ſeparãt delectationẽ ab opatione pfecta: vt pʒ. 10. ethic. ⁊. 12. metaphy. T. c 39. ⁊ ab Auerr. ibi. ⁊ in ꝓhemio ſuarum deſtructionũ. ⁊ ideo loquẽdo de vno dant intelligere aliđ: qđ etiã catholici faciũt: qꝛ ad mẽſurã viſiõis ſequiṫ magnitudo gaudij ⁊ felicitatis in patria. quã igiṫ loquũṫ de hoc potiꝰ mẽſurã ꝯſiderãt: q̃ mẽſuratum. q̃q̃ poſſint ⁊ alie adduci eẽe ꝓbabiles ⁊ curioſe: ſʒ reliq̃ ac vlteriora hic declarare nõ oʒ. rõ. n. nec plura credimus accõmodata ꝓpoſito noſtro: felicitatẽ aũt nob donet q dedit q̃lẽcũq; iſtũ nob de felicitate ſermonẽ. ⁊ cũcta regit infinita potẽtia ac bonitate.

ℭ Expleto tertio q̃libetto icipit quartũ.

VT qõnes in h nřo 4.° q̃libetto q̃ſite ad ordinẽ reducãṫ ſic diſtiguemꝰ ꝓpoſitas qões. Qꝛ q̃dã q̃rebãṫ ptinẽtia ad ẽs diuinũ. Quedã ptinẽtia ad ens creatũ. Circa ens diuinũ q̃rebãṫ q̃daʒ ptinẽtia ad deũ: q̃dã ad nãʒ aſſũptã. Circa deũ q̃rebaṫ q̃tũ ad eẽntialia. Et circa hoc erãt due qõnes. Una ptinẽs ad dei potẽtiã: vtꝝ aliquod agẽs diuinũ poſſʒ facere duo accñtia eiuſdẽ ſpẽi in codeʒ ſbo. Alia qđ erat ptinẽs ad dei volũtatẽ: vtꝝ deꝰ poſſʒ ſiľ ꝯ̃ria velle. Erat ⁊ 3° qđ de deo ptinẽs ad pſonalia ſiue ad notiõalia. ⁊ erat qđ de relatiõibꝰ gd adderet diuina relatio ſupra diuinã eẽntiam. Qõ. I.

AD primum ſic pcediṫ. Uř ꝙ nullũ agẽs ẽt nec ipſe deꝰ poſſit duo accñtia eiuſdẽ ſpẽi facere i codẽ ſubo: qꝛ ſi corpꝰ habẽs albedinẽ eẽt i potẽtia ad albedinẽ eẽt actu albũ: ⁊ poꝰ albũ. Reſpcũ igiṫ vniꝰ ⁊ eiuſdẽ: vt reſpcũ albedis eẽt i actu: ⁊ in potẽtia: ⁊ p ꝯñs eẽt in actu: ⁊ nõ i actu: ⁊ in potẽtia: ⁊ nõ in potẽtia: qđ erat ꝯ̃dictoria v̄ificare: qđ facere nulli agẽti ꝯuenire pt.

In ꝯtrariuʒ eſt: qꝛ ſiľ cũ dimẽſiõibꝰ idetermina tis ſunt dimenſiões determiate. ſed he dimẽſiões ⁊ ille: vt dicebat nõ differũt ſpẽ. ğ ⁊c.

Rñdeo dõʒ: ꝙ hec qđ aliđ q̃rit: ⁊ aliđ ꝓpõit. Querit .n. quõ ſe hñt dimẽſiões õterminate. ⁊ idetermínate. Propõit aũt vtꝝ duo accñtia eiuſdẽ ſpẽi p aliqđ agẽs in codẽ ſubo ſiľ eẽ poſſint. Et vt ſatiſfaciamꝰ p ei qđ q̃riṫ. Et poſtea ei qđ ꝓponiṫ dicemꝰ ꝙ Cõmen. in de ſuba orbis ponit in mã duo gña dimẽſionũ. vʒ. dimẽſiões idetermiatas ⁊ õtermiatas. Et ait ꝙ dimẽſiões idetermínate pcẽdũt formã ſubalẽ in mã. determiate ſequũṫ. Ducit ãt ad tria icõuenĩẽtia. ſi negeṫ dimẽſiões idetermínatas: formã ſubaleʒ pcedere. pm̃ icõueniẽs ẽ ꝙ fieret corpꝰ ex nõ corpe. 2m ẽ ꝙ mã ſiľ nõ poſſʒ diuerſas formas recipe. 3m ẽ: ꝙ nec ẽt ſucceſſiue poſſʒ mã diuerſas fõmas recipe ſʒ oïs forꝰ in mã eẽt igñabil: icorruptibil ⁊ eterna. ℭ pm̃ icõueniẽs ſic pʒ: qꝛ oẽ qđ recipiṫ in aliq̃ recipiṫ ꝼʒ modũʒ rei recipiẽtis: ⁊ nõ ꝼʒ modũ rei recepte. ⁊ ide ẽ ꝙ lʒ nihil ꝼʒ ſe ſit diuiſibile niſi q̃titas: ⁊ lʒ oẽs ille forme a q̃titate educte de poꝰ mãe ſint de ſe idiuiſibiles. Tñ qꝛ ille forme recipiũṫ i mã q̃ta recipiũṫ in ea mõ diſibili: vt albedo q̃ de ſe ẽ diſibil: qꝛ recipiṫ i mã q̃ta: ⁊ recipiṫ i mã mediãte ſupficie q̃ ẽ gd diſibile. iđ recipiṫ i ea mõ diſibili: ⁊ extẽdiṫ ꝼʒ extẽſionẽ mãe in q̃ recipiṫ. ⁊ ẽ albedo mľta ⁊ extẽſa: qm̃ ſupficies ẽ mľta ⁊ extẽſa. Sic ⁊ ẽ ꝯ̃rio ſi q̃titas q̃ ẽ gd diſibile recipeṫ i mã mediãte forꝰ idiſibili recipeṫ i ea mõ idiſibili. Si ğ poſſʒ mã abſolui a q̃titate: ⁊ indui q̃titate: fieret q̃ntũ ex nõ quãto. ⁊ h appellat Cõm. fieri corpꝰ ex nõ corpe: qꝛ fieret q̃tũ ex nõ q̃to. Dʒ. n. ipe p magno icõueniẽti ꝙ fiat quãtũ ex nõ q̃nto. Nũq̃ ğ abſoluiṫ mã a q̃ntitate: qꝛ tũc mã nõ q̃nta fieret q̃nta. Rurſus. ſi q̃ntitas poſt alias formas adueniret mãe: cũ alie forꝰ ſint de ſe idiſibiles recipeṫ q̃ntitas mõ idiſibili. Propter qđ q̃ntitas ſic recepta in mã nõ extẽderet mãʒ. vt ğ nõ cogamur ponere ꝙ fiat q̃ntũ ex ñ q̃nto: ⁊ vt q̃ntitas i mã extẽdat mãʒ: dicemꝰ ꝙ nũq̃ mã a q̃ntitate abſoluiṫ: ſʒ ſp manet q̃nta. ⁊ q̃cũq; forꝰ i mã recipiṫ: ſiue ſit ſubaľ: ſiue accñtaľ recipiṫ i mã q̃nta. Et qꝛ q̃ntitas illa a q̃ nũq̃ abſoluiṫ mã ẽ q̃ntitas idetermiata ñ õtermiata. Jđ dcm̃ ẽ ꝙ dimẽſiões idetermiate pcedũt formã ſubalẽ i mã. determiate ꝟo ſequũṫ. ℭ Declaratũ ẽ ğ pm̃ icõueniẽs. vʒ. ꝙ ſi mã abſolueret a q̃ntitate. ⁊ ſi mã nõ ſp eſſʒ q̃nta: ⁊ ſi forꝰ ſubaľ nõ aduẽiret mãe iã q̃nte: ꝙ fieret corpꝰ ex nõ corpe. i. ꝙ fieret q̃ntũ ex nõ q̃nto. imo ſi bñ ꝯſiderãṫ ꝟba ꝓpoſita õclaratũ ẽ icõueniẽs 2m ⁊ 3m. Nã vt dicebaṫ. ſi q̃ntitas adueniret mãe poſt aliq̃ aliã formã: cũ q̃lʒ alia fõma a q̃ntitate ſit de ſe idiſibil: recipeṫ q̃ntitas in mã mõ idiſibili. pp qđ q̃ntitas ſic recepta mãʒ nõ extẽderet. Nõ ğ poſſent in mã eẽ ſiľ forꝰ ꝯ̃rie: qđ erat icõueniens 2m. Nã tota cã q̃re mã ſiľ pt eẽ ſub formis ꝯ̃rijs eſt: qꝛ mã eſt q̃nta ⁊ extenſa. pp qđ in diuerſis ptibꝰ mãe pñt recipi diuerſe forꝰ. itaq; cũ oñſuʒ ſit: ꝙ ſi q̃ntitas aduẽiret mãe poſt aliq̃ formã: tũc mãʒ nõ extẽderet. Bñ ğ dcm̃ ẽ ꝙ ſi mã abſolueret a quãtitate. ⁊ ſi mã poſt receptiõeʒ alicuiꝰ forꝰ recipet q̃ntitatẽ: ꝙ q̃ntitas illa aduẽiret mãe ꝼʒ modũ forꝰ i mã recepte. ⁊ p ꝯñs qꝛ aduẽiret mãe mõ idiuiſibili nõ extẽderet mãʒ: nec poſſent i diuerſis ptibꝰ mãe eẽ diuerſe forꝰ: eo ꝙ h poſito mã nľlas hřet ptes. ℭ 3m ẽt icõueniẽs de leui õclaraṫ. Nã quũ oẽ qđ moueṫ ſit q̃ntũ: ſi mã nõ extẽdereṫ p q̃ntitatẽ: nõ poſſʒ eſſe ſubta motui ⁊ trãſmutatiõi. Forma ğ in mã recepta ſemp eſſʒ in mã. eſſʒ ğ forma illa igenerabil ⁊ icorruptibilis: qꝛ nõ poſſet mã p trãſmutatiões ⁊ motũ ab illa abſolui. Supponamus ğ cũ Cõmentatore ꝙ oïs forma recepta in mã aduenit materie iã quante: ⁊ ꝙ mã nũq̃ a q̃ntitate abſoluiṫ: ſʒ quõ quãtitas que nũq̃ abſoluiṫ a mã: que pcedit omneʒ formaʒ in mã dicaṫ dimenſiões idetermínate: ⁊ qualr in mã ſunt dimenſiones

ca. 1. pmo phy. c. 63

Alia õdu ctio dino eſt nřa in hac rõne. iđ ꝓ hac mã vide q. nřaʒ de pma forꝰ in mã.

determinate ſic põt oñdi. ¶ Dicemus.n. ꝙ q̃titas qua-
druplr̃ determinat̃. p̃ p aliã ꝛ aliã formã ſubalẽ. 2° per
aliã ꝛ aliaꝫ q̃litatẽ. 3° per aliã ꝛ aliã quantitatẽ. 4° per
ſeipſam alr̃ ꝛ aliter acceptã. ¶ Primũ q̄dem ſic pꝫ.nam
ſicut materia de ſe eſt ĩdeterminata:terminat̃ autem per
aliã ꝛ aliam ſubalem formã. ſic ipſa eſſentia quantitatis
adherens mãe:de ſe quandã ĩdeterminationẽ hꝫ. Deter
minat̃ aũt ꝓut eſt ſub alia ꝛ alia ſubali forma.Scd̃ꝫ hoc
ergo verificat̃ ꝙ dimẽſiões determinate p̄cedũt formã
in mã:ſed determinate ſequunt̃. Nã q̃titas ſm ſe prece-
dit formã ſubalẽ in mã:ſꝫ vt eſt terminata p formã ſub-
ſtãtialẽ ſequit̃ formã ſubalẽ in mã. Nã p̃us ĩtelligitur ꝙ
forma ſubalis adueniat mãe: ꝛ poſtea ꝙ per hõ formam
determinet̃ tã mã q̃ꝫ quãtitas exñs in ipſa.Scd̃m in hoc
ẽt v̾ificat̃ ꝙ p dimẽſiones ĩdeterminatas hꝫ mã ꝙ occu
pet locũ:p terminatas v̾o ꝙ occupet tm̃ locũ.nã tantũ de
mã q̃tũ eſt ſub vno pugillo terre:ꝛ eſt ſub decem aq̃: ſub
centũ aeris:ꝛ ſub mille ignis. Semp̱ g̊ remanet tãtũ de
mã:q2 nihil deponit̃ in mã:ſꝫ non ſemp̱ remanet occupa
tio tãti loci. Hꝫ g̊ mã p quãtitatẽ vt occupet locũ:ſꝫ ꝙ oc
cupet tãtũ ꝛ tãtũ locũ hꝫ p quãtitatẽ: nõ ſꝫ ſe ꝛ abſolute:
ſꝫ ſꝫ ꝙ eſt ſub alia ꝛ alia ſubali forma. Q2 vt patuit eadẽ
quãtitas mãe ꝓut ẽ ſub alia ꝛ alia ſubali forma põt occu-
pare vnũ pugillũ.ꝛ decẽ:centũ ꝛ mille. Propter qd̃ appa-
ret ꝙ ex ipſa forma ſubali aliquã determinationẽ acq̃rit
quãtitas:q2 eadẽ q̃ntitas mãe de ſe ĩdetermiata ẽ ꝙ oc-
cupet magnũ vel paruũ locũ.ↄiuncta ãt forme ſubali de-
termiat̃ ad occupationẽ tãti vel tãti loci. Scd̃o determi
nat̃ q̃titas in mã p aliã ꝛ aliã q̃litatẽ.nam ſm ꝙ q̃titas
mãe eſt ↄiuncta raritati vel dẽſitati: ſic occupat maioreꝫ
ꝛ minorẽ locũ.Eadẽ g̊ q̃ntitas põt occupare maiorẽ ꝛ mi
norẽ locũ:ſm ꝙ eſt ↄiũcta alij ꝛ alij q̃litati. Indetermia-
te g̊ ſe hꝫ q̃ntitas ad occupationẽ loci. determinat̃ aũt tã
p formã ſubalẽ.q̃ꝫ per q̃litatẽ:vt ꝙ tãta q̃titas mãe occu
pet determinate tantũ locũ: h̾ eſt:q2 eſt cõiuncta tali for-
me ſubali:ꝛ tali q̃litati:vtputa tali raritati vel denſitati.
nec eſt ĩcõueniẽs ꝙ p vtrũq3 determinet̃ q̃titas. Nã ꝛ in
alijs ſumim⁹ rõneꝫ ex vtroq3. Dicem⁹.n.ꝙ rõ q̃re mouet̃
graue deorſuꝫ eſt nã:ſiue ſubalis forma:ꝛ ẽt q̃litas. vtpu-
ta grauitas:alr̃ tñ ꝛ alr̃. q2 nã ſiue ſubalis forma eſt h⁹ rõ
p̃ncipalis. Pria qualitas v̾o ẽ rõ ꝓxia ꝛ ĩmediata. Uñ in
ii° phyc.dr̃.ꝙ nã eſt p̃ncipiũ mot⁹ ꝛ q̇etis p ſe ꝛ p̃mo.mo-
tiõis.n.ꝛ q̇etis rõnẽ p ſe ꝛ p̃mo ꝛ p̃ncipalr̃ attribuim⁹ nãe
ſiue ſubali forme. Ex ꝓximo autẽ ꝛ ĩmediate attribuim⁹
qualitati. Sic ꝛ rõ quare ſentit aial:eſt ei⁹ aĩa:ſiue ei⁹ ſub-
ſtãtialis forma:ꝛ ei⁹ potẽtia ſenſitiua:q̃ eſt q̃dã qualitas:
2.lib.t.c. 24. ſꝫ aĩa eſt hõ rõ p̃ncipalis ꝛ p̃ma.iõ dr̃ in lib.de aĩa.ꝙ aĩa ẽ
p̃mũ ſentiẽs.potẽtia aũt ſenſitiua eſt rõ ſentiẽdi ꝓxia ꝛ ĩ-
mediata. Sic ꝛ in ꝓpoſito ꝙ q̃titas determiate occupet
tãtũ locum:rõ ſumit̃ a forma ſubali:ꝛ a qualitate: vt a ra-
ritate vel dẽſitate ſequẽte hõ formã:ſꝫ forma ſubalis erit
hõ rõ radicalis p̃ncipal̾ ꝛ p̃ma. Qualitas aũt erit rõ ꝓxia
ꝛ ĩmediata. Ut quare tãtũ de mã determiate occupat tã-
tuꝫ locũ:vt vnũ pugillũ:vel decẽ:vel centũ: h̾ eſt: q2 talis
q̃titas determiate ẽ ↄiũcta tali forme ſubali.vtputa ter-
re:aq̃:vel aeris:ꝛ ẽt hõ rõ eſt:q2 ẽ ↄiũcta tali q̃litati.vtpu
ta tali raritati vel dẽſitati.hõ aũt determinationis rõ ſu-
mit̃ ex forma ſubali ꝛ ex q̃litate.alr̃ tñ ꝛ alr̃:vt eſt p habi
ta manifeſtũ qualr̃cũq3 tñ accipiant̃ dimẽſiões determi
nate ꝛ ĩdeterminate ſemp̱ ĩdetermiate p̄cedunt formaꝫ
ſubalẽ in mã.determinate ſequẽtur. Et p dimẽſiões ĩde-
termiatas hꝫ mã ꝙ occupet locũ. Per determinatas v̾o
ꝙ occupet tãtũ locuꝫ. Nã ipſa q̃titas ſm ſe a qua nunq̃ꝫ
abſoluit̃ mã.dr̃ dimẽſiones ĩdeterminate:ipſa ẽt q̃titas
vt eſt ↄiuncta alij ꝛ alij forme ſubali:vl̾ vt eſt ↄiũcta alij

ꝛ alij qualitati dr̃ dimẽſiões determinate:q2 vt patuit: ſꝫ
alr̃ ꝛ alr̃:ex vtroq3 tñ q̃titas terminationẽ recipit. Et q2
quãtitas ſꝫ ſe p̄cedit formã ſubalẽ in mã:q2 q̄libꝫ forma
taꝫ ſubalis q̃ꝫ accñtalis aduenit mãe quãte:q2 nũq̃ꝫ mã a
quãtitate abſoluit̃: q2 quãtitas ſic accepta dr̃ dimẽſiões
ĩdeterminate. Cõſequẽs eſt ꝙ dimẽſiones ĩdeterminate
p̄cedãt formã ſubalẽ in mã:ſꝫ cuꝫ quãtitati iſit determi-
natio ex ↄiunctõe cuꝫ forma ſubali:ꝛ cuꝫ q̃titate p̃us in-
telligitur recipi forma ſubalis in mã: q̃ꝫ ſit determinatio
taliuꝫ dimẽſionũ: ꝓpter qd̃ dimẽſiões determiate vt ter
minant̃ p ſubalẽ formã dicunt̃ ſeq̱ hõ formã: ꝛ mlto ma-
gis tales dimẽſiões ſequunt̃ ſubalẽ formam: vt ſuſcipiũt
determinationẽ p qualitateꝫ: eo ꝙ qualitas ſit poſterior
ſubali forma. Ex h̾ ẽt pꝫ ꝙ cuꝫ mã nõ occupet determia-
tum locũ p quãtitatẽ ſm ſe:ꝛ vt ẽ dimẽſiões ĩdetermina
te:ſꝫ p quãtitatẽ:vt eſt terminata. vt hꝫ rõnẽ dimẽſionuꝫ
terminataꝝ:bñ dcm̃ eſt.ꝓut in q̄buſdã alijs operib⁹ reco
lim⁹ nos dixiſſe:ꝙ p dimẽſiões ĩdeterminatas hꝫ mã ꝙ
occupet locum:per termiatas v̾o ꝙ occupet tãtũ vel tan
tum locũ. ¶ Tertio q̃titas mãe determiat̃ p aliã ꝛ aliã
quãtitatẽ. Nã eadẽ quãtitas mãe põt eẽ ſub maiori ꝛ mi
nori ſup̱ficie.põt g̊ nã in maiorẽ ꝛ minorẽ ſup̱ficiẽ: ſꝫ non
põt in maiorẽ vel minorẽ quãtitatẽ mãe. Non.n.põt nã
ꝙ paꝝ de mã fiat plus de mã:niſi p additionẽ mãe.iõ dr̃
in p̃mo de gñatione.in cap.de augmẽto. Nunquã fit aug Z.c.32.
mẽtuꝫ:niſi adueniẽte aliq̃ corporeo.ſic ẽt nõ põt nã face-
re ꝙ plus de mã fiat min⁹:niſi p ſubtractionẽ quãtitatis
mãe.iõ ẽt in eodẽ caplo de gñatiõe habet̃ ꝙ nõ fiat dimi
nutio niſi p ſubtractionẽ:ꝛ p receſſuꝫ alicuius. Sicut nec
fit augmẽtuꝫ niſi q2 aliq̄d addit̃ vel aduenit. In maiorẽ
ergo vel minorẽ quãtitatẽ mãe nõ põt agẽs nãle. Poteſt
autẽ in maiorẽ ꝛ minorẽ ſup̱ficiẽ.ꝛ eadẽ quantitas mãe:
vt eſt ſub forma aq̃ habebit ſup̱ficiẽ ad magnitudinem
vni⁹ pugilli. Facta autẽ ſub forma aeris habebit ſup̱ficiẽ
ad magnitudinẽ decẽ pugilloꝝ. Cuꝫ g̊ ipſa ſuperficies ſit
q̃dã quãtitas:ꝛ cuꝫ p aliã ꝛ aliã ſup̱ficieꝫ terminet̃ mate-
rie quãtitas:bñ dcm̃ eſt ꝙ quantitas mãe põt terminare
per aliã ꝛ aliã quãtitateꝫ. Dicem⁹ ergo ꝙ mã fuit cõcrea
ta cuꝫ ſua quãtitate p quã hꝫ ꝙ ſit multa vl̾ pauca: a qua
quãtitate nunquã fuit abſoluta:ꝛ in qua nulluꝫ agẽs nã-
le nãliter nec hꝫ:nec habuit poſſe:ſꝫ oẽs reſolutiones for
maꝝ facte p nãle agẽs p̃ſupponunt tã mãꝫ q̃ꝫ quãtitateꝫ
eius:ꝛ oẽs forme notabilr̃ ĩducte adueniũt mãe iã quan-
te.põt autẽ ꝛ debꝫ rõnabilr̃ ſuſtineri ꝙ q̃ntitas aliq̃ fuit
ↄcreata mãe.ꝛ eſt illud qd̃ eſt corp⁹ in genere quãtitatis.
Hõ autẽ corp⁹ terminationẽ ſuſcipit p aliã ꝛ aliã formaꝫ
ſubalẽ:p aliã ꝛ aliã q̃litatẽ:p aliam ꝛ aliaꝫ q̃ntitateꝫ: ſiue
per aliã ꝛ aliã ſuperficiẽ. Sꝫ q2 de terminatiõe per ſuba-
lem formã.ꝛ p q̃litatem eſt p habita manifeſtuꝫ.põt etiã
manifeſtuꝫ eſſe de terminatiõe q̃ntitatis mãe p aliam ꝛ
aliam ſup̱ficiẽ.alr̃ tñ ꝛ alr̃.dimẽſiões ĩdeterminate ꝛ de-
termiate ſument̃ in mã: ꝓut terminus q̃ntitatis eſt for-
ma ſubalis vel q̃litas. Et alr̃ ꝓut hõ termin⁹ eſt ipſa ſup̱fi
cies q̃ eſt q̃ntitas.naꝫ ꝓut q̃ntitas determinat̃ p ſubſtan
tialẽ formã: vel p q̃litatẽ:nullo mõ dicere poſſum⁹ ꝙ di-
menſiões ĩdeterminate ſit ipſa quantitas mãe.determi
nate v̾o ſit ipſa ſubalis forma:vl̾ q̃litas:q2 ſubalis forma
vel q̃litas nõ hꝫ ꝙ ſit dimenſio p ſe loquẽdo. Scd̃m hoc
g̊ quãtitas ſm ſe erit dimẽſiões ĩdetermiate. Ipſa ẽt q̃ti
tas vt ẽ ↄiũcta alij ꝛ alij for̾ ſbali:vl̾ alij ꝛ alij q̃litati erit
dimẽſiões d̾termiate:ſꝫ ꝓut q̃titas mãe d̾termiat̃ p aliã
ꝛ aliã q̃titatẽ.vtputa p aliã ꝛ aliã ſup̱ficiẽ:ſic vtroq3 mõ
pñt accipi dimẽſiões ĩdetermiate ꝛ determiate. Nã ipſa
q̃titas mãe ſꝫ ſe dicet̃ dimẽſiões ĩdetermiate:ꝛ ipſa ea-
dẽ quantitas vt eſt ↄiũcta alij ꝛ alij q̃titati: vtputa alij ꝛ

aliꝫ ſupficiei dicerẽ dimẽſiões determiate. ¶ Rur-
ſus: qꝛ ipſa ſupficies eſt qdã dimẽſio: ⁊ q̃titas mãe
põt dici dimẽſiões idetermiate. Et ſupficies deter
minãs hꝰ q̃titatẽ dicerẽ dimẽſiões determinate. ſʒ
hoc g̃ dimẽſiones determinate ⁊ idetermiate rea
liter differũt: ⁊ hñt ſe q̃ſi mãle ⁊ formale. Nã quan
titas mãe que eſt dimẽſiões idetermiate ſe hʒ q̃ſi
gd mãle reſpectu ſupficiei q̃ determiat hꝰ q̃titatẽ.
Iſto ẽt mõ accipiẽdo dimẽſiões determiatas ⁊ ide-
termiatas: put realr dĩnt: ⁊ put vtrãqꝫ q̃titatẽ ipoꝛ
tãt dimẽſiões idetermiate ꝓcedũt formã ſubalez
in mã: determinate ſequunẽ: ⁊ ꝑ dimẽſiones ideter
minatas hʒ mã ꝙ occupat locũ. ꝑ determinatas v̂o
ꝙ occupat tm̃ locũ. nã cũ a q̃titate nunq̃ꝫ abſoluaẽ
mã: ſemꝑ q̃titas mãe ꝓcedit ſubalẽ formã: imo qꝛ
eadeꝫ q̃titas ꝓut ẽ ſub alia ⁊ alia ſubali forma: vel
ꝓut eſt ꝯiũcta aliꝫ ⁊ aliꝫ q̃titati: põt eẽ ſub maiori ⁊
minori ſupficie: q̃titas determiata dicit ipaꝫ ſupfi
ciẽ: ⁊ ſeqẽ ſubalẽ formã. Rurſus qꝛ eadem q̃titas
mãe põt occupare maiorẽ ⁊ minorẽ locũ: ꝓut ẽ ter-
minata ꝑ maiorẽ ⁊ minorẽ ſupficiẽ. ſic occupatio lo
ci reſpicit q̃titatẽ mãe idetermiatã: occupatio tã-
ti loci reſpicit q̃titatẽ determiatã. ¶ 4ᵒ mõ deter-
minaẽ q̃titas mãe ꝑ ſeipſaꝫ alr ⁊ alr acceptã. nã ſicẽ
in aliꝫs formis põt accipi rõ vlitatis: ⁊ ſpãlitatꝭ: ⁊ ea-
dẽ forma ſũpta generalr determiaẽ ꝑ ſeipſam ſum-
ptã ſpãlr. ſic ⁊ in q̃titate eſt h̃ accipe. nã ſicut eadẽ
res põt ꝯſiderari vt eſt corpꝰ: ⁊ vt ẽ tale corpꝰ: vtpu-
ta ignis. ſic ⁊ in dimẽſiõibꝰ: qꝛ vt eſt corpꝰ ſequẽtur
rẽ illã dimẽſiões: vt eſt tale corpꝰ: tales dimẽſiões.
⁊ ſic ignis ꝑus itelligiẽ eẽ corpꝰ q̃ꝫ ignis: ſic ꝑus itel
ligiẽ hr̃e dimẽſiões: q̃ꝫ tales dimẽſiões. Põt g̃ in di
mẽſiõibꝰ accipi idetermiatũ ⁊ determiatũ penes
vle ⁊ ſpãle: ſic ⁊ in formis. pꝫ g̃ qd ſunt dimẽſiões i-
determinate ⁊ determiate: ⁊ quõ dĩnt ſm rẽ: ⁊ quõ
ſm rõnẽ: ⁊ quõ ꝓcedũt formã ſubalem in mã: ⁊ quõ
ſequunẽ. pꝫ ẽt ꝙ ꝓpter dimẽſiões idetermiatas: ⁊
determinatas nõ oꝫ ponere in mã duo accñtia eiuſ-
dẽ ſpẽi ſolo nũero differẽtia. nã ſi ꝑ dimẽſiones ide-
terminatas itelligimꝰ q̃titatẽ mãe ſʒ ſe. ꝑ determi
natas v̂o itelligimꝰ eãdẽ q̃titatẽ vt eſt ꝯiũcta ſub-
ſtãtiali forme: vt dicebat pmꝰ modus determiatio-
nis: vl' ſi ꝑ dimẽſiões termiatas itelligimꝰ nõ ipſaꝫ
q̃titatẽ mãe ſm ſe: ſʒ vt eſt ꝯiũcta tali aut tali q̃lita
ti: vt dicebat modus ſcd̃s. vel vt ẽ ꝯiũcta tali aut ta
li q̃titati: vtputa tali aut tali ſuperficie: vt dicebat
modus tertiꝰ. Uel ſi ꝑ dimẽſiões idetermiatas i-
telligimꝰ q̃titatẽ mãe ſũptã gnãlr. ꝑ determinatas
eãdẽ q̃titatẽ ſumptã ſpãlr: ſemꝑ eãdẽ rẽ dicerẽt di
mẽſiões idetermiate ⁊ determiate. Si v̂o ꝑ dimẽ
ſiones idetermiatas itelligimꝰ ipſaꝫ q̃titatẽ mãe:
ꝑ terminatas v̂o itelligimꝰ ſupficiẽ q̃ eſt terminꝰ hꝰ
q̃titatis. ſic dimẽſiões determiate: ⁊ idetermiate
dicẽt diuerſas res nõ eiuſdẽ ſpẽi. ſʒ diuerſarũ. Dice-
mus g̃ ꝙ aliqd eſt in mã: qȯ ita eſt q̃titas: ꝙ nullo
mõ realr loquẽdo eſt terminꝰ q̃titatis: vt q̃ntitas il
la cũ q̃ fuit creata mã: a qua nũq̃ꝫ mã abſoluiẽ: que
põt dici corpꝰ. Scd̃m quã q̃ntitatem pñt ſignari in
mã tres diametri: lõgũ: latũ ⁊ ꝓfundũ. aliqd aũt ita
eſt terminꝰ q̃ntitatis: qȯ nõ eſt q̃ntitas: ꝑtinet tñ ad
ꝑdicamẽtũ q̃ntitatis: vt pũctꝰ. Poſſʒ ẽt accipi aliȯ
in mã: qȯ eẽt terminꝰ q̃ntitatis. qȯ nec eẽt q̃ntitas:
nec ꝑtineret ad ꝑdicamẽtũ q̃ntitatis: nã vt diceba-
tur q̃ntitas mãe termiationeꝫ ſumit ex ipſa forma
ſubali: ⁊ ẽt ex q̃litate. Forma aũt ſubalis ⁊ ẽt q̃litas

nec eſt q̃ntitas. nec ꝑtinet ad ꝑdicamẽtũ q̃ntitatis.
Aliqd aũt in mã eſt: qȯ eſt q̃ntitas: ⁊ ẽ terminꝰ q̃nti-
tatis: vt ſupficies ⁊ linea. Accipiẽdo g̃ dimẽſiões i-
determinatas pro eo qȯ eſt in mã. q̃ ſic eſt quãtitas
ꝙ nullo mõ eſt terminꝰ q̃titatis. Pro dimẽſiõibus
aũt termiatis accipiẽdo ipſaꝫ eãdeꝫ q̃ntitatẽ: vt eſt
ſub ſuo termio: vel ipſaꝫ q̃ntitatẽ q̃ eſt q̃ntitatis ter
minꝰ: vt ipſaꝫ ſupficiẽ q̃ terminat q̃ntitatẽ mãe. nũ-
quã dimẽſiões determinate: ⁊ idetermiate dicent
duas res eiuſdẽ ſpẽi: ſʒ vl' dicent eãdẽ rẽ alr ⁊ alr ac-
ceptã. vl dicẽt duas res diuerſaꝝ ſpẽꝝ: qꝛ q̃ntitas ⁊
q̃ntitatis terminꝰ: vt corpꝰ: ⁊ ſupficies eiuſdem ſpẽi
eẽ nõ pñt. ¶ Aduertẽdũ tñ: ꝙ cũ dicimꝰ ꝙ q̃ntitas
mãe ꝓcedit formã ſubalez. h̃ itelligẽdũ eſt ꝑ accñs:
⁊ in fieri nõ ꝑ ſe: ⁊ in ꝑfici. Quãtitas. n. eſt medium:
vt alibi diximꝰ: ꝙ mã ſuſcipiat formã. ſicẽ clypeꝰ eſt
mediũ ꝑ accñs: vt ꝑcutiaẽ clypeatꝰ: qꝛ ex quo clypea
tus hʒ clypeũ: oꝫ ꝙ ꝑcutiaẽ mediãte clypeo: ẽ tñ ibi
clypeꝰ mediũ ꝑ accñs: ꝙ ſi nõ eſſet clypeꝰ: fortiꝰ ꝑcu-
tereẽ clypeatꝰ. Sic ex quo mã hʒ q̃ntitateꝫ a q̃ nũq̃ꝫ
abſoluiẽ: oꝫ ꝙ forma adueniẽs mãe recipiaẽ in mã
q̃nta: qꝛ opꝫ ꝙ forma ſubalis talẽ mãm ꝑficiat q̃leꝫ
mãm iuenit. attñ q̃ntitas in ſuſceptiõe forme ſubaẽ
eſt mediũ ꝑ accñs: qꝛ ſi forma ſubalis poſſʒ ipſi ma-
terie ſm ſe aduenire: magis eã ꝑficeret: qꝛ eſſet illa
forma igenerabilis ⁊ icorruptibiẽ: nec nunq̃ꝫ poſſet
mã nãliter a tali forma abſolui: qꝛ tũc nõ poſſʒ eſſe
ſubta trãſmutatiõi ⁊ motui. eſt g̃ q̃ntitas ibi mediũ
ꝑ accñs. Rurſus eſt ibi mediũ in fieri: non in ꝑfici.
Nã ꝙ mã ſubijciaẽ trãſmutatiõi: ⁊ ꝙ nõ ſit ſub iſta
forma ſubali: nec ſub illa. h̃ eſt ſm q̃ntitatẽ ꝑ quaꝫ
diuiſibilitatẽ hʒ. qꝛ ſi eẽt idiuiſibilis nõ poſſet nãli
trãſmutatiõe eẽ ſubta. Attñ in ipſo ꝑfici forma ſub-
ſtãtialis imediatiꝰ adheret mãe: q̃ꝫ quãtitas. Nã lʒ
forma ſubalis adueniat mãe iã quante: nõ aduenit
ab extra: ſʒ ex itimo mãe educiẽ. ⁊ de ipſa potentia
mãe q̃ realr nõ differt ab eiꝰ eſſentia educiẽ forma.
Propter qȯ poterit forma ſic educta q̃tũcũq̃ꝫ iue-
niat mãm q̃ntaꝫ imediatiꝰ adherere eẽntie mãe q̃ꝫ
quãtitas. ¶ Et ſi dicaẽ ꝙ aliq̃ forma ſubalis eſt ab
extra: vt aĩa rõnalis. Dici oꝫ ꝙ ⁊ hꝰ forma eſt a tali
agẽte qȯ eſt itimꝰ ipſi mãe. q̃ꝫ mã ſibi. gcqd g̃ ſit in
fieri. in ꝑficiendo tñ ſubalis forma imediatiꝰ adhe
ret mãe q̃ꝫ q̃ntitas. ¶ Satiſfacto ad id qȯ qȯ q̃re-
bat: reſtat ſatiſfacere ad id qȯ ꝓponebat. vtꝫ. ſ. ali-
qȯ agẽs nãlr. vel vtꝫ agens diuinũ poſſʒ in eadem
mã facere duo accñtia eiuſdẽ ſpẽi. Ad qȯ dõꝫ. ꝙ cũ
de potentia dei q̃riẽ ſemꝑ eſt dõꝫ. ꝙ deꝰ plus poſſit
q̃ꝫ nõ poſſit. niſi. n. manifeſte appareat ꝯdictio: ſuſti
nere debemꝰ ꝙ deꝰ poſſit. Nã nãlr in mã quãtũ ad
diuerſas ſui ꝑtes pñt eſſe plura accñtia eiuſdeꝫ ſpẽi.
Ergo qꝛ mã ſʒ diuerſas ꝑtes q̃ntitatiuas nõ hʒ eſſe
ſil. eo ꝙ vna ps quãtitatiua obſiſtit alteri: ſm hꝰ di
uerſas ꝑtes q̃ntitatiuas põt diuerſa accñtia ſuſcipe
ẽt eiuſdẽ ſpẽi. Si g̃ ex diuerſitate ꝑtiũ q̃ntitatiuaꝝ
hʒ eẽ diuerſitas receptiõuꝫ: agẽs qȯ poſſʒ facere di-
uerſas ꝑtes q̃ntitatiuas ſil' ſm ſituꝫ poſſʒ facere di-
uerſa accñtia eiuſdẽ ſpẽi ſil' ſm ſubm. Nã ꝑtes q̃nti
tatiue ex ipſo ſitu diſtinctioneꝫ hñt. nãlr. n. ſi vna di-
mẽſio poſſʒ eẽ cum alia dimẽſiõe: ſtatim fieret vna
⁊ eadẽ dimẽſio cum illa dimẽſiõe. ſic ⁊ ſi albedo in
eadẽ ſuba poſſʒ eſſe cum alia albedine: ſtatim fieret
eadeꝫ albedo cum ipſa albedine. Illud ergo agens
qȯ eſt tãte potentie qȯ põt diuerſas partes q̃titati-
uas ꝯſeruare diſtinctas adinuicẽ hñtes eũdẽ ſituꝫ:

Eſtimanda iſta omnino attẽtiõe magna: vt pulchras vt ſubtiliꝫ vt auerroyca ſane.

Catholica ſentẽtia pye ſemꝑ affectibꝰ ꝯſonãs.

poterit duo accñtia eiuſdeʒ ſpēi cōſeruare diſtincta adinuicē. ⁊ ſi habeāt idē ſubm: ⁊ q̄ꝛ deus pōt facere ⁊ facit ꝙ ſint duo corpora ſil' in eodē ſitu: poterit facere ꝙ ſint duo accñtia ſolo nūero dña ſil' in eodeʒ ſubiecto. habʒ enim accidēs ex ſubiecto diſtinctionē: ſicut partes q̄titatiue ex ſitu.

℄ Nō igit̄ q̄titas apō iſtos eſſentialis cā ē īdiuiduationis formaꝝ: qō ſubtilis eis attribuebat: ſʒ hoc declarauimus in eo qō diximus de ꝑmo in rebus īdiuiduatiuo.

Ad argumentū aūt ēt in opp^m dōm: ꝙ ſubm qō actu perficit̄ ꝑ vnā albedinē: nō eſt vlteri⁹ in potētia ad illā albedineʒ: ſʒ nō eſt īcōueniēs ꝙ ſemꝑ ſit nāl'r in potētia ad aliā albedinē. dicem⁹. n. ꝙ agēs nāle nō agit niſi per trāſmutationē ⁊ motū. vñ nō generat niſi corrūpēdo: nec corrūpit niſi gnādo. ꝑꝑ qō oēs gnātōes ⁊ corruptiōes nāles ſunt ex ꝯ̄rijs: ⁊ in ꝯ̄ria: vt declarat̄ in ꝑ phyſi. ⁊ in iz⁹ metaphy. calidūʒ ḡ ſm ꝙ hꝫ trāſmutat̄ a frigido. Corp⁹ ḡ hñs calorē nō eſt in potētia nāliter ad aliū calorē: q̄ꝛ nō trāſmutat̄ a ſili: ſʒ a diſſili. Agēs. n. ⁊ patiēs ſunt diſſilia niſi in fine: qñ paſſuʒ ꝯuerſuʒ ē ad nāʒ agētis. Sʒ ſi fieret receptio forme: nō ꝑ alteratione ⁊ trāſmutationē: nō per expulſionē: ſʒ ꝑ ſimplicē receptionē. nō eēt īcōueniēs: ꝙ hñs formā eſſet in potentia ad ſilem formā: ⁊ ad formā nō differentē ſpē: ſʒ ſolo nūero. Nā ſicut videmus in formis ītentiōalib⁹: q̄ꝛ in eodeʒ pūcto aeris pñt eē ⁊ ſunt plures ītentōes albedinis. Nā vt ꝓbatur in ꝑſpectiua. q̄libʒ pūct⁹ cuiuſlibʒ coloris mltiplicat ſe ad quēlibʒ pūctū medij. In eodē ḡ puncto medij recipiet̄ ſilitudo cuiuſlibʒ puncti albi. Cū ergo de⁹ poſſit agere ſine trāſmutatōe ⁊ motu; nō opʒ ꝙ educat expoliādo: nec ꝙ expoliet īducēdo: ſʒ pōt ab eo fieri forma in mā ꝑ ſimplicē defluxū ab ipſo. Quātū ḡ ſpectat ad ꝓpoſitū: ſic in formis ītentiōalib⁹ nāl'r pñt eē plures ītentiōes albedinis in eodeʒ pūcto medij. ſic ſuꝑnāliter v̄tute diuina poterūt eē plures albedines reales in eodeʒ ſubo. Utrꝫ aūt ſic cenſendū eēt de formis ꝯ̄rijs: ꝙ ſicut in eodē pūcto medij pñt eē nāliter ītentio albi ⁊ nigri. ita ſuꝑnāl'r v̄tute diuīa poſſit eē in eodē ſubo albedo ⁊ nigredo: inueſtigare nō eſt ꝑſentis ſpeculationis. Tñ ad pñs tātū dcm̄ ſit: ꝙ nō ē ſile de formis ꝯ̄rijs ⁊ de formis ſolo nūero differētib⁹: q̄ꝛ forme ꝯ̄rie hñt repugnantiā in ſubo: ſʒ ſi due forme eiuſdē ſpēi in eodeʒ ſubo eē nō pñt: h̄ eſt: q̄ꝛ nō h̄rent ꝑ q̄d diſtinguerent̄. conſtat aūt ꝙ nullū agēs facit ꝙ ꝑ ſe repugnat effectui. pōt tñ v̄tute diuina ſaluari aliquoꝝ diſtinctio: q̄ruʒ ꝑ nām ſaluari nō pñt: vt due dimēſiones ſil' exiſtentes: vel duo corpora: ſiue due quātitates ſimul exñtes pñt eſſe diſtincte v̄tute diuina: lʒ ꝑ nām fieri nō poſſint.

Tex. c. 4. ⁊. 43. deinceps. et. iz. meta. t. c. 6

Sed de hijs infra a nobis. ſ. q. xj. ꝑ rōnē.

Hoc idem ꝯfirmat qō diximus de īdiuiduatiōnis ꝑncipio apō eos: quod prīmiꝭ adducramus.

Queſtio. II.

SECUNDO q̄rebat̄ de diuina volūtate: Utrꝫ de⁹ ſil' poſſet velle ꝯ̄ria. Et arguebat̄ ꝙ ſic. q̄ꝛ q̄cq̄d facere pōt de⁹: pōt velle. ſʒ de⁹ pōt ſil' facere ꝯ̄ria: q̄ꝛ pōt facere qō non facit: ⁊ de q̄cūqꝫ ꝓpoſito pōt facere ⁊ nō facere. ſi igit̄ ſil' pōt cōtraria facere: pōt ſil' ⁊ ꝯ̄ria velle.

T. c. 8.

In cōtrariū eſt: q̄ꝛ ſm ph̄ʒ in 4° metaph. opiones ꝯ̄rioꝝ ſunt ꝯ̄rie. pari rōne: imo forte multo magis volitiones ꝯ̄rioꝝ ſunt ꝯ̄rie. ſi ḡ de⁹ poſſet ſil' velle ꝯ̄ria in eo eſſent ſil' ꝯ̄ria: qō nō ſolū in deo: ſʒ etiā in alijs negamus.

T. c. 3. 4.

Reſpondeo dōm: ꝙ ſm ph̄ʒ in. 9. meta. potētie nāles ſunt ad vnū: rōnales ad oppoſita. Per artē. n. grāmatice pōt q̄s loqui ꝯgruū ⁊ incōgruū. ⁊ hñdo q̄s in ſe ſpēm recti pōt facere rectū ⁊ obliquū. Forma. n. exñs in ītellectu eſt ꝑncipiū mot⁹: vt dicit Cōmen. in. iz. Et pōt dici q̄dā potētia actiua: ⁊ maxīe in formis illis q̄ reſpiciūt ītellectū practicū. Dicemus eniʒ ꝙ ſic a calore q̄ eſt in agente fit calor in paſſo: ita vt pʒ in. iz. meta. a domo q̄ eſt in aīa fit dom⁹ in mā. verꝫ q̄ꝛ calor ita dat eē calidū: ꝙ non dat eſſe oppoſitū: q̄ꝛ nō dat eſſe frigidū. iō corp⁹ calidū ꝑ calorē tāq̄ per ſuā nālē potētiā ita calefacit: ꝙ nō īfrigidat. ſʒ q̄ꝛ rectū eſt iudex ſui ⁊ obliq̄: ⁊ ꝑ eādeʒ formā cog̃ſcit̄ ꝓpoſitū ⁊ oppoſitū. iō agēs ꝑ ītellectū pōt oppoſita facere. ℄ Cum ḡ q̄rit̄ vtrꝫ de⁹ poſſit ſil' oppoſita facere: vel ſil' oppoſita velle: h̄ qō dr̄ ſil': vel determinat ly pōt. vl' ly facere. ſil'. n. pōt: ſʒ nō ſil' facere. Sic ēt ſil' pōt: ſʒ nō ſil' velle. In nobis ēt ipſis videmus ꝙ hō ꝑt currere: ⁊ nō currere: nō ꝙ ſil' currat ⁊ nō currat: ſʒ q̄ꝛ potētiaʒ hʒ vt agat h̄ vel illō vt ſibi placet. Iō dr̄ in. 4. meta. T. c. 27. ꝙ ꝯ̄ria ſunt in eodē ſil' in potētia: nō tñ in actu. qō ēt in potentia actiua ⁊ paſſiua v̄ificari pōt: Ut pictor ꝑt dealbare ⁊ denigrare parieteʒ actu: tñ ſi facit vnū non facit alterū. Et paries ꝑt dealbari ⁊ denigrari: ſʒ dū patit̄ vnū: non patit̄ aliō. ꝑt ḡ de⁹ facere h̄: ⁊ oppoſitū: ſʒ nō ſil' actu faciet oppoſita. ⁊ ꝑt velle h̄ ⁊ oppoſitū: ſʒ non ſiml' actu velle oppoſita. ℄ Poſſum⁹ āt triplicē rōneʒ tāgere q̄re ſi ly ſil. determinat ly velle. non ꝑt de⁹ ſil' velle oppoſita. vna rō ſumit̄ ex determīatione volūtatis diuie. Alia ex ꝑfectione ei⁹. Tertia ex ꝑte effectus. ℄ Pria ratio ſic pʒ. Imaginabimur. n. ꝙ ſpēs exñs in ītellu eſt q̄ſi q̄dā potentia actiua: ꝑ quā ꝑt agens ꝑ ītellcm̄ agere ⁊ non agere: ſʒ ꝙ fiat h̄ vel illō: opʒ ꝙ determinetur ꝑ volūtateʒ. ideo ītell's fit practic⁹ extenſione ꝑ ut ſe extendit ad volūtateʒ. ideo dr̄ in. 6. metaph. ꝙ ideʒ eſt artificiatū ⁊ volitū. Forma. n. artis non ꝓcedit in op⁹: niſi determinet̄ ꝑ volūtateʒ. ⁊ q̄ꝛ illud dicimur velle: ad qō determiate nos habem⁹: nos dicim⁹ tñ poſſe aliud: etiā ſi non ſum⁹ determinati ad id. Ideo eē ꝑt: ꝙ ſil' q̄s poſſit ꝯ̄ria. non āt eſſe ꝑt ꝙ ſimul velit. ipſa ḡ determiatio voluntatis nos docet ꝙ eſſe non ꝑt ꝙ deus ſil' velit ꝯ̄ria. vñ in. 5. ethic. dr̄. Neqꝫ. n. eūdeʒ hʒ modū in ſcientijs ⁊ potētijs ⁊ habitib⁹. Potentia q̄dem. n. vt ibi dr̄: ⁊ ſcīa vident̄ ꝯ̄rijs eadeʒ eſſe. habit⁹ āt ꝯ̄ri⁹ ex ꝯ̄rijs. habit⁹ ḡ q̄ꝛ determiate īclinat in aliud. ideo vn⁹ ⁊ ideʒ non eſt ꝯ̄rioꝝ: nec poſſum⁹ ſil' h̄re habitū ad ꝯ̄ria: ſʒ q̄ꝛ potentia rōnalis nō determiate reſpicit h̄ vel oppoſituʒ: nec ſcīa. iō talia ſunt ꝯ̄rioꝝ. Uoluntas ḡ rōne determinatiōis nō pōt ſil' ſe h̄re ad ꝯ̄ria: vt ꝙ poſſit eē ꝙ de⁹ ſiml' velit oppoſita. ℄ Scđa via ſumit̄ ex ꝑfectiōe volūtatis diuie. nā vult ⁊ nō. vult piger: q̄ꝛ nō ꝑfecte vult. iō quodā mō oppoſita vult. vñ Aug⁹. 8. ꝯfeſ. vult: ꝙ cū īperat anim⁹ corpori: fit qō īperat. vt ſi īperat motū manui ſm ſuū īperiuʒ mouet̄ man⁹. Imperat tñ anim⁹ ſibi: ⁊ nō fit qō īperat. Imperat enī vt ait anim⁹ vt velit: nec fit qō īperat: nec ꝓpter h̄ vult anim⁹. Si ḡ anim⁹ īperat ſibi ⁊ nō vult: put imperat. vult ḡ ⁊ nō vult: q̄ꝛ hoc eſt: q̄ꝛ non perfecte vult. iō ibidē dr̄ ꝙ īperat inq̄ anim⁹: vt velit qō nō īperaret niſi vellet. ⁊ nō fit qō īperat: q̄ꝛ nō ex toto vult. imꝑfecte aūt pñt eē ꝯ̄ria ſil: ſʒ ꝑfecte non. Cuʒ ḡ nephas ſit dicere diuinā volūtatē īꝑfectā eē: ꝯ̄ñs eſt ꝙ ſil' eſſe non poſſit: ꝙ ſil' cōtraria velit. ℄ Tertia via ſumit̄ ex parte effect⁹. Nā deo velle eſt facere. vt dicit Magr̄ z⁹ ſententiaꝝ. diſtin. ꝑma. ſtatim enim ꝙ deus vult: ad illud velle ſequit̄ effectus: ſi‑

ꝯmēto. 18. 36.

ꝯmē. 13. 18.

Ut ſic vl' ſimultanee potētie: vel potētie ſimultanee ... Scot⁹. 39. a. ... ml. ⁊ ſepe. ēt ... dā modus ꝯ... ns ⁊ diuiſiones ... Et ſic ītellig... cium. z. phyſic. ꝯmento. 48. ... talē ēt ſimultane ... potētie tollere ... ab agēte: ⁊ ſi ... recte illud capi... eſt ꝯ̄rariū a q... ponit hic.

T. c. 1.

Cap. 1.

cut vult. Jdeo dr̃ 3° de trini. cap. 4. ꝙ diuina volũtas eſt ſũma ⁊ ſuprema cã oium rex. ſi ergo ad diuinũ velle ſeqꝰtur effectus: ſi poſſꝫ eſſe ꝙ deus ſimul vellet hoc: ⁊ oppoſitũ poſſet eẽ ꝙ ſimul fieret hoc ⁊ oppoſitum. hoc eſt impoſſibile. ergo ⁊ primum.

Ad argumenta aũt in oppoſitũ dõm: ꝙ deꝰ poteſt ſimꝉ ꝯria facere. Si ly ſiꝉ. determinat ly põt. qꝛ põt eẽ ꝙ ſimul poſſit ꝯria: nõ autez hoc eẽ põt: ſi ſiꝉ determinat ly facere. qꝛ nõ põt eẽ ꝙ ſimꝉ ꝯria faciat. Sic ẽt dõꝫ eſt de ipſo velle: qꝛ põt ſiꝉ ꝯria velle. ſi ly ſiꝉ. determinat ly põt. nõ aũt ſi determinat ly velle. qꝛ eẽ nõ põt ꝙ ſiꝉ ꝯria velit. Queſtio. III.

Tertio querebaꝛ̃ de diuina relatiõe: quid adderet ſupra diuinã eẽntiã. Et arguebaꝛ̃ ꝙ nihil addebaꝛ̃: qꝛ ſi addebat aliqd: vel adderet eẽ: vel eſſentiã vꝉ rõnẽ. Sꝫ nõ põt dici ꝙ diuina relatio: vtputa diuia paternitas addidit eẽ ſupra diuinã eſſentiã: qꝛ illud eẽ: vel eſſet in filio vel in prẽ. nõ in filio: qꝛ tũc filius eẽt pater. nec in prẽ: qꝛ tũc pr̃ hrẽt aliqꝺ eſſe per filiũ. cũ eni pater ſit pr̃: qꝛ refertur ad filium: ſi paternitas ſupra diuinã eſſentiã adderet aliqꝺ eẽ in prẽ: ſequereꝛ̃ ꝙ pr̃ hrẽt eſſe ex eo ꝙ referꝛ̃ ad filium. ℂ Rurſus dici nõ põt ꝙ illud qꝺ addit ſit aliqua eẽntia: qꝛ tũc pr̃ eẽt cõpoſitꝰ. Nec etiaꝫ dici põt ꝙ ſit rõ: qꝛ illa rõ vel diceret aliquã rẽ. ⁊ tunc eẽt in patre ꝯpoſitio. vel nõ diceret rẽ aliquã. ⁊ tunc eẽt caſſa ⁊ vana.

In ꝯtrariuꝫ eſt: qꝛ põt eẽ realis relatio in creatura abſqꝫ mutatiõe eiꝰ. vtputa aliqd fieri ſimile: nulla mutatione facta in ipſo. multo igiꝛ̃ magis poterit eẽ realis relatio in deo abſqꝫ mutatiõe eiꝰ: ſed realis relatio aliqd addit. ergo ⁊c̃.

Reſpondeo dõm: ꝙ vt pateat veritas q̃ſiti duo ſunt declarãda. Declarãdũ eſt eniꝫ quõ relatio ſe habeat ad noſtrũ itellectũ: qꝛ ſi relatio nõ eſt niſi apud itellectũ: tunc certũ eſt ꝙ nihil addit niſi ſ͠ꝫ modũ itelligẽdi. Scðo declarãduꝫ eſt quõ ſe habeat relatio ad alia ꝑdicam̃ta. Qꝛ ſi relatio eſt aliqd in re: ⁊ ſ͠ꝫ ſuã q̃ditatẽ dicit aliquã rẽ: ſicut dicunt aliq̃ ꝑdicamẽta: ⁊ res illa nõ trãſit in diuinã ſubam: ꝯpõnẽ faciet cũ diuia eẽntia. Ex his ḡ duobꝰ. ſ. ex habitudine relatiõis ad itellcm̃: ⁊ ad predicamẽta alia poterit queſita veritas declarari. ℂ Propter p̃mũ ſciẽdum: vt recitat Auic. in. 3. metaph. in cap. p̃mo de relatiõe. qdaꝫ voluerunt ꝙ relatio nõ eẽt aliqd: niſi ſ͠m itellectũ: qꝺ duplr̃ declarauerunt. Nã relatio colligationẽ ⁊ habitudinẽ hꝫ: ⁊ ad oppoſitũ relatiuuꝫ: ⁊ ẽt ad ſubm. Sꝫ vnũ relatiuũ referꝛ̃ ad aliud ꝑ relationẽ. Queremꝰ de relatiõe quõ referaꝛ̃ ad ſubm. opꝫ ꝙ habeat colligationẽ ⁊ habitudinẽ ꝑ aliquã relationeꝫ. ⁊ illa relatio habebit talẽ habitudinẽ ꝑ aliã relationẽ. ibiꝛ̃ ergo in relatiõibꝰ in iſinituꝫ. Sꝫ ſ͠m aliquos: ⁊ ẽt ſ͠m ipſum Auic. in his q̃ ſunt rõnis põt iri in iſinitũ. nõ auteꝫ in his que ſunt rei. Si ḡ in relatiõibus itur in iſinitum: ſeqꝛ̃ ꝙ relatio ſit qd rõnis: ⁊ nõ qd rei. ℂ Scðo hoc idẽ declarauerunt: qꝛ relatio põt eẽ reſpectu nõ entis. Ut nos preſentes dicimur reſpectu ꝑoꝝ q non ſunt: vel reſpectu futurorum q nõdũ ſunt: ſꝫ ad nõ ens nõ põt eẽ ordo realis. iõ relatio eſt ſ͠m rõnẽ tm̃. Sꝫ vt idẽ Auic. ait in eodẽ lib. ⁊ ca. pater eſt v̾e pr̃: filius eſt v̾e filiꝰ. Et ſi nullus eſſet itellcũs: q hoc itelligeret: ⁊ qꝺ eſt ſurſum ⁊ deorſuꝫ: ⁊ ſi nullus eẽt itellc̃s q de hoc conſideraret. vtꝝ ãt hec dicta ſufficienter oñdãt relationẽ eſſe aliqd ſ͠m rẽ: non eſt ꝑſentis ſpeculationis. Dicere tñ poſſumus ꝙ eoipſo ꝙ iueniꝫ relationẽ hrẽ reale fundamẽtuꝫ in re: ⁊ hrẽ realẽ ordiam ad ſuuꝫ relatum: vel ad ſuuꝫ oppoſitũ: opꝫ relationẽ illã realẽ eẽ. Obiectiões ḡ in ꝯtrium petunt ſibi q̃ſdã difficultates ſolui: ſꝫ nõ oſtẽdant ꝙ relatio nihil ſit niſi ſ͠m itellcm̃ tm̃. nã cuꝫ dicũt ꝙ relatio hꝫ habitudinẽ ad ſubm: ⁊ ꝙ hꝫ ꝑ relationẽ: dici dꝫ vt Auic. dicit ꝙ h hꝫ per relationẽ: ſꝫ nõ ꝑ aliã relationẽ: vt ſiꝉe referꝛ̃ ad ſiꝉe per ſiliĩtudinẽ. ipſa autẽ ſiliĩtudo ad ſiꝉe oppoſitum: vel ad ſiꝉe ſubm nõ referꝛ̃ ꝑ relationẽ aliã: ſꝫ per ſe ipſam. Si eniꝫ qꝺ differt: dr̃ia differt. iſta ãt differẽtia ſ͠m ꝙ hꝰ differt ſeipſa. ⁊ ẽt ſi p̃ncipiata diſtiguũtur ꝑ p̃ncipia: ipſa p̃ncipia diſtinguunꝛ̃ ſeipſis. Sic ⁊ ſi relatiua referunꝛ̃ ꝑ relatiões: ſi ipſe relatões referunꝛ̃. h poterit eẽ ſeipſis: nõ opꝫ h eẽ ꝑ alias relationes. Qꝺ v̾o addebaꝛ̃ ꝙ ꝑſentes referunꝛ̃ ad p̃teritos q nõ ſunt: ⁊ ad futuros q nõduꝫ ſunt. dici dꝫ ꝙ aliq̃ relatio eſt q̃ eſt ſ͠m rõnẽ tm̃. ſꝫ nõ ꝑpter hoc arguiꝛ̃ nullã relationẽ eſſe realeꝫ. relatio. n. iportat ſimultatẽ ⁊ diſtinctionẽ. poterit ḡ eẽ relatio rationis tm̃: qꝛ deficit diſtictio. vt ſi dicaꝛ̃ idẽ eidẽ idẽ. Uꝉ qꝛ deficit ibi ſimultas ſ͠m rẽ: ⁊ nõ eſt ibi ſimultas niſi ſ͠m rõnẽ tm̃: ſic ꝑſentia referunꝛ̃ ad p̃terita: nõ ꝙ ſiꝉ ſint ſ͠m rẽ hoies ꝑſentes ⁊ p̃teriti: ſꝫ qꝛ itell̾s ſiꝉ põt ap̃hẽdere vtroſqꝫ. eſt igiꝛ̃ relatio aliqd ſ͠m rẽ: non obſtãte ꝙ ẽ aliq̃ relatio ſ͠m rõneꝫ tm̃. ℂ Viſo quõ relatio ſe hꝫ ad itellcm̃: determinare volumꝰ quõ ſe hꝫ ad ꝑdicamẽta alia. Poſſumꝰ autẽ dicere ꝙ in tribus differt relatio ab alijs ꝑdicamentis. vno modo differt q̃tuꝫ ad q̃ditatẽ. Nã cetera ꝑdicamẽta ſ͠m ſuã q̃ditatẽ ſunt aliqd. Relatio v̾o ſ͠m ſuã q̃ditateꝫ nõ eſt aliqd: ſꝫ ad aliqd. Uñ ⁊ in q̃õnibꝰ nr̃is de menſura angeloꝝ. vbi diſtinximꝰ ꝑdicamẽta: diximus ꝙ ꝑdicamenta: vel ſignificãt ipſaꝫ rẽ: vel ipm ordineꝫ: vel rẽ ſub ordine. Jpſam autẽ rẽ ſignificãt ſubſtãtia: q̃litas ⁊ q̃titas. Hꝰ autẽ tria ꝑdicamẽta ſumunꝛ̃ ſ͠m ipſam rẽ. Jpm aũt ordinẽ ſignificat relatio. Rẽ aũt ſub ordine ſignificãt illa ſex ꝑdicamenta: de qbus agiꝛ̃ in ſex p̃ncipijs. Jnde ẽ ꝙ nullũ aliꝺ ꝑdicamentũ eſt ſ͠ꝫ rõnẽ tm̃: qꝛ oĩa alia ꝑdicamenta ꝯ relatiõe dicunt ipſam rẽ: vel ſ͠m ſe. vel ſub aliquo ordine. Relatio itaqꝫ dicit ipm ordinẽ. Cuꝫ ḡ ordo ſit ad aliqd. iõ relatio ſ͠m ſuã q̃ditateꝫ nõ eſt aliqd: ſꝫ ad aliqd. ℂ Scðo differt relatio ab alijs predicamẽtis nõ ſolum q̃tũ ad q̃ditatẽ: ſꝫ ẽt q̃tum ad eſſe. Nã relatio nõ hꝫ aliud eẽ ab eſſe fundamẽti: qꝺ de alijs ꝑdicamentis vꝉr dicere nõ poſſumꝰ. a ℂ Tertio differt: qꝛ relatio nõ facit ꝯpõnẽ: ſꝫ diſtictiõem. Nã relatio: vel ꝯſiderabiꝛ̃ q̃tũ ad ſuum eſſe. ⁊ q̃tũ ad h nõ hꝫ aliud eſſe ab eẽ fundamẽti. Ut ſiliĩtudo nõ hꝫ aliud eſſe: nec aliud ĩeſſe ab eſſe albedinis. Jõ q̃tũ ad eſſe nullã ꝯpõnem facit ſupra ſuũ fũdamentuꝫ: nõ eſt. n. qs ꝯpoſitior ex eo ꝙ eſt albꝰ ⁊ ſiliꝰ: q̃ ex eo ꝙ eſt albꝰ tm̃. ſꝫ ſi ꝯſidereꝛ̃ relatio q̃tũ ad ſuã q̃ditatẽ: ſic nihil ponit in eo de quo dr̃: ſꝫ totũ ſuũ eſſe eſt ad aliqd ſe hrẽ. Hoc ḡ mõ nõ facit ꝯpoſitionẽ in aliquo: ſed facit diſtictionẽ ab alio. cum hoc modo nõ dicat aliqd in alio: vel in aliquo: ſed dicat aliqd ad aliqd: vel ad aliꝺ. ℂ Cũ ergo queritur qd addat relatio diuina ſupra diuinã eſſentiã: dici dꝫ ꝙ in diuinis eſt relatio realis: qꝛ ꝑſupponit reale fũdamẽtũ: ⁊ facit ibi realẽ diſtictionẽ. hꝰ ãt realis relo addit ſupra diuinã eẽntiã ordinẽ ad aliũ: ſ͠m quẽ ordinẽ in diuis nõ eſt cõpoſitio: ſꝫ diſtinctio.

Jmmo relo eſt aliqd: ſꝫ puſilluꝫ vt dic̃ Bocꝰ. in pdis. ⁊ Auerr. 12. meta. ꝯm̃. 19. pꝫ ẽt rõne: qꝛ ẽs ⁊ res deſcẽdũt in oĩa decẽ gña: vt 5. metaph. ꝑ ⁊. 3. phy. forte itẽdit ꝙ aliqditas ñ ẽ aliqd: imo ẽ: qꝛ trãſcẽdentia pñt de ſciuicẽ ꝑdicari ſub oppoſito modis. poſtea ꝺ ea nõ exp̃mit doctoꝝ. quid igiꝛ̃ dicit. Rñde ꝙ voluit ipſaꝫ maxie ex ordine cognoſci ponꝰ q̃ꝫ entia ⁊c. vꝉ vt lubet.

a Sꝫ forte ñ ſiſt caꝛ̃ i creaturis: qꝛ põt ibi facere ſuo mõ ꝯpõneꝫ: fõte ẽt extĩã cũ extĩta. nõ tm̃ ꝙ ſint due eſſentie ſiliꝰ ita ꝙ ſit ꝯpoſitio aliqꝉẽ nãlis: non pure metaphica: ſꝫ extrãſa ipm ⁊c̃.

Quod vero obijcitur in ꝯtrium: ꝙ ille ordo ⁊ illa rõ: vel dicit rẽ aliq̃: ⁊ tũc eẽt ibi ꝯpoſitio. dici dꝫ ꝙ dicit rẽ relatã: ⁊ dicit ordinẽ ad aliqd: ſ͠m quẽ ordinẽ nõ hꝫ eſſe ꝯpoſitio in diuinis: ſed diſtinctio.

POſtea querebaᷣ de deo. i. de dei filio q̄ꝝtū ad nām aſſūptā. Dei
aūt fili⁹ ſm nām aſſumptā q̄ꝝtum ad pre
ſens ſpectat ad tria poterat cōparari. vꝫ.
ad virginē cui⁹ filius erat. Et circa hoc erat
qō: vtrum xp̄s in eo triduo mortis poſſet dici filius
virginis. Sc̄do q̄ꝝtum ad nām aſſumptā poterat cō
parari xp̄s ad tp̄us ſub quo viuebat. Et circa hoc erat
qō: vtꝝ eſſet dare vltimū inſtās in q̊ xp̄us viuebat.
Tertio poterat cōparari ad ſacr̄m eucbariſtie qḋ i-
ſtituerat. Et circa hoc erat qō. vtꝝ ſanguis xp̄i exi-
ſtens ſub gutta ſpēi vini ꝑ appoſitionem vini poſſit
deſinere eſſe hꝰ ſanguis xp̄i. Qō. IIII.

AD p̄rimum ſic procedebatur. Oſtēdebaᷣ ꝙ xp̄s
in illo triduo fuit fili⁹ v̄ginis. Naꝫ xp̄us
nō fuit fili⁹ virginis: niſi q꞉ aſſumpſit car
nē de v̄gine. ſꝫ in illo triduo carnē nō de-
poſuit: q꞉ ſemꝑ fuit v̄bū vnitū carni. g̊ nec filiatōeꝫ
ꝑdidit: ſed ſemꝑ fuit v̄ginis filius.

In contrariū v̄o ē: q꞉ xp̄s ī illo triduo nō
erat hō. g̊ nō erat fili⁹ hoīs.

Reſpondeo dōm: ꝙ aliq̄ verificātur ſꝫ cō-
munē moduꝫ loquēdi: Aliq̄ ꝑ
ſinecdochen. Aliq̄ ſimpl̄r ⁊ ꝓprie. Multa. n. admit
tit cōis modus loquēdi: que nō ſunt v̄a ſm ꝓpetatē
locutiōis. Cū ergo q̄riᷣ vtꝝ xp̄s in illo triduo fuit fi
lius v̄ginis: ſi loq̄mur ſm cōem ⁊ vulgarē modū lo
quēdi pōt v̄ificari ꝙ fuerit fili⁹ v̄ginis: q꞉ vulgares
ſic loquūᷣ. Pōt etiā verificari ꝑ ſinecdochē: vt di-
cim⁹: ꝙ btūs Petr⁹ in paradiſo ē. ſꝫ hoc eſt ꝑ ſinecdo-
chen. q꞉ eſt aīa ibi ei⁹: ⁊ dicim⁹ de aliquo hoīe mor
tuo: ꝙ ē in ſepulchro: ſꝫ hoc eſt ꝑ ſinecdochen: q꞉ ē ibi
corp⁹ eius. Sic etiā ⁊ filius virgīs erat in ſepulchro:
q꞉ erat ibi corp⁹ qḋ extraxit ex v̄gine: ⁊ fili⁹ virginis
deſcēdit ad īferna: q꞉ deſcēdit ibi xp̄s ſꝫ animā: cui
aīe vnit⁹ fuit in vtero v̄ginis. His g̊ modis v̄ificari
pōt qḋ dr̄. ſꝫ ſi loq̄mur ſimpl̄r ⁊ ꝓp̄e xp̄us in illo tri-
duo nō erat fili⁹ v̄ginis. Qḋ tripl̄r declarari pōt ſm
ꝙ filiatio tria ipoꝛtare videᷣ. Naꝫ filiatio dicit q̄d
ꝑtinēs ad res viuas. Dicit aſſilationē. Et dic̄ aſſimi
latione fundatā in nā. ¶ Prima via ſic pꝫ. ſi. n. ali-
q̄d oriaᷣ ex alio: vl̄ fiat ex aliq̄: niſi illud ex quo fit:
⁊ ēt illud qḋ fit ſit q̄d viuū nō dr̄ fili⁹ eius. Si. n. fiat
ydolū ex lapide: nō dr̄ fili⁹ lapidis. Si g̊ filiatio dic̄
q̄d ꝑtinēs ad res viuas: qḋ nō eſt viuū nō pōt eſſe fi
lius. Et q꞉ xp̄s ſm id qḋ habuit a v̄gie in illo triduo
nō erat viu⁹: imo erat moꝛtu⁹: ꝯñs eſt ꝙ nō poterat
dici v̄ginis fili⁹. ¶ Sc̄da via ſumiᷣ ex eo ꝙ filiatio
dicit aſſilatione. Nō ſolū enī filiatio eſt ꝑtinens ad
res viuas: ſꝫ aſſilatione ipoꝛtās. Nā nō ſufficit ꝙ id
qḋ oriᷣ ex aliq̄ ſit q̄d viuū ad hoc ꝙ ſit ei⁹ fili⁹: ſꝫ oꝫ ꝙ
aſſileᷣ ei a q̊ oriᷣ. Nā ex hoīe v̄mes oriri pñt vl̄ pe-
diculi: nō tñ ſunt filij hoīs: q꞉ nō aſſilanᷣ hoī. Et q꞉
xp̄s in illo triduo nō erat hō nō poterat dici fili⁹ ho
minis. aſſilatio. n. q̄ req̄riᷣ in filiatiōe eſt: ꝙ fili⁹ ha-
beat eādē vl̄ ſilem nām cū eo cui⁹ eſt fili⁹. ſꝫ qḋ nō ē
hō nō eſt fili⁹ hoīs. ¶ Tertia via ſumiᷣ ex eo ꝙ fi-
liatio nō ſolū dicit q̄d ꝑtinēs ad res viuas: ⁊ aſſila-
tionē. ſꝫ q꞉ dicit aſſilatione fundatā in nā. Hoc autē
eſt cōe oīb⁹ relatiōib⁹: q꞉ ſublato fundamēto nō re-
manet relō: vt ſi ſilitudo fundeᷣ in albedine: amo-
ta albedine nō remanebit ſilē. Sic: q꞉ filiatio ſꝫ ho
minē fūdaᷣ in nā hūana. amota nā hūana nō rema
nebit filia⁹. Nā āt hūana nō dr̄ aīa ſꝫ ſe: nec corp⁹ ſꝫ
ſe: ſed filiatio dicit hec vnita adinuicem. Hūanitas eniꝫ
ſiue nā humana reſultat ex vnione aīe ad carnē: ſicut nā
cuiuſlibꝫ rei cōpoſite reſultat ex vniōe mãe ad formaꝫ.
eſſentia enī rei cōpoſite nō eſt mã nec forma: ſed eſt eſſen
tia ꝯpoſita ex vtriſq;. Nā cū ait Damaſcen⁹ ꝙ in xp̄o ieſu
nō eſt cōem ſpēm accipe: ītelligendū eſt q̄ꝝtū ad nāꝫ crea
tā ⁊ icreatā: q꞉ ex ill̄ duab⁹ nāis nō reſultauit cōis ſpēs. i.
nō fuit ide ꝯflata tertia nā. nō āt ītelligēdū ē q̄ꝝtū ad ani
mā ⁊ carnē: q꞉ ſic in xp̄o ieſu: ſic̄ ⁊ in alijs hoīb⁹ fuit cōem
ſpēꝫ accipe. nā in xp̄o ieſu ex aīa ⁊ carne reſultauit cōmu
nis ſpēs. ⁊ fuit ide conflata tertia nā que dr̄ humanitas:
ſicut ⁊ in oībus alijs. In hac autē cōmuni ſpē: ⁊ in hac nā
tertia cōflata fundabaᷣ relatio filiatiōis: per quā refere-
baᷣ ad matrē. Nā lꝫ relatio cōpetat ipſi ſuppoſito: q꞉ na-
tura nō dr̄ fili⁹: ſed ſuppoſitū. Cōpetit tñ ei mediāte nā.
Vñ ⁊ a Magr̄o ſentētiaꝝ. ⁊ a ſanctis ſignaᷣ ratio ꝯgrui-
tatis: q̄re fuit filius īcarnat⁹: ⁊ nō pr̄: nec ſp̄us ſanctus. Vt
nō eſſet diſcoꝛdantia: vt ꝙ ali⁹ eſſet fili⁹ in deitate. ali⁹ in
humanitate: ſꝫ fuit fili⁹ īcarnatus. vt ille q̄ erat ab eterno
in deitate dei fili⁹ fieret in tp̄e ⁊ humanitate hoīs filius.
Cū g̊ in illo triduo nō eēt ibi hūanitas: q꞉ nō erat ibi ani-
ma vnita carni: ex q̄ vniōe reſultat humanitas: non erat
ibi filiatio in hūanitate fundata. ⁊ ꝑ ꝯñs nō erat xp̄s ſim
pliciter ⁊ ꝓp̄ie loquēdo in illo triduo hoīs fili⁹.

Ad argumentū aūt in opp̄ᵐ dōm: ꝙ xp̄s fuit
fili⁹ v̄gis ꝓpter carnē quā aſ-
ſumpſit ex v̄gine. ſꝫ caro illa quā aſſūpſit fuit aīata ⁊ vi-
ua nō ianimata ⁊ moꝛtua. recedente g̊ aīa a coꝛpoꝛe ⁊ car
ne ei⁹ exñte moꝛtua: q꞉ nō erat xp̄s ꝓp̄e loquēdo hō non
erat ꝓp̄e loquēdo hoīs filius. Queſtio. V.

SEcundo q̄rebaᷣ de filio dei q̄ꝝtum ad
nām aſſumptā ꝑ ꝯparationē
ad tp̄s ſub quo viuebat. Vtꝝ eēt dare vltimū
īſtans vite ei⁹. Et arguebaᷣ ꝙ ſic: Q꞉ q̄cq̄d vi-
uit in aliquo tp̄e: viuit in q̄libꝫ illi⁹ tp̄is: loquē
do g̊ de tp̄e in quo vixit xp̄s. viuebat in q̄libꝫ illi⁹ tp̄is: er
go viuebat in vltimo īſtanti illi⁹ temporis.

In ꝯtrariū eſt: q꞉ ſi eſſet dare vltimū īſtās ī quo
viuebat. cum ēt ſit dare p̄mum īſtās
in q̊ fuit moꝛtu⁹: cū īter q̄libꝫ duo īſtātia ſit dare tp̄s me-
diū: in illo tp̄e medio nec fuiſſꝫ viu⁹ nec moꝛtu⁹. Nā illō
tp̄s fuiſſꝫ poſt vltimū īſtās vite. g̊ in illo tp̄e nō vixiſſet: ⁊
fuiſſꝫ añ p̄ᵐ īſtās moꝛtī. g̊ nō fuiſſꝫ moꝛtu⁹: qḋ ē icōueniēs

Reſpondeo. dōꝫ ꝙ hec qō mota de vita xp̄i ada
ꝑtari pōt ad coꝛruptionē cuiuſlibꝫ
rei. vt ſi ex igne fiat aq̄. ſi eſt dare vltimum īſtans in quo
eſt ignis: ⁊ p̄mum in quo eſt aq̄: in tp̄e medio nō eēt ignis
neq; aq̄. Dicemus g̊ ꝙ tp̄us quo mēſurantur res coꝛrupti
biles: ⁊ quo mēſurabaᷣ vita xp̄i: ꝓut viuebat vita moꝛta
li fundaᷣ in motu p̄mi mobilis: ⁊ q꞉ motus p̄mi mobilis
ſemꝑ eſt cōtinuus: opꝫ hꝰ tēpus q̄ꝝdiu durat eē q̄d conti-
nuum. In cōtinuo autem nō eſt dare duo idiuiſibilia ſil̄:
cū ergo ex viuo fit moꝛtuū: vel cū ex aliq̄ fit aliq̄d: nō eſt
ibi dare duo īſtātia ſine tēpoꝛe medio: ſꝫ eſt ibi dare vnū
ſolum īſtans copulās vnā partē tēpoꝛis cum alia. ſi ergo
ex igne fiet aq̄: q꞉ nūq̄ꝫ eſt aſſignare medium: in q̊ nec ſit
ignis: nec ſit aq̄: nō dabimus vltimū īſtans in q̊ ſit ignis:
⁊ p̄mū in q̊ eſt aq̄: q꞉ īter illa duo īſtantia caderet mediū:
īter eſſe ignē: ⁊ eſſe aquā: nullū cadit mediuꝫ. Vel g̊ dice-
mus cuꝫ ex igne fit aq̄: ꝙ per totū tempus fuit ignis: ⁊ in
inſtanti ad quod copulaᷣ illud tempus incepit eſſe aqua:
vl̄ ꝙ ī vltīo īſtāti illi⁹ tp̄is fuit ignis. ⁊ in tp̄e qḋ imediate
copulabaᷣ ad illō īſtās fuit aq̄. ſūt g̊ ibi duo tp̄a. vnū in q̊
ē ignis: ⁊ aliō ī quo eſt aq̄. ſꝫ īter illa duo tp̄a nō cadit niſi
vnū īſtās. Illud g̊ īſtās vel dabimus igni q̄ eē deſinit: vel

aque que eſſe icipit. Utriq3 aūt illud iſtans dare nō poſſum⁹: q2 nō pōt eſſe ꝙ in eodē iſtanti ſit aliquid ignis: ⁊ aq̄. nec poteſt dici ꝙ neut ri def: q2 cū ex aq̄ ſit ignis: nullū ē dare inſtās in quo nec ſit aqua: nec ignis: igiꝰ ſi hꝫ iſtans dandu3 eſt alteri eoꝝ ſm ſen-
T.c.47. tentiā phi in 8° phyſicoꝝ. dandū ē poſteriori. Si er go ignis ſit aqua: q2 p̄us fuit ignis: ⁊ poſtea aqua. nō dabiꝰ vltimū iſtans in quo fuit ignis. Sed dabitur p̄mū iſtans in quo incepit eſſe aq̄. Sic in ꝓpoſito ſi aliqd p̄us ē viuū: ⁊ poſtea icipit eſſe mortuū: nō dabimus vltimū iſtans in quo viuebat. ſ3 p̄mū in quo icepit eē mortuū. Dicemus enī ꝙ per totū tēpus viuebat: ⁊ in iſtanti qd copulabaꝰ ad illud tēpus incepit eſſe mortu⁹. ¶ Poſſumus aūt aſſignare triplicē rōnē eius qd ait phs in 8° phyſicoꝝ. v3. ꝙ iſtās ſemper ē poſterioris rei: ⁊ nō p̄oris. Prima ratio ſumiꝰ ex parte eius qd eſt de tēpore. Scđa ex parte partiū tēporis. Tertia ex parte ipſi⁹ tēporis. ¶ Prima ſic p3. dictū eſt enī ꝙ nō eſt dare niſi vnum iſtans iter duas partes ꝓximas tēporis. dictū ē etiā ꝙ illud iſtans nō pōt vtriuſq3 rei eſſe p̄oris ⁊ poſterioris: q2 tūc ſimul eſſet aliqd ſub oppoſitis formis. Nec etiā eſſe pōt ꝙ ſit nullius. q2 tūc in trāſmutatione eēt dare iſtans in quo ſubiectū: nec eſſet ſub forma ꝓpoſita: nec ſub oppoſita. qd eſſe nō pōt: cū agēs naturale expoliādo īducit: ⁊ īducēdo expoliet. Dabitur ergo illud iſtans alteri tm̄. Dignius eſt autē ꝙ detur rei poſteriori: que magis h3 de entitate: q2 eē incipit ꝙ̄ rei p̄ori: que minus hab3 de entitate: q2 eſſe deſinit. Op3 aūt in mēſura quādā analogiam obſeruare: vt qd plus h3 de entitate detur ei qd plus h3 de entitate. Inſtās aūt plus hab3 de entitate: ꝙ̄ tp̄us. iō dari deb3 rei: que plus h3 de entitate. Tēpus aūt qd habet minus de entitate: dabiꝰ rei que min⁹ de entitate h3. Q2 aūt iſtās plus habeat de entitate ꝙ̄ temp⁹: p3 ex parte eius qd eſt de tp̄e. Na3 nō eſt de tp̄e niſi iſtans. Si g̊ de tēpore nō eſt niſi iſtans: ꝯſequēs ē ꝙ iſtās plus habeat de entitate ꝙ̄ tp̄s. Ex parte itaq3 mēſurarū ſunt duo: quoꝝ vnu3 plus h3 de entitate vt iſtans. aliud v̄o minus: vt tēpus. Res enī menſurate ſunt due. quaꝝ vna minus hab3 de entitate: vt res p̄or que eſſe deſinit. alia v̄o plus: vt res poſterior que eē icipit. Res enī p̄or tēdit ad nō eſſe: res poſterior icipit eſſe. iſtans ergo qd plus hab3 de entitate dabitur rei poſteriori. vt ſi mā prius ſit ſub forma ignis: ⁊ poſtea ſub forma aque. inſtās illud mediu3 qd diuidit iter tēpus in quo p̄us fuit ignis: ⁊ poſtea eſt aq̄: nō dabiꝰ rei p̄ori. i. igni: q̄ eſſe deſinit. ſ3 poſteriori. i. aq̄ que eſſe icipit. priori aūt dabitur tp̄s. na3 vt diximus: dicemus: ꝙ per totū tp̄s fuit ignis: ⁊ in iſtanti icipit eſſe aq̄. ¶ Secūda via ad hoc ide3 ſumitur ex parte partiū tēporis. oſſum ē eni3 ꝙ iſtās plus h3 de entitate: ꝙ̄ tēpus ex parte eius qd eſt de tēpore: q2 nō ē de tp̄e niſi inſtās. Sed ꝙ hoc ſit etiā: ⁊ ꝙ iſtans plus habeat de entitate ꝙ̄ tp̄s. p3 ex parte partiū tēporis. Na3 alr ſunt ſucceſſiua ⁊ alr ꝑmanētia. eſſe enī ꝑmanētiū eſt in ſimultate partiū. ſucceſſiuoꝝ v̄o in ordine partiū. Ut iō motus ē: q2 partes ei⁹ ſm quēdā ordinē ſibiipſi ſuccedūt. ſic etiā ⁊ tp̄s ē. Nō q2 partes tēporis ſimul ſint: ſed q2 ſibiinuicē ordinate ſuccedūt. Iſte aūt ordo partiū temporis nō pōt fundari niſi in eo qd ē de tēpore. ſ. in ipſo nūc. Igitur nūc in quo fundaꝰ ordo partiū tēporis: ex quo ordine dꝰ eſſe tēpus: habebit plus de entitate ꝙ̄ tp̄s. Arguaꝰ igiꝰ tūc vt p̄us. ꝙ ſi iſtans plus h3 de entitate ꝙ̄ tp̄s: plus dabiꝰ rei poſteriori: q̄ entitatem accipit: ⁊ que eē icipit. nō p̄ori que entitatē perdit: ⁊ que eē deſinit. ¶ Tertia via ad hoc idē ſumitur ex parte ipſi⁹ tp̄is. Imaginabimur. n. ꝙ nūc ē id qd fluit: tp̄s aūt eſt ipſe fluxus. iō tp̄s māliter ē ide3 qd mot⁹: nūc v̄o eſt idē qd ſuba rei mobilis: Cū ergo mobile: vel ſuba rei mobilis plus habeat de entitate ꝙ̄ motus: nūc plus habebit de entitate ꝙ̄ tp̄s. dabiꝰ ipm nūc qd plus h3 de entitate rei poſteriori q̄ eē icipit. nō p̄ori q̄ entitatē perdit. Si g̊ xp̄s p̄us fuit viuus: ⁊ poſtea icipit eē mortu⁹: iſtans illud qd diuidebat iter tp̄s vite in quo aīa erat cōiuncta corpori: ⁊ tp̄s mortis in quo aīa erat ſeparata: nō dabitur cōiunctiōi aīe q̄ eſſe deſinit: ſ3 ſeparationi que eē icipit. nō enī dabimus vltimum iſtans in quo aīa fuit cōiuncta corpori: ſ3 dabim⁹ p̄mu3 iſtans in quo fuit ſeparata a corpore. Dicemus enī ꝙ per totū tp̄s xp̄s fuit viuus. ⁊ fuit aīa ꝯiuncta corpori: ⁊ in iſtanti qd copulabaꝰ ad illud tp̄s fuit aīa ſeparata.

Iſte oēs ratōes ſūt ꝓbabiles tm̄ ⁊ cōes ēt valde. iō rō poſt poſitū ſtati3 aliȷs apud me eſt efficacior. Alber. magnus prima pte ſue ſūme de hoīe. q. 2. arti. 4. certe nimis a peripathetica in hoc deficit ponēs menſurā generatiōis ⁊ corruptōis quādā indiuiſibilem dūrē ſuo mō nūc ⁊ nūc. de q̄ nuſq̄ ipſe memīt Ar. nec fatis ſine cōtradictiōe defendi pōt. ⁊ totū hoc ſinuito tibi ſi placet in eo ſollicitū eſſe.

Ad argumentū aūt in ꝯriu3. ꝙ q̄cqd viuit i aliquo tp̄e: viuit in quolib3 illi⁹ tp̄is: verū eſt: ꝓut viuit in illo tempore Xp̄s aūt vixit per aliqd tp̄s cū excluſiōe iſtātis: ad qd copulabaꝰ illud tp̄s. Illud g̊ iſtans nō erat illi⁹ tp̄is: ꝓut erat mēſura vite: q2 nō ꝑtinebat ad vitā: cū in illo iſtanti eſſet mortu⁹. vixit g̊ xp̄us per aliqd tp̄s: ⁊ vixit in quolib3 illius tēporis: ꝓut illud tp̄us ꝑtinebat ad vitā. ex hoc ergo non ſeqꝰur ꝙ vixit in vltimo iſtanti illi⁹ tp̄is: q2 illud vltimū iſtans: vt dictū eſt: nō pertinebat ad vitā. Qō. VI.

TErtio q̄rebaꝰ de nā aſſumpta a verbo per cōparatiōem ad ſacramētū eucariſtie. Et erat qd de ſanguie xp̄i exīte ſub gutta ſpēi vini. Utrū ꝑ appoſitiōem vini poſſit ibi deſinere eē ſanguis. Et arguebaꝰ ꝙ nō: q2 nō ſit corruptio niſi a ꝯrȷs. ſi g̊ per vinū appoſitū deſineret ſanguis xp̄i eē ſub gutta ſpēi vini: oporteret ꝙ hꝫ vinū hr̄et cōtrarietatē ad illā guttā. hꝫ aūt ꝯrietas: vel eēt rōne forme vini: vel rōne dimēſionū. nō rōne forme: q2 poſitum eſt ꝙ apponaꝰ vinū: ⁊ ꝙ ſit eiuſdē rōnis vinu3 appoſitū: cū illa gutta: nec ratiōe dimēſionu3: q2 ſm dimēſiones nō accipitur in rebus ꝯtrarietas: ſ3 ſm oppoſitas qualitates.

In cōtrariū eſt: Q2 ſi ſupfundereꝰ ibi vinū ſup hꝫ guttā fieret vna dimēſio ex vino appoſito ⁊ hꝫ gutta: ſed dimēſio vini appoſiti eēt in ſubo: dimēſio gutte ꝙ̄diu eēt ibi ſanguis xp̄i eſſet ſine ſubo. Eadem ergo dimenſio ſi remaneret ibi ſanguis chriſti eſſet in ſubo: ⁊ ſine ſubiecto. quod eſt iconueniens.

Reſpondeo dōm: ꝙ duplici via declarare poſſumus: ꝙ pōt cōtingere ꝙ ſanguis exn̄s ſub gutta ſpēi vini deſinat ibi eē ꝑ appoſitionē vini. Pria via ſumiꝰ ex ȷs q̄ videm⁹ in rebus nālib⁹. Scđa aūt ex ȷs q̄ ſūt ꝓp̄a huic ſacro. Uidem⁹. n. in reb⁹ nālib⁹: ꝙ ex ſola dimēſiōe pōt fieri corruptio: nā l3 dimēſio ꝯtinui vadat in īfinitū rōne q̄ ꝙ̄tū: nō tn̄ vadit in īfinitū rōne q̄ ꝙ̄tū nāle. eſt enī deuenire ad mīmā aquā ⁊ ad mīmū aerē: ita ꝙ ſi vlteri⁹ diuidereꝰ nō eſſet ibi ſpēs aq̄ vel aeris. vt ꝓbat phs in p̄mo phycoꝝ. cū diſputat cōtra Anaxagorā. T.c.36.38. Sic ēt eſt dare mīmū vinū: ita ꝙ ſi diuidereꝰ non remaneret ibi ſpēs vini: ſi ergo ſit ſanguis xp̄i ſub gutta vini: ⁊ ſupfundaꝰ ibi vinū non cōſecratū:

aut illa gutta remanebit integra: aut diuidet per appoſitionē vini. Et ſi remanet itegra: erit ibi ſanguis chriſti: ſicut ⁊ prius. ⁊ maxime ſi vinū ſupinfuſum ſit eiuſdē rōnis. Uel habeat ſimilia accñtia cū illa gutta: ita q̄ non fiat ibi corruptio a ꝯrio: ſed qꝛ pōt diuidi hꝫ gutta in tales partes: in q̄bus ſm ſe cōſideratis nō remaneret ibi ſpēs vini. iō hic cōtingere opꝫ: q̄ ibi deſinat eē ſanguis chriſti. Nā tādiu corp⁹ eſt ſub hoſtia: q̄diu remanet ibi ſpēs panis. ⁊ tādiu ſanguis eſt ſub ſpē vini: q̄diu remanet hꝫ ſpēs. Si ergo vinū appoſitū diuidat illā guttā in tā minutas partes: in q̄bus ſm ſe cōſideratis non poſſit ſaluari ſpēs vini: deſinet ibi eē ſanguis. ¶ Sꝫ dices q̄ gutta ſic diuiſa in partes: lꝫ ſm ſe nō retineat ſpēꝫ vini: qꝛ nō eſt vinū ſꝫ formā. alr tñ ꝯiūcta: a'ls ꝯſiderata: poterit ſeruare ſpēm vini: qꝛ erit vinū ſm materiā. nā vinū ſm māꝫ pōt eſſe q̄tūcūq; modicū: lꝫ vinū ſꝫ formā oporteat eē alicui⁹ determiate quātitatis. ¶ Sꝫ hec obiectio eſt modici pōderis: nā ſanguis xp̄i nō eſt niſi ſub ſpecie vini. Si ḡ eſſet ſanguis xp̄i ſub modica parte gutte: eſſet ſub ea ꝑut reſeruatur ibi ſpēs vini. nō aūt reſeruaret ibi ſpēs vini: niſi vt cōiuncta vino ſupinfuſo: inciperet eſſe ergo ſanguis xp̄i in vino ſuperinfuſo: qḋ eſt icōueniēs: cū ſup hꝫ vinū nō ſint reiterata verba ſacerdotis. ex quorum verboꝝ ṽtute fit trāſubſtātiatio vini in ſanguinē. Aliud eſt ergo querere vtrū exiſtente ſanguine ſub gutta ſpēi vini de neceſſitate deſinat ibi eſſe hꝫ ſanguis: ⁊ vtrū poſſit cōtingere q̄ ſic eſſe deſinat. Nā ſi queraꝛ vtrū de neceſſitate ſic ſe habeat: dicemus q̄ nō: qꝛ poſſet illa gutta remanere itegra. Sꝫ ſi q̄ratur vtrū poſſit hoc cōtingere: dicemus q̄ ſic. Quia per vinū ſupinfuſum poſſunt partes illius gutte ſeparari abiuicē. ⁊ poſſet eſſe ſeparatio facta in tā modicas partes: q̄ in illis partibus ſm ſe nō remaneret ſpēs vini, quo cōtingēte deſineret ibi eē ſanguis xp̄i. Et ſi vlterius queraꝛ qḋ iſtoꝝ magis cōtingit. dicemus q̄ valde eſſet caſuale q̄ illa gutta remaneret itegra: ⁊ nō imiſceret vino appoſito. ideo vt pluri mū: ⁊ q̄ſi regulariter cōtingit: q̄ exiſtente ſanguine xp̄i ſub gutta ſpēi vini per iſuſionē vini non ꝯſecrati deſinit ibi eē ſanguis chriſti. ¶ Scḋa via ad hoc idē ſumiꝛ ex his que ſunt ꝓpria huic ſacramēto. nā ſicut dicim⁹ de corpore xp̄i: ꝑut ex vi ſacramēti eſt ſub ſpecie panis. ſic dicemus de ſanguine ꝑut ex vi ſacramēti eſt ſub ſpē vini. dicimus eni q̄ totū corp⁹ xp̄i eſt ſub tota hoſtia: ⁊ totū ſub q̄libet parte. ſic totus ſanguis xp̄i ſub tota ſpecie vini ꝯſecrati: ⁊ totus ſub q̄libet parte. hꝫ tñ partes ſub q̄b⁹ eſt totū corp⁹: ⁊ totus ſanguis nō ſunt iſinite: ſꝫ finite. Nec hꝫ ſancta cōuerſio ſpūaliter dr̄ trāſubſtātiatio: qꝛ manentibus accñtibus ſola ſubſtātia panis ꝯuertiꝛ in ſubſtantiā corporis. ⁊ ſola ſubſtātia vini in ſubſtātiam ſanguinis. ergo ſm totalitatē ſubſtantialē panis ⁊ vini loquendū eſt de exiſtētia corporis ⁊ ſanguinis xp̄i in hoc ſacramēto: ⁊ qꝛ ſm totalitatē ſubſtātialē tota ſubſtātia panis eſt ſub tota hoſtia: ⁊ tota ſub q̄libet parte. eo q̄ q̄libꝫ pars panis eſt panis: qḋ non eēt: niſi totū illud qḋ eſt de eſſentia panis reſeruaretur in q̄libꝫ parte panis. ſic etiā ſe hꝫ ex parte vini: ⁊ qꝛ ſm totalitatē ſubſtātialē tota ſubſtātia panis ⁊ vini eſt in aliquo toto pane: ⁊ tota ſubā vini in aliq̄ toto vino: ⁊ tota in q̄libet parte: opꝫ q̄ tota ſubſtantia corporis ⁊ ſanguinis xp̄i ſit in toto hꝫ ſacramento: ⁊ tota in q̄libꝫ parte. Sed cōſtat q̄ partes ille in q̄bus eſt tota ſubā panis: ſunt partes ſꝫ formā. Sūt eni tales partes in q̄bus ſm ſe pōt reſeruari ſubſtantia panis. Partes aūt ſꝫ formā in q̄bus ſm ſe reſeruatur ſubā rei: nō ſunt infinite: ſꝫ finite. poſſet enim accipi ſic modicū de pane vel de vino: q̄ nō eſſet panis nec vinū ſm formā: ⁊ ſm ſe non reſeruareꝛ ſubſtantia panis ⁊ vini: qꝛ ergo ſanguis xp̄i nō diuidiꝛ ſm dimenſionē ſpēi vini: ſed ē totus ſanguis ſub tota ſpē: ⁊ totus ſub q̄libꝫ parte: qꝛ partes ille ſub q̄b⁹ eſt hꝫ ſanguis ſm ſe ſunt partes ſm ſpēm: ⁊ nō ſunt infinite: ſed finite: quādo per iſuſionē vini ſic diuiditur gutta ſub qua erat ſanguis xp̄i: qḋ nō diuidiꝛ in partes ſpēi vini ſm formā. oportet q̄ ibi deſinat eſſe ſanguis chriſti.

Iſis do ſi addas que hꝫ Petrus de palude. xij. di. quarti. q. 5. nihil erit abſolut⁹: miru q̄ ille ſubtilr ⁊ curioſe in hac mā loquitur: quō ꝫ q̄tuias nāliter corrūpaꝛ. ⁊ virtute cui⁹: ⁊ per q̄s modos: quā cōtrarijs careant egregie iueſtigat q. 4. ibi non igiꝛ edtilli in hoc ab eo diſcedas.

Forte itelligiꝛ q̄ ſolū nō eſt de rōne h⁹ ꝯūſiōis. ſcꝫ tranſubſtātiatio: ſed q̄ totum corpus ⁊c. vl' loco ḋ ly nec. ponat nā q̄. ⁊ ſic erit clarior.

Quod vero arguebaꝛ in ꝯrium: q̄ non ſit corruptio niſi a cōtrario. ⁊ q̄ vinū ſupappoſitū nō contrariaꝛ illi gutte ſub q̄ ponitur eſſe ſanguis. nec rōne forme: nec ratiōe dimēſionū. Dici debꝫ q̄ vt pꝫ per habita pōt fieri corruptio ex ſola diuiſiōe cōtinui. Uinū enī ſupinfuſū diuidēs illā guttā in tam modicas partes imiſcēdo ſe ei: q̄ in illis partibus nō poſſit reſeruari ſpēs vini facit q̄ ibi eē deſinat ſanguis xp̄i. ¶ Argumētum etiā aliud deficiebat. Qꝛ ſicut nō eſt icōueniēs eādem dimenſionē ſm varias ſui partes eſſe ſub contrarijs formis. ſic nō eſt icōueniēs ſm aliā ⁊ aliam partē eſſe in ſubiecto ⁊ nō in ſubiecto. Si ḡ ſuperinfunderet vinū qḋ nō imiſceret ſe illi gutte: ⁊ qḋ nō diſcōtinuaret partes ei⁹ fieret vna dimēſio ex vino ſuperinfuſo: ⁊ ex illa gutta: ⁊ eēt illa dimēſio in ſubiecto: ⁊ non in ſubiecto: ſed hoc etiam eſſet ſm aliā ⁊ aliā partē: ſm quē modum in eadē dimenſiōe cōtrarietatē reperire nō eſt icōueniēs.

Deinde querebaꝛ de pertinētibus ad ens creatū. Ens aūt creatū pōt conſiderari generalr ⁊ ſpecialr. ꝓpter qḋ quedā querebātur pertinētia ad ens creatū in generali, quedā in ſpeciali. Ens aūt creatū in generali p̄ma diuiſione diuidiꝛ in ſubſtantiam ⁊ accidēs. Propter qḋ triplex erat talis queſtio. Una pertinēs generalr ad omne ens: vtrū in ipſis entib⁹ ⁊ in ipſis reb⁹ eſſet veritas. Alia pertinēs generalr ad omnē ſubām: Utrum in ipſa ſubā imediate poſſꝫ fundari relatio. Tertia ptinēs generalr ad oē accñs: vtrū vnū ⁊ idem accñs nūero poſſit eē in diuerſis ſubſtātijs. Qō. VII.

Ad primum ſic procedebatur. Oſtēdebaꝛ q̄ veritas ſit in ipſis rebus. Nā veritas ē idē qḋ rei entitas. nā diſpoſitio vniuſcuiuſq; rei in veritate ē ſua diſpoſitio in entitate. vt vꝫ in ſcḋo metaphy. ſed entitas ē in ipſis rebus. ergo ⁊ veritas. ¶ P̄. ſi extrema ſunt in aliquo ⁊ mediū opꝫ poni in eodē: ſed itellectus entis precedit itellectū veri. itellect⁹ veri precedit itellectū boni: qꝛ p̄us intelligiꝛ res habere ordinē ad itellectū q̄ ad appetitū. Ueritas ergo eſt media inter entitatem ⁊ bonitatem: ſed entitas ⁊ bonitas ſunt in reb⁹. ergo ⁊ veritas. T. c. 4.

In ꝯtrariū ē p̄hus in perhiermenias. ⁊ in 3° de anima. volēs q̄ circa ꝯpoſitionē ⁊ diuiſionē. i. in itellectu cōponente ⁊ diuidente ē veritas ⁊ falſitas. T. c. 22.

Reſpondeo dicēdū: q̄ in hac q̄ōne hoc ordine ꝓcedemus. Quia p̄mo de

clarabimus φ ṽitas ⁊ falſitas ſunt in ītellectu. Se
cundo oñdem⁹ quõ ſunt in ītellectu. Tertio decla
bimus quõ ſunt in reb⁹. ℂ Propter p̄mū ſciēdum
φ res dr̄ ṽa ꝓut eſt ab ītellectu cognita. ſicut dr̄ bo
na ꝓut eſt ab appetitu volita. Eſt.n. verū obm̄ ītel
lectus. ſic bonū eſt obm̄ appetit⁹. res aūt nō cogno
ſcit̄ per cognitiōez que ſit in ip̄a: nec ꝑ aliqd qd̄ eſt
in ip̄a: ſ3 per illud qd̄ eſt in intellectu. ſunt.n. res co
gnite nō ꝓut ſunt in ſeipſis: ſ3 ꝓut ſunt in cognoſcē
te. iō ſunt ṽe nō per veritatē que ſit in ipſis forma
liter: ſ3 per id qd̄ eſt in cognoſcēte. S3 nō ſic eſt ex
ꝑte bonitatis ⁊ vt res ſunt volite: ſicut eſt ex parte
ṽitatis ⁊ vt res ſūt cognite. Sūt.n. res volite vt ſūt
in ſeipſis: l3 ſint cognite vt ſunt in ītellectu. Exiſtē
te.n. forma balnei in ītellcū: ēt nō exñte balneo in
re extra: poſſumus ītelligere balneū ⁊ ꝓprietates
balnei ⁊ q̄cūqꝫ pertinēt ad nām̄ balnei. Ad intelle
ctū ğ balnei ſufficit balneū: vt eſt in ītellectu. etiā
ſi nihil eēt de balneo in re extra. Sed ad velle bal
nei nō ſufficit balneū vt eſt in ītellcū: ſ3 reqrit̄ bal
neū in re extra. poſtq̄3.n. hēmus in ītellectu formā
balnei adhuc volum⁹ balneū in ſeip̄o. Et qr ꝑ cōpa
ratiōnē ad ip̄3 ītellcm̄ ⁊ vt eſt res cognita dr̄ ṽa. vt
aūt eſt volita dr̄ bona: qr eſt cognita vt eſt in ītelle
ctu. eſt volita vt eſt in ſeipſa. Vñ ğ dcm̄ ē φ verū ⁊
falſū3 ſunt in mēte. bonū aūt ⁊ malū ſunt in rebus.
Et vt meli⁹ appeat qd̄ dr̄: dicem⁹ φ ṽitas ↄſiſtit in
aſſimilatōe ītellect⁹ ad rē: vt qñ ſic eſt in ītellcū vt
eſt aptū natū eē in re dicimus intellectū eſſe verū.
Qñ nō: ſic dicim⁹ eē falſū3. accipiēdo ğ aſſilatiōnē
large ꝑ forma ex q̄ ſumit̄ rō ſilitudinis per ſe eſt: φ
talis forma ſit in ītellcū: nō aūt φ ſit in re. nūq̄3.n.
ītellect⁹ ītellīt niſi hēat in ſe ſilitudines rei. Intel
ligit̄ tñ res: ⁊ ſi in ſe nō exiſtat: ⁊ ſi nō hēat in ſe nām̄
⁊ exñtiā. Si ğ veru3 dr̄ aliqd ꝓut eſt ab intellectu
cognitū: ⁊ ſm̄ φ hꝫ nō oporteat φ ſit in ſe: ſed φ ſit
in ītellectu. hñ dcm̄ eſt φ verū ⁊ falſū3 formalr̄ ſūt
in mēte ⁊ nō in reb⁹. Pōt aūt veritas eſſe in re cālī
ter ⁊ ꝓut aſſimilatio ī mēte cāta eſt a reb⁹. forma
liter aūt ṽitas eſt in ītellectu. ℂ Aduertēdu3 tñ φ
opꝫ veritatē hr̄e fundamētū nō vanum: nec caſſu3.
Si.n. veritas eſt in aſſimilatiōe rei ad ītellcm̄: vel
opꝫ φ res ſit apta nata cauſari ab intellectu ſm̄ φ
ſe hñt res ad ītellectu3 diuīnū. Uel φ ſit apta nata
cāre ſilitudinē in ītellectu ſm̄ φ ſe hñt res ad ītel
lectu3 nr̄m: vel ambo ſint apta nata cāri a 3°. ſm̄ φ
ſe hñt res ad intellectū angelicū. Cognitio.n. ange
lica ↄſiſtit in q̄dā aſſimilatiōe ad res: ſed hꝫ aſſimi
latio nō ſumit originē φ res ſint apte nate cauſari
a ſpēb⁹ angelicis: nec φ ſpēs āgelice ſint apte nate
cāri a rebus: ſ3 qr he ⁊ ille ſunt apte nate cāri a 3°. qr
ab eiſdē ideis in mēte diua fluxerūt ſpēs in menti
bus angelor̄: ⁊ res in ꝓpa nā. Si ṽo eſſet aſſimila
tio φ nec eēt apta nata cāri a reb⁹: nec cāre res: nec
cāri a 3°. ſicut ē ↄceptus chimere: vel alicui⁹ figmē
ti: in tali ītellcū nō accipit̄ ṽitas: ſ3 dr̄ hꝫ ītellectus
eē van⁹ ⁊ caſſus. Si ğ accipiat̄ aſſilatio ꝓꝑe nō eſt
aſſilatio niſi in re cāta. Nā hoc dr̄ aſſilatū eē qd̄ eſt
ad alteri⁹ ſilitudinē factū: ſ3 ſi accipiat̄ aſſilatio lar
ge ꝓ omni repñtatiōe: ſiue ſit exēplar: ſiue exēpla
tū: ſiue cā: ſiue cātū. Dicem⁹ φ ꝑ ſe loquendo l3 res
ſit volita ꝑ id qd̄ eſt in ſeip̄a: tñ eſt cognita ꝑ aſſimi
latiōnē q̄ eſt in ītellectu. ſic ğ accipiēdo aſſilatiōnē
large hec eſt ṽitas aſſilatio ītellect⁹ ad rē: qr res eſt
cognita vt eſt in ītellectu: ⁊ res erit ṽa per illud qd̄
eſt in intellectu: nō per illud qd̄ eſt in ſeip̄a non per
ſeip̄a3: meminimus.n. aſſignaſſe nos cām̄ q̄re ṽitas
eſt in ītellcū: ⁊ nō in reb⁹: eo φ veritas eſt in quadā
adequatiōe: ⁊ qr ītellectus nr̄ depēdet a reb⁹: ſicut
ſcia depēdet a ſcibili: ⁊ qr adeq̄tio q̄dā relōnē īpor
tat: ſic ſcibile refert̄ ad ſcia3 nō ꝑ relōnē q̄ ſit ī ipſo:
ſ3 ꝑ relōnē q̄ eſt in ſcia. Sic res adeq̄tur ītellectui
nr̄o nō ꝑ adeq̄tiōez q̄ eſt in reb⁹: ſ3 ꝑ adeq̄tionē q̄ ē
in ītellectu. Res.n. ꝑexiſtūt: ⁊ intellect⁹ imitat̄ eas
⁊ adequat̄ ipſis: imitatio ğ ⁊ adeq̄tio eſt in ipſo ītel
lectu: intellect⁹ ğ noſter adequat̄ reb⁹ per adequa
tionē que eſt in ītellectu. Si aūt res ip̄e dicunt̄ ade
quate ītellectui: hoc nō eſt: qr ip̄e res adequētur: ſ3
qr ītellect⁹ adequat̄. Et qr adeq̄tio eſt in ip̄o ītelle
ctu. Ueritas aūt q̄ adequationē3 īportat dicebam⁹
φ eēt in ītellcū. S3 h rō l3 ṽa ſit ꝑticularis ē: vide
tur aūt rō tacta vlis eē: ⁊ qr apud ītellcm̄ diuinū: an
gelicū ⁊ nr̄m. ꝑ ſe loquēdo res nō eſt cognita ꝑ aſſi
milationē q̄ eſt in ipſa: ſ3 ꝑ aſſilationē que eſt in in
tellectu. Sufficit φ res ſit apud intellcm̄: ⁊ φ hēat
aſſilationē ad ītellectu3: ad hoc φ ſit vera. Et φ ſit
obm̄ intellect⁹: qd̄ nō eēt niſi veritas formalr̄ eſſet
in ipſo ītellectu. Opꝫ tñ vt dicebamus hanc aſſimi
lationē eē in ītellectu: ſm̄ quē ſumit̄ rō ṽitatis: īni
ti ordini ṽo nō ficto. Eſt aūt ordo verus vt diceba
tur aſſilatōis ad rē: vel qñ ex aſſilatiōe. ſiue ex ſili
tudine illa eſt apta nata cāri res: vel qñ eſt apta na
ta cāri a re: vl̄ quādo ambo ſunt apta nata cāri a 3°.
ℂ Uiſo φ ṽitas eſt in ītellcū volum⁹ dare modu3
quõ in intellcū exiſtat. Dicemus.n. φ ṽitas q̄ oppo
nit̄ falſitati exiſtit in intellcū ↄponēte: ⁊ diuidēte.
Nā l3 res dicat̄ vera: ex eo φ eſt ob3 ītellcūs: ⁊ ob3
ſit intellect⁹ ſm̄ aſſimilationē quā hꝫ in ip̄o: tali tñ
veritati nō ꝓꝑie opponit̄ falſitas niſi forte in iudi
cando. Circa.n. intellectū ſimpliciū nō eſt veritas:
que opponit̄ falſitati. In ītellectu aūt cōponente ⁊
diuidente eſt ṽitas falſitaſqꝫ. i. eſt ṽitas q̄ opponit̄
falſitati. Si.n. ſm̄ ſimplicē aſſilationē volum⁹ acci
pere rōnē ṽitatis: non accipiet̄ ṽitas vt falſitati op
ponit̄. In ītellcū.n. ſimpliciū: vl̄ eſt ſimplr̄ ṽitas. i.
ſimplr̄ aſſimilatio: Uel ſi eſt veritas ⁊ falſitas: hoc
eſt ꝓut in ipſo intellectu eſt aliq̄s compoſitiōis mo
dus. Nā ipſas q̄ditates ſimplices nō intelligimus
oīno modo ſimplici: ſed intelligimus eas formādo
diffinitionē. Sed cum diffinitio ſit ſermo hñs par
tes: ⁊ ſit aliqd competēs diffinito: Dupliciter pote
rit eſſe falſitas in diffinitione: vel qr partes diffini
tionis nō recte componimus: vel qr diffinitionem
ſuo diffinito non debite adaptamus. in ipſo ğ intel
lectu ſimpliciū eſt aliquis modus veritatis. cū ve
rum ſit obiectu3 intellectus: ⁊ cū res dicat̄ vera: ex
eo φ eſt apta nata ab intellectu cognoſci. hꝫ tamē
veritas nō eſt in ipſis rebus: ſed in intellectu: quia
res nō ſunt obiectum intellectus vt ſunt in ſeipſis:
ſed vt ſunt in intellectu. Huiuſmodi etia3 veritas
nō habet ꝓꝑie oppoſitā falſitate3. Falſitas aute3
⁊ veritas oppoſita falſitati ſunt circa cōpoſitione3
⁊ diuiſionem. In intellectu aūt ſimpliciū nō eſt fal
ſitas: nec veritas que opponitur falſitati: niſi ꝓut
eſt ibi aliquis alius compoſitiōis modus. accipien
do ergo veritatem generaliter prout dicuntur res
vere vt ſunt ab intellectu cognite ſiue ſit talis co
gnitio ſimpliciter: ſiue compoſita: veritas eſt in in
tellectu ſimpliciter: non in rebus. ℂ Accipiendo
autem veritatem magis ſpecialiter ſecundum φ

Ob ibi qd̄ cōſi
derari vi3 rōnū
ſubtilitas: appareret
φ dicere ṽitate3
eſſe obm̄ intellc̄s
⁊ eſſe ab intellcū
poſſit altero mō
intelligi: vl̄ φ nō
ſit ꝓꝑie ⁊ cālr̄
ab ītellcū: ſ3 ma
nifeſtatiue tm̄:
aut qr tandē in
ipſo intellectu vl
timatā ⁊ forma
liſſima3 accipiat
inuētionē. Si al
tero iſtor̄ modo
rū intelligūt ſug
cū eis: nec ꝓſicut
cū ſuis rōnibus
Scot⁹. lege tho
mā egregie. pri
ma. q. de ṽitate
⁊ doctore3. ꝑmo
ſententiar̄. d. 19.
qd̄. 10. ⁊ tibi ſuffi
cit cum hoc mo
dico qd̄ innui ti
bi: ⁊ ſine hoc ē
nim labor āt nō
nulli ō iſta ſecta.

Hoc docet do
ctor maxime ſug
lib. poſteriorum
analeticor̄ ad ꝓe
cipium.

habet falſitatē oppoſitā qḋ nō ꝯpetit ꝑ ſe itellectui
ſimpliciū:qꝛ hꝯ itellectus per ſe loquēdo ſemꝑ eſt
verus. talis.n.veritas eſt in intellectu formalr nō
in reb⁹ niſi ſicut in cauſa:qḋ ſic declaraꝛ. Imagina
Tex.cōmē.21. bimur.n.vt imaginaꝛ phs in 3°de anīa:ꝙ res apud
intellectū ſunt ſicut erāt mēbra aīalis apud empe-
doclē. Poſuit.n.empedocles ꝙ a ꝑncipio membra
aīalis erāt diuiſa:ꝛ nō ſolū aīalis mēbra: ſꝫ ꝛ rami
arborū. vt erat caput ſine collo ſiue ſine ceruice:ꝛ
erat crus ſiue collū ſine ſpatulis:ꝛ ſic de membris
ſingulis:hoc ēt mō ꝛ rami arboꝝ diuiſi erāt:ſuperue
nit aūt amicitia:ꝛ hec diuiſa ꝯiunxit. Et quedā cō-
iūxit recte:quedā nō recte:que aūt ꝯiunxit recte fe
cit īde verū aīal ꝛ ſaluatū eſt. aliqā aūt ꝯiūxit non
recte. vt ꝯiunxit caput bouis cū collo eq̄:vel cū ra-
mo arboris:ꝛ tūc tale aīal ſaluari nō potuit. Hoc ḡ
mō ꝛ apud itellectū res hꝫt eſſe diuiſaꝫ: ſed intelle
ctus cōponit ꝛ diuidit ꝛ hoc facit recte:ꝛ non recte.
qū ḡ ſic ꝯiungit faciēdo ꝑpōnē affirmatiuā:vel qū
ſic diuidit faciēdo ꝑpoſitionē negatiuā:ſm ꝙ ſunt
in re ꝯiuncta vel diuiſa:dr̄ facere ꝑpoſitionē verā.
qū ecōtrario falſaꝫ. hoc ḡ mō falſitas ꝛ veritas op-
poſita falſitati nō pōt eſſe in rebus:qꝛ opꝫ ꝙ in itel
lectu ſint cōpoſita:vt ſunt cōpoſita in re. ꝛ ſint diui
ſa vt ſunt diuiſa in re. nō ḡ erit ibi falſitas nec veri
tas oppoſita falſitati:ſed in intellectu cōponente ꝛ
diuidēte:qꝛ pōt ꝯiungere que ſunt in re cōiuncta:ꝛ
que nō ſunt ꝯiūcta:ꝛ qꝛ pōt diuidere que ſunt in re
diuiſa:ꝛ que nō ſunt diuiſa. ideo in talibus pōt eſſe
falſitas ꝛ veritas oppoſita falſitati. Qualitercūqꝫ
ergo accipiaꝛ veritas:ſiue gn̄aliter ꝑut quodlibet
dr̄ verū ꝑut eſt ab intellectu cognitū. ſiue ſpāliter
vt hꝫ falſitatē oppoſitā:ꝛ vt nō hꝫ eē niſi in cōpoſi-
tiōe ꝛ diuiſiōe. ſemꝑ vitas formalr eſt in itellectu:
ꝛ nō in reb⁹ vt per anᷓcedētia eſt declatū. ¶ Oſten
ſo ꝙ vitas eſt itellectu ꝛ quō eſt in intellectu:volu-
mus oſidere quō veritas ſit in reb⁹. dicemus autē
ꝙ vitas ſit in reb⁹ tripl̄r. Primo ſm aliā ſignifica-
tionē. 2°.ſm trāſumptionē. 3°.ſm cām. Pōt.n.ve
ritas eē in reb⁹ ſcḋm ſignificationē aliā. dcm̄ eſt.n.
ꝙ ꝑ tāto aliqḋ dr̄ eē verū ꝑut eſt obꝫm intellect⁹:ꝛ
ꝑut eſt aptū natū ab itellectu cognoſci:ſcḋm quē
modū nō opꝫ rē eē in ſeipſa:ſꝫ eē apud itellectū:ſꝫ
pōt accipi vitas ſcḋm ſignificationē aliā. vt idē ſit
vitas qḋ puritas:vl idē ſit vitas qḋ firmitas vl ſta-
bilitas:ſm quē modū dr̄ aurū verū qū eſt purū: ꝛ
nō mixtū. ꝛ dicunꝛ bona vba:qū ſunt firma ꝛ ſtabi
lia. Sic ḡ accipiēdo vitatē ꝑut opponiꝛ mixtioni:
ꝛ ꝑut eſt q̄dā puritas. vel accipiēdo vitatē ꝑut op-
poniꝛ vanitati:vel mutabilitati:ꝛ ꝑut eſt quedam
firmitas vel ſtabilitas: vel accipiēdo vitatē ſꝫ ali-
quā aliā hꝯ ſignificationē vitas eſt in reb⁹. Sed ſe
cundū ſignificationē ſupi⁹ poſitā ſm ꝙ verū ē ob-
iectū itellect⁹:qꝛ res eſt cognita vt eſt in cognoſcē-
te. res dr̄ vā per vitatē q̄ eſt in itellectu. Ualet enī.
hoc eſt obiectū itellectus. ḡ ſm ꝙ hꝯ dicit aliqḋ in
itellectu. Nō aūt valet. ḡ eſt aliqḋ in ſe. Intelligen
do.n.balneū erit balneū aliqḋ in itellectu: nō autē
erit aliqḋ in ſe:qꝛ poſſū itelligere balneū:ꝛ ꝑprie-
tates balnei: ꝛ q̄cq̄d ſpectat ad nāꝫ balnei vt ſupra
dicebaꝛ nullo balneo exiſte. ¶ Scḋo pt eē vitas i
reb⁹ ſcḋm q̄dā trāſumptionē. Nā accipe vitatē ꝑ
puritate:vel ſtabilitate eſt accipe vitatē ſꝫ ſignifi-
cationē aliā a ſignificatōe ſupi⁹ poſita. Pōt tn̄ a ſi-
gnificatiōe ſupi⁹ poſita fieri q̄dā trāſumptio:ſcḋm
quē modū accipieꝛ vitas ꝑut locuti ſūmus ſupra
de veritate ſm ꝙ ꝯſiſtit in q̄dā adequatiōe rerū:ꝛ
itellcꝰ. Pōt aūt adhuc fieri q̄dā trāſumptio vt di
caꝛ vitas ſcḋm ꝙ ꝯſiſtit in q̄dā adequatōe nō reꝝ
ad itellectū:ſed ad aliqḋ aliud. vtputa ad ſua ꝑnci-
pia. vt dicaꝛ verū aurū:qū adequaꝛ ꝑncipijs auri.
hoc etiaꝫ ſcḋo mō dici poterit vitatē eſſe in rebus.
¶ Tertio mō pōt dici vitas eē in reb⁹ ſcḋm cāꝫ: ſe
cundū ꝙ dicim⁹ cibū aliquē eē ſanū:nō ꝙ aliqḋ de
ſanitate formalr ſit in cibo:ſꝫ eſt in eo ſcḋm cāꝫ. vt
qꝛ eſt apt⁹ nat⁹ ſanitatē cāre:nō eſt ḡ ſanū formalr
niſi aīal:ꝛ cū cib⁹ dr̄ ſan⁹:hoc eſt cāliter. Ab eadē ḡ
ſanitate dr̄ aīal ſanū:ꝛ cib⁹ ſan⁹. Anīal qdē ꝑut hꝫ
vel eſt aptū natū ipſaꝫ hr̄e formalr. Cib⁹ vo ꝑut il-
lā ſanitatē efficit:vel eſt aptus nat⁹ efficere cāliter.
Sic ab eadē vitate diceꝛ res vā:ꝛ intellcꝰs verus.
vt ſi dr̄ vitas q̄dā aſſimilatio ad res: vel q̄dā adeq̄
tio. Intellect⁹ diceꝛ verus:eo ꝙ hꝫ in ſe illā aſſimi
lationē:ꝛ illā adequatōeꝫ formalr. res aūt diceꝛ ve
ra:qꝛ hꝫ illā aſſilatiōnē:vel adeq̄tionē efficere cāli
ter. ſm hoc ḡ poterit dici res falſa: qū eſt apta nata
facere aſſimilationeꝫ nō ad illud qḋ eſt:ſꝫ ad id qḋ
nō eſt: ſicut videm⁹ de ere qḋ felle taurino tinctū
vr̄ eē aurū. Erit ḡ illud es ſic tinctū falſū aurū. Qꝛ
facit in itellcꝰ aſſimilationē de eo:qḋ nō eſt. Facit
.n. ipreſſionē in nobis:ac ſi eēt aurū:cū tn̄ nō ſit au-
rū. Aſſimilatio ḡ itellect⁹ ad rē: vel adeq̄tio in quo
formalr ꝯſiſtit vitas per ſe loquēdo eſt aliqḋ in in-
tellectu:nō aūt in re niſi forte cāliter: qꝛ res ē apta
nata hoc cāre. vel talis aſſimilatio ſi nō reſpicit rē
ſcḋm cām:reſpicit eā ſcḋm repreſentationem: vt qꝛ
res eſt apta nata ſic repreſentari.

Ad primum dcm̄ ꝙ idē eſt veritas ꝛ enti
taſ rei:ſꝫ nō ſcḋm eādē rōnē:
qꝛ nā rei eſt q̄dā entitas ſcḋm ſe: ſꝫ eſt quedā vitas
vt cōparaꝛ ad itellectū. Et vt eſt obiectū eius:ſcḋꝫ
quē modū nō opꝫ ꝙ ſit aliqḋ in ſe:ſed aliqḋ in itel
lectu. Eadē ḡ nā rei que eſt i ſe entitas formaliter:
ꝑut cōparaꝛ ad intellectū pōt eē vitas cāliter. Ea
dē ḡ nā pōt dici entitas ꝛ vitas vnū formalr. aliud
cāliter. ſꝫ ex hoc nō hr̄ ꝙ veritas ſit in rebus niſi ſi-
cut in cā. ¶ Ad 2ᵐ dcm̄ ꝙ cū veritas ſit in itellcꝰ
entitas ꝛ bonitas in reb⁹: hoc nō ē nec rōne medij:
nec rōne extremitatis. Qꝛ.n.ꝑus intelligaꝛ in re eē
entitas q̄ꝫ veritas:ꝛ vitas q̄ꝫ bonitas nihil facit ad
ꝑpoſitū:ſed illud qḋ ſignificaꝛ noīe entitatis: vel
bonitatis vel vitatis eſt in ꝑpoſito attēdēdū. No-
mine aūt vitatis ſignificaꝛ quedā aſſilatio: vel ade
quatio q̄ formalr eſt in itellectu:ſcḋm cām aūt pōt
eē vitas in reb⁹ vel ſcḋꝫ aliquē aliū modū. Dicim⁹
aūt ſcḋm aliquē aliū modū ꝑꝑ itellcꝰ dīnū ꝛ ange
licū:quoꝝ ſcīa nō cāꝰ a reb⁹ formalr. ḡ vitas non
eſt niſi in itellectu:ſicut ſanitas formalr nō eſt niſi
in aīali:ſꝫ cāliter:vel tāq̄ꝫ in ſigno vel ſcḋm aliquē
alium modū pōt eē in alijs. Qō. VIII.

SEcundo querebaꝛ de omni ſub-
ſtātia. vtrum imediate
poſſꝫ fundari in ſuba relatio realis: que
eſt in predicamento relationis. ꝛ argue-
batur ꝙ ſic. nam vt dicebat:vna ſubſtā-
tia creata ordinaꝛ ad aliam: ꝛ totum ordinatur ad
deum:ꝛ ſi nullus intellectus eſſet:hoc eſſet. igiꝛ ſe-
cundū rei veritatē pōt fundari ꝛ fundaꝛ relatio in
ipſa ſuba. ¶ P.nō eſt maioris dignitatis ſubſtātia
creata:q̄ꝫ increata:ſꝫ in ipſa ſuba dīna fundaꝛ rela-

tio: vt ex eo ꝙ filius accipit nāž a pr̄e eſt in eo filiatio. in ipſa ḡ nā diua vt eſt cōicata filio per gnōnē3 h3 eſſe relatio. multo ḡ magis hoc erit in ipſa ſuba creata. ¶ P̄. in deo ſunt duo p̄dicamenta ſuba: ꝛ relatio: ita ꝙ ꝑmanet ibi relatio ſm ſe. qḋ nō poſſ3 eē niſi relō fundaret̄ imediate in ipſa diua ſuba. multo ḡ magis hoc eē poterit in creaturis.

In contrarium eſt: q2 illa relatio fundata ſic eēt ſuba vel accidēs. nō eēt ſuba cū ſuba nō ſit ad aliqd: nec eēt accidēs: q2 relatio nō eſt accidēs niſi rōne fundamenti. igit̄ ſi eēt dare aliq̄ʒ talē relationē3 in creaturis: eēt dare aliqḋ mediū īter ſubam ꝛ accn̄s.

Reſpondeo dōm ꝙ in hac q̄ōne ſic ꝓcedemus: q2 p̄mo aſſignabimus diſtinctiōes que fiūt de relatōe: ꝛ declarabim⁹ q̄uo ille diſtinctiōes ſe hn̄t ad alia p̄dicamēta. 2° cōparabimus h̄s diſtinctōes adiuicē. 3° deſcēdem⁹ ad q̄ōnē vt3 poſſit relatio imediate fundari in ip̄a ſuba. ¶ Propter p̄ᵐ ſciēdū ꝙ de relatōe cōiter fiūt due

Habet̄ in p̄ſtis. diſtinctiōes. q̄rū vna eſt ꝙ q̄dā ſunt relatiua ſ3 eē: q̄dā aūt ſm dici. Dicunt̄ aūt relatiua ſm eē que ſ3 id ꝙ ſunt ꝑtinēt ad p̄dicamētū relatiōis. Sed alia dn̄r relatiua ſcd̄m dici: que ſm id ꝙ ſunt ꝑtinēt ad alia p̄dicamēta. hn̄t tn̄ ip̄a in ſe quendā modū relatiuū. ſicut ſcia eſt relatiuū ſm dici. q2 ipſa ſm ſe ꝑtinet ad p̄dicamētū q̄litatis: cū ſit habit⁹ q̄da3. h3 tn̄ quēdā modū relatiuū: q2 h3 quādā depēdētiā: ꝛ reſpectū ad ſcibile. ¶ Scd̄a diſtictio eſt ꝙ q̄dā ſunt

5. metaphyſice. Tex. comen. 20. relatiua ſm rē: quedā ſm rōnē. Na3 aliq̄ referunt̄ ad alia: q2 realr̄ depēdēt ab illis. ſicut ſcia nr̄a refertur ad ſcibile: q2 realr̄ depēdet ab ip̄o: ꝛ talia ſūt relatiua ſm rē. Aliqd aūt refert̄ ad aliud: nō q2 ipſu3 in ſe referat̄: vel ꝙ ip̄3 ab illo depēdeat: ſ3 q2 aliud refert̄ ad ip̄m ꝛ dependet ab eo: ſicut ſcibile refert̄ ad ſciam: nō ꝑ relationē: vel ꝑ depēdētiā que ſit in ſcibili: ſed per relationē que eſt in ſcia. Scibile ḡ refert̄ ad ſciam: q2 ſcia refert̄ ad ip̄m: ꝛ tales ſunt oēs relatiōes dei ad creaturā. Cuiuſmodi ſunt relōnes tēporales: q2 nihil ex t̄pe pōt dici de deo ſm re3. ſūt .n. tales relōnes ſm rōnē. Nā nō poſſum⁹ intelligere ꝙ ſcia referat̄ ad ſcibile: niſi ītelligam⁹ ꝙ ꝛ ſcibile referat̄ ad ſcia3. Propter relōnē ḡ que eſt in ſcia ſm rē: eſt relatio in ſcibili ſm rōnē: ꝛ ſm modū ītelligēdi. He aūt due diſtinctiōes ſic ꝯparant̄ ad alia p̄dicamēta: ꝙ p̄ma diſtictio nō ſolū locū h3 in relatiōe: ſ3 ēt in p̄dicamētis alijs. Nā ſicut diſtinguim⁹ ꝙ eſt relatio ſm eē: ꝛ ſm dici. ſic diſtinguere poſſumus ꝙ eſt ſuba ſm eē ꝛ ſm dici. Dicit̄ .n. ſuba ſcd̄3 eē: q2 ſm illud qḋ eſt ꝑtinet ad p̄dicam̄tū ſube. ſubſtātia aūt ſ3 dici dr̄ illud qḋ h3 quēdā modū ſube: ſicut ip̄a q̄litas vel ip̄m accn̄s in abſtracto ſignatū: eſt ſuba ſm dici: q2 ſic acceptū h3 quendā modum

Tex. cōmen. 15. ſube. iō in 5° metaph̄. dr̄: vbi diſtinguunt̄ multi modi ſube: ꝙ ſuba dr̄ qḋ ſignificat qd in oīb⁹ reb⁹. Ip̄a ergo eēntia ꝛ ip̄a q̄litas cuiuſlibet rei pōt dici q̄dā ſuba: ſ3 ꝯſiderare rē aliquā ſm illud qḋ eſt: ꝛ ſ3 ſuā eēntiā eſt ꝯſiderare ipſa3 ſm ſe: ꝛ ſm abſtractionē. Albū ḡ dicit accn̄s: ꝛ ſ3 rē. q2 ip̄a res quā ſignat albū ē accn̄s: ꝛ ſ3 vocē ſiue ſm modū ſignandi: q2 albū ſignat ꝯcretionē. Albedo aūt ē accn̄s ſ3 id qḋ ē: tn̄ ſm modū ſignificandi: q2 ſignificat vt aliqd ſm ſe h3 quēdā modū ſubſtātie. Ipſu3 ḡ accidēs ſigni-

De his diligētiſſime auctores modoꝝ ſignificā ficatu3 vt eſſentia: ꝛ in abſtractiōe eſt ſubſtātia ſm dici: ꝛ h3 quēdā modū ſube ſm quē modū ſuba dicit eēntiā cuiuſlibet rei. ſicut ēt poſſemus diſtiguere ꝙ eſt qualitas ſm eſſe ꝛ ſm dici. Qualitas .n. ſm eē eſt in p̄dicamēto q̄litatis. Sed q̄litas ſ3 dici eſt illud qḋ eſt in alijs p̄dicamētis. Het tn̄ quēdā modū q̄litatiuū. hoc .n. mō oīa vl̄ia ēt extrīa in p̄dicamēto ſube ſignificāt q̄le qd: ſm quē modu3 loquit̄ ph̄s in p̄dicamentis. ꝙ ſcd̄e ſube vident̄ hoc aliqd ſignificare: ſ3 ſignificāt q̄le qd. i. ſignificant qd per modū q̄lē: q2 ſignificant qd vt in alio. nō vt ꝑ ſe extiſtēs. Hoc ēt mō loquit̄ ipſe in .7. metaph̄. vbi vult ꝙ nullū vl̄e ſit ſuba: q2 nullū vl̄e eſt per ſe extn̄s. Albedo ḡ ꝛ nigredo ꝛ talia q̄ ſunt in p̄dicamēto q̄litatis ſunt q̄litates ſm eē. Scd̄e vo ſube q̄ ſ3 illud qḋ ſunt: ſunt in p̄dicamēto ſube: tn̄ q2 hn̄t quēdam modū q̄litatiuū: q2 ſignificāt vt aliqd in alio: nō vt aliqd ꝑ ſe extn̄s ſunt q̄litates ſm dici. ¶ Aduertēdu3 tn̄ ꝙ l3 oē accn̄s ſit aliqd in alio: tn̄ q2 non ſunt niſi tria p̄dicamēta ſignificātia rē aliq̄ʒ abſolute ſm ſe ſignificare vt aliqd in alio hoc cōpetet q̄ntitati: vel q̄litati. Nā ſuba ſignificat aliqd ꝑ ſe. relatio ſignificat ip̄m ordinē. alia ſex p̄dicamēta de quib⁹ agit̄ in ſex p̄ncipijs: ſignificāt rē in ordine ad aliud extrinſecū. Significare rē vt in alio: vt in ſubo competit q̄ntitati: ꝛ q̄litati. Scd̄e ḡ ſube: q2 nō dicunt aliqd ꝑ ſe extn̄s: ſed dicūt aliqd in alio: Iſte modus ſignificandi: vel erit q̄ntitatiu⁹: vel q̄litatiu⁹: nō aūt d3 dici modus q̄ntitatiu⁹: q2 hoc eſt ſignificare ſ3 eq̄litate3 vel ſm extēſionē. iō dr̄ eē modus q̄litatiuus: ꝛ dn̄r talia ſignificare q̄le qd. i. qd per modū q̄le3. ſic ꝛ de q̄ntitate poſſem⁹ diſtinguere: q2 eſt q̄ntitas ſm eē: vt illa q̄ eſt in p̄dicamento q̄ntitatis: ꝛ eſt q̄ntitas ſm dici vt id qḋ eſt in alio p̄dicamēto. h3 tn̄ quēdā modū q̄ntitatiuū. Hoc mō v̄tutes ſunt q̄ntitates ſecundū dici: q2 ſm ſe ſunt in p̄dicam̄to q̄litatis: hn̄t tn̄ quēdā modū q̄ntitatiuū: ſ3 ꝙ dicim⁹ ꝙ tāta virtus pōt in tātū obiectū. Illud ḡ qḋ eſt q̄litas: nō eſt ſuba: neq3 q̄ntitas: neq3 relatio ſm eē. Nō eſt tamē incōueniēs ꝙ ſit oīa iſta ſm dici. potētia tn̄ eſt q̄litas ſm eē: tn̄ vt ſignificat̄ in abſtractōe eſt ſuba ſecundū dici. vt dicit reſpcm̄ ad obiectu3 eſt relatio ſm dici. vt īportat cōmēſurationē quādā reſpectu obiecti: vt q2 tāta potētia in tātū obiectū eſt quātitas ſm dici. Diſtinguere ḡ ꝙ aliqd ē tale ſm eē: aliqd ſm dici cōpetit alijs p̄dicamētis a relatiōe. ſed ſcd̄a diſtinctio ꝙ aliqd eſt tale ſm rē: aliqd ſcd̄3 rationē ſoli relōni vr̄ eē ꝓp̄a. Nā vt ſupra dixim⁹ p̄dicamēta vel ſignificāt rē: ꝛ ſic ſunt tria p̄dicamēta: ſuba: q̄ntitas: ꝛ q̄litas. Uel ſignificāt ip̄m ordinē: ꝛ ſic eſt ip̄a relatio. Uel ſignificāt rē ſub ordine: ꝛ ſic ſunt illa ſex p̄dicamēta de qb⁹ agit̄ in ſex p̄ncipijs. Q2 ḡ oīa nouē p̄dicamēta alia a relatiōe: vel ſignificāt rē ſcd̄m ſe: vel rē ſub ordine. Nō p̄nt eſſe talis ſcd̄m rōnē eo ꝙ ipſa3 rem includāt. Sola aūt relatio que dicit ipſu3 ordinē pōt eſſe quid rationis tn̄. ¶ Uiſo que diſtinctiones de relatiōe fiunt: ꝛ q̄uo diſtinctiones ille comparātur ad alia p̄dicamenta volumus iſtas diſtinctiones adinuicē comparare. Crediderūt eni3 aliqui ꝙ vna illarū diſtinctionū īcideret in aliā: ꝛ ꝙ vna diſtinctio eēt ide3 qḋ alia. vt ꝙ idē eſſet eſſe relatiuu3 ſcd̄m rem: ꝛ ſcd̄m eſſe. Etiā idē eſſet relatiuū ſcd̄m rōne3: ꝛ ſcd̄m dici. S3 membra harū diſtinctionū ſe habēt ſicut excedentia ꝛ exceſſa. Relatiuum eni3 ſcd̄m rem pōt eſſe ſecundu3 eſſe: ꝛ ſcd̄m dici. Et relatiuum ſcd̄m rōnem poteſt eſſe ſm eſſe ꝛ ſm dici: ꝛ quodlib3 membro-

Di: ꝛ vn⁹ omnium Scot⁹ in libello de iſtis modis ꝛ in vlibus ſepe.

Ordinem ꝛ gradus ſignificādi q̄le quid docuiſſimus exponit Albert⁹ in vlibus. cap. 6 gn̄e penl̄. Tex. cōmē. 46.

rum alteri⁹ diſtinctiōis ſic ſe hȝ ad aliā diſtinctiones. Nā tā relatiuū ſm eē: ꝗ̄ ſȝ dici pōt eē ſm rē: ⁊ ſm rōnē. Scīa.n.⁊ ſcibile ſunt relatiua ſm dici: cū ſint in alijs ꝑdicamētis a relatiōe. Sciētia.n.eſt in ꝑdicamēto q̄litatis. Scibile aūt eē pōt in quolibȝ ꝑdicamēto. Utrūqȝ ḡ tā ſcibile ꝗ̄ ſcīa eſt relatiuū ſm dici. vnū tñ eſt relatiuū ſm rē: aliud aūt ſm rationē: ſicut ēt relatiuū ſȝ eē pōt eē ſm rē: ⁊ rōnē. nā dñs ⁊ ſeru⁹ ſunt relatiua ſm eē: q̄ ſunt in ꝑdicamēto relatiōis. Attñ dñs īportat relationē ſm rōnē: ſeru⁹ vo ſȝ rē. ¶ Poſitis ⁊ decl'atis diſtinctiōib⁹ q̄ fiūt de relatiōe. reſtat ad q̄ōnē deſcēdere. Cū ḡ q̄ritur vtꝝ in ipſa ſuba creata īmediate poſſit fundari relatio. Dicemus φ eſt relatio ſm eē: ⁊ ſm dici. Suba aūt pōt eē relatiuū ſȝ dici: ⁊ pōt in ea fundari relō ſm dici: nō aūt ſȝ eē: qḋ pȝ per phȝ in ꝑdicamētis ḡ cū ꝓmo diffiniſſet relatiua ſm dici dicens φ ad aliquid talia dicunt̄ quecūqȝ hoc ipm φ ſunt aliorum dicuntur. poſtea ait φ ſecundū diffinitionē datā cogimur dicere aliq̄s ſubaȝ eē ad aliqd. Jō corrigit diffinitionē ꝓmā dans diffinitionē de relatiuis ſm eē. Dicēs φ relatiua ſȝ eē ſunt: nō q̄ ſic dicunt̄: ſȝ q̄ eoꝝ eē eſt ad aliud ſe hr̄e: ſm hāc aūt diffinitionē vt ipſe innuit nulla ſuba eſt ad aliqd. plane ḡ vult φ ſuba poſſit eē relatiuū ſm dici. Nō aūt ſm eſſe. hoc aūt ſic decl'at̄. Nā vt pȝ ꝑ habita illud eſt relatiuū ſm eē: qḋ eſt in ꝑdicamēto relōnis. predicamētū aūt relatiōis eſt vnū de nonē ꝑdicamentis accn̄talib⁹. Relatio aūt nō hȝ φ ſit accn̄s: ex eo φ relatio: q̄ tunc nō eēt in diuīs cū in deo nihil ſit per accn̄s. vt vult Auguſti. in. 5. de trini. Erit ḡ relatio accn̄s rōne fundamēti: vt q̄ fundat̄ in accn̄te. nulla in creaturis ḡ erit relō ſm eē niſi ſit fundata in accn̄te. ſiqͣ aūt reſpect⁹ fundat̄ in ipa ſuba ptinebit ad relōnē ſm dici. Nec valet ſi dicat̄ φ ſuba realr̄ hȝ ordinē ad aliquid: q̄ eē relatiuū ſm rē: nō eſt eē relatiuū ſm eē. Nā ⁊ ſcīa dr̄ relatiuū ſm rē: ⁊ tñ eſt relatiuū ſm dici. diffuſi⁹ ḡ tractauimus illas duas diſtinctiōes de relatiuis datas: q̄ in hoc fundabat q̄ōnis difficultas. Nā ꝑ has diſtinctiōes pȝ φ ſi in ſuba poſſet fundari reſpcūs realis φ poſſet eē in ea relatio ſm eē: qḋ pȝ eē falſuȝ. Q̄ relatio ſȝ eē vt de ea locuti ſūt phi cū ptineat ad ꝑdicam̄ſituȝ accn̄tis ſemꝑ hēbit ꝓ fundamento aliqḋ accn̄s: ꝑꝑ qḋ talis relatio īmediate in ſuba fundari nō pōt.

Vult tandem φ ſuba de ſe non ſit quiditatiue relatiua: aut in predicamēto relatiōis ⁊ q̄s hoc aſſereret? ſi alia intentiōe negat. neget ipſe: dependētia enī fundatur in omi creatura ad deū: itē idētitas ſubſtātialis fundatur in ſuba: ⁊ reſpectus partis ⁊ de ſimilib⁹ multis vt noſti.

Ad primum dōȝ φ q̄ntūcūqȝ ſm rei vītateȝ poſſit fundari aliqs ordo: ⁊ aliqs reſpcūs in ipa ſuba. ex tali tñ reſpcū nō accipietur relō ſm eſſe: q̄ nō poterit talis relō ptinere ad ꝑdicamētū accn̄tis. ¶ Ad 2ᵐ dōȝ φ duo ꝑdicamēta q̄ ſunt in diuīs nō ſunt eiuſdē rōnis cū iſtis ꝑdicamentis. Relatio.n. que eſt in diuīs nō ptinet ad ꝑdicamentū accn̄tis: q̄ntūcūqȝ maneat ibi vt relatio. Propter qḋ nō valet ſi relō in diuīs pōt hr̄e ꝓ fundamēto ipſaȝ diuā eſſentiā: φ relatio in creaturis: loquendo de relatōe ſm eſſe: que ptinet ad ꝑdicamentū accidētis. poſſit īmediate fundari in ipſa ſubſtātia creata. ¶ Et per hoc pȝ ſolutio ad tertiū argumentum.

Queſtio. IX.

TErtio q̄rebat̄ de omni accidente. vtrū aliqḋ accn̄s poſſit eſſe in duobus ſubiꝭ: ⁊ arguebat̄ φ ſic. Quia ſi ex aq̄ fiat aer tantū de mā quātū erat ſub forma aque fiet ſub forma aeris: ſȝ mā nō hȝ φ ſit tāta: vel tāta niſi ꝑ q̄ntitatē: ⁊ ꝑ accidēs. ḡ illud accn̄s qḋ erat in aq̄ eſt poſtea in aere.

In contrarium eſt: q̄ tale accidēs vel remaneret q̄ntūȝ ad eſſe: ⁊ tūc forma ſubalis adueniret enti in actu: vel remaneret ſolū q̄ntū ad eēntiā: ⁊ accipet aliud ⁊ aliud eē in alio ⁊ alio ſubiecto: ⁊ tūc accn̄s vt dicebatur migraret a ſubiecto in ſubiectū: qḋ eſt icōueniēs.

Reſpōdeo dōȝ φ iſta q̄ō aliud proponit: ⁊ aliud q̄rit. ꝓponit aūt vtrū accidēs poſſit eē in diuerſis ſubiꝭ. q̄rit aūt qūo dimenſiōes indeterminate: vel qūo q̄ntitas māe poſſit eſſe eadē per eſſentiā in re gnāta: q̄ fuit in re corrupta. Et vt ſatiſfaciamus tā queſito: ꝗ̄ ꝓpoſito. Dicem⁹ φ triplici rōne venari poſſumus φ vnū ⁊ idē accidēs nō pōt eē in diuerſis ſubiꝭ. Accidēs.n. ad ſubſtantiā hȝ vnitatē. Dependētiā. Et hȝ per ipm limitationē. ex quolibet aūt iſtoꝝ decl'ari pōt φ vnum accn̄s nō poſſit eſſe in diuerſis ſubiꝭ. ¶ Prima rō ſumit̄ ex pte vnitatis. fit.n. vnū ex ſubto ⁊ accn̄te. ſicut ex potētia ⁊ actu. iō dr̄ in 2°. de aīa: φ nō opȝ q̄rere qūo ex figura cere: ⁊ cera fiat vnū. Eo.n. ipſo φ vnū ſe hȝ vt potētia: aliud vt act⁹: fit ex eis vnū. Et in. 12. metaph. dicit Cōmētator: φ corp⁹ calidum agēs in aliqḋ corpus nō īmittit calorē ab extra: ſed facit calidū in potentia: calidū in actu. Si ḡ accn̄s exn̄s in vno ſubo poſſit fieri in alio ſubo: nō educeret̄ de potētia illius ſubi: nec fieret illud ſubm potētia tale: actu tale: ſed vnū adaptaret̄ alteri. qōlibet ḡ ſe hr̄et vt aliqd in actu. ex duobus ḡ in actu fieret vnū: qḋ eſt icōueniēs. Eſſe.n. nō pōt nāliter φ accn̄s ꝑexiſtat ſubo ſuo: q̄ tūc qōlibet eēt aliud actu. Si ḡ vnū ꝯiūgeret̄ alteri oporteret dare aliqḋ mediū ꝯiungēs: Cū aliqḋ potentia tale: fit actu tale. Ut ſi potentia albū fit actu albū. Albedo illa antea nō ꝑexiſtebat ſuo ſubo. Q̄ tūc fuiſſet aliqd in actu: ⁊ ex ſubo ⁊ albedine fuiſſet factuȝ aliquod vnū tāq̄ȝ ex duob⁹ in actu. Si ḡ vnū accn̄s pōt eſſe in duob⁹ ſubiꝭ: vel hoc eſt ſil': vel ſucceſſiue. Sil' āt nō eſt intelligibile: φ vnū ⁊ idē accn̄s ſm numerū ſiml' ſit in diuerſis ſubiꝭ: q̄ qḋ ſil' eſt in diuerſis ſecundū numerū: ſm φ hꝰ opȝ φ diuerſificet̄ ſȝ numerū. Si aūt hoc fiat ſucceſſiue tūc actus ꝑexiſtit ſubo ſuo: q̄ exn̄s in vno ſubo poſtea eſt in alio ſubiecto. Fieret ḡ ex hꝰ accidēte ⁊ ſuo ſubo vnū tanq̄ȝ ex duobus in actu: qḋ eē nō pōt. ¶ Scḋo hoc ideȝ pȝ ex depēdentia quā hȝ accn̄s ad ſubm. nā vt tradit̄ in. 12. metaph. ꝑncipia vliuȝ ſunt vlia. pticulariū particularia. Ut gnāliter pr̄ eſt ꝑncipium filij: hic pater erit cauſa vel ꝑncipiū hui⁹ filij. Si ḡ gnāle accidēs dependet ex ſubto. ḡ hoc accidēs ex hoc ſubto: ⁊ ſi gnāle eſt φ accidēs nō eſt ens niſi entis: hoc accidens nō erit hoc ens niſi q̄ eſt h⁹ ſubiecti. Non erit ḡ hoc accidens hoc ens: niſi q̄ eſt in hoc ſubiecto. Si ḡ tollat̄ ab hoc ſubto tollet̄ ab eo ſua eēntia: remanere aūt hoc ens: ⁊ remanere idem numero abſqȝ hoc ſubiecto a quo hȝ φ ſit hoc eſt impoſſibile per naturā. ¶ Tertio hoc idē pȝ ex parte limitatiōis. Limitat̄.n. accidēs per ſubm ſuuȝ: vt nihil accidentis ſit extra ſubiectū: ſicut limitat̄ corpus per locū in quo eſt. vt nihil corporis ſit extra ſuū locum: aliter tamē ⁊ aliter. Quia accidens nō ſolum limitat̄ per ſubiectū: ſed etiā per hoc ſubiectum: vt ita determinetur ad ſuum ſubiectum: φ in alio ſubiecto eſſe non poſſit: ſed corpus licet nihil de eo ſit extra ſuum locum: poteſt tamen eſſe

Textu cōmē. 7.

Cōmē. 18.

Textu com. 27.

in alio:⁊ alio loco.ꝙ ḡ accidēs ſit in diuerſis ſubis vel ſil' vel ſucceſſiue repugnat vnitati quaꝫ hꝫ accidēs ad ſubm. Qꝛ nō poſſet tūc fieri vnū ex accidente ⁊ ſubo:niſi ſicut ex duobus in actu. Et repugnat depēdētie quā hꝫ ad ipꝫ:⁊ limitatiōi: quā hꝫ ꝑ ipꝫ. Limitaṫ.n.accñs determinate per ſuū ſubꝫ vt nāliter extra:vel pter illud ſubꝫ eē nō poſſit. Satiſfactū eſt ḡ ei qḋ qō ꝓponebat. ❡ Reſtat aūt ſatiſfacere ei qḋ qō querebat. videlꝫ de dimēſiōib⁹ determinatis ſicut de quātitate māe quo remanet eadē in re corrupta:⁊ gnāta:hoc autēꝫ ſoluit Auicēna in ſufficiētia ſua volens ꝙ accñs vel ſequiṫ ipm ꝯpoſitū ſm ſe:vel ſequiṫ ipm rōne forme: vel ſequitur ipſum rōne māe. Accñs aūt qḋ ſequiṫ ſubm ratiōe māe manet idem:qꝛ mā in re corrupta ⁊ gnāta pōt remanere eadē nūero ſm ipm in re corrupta: ⁊ generata. Vñ ait ꝙ cicatrix ⁊ nigredo ethiopis remaneret eadē nūero ēt ethiope viuo ⁊ mortuo:ſꝫ quicqd ſit de accñtib⁹ alijs de q̄titate māe ad quā non eſt mot⁹:⁊ que nunq̄ ſeꝑaṫ a mā: dubiū eſſe nō debet ꝙ remanet eadem numero.

Ecce oīno cōſenſ ſit nō fieri in generatione ⁊ corruptione reſolutionē vſq ad pmam materiā.

Ad argumentum aūt in ꝯriū ꝙ tunc accidēs migraret a ſubo in ſubm:vel ꝙ idē accñs eēt in duobus ſubis. Dici dꝫ ꝙ res corrupta:⁊ generata non ſunt aliud ⁊ aliud ſubm ſm mām. Jō in accidēte illo qḋ fundatur in ipa mā ⁊ qḋ ſequiṫ ipſaꝫ māꝫ nō eſt inconueniēs cōicare rē corruptā ⁊ gnātā. Sic.n.nō erit accidēs in duob⁹ ſubis: vt duo ſunt:⁊ vt differūt:ſꝫ vt vnū ſunt:⁊ vt ꝯueniūt. Sic ḡ pōt intelligi dcm̄ phi in de gnōne. Qꝛ q̄litas ſimbola manet eadeꝫ in re corrupta ⁊ gnāta.nā illa q̄litas ſimbola:vel ſequiṫ formā:vel mām.ſi formā qꝛ corruptū ⁊ gnātū non ꝯueniūt in aliq̄ forma nūero. nō poterit remanere talis q̄litas eadē nūero : ſꝫ poſſit remanere eadem ſpecie. Si vo ſequiṫ materiā: qꝛ manet mā eadem numero non eſt inconueniens ꝙ talis qualitas remanere poſſit etiam eadem numero.

2.lib.xx.c.25.

DEinde querebaṫ de ente creato in ſpāli. Ens aūt creatū diuiditur in ſubaꝫ ſpūalē ⁊ ſenſibilē. Querebatur ḡ circa itellectualē ſubaꝫ:⁊ circa ſenſibilē. Circa itellectualē vo erat qḋ vtrū idē i itellectualib⁹ ſubis poſſit eē ꝑfectio:⁊ ꝑfectibile. Circa ſenſibilē vo quedā querebanṫ ptinētia ad agētia nālia. Quedā ad res aīatas. Circa agētia nālia querebaṫ vnū ptinēs ad oē nāle agēs. Utrū aliqḋ agēs poſſit corrūpere vnā formā abſq eo ꝙ inducat aliā. Aliud q̄rebaṫ ſpāliter circa celū. vtꝝ poſſit eē aliqs hꝫ inferius effectus nālis ḡ ſit caſualis nō reductus in motū celi. Queſtio. X.

AD primum ſic procedebaṫ. arguebaṫ ꝙ i ſubſtātijs itellectualib⁹ idē ſit ꝑfectio ⁊ perfectibile. Nā ſubſtācia ſpiritualis per nāꝫ ſuā eſt in genere:⁊ in ſpē:ſed cū hēat nāꝫ ſimplicē per idē erit in genere:⁊ i ſpē. Nā ḡ illa. vt collocat angelū in genere hēbit rōnem potentie vt collocat ipm in ſpē hēbit rōnē actus:ſed potētia hꝫ rationeꝫ perfectibilis:actus rationem perfectiōis. idem ergo erit perfectio ⁊ perfectibile.

In contrarium eſt: qꝛ ſi idē eſſet perfectio ⁊ ꝑfectibile. idem eſſet potētia ⁊ actus:⁊ per ꝯñs idem poſſet eſſe mouens ⁊ motū:cū mouēs ſm ꝙ hꝫ ſit in actu: motūꝫ aūt in potentia:⁊ per ꝯñs idem poſſet eſſe cā ⁊ effectus:⁊ ideꝫ poſſet eſſe prius ⁊ poſterius:que omnia videntur inconuenientia.

Reſpondeo dōm ꝙ nō eſt inconueniēs ꝙ idē ſit ꝓus ſeipſo: ſi cā ſuiipſi⁹ ſit in potētia ⁊ in actu reſpectu ſuiipſi⁹. Non tn̄ hoc erit eodē mō:nec ſm eādē ꝯſideratōeꝫ. Nā vt vult Cōmētator in.2.metaph. mā prius recipit formas magis vl̄es:⁊ mediātib⁹ formis magis vl̄ibus recipit formas minus vl̄es:vſq ad idiuiduales: qḋ nō poſſet eſſe niſi idē alr̄ ⁊ alr̄ ſumptuꝫ eēt cā ⁊ effect⁹: eſſet potētia ⁊ actus:eēt ꝓus ⁊ poſterius. Jmaginabimur.n.ꝙ magis vl̄ia de minus vl̄ibus:vt genus de ſpē nō ꝑdicaṫ denoīatiue:ſꝫ eſſentialr̄: vt declarari hꝫ in.2.thopico. Sꝫ nō ꝑdicaṫ vnū de alio eēntialiter:niſi ſit idē cū illo per eſſentiā. Eādē ḡ reꝫ ꝑ eēntiā dicit forma magis vl̄is: ⁊ minus vl̄is. Si ḡ mā ꝓus recipit formā vl̄eꝫ:⁊ poſtea min⁹ vl̄eꝫ: opꝫ ꝙ idē ſit ꝓus ⁊ poſteri⁹ ſeiꝑo. Una.n.⁊ eadē forma alr̄ ⁊ alr̄ accepta erit recepta in mā ꝓus : ⁊ poſteri⁹: accepta.n.ſub eē magis vl̄i ſe hēbit vt recepta ꝓus: ſub eē aūt min⁹ vl̄i vt recepta poſteri⁹. Jmmo non ſolū ſm receptionē māe: ſꝫ q̄tū ad eē idē eſt ꝓus ⁊ poſteri⁹ ſeiꝑo. Nā cū multis modis dicaṫ aliqd eē ꝓus altero.hic eſt vn⁹ modus ꝙ illud eſt ꝓus a quo nō ꝯuertiṫ ſubſiſtēdi ꝯñs.⁊ qꝛ hūc modū hꝫ magis vl̄e ad min⁹ vl̄e:qꝛ hn̄ valet.hō ḡ anīal:ſed nō econuerſo. Cū ḡ aīal in hoīe nō ſit aliud q̄ homo: qꝛ tūc nō eēntialiter ꝑdicareṫ de ipſo:eadē res ꝯſiderata vt aīal:erit ꝓus ſeipſa ꝯſiderata vt hō. Nō eſt ḡ incōueniēs idē ſm rē aliter ⁊ alr̄ cōſideratū eſſe ꝓus ⁊ poſterius ſeipſo. Sic ēt nō eſt incōueniēs idē ſm rē eē cām ſuiipſius vt pꝫ in exēplo ꝓpoſito. Naꝫ ſi mā ꝓus recipit formas magis vl̄es:⁊ mediātib⁹ hꝫ formis recipit formas min⁹ vl̄es:qꝛ illud mediāte quo recipiṫ aliqd eſt cā q̄re recipiaṫ illud. ſi forma min⁹ vl̄is recipiṫ mediāte forma magis vl̄i:erit forma magis vl̄is cā ꝙ recipiaṫ forma min⁹ vl̄is:⁊ qꝛ eādeꝫ rē dicit hec forma ⁊ illa. idē erit ſuiipſius cā. Scdꝫ hūc ēt modū logṫ ille actor ſex ꝑncipioꝝ cū ait ꝙ paſſio eſt effect⁹ actiōis. Cōſtat ꝙ eandē rē dicit actio ⁊ paſſio : ſꝫ illa res vt eſt ab agēte dr̄ actio. vt recipiṫ in paſſo dr̄ paſſio:qꝛ ḡ illa res ꝓus intelligit eſſe ab agente q̄ ſit recepta in paſſo eadē res vt actio erit ꝑor ſeipa vt paſſio:vel eadeꝫ res vt paſſio erit poſterior ſeipa vt actio. Rurſus qꝛ nō itelligiṫ illa res recipi in paſſo:niſi qꝛ ē ab agēte: ſm ꝙ ē ab agēte erit cā ſuiipſi⁹: ſm ꝙ recipiṫ in paſſo erit effectus ſuiipſi⁹ ſꝫ ꝙ eſt ab agēte: ſm hoc ḡ vꝫificaṫ ſex ꝑncipioꝝ dcm̄:qꝛ paſſio eſt effect⁹ actiōis.nō ſoluꝫ itaq idē alr̄ ⁊ aliter cōſideratū eſt ꝓus ⁊ poſterius ſeiꝑo:ſed ēt eſt ſuiipſi⁹ cauſa:vel ſuiipſius effectus. ❡ Tertio idē alr̄ ⁊ alr̄ acceptum eſt in potētia ⁊ in actu reſpcū ſuiipſi⁹ vt pꝫ in exēplo ꝓpoſito. Jmaginabimur.n.ꝙ mā nō dicit niſi purā potētiam. ceteris ḡ parib⁹ q̄to forma eſt māe imediatior tāto eſt mālior:⁊ ꝑ ꝯñs potētialior. Eadē ḡ forma ꝯſiderata vt magis vl̄is recipiṫ in mā prior:⁊ eſt māe vicinior:⁊ ꝑ ꝯñs ē mālior ⁊ potentialior. Jdē ḡ ꝯſideratū vl̄r erit in potētia reſpcū ſuiipſi⁹ ꝯſideratū min⁹ vl̄r. Scdꝫ hūc aūt modū pñt exponi vba auctoris de cauſis.ꝙ eē ſe hꝫ per creationē:cetera vo ꝑ īformationē.nā illud dr̄ eſſe per creationē qḋ ſit nullo ꝑſuppoſito : ⁊ qꝛ eſſe nō preſupponit aliquid aliud. Omnia alia ꝑſupponūt eſſe tanq̄ quid gnāle ⁊ vl̄e

Cōmento.17.

Capit.3.

Propoſitiōe.16

Ideo dr̄ ꝙ eſſe eſt per creationē: cetera v̄o dicūtur eē per iformationē. Nā id qd̄ ṗmo recipit̄ in materia tāq̄ ꝓpinquū mãe tāq̄ mãe vicinius dicimus eē potētialius. Reliq̄ v̄o tāq̄ a mã lōgingora ſunt formaliora: ſʒ ḡ idē ſit in viuētibus eſſe qd̄ viuere: qꝛ viuere viuētibꝰ eſt eē. vt dr̄ in 2° de aīa: illa tn̄ vna ⁊ eadē res ꝯſiderata ſub mō vltiori ⁊ vt eſt eſſe ṗus in mã recipit̄: ⁊ eſt mãlior: q̄ vt eſt viuere: ⁊ qꝛ formaliora ſe hn̄t per informationē ad materialiora: viuere ſe hēbit per informationē ad eē. Eadē ḡ res vt eſt viuere eſt ꝑfectio ſuiipſiꝰ vt ē eē. ¶ His oībus ꝓlibatis de leui patere pōt ſolutio qōnis q̄ſite: qꝛ nō eſt incōueniēs ꝙ eadē nã angelica aliter ⁊ aliter ꝯſiderata ſit ſuiipſius perfectio: ⁊ ſit in potētia ⁊ in actu reſpectu ſuiipſius. Imaginabimur aūt ex quo deꝰ dicit actū puruʒ: ita ꝙ nō pōt in eo ſumi rō generis ⁊ ſpēi: qꝛ nihil eſt ibi per modū potētie: ſed ſolū per modū actus. rō aūt generis a potentialitate ſumit̄. Mã v̄o dicit purā potētiā. Cetera infra ṗmū ṗncipiū: ⁊ ṗmā mãʒ: nec actū purū dicunt: nec potētiā purā. ſed dicūt actū admixtū potentie: ⁊ potentiā admixtā actui. Nã ḡ angeli nec eſt oīno actus: nec oīno potētia: qꝛ nec eſt ipʒ eſſe ſeparatū: imo eſt in potētia ad eē: nec eſt ipſa mã: ſed eſt q̄dā forma: ſiue q̄dā actꝰ in potētia ad vlteriorē actū: vt ad eē. ꝓut ḡ nã angeli eſt quedā forma: ⁊ q̄dā actus hʒ rōnē actualitatis: ſed ꝓut hꝫ actus ſunt in potentia ad vlteriorē actū hn̄t rōnē potētialitatis. Secūdū hoc ḡ ſumet̄ in hꝫ nã rō generis ⁊ ſpēi: nō ꝙ ex ipſa nã ſumat̄ rō generis: ⁊ ex eſſe rō ſpēi: vel differētie: qꝛ diffinitio: ⁊ diffinitiōis ꝑtes vt genꝰ ⁊ dr̄ia: ⁊ ēt ipʒ diffinitū vt ſpēs oīa ꝑtinēt ad nãm rei ⁊ ad q̄ditatē eiꝰ. Eſſe aūt eſt extra nãʒ ⁊ quiditatē: iō nihil tale noīare pōt: ſed ex eadē nã aliter ⁊ alr̄ ꝯſiderata ſumet̄ rō generis ⁊ ſpēi ⁊ dr̄ntie. Imaginabimur aūt ꝙ hoc eſt cōe oībus ſubſtātijs ſeparatis ꝙ hn̄t quādā potētialitatē admixtā: qꝛ ab alio habēt eē: ⁊ ſunt in potētia ad eē. Differenter tn̄ ſm̄ ꝙ hec ſuḃa ſeꝑata: vel illa eſt hec forma vel illa: qꝛ eē recipit̄ in re ſm̄ modū nãe rei ꝓut ſuḃa ſeꝑata eſt alia ⁊ alia forma ⁊ hʒ aliā ⁊ aliā nãʒ: aliter ⁊ aliter recipit eſſe. Iſta ḡ potētialitas que eſt cōis oībꝰ ſubſtātijs ſeparatis ſpecificat̄ ⁊ diuerſificat̄ ex alio ⁊ alio mō actualitatis: vel ex alio ⁊ alio mō forme. Ex potētialitate itaq̄ in qua oēs ſeꝑate ſuḃe cōicant. poterit ſumi rō generis. Ex actualitate aūt in qua diuerſificant̄ poterit ſumi rō ſpēi: ⁊ dr̄ntie. Aliter tn̄ ⁊ alr̄. Qꝛ ex actualitate ſm̄ ſe poterit ſumi rō dr̄ntie. Ex actualitate aūt admixta potētie rō ſpēi. ſi ḡ eēt nobis plene nota nã ſuḃaꝝ ſeꝑataꝝ viderem̄ quō eēt ibi potētialitas: ⁊ actualitas: qꝛ nã illa ſimplex eſt: ⁊ nō hʒ ꝑtē ⁊ partē. Ex eadē tota nã vt hʒ potētialitatis rōnē ſumeret̄ rō generis. Ex eadē tota natura: vt hēret rōnē actualitatis ſumeret̄ rō dr̄ntie. Et ex eadē tota nã vt hr̄et rōneʒ vtriuſq̄ ſumeret̄ rō ſpēi. Nã cōponit̄ ſpēs ex genere ⁊ dr̄ntia tāq̄ ex actu ⁊ potētia. q̄re ſi rō generis ſumit̄ a potētialitate: dr̄ia ab actualitate opʒ ꝙ ſumat̄ ſpēi rō ab vtroq̄. Erit ḡ ſpēs actualior q̄ genꝰ: qꝛ potentia ⁊ actus plus hn̄t de actualitate q̄ potētia tn̄. Et erit potētialior: q̄ dr̄ia: qꝛ potētia ⁊ actꝰ plus hʒ de potētialitate q̄ actꝰ. dr̄nti ḡ mō ſumet̄ rō dr̄ie in ſubſtātijs ſeꝑatis: ⁊ in ſubſtātijs mãlibꝰ. Ibi.n. cū ſint nature ſimplices. rō dr̄ie ſumit̄ a tota nã: ſicut rō generis ⁊ ſpēi: ita ꝙ dr̄ia ibi erit ex tota nã vt hʒ rōnē actus. Si ḡ genus ſpēs ⁊ dr̄ie eēnt nobis nota vt reꝑiunt̄ in ſubſtātijs ſeꝑatis caderet dr̄ia in recta linea predicabili ſicut ſpēs: qꝛ diceret totum queādmodū ⁊ ſpēs. In ſubſtātijs v̄o mãlibꝰ vbi dr̄ia eſt per partē formalē nō ſumit̄ rō dr̄ie a tota nã: ſʒ a ꝑte formali: vt aiatū qd̄ eſt dr̄ia nō ſignificat niſi aiam. ſicut albū nō ſignificat aliud q̄ albedinē: aīa aūt nō dicit totā nãʒ: ſed ꝑtē nãe. Inde eſt ꝙ in ꝯſtitutione ṗdicamēti ex rebus mãlibus dr̄ntie cadunt ex latere ⁊ ṗdicātur denoiatiue. Sic ḡ eēt: ſi nobis eēnt hec nota in ſubſtātijs ſeꝑatis. verum qꝛ hec nobis ſunt ignota diffinimus illas per differentiā importāteʒ negationē vel ṗuationē. vt dicimus ꝙ ſunt ſubſtātie incorporee: vel ſʒ ꝙ diffinit intelligētiā auctor de cauſis dicēs. Qꝛ itelligētia eſt ſuḃa que nō diuidit̄. Nō ḡ ſunt nobis note ꝓpe dr̄ie ſuḃaꝝ imãliū: ſʒ ſi note nobis eēnt: ſic ſe hēret vt diximus. ¶ Ad ſolutionē ḡ qōnis queſite pʒ nō eē incōueniēs ideʒ aliter ⁊ aliter acceptū ſe hēre vt perfectionem: ⁊ vt perfectibile reſpectu ſuiipſius.

¶ Argumentum autem in oppoſitum ſolutum eſt per iam dicta.

Queſtio. XI.

SEcundo querebat̄ circa oīa agētia nãlia. vtrū aliquod agens nãle poſſit deſtruere aliq̄ formā abſq̄ eo ꝙ educat aliā formaʒ: ⁊ videt̄ ꝙ ſic: qꝛ in alimēto ex quo nutrit̄ hō q̄n iā ꝯuerſuʒ eſt in ſuḃaʒ carnis eſt deſtructa ꝓpa forma: nec inde eſt educta alia forma: ſed icipit hꝫ alimetū eē ſub aīa hūana: que aīa ēt antea exiſtebat: q̄n hꝫ alimētū ſuā formā ꝑderet. eſt igit̄ ibi corruptio forme vniꝰ abſq̄ eductione alterius.

In contrarium eſt dcm̄ pħi in de gnātione. vbi vult ꝙ gnātio vniꝰ ſit corruptio alteriꝰ: ⁊ econuerſo.

Reſpondeo dōʒ ꝙ hic multiplr̄ diſtinguēdū eſt de formis: qꝛ formaruʒ quedā ſunt reales: quedā intētionales. ¶ Rurſus formarū realiū quedā ſunt ſuḃales quedā accidentales. Formaꝝ ēt accidētaliū quedā ſunt que ſunt in elemētis: ⁊ quedā in elementatis: vt q̄litates potentie actiue ⁊ paſſiue: vt calidū: frigidū: humiduʒ: ⁊ ſiccū. Et qualitates etiā mãles vt rarū: ⁊ denſuʒ. Quedā aūt ſunt que ſunt in elementatis ſolum. vt qualitates ſecunde: ſicut ſunt colores ⁊ ſapores ⁊c̄. hꝫ. loquēdo de q̄litatibꝰ ſcdīs hn̄tibus eē ꝑmanēs. Nã ſonꝰ dr̄ in q̄dā motu: ⁊ in q̄dā ſucceſſiōe ꝯſiſtere. Uel ſi ſūt aliq̄ q̄litates ſcde cōes elr̄is ⁊ elr̄atis nihil ad ꝓpoſitū. Sufficit āt ad pn̄s negociū ꝙ ſūt aliq̄ q̄litates cōes elr̄is: ⁊ elr̄atis. Aliq̄ v̄o q̄ ſūt ꝓpe elr̄atis tn̄. colores.n. ⁊ ſapores in puris elr̄is eē nō hn̄t. Sic ēt diſtinguēdū ē de ipſis formis ſuḃalibꝰ: qꝛ q̄dā ſūt educte de poꝰ mãe ſm̄ eēntiā: ⁊ diſpōnē. Quedā v̄o ſm̄ diſpōnē tn̄. Cū ḡ querit̄ vtrū poſſit nãliter deſtrui vna forma abſq̄ eo ꝙ educat̄ alia: vel eꝯ. Si ḡ loq̄mur in formis intētiōalibꝰ pʒ verū eſſe qd̄ dr̄. nam hꝫ forme nō hn̄t ꝯrietatē adinuicē: cū ḡ iducit̄ vna forma intētiōalis: nō opʒ ꝙ expellat̄ alia: ⁊ cū vna tollit̄ nō opʒ ꝙ alia iducat̄. vt ſi in hoc aere iciperet eē aliqd̄ corpus coloratū qd̄ ṗus nō erat faciet ſuā ſilitudinē ī medio abſq̄ eo ꝙ tollat ꝑ ſe loquēdo ſilitudinē aliā ibi inductā. Et ſi remoueret hꝫ cōpꝰ tolleret ſuā ſilitudinē a medio abſq̄ eo ꝙ ꝑ ſe loquēdo iduceret̄ ibi ſilitudo alia. naʒ ꝙ agēs nãle iducēdo expoliat: ⁊ gn̄ando corrūpit nō

Textu com. 37.

Et nos ad ſciētie fertilitatē narrauimus auerroyſticam imaginationem in cōpoſitiōe intelligentiarum q̄uis potuimus.

Propoſitiōe. 7

Idē nō poſſe eē actu ⁊ potētia nō eſt diguitas abſoluta: ſed plus reqrit: Subtilis ſolus hoc ꝓpēdit ſe per maxie. 28. di. ſcdi. ⁊ in eodē di. ſcda. q. 10. ſʒ cōuer aliter ſentit.

1. de. ṗmo. t. c. 7.

a Colligēs ab Auic. in ſufficiē. tia ſua: ⁊ libello de diluuijs. ꝙ nō eſt in corruptiōe ſimis niſi cōpata ipſa agēti vel iſti: qꝛ nō ē dignū (vt aiūt) qḋ eſt in mā ſemꝑ ſit ⁊c. ꝓ adſumunt cauſe q̄ in iſtis intētiōalib⁹ formis nō reputātur ⁊ poſſunt eſſe note pħo.

b Sed cur forme intentionales nūero dīntes poſſunt ſimul eē: nō aūe ſit q̄ dicit ob carētiaȝ ꝯrietatꝭ: ſed ꝯ. multa talia nō poſſunt ſil' eē. Aliq aſſerūt immālitatē: ſed cur duo act⁹ intel'ius ſil' nō ſunt? Ego vō ad nāȝ formaruȝ in ſe taliū recurrerē: ſȝ cur in oculo ſil' non ſe ꝯpatiunt? Forte qꝛ ibi aliq̄ actio ⁊ iudicium reqrit. nō ſic in medio: lege aūt Themiſtiuȝ de ȝo. z. de aīa. ca. zi. ⁊. zz. immo vbi forma ꝑfectior adeſt et imꝑfectior eē poteſt. vt de lumine ꝑmario ⁊ ſecūda rio. ß. diſt. z. q. ꝑma ꝑde Scot⁹.

eſt qḋ ſue intētiōis ſit corrūpere vel expoliare: ſed intēdit in paſſuȝ īducere ſuā formā. vex̄ qꝛ hoc nō pōt niſi in corrūpēdo oppoſitā. iō gnāndo corrūpit ⁊ īducēdo deſtruit. In formis gdē intētōalib⁹: vbi poſtq̄ mā hȝ ſilitudinē vni⁹ forme: pōt ſuſcipe intētionem oppoſite forme abſq; eo ꝙ amittat ſilitudinē ꝑoris forme: qꝛ in eodē pūcto aeris pōt eē intentio albi ⁊ nigri: nō opȝ hoc ꝯtingere. ¶ Si vō queraf̄ de formis realibus accidētalibus in quib⁹ non cōicant elemēta cū elemētis: etiā pōt ꝯtingere ſm tales formas ꝙ agēs nāle deſtruat abſq; eo ꝙ iducat: ⁊ ecōuerſo. b Nā nāliter fieri pōt ꝙ ex eltis generef̄ mixtū: ⁊ ꝙ mixtū reſoluaf̄ in elemēta. Si ergo ex elemētis generaf̄ mixtū fieret coloratū ex nō colorato. erit ḡ inductio coloris ſine deſtructōe coloris. ſi vō ecōuerſo mixtū reſoluaf̄ in elementa fierēt nō colorata ex colorato. Erit itaq; coloris deſtructio abſq; eo ꝙ ſit coloris gnātio. Sed ſi loquamur de q̄litatib⁹ oib⁹ cōib⁹ tā in eltis: q̄ in elemētatis nūq̄ eſt deſtructio vni⁹ ſine gnōne alteri⁹: vel ecōuerſo: vt nunq̄ deſtrueſ̄ calidū niſi generef̄ frigidū: vel tepidū: nec deſtruif̄ rarū niſi generef̄ denſuȝ. In formis ḡ realib⁹ nō eſt generatio ſine corruptione: nec ecōuerſo. Non tñ opȝ ꝙ tot generenf̄ in gnāto: quot corrūpunf̄ in corrupto: vel econuerſo. Corp⁹. n. gnātū ex alio vel ex alijs pōt eſſe plurium q̄litatū vel paucioꝝ q̄ ſit illud ex quo generaf̄. Ut ſi ex eltis fiat mixtū: poterit eē mixtū pluriū q̄litatuȝ: q̄ ſint elnta. Et ſi ecōuerſo fieret eēt ecōuerſo. Eſt ḡ ibi gnātio cū corruptiōe: ⁊ ecōuerſo. Ut generatio mixti eſt corruptio elntoꝝ. nō. n. manent elemēta in mixto ſm eēntiā ꝓpriā: vel ſm id qḋ ſunt: nec oīno tollanf̄ ꝙ nullo mō ſint elnta in mixto: ſȝ ſaluaf̄ vtus eoꝝ: qꝛ q̄litates q̄s hñt elnta in excellētia ſunt in mixto remiſſe. Propter qḋ qualitates ⁊ vtutes elntoꝝ reſeruanf̄ in mixto: ſicut extrema in medio. eſt ḡ ibi ⁊ gnātio ⁊ corruptio: ſȝ qꝛ nō opȝ ꝙ tot q̄litates generenf̄ quot corrūpunf̄: qꝛ pōt eē ꝙ gnātū ſit pluriū vel paucioꝝ q̄litatū q̄ corruptuȝ: iō ſi ſpāliter loquamur de hac qualitate: vel de illa: vtputa de colore vel de ſapore: pōt eſſe gnō abſq; corruptiōe: ⁊ ecōuerſo. vt pōt gnāri coloratuȝ ex nō colorato: ⁊ nō ſapidū ex ſapido: ⁊ ecōuerſo. Gnātiones ḡ ſunt ex ꝯrijs ⁊ in ꝯria: qꝛ ſemꝑ genituȝ hȝ aliquā ꝯrietatē ad corruptū: ſed nō opȝ ꝙ hēat ꝯrietatē in oib⁹: nec oȝ ꝙ ſm q̄lib; q̄litatē hēat ꝯrietatē: vel aſſimilationē. Poteſt. n. ꝯtingere ꝙ gnātum ei ex quo generaf̄ ſm aliquā qualitatē hēat ꝯrietatē: ſm aliquā aſſimilationē: ſm aliquā nec hoc nec illud: vt ſi eſſet mixtū calidū ⁊ ſiccuȝ ⁊ reſolueref̄ ad aliud elemētū qḋ eēt frigidū ⁊ ſiccū: hꝫ mixtuȝ corruptū in calore hēret cū eo in qḋ reſoluif̄ ꝯrietateȝ: ⁊ in ſiccitate hēret aſſimilationē. Sed qꝛ poſſet hꝫ mixtū eē coloratū ⁊ ſapidū in colore ⁊ in ſapore cū eo in qḋ reſoluif̄: nec hrēt ꝯrietatē: nec aſſimilationē: qꝛ ex quo reſolutū eſt in elemētū: vel in elementa: qꝛ elta nō ſunt ſapida: nec colorata quātū ad colorē ⁊ ſaporē: nec eſſet ibi ſimbolū: nec ꝯrietas. Patet ḡ quō ſe hēat gnātio ⁊ corruptio in formis intētionalib⁹: ⁊ in realibus accntalibus. In ſubſtātialibus aūt formis ſic dicem⁹: ꝙ pōt agēs nāle formaȝ tollere abſq; eo ꝙ formā educat. nā gnātio hominis eſt nālis ⁊ nō miraculoſa. agētia ḡ nālia cuȝ ex non hoie faciūt hoieȝ: tollunt formā rei corrupte abſq; eo ꝙ educant formā rei gnāte: qꝛ forma hominis ſm

eſſentiā de potētia mãe non educif̄: ſed educif̄ ſm diſpōnē tñ. pōt ḡ nāle agens tollere formā eductā de mā per eſſentiā abſq; eo ꝙ inducat formaȝ eductā de potētia mãe per eſſentiaȝ. Loquēdo ergo de eductōe ſpāliter pōt eſſe ꝙ agens nāle tollat abſq; eo ꝙ educat. Sed loquēdo de hꝫ eductiōe generaliter ꝓut ſe extēdit ad educere formā nō ſoluȝ ſm eſſentiā: ſȝ ſm diſpoſitionē. ſic agens nāle nō tollit vnā formā ſubalē niſi educat aliā: vel ſm eſſentiā: vel ſm diſpoſitionē: nec educit niſi tollat.

Ad argumentū aūt in oppoſitū dōȝ: ꝙ ſicut agens nāle in gnātiōe hois ſolū diſponit māȝ ad ſuſceptionē forme. ſic cū alif̄ homo per alimētū nō educif̄ aīa rōnalis de potētia mãe que eſt ſub forma elnti: ſed diſponitur mā que eſt ſub forma alimēti ad ſuſceptionem aīe rōnalis. Expoliaf̄ ḡ alimentuȝ per agens nāle a ſubali ſua forma ⁊ diſponif̄ ad ſuſceptionē alterius ſubalis forme: tñ qꝛ differt augmētatio: ⁊ nutritio a gnātione ⁊ corruptiōe: qꝛ ex illo eſt ꝓprie generatio in qḋ ſit inductio forme ſm ſe. Ex illo aūt nutritio eſt in augmentū ꝙ accipit formā nō ſm ſe: ſȝ vt alterius cōiunctū. Iō alimentū cum expoliaf̄ a ſua ſubali forma nō accipit formā ſubalē ſm ſe: ſed incipit eſſe ſub eadē forma ſub qua eſt alimentū. Iō nō eſt incōueniēs talē formā ſub qua ſit mā alimēti ꝑexiſtere in ipſo alito ante corruptionē alimēti. Nō eſt ḡ ibi ſimplr̄ ⁊ abſolute gnātio ⁊ corruptio: ſed ꝓut talia ſunt in mā alimenti expoliaf̄ vna forma ⁊ inducif̄ alia: ꝑꝑ qḋ eſt ibi expoliatio cū inductione: ⁊ econuerſo. Queſtio. XII.

TErtio querebaf̄ ſpāliter de ipo celo. vtruȝ poſſit hic inferi⁹ eē aliq̄s effectus nālis qui ſit caſualis non reduct⁹ in motuȝ celi. Et videf̄ ꝙ ſic: qꝛ cū celū ſit agēs nāle eſt determinatū ad vnū: ſed multa fiunt hic inferius nāliter ex ꝯcurſu diuerſoꝝ agentiū. In talibuſ ḡ poterit eſſe aliquid caſuale nō reductū in motū celi.

In contrarium eſt: qꝛ motus celi cū ſit motus ꝑm⁹ erit cā oīuȝ alioꝝ motuū. nullus ḡ erit hic mot⁹: ⁊ per ꝯñs nullus effect⁹ nālis nō reductus in motū celi.

Reſpondeo dōȝ ꝙ in hac qōne ſic ꝓcedemus: qꝛ ꝑmo oſtēdem⁹ reſpcū cui⁹ agētis hȝ eē hꝫ caſuale. z⁹ declarabimus qualiter talia caſualia habeāt fieri circa ſcda agentia. ȝ⁹ aſſignabimus ratiōes ad ꝓpoſitū ꝙ pōt eſſe aliq̄s effectus hic caſualis ⁊ nālis nō reductus in motuȝ celi. ¶ Propter ꝑmū ſciendū ꝙ reſpectu ꝑme cauſe vel reſpectu dei: nihil eſt caſuale vel fortuitū. Qꝛ caſuale ⁊ fortuitū dicit gd iꝓuiſuȝ. Nō. n. ſufficit ꝙ ſit per accidēs: vel ꝙ ſit ꝑter intētionē agētis ad hoc ꝙ ſit caſuale: ſȝ opȝ ꝙ ſit gd improuiſum. nō. n. corruptio in nālib⁹ eſt caſualis: ſȝ poſſit eſſe preter intētionē agentis: ⁊ qꝛ a deo oīa ſunt ꝓuiſa nihil eſt ſibi fortuitū: nihil caſuale. Iō dr̄ in de bona fortūa. Qꝛ vbi plurimus intellectus ibi minima fortuna: ⁊ vbi plurima fortuna ibi minimus intellect⁹: q̄to eniȝ agens eſt altioris intellectus: tāto in operationibus ſuis plura preuidet ⁊ pauciora accidūt ſibi caſualiter. Et ecōuerſo quanto plura accidant ſibi caſualia tāto pauciora ꝓuidet ⁊ tāto minor eſt intellectus. deo ḡ qui oīa preuidet nihil eſt caſuale. Caſus ergo ⁊ fortuna locū habent circa ſecunda agentia.

¶ Viſo in qbus agētibus pōt eſſe caſus ⁊ fortuna
ſm ꝑtaxatū ordinē. reſtat videre ⁊ oſtēdere q̄liter
talia circa z° agētia eē pn̄t. Dicemus. n. ꝙ ſi qδlibꝫ
referat̄ in ſuam cām ſimplicē: nihil eſt caſuale: vel
fortuitū. Qꝛ nihil in terra fit ſine cā. Uel nihil eſt
cui⁹ oꝛtū nō legitima cā ꝓceſſerit. Scδm hūc g̊ mo
T.c.40.47. dū loquiṫ phs in z° phyſicoꝝ: ꝙ lꝫ qδlibꝫ hēat ſuā
cām: multa tn̄ ſunt caſualia ⁊ fortuita. vn̄ ⁊ Auguſ.
5° de ciui. dei. c. 9° ait. Qꝛ nō. n. fieri aliqd pōt qδ nō
aliq̄ efficiēs cā ꝓceſſerit. Sic g̊ referēdo qδlibet in
ſuā cām ſimplicē qδlibet hꝫ ſuā cām. Et ſi aliqs di
cet hoc mō fortuitū nō erit: qδ nō hēat certā ⁊ de-
terminatā cām: ſed forte credet̄ eſſe fortuitū: qꝛ hꝫ
cām latentē ſm quē modū loquiṫ Augu. eodē lib°
⁊ c. dicēs. Nos. n. eas cās que dicunt̄ fortuite nō eē
dicim⁹ nullas: ſꝫ latentes. Fortunā g̊ ⁊ caſum nō re
periemus in effectib⁹ ex relatiōe eoꝝ in cās ſimpli
ces: ſꝫ ex ꝯcurſu cāꝝ. Ut dicat̄ fortuitū: ⁊ caſuale
iopinat⁹ ꝯcurſus cāꝝ: qδ circa deū v̄itatē nō hꝫ: qꝛ
nihil ſibi ex iꝓuiſo nihil ex iopinato pōt cōtinge
re. In aliqs aūt cāis pōt ꝯtingere vt ſi vadat hic ad
foꝝ cā recipiēdi argētū poterit ꝯtingere ꝙ obuiet
lapidi deſcēdēti: ⁊ caſualr̄ frāgat ſibi caput: ꝙ ergo
hic vadat ad foꝝ hꝫ cām ꝑ ſe: qꝛ receptionē argēti.
Et ꝙ lapis deſcendat hꝫ cām ꝑ ſe: qꝛ grauitatē. Sꝫ
ꝙ iſta duo ſimul concurrāt ꝙ tunc lapis deſcēdat
cū iſte vadit ad foꝝ eſt caſuale: ⁊ eſt per accidens.
¶ Habito in qb⁹ eſt caſuale ⁊ q̄liter: volum⁹ addu
cere rōnes ad ꝓpoſitū ꝙ multa pn̄t hic īferi⁹ nāli-
ter fieri: que erūt caſualia nō reducta in motū celi:
qδ tripl'r declat̄. Prima via ſumit̄ ex diſpōne ma-
terie. Scδa ex aliqs agētib⁹ que cōparant̄ motui ce
li. Tertia ex defectu: ſiue ex deficiētia effectus ad
cām. ¶ Prima ſic pꝫ. nā agens qδ ꝑſupponit mate
riā reqrit diſpōnē māe: vt ſm ꝙ eſt mā aliter ⁊ alr
diſpoſita: aliter ⁊ aliter īducit̄ ibi forma. ex ꝯcurſu
ergo diſpōnis māe ad agēs pn̄t hic īferi⁹ multa ca-
ſualiter cōtingere: vt videmus in aīalib⁹ que gene
rant̄ ex putrefactione. Nā nō ſemꝑ ex eadē mā pu-
trefacta gn̄ant̄ eadē aīalia ſm putrefactionē. Qꝛ
pōt eſſe ꝙ in eadē mā generetur alia ⁊ alia putrefa
ctio. ſm ꝙ hꝫ aliū ⁊ aliū aſpectū ad celū. Ut ex car
nib⁹ eiuſdē aīalis poterūt gn̄ari aliq ⁊ aliq vermes
ſm ꝙ illud idē aīal moriṫ ſole exn̄te ſub alio ⁊ alio
ſigno. Qꝛ g̊ in hac carne mortua ſole exn̄te ſub tali
ſigno fiat talis putrefactio hꝫ cām per ſe: ⁊ ꝙ ex ta-
li putrefactione generet̄ tale aīal hꝫ cām per ſe. Et
Comento.18. hoc eſt qδ Cōmētatoꝛ ait in. iz. Sicut ſe hꝫ putrefa
ctio in aīalib⁹: q̄ gn̄ant̄ ex putrefactiōe. ſic ſe hꝫ ſe-
men in aīalib⁹ que gn̄ant̄ per ꝓpagationē. Sicut g̊
eſt per ſe ꝙ ex tali ſemine generet̄ tale anial: ita eſt
per ſe ꝙ ex tali putrefactōe tale anial generet̄. ꝙ g̊
ſic mā putrefiat ſole exn̄te ſub tali ſigno per ſe erit:
⁊ ꝙ ſol ſic putrefaciat hn̄s talē aſpectū ꝑ ſe erit: ſꝫ
ꝙ iſta duo ꝯcurrant ꝙ mā hec tūc putrefiat qn̄ ſol
hꝫ talē aſpectū: vl' ē ſub tali ſigno poterit eē caſua-
le ⁊ per accidēs. Un̄ ⁊ ptholome⁹ in cētiloquio ſuo
vbi agit de aſtronomoꝝ iudicio dicit. Expectādū
eē iudiciū ex ſcδis ſtellis. Poſſunt aūt appellari ſe-
cūde ſtelle hec inferioꝛa: ex quoꝝ diſpōne eſt expe-
ctandū iudiciū. Ex alia g̊ ⁊ alia diſpōne māe mul-
ta poſſunt ꝯtingere hic caſualia non reducta in mo
tum celi. vt pꝫ ex anialib⁹ gn̄atis ex putrefactione.
Un̄ z. iz. metaph̄. ſcribit̄ ꝙ forte ſunt per ſe ⁊ a ca-
ſu aīalia gn̄ata ex putrefactiōe ⁊ qūo in talibus re-
perit̄ qδ eſt per ſe: ⁊ qδ eſt caſuale eſt per habita ma
nifeſtū. ¶ Scδo hoc idē patere pōt ex ꝑticularib⁹ Neqꝫ ex prima: neqꝫ ſcδa: aut ter tia ratione ſi vis ꝓbam recte imi tari potes cōclu- dere aliqd ſubl- fugē motū celi: quum diſpō māe agētis particula ria ⁊ effect⁹ q̄cū- qꝫ ēt ab ipſo celo nō minus depen deāt: qd ergo di- cemus de caſua- lib⁹ ipſa erunt a motu celi: ſꝫ a cā ſecūdaria limita ta: hoc ītēdit do- ctoꝛ: nos dixim⁹ in q̄dā. q. 5 Jo̊ā nes de Gādauo.
agētib⁹ que cōparant̄ ad motū celi. Naꝫ ſicut ſol ⁊
hō gn̄ant hoiem: ſic ſol ⁊ bos gn̄āt bouē. pōt aūt cō-
tingere ꝙ in gn̄atione hoīs fiat aliqδ monſtrū ex
aliq̄ diſpōne celi: vt ſi nō ſit bon⁹ aſpect⁹ celi cū ge-
nerat̄ bos: poterit in mēſtruo qδ eſt mā gn̄ōnis bo
uis fieri aliq̄ coꝛruptio. vn̄ cōtingat gn̄ari aliquod
mōſtꝝ. ꝙ g̊ fiat tale mōſtrū: vtputa ꝙ generet̄ bos
ſine coꝛnib⁹. Sic exn̄te aſpectu celi: ⁊ ſic ſe habēte
mēſtruo: vn̄ fit gn̄ō: eſt per ſe. Sed ꝙ iſta cōcurrāt
poterit eē caſuale: ⁊ per accidēs. Ut ꝙ tūc bos det
operā gn̄ōni in eo tp̄e: ⁊ in eo loco vbi celū nō habꝫ
bonū aſpectū ad talē effectū: poterit eē caſuale: ⁊ ꝑ
accn̄s. ¶ Tertia via ad hoc idē ſumit̄ ex deficien-
tia effectus ad cām. Et via hec z° cū ꝑmis duabus
vijs ꝯcludit intētū. Nā nō opꝫ tantā vniformitatē
dare in effectib⁹ quantā damus in cā: qꝛ nāle eſt ꝙ
effectus deficit a ſua cā: lꝫ g̊ diſpō māe ſit a celo: qꝛ
nihil agiṫ nāliter hic īferi⁹ niſi v̄tute celi. redeūte
aūt celo ad eūdē ſitū nō opꝫ ꝙ redeat eadē diſpoſi
tio punctaliter. ſicut redit ſtella ad eundē punctū.
Eſt. n. aliq̄ circulatio in iſtis īferioꝛib⁹: ꝑꝑ qδ dictū Scδo de gn̄one. T.c. cōmē. 57.
eſt ꝙ oīa mēſurant̄ ſua ꝑiodo. hꝰ tn̄ circulatio hic
īferi⁹ reꝑta nō eſt tāte vniformitatis: ſicut eſt circu
latio celeſtis mot⁹. Un̄ dicimus falſā eē opīonē il
lā que attribuit̄ platoni: ꝙ in fine magni anni oīa
redibūt ad eundē pūctū. Appellat̄ aūt ibi magnus
ann⁹ tp̄s quo cōplet curſum ſuū octaua ſpa ⁊ ſm ꝙ
videt̄ ſenſiſſe ptholome⁹ eſt. 36. miliū annoꝝ. Po-
ſuit. n. ꝙ octaua ſpa in cētū ānis mouebat̄ vno gra
du: ⁊ qꝛ hꝫ trecētos ſexagita gradus. ſicut ceteri cir
culi celeſtes diuidunt̄ in ꝑtaxato tp̄e. Scδm hunc
modū cōplet illa ſpa curſum ſuum. Jeber tn̄ in ſuo
tractatu de acceſſu ⁊ receſſu octaue ſpe aliter inue-
nit hꝰ motū. Sed qcqd ſit ⁊ in quocūqꝫ tp̄e ſpa illa
ſuū curſū compleat: falſū eſt tn̄ ꝙ redeūte octaua
ſpa ad ſuū pūctū: ⁊ ceteris celeſtib⁹ ſpis ꝙ redeant
oīno eadē hic inferius nō ſolū eadē nūero: ſꝫ nec ēt
eadē ſpē: qꝛ nō eſt tanta regularitas hic inferi⁹ q̄ta
ſuperius. Cōtingit aūt hꝰ irregularitas hic inferi⁹ Digreſſio eſt ex poſitoꝛis ꝑmi ſu- per. 6. meta. in fi ne. ad hoc docta ⁊ ꝯpēdioſa lege.
nō ſolū ex parte particulariū agentiū cooperantiū
ipſi celo: que particularia agentia cū ſint varia ⁊ di
uerſa: nec ſint oīno regularia in agēdo magnam di
uerſitatē faciunt hic inferius vt redeuntib⁹ ſideri-
bus ad eundē ſitū nō redeant hic oīno idē effect⁹.
Non ſolū aūt ex parte taliū agentiū contingit hec
diſſonātia: ſꝫ ēt ex parte deficiētie effectus ad cau-
ſam. Nā qꝛ deficit effectus a ſua cā: ⁊ nō opꝫ vt di-
cebamus dare tantā vniformitatem in effectibus:
quātā in cauſis: ſi nihil aliud eſſet niſi hꝰ deficien-
tia redeūtibus ſideribus ad eūdē punctū: nō oīno
⁊ pūctaliter rediret hic inferi⁹ eadē diſpoſitio ma-
terie: ⁊ idē effectus: ⁊ qꝛ nō eſt oīno regularis redi-
tio hic inferius: opꝫ ꝙ ex alio ⁊ alio cōcurſu multa
caſualia cōtingant: nō ſemꝑ. n. erit regulare ꝙ talis
diſpoſitio māe ꝯcurrat cū tali aſpectu celi: poterit
hoc eſſe caſuale ꝓpter qδ ⁊ effectus: vt ſi ꝯtingit ca
ſualis erit. multa g̊ ſunt hic inferius caſualia nō re-
ducta in motū celi: qꝛ nō pūctaliter poſſumus indi
care oīa ex motu celi: ⁊ redeunte eodē aſpectu celi:
nō opꝫ ꝙ redeat idē effectus.

Ad argumentum aūt in zriū dōm ꝙ
lꝫ oīa nālia hic infe
rius cauſent̄ ex motu celi multa tn̄ ſunt hic caſua-

lis qō contingit ex deficiētia effectus ad cām. Irre-
gularitas ergo hic iferi⁹ nō eſt ex regularitate cau-
ſe. iō nō ꝓpter dcm̄ eſt ꝙ irregularitas hic reducaꝛ
in regularitatē celi: ſȝ magis reducitꝛ in cām mālē:
vel in cām per accńs. vel in neceſſitatē materie: vel
in mãe iobedientiā. vt qꝛ accidit iſtis iferiorib⁹ ꝓ-
pter iobedientiā mãe: vt nō oino aſſequaꝛ regulari
tatē ſue cāe: ꝛ qꝛ ex irregularitate quā hñt cōtingit
huiuſmodi caſualitas: ꝛ hñ dictuȝ eſt ꝙ multa ſunt
hec caſualia nō reducta in motū celi.

Deinde q̄rebatur circa res aiatas. Circa qō q̄rebatur tripliciter. Querebatur eni circa oē animatuȝ. Et erat qō de augmēto qō cōpetit omni aiato: vtȝ in re augmētata ſit ſignare id per qō fit augmentū: ꝛ partē augmētati. Scđo q̄rebatur ſpāliter de homine. Tertio circa aiam hominis. Querebātur aūt circa hominē due qōnes q̄ poſſunt queri circa omnē rōnabilē vl' itelligibilē creaturā. Una qō erat de hoīs dilectione: vtȝ hō dȝ magis diligere deuȝ q̄ ſeipſum. Alia erit de hoīs fruitione: Utrum delectatio quā habebimus in patria de fruitiōe ꝛ viſione dei ſit ſicut in ſubiecto in intellectu vel in appetitu.

Queſtio. XIII.

Ad primum ſic ꝓcediꝛ. Arguebatur eniȝ ꝙ in re augmētata nō eſſet ſignare partē auctā: vel ſaltē nō eſt ibi ſignare id per qō fcm̄ eſt augmentū. ſi q̄libȝ pars aucti eſt aucta: etiā q̄tūcūq; minima. pars ergo aucta vl' augetur ꝑ maius: vel per eq̄le: vel per min⁹. Si ꝑ mai⁹. ergo in omni augmēto res augm̄tata creſceret plus q̄ per duplū. Si ꝑ eq̄le: tūc creſceret per duplū. que oia ſunt icōuenietia: ꝛ ꝯtraria his que videmus ad ſenſum. Nō enim ſemꝑ cū res augmētaꝛ: augmētatur per duplū: vel per plus q̄ duplum: imo nūq̄ in vna ꝛ eadē augmentatione fit tātū augmentū. Augmentabitur ergo per min⁹ q̄ ſit pars aucta: ſed pars aucta eſt minima. fiet ergo augmentū per min⁹ minimo: ſed tale ꝗd nō eſt ſignare. ergo ꝛc.

In ꝯtrariū eſt: vt dicebat Cōmētator. qui vult talia eē ſignabilia.

Reſpondeo dōm ꝙ in hac qōne ſic ꝓcedemus. Primo eni declarabim⁹ quomō fit augmentū. Scđo oſtēdemus quomō ſit ibi dare minus minimo. ꝛ quō non: qꝛ hoc videbaꝛ qō queſtio q̄reret: lȝ aliud ꝓponeret. Tertio deſcendemus ad ꝓpoſitū: quō ſint talia ſignabilia: ꝛ quō nō. ¶ Propter ṗmū ſciēdū: ꝙ in q̄libȝ re animata ſunt pori in potētia: ita ꝙ fit trāſmiſſio alimēti per hȯ poros ad q̄libet partē rei animate: nō ad q̄libȝ partē ſȝ materiā: ſed ad q̄libȝ partē ſm formā. Di-
T.c.35. ſtinguemus eni in re aiata vt docet nos diſtinguere pħs in ṗmo de generatiōe. in caplo de augmēto. Sicut diſtinguimus in oibus habētibus ſpecieȝ in materia: ꝙ eſt hoc ſm materiā. hoc aūt ſm formaȝ. In oibus eni habentibus formaȝ in materia eſt dare partes ſm formā: ꝛ partes ſm materiā. Partes autē ſȝ formā dicūtur ille q̄ ſȝ ſe cōſiderate habēt actionē talis: vt dicitur caro ſȝ formā: qñ eſt tantū de carne q̄ ſecūdū ſe accepta habeat actionē carnis. Pars aūt ſȝ materiā eſt q̄ alteri ēē cōiuncta habet actionē talē. non ergo q̄tūcūq; minia caro erit hoc ſȝ formā: ſed poterit eſſe hoc ſȝ materiā. nō eni q̄ntūcūq; minimū ſȝ ſe conſideratū habȝ actioneȝ talē: ſed q̄ntūcūq; minimū alteri coniunctuȝ hr̄e poterit hȯ actionē. cuȝ ergo dicitur ꝙ q̄libȝ pars aucti eſt aucta: intelligendū eſt de q̄libet parte ſȝ formā: nō autē ſȝ materiā. per poros autē illos in materia fit trāſmiſſio ad q̄libet partē. non ad q̄libȝ parteȝ q̄ntūcūq; minimā: ſed ad q̄libet partē q̄ poſſit conuertere alimentuȝ. hȯ autē pars dicitur eſſe ꝗd tale ſȝ formā. Imaginabimur ergo ꝙ ſi in cera iprimeretur aliꝗd: fieret iflatio cere: ſed nō ꝓpter hoc eēt cera augmētata: ſed ſi cera eēt illius potētie: ꝙ poſſet ad ſe conuertere: qō eſſet ſibi ipreſſuȝ: hoc modo eſſet augmentatio cere. Sic ꝛ in ꝓpoſito ad q̄libet partē rei aiate fit tranſmiſſio alimenti: quo facto inflatur membꝛuȝ: ſed nondum eſt augmentatum: ſed quia partes rei animate ad quas fit tranſmiſſio alimenti ſunt illius potentie: ꝙ cōuertunt ad ſe alimentū trāſmiſſum: quo facto augmentatū eſt membꝛum. q̄libȝ ergo pars aucti eſt aucta: non quelibet quocūq; mō: ſȝ q̄libȝ que eſt tāte q̄titatis: ꝛ tāte virtutis ꝙ pōt ad ſe ꝯuertere alimētū: qꝛ talis ps dr̄ eē ſȝ formā. iō cōiter poniꝛ ꝙ q̄libȝ ꝑs aucti eſt aucta nō q̄libȝ ſm mãm: ſed q̄libet ſm formam. ¶ Uiſo quomō fit augmentū: volum⁹ declarare quō eſt dare min⁹ minimo ſm formā: ſȝ nō eſt dare min⁹ minimo ſm mãm. Alimētū aūt qō minutatim trāſit ad partes mēbꝛi ſic ſe hȝ. ꝙ q̄libȝ pars alimēti trāſmiſſa eſt multo minor: q̄ pars carnis ad quā trāſmittitur. Nam hȯ pars carnis ad quam fit trāſmiſſio alimēti debȝ hr̄e actionē carnis: ꝛ eſt caro ſm formaȝ. Sȝ pars alimēti trāſmiſſi nō eſt caro ſm formam: nec ſuſcipit formā carnis ſm ſe: ſȝ ſuſcipit huiuſmodi formā: vt alteri ꝯiuncta: ꝛ qꝛ hec nō eſt caro ſcđȝ mãm: cū nō ſit ꝯ rōnē carnis ſm mãm: ꝙ ſit ꝗd q̄ntūcūq; minimū: nō eſt ꝯtra rōnē alimēti ꝙ diuidaꝛ in partes q̄tūcunq; modicas. Imaginabimur. n. ꝙ in h̄ differt gn̄ātio ab augmētatione: ꝙ illud qō generaꝛ accipit formā ſm ſe: ſȝ in nutritione ꝛ in augmētatione illud per qō fit nutrimētū ꝛ augmētum accipit formā vt alteri cōiunctuȝ. ideo ſufficit ꝙ ſit tale ſm mãm: qꝛ vt dixim⁹ hoc eſt tale ſm formaȝ: qō ſm ſe ꝯſideratū habȝ formā talē. hoc auteȝ tale ſm mãm qō alteri ꝯiūctū habȝ formā talē vl' actionem talē: qꝛ igitur vt dcm̄ eſt nō eſt ꝯtra rōnem alimenti ꝙ diuidatur in partes q̄tūcūq; minimas: qꝛ in hȯ partibus nō inducitur forma carnis ſm ſe: ſȝ vt ſunt alteri ꝯiuncte. Eſt autē ꝯtra rōneȝ mēbꝛi: ꝙ diuidaꝛ in partes q̄tūcunq; minimas: ſed diuidiꝛ in partes tāte quātitatis: quāte habeāt actionē carnis: ꝛ ꝙ poſſit ad ſe ꝯuertere alimentuȝ. Multo ergo minores ſunt partes alimēti trāſmiſſe q̄ partes carnis augmētate. ꝛ qꝛ hȯ partes carnis poſſunt dici minime ſm formā. Partes alimēti trāſmiſſe ſūt minus minimo ſm formā: nō autem ſm materiaȝ. nā non ſolū nō reperiꝛ minus minimo ſm materiā: ſed etiā nō reperitur tale minimū. Nā q̄tū ad partes ſm mãm vadit diuiſio in ifinituȝ: ſicut ſm partes q̄titatiuas. Sicut ergo nulla pars eſt continua q̄tūcūq; modica: q̄ nō diuidatur in partes ꝯtiuas: ſic nulla eſt pars ſm materiā q̄tūcūq; modica: que nō ſemꝑ diuidaꝛ in partes ſm mãm. ¶ Viſo quō fit augmentū: ꝛ quomō eſt dare minus minimo: volumus deſcēdere ad qōnem q̄ſitā: quomō ſit ſignare partes augmentatas per q̄s fit augmentū. Dicemus ḡ ꝙ aliꝗd ē ſignabile reſpectu alterius dupl'r: vel ſm formā: vt quia habȝ aliā formā diuerſaȝ ab

ipſo. Uel ſm q̃titatē ⁊ mãz. Primo modo non opꝫ eſſe ſignabiles partes carnis augmētatas. ⁊ partes alimēti per q̃s fit augmētuꝫ. Imaginobimur gdeꝫ ꝙ partes augmētate agūt in alimentū. Et ptes alimēti reſiſtunt hꝰ actioni: ⁊ fit ex eis vnū cōuerſiōe cōpleta: vt nō oporteat ꝙ aliter ſit forma carnis in parte augmentata: ⁊ in parte per quā eſt factuꝫ augmentū: ſed ſm q̃titatem ⁊ mām ſunt ſignabiles he ab illis. Imaginātur autē qdā fantaſtice: ꝙ partes alimēti ſic ſe imiſceāt partibus carnis: vt non ſit ſignare eſſe aliā q̃titatē materie hāc ab illa: ꝙ ſi hoc cōtingeret dimēſiones penetrarent dimenſiones: ⁊ nullū fieret augmentū. Ideo eni q̃titas q̃ntitatem auget: q꞉ vna q̃ntitas non illabitur alteri: ſed eſt ſignare vnā q̃titatē eſſe diſtinctā ab alia. Igitur ſm q̃titateꝫ ⁊ mām ſiqs reꝝ nām cognoſceret ſignare poſſet diuerſam eē q̃titatē in q̃ fuit forma alimēti a q̃titate in q̃ pͥus erit forma carnis.

I ſic ſermo ē ſatis ſufficiens. ſi ſubtilius deſideras: habeas q̃ ponit Scotꝰ. 44. diſ. q̃rti. mlta et aggregat l hoc Albertꝰ lib. de homine. pte. 2. caue ſophiſtas.

Ad argumentū autē in oppoſitū pꝫ ſolo per iā dicta: Q꞉ ē ibi dare minus minimo: nō minimo ſm mām: q꞉ tale minimū nō eſt: ſed ſm formā. Qō XIIII.

SEcundo q̃rebatur de dilectione hominis. Utꝝ homo magis deberet diligere deū q̃ ſeipm. Et videtur ꝙ nō: q꞉ nos diligimus deū ꝓpter bonū noſtꝝ: qδ habemꝰ a deo: ſed ꝓpter qδ vnūquodq꞉ tale: ⁊ illud magis. bonuꝫ g̃ noſtꝝ et noſipſos plus diligimꝰ: ⁊ plus debemus diligere q̃ ipm deū. ¶ P. ſi aliq̃ cauſa eſt: ꝓpter quā debemꝰ diligere deū plus q̃ noſipſos. hoc eſt: q꞉ in deo plus eſt de bonitate q̃ in nob. Scδm hunc g̃ moduꝫ qlibet plus debꝫ diligere ꝓximū meliorē ſe: q̃ ſeipm: ſed hoc eſt falſum. ergo ⁊ pͥmum.

In ꝯtrariū eſt: q꞉ ordinata charitas plus ⁊ magis eſt ad deuꝫ q̃ ad creaturam: ſꝫ nos debemꝰ hr̃e ordinatā charitatē. g̃ ⁊c̃.

Reſpondeo dδm: ꝙ triplici via venari poſſumꝰ ꝙ hō debꝫ plus diligere deum q̃ ſeipm. Prima via ſumit̃ ex eo ꝙ deus eſt creatiuus ⁊ ꝯſeruatiuus ois boni. Scδa vō ex eo ꝙ eſt bonū totale ꝯtinēs in ſe quodcūq꞉ bonū. Tertia qdem ex eo ꝙ ipſe eſt bonuꝫ per eſſentiā: cuiꝰ participatione eſt bonuꝫ omne aliud bonū. ¶ Pria via ſic pꝫ. dicimus eni ꝙ deus eſt magis itimus cuilibꝫ rei: q̃ res ipſa ſibi. Hoc eni mō dr̃ deus eē per eſſentiam in q̃libꝫ re: ⁊ eſſe itimus cuilibꝫ rei: q꞉ quamlibet rem cōſeruat in eſſe. Debemꝰ eniꝫ imaginari ꝙ qlibꝫ effectus dei ē quoddā veſtigiū creatiōis. Hꝫ autē veſtigium: vel ſilitudo nō eſt ſicut ſilitudo ſigilli reperta in cera: q꞉ abſente ſigillo remanet eius ſilitudo in cera: Sed magis eſt ſicut ſilitudo ſigilli in aq̃. Eſt eni tante fluxibilitatis ꝙ ad momētū nō retinet formā ſigilli: niſi ſemꝑ eſſet ſigilluꝫ pñs cōſeruās hꝰ formaꝫ. Sic creatura ſm ſanctoꝝ ſententiam ad momentū nō ſtaret niſi in ea haberet pñtialr̃ cōſeruatorē ipſam cōſeruanteꝫ in eſſe. Preſentialiter eſt ergo deus in q̃libꝫ creatura ipſaꝫ in eſſe ꝯſeruās. Et tāto eſt itimior cuilibꝫ creature: q̃ creatura ſibi: q̃to magis facit ad cōſeruationē eſſentie creature q̃ faciat eſſentia creature ad ꝯſeruationeꝫ ſuiipſius. Nāle eſt g̃ ꝙ creatura magis diligat deū q̃ ſeipſam: q꞉ bonū creature magis reſeruat̃ in deo q̃ in ſeipſa. Nā vt dcm̄ eſt: deus facit magis ad conſeruationē creature: q̃ ipſa creatura. Sine deo eni etiā ad momentū nō poſſet exiſtere creatura: ſed ſi ānihilata eēt creatura: deus vnde vellet ipſam reficeret. Si g̃ creatura aduerteret q̃tū bonū eſt bonū diuinū: ⁊ ꝙ ſi ānihilata eēt ꝑ illud bonuꝫ refici poſſet: ⁊ ꝙ ſine illo bono eē nō poſſet. videret bonū ſuū magis eſſe in illo bono diuino q̃ in ſeipſa. Creatura igit̃ hoc cognoſcēs magis diligeret deū q̃ ſeipſam. Igit̃ ſi cōſideramus quomō deꝰ eſt ois boni cauſatiuus ⁊ cōſeruatiuꝰ: ꝓpterea nos peſſime agimus ſi nō magis diligamus deuꝫ q̃ noſipſos: cognoſcētes ꝙ bonuꝫ nr̃m magis reſeruatur in deo: q̃ in ſeipſo: cū nō poſſit eſſe ſine deo: ⁊ ēt ānullatuꝫ poſſet refici ipm per deum. ¶ Scδa via ad hoc idē ſumit̃ ex eo ꝙ deꝰ eſt bonuꝫ totale habēs in ſe quodcūq꞉ bonū. Eſt. n. naturale ꝙ pars magis diligit totū q̃ ſeipſaꝫ. Naturale eſt eni ꝙ brachiū ſe exponit ꝓ tuitiōe totius: ⁊ cōſeruatiōe capitis. in ipſis eniꝫ mēbris nr̃is hanc legem eſſe impreſſam ex iſtinctu nature percipimus ꝙ partes ſe exponunt periculo ⁊ morti ꝓ defenſione totius: qδ nō eſſet niſi nāliter eſſet iditum partibus: ꝙ plus diligerēt totum etiā q̃ ſeipſas. Et q꞉ bonū diuinū eſt bonuꝫ totale. q̃libꝫ aūt creatura eſt q̃dā particularis expſſio illius totalis boni: Naturale eſt ꝙ creatura plus dꝫ diligere deū etiam q̃ ſeipſam. illa igit̃ vba phi in ethi. ꝙ amicabilia q̃ ſūt ad alteꝝ venerūt ex amicabilibꝰ q̃ ſūt ad noſipſos: intelligēda ſunt de amore partis ad partē. Nā amicabilia vnius partis ad aliā ſurrexerunt ex amicabilibus q̃ ſunt ad ſeipſum. Nō autē intelligēdū eſt de amore partis ad totū: q꞉ pars magis debꝫ diligere totum q̃ ſeipſaꝫ. ¶ Tertia via ad hoc idē ſumitur: ex eo ꝙ deus eſt bonū per eſſentiaꝫ: cuiꝰ participatione eſt bonū omne aliud bonum. Et q꞉ qcquid eſt bonū: eſt bonuꝫ participatione illius boni: qδlibet aliud bonū nō eſt amādum: niſi per relationeꝫ ad illud bonū. Si g̃ bonuꝫ nr̃m nō eſt bonū: niſi inquantū participat diuinū bonum: ꝯñs eſt ꝙ non ſit diligēduꝫ: niſi ꝓpter illud diuinū bonuꝫ: cuiꝰ participatione habꝫ ꝙ ſit bonū nr̃m. qlibꝫ ergo dꝫ diligere ſeipm: ſiue ſuū bonum ꝓpter diuinū bonū. Sed ipm diuinū bonū dꝫ diligere non propter aliud bonum: cū non ſit alio bono bonum. ſed eſt eſſentialiter bonum ⁊ per ſeipm. Bonum ꝓximi autē dꝫ diligere ꝓpter ſocietatē quā hꝫ cum ipſo in illo ſūmo bono. Et q꞉ ꝓpter qδ vnūqδq꞉ tale: et illud magis: Cum bonū nr̃m ſit diligēdum ꝓpter diuinū bonū: ꝯñs eſt ꝙ magis debemus diligere deū q̃ noſipſos ⁊ diuinum bonū magis q̃ nr̃m bonū. Sed ꝓximuꝫ nr̃m debemꝰ diligere ſic noſipſos. i. ad qδ noſipſos: Quia ad illud bonuꝫ debemus diligere ꝓximū: ad qδ diligimus noſipſos. Debemꝰ eniꝫ diligere proximum ꝓpter diuinuꝫ bonū: ⁊ ad diuinum bonuꝫ: q꞉ habemꝰ ſocietatē cū ipſo in illo bono. Quantūcūq꞉ ergo ꝓximus noſter ſit melior nobis: nō ꝓpter hoc ſumus boni participatiōe illius boni. Nec ꝓpter h̃ nr̃m bonuꝫ eſt diligēduꝫ ꝓpter bonuꝫ illud. Sumꝰ eniꝫ boni nō participatione ꝓximi: ſꝫ participatione dei: nec eſt bonum nr̃m diligēdum finalr̃ ꝓpter ꝓximuꝫ: ſed propter deuꝫ: ⁊ propter diuinū bonuꝫ. Si igit̃ aduertimus quō bonuꝫ nr̃m nō eſt bonuꝫ: niſi participatiōe diuini boni: Patꝫ ꝙ magis debemus diligere deuꝫ ⁊ diuinū bonuꝫ: q̃ noſipſos: ⁊ q̃ noſtrum bonum.

Ita Thōas. 2ª dī. tertiā. ſed lege Subtilē. 27. d. ibidē: quo ad id qδ nāliter in hac dilectione poſſimus egregie.

Libro. 8. cap. 3. ⁊ lib. 9. cap. 5.

Ad primum autē in ꝯtrium dδm: ꝙ bonuꝫ nr̃m pōt appellari ipſe deus. Nā ipſe deus eſt here-

Optime ⁊ ſubtili loquit̃. Sꝫ cōtra: quū hic loq̃mur de dilectiōe ex charitate: videt̃ in caſu ꝙ magis debeamꝰ diligere ꝓximuꝫ: q꞉ magis dilectꝰ a deo ſi ſit melior nobis: nega ꝯſeq̃ntiaꝫ: q꞉ volumus nō ſemꝑ ꝯformamur voluntati dei ſaltem in volito. Iteꝫ dubita. q꞉ vna dilectiōe nō diligit̃ deus: primꝰ ⁊ ipſe ꝓ.

batur: qꝛ ex ea/
dē charitatis ra
dice. ergo dic ꝙ
cum hoc ſtat ꝙ
iſta charitas pri
mo iclinet ad di
lectionē dei: po/
ſtea ſuipſius: ⁊
demū ꝓximi. ni
ſi vitio aliꝗ infe/
cius impediat: ⁊
in hoc ſibi ſuffi/
cit dei cognitio
ſub rōne infini/
te pfectiōis cum
ſes ꝗ pōt doctoꝛ

ditas noſtra ⁊ merces noſtra. Erimus. n. heredes dī
coheredes aūt xp̄i: vt vult apl's ad ro. 8. hereditas ē
ꝓpter ſufficientiā ⁊ propter ſocietatē. ⁊ dimittiẗ he
redibus ad tollendā omnē īdigentiā: ⁊ dandā ſocie
tatē. tribuitur enī hereditas: ⁊ qꝛ illo eodē bona di/
uina quo fruitur deus: fruemur ⁊ nos: ⁊ qꝛ ſocietatē
habebimus per illud diuinuz bonuz dicimur here
des dei. ⁊ ipſe deus dr̄ hereditas noſtra. Sic enī di/
cit deus Abrahe Geñ. 15. Ego ꝓtectoꝛ tu⁹: ⁊ merces
tua magna nimis. Ipſe ergo deus eſt hereditas nr̄a
⁊ merces noſtra: ⁊ bonū noſtꝝ. Cū ergo dr̄ ꝙ nos nō
diligimus deuz niſi ꝓpter bonū noſtꝝ: ſi ſit ſenſus:
ꝙ nos nō diligimus deuz niſi ꝓpter deū. i. ꝓpter ſe
ipſum q eſt bonū: qd̄ bonū habemus ab ipſo deo: qꝛ
ipſe ſeipm̄ nobis liberalr̄ cōmunicat. Sic argumen
tuz nō eſt ad ꝓpoſitum: qꝛ ex hoc nō habem⁹ ꝙ nos
debeamus diligere deū ꝓpter noſipſos: ſed ꝙ debea
mus diligere deum ꝓpter deuz. Sed ſi per bonuz
nr̄m itelligimus aliqd̄ bonū creatū cōmunicatū no
bis a deo: argumētū peccat in mā. Recepit eniz fal
ſa. falſum eſt enī ꝙ deum debemus diligere ꝓpter
aliqd̄ bonū creatū cōmunicatū nobis a deo. Immo
qdcūqꝫ bonum hꝫ creatū nobis ſit cōmunicatū de/
bem⁹ diligere ꝓpter deuz. Et per ꝯn̄s magis dilige/
re debemus diuinū bonuz ꝙ̄ noſipſos: ⁊ ꝙ̄ qdcūqꝫ
creatuz bonū. ¶ Ad ſcdm̄ dōm: ꝙ pꝫ ſolutio ꝑ iam
dicta. Nā ⁊ ſi ꝓximus habꝫ magis bonū: nō tamen
eſt ſic maius bonū: ꝙ nos ſimus boni participatio/
ne illius boni: ⁊ ꝙ nos debeamus diligere nos fina
liter ꝓpter hꝫ bonum. Et quia hoc habꝫ diuinū bo/
nuz. ideo nō ſeqtur ꝙ ſi magis debeamus diligere
deū ꝙ̄ noſipſos. ꝙ magis debeam⁹ diligere meliorē
ꝓximū ꝙ̄ noſipſos.

Queſtio XV.

TErtio q̄rebatur de bōis viſiōe: vł fruitione: Utrū delectatio que erit in illa viſiōe: ⁊ a fruitione dei quā habemus in patria ſit in intellcū: ſicut in ſubto: vel in appetitu. Et argue batur ꝙ in appetitu: qꝛ cui⁹ eſt deſide/
rare: eius vt dicebaẗ eſt delectari: ſed deſiderare eſt
ipſi⁹ appetitus. ergo ⁊ delectari.

In ꝯtrariuz eſt. qꝛ nos delectamur ſm̄ di/
uerſos ſenſus. Sꝫ omnes ille
varie delectationes nō poſſunt eſſe in vno ⁊ eodem
appetitu. Erunt ḡ in ipſis ſenſibus: ſed ſicut ſe habꝫ
ſenſus ad appetituz ſenſitiuū: ſic ſe hꝫ itellectus ad
appetitū itellectiuuz. Si ergo delectatiōes ſunt ex
obto ſenſibili erunt in ſenſu. delectatiōes ſumpte ex
obto itelligibili erunt in itellectu.

Reſpondeo. dōm ꝙ in hac queſtiōe ſic ꝓce
demus: Quia ṗmo icipiem⁹ a
reb⁹ ſenſibilibus: eo ꝙ nr̄a cognitio icipit a ſenſu. In
cipiemus enī a dolore vt eſt paſſio ſenſibilis vbi eē
habeat: an in ſenſu. an in appetitu. ⁊ ex hoc iueſtiga/
bimus de delectatiōibus tā ſenſibilibus ꝙ̄ itelligi/
bilibus vbi eſſe habeāt: an in appetitu: an in potētia
cognitiua. ¶ Propter ṗmum ſciēduz: ꝙ circa dolo
rem vbi habeat eſſe tāꝙ̄ in ſubo magni ſibi cōtradi
cunt. Nā in qbuſdā ṗoꝛib⁹ ſcriptis voluerūt aliq do
loꝛes ſicut in ſubo eſſe in ſenſu. ⁊ ſpāliter in ſenſu ta/
ctus. In poſterioꝛibus autē ſuis ſcriptis aſſerūt oēs
doloꝛē tāꝙ̄ in ſubo eſſe in appetitu. Nos autem ma
gis approbamus ṗmā ſententiā: eo ꝙ magis concoꝛ
dat cuz verbis Auguſtini. 23. de ciui. dei. ca. 15. Ubi
enim diſtringit duos doloꝛes: ſiue duo genera dolo

Unūquēqꝫ caſū
ꝯpruus comitaẗ
appetit⁹ idē rea
liter cū eo: qua/
re cū doloꝛ ē in
vno: ē ⁊ in alio.

rum. Unū in carne. aliū ex carne. Unde ait: ꝙ do
loꝛes poꝛro q dicuntur carnis aīe ſunt in carne: ⁊ ex
carne. Hec autem duo genera doloꝝ ſic ſe habēt: ꝙ
doloꝛ anīe in carne ſicut in ſubto eſt in ſenſu. Doloꝛ
anime ex carne ſicut in ſubo eſt in appetitu. Imagi/
nabimur enī ꝙ doloꝛ anime in carne nō eſt niſi le/
ſio carnis. iſte tamē doloꝛ nō eſt carnis tm̄: quia niſi
eſſet in carne aīa que leſionez ſentiret: nullo mō ibi
doloꝛ eēt. Hꝫ ergo doloꝛ q dr̄ in carne icipit a leſio/
ne carnis. Sed terminatur in ꝑceptione leſiōis: ita
ꝙ hoc eſt doloꝛ in carne: qꝛ eſt ꝑceptio leſionis car/
nis. Et qꝛ ipſa ꝑceptio ſicut in ſubto eſt in ſenſu. Iō
hꝫ doloꝛ tāꝙ̄ in ſubo eſt in ſenſu. Nihil eſt ergo aliō
diam dolere in carne: ꝙ̄ ipſaz percipere leſionē car/
nis: vt ſi ignis applicetᷣ manui ledit carnē: ⁊ ꝑcipere
vł ſentire leſionē illā: hoc eſt dolere. Doloꝛ ergo hꝫ
mālr̄ eſt in carne: formalr̄ eſt in ſenſu. Uel doloꝛ
hꝫ pōt duplr̄ diffiniri: materialr̄ ⁊ formalr̄. Mate/
rialr̄ qdez nihil eſt aliud talis doloꝛ ꝙ̄ leſio carnis.
Formalr̄ vō hꝫ doloꝛ eſt ꝑceptio leſionis. Et quia le
ſio carnis eſt in carne: ꝑceptio autē leſionis ē in ſen
ſu. Ideo dicebamus ꝙ materialr̄ doloꝛ ſic accept⁹ ē
in carne. Auguſtin⁹ tamē in li° preaſſignato. eodem
caplo diffiniēs doloꝛē carnis: vel doloꝛē anīe in car/
ne: ait ꝙ doloꝛ carnis tantūmō offenſio eſt: in q̄ ap/
paret ꝙ hꝫ doloꝛē diffinit materialr̄. nam doloꝛ ſic
ſumptus materialr̄ eſt leſio vel offenſio carnis: ſed
formalr̄ eſt perceptio leſionis. Sic ergo dōm eſt ꝓꝫ
Aug. ſententiā de doloꝛe in carne. Quid autē ſit do/
loꝛ ex carne: idē Augu⁹ eodē li° ⁊ cap. manifeſtat cū
ait. ꝙ doloꝛ aīe ex carne eſt quedā ei⁹ aīe diſſenſio.
Sic ergo ymagiabimur ꝙ ṗmo ſit paſſio in carne:
⁊ ab illa paſſione diſſentimus habendo duplicē diſ/
plicentiā paſſionis. Erunt ergo ibi duo motus. Un⁹
q icipit a leſione: ſiue a diuiſione cōtinui: ⁊ termina
tur ad ꝑceptionē leſionis: Alius q icipit a ꝑceptiōe
leſionis: ⁊ terminatur ad diſſenſionē ⁊ ad diſplicen/
tiā paſſionis. Primus dr̄ doloꝛ anime in carne. Se/
cundus ex carne. Primus qꝛ terminatur ad perce/
ptionē leſionis: cuz perceptio ſit in ſubo: vt diceba/
mus ſicut in ſenſu erit hꝫ doloꝛ ſicut in ſubo in ſen
ſu. Scd̄s ergo q terminatur ad diſplicētiā rationis
cū diſplicētia ſit ſicut in ſubo in appetitu: erit in ap/
petitu. Aug. tamē eodē li° ⁊ c. Doloꝛē in carne dicit
nihil aliud eſſe ꝙ̄ paſſionē carnis. Unde ait: ꝙ ani/
mus plerūqꝫ turbaẗ: ⁊ caro dolet ⁊ veteraſcit: ⁊ mo/
ritur. Et qcqd aliud patitur ipſam paſſionē carnis
doloꝛē appellat: ſed hoc nō pōt eſſe formalr̄. Naꝫ ⁊
lapides patiunẗ: ⁊ teruntur. non tm̄ dolēt: qꝛ paſſio/
nē illā nō ſentiūt. Doloꝛ ergo in carne nō eſt forma/
liter ipſa paſſio: vel ipſa leſio: ſed eſt ꝑceptio paſſio/
nis vel leſionis. Doloꝛ aūt ex carne non eſt formalr̄
ipſa ꝑceptio: ſed eſt diſplicētia perceptiōis. Hoc āt
dr̄ doloꝛ ex carne quādo ex ipſa carne hꝫ eſſe aliqd
qd̄ diſplicet nob: ⁊ qꝛ diſplicētia de qua loqmur pre
ſupponit cognitionē: Doloꝛ ex carne cognitiōis eſt
ſicut doloꝛ in carne: ⁊ ṗcedit doloꝛē ex paſſione: ſiue
ex leſiōe. Iſta ergo tria ſe hn̄t per oꝛdinē: leſio: leſio/
nis perceptio: percepti diſplicētia vł diſſenſio. Duo
autē iſtoꝝ faciunt doloꝛez in carne: ⁊ duo ex carne.
Primū enī cū medio: vt leſio ⁊ perceptio leſiōis fa/
ciūt doloꝛē in carne: aliter tm̄ ⁊ aliter: Quia leſio vt
dicebatur ſe hꝫ ad hꝫ doloꝛē in carne materialiter:
⁊ perceptio formalr̄. Mediuz autē cuz tertio: vt ꝑ/
ceptio cū diſplicētia faciant doloꝛē ex carne: alr̄ tm̄

Iſtud dicerēt Al
bert⁹ ⁊. S. Tho
mas. ⁊ ſic poſſēt
ꝯciliari in dictis
ſuis. ꝗꝗ ſolo do
ctoꝛis eſt excuſa
tio integra ipſoꝝ.

⁊ aliter: Quia perceptio ſe habet ad talem dolorem materialr. Diſplicētia vͦo formalr. perceptio enim nō eſt ipſa diſplicētia: ſed pōt eſſe materia diſplicētie. Ex hoc autē apparere pōt ꝙ ſm quēlibet ſenſuꝫ pōt eē dolor ex carne: ꝗ ſicut in ſubo eſt in appetitu: ⁊ icipit a ꝑceptiōe: ⁊ terminaꝛ ad diſplicētiaꝫ. Qui dolor triſtitia dici pōt: vt idē Aug⁹. inuit eodē lib°. ⁊ cap. per quēlibꝫ. n. ſenſum poſſumus aliq̄ ꝑcipere: q̄ nobis diſplicēt. Sed ṗmus dolor ꝗ icipit a leſione carnis: ⁊ terminaꝛ ad ꝑceptionē leſionis: nō eſt niſi ſm ſenſum tactus. Nā leſio carnis eſt paſſio: q̄ magis facta abycit a ſubſtātia: non eſt ꝓprie ſm alios ſenſus: ſꝫ ſolū ſm ſenſum tactus. Obiecta. n. tāgibilia ſunt illa que corrūpunt aial: ⁊ nō ſunt ꝓprie obiecta alioꝝ ſenſuū. Dolor ḡ ꝗ eſt in ſenſu: ſicut in ſubo eſt ꝓprie in ſenſu tactus. Ois autē alius dolor ſicut in ſubo eſt in appetitu: ⁊ eſt ideꝫ qđ triſtitia: vel eſt idē qđ diſſenſio appetit⁹. ¶ Viſo quid dōꝫ ſit ḋ dolore in quo ſit tāq̄ȝ in ſubo de leui patere pōt. qd dicendū ſit de illa delectatiōe: que erit in viſiōe pſ̄e: in quo ſit tāq̄ȝ in ſubo. Dicemus eni ꝙ nullus dolor eſt in ſenſu: niſi ꝗ eſt ſm q̄litates valde mālēs. Naꝫ tactus magis imutaꝛ māliter q̄ȝ aliqs alius ſenſus. Vel nullus dolor eſt in ſenſu: niſi qui ſit ꝑ paſſionē: que magis facta abycit a ſuba. Si ergo in alys ſenſibus a ſenſu tactus: qꝛ nō imutantur ita māliter: ⁊ qꝛ in eis paſſiōes magis facte: nō abyciunt a ſubſtātia nō eſt dolor ſicut in ſubo: ſed ois dolor vel delectatio ſm tales ſenſus ſicut in ſubeo eſt in appetitu. Intellect⁹ ꝗ magis imāliter recipit: ſicut in ſubo nō habebit dolorē vel delectationē: ſed ſi qua talia per itellectū ortū hñt in voluntate erunt ſicut in ſubo. Delectatio ergo q̄ erit ex viſione glorie ſicut in ſubiecto erit in voluntate. Vtrꝫ autē poſſit in ipſo itellectu eſſe dolor: ſicut in ſenſu nō eſt ꝑ̄ſentis ſpeculatiōis. In ꝗbuſdā tamē noſtris q̄onibus diſputatis: ⁊ in nr̄o ſcđo quolibetto diſputauimus de cruciatu ꝗ fiet virtute diuina per ignē inferni. Declarauim⁹ ꝙ in aiabus ſeparatis: ⁊ in demonib⁹ itellect⁹ ſe habet q̄ſi ſenſus: ⁊ ē ibi dolor ſicut in ſubo: ita ꝙ ſicut nos dolemus qꝛ ſentimus dolorē: ⁊ ſicut nihil ē aliud dolere q̄ȝ percipere vł ſentire leſionē. Sic aīa ſeparata dolet ⁊ cremaꝛ: qꝛ videt ſe cremari: vt dicit Grego⁹ in dyalogo ſuo. Ille enī ignis aliquā ſpecieꝫ virtute diuina imittit: vel iprimit in itellectu: tam demonis q̄ȝ aīe ſeparate: quā ſpēm tā aīa q̄ȝ demon percipit tāq̄ȝ ſpem alicui⁹ leſiui: ⁊ illa ꝑceptio leſionis eſt vere dolor: ſed de hoc in ꝑ̄ſenti ſpeculatione nō agitur. Ex mālitate enī obiecti eſt ſm hunc ordinem quē videmus: ꝙ dolor ꝑtineat ad potentiā cognitiuā. In illa autē viſiōe dei nō eſt tāta materialitas. vnde delectatio que īde cōſurget ad voluntatem ꝑtinebit: ibi enī eſt viſio: ⁊ qđ ex viſione oritur. ipſa enī viſio nō eſt delectatio: ſed eſt delectationis mā. Sed cōplacētia ex illa viſione erit delectatio. illa ḡ delectatio ſm ꝙ ſpectat ad ꝑ̄ſentē ſpeculationē nō aſſimilabiꝛ dolori in carne ꝗ icipit a leſione. ⁊ terminaꝛ ad ꝑceptionē: ſed aſſimilaꝛ dolori ex carne qui icipit a ꝑceptione: ⁊ terminaꝛ ad diſſenſionē ſiue ad diſplicentiā. Vt tamē ſit ſiſitudo in ɔtͥū: qꝛ illa delectatio icipit a viſione: ⁊ terminaꝛ nō ad diſplicētiā. Sed ad cōplacentiaꝫ: ſed ꝗꝗd ſit de dolore in carne: Tn̄ qꝛ dolor ex carne ē in appetitu: delectatio illa ī appetitu erit.

Ad argumētū aūt in ɔtͥum dōm: ꝙ non ſolū ſm varios ſenſus: ſꝫ etiā ſm oēs ſenſus pōt eſſe delectatio in appetitu. Nā vt pꝫ in ſcđo de aīa. vbicūq̄ȝ eſt ſenſus: ibi eſt fantaſia. i. motus fact⁹ a ſenſu ⁊ appetitu. lꝫ ergo ſint vary ſenſus: tn̄ ex oib⁹ ſenſib⁹ ſit nobis fantaſia: ex ipſa fantaſia nob̄ facta pōt oriri delectatio ⁊ triſtitia in appetitu. T. c. 153. 160.

Deinde q̄rebatur de ꝑtinētib⁹ ad aīam. aīa autē pōt conſiderari dupl̄r. Vel vt hꝫ eſſe ɔiunctū. Vel vt hꝫ eē ſeparatū a corpore. Circa vtrūq̄ȝ querebaꝛ: ⁊ quātum ad ſtatum ſeparationis: ⁊ q̄ȝtum ad ſtatū cōiunctionis. Quātuꝫ ad ſtatū ſeparatiōis querebaꝛ de aīa dupl̄r. Pͥmo de eius itelligere: Vtrꝫ aīa ſeparata itelligeret cuꝫ diſcurſu. Z°. de ei⁹ agere: vel de ei⁹ mouere. Vtrꝫ aīa ſeparata poſſet mouere aliqđ corp⁹. Qō XVI.

Ad primum ſic arguebaꝛ. Ondebatur ꝙ anīa ſeparata itelligat cum diſcurſu: qꝛ vt dicebat: vbi eſt eadē nā: ibi ⁊ oꝑatio: ſed eandem nām hꝫ anīa ſeparata ⁊ ɔiuncta. habebit ergo eandem operationem: ſed anima cōiuncta habet hanc operatiōeꝫ: ꝙ intelligit cum diſcurſu. ergo ⁊ ſeparata.

In ɔtrariuꝫ eſt: qꝛ qđ nō itelligit cuꝫ phantaſmate nō itelligit cū diſcurſu: ſed aīa ſeparata nō itelligit cum phantaſmate: cū fantaſia ſit virtus organica: ⁊ ipſa nullā habeat virtutem organicā. ergo ⁊c̄.

Reſpondeo. dōm ꝙ in hac q̄one ſic ꝓcedemus: qꝛ primo declarabimus quomō nobis cōpetit itelligere cōponēdo ⁊ diuidēdo: ⁊ etiā diſcurrēdo. Secundo ex his q̄ ſunt in nob̄ ꝓcedemus ad declarādā veritatē queſitā: vtruꝫ talia ſint in aīa ſeparata. ¶ Sciēdū ḡ ꝙ itelligere cōponēdo ⁊ diuidēdo: ⁊ itelligere cum diſcurſu dupl̄r cōueniūt: ⁊ in eo ex quo oriunꝛ: ⁊ in eo in qđ reducūtur. ɔueniunt eni iſta in eo ex quo oriunꝛ: qꝛ vtrūq̄ȝ hoꝝ videꝛ ꝓcedere ex defectu itellectualis luminis: qꝛ ḡ nr̄m lumen itellectuale eſt debile: nō ſtatim cū percipimus ſubm percipim⁹ ꝑ̄dicatū. Ideo itelligimus cōponēdo ꝑ̄dicatuꝫ cum ſubo formādo ꝓpoſitionē affirmatiuā. vel itelligimus diuidēdo ꝑ̄dicatum a ſubo formādo ꝓpoſitionē negatiuaꝫ. Sed ſi ſtatim cognito ſubo cognoſceremus que competūt ſubo: vel que remouētur ab ipſo nō itelligerem⁹ cōponēdo: vel diuidēdo. ſed ſm ſimplicē ītuituꝫ eſſet nr̄a itellectualis cognitio. Ex iſto aūt eodē defectu cōuenit ꝙ itelligim⁹ cum diſcurſu. vt qꝛ debile habemus lumē itellectuale: nō ſtatim cognitis principys cognoſcimus ɔcl̄ones: nec ſtatim cognita cā cognoſcimus effectū. Ideo diſcurrimus a ṗcipys ad ɔcl̄ones: vel diſcurrim⁹ a cā ad effectuꝫ. vbi nr̄a cognitio icipit a ṗori: vt in mathematicis. vbi eadem ſunt ṗora nobis ⁊ ſimpl̄r: vel diſcurrimus ab effectibus ad cām: vt in nālibus vbi nr̄a cognitio incipit a poſteriori: vbi inata eſt nobis via ꝓcedere ex ṗoribus ⁊ notiorib⁹ nobis in ṗora ⁊ notiora ſimpl̄r: vel in ṗora ⁊ notiora nāe. ergo oia hec cōpetunt nobis ex debilitate luminis itellectualis. Angeli aūt ſiue itelligentie qꝛ habēt lumē itellectuale forte ⁊ ꝑſpicax nō itelligunt ɔponēdo ⁊ diuidēdo: ſed ſtatiꝫ cognito ſubo cognoſcunt que competunt ſubo: nec intelligunt diſcurrēdo: ſꝫ ſtatim cognita cā cognoſcūt effectuꝫ. hn̄ ergo dcm̄ ē ꝙ itelligere ɔponēdo ⁊ diui

dēdo:⁊ itelligere cum diſcurſu ex eodē ſumūt ortū: vt eſt ex debilitate luminis intellectus. Sic etiam in idē reducūtur: vt in itellectū ſimplicē: nā ad itellectū ſimplicē ſpectat formare diffōnē. ſicut ad intellectum ꝯpoſitū enunciationez. enūciatio autem vt cum enunciaꝛ ꝓꝑetas aliq̄ de ſubō: poteſt reduci in diffōnē ꝓprietatis: qꝛ in hꝯ diffōne poniꝛ ipm ſubiectū. illā enim cognitionē quā habemus per enunciationē ſi dicam⁹. naſus eſt ſimus: habem⁹ ꝑ ſolaꝫ diffōnē ſimi: cui⁹ diffinitio eſt ꝙ naſus eſt cau⁹: itelligere ēt cū diſcurſu reduciꝛ in itellectū ſimplicem. Nā ṗuſq̄ꝫ habeam⁹ cognitionē de eclypſi lune diſcurrim⁹ vt īueniamus cām: ⁊ iuēta cā demonſtramus effectū: vt iuēta iterpoſitione terre formamus ſillogiſmū demōſtratiuūꝫ: ⁊ ꝯcludim⁹ eclypſim de luna. Uerꝫ qꝛ totā illam cognitionē quā habemus diſcurrēdo formādo ſillogiſmū demonſtratiuūꝫ talē. qȯ eſt corp⁹ luminoſuꝫ ṗuatū lumine obiectu terre eclypſatur. luna eſt hꝯ. ḡ eclypſaꝛ. habem⁹ ꝑ ſolā diffōnem eclypſis: qꝛ eclypſis eſt ṗuatio luminis in luna obiectu terre: itelligens diffōnem eclypſis: hꝫ totam illā cognitionē de eclypſi que ꝯcludiꝛ ꝑ ſillogiſmū demōſtratiuū: ⁊ qꝛ vt dcm̄ eſt formatio diffinitiōis ꝑtinet ad itellectuꝫ ſimplicē ſi cognitio habita diſcurrēdo per ſillogiſmū demōſtratiuū reducatur in cognitionē habitā per diffōnē: ꝯñs eſt ꝙ intelligere cum diſcurſu reducamus itellectū ſimplicem. ¶ Ex hoc aūt pōt apparere expō illi⁹ dicti phi in poſteriorib⁹: ꝙ diffō vel eſt demſ̄trationis ꝯclō: vl' demſ̄trationis ṗncipiuꝫ: vel tota demōſtratio pōne differēs. Diffō eniꝫ cōgregās qd: ⁊ ꝓpter qd paſſionis eſt tota demſ̄tratio poſitiōe differēs: qꝛ oēm illā cognitionē quā habem⁹ per demōſtrationem poſſumus hr̄e per hꝯ diffōnē. Hꝯ autēz diffō differt poſitione a demſ̄tratione: qꝛ nō eſt ſituata cum diſcurſu: ſicut ipſa demōſtratio: vt pꝫ in exēplo ꝓpoſito. Nā ṗuatio luminis in luna dicit qd eclypſis: obiectū terre: ſiue iterpoſitio terre dicit cām: ⁊ ꝓpter qd eſt eclypſis. Si ḡ totū iſtud ſimul ꝯgregeꝛ: ⁊ dicaꝛ ꝙ eclypſis eſt ṗuatio luminis in luna obiectu terre. Habemus per diffōnem totā illā cognitionē quā habemus diſcurrēdo ⁊ formādo ſillogiſmū demōſtratiuum ꝯcludētē eclypſim de luna tāq̄ꝫ ꝓꝑetatem de ſubō. Bene itaq̄ꝫ dcm̄ eſt qȯ antea dicebam⁹ ꝙ itelligere cōponēdo ⁊ diuidēdo: ⁊ itelligere cū diſcurſu ex eodē oriuntur. Quia quodlibꝫ hoꝝ ortum hꝫ ex debilitate luminis itellectualis: ⁊ in ideꝫ reducunꝛ: qꝛ qlibꝫ hoꝝ reduci pōt in itellectū diffinitiuū: ſiue in itellectū ſimplicē itelligētē qditates reruꝫ: ⁊ formantem diffōnes. ¶ Aduertēdū tñ ꝙ ꝯpoſitio nūq̄ꝫ ſic reduciꝛ in itellectum ſimplicē: vt nulla ſit ibi ꝯpoſitio: ſꝫ itelligere cū diſcurſu ſic pōt reduci in itellectuꝫ ſimplicē: vt ſm ꝙ hꝯ nullus ſit ibi diſcurſus. Si eni formare ꝓpoſitionē ſpectat ad itellcm̄ cōponētē. formare autē diffōnē ad itellectū ſimplicem. Et ſi cognitio habita per enunciationē pōt haberi ꝑ diffōnē. In illa tamē diffōne erit ꝯpoſitio aliqua. ſi eni cognitio que habeꝛ ꝯponēdo ꝓprietateꝫ cum ſubō pōt haberi per diffōnē ꝓprietatis: in qua icludiꝛ ipm ſubꝫ. Diffō illa ꝓprietatis nō excludit oēm ꝯpōnē: imo reſeruabitur in eo qdā ꝯpōnis modus. ide dcm̄ eſt in 7° meta. ꝙ accidētis nō hn̄t qditatem ſimplicē: ſed per additamēta. Nā non ſolum in diffōne ꝓprietatū: ſed ēt in diffōne ſubaꝝ q̄ magis habēt quiditatē ſimplicē reſeruaꝛ aliq̄s cōpoſitionis modus: qꝛ vt dꝛ in eodē 7°. Oīs diffō eſt ſermo: ⁊ oīs ſermo hꝫ partes: ⁊ eſt ꝓportio partiuꝫ ſermonis ad partes rei q̄ eſt toti⁹ diffōnis ad totā reꝫ: qȯ ſine ꝯpōne eſſe nō pōt. Sed nō ſic eſt de diſcurſu. Nā lꝫ in acq̄rendo ſciaꝫ factus fuerit diſcurſus: ⁊ formatus ſillogiſm⁹: tñ poſtq̄ꝫ iā habem⁹ ſciētiaꝫ acq̄ſitā in ipſa diffōne que eſt v̄tualr̄ tota demōſtratio: itelligim⁹ ꝓprietatē ieſſe ſubō abſq̄ꝫ alio diſcurſu. Uideꝛ ergo ꝙ nō eodē mō ꝯpareꝛ ad ſciētiā diſcurſus ⁊ ꝯpoſitio: qꝛ in acq̄rēdo ſciam: ⁊ vt intelligamus paſſiōes ieſſe ſubis idigem⁹ diſcurſu. Sed in acq̄ſito eſſe in ſola diffōne poſſum⁹ hoc intelligere abſq̄ꝫ aliquo alio diſcurſu: ſed nō ſic eſt de ꝯpoſitione: qꝛ q̄tūcūq̄ꝫ reducam⁹ itellectū ꝯpoſitū in itellectū ſimplicez: nō tñ ꝓpter hoc ille itellect⁹ ſimplex erit imunis ab omni ꝯpōne: qꝛ in ipſo itellectu ſimpliciū: ⁊ in ipſa formatiōe diffōnis eſt aliq̄s ꝯpōnis modus. Intelligere ḡ cū diſcurſu videꝛ neceſſariuꝫ ꝓpter acq̄rere ſciam per partes: ⁊ nō hr̄e ſciam totā ſimul. ideo idigem⁹ logica ne errem⁹ in rōcinando ⁊ diſcurrēdo: ⁊ ſi haberem⁹ ſciam totā ſimul: nō idigerem⁹ logica: nec idigerem⁹ itelligere cū diſcurſu Sꝫ in ipſis diffōnibus paſſionū itelligerem⁹ paſſiones ieſſe ſubis: qȯ ad ſciam ꝑtinet. ¶ Uis itaq̄ꝫ ṗlibatis pꝫ qd cēſendū ſit de aīa ſeparata. Nā cū aīa ſeparata habeat ſuā ſciam totā ſimul: vndecūq̄ꝫ cōtingat acq̄ſitio illius ſcientie: ſiue ab ꝑdcis diuis: ſiue a ſubſtantijs ſeparatis: ꝯcedim⁹ ꝙ aīe ſeparate nō idigēt logica: nec itelligunt cū diſcurſu: nō tamē propter hoc excludim⁹ itelligere ipſaꝝ ab omni cōpoſitiōis mō. Qꝛ ſi in eaꝝ itelligere eſt aliquis modus ꝯpoſitiōis: dicem⁹ ꝙ itelligere dei: angeli: aīe ſeparate: ⁊ nr̄m ſic diſtinguunꝛ: Quia itelligere dei nec eſt diſcurſiuū: nec ꝯpoſitiuū: ſꝫ eſt oīno ſimplex ⁊ vnitū: vt vno ituitu oīa cognoſcat. Intelligere v̄o angeli nō eſt diſcurſiuū nec ꝯpoſitiuū: nec tñ eſt ſic ſimplex ⁊ vnitum: ꝙ vno ituitu oīa cognoſcat. Intelligere autē aīe ſeparate: nec ē diſcurſiuū: nec ſimpliciter vnituꝫ ꝙ vno ituitu oīa cognoſcat: qꝛ h̄ nec angelus hꝫ: Forte tamē in illo itelligere ipſi⁹ aīe ſeparate eſt aliquis ꝯpōnis modus. ſed de hoc in ope qȯ itendim⁹ facere dn̄o ꝯcedēte. ſuꝑ 2° ſentētiaruꝫ. vtrū ſit illi ꝯpō: vel nō intēdimus ꝑtractare. Nr̄m ergo itelligere ex omni parte eſt defectiuū: qꝛ itelligimus ꝯponēdo ⁊ diſcurrēdo: ⁊ vno ſimplici ituitu nō poſſumus oīa itelligere.

Ad argumentum in ꝯtrium dōm: ꝙ lꝫ ſit eadē natura aīe ſeparate ⁊ ꝯiūcte: tñ qꝛ nō hꝫ eundē modū eſſendi: vel qꝛ ſeparata a corpore pōt ſe magis libere ſupra ſeipſam ꝯuertere: q̄ꝫ poſſit vt ē corpori corruptibili cōiuncta. ideo nō valet. ſi nūc itelligit cum diſcurſu: ꝙ ⁊ tunc idigeat diſcurrere: vt itelligat. Immo ꝙ ꝯiuncta corpori acq̄rit ſciam per partes: ſeparate v̄o ifundiꝛ ei ſcientia tota ſimul: qꝛ acq̄ſitioni ſciētie per partes cōpetit diſcurſus: ⁊ maxīe cū naturale eſt ꝙ ſic ꝓcedaꝛ. Acq̄ſitioni autēz vt eſt tota ſiml: ſic nāle eſt: ꝙ nec fiat: nec ꝯpetit diſcurſus. Jō anima ſeparata nō idiget diſcurrere vt itelligat: eadē eſt ḡ nā aīe ſeparate ⁊ cōiuncte. Tñ qꝛ nō hꝫ eundem modū eēndi: multa ſunt ei nālia vt eſt ꝯiūcta: que nō ſunt ei nālia vt ſeparata: ⁊ maxime vt eſt cōiuncta corpori corruptibili: qȯ aggrauat animā. de corpore autem quod habebit poſt reſurrectionem aliter dicendum eſt. Queſtio. XVII.

Z libro .2. ca. 9. ⁊ ſcdo de anima t.c.12.

Z.c.17.

T.c.33.54.

Forte ē error in numero: qꝛ intēdit quartū ſentētiarū. ſecūdū.n. iaꝫ ꝯpoſuerat: ⁊ modicum ibi de hoc.

pus.iō ꝯiuncta nihil per ſe ⁊ ꝓprie mouet:niſi ꝓpꝰ corpus. Separata vō q2 nō determinaꝛ ad hoc corpus:vel ad illud:ſed per itellectuz ⁊ voluntatē pōt ſe cōiungere nūc huic corpori:nūc illi. iō pōt mouere hoc corpꝰ vel illud:ſcōm ꝙ ſue placet voluntati. ℂ Qō vō addebaꝛ ꝙ tūc eēt anima ꝑpter corpus:⁊ nō ecōuerſo: Dici debꝫ ꝙ ꝗ̄tūcūqꝫ ſit ſimplr meliꝰ itelligere aīe ſeparate:ꝗ̄ ꝯiuncte: adhuc tn̄ ſuſtinere poſſumus ꝙ magis ſit corpus ꝑpter animam:ꝗ̄ ecōuerſo. Qō triplr pōt declarari. Primo ex eē aīe. Scdō ex ꝑfectiōe. Tertio ex felicitate ipſiꝰ. ℂ Prima ſic pꝫ. Nā ſi per oēm modū aīa ſeparata hꝫ nobiliꝰ eſſe:ꝗ̄ ꝯiūcta:tamē q2 ſm nature curſum non pōt aīa acqrere eſſe niſi in corpore ad magnū bonū eſt anime ꝙ vniaꝛ corpori:cum acqrat eſſe in corpore. ℂ Scdō hoc idē pꝫ ex perfectiōe aīe. Nā q2 anima in corpore vniꝛ oībus ſenſibus qbꝰ nō pōt vti a corpore ſeparata:ſicut ad ꝑfectionē artis eſt ꝙ poſſit vti ꝓprijs organis.ſic ad ꝑfectionē aīe ꝙ poſſit vti ꝓprijs ſenſibus.eſt ergo corpꝰ ꝑpter aīam: ⁊ ad bonū anime:q2 in corpore pōt aīa ſuas oꝑatiōes ꝑficere. ℂ Tertio hoc idem pꝫ ex felicitate aīe:Q2 bonum eſt aīe vniri corpori:vt recte viuēdo in corpore:cum ipſo corpore tēpore reſurrectiōis trāſferantur in meliꝰ:⁊ cū xp̄o ⁊ cū angelis viuat in eternū. Dicit Augꝰ.io.ſup Gen.ad lr̄aꝫ. Bonū eſt ḡ aīe vniri corpori:vt btitudinē ſuā mereaꝛ in corpore.

De ſtatu autem anime poſt mortē: ⁊ intellectiōe eius:ꝗ̄ qō ꝑcedēs ꝗ̄rebat. Itē ꝺ neceſſitate eiꝰ reſpectū corporis ⁊ q̄lr ſit ſuus: ⁊ q̄lr nō ipſiꝰ corporis: ꝗ̄tū ph̄ic ⁊ theologis ſat ē duximꝰ ꝑ rōes in vtraqꝫ ſecta curioſas ⁊ ſubtiles: amplius in extrauāg[illegible] ꝗ̄ addidimꝰ i fine.

Ad argumētū aūt in ꝯriū:ꝙ aīa nō poteſt mouere corpꝰ: q2 hoc eſt vltimū qō pōt angelus:⁊ aīa pōt minus ꝗ̄ angelus: Dici debꝫ ꝙ in illo vltimo ſunt multi gradus. nam in mouēdo corpora eſt dare maius ⁊ minꝰ.anima enim minus pōt ꝗ̄ angelus: non ꝙ nullū corpꝰ ſic mouere poſſit;ſed quia nō poſſet mouere taꝫ magnum corpus ſicut angelus.

Deinde querebaꝛ de aīa cōiuncta. Et q2 in hōi anima ſunt virtutes ⁊ potētie:ideo aliq̄ querebanꝛ de vtutibꝰ aīe:Aliq̄ de potētijs. Uirtꝰ anie pōt cōparari ad potētiaꝫ quā perficit: ⁊ ad opus qō efficit. iō circa vtutes erat duplex queſtio. Una per ꝯparationē ad potentiā.vtꝝ aliq̄ virtus:⁊ potiſſime vtꝝ iuſtitia ſit in voluntate tāꝗ̄ in ſubō. Alia qō erat de virtutibus per ꝯparationē ad actus ſiue ad oꝑa.vtꝝ actus ꝑcedētes virtutes ſint nobiliores virtute. Queſtio. XVIII.

AD primum ſic ꝑcedebaꝛ. Arguebaꝛ eniꝫ ꝙ nulla vtus moralis nec etiā iuſtitia eſſet in voluntate:q2 vt dicebat in ꝑnꝰ:magnoꝝ moraliū:vult ph̄s ꝙ in irrōnabili eſt iuſtitia:⁊ fortitudo in volūtate.ergo cū voluntas pertineat ad partē rōnalē:eo ꝙ nō eſt vtus organica nō erit iuſtitia. ℂ P.cum volūtas ſit libera ſi in volūtate eēt vtus moralis:illa vtus eſſet nobilior omni vtute itellectuali:qō videꝛ icōueniēs. Cap.5.

Cap.ꝑmo

In ꝯtrarium eſt ph̄s in 5ꝰ ethic.ꝙ iuſtitia ē habitꝰ a quo iuſta operātur:⁊ iuſta volūt.ꝑtinet ergo iuſtitia ad voluntatē.

Cap.ꝑmo

Reſpondeo. dōm ꝙ ph̄s in ſcdō ethicoꝝ diſtinguit duplicē vtutē:ſicut duplicē habitū:itellectūalē.ſ.⁊ moralē.per ea autē que videmꝰ in genere habituū itellectualiū in multis poſſumꝰ iuuari ad ea que ponere debemꝰ in habitibꝰ moralibus:⁊ ecōuerſo. Sic aūt videmꝰ in habitibꝰ intellectualibus ꝙ nō eſt icōueniēs vnuꝫ ⁊ idē alr ⁊ alr acceptum eſſe de ꝯſideratione diuerſarum ſciētiaꝝ:vt mā ꝑma in eo ꝙ ens ꝑtinet ad conſiderationē metaphyſici. In eo vō ꝙ eſt ſubea tranſmutationi ⁊ motui eſt de ꝯſideratione ph̄i nāl̄is: et ſicut vnū ⁊ idē alr ⁊ alr ꝯſideratū pōt ꝑtinere ad diuerſas ſciās:ſiue ad diuerſos habitus itellectuales. ſic vnuꝫ ⁊ idē alr ⁊ alr pōt ꝑtinere ad diuerſas vtutes:ſiue ad diuerſos habitꝰ morales:vt idē opus ꝑtinere pōt ad liberalitatem:⁊ ad magnanimitatē: ⁊ ad iuſtitiā legalē:vt ḡ vult ſubuenire ꝓximo:vl facere aliquē ſumptū ꝑ alio:vel hoc facit q2 placet ſibi ſumptū facere:⁊ delectaꝛ in ipſo actu: ⁊ tunc erit opus liberalitatis. Uel placet ſibi:ꝗa vult ide honoreꝫ ꝯſeq:⁊ ſic pertinebit ad magnanimitatē que eſt circa magnos honores:vel ꝑtinebit ad illā vtutem inominataꝫ que eſt circa honores mediocres. Tertio poſſet hoc ꝯtingere ꝙ aliqs ſic ageret: ꝗa vellet implere legē hoc ꝑcipienteꝫ:⁊ tunc erit actꝰ iuſtitie legalis. Eſt eni iuſtitia legalis quodā mō oīs virtꝰ: ꝗa implet opera oīuꝫ virtutū.eſt eni hōi iuſtitia virtus generalis:nō per ꝑdicationē ꝙ ſic ſe habeat ad oēs vtutes:ſicut genus ad ſpēs: vel ꝙ ꝑdiceꝛ de oībus vtutibus:ſicut genꝰ de ſpēbus. Sꝫ vtus generalr per opeꝝ executionē quodā modo exeqtur oīa oꝑa vtutū. Ille eſt eni iuſtus legalis ḡ ideo agit oꝑa virtutū:ꝗa vult iplere legē hoc ꝑcipiētē. ꝑpter hoc diſtincta eſt vtus legalis a vtutibꝰ alijs:ꝗa vtutes alie ex hoc ſumūt ſpēm ſm ꝙ eſt delectatio in ipſis actibus ſm ſe:ꝗa ſignū generati habitꝰ eſt delectatiōeꝫ vel triſtitiā fieri in oꝑatiōe. vt dꝛ in ſcdō ethicoꝝ. Liberalitas ergo ſumit ſpēꝫ ex actibꝰ liberalitatis ſm ſe:⁊ fortitudo ex actibꝰ fortitudinis.ſed iuſtitia legalis exeqtur oꝑa oīum vtutū:⁊ nō ſumit ſpēm ex ipſis actibꝰ ſm ſe:ſed ꝓut ꝑ executionē hōi actuū eſt adimpletio legis: ꝑpter qō vt dicebamꝰ hōi vtus diſtincta eſt a virtutibus alijs:ꝗa mō diſtincto ſpeciē ſumit. Eſt tn̄ quodā mō oēs vtutes:q2 itētio legiſlatoris eſt iducere ciues ad vtutes.ſpectat autē ad legem quodā mō ꝑcipere oꝑa oīum virtutū. Uelle ḡ iplere legē eſt quodā mō velle agere:oꝑa cuiuſcūqꝫ vtutis. ⁊ ſicut eſt in vtutibꝰ ꝙ idē pōt eſſe opꝰ diuerſaꝝ vtutū:ſic ⁊ in vitijs ꝙ ideꝫ pōt eſſe opus diuerſoꝝ habituū vitioſoꝝ:vt qui furaꝛ vt mecheꝛ non ē fur:ſed mechus.ſꝫ ſi furaꝛ vt fureꝛ fur dici dꝫ. ipm ergo furari pōt eſſe actus furis ⁊ mechi.ſic ēt ḡ aliena accipit ꝯcupiſcētia reꝝ ductꝰ auarꝰ eſt. Qui vō ſolum vt iniurieꝛ iniuſtus eſt. Ex hoc ḡ poſſumꝰ diſtiguere iuſtitiā particularē a generali:⁊ poſſumꝰ accipere in quo ꝯſiſtat ratio iuſtitie particularis. Dicemus eni ꝙ iuſtitia generalis agit oꝑa oīum vtutuꝫ nō ſm ſe:ſed vt legeꝫ ipleat. Sed iuſtitia particularis que eſt in ꝯmutationibꝰ ⁊ diſtributionibꝰ habꝫ ſpecialē māꝫ ſub hac intētiōe vt nulli iniurieꝛ. Et idē eſt ꝙ hec dꝛ vtus iuenire mediū rei. Alie vō virtutes morales dicunꝛ ſe hr̄e circa mediū paſſionū. Hec enim ipſas res equat:morales vō virtutes moderāt paſſiones.ſi ergo iuſtitia in ipſis rebus ponit mediū:vt nō fiat alteri iniuria:nō eſſet hōi virtus in appetitu ſenſitiuo.ſꝫ erit in voluntate:vel in appetitu itellectiuo. Nā appetitꝰ ſenſitiuꝰ ferꝛ in res ſꝫ cōcupiſcentiā quā hꝫ de rebus vel ferꝛ in res ſm ꝙ iſurgūt in eo paſſiones ex appetitu reꝝ. Ferri auteꝫ in ipſas res vt inueniaꝛ mediū in rebus ne fiat alteri iniuria ad appetitū ſenſitiuū ſpectare nō pōt. Cir

L.5 Burleꝰ aliter dicat ibi:ſed oēs tādē idē ⁊ hn̄.

Cap.ꝑmo

Iſta ſunt ſubtiliter dicta:ex media accepta moꝝ officina.ne negligas.

ca igitur ipſas res circa quas eſt iuſtitia pñt eē plures virtutes morales: q̄rū ſubm eſt appetit⁹ ſenſitiuus ꝓut inſurgūt in nobis paſſiones ex ipſis reb⁹: q̄s opꝫ moderare ꝛ refrenare. Nā nō eſt icōueniēs circa eādem mām ꝛ circa eoſdē actus alia ꝛ alia intentione factos plures verſari vtutes. Attamē circa hꝯ res circa q̄s eſt iuſtitia particularis nō pncipalr̄ vt refrenētur paſſiones: ſed vt iueniat̄ ibi mediū non verſat̄ appetitus ſenſitiuus. Si ergo iuſtitia eſt hꝯ vtus: nō erit in appetitu ſenſitiuo. Erit ḡ in itellectiuo ſiue in voluntate.

Ad primum dōm ꝙ pōt dici dupl'r rōnale per eēntiā. Uno mō vt dicat̄ per eſſentiā rōnale qcqd eſt per eēntiā nō organicū. ꝛ hoc mō voluntas ptinet ad partē rōnalē: ſed nō loqtur ſic de rōnali phs. Alio mō pōt dici rōnale qḋ rōcinat̄ ꝛ itelligit. Et ſic voluntas nō eſt rōnalis per eſſentiā: ſꝫ ſi eſt rōnalis hoc eſt per participationē inq̄tū debꝫ rōni obedire. Cum ḡ dicit phs ꝙ in irrōnali ſunt fortitudo ꝛ iuſtitia: Debꝫ dici ꝙ appellat irrōnalē quēlibꝫ appetitū: ſiue ſit ſenſitiuus: ſiue itellectiu⁹. nō ergo ꝓpter hoc habet̄ ꝙ iuſtitia ſit in appetitu ſenſitiuo. ❡ Ad ſcōm dōm: ꝙ vtutes vel habit⁹ nō ſumūt ſpēm ex ſubo: ſed ex obto. Non igit̄: q₂ iuſtitia ē in volūtate que eſt potētia libera. ideo eſt nobilior ſimpl'r oībus habitib⁹: ſed nobilitatem ſimpl'r hñt ex fine: vel ex ſuo obto formali.

Nota moduꝫ loquēdi per diſtīctionem. ❡ Argumētum ergo nō ↄcludit ꝓpoſitū: q₂ non concludit iuſtitiā ex hoc eſſe ſimpl'r nobilioreꝫ oīb⁹ habitibus itellectualib⁹: quia ex ſubo vt diximꝰ nō eſt accipiēda nobilitas ſimpl'r: ſed ex obto: vel ex fine. vnde habit⁹ ſumit ſpēm. Quid aūt ſit de hoc. ꝛ quid ſit nobili⁹: an iuſtitia: an habit⁹ itellectiuus: nō ē preſentis ſpeculatiōis. Sufficiat autē ad pñs ſcire ꝙ argumētū nō ſufficiēter accipiebat quomō habitus vnus ſit ſimpl'r nobilior alio.

Q̄ō. XIX.

Secundo querebat̄ de vtutib⁹ q̄tum ad ipſos actus. Et erat qḋ: vtꝝ act⁹ p̄cedētes virtuteꝫ eēnt nobiliores ipſa vtute. Et arguebatur ꝙ ſic: q₂ cā ē nobilior q̄ȝ effect⁹. qḋ ergo efficit ꝛ generat vtutē eſt nobilior q̄ȝ vtus: ſꝫ act⁹ p̄cedētes vtutē cānt ꝛ generāt vtutē. ergo ꝛc̄.

In cōtrarium eſt: q₂ act⁹ ſequētes vtutē ſūt nobiliores actib⁹ precedētibus: q₂ ſunt pfectiores: ſꝫ hꝯ act⁹ nō ſunt nobiliores virtute: imo ignobiliores: quis cānt̄ a vtute. ḡ multo magis actus p̄cedētes ignobiliores erūt.

Reſpondeo dōm: ꝙ duplici via inueſtigare poſſum⁹ ꝙ act⁹ p̄cedētes virtutē ſunt ignobiliores vtute. Prima via ſumit̄ p id qḋ videm⁹ in nālibus. Scđa p id qḋ hꝫ eſſe in ipſis habitib⁹. ❡ Prima via ſic pꝫ. Nā in ipſis nālib⁹ accidētia p̄cedētia formā ſunt impfecta. ſequentia vo ſunt pfecta: Ut ſi debeat ex aere generari ignis caleſit aer donec mā expoliat̄ forma aeris: ꝛ iduit̄ forma ignis. q̄ȝdiu eni eſt ille calor impfect⁹: eſt ibi forma aeris. Sꝫ in illo iſtāti in quo puentū eſt ad tātā pfectionē caloris: ꝙ nō pōt ibi ſtare vlterius forma aeris: expoliat̄ mā hꝯ forma: ꝛ induit̄ forma ignis. Calor ergo impfect⁹ p̄cedit itroductionē for͛ ignis: ſed pfect⁹ ſeqtur. Nā lꝫ in eodē iſtanti ſit inductio perfecti caloris: ꝛ itroductio forme ignis. ordine tñ nāe cū ille calor ſit cauſat⁹ a mā cū forma: ꝓus itelligitur ꝙ ibi ſit forma ſubſtātialis ignis: q̄ȝ hꝯ perfectus calor. Mā eni cū forma eſt cā omniū accidentium que ſiūt in illa. ergo pfect⁹ calor nō pōt eē cauſatiuus forme aeris: Q₂ pfect⁹ calor nō ſtat cum hꝯ forma. erit ḡ mā cū forma ignis: ꝓpter qḋ mā ordine nature prius ſuſcipit formā ignis: q̄ȝ ſuſcipiat hꝯ pfectū calorē: Jmmo ſi volum⁹ poſſumus diſtiguere ꝙ q̄dā ſunt accntia violēter iducta: Quedā vero ſunt ſequētia nām ꝛ nāliter educta: vt ſi ex aq̄ debꝫ fieri ignis: q̄ȝdiu manet forma aque pñt dici accidētia violēter inducta: vt ſic calefiat aq̄: vt fiat ignis: calor dr̄ eſſe violēter iductus. q₂ eſt ꝯ nām aq̄: ꝛ ide eſt ꝙ aq̄ calefacta ſeipſa redit frigida: ſic graue ſurſum pulſum ſeipſo deorſum redit: q̄re ſicut pellere graue ſurſum eſt violētū: q₂ eſt ↄtra nām grauis: ſic calefacere aquā eſt qd violentū qḋ eſt ꝯ nām aque.

Contra. nec aliquis citra iſtum pfectuꝫ eſt pfecte cauſatiuus talis forme. ergo pplexio eſt. ꝛ tu extrica.

❡ Aduertēdū tñ: ꝙ cū dicimus ꝙ calefactio aq̄ eſt cōtra nām aque itelligendū eſt ꝙ ſit ↄtra nām forme: nō autē ↄtra nām māe. Cum eni in mā exiſtēte ſub forma aque ſit alteratio ad calorē: mot⁹ ille aliquo mō eſt nālis: ꝛ aliquo mō eſt cōtra nām. Naturalis qdē eſt ſm nām materie: quia nā māe talis eſt ꝙ vult eē ſub oībus formis: ꝛ q₂ hoc non pōt hr̄e ſil appetit hoc hr̄e ſucceſſiue: Jdeo cuꝫ eſt ſub vna forma: appetit eē ſub alia. Uel nā māe talis eſt: ſicut ꝛ aliaꝝ rerū. quelibꝫ eni res appetit illud hr̄e: cui⁹ priuationē hꝫ: ꝛ q₂ mā exñs ſub vna forma appetit eē ſub alia forma. Calefactio itaqꝫ aque eſt nālis ſcōm nām māe: q₂ nō eſt ꝯ nāꝫ materie: ꝙ exiſtēs ſub forma frigidi: vadat ad formā calidi: imo hoc eſt ſꝫ naturā eius qḋ exiſtēs ſub forma ꝓpoſita nāliter appetit ire ad formā oppoſitā. Calefactio igit̄ aq̄ non eſt ↄtra nām māe: eſt tamen ↄtra nām forme aq̄: q₂ calor repugnat nature aque. talis eni paſſio magis facta abycit a ſuba. i. abycit a nā forme: nō autē a natura māe. Calefactio eni aque tāta eē poterit ꝙ tollet aque formam: nūq̄ȝ aūt tollet aq̄ nām. Et q₂ forma magis dr̄ nā q̄ȝ mā. ꝛ q₂ aq̄ magis eſt aq̄ ꝓpter formā: q̄ȝ ꝓpter māꝫ: q₂ calefactio repugnat forme aq̄: ſimpl'r dici pōt ꝙ ſit ꝯ nām aq̄: ꝛ q₂ non pōt pfecte haberi qḋ nō habet̄ ſm nām: aq̄ manēs aq̄ non poterit oīno pfecte hr̄e calorē. Si ergo ex aqua fiat ignis: q₂ hoc fiet p calefactionē: calor ibi iduct⁹ q̄ȝdiu manet aq̄ erit mō quo diximus ↄtra nām: ſꝫ in illo iſtāti in quo iducta erit forma ignis iam erit calor ſm nām: q₂ nā ignis hoc reqrit vt ſequat̄ eā hec actiua q̄litas que eſt calor. Si ḡ qḋ eſt tale ꝯ nām: nō pōt eſſe pfectū: qḋ eſt ſm nām eſt pfectū. cū ḡ ex aq̄ ſit ignis: q₂ calor p̄cedēs vt dixim⁹ eſt ↄtra nām. ſequēs aūt calor eſt ſm nām. ideo bñ dcm̄ eſt ꝙ q̄litas p̄cedēs eſt ipfecta: ſequēs autē eſt pfecta. ❡ Ơr ſi q̄ratur quomō impfecta q̄litas pōt iducere ſubalem formā: vel quomō impfect⁹ calor pōt inducere formā ignis. nā ſi ex calefactiōe p̄cedēte iducit̄ forma ignis: ꝛ calor p̄cedēs ſemp eſt impfect⁹. igit̄ pfectus calor ignis iducet formā ignis: ꝛ impfecta q̄litas iducet ſubalē formā. ❡ Ad qḋ dici debꝫ: ꝙ non ſolū dubietatē facit ꝙ ipfectū accñs iducit ſubſtantiā: ſꝫ etiā admirationē iducit: ꝙ accñs iducit ſubſtantiā; vt ſi non eſt in igne forma actiua niſi calor: mirū eſt quomō per calorē pōt generari ignis. Dicemus ergo ꝙ nō ē icōueniēs ꝙ aliqd agat vltra ſuaꝫ ſpēm vt organū. ꝛ vt iſtrumentū alteri⁹. Calor eniꝫ q eſt accñs vltra ſuā ſpēm agit vt per ipm iducitur forma ignis: ſed hoc agit vt organū: ꝛ vt iſtrumētū ignis. nō eſt .n. icōueniēs ꝙ accidēs in vtute forme

ſubalis inducat formā ſubalē. Et ſicut accñs in vir
tute alteri⁹ pōt inducere ſubalē formam. ſic accñs
icōpletuȝ nō in ṽtute ꝓpria: ſȝ in ṽtute alteri⁹ vt in
ṽtute ſubalis forme pōt iducere ſubalē formā ⁊ ali
qd completū. Ignis ḡ calefaciēdo aquā inducit in
māȝ aque formā ignis: ſȝ illa calefactio ꝓcedēs hȝ
formā ignis ꝗ̄uis ſit accñs ⁊ accñs incompletū. in
ṽtute tñ alteri⁹ vt. ſ. ṽtute forme ignis cui⁹ eſt orga
nū actiuū inducit formā ſubalē ignis. Et ſicut in re
bus nālib⁹ accñtia ꝓcedētia formā ſunt icōpleta: ſe
quētia ſunt completa: ſic in actib⁹ gnāntib⁹ habitū
ꝓcedētes ſunt incōpleti: ⁊ quaſi ꝯ nāȝ: ſequētes aūt
ſunt cōpleti: ⁊ q̄ſi ſm nāȝ. Eſt. n. hītus aggnātus in
potētia q̄ſi q̄dā forma potētie iclināns determiate
Caplo. 6. in tales act⁹ hñs ſe q̄ſi ꝑ modū nāe. Iō dr̄ i 2°. ethi.
ꝙ ṽtus eſt certior oī arte ⁊ melior eſt: quēadmodū
⁊ nā. iclinat. n. in aliqd determiate per moduȝ nāe.
ante igiṫ ꝗ̄ hēamus habituȝ q̄ſi inaliter nos hēm⁹
ad act⁹: ꝑꝑ qō nō poſſumus tales act⁹ ꝑfectos face-
re: ſed poſtꝗ̄ iā hēmus habitū iclināte nos in taleſ
actus determinate ⁊ q̄ſi per modū nāe hēmus nos
q̄ſi nālr ad act⁹ illos: ⁊ poſſum⁹ eos ꝑfectos facere:
vt innaturale eſt manui anꝗ̄ ſit aſſueta ad cithari-
zādū ꝙ citharizet. ideo non pōt ꝑfecte citharizare.
Aſſuefacta aūt ⁊ habilitata ad citharizādū q̄ſi nā-
le ē ei ꝙ citharizet. iō pt̄ ꝑfecte citharizare. Aſſue-
factio. n. aggnāta ex actib⁹ ꝓcedentib⁹ inclinat ma
nū vt determinate tendat in tales act⁹: ſicut forma
grauis iclinat graue nāliter vt deorſuȝ tēdat. Pro-
pter qō ſic̄ graue nālr deorſuȝ tēdit: ſic aſſuefactus
⁊ hītuat⁹ ad aliquos actus iclinaṫ q̄ſi nālr vt oꝑeṫ
act⁹ illos. ¶ Et ſi q̄raṫ quō act⁹ imꝑfecti ꝓcedētes
ṽtutē ꝑnt ṽtutē efficere. ¶ Rñdebim⁹ ꝙ ſicut in
nālibus accñs imꝑfectū iducit ſubalē formā nō in
ṽtute ꝓpa: ſȝ in ṽtute alterius: Sic in moralib⁹ act⁹
icōpleti iducūt habitū ēt ꝑfectū nō in ṽtute ꝓpa: ſȝ
in ṽtute luminis itellectus agētis. Imaginabimur
aūt ꝙ de⁹ iſeminauit aīe pncipia ſciarū ⁊ ṽtutū: nō
ꝙ cū naſcimur hēam⁹ aliqd in nr̄o itellcū iſcriptū.
ſȝ qꝛ ipreſſum eſt nobis lumē itellcūs agētis in quo
ſunt nobis nota pncipia agibiliū ⁊ ſpeculabiliū: vt
in ṽtute illi⁹ luminis ꝯſiderādo ſpeculabilr̄ fiūt in
nobis ſcie ⁊ ṽtutes itellectuales: in ṽtute ēt eiuſdē
lumis agēdo moralr̄ fiūt in nobis habit⁹ ⁊ ṽtutes
Officiū intellectus agentis circa moralia. hoc aliq nō ponunt. morales. Act⁹ ḡ ꝓcedentes ꝗ̄uis imꝑfecti faciūt ꝑ-
fectū habitū nō in ṽtute ꝓpria: ſed in ṽtute rōnis ⁊
in ṽtute lumis itellect⁹ agētis. igiṫ ſi act⁹ ꝓcedētes
ṽtutes oēs ſunt imꝑfecti. vt patuit per ea que vide
mus in nālib⁹, ꝯñs ē tales act⁹ ignobiliores eē ipſa
ṽtute. ¶ Scda via ad hoc idē ſumiṫ ex his que vi-
demus in ipſis hītib⁹. Nā ita act⁹ ꝓcedētes habitū
ordinanṫ ad ipm hītuȝ q̄ſi tāꝗ̄ ad finē. ſicut forma
ꝑ motū ⁊ trāſmutatōeȝ iducta eſt illi⁹ trāſmutatio-
nis finis: ita ꝙ trāſmutatio ad formā eſt via in for
mā: ⁊ ordinaṫ ad formā tāꝗ̄ ad finē. ſic act⁹ ꝓcedē-
tes hītuȝ vel ꝓcedētes ṽtutē ſunt via in ṽtutē ⁊ or-
dinanṫ ad ṽtutē tanꝗ̄ ad finem: ⁊ qꝛ finis nobilior
eſt his que ſunt ad finē neceſſe eſt virtuteȝ nobilio
rem eſſe precedentibus actibus.

Ad argumentum aūt in ꝯriū dōm ꝙ act⁹ ꝓcedētes gene
rant ṽtutē nō in ṽtute ꝓpa: ſȝ in ṽtute alteri⁹ vt eſt
diffuſi⁹ declatū. Nō ḡ opȝ tales act⁹ nobiliores eſſe
ṽtute. Uel poſſum⁹ dicere ꝙ non ſemꝑ id qō efficit
aliud eſt nobili⁹ illo. ꝑnt. n. aliq̄ duo ſic ſe habere ꝙ
vnū eſt alteri⁹ effectiuū. aliud vō eſt ei⁹ finis. vt po-
tio efficit ſanitatē: ⁊ ſanitas eſt finis potiōis: ⁊ qꝛ fi-
nis eſt cā cārū: nō dicem⁹ ꝙ potio ſit nobilior ſani-
tate: ſȝ ecōuerſo. ¶ Argumētum aūt aliud nō ꝯclu
debat. Nā lȝ act⁹ ꝓcedētes ṽtutē ſint ignobiliores
ṽtute ⁊ imꝑfectiores: ſequentes tñ ſunt ꝑfectiores:
nō obſtāte ꝙ virtutes efficiunt tales actus.

DEinde querebaṫ de aīa ꝗ̄tū ad po
tentias. Potētie aūt aīe di-
ſtinguunṫ: qꝛ q̄dā ſunt organice: quedaȝ
nō organice. Iō circa hoc duplr̄ q̄rebaṫ.
pmo de potētijs organicis: ⁊ erat qō de
potētijs ſenſitiuis interiorib⁹. Utrū ſint vna potē-
tia vl̄ plēs. Scdo q̄rebaṫ de potētijs nō organicis.
⁊ erat qō de ea que pōt hēre locū tā in aīa ſeꝑata ꝗ̄
ꝯiūcta. q̄rebaṫ. n. de volūtate. vñ ſit libertas in vo-
lūtate verū ab intellectu. Queſtio. XX.

AD primum ſic ꝓcedebaṫ. ar-
guebaṫ. n. ꝙ potē-
tie ſenſitiue iteriores ſunt vna potētia.
Nā vt dicebaṫ plus multiplicaṫ depen-
dēs: ꝗ̄ nō depēdēs: ſȝ itellcūs plus depē-
det ꝗ̄ ſenſus: eo ꝙ itellectus a ſenſu depēdet: ſȝ nō
eſt niſi vna potentia intellectiua. ḡ nō erit niſi vna
potētia ſenſitiua. oēs ḡ potētie ſenſitiue interiores
non niſi vnam potentiā dicunt.

In contrarium eſt Auerroys. 3. de ani- Cōmen. 6.
ma. qui ponit huiuſmo
di potentias plures eſſe.

Reſpondeo dōm ꝙ Aug. 7. ſuꝑ geñ. ad lit-
terā ponit in cerebro tres ven
triculos. āteriorē. poſteriorē. ⁊ mediuȝ. A pte. n. an-
teriori ſiue ex āteriori vētriculo dicit diſtribui oīs
ſenſus. vñ ait ꝙ p̄s cerebri añrior vñ oēs ſenſus di-
ſtributi ſunt ad frōtē collocata eſt. A poſteriori aūt
vētriculo dicit diſtribui oēm motū. In medio aūt
dicit eē memoriā. Uñ ait tres tāꝗ̄ ventriculi cere-
bri demr̄anṫ. vn⁹ añrior ad frōtē: a quo oīs ſenſus.
alter poſterior ad ceruicē a quo oīs motus. tertius
iter vtrūq; in quo vigere memoria demr̄aṫ. Auicē. Parte pma. capitulo quinto.
tñ in. 6. de nālib⁹: ſiue in ſuo lib. de aīa magis ꝑticu
lariter de ſenſib⁹ iterioꝛib⁹ exeqtur. Ponit. n. qnq;
ſenſus interiores. videlȝ ſenſum cōem. imaginatio
nem. fantaſiā. eſtimatiuā ⁊ memoriā: que ſic diſtin
guunṫ. Nā ſenſus cōis interior cognoſcit nō ſolum
obiecta oiuȝ ſenſibiliū ꝑticulariū: ſed ēt cognoſcit
drn̄tias obꝫoꝝ ⁊ act⁹ eoꝝ. Poſt ſenſuȝ aūt cōem eſt
imaginatio que nō ſolū hoc cognoſcit: ſed ēt retine
re pōt. Nā abſentib⁹ ſenſib⁹ remanēt nobis ſenſus
⁊ fantaſie: ⁊ poſſumus imaginari res in abſentia re
rum: qō nō eſſet: niſi imaginatio retineret ſpēm in
abſentia ſenſibiliū. plus ergo pōt ſenſus cōis ꝗ̄ oēs
ꝑticulares ſenſus. per ꝑticulares. n. ſenſus poſſum⁹
cognoſcere obiecta ſenſibilia: vt poſſum⁹ cognoſce
re colorē ⁊ ſaporē: nō aūt drn̄tiā obiectoꝝ. Nam ſi
vn⁹ ſenſus ꝑticularis cognoſcit colorē: ⁊ alius ſapo
rem: ⁊ nō eſt alius ſenſus cōis cognoſcēs vtrūq;: ſic
ignorata eēt drn̄tia coloris ⁊ ſaporis. ḡ opȝ dare ali
quē vnū ſenſuȝ cognoſcētē vtrūq;: ⁊ hoc eſt ſenſus
cōis: q ſm Auicē. viget in anteriore parte cerebri.
Rurſus imaginatio plus pōt ꝗ̄ cōis ſenſus: qꝛ ſm
Auicē. ſenſus cōis non retinet ſpēm in abſentia ſen
ſibiliū: vel ſi retinet modicuȝ retinet. Sicut digit⁹
mot⁹ vr̄ plēs digiti. Et linea mota videṫ facere cir
culū. Et gutta videṫ facere lineam. vt Auicē. ponit

in.6.de nālibus:qđ iđ ↄtingit:qꝛ moto digito velo/
citer anteꝗ̄ recedat ſpēs pmo impreſſa ipmitur ibi
ſpēs ſcđa eiuſdez digiti. vñ vn⁹ digit⁹ videntur multi
digiti. Sil’r eſt de cadente gutta vel de linea circū/
uoluta. Sēſus ḡ cōis q̄ſi nihil vel modicū retinet
ſpēz.iđ nō imutatur niſi cū pñtialiter imutantur ſenſus
exteriores a ſuis obiectis. vñ hꝫ ſenſus nō ē in actu
ſuo in abſentia ſenſibilium:niſi forte in dormiēdo.
vbi eſt ordo ↄriꝰ ei qui eſt in vigilia. Imaginatio
vō plus pōt q̄ȝ cōis ſenſus:qꝛ pōt retinere ſpēz. Poſ
ſumus.n.imaginari ſenſibilia a ſenſib⁹ ſenſibilib⁹.
Nec eſt dōm ꝙ he due v̄tutes. videlȝ ſenſus cōis ⁊
imaginatio ſint vna v̄tus: qꝛ formal’r differūt reci/
pere ⁊ retinere ſm ꝙ idē Auicē.tradit.naȝ corpora
que bñ recipiūt vt liq̄da ⁊ mollia male retinēt:etiā
que bñ retinent vt dura male recipiunt. ¶ Tertia
v̄tus ſenſitiua īterioꝛ ē fantaſia:⁊ hec plus pōt dua/
bus pmiſſis:qꝛ nō ſolū ſpēm recipit qđ facit ſenſus
cōis:⁊ retinet:qđ facit imaginatio:ſed ēt componit
vnā ſpēm cū alia ſpē:vt qꝛ vidim⁹ mōtē ⁊ vidimus
aurū.hēm⁹ per fantaſiā hāc potētiā vt poſſimus in
fantaſia nr̄a deſcribere mōtē aureū. Nam lȝ mons
aure⁹ nūꝗ̄ fuerit in ſenſu ſm ſe:fuit tñ ſm ſuas par
tes:qꝛ fuit in ſenſu mons ⁊ aurū ⁊ p fantaſiaȝ cōpo/
nim⁹ vnū cū alio:⁊ formam⁹ in fantaſia nr̄a montē
aureū. ¶ Quarta virt⁹ eſt eſtimatiua q̄ nō ſolū ap/
prehēdit ſpēs ſenſibiles:ſȝ ēt ītētiōes ſenſibiliū cu/
iuſmodi ſūt amicabile ⁊ inimicabile:q̄ dicūt q̄ſdaȝ
intētiōes vltra formas ſenſibiles. Ut ouis videns
lupū ſtatim apphēdit eē q̄d inimicabile: nō qꝛ hor/
reat colorē lupi:vel figurā lupi. Preter.n.coloreȝ ⁊
figuraȝ ⁊ pter hꝫ formas ſenſibiles eſtimat ouis in
lupo aliq̄d vlteri⁹ ⁊ eſtimat ipȝ eē q̄d inimicabile.
Uirtus ḡ ſenſitiua potēs hec facere eſtimatiua vo/
catur. A q̄buſdā aūt appellata eſt rō pticularis: vel
collectiua intētionū pticulariū. vt in homīe vocatur
pticularis rō per quā iudicet aliq̄d ſibi cōueniēs ⁊
amicabile: vel fugiēdum ⁊ inimicabile. Et in alijs
aīalib⁹ per hāc v̄tutē ⁊ ſi nō ꝓpe ineſt in eis colle/
ctio:eſt tñ in eis q̄dā collectōis modus vt p hꝫ v̄tu/
tem ac ſi cōponerēt iudicāt q̄d eſt ei fugiēduȝ:⁊ q̄d
ſequēdū. ¶ Quinta v̄t⁹ ſenſitiua eſt memoria que
eſt theſaurus tā ſpērū ſenſibiliū: q̄ȝ intētionū.in ea
.n.reſeruantur ⁊ ſīlitudines formarū ſenſibiliuȝ:⁊ ēt
intētionuȝ. Et ſi volum⁹ oīa iſta deſcribere in trib⁹
vētriculis cerebri. Primo vētriculo dabim⁹ ſenſuȝ
cōeȝ ⁊ imaginationē. 2°.dabim⁹ fantaſiā ⁊ eſtima/
tionē. 3°.dabimus memoriā ⁊ v̄tutē motiuā. Dice
mus.n.quēlibet dictoꝝ vētriculoꝝ hr̄e duas ptes:
aīriorē ⁊ poſteriorē: in aīriori ḡ pte pmi vētriculi
ſequēdo hūc modū erit ſenſus cōis:in poſteriori āt
erit imaginatio.ſic in aīriori pte ſcđi vētriculi erit
fantaſia. in poſteriori vō eſtimatiua. In aīriori ēt
parte tertij vētriculi erit memoria:in poſteriori vō
erit v̄t⁹ motiua.i.in hꝫ poſteriori pte hēbit q̄ȝdā in/
cohationē neru⁹ ille diffuſus p corp⁹: vbi v̄t⁹ moti/
ua reſeruatur. Pricipiuȝ ḡ mot⁹ dabitur cordi qđ ſemp
eſt in ↄtinuo motu. Dabitur ēt poſteriori pti cerebri:
qꝛ vt diximꝰ:⁊ vt Aug. ait:ide deriuatur oīs mot⁹ qđ
hoc mō pōt eē: qꝛ neru⁹ vbi reſeruatur talis v̄tus ibi
forte q̄ȝdā īchoationē hȝ:q poſtea ſm q̄ſdaȝ ramos
p corp⁹ diffunditur. Ueꝝ qꝛ Augu. in pmo vētriculo
ponit cōeȝ ſenſuȝ. In 2° memoriā. In 3° virtutē illā
motiuā vt patuit p v̄ba ei⁹ adducta. Poterim⁹ con/
cordare v̄ba Augu. ⁊ Aui. Cū v̄tus motiua ⁊ memo
ria hēant aliū ⁊ alium vētriculū:qꝛ ſunt in alia ⁊ in
alia pte vētriculi. Sēſib⁹ ḡ iterioꝛib⁹. videlȝ q̄tuoꝛ
potētijs iterioꝛib⁹ ſenſitiuis dabim⁹ duos vētricu/
los. Memorie aūt ⁊ v̄tuti illi motiue dabimus 3ᵐ
vētriculū. vt ſm aīriorē ptē deſeruiat memorie: ⁊
ſm poſteriorē v̄tuti motiue:ſm hoc ḡ v̄ificabitur di/
ctū Augu. ꝙ memoria eſt iter v̄tutes ſenſitiuas īte/
riores:⁊ v̄tutē motiuā. iđ dat ei mediū ventriculū.
Nā ps aīrioꝛ tertij vētriculi pōt dici q̄d mediū in/
ter potētias ſenſitiuas aīriores:⁊ ptē poſteriorē il/
li⁹ vētriculi vbi eſt v̄t⁹ motiua. Sic ḡ ꝓſecuti ſum⁹
modū loquēdi Aui. ⁊ addim⁹ aliq̄ dcā Aug. Uerū
qꝛ Cōmētatoꝛ in 3° de aīa loquēs de his v̄tutib⁹ ſen Cōmento.6.
ſitiuis aīrioꝛib⁹ dicit eas eē ſolū q̄tuoꝛ:lȝ Auicen.
dicat eas eē q̄nq̄ȝ.⁊ dicit hoc eē de intētiōe Ar.in li
bro de ſenſu ⁊ ſenſa.dicēs ꝙ dicit Ar. in illo lib. cū
poſuit v̄tutes diſtinctas īdiuiduales in q̄tuoꝛ ordi
nib⁹. In pmo vt dicit poſuit ſenſum cōem. Deinde
imaginatiuā:deinde cogitatiuā ſiue eſtimatiuā. Et
poſtremo memoriā:⁊ vt ait memoriā poſuit magis
ſpūalē. Deīde cogitatiuā. Deinde imaginatiuā. Et
poſtea min⁹ ſpūalē poſuit ſenſuȝ cōeȝ.eſt.n.hoc cōe
oī ſenſui ꝙ ſit ſuſceptiu⁹ ſpērū ſine mā̄. vnus tñ ſen
ſus ſpūaliori mō recipit q̄ȝ ali⁹: pp qđ memoria q̄ſi
v̄t⁹ poſterioꝛ ſenſitiua ⁊ magis ſpūal’r recipit q̄ȝ ali/
qua alia. Eſt ḡ iter Cōmētatorē ⁊ Auic. ↄtrouerſia: Ego vero volui examinare poſitiones per verba amboꝝ ⁊ feci determinationē copioſam in hoc.
q̄a Auicē.fantaſiā ⁊ imaginatiuā dicit eē duas v̄tu
tes. Cōmētatoꝛ dicit ad vnā v̄tutē ptinere: vt ima/
ginari formas ſenſibiles qđ pertinet ad imaginati
uā:⁊ cōponere vnā formā cū alia qđ ptinet ad fan/
taſiā:ad eandē virtutē ſpectat:ita ꝙ nō eſt alia vir/
tus real’r que ſic imaginatur ⁊ ſic cōponit. ſm hoc ḡ
erūt q̄tuoꝛ virtutes ſenſitiue iteriores quibus ſm
Augu. addenda eſt v̄tus motiua:ꝙ ſi volumus has
v̄tutes adaptare ad tres vētriculos cerebri. In pri
mo vētriculo ponem⁹ duas v̄tutes. videlȝ ſenſum
cōem ⁊ imaginatiuā. Unā in aīriori pte vētriculi:
⁊ aliā in poſteriori. In ſcđo aūt ventriculo ponem⁹
vnā v̄tutē.ſ.cogitatiuā ſiue eſtimatiuā. In 3° vō vē
triculo ponemus duas. videlȝ memoriam in parte
aīriori tertij vētriculi ⁊ virtutē motiuam in parte
poſteriori. Sȝ de ſenſu cōi vtrū ſit in cerebro vl’ in Et hoc etiam vidimus in illa.q.
corde dubiū eſt:nec eſt pñtis ſpeculationis hoc de/
terminare. Alias aūt tres virtutes ſenſitiuas pter
ſenſum cōem ⁊ memoriaȝ eē in trib⁹ ptib⁹ cerebri.
Imaginatiuā q̄dē in aīriori cerebro. Cogitatiuaȝ
in medio. Memoriaȝ in poſteriori. plane determi
nat Cōmētatoꝛ in 3° de aīa dicēs:ꝙ hoc dictuȝ ꝙ
virt⁹ imaginatiua eſt in anteriori parte cerebri:co/
gitatiua in medio: memoratiua in poſteriori:nō ſo
lum dictū eſt a medicis. vt Cōmētatoꝛ ibidē dicit:
ſed etiā dcm̄ eſt in de ſenſu ⁊ ſenſato ab Ariſto.pȝ ḡ
plēs eē v̄tutes ſenſitiuas iteriores:⁊ nō vnā tm̄.

Ad argumentum aūt in oppoſitū dōȝ
ꝙ falſuȝ eſt ꝙ itelle
ctus plus depēdeat q̄ȝ ſenſus:lȝ aliquo modo in ſui
actiōe īdigeat ſenſu. Atm̄ ꝓpter depēdere:vel non
depēdere nō contingit hoc ꝙ potētia itellectiua ſit
vna tm̄. Potētie aūt ſenſitiue ſunt plēs ⁊ multipli/
cate: ſȝ hoc eſt ꝓpter apphēdere vl’r ⁊ pticulariter:
vt qꝛ itellect⁹ tēdit in ſuū obm̄ vl’r ⁊ ſub q̄dā rōne
cōi.nō oportuit hꝫ potentiā plurificari. Tendit.n.
in ſuū obm̄ ſub rōne veri:ſub qua ratiōe pñt oīa co
gnoſcibilia comprehēdi:ſed ſenſus tēdit particula
riter ſub qua rōne oīa ſenſibilia nō cōprehēduntur.

Non dat ꝙ memoria itellectiua: ſed aliter dicimus nos ibi. vide omnino.

Ruſſus intellect⁹ eſt ſupra ſe ↄuerſiu⁹ cũ ſit virt⁹ nõ organica. iõ nõ opꝫ dare aliã ṽtutẽ intellectiuã q̃ ſit theſaurus ſpẽꝝ: ⁊ que intelligit per hꝯ ſpecies eadem illi que ↄſeruat ſpẽs ↄuertit ſe ſup ſpẽs cũ itelligit. Uñ in pte intellectiua memoria ⁊ itelligẽtia eãdẽ potẽtiã nolat: ſꝫ in pte ſenſitiua memoria ⁊ cogitatiua aliã ⁊ aliã potẽtiã nominãt. Nõ igiẗ ꝑpter depẽdere vel nõ depẽdere: ſed ꝑꝑ rõnes tactas nõ eſt dare niſi vnã potẽtiã itellectiuã cogitatiuã: vel nõ eſt dare niſi vnã potentiã intellectiuã ſuſcipientes ſpecies intelligibiles: eſt tamẽ dare plures tales potentias ſenſitiuas. Queſtio. XXI.

VLtimo querebaẗ de volũtate vꝛ̃ ſit libertas in volũtate. Et arguebatur ꝙ ab intellectu: qꝛ vt dicebat tota inclinatio deorſuꝫ eſt in graui a forma grauis. g̊ tota inclinatio appetitus nr̃i eſt a forma apprehenſa: qꝛ ita ſe hꝫ appetit⁹ in nobis ad formã apprehenſaꝫ: ſicut ſe hꝫ inclinatio grauis ad formã grauis. Si g̊ tota cã quare ſic vel ſic inclineẗ voluntas: eſt a forma apprehẽſa in intellectu cum ipſa inclineẗ libere tota libertas voluntatis erit ab intellectu.

In contrarium eſt: qꝛ ſi hoc eſſet tunc intellectus liberioꝛ eẽt q̃ʒ volũtas: qꝛ ꝑpter qð vnũqðqꝫ tale ⁊ illud magis.

Reſpondeo dõm ꝙ aſſignare rõnẽ alicuius põt ↄtingere dupl̃r q̃ꝫtũ ad p̃ns ſpectat. Uel cãliter vel formal̃r. Et cãliter põt ↄtingere dupliciter. Uel radical̃r ⁊ p̃ncipal̃r: vel ex ꝑrimo. Scdm̃ hoc g̊ dicem⁹ voluntatẽ poſſe cõparari ad tria. Propter qð triplex põt aſſignari rõ q̃re volũtas ſit lib̃a. põt. n. cõparari volũtas ad eẽntiã: ſiue ad nãꝫ aĩe. ad potẽtiã itellectiuã: ⁊ ẽt ad ſeip̃aꝫ: cõparata ad eẽntiã ⁊ ad nãꝫ aĩe rõnalis hꝫ volũtas ꝙ ſit lib̃a radical̃r ⁊ p̃ncipal̃r. Cõparata ad itellectũ hꝫ ꝙ ſit lib̃a ex ꝑrimo. Cõparata ad ſeipſam hꝫ ꝙ ſit hꝯ formal̃r. ¶ Primuꝫ aũt ſic pꝫ. dicem⁹. n. ꝙ al̃r ieſt nobis cognitio ⁊ al̃r appetit⁹. Cognitio gdẽ nobis ieſt ꝑut alia ſunt in nobis: vel ꝑut ſunt in nobis rõnes ⁊ ſiĺitudines alioꝝ: ſꝫ ieſt nobis appetit⁹ reꝝ ꝑut eſt nobis gdã ordo ad res: ⁊ ide eſt ꝙ in oĩb⁹ dr̃ eẽ appetit⁹ vel nãlis vl̃ ſenſitiu⁹ vel itellectualis. Qꝛ in oĩb⁹ eſt aliq̃ iclinatio vl̃ aliqs ordo ad aliqd: nõ tñ in oĩb⁹ eſt cognitio. Qꝛ nõ oĩa ſunt apta nata hr̃e vel ſuſcipe ſiĺitudines vel rõnes alioꝝ. Nã hr̃e ſiĺitudinẽ ⁊ rõnẽ alteri⁹ vt faciat ad cognitionẽ: eſt hr̃e rẽ imãliter. Nã ⁊ nõ ſolũ intellect⁹ ſuſcipit res imãliter: ſꝫ ipſe ẽt ſenſus eſt ſuſceptiuus ſpẽrũ ſine mã: ⁊ hoc eſt cõe oĩ ſenſui: ⁊ qꝛ nõ oĩa ſũt apta nata ſic imãliter imutari nõ in oĩb⁹ eſt cognitio. Appetit⁹ g̊ eſt gdaꝫ ordo vel quedã inclinatio vel quedã itẽtio in aliqd ſicut dicimus ꝙ graue appetit eẽ deorſuꝫ: qꝛ ꝑ formã grauis quaꝫ hꝫ: hꝫ q̃ꝫdã iclinationẽ ad talẽ locũ: ⁊ hõ dr̃ appetere balneũ: qꝛ per formã balnei quã apprehendit deſiderat balneũ: ⁊ per appetitũ tẽdit in balneũ. Fm̃ hoc g̊ verificaẗ ꝙ res ſunt cognite: vt ſunt in cognoſcẽte: qꝛ hoc mõ ſunt cognite ꝑut earũ ſiĺitudines ⁊ rõnes ſunt in cognoſcẽte: ſꝫ ſunt volite ꝑut ſunt in ſeipſis: ⁊ ꝑut per appetitũ tẽdim⁹ in eas ⁊ deſideramus eas. Uñ igiẗ dcm̃ eſt ꝙ appetitus eſt quedã iclinatio vel gdã ordo vl̃ quedã itẽtio in ipſas res. Sicut igiẗ loqmur de ordine: ſic ſuo mõ loquẽdũ eſt de appetitu. Uidemus. n. ꝙ aliqua nullo mõ p̃nt ſeipſa ordinare in aliqd: ſed ſoluꝫ ordinanẗ ab alio: vt ſunt res nãles. Nã. n. ordinate agit ⁊ ordinate ꝑcedit ac ſi aliqd ordinate itẽderet: ſꝫ hꝯ ordo ineſt ſibi a ſupiori agẽte vt ab agẽte per intellectũ qui nãm inſtituit: ⁊ qui hũc ordinẽ nãe dedit: ſicut ſagitta ordinate vadit in ſignũ: ⁊ intẽdit ꝑtingere ſignũ: nõ eſt ꝙ ſeipſaꝫ ordinet in ſignũ: ſed talem ordinẽ hꝫ a ſagittãte: ꝑpter qð itẽtio ſagitte eſt intẽtio ſagittãtis: ⁊ ſagitta nõ intẽdit niſi qꝛ ſagittãs intẽdit. Sic itẽtio agẽtis per nãm eſt ab intẽtiõe agẽtis per itellectũ: ⁊ nã nõ intẽdit niſi qꝛ intelligẽtia intendit. ideo dicit Cõmentatoꝛ in. 12. metaph̃. ꝙ nã nõ intẽdit niſi remenorata a ſupioꝛib⁹ cãis: que dicunẗ intelligẽtie: ſed lꝫ ſic ſit ꝙ aliq̃ nõ p̃nt ſeipſa ordinare in aliqd: ſicut ſunt agentia per nãm. Aliqua tñ ſeipſa p̃nt in aliud ordinare ſicut ſunt agẽtia per itellcm̃. Talia. n. ſunt imãlia: ⁊ hoc eſt de rõne rei imãlis ꝙ ſit ſupra ſe ↄuerſiua. Illud aũt qð ẽ ſupra ſe ↄuerſiuũ ⁊ hꝫ actionẽ redeũtẽ ad ſeip̃m. ↄñs eſt ꝙ ſi ſeip̃ꝫ poſſit mouere ⁊ ꝙ poſſit ſeip̃ꝫ in aliqd ordinare. ⁊ hoc eſt eẽ libi arbitriȷ: eſſe dñm ſuoꝝ actuuꝫ: ⁊ poſſe ſeipſum in aliqd ordinare. Inde eſt g̊ ꝙ aliq̃ dicunẗ agere ex necitate nãe: qꝛ necitanẗ vt ſic agãt: ⁊ nõ al̃r. Aliq̃ aũt ex lib̃o arbitrio in quoꝝ ptãte eſt ſeipſa ordinare vel nõ ordinare in aliqd: cũ igiẗ ſic poſſe ordinare cõpetat reb⁹: que ſunt ſupra ſe ↄuerſiue. Nã ordinare ſeip̃m hoc eſt habere actionẽ ad ſeip̃m redeũtẽ: qð ideꝫ eſt qð ſe ſupra ſe ↄuertere. Quia igiẗ ꝙ res ſint ſupra ſe cõuerſiue hñt ex imãlitate ſue eſſentie vel nãe: hñ dictuꝫ eſt ꝙ radical̃r libertas arbitriȷ cõpetit reb⁹ ex imãlitate ſue eſſentie vel nãe: qꝛ talia p̃nt ſupra ſe ↄuertere ⁊ p̃nt ſeipſa in aliqd ordinare vel nõ ordinare: ⁊ per ↄñs p̃nt lib̃e agere vel non agere. ¶ Uiſo q̃uo volũtas ex imãlitate nãe vel eẽntie aĩe hꝫ libertatẽ radicaliter ⁊ p̃ncipaliter: Reſtat videre q̃uo ex forma app̃hẽſa ꝑ intellcm̃ hꝫ hꝯ libertatẽ ex ꝑprimo. Dicem⁹. n. ꝙ ſemꝑ appetit⁹ eſt iclinatio ↄñs formã: ſꝫ cũ ſit forma aliq̃ nãliter ip̃reſſa: aliq̃ per ſenſuꝫ vel per itellcm̃ app̃hẽſa: ide eſt ꝙ eſt aliqs appetit⁹ nãlis ↄñs formã nãliter ip̃reſſam. Aliqs ṽo eſt appetit⁹ ſenſitiuus vel itellectiu⁹ ↄñs formã per ſenſuꝫ vel per itellcm̃ app̃hẽſaꝫ. Sicut g̊ loqmur de forma: ſic ſuo mõ loquẽdũ eſt de inclinatiõe: ſiue de appetitu q ↄſequiẗ formã: qꝛ g̊ forma nãlis ita dat eẽ: ꝙ nõ dat nõ eẽ: vel ita dat eẽ ꝑpoſitũ: ꝙ nõ dat eſſe oppoſitũ. Ut forma frigidi ita dat eẽ frigidũ: ꝙ nõ dat eẽ calidum. Omne agens nãle ita hꝫ poſſe hoc: ꝙ nõ hꝫ poſſe oppoſitum: ꝑpter qð nõ eſt in ſua ptãte ꝙ agat vel nõ agat: ſed ad alterũ tm̃ illoꝝ neciẗaẗ ex nã: ſꝫ nõ ſic eſt in forma app̃hẽſa per itellectũ. Per eãdẽ. n. formã intelligimus hoc ⁊ oppoſitũ. iclinatio g̊ ſequẽs illam formã nõ erit determinata ad vnũ: ſꝫ poterit eẽ ad hoc ⁊ ad oppoſituꝫ. Dicemus g̊ ꝙ de rõne itellect⁹ eſt ꝙ ſit gd imãle. Propter qð cõmẽdaẗ Anax. q poſuit eũ ſimplicẽ ⁊ imãlẽ. Et qa itellcũs eſt imãlis põt ſeip̃m cõuertere ſupra ſpẽm itelligibilẽ: quã apud ſe hꝫ. ſupra quã ſe ↄuertẽdo itelligit illud ⁊ oppoſitũ. Iõ agẽs ꝑ intellcm̃ nõ determinaẗ ad alterũ tm̃: ſꝫ põt agere hoc ⁊ oppoſitũ. Albedo. n. in mã ita dat eẽ albũ ꝙ nõ dat eẽ nigrũ. Spẽs. n. albi in ſenſu ita ducit in cognitionem albi: ꝙ nõ ꝑpe ducit in cognitionẽ nigri: ſꝫ itellectus ↄuertẽs ſe ſupra ſpẽm albi itelligit albũ ⁊ oppoſitũ albi. Qualiter g̊ potẽtie rationales ſunt ad oppoſitũ: ⁊ q̃re hñtes rõnem ſunt liberi arbitriȷ. hoc eſt: qꝛ per eandẽ ſpẽm itelligim⁹ hoc ⁊ oppoſitũ: ⁊ ideo ſumus liberi ad agẽdũ vel nõ agẽdũ: vel ad agendũ hoc ⁊ oppoſituꝫ. ¶ Si aũt vlterius queriẗ quare per eãdẽ formã itelligimus hoc ⁊ oppoſitũ. Dicemus ꝙ forma illa recipiẗ in re imãli potẽte ſe conuertere ſupra ſe ipſam: ex qua ↄuerſione format ſibi diffinitionẽ ⁊ conceptũ in quo intelligit hoc ⁊ oppoſitum. Quia qui hñ diffinit ↄ̃rꝛ̃ ↄſignificat. vt dr̃ in. 6. thopicoꝝ. Diuinũ g̊ actus vt poſſumus agere hoc ⁊ oppoſitũ reduciẗ in formã app̃hẽſaꝫ rep̃ñtantẽ hoc ⁊ oppoſitũ: forma aũt apprehẽſa ꝙ poſſit ꝑpe rep̃ñtare hoc ⁊ oppoſitũ reduciẗ in imãlitatẽ eſſentie: vel nãe per quam poſſumus nos ↄuertere in hꝯ

Com̃. 10.

Cap. 2. ⁊ 13. aliq̃ſr.

formā vt poſſumus itelligere hoc ⁊ oppoſitū. Quare hñ dcm̄ eſt ꝙ voluntas ex ꝓximo libertatē hꝫ ex forma apphēſa per itellcm̄: per quā poſſumꝰ itelligere hoc ⁊ oppoſitū. Sꝫ radicalr̄ ⁊ ꝓmordialr̄ hꝫ hāc libertatē ex imālitate nāe. Propter quā ſumꝰ ꝯuerſiui ſupra apphēſaꝫ formā vt poſſumꝰ per eā intelligere hoc ⁊ oppoſitū. Et ſi dicat̄ ꝙ ipſe itellcꝰs eſt imālis. ḡ totū hꝫ volūtas ab itellectu. Dicemꝰ ꝙ imālitas potētie reducit̄ in imālitate eēntie vel nāe. Et ideo eſt imālis potētia: qꝛ recipit̄ in ſubto immāli. iō eſt imālis intellectus: qꝛ nō eſt virtus organica: nec eſt virtus in corpore: ſed tanꝗ̄ in ſubto eſt in ipſa eēntia anime: que caret mā. Habito quō voluntas hꝫ libertatē ex imaterialitate nature anime radicaliter ⁊ ꝓmordialiter: ⁊ oſtēſo quō ex ꝓximo hꝫ hāc libertatem ex forma apphēſa per intellectū volumus declarare quō ex ſeipſa hēat libertatē formaliter. Nā ꝓmū qđ opꝫ nos ſtatuere tanꝗ̄ fundamentū radicale vt hēamus libertatem arbitrij eſt imālitas eēntie vel nāe. Hoc autē poſito tanꝗ̄ fundamento: dicemus ꝙ ad nām imālem ſequit̄ ꝙ hēat potentiā cognitiuā ſupra ſe ꝯuerſiuā: ⁊ hēat formā apphēſaꝫ per quā poſſit intelligere hoc ⁊ oppoſitū. Tertio poſtꝗ̄ intelligimus nām imālem ⁊ potentiā cognitiuā ſupra ſeipſaꝫ ꝯuerſiuā ⁊ apphendentē formam per qđ pōt cognoſcere hoc ⁊ oppoſituꝫ: quia ſi nō plus ꝓcedimus: talis natura ſic exiſtēs erit indeterminata ad agēdū: ne ponamus in natura aliqđ ocioſum: opꝫ nos dare tertiū: quia opꝫ nos dare potentiā aliquā per quā poſſit ſe determinare vt agat hoc vel oppoſitū. Omne ergo agens per libertatem arbitrij tria de neceſſitate in ſe habet. videlꝫ naturā ⁊ materialē potentiā cognitiuā ſupra ſe ꝯuerſiuā ⁊ apprehēſaꝫ. Formā per quā pōt cognoſcere hoc ⁊ oppoſitū. Et tertiū eſt potentia per quā ſe determinat vt poſſit agere hoc vel oppoſitū: ⁊ hꝰ potentia eſt voluntas. Ideo dicimus ꝙ forma exiſtens in intellectu: qꝛ eſt determinata ad hoc vel ad oppoſitum: Et qꝛ determinatū ſm̄ ꝙ hꝰ nō agit nūꝗ̄ ꝓcedit in opus niſi determinata per voluntateꝫ. Voluntas ḡ eſt illa potentia per quā agēs per intellectū in ſeipſaꝫ determinat ad agēduꝫ vel non agendum. Qualiter aūt voluntas ſe determinat ad agendū in ꝓcedēti quolibetto determinauimus. Dicamus ergo ꝙ hoc eſt eē liberi arbitrij formaliter poſſe determinare ſeipſuꝫ ad agendū: vel nō agenduꝫ. Vñ dictum eſt ꝙ voluntati ineſt libertas ex imālitate nature in qua fundat̄ radicaliter ⁊ ꝓmordialiter ex forma apphēſa ex ꝓximo: ⁊ ex ſeipſa formaliter.

Ad argumentum aūt in oppoſitū dicendū ꝙ voluntas habet libertatē nō ex libertate intellectus: ſꝫ ex indeterminatōe intellectus: vt qꝛ itellectus per formā apprehēſam nō determinat̄ ad hoc vel ad oppoſitum: ſed vt apprehendit ⁊ hoc ⁊ oppoſitū. Sed per voluntateꝫ fit hꝰ determinatio vt determinate fiat hoc vel oppoſitū. Non igit̄ debemꝰ arguere ex hoc ꝙ intellectus ſit liberior ꝗ̄ voluntas: ſed ꝙ ſit indeterminatior ꝗ̄ voluntas: qđ ꝯcedimus: quia voluntas ſeipſam determinat. Reſpectu. n. operis: reſpectu cuiꝰ dicimur liberi arbitrij: qꝛ poſſumus agere ⁊ non agere: forma apprehēſa eſt indeterminata vt per eaꝫ fiat hoc vel oppoſitū: niſi determinet̄ per voluntateꝫ ad hoc vel ad oppoſitū. Ineſt ḡ libertas voluntati ex intellectu: vel ex forma apphēſa: non tñ per oēm modū: ſed vt diximus hꝰ libertatē hꝫ volūtas radicaliter ex mālitate nature. de ꝓximo ex forma apphēſa. formalr̄ ex ſeipſa: ⁊ in hoc terminatur noſtrū quartum quolibettum. Laus ſit deo omnipotenti qui eſt trinus ⁊ vnus benedictus in ſecula ſeculorum Amen.

¶ Expleto quarto quolibetto incipit quintum.

Ut omnes queſtiones ꝗ̄ſite in noſtro quinto quolibetto ad ordinē reducant̄ ſic diſtinguemꝰ eas. Quia quedā querebātur de deo. Quedaꝫ querebant̄ de creatura in ordine ad deū. Quedā de creatura in ſe. De deo aūt ꝗ̄rebant̄ ꝗ̄tuor qōnes. Primo qdē ꝗ̄tuꝫ ad eēntialia. ⁊ erat ꝗ̄ſtio de potētia dei. Utrū potuerit creature ꝯicare potētiā creandi. Scđo quātū ad perſonalia ſiue quātū ad ꝓprietatē. ⁊ erat queſtio de ꝓmitate in diuinis. Utruꝫ ſit ꝓprietas ꝓma. Tertio querebat̄ de deo circa naturā aſſumptā quātū ad eſſe. Utruꝫ in ipſo ſint plura eſſe. Quarto querebat̄ de nā aſſumpta quātū ad optimū eē. Utrū deus potuerit aſſumere creaturā rationalē abſqꝫ hoc ꝙ frueretur eo.

Queſtio. I.

Ad primum ſic ꝓcedit̄. Videtur ꝙ deus potuerit ꝯicare ⁊ ꝯicauit creature potētiā creādi. Naꝫ ꝑ ſacra aliqua iprimit̄ caracter in aīa: qui hꝫ eſſe de nihilo: ⁊ per creationē. ergo.

In contrarium eſt quia ſi creature potuiſſet ꝯicari potētia creādi: cū hꝰ potētia ſit infinita. potuiſſet ei ꝯmunicari infinitas potentie: quod eſt inconueniens.

Reſpondeo ꝙ hoc ordine ꝓcedemꝰ in hac qōne: qꝛ ꝓmo declarabimus ꝙ creature nō potuit ꝯicari potētia creandi ita ꝙ directe poſſet in opus creationis. Secūdo ꝙ potuit: ⁊ pōt ꝯicari potētia creādi: ⁊ ꝙ ꝯicatū eſt ei indirecte: vt qꝛ pōt in aliud ad qđ ſequit̄ opus creatōis. Tertio declarabimus ꝙ potuit ei hꝰ ꝯicari excellētius: ꝗ̄ ſit ei ꝯicatū. ¶ Propter ꝓmū ſciendū ꝙ quadruplici via declarare poſſumus veritatē ꝓfatā. Primo ex nā creature. Secūdo ex eē eius. Tertio ex virtute ipſiꝰ. Quarto ex ipſis opibus creationis diſcurrēdo per oīa hꝰ opa. ¶ Propter ꝓmū ſciēduꝫ ꝙ oīs nā creata vel eſt potentia pura ſicut nā māe ꝓme. vel eſt actus admixtus potentie: vt quelibet alia natura creata. Nulli aūt nāe create ꝯicari pōt ꝙ nō ſit quid in potētia: vel ꝙ nō hēat potētialitatē admixtā. Cū ḡ ipſuꝫ eſſe de ſe dicat ipſuꝫ actum: ⁊ ſit actus entis in eo ꝙ ens. Nulla creatura poterit imediate in ipſuꝫ eē. Pōt ḡ creatura trāſmutare materiā: ⁊ trāſmutādo pōt inducere formā: ⁊ iducendo formā pōt dare eſſe: nō aūt pōt imediate dare eſſe. Motus ḡ qui eſt actus admixtꝰ potētie. iuxta T.c.6. illud tertij phyſicoꝝ. Motus eſt actꝰ entis in potētia: ſecundū ꝙ in potētia pōt eē imediatus effectus creature: nō aūt eē. Dicemus ḡ triplicē eē naturā. Unā que eſt potentia pura. vt nā māe: ⁊ hec nō pōt per ſe in aliquē actū. Alia eſt nā: que eſt actus purus: ⁊ hec pōt dare imediate eē: qꝛ eſt ſm̄ ſe actꝰ. Tertia eſt nā que eſt actꝰ admixtus potētie: ⁊ hec imediate poterit in motū qui nō eſt actus tm̄: nec potētia tm̄: ſed eſt actꝰ admixtꝰ potētie. Cū ḡ motus ſemper ꝓſupponat mobile eē: nihil poterit ꝓducere creatura: niſi ꝓſupponendo reꝫ eē in quaꝫ agat: ꝓpter qđ non poterit agere nullo preſuppoſito: nec poterit creare. ¶ Sꝫ diceret aliqs ꝙ eē creature eſt eē admixtū potētie. Propter qđ nō obſtāte ꝙ creatura non dicit actū puruꝫ: nec pōt ei ꝯicari ꝙ ſit actꝰ purus imediate poterit dare eē: nō eē purū: ſꝫ creatū. Sciendū ḡ ꝙ eē quātuꝫ eſt de ſe eſt actꝰ tm̄. Si aūt eſt admixtū potentie hoc eſt: qꝛ eſt receptuꝫ in alio. Si ḡ creatura pōt dare eſſe vel hoc erit ꝓſupponendo id in quo recipit̄ eſſe: vel nō preſupponēdo. Poſſe aūt in eſſe vt nō ꝓſupponit id in quo recipitur eſt poſſe in eſſe ſꝫ ſe. Et qꝛ eē ſm̄ ſe dicit actū totuꝫ: nulli pōt

hoc cōicari:niſi ei qui creat tm̄. ❡ Aduertēdū aūt ꝙ nullū agēs pōt facere ipʒ eſſe nō receptū in alio: qꝫ hoc repugnat factiōi.nihil.n.fieri pōt qđ non ſit cōpoſitū: ⁊ qđ ſit actus tm̄. Sʒ agēs creatū nō ſolū pōt facere eſſe nō receptū: ſʒ etiā nō pōt facere eſſe receptū:nō p̄ſupponēdo id ī quo recipit̄: qꝫ hoc repugnaret ipſi factori. Nā lʒ eſſe receptuʒ nō ſit act⁹ tm̄:tn̄ qꝫ tota potētialitas cōpetit ei ex pte recipiētis:⁊ ꝗtuʒ eſt de ſe eſt actus tm̄: iō poſſe ineē abſqʒ p̄ſuppoſitione receptuū:nō pōt cōpetere alicui agēti:niſi ſit actus tm̄. Et qꝫ hoc nō competit: nec cōpetere pōt alicui agēti creato.iō nullū creatū agēs directe pōt in creatiōis opus: nec directe ⁊ imediate poterit dare eē. Eſt ḡ diligenter notandū ꝙ nullūʒ agēs p̄ſupponit effectū ſuū. Agens ḡ diuinū lʒ agat eſſe receptū:qꝫ eē nō receptuʒ ſub factiōe nō cadit. Nō tn̄ dr̄ tale agēs p̄ſupponere illud in quo recipitur ipʒ eē:eo ꝙ ipſuʒ recipiēs ſit effect⁹ ipſi⁹. Agēs itaqʒ diuinū agit nullo p̄ſuppoſito: qđ agēti creato cōicari nō pōt vt eſt ꝑ dicta manifeſtū. ❡ Scđa via ad hoc idē ſumit̄ ex pte eē creature. Nā ōis creatura ꝑ aliud hʒ eſſe:ita ꝙ oē tale eē:eſt eē ꝑ aliud: nec pōt cōicari creature ꝙ non hēat eē ꝑ aliud:⁊ qꝫ res ſicut ſe hʒ ad eē:ita ſe hʒ ad agere. nō poterit cōicari creature ꝙ nō hēat agere ꝑ aliud. Non ḡ poterit cōmunicari creature ꝙ non agat vt acta: ⁊ vt mota ab alio:⁊ ꝙ nō agat vt organuʒ ⁊ inſtrm̄ alteri⁹. Oē ḡ agēs creatū ſicut hʒ eē ⁊ ↄſeruari eē ꝑ deū: ita hʒ agere: vt organū ⁊ inſtrm̄ dei. De rōne aūt inſtri eſt ꝙ agat vt applicatū ad aliud. Agere.n. vt nō applicatū:eſt agere p̄ncipalr̄. Agere aūt vt applicatū: eſt agere vt organū ei⁹ a quo applicat̄. Inde ē ꝙ in.16. ꝑpoſitōe de cāis dr̄. Qꝫ virt⁹ diuina eſt virt⁹ virtutū:qꝫ ei⁹ eſt applicare oēs v̄tutes ad oꝑatiōes ſuas. Agere aūt vt applicatū eſt p̄ſupponere id ad qđ applicat̄. Omne ḡ tale agēs agit aliquo p̄ſuppoſito. ſicut ḡ nō pōt cōicari creature ꝙ nō agat vt inſtrm̄ ⁊ vt organū alteri⁹. ſic nō pōt ei cōicari: ꝙ agat vt applicata ad aliud:⁊ ꝙ non p̄ſupponat id ad qđ applicat̄: nō ḡ poterit cōicari creature ꝙ creet: qꝫ nō pōt ei cōicari ꝙ agat nullo p̄ſuppoſito. ❡ Fuerunt aūt qdā volētes via media incedere. dicētes ꝙ nō potuit cōicari creature ꝙ ageret abſqʒ eo ꝙ preſupponat aliqd ex pte agētis. Potuit tn̄ ei cōicari: lʒ non fuerit cōicatū ꝙ ageret nō p̄ſupponēdo aliquid ex pte acti. Sʒ hec duo diuidere ab inuicē eſt impoſſibile. Quia ſicut agēs ſe hʒ ad agens: vt in alijs nr̄is qōnibus diximus. ſic effectus ſe hʒ ad effectuʒ. Si .n. agēs p̄ſupponit agēs. effectus agentis de neceſſitate p̄ſupponet effectū alterius agētis. Ut ſi agens creatū p̄ſupponit agēs diuinū:a quo in agēdo regulat̄ ⁊ applicat̄: effectus agētis creati p̄ſupponet effectū agentis diuini ſiue dei in quo recipiat̄: qđ ſatis declatū eſt per iā dicta. Nā qꝫ agēs creatū de neceſſitate p̄ſupponit agēs diuinū ⁊ de neceſſitate agit vt organū ei⁹. iō de neceſſitate agit vt applicatū: ⁊ per ↄñs de neceſſitate p̄ſupponit aliqd ex pte acti ad qđ applicet̄: eē ḡ agēs p̄ſupponēs agēs a quo applicet̄ de neceſſitate p̄ſupponit effectum ad qđ applicet̄. ſi.n. nihil p̄ſupponeret ex pte acti ſiue ex pte effectus: ſed poſſet totū ꝑducere: ageret p̄ncipalr̄: ⁊ vt nō applicatū ab alio: ⁊ ꝑ ↄñs nō p̄ſupponeret aliqd ex parte agētis. Sicut.n. nō pōt cōicari agēti creato ꝙ non agat in virtute dei ⁊ vt organuʒ dei. ſic fieri nō pōt ꝙ effectus agētis creati nō p̄ſupponat effectū dei.

2. ſententiarū co ꝓfeſ: ⁊ in theore matibus etiam.

❡ Tertia via ad hoc idē ſumit̄ ex virtute creature. Nulla.n. creatura agit imediate per ſuā ſubam. Unde ⁊ Cōmē. ſupra.7. metaph̄. oſtndit ꝙ forme ſubales nō prit eē imediatuʒ p̄n͛ actiōis. Sicut ḡ v̄tus: ſiue potētia creature per quā agit de neceſſitate ē accidēs: qꝫ eſt nālis potētia: que eſt in ſcđa ſpē qualitatis: ſic id qđ imediate ꝑducit̄ a creatura de neceſſitate erit accñs. Omne aūt accñs p̄ſupponit ſubʒ in quo recipiat̄. Jō nō poterit creatura agere nullo p̄ſuppoſito. Et vt deſcēdamus per ſingulas actiōes creature: dicamus ꝙ actio creature vel erat realis vel intētiōalis. Si.n. actio creature terminabit̄ ad intētionē aliquā. ſicut videmus ꝙ colores iducunt ſuas ſilitudines in medio: cū ſemꝑ intētio p̄ſupponat rē in q̄ recipit̄. ↄñs eſt ꝙ ſic agere eſt agere aliquo preſuppoſito. Si aūt actio creature erit realis: vel ex hꝰ actione acqret̄ forma aliq̄ vel acqret̄ tm̄ vbi. Cū ḡ motus ad vbi: ſiue motus localis de neceſſitate p̄ſupponat mobile: ſic agere non erit agere nullo p̄ſuppoſito. Si v̄o per actionē agētis creati acqrat̄ forma: impoſſibile eſt ꝙ hꝰ actio imediate terminet̄ ad ſubam: ſʒ imediate terminabit̄ ad accñs. Naʒ ſemꝑ agēs aſſimulat ſibi paſſum: lʒ iſta aſſimilatio nō ſit ſemꝑ in ſpē. vt declari hʒ in.7. metaph̄. Nam nō ſolū gnātur equus ab equo: cū quo conuenit in ſpē: ſʒ ēt mulus ab aſino: cū quo cōuenit in genere: ſemꝑ eſt tn̄ de rōne agētis ꝙ aſſimilet ſibi paſſum. id ḡ qđ imediate ꝑducit̄ ꝑ aliquā potētiā actiuam: eſt in quo aliquo modo paſſum ſimilat̄ agēti. ſi ḡ duo aliqua inducant̄ ꝑ vnā aliquā virtutē actiuaʒ quoꝝ vnū illi virtuti ſit ſimile ⁊ aliud diſſimile: de neceſſitate virtus illa imediate ꝑducet ſimile: ⁊ mediāte ſimili ꝑducet diſſimile. Si.n. p̄us ꝑduceret diſſimile ⁊ mediāte diſſimili ꝑduceret ſimile: agēs nō aſſimilaret ſibi paſſum: vel ꝑprius effect⁹ agētis nō eēt aſſimilare ſibi paſſum: qꝫ ꝑprius effectus agētis eſt id qđ imediate ptingit. Cū ḡ virtus cuiuſlibʒ agētis creati ſit accidēs id ad qđ imediate ptinget agēs creatū nō erit ſuba: ſʒ accidēs. De⁹ ḡ qꝫ ſua virt⁹ eſt ſua ſuba imediate poterit in ipſaʒ ſubam: ⁊ qꝫ non eſt de rōne ſubſtātie: ꝙ p̄ſupponat aliquid in quo recipiat̄. pōt deus agere nullo p̄ſuppoſito: ⁊ pōt creare. Agēs v̄o creatum: qꝫ nō pōt imediate ꝑducere niſi accidēs: cuʒ de rōne accñtis ſit ꝙ recipiat̄ in alio: nō poterit tale agēs agere nullo p̄ſuppoſito: ⁊ non poterit creare. Agēs ḡ creatuʒ imediate pōt in accidēs: ⁊ ſi mediāte accidēte pōt in ſubam. nō poterit in ſubam nō receptam in alio. Unde cū accñs ſit aliquid receptū in alio: qcqd inducit̄ mediāte accidēte: opʒ ꝙ illud ſit receptum ⁊ in alio. Que oīa declari poſſunt ꝑ ea que videmus ad ſenſum: vt qꝫ nulla virtus actiua in igne eſt niſi calor. vt dicit Cōmētator.8. metaph̄. imediatus effectus ignis eſt calefacere. Calefaciendo tn̄ qꝫ paſſio magis facta abijcit a ſuba corrumpit ipſum calefactuʒ ⁊ gnāt inde ignē. ignis ḡ per virtutē calefactiuam inducit formā caloris ⁊ formam ſubalē ignis. Sʒ p̄us inducit formā caloris: q̄ʒ formā ſubſtātialē: qꝫ imediata eius virtus actiua eſt calor: nō ſubalis forma. Niſi enim forma caloris ⁊ ſubſtantialis ignis p̄ſupponeret tertiū. videlʒ mām in qua recipiunt̄: impoſſibile eēt per calorē inducere formaʒ ſubſtātialē: qꝫ ꝑ accidēs receptū in mā nō pōt induci forma non recepta in mā. Immo ꝑ accñs: qđ eſt receptū in alio. impoſſibile eſt ꝙ inducat̄ aliqd nō

Cōmē. 31. ⁊ nos de hoc vidimus aliqua.

Tex. cōmen. 28.

Uide cōmē. 5. in fine: ⁊ eſt digreſſiuncula.

receptum in alio. Ergo q₂ virtus ⁊ potentia creature ſemp̄ eſt accidēs qđ eſt q̄d receptū in alio imme diati effectus creature erunt q̄d receptum in alio. Si aūt pōt creatura in ꝓductiōe ſubē: hoc erit mediāte accñte: ⁊ p̄ ꝯñs illa ſuba erit recepta in alio. Nulluꝫ ḡ effectū pōt facere creatura: nec mediate: nec imediate niſi receptū in alio: nō ḡ poterit creatura agere nullo preſuppoſito: ⁊ per ꝯñs nō poterit creare. ¶ Aduertēdū eſt aūt ꝙ he rationes ſeipſas ſupplēt: ⁊ vna eſt fulcimētū alteri⁹: nulla aūt earuꝫ poſſet aliq̈ calūniā pati que calūnia nō tolleret̄ ex rōne alia. Sufficit aūt ꝙ oēs tres ratiōes adducte ſufficiēter ꝯcludāt intentū: ⁊ ꝙ vna ſuppleat alioꝫ.

¶ Quarto hoc idem declarari pōt diſcurrēdo per opa creatiōis. dicemus. n. q̄nq3 eē creationis opera que duplicari poſſunt. Et erūt decē. Nā ad op⁹ creatiōis pertinet ꝓducere māṁ: que nō eſt recepta in alio. Scđo ad opus creatōis ꝑtinet augmētare materiā. Nā q̄ poſſet de pauca mā facere multā nullo addito hēret potētiā in ipſam māṁ. Et q₂ mā non eſt recepta in alio: ſic agere ꝑtineret ad op⁹ creationis vel eēt eq̄lis potētie cū ope creationis. Tertio ꝑtinet ad opus creationis poſſe ꝓducere formā nō receptā in alio. Nā forme nō recepte in alio cuiuſmodi ſunt intelligētie nō poſſunt ꝓduci niſi ab agēte: qđ agit nullo preſuppoſito. Quarto ad opus creatiōis ꝑtinet ꝓducere formaꝫ que licꝫ ſit recepta in alio: tñ ſm nāe curſum pōt hēre eē ſine alio. hᵉ aūt eſt aīa rōnalis: lꝫ. n. aīa rōnalis creet̄ in corpore: ⁊ hēat eē in alio: eo tñ ipſo ꝙ pōt hēre eē ſine corpe ſm eēntiā nō eſt educta de potētia corporis. Eteni par eſt potētia poſſe in formā non receptā in alio: ⁊ poſſe in formā nō eductā de potentia ei⁹ in quo exiſtit: q̄re ſicut ad opus creatiōis ꝑtinet ꝓducere intelligētias que nō habēt eſſe in corpore: ſic ad opuſ creatiōis ꝑtinet ꝓducere aīam rōnalē que non eſt educta de potentia corporis. Quinto ad opus creatiōis ꝑtinet ꝓducere formā: que eſt in alio: ⁊ nō poteſt eē ſine alio: tñ ſupexcedit nāṁ eius in quo exiſtit. hᵉ aūt eſt ipa grā. Lꝫ. n. ſit in alio: q₂ eſt in creatura rōnali: ⁊ lꝫ nō poſſit eſſe ſine eo in quo exiſtit: tñ q₂ ſupexcedit nāṁ ei⁹ in quo exiſtit: ad op⁹ creationis ꝑtinet. Par. n. potētia eſt ꝓducere aliq̄d nō in alio ⁊ ꝓducere aliq̄d qđ ſupexcedit nāṁ eius in quo exiſtit. Tale. n. aliq̄d nō eſt eductū de potentia ſui ſubti. iō lꝫ fiat in aliquo: ex nihilo tñ dr̄ fieri: q₂ de potētia ſubti nō educit̄. ¶ Scđm aūt hec q̄nq3 aſſignata ꝑtinētia ad opus creatiōis poſſemus aſſignare q̄nq3 alia his oppoſita parē potētiā opi creatiōis habētia. Naꝫ par potētia eſt māṁ ꝓducere: ⁊ ipſam annihilare. Sicut. n. nullū agens creatū pōt in productionē māe: ita nullū tale agens pōt in deſtructionē eius. Omne. n. agens citra p̄mū: ſicut in generando preſupponit māṁ: ſic ⁊ in deſtruendo. non enim plus facit niſi ꝙ materiam expoliat vna forma ⁊ introducit ibi aliam. Sic etiā ſicut ad op⁹ creationis pertinet māṁ multiplicare nullo addito: ⁊ facere de minori mai⁹ nō rarefacto: ⁊ nihil addito. ſic ad parē potentiā pertinet: ⁊ ſolus deus hoc pōt māꝫ minuere vt ſolus ipſe pōt facere de maiori min⁹ nō ꝯdēſato nec aliquo inde ſubtracto. Iſto etiā modo ſicut ad ſuā potentiā diuinā pertinebat poſſe ꝓducere intelligentiā que nō ꝓducit̄ in alio. vel poſſe ꝓducere animam rationalē: que lꝫ ꝓducatur in alio pōt habere eſſe ſine alio: vl̄ poſſe ꝓducere grām: que lꝫ ſit in alio ⁊ non poſſit eſſe ſine illo tamē ſuperexcedit nāꝫ eius in quo exiſtat. Sic ad ſolā potentiā diuinaꝫ pertinet poſſe iſta annullare: vel tollere ſiue ſubtrahere. Nec nos moueat ꝙ homo pōt peccare ⁊ peccando videt̄ facere annihilationē grē: q₂ hoc nō eſt poſſe in annihilationem grē directe: ſꝫ indirecte. Sicut pōt aliq̄s in obtenebrationē domus vel illuminationē nō ꝙ poſſit ipm̄ lumen cāre vel tollere. Sꝫ pōt feneſtrā claudere vel aperire: quod faciēdo obtenebratur domus vel illuminat̄. Sic nullus pōt grām cāre vel directe tollere: pōt tamē ſe a deo auertere: qđ faciēdo obtenebrat̄: ⁊ perdit lumē gratie. In omnibus ḡ vbi eſt directe opus creationis vel requirit̄ par potentia potentie creandi: vel opꝫ ꝙ fiat aliquid nō in alio receptum vel nō eductū de potētia alterius: in nihil tale pōt aliquod agens creatū: q₂ ſemper preſupponit aliquid in qđ recipiat̄ ſua actio ⁊ nihil pōt inducere i aliud: qđ omnino excedat illud: ⁊ qđ nō educat̄ in aliquo modo de potentia eius: ⁊ ſicut agens creatuꝫ nō pōt directe talia facere: ſic nō pōt ea deſtruere.

Iſtud do vt ſubtilis aut eſt ꝑ actū noſtrū demeritorū tñ ita ȯ habitibus infuſis: ſecus ȯ his que ab homine acq̄rūt̄

¶ Viſo quō nō pōt cōicari creature ꝙ poſſit directe in opus creatiōis. Reſtat oſtēdere quō poſſit ei cōicari: ⁊ quō ſit ei cōmunicatū ꝙ poſſit in aliud ad qđ ſeq̄tur creationis opus: qđ veritatē hꝫ taꝫ in his que ſunt nāe: q̄ȝ in his que ſunt grē. virt⁹. n. īmerſa in ſemine virtute ſolis ſiue virtute ſup̄celeſtiū corpoꝝ pōt inducere diſpoſitionē in menſtruo: ſiue in mā: qua inducta fit creatōis opus. Q₂ creat̄ anima ⁊ infundit̄ in embriōe: ſiue corpori ſic diſpoſito ⁊ orgāizato: ⁊ inde eſt ꝙ gnātio hominis eſt nālis: q₂ lꝫ nā nō poſſit in creationis opuſ: qđ req̄rit̄ ad gnātionē hominis: pōt tñ ſic diſponere materiaꝫ ⁊ organizare corp⁹: ꝙ hᵉ diſpoſitionē ⁊ organizationē ꝯſeq̄tur creatōis opus. Hꝫ hoc ēt veritatē: in his que ſunt grē. Nā ſacramēta in virtute diuina faciunt aliq̄d in anima quo facto niſi p̄heam⁹ nos obicem infundit̄ nobis grā. ¶ His viſis breuiter declaranduꝫ eſt tertiū. videlꝫ ꝙ deus potuit hoc excellētiori modo cōmunicare creature: q̄ȝ cōmunicauerit ⁊ maxime creature rōnali ſiue miniſtris eccleſie. Cōmunicatū eſt. n. miniſtris eccleſie ꝙ adhibēdo aliq̄d exterius. vt adhibēdo ſacramēta faciāt aliq̄d in anima. ad qđ ſeq̄tur creatiōis op⁹ vt infuſio grē. Potuit tñ cōmunicari miniſtris eccleſie hoc excellentiori modo. vtputa ꝙ ſine ſacr̄is facerēt effectū ſacr̄i vel alio aliquo modo excellētiori: ⁊ hoc forte appellat magiſter in 4.° ſnīarū potentiam creādi: quā dicit deū potuiſſe cōmunicare creature. ſꝫ nō cōmunicaſſe: qđ non eſt intelligēdū ꝙ cōmunicari potuerit creature ꝙ poſſꝫ directe in opus creationis: ſed quia potuit ei cōmunicari excellētiori modo: q̄ȝ ſit ei cōmunicatū: ꝙ in his que ſunt gratie faceret aliquid in anima: ad qđ ſequeretur creatiōis opus. vt īfuſio gratie. ſicut in his que ſunt nature cōmunicatuꝫ eſt creature ꝙ faciat aliq̄d in corpore. ad qđ ſeq̄tur creatiōis opus vt infuſio anime. Et ꝙ iſta fuerit intētio magiſtri ſatis videtur ſonare v̄ba eius cuꝫ ait ꝙ potuit cōmunicari creature: ꝙ cooparet̄ deo in ope creatiōis. Coopāretur aūt hoc modo: q₂ facit aliq̄d ad qđ ſequit̄ tale opus. ¶ Sꝫ ſi dicatur ꝙ hoc eſt ei cōmunicatuꝫ ⁊ in his que ſunt nature: ⁊ in his que ſunt gratie: ꝓpter qđ nō videmus ire ad itētionē magr̄i dicētis ꝙ potuit hoc cōicare creature: ſꝫ non eſt cōicatum.

Nā ſacra ex hoc ſunt ſigna practica: ad placitū tamen inſtrumentaliter efficaciter ſignificantia.

¶ Dōm ꝙ eſt cōicatuꝫ creature aliqualr: ꝙ coope
ref deo hoc mō in ope creatiōis. potuit tñ ei cōmu
nicari. Sed nō eſt ei cōicatum ꝙ cooperaref in ta
li operatione excellentiori modo.

Ad argumentū in ꝯtrariū dōm ꝙ ſi ca
racter hꝫ eē per creatio
nem facta nō pñt directe in ipſam creationē: nec in
aliquid qḋ directe pertineat ad opus creatōis: pñt
tñ aliquid facere in aīa. Quo facto infundif cara
cter a deo: hoc aūt eſt poſſe in opus creationis indi
recte: qḋ non negamus. Queſtio. II.

SEcundo querebaf de deo ꝙtuꝫ
ad perſonalia ſiue ꝙtū
ad ꝓprietates: ꝛ erat qḋ de paternitate
in diuinis. Utrū ſit ꝑma ꝓprietas: ꝛ vi
def ꝙ nō: qꝛ illud vt dicebaf eſt ꝑmo in
aliquo genere qḋ eſt qd ſimplex ꝛ cōmuniſſimū: ſꝫ
pr̄nitas in diuinis nō eſt quid cōe. nec eſt qd cōmu
nicabile. ergo nō hꝫ rōnem prioritatis.

In contrariuꝫ eſt vt dicebat cōmune di
ctum. nam cōmuniter di
cif ꝙ pr̄nitas eſt ꝓprietas prima.

Reſpōdeo dōm ꝙ hoc mō procedemus in
hac qōne. Qꝛ ꝑmo oñdem⁹ quō
ꝛ quot modis ſumif ꝓprietas in diuinis. Secūdo
declarabimus ꝙ nihil eſt ibi ꝑus neqꝫ poſterius ſꝫ
rē. Tertio oñdemus ꝙ ſm nr̄m modū intelligēdi
eſt ibi aliquo mō ponere ꝑus ꝛ poſterius: ꝛ hoc mō
vt patebit pr̄nitas eſt proprietas ꝑma. ¶ Propter
ꝑmū ſciēdū ꝙ lꝫ in diuinis eēntia reſpectu pſonaꝝ
nō hēat rōnē nec generis nec ſpēi. vt ꝓbat Auguſt.
7⁰. de trini. cap. 6⁰. qꝛ ſemꝑ in talibus multiplicato
inferiori multiplicaf ſuperi⁹. Tres. n. equi nō ſunt
vnū aīal: ſed tria aīalia. ſic ēt in ſpecie tria indiui
dua humana non ſunt vnus hō: ſed tres hoīes. Pa
ter vō fili⁹ ꝛ ſpūs ſcūs nō tres dij: ſed vnus deus: ꝙ
ſi eēntia ad pſonas ſe hēret. ſicut gen⁹: vel ſicut ſpe
cies: tres pſone eēnt tres dij: lꝫ ḡ ſic ſit ꝙ diuia eēn
tia nō ſit gen⁹: nec ſpēs ꝓpter rōneꝫ adductā: tñ re
ſpectu pſonarū aliquā ſilitudinē hꝫ cū genere ꝛ cū
ſpē. Nā ſicut dr̄ia addita generi ꝯſtituit ſpēꝫ: ſic ꝓ
prietas cū eēntia ꝯſtituit pſonā. Et ſicut in ſpē itel
ligif vna nā in oībus indiuiduis ſub alijs ꝛ alijs ac
cidētib⁹: ſiue ꝓprietatibus. ſic ſuo modo in diuinis
eſt vna nā in oībus pſonis ꝯiuncta alij ꝛ alij ꝓprie
tati. Differēter tñ: qꝛ in pluribus pſonis creatis eſt
vna nā ſm rōnē: qꝛ rō ſiue intellectus facit vlitatē
in rebus. Nā vnitas rei vlis eſt vnitas ſm rōnē. vt
vult Damaſ. lib. ꝑmo. cap. xi. Sꝫ in diuinis pſonis
eſt vna natura etiā ſm rem: lꝫ ḡ ſit valde diſſimile
hic ꝛ ibi. Eſt tamē aliquo modo ſimile: qꝛ in rebus
creatis dr̄ntia eſt cōſtitutiua ſpēi: ꝛ accidentia ſunt
aliquo mō cōſtitutiua indiuidui. Sic ſuo mō ꝓpe
tas in diuinis eſt conſtitutiua perſone. vñ ꝛ Dama.
volens ex ſuppoſitis creatis aſcēdere ad ſuppoſita
increata dicit. lib. 3. ca. 6. Qꝛ hypoſtaſes eſt ſuba cuꝫ
accidētibus ꝙtuꝫ ad hypoſtaſes creatas. Et ſubdit
ꝙ perſona eſt cōe cū ꝓprietatibus ꝙtū ad ſuppoſi
ta increata. Eſſentia ḡ que in diuinis eſt qd cōe cuꝫ
ꝓprietate cōſtituit pſonā: ꝓpter qḋ pꝫ: quō accipif
ꝓprietas in diuinis: qꝛ accipif tanq̄ id qḋ eſt cōſti
tutiuū pſone. ex hoc aūt pꝫ vt qꝛ ꝓprietas eſt quid
conſtitutiuū: ſeqtur ꝙ ſit quid relatiuū. Nā in diui
nis nō pōt eſſe conſtitutio perſone ſm abſoluta: qꝛ
tunc perſona eēt compoſita ſi aliqd abſolutū addi
tum eſſentie cōſtitueret perſonā. Opꝫ ḡ ꝙ ꝓpetas
dicat qd relatū: qꝛ relō nihil ꝑdicat de eodē de quo
dr̄: qꝛ nō dicit aliqd: ſꝫ ad aliqd: vt Boetius ait. Ex
his aūt duobus ſeqtur ꝛ tertiū ꝙ ꝓprietas in diui
nis ſit qd diſtinctiuū. nā ſi ꝓprietas eſt qd cōſtitu
tiuū: opꝫ ꝙ ſit qd diſtinctiuū: qꝛ per idē aliqd cōſti
tuif in ſe: ꝛ diſtinguif ab alio. ¶ Rurſus ſi ꝓprie
tas in diuinis eſt qd relatiuum: opꝫ ꝙ ſit qd diſtin
ctiuū: qꝛ ſemꝑ relō diſtinguit ab oppoſito. ſumetur
itaqꝫ ꝓprietas in diuinis reſpectu perſonarū tanq̄
id qḋ eſt ꝯſtitutiuū: relatiuū ꝛ diſtinctiuū: que tria
ſe hñt ꝑ ordinē in diuinis. nā oē ꝯſtitutiuū eſt ꝛ re
latiuū ꝛ diſtinctiuū: ſꝫ nō ꝯuertif. Nam cōis notio
eſt qd relatiuū ꝛ diſtinctiuū: ſꝫ nō ē qd ꝯſtitutiuuꝫ
pſone. Sic ēt oē relatiuū loquēdo de relatiōe origi
nis eſt qd diſtīctiuū: ſꝫ nō ꝯuertif. Nā igēitū in di
uinis ē qd diſtinctiuū: qꝛ pr̄ per eē ingenitū diſtin
guif ab alijs. Nō tñ eē ingenitū directe dicit relō
nē: ſꝫ relatiōis negationē. reducif. n. ingenitū ad ꝑ
dicamētū relatiōis: qꝛ negatio ē in eodē genere cuꝫ
affirmatiōe. vt pꝫ ꝑ Augu. 5. de trini. cap. 7. Directe
tñ nō ſignificat relōnē. dicemus ḡ ꝙ in diuinis ꝓ
prietas ſumpta oīno ꝓpe dicit oīa illa tria ꝙ eſt qd
ꝯſtitutiuū: relatiuū: ꝛ diſtinctiuuꝫ: ꝓpter qḋ nō pñt
eē niſi tres ꝓpetates in diuinis: qꝛ nō niſi tres pſo
ne ſunt ibi. Sꝫ ſumpta ꝓpetas magis large ſufficit
ꝙ dicat duo tñ. iō cōis notio ē ꝓpetas large ſum
pta: qꝛ ē qd relatiuū ꝛ diſtictiuū: nō aūt ꝯſtitutiuū.
Et inde eſt ꝙ cōis notio ē ꝓprie relatio: ſed nō eſt
ꝓprie ꝓprietas: ꝛ qꝛ tres ꝓprietates ſumpte ꝓprie
ſūt ēt relōnes. idē ē ꝙ lꝫ in dinis poſſint dici q̄tuor
ꝓpetates large: ꝓpe tñ ſunt ibi tres ꝓpetates ꝛ q̄t
tuor relōnes: qꝛ ꝛ ille tres ꝓprietates relōnes ſunt.
Pōt 3⁰ ſumi ꝓpetas adhuc magis large: vt dicat ſo
lū vnū illoꝝ. vꝫ. ꝙ ſit qd diſtinctiuū: nō āt qd relati
uū: ꝛ aliqd ꝯſtitutiuū: ꝛ ſic ingenitū ꝓprietas ē pa
tris: qḋ diſtinguit patrē ab alijs. Ingenituꝫ vō nec
eſt ꝓprie ꝓprietas: nec ꝓprie relatio: eſt tñ ꝓpe no
tio: qꝛ ꝑ hoc pōt notificari ꝛ diſtigui pater ab alijs.
ꝓprie ḡ loquēdo ſunt quinqꝫ notiōes ꝛ q̄ttuor rela
tiones ꝛ tres ꝓprietates: cōiter tñ qōlibꝫ iſtoꝝ pōt
dici quedā ꝓprietas: ꝛ quedā relatio. Diſtinximus
aūt de oībus iſtis vt ēt accipiaf ꝓprietas oīno lar
ge ꝓut quelibet notio dr̄ q̄dā proprietas: ꝛ vt oñda
mus quō pr̄nitas ſit ꝑma proprietas ꝛ quō nō ſit ꝑ
ma. ¶ Oñſo quō ꝛ quot modis accipif ꝓpetas in
diuinis: qḋ dicebaf ꝑmo declarandū. volumus decla
rare 2ᵐ. videlꝫ ꝙ nihil ſit ibi prius: neqꝫ poſterius
ſm rē. Nā ſi in diuinis eēt ꝑus aut poſterius ſm rē
vel hoc eſſet ꝓut abſolutū comparaf ad abſolutū:
vel ꝓut abſolutū comparaf ad reſpectiuū: vel ꝓut
reſpectiuū comparaf ad reſpectiuuꝫ. Cōparari aūt
reſpectiuū ad reſpectiuum cōuenit tripl'r. videlꝫ ſe
cundū relōnes oppoſitas: diſparatas: ꝛ ſimiles. Nul
lo aūt iſtoꝝ modoꝝ pōt eſſe ꝑoritas in diuinis ſm
rem. nō. n. pōt hoc eē prout abſolutuꝫ comparaf ad
abſolutū: qꝛ abſoluta in diuinis nō multiplicanf ſe
cundū rē: ſꝫ oīa talia tranſeunt in ſubam. Bonitas
.n. in diuinis nō eſt qualitas: nec magnitudo ē ꝙti
tas. Sed talia ſunt ipſa diuina ſuba. Et iō de⁹ dr̄ eē
ſine q̄litate bonus: ꝛ ſine ꝙtitate magnus. vt vult
Augu. 5. de trini. cap. ꝑmo. nō ergo in diuinis ꝙtuꝫ
ad abſoluta erit ꝑoritas ſm rem: qꝛ omnia talia di
cunt vnā ꝛ eandem rem: nec etiā erit ibi prioritas
ſm rem: ꝓut abſolutuꝫ comparaf ad reſpectiuum.

Alia ē rō ad hoc
ꝙtius Scoti. 2.
di. 1. ꝛ. 5. q. quoli
betoꝝ: qꝛ abſolu
ta dicūt ꝑfectiōeꝫ
ſimpl'r non ſic re
latiōes: cuius op
poſitū tamē nitif
adſtruere Joan
nes Bacō ꝛ ſub
tiliter. 23. di. ꝑ. ſꝫ
in fine vr̄ mihi ꝙ
ſolum ſubtileꝫ. i.
Scotuꝫ declaret
exagitet dearti
culet.

Qualiter velit ꝙ in quãtũ relõ accipit ſic oppoſitũ vt terminus ſiue quo reſpectu: ſi ꝯparet ad eſſentiã quaſi in bul ꝯparet ad aliquid. tranſit igit coparata ad eentiã: ⁊ ſic quaſi nulla res eſt: manet ãt ſcõm ꝓpriã rõnẽ ad oppoſitũ ꝯparata: ⁊ accepit a Thoma. ꝑma pte ſũme. q. 30. ar. 2. Alr ⁊ ſubtil⁹ Scot⁹. 3. q. quolibeti.

Quia reſpectiuũ ſm ꝙ hmõi non diſtinguit realr niſi ab oppoſito. reſpectiuũ. n. cõparatũ ad abſolutũ ſiue ad ſuũ fundamẽtũ nõ eſt res: ſ; rõ. Nã ſi in diuinis relatio differret realiter ab abſoluto: nõ eẽt ibi ſumma ſimplicitas. qcqd ḡ ſit in alijs: in diuinis tñ nõ põt eſſe ꝓoritas ſm rẽ: put abſolutũ cõparat̃ ad reſpectiuũ: qꝛ ibi talia realiter differre nõ poſſunt. ¶ Tertio nõ põt ibi eẽ ꝓoritas ſm rem quantũ ad relationes ſiles: put reſpectiuũ comparat̃ ad reſpectiuũ: qꝛ ſiles relatões ibi realr plurificari nõ pñt: nec ẽt q̃ñtũ ad relatões diſperatas: qꝛ differre realiter nõ facit relatio diſpata ſ; oppoſita. vt ſup ꝑmo ſniarũ: ⁊ in ꝑmo q̃libetto nr̃o diffuſi⁹ dixim⁹. Ubi oñdimus ꝙ ſi ſpũs ſcũs non ꝓcederet a filio realiter nõ diſtingueret̃ ab ipſo. Nec etiã poteſt ibi eſſe ꝓoritas ſecundũ rem: quãtum ad relationes oppoſitas: qꝛ talia ſunt ſil' nã: iõ ſci ⁊ doctores nr̃i ꝓoritatez ⁊ poſterioritatẽ negãt in diuinis. Uñ in ſimbolo dr̃ ꝙ ibi neq; ꝓus neq; poſterius: qḋ ibi veritatẽ hꝫ ſ; rẽ. ¶ Reſtat ḡ declare 3ᵐ q̃uõ poſſit ibi eẽ ꝓoritas ⁊ poſterioritas ſ; rõnẽ: vel ſm nr̃; modũ itelligẽdi. Dicemus ḡ ꝙ ꝓtermiſſis relatiõib⁹ ſilib⁹: qꝛ talia nõ ꝓꝑe plurificant̃ in diuinis oĩbus vel alijs modis aliquo mõ põt ibi aſſignari ꝓoritas ⁊ poſterioritas ſm modũ intelligẽdi q itelligimus eo mõ quo ſunt in creaturis. Hoc ḡ mõ eſt ibi ꝓoritas put abſolutũ ꝯparat̃ ad abſolutũ: ⁊ put abſolutũ ad reſpectiuũ: ⁊ put relõ diſpata ꝯparat̃ ad diſpatã: ⁊ put oppoſita ad oppoſitã. Prout abſolutũ gdẽ cõparat̃ ad abſolutũ itelligim⁹ ibi talẽ ꝓoritatẽ: qꝛ itelligim⁹ ꝙ ibi ẽ eẽ viuere: ⁊ itelligere: ⁊ qꝛ in creaturis eẽ ẽ ꝓus q̃; viuere: ⁊ viuere q̃; itelligere: l; iſta ſint ibi mõ ſimplici ⁊ vnitiuo ⁊ ſm rez nihil ſit ibi ꝓus neq; poſteri⁹. Tñ ſm nr̃; modũ itelligẽdi: qꝛ itelligim⁹ iſta eẽ ibi eo mõ q̃ ſũt i creaturis: ⁊ ñ poſſum⁹ ꝑ itellcm̃ trãſcẽdere res creatas. iõ ſm modũ nr̃m itelligẽdi aliqñ eſt ibi talis ꝓoritas. Rurſus ſm noſtrũ modũ itelligẽdi eſt ibi ꝓoritas put abſolutũ cõparat̃ ad reſpectiuũ: qꝛ ꝓus aligd intelligit̃ eẽ tale ſm rẽ: q̃; referri ad aliud. cũ. n. relatio fundet̃ in abſoluto tanq̃; in fundamẽto: abſolutũ ꝓcedit relatiuũ ſm nr̃m modũ itelligẽdi: ſicut fundamẽtũ ꝓcedit id qḋ fundant̃ in ipo. Scðm rẽ ḡ nõ eſt ibi prioritas: neq; poſterioritas: nec ſm durationez: qꝛ oĩa ſunt ibi eterna: tñ ſm nr̃m modũ itelligẽdi: qꝛ itelligimus ea que ſunt ibi: ſicut itelligimus in creaturis intellectus vni⁹ hoc mõ põt ꝓcedere intellectũ alterius. Tertio hoc mõ eſt ibi ꝓoritas put relatio diſpata comparat̃ ad diſpataz: qꝛ ſicut videmus in creaturis: ꝙ id qḋ ꝓcedit per modũ nãe: ꝓus eſt eo qḋ ꝓcedit ꝑ modũ voluntatis. ⁊ iõ cũ ſit ibi duplex origo. vna ꝑ modũ nãe: put ꝓcedit filius: ⁊ alia per modũ voluntatis put procedit ſpũs ſcũs. ſ. ſm nr̃; modũ intelligẽdi relõ ſumpta ex origine ſe habẽte per modũ nãe ꝓcedet relõnez ſumptã ex origine ſe hñte per modũ volũtatis. hoc ḡ mõ in talibus erit ꝓoritas ſm nr̃m modũ intelligendi: qꝛ in creaturis que ſic ſe hñt cõparant̃ adinuicẽ tanq̃; ꝓora ad poſteriora. Nos v̾o itelligimus iſta ibi eo modo quo videm⁹ in creaturis. Propter qḋ qcqd affirmam⁹ de deo totũ eſt ibi incõpactũ. hoc eſt minus ꝓꝑe dictũ: ſm regulã Dionyſij in 3° de angelica hierarch. qꝛ multo alio mõ magis ſimplici ſunt talia in deo q̃; in creaturis. ¶ Reliquũ eſt ḡ declare de q̃rto: Utrũ ſit ibi ꝓoritas ⁊ poſterioritas ẽt ſm nr̃m modum intelligẽdi q̃ñtũ ad relõnez oppoſitas: cũ talia ſint ſimul nã. Ut vtrũ ſm nr̃m modũ itelligẽdi intellectus ꝑ̃nitatis poſſit aliquo mõ ꝓcedere intellectũ filiationis. Dicemus ḡ nõ eẽ incõueniẽs aliq̃ duo vno mõ eẽ ſimul nã ſm nr̃m modũ itelligẽdi: ⁊ tñ alio mõ ſm nr̃m modũ intelligẽdi hr̃e ꝓoritatem ⁊ poſterioritatẽ adinuicẽ. Intelligemus itaq; vno mõ ꝙ gnãre ſm nr̃m modũ intelligẽdi ꝓcedit ꝑ̃nitatẽ. alio gdẽ mõ ꝑ̃nitas ꝓcedit ipꝫ generare. Si. n. cõſideret̃ ꝑ̃nitas vt eſt relatio ſic gnãre ꝓcedit ꝑ̃nitatẽ: qꝛ relatio que eſt ꝑ̃nitas ex actu generandi acqrit̃. Sic. n. videmus in creaturis ꝙ ideo aligd eſt pater: qꝛ genuit filiũ. ſm nr̃m modũ intelligẽdi ꝓrius intelligimus ꝙ aligs generet: ⁊ poſtea ꝙ ſit pater: ſ; ſi cõſideraret̃ paternitas vt eſt conſtitutiua perſone patris: qꝛ ꝓus intelligit̃ aligd eſſe: ⁊ poſtea intelligit̃ agere: cuꝫ generare competat ipſi patri: paternitas hoc modo eſt ꝓor q̃; generare: ſm ergo noſtrũ modum intelligendi ꝓus intelligimus ꝙ pater ſit ꝯſtitutus per paternitatẽ q̃; ꝙ generet. Paternitas itaq; aliquo mõ ꝓcedit ipſuꝫ gnãre nõ vt eſt relõ: ſ; vt eſt ꝯſtitutiua perſone patris. Filiatio aũt nullo modo: nec vt eſt relatio: nec vt eſt ꝯſtitutiua ꝑſone filij precedit ipm generare: vel intelligit̃ ꝓus q̃; generare: quare ſi paternitas aliquo modo intelligit̃ prius q̃; generare: filiatio autez nullo modo: oportet ꝙ inter relationes oppoſitas ſm noſtrum modũ intelligendi ſit aliquis moduſ ꝓoritatis nõ vt relationes ſunt: qꝛ ſic ſunt ſimul natura. i. naturali intelligẽtia. ſ. modo quo diximus vt ſunt cõſtitutiue perſonarum. Unde ⁊ aliquãdo negat̃ a talibus prioritas etiã ſm noſtrum modũ intelligẽdi: qḋ verũ eſt vt relatões ſunt. aliquãdo concedit̃ qḋ veritatẽ hꝫ vt eſt per habita patefactũ. ¶ Reſumamus ergo q̃õnem ⁊ dicamus ꝙ accipiẽdo ꝓprietatez large pro omni eo qḋ eſt notificatiuũ vel diſtinctiuũ perſone ſic ſunt qnq; ꝓprietates. i. qnq; notiones. videlꝫ paternitas: innaſcibilitas: filiatio: cõmunis notio: ⁊ ſpiratio paſſiua. Cum. n. pater ⁊ filius ſpirent ſpm̃ ſcm̃. oportet ꝙ per aliquã relationẽ referant̃ ad ipm: quã qꝛ neſcimus nominare vocamus eã cõez notionẽ. Pater ḡ tripliciter põt ꝯſiderari vt eſt ꝓncipium filij: ⁊ vt vna cũ filio eſt ꝓncipium ſpũs ſcti: ⁊ vt nõ ꝓcedit ab alio tanq̃; a ꝓncipio. Ut ḡ pater eſt ꝓncipium filij: ſic eſt in eo paternitas: vt vna cũ filio eſt ꝓncipiuꝫ ſpũs ſcti ſic in patre ⁊ filio eſt vna cõmunis notio: ſiue vna cõis relatio per quã referunt̃ ad ſpm̃ ſcm̃. Sed put pater a nullo alio ꝓcedit: ſic eſt in eo innaſcibilitas. Uñ p̃r dicit̃ innaſcibilis ſiue ingenitus: qꝛ nec eſt ipſe genitus ab alio: ſicut eſt filius. Nec eſt a genito ⁊ a generãte ꝓductus: ſicut eſt ſpũs ſanctus. Uñ ingenitus in patre negat in eo oẽm originez paſſiuę: quia nullo modo eſt ab alio ꝓductus. Pater habet tres notiones. Filius duas. vnam vt refert̃ ad patrem: ⁊ ſic eſt in eo filiatio. aliam vt vna cuꝫ patre eſt ꝓncipium ſpũs ſancti. Et ſic eſt in eo illa eadem relatio: ⁊ illa eadez cõmunis notio que eſt in patre. In ſpiritu vero ſancto non poteſt eſſe notio vt eſt principiuꝫ alterius: quia nulla alia perſona procedit ab ipſo. Solũmodo autez eſt in eo notio vt referatur ad patrem ⁊ filium a quibus procedit: quam quia neſcimus nominare circũloquimur eaꝫ: ⁊ vocatur ſpiratio paſſiua. Paternitas ergo ſecundũ noſtruꝫ modũ intelligendi eſt prima ꝓprietas. naꝫ intelle

Dices. qḋ ḡ ſubeſt huic mõ intelligendi ⁊ quid ei correſpondet in re ſi omnino ſit van⁹: doctor iſte reſpõdet tibi pulchre. 2. di. ꝑmi ſenten. q. 4. aſſimilans talia mõ quo itelligim⁹ mathematica: ⁊ ẽ ſubtilior res q̃; putares: ex Auguſt. vide. apd alios diſtinctio formalitatuꝫ in diuinis ſ; nr̃; ꝓcedit iſtuꝫ nr̃m moduꝫ intelligẽdi de ordine omnium taliuꝫ in diuinis egregie locutus Scot⁹. ꝑma. qḋ. q̃libeti. ⁊ ꝑma q. 2. ſententiarũ.

Cõſidera iſtã ſolutiõez: qꝛ ẽ ambigua. nã ſi ꝓcedit gnõ ꝑ̃nitatez vt eſt relõ: neceẽ eẽ ꝙ ꝓcedat ipaꝫ vt cõſtitutiua: qꝛ vt relõ eſt cõſtituta. ñ nõ ꝯſtituit niſi vt hꝫ eẽ ratũ: ſ; hoc ineſt ſibi ab eẽntia. nẽ in ꝯceptu ꝑ̃nitat̃ etiaꝫ vt ꝯſtitutã eſt cadit gnõ: ꝯceptum autẽ vt ſic ſemꝑ eſt ꝓor re cuius eſt. Franciſc⁹ igitur Myrõis. 26. diſt. ꝓſtar⁹ declat eãdẽ eſſe relõnẽ. ſ. actiuã gñonez ⁊ ꝑ̃nitatẽ: l; ſint formaliter diſtincte: ⁊ ob hoc ẽ aliqs ordo int ipſas rationes cui⁹ ſemꝑ gñõ ꝓcedit ꝑ̃nitatẽ: ⁊ nõ remãet ſuꝑ cuꝫ qḋ. Poſtea vo facta alia res ẽt ſpeculatiões: ⁊ debes eas ꝑfecte tenẽ. plus. n. valet in talib⁹ q̃; aliq̃ alius. ut vnũ vel alterũ excipiamus.

¶ Dõm ꝙ eſt cõicatuꝫ creature aliqualr: ꝙ coopereᵣ deo hoc mõ in ope creatiõis. potuit tñ ei cõmunicari. Sed nõ eſt ei cõicatum ꝙ cooperareᵣ in tali operatione excellentiori modo.

Ad argumentũ in ꝯtrariũ dõm ꝙ ſi caracter hꝫ eẽ per creationem ſacra nõ pñt directe in ipſam creationẽ: nec in aliquid qđ directe pertineat ad opus creatõis: pñt tñ aliquid facere in aĩa. Quo facto infundiᵣ caracter a deo: hoc aũt eſt poſſe in opus creationis indirecte: qđ non negamus. Queſtio. II.

SEcundo querebaᵣ de deo q̃tuꝫ ad perſonalia ſiue q̃tũ ad ꝓprietates: ⁊ erat qđ de paternitate in diuinis. Utrũ ſit pͥma ꝓprietas: ⁊ videᵣ ꝙ nõ: qꝛ illud vt dicebaᵣ eſt pͥmo in aliquo genere qđ eſt qd ſimplex ⁊ cõmuniſſimũ: ſꝫ pr̃nitas in diuinis nõ eſt quid cõe. nec eſt qd cõmunicabile. ergo nõ hꝫ rõnem prioritatis.

In contrariuꝫ eſt vt dicebat cõmune dictum. nam cõmuniter diciᵣ ꝙ pr̃nitas eſt ꝓprietas prima.

Reſpõdeo dõm ꝙ hoc mõ procedemus in hac q̃one. Qꝛ pͥmo oñdemꝰ quõ ⁊ quot modis ſumiᵣ ꝓprietas in diuinis. Secũdo declarabimus ꝙ nihil eſt ibi pͥus neq̃ poſterius ſꝫ rẽ. Tertio oñdemus ꝙ ſm nr̃m modũ intelligẽdi eſt ibi aliquo mõ ponere pͥus ⁊ poſterius: ⁊ hoc mõ vt patebit pr̃nitas eſt proprietas pͥma. ¶ Propter pͥmũ ſciẽdũ ꝙ lꝫ in diuinis eẽntia reſpectu ꝑſonaꝝ nõ hẽat rõnẽ nec generis nec ſpẽi. vt ꝓbat Auguſt. 7º de trini. cap. 6º qꝛ ſemꝑ in talibus multiplicato inferiori multiplicaᵣ ſuperiꝰ. Tres.n. equi nõ ſunt vnũ aĩal: ſed tria aĩalia. ſic ẽt in ſpecie tria indiuidua humana non ſunt vnus hõ: ſed tres hoĩes. Pater vͦo filiꝰ ⁊ ſpũs ſcũs nõ tres dij: ſed vnus deus: ꝙ ſi eẽntia ad ꝑſonas ſe hẽret. ſicut genꝰ: vel ſicut ſpecies: tres ꝑſone eẽnt tres dij: lꝫ ḡ ſic ſit ꝙ diuia eẽntia nõ ſit genꝰ: nec ſpẽs ꝓpter rõneꝫ adductã: tñ reſpectu ꝑſonarũ aliquã ſĩlitudinẽ hꝫ cũ genere ⁊ cũ ſpẽ. Nã ſicut dr̃ia addita generi ꝯſtituit ſpẽꝫ: ſic ꝓprietas cũ eẽntia ꝯſtituit ꝑſonã. Et ſicut in ſpẽ intelligiᵣ vna nã in oĩbus indiuiduis ſub alijs ⁊ alijs accidẽtibꝰ: ſiue ꝓprietatibus. ſic ſuo modo in diuinis eſt vna nã in oĩbus ꝑſonis ꝯiuncta alij ⁊ alij ꝓprietati. Differẽter tñ: qꝛ in pluribus ꝑſonis creatis eſt vna nã ſm rõnẽ: qꝛ rõ ſiue intellectus facit vlitatẽ in rebus. Nã vnitas rei vlis eſt vnitas ſm rõnẽ. vt vult Damaſ. lib. pͥmo. cap. xi. Sꝫ in diuinis ꝑſonis eſt vna natura etiã ſm rem: lꝫ ḡ ſit valde diſſimile hic ⁊ ibi. Eſt tamẽ aliquo modo ſimile: qꝛ in rebus creatis dr̃ntia eſt cõſtitutiua ſpẽi: ⁊ accidentia ſunt aliquo mõ cõſtitutiua indiuidui. Sic ſuo mõ ꝓpͤtas in diuinis eſt conſtitutiua perſone. vñ ⁊ Damaſ. volens ex ſuppoſitis creatis aſcẽdere ad ſuppoſita increata dicit. lib. 3. ca. 6. Qꝛ hypoſtaſes eſt ſuba cuꝫ accidẽtibus q̃tuꝫ ad hypoſtaſes creatas. Et ſubdit ꝙ perſona eſt cõe cũ ꝓprietatibus q̃tũ ad ſuppoſita increata. Eſſentia ḡ que in diuinis eſt qd cõe cuꝫ ꝓprietate cõſtituit ꝑſonã: ꝓpter qđ pꝫ: quõ accipiᵣ ꝓprietas in diuinis: qꝛ accipiᵣ tanq̃ id qđ eſt cõſtitutiuũ ꝑſone. ex hoc aũt pꝫ vt qꝛ ꝓprietas eſt quid conſtitutiuũ: ſeqtur ꝙ ſit quid relatiuũ. Nã in diuinis nõ põt eſſe conſtitutio perſone ſm abſoluta: qꝛ tunc perſona eẽt compoſita ſi aliqd abſolutũ additum eſſentie cõſtitueret perſonã. Opꝫ ḡ ꝙ ꝓpͤtas dicat qd relatũ: qꝛ relõ nihil ꝑdicat de eodẽ de quo dr̃: qꝛ nõ dicit aliqd: ſꝫ ad aliqd: vt Boetius ait. Ex his aũt duobus ſeqtur ⁊ tertiũ ꝙ ꝓprietas in diuinis ſit qd diſtinctiuũ. nã ſi ꝓprietas eſt qd cõſtitutiuũ: opꝫ ꝙ ſit qd diſtinctiuũ: qꝛ per idẽ aliqd cõſtituiᵣ in ſe: ⁊ diſtinguiᵣ ab alio. ¶ Rurſus ſi ꝓprietas in diuinis eſt qd relatiuum: opꝫ ꝙ ſit qd diſtinctiuũ: qꝛ ſemꝑ relõ diſtinguit ab oppoſito. ſumetur itaq̃ ꝓprietas in diuinis reſpectu perſonarũ tanq̃ id qđ eſt ꝯſtitutiuũ: relatiuũ ⁊ diſtinctiuũ: que tria ſe hñt ꝑordinẽ in diuinis. nã oẽ ꝯſtitutiuũ eſt ⁊ relatiuũ ⁊ diſtinctiuũ: ſꝫ nõ ꝯuertiᵣ. Nam cõis notio eſt qd relatiuũ ⁊ diſtinctiuũ: ſꝫ nõ ẽ qd ꝯſtitutiuꝫ ꝑſone. Sic ẽt oẽ relatiuũ loquẽdo de relatiõe originis eſt qd diſtictiuũ: ſꝫ nõ ꝯuertiᵣ. Nã igẽitũ in diuinis ẽ qd diſtinctiuũ: qꝛ pr̃ per eẽ ingenitũ diſtinguiᵣ ab alijs. Nõ tñ eẽ ingenitũ directe dicit relõnẽ: ſꝫ relatiõis negationẽ. reduciᵣ.n. ingenitũ ad ꝑdicamẽtũ relatiõis: qꝛ negatio ẽ in eodẽ genere cuꝫ affirmatiõe. vt pꝫ ꝑ Augu. 5. de trini. cap. 7. Directe tñ nõ ſignificat relõnẽ. dicemus ḡ ꝙ in diuinis ꝓprietas ſumpta oĩno ꝓpͤ dicit oĩa illa tria ꝙ eſt qd ꝯſtitutiuũ: relatiuũ: ⁊ diſtinctiuuꝫ: ꝓpter qđ nõ pñt eẽ niſi tres ꝓpͤtates in diuinis: qꝛ nõ niſi tres ꝑſone ſunt ibi. Sꝫ ſumpto ꝓpͤtas magis large ſufficit ꝙ dicat duo tm̃. iõ cõis notio ẽ ꝓpͤtas large ſumpta: qꝛ ẽ qd relatiuũ ⁊ diſtictiuũ: nõ aũt ꝯſtitutiuũ. Et inde eſt ꝙ cõis notio ẽ ꝓprie relatio: ſed nõ eſt ꝓprie ꝓprietas: ⁊ qꝛ tres ꝓprietates ſumpte ꝓprie ſũt ẽt relõnes. ide ẽ ꝙ lꝫ in diuis poſſint dici q̃tuor ꝓpͤtates large: ꝓpͤ tñ ſunt ibi tres ꝓpͤtates ⁊ q̃tuor relõnes: qꝛ ⁊ ille tres ꝓprietates relõnes ſunt. Põt 3º ſumi ꝓpͤtas adhuc magis large: vt dicat ſolũ vnũ illoꝝ. vꝫ. ꝙ ſit qd diſtinctiuũ: nõ ãt qd relatiuũ: ⁊ aliqd ꝯſtitutiuũ: ⁊ ſic ingenitũ ꝓprietas ẽ patris: qđ diſtinguit patrẽ ab alijs. Ingenituꝫ vͦo nec eſt ꝓprie ꝓprietas: nec ꝓprie relatio: eſt tñ ꝓpͤ notio: qꝛ ꝑ hoc põt notificari ⁊ diſtigui pater ab alijs. ꝓprie ḡ loquẽdo ſunt quinq̃ notiões ⁊ q̃tuor relationes ⁊ tres ꝓprietates: cõiter tñ qđlibꝫ iſtoꝝ põt dici quedã ꝓprietas: ⁊ quedã relatio. Diſtinximus aũt de oĩbus iſtis vt ẽt accipiaᵣ ꝓprietas oĩno large ꝓut quelibet notio dr̃ q̃dã proprietas: ⁊ vt oñdamus quõ pr̃nitas ſit pͥma proprietas ⁊ quõ nõ ſit pͥma. ¶ Oñſo quõ ⁊ quot modis accipiᵣ ꝓpͤtas in diuinis: qđ dicebaᵣ pͥmo declãdũ. volumus declarare 2º. videlꝫ ꝙ nihil ſit ibi prius: neq̃ poſterius ſm rẽ. Nã ſi in diuinis eẽt pͥus aut poſterius ſm rẽ vel hoc eſſet ꝓut abſolutũ comparaᵣ ad abſolutũ: vel ꝓut abſolutũ comparaᵣ ad reſpectiuũ: vel ꝓut reſpectiuũ comparaᵣ ad reſpectiuuꝫ. Cõparari aũt reſpectiuũ ad reſpectiuum cõuenit tripl̃r. videlꝫ ſecundũ relõnes oppoſitas: diſpatas: ⁊ ſimiles. Nullo aũt iſtoꝝ modoꝝ põt eſſe pͦritas in diuinis ſm rem. nõ.n. põt hoc eẽ prout abſolutuꝫ comparaᵣ ad abſolutũ: qꝛ abſoluta in diuinis nõ multiplicanᵣ ſecundũ rẽ: ſꝫ oĩa talia tranſeunt in ſubam. Bonitas .n. in diuinis nõ eſt qualitas: nec magnitudo ẽ q̃titas. Sed talia ſunt ipſa diuina ſuba. Et iõ deꝰ dr̃ eẽ ſine q̃litate bonus: ⁊ ſine q̃titate magnus. vt vult Augu. 5. de trini. cap. pͥmo. nõ ergo in diuinis q̃tuꝫ ad abſoluta erit pͦritas ſm rem: qꝛ omnia talia dicunt vnã ⁊ eandem rem: nec etiã erit ibi prioritas ſm rem: ꝓut abſolutuꝫ comparaᵣ ad reſpectiuum.

Alia ẽ rõ ad hoc ipſius Scoti. 2. di. 1. ⁊. 5. q. quolibetoꝝ: qꝛ abſoluta dicũt: ꝑfectiões ſimpl̃r non ſic relatiões: cuius oppoſitũ tamẽ nitiᵣ adſtruere Joannes Bacõ ⁊ ſubtiliter. 23. di. ꝑ. ſꝫ in fine vr̃ mihi ꝙ ſolum ſubtileꝫ. i. Scotuꝫ declaret exagitet deartįculet.

Quaſi velit φ in quãcũ relõ necio ſit oppoſitũ vt terminu: ſine quo reſpectu: ſi ɔparet ad eſſentiã q̄ſi nihil ɔparet ad aliquid. tranſit igit cõparata ad eẽntiã: ⁊ ſic q̄ſi nulla res eſt: manet ãt ſcdm ppuã rõnẽ ad oppoſitã ɔparata: ⁊ accepit a Thoma. pma pte ſũme. q. 30. ar. 2. Alr ⁊ ſubtil⁹ Scot⁹. 3. q. quolibeti.

Quia reſpectiuũ ſm φ h̄ꝫ non diſtinguit realr niſi ab oppoſito. reſpectiuũ.n. cõparatũ ad abſolutũ ſiue ad ſuũ fundamẽtũ nõ eſt res: ſꝫ rõ. Nã ſi in diuinis relatio differret realiter ab abſoluto: nõ eẽt ibi ſumma ſimplicitas. quicquid ĝ ſit in alijs: in diuinis tñ nõ põt eſſe poꝛitas ſm rẽ: put abſolutũ cõparaẽ ad reſpectiuũ: qꝛ ibi talia realiter differre nõ poſſunt. ¶ Tertio nõ põt ibi eẽ poꝛitas ſm rem quantũ ad relationes ſiles: put reſpectiuũ comparaẽ ad reſpectiuũ: qꝛ ſiles relatõẽs ibi realr plurificari nõ pñt: nec ẽt q̃tũ ad relatões diſperatas: qꝛ differre realiter nõ facit relatio diſpata ſꝫ oppoſita. vt ſup pmo ſniarũ: ⁊ in pmo q̃libetto nr̃o diffuſi⁹ dixim⁹. Ubi oñdimus φ ſi ſpũs ſcũs non pcederet a filio realiter nõ diſtingueret ab ipſo. Nec etiã poteſt ibi eſſe poꝛitas ſecundũ rem: quãtum ad relationes oppoſitas: qꝛ talia ſunt ſil' nã: iõ ſci ⁊ doctores nr̃i poꝛitatẽ ⁊ poſterioꝛitatẽ negãt in diuinis. Unde in ſimbolo dr̃ φ ibi neq̃ pus neq̃ poſterius: qð ibi veritatẽ h̄ꝫ ſꝫ rẽ. ¶ Reſtat ĝ declare 3ᵒ quõ poſſit ibi eẽ poꝛitas ⁊ poſterioꝛitas ſꝫ rõnẽ: vel ſm nr̃ꝫ modũ itelligẽdi. Dicemus ĝ φ pter miſſis relatiõib⁹ ſilib⁹: qꝛ talia nõ ꝓpe plurificanẽ in diuinis oĩbus vel alijs modis aliquo mõ põt ibi aſſignari poꝛitas ⁊ poſterioꝛitas ſm modũ intelligẽdi q̄ itelligimus eo mõ quo ſunt in creaturis. Hoc ĝ mõ eſt ibi poꝛitas put abſolutũ ɔparaẽ ad abſolutũ: ⁊ put abſolutũ ad reſpectiuũ: ⁊ put relõ diſpata ɔparaẽ ad diſpatã: ⁊ put oppoſita ad oppoſitã. Prout abſolutũ qdẽ cõparaẽ ad abſolutũ itelligim⁹ ibi talẽ poꝛitatẽ: qꝛ itelligim⁹ φ ibi ẽ eẽ viuere: ⁊ itelligere: ⁊ qꝛ in creaturis eẽ ẽ pus q̃ꝫ viuere: ⁊ viuere q̃ꝫ itelligere: lꝫ iſta ſint ibi mõ ſimplici ⁊ vnitiuo ⁊ ſm reꝫ nihil ſit ibi pus neq̃ poſteri⁹. Tñ ſm nr̃ꝫ modũ itelligẽdi: qꝛ itelligim⁹ iſta eẽ ibi eo mõ q̄ ſũt i creaturis: ⁊ ñ poſſum⁹ p itellcm̃ trãſcẽdere res creatas. iõ ſm modũ nr̃m itelligẽdi aliq̄ eſt ibi talis poꝛitas. Rurſus ſm noſtrũ modũ itelligẽdi eſt ibi poꝛitas put abſolutuꝫ cõparaẽ ad reſpectiuũ: qꝛ pus aliqd intelligiẽ eẽ tale ſm rẽ: q̃ꝫ referri ad aliud. cũ.n. relatio fundeẽ in abſoluto tanq̃ꝫ in fundamẽto: abſolutũ pcedit relatiuũ ſm nr̃m modũ itelligẽdi: ſicut fundamẽtũ pcedit id qð fundanẽ in ipo. Scdm rẽ ĝ nõ eſt ibi prioritas: neq̃ poſterioꝛitas: nec ſm durationeꝫ: qꝛ oĩa ſunt ibi eterna: tñ ſm nr̃m modũ itelligẽdi: qꝛ itelligimus ea que ſunt ibi: ſicut itelligimus in creaturis intellectus vni⁹ hoc mõ põt pcedere intellectũ alterius. Tertio hoc mõ eſt ibi poꝛitas put relatio diſpata comparaẽ ad diſpataꝫ: qꝛ ſicut videmus in creaturis: φ id qð pcedit per modũ nãe: pus eſt eo qð pcedit p modũ voluntatis. ⁊ iõ cũ ſit ibi duplex origo. vna p modũ nãe: put pcedit filius: ⁊ alia per modũ voluntatis put procedit ſpũs ſcũs. ſ. ſm nr̃ꝫ modũ intelligẽdi relõ ſumpta ex origine ſe habẽte per modũ nãe pcedet relõneꝫ ſumptã ex origine ſe h̄ñte per modũ volũtatis. hoc ĝ mõ in talibus erit poꝛitas ſm nr̃m modũ intelligendi: qꝛ in creaturis que ſic ſe h̄ñt cõparanẽ adinuicẽ tanq̃ꝫ poꝛa ad poſterioꝛa. Nos v̄o itelligimus iſta ibi eo modo quo videm⁹ in creaturis. Propter qð quicquid affirmam⁹ de deo totũ eſt ibi incõpactũ. hoc eſt minus ꝓpe dictũ: ſm regulã Dionyſij in 3ᵒ de angelica hierarch. qꝛ multo alio mõ magis ſimplici ſunt talia in deo q̃ꝫ in creaturis. ¶ Reliquuꝫ eſt ĝ declare de q̃rto: Utrũ ſit ibi poꝛitas ⁊ poſterioꝛitas ẽt ſm nr̃m modum intelligẽdi q̃tũ ad relõnes oppoſitas: cũ talia ſint ſimul nã. Ut verũ ſm nr̃m modũ itelligẽdi intellectus pr̃nitatis poſſit aliquo mõ pcedere intellectũ filiationis. Dicemus ĝ nõ eẽ incõueniẽs aliq̄ duo vno mõ eẽ ſimul nã ſm nr̃m modũ itelligẽdi: ⁊ tñ alio mõ ſm nr̃m modũ intelligẽdi h̄re poꝛitatem ⁊ poſterioꝛitatẽ adinuicẽ. Intelligemus itaq̃ vno mõ φ gnãre ſm nr̃m modũ intelligẽdi pcedit pr̃nitatẽ. alio qdẽ mõ pr̃nitas pcedit ipꝫ generare. Si.n. cõſidereẽ pr̃nitas vt eſt relatio ſic gnãre pcedit pr̃nitatẽ: qꝛ relatio que eſt pr̃nitas ex actu generandi acq̃riẽ. Sic.n. videmus in creaturis φ ideo aliqd eſt pater: qꝛ genuit filiũ. ſm nr̃m modũ intelligẽdi primo intelligimus φ aliq̄s generet: ⁊ poſtea φ ſit pater: ſꝫ ſi cõſideraretẽ paternitas vt eſt conſtitutiua perſone patris: qꝛ pus intelligiẽ aliqd eſſe: ⁊ poſtea intelligiẽ agere: cuꝫ generare competat ipſi patri: paternitas hoc modo eſt poꝛ q̃ꝫ generare: ſm ergo noſtrũ modum intelligendi pus intelligimus φ pater ſit ɔſtitutus per paternitatẽ q̃ꝫ φ generet. Paternitas itaq̃ aliquo mõ pcedit ipſuꝫ gnãre nõ vt eſt relõ: ſꝫ vt eſt ɔſtitutiua perſone patris. Filiatio aũt nullo modo: nec vt eſt relatio: nec vt eſt ɔſtitutiua pſone filij precedit ipm̃ generare: vel intelligiẽ pus q̃ꝫ generare: quare ſi paternitas aliquo modo intelligiẽ prius q̃ꝫ generare: filiatio auteꝫ nullo modo: opoꝛtet φ inter relationes oppoſitas ſm noſtrum modũ intelligendi ſit aliquis modus poꝛitatis nõ vt relationes ſunt: qꝛ ſic ſunt ſimul natura. i. naturali intelligẽtia. ſ. modo quo diximus vt ſunt cõſtitutiue perſonarum. Unde ⁊ aliquãdo negaẽ a talibus prioꝛitas etiã ſm noſtrum modũ intelligẽdi: qð verũ eſt vt relatõẽs ſunt. aliquãdo concediẽ qð veritatẽ h̄ꝫ vt eſt per habita patefactũ. ¶ Reſumamus ergo q̄õnem ⁊ dicamus φ accipiẽdo ꝓprietateꝫ large pro omni eo qð eſt notificatiuũ vel diſtinctiuũ perſone ſic ſunt q̄nq̃ ꝓprietates. i. q̄nq̃ notiones. videlꝫ paternitas: innaſcibilitas: filiatio: cõmunis notio: ⁊ ſpiratio paſſiua. Cum.n. pater ⁊ filius ſpirent ſpm̃ ſcm̃. opoꝛtet φ per aliquã relationẽ referanẽ ad ipm̃: quã qꝛ neſcimus nominare vocamus eã cõeꝫ notionẽ. Pater ĝ tripliciter põt ɔſiderari vt eſt pncipium filij: ⁊ vt vna cũ filio eſt pncipium ſpũs ſcti: ⁊ vt nõ pcedit ab alio tanq̃ꝫ a pncipio. Ut ĝ pater eſt pncipium filij: ſic eſt in eo paternitas: vt vna cũ filio eſt pncipiuꝫ ſpũs ſcti ſic in patre ⁊ filio eſt vna cõmunis notio: ſiue vna cõis relatio per quã referunẽ ad ſpm̃ ſcm̃. Sed put pater a nullo alio pcedit: ſic eſt in eo innaſcibilitas. Unde pr̃ diciẽ innaſcibilis ſiue ingenitus: qꝛ nec eſt ipſe genitus ab alio: ſicut eſt filius. Nec eſt a genito ⁊ a generãte pductus: ſicut eſt ſpũs ſanctus. Unde ingenitus in patre negat in eo oẽm origineꝫ paſſiue: quia nullo modo eſt ab alio pductus. Pater habet tres notiones. Filius duas. vnam vt referẽ ad patrem: ⁊ ſic eſt in eo filiatio. aliam vt vna cuꝫ patre eſt pncipium ſpũs ſancti. Et ſic eſt in eo illa eadem relatio: ⁊ illa eadeꝫ cõmunis notio que eſt in patre. In ſpiritu vero ſancto non poteſt eſſe notio vt eſt principiuꝫ alterius: quia nulla alia perſona procedit ab ipſo. Solũmodo auteꝫ eſt in eo notio vt referatur ad patrem ⁊ filium a quibus procedit: quam quia neſcimus nominare circũloquimur eaꝫ: ⁊ vocatur ſpiratio paſſiua. Paternitas ergo ſecundũ noſtruꝫ modũ intelligendi eſt prima ꝓprietas. naꝫ intelle-

Dices. qð ĝ ſubeſt huic mõ intelligendi ⁊ quid ei correſpõdet in re ſi omnino ſit van⁹: doctoꝛ iſte reſpõdet tibi pulchre. Ꝺ di. pmi ſenten. q. 4. aſſimilans talia mõ quo itelligim⁹ mathematica: ⁊ ẽ ſubtilioꝛes q̃ꝫ putares: ex Auguſt. vide. apð alios diſtinctio formalitatuꝫ in diuinis ſꝫ nãꝫ pcedit iſtuꝫ nr̃m moduꝫ intelligẽdi de ordine omniũ taliuꝫ in diuinis egregie locutus Scot⁹. pma. qõ. q̃libeti. ⁊ prima q. 2. ſententiarũ.

Cõſidera iſtã ſolutiõeꝫ: qꝛ ẽ ambigua. nã ſi pcedit gnõ pr̃nitateꝫ vt eſt relõ: neceẽ vr̃ φ pcedat ipaꝫ vt cõſtitutiua: qꝛ vt relo eſt cõſtituit. itẽ nõ ɔſtituit niſi vt h̄ꝫ eẽ ratiõ: ſꝫ hoc ineſt ſibi ab eẽntia. itẽ in ɔceptu pr̃nitaẽ etiaꝫ vt ɔſtitutiuã eſt cadit gñio: ɔceptus aũt vt ſic ſemp eſt poꝛ re cutus eſt. Franciſc⁹ igitur Mayrõis. 26. diſt. ɔſtar⁹ declat eãdẽ eſſe relõnẽ. ſ. actiuã gñoneꝫ ⁊ pr̃nitatẽ: lꝫ ſint formaliter diſtincte: ⁊ ob hoc ẽ aliq̄s ordo inẽ ipſas rationẽ cui⁹ ſemp gñio pcedit pr̃nitatẽ: ⁊ nõ remãet ſup eaꝫ qð. Poſtea ho facit alios res ẽt ſpeculationes: ⁊ debes eas pfecte tenẽ. plus .n. valet in talib⁹ q̃ꝫ aliqð aliud. ni vnũ vel alteꝫ excipiamus.

ctus paternitatis precedit itellectũ inaſcibilitatis: ſicut itellect⁹ affirmatus ꝓcedit negatiuũ: q̄r pſ ē ꝓducēs aliũ. Jō eſt igenit⁹: ⁊ nõ eſt ꝓduct⁹ ab aliquo alio. Rurſus. itellect⁹ paternitatis ꝓcedit itellectuꝫ cõmunis notionis ⁊ ſpiratiõis ⁊ paſſionis: Sicut relatio ſumpta ex origine ſe habēte per modũ nāe ſꝫ nr̃m modũ itelligēdi ꝓcedit relationes ſumptas ex origine ſe habēte per modũ voluntatis. Qualr̃ aũt in diuinis itellect⁹ paternitatis ſit ꝓor q̄ꝫ itellect⁹ filiationis eſt per habita manifeſtũ.

Ad argumentum aũt in ꝯriuꝫ dõm: q̄ cuꝫ dr̃ q̄ ꝓus dꝫ eſſe cõmuniſſimũ ⁊ ſimpliciſſimũ. Nõ arguiť ex hoc q̄ paternitas nõ ſit ꝓma ꝓprietas: ſed arguiť q̄ itellectus nāe diuine eſt ꝓor q̄ꝫ itellect⁹ paternitatis. Nõ eni ibi querim⁹ quō res ꝓcedat rē: q̄r nulla eſt ꝓoritas ſm rē: Sed querim⁹ quomõ itellect⁹ hui⁹ precedat itellectũ illius. Cõmuniſſimũ autē ibi nõ eſt relatio: ſiue ꝓprietas aliq̃: cũ talia ſint diſtinctiua pſonaꝝ. Sed qd cõmuniſſimũ eſt ibi eēntia vel nã. Cõcedim⁹ aũt q̄ ſm nr̃m modũ itelligēdi qȯ dr̃ ad ſe: ſiue q̄ abſolutũ ꝓus eſt ipſo relatiuo: qȯ dr̃ ad aliȯ. Vel poſſum⁹ dicere q̄ cũ dr̃ q̄ cõe eſt ꝓus q̄ꝫ ſpeciale: itelligēdũ eſt cũ ſpeciale accipiť ſub cõmuni: ſicut aial eſt ꝓus hoie. Inter ꝓprietates aũt diuinas: ſiue iter q̄nq̧ notiones ſupius aſſignatas nulla ſe hꝫ ad paternitatē: ſicut cõmune ad ſpeciale: modo quo dictũ eſt. Nã paternitas nõ accipitur ſub aliqua illarum notionũ. imo eſt qd condiuiſum contra notiones illas:

Queſtio. III.

Tertio querebať de deo q̄tũ ad nāꝫ aſſumptaꝫ. Et erat qȯ de eſſe xp̄i. vtrum in chriſto ſint plura eē. Et arguebať q̄ ſic. Nã vt dicebat. xp̄s aſſumpſit oē eſſe ꝑtinēs ad hominē: qȯ eſt directe in genere. Sꝫ eē vt dicebat cũ nõ ſit mã nec forma: que ſunt in genere per reductionē. eſt ğ illud eē qȯ eſt in genere directe. ergo dei fili⁹ vt dicebat aſſumpſit ipm eſſe hoīs. ſunt ergo in xp̄o plura eſſe. ſ. eſſe dei ⁊ eſſe hominis.

In ꝯtrariũ eſt: q̄r cũ eſſe directe ꝑtineat ad ſuppoſitũ. ſi eſſent in xp̄o plura eē: eēnt in eo plura ſuppoſita: qȯ eſt icõueniēs.

Reſpondeo dõm. q̄ eſſe q̄tũ ad ꝓſens ſpectat põt accipi q̄drupl̄r. Prio põt dici eē ipm eſſe q̄ditatiuũ: ſiue ipſa eſſentia vel nã. Scdȯ q̄ põt accipi eſſe ꝓ eo qȯ vna nã ꝯſeq̄tur ex alia nã. Tertio ꝓ eo qȯ ꝯſeq̄tur ſuppoſitũ ex nã: ſiue ꝓ habitudine illa: quã hꝫ ſuppoſitũ ex natura. Quarto põt accipi eſſe ꝓ ipſo exiſtere ſuppoſiti: in quo q̄tum ad res creatas differt ſuppoſituꝫ a natura. Ipſa eni eſſentia: ſiue ipſa nã põt dici qȯdam eē. Qȯ tripl̄r declarať. Primo vt cõparať ad diffõneꝫ. Scdȯ vt cõparať ad itellectũ. Tertio vt ꝯparať ad ipm ens: cui⁹ per ſe ꝓdicationē ſuſcipit. Dicim⁹ eniꝫ q̄ diffõ eſt oratio idicās qd eſt eſſe: vt pꝫ ex. 6. topicoꝝ. Si ğ diffõ eſt ſermo expreſſiu⁹ q̄ditatis ⁊ eſſentie: ⁊ ipſa nã ſiue eſſentia idicať per diffõnē non poſſet ſaluari q̄ diffõ ſit oratio idicans quid eſt eē: niſi ipſa eēntia diceret̃ qȯdã eſſe. ¶ Scdȯ hoc idē patꝫ put nã vel eſſentia cõparať ad potētiã itellectiuaꝫ. Nã ph̄s in 3° de aia. loquēs de potētia nr̃a intellectiua ait: q̄ cũ ſit extēſa carnis eſſe cognoſcit. cuꝫ ergo itellectus noſter recto aſpectu: ſiue mõ extēſo ferať in ipſaꝫ q̄ditatē rei: q̄r q̄d eſt: eſt ꝓpriũ obiectũ eius:

vt in eodē tertio hꝫ declarari: nõ h̄ret veritatem q̄ nr̃a potētia itellectiua extēſa cognoſceret eē carnis: niſi eē carnis acciperet̃ ꝓ nã ⁊ pro q̄ditate carnis. ¶ Tertio hoc idē pꝫ: prout eſſentia vel nã cõparať ad ens: cui⁹ per ſe ꝓdicationē ſuſcipit: ſm eni Auicē. in metaphyſica ſua. Primũ qȯ ab itellectu ꝯcipiť eſt ens: vel eſſe. ꝓ eodē ergo accipiť ens ⁊ eē. Immo verba ſm ſe ſumpta noīa ſunt. Ipm eni currere ſũptuꝫ verbal̄r nihil aliud eſt ſꝫ rē: q̄ꝫ ipſe curſus ſumptus nominal̄r. Et ipm eſſe ſumptũ v̄bal̄r nihil eſt aliud q̄ꝫ ipſa entitas ſumpta nominal̄r. Ipm ğ ens ⁊ ipſa entitas quoddã eſſe dici põt. ſi ğ ens per ſe diuidiť in ipſa ꝓdicamenta: ⁊ in ipſas naturas reꝝ: vt declarari hꝫ in 6°. opꝫ q̄ eſſentia ⁊ nã rei ſit id de quo per ſe dr̃ ens ⁊ eſſe. Vocabuloꝝ tñ penuria multa mala facit nobis: vt ꝓpter defectũ vocabulorũ oporteat aliqȯ vocabulũ trahere ad ſignificandũ vnũ: qȯ tñ de ſe ⁊ ꝓprie ſignificat aliud: ſicut ſe hꝫ itelligere ⁊ itelligētia. Nã ſm vſitatũ modũ loquēdi per intelligētias itelligimus ipſos angelos: per itelligere vȯ itelligimus opationē ipſoꝝ: ita q̄ itelligētia ⁊ itelligere differũt ſicut ſuba ⁊ actio egrediēs a ſuba. Tñ ſi vellem⁹ ire ad ꝓprietatē vocabuloꝝ: ipſa operatio angeli põt dici quedã itellectio: ſiue quedã itelligētia: ita q̄ itelligere ⁊ itellectio ⁊ itelligētia eãdē rē ſignificare pñt. Sic ⁊ in ꝓpoſito ipſa eſſentia eſt qȯdã eſſe: tñ ꝓpter vocabuloꝝ penuriã accipiť eſſe pro ipſo exiſtere: qȯ eſt act⁹ eſſentie. Natura tamen ⁊ eēntia ibi ꝓprie põt dici quoddã eē. Scdȯ poteſt accipi eē ꝓ eo qȯ vna natura ꝯſeq̄tur ex alia nã: Ut pro eo qȯ ꝯſequitur nã materie ex nã forme: vt dicimus q̄ forma dat eſſe mãe: ⁊ q̄ aia viuificat corp⁹: ⁊ dat eſſe corpori: ſm quē modũ nõ ſolũ forma ſubſtãtialis: ſed etiã accñtalis dat aliquod eſſe ſuo ſubiecto: vt albedo dat eſſe albũ: ⁊ q̄titas dat eſſe extēſum. qd autē ſit iſtud eē. in tractatu nr̃o de eē ⁊ eēntia. ⁊ etiã in q̄ōnibus noſtris q̄ꝫplurimis diffuſi⁹ declarauim⁹. oſtēdimus eni q̄ forma nõ iprimit mãe quandã aliã eſſentiã: ſed ſeipſa ꝑficit ⁊ determinat mãm: ⁊ mã ſeipſa perficiť ⁊ determinať ꝑ formam: ita q̄ eē qȯ dat actus potētie non eſt niſi q̄dã determinatio potētie per actũ: ⁊ nõ eſt q̄dã res alia diſticta a potētia ⁊ ab actu. ¶ Tertio mõ põt accipi eē ꝓ eo qȯ ꝯſeq̄tur ſuppoſitũ ex nã. Nã ſuppoſituꝫ ex q̄libꝫ nã exñte in ipſo: ſiue ſit illa nã ſubſtantialis: ſiue accñtalis ꝯſeq̄tur aliqȯ eē: vt ex hũanitate conſeq̄tur eſſe hoiem: ex q̄titate eē q̄tum. ⁊ ſic de alijs. Vbicũq̧ eſt eni reperire plures naturas: q̄ꝝ vna ſe hꝫ per iformationeꝫ ad aliã: ſicut nã forme ſe hꝫ ad nãm materie: ⁊ nã accidētis ad nãm ſube: ibi eſt dare duplicē opationē. Vnã quaꝫ habꝫ nã ad nãm: q̄r vna nã eſt vera ꝑfectio alteri⁹ nāe. Et aliã quam hꝫ natura ad ſuppoſitũ: q̄r ipm ſuppoſitũ ſiue ipm hñs nãm aliquã habitudinē cõſeq̄tur ex ipſa nã. Quarto mõ põt accipi eē pro ipſo exiſtere. Sicut dicim⁹: q̄ ſuppoſito cõpetit eſſe: q̄r ꝯpetit ei per ſe exiſtere. Dicimus eni q̄ nã creata lꝫ ſit tante actualitatis: q̄ poſſit per ſe itelligi. Nõ ē tamē tãte actualitatis q̄ poſſit exiſtere in reꝝ natura: niſi ſupaddať ei actualitas aliq̃ que cõmuni noīe vocať eē. Et iȯ dicimus ſubam exiſtere: que hꝫ per ſe eē. Accñſ autē dr̃ exiſtere: q̄r eſt inexiſtēs: ⁊ q̄r ē in eo qȯ hꝫ per ſe eē. Cũ ergo queriť. vtꝝ in xp̄o ſint plura eē. Si accipiať eē pro eſſentia vel nã: certũ ē q̄ in ipſo ſunt plura eſſe: q̄r ſunt in eo plures eēntie. ſi vȯ accipiat eſſe ꝓ ipſa

Expreſſe in. 5. cap. 16.

T. c. 9.

ibidē. t. c. 26.

. ſ. lib. 2. ca. 1.

6. meta. t. c. 4.

Iſta ꝓma cõparatio apud me ē abuſiua: ⁊ ſꝫ intellectũ tñ: precipue ſi eſt vna forma in compoſito ſola.

habitudine: vel pro eo φ cōſequitur vna natura ex alia nā: adhuc mō iſto in xpo ſunt plura eſſe: qꝛ natura corporis xpi ex nā aie ſortiť eſſe viuū: ex q̄titate ſortiť eſſe magnū: ꝛ ſic de alijs pfectiōibus. ¶ Tertio ēt mō ſi accipiať eſſe pro habitudine quā ꝯſeqť ſuppoſitū ex nā. ſic in ſuppoſito filij dei ſunt multa eſſe: qꝛ ex deitate hꝫ eē deus: ex humanitate hꝫ eſſe hō. hꝫ eni eſſe diuinū ꝛ eē humanū. ꝛ eſt verꝰ deus ꝛ verus hō. Sed ſi accipiať eē q̄rto mō p ipſo exiſtere: qđ eſt per ſe ipſiꝰ ſuppoſiti: ſic vniꝰ rei vnicum eſt eſſe: ꝛ vnicū exiſtere. Si enim nō duo: ſed vnus eſt xps: nō ſunt in eo plura talia eē. Imaginabimur q̄dem φ humana nā in xpo nō eſt accńs. hꝫ tñ quendam modū accńtis. Nā ſicut accidēti non damꝰ φ ꝯſtituat ſuppoſitū: ſed φ ſuſtēteť in ſuppoſito iā cōſtituto: Ita nā humana in xpo nō ꝯſtituit ſuppoſitū ſed ſuſtētať in ſuppoſito vbi. non ſunt ergo in xpo h mō plura eē nec plura exiſtere. Nā eni humana xpi nō exiſtit per ſe: nec p ſuū pprium exiſtere: ſꝫ aſſumpta ē ad eſſe pſonale verbi: ꝛ exiſtit p eſſe verbi. hoc ergo mō ītelligimus illā vnionē: φ ſi nā illa habuiſſet ſuū ppriū exiſtere: ꝛ p ſe feciſſet ſuppoſitū. Nūc autē nō hñs tale exiſtere: ſꝫ aſſumpta ad eē pſonale vbi nō facit per ſe ſuppoſitū: ſed ſuſtētať in ſuppoſito verbi.

Sꝫ Subdiť ſuo mō in xpo vꝫ duas exiſtētias ēt ꝯcedere: vnicā tamē ſubſiſtētiā eſt: oppoſitū habes hic a Doctore: ꝛ ſilr a. ſ. thōa tertia pte ſue ſūme. q. 27. art. 3. ꝛ ſi nō eſt diſcordia niſi in vbis. qđ dicit Scotus di. 6. tertij ſentētiaꝝ. eſt declaratio Thome. ꝛ ſi vis eos re etiam differre. vide q̄mō ſaluares apō Thomā ꝯpones māc cum ſormaꝛ mā non hñte aliqđ eē: ꝛ ita ō nā ymaginare in ꝓpoſito.

Ad argumētū autē in ꝯtriū dōm: φ eē p ſe in genere: vel nō eſſe per ſe directe in genere non facit φ ſit aſſumptū a verbo: vel nō aſſumptū. Naꝫ corpus ꝛ aia: vel mā ꝛ forma hoīs: que nō ſunt p ſe in genere: ſunt aſſumpta a vbo. Aſſumpſit. n. vbū naturā verā humanā: vt verā carnē: ꝛ verā formā humanā: vt verā animā. ꝛ ſic oīa que ptinēt ad naturā humanā ſunt aſſumpta a verbo. Qđ autē ptinet ad ſuppoſitū: ꝛ qđ nō pōt ītelligi eē in aliquo: φ non ſit ſuppoſitū: cuiuſmodi eſt ipꝫ exiſtere: nō dicimꝰ eſſe in vbo aliud exiſtere ab exiſtere vbi. Quia nullum eſt ibi ſuppoſitū aliud a ſuppoſito vbi. nō eni aſſumpſit xps ſuppoſituꝫ: ita φ ſint in xpo duo ſuppoſita: ſed aſſumpſit naturā: ꝛ ſunt in eo due nature in vno ſuppoſito.

Queſtio. IIII.

Quarto querebať de nā aſſumpta q̄tū ad optimū eē. Et erat qđ. vtrum nā rōnalis potuiſſet aſſumi a vbo abſq; eo φ frueret verbo. Et arguebať φ nō: qꝛ ſm Augꝰ. ſup Joānē. Filiꝰ dei factꝰ eſt hō: vt filij hoīum fierēt filij dei. Verbū eni factū caro: ſiue dei filius factꝰ hō: dedit nob poteſtatē filios dei fieri: his q credūt in noīe eiꝰ. Itaq; cū ſimus filij dei per grāꝫ: ꝛ potiſſime per grām conſūmatā: ꝛ per gloriā: nō eſſet illud ꝯñs φ nos ſimus habituri gloriā: niſi eēt iſtud antecedēs: φ nā rōnalis aſſumpta a xpo: ſiue aia illa eſſet fruēs: ꝛ eſſet in gloria. ¶ P̄. ſi eſt eēntia eleuata opꝫ eleuari potentiam. Si g eēntia creature rōnalis eſt eleuata vt ſit vnita deo: eleuabiť ꝛ potētia vt fruať deo.

In ꝯtrarium eſt: qꝛ in talibus vt dicebat tota rō facti eſt potētia faciētis. ſcđm ergo potentiaꝫ facientis que eſt īfinita potuit aſſumere naturā rationalem fruentē ꝛ non fruentē vt ſibi placebat.

Reſpondeo. dōꝫ φ poſſumus diſtinguere duplicē neceſſitatē. vnā īeuitabilitatis. ꝛ aliā ſm congruentiā finis. Si querať de neceſſitate ſm cōgruentiā finis. vtꝝ nā rōnalis aſſumpta a vbo neceſſe erat vt frueret vbo: dici debet φ ſic. Qđ poſſumꝰ tripľr declarare. Pmo ex eo φ dei filiꝰ aſſumens carnē debebat nrm caput eſſe. Scđo ex eo φ debebat nos redimere. Tertio ex eo φ debebat nos ad ſpeꝫ regni celoꝝ īducere. ¶ Primo nāq; debebat eē caput nrm: ꝛ debebamꝰ de plenitudine eius oēs accipe: neceſſariū erat hoc mō: φ in eo eēt plenitudo grē: ꝛ φ in eo eſſet gr̃a ꝯſūmata que eſt ipſa gloria. Vñ ei dř fuiſſe datus ſpūs nō ad mēſurā: qꝛ q̄tum potuit aīa illa recipere de plenitudine grē: tāta fuit ei gr̃a īfuſa: qđ non fuiſſet niſi fuiſſet pfecte fruēs. Aliter eniꝫ q minor fuiſſet in regno celoꝝ: maior fuiſſet illo: qꝛ ſemp gr̃a cōprehenſoris ꝛ gr̃a cōſūmata eſt maior gr̃a nō cōſūmata. Qꝛ autē dř paulominꝰ fuiſſe minutus ab angelis: ītelligēdū eſt q̄tū ad paſſibilitatē corporis. Quātū tamen ad fruitionē decebat caput nrm habere omnē talē plenitudineꝫ. ¶ Scđo hoc poſſumꝰ declarare ex eo φ debebat nos redimere. debebat eniꝫ mediator eſſe dei ꝛ hoīum: ꝛ aperire ianuā celeſtē: vt per ipm poſſemus vniri deo ꝛ frui eo. Ante eni paſſionē chriſti ꝛ ante ſolōneꝫ pcij p hūana nā q̄tūcūq; ſanctꝰ ibat ad lymbū: ꝛ nō fruebať deo. Si ergo mediuꝫ debet ſapere nām extremoꝝ: ꝛ dꝫ participare de vtroq;. ille q debebat apire ianuaꝫ celeſtē: ꝛ de viatoribꝰ debebat facere ꝯphēſores: debebat vtrūq; in ſe habere: debebat eē viator ꝛ ꝯprehenſor. Propter qđ decebat ipm eſſe fruentē: imo loquēdo de neceſſitate ſm ꝯgruentiā finis neċariū fuit ipm eē fruentē. nā ad hoc venit vt nos ſaluos faceret: ꝛ vt nob ianuā aperiret: ꝛ vt nos faceret cōprehenſores ꝛ fruentes. ¶ Tertio hoc idē declarari pōt: qꝛ nos debebat ad ſpem ſalutis eterne īducere. nō aūt ꝯgrue potuiſſemus per ipm ſperare poſſe cōſeq illā fruitionē eternam: niſi ipſe fuiſſet pfecte fruens. Si eni nō fuiſſet fruens: vel anima illa nō fuiſſet fruens: que aſſūpta erat ad eē pſonale verbi. habuiſſemꝰ māꝫ deſperādi vt non crederemꝰ poſſe peruenire vt frueremur deo. Sic ergo dōm eſt de neceſſitate ſm ꝯgruētiaꝫ finis: loquēdo de hꝰ ꝯgruitate: vt loqtur Auguꝰ. 13º de trinitate. cap. 10. φ ſi alius modus fuit poſſibilis ad ſanādū: tamē nr̃e miſerie ꝯuenientiorē modum aliū nō fuiſſe credēdū eſt. Sed ſi loq̄mur de neceſſitate īeuitabilitatis. nō videmus q̄tū occurrit nobis qn potuiſſet talem nām aſſumere ſine fruitiōe. Nā ſicut vbuꝫ illud ſeparata aīa remāſit vnitū carni que nō eſt capax fruitiōis: ſic potuit vbum remanere vnitū eēntie anime q̄tum ad eē pſonale abſq; eo φ potētia vniret ſibi per fruitionē. Eleuata ergo eēntia eleuať ꝛ potētia q̄tum ad eē pſonale. Nō potuit. n. eē φ eēntia eēt aſſumpta q̄tum ad eē pſonale: ꝛ potētia non eēt iſto mō aſſumpta: niſi forte fuiſſet ſeparata eēntia a potētia. vel ſi fuiſꝫ illa eēntia abſq; potentia. Sed poſito φ illa eēntia non fuerit pūata ſua potētia: ſicut illa nā nō habebat per ſe eē: ita non habebat p ſe agere: ita φ oēs ille opationes erāt filij dei: vt pbat Damaſc. lib. 3. cap. 14º vt dicit duas voluntates fuiſſe in xpo: ꝛ duas actiones. vnꝰ tamē erat volēs ꝛ agēs. Iſta ergo duo nō erāt compoſſibilia: φ eēt eleuata nā ad eē pſonale: ꝛ non eēt eleuata potētia ſm tale eē: ſicut ex aſſumptiōe nāe deus factꝰ eſt hō: ita ex eiꝰ aſſumptiōe factum eſt φ actiones ſm humanā nām ſint actiōes filij dei. Eleuata eſt g potētia: qꝛ actiones ſm illā potētiaꝫ erāt actiones dei. Sꝫ φ non potuiſſet aſſumi eēntia. niſi fuiſſet eleuata potētia ad fruitionē dei q̄tuꝫ nobis

ctus paternitatis precedit itellectū inaſcibilitatis: ſicut itellect⁹ affirmatus ꝑcedit negatiuū:q2 pr̄ ē ꝓducēs aliū. Jō eſt igenit⁹:⁊ nō eſt ꝓduct⁹ ab aliquo alio. Ruſus. itellect⁹ paternitatis ꝑcedit itellectuꝫ cōmunis notionis ⁊ ſpiratiōis ⁊ paſſionis: Sicut relatio ſumpta ex origine ſe habēte per modū nāe ſꝫ nr̄m modū itelligēdi ꝑcedit relationes ſumptas ex origine ſe habēte per modū voluntatis. Qualr̄ aūt in diuinis itellect⁹ paternitatis ſit ꝑoꝛ q̄ꝫ itellect⁹ filiationis eſt per habita manifeſtū.

Ad argumentum aūt in ɔ̄riuꝫ dōm: ꝙ cuꝫ dr̄ ꝙ ꝑus dꝫ eſſe cōmuniſſimū ⁊ ſimpliciſſimū. Nō arguit̄ ex hoc ꝙ paternitas nō ſit ꝑma ꝓprietas: ſed arguit̄ ꝙ itellectus nāe diuine eſt ꝑoꝛ q̄ꝫ itellect⁹ paternitatis. Nō eni ibi querim⁹ quō res ꝑcedat rē: q2 nulla eſt ꝑoritas ſm rē: Sed querim⁹ quomō itellect⁹ hui⁹ precedat itellectū illius. Cōmuniſſimū autē ibi nō eſt relatio: ſiue ꝓprietas aliq̄: cū talia ſint diſtinctiua pſonaꝝ. Sed qd cōmuniſſimū eſt ibi eēntia vel nā. Cōcedim⁹ aūt ꝙ ſm nr̄m modū itelligēdi qō dr̄ ad ſe: ſiue ꝙ abſolutū ꝑus eſt ipſo relatiuo: qō dr̄ ad aliō. Uel poſſum⁹ dicere ꝙ cū dr̄ ꝙ cōe eſt ꝑus q̄ꝫ ſpeciale: itelligēdū eſt cū ſpeciale accipit̄ ſub cōmuni: ſic aial eſt ꝑus hoie. Inter ꝓprietates aūt diuinas: ſiue iter q̄nq; notiones ſupius aſſignatas nulla ſe hꝫ ad paternitatē: ſicut cōmune ad ſpeciale: modo quo dictū eſt. Nā paternitas nō accipitur ſub aliqua illarum notionū. imo eſt qd condiuiſum contra notiones illas.

Queſtio. III.

Tertio querebat̄ de deo q̄tū ad nāꝫ aſſumptaꝫ. Et erat qō de eſſe xp̄i. vtrum in chriſto ſint plura eē. Et arguebat̄ ꝙ ſic. Nā vt dicebat. xp̄s aſſumpſit oē eſſe ꝑtinēs ad hominē: qō eſt directe in genere. Sꝫ eē vt dicebat cū nō ſit mā nec forma: que ſunt in genere per reductionē. eſt ḡ illud eē qō eſt in genere directe. ergo dei fili⁹ vt dicebat aſſumpſit ipm̄ eſſe hoīs. ſunt ergo in xp̄o plura eſſe .ſ. eſſe dei ⁊ eſſe hominis.

In ɔ̄trariū eſt: q2 cū eſſe directe ꝑtineat ad ſuppoſitū. ſi eſſent in xp̄o plura eē: eēnt in eo plura ſuppoſita: qō eſt icōueniēs.

Reſpondeo dōm. ꝙ eſſe q̄tū ad p̄ſens ſpectat pōt accipi q̄druplr̄. Prio pōt dici eē ipm̄ eſſe q̄ditatiuū: ſiue ipſa eſſentia vel nā. Scdo ꝙ pōt accipi eſſe ꝓ eo qō vna nā ɔ̄ſeqtur ex alia nā. Tertio ꝓ eo qō ɔ̄ſeqtur ſuppoſitū ex nā: ſiue ꝓ habitudine illa: quā hꝫ ſuppoſitū ex natura. Quarto pōt accipi eſſe ꝓ ipſo exiſtere ſuppoſiti: in quo q̄tum ad res creatas differt ſuppoſituꝫ a natura. Ipſa eni eſſentia: ſiue ipſa nā pōt dici qōdam eē. Qō triplr̄ declarat̄. Primo vt cōparat̄ ad diffōneꝫ. Scdo vt cōparat̄ ad itellectū. Tertio vt ɔ̄parat̄ ad ipm̄ ens: cui⁹ per ſe ꝑdicationē ſuſcipit. Dicim⁹ eniꝫ ꝙ diffō eſt oratio idicās qd eſt eſſe: vt pꝫ ex .6. topicoꝝ. Si ḡ diffō eſt ſermo expreſſiu⁹ q̄ditatis ⁊ eſſentie: ⁊ ipſa nā ſiue eſſentia idicat̄ per diffōnē non poſſet ſaluari ꝙ diffō ſit oratio idicans quid eſt eē: niſi ipſa eēntia diceret̄ qōdā eſſe. ¶ Scdo hoc idē patꝫ ꝓut nā vel eſſentia cōparat̄ ad potētiā itellectiuaꝫ. Nā phs in 3° de aīa. loquēs de potētia nr̄a intellectiua ait: ꝙ cū ſit extēſa carnis eſſe cognoſcit. cuꝫ ergo itellectus noſter recto aſpectu: ſiue mō extēſo ferat̄ in ipſaꝫ q̄ditatē rei: q2 qd eſt: eſt ꝓpriū obiectū eius:

Expreſſe in .5. cap.16.
Z.c.9.

vt in eodē tertio hꝫ declarari: nō hr̄et veritatem ꝙ nr̄a potētia itellectiua extēſa cognoſceret eē carnis: niſi eē carnis acciperet̄ ꝓ nā ⁊ pro q̄ditate carnis. ¶ Tertio hoc idē pꝫ: prout eſſentia vel nā cōparat̄ ad ens: cui⁹ per ſe ꝑdicationē ſuſcipit: ſm eni Auicē. in metaphyca ſua. Primū qō ab itellectu ɔ̄cipit̄ eſt ens: vel eſſe. ꝓ eodē ergo accipit̄ ens ⁊ eē. Immo v̄ba ſm ſe ſumpta noīa ſunt. Ipm̄ eni currere ſūptuꝫ verbalr̄ nihil aliud eſt ſꝫ rē: q̄ꝫ ipſe curſus ſumptus nominalr̄. Et ipm̄ eſſe ſumptū v̄balr̄ nihil eſt aliud q̄ꝫ ipſa entitas ſumpta nominalr̄. Ipm̄ ḡ ens ⁊ ipſa entitas quoddā eſſe dici pōt. ſi ḡ ens per ſe diuidit̄ in ipſa ꝑdicamenta: ⁊ in ipſas naturas reꝝ: vt declarari hꝫ in 6°. opꝫ ꝙ eſſentia ⁊ nā rei ſit id de quo per ſe dr̄ ens ⁊ eſſe. Uocabuloꝝ tn̄ penuria multa mala facit nobis: vt ꝓpter defectū vocabuloꝝ oporteat aliqō vocabulū trahere ad ſignificandū vnū: qō tn̄ de ſe ⁊ ꝓprie ſignificat aliud: ſicut ſe hꝫ itelligere ⁊ itelligētia. Nā ſm vſitatū modū loquēdi per intelligētias itelligimus ipſos angelos: per itelligere vo itelligimus opationē ipſaꝝ: ita ꝙ itelligētia ⁊ itelligere differūt ſicut ſuba ⁊ actio egrediēs a ſuba. Tn̄ ſi vellem⁹ ire ad ꝓprietatē vocabuloꝝ: ipſa operatio angeli pōt dici quedā itellectio: ſiue quedā itelligētia: ita ꝙ itelligere ⁊ itellectio ⁊ itelligētia eādē rē ſignificare pn̄t. Sic ⁊ in ꝓpoſito ipſa eſſentia eſt qōdā eſſe: tn̄ ꝓpter vocabuloꝝ penuriā accipit̄ eſſe pro ipſo exiſtere: qō eſt act⁹ eſſentie. Natura tamen ⁊ eēntia ibi ꝓprie pōt dici quoddā eē. Scdo poteſt accipi eē ꝓ eo qō vna natura ɔ̄ſeqtur ex alia nā: Ut pro eo qō ɔ̄ſequitur nā materie ex nā forme: vt dicimus ꝙ forma dat eſſe māe: ⁊ ꝙ aīa viuificat corp⁹: ⁊ dat eſſe corpori: ſm quē modū nō ſolū forma ſubſtātialis: ſed etiā accn̄talis dat aliquod eſſe ſuo ſubiecto: vt albedo dat eſſe albū: ⁊ q̄titas dat eſſe extēſum. qd autē ſit iſtud eē. in tractatu nr̄o de eē ⁊ eēntia. ⁊ etiā in q̄onibus noſtris q̄ꝫplurimis diffuſi⁹ declarauim⁹. oſtēdimus eni ꝙ forma nō iprimit māe quandā aliā eſſentiā: ſed ſeipſa ꝑficit ⁊ determinat māꝫ: ⁊ mā ſeipſa perficit̄ ⁊ determinat̄ ꝑ formam: ita ꝙ eē qō dat actus potētie non eſt niſi q̄dā determinatio potētie per actū: ⁊ nō eſt q̄dā res alia diſtincta a potētia ⁊ ab actu. ¶ Tertio mō pōt accipi eē ꝓ eo qō ɔ̄ſeqtur ſuppoſitū ex nā. Nā ſuppoſituꝫ ex q̄libꝫ nā exiſte in ipſo: ſiue ſit illa nā ſubſtantialis: ſiue accn̄talis ɔ̄ſeqtur aliqō eē: vt ex hūanitate conſeqtur eſſe hoiem: ex q̄titate eē q̄tum. ⁊ ſic de alijs. Ubicūq; eſt eni reperire plures naturas: q̄ꝝ vna ſe hꝫ per iformationeꝫ ad aliā: ſicut nā forme ſe hꝫ ad nām materie: ⁊ nā accidētis ad nām ſube: ibi eſt dare duplicē opationē. Unā quaꝫ habꝫ nā ad nām: q2 vna nā eſt vera ꝑfectio alteri⁹ nāe. Et aliā quam hꝫ natura ad ſuppoſitū: q2 ipm̄ ſuppoſitū ſiue ipm̄ hn̄s nām aliquā habitudinē cōſeqtur ex ipſa nā. Quarto mō pōt accipi eē pro ipſo exiſtere. Sicut dicim⁹: ꝙ ſuppoſito cōpetit eſſe: q2 ɔ̄petit ei per ſe exiſtere. Dicimus eni ꝙ nā creata lꝫ ſit tante actualitatis: ꝙ poſſit per ſe itelligi. Nō ē tamē tāte actualitatis ꝙ poſſit exiſtere in reꝝ natura: niſi ſupaddat̄ ei actualitas aliq̄ que cōmuni noīe vocat̄ eē. Et iō dicimus ſubam exiſtere: que hꝫ per ſe eē. Accn̄s autēꝫ dr̄ exiſtere: q2 eſt inexiſtēs: ⁊ q2 ē in eo qō hꝫ per ſe eē. Cū ergo querit̄. vtꝝ in xp̄o ſint plura eē. Si accipiat̄ eē pro eſſentia vel nā: certū ē ꝙ in ipſo ſunt plura eſſe: q2 ſunt in eo plures eēntie. ſi v̄o accipiat̄ eſſe ꝓ ipſa

ibidē. z.2.c.26.
ſ.lib.z.ca.1.
6.meta.1.c.4.

Iſta ꝑma cōparatio apud me ē abuſiua: ⁊ ſꝫ intellectū tn̄: precipue ſi eſt vna forma in compoſito ſola.

habitudine:vel pro eo ꝙ ꝯſequitur vna natura ex alia nā:adhuc mō iſto in xp̄o ſunt plura eſſe:qꝛ natura corporis xp̄i ex nā aīe ſortiť eſſe viuū:ex q̄titate ſortiť eſſe magnū:ꝛ ſic de alijs ꝑfectiōibus.⸿ Tertio ēt mō ſi accipiať eſſe pro habitudine quā ꝯſeqť ſuppoſitū ex nā.ſic in ſuppoſito filij dei ſunt multa eſſe:qꝛ ex deitate hȝ eē deus:ex humanitate hȝ eſſe hō.hȝ eni eſſe diuinū ꝛ eē humanū.ꝛ eſt verꝰ deus ꝛ verus hō.Sed ſi accipiať eē q̄rto mō ꝓ ipſo exiſtere:qđ eſt per ſe ipſiꝰ ſuppoſiti:ſic vniꝰ rei vnicum eſt eſſe:ꝛ vnicū exiſtere.Si enim nō duo:ſed vnus eſt xp̄s:nō ſunt in eo plura talia eē. Imaginabimur quidem ꝙ humana nā in xp̄o nō eſt accn̄s. hȝ tn̄ quendam modū accn̄tis.Nā ſicut accidēti non damꝰ ꝙ ꝯſtituat ſuppoſitū:ſed ꝙ ſuſtēteť in ſuppoſito iā cōſtituto:Ita nā humana in xp̄o nō ꝯſtituit ſuppoſitū ſed ſuſtētať in ſuppoſito v̄bi.non ſunt ergo in xp̄o B mō plura eē nec plura exiſtere. Nā eni humana xp̄i nō exiſtit per ſe:nec ꝑ ſuū ꝓprium exiſtere:ſȝ aſſumpta ē ad eſſe ꝑſonale verbi:ꝛ exiſtit ꝑ eſſe verbi.hoc ergo mō itelligimus illā vnionē:ꝙ ſi nā illa habuiſſet ſuū ꝓpriū exiſtere:ꝛ ꝑ ſe feciſſet ſuppoſitū. Nūc autē nō hn̄s tale exiſtere:ſȝ aſſumpta ad eē ꝑſonale v̄bi nō facit per ſe ſuppoſitū:ſed ſuſtētať in ſuppoſito verbi.

Sʒ Subdit ſuo mō in xp̄o vī dinas exiſtētias ēt ꝯcedere: vnicā tamē ſubſiſtētiā tm̄:oppoſitū hȝ hic a Doctore:ꝛ ſilr a.ſ.thōa tertia pte ſue ſūme.q.27.art.3. ꝛ ſi nō eſt diſcordia niſi in v̄bis. qđ dicit Scotus di.6.tertij ſentētiaꝝ.eſt declaratio Thome. ꝛ ſi vis eos re etiam differre. vide q̄ mō ſaluare eos poꝰ Thomā ꝯpōnes māe cum formā: mā non hn̄te aliqđ eē: ꝛ ita ō nā ymaginare in ꝓpoſito.

Ad argumētū ouť in ꝯtrū dōm:ꝙ eē ꝑ ſe in genere:vel nō eſſe per ſe directe in genere non facit ꝙ ſit aſſumptū a verbo:vel nō aſſumptū. Nāȝ corpus ꝛ aīa:vel mā ꝛ forma hōis:que nō ſunt ꝑ ſe in genere:ſunt aſſumpta a v̄bo.Aſſumpſit.n.v̄bū naturā verā humanā:vt verā carnē: ꝛ verā formā humanā:vt verā animā.ꝛ ſic oīa que ꝑtinēt ad naturā humanā ſunt aſſumpta a verbo. Qđ autē ꝑtinet ad ſuppoſitū:ꝛ qđ nō pōt itelligi eē in aliquo:ꝙ non ſit ſuppoſitū:cuiuſmodi eſt ipȝ exiſtere:nō dicimꝰ eſſe in v̄bo aliud exiſtere ab exiſtere v̄bi. Quia nullum eſt ibi ſuppoſitū aliud a ſuppoſito v̄bi. nō eni aſſumpſit xp̄s ſuppoſituȝ:ita ꝙ ſint in xp̄o duo ſuppoſita:ſed aſſumpſit naturā:ꝛ ſunt in eo due nature in vno ſuppoſito.

Queſtio. IIII.

Quarto querebať de nā aſſumpta q̄tū ad optimū eē.Et erat qđ.vtrum nā rōnalis potuiſſet aſſumi a v̄bo abſq; eo ꝙ fruereť verbo.Et arguebať ꝙ nō:qꝛ ſm Augꝰ.ſup Joānē. Filiꝰ dei factꝰ eſt hō:vt filij hoīum fierēt filij dei.Uerbū eni factū caro:ſiue dei filius factꝰ hō:dedit nob̄ poteſtatē filios dei fieri:his ꝗ credūt in noīe eiꝰ.Itaq; cū ſimus filij dei per grāȝ:ꝛ potiſſime per grām conſūmatā:ꝛ per gloriā:nō eſſet illud ꝯn̄s ꝙ nos ſimus habituri gloriā:niſi eēt iſtud antecedēs:ꝙ nā rōnalis aſſumpta a xp̄o:ſiue aīa illa eſſet fruēs: ꝛ eſſet in gloria.⸿ P̄.ſi eſt eēntia eleuata opȝ eleuari potentiam.Si ꝗ̄ eēntia creature rōnalis eſt eleuata vt ſit vnita deo:eleuabiť ꝛ potētia vt fruať deo.

In ꝯtrarium eſt:qꝛ in talibus vt dicebat tota rō facti eſt potētia faciētis. ſcdm̄ ergo potentiaȝ facientis que eſt īfinita potuit aſſumere naturā rationalem fruentē ꝛ non fruentē vt ſibi placebat.

Reſpondeo. dōȝ ꝙ poſſumus diſtinguere duplicē neceſſitatē. vnā ineuitabilitatis.ꝛ aliā ſm congruentiā finis. Si quereť de neceſſitate ſm cōgruentiā finis. vtꝝ nā rōnalis aſſumpta a v̄bo neceſſe erat vt frueret v̄bo: dici debet ꝙ ſic. Qđ poſſumꝰ tripl'r declarare. Prio ex eo ꝙ dei filiꝰ aſſumens carnē debebat nr̄m caput eſſe. Scdō ex eo ꝙ debebat nos redimere.Tertio ex eo ꝙ debebat nos ad ſpeȝ regni celoꝝ iducere. ⸿ Primo nāq; debebat eē caput nr̄m:ꝛ debebamꝰ de plenitudine eius oēs accipe:neceſſariū erat hoc mō:ꝙ in eo eēt plenitudo grē:ꝛ ꝙ in eo eſſet grā ꝯſūmata que eſt ipſa gloria.Uñ ei dř fuiſſe datus ſpūs nō ad mēſurā:qꝛ q̄tum potuit aīa illa recipere de plenitudine grē:tāta fuit ei grā īfuſa:qđ non fuiſſet niſi fuiſſet ꝑfecte fruēs.Aliter eniȝ ꝗ minoꝛ fuiſſet in regno celoꝝ:maioꝛ fuiſſet illo:qꝛ ſemꝑ grā cōprehenſoris ꝛ grā cōſūmata eſt maioꝛ grā nō cōſūmata. Qꝛ autē dř paulominꝰ fuiſſe minutus ab angelis:itelligēdū eſt q̄tū ad paſſibilitatē corporis. Quātū tamen ad fruitionē decebat caput nr̄m habere omnē talē plenitudineȝ.⸿ Scdō hoc poſſumꝰ declarare ex eo ꝙ debebat nos redimere.debebat eniȝ mediatoꝛ eſſe dei ꝛ hoīum:ꝛ aperire ianuā celeſtē:vt per ipm̄ poſſemus vniri deo ꝛ frui eo.Ante eni paſſionē chriſti ꝛ ante ſolōneȝ pcti ꝓ hūana nā q̄tūcūq; ſanctꝰ ibat ad lymbū:ꝛ nō fruebať deo.Si ergo mediuȝ debet ſapere nām extremoꝝ:ꝛ dȝ participare de vtroq;.ille ꝗ debebat apire ianuaȝ celeſtē:ꝛ de viatoribꝰ debebat facere ꝯp̄hēſores:debebat vtrūq; in ſe habere:debebat eē viatoꝛ ꝛ ꝯprehenſoꝛ. Propter qđ decebat ipm̄ eſſe fruentē:imo loquēdo de neceſſitate ſm ꝯgruentiā finis nec̄ariū fuit ipm̄ eē fruentē. nā ad hoc venit vt nos ſaluos faceret:ꝛ vt nob̄ ianuā aperiret:ꝛ vt nos faceret cōprehenſores ꝛ fruentes. ⸿ Tertio hoc idē declarari pōt:qꝛ nos debebat ad ſpem ſalutis eterne iducere. nō aūt ꝯgrue potuiſſemus per ipm̄ ſperare poſſe cōſeq illā fruitionē eternam:niſi ipſe fuiſſet ꝑfecte fruens.Si eni nō fuiſſet fruens:vel anima illa nō fuiſſet fruens:que aſſūpta erat ad eē ꝑſonale verbi. habuiſſemꝰ māȝ deſperādi vt non crederemꝰ poſſe peruenire vt frueremur deo.Sic ergo dōm eſt de neceſſitate ſm ꝯgruētiaȝ finis:loquēdo de hᷓ ꝯgruitate:vt loqtur Augꝰ.13º. de trinitate.cap.10.ꝙ ſi alius modus fuit poſſibilis ad ſanādū:tamē nr̄e miſerie ꝯuenientiorē modum aliū nō fuiſſe credēdū eſt.Sed ſi loq̄mur de neceſſitate ieuitabilitatis.nō videmus q̄tū occurrit nobis qn̄ potuiſſet talem nām aſſumere ſine fruitiōe. Nā ſicut v̄buȝ illud ſeparata aīa remāſit vnitū carnī que nō eſt capax fruitiōis:ſic potuit v̄bum remanere vnitū eēntie anime q̄tum ad eē ꝑſonale abſq; eo ꝙ potētia vnireť ſibi per fruitionē.Eleuata ergo eēntia eleuať ꝛ potētia q̄tum ad eē ꝑſonale. Nō potuit.n.eē ꝙ eēntia eēt aſſumpta q̄tum ad eē ꝑſonale: ꝛ potētia non eēt iſto mō aſſumpta:niſi forte fuiſſet ſeparata eēntia a potētia.vel ſi fuiſȝ illa eēntia abſq; potentia. Sed poſito ꝙ illa eēntia non fuerit ꝓuata ſua potētia:ſicut illa nā nō habebat per ſe eē:ita non habebat ꝑ ſe agere:ita ꝙ oēs ille opationes erāt filij dei:vt ꝓbat Damaſc.lib.3.cap.14º:vt dicit duas voluntates fuiſſe in xp̄o:ꝛ duas actiones. vnꝰ tamē erat volēs ꝛ agēs.Iſta ergo duo nō erāt compoſſibilia:ꝙ eēt eleuata nā ad eē ꝑſonale:ꝛ non eēt eleuata potētia ſm tale eē:ſicut ex aſſumptiōe nāe deus factꝰ eſt hō:ita ex eiꝰ aſſumptiōe factum eſt ꝙ actiones ſm humanā nām ſint actiōes filij dei.Eleuata eſt ꝗ̄ potētia:qꝛ actiones ſm illā potētiaȝ erāt actiones dei.Sȝ ꝙ non potuiſſet aſſumi eēntia.niſi fuiſſet eleuata potētia ad fruitionē dei q̄tuȝ nobis

occurrit:nõ videmus hoc fuiſſe ĩeuitabile.

Ad primũ ğ dõm: ꝙ argumẽtum arguit de neccitate: ſm quãdã ꝯgruẽtiaʒ fi nis:nõ de neceſſitate ĩeuitabili. Si.n.debeam⁹ nos eẽ filij dei:⁊ fieri ꝯphenſores dignũ erat ꝙ ⁊ ipſe iã eẽt ꝯphẽſor. Eſt tñ aduertẽdũ:qꝛ qđ nõ eſt ꝯgruum ſm vnũ modũ ordinis:eſt ꝯgruũ ſʒ aliũ modũ. Si eñi dei fili⁹ aſſũpſiſſet nãʒ rõnalẽ abſqʒ eo ꝙ illa nã plene frueret̃ ſm aliquẽ modũ ordinis: h̃ fuiſſet cõ gruũ: ꝗuis illi⁹ ꝯgruitatis neſcirem⁹ forte rõnẽ red dere. Vñ Aug⁹.21°.de ci.dei.cap.ṗmo.dicit ꝙ fixaʒ tñ rõnẽ apud nos debere eẽ:nõ ſine rõne oĩpotẽtẽʒ facere. vñ anim⁹ hũanus ĩfirmus nõ põt rõneʒ red dere. ℭ Ad ſcđam aũt pʒ ſolo p iam dicta. Nã ſicut eleuat̃ eſſentia ad eẽ pſonale filij dei:ita fuiſſet ele uata potẽtia:qꝛ oẽs actiões egrediẽtes a tali poten tia eẽnt actiões dei. De hac aũt eleuatiõe ꝯcludit ar gumentum:quo conceſſo: nihil inconueniens ꝯtra noſtrum dictum concluditur.

Poſtea q̃rebat̃ de creatura in ordĩe ad deũ. Et ſpãlr̃ de creatura rõnali. que q̃tũ ad preſens ſpectat q̃nqʒ modis ꝯparat̃ ad deũ. nã h⁹ creatura ẽ apta nata deo vniri. Et q̃tum ad h̃ erat qđ:vtꝝ creatura rõnalis magis vniat̃ deo p amare q̃ p itelligere: vel ecõtra. Scđo h⁹ creatura ꝯparat̃ ad deuʒ. qꝛ eſt apta nata deũ ĩtelligere ⁊ amare. Et circa hoc erat qđ. vtꝝ eẽt poſſibile ꝙ talis creatura ĩtelligeret vel videret deũ p eſſentiã: ⁊ tñ nõ dilige ret ipm. Tertio ꝯparat̃ ad deũ:qꝛ p fidẽ eſt apta na ta ferri in deuʒ:⁊ in ea que ordinãtur ad deũ. Et cir ca h̃ erat qđ de articulis fidei. vtꝝ oẽs rões poſſi biles fieri cõtra h⁹ articulos ſint ſolubiles ab hoĩe ſine ſpãli dei ĩfluxu. Quarto cõparat̃ talis creatura ad deũ:qꝛ ẽ imago dei. Et circa h̃ erat qđ vtꝝ ĩtelle ctus agẽs ptineret ad imagineʒ. Quinto ꝯparat̃ ad deũ vt eſt apta nata beatificari in deo:⁊ p deuʒ. Et circa h̃ erat qđ. vtꝝ beati vidẽtes diuinã eẽntiã for ment ide verbum. Qđ. V.

Ad primum ſic pcedit̃. Videt̃ ꝙ magis vniamur deo p ĩtelligere q̃ p amare:qꝛ vnio p in telligere videt̃ eẽ vnio p aliqđ ĩtraneũ: cũ res ĩtelligãtur put ſunt in aĩa:⁊ cũ ve rum ⁊ falſuʒ ſit in aĩa. Vnio aũt p amorẽ videt̃ eẽ p aliqđ extraneũ:qꝛ res ſunt volite vt ſunt in ſeipſis: ⁊ bonũ ⁊ malũ ſunt in reb⁹:vt declarari hʒ in.6.me

T.c.8. taphyce. vniri autẽ per aliquid ĩtraneuʒ eſt potius q̃ per aliqđ extraneum.ergo ⁊c̃.

Et beatiſſimus Diony.ca.7. **In ꝯtrariuʒ** eſt Hugo ſuper angelica hie rarchia. q vult ꝙ ĩtrat amor vbi foris ſtat ſcientia.

Reſpondeo. dõm ꝙ vnio p amoreʒ eſt po tior ⁊ maior q̃ vnio p ĩtellige re:qđ tripl'r declarare poſſum⁹. Pͥo ex parte ipſi⁹ act⁹. Scđo ex pte obiecti. Tertio ex pte modi agen di. ℭ Pͥa via ſic pʒ. nã ſi ꝯſiderem⁹ ipʒ actũ amo ris:⁊ ipm actuʒ ĩtelligẽdi:ĩuenim⁹ hãc drĩam ĩter hũc actũ ⁊ illuʒ:qꝛ actus ĩtelligẽdi aſſimilat: ſʒ act⁹ amoris trãſformat. Rep̃hẽdit̃ eñi Empeđ. vt pʒ p

Lib 1.t.c.24. 79.⁊ li.3.t.c.30. 37.39.aliq̃liter. phm in lib.de aĩa. Ex eo ꝙ voluit aĩam eẽ ꝯpoſitaʒ ex oĩb⁹:vt cognoſceret oĩa. Nã ſm ipm phʒ ſufficit ꝙ ſilitudines rerũ ſint apud aĩam ad hoc ꝙ cogno ſcãtur ab aĩa.nõ opʒ aũt res ipſas ſʒ ſe eẽ in aĩa. Et ſi obijciat̃ de diuia eẽntia ꝙ nõ per aliã ſilitudinẽ:

ſʒ per ſeipſaʒ eſt apta nata pfecte cognoſci. Dicem⁹ h̃ nõ eẽ:qꝛ pfecta cognitio nõ poſſit eſſe niſi p ſilitu dinẽ:ſʒ qꝛ diuia eẽntia eſt pura forma nihil hñs de potẽtialitate admixtũ. Jđ per aliã expſſionẽ forme q̃ p ſeipſaʒ eẽntialr̃ cognoſci nõ põt. Tñ ſi res eſſen tialr̃ cogſci poſſit p aliquã expſſionẽ formalẽ aliam a ſeipſo nõ erit ĩcõueniẽs pfectioreʒ eẽ h⁹ cognitio nẽ q̃ ſit ipſa cognitio p eẽntiã. Vñ Aug⁹.11°.de ciui. dei.cap.29°.loquẽs de cognitiõe angeloꝝ dicit: ꝙ angeli ipſam quoqʒ creaturã meli⁹ vident in dei ſa pietia: q̃ in ſeipſa:⁊ ſeipſos ibi.ſ.in dei ſapiẽtia me lius ſciunt. arguat̃ ergo ſic. Angeli ſeipſos in ſeipſis cognoſcũt p eſſentiã ſuã. Jn deo aũt ſe cognoſcũt p eẽntiã dei que eſt repſentatio oiuʒ. Potior eſt ğ co gnitio eẽntie angeli p eẽntiã dei: q̃ p ſeipſaʒ. Suffi cit ğ ad ĩtelligere ꝙ hoc fiat p formalẽ expſſionem rei. Jntellectio ğ quantũ eſt de ſe aſſimilat: ſʒ amor trãſformat. Sufficit eñi ĩtelligenti ꝙ habeat ſilitu dinẽ ĩtelligibilẽ:⁊ ꝙ habeat formalẽ expſſionẽ ei⁹. ſʒ hoc nõ ſufficit amãti: ſed amans vult ſe oĩno con iungere amato:⁊ vult ſe facere id qđ ipm: ⁊ quãtuʒ põt ſe trãſformat in ipm. Si ergo ĩtellect⁹ ſm ꝙ h⁹ vult pſentiã ĩtelligibilis hoc eſt ꝑpter ipſam ĩtelle ctionẽ: vt qꝛ forte nõ põt id ĩtelligere plene: niſi per pſentiã eius: Vt ſi id ĩtelligibile nõ hʒ aliaʒ forma lem expſſionẽ.⁊ ꝙ per nihil aliud põt eẽntialr̃ ĩtelli gi: q̃ per ſeipm: ſed amãs ſm ꝙ h⁹ nõ vult pſentiaʒ amãti ſolũ ꝑpter ipm amorẽ: imo ꝑpter ipſam reʒ amataʒ:cui q̃tum põt vult ſe cõiungere: imo ſm ꝙ h⁹ q̃tum poſſet vellet ſeipſam trãſformare: ide eſt ꝙ vnire ⁊ trãſformare amori appropriãtur: vt pʒ p Dionyſiũ 4.° cap⁹ de diuinis noibus recitãs verba hierothei: ꝙ oĩs amor eſt q̃dã vͣtus vnitiua dicens: amorẽ ſiue diuinũ: ſiue angelicũ: ſiue ĩtellectualeʒ: ſiue animalẽ: ſiue naturalẽ vnitiuã quandã dicim⁹ eſſe virtutẽ. idẽ etiã Diony. oſtendit ibidẽ: ꝙ amor trãſformat:qꝛ ponit amãtem extra ſe:⁊ collocat ipʒ in re amata dicẽs: ꝙ eſt autẽ extaſim faciẽs diuin⁹ amor non dimittẽs ſuiipſoꝝ eẽ amatores. ſed ama torum. diuinus ergo amor.i. amor quo diligimus deum eſt faciẽs extaſim. i. eſt ponẽs amantes extra ſeipſos non permittẽs eos amare. ſiue ipſos aman tes eẽ ſuiipſoꝝ: ſed facit eos eẽ amatoꝝ.i.reꝝ ama taruʒ. Amor.n.nõ permittit ꝙ amãs ſit ſuiipſius: ſʒ cogit amantẽ eſſe rei amate: quare ſi tranſformare nos in deũ: ⁊ quãtum in ſe eſt idẽ facere cum eo eſt multo maior q̃ quecũqʒ alia vnio noſtri ad deum. ꝯſequẽs eſt ꝙ per amorẽ multo magis ſumus apti nati vniri deo q̃ per ĩtelligere. ℭ Secũda via ad hoc idẽ ſumitur ex parte obiecti. Et ex hoc patebit ſolutio argumenti in contrariũ. Petebat eniʒ argu mentũ id qđ eſt in cõtrario. arguebat enim oppoſi tum:nõ ꝓpoſitũ. verũ eſt eñi ꝙ in diligẽdo eſt mo tus anime ad res:⁊ ꝙ obiectũ amoris eſt res vt eſt in ſeipſa. in ĩtelligendo vͦo eſt motus rerũ ad aĩam: ĩtelligitur enim res ſm ꝙ eſt in nobis. diligit̃ autẽ vt dicebamus put eſt in ſeipſa. Ex his enim verbis quibus initebatur argumẽtum volẽs oſtendere ꝙ ĩtellectio plus nos vnit rei intelligibili q̃ amor rei amate non arguebat ꝓpoſitum: ſed oppoſitũ. Nam ſi deus etiam in patria intelligetur: hoc eſt ſcđm ꝙ erit in nobis:⁊ diligetur a nobis vt eſt in ſeipſo: con ſequẽs eſt ꝙ per ĩtelligere vniemur deo ſm ꝙ erit in nobis:⁊ ſecũdum modũ noſtrum: ſʒ per diligere vniemur ei vt eſt in ſeipſo:⁊ ſm moduʒ diuinum: ⁊

Supra videtur oppoſitũ ſcripſiſ ſe: ſʒ nõ loquebã tur ibi de expreſ ſiõe ⁊ ſilitudine que erat ſumpta ab exẽplari diui norꝫ ita ꝯceda.

qꝛ vnio ad deū ſm modū diuinū eſt multo potioꝛ ⁊ maioꝛ ꝙ̄ vnio ad ip̄ʒ ſm modū nr̄m: ꝯſequēs eſt ꝙ vnio per amoꝛē erit potioꝛ ⁊ maioꝛ ꝙ̄ vnio ꝑ intelligere. ex parte ergo ipſius obiecti diuini: qꝛ diligere erit vt eſt in ſeipſo. itelligere aūt vt erit in nobis pʒ verū eſſe qḋ dr̄. ❡ Tertia qdeʒ via ſumitur ex parte modi agēdi. Nā ea que ſunt p̄oꝛa origine: ſunt poſterioꝛa perfectiōe. Unde ⁊ Augu⁹. iz. confeſ. diſtinguit iter p̄us origine: ⁊ p̄us electione. Nam origine ⁊ tēpoꝛe flos p̄cedit fructū: electione v̄o fructus florem. Sic etiā ſm eundē ibidē ⁊ in pluribus alijs locis. Et ſi nō tēpoꝛe: ſaltē origine ſemꝑ iforme precedit formatū. Nulli tamē dubiū ꝙ electiōe ⁊ perfectione formatum p̄cedit iforme. eo ergo ipſo ꝙ ſm modū itelligendi ⁊ amādi nr̄m vnuʒ p̄cedit aliud. hoc eſt ꝙ itelligere origine p̄cedit amare. Quia bonum apprehēſum eſt obiectuʒ volūtatis: vt dr̄ in 3° de anima. Conſequēs eſt ꝙ vnio ꝑ amoꝛē ſit potioꝛ ⁊ ꝑfectioꝛ. Utroqʒ ergo mō vnimur rei per itelligere ⁊ amare: ſed hꝰ vnio in itelligēdo inchoaṫ: ſed in amoꝛe cōſumatur. Origine precedit vnio per itelligere: ſed perfectiōe p̄cedit vnio per amare. Potioꝛ eſt ergo vnio per amoꝛē ꝙ̄ per itelligere: ſicut cōſumatū eſt potius ꝙ̄ icboatū. Unde ꝓhs in 8° phyſi. ꝓbat motuʒ localē eſſe ꝑfectioꝛē omnibus alijs: qꝛ eſt poſt oēs alios. Puer eni p̄mo generatur: deinde alteratur: poſtea augmētatur: vltimo autē agit: pergit: ⁊ localiter mouetur. naturalr̄ enim videmus ꝙ de iperfecto itur ad perfectū: de iformi ad formatū vt ſemper poſterioꝛa origine ceteris parib⁹ ſint p̄oꝛa ꝑfectione: Unio ergo illa per intelligere ꝑfectiſſima erit in genere ſuo: ſʒ vnio per amoꝛem ſimplr̄ erit ꝑfectioꝛ. Illa eni vnio. ſ. per itelligere erit prioꝛ origine. hec autē p̄oꝛ perfectione.

B.t.c. 49. vſqʒ ad. 52. fere.

B.t.c. 55. vſqʒ in. 59.

Ad argumentum in ꝯriū dōm: ꝙ vniri rei ſm ꝙ eſt in ſe ipſa qḋ facit amoꝛ: nō eſt vniri extraneo: quia amoꝛ ꝙ̄tum eſt de ſe trāſformat: ⁊ vult idē facere amāteʒ cum amato. Uniri ḡ rei: vt eſt in ſeipſa: ꝓut in ipſaʒ rem trāſformamur nō vniri eſt rei vt eſt extranea: ſʒ magis vt eſt eadē: propter qḋ non cōcludebat argumētum. ❡ Id etiā qḋ obycie batur ad ꝓbādum ꝓpoſituʒ: ꝙ vnio per amoꝛē eēt maioꝛ: ſophiſticum erat. Naʒ ille idē Hugo qui dicit ꝙ itrat amoꝛ vbi foꝛis ſtat ſciētia: ait: ꝙ p̄ualet qdē itellectus: ſeqtur autē tardus aut nullus affectus. Pōt enim cōtingere ꝙ itret amoꝛ vbi foꝛis ſtat ſciētia: qꝛ diligim⁹ in via deū per eēntiā: nō itelligimus autē ip̄m intellectu eēntiali: ſʒ ſolū per creaturas. Intrat ergo amoꝛ qꝛ ꝑtingit vſqʒ ad diligere deum ꝑ eſſentiā. Ubi foꝛis ſtat ſciētia: qꝛ nō pertingit eſſentialr̄: niſi vſqʒ ad creaturas. Pōt etiā ꝑtīgere ꝙ preualet itellectus: nō tamē ſeqtur affectus: Quia mlta de diuinis itelligimus: ⁊ de bonis moꝛibus: ad que modicū afficimur. Argumentū ergo id vel non arguit ſimplr̄: vel arguit de eo qḋ eſt in via. Ubi foꝛis ſtat ſciētia: quia nō poſſumus in via videre deū per eſſentiā: ſʒ lʒ argumētū id ſimplr̄ nō ꝯcludat. tn̄ ꝙ̄tuʒ ad id qḋ erit in patria cōcludit ſimplr̄: nā ſimplr̄ veꝝ eſt ꝙ in patria vnio per amoꝛē erit ꝑfectioꝛ. Qō. VI.

SEcundo querebaṫ ḋ creatura ratiōali in oꝛdine ad deū. vtrum eēt poſſibile ꝙ apte videret deū ⁊ nō diligeret ip̄m. Et arguebatur ꝙ ſic: Nā queciīqʒ ſunt diuerſa vt dicebat p̄ūs abinuicē ſeparari: ſed itelligere differt realr̄ a diligere. ergo ſaltē v̄tute diuina poſſet vnū ſeparari ab alio: vt ꝙ vidēs deū nō diligat ipſum.

In ꝯtrarium eſt: qꝛ illud eſt ſūmuʒ diligibile. videtur aūt oīno ipoſſibile: ꝙ vidēs ſūme diligibile nō diligat ip̄m.

Reſpondeo dōʒ ꝙ de hoc ſunt opiniones. Uoluerūt enim qdaʒ ꝙ ſaltē virtute diuina fieri poſſet ꝙ vidēs deū per eēntiaʒ non diligeret ipſum: qꝛ vt aiunt poſſet deus ipſam voluntatē tollere: qḋ ſi fieret ita eſſet ibi actus itelligēdi: ꝙ nō eēt ibi actus volēdi vel diligendi: Hoc ergo mō ꝓcedem⁹ in hac qōne: qꝛ p̄mo oſtēdemus ꝙ aliqd qḋ non eſt de rōne rei ſm ſe: vel qḋ origine eſt poſterioꝛ. Eſt tamē de rōne rei ꝓut habʒ eē in effectuʒ. ❡ Scḋo declarabimus ꝙ velle lʒ ſit poſterius ꝙ̄ itelligere: tamen niſi eēt itentio voluntatis copulās nihil cōtingeret itelligere: ita quo mō conuenit itelligere. ꝓpter qḋ velle eſt de rōne ipſius intelligere nō ſm ſe: ſʒ vt in effectu: vel eſt de ratione ipſius. accipiēdo eē de rōne large: ꝓut eē de rōne alterius eſt: ſine quo id eē nō pōt: ⁊ qꝛ nō cōtingit aliḋ itelligere: niſi cōcurrat ibi itētio volūtatis. iō dr̄ ꝙ velle eſt de rōne ipſi⁹ itelligere. Naʒ hꝫ mō poſterioꝛa eē pn̄t de rōne p̄oꝝ. ❡ Tertio declarabimus ꝙ iſta nō pn̄t ſtare: ꝙ ꝯtigeret nos velle itelligere deū abſqʒ eo ꝙ diligamus ip̄ʒ talr̄ itellectū. ❡ Primū eni ſic declaraṫ. dicim⁹ eni ꝙ eē nō eſt de rōne ipſi⁹ eēntie: ⁊ tn̄ ſm ꝙ eēntia eſt in effectu: eē eſt de rōne eius: qꝛ nō poſſet fieri eēntia ſine eē. nā hoc mō ſit eēntia iquantū cōmunicaṫ ei eē. ❡ Scḋm autē ſic oſdiṫ: qꝛ niſi eēt itētio volūtatis copulās parētem proli: nihil omnino cōtingeret itelligere. Nā nō ſufficit ꝙ fiat ipreſſio in ipſa potentia cognitiua: niſi ꝑ itentionem voluntatis feramur ſupꝛa ipſaʒ impreſſionem. Naʒ ſi aperiretur oculus doꝛmienti: fieret ipreſſio lucis in ipſum oculum. Ille tamen nihil ex hoc videret: qꝛ per itentioneʒ voluntatis non ferretur ſupꝛa ipſam ipreſſionem. Unde Augu⁹. xi°. de trinitate. caplo. 8. ⁊ 9. iſtam materiā pertractans p̄mo in 8° caplo dicti libꝛi. oſtendit ꝙ voluntatis eſt ola coniungere ⁊ diſiungere. Unde ait ꝙ voluntas poꝛro ſicut adiungit ſenſuʒ coꝛpoꝛi: ſic memoꝛiā ſenſui: ſic etiā adiungit aciē cogitantis memoꝛie. Que aūt conciliat iſta coniungit. ipſa etiam diſiungit ⁊ ſeparat. Uult ergo ꝙ coniungere ⁊ diſiungere potētias a ſuis obiectis pertinet ad voluntatē. Ad eādeʒ voluntatem pertinet non ſolum potentiam coniungere ſuo obiecto: ſed etiaʒ diſiungere: qḋ ſit in ipſa potentia ab ipſo obiecto: vel a ſpecie obiecti; vt ſi ab ipſo ſenſibili imprimitur aliqd ſenſui: concurrit ibi intentio voluntatis copulans id quod eſt ipreſſum: ⁊ a quo eſt impreſſuʒ: ⁊ ſi a ſpecie in memoꝛia ſit ſpecies in aciem cogitantis concurrit ibi intentio voluntatis copulantis prolem parenti: ⁊ ſpeciē in acie ſpeciei memoꝛie. Queremus ergo ad quid requiritur ibi itentio voluntatis; Or ſi dicatur propter impreſſionem fiendaʒ in ipſa potentia cognitiua: Uel propter conſeruandam ibi talem impreſſionem. patet falſum eſſe per exemplum quod poſuim⁹ de homine doꝛmiente: Quia ſi aperiatur oculus doꝛmiētis: obiectum imprimet in huiuſmodi oculo ſimilitudinem ſuam; ⁊ conſeruabit eam ibi: ſicut ip̄mit eaʒ in medio: ⁊ etiā conſeruat: nec tn̄ ꝓpter hoc erit ibi viſio: qꝛ doꝛmientes non vident: lʒ ſomnient ſe

videre. Requiritur itaq̄ītentio voluntatis non ſolum ꝑpter īpreſſionem aliquā cauſandā vel conſeruandā: ſꝫ etiam ꝑpter iudicium fiendū de re cognita. Dicem⁹ aūt ꝙ ītentio volūtatis ad cognitiōem habēdam de re aliq̄ pōt reqri ꝑpter tria. videlꝫ propter debitū ordinēꝫ: propter debitam actualitateꝫ: ⁊ propter debitum iudicium. Propter debituꝫ quidem ordinē: quia pōt quis per ītentionem volūtatis auertere ſenſum a re ſenſibili: vt auertere vel claudere oculos ne videatur viſibile: ⁊ aures ne audiatur audibile: ⁊ ſic de ſimilib⁹ alijs: vt patꝫ p Aug⁹. ii°. de trini. cap. 8. Requiritur etiaꝫ intētio voluntatis nō ſolū ꝑpter debitū ordinē: ſicut patuit in ſenſu: ſed etiā ꝑpter debitā actualitatē: ſicut patꝫ in ītellectu. Nā cum in ītellcū ſint multe ſpēs: nulla eſt tāte actualitatis ꝙ poſſit de ſe cauſare actū intelligēdi niſi per ītentionē voluntatis feramur ſup fantaſma: vt fiat ſpēs illa magis in actu: ſicut apparet in nobis: vel etiam in angelis: niſi eni angelus per ītentioneꝫ volūtatis ferretur ſuper hāc ſpēm determinate: nō cauſaret̄ i ītellectu eius per h⁹ ſpēm actus aliq̄s ītelligēdi. Tertio requiritur intentio volūtatis ꝑpter debitū iudiciū. Nā lꝫ per ītentionē voluntatis poſſimus ſenſus noſtros ꝯuertere ad ſenſibilia: ⁊ habere debitum ordineꝫ ad ipſa: ⁊ lꝫ per h⁹ ītentionem poſſit intellectualis creatura ſe conuertere ſuper fantaſma: ſicut apparet in nobis: vel ſuper ſpēm ītellectualē: ſicut ꝯtingit eſſe in angelis. ⁊ ex hoc cōferre illi ſpēi quendā modū actualitatis: Dato tamē ꝙ eſſet ibi debit⁹ ordo ⁊ debita actualitas: ⁊ ex hoc fieret īpreſſio in ipſa potētia cognitiua: niſi cōcurreret ibi intētio volūtatis nō eēt ibi debitum iudicium per h⁹ impreſſionē. Unde ſimile eēt ſi fieret impſſio in medio: vel ſi īpreſſio fieret in oculo dormiētis: vbi nullū eēt iudiciū de re cognita. Unde Aug⁹. ii°. de tri. ca°. 9. tam in ſenſu q̄ȝ in ītellectu declarat: ꝙ opꝫ ꝙ ibi cōcurrat intētio voluntatis. Unde ait ꝙ a ſpē corporis qd̄ cernitur oritur ea ſpēs que fit in ſenſu: ⁊ ab hac que fit in memoria: ⁊ ab ea que eſt in memoria gignitur ſpēs in acie cogitātis: quapropter vt ſubdit: voluntas que parētem cuꝫ prole copulat ꝑmo ſpēm corporis: cū ea quā gignit in ſenſu: ⁊ ipſam cū ea que fit in memoria: ⁊ iſtā in memoria factam cuꝫ ea que paritur in ītuitu cogitantis. ⁊ ſicut eſt in ſenſu: ita eſt etiā in intellectu. ꝙ ſine intētione volūtatis cōiungente parētem proli nihil ītelligere poſſumus. Nā ⁊ ſi eſſet ibi impſſio ſine intētione volūtatis; nullū tamen eſſet iudiciū de h⁹ impreſſione. nō implicaret ergo ꝯtradictionē: ꝙ ſi fieret impreſſio a diuina eſſentia in potentia noſtra ītellectiua: ⁊ ꝙ conſeruaretur ibi h⁹ impreſſio abſq̄ eo ꝙ cōcurreret ibi intētio voluntatis. Sed ꝙ de illa impreſſione eēt in nobis aliquod iudiciū ſine intētiōe voluntatis quātum nobis occurrit: eē non poſſꝫ ſine implicatione cōtradictionis. Sicut ergo diximus de ſenſu ⁊ de oculo dormiētis: ꝙ pōt ibi fieri impreſſio: ⁊ etiā conſeruari: ſꝫ non erit ibi viſio: quia nō erit ibi iudiciuꝫ de re impſſa: quia nō concurret ibi intētio voluntatis. Sic dicemus de ītellectu: ꝙ ſi deus cauſaret impſſionē aliquaꝫ deriuatam a ſua eēntia in noſtra potētia cognitiua: ⁊ conſeruaret ibi impreſſionē illam: ſi nō concurreret ibi intētio voluntatis: nullū eēt ibi iudicium propter h⁹ impreſſionē. igitur eē non pōt ꝙ ītelligamus aliquid: ⁊ nō cōcurreret ibi intētio voluntatis. Naꝫ ītelligere vel cognoſcere nō dicit ſolā impſſioneꝫ in potētia cognitiua: quia hoc modo ipſum mediū cognoſceret. Sꝫ etiam dicit iudiciū per h⁹ impreſſionē: qd̄ ſine concurſu intētionis voluntatis fieri non pōt. imaginabimur quidē ꝙ lꝫ ītellectus q̄ȝtum ad primā ſuam īmutationē īmutetur quaſi naturaliter: vtputa ſine aliqua aſſuefactione cogitandi fiat aliq̄ īmutatio in fantaſia. ⁊ ex hoc fiat īmutatio in intellectu: vt nō ſit in poteſtate noſtra quid nobis veniat in mēteꝫ. Attamē niſi concurreret ibi ſtatim intētio volūtatis non fieret aliquod iudiciū per h⁹ impreſſionē: ⁊ ꝓprie loquēdo nulla eſſet ibi cognitio. Naturale eſt enim ꝙ ad īpreſſionē factam in ītellectu ſtatim concurrat ibi intētio voluntatis: vt per h⁹ intētionē concurrētem iudicemus de illa impreſſione. Pōt enim cōtingere ꝙ h⁹ intētio ſit fortis vl' debilis: vt cum ſumus intēti ad vnū ſenſum ita debiliter poſſemus ferri ſup impſſionē factaꝫ in alio ſenſu: vt non videatur nobis ſentire ſm̄ illū ſenſum. ſentimus quidē: ſꝫ quia debilis fuit ibi intētio voluntatis: nihil ex hoc fuit repoſitū in memoria. id̄ videtur nobis nihil ſenſiſſe. Unde Augu⁹. ii°. de trini. caplo. 8. ait. ꝙ facile eſt ꝙ cum corā loquēte nobis aliquid aliud cogitamus nō audiſſe nobis videatur: ⁊ ſubdit ꝙ falſum eſt: Immo audiuimus: ſꝫ non meminimus alienatus actu volūtatis per quē īfigi ſolēt memorie. Uerius itaq̄ vt ait. cum tale aliquid accipit melius dicimus ꝙ nō meminimus: q̄ȝ nō audiuimus. Hoc itaq̄ modo ſaluabimus v̄ba Augu. ꝙ cuꝫ cogitam⁹ aliquid aliud corā loquēte nobis: quia debilis eſt ibi intētio volūtatis: debilis eſt auditio: vt ex hoc nihil reponatur in memoria: ſꝫ ſi nulla eēt ibi intētio volūtatis; nulla eēt ibi auditio. pōt ergo fieri impſſio in ſenſu: ſꝫ nulla ſit ibi ſenſatio vl' iudicium de re ſenſata ſine intētione volūtatis. Eodē etiaꝫ modo ex parte potētie ītellectiue pōt fieri impſſio in ītellectu. ſꝫ nulla erit ibi intellectio vl' nulluꝫ erit iudicium de re ītellecta. niſi concurrat ibi intētio voluntatis. ¶ Oſtēſo ꝙ niſi cōcurreret in intelligēdo intētio volūtatis: nihil ītelligeremus: vl' nullū haberemus iudiciū de re ītellecta. propter qd̄ patefactū eſt: ꝙ non pōt eē ītellectus in actu ſuo: niſi ſit aliquo modo volūtas in actu ſuo. Sm̄ nātione enim vel origine actus ītelligēdi ꝑcedit actum volēdi. Tēpore autē vl' duratiōe non ꝑcedit ipſum: imo ſtatim ad impſſionē factam in potētia cognitiua concurrit ibi intētio volūtatis: vt habeat̄ iudicium de re cognita. Hec enim tria. videlꝫ impſſio facta in potētia cognitiua: ⁊ intētio voluntatis cōcurrēs ad h⁹ impſſionē: ⁊ iudicium de re cognita p talē impſſioneꝫ poſſunt ad ſcinuicē ꝑoritatē habere ſcd̄m gnātionē ⁊ originē: non autē ſm̄ tempus ⁊ durationē. Quia ſi tēpore ſe ꝑcederēt: ⁊ prius tēpore fieret impſſio in potētia cognitiua q̄ȝ concurreret ibi intētio voluntatis: ex tali intētione nulla ibi proprie eēt cognitio: quia nullū proprium eēt iudicium de re cognita: Quare ⁊ ſi velle: vl' p volūtatē intēdere: origine eſt poſterius q̄ȝ ītelligere: ⁊ ex hoc nō ſit de ratione eius ſm̄ ſe: tamē eſt de ratione eius modo quo dictum eſt: q᷑ non contingit ītelligere aliq̄d niſi concurrat ibi velle: ⁊ ītētio voluntatis. Fit eni naturalr̄ ꝑus impreſſio in intellectu: q̄ȝ fiat īpreſſio in voluntate. Sꝫ illa īpreſſio in voluntate non meret̄ dici ītellectio: niſi concurrat ibi intētio voluntatis. Ideo nihil contingit ītelligere niſi concurrat ibi intētio voluntatis: nec negamus ꝙ lꝫ nō poſſit fieri ītellectio ſine intētione volūtatis: gn̄ origine ꝑus ſit ītellectio ſiue actus ītelligēdi q̄ȝ actus volēdi: ſed non ſit ꝑus tēpore vel duratione. ¶ Uerū quia ītellect⁹ hominis nō quieſcit: forte aliquis pertinaciter aſſerit: ꝙ poſſit eē ītellectio: dato ꝙ nō concurrat ibi ītētio voluntatis: adducēs pro ſe verba Augu. ꝑus aſſumpta in. ii°. de tri. cap. 8°. vbi plane videtur velle: ꝙ ſine ītētione voluntatis fiat viſio: ſꝫ nihil ex tali viſiōe in memoria reponit̄ur: vt ſi audiēti vl' vidēti aliq̄d aliud nō audiuiſſe videmur: vl' nō vidiſſe. q̄ ſm̄ Aug⁹. falſuꝫ ē nos nō audiuiſſe: vl' nō vidiſſe. ſꝫ veꝝ ē nos nō meminiſſe. ¶ Propter qd̄ ſciēdū: ꝙ vt ꝑus diximus īpoſſibile ē eē iudiciū de re aliq̄

ſine itentione voluntatis. Naꝫ ꝙ aliqs dicatur iudicare de aliquo ad quod nullo mõ eſt attentus: vel itentus eſt oīno falſum: ⁊ qlibꝫ in ſeipſo experitur hoc eē ĩpoſſibile. dicere autẽ ꝙ nos ĩtelligamus aliqd de quo nihil iudicamus: nec iudicare poſſumus eſt oīno ridiculuꝫ. nullus. n. diceret ſe ĩtelligere aliqd de quo nihil ſciret vel poſſꝫ iudicare vtrum ſe haberet ſic vel ſic: ⁊ vtrum eſſet hoc vel aliud. Uerba autẽ Auguſtini exponi poſſunt: vt ſupi⁹ expoſuim⁹. nãle eſt. n. vt diximus: ꝙ ad ĩpreſſionẽ factaꝫ in potẽtia cognitiua cõcurrat ibi aliqualr ĩtẽtio volũtatis: lꝫ nõ ſit nãle pſiſtere vl nõ pſiſtere in tali itẽtiõe: qꝛ pt qs ad hoc ſe pro voluntate cõuertere. Quare ſaluatur dictũ Augu. ꝙ itentus valde ad vnũ ſenſum: non dr̃ non ſenſiſſe ſm alium ſenſum: ſed nõ meminiſſe: Quia ex hoc non oīno tollit̃ itentio voluntatis: ſed ex hoc valde debilitatur. Redeam⁹ ergo ad ꝓpoſitũ: ⁊ dicamus ꝙ non põt eẽ iudiciũ de re cognita ſi nõ ꝯcurrat ibi itentio voluntatis. Iſte tamẽ cõcurſus eſt q̃ſi naturalis vt nõ ſit ſemꝑ in poteſtate noſtra ꝓhibere tale velle. Poſſumus eni ꝑ voluntatẽ noſtrã perſiſtere vel nõ perſiſtere in tali itelligere: ſꝫ ſicut nõ eſt in poteſtate noſtra qd nobis veniat in mẽteꝫ: ita ꝙ nõ poſſumus ſimpl̃r ꝓhibere motus voluntatis: q cõſequũtur ad illos itellectuales motus. Sed ſi virtute diuina: ⁊ per miraculũ ſic fieret motio in itellectu: ꝙ nulla ex hoc fieret motio in voluntate: Nullũ eſſet iudiciuꝫ per illã motionẽ: vel impreſſionẽ: ⁊ per ꝯñs nõ eſſet ibi ꝓprie itellectio. Quare dclaratũ eſt ꝙ nõ eſt itellectio ſine volitõe. tẽpore eni ⁊ duratione iſta ſunt ſimul: lꝫ generatione vel origine ſe ꝓcedant. ¶ His aũt prelibatis volumus declarare ꝙ ſicut nõ cõtingit intelligere deum ſine velle itelligere: ⁊ abſqꝫ eo ꝙ cõcurrat ibi itentio voluntatis: ſic declarabimus ꝙ nõ ꝯtingit itelligere deũ ſine diligere ipſum. Eſt eni ibi tria cõſiderare. vꝫ. deũ qui itelligitur: nos qui itelligimus: ⁊ modũ itelligendi. Tripl̃r itaqꝫ declarabimus hãc veritatẽ. ꝑmo ex parte ipſius itelligibilis. ſcd̃o ex parte modi itelligẽdi. tertio ex parte ipſorũ itelligẽtium. ¶ Prima via ſic pꝫ: ꝙ ſm Diony⁹. 4. cap. de di. no. Nullũ agens aſpiciẽs ad malũ agit qd̃ agit. malum eni ſm ipm ibidẽ eſt preter finẽ: preter itentionem: preter voluntatẽ. Nihil enim ꝯſtituit ſibi finẽ malum in eo ꝙ malũ: vel intẽdit malũ: ſiue vult malũ ſm ꝙ hõ: ita ꝙ malũ non agit niſi in virtute boni: vt ibidẽ Dionyſius ait. Si eni malũ mouet voluntatẽ: hoc eſt ſub rõne boni: vt qꝛ apprehẽditur in eo qd̃ bonũ. Semper eni bonũ apprehẽſum. i. apprehẽſum ſub rõne boni eſt motiuum vo-

T. c. 54. lũtatis: vt declarari habꝫ in 3°. de anima. Id ergo qd̃ nullo mõ põt apꝑhendi ſub ratione boni: nullo mõ ſm ꝙ huiuſmodi põt eſſe appetibile. iõ de neceſſitate nullus vult eſſe miſer: qꝛ miſeria ſm ꝙ huiuſmodi nõ põt apprehẽdi ſub rõne boni. Sic etiã de neceſſitate qlibet vult eẽ beatus: qꝛ beatitudo ſm ꝙ hꝫ non poteſt apprehendi ſub rõne mali. ideo de neceſſitate eſt volita: ꝓpter qd̃ Aug⁹. 13. de trini. cap. 3°. ⁊ 4°. ⁊ 11°. de ciui. dei. 27. cap. ⁊ 10°. ꝯfeſ. ca. 12. hanc declarat veritatẽ: ꝙ oẽs neceſſario volũt eẽ beati: ⁊ nulli miſeri. Poſſet ergo ꝯtingere ꝙ nõ diligeremus deũ indirecte rõne forte difficultatis perueniẽdi ad ipꝫ. Sicut dr̃ aliqs idirecte nolle ſanitateꝫ: quia non vult potionẽ amarã: per quã iducitur ſanitas: vel forte poſſet qs nõ diligere deũ idirecte: qꝛ neſciret quãtuꝫ bonũ ſit de⁹. Sed ſi videremus deũ clare: ⁊ iam ꝑuenissemus ad ipꝫ: quia nõ poſſet apprehẽdi niſi ſub rõne boni. nõ poſſemus nõ diligere eũ. Nec valet qd̃ aliq dicũt ꝙ poſſet de⁹ ipſaꝫ voluntatẽ amouere a nobis: qꝛ vt eſt per habita declaratum. nõ contingit nos aliqd intelligere: niſi cõcurrat ibi itentio voluntatis. ¶ Secundo hoc idẽ pꝫ non ſolum ex parte ipſius itelligibilis: ſed etiã ex parte modi itelligendi. Nam vt ꝓbat phs in ꝑmo rethoricoꝝ. Mutari ẽ delectabile: qꝛ ipſa natura eſt mutabilis: vl̃ vt vtamur proprijs verbis eius. trãſmutare eſt delectabile: qꝛ in natura fit trãſmutatio. Modus aũt itelligendi deũ eſt vt itime feramur in ipſum. Unde ⁊ illa viſio nõ erit trãſmutatiõi ſubiecta: nec mẽſurabitur tẽpore: ſed euo. Rõne ergo modi itelligẽdi delectabile ſemꝑ erit eſſe in deo. ⁊ nũq̃ȝ nos auertere a deo: qd̃ non poterit eſſe ſine delectatione dei. Ad hoc aũt valet qd̃ dr̃ in ꝑs. Beati qui habitãt in domo tua domine: in ſecula ſeculoruꝫ laudabunt te. Et qd̃ dicit Aug⁹. 10. cõfeſſ. O amor q ſemper ardes: ⁊ nũq̃ȝ extingueris: charitas deus meus. beati eni in ſecula ſeculoruꝫ laudabunt te dominũ: qꝛ itime ferentur in deũ: vt nõ ſit illa viſio trãſmutationi ſubiecta. Propter qd̃ nũq̃ȝ volunt ſe auertere a deo: ſed ſemper ardebit in eis diuinus amor. psal. 83.
¶ Tertio hoc idẽ patꝫ ex parte ipſoꝝ itelligentiũ. Naꝫ itelligẽtes ⁊ vidẽtes deũ per eſſentiã: videbũt ꝙ bonum eorũ magis eſt in deo q̃ȝ in ſeipſis. Sicut ergo per ſe loq̃ndo nullus põt non diligere ſeipſum: ſed omnes diligũt ſe ipſos eſſe: ſic qꝛ videbũt ꝙ eoꝝ eſſe magis reſeruatur in deo: q̃ȝ in ſeipſis: ⁊ qꝛ videbunt ꝙ deus erit magis itim⁹ eis: ⁊ magis faciet ad cõſeruationẽ eſſe eoꝝ: q̃ȝ ipſi ſint itimi ſibi: ⁊ q̃ȝ ꝓpria natura faciat ad cõſeruationeꝫ ſui eſſe. Sicut nullus põt non diligere ſeipſum: ita multo magis nullus vidẽs deũ: poterit nõ diligere deũ. Poteſt eni aliqs velle nõ eſſe per accidens rõne miſerie ſibi annexe: ſꝫ quẽ modũ loqtur Augu⁹. 11°. de ci. cap. 26. dicẽs. ꝙ qui miſeri ſunt volũt iterire: cũ ſe miſeros eſſe ſentiãt: non vt ſe ipſos deleãt. ſꝫ miſeriã potius auferri volũt. Per ſe ergo qlibet vult ſeipſum eſſe: ⁊ qlibet ſeipm diligit. Iſtud aũt per accidẽs: ꝓpter qd̃ poſſet ſeipſum velle nõ eſſe. Nõ poterit eẽ in viſione dei: vbi nulla miſeria ⁊ nihil poterit eẽ retractiuũ a dilectione illa.

Ad argumẽtũ autẽ in cõtrariũ dõm: ꝙ lꝫ illa ſint diuerſa. vnũ tamẽ non põt eſſe in effectu ſine alio. Nã non poteſt eſſe itelligere ſine velle: nec ecõuerſo. niſi forte vellemus ſumere itelligere valde iꝓprie. vbi diceremus intelligere aliqd abſqꝫ eo ꝙ haberemus aliquod iudiciũ de illo. Ad iudicãdum ergo de aliquo opꝫ ꝙ cõcurrat ibi itentio voluntatis: qꝛ ſaltem cõcomitatiue opꝫ ibi talem itentionem adeſſe.

Laurentius.

Subtilis tum ꝑma diſ. quarti. q. 20. di. ſcd̃i. oppoſitũ tenet ꝯcſonis ꝑncipalis Egidij noſtri: ob maximã ſcꝫ voluntatis libertatẽ: que cũ nõ põt viſo ſũmo diligibili habere actũ ꝯtrariũ volitioni circa illud: ſaltem omnẽ actum poſſet ſuſpẽdere: ⁊ rõnes habet: quas vide. ſed via Doctoris hic eſt via Thome ſepe: ⁊ Henrici: ⁊ omniũ antiquoꝝ: ⁊ motiuũ optimum apud me: quia queclibqꝫ potentia ſeu libera: ſeu nõ libera: nõ plus poteſt q̃ȝ obiectuꝫ ſuum ſibi dat: ſi eſt et in ratione obiecti formalis. que ꝓpoſitio nõ negabitur ab aliquo bene diſpoſito ad ꝑhiam: ſꝫ in ſummo diligibili eſt omnis ratio formalis qua põt eſſe in eo ratio volibilis ⁊ diligibilis ſi apprehendet. ergo ⁊c̃. Iſtã rõnem magnifacio: qꝛ in ea aduno qcquid illi poſſent ꝓ ſe adducere: ⁊ qd̃ dicit poſtea Scotus nõ mouet. ſicut enim apud phos ⁊ Aug. dei volũtas eſt ſũme libera: ⁊ tamẽ non põt non velle bonũ ⁊ facere illud: ita de voluntate noſtra quãdo ſic clare deũ videret ſub ratione boni infiniti. vnde nõ magis poſſet ſe tũc ſuſpẽdere q̃ȝ graue nõ impeditũ ſe librare ⁊ ſuſtẽtare in aere. Poſtea dic etiã ꝙ aliud eſt loqui de voluntate abſoluta aliud de voluntate tali: ⁊ iſto vel iſto mõ ſe habẽte. vnde ſcis multas ꝓpõnes verificari per ſe: que per accidens falſificãtur. ⁊ in iſtis ſolutiõib⁹ valde acqeſco: niſi tu forte aliud habeas ⁊c̃. Qõ. VII.

Tertio querebatur de creatura rõnali: ꝓut per fidẽ fertur in deum. ⁊ in ea que ordinãtur ad deum. Utrꝫ in talibus pertinẽtibus ad ea que ſunt fidei poſſet fieri aliq̃ rõ in ꝯtrariũ que nõ ſit ſolubilis ab hoĩe ſine ſpeciali iſluxu dei. Et arguebatur ꝙ oẽs tales rationes ſunt

ſolubiles ab homine: Quia oẽs rationes tales cõtra fidẽ facte ſunt falſe ꝛ defectiue: ꝛ per rationem poteſt apparere earum defectus. ergo ꝛc̃.

Z.c.1. **In ꝯtrarium** eſt: quia ſm phm in 3° metaphy. ſolutio dubitatorũ eſt manifeſtatio veritatis. Si ergo omnes rationes facte contra fidez eſſent ſolubiles ab homine: veritas fidei poſſet manifeſtari per hominẽ. hoc.n. poſito vt videt̃ ſufficiẽter poſſemus declarare ꝛ ꝓbare veritatẽ fidei.

Reſpondeo dñm: ꝙ hoc ordine ꝓcedem⁹ in hac qõne: qꝛ pmo declarabimus ꝙ oẽs rõnes facte per hominẽ ꝯtra fidẽ ſunt ſolubiles ab homine. Scdo oſtẽdemus ꝙ non eſt poſſibile ꝙ iſte homo vel ille cuiuſcũqꝫ perſpicacis igenij ſine diuino iſluxu ſpeciali poſſit oẽs tales ratões ſoluere. Tertio declarabim⁹: ꝙ dato ꝙ omnes tales rõnes ſoluerẽtur: nõ ꝓpter hoc poſſemus ſufficiẽter declarare vel ꝓbare veritatẽ fidei. In hoc eni caſu vt patebit nõ habꝫ veritatez illud dictũ phi ꝙ ſolutio dubitatoꝝ eſt manifeſtatio veritatis. ℭ Propter pmum ſciendũ: ꝙ lꝫ quo ad nos quedã falſa poſſint eſſe ꝓbabiliora quibuſdã veris vt videt̃ velle phs in. 8. topicoꝝ. Quantum eſt tamẽ ex parte rei ſemꝑ ſunt ꝓbabiliora falſis. Unde phus in pmo rethori. cum pus dixiſſet ꝙ dialetica ꝛ rethorica poſſunt ſimilr ſillogizare cõtraria. Poſtea ſubdit ꝙ res tamẽ ſubiecte nõ ſimilr ſe habẽt. lꝫ eniꝫ dialetica ꝛ rethorica poſſint ſillogizare cõtraria. ipſe tamẽ res ꝯtrarie nõ ſunt ſimilr ſillogizabiles. Sꝫ vt ibidez dr̃. ſemꝑ vera nã ſunt meliora: ꝛ ſillogizabiliora ꝛ ꝑſuaſibiliora: vt vera ſunt. Dicere ergo ꝙ fidẽ ꝓbare non poſſumus: nõ eſt ꝙ fidei ſubiaceat: vl' ſubiacere poſſit aliquod falſum: qꝛ diuina veritas cui nitit̃ fides falli non poteſt. Sed hoc eſt: qꝛ fides eſt ſupra rationẽ. ideo ad eaz ꝓbandã omnes rationes humane deficiunt. Ideo Apls ii. ad Hebreos deſcribẽs fidẽ ait. ꝙ eſt argumentuꝫ non apparẽs. eſt enim fides: credere qḋ non vides. ꝛ eſt de his que rõni noſtre nõ apparent. Sed ſi rõnes in talibus deficiũt ꝓbantes: neceſſe eſt ꝛ ꝙ deficiãt iprobantes: quia vt pdicimus ſemꝑ vera ſũt ꝑſuaſibiliora: ꝛ ſillogizabiliora falſis: ꝛ quia rõnes que fiunt cõtra fidẽ non ſupra rõnem ſunt: quia ſi ſupra rõnem eſſent iam ratiões non eẽnt: qre ſi tales rationes ductu rõnis procedũt: ꝛ ſm rationẽ: non ſupra rationẽ ſunt: ꝛ falſe ſunt: quia contra neceſſitatẽ ſũt neceſſe eſt vt defectiue ſint: ꝛ earũ defectus poſſit per rationem cõſpici. quicqd ergo poteſt per hominẽ contra fidem via rõnis dici: totuꝫ poteſt ab homine rõnabilr ſolui. ℭ Hoc viſo volumus declarare ſcðm. videlꝫ ꝙ quãuis quicqd poteſt per hominẽ cõtra fidẽ: via rationis dici totũ poſſit ab homie rõnabilr ſolui, attamẽ ab iſto homine vel ab illo ſine ſpeciali dei iſluxu poſſet ſolui hec ratio vel illa: vel multe tales rõnes. Sed ſolui oẽs eſt impoſſibile. Declarandũ eſt igit̃ vt hoc appareat quomõ itellectus noſter ſe habꝫ ad veritatẽ: ꝛ quomõ ad veritatem fidei. Ad veritatẽ quidẽ ſe habꝫ itellectus noſter: quia eſt aptus natus venire in ipſam difficulter ex poſterioꝛib⁹: ꝛ per hꝫ ſenſibilia. Oꝫ autẽ ſit ſic: patet ꝙ anima nr̃a multum tẽporis ponit in ignorãtia: ꝛ paruꝫ in ſcientia. Multo enim tẽpore eſt ignorãs ꝛ modico ſciẽs: vt vult phs in lib. de anima. qḋ vo per hec ſenſibilia: ꝛ a poſterioꝛib⁹ patet: Quia noſtra cognitio incipit a ſenſu: ꝛ deficiẽte ſenſu neceſſe eſt ſciẽtiam deficere: que ſm illũ ſenſuꝫ eſt: vt declarat habꝫ in pmo poſterioꝝ. Sic ergo ſe habꝫ itellectus noſter: quia eſt tenebroſus ꝛ non expedit̃ ad percipiẽdaz veritatẽ: etiã de iſtis ſenſibilibus: ſimilr derelictus multo magis eſt talis ad percipiendã veritatẽ eorũ que ſunt fidei. que valde videtur his que oꝛiuntur ſenſibilib⁹ obuiare: quare ſi videmus oẽs gentiles phos: ipſum etiam Ariſtotelẽ: quẽ dicit Cõmentatoꝛ fuiſſe regulã in natura: vbi natura vt ait oſtẽdit vltimũ ſuum poſſe: ſic grauiter erraſſe: ꝛ ratiões ſophiſticas de eternitate mũdi: ꝛ de numero intelligentiaruꝫ neſciuiſſe ſoluere. quid de his que ſunt fidei: dicemus ꝙ aliqs vnus hõ ſine diuino ꝛ ſpeciali iſluxu poſſet omnes rationes ſoluere factibiles. contra fidẽ conſtat non eſſe poſſibile. qḋ eniꝫ ratio noſtra ſic deficiẽs in itelligibilibus non adiuta ſpecialr per diuinum iſluxũ in nullo deficiat: ſed omnes rationes falſas ſoluat non eſt poſſibile. poteſt eni eſſe ꝙ caueat ſibi ab hoc defectu vel ab illo: ꝛ ꝙ ſoluat hanc rationẽ defectibilẽ vel illam. Sed ꝙ in nullo deficiat: ꝛ ꝙ oẽs rationes defectibiles ꝛ ſolubiles ab homine ſoluãtur eſſe nõ poteſt. ℭ His itaqꝫ declaratis. volumus oſtẽdere: ꝙ poſito aliquez hominẽ omnes rationes factas cõtra fidẽ poſſe ſoluere: nõ ꝓpter iſtud hic homo vel ille poſſet ſufficiẽter declarare vel ꝓbare ea que ſunt fidei. Nam cũ dr̃ ꝙ ſolutio dubitatorum eſt manifeſtatio veritatis: Intelligenduꝫ eſt de rationibus ꝓprijs: nõ de extraneis. Nã qui bene ſcit dubitare eſt pene ꝓpe videre verum. Ille eni bene dubitat circa reꝫ aliquã: qui ex natura rei videt difficultates que inde poſſunt conſurgere. Qui ergo tales difficultates ſciret ſoluere: ſciret veritatez aperire ꝛ probare. Sed ſi ſint rõnes extranee: cuiuſmodi ſunt rõnes ad probandum ꝙ aſtra ſunt paria: qꝛ non poſſumus ad hoc arguere ex ipſa natura rei: qꝛ natura superceleſtis corpoꝛis non ſubiacet cognitioni noſtre: quãtum ad numerũ aſtroꝝ ibi exiſtentium. Sed argumenta ad hoc facta erunt logicalia ꝛ extranea. Utputa ꝙ aſtra ſunt paria: quia numerus par videtur eſſe perfectus: vel ꝙ aſtra ſunt imparia: qꝛ ipar eſt numerus qui nõ diuiditur: ꝛ aſtra ꝛ vniuerſalr superceleſtia corpora nõ poſſunt diuidi vel ſcindi: ſeu peregrinam impreſſionẽ pati: Qui enim mille talia argumenta ſolueret: nihil per ſolutiones hꝫ ſciret aliqd de veritate. Sic ꝛ in ꝓpoſito argumenta que fiunt ꝯtra fidẽ extranea ſunt: quia cũ fides ſit ſupra rationẽ: nulla ratio poteſt eã attingere: nec probãs nec improbãs. Sꝫ omnes tales ratiões poſſunt dici extranee. Beati eni clare videntes que nos credimus: cũ aliquid arguimus contra fidẽ poſſunt deridere rationes noſtras: ꝛ etiã deridere nos tãqꝫ iuoluẽtes ſentẽtias ſermonibus imperitis. Igit̃ ꝓpter ſoluere oẽs tales rõnes contra fidem factas nõ poterimus ſufficienter declarare ꝛ ꝓbare fidei veritatem.

Ad argumentum aũt dñm: ꝙ omnes rõnes facte contra fidez defectibiles ſunt ꝛ ſolubiles ab homine. Sed nõ eſt poſſibile ꝙ iſte homo vel ille ſine ſpeciali dei iſluxu poſſet omnes tales rõnes ſoluere: vt eſt ꝑ habita declaratũ. ℭ Argumentum etiã aliud cũ dicebat: ꝙ ſolutio dubitatorũ eſt manifeſtatio veritatis qualr debeat itelligi. eſt ẽt patefactuꝫ.

Laurentius.

Mirum certe qḋ dicit Doctoꝛ in hac qõne: qꝙ omnes queſtiones cõtra fidem ſolubiles non poſſit homo ſoluere: ſed hãc vel illã. ex hoc.n. ſeqt̃ur ꝙ oẽs homines poſſent oẽs tales ſoluere: ꝛ tũc ponemus ꝙ vn⁹ ſolus ſit ingenioſior omnib⁹: qui ſunt decẽ: gr̃a exẽpli. Preterea docuit phs ſoluere omnẽ rõnẽ ſophiſticã peccantẽ ſeu in forma ſeu in mã: ſeu in vtroqꝫ. ꝛ põt hõ hr̃e bene illã artẽ. Preterea ſit ille theologus ſũm⁹: ꝛ ſciat bene quid ſit fides noſtra: quid requirat̃ ad eã: pꝫ ꝙ opꝫ ꝙ ſciat ſoluere oẽs dubitationes ꝯſequẽtes eã. Iſta enim eſt ꝯditio ſermonuꝫ ſufficientia: vt dicit Auer. ſepe. ergo ꝛc̃. ℭ Pro his ergo dicim⁹ ꝙ dictũ Doctoris eſt ſanctiſſimũ ꝛ maxime religioſum ſubterfugiẽs errorẽ ſcãdaloſum Pelagij: qui nimis humanis arbitrio ꝛ poteſtati tribuit: ꝛ lumẽ naturale eius nimis ſufficiẽs ꝛ forte putauit: vt eſt videre in libris theologoꝝ. Doctoꝛ igit̃ qꝛ ſoluere rõnes oẽs ꝯtra fidẽ exigit intellectũ multũ ſupra nãm ꝛ illuminatuꝫ: hoc voluit ſibi ineſſe aliũde: ꝛ a deo ipſo: ſed hãc vel illã rõnẽ ſoluere ꝛc̃. ꝛ cauere ab hoc

capi. 14. aliq mõ

lib. 2. t. c. 151. ꝛ vide Themiſtiũ ibidem. ꝛ Auer. 2. metaph.

3. de anima. 14.

ꝙ ſimul capere: vel ſimul appꝛehēdere. mentis.n. ptus idē ſonat ꝙ a mēte reptū. Et qꝛ diuīa eēntia a btis in ſeipſa appꝛhēdet̄ in ſeipſa repiet̄: ſe hēbit vt gd ɔceptū ⁊ vt partū. Jmmo qꝛ bti ꝑ actū ītelligendi g erit apta viſio tēdent in deū. Jō dicent̄ deum ɔcipe in ſeipſis: ⁊ qꝛ ad hāc appꝛhenſionē: ⁊ ad hanc ɔceptionez aliqd facit ītellectus: qꝛ ſemꝑ potētia eſt aliq̄ cā ſue appꝛhēſionis ex hoc dicent̄ bti deū in ſeipſis ɔcipe.i. in ſeipſis capere: ⁊ appꝛhēdere ⁊ deū in ſeipſis repire. ℂ Et ſi querat̄ q̄liter bti repiēt deū in ſeipſis dr̄ ꝙ nō reperient ipm in vbo qd differat realr a diuīa eēntia: ſꝫ diuā eēntiā reperiēt in ſeipſa. q̄re ſi vbū dr̄ ɔceptus mētis: qꝛ in eo capit̄ ⁊ appꝛehēdit̄ nā rei: ⁊ ſi dr̄ mētis partus: qꝛ in ipſo repit̄.i. repītat̄ nā rei: diuīa eſſentia in tali viſione ſe hēbit quodāmodo vt verbū: qꝛ ipſa in ſeipſa appꝛhendet̄ ⁊ repiet̄: ſic ⁊ diuīa eēntia nō ſolū hēbit ſe vt vbū: qꝛ erit gd appꝛhēſum: ⁊ gd reptū in ſeipſa: ſꝫ ēt ſe hēbit vt gd formatuꝫ in nobis. vt loquamur ꝓut loquit̄ apl's ad gala.4.cap. Filioli mei quos iteruꝫ ꝑturio donec formetur in nobis xp̄s.i. donec in nobis formoſus appeat. Tūc.n. hoc modo formabit̄ i nobis de⁹: qꝛ formoſus in nobis appꝛebit. ℂ Et ſi dicat̄ ꝙ ad id qd format̄ in nobis: ⁊ ad id qd in nobis ɔcipitur ⁊ pariter aliqd opat̄ ītellect⁹ noſter. Dōm ꝙ ſufficit ꝙ ītellectus noſter aliq̄ cāſitatis rōnē hēat ſupra ipm actū ītelligēdi mediāte quo diuinā eēntiā appꝛhendet: repiet: ⁊ formoſaꝫ cernet. ad hoc ꝙ ipa diuīa eēntia ſe hēat q̄ſi vbū in nobis ipſis cōcipi reperiri ⁊ formari. Sicut.n. dr̄ deus alicubi: qꝛ īcipit alicubi eē: qualr nō erat: nō ꝑ mutatōeꝫ ſuā: ſed per mutationē factā in nobis. ſic dr̄ in nobis cōcipi appꝛehēdi ⁊ formari: nō per mutationē factā in ipſo: ſed per mutationē in nobis. Cuꝫ.n. īcipiet in nobis eē viſio apta per quā deū appꝛhēdemus. repiemus ⁊ formoſum videbimus. Dicit̄ diuīa eēntia modis ꝓdictis eē in nobis: ⁊ hr̄e quodāmō rōnē verbi. ipſe ergo deus erit id qd ſe hēbit vt gd ɔceptū ab ītellectu nr̄o: ⁊ ſi poſſemus tūc ipm ɔceptū ītellectus noſtri per nomē expꝛimere. vnū nomen imponeremus ei: ⁊ vno noīe noīaremus ipꝫ. tūc illud nomē qd foris ſonaret eſſet ſignatiuū ⁊ repītatiuū ipſius diuīe eēntie que in mēte ɔcepta intus luceret. Cuꝫ g̊ queꝛit̄ vtrū beati vidētes deū formēt idē verbū qd ſit realr aliud a diuina eēntia. ſi ꝑ verbo ītelligimus id in quo res repꝛeſentat̄. ſicut non erit ibi alia ſpecies per quā videat̄: ita nō erit ibi aliud verbū per qd repꝛeſentet̄. Sed ſi per verbuꝫ intelligeremus ipſuꝫ actū intelligendi: vel ipſam notitiā intellectiuam: Dicemus ꝙ erit ibi actus vel erit ibi notitia per quā beati videbūt deū: que erit res alia ab ipa diuina eſſentia: qꝛ hꝯ notitia iformat ⁊ perficit intellectū tanq̄ʒ aliquid inherens ītellectui: qd diuie eſſentie non poſſet competere.

Ad argumentum dōm ꝙ verbuꝫ pertinet ad imaginem creatā ſm ꝙ verbū dicit ipſam notitiā: ſed ꝓut dicit id in quo repītabit̄ diuīa eſſentia: ſic nō erit verbum ibi aliqd creatuꝫ: ſed erit ipſa diuina eſſentia. ℂ Aliud ēt argumētū plus ɔcludit q̄ʒ debeat. Nā videt̄ ɔcludere ꝙ nihil ſit ibi tanq̄ʒ verbū: pꝫ.n. ꝙ ipſa diuina eſſentia ſe hēbit vt gd partū ⁊ gd repertum: ⁊ gd conceptū in ītellectu ⁊ ab ītellectu. ℂ Et ꝙ dicebat̄ qd ibi nulla erat inq̄ſitio: qꝛ ſimplici intuitu videbimus deū. pꝫ ꝙ nō ſemꝑ hꝯ repertū gd in ītellectu hētur per inq̄ſitionē. vn̄ Augu. ibidē ſignāter loquēs ait: ꝙ partū vel reptū ab ītellcū ſepe ꝑcedit inq̄ſitio: nō aūt dicit ꝙ hoc fiat ſemꝑ.

POſtea querebat̄ de creatura in ſe: circa quā q̄rebat̄ dupl'r. Jn gnāli ⁊ ſpāli. Jn gnāli ēt q̄rebat̄ de creatura dupl'r. Quia erat q̄ſtio de ītentōib⁹ ⁊ de rebus. De ītentōibus aūt querebat̄ dupl'r. Pꝛimo q̄ʒtū ad ꝑnci^m ſuſceptiuū ⁊ paſſiuuꝫ: ⁊ erat qd vtrū ītentōes cāte in medio vel in aliquo ſuſceptiuo educant̄ de potētia mãe: vel de potentia ſui ſubti. Scdo q̄rebat̄ de hꝯ ītentōibus q̄ʒtū ad ꝑncipiū actiuum ⁊ ꝓductiuū: ⁊ erat qd. Utrū ꝓductiuum ⁊ cauſatiuum talium intentionum ſit forma vel compoſitum.

Queſtio. X.

AD pꝛimum aūt ſic ꝓcedebat̄: oſidebat̄.n. ꝙ hꝯ forme ītentionales educunt̄ de potētia mãe: vel de potētia ſubti. Qꝛ q̄cquid nō fit de nihilo dr̄ educi de potētia mãe vl' ſubti: ſꝫ hꝯ forme ītentōales nō fiunt per creatōeꝫ: qꝛ tūc nō fierent niſi imediate a deo ⁊c̄.

In contrarium eſt: qꝛ q̄cq̄d non fit cum tranſmutatōe mãe non educit̄ de potētia mãe: forme aūt ītentionales non fiūt cū tranſmutatōe mãe. g̊ ⁊c̄. ℂ P̄. que educunt̄ de potētia mãe nō poſſunt plura numero ſimul eē in eodē ſubto: qꝛ hītib⁹ ꝑñtibus in mã ceſſat mot⁹. vt dr̄ in ꝑmo de gnōne. Cum g̊ eductus eſt calor de potētia mãe nō pōt in mã fieri alr⁹ calor nūero: qꝛ pn̄te calore in mã: ceſſat mot⁹ ad calorē. Sed pn̄te ītentōe albi in mã: pōt idē fieri alia ītētio albi. g̊ he ītentōes de potētia mãe nō educuntur. T.c.55.

Reſpondeo dōm ꝙ ꝑmo vidēdum eſt gd eſt eē in potētia mãe. Secundo declarabit̄ ꝙ in hoc ſunt gradus: qꝛ aliq̄ dicuntur eſſe magis: aliq̄ minus in potētia mãe. Tertio ex his duobus patebit veritas q̄ōnis: q̄uo hꝯ intentiones educūtur de potētia mãe ⁊ q̄uo nō. ℂ Pꝛopter ꝑmū ſciēdū ꝙ ſicut dicimus aliqd eē in potentia agētis: nō ꝙ aliqd de illo ſit in agēte: ſed qa pōt agens agere vt illud faciat. Sic dr̄ forma eſſe in potētia mãe: nō ꝙ aliqd de forma ſit in mã: ſm ꝙ repꝛehendit̄ Anaxagoras ponēs formarū latitatōeꝫ: vl' ſm ꝙ aliq moderni doctores ponūt īchoatiuū aliqd formarū in mã: qd vocāt potētiaꝫ actiuā. Nihil .n. de eēntia forme eſt in mã. Dicit̄ tñ forma educi de potētia mãe: qa pōt mã tranſmutari vel pati vt ſub forma fiat. ſicut pōt agēs agere vt formā in mã faciat. hꝫ.n. ipa mã aliquē modū cauſalitatis reſpectu forme rōne cuius dr̄ forma eſſe in potētia mãe. Nā nullū agēs creatū de cuius actiōe nunc querit̄ pōt aliqd facere nō ꝓſupponendo potentiam paſſiuam: que nō eſt effectus eius. Omne.n. tale agens ꝓſupponit aliq̄ʒ potentiā paſſiuā in qua recipiatur ei⁹ actio. q̄re: qꝛ potētia paſſiua mãe nō pōt ſeipſaꝫ mouere ad actū ſine potētia actiua agentis. Dicuntur forme tanq̄ʒ in cā eē in potētia actiua agētis: ſic ēt qꝛ rō actiua agentis creati de qua nunc loq̄mur nihil pōt facere nō pꝛeſupponēdo potentiā paſſiuā mãe vel ſubti. Dicunt̄ ēt forme tanq̄ʒ in cauſa eſſe in potētia mãe nō ꝙ mã aliqd cooperet̄ ad pꝛoductionē forme. Sed ſolū patit̄ ⁊ tranſmutat̄. ſicut.n. nihil de forma fit in agente ſm ꝙ hꝯ: ſed ab agēte ſic nihil de forma fit a mã: ſed in mã: forme g̊ ſicut

ſunt in potentia agentis: tanq̃ in potẽtia actiua: ſic ſunt in potẽtia mãe tanq̃ in paſſiua. Et ex hoc apparet quõ dicunt̃ forme extrahi de potẽtia mãe ⁊ educi de potẽtia mãe. Nã effectus in cã nõ eſt aliud q̃ ſua cã. Effectus ḡ in cã nõ eſt ſub eẽntia ꝓpa: ſ3 ſub eẽntia cãe. id̃o effectus in cã dr̃ latẽs: in ſeipſo dr̃ patens. Forma ḡ dr̃ extrahi ⁊ educi de potentia mãe: q2 latebat ibi: vel erat ibi latẽs. Nõ ꝙ aliq̃d de eẽntia forme eẽt in mã añ itroductionẽ ei⁹. S3 dicebatur forma latere in mã: q2 erat ibi tanq̃ in cã. Propter qd̃ nõ videbat̃: q2 nõ erat ibi ſm eẽntiã ꝓpriã: ſ3 ſm eẽntiã cãe. S3 facta in actu eſt patens. Id̃o dr̃ q̃ſi extracta ⁊ ad lucẽ adducta ⁊ patefacta. Vñ ipſi ponẽtes latitatiões formarũ quaſi hoc ſomniabãt. S3 ad hãc veritatẽ expſſa3 ꝑuenire nõ poterãt. vñ ⁊ Cõmẽtator in .12. vbi hãc mãm pertractat ait. Qr corp⁹ calidũ agẽs in aliud corpus nõ imittit calorẽ ab extra: ſ3 facit calidũ in potẽtia calidum in actu. Vñ ⁊ ibidẽ vult. Qr forme que fiũt in mã extrahuntur de mã. Propter qd̃ ait aliq̃ mõ erant in mã: q2 q̃cq̃d extrahit̃ de aliq̃: aliq̃ mõ erat in eo vñ extrahit̃. ḡ qualr̃ dñr forme de mã extrahi ⁊ q̃liter dicũtur in mã latere: ⁊ quõ hñt in potẽtia mãe eẽ ẽ per hìſ declaratũ.

In hoc ẽ digreſſio in lib. nr̃o. in verbis ⁊ rõib⁹ peripathenco2ũ in fine.

Cõmento.18.

¶ Viſo q̃d eſt eẽ in potẽtia mãe. Volumus declarare ꝙ in hoc eſt dare gradus: q2 aliq̃ dicunt̃ eſſe in potẽtia magis: aliq̃ min⁹. Ita ꝙ q̃n eſt neccia maior tranſmutatio tanto que ſunt talia magis ſunt in potẽtia mãe: quia magis ſunt remota ab actu. Ubi vo modica vel nulla req̃rit̃ trãſmutatio mãe minus ſunt in potẽtia mãe: ⁊ q̃ſi in talib⁹ videtur agẽs totũ facere. ſunt. n. talia multum ꝓpinqua actui q̃n cũ modica vel cũ nulla trãſmutatiõe mãe ſtatim ad pñtiam actiui fit forma in paſſo. Et inde eſt ꝙ phs diſtinguẽs de potẽtia dicit aliq̃ eẽ in potẽtia eẽntiali: aliq̃ accñtali. In eſſentiali q̃dẽ potentia ſunt q̃n neccia eſt multa trãſmutatio: vt fiat. In accñtali vo q̃n modica vel nulla neccia ẽ hmõi trãſmutatio. ea ḡ que ſunt magis in potẽtia eſſentiali: plus hñt de potẽtialitate: ⁊ ſũt magis in potẽtia: que aũt in accñtali plus hñt de actualitate ⁊ ſunt minus in potentia. His itaq̃ declatis p3 veritas queſiti cum querit̃. Utrũ forme intẽtionales educant̃ de potẽtia paſſiui. Patet ꝙ q2 agẽtia in talib⁹ ꝓſupponunt potentiã paſſiui: ⁊ nõ poſſunt agere non ꝓſuppoſita tali potẽtia: ꝓpter qd̃ potẽtia paſſiui h3 aliq̃ rõnem cãlitatis ẽt reſpectu formarũ intẽtionaliũ. Non ꝙ aliq̃d de forma intẽtionali ſit in ipſo paſſiuo añ generationẽ talis forme. Eo ipſo tñ ꝙ potẽtia paſſiui ꝓſupponit̃ ad gñonẽ taliũ formarũ: pñt dici itẽtionales forme educi de potẽtia paſſiui. Verũ q2 paſſiuum eſt valde de impotẽtia accñtali ad ſuſceptiõe3 formarũ itẽtionaliũ. Ita ꝙ ſtati3 ad pñtiã actiui in inſtãti fiũt hmõi intẽtiões in paſſo. Id̃o tales forme nõ tñ dñr eẽ in potẽtia paſſiui. ſicut forme reales vbi neccia eſt multa trãſmutatio mãe: ⁊ q2 min⁹ ſunt in potẽtia paſſiui ⁊ plus in potẽtia actiui forme intentiõales q̃ reales nõ icõuenienter per comparationẽ ad formas reales: que plus ſunt in potẽtia eſſentiali pñt dici itẽtiõales forme nõ educi de potẽtia paſſiui. Verba ḡ doctorũ in hac mã: q2 vtroq̃ mõ alr̃ ⁊ alr̃ pñt hr̃e veritatem ſunt expoſita nõ impugnãda.

6.phy.tex.c.32.

¶ Ad id vo qd̃ obycit̃ ꝙ tales forme non ſunt per creationem. Dici debet ꝙ illa ſunt per creationem vbi tota ratio facti eſt potẽtia facientis. Ita ꝙ ſi requirit̃ in talibus potẽtia paſſiua hoc nõ eſt ratione facientis ꝙ ipm faciẽs ꝓſupponat aliquid qd̃ ſit effectus ei⁹: ſ3 rõne facti. vt ꝙ forte factũ eſt tale ꝙ indiget ſuſceptiuo. Sicut gr̃a idiget aĩa vel aliq̃ alia intellectuali nã. Nihil eſt ḡ per creationẽ vbi agens ꝓſupponit aliq̃d qd̃ nõ ſit effect⁹ eius. Gñatio ḡ formarũ itẽtõaliũ nõ eſt per creatiõe3: nec in talib⁹ tota rõ facti eſt potẽtia faciẽtis: q2 agens in ꝓductiõe hmõi formarũ ꝓſupponit paſſiuum qd̃ nõ eſt effectus eius: ⁊ hoc ſufficit ad deſtruendũ ⁊ ad ꝓbandũ que nõ ſunt talia per creationem.

Argumenta ẽt in oppoſitũ nõ concludũt. Nam cũ dr̃ ꝙ talia fiunt ſine trãſmutatiõe mãe: nõ ꝓpter hoc cõcludit̃ ꝙ nullo mõ educant̃ de potẽtia mãe: ⁊ ꝙ nullo mõ mã hẽat rõnẽ cãlitatis reſpectu taliũ formarũ. S3 ſolũ arguitur ꝙ tales forme non ſunt ſic in potentia. ſicut forme reales que educunt̃ in eẽ cũ trãſmutatiõe mãe: ꝓpter qd̃ nõ ſimplr̃ ⁊ per oẽm modũ pñt dici itẽtionales forme nõ educi de potẽtia mãe: reſpectu tñ formarũ realiũ eo ꝙ nõ ſunt ſimplr̃ in potẽtia eẽntiali mãe: forme itẽtiõales vt reales pñt dici de potẽtia mãe nõ educi. ¶ Qr vo addebat̃ ꝙ q̃ educunt̃ de potẽtia mãe nõ pñt plã nũero eẽ in eodẽ ſubto. Dici d3 ꝙ que educunt̃ de potẽtia mãe cũ trãſmutatiõe ⁊ motu nõ ꝓpẽs ſunt plura numero eẽ in eodẽ ſubto. Qr que ſic fiũt ⁊ maxime ſi fiũt nãliter ſunt a 9trys in 9tria. vt p3 ex ꝓmo phyſi. ⁊ ex .12. metaph. Qr oẽs gñões hmõi ſunt ex 9trys in 9tris. Inde eſt igitur ꝙ poſtq̃ calor induct⁹ eſt in mã. nõ eſt vlterius mã in potẽtia ad calorẽ: q2 calidũ ſm ꝙ hmõi nõ 9triatur calido. Propter qd̃ calidu3 ſm ꝙ hmõi nõ mouet̃ ad calorẽ: imo pñte calore ceſſat mot⁹ ad formã calidi. Mot⁹ ḡ ad calorẽ vel eſt ex frigido in calidũ: vel ex min⁹ calido in magis calidũ. Nã ſicut illud eſt albi⁹ qd̃ nigro eſt impmixti⁹. vt dr̃ in .3. thopico. Propter qd̃ min⁹ albũ rõne permixtionis nigri h3 quãdã oppoſitionẽ ad magis albũ. Sic dõm eſt ꝙ illud eſt calidi⁹ qd̃ frigido eſt ipermixti⁹ ꝓpter qd̃ minus calidũ rõne ꝑmixtionis fridi eomõ quo in talib⁹ põt eẽ permixtio oppõnẽ h3 ad magis calidu3: q̃re ſiue fiat motus a frigido in calidũ: ſiue a min⁹ calido in magis: ſemꝑ fit mot⁹ quodãmõ a 9trio in 9triũ. Qr ḡ mã exiſtẽs ſub forma caloris nõ itendat̃ ineſſe calido: ſ3 ſuſcipiat aliã formã caloris non eſt poſſibile nãliter: q2 tũc nõ eẽt ꝓceſſus ab oppoſito in oppoſitũ. ¶ Eſt aũt ⁊ alia rõ q̃re mã exiſtẽs ſub forma caloris nõ põt moueri nãliter ad aliã formã caloris. Quia agẽtia nãlia q̃tu3 ad formas reales: ita ſunt cã fieri ꝙ non ſunt ſimplr̃ cã 9ſeruatõis in eſſe. Calidũ. n. ita eſt cã ꝙ fiat calor in mã: qd̃ corrupto calido nõ op3 ꝙ tollat̃ calor inductus in mã. in talibus ḡ veritatẽ h3 qd̃ dr̃ in .7. metaphyſi. Qr forma nõ diuidit̃ niſi per mãm. ideo eni3 eſt hic calor alius numero ab illo calore: ⁊ h3 eſſe diuiſum: ſiue diuerſum ab illo rõne mãe. Ut q2 eſt in alia ⁊ alia parte mãe. q̃re ſuper ſuũ ſubm forme reales conſeruant̃ in eẽ: ⁊ in hoc eẽ nõ hẽbit forma realr̃ aliud ⁊ aliud eſſe: niſi q2 eſt in alio ⁊ alio ſubto. forme ḡ reales differẽtes ſm ſe: ⁊ formalr̃ nõ hñtes repugnantiã abinuicẽ pñt eſſe plures in eodẽ. Sed hmõi forme nõ differẽtes formalr̃ ⁊ ſm ſe: ſ3 differẽtes ſolo numero plures in eodẽ ſubto eſſe nõ poſſunt: q2 numeratio nõ accidit eis niſi ex pte ſubiecti in quo fundant̃. Sic ergo eſt in formis realibus vbi nõ eſt ꝓceſſus niſi a cõtrario in 9triũ: eo ꝙ ꝓducunt̃ in eſſe

T.c.42.T.c.6.

Caplo.9.

T.c.28.

Sed nõne ẽt iſte forme mãles conſeruãtur in eſſe ꝑ actões dei: quõ ḡ ſolo ſubto? dic ꝙ intellr̃ de agente primo mñ: Ite3 nõne p̃mo in ſe dñt q̃ vt in ſubo mãli ſunt? dic ꝙ ſic vt entia abſolute ⁊ in cõceptu metaphyſico: ſed nõ vt forme ſunt

ꝛ materiales ꝛ a naturali conſiderate mō naturali. Ad hoc reſpōdēt doctores.

per tranſmutationē mãe: ꝛ vbi eſt nūeratio ꝛ cōſer
uatio in eē per ſubm. Sed forme intentōales ꝓdu
cunt̄ in eē abſq; tranſmutatiōe mãe: ꝛ qꝛ ꝯſeruant̄
ī eſſe per ſua agētia. ideo poſtq̄ mā ſuſcepit hāc for
mā itentionalē pōt ſuſcipe aliā intētionalē formaꝫ
ſaltē nūero differētē. In talib⁹.n.nō reqrit̄ trāſmu
tatio olno. Sed ſufficit ſola pñtia agētis ad paſſuꝫ
vt ſuſcipiat paſſuꝫ intētiōalr ſīlitudinē eius: q̄re ſi
diuerſa alba ſint pñtia eidē medio: quoꝝ qdlibet
ipꝛimet ſuā ſīlitudinē in medio: ꝛ erūt diuerſe iten
tiones albi in eadē parte medij ſolo nūero differen
tes cōſeruant̄ ēt in eē tales forme itentiōales ꝑ ſua
agētia. ideo lꝫ ſit vnū ſubm ꝛ vnū mediū: tñ qꝛ hoc
albū cauſat ſuā ſīlitudinē in hac ꝑte medij: ꝛ hoc al
bū ſuā ſīlitudinē in eadē parte medij. erūt diuerſe
itentōes ſolo nūero differētes retinentes ſuā diuer
ſitatē nūeralē ꝑꝑ ipſa agētia per q̄ cōſeruant̄ in ſuo
eē. vñ ꝛ ꝑſpectiuus ꝓbat φ a diuerſis luminaribus
ſunt diuerſe illuminatōes in medio ſolo nūero dif
Hocij ꝛ concedi. ferētes. Nec valet qd qdā dicūt: qꝛ mā iaꝫ actuata
nō pōt vlterius actuari: qꝛ nulla forma ēt realis hꝫ
rōnē talis vt albedo in mā nō hꝫ oēꝫ rōnē albi: ꝛ qꝛ
mā lꝫ ſucceſſiue ē ī po⁹ ad diuerſas formas nūero.
nulla forma ſm̄ ſuuꝫ gen⁹ forme pōt actuare mām
oī mō quo actuabilis eſt. Si.n. poſſet eē albedo ſe
parata que hēret oēm rōnē albi ꝛ illa poſſet fieri ꝑ
fectio mãe: ꝯñs eſſet φ hꝫ albedo actuaret mām
q̄tū ad eē albi oī mō quo actuabilis eēt. nulla aūt
alia albedo pōt ſic actuare māꝫ. nō ſolū .n. facit ad
ꝑfectionē mãe φ eſt ſucceſſiue nūc ſub forma albi:
nūc ſub forma nigri: ſed ēt facit ad ꝑfectionē ei⁹ φ
ſucceſſiue nūc eſt ſub forma h⁹ albi nūc eſt ſub for
ma illi⁹. albedo qdē in mā nō hꝫ oēꝫ rōnē albi: nec
oē eē albi. ꝛ ideo nulla talis albedo pōt actuare ma
teriaꝫ ēt ſm̄ eſſe albi oī mō quo actualis eſt. q̄re φ
mā exiſtēs ſub forma albi nō poſſit moueri ad for
maꝫ albi nō eſt cā φ ſit actuata quātū ad eē albi oī
mō quo actuabilis eſt quocunq; modo: ꝛ ꝑ qdcūq;
agēs. Sꝫ qꝛ nō iducit̄ albedo niſi ꝑ trāſmutationē
mãe. ꝛ trāſmutatōes nō fiunt niſi a ꝯrijs in ꝯria. iō
exñs ſub forma albi non mouet̄ ad hꝫ formā: qꝛ ta
lis motus nō eēt a ꝯrio in ꝯriū. Rurſus etiā qꝛ for
me reales ꝯſeruant̄ in eē mãli ꝑ ſuū ſubm. iō in eo
dē ſubto nūero plures tales forme ſolo nūero diffe
rētes eē nō pñt. Sed intētiōales forme: qꝛ fiūt ſine
trāſmutatōe mãe ad ſolā pñtiā agētis: ꝛ qꝛ ꝯſeruā
tur in eē ꝑ ſua agētia. iō plures forme itētiōales nō
Et hoc quia ſūt in materia ſecundum imperfectū eſſe ꝛ ſecundum imꝑfectaꝫ ſpēm. eſt incōueniēs eſſe in eadē ꝑte medij. ¶ Ex hoc pa
tere pōt q̄ñ de⁹ diuerſas formas reales ſolo nūero
differētes poſſit iducere in eadē ꝑte mãe. nā qꝛ ipſe
de⁹ eſt pōt agere ſine ꝓcedēte trāſmutatōe ꝛ motu:
ꝛ qꝛ pōt formas q̄ſtcūq; reales iductas magis cō
ſeruare in eē ſuo nūerali q̄ quecūq; alia agētia poſ
ſint ꝯſeruare in hꝫ eē intētiōales formas. q̄re ſi agē
tia alia plures itentiōales formas ſolo nūero diffe
rētes in eadē ꝑte medij pñt iducere: multo magis
poterit hoc de⁹ de realib⁹ formis. ¶ Ad formā aūt
arguendi cū dr̄ φ que educunt̄ de potētia mãe nō
pñt plura nūero eſſe in eadeꝫ ꝑte mãe. Ueruꝫ eſt ſi
hoc fiat nãliter: ꝛ fiat ꝑ trāſmutatōeꝫ ꝛ motū: agēs
aūt formā intētiōalē facit eā in medio ſine trāſmu
tatiōe ꝛ motu. nō.n. opꝫ per ſe loquēdo φ trāſmute
tur mā ad inductionē talis forme. Sꝫ ſufficit pñſen
tia agentis ad paſſuꝫ. Et ſi vlteri⁹ arguat̄ ex hoc φ
hꝫ intentiōales forme nō iducunt̄ in eſſe ꝑ trāſmu
tationē ſubti φ nullo mō educant̄ de potētia paſſi
ui. vt pꝫ per iā habita. pñt dici educi de potētia ma
terie que nō educunt̄ in eē per trāſmutationē mãe:
lꝫ talia nō ſint ita in potētia eēntiali mãe: ſicut illa
que inducunt̄ per trāſmutationē ꝛ motū. Propter
qd intētiōales forme per cōparatōeꝫ ad reales que
magis ſunt in potētia eēntiali mãe pñt dici nō edu
ci de potētia mãe: qd tñ verū eſt per reſpectū ad
reales formas: nō aūt abſolute ꝛ per oēm modū vt
eſt per habita declaratū. Queſtio. XI.

SEcundo querebat̄ de formis in
tentiōalib⁹ q̄tū ad ꝑnci
piū ꝓductiuū. vtrū in talib⁹ dicat̄ agēs
forma vel ꝯpoſitū. Et arguebat̄ φ cōpo
ſitū. Quia ſic vr̄ color φ ꝑs dextra vide
tur dextra: ꝛ ſiniſtra ſiniſtra vt ꝑſpectiu⁹ ꝓbat. Sꝫ
dextrū ꝛ ſiniſtrū nō pōt cōpetere colori: niſi ratiōe
ſubiecti. nō ḡ ipſe color tm̄: ſꝫ totū cōpoſitū eſt illud
qd inducit intētionales formas.

In contrariuꝫ eſt: qꝛ illud agit formam
intētionalē in viſu quod
videt̄ a viſu: ſꝫ ipſe color videt̄ a viſu. ḡ ꝛc̄.

Reſpōdeo dōꝫ φ ex ipſo effectu debemus
arguere de agēte: ꝛ ita φ vbi ſit
cōpoſitū gñãns eſt cōpoſitū. vbi aūt ſit forma gene
rans: eſt ipa forma. hoc.n. mō arguit ph̄us in .7. me T.c.28.
taphyſice ꝯ platonē ponentē ſeparas ideas deſeruiē
tes ad ſciam ꝛ ad gñãtionē: φ mãlia nō niſi a mãli
bus gñãnt̄: qꝛ ḡ nō eſt gnō niſi ipſi⁹ rei mãlis ꝛ ipſi⁹
cōpoſiti. iō gñãns eſt qd mãle ꝛ qd cōpoſitū. nō eſt
aūt forma ſeparata vt ponebat plato qd verū eſt in
oīb⁹ aliſ a pmo. ſolus aūt de⁹ cū ſit oīno imãlis po
teſt iducere mãlē formā. nihil aūt aliud a deo ſi ſit
imãle ꝛ incorꝑale pōt iducere mãlē ꝛ icorꝑalē for
mā niſi mediāte aliq̄ corꝑe. iō ꝓbat Auguſ. in .3. de
trini. cap. 7. φ nihil faciūt angeli in ꝓductōe reruꝫ:
niſi ꝑ adhibitōeꝫ ſeminū ꝯiūgēdo actiua paſſiuis.
ꝛ in .2⁹. ſuꝑ gen̄. ad lrām. vult φ hoc faciūt angeli in
ꝓductiōe rerū qd faciūt agricole in ꝓductōe arbo
rū. excepto ḡ pmo agente: qꝛ ille eſt excepte actōis:
res mãlis ꝛ cōpoſita nō fit niſi a re mãli ꝛ cōpoſita.
Uidēdū ē ḡ in gnōne formarū itentiōaliū. vtrū ge
neret̄ forma vel cōpoſitū. ſi videre volumus vtrū
agēs ad talē gnōnē ſit forma vel cōpoſitū: ꝛ hoc or
dine ꝓcedem⁹ in hac qōne: qꝛ p⁹. oñdem⁹ φ id qd ge
nerat̄ in gnōne formaꝝ itētiōaliū: eſt aliq̄ mō for⁹.
Scdo declabim⁹ φ lꝫ aliq̄ mō ꝯcedi poſſit φ gnã
tū in talib⁹ ſit ipa forma ſimplr̄ tñ eſt ipꝫ cōpoſitū.
Tertio oſtēdem⁹ ad vitatē q̄ſiti q̄ñ agēs ad gnōnē
taliū ſit forma: ꝛ q̄ñ cōpoſitū. ¶ Propter p⁹ ſcien
dū φ gnō forme itētiōalis q̄tū ad pñs ſpectat i tri
bus differt a gnōne forme realis. p⁹. qꝛ in gnōne i
tētiōaliū gñãtur forma ſine ꝓpa mā. 2⁹. qꝛ generat̄
ſine ꝯrietate mãe. 3⁹. qꝛ gñãtur ſine diſtractione ꝛ
ipedimēto mãe. dr̄.n. forma itētiōalis gñãri ſine ꝓ
pria mā vt intētio coloris gñãtur ſine ꝓpa mā: ꝛ ſi
ne ꝓpo ſubto coloris. nā color. vt pꝫ ex lib. de ſenſu
ꝛ ſenſa. eſt extremitas ꝑſpicui i corꝑe terminato. cor
pus ḡ terminatū eſt ꝓpriū ſubm coloris: qꝛ ḡ itētio
coloris gñãtur in corꝑe diaphano. iō dr̄ hꝫ itētio ge
nerari ſine ꝓpo ſubto: ꝛ ſine ꝓpa mā coloris. inde
eſt φ dicit ph̄s in .2. de aīa: φ hoc ē cōe oī ſenſui: φ T.c.125.
ſit ſuſceptiu⁹ ſpērū ſine mā. ſic cera ſuſcipit formaꝫ
ſigilli ſine mā ſigilli vt ſine cupro. Si eniꝫ hō gñãt
hoīeꝫ facis φ iducat̄ forma hoīs in ꝓpa mā hūana.

pōt.n.ꝯtingere ꝙ vna mā ſit magis ꝓpa forme ꝙ̄
alia. vt forte mā rara ē ꝓpa mā magis ignis: ꝙ̄ den
ſa: tn̄ ſemꝑ mā opꝫ eē aliquo mō ꝓpa ipſi forme: qꝛ
act⁹ actiuoꝝ ſunt in patiēte bn̄ diſpoſito: ſꝫ ſicut nō
eſt icōueniēs ꝙ mā ꝓpa vni forme nullo mō ſit ꝓ-
pria alij. Sic nō eſt icōueniēs ꝙ mā ꝓpa forme vt
hꝫ eē itētiōale ſit oino extranea illi forme vt hꝫ eē
reale. ſic corp⁹ dyaphanū ⁊ purū pōt eē ꝓpa mā vel
ꝓpriū ſuſceptiuū forme coloris. vt hꝫ eſſe itētōale:
qđ eſt oino q̄d extraneū hꝰ forme vt hꝫ eē reale. nā
ꝓpriū ſuſceptiuū forme coloris ſm̄ reale eē nō eſt
corp⁹ dyaphanū ⁊ puū: ſꝫ eſt corp⁹ qđ ē terminatiuū
viſus. diffinit̄.n. color tāq̄ꝫ ꝑ ꝓpriū ſubm̄ ꝙ ē extre
mitas pſpicui in corpe termiato. Differt āt gnō for
me itētiōalis a reali: nō ſolū qꝛ fit hꝰ gnō vel ſaltē
eē pōt ſine ꝓpa mā. Sꝫ ēt qꝛ fit ſine ꝯrietate māe.
Nā forme ꝓut hn̄t eē itētiōale vel ſaltē eē ſibinui
cēꝫ nō ꝯrianť: alr̄.n. ſe in eē ipedirēt. Nec̄e eſt q̄dēꝫ
in eodē pūcto mediꝫ eē ſpēꝫ albi ⁊ nigri ⁊ ſm̄ itētio
nē forte: ⁊ dyametralē vt in eadē domo ſūt duo pa-
rietes. vn⁹ alb⁹ ⁊ ali⁹ niger. opꝫ ꝙ color alb⁹ multi-
plicet ſe ꝑ totū: ⁊ ēt niger. alr̄.n. nō poſſet deferri ad
oculū color alb⁹ ipediēte nigro: vel ecōuerſo. Nā ſi
illi duo ꝑietes: q̄rū vn⁹ eſt alb⁹ ⁊ ali⁹ niger ſint āgu-
lariter ꝯiūcti: ⁊ ſint duo oculi: q̄ruꝫ vn⁹ dyametralr̄
reſpiciat ꝑietē albū ⁊ ali⁹ nigrū: hac hypotheſi ſtan
te: ꝙ itētiōes ꝯrioꝝ coloꝝ ſeinuicē ipediāt. ſi color
alb⁹ multiplicabit ſenſuꝫ ad oculū dyametralr̄ ſibi
oppoſitū impediret̄ multiplicatio coloris nigri vt
oculus ali⁹ nō poſſit videre colorē nigrū: vel eꝯ. ita
ꝙ vterqꝫ oculus nō videbit colorē ſibi oppoſitū. cū
ḡ ad ſenſuꝫ appeat ꝯriū: qꝛ duo ꝑietes angulariter
ꝯiūcti: q̄rū vn⁹ ē alb⁹ ali⁹ niger vid̄r a duob⁹ oculis
dyametralr̄ illis oppoſitl cogimur dicere ꝙ itētio-
nes ꝯrioꝝ coloꝝ ſibiinuicē nō ꝯrianť: ſꝫ i eadē ꝑte
mediꝫ eē pn̄t. ¶ Differt nihilomin⁹ 3° gnō hui⁹ for
me a gnōne illi⁹: qꝛ gnāť hꝰ forme ſine ipedimēto
⁊ diſtractiōe māe. In gnōne.n. realis forme mā ꝑꝑ
ſui indiſpōnē ipedit ⁊ diſtrahit ne oino paſſum aſſi
mileť agēti: vt nō oino fili⁹ aſſilet ꝑri. Sꝫ in gnōne
formarū itētiōaliū: nō eſt ipedimētū māe. vt apꝑꝫ
in imagie apparēte i ſpeclꝫ: vbi ſi bn̄ factū ſit ſpecu-
lū tāta eſt ſilitudo imagis ad illud cuius eſt imago
vt nec fili⁹ pr̄i loquēdo de filio carnoli: nec aliquis
hō alteri tātaꝫ ſilitudinē hēat. ¶ Viſo quō differt
gnō forme itētiōalis a reali. volum⁹ declare q̄liter
ꝯcedi poſſit ꝙ in talib⁹ generet̄ ipa forma. nā ſuſce
ptiuū formarū itētiōaliū dr̄ eē ſuſceptiuū forme ſi-
ne mā: qꝛ ſicut hoc ſuſcipit gnōnē forme. ſic illa for
ma gnātur. ſi hoc dr̄ ſuſcipere formā ſine mā diceť
fieri gnō forme ſine mā. Rurſus ſi fit gnō forme i-
tētiōalis ſine ꝯrietate māe: qꝛ forme in mā ꝯrieta-
tē hn̄t. forme aūt nō in mā nō ꝓpē ꝯrietateꝫ hn̄t: qꝛ
ꝯria ſunt apta nata fieri circa idē: ⁊ ex hoc aliq̄ ſūt
ꝯria ꝓut ſe ipediūt circa idē: forme itētiōales ali-
q̄d ꝑticipāt de mō imālitatis: qꝛ ſe nō ipediunt cir-
ca idē: ꝓut ḡ vna forma itētiōalis nō hꝫ ꝑuatiōeꝫ
ānexā alteri⁹ forme itētiōalis: ſꝫ cōpatiť ſecū aliaꝫ
formā itētiōalē in eadē ꝑte mediꝫ: qꝛ forme māles
vna hꝫ ānexā ꝑuatōeꝫ alteri⁹. iō hꝰ itētiōales for
me aliq̄d de imālitate ꝑticipāt: ⁊ ꝓut participāt de
imālitate dr̄ i eis gnāri forma ſine mā. Hoc ēt mō:
qꝛ gnō taliū formarū eſt ſine impedimēto ⁊ diſtra-
ctiōe māe. iō vid̄r tales forme ad q̄dā imālitatē ac-
cedere: ⁊ ꝑ ꝯñs gnō taliuꝫ itētionū vr̄ eē gnō forme

ſine materia. Quare ſicut qꝛ tales forme fiunt ſine
trāſmutatōe māe. iō vid̄r nō educi de potētia māe:
ita qꝛ fiūt ſine ꝓpa mā ⁊ ſine ꝯrietate ⁊ diſtractiōe
māe. iō vid̄r fieri ſine mā: ⁊ ſicut ipm̄ genitū pōt di-
ci forma ſine mā ſic ⁊ ipſuꝫ gnāns pōt dici ipſa for-
ma. agēs.n. aſſilat ſibi paſſuꝫ: ꝑꝑ qđ ſi id qđ genera-
tur eſt forma. ⁊ id qđ gnāt erit ipſa forma. Hinc eſt
ergo ꝙ qꝛ talia pn̄t ꝯcedi de ipſa forma in q̄dā tra-
ctatu nr̄o de nūeratiōe itellect⁹ poſſibilis. in 2° cap.
vbi declať poſitio cōmētī diximꝰ ꝙ itētiōales for-
me nō educebanť d̄ potētia materie: ⁊ ꝙ hꝰ forme
ipe ſm̄ ſe gnābanť: ⁊ ꝙ ipa forma erat gnāns taliū
formarū: qđ quō vitatē hꝫ pōt eē ꝑ hita manifeſtū.
dicta.n. in 2° cap. illi⁹ tractat⁹ magis dicta ſunt ſm̄
ꝓbabilitatē: ꝙ̄ ſm̄ vitatē. vn̄ ⁊ in fine illi⁹ ſcḋi capi
tuli dr̄ ꝙ ibi dicta calūniā hn̄t: ꝙ ſi tn̄ vellem⁹ iſta
dicta ad vitatē trahere vera ſunt mō quo diximus:
eo ḡ mō quo loquiť phs. ꝙ ſenſus eſt ſuſceptiu⁹ ſpe
cieruꝫ ſine mā. poſſumus ⁊ nos loq ꝙ in gnōne for-
marū itētiōaliū generať forma ſine mā: ⁊ ſi gnātur
forma ſine mā generať forma nō educta de poten-
tia māe: ⁊ qua rōne res genita eſt ipa forma: erit ēt
res gnāns ipa forma. generať ḡ in talib⁹ forma ſine
mā: nō ſimplr̄: ſꝫ generať ſine mā ꝓpa: vel generať
ſine mā: quia generať ſine ꝯrietate quā habent for
me in mā: vel generať ſine mā: qꝛ generatur ſine di
ſtractōe ⁊ ipedimēto māe. ſimplr̄ tn̄ gnō taliū eſt ge-
neratio forme in mā: ꝓpter qđ ēt in talib⁹ pōt dici
gnāri ipꝫ cōpoſitū: ꝑꝑ qđ dici poterit ꝙ ⁊ gnāns ſit
ipm̄ cōpoſitū. ¶ His itaqꝫ declatis volum⁹ deſcē-
dere ad veritatē q̄ſiti. dicemus q̄dē ꝙ gnō taliū for
marū abſolute loquēdo eſt cū mā. qđ triplr̄ appet.
Primo q̄dē qꝛ non eſt ſimplr̄ ſine mā. Scḋo qꝛ eſt
ſm̄ ꝯditiōes māe. Tertio: qꝛ eſt ſm̄ ſituationē par-
tiū māe. Nō.n. fit hꝰ gnō ſine oi mā. Naꝫ lꝫ nō fiat
in mā ꝓpa. fit aūt in mā extranea. Vn̄ itētiōes co-
loꝝ. vt vult Cōmētator in lib. de aia nō hn̄t eē nā-
le: ſꝫ extraneū: qđ ſic itelligēdū eſt. Quia nō ſunt ta
les itētiōes in mā ꝓpa ⁊ nāli ipſi colori: cuiuſmodi
eſt corp⁹ termiatū. i. corp⁹ qđ eſt termiatiuū viſus.
Sed fiunt in mā que eſt extranea ipſi forme colo-
ris cuiuſmodi ē mā pura ⁊ dyaphana. ¶ Rurſus
gnōnes taliū formarū nō ſunt ſine mā: qꝛ ſunt cum
ꝯditiōib⁹ māe. recipiť.n. talis forma hic nunc. Eſt
ēt ⁊ 3° gnō taliū formarū cū mā: qꝛ eſt ſm̄ ſituatio-
nes ꝑtiū māe. vt ſi coloratū aliq̄d iprimat ſuā itē-
tionē in medio ꝑs dextra illius colorati ipreſſionē
dyametralē ⁊ fortē faciet in dextra ꝑte mediꝫ: ⁊ ꝑs
ſiniſtra in ſiniſtrā: que oia arguunt gnōnē taliū for
marū eſſe generationē cum materia.

Ad argumentum in oppo^m dm̄ ꝙ cū dr̄ ꝙ ipſe color vr̄:
dōꝫ ꝙ ipſe color vr̄ in corpe. Vn̄ color eſt rō q̄re co-
loratū videť. Sicut calor eſt rō q̄re calidꝫ agat.
ipꝫ tn̄ calidū agit: nō tn̄ hoc ſic itelligēdū eſt: ꝙ nō
plus color videať ꝙ̄ calor agat: qꝛ vt pꝫ per habita
in ꝓductiōe formarū itētiōaliuꝫ. pōt aliq̄ mō actio
attribui forme: ⁊ pōt dici gnāri ipſa forma qđ in ꝓ-
ductiōe formarū realiū nō ſic veritatē hꝫ.

POſtea querebať de creatura in ge-
nerali q̄ſtū ad ipſas res. Et
circa hoc fiebant. 5. queſtiōes ſm̄ ꝙ res
create quātum ad preſens ſpectat. 5. mo
dis conſiderari poſſunt. Primo q̄ſtum
ad eē: ⁊ circa hoc erat qđ. vtrū eē creature haberet

ordinē ad nō eē. Scđo quātū ad referri: ⁊ circa hoc erat
qō. vtrū in aliq̃ creatura poſſit incipe eſſe aliq̃ noua rea
lis relatio ſine ſui mutatione. Tertio pñt ↄſiderari crea-
ture q̃tū ad earū differre: ⁊ circa hoc erat qō. vtruʒ aliq̃
res poſſit realr differre: vel hēre realē dr̃ntiā ad ſeipſam
abſq; eo ꝙ ſit aliud: ſed ſolū ex eo ꝙ hʒ aliā ⁊ aliā hītudi
nē. Quarto ↄſiderari pñt q̃tū ad actōēʒ: ⁊ circa hoc erat
qō. vtrū aliqd directe ⁊ ꝑ ſe poſſit agere in ſeipʒ. Quinto
q̃tū ad ꝑfectionē: ⁊ circa h̄ erat qō. vtruʒ aliqd exñs ſub
vna ꝑfectōe poſſit ſeipʒ facere ſub alia ꝑfectōe: vel ſem-
per oporteat talia eē diſtincta. Queſtio. XII.

Ad primum ſic ꝓcedebaẗ. oñdebaẗ .n. ꝙ eē creature hʒ or-
dinē ad nō eē. Qꝛ creatura ꝑus habuit nō eſſe
⁊ poſtea eē. Sed vbi eſt dare ꝑus ⁊ poſterius
ibi eſt dare ordinem. ergo ⁊c̃.

In contrarium eſt: qꝛ vbi nō ē v̄a relō ibi nō
eſt ordo. Sʒ eē ad nō eē non
pōt eē v̄a relō. nulla .n. pōt eē realis relatio entis ad non
ens. ⁊ ꝑ ↄñs vt vr̃: nec verus ⁊ realis ordo.

Reſpondeo dōm ꝙ hoc ordine ꝓcedem⁹ in hac
qōne: qꝛ ꝑmo oñdem⁹ ꝙ eē creatu-
re hʒ ordinē ad nō eē. Scđo declabimus ꝙ ille ordo eſt
rōnis tm̃. Tertio oſtēdemus: ꝙ lʒ ſit rōnis tm̃: nihilomi
nus tñ eſt verus ordo. ❡ Propter ꝑ⁹ ſciēdū ꝙ eē creatu
re pōt tripl'r ↄſiderari. videlʒ q̃tū ad ſuā ꝓductōēʒ: q̃tū
ad ſuā ↄſeruationē: ⁊ q̃tū ad ſuū defectū: ⁊ oībus his mo
dis dr̃ hr̃e ordinē ad nō eē. Quātū ad ſuā gdē ꝓductōēʒ
hʒ eē creature ordinē ad nō eē: qꝛ creatura ex nihilo ē ꝓ
ducta in eē: qō nō eſt itelligēdū mālïter: ꝙ ex ipſo nihilo
tāq̃ ex mā poſſit fieri creatura. ſicut fit cultellus ex fer-
ro: qꝛ ſicut qō fit ex ferro mālr eſt ferrū: vel ferreū: ita ex
nihilo mālr nō poſſet fieri niſi nihil vel nihilū. Eſt ĝ itel
ligēdū ordinalr vt creatura dicaẗ eē facta ex nihilo: qꝛ ē
facta poſt nihil. arguaẗ ĝ ſic. qō ordinalr fcm̃ ē ex nihilo
ſiue ex nō eē hʒ ordinē ad nō eē: ſʒ creatura ſiue eſſe crea
ture eſt h⁹. ĝ ⁊c̃. Et ʒ hoc ĝ pōt v̄ificari qō dr̃ ſap. ỹi. ex nihi
lo nati ſumus: qō lʒ dcm̃ ſit in ꝑſona impioꝝ: tñ q̃tuʒ ad
hoc veruʒ dicebāt ꝙ ex nihilo in eē ꝓceſſerāt. ❡ Hoc ēt
idē pʒ ſi ↄſidereẗ creatura q̃tū ad ſuā ↄſeruationē in eē.
Nā qō ſtatiʒ tēderet in nihil niſi ꝑ aliud ↄſeruareẗ in eē
illud hʒ ordinē ad nō eē. h⁹ aūt eſt creatura: nō ſolū crea
tura corporea. ſʒ ēt nā āgelica in q̃ niſi ↄtinue opareẗ de⁹
ↄſeruādo ipſaʒ in eē nō ſubſiſteret: ſʒ ſtati deſineret eſſe.
vt vult Augu. 9. ſup gen̄. ad lr̃aʒ. ❡ Tertio hoc idē pʒ ex
eo ꝙ eē creature eſt valde defectiuū. ita ꝙ cōparatū ad
dinū eē magis ē nō eē q̃ꝫ eē ſm̃ Hieronymū: q ait ꝙ nr̃ʒ
eē cōparatū ad dinū eē magis eſt nō eē q̃ꝫ eſſe: ⁊ ſm̃ ꝙ dr̃
pſal. 4. o. ꝙ oēs gētes q̃ſi nō ſint vt ſunt corā ipſo: ⁊ q̃ſi ni
hiluʒ inane reputate ſunt: qō ĝ de ſe ſic eſt defectiuuʒ ꝙ
cōparatū ad eē ꝑfectū magis eſt nō eē q̃ꝫ eē: hʒ de ſe ordi
nē ad nō eē. h⁹ aūt eſt eē creature vt eſt ꝑ habita manife
ſtū. ❡ Viſo q̃ñ eē creature hʒ ordinē ad nō eē: volum⁹
oñdere ꝙ h⁹ ordo nō eſt ꝫʒ relōnē realē. Nā vt ait Auic.
in. 5. metaph. ſuc. nos ad eos ꝗ ꝓceſſerunt vel ens ad non
ens realr referri nō pōt. Dicemus .n. ꝙ eſſe relatiuoꝝ eſt
in ad aliud ſe hr̃e: q̃re ſi tota gditas relōnis eſt in ad aliō
ſe hr̃e: ⁊ in ad aliud de ſe nō eſt aliqd: ſʒ eſt ſolū ſm̃ appre
hēſionē aīe. opʒ ꝙ talis relatio ſit ſm̃ rōnē: ⁊ ſm̃ appre
hēſionē aīe: nō aūt ſm̃ rē. ❡ His habitis reſtat oñdere
ꝙ non obſtāte ꝙ talis ordo dicit relationē ſm̃ rōnē nihi
lominus tñ vere hʒ ibi eē h⁹ ordo. Nā in his que dicunt
relationē nō ꝑꝑ hoc nō ſunt vere talia: qꝛ dicūt relatōēʒ
ſm̃ rōnē tm̃. Ut deus ſm̃ ꝙ eſt dñs creature non refert
ad creaturā niſi ſm̃ rōneʒ tm̃: nihilomin⁹ tñ eſt v̄iſſime
dñs: lʒ illud dñium ſit relatio ex tēpore q̃ pōt eē relatio
in deo. Sic ⁊ in ꝓpoſito lʒ eē creature ſic hēat ordinē ad
nō eē ꝙ h⁹ ordo nō dicit relationē niſi ſm̃ rōnem: nihilo
minus tñ vere creatura hʒ ordinē ad nō eſſe.
❡ Et per hoc patet ſolutio ad obiectū: qꝛ quāuis h⁹ ordo
ſit relatio ſm̃ rōneʒ: nō tamen ꝓpter hoc eſt dōm ꝙ non
ſit verus ordo. Queſtio. XIII.

Secundo querebaẗ de creatura ꝑ cōpa
rationē ad referri. Utrum in
aliq̃ creatura per aliqō agens poſſit incipe eē
noua relatio abſq; mutatiōe facta in ipſa. Et
arguebaẗ ꝙ non: qꝛ ex quo cā illa ꝑ quā ſit no
ua relō nō attingit hāc rē: qꝛ nullā mutationē facit in ea:
ↄñs eſt ꝙ nihil cābit in ipſa. nō ĝ ꝑ aliq̃ cām in re nō mu
tata poterit incipe eſſe noua realis relatio.

In contrarium eſt: qꝛ pōt aliqd de nō ſilī fie-
ri ſimile nulla mutatione fa-
cta in ipſo. cū ĝ ſilitudo ſit relatio realis pōt aliquid ſine
mutatione ſui de nouo relōnē realē hr̃e.

Reſpōdeo dōm ſm̃ quoſdā ſi relatiuū deſinit eē
relatū vel de nouo īcipiat eē relatum:
neceſſario fit per trāſmutationē illi⁹ accñtis in quo fun-
daẗ relatio. ſm̃ hos ĝ nihil īcipit hr̃e nouā relationē rea
lē ſine mutatione ſui. diſtinguunt tñ de ipſa relōne: qꝛ ali
qua referunẗ ꝑ ſe: aliq̃ ꝑ accñs. per ſe gdē eſt ꝙ numerus
de quo cōſiderat ariſmetricus eſt duplus ad aliū nume-
rum: vel q̃titas de qua cōſiderat geometra eſt dupla ad
aliq̃ q̃titatē: ꝑ accñs aūt eſt ꝙ ferrū ſit dupluʒ ad aliud
ferrū vel lignū ad aliud lignū. hoc eſt vt dicūt ꝑꝑ magni
tudinē mathematicaʒ que eſt in ferro: cui gdē magnitu-
dini vt aiunt ꝑ ſe natū eſt cōuenire eē duplū nō ferro cui
nō niſi ꝑ accñs. in talibus itaq; vbi ꝑ accidēs inueniẗ rō
relōnis pōt hoc ↄtingere ꝙ aliqd relationē nouā acqui-
rat vel perdat ſine mutatione ſui. In his v̄o vbi rō rela-
tionis inueniẗ ꝑ ſe eſt hoc īpoſſibile. ❡ Sʒ hoc dictū vi
deẗ tripl'r deficere. Primo gdē qꝛ ſm̃ hoc dictū vera du
plicitas nō repiẗ in nālibus. ſolū .n. attribuūt hoc quāti-
tati mathematice in q̄bus nō eſt motus. nā ſi vera dupli
citas repireẗ in nālibus. ſicut vere ⁊ per ſe repiẗ ibi du-
plum: qꝛ nālia ſunt motui ⁊ trāſmutationi ſubiecta: pote
rit aliqd augeri vl' minui in quātitate: quo facto erit ali
quid duplū vel nō duplum ad ſeipſuʒ nulla mutatiōe fa
cta in illo. ❡ Scđo deficit h⁹ dcm̃: qꝛ imaginanẗ aliam
eē mathematicā q̃titatē: aliā nālē. eadem .n. quātitas vt
hʒ eē in mā ſenſibili que eſt ↄiuncta motui ⁊ tranſmuta-
tioni dr̃ eē q̃titas nālis. illa ēt eadē q̃titas vt eſt abſtra-
cta a mā ſenſibili ⁊ vt ↄſideraẗ ꝑter mām q̃lē: dr̃ eſſe ab-
ſtracta a motu ⁊ trāſmutatione. ⁊ dr̃ quātitas mathema
tica. nā mathematica ſm̃ eē nō ſunt abſtracta a nālibus:
ſed ſunt eadē cū ipſis. ſunt aūt abſtracta ſolū ſm̃ cōſide-
rationē. q̃re ſi eadē eſt q̃titas nālis ⁊ mathematica: pōt
aliqd fieri de nō duplo duplū per mutationē factam in
alio ſm̃ quātitatē nālē fiet hoc ſm̃ q̃titatē mathemati-
cam: lʒ nō fiat vt eſt mathematica. Nō .n. differret ꝙ eſt
nāle ⁊ ꝙ eſt mathematicū: ſed vt eſt nāle ⁊ vt eſt mathe-
maticum. ❡ Tertio deficit tale dictum: qꝛ imaginaẗ ꝙ
ad relationē per ſe ſit motus: ꝙ ſi ſic eſſet nō poſſet acq-
ri relatio per ſe niſi per motum factuʒ per ſe: ⁊ in ſe. Pro
pter qō hac hypoteſi ſtante nihil poſſet per ſe realem re-
lationē acqrere niſi per ſe trāſmutatus eēt: hoc tñ eſt fal
ſum: nā ad relationē per ſe eſt motus per accñs. vt ꝓbaẗ
in. 5. phicoꝝ: ⁊ qꝛ relatio per ſe non acqriẗ per ſe: ſed acq- T.c.10.
riẗ per habitudinē ad aliquid poterit per ſe relatio acq-
ri per mutationē alterius vt in ꝓſequēdo patebit. Cum
ergo queriẗ vtꝝ ſine mutatione ſui poſſit aliqd nouā re-

latione acq̄rere vtrū duplū poſſit fieri nō duplū vel ecōuerſo. Si itelligaṫ ꝙ duplū manēs duplū fiat nō duplū: vel nō duplū manēs non duplū fiat duplū. hoc eſt ipoſſibile: nec ꝑ mutationē alterius: nec ꝑ mutationē aliquaꝫ. Si.n. q̄ttuor eſt duplū ad duo: ꝛ tria eſt nō duplū. Et q̄ttuor manēs q̄ttuor ſit nō duplū: ꝛ tria manēs tria ſit duplū ad duo oīno eſt impoſſibile. hoc.n. mō quādiu aliq̄d eſt manēs tale nō ſuſcipit inouationē ſm ꝙ tale: vt albū manēs albū nunq̄ȝ fiet nigrū: nec ecōuerſo. Sed ſi aliq̄d ſe hꝫ ad aliq̄d vt tria ad duo. poterit illud qḋ ſe habet vt duo tm̄ minui ꝙ aliq̄d ſe nō habebit ad illud vt tria ad duo: ſꝫ vt q̄ttuor ad duo. Propter qḋ factū erit iſtud duplū qḋ p̄us nō erat duplū ꝑ ſolā mutationē alteri⁹. iſtud .n. idē qḋ ſe hēbat ad aliq̄d vt tria ad duo ꝑ ſolam mutationē alterius poterit ſe hr̄e ad ipm̄ vt q̄ttuor ad duo. nō ḡ factū eſt ꝙ tria ſit dupluꝫ ad duo: qꝛ hoc eſt ipoſſibile: ſꝫ eſt ꝙ illud qḋ ſe hēbat vt tria ſe hꝫ vt q̄ttuor: ꝛ qḋ p̄us nō erat duplū iā factū eſt duplū ꝑ ſolā mutationē factaꝫ in altero. ¶ Qꝛ aūt ſic ſit ꝙ relationē ꝑ ſe nouā ꝛ realeꝫ poſſit aliq̄d incip̄e hēre per ſolā mutationē factā in alio poſſumus dupl̄r declarare. Primo ꝑ ipſam q̄ditatē relatiuā. 2° ꝑ eē relōnis. ¶ Prima via ſic pꝫ. nā tota rō q̄ditatis relationis eſt ad aliud ſe hēre. vn̄ Boeti⁹ in lib. de trini. ait ꝙ relatio vera nihil oīno p̄dicaṫ de eodem quo diciṫ. Sꝫ totū eē eius eſt in ad aliud ſe hēre: quare ſi totū eē q̄ditatiuū relationis eſt ad aliq̄d ſe hēre ꝛ ſolo defectu alteri⁹ pōt deficere q̄ditas: vt tota q̄ditas ſimilitudinis eſt in ad aliud ſe hēre. igiṫ ſi aliq̄d ſit albū: ꝛ aliud nō ſit albū nō dr̄ iſtud ſimile illi. Sꝫ ſi illud nō albū fiat albū incipiet hoc eē ſimile ꝑ mutationē factā in alio: vt qꝛ illud aliud factū eſt albuꝫ. deficiebat ḡ huic qḋ p̄us erat albū: ſimilitudo: nō qꝛ deficeret aliq̄d: ſꝫ qꝛ deficiebat ſibi ad aliq̄d. Sufficit ḡ ꝙ ſit facta mutatio in illo reſpectu cuius hoc diciṫ ad aliq̄d: ad hoc ꝙ iſtud icipiat eē ad aliquid: ꝛ hēre relationē q̄ eſt ad aliq̄d quā p̄us non hēbat. ¶ Scḋo hoc idē pꝫ ex ipſo eē relationis. nā eē relatiōis eſt idē cum eē fundamēti: vt eē ſimilitudinis ſiue eſſe ſimilitudinē nō eſt aliud q̄ȝ ineſſe albedinem: ita ꝙ nō eſt aliud cōpoſitius ex eo ꝙ eſt albuꝫ ꝛ ſimile q̄ȝ ex eo ꝙ eſt albū tm̄. Si igiṫ relatio ſm ſuū eē faceret aliq̄ȝ compoſitionē vltra ſuū fundamētū: qꝛ nō eſt itelligibile ꝙ aliq̄d ſit compoſitius ſm rem q̄ȝ p̄us erat: loquēdo proprie de compoſitione nulla mutatione facta in ipſo nihil poſſet hr̄e nouā relationē realē niſi ꝑ mutationē factaꝫ in eo: ſꝫ qꝛ relatio nullā compoſitionē facit: nec ſm eē: qꝛ ideꝫ eſt eē eius qḋ eē fundamēti: nec ſm rōnē quiditatis: qꝛ tota rō q̄ditatiua ipſius eſt in ad aliud ſe hēre. iō ſine aliqua mutatione facta in ſe: ſꝫ ſolū in alio pōt de nouo acquiri. Dicemus ḡ ꝙ relatio realis aliq̄d ſupra fundamentū ponit reale in vtroq̄ȝ extremo: vt ſilitudo realis ponit aliq̄ȝ realē q̄litatē in vtroq̄ȝ extremo: ꝛ proportio ꝛ habitudo quātitatiua ponit aliq̄ȝ q̄ntitatē realē in vtroq̄ȝ extremo. vn̄ cū relatiua ſint ſimul nā: nō eſt intelligibile: ꝙ aliq̄d ſit ſimile: ꝙ nō ſit dare aliud cui ſit ſile. Relatiua.n. poſita ſe ponūt: ꝛ ꝑempta ſe ꝑimūt. Nō.n. pōt vnū relatiuū ꝑimi niſi ꝑemptuꝫ ſit aliud. Quare ſi deficiat q̄litas debita in altero extremo deficiet ibi ſilitudo: ꝛ deficiēte ſimilitudine in vno deficiet ꝛ in alio: defect⁹ ḡ ſilitudis in vtroq̄ȝ pōt ↄtigere ex ſolo defectu q̄litatis in alio: ꝛ ſicut defect⁹ ſilitudis in vtroq̄ȝ pōt ↄtigere ex ſolo defectu q̄litatis in illo: ſic acq̄ſitio ſilitudis in vtroq̄ȝ pōt cōtingere ex ſola mutatiōe facta in alio: ꝛ inde eſt ꝙ ad aliq̄d dr̄ eē mo⁹ ꝑ accn̄s: qꝛ pōt aliq̄d relationē acq̄rere ex ſola mutatiōe facta in alio.

Ad argumentum aūt in ↄ̄riū dōm ꝙ ſufficit ꝙ cā faciēs ꝛ tranſmutans attingat ſolū alterū extremoꝝ ad hoc ꝙ icipiat eē noua relatio in vtroq̄ȝ: qꝛ ſicut defectus relōnis in vtroq̄ȝ extremo pōt ↄtingere ex altero extremo tm̄. ſic ſufficit ꝙ fiat mutatio in altero extremo tm̄: ꝛ ꝙ cā attigat aliū extremū tm̄ ad hoc ꝙ icipiat eſſe relatio in vtroq̄ȝ.

Queſtio. XIIII.

TErtio querebaṫ de creatura quantū ad differre. vtrū aliquid poſſit realiter differre a ſeipſo abſq̄ȝ eo ꝙ dicat rem aliā. Sꝫ ꝑ ſolā habitudinē aliā. Et videṫ ꝙ nō: qꝛ nō differret albū a nō albo niſi ꝑ additioneꝫ alicuius rei vt per additiōeꝫ albedinis. ḡ habens albedinem a non habente realiter differre non poterit niſi per additionem alicuius rei.

In contrariuꝫ eſt: qꝛ niſi eēt dare talē realem drn̄tiā nō eſſet dare q̄uo realiter differret ſuppoſituꝫ a nā: vt pꝫ per q̄ōnes nr̄as diſputatas de compoſitione angeloꝝ.

Reſpondeo dōm ꝙ hoc ordine procedemus in hac q̄ōne: qꝛ p̄mo declarabim⁹ ꝙ potētia ꝑfecta ꝑ actū a ſeipſa nō ꝑfecta realr̄ differt. Scḋo q̄uo hoc ſit declarabimus ex p̄te potētie: ꝛ ex p̄te act⁹. Tertio oñdemus: ꝙ lꝫ potētia ſic ꝑfecta nō poſſit hēre realē differentiā niſi ꝑ rem aliā: ipſa tn̄ realr̄ differēs a ſeipſa nō eſt res alia. Sed ſolum habens quādā habitudinem aliā. ¶ Propter p̄mū ſciēdū ꝙ ph̄s in p̄mo de gnātione querit hāc q̄ōnē: q̄uo differat mā vt eſt ex̄ña ſub formis ↄ̄rijs: ꝛ ſoluit dicēs ꝙ eſt eadē ſm eēntiā: nō aūt ſm eſſe: eadē ḡ mā per eēntiā eſt ſub forma ꝛ p̄uatōe eius: vel eſt ſub hac forma vel ſub ↄtraria. Sꝫ nō eſt eadē ſm eē: ſic ꝛ ſic accepta mā. ¶ Queremus ḡ q̄d dicat illud eē: ſm ꝙ eadē eēntia māe eſt ↄiūcta actui ꝛ p̄uatōi: vel eſt ↄiūcta actui ꝑpoſito ꝛ oppoſito: itaq̄ȝ hꝰ eē ſꝫ ꝙ dr̄ eē talis drn̄a vel dicet eēntiā forme vel eēntiā māe: vel rē aliq̄ȝ aliā ꝑ eēntiā a forma ꝛ a mā: vel dicet q̄ndā hītudineꝫ: ꝛ quēdā modū eēndi: quā hꝫ mā vt ē ſub forma. nō aūt dici p̄t ꝙ hꝰ eſſe dicat eēntiā for⁹. vt dicaṫ mā ex̄ñs ſub formis ↄ̄rijs differre ſm eē: qꝛ differt ſm eēntiaꝫ forme: ſic.n. differre ſꝫ eē eēt differre ſꝫ eēntiā. ¶ P̄. nulla eēt ſolō q̄ōnis ſi q̄rereṫ q̄uo differret mā vt ē ſub alia ꝛ alia forma ↄ̄ria: ꝛ r̄nderet qꝛ differret mā ſꝫ eēntiā forme ↄ̄rie. eēntia.n. forme ↄ̄rie ꝛ forma ↄ̄ria vnū ꝛ idē dicūt. eadē ḡ eēt r̄nſio ad q̄ōnē: cū ipſa q̄ōne: ꝛ ꝑ ↄñs nulla eēt ſolō q̄ōnis. Querit.n. qḋ q̄uo differt mā vel q̄d ↄſeq̄ṫ mā ex eo ꝙ eſt ſub alia ꝛ alia forma ↄ̄ria: ꝙ ſi r̄ndeaṫ ꝙ ↄſequitur aliā ꝛ aliā eſſentiā forme: in nullo ſatiſfacis ꝑpoſite q̄ōni: imo oīno idē dicit ſolō cū ipa q̄ōne. Solō ḡ ph̄i ꝙ mā ſic ꝛ ſic ſumpta differūt ſm aliud ꝛ aliud eē nō eſt itelligenda ꝙ ibi aliud ꝛ aliud eē dicat aliā ꝛ aliā eēntiā forme. Sꝫ ſi bn̄ cōſidereṫ hꝰ dcm̄ cū q̄riṫ de mā q̄n eſt ſub alia ꝛ alia forma ↄ̄ria q̄uo differret: ꝛ r̄ndeaṫ ꝙ differret ſm aliā ꝛ aliā eēntiā forme: forte ſufficiēter r̄ndeṫ q̄uo ē ibi drn̄tia q̄ntū ad formā: ſꝫ nō r̄ndeṫ q̄uo ſit ibi drn̄a ſꝫ māꝫ: nec ſatiſfit: q̄uo differt mā a ſeipa put eſt ſub p̄uatiōe ꝛ forma: vel put eſt ſub alia ꝛ alia forma ↄ̄ria. Ergo cum dr̄ ꝙ mā ex̄ñs ſub formis ↄ̄rijs differt ſꝫ eē nō ſm eēntiā ibi eſſe nō accipiṫ ꝓ eēntia forme: nec ēt p̄t accipi ꝓ eēntia māe: qꝛ eēntia māe nō hꝫ drn̄tiā: nō ḡ ſic differre ſꝫ eē eēt differre ſm eēntiā māe: qꝛ dcm̄ ph̄i iplicaret oppoſita: ſiue mā ex̄ña ſub formis ↄ̄rijs nō differret ſꝫ eēntiā: ſꝫ ſꝫ eē. ꝛ ibi eē accipeṫ ꝓ eēntia māe. ↄñs eēt ꝙ mā ſic ſe hñs ꝛ nō differēs ꝑ eēntiā differret per eēntiā: qḋ ſtare nō pōt. Nec ēt pōt dici ꝙ hꝰ eſſe ſm qḋ differt mā vt eſt ſub formis ↄ̄rijs dicat q̄ndā rē tertiā drn̄teꝫ a mā ꝛ a forma quā iprimat forma māe. q̄ntitas.n. ſeipſa extēdit mām̄. nō.n. Tex.c.5. 22.29.31

impꝛimit ei quādam rem tertiam:vel quādā exten
ſionē aliā:qꝛ ſic eēt abire in īfinitū.Si.n.q̄titas nō
extēderet mām per ſeipſam:ſʒ ipꝛimeret ei quādaʒ
aliā extēſionē.pari rōne ꝛ illa extēſio nō extēderet
mām per ſeipſam:ſʒ impꝛimeret ei quādā aliā extē
ſionē:ꝛ ſic in īfinitū.ſtādū eſt ergo in pmis:vt dica
mus ꝙ foꝛma ſeipāʒ pficit:ꝛ mā ſeipſa pficiť:ita ꝙ
nihil eſt aliud vniēs mām foꝛme:vel faciēs ꝙ mā
perficiť per foꝛmā.nō eniʒ opʒ querere quomō fiat
vnū ex mā ꝛ foꝛma:qꝛ nullā eſt ibi dare rē tertiam:
per qḋ hoc pficiat ꝛ illud perficiať.ꝛ per quod hec
vniātur:q̄titas itaqꝫ vt diximus ſeipſa extēdit ma
teriā:ꝛ mā ſeipſa extēditur per q̄titatem:vt in hoc
nullā ſit dare rē tertiā aliam a mā ꝛ q̄titate:ꝛ qḋ di
ctū eſt de q̄titate reſpectu materie:itelligēdum eſt
de omni actualitate:ꝛ de omni pfectione materie.
Redeamus ğ ꝛ dicamus ꝙ mā exñs ſub foꝛmis cō
trarijs:vel exiſtēs ſub puatione ꝛ foꝛma non differt
ſm eſſentiā:ſed ſm eſſe:qḋ eſſe nō dicit eſſentiā foꝛ
me:nec eſſentiā materie:nec rē aliquā tertiaʒ diffe
rentē ab eēntia foꝛme ꝛ materie.Sʒ dicit ipſaʒ ter
minationē materie:vel dicit quādā habitudineʒ:ꝛ
quēdā modū exiſtēdi:quem habʒ mā vt eſt ſub foꝛ
ma.in ipſa ergo re vt in ipſa mā facta eſt hꝫ differē
tia:put habʒ diuerſuʒ eſſe qḋ ꝯſeqtur vt eſt ſub pri
uatiōe ꝛ foꝛma:vel vt eſt ſub alia ꝛ alia foꝛma:q̄re
ſic ꝛ ſic accepta realr̄ differt a ſeipſa:vt ponamꝰ exē
plum ſenſibile.ponamus ꝙ mā nō ſit pfecta p q̄ti
tatē:ſed ſit q̄titate puata:ꝛ ſic nō extēſa:poſtea illa
eadē mā:vel illa eadē eſſentia māe perficiať p q̄ti
tatē:ꝛ fiat extēſa.mā ergo ſic ꝛ ſic accepta nō differt
per eēntiā:qꝛ eadē eēntia materie eſt que pus itelli
gitur nō extēſa ꝛ puata q̄titate:ꝛ poſtea fit extēſa ꝛ
pfecta per q̄titatē:differret tamen mā ſic ꝛ ſic acce
pta ſm eē:put hʒ eſſe extenſum:ꝛ nō extēſum:Cum
extēſuʒ ſm rei veritatē realr̄ differat a nō extenſo.
Nulli aūt dubiuʒ eē pōt ꝙ realr̄ diuerſificabiť mā
in ſeipſa:vt ſic diuerſificať ſm eē.i.ſm modū exñ
di quē hʒ ſub foꝛma:ſiue ſm aliā ꝛ aliā habitudinē
ad foꝛmā.¶ Hoc viſo volumꝰ declarare ſcḋm.Nā
ex parte actus ꝛ ex parte potentie declarabimꝰ quo
mō hoc ꝯtingat. Dicemus eni ꝙ eo mō quo phs in
T.c.6. ſcḋo de aīa.diffinit aīam eſſe actū organici coꝛpoꝛis
pōt diffiniri quelibʒ foꝛma ꝙ ſit actus ſue ꝓpe ma
terie.diffinitur enim aīa ꝙ eſt actus coꝛpoꝛis orga
nici phyci potētia vitā habētis. Diſtinguiť aūt ibi
ꝛ de potētia:ꝙ eſt potētia abyciēs actū:et potentia
T.c.8 cōiuncta actui.anima aūt ſic eſt actꝰ coꝛpoꝛis habē
tis vitam in potētia:ꝙ ibi potentia eſt nō abyciens
actū:ſʒ ꝯiūcta actui.Ut ergo diffinitionē de anima
trahamus ad diffōnē cuiuſlibʒ foꝛme:ſiue ſubſtan
tialis:ſiue accn̄talis:Dicemꝰ ꝙ q̄libʒ foꝛma ē actus
ſue materie potētia pfectionē hn̄tis:potētiaʒ.ſ.non
abyciētis actū.In talibꝰ ergo eſt tria ꝯſiderare. vʒ.
ipm actū:ꝛ ipſam potētiā abyciētē actū:ꝛ potētiam
nō abycientē actū:q̄ poniť in diffōne actꝰ.¶ Que
remus ergo vtrum potētia nō abyciēs actū icludit
ipm actū ſiue ipſam foꝛmā.Cuʒ eni potētia nō aby
ciens actuʒ vel foꝛmā ponatur in diffōne foꝛme:vt
pʒ ex diffōne.dici non pōt ꝙ potētia ſic accepta in
cludat foꝛmā:Quia cū hꝫ potētia ponať in diffōne
foꝛme ſi icluderet foꝛmā ponereť foꝛma in diffōne
foꝛme:imo qḋ peius eſt:cū foꝛma ſit actus potentie
ſic accepte foꝛma eēt actꝰ ſuiipſius:qḋ ſtare nō pōt.
ergo potētia nō abyciēs foꝛmā nō icludit ipſam foꝛ

Eſt ēt hoc nō ꝓ
trutū:notabile:ſa
ne digeſtū:ꝛ to
tus iſte ꝓceſſus
eſt rectus:atten
dendus.

mā:ꝛ differt a potētia abyciēte foꝛmā:ex quo clariꝰ
apparet ꝙ potētia exñs ſub puatiōe:ꝛ foꝛma vel po
tētia abyciēs foꝛmā:ꝛ nō abyciēs foꝛmā non differ
rent ſm eēntiā:ſed ſm eē.Ibi eni eē nō accipiť pro
eēntia foꝛme:qꝛ res differēs vt eſt differēs includit
ſuā differētiā:mā autē nō abyciēs foꝛmā nō icludit
foꝛmā:qꝛ poniť in diffōne foꝛme.Sed qꝛ nōdū cla
re pʒ q̄d ſit iſtud eſſe ſm qḋ differt mā puata ꝛ non
puata actu:vel vt eſt ſub alio ꝛ alio actu.iō vidēdū
eſt q̄d eſt nō abycere actū:ꝛ q̄d eſt hr̄e actū in poten
tia.Sicut coꝛpus nō abyciēs aīam:qḋ poniť in dif
finitione aīe.diceť potētia vitā habere:qḋ nō ſic i
telligēdū eſt:ꝙ coꝛpus animatū nō actu viuat:ꝛ ꝙ
mā exñs ſub foꝛma nō actu perficiať p foꝛmaʒ:ſed
diciť hoc habere mō potētiali:qꝛ hʒ hoc mō recepti
uo:ꝛ recipe:ſiue participare ad nām potētie ptinet.
Dicemus ergo ꝙ aīa eēntialr̄ eſt ipſa vita. vel loq̄
mur ſicut loq̄tur Auguꝰ.3°.cōfeſſi.ꝙ anima eſt vita
coꝛpoꝝ.coꝛpus aūt quodcūqꝫ pfectū per animā nō
eſſentialr̄ eſt ipſa vita:nec eſt abyciēs vitā:ſʒ eſt par
ticipās vitā.iō coꝛpus ſic acceptū dr̄ habere vitam
in potētia:nō in potētia abyciēte actum:ſed partici
pante actū:ꝛ qꝛ vt diximus hr̄e aliq̄d mō receptiuo
eſt habere modo potētiali.iō coꝛpꝰ ſic acceptū diciť
potētia vitā hr̄e.potētia itaqꝫ abyciēs foꝛmā:ꝛ non
abyciēs non icludit eēntiaʒ foꝛme:nec ſic ꝛ ſic acce
pta potētia differt per eēntiā:qꝛ illa eadē eēntia po
tētie:vel eſſentia māe que erat abyciēs foꝛmā:ꝛ pri
uata foꝛma fit poſtea ſub foꝛᵃ:ꝛ participat foꝛmaʒ.
Cū ergo queriť quomō differt:diceť ꝙ differt ſcḋm
eē.Quid ğ erit iſtud eē:poſtq̄ nō eſt eēntia foꝛme?
Dicemꝰ ꝙ eſt terminatio māe:vel participatio foꝛ
me:vel eſt modus eſſendi quē hʒ mā ſub foꝛma:ſʒ
quē modum differt mā a ſeipſa realr̄ vt eſt partici
pās foꝛmā:ꝛ vt habʒ hūc modū eēndi. ꝛ hūc modū
ſe habēdi vt eſt ſub foꝛma quē nō hʒ vt eſt abyciēs
foꝛmā.Propter qḋ id qḋ dicebatur de aīa:pōt dici
de q̄libʒ foꝛma:ſiue accidētali:vt aīa eſſentialr̄ eſt
ipſa vita.coꝛpus abyciēs animā eſt puatū vita:non
abyciēs eſt participās vitā.Sic q̄titas eēntialr̄ eſt
ipſa extēſio.Materia puata q̄titate eſt puata extē
ſiōe:Mā aūt ſub q̄titate eſt participās extēſionē.
Sic quelibʒ foꝛma eſſentialr̄ eſt ipſa pfectio.Ma
teria aūt abyciēs foꝛmā eſt puata pfectione.vt eſt
aūt ſub foꝛma eſt participās pfectionē.Habere er
go potētia pfectionē:eſt hr̄e eā modo participatiuo
ſi ſit potētia non abyciēs actuʒ:qḋ cōperit materie
vt eſt ſub actu.¶ His habitis eſt tertio declaran
dū quomō aliq̄d ſit realr̄ differēs:lʒ ſit per rē aliaʒ:
nō tamē opʒ ꝙ ipſuʒ ſic differēs ſit res alia.Eſt ğ di
ligēter notandū ꝙ habere pfectionē participatiōe
eſt vere eē tale ꝛ vere eē pfectū:ꝛ carere tali partici
patione eſt vere nō eē tale:ꝛ vere eē impfectuʒ.Si
ergo itelligatur mā ſine quātitate:itelligitur vere
nō extēſa ꝛ nullā habēs extēſionē.Si autē itelliga
tur ſub q̄titate vere itelligitur extēſa.ꝛ vere habēs
extēſionē.lʒ habeat eā modo potentiali:ꝛ nō modo
participatiuo.Quia habʒ eā vt participat q̄titatē.
Et ſic ergo itelligemus mām eē ſub foꝛma:ꝛ eē ſub
actu:qꝛ talis fit per participationē actus.qualis eſt
eēntialr̄ actus.Ut ſi q̄titas eſt eēntialr̄ q̄dē exten
ſio.mā exiſtēs ſub q̄titate pticipans q̄titatē.fit ta
lis participatione qualis eēntialr̄ q̄titas.qꝛ fit ex
tēſa:ꝛ fit habēs partes ſicut ꝛ q̄titas.ꝛ coꝛpus parti
cipatiōe viuit actu p animā que eſt eſſentialr̄ vita.

Subelliꝰ ꝛ aliꝰ
aliq̄ hic ſpeculā
tur:coꝛpꝰ aūt in
diffinitiōe anime
actū nō abȳcere
in potentia ſuaʒ
non ꝙ intelligať
iā eē pfectuʒ per
foꝛmā:ſʒ qꝛ non
eſt indiſpoſituum
ad hoc:vt mine
raliā ꝛ lapidūʒ:
qḋ Albertus ēt
vidit in ſecunda
parte ſūme ō ho
mine.q.4.in dif
finitione anime
Ariſt.in rñſiōe
ad pmum argu
mentum.

Deus enim producendo potentiam ⁊ actum dedit hanc nãm potẽtie: vt participatiue in ſua eẽntia cõſequeret̃ id qd̃ h₃ eſſentialr̃ actus. Põt ergo diſtingui duplex extẽſum. vnũ qd̃ eſt eẽntialr̃ tale: vt ipſa q̃titas: ⁊ aliud qd̃ eſt participatiõe tale: vt ipſa materia. ⁊ hoc põt dici: nõ illo: q2 extẽſio mãe nõ eſt extẽſio q̃titatis: ſicut partes materie ſunt alie a partibus quãtitatis. ¶ Quis ergo dubitat φ vere realr̃ extẽſu₃ differt vere ⁊ realr̃ a nõ extẽſo. cũ ergo ipſa eẽntia materie ſm̃ ſe ſit nõ extẽſa. ipſa poſtea eſſentia materie ſit realr̃ extẽſa differt eſſentia materie a ſeipſa realr̃: vt ꝓuata eſt q̃titate: ⁊ vt eſt quãtitati cõiuncta: nõ φ eſſentia materie ſic ⁊ ſic ſe habẽs ſit alia res: ſ₃ eſt vna ⁊ eadẽ res diuerſificata in ſeipſa: ꝓut eſt cõiuncta q̃titati ⁊ nõ ↄiuncta: q2 hoc eſt de nã potẽtie: φ cõiuncta actui diuerſificet̃ in ſeipſa: ⁊ fiat talis in actu participatiõe: qualis erat in potentia anteq̃ participaret actũ. ergo ſũt ibi tria. v₃. aliqd qd̃ eſt extẽſum eẽntialr̃: vt ipſa q̃titas: aliqd qd̃ eſt extẽſum participatione: vt ipſa mã ſub q̃titate: ⁊ aliqd qd̃ eſt ꝓuatũ extẽſione: vt mã abyciẽs quantitatẽ. Extẽſum qdẽ eſſentialr̃ dicit aliã eſſentiã ab extẽſo participatiõe: q2 eſſentia q̃titatis eſt alia ab eẽntia materie. Sed extẽſum participatiue non dicit aliã eẽntiã ab eo qd̃ eſt ꝓuatũ extẽſione: q2 potẽtia abyciẽs actũ ⁊ ↄiuncta actui nõ dicit aliã ⁊ alia₃ eſſentiã: vel nõ dicit aliã ⁊ aliã rem: S₃ dicit illam eandẽ rẽ actu factã tale₃ que erat potẽtia talis: ⁊ qd̃ dcm̃ eſt de q̃titate reſpectu extẽſionis: itelligẽdu₃ de q̃lib₃ forma reſpectu ꝑfectionis. Nã forma eẽntialr̃ eſt ipſa ꝑfectio. Uel põt dici φ eſt qd ꝑfectum eẽntialr̃: mã ſub forma eſt qd ꝑfectũ participatiue. Priuata forma eſt qd abyciẽs ꝑfectionẽ. nõ ſunt ergo niſi due eẽntie. v₃. eẽntia forme: ⁊ eſſentia materie: niſi forte acciperem⁹ tertiã eſſentiã ↄpoſita₃ ex vtriſq₃. Preter tñ eſſentia₃ mãe ⁊ forme nõ eſt aliq̃ eẽntia: niſi cõſtituta ex vtriſq₃: ſ₃ l₃ non ſit dare tres eẽntias ſimplr̃ differẽtes. eẽntia tamẽ materie multum diuerſificat̃ in ſeipſa vt eſt ꝑfecta: ⁊ vt eſt ꝓuata ꝑfectiõe: ſicut multũ diuerſificat̃ in ſeipſa vt eſt extẽſa: ⁊ vt eſt ꝓuata extẽſiõe. ¶ Declaratu₃ eſt ergo tertiũ. v₃. φ potẽtia ſic ⁊ ſic diuerſificata: l₃ h̃ habeat per rẽ aliã: q2 per forma₃: ipſa tñ nõ eſt res alia ⁊ alia: ſ₃ eadẽ res: ⁊ vt eſt ꝑfecta per formam differt realr̃ a ſeipſa: vt eſt ꝓuata ⁊ abyciẽs forma₃. Ex hoc aũt itelligi põt quomõ differt nã a ſuppoſito. Nam illa eadẽ eſſentia in ſe cõſiderata: vt non participat ꝑfectiones additas dicit̃ nã. Ut eſt ſubiecta perfectionibus: vt participãt ꝑfectiones alias: ſi ſit per ſe exñs in rebus creatis meret̃ dici ſuppoſitũ: vt diffuſius diximus in q̃õnibus de cõpoſitione angelorũ. in q̃õne de natura ⁊ ſuppoſito.

Uult relationes₃ realẽ incõpleta₃ ⁊ impropriã valde: vt ſoꝛ. ſenex ſic poſſ₃ dici realr̃ differre ⁊ vere a ſeipſo puero q2 pueritia forte ⁊ ſenect⁹ ſic ſolẽt diſtingui. formaliſte vt ſcis alias ↄditiões exigũt in t̃ijs que realr̃ diſtinguãtur: accipit etiã doctoꝛ realr̃ diſtigui .i. vere: ⁊ rõne aliculus realis habitudinis vt ſileant rabioſuli. q̃mõ v̉o in eodem ſuppoſito ẽt oppoſite relatiões fundari poſſunt ⁊ nõ ſit contradictio optime ſubtilis ipſe declarat 25. vi. ſcdi. in reſpõſiõe ad qddã argumẽtũ. Sed talibus hic certe nõ indigemus.

Q₃ nõ ſ̃ſuit nõ põt diuerſari in ſeipſo. mã igitur aliq̃ eſt actu: etiã nõ aſſociata ſoꝛme: hoc negãt ⁊ eſt mirabile.

Ad argumentum

antte₃ in cõtrarium dõm: φ habens habitudinẽ a nõ habẽte differt per rem addita₃. Sed nõ op₃ φ habens huiuſmodi habitudinẽ dicat vel ſignificet illã rem additã: vt materia extẽſa differt a nõ extẽſa per quantitatẽ. alia tamẽ eſt extẽſio materie ⁊ alia quãtitatis: ⁊ mã extenſa ſiue participãs extenſione nõ eſt aliqd aliud q̃₃ mã: ſed eſt ipſa mã diuerſificata in ſe: vt eſt priuata q̃titate: ⁊ vt eſt q̃titati coniuncta. nec hoc dicimus φ materia poſſit ſimpliciter abſolui a quãtitate: ſed hoc diximus vt clarius intelligamus quomodo differt materia ſub actu exiſtens ⁊ actu priuata.

Queſtio. XV.

Quarto querebat̃ de rebus q̃tum ad actionẽ. vtr₃ idẽ ſm̃ idẽ poſſit agere in ſeip̃₃. Et videtur φ ſic: q2 diſtinguit̃ de actione in 9° metaphy. v₃. φ quedã eſt actio trãſiẽs. quedã manẽs in agẽte. Si ergo in ipſo agẽte põt manere actio: o₃ φ agẽs ſm̃ φ agens patiatur. T.c.15.

In ↄtrarium

eſt ſm̃ phm̃ in 9° meta. ideo aliqd non agit in ſeipſum: q2 vnũ eſt. vbi ergo eſt vnitas ⁊ nõ eſt diſtinctio nõ eſt dare actionem ⁊ paſſionem: quare idem ſm̃ idẽ nõ erit agens ⁊ patiens. T.c.13.

Reſpondeo

dõ₃ φ hoc ordine ꝓcedemus in hac q̃õne. Q2 ṗmo narrabimus ea que req̃rũtur ad actionẽ ⁊ paſſionẽ. Secundo ex illis declarabim⁹: φ idẽ põt agere in ſeipſu₃. ⁊ vna pars agit in aliã. Tertio oñdem⁹ φ directe ⁊ per ſe loquendo idẽ nõ poteſt agere in ſeipm̃: φ ſm̃ idẽ ſit agens ⁊ patiens. ¶ Propter ṗmũ ſciẽdu₃ φ īter agens ⁊ patiẽs q̃tũ ad ṗſens ſpectat eſt triplex cõditio attẽdenda. Primo qdẽ φ vnu₃ ſit actuale. aliud potẽtiale. Nã q̃cquid agit: agit ſ₃ φ ẽ in actu: ⁊ q̃cq̃d patit̃: patitur vt eſt in potẽtia. vñ iſte fuit error omniũ antiquoꝝ phõꝝ φ nõ plene ↄſpexerunt nãm potẽtie. ideo nõ potuerunt ſaluare actionem ⁊ paſſionẽ in rebus. ¶ Secũda cõditio īter agens ⁊ patiẽs eſt: φ agẽs deb₃ attingere: vel cõtingere patiens. Nã ſm̃ phm̃ in ṗmo de gnãtione. omne agẽs agit in ſeipſo vel medio. vnde ibidẽ dr̃ φ agẽs ⁊ patiens nõ appropinquãs ſibiipſis: neq₃ aliqs nõ ſunt īnata facere ⁊ pati. Si enĩ ignis agit in aerẽ: op₃ φ attingat aerẽ: vel φ attingat aliqd aliud ꝑ qd̃ deferatur actio vſq₃ ad aere₃: id ergo qd̃ imediate ſuſcipit actiõem agẽtis: op₃ φ imediate attingat̃ ab agẽte. ¶ Tertia ↄditio īter agẽs ⁊ patiens eſt: q2 ſemꝑ agens ſm̃ φ h° eſt ṗſtãtioꝛ ⁊ potentioꝛ patiente: vt vult Augu⁹. in de libero arbitrio. ⁊ phs in 3° de aĩa. ¶ Uiſo que req̃runt̃ ad actionẽ ⁊ paſſione₃. reſtat oſtẽdere ſm̃ ꝑtractatũ ordinem φ nõ eſt icõueniẽs idem agere in ſeipm̃: q2 pars agit in partem: q2 non eſt icõueniens aliqd̃ totũ ↄſtare ex duabus partib⁹. q̃rum vna reſpectu alterius ſit q̃ſi in actu. alia qdẽ in potentia: ſicut videmus in omni ↄpoſitione: ſiue ſit cõpoſitio ex partibus quãtitatiuis: ſiue ex ꝑtib⁹ eſſentialibus: ſiue ex partibus potentialib⁹. Ex partibus aũt quãtitatiuis videmus aliqd̃ corp⁹ vnum: ⁊ illud in vna parte erit magis calidũ: in alia min⁹: q̃re vna ps erit talis in actu: vt q2 erit calida ī actu. Alia v̉o talis in potentia: vt q2 non erit calida: vl̃ nõ erit adeo calida vt pars alia. Sic etiã videm⁹ ex toto ↄpoſito ex partib⁹ eſſentialibus. vt in aĩali cõpoſito ex anima ⁊ corpore. vbi aĩa ſe poterit habere vt mouens ⁊ vt agens. corpus aũt vt motũ ⁊ vt patiens. Hoc idem etiã p₃ in cõpoſito ex partibus potentialibus: vbi ſm̃ vnã potentiã ſe habebit vt mouens ⁊ vt agens. ſ₃ aliã vt motũ ⁊ patiens: ſiue ſint partes quãtitatiue ſiue eẽntiales: ſiue potentiales. Ex quo partes ſunt realiter differentes: nõ eſt iconueniens vnã reſpectu alterius habere quãdã rõne₃ actualitatis. Aliã v̉o quãdã rõnem potentialitatis: imo cum diſtinctũ ſit triplex totu₃: iuxta triplex genus ptium. videl₃ totum quãtitatiuũ: eẽntiale ⁊ potentiale: poſſemus adhuc diſtinguere q̃rtu₃ genus totius. videl₃ totum ꝑfectibile: vt dicatur h° totu₃ eſſe qd̃ conſtat ex pluribus ꝑfectionibus: ſm̃ quem

T.c.43. ⁊ tex. 78. 7. phy. t.c.1. ſecũdo d anima. T.c.73.

T.c.19.

modum non eſſet iconueniens vnã perfectionẽ reſpectu alterius habere quãdã rõnem actualitatis. aliã vo quandam rõnẽ potẽtialitatis: ſic iter duas partes eiuſdẽ toti⁹: ſiue ille ſint q̃ntitatiue ſiue eẽntiales: ſiue potẽtiales: ſiue ſint varie pfectionis ſaluare poſſum⁹ ꝙ vna illaꝝ partiũ reſpectu alterius habeat quãdaz rõnẽ actualitatis: ꝛ alia quãdã rõnez potẽtialitatis: ſi ſaluare poterim⁹ ꝙ vna ſit pſtãtioꝛ ꝛ potentioꝛ alia: ꝛ ꝙ vna aliquo mõ attingat: vel ꝯtingat aliã. Quare ſaluabũtur ibi oẽs ꝯditiões tacte inter agẽs ꝛ patiẽs. ꝛ per ꝯñs poterit ibi ſaluari actio ꝛ paſſio. ¶ Habito que cõditiões reqrũtur ad actionez ꝛ paſſionẽ: ꝛ oſtẽſo ex ꝯditionib⁹ illis nõ eẽ icõueniẽs idez ſm aliã ꝛ aliã partez agere ꝛ pati a ſeipſo. Reſtat oſtẽdere ꝙ idem ſm idẽ in ſeipꝫ directe nõ poſſit agere: nec poſſit a ſeipſo pati: nã qð eſt in potẽtia nõ eſt: qð aũt eſt actu ẽ. Si igitur idẽ ſm idẽ eẽt actu: ꝛ potẽtia: tũc idẽ eſſet ꝛ nõ eẽt: tũc idẽ ſꝫ idẽ ieſſent oppoſita: qð eſt icõueniẽs. ꝛ ſicut ex parte actus ꝛ potẽtie declarauim⁹ nõ poſſe eẽ ꝙ idez ſm idẽ in ſeipꝫ agat: ſic declarari põt hoc idẽ ex parte aliaꝝ cõditionũ: vt qꝛ agẽs dꝫ attingere patiẽs: ꝛ qꝛ agẽs debet eẽ poti⁹ ꝛ pſtãtius patiẽte. Nã id qð attingit aliud eſt aliquo mõ diſtinctũ ab illo. Sꝫ in eodẽ ſm idez diſtinctionẽ ſaluare nõ poſſum⁹. cũ enim diſtinctũ ſm ꝙ hmõi opponat ei: qð eſt idẽ: nõ poterit ſaluari diſtinctio in eodẽ ſm idẽ. Hoc ẽt declarat ex tertia cõditiõe iter agẽs ꝛ patiẽs. Nã cũ idẽ ſm idẽ nõ poſſit eẽ potius ꝛ pſtãtius ſeipſo. nõ poterit idẽ ſꝫ idẽ in ſeipꝫ agere: vel a ſeipſo pati.

Propter argumẽtũ aũt in ꝯtriũ ſciẽdũ: ꝙ cuz diſtiguat duplex actio. Vna manẽs in agẽte: alia trãſiens. Dicem⁹ ꝙ actio manẽs: dũ tamẽ ſit realr differẽs ab agẽte: nõ ſolũ ẽ actio ſed etiã paſſio: vt ſi itelligere ſit realr differẽs ab itelligẽte: ipm itelligere erit qðdaz pati. ꝛ ſicut itelligere manẽs in itelligẽte ẽ quoddã pati: ita velle manẽs in volẽte eſt qðdã pati. ꝛ ſentire manẽs in ſentiẽte eſt qðdã pati. Non eni itendimus nũc loq de deo vbi ſua actio eſt ſua ſuba. ꝛ vbi actio nõ trãſiens nõ eſt realr differẽs ab agẽte: vt itelligere nõ eſt ibi realr differẽs ab itelligẽte: nec velle a volente. Sꝫ itendimus loq de agẽtib⁹ alijs. vbi talia ſũt realiter differẽtia. ꝛ vbi ꝓprie põt ſaluari actio oppoſita paſſioni. in hmõi itaqꝫ agẽtibus actio manẽs in agẽte q̃daz paſſio eſt: ꝛ ſicut actio illa eſt quedã paſſio: ita agẽs ibi ẽ qðdã patiens: ꝛ qꝛ eſt quoddã patiẽs: nõ eſt icõueniẽs actionem manere in tali agẽte: qꝛ hoc eſt manere eã in quodã patiente: nec in talib⁹ actionibus nõ trãſeũtib⁹ idẽ ſꝫ idẽ agẽs ꝛ patiẽs. Nã ſi cauſat itellectio in itellectu: hoc erit p aliqd differẽs realr ab itellectu. erit eni hoc: vel p volũtatẽ ſe ꝯuertentẽ ſupra itellectũ: vel p eẽntiã aliquã pſentem ipſi itellectui: vel p ſpẽm aſſiſtentẽ itellectui: vel ſupplentẽ vicẽ obiecti. ſemp eni actionẽ realr differentez ab itellectu reducem⁹ in aliqð agẽs: qð realr differt ab ipſo. ¶ Ad formã aũt argumentãdi dõm: ꝙ cũ dr ſi actio manet in agẽte. g̃ agens ſm ꝙ agens eſt patiẽs. Dicem⁹ ꝙ vt patuit: actio manens eſt q̃dã paſſio: ꝛ agẽs in talib⁹ eſt qðdã patiẽs. manere itaqꝫ actionẽ in tali agẽte eſt eã manere in q̃dã patiẽte. pp qð nõ ſeqꝛ ꝙ agens ſꝫ ꝙ agẽs ſit patiẽs: ſꝫ ꝙ patiẽs ſm ꝙ patiẽs ſit patiens.

Qõ. XVI.

Quinto q̃rebat de reb⁹ creatis q̃tuz ad ſuã pfectionẽ. Et erat qð. vtrum aliqd exñs ſub vna pfectiõe poſſit ſeipm facere ſub alia pfectõe. Et arguebat ꝙ ſic: qꝛ itellectus fact⁹ in actu p pncipia mouet ſeipſum ad itelligẽdũ ꝯcluſiones: ꝛ volũtas facta i actu per finẽ mouet ſeipꝫ ad volẽdũ ea q̃ ſũt ad finẽ.

In ꝯtrariũ eſt: qꝛ vt dicebat mouens ꝛ motũ: opꝫ eſſe diſtincta: ſꝫ idem a ſeipſo eſt idiſtinctũ. g̃ ꝛc.

Reſpondeo. dõm ꝙ q̃nõ aliqd mouet ſeipm. oꝫ p diſtinctionez ſoluere. Cũ g̃ queritur vtꝝ aliqd exñs ſub vna pfectione poſſit ſeipꝫ facere in aliã pfectionez: aut hoc itelligit imediate ꝛ per ſe. Aut mediate ꝛ q̃ſi per accñs. Si itelligat mediate ꝛ q̃ſi per accidens: nullũ iconueniens eſt ꝙ aliqd ſeipꝫ moueat: ſiue in corporalib⁹: ſiue in ſpũalibus: in corporalib⁹ qdem graue mouet ſeipm deorſum: ſꝫ hoc eſt mediate: ꝛ q̃ſi p accidens. graue .n. per formã grauis per ſe ꝛ imediate mouet mediũ ſcindendo ipm. mouendo aũt ꝛ ſcindẽdo mediuz mouet ſeipm deorſum. graui g̃ competit duplex pfectio. Vna p formã ſuã ſiue p formã grauis. Alia ex ꝯnexione ad aliqd: vt ex eſſe deorſum. Ibi eni quãdã perfectionez dr graue ꝯſeq: qꝛ magis eſt aptũ natũ ſaluari deorſum q̃ȝ alibi. graue ergo exiſtẽs ſub vna pfectione: vt ſub forma grauis mouet ſe ad aliã pfectionez: vt ad eſſe deorſum: ſꝫ hoc eſt mediate ꝛ per accñs. non eni per ſe ꝛ pmo mouet ſe: ſed mouet aliud: qꝛ mouet mediũ: qð mouendo ſeipm mouet. Hoc idẽ etiã pꝫ in ſpũalib⁹: qꝛ itellectus factus in actu per pncipia mouet ſeipſuz ad ingrendum de concluſionibus: ſed hoc erit mediate: ꝛ q̃ſi per accidens. naz intellectus factus in actu p pncipia: ꝛ cõſiderãs de pncipijs cõplacet ſibi voluntas: vel hõ per voluntatez complacet ſibi ſupra cognitionem pncipioꝝ. quo facto per hmõi volũtatez per quã ſibi placet per cognitionez principioꝝ mouet itellectum ad ingrendum de cõcluſionibus: itaqꝫ intellectus mouet ſeipm mouendo voluntatem. Sic ꝛ voluntas mouet ſeipſam mouendo itellectum. ¶ Oſtenſo quomõ aliqd mouet ſeipſum mediate mouendo aliquid aliud. Reſtat iueſtigare: vtrũ aliqd poſſit mouere ſeipm per ſe: ꝛ pmo mouendo ſeipꝫ. qð adhuc eſt diſtinguendũ: qꝛ aut hoc erit pmo ꝛ principalr: aut ex conſequenti ꝛ idirecte. Si ex conſequenti ꝛ idirecte non eſt inconueniens ꝙ aliqd exiſtens ſub vna pfectione faciat ſeipſuz in aliã pfectionez: vt aliqd exñs ſub pfectione ſubſtantiali facit ſeipſum ad pfectionem accñtalem: vl aliqd exñs ſub vna pfectione accidentali facit ſeipſum in aliam pfectionem accñtalem. Sꝫ hoc non eſt: ꝙ directe in ſeipſuz agat. Sꝫ qꝛ factuz in actu ab alio a ſeipſo debita perfectio fluat. videmus. n. ꝙ aq̃ ſeipſam reddit frigidã: q̃ntũcũqꝫ ſit aliunde calefacta. aq̃ ergo exñs ſub natura aque: ꝛ ſub pfectione ſubſtãtiali: facit ſeipſam ſub frigiditate: ꝛ ſub pfectione accñtali. Sic etiam caloꝛ naturalis deſiccat humidũ. calidum ergo exñs ſub caloꝛe tãq̃ȝ ſub pfectione accñtali facit ſeipm ſiccũ: ꝛ mouet ſeipſum ad pfectionem aliã accidentalem. Sꝫ vt diximus: hoc nõ eſt pncipalr ꝛ pmo: ſꝫ ex ꝯñti ꝛ idirecte. Imaginabimur qdẽ ꝙ agẽs qð dat formam: ꝛ accñtia ꝯñtia formaz: vt agens qð dedit nãm aq̃: dedit accñtia ꝯſequentia nãm illã. Quare ſicut mot⁹ grauium deorſum dr eſſe a grauitate: ita motus aque ad frigiditatẽ debꝫ dici eſſe a generãte. Cum eni graue ipellit ſurſum: redit ꝛ mouetur deorſum. dr aũt mot⁹ ille eẽ a generãte: lꝫ forte generãs nõ pſens ſit vel corruptuz ſit: ſꝫ p tanto dr ſic eſſe: qꝛ ꝙ graue moueat deorſum: hoc eſt ex nã grauis: ſm quã nãm ſemp ſibi cõpetit eſſe deorſuz: niſi ipediatur per ipulſum ſurſum. illud ergo qð dedit graui nãm grauis: illud dedit ei ꝙ moueret deorſum. Sicut ergo graue a ſeipſo nõ hꝫ ꝙ ſit graue: ſꝫ hꝫ a generãte: ita a ſeipſo nõ hꝫ pncipalr ꝙ moueat deorſum. Si. n. tota ratio q̃re nãliter moueẽ deorſum eſt: qꝛ graue in idez reducimus ſuũ motũ deorſuz a quo habuit ꝙ ſit graue. Sic ꝛ ex pte aq̃. illud. n. qð dedit nãm aque: dedit ei ꝙ fluerent in ipſa accñtia ꝯpetentia illi nãe. ſicut g̃ graue q̃ntũ eſt de ſe ſemp eſt deorſum: niſi ipediat per accñs per impulſuz

alterius. vel per aliqd exiſtens. ita ꝙ aqua q̃tũ eſt de ſe ſemꝑ eſt frigida. niſi ipediatᷓ per aliqd violẽtãs: ⁊ ꝑ aliqd calefaciẽs. Illud ḡ qḋ dedit aque nãm aqueã: dedit ei ꝙ a tali nã frigiditas flueret. motus ḡ aque ad frigiditatẽ reduceᷓ in illud idẽ p̄ncipiũ a quo hꝫ aq̄ nãm aqueã. Aq̄ ergo facit ſeipſam frigidã. nõ ꝙ directe in ſeipſaꝫ agat: ſꝫ q2 a nã aque eſt apta nata frigiditas fluere. Nã mã ſubta cũ forma eſt cã oium accñtium que fiũt in ea: vt dᷓ in pri
T.c.80. mo phycoꝝ. iõ a nã aque fluit frigiditas. q̃tũcũq3 ḡ ſit aq̄ calefacta niſi ſemꝑ aſſiſtat calefaciẽs ſeipſam reddit frigidã: q2 manẽte vna aqua ſemꝑ fluit frigiditas: q̃ fluẽte tolliᷓ ⁊ cedit caliditas. Sic q2 ſiccũ eſt qd annexũ calido. iõ a calido cuꝫ ſit ibi exceſſus calidi fluit ſiccũ. ꝓpter qḋ calidũ reddit ſiccũ ſeipm: g motus pōt attribui generanti: q2 dans talẽ nãꝫ calido: dedit ei ꝙ ab eo flueret ſiccum: ⁊ maxime ſi illud calidũ participet nãm ignis: cui ẽ ãnexũ ſiccũ pōt alio mõ calidum fieri ſiccuꝫ: vt q2 forte in calido eſt diuerſitas partiuꝫ: q̃ꝝ q̃dã ſunt magis paſſiue q̃ꝫ alie. Que magis paſſiue exalãt ꝑ actionẽ ꝑtium magis actiuaꝝ: q̄bus exalãtib⁹ pōt illud calidũ fieri ſiccuꝫ. dato tñ ꝙ eſſet omnimoda vniformitas in partib⁹ calidi poſſet calidũ humiduꝫ fieri ſiccuꝫ: ſic aq̄ calefacta redit frigida. imediate ḡ pōt aliqd ſeipm facere de vna perfectione in aliã: nõ ꝙ directe in ſeipm agat. ſꝫ q2 ex vna ꝑfectione in eo exñte fluat alia: ſic a nã aque fluit frigiditas: a nã calidi ſiccitas. ¶ Declarato quõ aliqd pōt ſe mouere de vna ꝑfectõe in aliã. mediate agẽdo ⁊ mouẽdo aliḋ. ⁊ quõ imediate nõ p̄ncipalr̃ ⁊ directe: ſꝫ ex ꝯñti ⁊ q̃ſi indirecte. Reſtaret iueſtigare vtꝝ imediate ⁊ directe: ſiue imediate ⁊ principalr̃ ſit hoc poſſibile. Ad qḋ dici debꝫ ꝙ nõ: q2 tunc idẽ ſꝫm idẽ eẽt in potẽtia ⁊ in actu: eẽt a ſeipſo diſtinctũ: eẽt ꝑſtãtiuꝰ ⁊ potiꝰ ſeipſo.

Dixim⁹ in hoc curioſiora i q. xſa de motu grauium ⁊ leuiũ. ⁊ q̄ gd ad q̄ſitũ ẽt ꝓcedẽdo ꝑtinere pōt.

Ad argumentum autꝫ in ꝯtiũ dõm: ꝙ vt pꝫ ꝑ habita. itellcũs mouet ſeipm mouẽdo aliud: ⁊ voluntas ſeipſam mouet mouẽdo aliud: vel ſeipſa mouet mota ab alio. Intellectꝰ enĩ mouẽs voluntatẽ oñdẽdo ſibi finẽ dᷓ ex hoc mouere eã: vt velit ea q̃ ſunt ad finẽ. Nã velle ea que ſunt ad finẽ eſt qd ãnexũ: vl eſt qd ꝯueniẽs: niſi aliqd ſit obſiſtẽs ad velle finẽ: ⁊ g mouet ad p̄ncipale dᷓ mouere ad ãnexũ: ⁊ dãs p̄ncipale dᷓ dare ãnexũ. nõ eſt ḡ oĩno negãdũ ꝙ graue ſe ipſꝫ moueat: ⁊ ꝙ aq̄ ſeipſa redeat frigida: ⁊ ꝙ calidũ ſeipo fiat ſiccuꝫ. ⁊ ꝙ volũtas facta in actu ꝑ finem ſeipſam moueat ad ea que ſunt ad fineꝫ: ⁊ ꝙ itellectus factꝰ in actu ꝑ p̄ncipia ſeipm moueat ad ꝯcſones. nã ⁊ nos aliq̃ ṽbis talibus vſi ſumꝰ: qḋ faciẽdo nõ receſſimꝰ a veritate reruꝫ. Tñ oĩa iſta tãq̃ꝫ in motorẽ p̄ncipalẽ reducemꝰ in motorẽ aliũm: vt ſi ex ipſa voluntate finis ſit ſufficiẽs inclinatio ad volendũ ea que ſunt ad finẽ reducemus hunc motuꝫ in itellectuꝫ: vel in obm in itellectu apphẽſuꝫ. Nã ſi ex hoc hꝫ voluntas ꝙ eſt p̄ncipale: vt hꝫ ꝙ velit finẽ: diceᷓ ex hoc hꝛe ãnexuꝫ: vt ꝙ velit ea q̃ ſunt ad finẽ: ſic poſuimꝰ exemplum in corporalibus: ꝙ gnãns dat graui nãm grauis. dᷓ dare motuꝫ deorſum g eſt ꝯñs ad taleꝫ nãꝫ: ⁊ dãs gnãns rei genite ſubalẽ formã dᷓ ei dare oĩa accñtia ꝯſequentia formã. Sic ex ꝑte itellectus ſi ex cognitione p̄ncipiorum ſufficiẽter hᷓ cognitio aliq̃ꝝ ꝯcluſionũ id qḋ cauſauit itellectionẽ in itellectu ꝑ quã itelligit p̄ncipia dᷓ cãre itellectionẽ ꝑ quã itelligit ꝯcſones. ꝙ ſi reqriᷓ vlterior inueſtigatio ad habẽdã cognitionẽ ꝯcſonuꝫ. reduceᷓ hoc in voluntatẽ: vel in aliqḋ aliud agẽs: vt nihil ſeipm p̄mo ⁊ imediate ⁊ p̄ncipalr̃ moueat. nõ p̄mo qdẽ: q2 ꝑ partes: vel nõ imediate: q2 mouẽdo aliud: vel nõ p̄ncipalr̃: Sꝫ ex conſequẽti nõ eſt icõueniẽs idẽ ſeipm mouere: ⁊ de vna perfectione ſe in aliã facere mõ quo diximus.

Poſtea q̃rebaᷓ de creatura magis in ſpãli. Circa qḋ q̃rebaᷓ duplr̃: q2 aliq̃ q̃rebanᷓ circa creaturã irrõnalẽ. aliq̃ circa rationalẽ. Circa irrõnalẽ qdeꝫ q̃rebaᷓ q̃druplr̃. p̄ quãtũ ad corpora ſimplicia. Et erat qḋ de igne. vtꝝ in ſphera ſua luceat ⁊ calefaciat. 2° quantũ ad corpora mixta. Et erat qḋ. vtꝝ aliqḋ mixtuꝫ nõ hñs aliq̃ꝫ diuerſitatẽ in ꝑtib⁹ poſſit in ſeipſꝫ agere. 3° q̃rebaᷓ de partib⁹ tã corpoꝝ ſimpliciũ q̃ꝫ mixtoꝝ. Et erat qḋ de mã i cõparatiõe ad formaꝫ: vtꝝ ſit dare in mã eẽntiales gradus: ſic in forma. 4° q̃rebaᷓ de mẽſura corporaliũ. Et erat qḋ de tpe. vtꝝ ſit q̃titas cõtinua vel diſcreta. Qõ. XVII.

Ad primum ſic ꝓcedebaᷓ. oñdebaᷓ ꝙ ignis i ſphera ſua calefaciat ⁊ luceat: q2 vt dicebaᷓ. illḋ qḋ ẽ in potiſſimo ſuo eẽ: potiſſime hꝫ actiões ſibi ꝯpetẽtes. Sꝫ ignis in ſphera ſua ẽ in potiſſimo ſuo eẽ. ḡ calefacit ⁊ lucet: q̃ ſunt actiões ſibi ꝯpetẽtes.

In contrarium ẽ. q2 ignis in potiſſimo ſuo eẽ eſt circa orbẽ lune. ibi auteꝫ nõ calefacit. q2 nõ hꝫ qd calefaciat. nec lucet: q2 nõ eſt viſibilis nobis. videreᷓ enĩ ſi luceret.

Reſpondeo. dõm ꝙ hec qḋ duas diſtictiões tãgit. Primã qdeꝫ. vtꝝ ignis in ſphera ſua calefaciat. Scḋam vtꝝ luceat. Ad ſoluẽdũ ãt difficultatẽ hoc ordine ꝓcedemꝰ. q2 dicemus qd dixerunt ꝑhi de actiõe ⁊ paſſiõe. 2° declarabimꝰ qd veritatis ſit in illis dictis. 3° ex his dſcẽdemꝰ ad qõnẽ ꝓpoſitã. vtꝝ ignis in ſphera ſua agat vel calefaciat. ¶ Propter p̄mũ ſciẽdũ ꝑhos voluiſſe nullã eẽ potẽtiã actiuã: cui nõ rńdeat potẽtia paſſiua. ꝙ ſi eẽt paſſiua ⁊ nõ actiua: agẽs nõ ageret. ⁊ ſi nõ eẽt niſi paſſiua. nihil actu fieret. vt plane dicit Cõmẽ. ſuꝑ. 1z. meta. vbi ait. ꝙ ſi potẽtia nõ eẽt ens: nõ eẽt agens oĩno. ⁊ ſi agẽs nõ eſſet. nihil eſſet hic oĩno in actu. Voluerunt ḡ ꝙ nihil poſſet agere. niſi ꝑſupponẽdo potẽtiã in q̃ recipiaᷓ actio. Et ꝙ potẽtia nõ poſſet pati niſi p̄exiſteret agẽs. ⁊ adeo crediderunt hoc eẽ vlr̃ veꝝ. vt ad ipm p̄mum ſe extẽderet: vt nõ poſſet p̄mo cã aliqd agere. niſi ex ꝑſuppoſitiõe paſſiue potẽtie. Vñ in eodẽ. 1z. ſuꝑ illo cap° Manifeſtũ ꝙ nõ idigemus ꝓpter hoc vt ſint forme. ait. ꝙ iḋ id eſt q2 agẽs ꝑſupponit potẽtiã. ⁊ potẽtia agẽs. oẽs ꝓportiones ⁊ forme ſunt in potẽtia in p̄ma mã ⁊ in actu: in primo motore. ſꝫm ipſꝫ ḡ ſi nõ eẽnt tales ꝓportiões ⁊ forme potẽtia in mã p̄ᵒ nõ eẽnt actu in motore p̄mo. ⁊ eꝯ. ¶ Viſo qd dixerunt ꝑhi de actõe ⁊ paſſiõe. Reſtat breuiter dicere qd ṽitatis talia dicta ꝯtineãt. q̃tũ. n. ad ſcḋa agentia eſt oĩno veꝝ qḋ dᷓ. Nã omne tale agẽs ꝑſupponit potentiã paſſiuã recipiẽtẽ. in actione ḡ ſecundoꝝ agẽtiũ: vel in actiõe dei. put agit mediãtib⁹ ſcḋis agentib⁹. veꝝ eſt qḋ dᷓ. vꝫ. ꝙ ſi nõ eẽt potẽtia nõ eẽt agẽs. ⁊ ſi nõ eſſet agẽs. nihil eẽt in actu. Nã vt ſupra declarabaᷓ in qõne illa. vtruꝫ deus potuiſſet potẽtiã creãdi cõmunicare creature. creatura nihil poſſet facere: nullo ꝑſuppoſito. Sicut enĩ creatura non pōt agere: nõ preſuppoſito ſuperiori agente. ita effectus creature nõ pōt ꝓduci in eẽ: non ꝑſuppoſito effectu ſuperioris agẽtis. Habꝫ ſe enĩ effectꝰ ad effectuꝫ. ſicut agẽs ad agens. Cum ḡ agẽs ꝑſupponit agẽs a quo dirigatur. ⁊ effectus ꝑſupponit effectũ in quo recipiaᷓ. q̃re ſicut omnia agẽtia creata ꝑſupponunt deũ: ſic effectus omniũ talium agẽtiuꝫ ꝑſupponunt mãm. vel ꝑſupponunt aliqḋ ſuſceptiuum in qḋ recipiaᷓ. ideo in ꝯmẽto tertie ꝓpõnis de cauſis dᷓ. ꝙ deus creauit animã: ⁊ poſuit cã ſtramentum itelligentie. niſi enim deus ſubſterneret effectũ ſuũ ſecundis agentib⁹: nihil poſſent ſcḋa agẽtia agere. Patet itaq3 qualiter verum ſit ꝙ agẽs preſupponit potentiam:

ꝯmẽ. 1z.

Ego hoc declaraui in. q. mea de oĩpotẽna dĩ apḋ ꝑhos.

qꝛ veꝝ eſt in agẽtibus ſecũdis: vel in actõe dei: que
ſit mediãtibus talib⁹ agẽtibus. In actiõe ãt ipſius
dei ſm ſe: eſt oĩno falſum: nã nullũ agẽs dr̃ ꝑſuppo
nere effectum ſuũ. Cum ḡ oĩa ſint effectus dei: ipſa
etiã mã ꝑma eſt effect⁹ eius: q̃ facta eſt oĩno ex nihi
lo: vt dicit Aug⁹. in de vera religiõe. ꝯñs eſt ꝙ deus
agat nullo ꝑſuppoſito. Sic ḡ dõꝫ ẽ de agẽtibus quõ
ꝑſupponunt potẽtiã. De ipſa autẽ potẽtia ꝙ ꝑſuppo
nat agens: ⁊ ꝙ nõ poſſit ſeipſam facere in actuꝫ ſine
agẽte eſt oĩno veꝝ. ¶ His itaq̃ declaratis deſcen-
damus ad declarationẽ ꝓpoſiti cũ querit̃. Utrum
ignis in ſua ſphera calefaciat: vt pꝫ ex dictis: hoc eſt
cõe oĩbus ſecundis agẽtibus ꝙ nõ pñt agere: nõ pre
ſuppoſita potẽtia receptiua. ignis ḡ in ſua ſphera cir
ca partẽ illã vbi hꝫ eẽ purius: vt circa orbẽ lune nõ
calefacit: Nõ ex defectu agẽtis: ſꝫ ex defectu poten-
tie receptiue: q̃to enĩ ignis eſt purioꝛ: tãto caloꝛ ei⁹
per ſe loquẽdo eſt itenſioꝛ. Sꝫ qꝛ orbis lune non eſt
ſuſceptiuus ꝑegrine impꝛeſſionis. idõ deficit ibi calefa
ctibile. idõ ibi ignis nihil calefacit. Q̃tum aũt ad aliã
partẽ ſphere ignis: vt q̃tum ad iferiorẽ: ſm quã at-
tingunt aerẽ: põt ibi eẽ actio vel paſſio. Et q̃tuꝫ ad
ſpherã aeris in quã põt ignis ſuã actioneꝫ exercere:
⁊ q̃tum ad vapores q eleuãtur hinc iferius: ⁊ aſcen
dunt ⁊ iflãmãtur: ⁊ ſic ibi aſcẽdẽs vel deſcẽdẽs vn-
de vidẽtur ſtelle cadere: vel aliũ motũ hr̃e: qd̃ non
cõuenit niſi ex vaporib⁹ iflãmatis. ¶ Soluta vna
difficultate qõnis ꝓpoſite: vtruꝫ ignis calefaciat in
ſphera ſua. Reſtat ſoluere difficultatẽ aliã: vtrũ lu
ceat. Declarabim⁹ aũt tripl'r ꝙ nõ lucet ſm ꝙ ignis
ille q̃tum ad ꝑſens ſpectat: ad tria põt cõparari. vꝫ.
ad ſuas partes: ad lumẽ: ⁊ ad viſum nr̃m. Dicemus
enĩ ꝙ dyaphanũ ⁊ ꝑſpicuũ eſt de nã lucis. Et ide co
loꝛ ꝑſpicuitas q̃daꝫ eſt: qꝛ eſt ꝑſpicuitas extrema in
corpore termiato. idõ eſt de nã lucis: ⁊ dr̃ lux eẽ hypo
ſtaſis: ⁊ ſubã coloꝝ. Ignis ḡ de nã lucis eſt: tñ plus
dicit lucẽ: q̃ dicat eẽ de nã lucis. ignis enĩ dr̃ eſſe de
nã lucis. ⁊ dr̃ participare nãm lucis. Sed tũc dicet̃
lucere qñ poſſet hꝫ lucẽ in aliud effundere: ⁊ qꝛ poſ-
ſe gnãre ſibi ſile: vel poſſe aſſilare ſibi aliqd. hoc eſt
hr̃e illud mõ aliq̃ ꝑfecto: qꝛ tunc vnũqdq̃ ꝑfectum
eſt: cũ põt ſibi ſile gnãre. Nõ. n. ſufficit ad hoc ꝙ ali
qd luceat: ⁊ ꝙ poſſit luceꝫ gnãre in alio qd̃ ſit de nã
lucis. Sꝫ opꝫ ꝙ habeat mõ forti ⁊ q̃ſi ꝑfecto. Et in-
de eſt ꝙ raꝝ: qꝛ partes eius non ꝓpinque iacẽt ſi ſit
de nã lucis participabit luceꝫ magis debil'r: vt luce
re poſſit. ꝙ ſi illud idẽ qd̃ ponit̃ eſſe raꝝ: ⁊ eſſe de nã
lucis iſpiſſaret̃: qꝛ ſpiſſum eſt cuius partes ꝓpe iui-
cem ſunt. vt dr̃ in ꝑdicamẽtis. in cap. de q̃litate. Ex
ipſa ꝓpinqtate ⁊ aggregatiõe partiũ fieret aggrega
tio luminis: vt illud ſic iſpiſſatũ lucere poſſet. Hanc
T. c. 42. autẽ veritatẽ ſatis exꝑmũt v̾ba phi in lib. celi ⁊ mũ
di. volẽs ꝙ ſtella ſit ſpiſſioꝛ pars ſui orbis: ⁊ ꝙ ſit ag
gregatio luminis in orbe. Eiuſdẽ ergo nãe eſt ſtella
⁊ orbis: Quia oẽ qd̃ nãliter eſt fixũ in aliquo: eſt de
ibidẽ ĩt. 2. 48. nã eius in quo eſt fixum: vt in eodẽ lib. celi ⁊ mũdi.
declarat̃. Eo ḡ ipſo ꝙ ſtella eſt nãliter fixa in orbe:
ꝯñs eſt ꝙ ſit eiuſdẽ nãe cuꝫ orbe. Stella tñ lucet ꝓ-
pter ſpiſſitudinẽ partiuꝫ ⁊ nõ orbis: qꝛ caret hꝫ ſpiſ-
ſitudine. Sic in ꝓpoſito ignis in ſua ſphera propter
nõ hr̃e partes ſpiſſas: ſꝫ raras non lucet: ꝙ ſi tamen
eleuẽtur vapores vſq̃ ad ſpherã ignis: ⁊ ibi iflãmẽ-
tur ſicut dixim⁹ de aſſub: ſiue õ ſtella cadẽte. ꝓpter
hoc ꝙ mã illoꝝ vapoꝝ iflãmatoꝝ eſt ſpiſſioꝛ q̃ mã
ignis lucebunt illi vapores ſic iflãmati: ⁊ igniti: q̃-
nis non luceat ignis. ¶ Declarato quõ ignis in ſua
ſphera nõ lucet ꝑ ꝯparationẽ ad ſuas partes: qꝛ pro-
pter ſuã raritatẽ nõ aggregãtur ibi partes: ⁊ non eſt
ibi aggregatio lumis vt poſſit ignis ille lucere. Re-
ſtat hoc idẽ declarare per cõparationẽ ad ipꝫ lumẽ:
dicemus enĩ ꝙ ſm doctrinaꝫ phi ⁊ Cõmẽ. in lib. de Lib. 2. t. c. 67.
aĩa. ꝙ recipiẽs eſt denudatũ a nã recepti: vt pupilla t. c. 4. lib. 3.
vel aer qꝛ recipit ſilitudinẽ coloris: ꝯñs eſt ꝙ ſit ipe
abſcoloꝛ: eo ḡ ipſo ꝙ dyaphanũ eſt ſuſceptiuum lu-
cis: ꝯñs eſt ꝙ ipm ſm ſe nõ luceat. vñ ⁊ phs in ſcd̃o T. c. 69.
de aĩa. in cap. de luce. vult ꝙ lumen eſt act⁹ lucidi. i.
act⁹ dyaphani: q̃ſi coloꝛ ei⁹. ⁊ ait ꝙ ipm dyaphanuꝫ
vt eſt potẽtia illuminatũ eſt illud in quo ẽ tenebra.
Dyaphanũ ḡ q̃tum eſt de ſe nõ lucet: ſꝫ põt lumẽ ſu
ſcipere: ⁊ ſuſcipiẽdo lucem ſiue lumẽ erit lumẽ ꝑfe-
ctio ei⁹. eo ḡ ipſo ꝙ dyaphanũ eſt aptũ natũ ſuſcipe
lumẽ ab alio: ⁊ ſuſcipe ipm in ꝓfundo: ꝯñs eſt ꝙ ipꝫ
q̃tũ eſt de ſe nõ luceat. ¶ Tertia via ad hoc idẽ ſu
mitur ex parte viſus nr̃i. Nã viſibilia ſunt lux ⁊ co-
loꝛ. ſꝫ illud qd̃ videt̃ eſt terminatiuũ viſus. eo ḡ ipſo
ꝙ dyaphanũ non eſt terminatiuuꝫ viſus. ꝯñs eſt ꝙ
nõ luceat vt hic de luce loqmur. põt. n. dyaphanum
eẽ illuminatũ ab alio: ⁊ illuminatũ põt debil'r luce-
re: ſicut ex lumine facto a ſole in aere fit q̃daꝫ refle-
xio lucis in vmbra. vbi ſol rectũ aſpectum nõ hꝫ: vt
declarari hꝫ in 2⁰ de aĩa. ipm tñ dyaphanuꝫ de ſe nõ T. c. 71. vſq̃ ad
eſt luciduꝫ: ⁊ niſi recipiat lumen ab alio eſt illud in aliqua etiam cõ-
quo eſt tenebra. menta.

Ad argumẽtũ ãt in ꝯriũ dõm: ꝙ lꝫ ignis in ſphera ſua ſit in potiſſi-
mo eẽ: tñ ꝓpter defectũ calefactibilis nõ calefacit:
⁊ ꝓpter raritatẽ partium nõ lucet. calefacere autẽ ⁊
illuminare potiſſime ꝯpeterẽt igni: vt ex potiſſimo
ſuo eẽ. niſi q̃ deducta ſũt obſiſterẽt. Qõ. XVIII.

SEcundo q̃rebat̃ de mixto haben te vniformitatẽ in par-
tib⁹. Utꝝ poſſit ibi eẽ actio vel paſſio. Et
arguebat̃ ꝙ ſic: qꝛ ſi mixtũ vniforme nõ
ageret ⁊ pateret̃ a ſeipſo eſſet vt dicebat
icorruptibile. adducebat ẽt ad hoc ꝓbãduꝫ exẽplũ
de calore nãli agẽte in ꝓpriuꝫ ſubm: ⁊ depaſcẽte hu
midũ. q̃tũcũq̃ ḡ humidũ qd̃ eſt ſubm talis caloris
ſit vniforme nõ hñs diuerſitatẽ in ꝑtib⁹: ẽ ibi actio
⁊ paſſio: qꝛ ibi vt dicebat̃ caloꝛ ꝺpaſcit humidũ.

In ꝯtrariuꝫ eſt: qꝛ agens ⁊ patiens vt dice bat̃ vt vult phs: debẽt eſſe di- 7. phy. t. c. 2. pri
ſtincta loco ⁊ ſubiecto. ergo ⁊c̃. mo de gñatiõe.
T. c. 78.

Reſpondeo dõꝫ ꝙ loquẽdo large de actiõe ⁊ paſſiõe ꝓut aliqd idirecte dr̃
in ſeipm aliqd cauſare q̃drupl'r ſe pñt hr̃e q̃tuꝫ ad
ꝑſens ſpectat agẽs ⁊ patiẽs. Nã aliqñ nõ ſunt diſtin
cta re: nec ſubõ: nec loco. Aliqñ ſũt diſtĩcta re: ſꝫ nõ
ſubõ: nec loco. Tertio ꝙ ꝯtingit ꝙ ſunt diſtĩcta re ⁊
ſubõ: ſꝫ non loco. Quarto v̾o ꝯtingere põt ꝙ oĩa iſta
habeãt: vt ꝙ ſint diſtĩcta re: ſubõ: ⁊ loco: q̃ oĩa ſic de-
clarãt̃. Nã ſi agẽs in patiẽs cãet aliqd ex ꝯñti nõ di
recte ⁊ ꝑncipal'r poterit ꝯtigere ꝙ nullum ꝑdictoꝝ
triũ habeãt: vt ꝙ nec ſint diſtĩcta re: nec ſubõ: ꝑ ꝯñs
nec loco. dicimus. n. vt patuit ex ꝑ̊ phy. ꝙ mã ſubta T. c. 80.
cuꝫ forma eſt cã oĩuꝫ accñtiũ q̃ ſunt in ea. totũ ḡ cõ-
poſitũ: vt mã ſubta cũ forma eſt cã accñtium q̃ ẽt in
toto ꝯpoſito ſiunt. Nã lꝫ ſubꝫ forme ſubalis ſit ipa
mã: qꝛ yle eſt ꝓpriuꝫ ⁊ maxie ſubm gnãtionis: q̃ ter T. c. 23. ⁊ ꝑ̊ phy.
minat̃ ad ſubalẽ formaꝫ: vt declarari hꝫ in ꝑmo de t. c. 63. ſecũdo de
gnãtione. ſubiectũ tamẽ formarum accidentalium anima ꝯñ. 4.

poteſt dici totum compoſitum. Arguatur ergo ſic. a toto cõpoſito cauſantur accidẽtia in totũ ꝯpoſitũ. ergo totũ ꝯpoſitũ agit in totũ ꝯpoſitum. ⁊ ideꝫ in ſe ipm̃. ꝓpter qḋ agẽs ⁊ patiens non ſunt diſtincta re: nec loco: nec ſubõ: qḋ fuit ṗmũ ꝓpoſitũ. Sed actio talis nõ eſt ꝓpria ⁊ ṗncipalis: ſꝫ magis eſt idirecta. ⁊ ex ꝯñti. reducet̃. n. talis actio tãq̄ ṗncipale agens in ipm̃ generãs: vt ſuperius dicebat̃. Immo nec ꝓprie dicet̃ ꝙ cõpoſitũ agat aliqḋ in ſeipſꝫ: ſed magis ꝙ cauſaret aliqḋ in ſeipm̃. dicemus eni ꝙ eo ipſo ꝙ generãs dat nãm talẽ: cui ãnexa ſunt talia accñtia dr̃ ipſa accñtia cauſare. verũtamen qꝛ cauſat ea mediate: vt qꝛ cauſat accñtia mediãte ſubã: ita ꝙ dando ſubam tãq̄ ṗncipale: dat accñtia tãq̄ ãnexa. Dicitur eẽ ſubaꝫ cãm accidentiũ factoꝝ in ipſa: ꝓut a generãte mediãte ſubã cãnt̃ accñtia in ipſa ſubſtantia: ⁊ qꝛ id mediãte quo fit aliqḋ: dr̃ eſſe cã eiꝰ: ſuba mediãte qua fiũt accidẽtia dr̃ accñtium cã. Sumẽdo ḡ agere large ꝓ omni cauſare ſuba agit accidentia in ſeipſa: qꝛ mõ quo dcm̃ eſt: eſt cã ꝙ fiãt accidẽtia in ſeipſa. Dicemus ḡ ꝙ eſt ordo ꝯ̃riius accñtium ꝓut hñt eẽ ꝑfectũ ⁊ imꝑfectũ: Qꝛ accñtia imꝑfecta ṗcedũt formã ſubalẽ in mã. ⁊ ſunt cã q̄re hꝫ forma itroducat̃: perfecta ſequũtur: ⁊ ab hꝫ forma ſunt cãta: vt ſi ignis debeat iducere formã ſuã in aliqḋ calefactibile calefacit ipm̃: ⁊ calefaciẽdo ſemꝑ intenditur calor donec eſt ita itẽſus ꝙ mã illiꝰ calafactibilis expoliata a ſua forma ſbali iduit formã ignis. q̄diu ergo eſt calor icompletus: tãdiu nõ eſt ibi forma ignis. In eodẽ tamẽ iſtanti hñt eẽ in mã forma ignis: ⁊ calor ꝑfectus ſm̃ ſuũ modũ ꝑfectiõis: Quia opꝫ in ꝑfectionibꝰ reꝝ dare gradus: ⁊ lꝫ iſta duo: ſcꝫ forma ignis: ⁊ calor ꝑfectus vel quecũq; alia ſubſtãtialis forma: ⁊ accñtia ꝯſequẽtia formã ſunt ſil' tempore: nõ tñ ſunt ſil' origine: nã. ⁊ cãlitate. Immo ṗus dr̃ iduci per originẽ ⁊ generationẽ forma ſubalis in mã: ⁊ mediãte eius forma dicũtur iduci accñtia cõſequẽtia formã. Erit ḡ ſuba cã taliũ accñtium: vt diximus. Sicut illud mediãte quo fit aliqḋ: dr̃ eẽ cã eius. ⁊ per ꝯñs ſubalis forma nã eſt ṗor talibꝰ accñtibus: Sicut cã nã ṗcedit effectũ: ṗncipale tñ agens in talibꝰ eſt ipſꝫ generãs a quo talia fiũt: nõ ipſa ſubſtãtia in qua fiũt. Pꝫ ḡ quomõ agẽs ⁊ patiẽs: ſi accipiatur agẽs ꝓ omni cãnte: ſiue ṗncipalr̃ ſiue ex conſequẽti poſſunt eſſe idiſtincta re: ſubõ: ⁊ loco. Attendẽdũ tamẽ ꝙ in talibꝰ eſt aliq̄ diſtinctio realis: ⁊ ſi nõ q̄tũ ad id qḋ agitur ⁊ patit̃: qꝛ totũ dr̃ agere: ⁊ totum pati. tñ nõ eſt ibi realis dr̃ia vel diſtinctio q̄tũ ad id qḋ eſt ṗncipalis rõ agẽdi vel patiẽdi. Nã ſi totum ꝯpoſitũ: mã. ſ. cũ forma eſt cã ꝙ ea accñtia fiãt: ⁊ ꝙ in eo fiãt: forma tñ eſt ṗncipalior ratio cãlitatis actiue: ⁊ ꝙ iſte fiãt. Mã aũt erit principalis rõ cauſalitatis paſſiue: vt ꝙ hꝫ accñtia in ipſo cõpoſito fiant: vel aſſignabimꝰ realẽ dr̃iam: non ſolũ ex parte actionis ⁊ paſſiõis: vt ꝙ factio actio ṗncipaliꝰ reducat̃ in formã: factio paſſio ṗncipalr̃ eſt in mã. Sꝫ ẽt poterimꝰ aſſignare talẽ dr̃iam ex parte ipſoꝝ factorum: vt ex parte ipſoꝝ accñtiuꝫ: qꝛ aliq̄ accñtia magis ſe tenẽt ex parte forme. aliq̄ vͦo magi ex pte materie: vt gr̃a exẽpli dicamꝰ ꝙ raritas imꝑfecta ⁊ calor icõpletus ṗcedũt formã ignis in mã. Sed perfecta ſequunt̃. vt ſi ex aere fieri debeat ignis: rarefit aer ⁊ calefit donec eſt adeo rarefactus ⁊ calefactꝰ ꝙ nõ põt ibi ſtare forma ſubalis aeris: ſꝫ expoliat̃ mã ab hꝫ forma: ⁊ iduit formaꝫ ignis: quo facto erit ibi ꝑfecta raritas ⁊ ꝑfectus calor: ita ꝙ mã ſubiecta cũ forma ignis erũt cã raritatis ⁊ caloris factorum in igne. accñtia tñ iſta duo nõ eq̄liter reducentur in totum: qꝛ raritas magis ſe tenebit ex parte mãe. videtur enim rarũ ⁊ dẽſum magis eſſe dr̃ie mãles. vt ex partibꝰ materie videtur hec ſumi: ꝓut diximus per phm̃ in ṗdicamẽtis: ꝙ dẽſum eſt cuius partes ꝓpinque iacẽt: rarũ vͦo cuius partes non ꝓpinque. Calor aũt cũ ſit q̄litas accidẽtalis magis ſe tenebit ex parte forme. nõ ḡ hec accñtia ſic totũ cauſat in totũ: ſiue in ſeipm̃: qn taliꝰ poſſint reduci in diuerſitatem partiũ ꝯponentiũ totũ. ¶ Viſo quomõ idẽ aliquo mõ: vt indirecte ⁊ ex ꝯñti põt aliqḋ cãre in ſeipſꝫ: ita ꝙ accipiẽdo agens ꝓ omni eo qḋ cauſat: ⁊ patiẽs ꝓ omni eo in qḋ cauſat̃. agẽs ⁊ patiẽs poterunt accipi vt idiſtincta re: ſubõ: ⁊ loco. ¶ Reſtat exeq̄ de aliis tribꝰ mẽbris: dicemꝰ eni ꝙ ſi actio ⁊ paſſio accipiantur magis directe ⁊ ꝓprie. ſic agẽs ⁊ patiẽs ſi nõ ſint corporalia: nec ſunt per ſe exiſtẽtia poterũt eẽ diſtincta re: ſꝫ nõ opꝫ ꝙ ſint diſtincta ſubõ ⁊ loco: ſꝫ queꝫ modũ dicimus ꝙ volũtas mouet itellectũ: ⁊ ecõuerſo. hec. n. ſũt dr̃ia re: qꝛ ſunt due potẽtie realr̃ differẽtes: ſꝫ nõ ſunt diſtincta ſubõ: qꝛ ſunt in eodẽ eẽntia anime tãq̄ in ſubõ: nec etiã ſunt diſticta loco: ſed ſi agẽs ſit icorporale: ⁊ ſit per ſe exñs poterũt ibi duo illorum cõcurrere: ⁊ agẽs ⁊ patiẽs ſint diſtincta re ⁊ ſubõ: ſꝫ non loco: vt ſi creatura ſpũalis agit in corporalẽ: erit vnũ diſtinctũ ab alio re ⁊ etiã ſubõ: qꝛ vnũ nõ erit ſubm̃ alterius: ꝓprie loquẽdo de ſubõ: Nec etiã ambo fundabũtur in aliquo tertio: tãq̄ in ſubiecto: tñ nõ erunt loco diſtincta: qꝛ vnũ erit in alio: ⁊ nõ habebit locũ diſtinctũ ab alio. Naꝫ ſpũalis creatura ſiue itellectualis ⁊ icorporea: ibi nimiꝝ eſt vbi operat̃: vt dicit Dam̃. in lib. primo. cap. 16. Quare ſi ſpũalis ſubſtãtia vbi operat̃: ibi eſt: non habebit hꝫ ſuba diſtinctũ locũ a paſſo: ſed operãs in paſſuꝫ erit in ipſo paſſo tãq̄ in loco: ſed ſi actio accipiat̃ directe ⁊ ꝓprie agẽs ſit per ſe exñs: ⁊ ſit corporale: tũc agẽs ⁊ patiẽs habebũt oẽs illas tres conditiones tactas: qꝛ erũt diſtincta re: ſubõ: ⁊ loco. Re qdem qꝛ nihil directe ⁊ ꝓpe agit in ſeipm̃. Subõ vͦo qꝛ agẽs per ſe exñs nõ põt hr̃e cõe ſubm̃ cũ paſſo. Loco aũt: qꝛ corpus nãliter nõ põt agere niſi in corpꝰ. Duo aũt corpora in eodẽ loco ſil' eẽ non pñt. Cũ ḡ dr̃ agens ⁊ patiens ſunt diſtincta loco ⁊ ſubõ: itelligẽdũ eſt de agẽte ꝓprie ⁊ corporalr̃.

Ad argumentum aũt in ꝯ̃riũ dõm: ꝙ res ẽ corruptibilis: nõ ſolũ ex actione partiũ in ſeinicẽ: ſꝫ etiã ex actiõe circũadiacẽtiũ corpoꝝ: vt ſi eẽt aliqḋ aĩatũ oĩno ſimiliũ partiũ: q̄tũcũq̄ hoc ſit ipoſſibile adhuc eſſet corruptibile: vt in actiõe partis in partẽ. Sꝫ in actione circũadiacẽtis aeris in totũ: vt ex caliditate ⁊ frigiditate aeris poſſet tale corpꝰ corrũpi. ipſe etiã motꝰ ſupcęleſtiũ corpoꝝ facit ad gñationẽ ⁊ corruptionẽ rerũ. corpora ergo aĩata vel etiã ianimata ex iſfluxu ſupercęleſtiũ corpoꝝ ⁊ exiſtẽtiũ adiacẽtibꝰ corporibus a q̄bus poſſunt pati poſſunt calefieri ⁊ corrũpi. ¶ Qḋ vͦo addebat̃ de calore nãli: ⁊ depaſcente humidũ. dõm ꝙ illud in quo fundatur calor nãlis põt hr̃e diuerſitatẽ in partibꝰ. Propter qḋ vna pars poterit agere in aliã. ⁊ erit agẽs ⁊ patiẽs diſtincta a re: ſubõ: ⁊ loco: ſed ſi nõ habeãt diuerſitateꝫ in partibꝰ: ⁊ calor dicat̃ agere in ꝓprium ſubm̃. dicemꝰ ꝙ non erit ibi actio ꝓpe ⁊ directe. Sꝫ talis actio principa-

liter ꝛ directe non reducetur in caloꝛez: ſed in generans. Nā qꝛ ſiccitas eſt apta nata eē ānexa caloꝛi:ca loꝛ facit ſuū ſubm ſiccū: ſicut aq̄ redit ſeipſa frigida. Naz qꝛ ab aq̄ eſt apta nata fluí frigiditas. iō aq̄ calefacta redit ſeipſa frigida. illud ḡ qḋ dedit nām aque dr̄ aquā calefactā īfrigidare: q̄uis illud vt ſupra dicebaẜ nō pſens ſit vel coꝛruptū. Sic ſicut illḋ qḋ dedit nām grauī: qꝛ ad talez nām ſeqtur motus deoꝛſum dr̄ graue mouere deoꝛſum. ſic ſi ſit tale calidū a quo ſit aptū natū fluere ſiccū: calidū illud ſeipſo fiet ſiccū. Principale tn̄ agēs ꝛ mouēs ad ſiccitatē erit generās: vt illud qḋ dedit talē nām calido: talem naturā dedit ei ꝙ moueretur ad ſiccitatem ꝛ fieret ſiccum. Laurentius

Adde vt intelligas que in fine ponit Doctoꝛ de cauſis coꝛruptibilitatis: frigiditatē dominantē fere in omni mixtoꝛa eſt ꝯtraria pncipijs vite q̄ ſunt ex calido. adde diſpōnes occultas malignas ꝓprias indiuiduoꝝ: de quib⁹ medici ꝛ. 6. colligꝫ Auer. maxime. partes etiaz in cōpoſito ex natura ſua nō vniunẜ: ſed ſuperius ex cōſtellatione ꝛ aſpectibus planetarū veniunt ad cōſtitutionem mixtoꝝ: vt ex ſcḋo de gñatione a pħo ꝛ ab aſtrologis colligitur. Adde ꝙ omnia cōpoſita ſunt generata: ꝛ ab aliq̄ modis terminata. ꝛ coꝝ potētia ſunt finita in mā aliq̄ndo. vnde etiā ex hoc opꝫ ꝙ terminētur: ꝛ ita aiunt pħi ob hoc omne generabile eē coꝛruptibile: ſcipue quū interueniat in hoc priuatio ſemp: que variat infinites in mā: quū de nā ſua ſit infinitum do quedā: ꝛ ita iam dicatur a pluribus Platonicoꝛum. De actione etiā ſuperioꝝ in iſta inferioꝛa adde tpā in q̄ omnia ſeneſcūt: adde repētinas impſſiones: q̄s res multe multo tēpoꝛe: ꝛ nulle infinito pati poſſunt. Unde ſm hoc recipit dominiū aliqḋ elementoꝝ ſupra reliqua in mixto: ꝛ deſtruiẜ ꝓpoꝛtio: ꝛ cauſaẜ ex ꝯſequēti coꝛruptio: ꝛ lꝫ in animatis ꝯtinue fiat reparatio per virtutē nutritiuā. hoc tamē nō eſt niſi qꝛ pmo deperditur ꝛ ſignificaẜ rebellio in ipſo cōpoſito. vnde nō pōt eē diuturnitas: manatū ꝙ magnus ꝛ ſapiētiſſimus Auicēna ꝓpalauit in pmo lib. tractatu pmo ſue medicine. ꝙ ſi virtus inſtauratiua inſtauraret ſemp equalr ꝛ vno mōꝛ eſſet infinita: vult dicere de ſe apta ſemp durare. adhuc neceſſe foꝛet animata coꝛrumpi ob cās dictas: qbus etiā adde cās finales: qꝛ nō eſt dignū in aliquibus: vt que ſunt ſemp ſint: ꝛ que nō ſunt ſemp nō ſint. vnde in iſtis etiā ē ꝓuidētia: qꝛ aliquādo accidūt diluuia ꝛ alia ad reparandū. loqmur aūt de his que nutriūtur vt ſufficiat nutrimētū. Et in hoc ſermo amplius ꝓrogandus nō eſt niſi qꝛ vere debes credere ꝙ enumer. [illegible] tibi cās oēs fere in hoc poſſibiles. ad quas leuiter cuncta endēcantes nō reſpiciunt. ꝛ in hoc non eſt cura. Queſtio. XIX.

Ertio querebaẜ de mā in cōparatione ad formaz. vtꝝ in mā ſint eſſentiales gradus ſicut ꝛ in forma. Et arguebaẜ ꝙ ſic: qꝛ vt dicebat mā dicit relatiue ad formā. idē ergo erit iudicium q̄ſtū ad gradus de mā ꝛ de forma. Nā ſm gradus formaꝝ fit ꝓus receptio in mā: qḋ nō eſſet: niſi gradus mãe coꝛriderēt gradib⁹ forme.

In contrarium eſt: qḋ in mā dr̄ eē eadē potētia reſpectu ꝯrioꝝ. Multo magis erit eadē potentia reſpectu diuerſorum graduuz in formis. nō ergo accipieẜ gradus in mā ſm gradus formarum.

Reſpondeo. dōꝫ ꝙ ſūt gradus in materye ſicut ꝛ in formis: vt pꝫ per Cōmentatoꝛē ſup ꝓncipio pmi phyſicoꝝ. vbi hoc ꝑtractans ait: ꝙ oīa que ſunt īter pmā mām ꝛ vltimam formā ſunt materie compoſite ꝛ forme compoſite. ꝯmen. pmo.
⁋ Ad cuius itelligentiā ſciendaꝫ ꝙ vltima forma pōt vocari forma ſpecialiſſima. Incipiēdo eni a generaliſſimo: vltima forma erit forma ſpēi ſpecialiſſime. Uel vltima forma pōt vocari forma generis generaliſſimi. Aſcēdēdo eni īcipiēdo ab īferioꝛib⁹ vltimū: ad qḋ ſtat aſcēſus eſt forma generis gnāliſſimi. vtroq̄ꝫ āt mō declarabim⁹ ꝙ oīa que ſunt īter pmā mām ꝛ vltimā formā ſunt mãe cōpoſite: ꝛ forme cōpoſite. dicem⁹. n. cū Cōmētatoꝛe ſup ſcḋo metaphyce. ꝙ mā prima recipit formā vlem: ꝛ poſtea mediāte forma vlī recipit formas alias vſq̄ꝫ ad īdiuiduales. in mā ergo ꝓus itelligiẜ recipi forma: per quā res eſt ſuba. ꝛ poſtea per quā res eſt coꝛpus. ꝛ ſic deſcēdēdo ad īdiuiduales formas: nō ꝙ ꝑ aliaz formā realr res aliq̄ ſit ſubſtātia ꝛ coꝛpus: vel per aliā formā ignis ſit ignis ꝛ coꝛpus. de hoīe enim vtrum ſint ibi plures forme in nr̄is dictis ſub dubio relinquim⁹ aſſerēdo in alijs vnā formā. Sꝫ ſunt gradus in formis ſm abſtractionē itellectus: qui ſemp pōt abſtrahere q̄ditatez a q̄ditate donec veniat ad ſimplicē q̄ditatē: que nō reſoluiẜ vlterius in gen⁹ ꝛ differētias: vt in aīal rōnale: ꝛ ꝯceptū aīalis reſoluatur in genus ꝛ dr̄iam. totiēs enim poterit itellect⁹ reſoluere ſic ꝙ deueniat ad formam generis gnāliſſimi nō hñtē aliqḋ aliud ſupius genus in qḋ poſſit reſolui. Accipiēdo itaq̄ꝫ vltimā formā ꝓ forma ſpēi ſpecialiſſime: vel dr̄ia per quā ſpēs ſpecialiſſima cōſtituiẜ in eſſe. ſic illa forma erit ſimplex: qꝛ erit forma partis: ſiue erit forma que eſt ꝑs rei. Nā vt declarauimus in nr̄is q̄ōnibus diſputatis. dr̄ia ſumiẜ a parte: nō a toto. Si ergo generi generaliſſimo addātur oēs differētie per oꝛdinē vſq̄ꝫ ad dr̄iam cōſtitutiuā ſpēi: vtputa ꝙ diffiniẜ hō ꝙ eſt ſuba coꝛpoꝛea: aīata: ſenſibilis: rōnalis. tūc īter primā mām .i. īter mām que ſubijciẜ forme generis gnāliſſimi ꝛ vltimā formā .i. vltimā dr̄iam ſpecificā cadit ipm genus gnāliſſimū cū oībus differētijs ītermedijs. Mā ḡ pma erit mā ſimplex. forma vltima erit forma ſimplex. genus aūt gnāliſſimū cū oībus differentijs ītermedijs erūt forme cōpoſite: ꝛ mãe ꝯpoſite: ꝙ aūt ipſuꝫ genus gnāliſſimū ſit forma cōpoſita ꝛ mā cōpoſita pōt patere ex dicto ꝯmēta. ſup ſcḋo metaph. vbi dat dr̄iam īter genus ꝛ mām. dicit ꝙ eē mãe eſt in potētia. genus aūt eſt forma media īter potētiā ꝛ actuꝫ. genus ergo dicit totū. alr eni nō predicareẜ eēntialiter de ſuis īferioꝛib⁹. dicit aūt totuꝫ nō ſub mō ꝓpotentie pure: nec ſub mō actus: ſed ſub mō medio inter potentiā ꝛ actū. Iſtud āt mediū rōne potētialitatis eſt mā cōpoſita: rōne actualitatis eſt forma cōpoſita: rōne potētialitatis q̄dē dicit mām cōpoſitā: qꝛ nō dicit potētiā puraꝫ. rōne vō actualitatis dicit formā cōpoſitā: qꝛ nō dicit ipſam formā ſimplicem ſm ſe: ſꝫ dicit totū. Sꝫ ſi forma dr̄ totū non diceret forma ſimplex: ſed ꝯpoſita: ſicut ipſa tota eēntia hꝫ quādā rōnē forme. ſic ḡ dōm eſt de gn̄e. Sꝫ dubiuꝫ videtur eſſe de ipſis differētijs ītermedijs: quomō ſint mãe ꝯpoſite ꝛ forme ꝯpoſite. ⁋ Sciēdum ḡ ꝙ ſm regulā pħi in 7°: Si ſciremus nominare ꝓprias dr̄ias: nō ponereẜ in diffōne niſi vna dr̄ia: vt ſi ſciremus ꝓprias dr̄ias aīaliū ſcindentiū pedes: tot eēnt tales dr̄ie: quot ſunt ſpēs aīalis ſcindētis pedes. q̄libet eni talis dr̄ia cuꝫ genere cōſtitueret ſpēm: ita ꝙ vltima dr̄ia ſemp ꝯuertereẜ cū diffinito. Si vō preter illā dr̄iam cōuertibilē cuꝫ diffinito ponātur ibi multe alie dr̄ie oēs ſe tenebūt ex parte generis: ꝛ ꝑ eas fiet circūlocutio generis ꝓpīnquioꝛis: vt ſi rōnale ꝯuertiẜ cū homie: ꝛ diffiniaẜ hō ꝙ eſt ſuba coꝛpoꝛea aīata ſenſibilis rōnalis: oēs alie dr̄ie ſe tenebūt ex parte generis: vt per ſubam coꝛpoꝛeā fiet circūlocutio īferioꝛis gnīs q̄ꝫ ſit ſuba: ꝑ ſubaz coꝛpoꝛeā aīataz fiet circūlocutio generis magis īferioꝛis. q̄cūq̄ꝫ

Margin notes (right column): ꝯ. 33. alia quotatiōe. ꝯ. 17. pmi libri. — Non dubitat legimus thōiſta [illegible] — eodē ꝯmēto. — 7. meta. t.c. 43. ꝛ. 42.

ergo tales differentie addãtur non fiat per eas: niſi circũlocutio iferioris generis: ⁊ qꝛ quodlibꝫ genus in iſtis mãlibus eſt mã cõpoſita ⁊ forma compoſita. iõ bñ dcm̃ eſt: qꝛ oĩa que ſunt iter pmã mãm ⁊ vltimã formã: que ſe hꝫ vere vt differẽtia: ⁊ que dicit partẽ ⁊ formã ſimplicẽs ſunt forme cõpoſite: ⁊ mãe ꝯpoſite: qꝛ omnes alie differẽtie addite generaliſſimo deſcribũt genera ſe hñtia per ordinẽ pdicamentalẽ: que genera omnia mãe cõpoſite: ⁊ forme cõpoſite dici poſſunt: gradus ergo ſunt in materijs ſicut in formis: accipiendo materias ꝯpoſitas: ⁊ formas cõpoſitas. ℂ Uiſo quomõ ſunt gradus in materijs ⁊ in formis accipiẽdo mãs ⁊ formas ꝓ ipſis cõpoſitis: ſm gradus ordinatos in pdicamẽtis: volumus oſtẽdere quõ ſint gradus in materijs ⁊ formis accipiẽdo formã pro parte cõpoſiti actuali: ⁊ accipiẽdo mãm pro parte potentiali. dicemus eni ꝙ act⁹ actiuoꝝ ſunt in patiẽte bene diſpoſito. mã ergo oĩno pma eſt eadẽ in oĩbus habẽtibus eã. Sꝫ mã ꝓxima differt ſm diuerſitatẽ diſpoſitionũ: quas regrũt diuerſe forme. poterimus aũt hãc diuerſitatẽ aſſignare ſm diuerſitatẽ realẽ formaꝝ: vel ſm diuerſitatẽ formarũ ſm gradus abſtractionũ. Scðm diuerſitatem gdem realẽ ſic diuerſe forme realr̃ regrũt materiã aliter ⁊ alr̃ diſpoſitã. nõ ꝙ ſit alia ꝑ eẽntiã mã pma ⁊ mã ꝓxima: Sed eſt alia ſm diſpõnẽꝫ: vt mã oĩno pma conſideraẽ oĩno idiſtincta: neqꝫ qñtaꝫ: neqꝫ qlẽ: nec oĩno aligd hoꝝ. Sed eſt aligd in potẽtia ad oĩa iſta: vt docet imaginari phs in pmo meta. ⁊ in ſcðo phyſicoꝝ. mã aũt ꝓxima eſt mã diſticta ⁊ abſtracta per iſta. lꝫ ergo pmũ inherẽs mãe ſit forma ſubſtãtialis: illa tñ forma talem mãm ꝑficit: qlem mãm ſub ſe hꝫ: vt ꝑficit hꝰ forma mãm: ſic per qñtitatẽ extẽſam: ſic per qlitatẽ affectã ⁊ ſic diſpoſitam: vt regrit nã illius forme: ita ꝙ ſi expoliareẽ mã ab hꝰ diſpõnibus ꝓpoſitis: ⁊ idueret diſpõnes oppoſitas: mã illa que eſſꝫ ſub diſpõnibus ꝓpoſitis debita tali forme iduens diſpõnes oppoſitas fieret idebita. ⁊ hoc mõ paſſio magis facta abijceret a ſubſtantia. ſm ergo diuerſas formas: vt ſm formas magis ꝑfectas ⁊ minus ꝑfectas oꝫ dare gradus in ipſa mã ſm diſpõnẽ ꝑfectã ⁊ minus ꝑfectã: ita ꝙ pmus gradus eſt in mã in ſuſceptiõe forme elemẽti. vlterioꝛ aũt ⁊ perfectioꝛ gradus in ſuſceptione forme mixti inanimati: ⁊ ad hoc vlterioꝛ in ſuſceptiõe mixti vegetabilis: ⁊ ſic aſcẽdẽdo. Alio autẽ mõ ſunt gradus in mã: accipiẽdo formas nõ ſm diuerſitatẽ realẽ: ſꝫ ſm eẽ magis ⁊ minus vlẽ: vel ſm maiorẽ ⁊ minorẽ abſtractionẽ. dicemus ergo ꝙ forma generis gnãliſſimi recipiẽ in ipſa mã pma. forma aũt iferioris generis recipiẽ in mã mediãte forma generis gnãliſſimi. ⁊ ſic ſemper forma recipiẽ mediãte forma: donec ꝯueniaẽ ad idiuidualẽ formã. Omnes ḡ forme ⁊ oẽs materie ſunt inter pmã mãm ⁊ vltimã formã que eſt forma generis gnãliſſimi. dicunẽ eni omnes forme ⁊ mãe eſſe iter mãm pmã ⁊ formã vltimã: ſicut pncipiata iter ſua pncipia: quia oĩa alia ſiue ſint mãe: ſiue ſint forme reſoluũtur ĩ illa duo tãqꝫ in ſua pncipia. mã ergo pma nõ eſt ꝯpoſita: qꝛ nõ reſoluiẽ in vlteriorẽ mãm: ⁊ forma vltima. ſ. forma generis gnãliſſimi: dr̃ non eẽ forma ꝯpoſita: qꝛ non reſoluiẽ in vlteriorẽ formã: ſꝫ oẽs alie mãe ſunt mãe cõpoſite: qꝛ quelibꝫ alia mã reſoluiẽ in aliã mãꝫ: ⁊ omnes alie forme ſunt cõpoſite: qꝛ qlibꝫ talis forma reſoluitur in vlteriorẽ formã: ⁊ vt magis appareat qð dicitur: dicem⁹ ꝙ recipiẽte mã pma formã generis generaliſſimi: ⁊ mediãte illa forma recipiẽte aliã inferiorẽ formã. ⁊ ſic deſcẽdendo vſqꝫ ad idiuidualem formã: dr̃ mã recipiẽs iferiorẽ formã eẽ mã cõpoſita: qꝛ eſt mã icludens formã: nã ipſa forma generis gnãliſſimi ſe habebit vt gd mãle: ⁊ vt gd impfectũ ⁊ vt gd in potẽtia reſpectu iferioris forme: q̃ eſt ꝑfectioꝛ ⁊ actualioꝛ. Mã ergo ꝑfecta per formã magis vlẽm recipit formã minus vlẽm. totũ ergo hoc: mã .ſ. ⁊ forma magis vlis ſe habꝫ vt mã reſpectu min⁹ vlis: ⁊ qꝛ talis mã eſt mã cõpoſita. ideo ꝓcedẽdo a pma mã ſubiecta forme maxime vli: ⁊ eũdo ad formas minus vlẽs ſemꝑ iueniem⁹ mãm magis ⁊ magis ꝯpoſitã: qꝛ quãto forma eſt minus vlis: tãto pre ſupponit plures formas in mã: ⁊ tãto regrit ꝯpetẽtiorẽ mãm. ℂ De formis aũt alijs ꝙ oẽs ſint cõpoſite pter formã generis gnãliſſimi: pꝫ: qꝛ ꝑ oẽs alias formas ſit deſceſus a genere per dr̃iam: qð ſine ꝯpoſitione eẽ nõ põt. ſunt ergo gradus eẽntiales in mã: non ꝙ ſit alia eſſentia mãe. Si enim ſic vellem⁹ appellare gradus eẽntiales. nõ ſũt tales gradus in materia: ꝙ ſint plures eſſentie mãe: vel ꝙ ſit mã eſſentialr̃ differẽs a mã: ſed ſunt gradus in mã vniuerſali ſm ꝯpõnem: put mã icludit formã: vel ſm diſpoſitionẽ: put vadit ad magis ⁊ ad magis ꝑfectiorem formã. vel ſm abſtractiorem: put cõſideratur ſub magis vel ſub minus vli forma. Aliud eſt eniꝫ accipere gradus in mã put quelibꝫ forma generis dicitur mã cõpoſita ⁊ forma cõpoſita: ⁊ put ipſa mã ſm ſe diciẽ mã ſimplex. ⁊ dr̃ia vltima que dicit formaꝫ partis dr̃ forma ſimplex. vt dicebat modus pmus. Et aliud eſt accipe hꝰ gradus put ſtat mã ſub forma impfecta: ꝑfecta ⁊ ꝑfectiori. ⁊ ſic aſcendẽdo: vt dicebat modus ſecũdus. Et aliud eſt accipe hꝰ gradus put accipitur forma generis nõ ꝑ ipſo gñe dicente totũ: ſꝫ ꝑ forma partis ſub eſſe maxie vli accepta pmo adueniente mãe. ſm quẽ modũ forma ſic adueniens eſt forma ſimplex. ⁊ mã cui aduenit eſt mã ſimplex. cetera võ alia ſunt mãe compoſite: forme cõpoſite. vt dicebat modus tertius: ⁊ vt eſt ꝑ habita declaratũ. Sꝫ de his dicem⁹ clarius in ſcðo.

Ad argumẽtũ aũt in ꝯtrium: ꝙ eadeꝫ eſt potentia ꝯtrioꝝ. ſiue ad cõtraria. dicemus ꝙ eadẽ potentia. qꝛ eadeꝫ mã ſubijcitur formis ꝯtrarijs. nõ tñ eodẽ modo ſe hñs. imo cũ ſemꝑ vnum ꝯtrioꝝ ſit ꝑfectius alio. etiaꝫ ſm hoc eſt aſſignare aliquo modo gradus. vt dicatur materia magis eſſe perfecta vt eſt forma contraria. q̃ vt eſt ſub alia.

Queſtio. XX.

Quarto querebaẽ de menſura corporaliũ. vꝫ. de tpe. vtrum ſit quãtitas continua vel diſcreta. Et arguebatur ꝙ cõtinua. qꝛ in pdicamentis collocaẽ tps ſub qñtitate cõtinua.

In cõtrarium eſt. qꝛ vt diciẽ in 4° phyſicoꝝ. tempus eſt numerus. ſꝫ nũerus eſt qñtitas diſcreta. ḡ ⁊c̃.

Reſpondeo dðm ꝙ opꝫ tempus eſſe cũ priori ⁊ poſteriori. Uñ Aug⁹. ii. cõfeſſionũ. vult ꝙ ſi tps eſſet pſens ⁊ non pteritum. iã nõ eſſet tps ſꝫ eternitas. ⁊ ideꝫ dicit ꝙ ſi tẽpora manerent. nõ eẽnt tẽpora. tps non eſt ſine priori ⁊ poſteriori. ꝓpter qð non diceretur a phõ in 4° phyſicoꝝ. ꝙ eſt nũerus motus ſm prius ⁊ poſteri⁹. ipſa eni prius ⁊ poſterius vt ſunt in motu numerata ab aĩa cõplẽt

Marginal notes:

ꝯmẽ. 33. ſecũdo phyſc. t. c. 12. 13. ⁊ 7. meta. ꝯ. 8.

Materia ẽ infinitudo: ab hꝫ ſiue impfectiõis: pua nõ: qñqꝫ nõ ens. ex hoc nõ ſibi attribuuntur gradus ⁊ gradus: ſꝫ omnia ſunt ipſa: niſi forte reſpcũ ad formas: cum diuerſificet ꝓpẽ formas. iſtõ platonici libẽter darent ⁊ Ar. non negaret.

T. c. 101.

tas:quoꝝ nihil eſt intellectus agens. dici dꝫ ꝙ illa tria ptinēt potiſſime ſm ꝙ hñt eſſe pfectū per act⁹ ⁊ habitus:ad quoꝝ perfectionē ⁊ potiſſime ad pfectionē p act⁹ regrit lumē intellus agētis:q: itellus poſſibilis ſine tali lumie in actū exire nō pōt.

Ecce act⁹ nectio cōcurrit ad imaginē: rō q: vbi potētia ibi etiam actus ſuꝰ oppoſitū relatiuū: per hoc ad mſta aliorū theologoꝝ ꝯ viā cōmunem de imagine.

Argumenta ēt in ꝯriū facta nō ꝯcludūt: q: q̄cūq; mō ſumat̃ imago intellectus agēs ptinet ad imaginē. Nā cū dr̃ ꝙ illa tria nō ſunt niſi duo eo ꝙ memoria ⁊ itelligētia nō ſunt niſi vna potētia. Dici dꝫ ꝙ intellectus poſſibilis vt dr̃ memoria ⁊ vt dr̃ itelligētia: lꝫ ſit vna ⁊ eadem potētia:ſortit̃ tñ hoc nomē:⁊ illud ꝑut hꝫ aliud ⁊ aliud offm̄. Nō eſt.n. idē offm̄ retinere ſpeciē:qð ptinet ad memoriā:⁊ ex illa ſpē exire ī actū: qð ptinet ad itelligētiā:⁊ hoc ſufficit ad hoc ꝙ memoria itelligētia ⁊ volūtas ſint aliquo modo tria. ⁊ vt aliquo mō repñtēt trinitatē: q: nō opꝫ eē p oīa ſile: Jmmo valde magna eſt dr̃ia inter hāc trinitatem ⁊ illā. dato tñ ꝙ p̄dicta tria eēnt tres potentie: adhuc magna eēt dr̃ia inter hāc trinitatē ⁊ illā. cū ibi trinitas non ſint tres potētie: ſed tres perſone.

Peripathetici vbi nō pceſſu cogitatio nō ponūt memoriā. ſorte illud diceretur ab eis intell's in habitu. vi. 3. de anima. Auerro. cōmento. 5. 20. 36.

Nota ēt iſtā diſtinctionē d imagine pfecta ⁊ imperfecta: vt merū ſolans tē.

⸿ Qz aūt arguebat̃ poſtea ꝙ ſi potentia ptinet ad imaginē multo magis ⁊ act⁹. verū eſt de imagine pfecta:q: act⁹:pfectio:endelichia idē dicūt:ſꝫ nō oꝫ ꝙ hoc ſit de imagine imperfecta. Accipiēdo ḡ imaginē ꝑut p̄fata tria ſm ſe dicunt̃ eē imago:non opꝫ ꝙ intellectus agens ſecundū hunc modum pertineat ad imaginem.

Queſtio. IX.

Quinto querebatur de creatura rationali ꝑut eſt apta beatificari in deo ⁊ per deū: ⁊ erat qð de btīs vidētibus deū: vtrū formēt ide verbū. ⁊ arguebat̃ ꝙ ſic. Qz vt dicebat v̄bū ptinet ad imaginē:ſed potiſſime in beatis erit imago pfecta. ḡ formabit̃ ibi verbum.

Pōt hēri ab eo 15. de trini. capi. 24. ⁊. 36. ⁊. 9. d trinita. cap. 4.

In ꝯtrariū eſt:q: ſm Augu. v̄bū dr̃ qð iā inuentū eſt:qð partū vel repertum dr̃ qð ſepe p̄cedit ingſitio: quare ſi eſt verbū mētis qð dr̃ partus ei⁹ dr̃ eē gd repertū ⁊ gd ingſitū: q: vbi nulla erit inquiſitio nullus erit ibi talis partus ⁊ nullū formabit̃ ibi v̄bū.

Reſpondeo. dōꝫ ꝙ ne laboremus in equiuoco. Primo diſtinguem⁹ de v̄bo. Scdō declarabimus ad gd regrit̃ v̄bū. Tertio oñdemus ꝙ in viſiōe illa btā non formabit̃ a btīs v̄bū qð ſit realr̃ aliud a diuina eēntia. Quarto declarabimus ꝙ ipſa diuina eſſentia vt eſt a btīs cognita in ſeipſa aliquo mō ſortit̃ itentionē v̄bi:⁊ aliquo mō habebit ea que dicunt̃ de v̄bo. ⸿ Propter p̄mū ſciēdū ꝙ v̄bū quātū ad p̄ñs ſpectat pōt accipi duplr̃. p̄mo ꝑ ipſa diffinitione rei:⁊ ſic ꝑprie ſumitur v̄bū. Nā v̄bū qð foris ſonat ſignū eſt verbi qð intus latet. vt dicit Augu. 15. de trini. cap. xi. Sꝫ cōſtat ꝙ verbū qð foris ſonat ſignificat rōnē formatā in mēte:ſiue diffinitionē:q: vt dr̃ in. 4. metaph. rō quā ſignificat nomē eſt diffinitio: quare ſi id qð ſignificat̃ per verbū exterius eſt verbū in mente:⁊ per verbū exterius ſignificat̃ ipſa rō ⁊ diffinitio rei in mēte cōcepta. ꝯñs eſt ꝙ verbū mētis de quo loquimur ſit ipſa diffinitio in mēte ꝯcepta: qð expſſe dicit Augu. 9. de trini. cap. 10. qð diffinitio qð ſit nā hoc eſt v̄bū ei⁹. ⁊ Anſelmus in lib. de grāmatico dicit: ꝙ nomē aīalis nihil aliud ſignificat q̄ ſubam aīatā ſenſibilē. Cū ḡ ſuba aīata ſenſibilis ſit diffinitio aīalis id qð ſignificat̃ per nomē animalis eſt diffinitio eius:⁊ q: hoc dicimus eſſe v̄bū qð ſignificat̃ per nomē ipſa diffinitio ꝯcepta in mēte iterius meret̃ nomē v̄bi qð exp̄mit̃ per verbum exterius.

4. metaphy. T. c. 14.

⸿ Alio mō pōt dici v̄bū ipſe actus intelligēdi ſm quē modū ēt loquit̃ Auguſ. eodē. 9. de trini. cap. 10. vbi ait:ꝙ v̄bū eſt cū amore notitia. ipſa ḡ notitia:ſiue ipſe actus itelligēdi vt hꝫ eſſe gd pfectū ⁊ vt ad hūc actū ſequit̃ amor ⁊ delectatio meret̃ nomē v̄bi: ſed ſic non accipit̃ v̄bū oīno ꝑprie. Nā v̄bū iterius eſt illud qð exprimit̃ ⁊ ſignificat̃ per v̄bū exterius. vt illud eſt v̄bū lapidis iterius qð ſignificat̃ p hoc nomē lapis exterius. Cōſtat aūt ꝙ cū quis ꝓferret hoc nomē lapis nō itendit ſignificare potentiā itellectiuā per quā itelligit lapidē:nec ſpēm itelligibilem ſeu actū itelligēdi per quē itelligit lapidē:ſed itēdit ſignificare ꝯceptū illū vel rōnē illā quā ꝯcipit in mēte de lapide. Rō.n. quā ſignificat nomen nō eſt potētia itellectiua:nec ſpēs intelligibilis:nec actus itelligēdi. Sed eſt ipſa diffinitio vt per p̄hm patuit. Attñ per hūc diffinitiōeꝫ que ꝑprie dr̃ verbū ēt ipſe actus meret̃ nomē v̄bi. Jmaginabimur quidem ꝙ actus itelligēdi eſt quodāmō medius iter ſpēm itelligibilē ⁊ v̄bū. Nā itellectus hñs apud ſe ſpēm ꝓgredit̃ in actū itelligendi: ⁊ format verbū in quo pfecte itelligit:ſm ꝙ format pfectū verbū. ita ꝙ ipm̄ v̄bū formatū nō eſt ipſe actus itelligēdi: ſꝫ eſt illud in quo itelligimus. ergo per actū intelligēdi itelligimus in verbo. Uñ nō ꝯcedimus ꝙ pater itelligat per filiū:ſꝫ in filio. Nec itelligat p verbū ſꝫ in verbo. v̄bū itaq; eſt id in quo itelligimus ⁊ actus itelligēdi q̄ſi eſt medius iter ſpēm ⁊ verbū:⁊ q: mediū aliquo mō participat extrema. ꝯñs eſt ꝙ hic actus triplr̃ nolet̃. Qz vel nomiabit̃ vt actus et ſic dicet̃ notitia. Uel noiabit̃ vt cōparat̃ ad ſpēm: ⁊ ſic dicet̃ ſpēs:ſm quē modū loquit̃ Augu. in pluribus locis dicēs ꝙ a ſpē que eſt in memoria gignitur ſpēs que eſt in itelligentia. Cōſtat aūt ꝙ ſpēs genita in itelligentia a ſpē que eſt in memoria nō eſt niſi ipſa notitia:⁊ ipſe act⁹ itelligendi: ſꝫ q̄ rōne act⁹ itelligendi vt cōparat̃ ad ſpēm meret̃ nomen ſpēi: ⁊ dr̃ ſpēs genita in itelligentia. pari rōne vt cōparatur ad v̄bū meret̃ nomen v̄bi ipſa ḡ notitia cū amore ⁊ cū delectatiōe. i. ipſa notitia pfecta:q: pfectiōeꝫ hꝫ in v̄bo. idō dr̃ v̄bū. ſicut ḡ tabula dr̃ imago ratiōe picture nō ꝙ ipſa tabula ſit imago: ſꝫ q: hꝫ in ſe picturā q̄ eſt imago. ſic ipſa notitia dr̃ v̄bū nō ꝙ ipſa ſit v̄bū:ſꝫ q: hꝫ eſſe in v̄bo. Nā v̄bū eſt id in quo cognoſcimus:⁊ in quo itelligim⁹. inde eſt ꝙ Augu. cū p̄us dixiſſet v̄bū eſſe diffinitiōeꝫ:poſtea dixit v̄bū eē notitiā:q: notitia rei in ei⁹ diffōne hētur. ⸿ Diſtincto de v̄bo volumus declare ad gd regrit̃ v̄bū. Uidet̃.n. ꝙ ꝑꝑ idē regrit̃ v̄bū:ꝑꝑ qð regrit̃ ⁊ ſpēs. Spēs.n. ad hoc requiritur vt ſuppleat vicem obiecti. Nā q: obm̄ nō eſt p̄ñs ipſi menti vt poſſit itellectionem ipſi⁹ cāre in mente. idō eſt ibi ſpēs ſupplens vicē obti a q̄ ſpē fluit itellectio ⁊ notitia in mente: ꝑꝑ hoc etiā regrit̃ verbū. Nā q: res nō eſt p̄ñs ipſi menti vt poſſim⁹ videre reꝫ in ſeipſa. Jō formam⁹ nobis v̄bū vt in verbo formato cernam⁹ nām rei. Diffinitio ḡ rei ſiue v̄bū nō eſt niſi q̄ſi qðdā ſpeculū in quo cernit̃ nā rei. Uñ hugo ſup illo v̄bo. 2. ca⁹ de āgelica hierarchia. Opꝫ p̄mū exponere ſpeculationē hierarchie. ait: ꝙ opꝫ exponere ſpeculationē . i. diffinitionē hierarchie:⁊ ſubdit ꝙ idō diffinitiones vocat ſpeculatōeꝫ:q: diffinitio eſt q̄ſi ſpeculū

J

rōnem tpis. Imaginabimur.n.ꝙ motus pmus cuius paſſio eſt tps eſt qd ꝯtinuū. In ꝯtinuis aūt oīa ſunt in potentia: ita ꝙ nō eſt ibi dare pus ⁊ poſteri⁹ in actu niſi per ſignatiōez aīe. oz ḡ ꝙ aīa ſit nūerās pus ⁊ poſterius in motu vt bēat pfecta rō tpis. qre ſi cōſiderēt tps q̄tum ad id qḋ eſt formalr nūerus eſt nūerata ab aīa: qꝛ eſt numerus nūeratus. Nā vt diximus ipa pus ⁊ poſteri⁹ in motu vti ſunt nūerata ab aīa cōplent rōnē tpis. ſup quo nō intēdimus nos multū extēdere: qꝛ in qōnib⁹ nr̄is de menſuris angeloꝝ: ⁊ in .4. phyſicoꝝ. de hac mā diffuſi⁹ diximus. tps ḡ eſt nūerus poris ⁊ poſterioris. Sꝫ qꝛ hꝰ nūerus poris ⁊ poſterioris tāq̄ꝫ in ſubto hꝫ eē in re cōtinua. iō tps lꝫ formaliter ſit nūerus ⁊ ſit q̄titas diſcreta. māliter tn̄ eſt qd ꝯtinuū. Si.n. in aliquo ligno ꝯtinuo menſurent decē mēſure. vtputa decē taſie: ⁊ quereret̄ vtrū decē taſie illius ligni eēnt q̄titas ꝯtinua vel diſcreta. Diceremus ꝙ ibi eſſet duo ꝯſiderare. videlꝫ ipſas decem taſias ⁊ ſubm in quo ſunt ille decē taſie: qꝛ ſunt in vno ⁊ eodē ligno cōtinuo. decē ḡ taſie formalr ſunt quantitas diſcreta: ſꝫ decē taſie ligni ꝯtinui rōne ſubiecti ⁊ māliter ſunt q̄titas cōtinua. Sic ⁊ in ꝓpoſito de tpe: tps.n. tāq̄ꝫ in ſubto fundat̄ in motu pmi mobilis q eſt vniformis ⁊ cōtinuus. quare cū rō tpis ꝯſiſtat in numeratione de ſe nō hꝫ tps ꝙ ſit qd cōtinuū: ſꝫ ꝙ ſit quid diſcretū. rōne tn̄ motus in quo fundat̄ quid continuum dici pōt. vn̄ ⁊ phs in .4. phyſicoꝝ: ait ꝙ tempus hꝫ ꝯtinuitatē a motu. eſt ḡ tps nūerus ⁊ eſt formaliter quātitas diſcreta: ⁊ hꝫ ꝯtinuitatē a motu. i. materialiter eſt quantitas continua.

Tps eſt ab aīa colligēte in ſe ſtabiliter q̄ eē ipſaꝫ ſil'nō ſūt. diffinit ēt aīa tps ⁊ qḋ diffinit opꝫ ſit eē hoc ſacu intelſo ob imālitatē ei⁹: ⁊ qꝛ nō ſepat nec cōgregat ꝯ nām reꝝ. vt in aliis ēt apparet vt ī abſtractionib⁹ mathematicaruꝫ in qb⁹ ēt nō eſt mēdax. hec eſt mēs Auerro. in multis cōmentis .4. phyſi. ⁊ latini vt vidi magnos et famoſos expoſitores.

T.c.113.

¶ Et per hoc patet ſolutio ad vtrūq̄ꝫ argumentū. qꝛ vtrūq̄ꝫ ſua via procedebat.

Poſtea querebat̄ de creatura rōnali. Circa quā q̄rebat̄ dupliciter. ſ. q̄tū ad vitā pñtē: ⁊ quantū ad futurā. Circa creaturā qdē rōnalē q̄tū ad pñtē vitā q̄rebat̄ dupl'r: qꝛ quedā querebant̄ ptinētia ad rōnalē aīam: quedā aūt ptinentia ad totū ꝯiunctū. Circa rōnalē aīam erat qḋ de potētys aīe. circa quas q̄rebat̄ tripl'r. Nā cū potētiaruꝫ aīe q̄dā ſint cognitiue q̄daꝫ appetitiue. querebat̄ ⁊ de cognitiuis potentys ſm ſe: ⁊ erat qḋ quō ſenſibilia poſſunt imutare ſenſuꝫ ⁊ imaginationē ⁊ puenire vſq̄ꝫ ad itellectū. Querebat̄ ēt de appetitiuis ſꝫ ſe. Utrū volūtas poſſit ſimul ferri in plura. Querebatur ⁊ 3° de appetitiuis per comparationeꝫ ad cognitiuas. Utruꝫ pus fluat ab eſſentia aīe itellcūs q̄ꝫ voluntas: vel ecōuerſo. Queſtio. XXI.

Ad primum ſic procedebatur. vidē bat̄.n. ꝙ ſenſibilia nō poſſunt ſuas itētiōes cauſare in medio ⁊ in ſenſu: ⁊ ſic peruenire vſq̄ꝫ ad intellectū poſſibilem: qꝛ vel hoc fiet ex eo ꝙ ſuas intētiōes educeret de potētia medy: vel qꝛ tota rō facti erit potētia faciētis. ¶ Primo aūt modo nō: qꝛ vt dicebat itentiōale nō pōt educi de potētia realis: nec pōt hoc eſſe ꝙ in talibus tota ratio facti ſit potētia faciētis: qꝛ tūc eēt ibi creatio. nullo ḡ mō ſenſibilia que hn̄t eē reale poterūt imutare intētiōaliter mediū ſiue ſenſum. ¶ Ulterius aūt arguebat̄ dato ꝙ ſenſus ſit mutatus intētiōaliter nō poterit imutare imaginationē: ſeu phātaſiā: qꝛ agens vt dicebat eſt pſtantius patiente. ſenſus ḡ iterior vt imaginatio: vel phātaſia que eſt ſupior ⁊ preſtantior q̄ꝫ ſit ſenſus exterior a tali ſenſu imutari nō poterit. ¶ Ulteri⁹ arguebat̄ ꝙ dato ꝙ phantaſia poſſit imutari a ſenſu exteriori. ipſa tn̄ ſic imutata imutare nō poſſet itellcm̄ poſſibilē. Nā ſi hoc fieret vel phātaſia educeret ſpēm de potētia itellectus potentialis: vel influeret in ipm hꝰ ſpēm. Primus aūt modus ſtare non pōt: qꝛ eductio forme de potētia alicui⁹ ſit per verā trāſmutationē ⁊ motuꝫ quē in reb⁹ ſpūalib⁹ ſaluare nō poſſumus. Nec etiā ſtare pōt modus ſcḋs: qꝛ ſi phātaſia influeret ſpēꝫ in itellcm̄ poſſibilē: vel expoliaret ſeipm de hꝰ ſpecie: ⁊ tūc accñs mutaret ſubm ſuum: vel cauſaret in ipo itellectu talē ſpēm: qḋ alicui rei create non pōt cōpetere. ¶ Confleēt̄ ḡ ex oībus his tribus medys vna talis rō. Sēſus ēt dato ꝙ poſſit imutari a ſenſibilib⁹ nō poſſet imutare imagiationē: nec ēt imagiatio dato ꝙ poſſet imutari a ſenſu: nō poſſet imutare intellectū poſſibilē. quare ſenſibilia per ſenſuꝫ ⁊ imaginationē vſq̄ꝫ ad intellectum poſſibilem peruenire nō poterūt.

Reſpondeo dōꝫ ꝙ hec qō tria querit. Primo qdē quō ſenſibilia que hn̄t eē reale imutare poterūt mediū: ſiue ſenſum q̄tū ad eē intētiōale. Secūdo quō ſenſus imutat⁹ itētiōalr a ſenſibilib⁹ cū ſit vt⁹ iferior imutare poſſit imaginatōez vel phantaſiaꝫ. Tertio ēt q̄rit quō phantaſia imutata q̄ eſt qd corporale ⁊ eſt virtus in corpore imutare poſſit itellcm̄ poſſibilē q eſt qd ſpūale ⁊ nec eſt corp⁹: nec eſt virt⁹ in corpore. ¶ Propter pmū ſciēdū: qḋ dupliciter iueſtigare poſſumus: ꝙ ſenſibilia hn̄tia eē reale imutare poſſit mediū: vel ſenſuꝫ quātū ad eē itentiōale. Prima via ſumit̄ ex pte ſenſibiliū imutantiū. Secūda ex parte medy vel ſenſus imutati. ¶ Prima via ſic pꝫ. Nam ſenſibilia ⁊ potiſſime ſi ſint talia q̄ ſint q̄litates ſcḋe. ſicut ſunt colores vel ſapores q deriuant̄ a qualitatib⁹ pmis multū deficiūt ab actiōib⁹ q̄litatū pmarū: ⁊ qꝛ imutare intentiōaliter eſt imutare mō defectiuo. ideo lꝫ q̄litates pme imutēt realr: ēt vſq̄ꝫ ad corruptiōez ſubſtātie: qꝛ in talib⁹ paſſio magis facta abycit a ſuba: q̄litates tn̄ ſcḋe deficiētes q̄tū ad talē imutationē a q̄litatib⁹ pmis ſaltē imutāt intētiōaliter: qḋ eſt imutare defectibiliter. vt color q eſt q̄litas ſcḋa cauſat in medio nō colorem realem: ſed intētionalē. ¶ Secūdo hoc idem pꝫ ex parte ipſius medy vel ipſius ſenſus imutati a ſenſibilib⁹. nā mediuꝫ ſiue ſenſus ſunt ſubm extraneū ad ſuſcipiēdū colores. Naꝫ ꝓpriū ſubm coloꝝ vt ſupra tetigim⁹ eſt corp⁹ terminatū: ⁊ hꝰ corp⁹ ponit̄ in diffinitōe coloris tanq̄ꝫ ꝓpriū ſubm in diffōne accñtis. mediuꝫ ḡ vt aer ⁊ ſenſus ⁊ vt pupilla ſiue viſus. ſubꝫ ſunt extraneū coloris. iō in eis color nō gnātur ſm eſſe ꝓpriū: ſiue ſm eē reale: ſꝫ ſm eē extraneuꝫ itentiōale. vn̄ ⁊ pupilla dr̄ eē abſcolor. ⁊ etiā mediū: qꝛ talia de ſe nullū hn̄t colorē ꝓpriū. vn̄ ⁊ ꝯn̄s eſt ꝙ nec ipa ſint ꝓpriū ſubiectū coloꝝ. hn̄t.n. coloreꝫ ꝓprium: ⁊ ſm eſſe reale. ¶ Poſſumus aūt ad hoc idē ⁊ tertiā viaꝫ adducere: quō ſenſibilia imutāt itētiōaliter ſenſuꝫ: vel mediū. Nā he due adducte. vna ex pte ſenſibiliū. alia ex pte medioꝝ ⁊ ſenſuū. non ſunt cōes oīb⁹ ſenſib⁹: aut oīb⁹ medys. Nā lꝫ aliq̄ ſenſibilia ſint q̄litates ſcḋe nō valētes imutare realiter: ſꝫ intētionaliter tm̄: vt patuit de coloribus: ⁊ lꝫ aliq ſenſus cōparati ad ſua obiecta dicant̄ eē ſubm extraneū. vt nō poſſint imutari realiter: ſed intētiōaliter tm̄. vt patuit

de pupilla que de ſe ē abſcolor nullū hñs colorē ꝓ
priū: ⁊ lʒ mediū in aliquibus ſenſibus ſit tale vt pa
tuit de aere: dubiū tñ eſt. vtruʒ oēs q̄litates ſecūde
ſint tales ꝙ nō poſſint realiter imutare: ⁊ vtrū oēs
ſenſus: ⁊ oīa media ēt reſpectu q̄litatū ſecūdaꝝ du
biū eſt. vtruʒ ſint talia ꝙ nō poſſint realiter imuta
ri. Nā ſon⁹ realiter hʒ eē in ipſo aere: ⁊ factus realr
in vna parte aeris: nō ſolū intētiōaliter: ſed ēt reali
ter pōt ſe facere in pte alia: dato tñ ꝙ oēs q̄litates
ſcōe nō imutarent niſi Itentiōaliter: ⁊ ꝙ oēs ſenſus
⁊ oīa media reſpectu q̄litatū ſecundarū nō poſſint
imutari niſi intētionaliter. adhuc ille due vie non
eſſent cōes oībus ſenſibus nec omnibus medijs: qꝛ
obiecta ſenſuū nō ſolū ſunt q̄litates ſcōe: ſed etiam
q̄litates p̄me. vt pʒ in ſenſu tactus qui eſt ꝑceptiu⁹
frigiditatis ⁊ caliditatis humiditatis ⁊ ſiccitatis:
que ſunt q̄litates p̄me: quarū eſt imutare ēt reali

Senſibilia cūt intētiōes ſuas: ex hoc ꝙ vnūqđq aptū natū eſt cāre ſuā ſſitudinē vbi eſt receptiuū eius: qꝛ oē ens ſe multiplicat libēter: aut ſm indiuiduum: aut ſm ſpēm: aut ſm ſuā ſſitudinē: ita eſt in ꝓpoſito. hoc adde dicē doctoris: ⁊ cāis ꝑ ipm aſſignatis: ⁊ eſt ſermo phyſicus q̄ non indiget alia ratiōe: reliq̄ q̄ dicit ſunt examinata ab alijs ⁊ non eſt cura modo.

ter. ¶ Rurſus mediū ꝓpriū in tali ſenſu cuiuſmo
di eſt caro non eſt ſimplr denudatū a talib⁹ q̄litati
bus. ſicut pupilla ſm ſe eſt denudata a colorib⁹. ipʒ
ēt organū ſenſus tact⁹ qđ dr̄ eē neru⁹ qdā extenſus
per totū corpus: nō pōt oīno denudatū eē a talibus
q̄litatibus: qꝛ nullū mixtū eſt oīno denudatū a q̄li
tatib⁹ ꝑdictis. igr̄ vt demus cām quō ſenſibilia
imutant intētiōaliter mediū vel ſenſum. dicemus
ꝙ ſenſibilia vel non poſſunt imutare realiter ⁊ me
diū ⁊ ſenſus: ⁊ tūc imutāt intētionaliter iuxta duaſ
vias ſupi⁹ aſſignatas: vel vt hꝫ ſenſibilia ſunt apta
nata ēt realiter imutare: qđ faciēdo poterūt ēt mu
tare intētiōaliter ſaltē q̄ten⁹ mediū: vel ſenſus ſūt
denudata a talib⁹ q̄litatib⁹. vt in ſenſu tactus me
diū ⁊ organū ſenſus ſunt media ꝓportio tāgibiliū:
⁊ ſunt denudata ab hꝫ excellētijs: ꝑꝑ qđ poſſunt ab
excellētibus ſenſib⁹ realiter: ⁊ ēt intētiōaliter imu
tari. ¶ Uiſum eſt ḡ quō ſenſibilia poſſunt intētio
naliter imutare mediū vel ſenſuʒ: qđ eſſe cōuenit.
Uel qꝛ ipſuʒ ſenſibile hʒ valde debile eſſe. vt pʒ in
ſono. Propter qđ mediū imutatū ſm talē qualita
tem realiter nō ipedit̄ qn poſſit imutari Itentiona
liter. Uel pōt hoc ꝯtingere: qꝛ mediū ⁊ ſenſus de ſe
nullā hñt talē q̄litatē ꝓpriā. Sʒ ſunt oīno denuda
ta ab hꝫ qualitatibus vt patuit in pupilla ⁊ in aere.
Uel 3° pōt hoc cōtingere: qꝛ mediū ⁊ organum ſen
ſus: ⁊ ſi nō ſunt oīno denudata ab hꝫ q̄litatib⁹ ſunt
ſaltē denudata ab excellētijs taliū qualitatū. Pro
pter qđ poſſunt ab excellētijs intētionaliter imuta
ri. Opʒ. n. vt ſemꝑ recipiens ſit aliquo mō denuda
tum a nā recepti: ⁊ qꝛ nullo mō hñe realiter: vel hñe
debiliter: vel nō hñe excellēter eſt aliquo mō denu
datuʒ eē: ideo poſſunt ſubta ſic ſe hñtia intētionali
ter imutari: qꝛ ſunt aliquo mō a talib⁹ realiter de
nudata. Eſt tñ aduertendū ꝙ hic loqmur de muta
tiōe intētiōali ſm ꝙ pōt a ſenſu ꝑcipi. nā dato ꝙ ſi
mul cū excellētia q̄litatis poſſet facere imutatōeʒ
intētionalē: ſm qualitatē illā talē imutationē non
poſſet ſenſus ꝑcipere. ¶ Oſtēſo quō ſenſibilia im
mutant ſenſum. leue eſt declarare quō ſenſus imu
tat⁹ a ſenſibilib⁹ pōt imutare ſenſuʒ cōem: ⁊ imagi

T.c.77. natiōnē ⁊ phātaſiā. Nā ſm phm in p̄mo de gnōne.
in caplo de actiuis ⁊ paſſiuis. volēs declarare quō
exiſtit facere ⁊ pati in entib⁹ ait ꝙ accipiēdū eſt hꝫ.
q̄n⁹ multotiens dcm̄: vt qđ hoc qdē eſt potentia ta
le: hoc aūt actu. tūc hoc eſt aptuʒ natum facere: hoc
aūt pati. igr̄ qꝛ ſenſus ꝑticularis exterior fact⁹ eſt
actualis: qꝛ actu informatus eſt ſpē ſenſibili. iō pōt

imutare id qđ eſt potētia tale. poterit itaqꝫ ab imu
tatiōe facta in ſenſu ſm ꝙ eſt ſuſceptiuus ſpecierū
ſine mā: vel ſm ꝙ ſuſcipit ſpēs intētionaliter fieri
imutatio in ſenſu cōi ab alijs ſenſib⁹ exterioribus.
ꝓut illud qđ eſt actu tale imutat qđ eſt potentia ta
le: ⁊ ꝓut illud qđ eſt actu iformatū ſpē ſenſibili im
mutat illud qđ eſt in potētia vt iformat̄ hꝫ ſpecie:
nec opʒ ꝙ agēs in oībus ſit p̄ſtantius patiente: ſed
ſufficit ꝙ ſit p̄ſtantius in eo ꝙ agēs: ⁊ qꝛ ſemꝑ act⁹
ſm ꝙ hꝫ eſt p̄ſtātior q̄ʒ potētia erit ſenſus exterior
in format⁹ ſpē ſenſibili: nō ſimpliciter: ſed vt requi
rit rō actiui ⁊ paſſiui p̄ſtantior ſenſib⁹ interioribus
quos ſm ꝙ hꝫ pōt actualiter imutare. ¶ His ita
qꝫ declaratis reſtat declarare difficultatē tertiam.
quō phātaſia imutata a ſenſu cōi ⁊ a ſenſib⁹ ꝑticula
ribus pōt imutare itellectū poſſibilē. Dicemus eni
nō eē incōueniēs ꝙ aliqd in virtute alteri⁹ agat vl
tra ſuā ſpēm. vt accidēs in vtute forme ſubalis pōt
inducere ſubalē formā. Nā in igne nulla eſt virtus
actiua. niſi calor. vt vult Cōmentator in. 7. imedia
tū. n. p̄ncipiū actiōis nō eſt forma ſubalis: ſed quali
tas aliq̄. vt ibidē Cōmētator ait. ignis ḡ nō agit ni
ſi calefaciēdo: ⁊ tñ ignis gnāt ignē per calefactiōeʒ.
ergo inducitur forma ſubalis ignis in mā. agit ḡ ca
lor vltra ſuā ſpēm: qꝛ pōt inducere ſubalē formam.
Sʒ hoc eſt in vtute alteri⁹. ſic eſt in ꝓpoſito ſpecieſ
exrīa in phātaſia agit vltra ſuā nām: qꝛ cāt ſpēm in
itellectu poſſibili. phātaſia igr̄ q̄ eſt qđ corporale
agit vltra ſuā nām: qꝛ agit in itellcm̄ poſſibilē: g nō
eſt vtus organica: qꝛ nec eſt corp⁹: nec eſt virtus in
corꝑe. vt ex 3° de aīa hñi pōt. Sed hoc eſt in virtu
te luminis itellect⁹ agētis. Nā ſicut colores corpo
rales mouēt viſum qui eſt corꝑalis vtus in virtute
luminis corꝑalis. ſic fantaſmata mouēt itellectuʒ
qui eſt potētia ſpūalis in vtute ſpūalis lumis. vt in
vtute luminis intellect⁹ agētis. inde eſt qđ in 3° de
aīa ſcribit̄: ꝙ ſicut lux ſe hʒ ad colores: ſic ſe hʒ itel
lectus agēs ad phātaſmata. Sic ḡ imaginabimur
ꝙ oēs vtutes ſenſitiue tāqꝫ in ſubtis fundant̄ in or
ganis. vñ dicte ſunt vtutes organice. Intellect⁹ aūt
agēs ⁊ poſſibilis: qꝛ nō ſunt vtutes organice tāqꝫ in
ſubto fundant̄ in eēntia aīe. eſſentia aūt aīe: qꝛ nō
eſt ſitualis: eſt tota in toto corꝑe: ⁊ tota in q̄libʒ par
te. vt vult Augu. 6. de trini. cap. 7. hoc ḡ mō intelle
ctus agēs ⁊ poſſibilis erūt p̄ñtes ipſi fantaſie: qꝛ eſt
ibi p̄ſens eēntia aīe in qua hꝫ potentie radicātur.
¶ Propter qđ eſt aliqs modus ꝯtact⁹ phātaſie ad
hꝫ potētias. Sʒ ꝑꝑ talē cōtactuʒ nō poſſet fantaſia
aliqđ imprimere in intellectū poſſibilē: qꝛ ſpūs eſt
p̄ſtātior omni corpore. vt vult Augu. in lib. de arbi
trio. Cum ḡ agēs debeat eē p̄ſtātius patiēte: nō pōt
potētia corꝑalis agere in ſpūalē potētiā niſi in vir
tute potentie altioris. Propter qđ coacti ſumus po
nere quādā potentiā ſpūalē: que ſit oīa facere. ſicut
itellect⁹ poſſibilis eſt oīa fieri. hꝫ aūt eſt intellect⁹
agens. phātaſia ḡ ſe hēbit. ſicut organū intellectus
agentis ꝓut agit in itellectū poſſibileʒ. Propter qđ
cū querit̄ quō phātaſia pōt imutare itellectū poſſi
bilē dicemus ꝙ vt organuʒ attingit paſſum: ⁊ agit
in vtute ſuꝑioris agētis pōt agere in reʒ: que ſit vl
tra ſuā ſpēm. phātaſia ḡ qꝛ attingit intellectū poſſi
bilē: eo ꝙ intellectus poſſibilis ſit p̄ñs phātaſie: qꝛ
radicātur in eſſentia aīe: que eſt p̄ñs phātaſie ⁊ cui
libet parti corporis. Rurſus qꝛ phantaſia ſic attin
git intellectū poſſibilē: qꝛ agit in virtute itellectus

Q: ſic ſolēt obijcere ignorātes. vt ait Albert⁹ de intellectu ⁊ intelligibili.

Cōmē. 31. ⁊ p̄o libro de ſenſu et ſenſato: intellige actione phyſica reali manifeſta.

Sʒ dubiū eſt cauſa quo ſint tales actiones non vniuoce. vt patʒ: neqꝫ equiuoce: qꝛ agēs nō eſt p̄ſtātius paſſo: dic ꝙ reducunt̄ ad equiuocas: ſʒ iſte eſt alī⁹ modus: qꝛ .ſ. effect⁹ ſuperat cāe talis ꝑfectiones: vel vniuoce ſūt rōne p̄mi mouētis tali actiōe. T.c.18.

agentis.ideo pōt intellectū poſſibilem īmutare:eſt ēt nihilomin⁹ pñs intellectus poſſibilis alijs virtutibus organicis: qꝛ eſt in ipſa eēntia aīe:que eſt in ꝗlibet pte corporis:ꝛ cuilibet organo pñs: nō tamē īmutari pōt itellectus poſſibilis niſi a phātaſia: qꝛ ꝛ in ipſis virtutibus ſenſitiuis opꝫ dare gradus. vt ſi ſpēs multiplicanť a ſenſib⁹ per medium vſqꝫ ad ſenſus pticulares:ꝛ a ſenſibus pticularibus ad ſenſum cōem ꝛ phātaſiā:erūt ſpēs ſpūaliori mō in medio ꝗꝫ in obto:ꝛ in ſenſib⁹ particularibus ꝗꝫ in medio:ꝛ in ſenſu cōi:ꝗꝫ in ſenſib⁹ pticularib⁹:ꝛ in phantaſia ꝗꝫ in ſenſu cōi: ita ꝙ phātaſia hꝫ ꝗdā pncipalitatē reſpectu aliarū potentiarū ſenſitiuaꝝ: vel qꝛ actualiori mō ſunt ibi ſpēs:ꝗꝫ in memoria:vel quia ſpūaliori mō ꝗꝫ in virtutibus alijs. rōne aūt hꝰ pncipalitatis innixa cū lumine intellectus agētis pōt phātaſia impreſſionē facere in intellectu poſſibili. qđ nō poſſunt alie virtutes ſenſitiue.

Ad id autem qđ obycíť in ꝯriū:qꝛ nō poteſt intētiōale educi de potētia realis. ſi hoc dcm̄ intelligať ꝙ intētiōale non ſit ſic in potētia māe:ſicut reale:ſed magis ſit in potētia agētis: qꝛ ad ſuā pñtiā agentis inducíť forma intētōalis in ſuo ſuſceptiuo:qđ nō ꝯuenit de forma reali. veruꝫ eſt qđ dř. Si vō intelligať hꝰ dcm̄ ꝙ in talibus abſolute loquendo tota rō facti ſit potētia agētis. vt in arguēdo tangebať: ita ꝙ in talibus nō dicať agens agere aliquo ſuppoſito. Patet ex qōne pcedēti vbi querebať vtrū forme intētionales educanť de potētia māe:falſum eē. Nā declarabať ibidem intētiōales formas aliquo mō eē eductas de potētia māe.vt nō tota rō facti ſit in potentia agentis. forma aūt arguēdi nō ꝯcludit. Nā ſi forma realis pōt educi de aliquo reali: poterit ꝛ forma intentiōalis:que eſt qđ defectiuū reſpectu illius forme. accipiēdo ğ educi de potētia māe put pōt cōpetere intentiōalibus formis poterunt tales forme educi de aliquo reali ſubto. ¶ Qđ aūt arguebať vlterius ꝙ ſenſus nō pōt īmutare phātaſiā:qꝛ agēs debet eē pſtanti⁹ patiēte. vt patuit in gnāli ſolutione: ſenſus exterior:vt īmutat ſenſuꝫ iteriorē:eſt pſtātior ipſo: qꝛ eſt talis in actu qualis eſt ille in potētia.ideo hic eſt aptus natus agere ille pati. ¶ Qđ vō vlterius arguebať ꝙ phantaſia nō pōt agere in intellcm̄ poſſibilē:qꝛ nō pōt educere ſpēm de potētia ei⁹ accipiendo educi de potētia large. ſicut oē agēs qđ de neceſſitate pſupponit potētiā paſſiuā:que non eſt effect⁹ ei⁹ dř educere ſuum effectū de potētia paſſiui. dicemus ꝙ phātaſia nō in virtute ppria:ſed in virtute luminis intellect⁹ agētis:nō īmittit ſpēm intelligibilē ab extra. Sed facit intellectū poſſibilē potentia īformatū ſpē actu informatū. Aliquo ğ mō erat hꝰ ſpēs in potētia paſſiui:ꝛ eo mō quo erat in potētia paſſiui dř de potentia paſſiui educi: nō ꝙ aliqđ de illa ſpē eſſet in intellectu poſſibili ante hꝰ eductionē. ſicut nec aliqđ de forma eſt in mā āte inductionē eius. Si aūt aliqñ inueniať ꝙ tales ſpecies ſunt ab extra:intelligēdū eſt hꝰ dcm̄ comparatiue: qꝛ forme intentiōales nō ſunt ſic in potētia paſſiui: vt reales ratiōe cuius aliqñ dicunť nō educi de potentia paſſiui:ꝛ pter hanc cām:qꝛ hꝰ intentiōales forme:nō ſunt ſic in potētia paſſiui vt reales. iō nō incōgrue dicunť eſſe ab extra:vel nō dicunť per ſe generari. vt in queſtione illa ſuperius de hoc queſita diffuſius dicebatur.

Dic ꝙ nō eſt abſolute nobilior: nā actio ad quā finaliter ordinať eēt nobilior ſimpliciter operatiōe alterius: ꝛ eſt dictuꝫ phi.3. thopico. ꝛ cuiuſdā iſtas argumētatiōē ergo nobilius inquantū agēs hac actiōe: ſed nō ſimplr: ſicut doctoris eſt ſimplex.

Queſtio. XXII.

Secundo ꝗrebať de potentijs appetitiuis ſꝫ ſc: ꝛ erat qđ de volūtate. Utrū poſſit ſiľ in plura ferri. Et arguebať ꝙ ſic. Naꝫ vt dicebať ſiľ in pñs erit aureola ꝛ gaudiū ď bono increato:ꝛ aureola.i.gaudium de aliquo bono creato arduo ꝛ pulegiato:cuiuſmodi eſt ſubire martyriū: qđ ptinet ad iraſcibilē: vel ſuare vgīnitatē:qđ ptinet ad cōcupiſcibilē:vel docere ſcripturaꝫ ſacrā qđ ptinet ad rōnalē:que opa in charitate facta ſunt ardua:ꝛ pulegiata ꝛ merenť aureolā. ꝗre ſi ſimul eſt vtrūqꝫ gaudiū ſimul ferť volūtas in pla. ¶ P. xpūs ſūme fruebať:ꝛ ſūme patiebať in paſſiōe:qꝛ erat ſiľ viator ꝛ cōprehēſor. Sꝫ hoc nō poſſet eē: niſi potentia appetitiua poſſꝫ ſimľ in pla ferri. ğ ꝛc. ¶ P. demones aliqđ gaudiū hñt. gaudent.n. de poſſeſſione hominū. vt dicit Aug. xi. de ciui. dei. ca. 6. Sed ipſi ſūt in magno cruciatu:ꝛ tñ aliquo mō gaudēt. ğ volūtas eoꝝ ſimul in plura fertur.

In contrariuꝫ eſt:qꝛ ſꝫ Aui. in. 6. de nāl lib⁹. etiaꝫ plēs potētie nō pñt ſiľ in pla ferri. Nā qñ aliq̄ potētia multum eſt intēta ad actū ſuū alia potentia retrahíť a ſuo actu: vt cū multū intent⁹ eſt qs ad videndū aliqđ mirabile. ab audiendo retrahiť. vt nō percipiat qđ ſibi dicať. arguať ğ ſic. plēs potētie nō poſſunt ſimul in plura ferri. ğ multo magis nec voluntas q̄ eſt vna eademqꝫ potentia.

Parte.4.ca 2

Reſpōdeo dōm ꝙ cū queríť vtruꝫ volūtas poſſit in plura ferri ſimul op⁹ eſt vti triplici diſtinctione. nā plura vel ſic ſe hñt ꝙ vnuꝫ eſt alteri⁹ ipeditiuū:vel vnū nō eſt impeditiuū alteri⁹: ſed eſt rō ꝛ inductiuū ei⁹:vt qꝛ lux eſt rō:ꝗre videſť color:ſiľ ferť oculus in lucē ꝛ colorē: ꝛ qꝛ pncipia ſunt rō cognoſcēdi cōcluſiones:ſiľ pōt ferri itellect⁹ in cōcluſiones ꝛ in pncipia vt ſunt rō cognoſcēdi concluſiones. vñ ꝛ phs circa pn⁹ pmi poſterioꝝ: loquens de cognitiōe minoris ppoſitionis reſpectu cōcluſiōis ait:ꝙ ſiľ inducens cognouit. ſiľ.n. inducíť minor ppoſitio in maiorē ꝛ elicíť concluſio ex vtriſqꝫ. vt ſi ſcio oēm mulā eſſe ſterileꝫ:ſiľ induco hoc pticulare aīal eſt mula. ꝛ eiicio concluſionē ꝙ ſit ſterilis. minor ğ ppoſitio:qꝛ eſt rō cognoſcēdi concluſionē vt inducíť in maiorē ſiľ ſit inductio minoris: ꝛ cognitio ꝯclōnis. nō.n. negamus ꝙ pncipia vt ſunt qđdā obm itelligibile:pñt itelligi ab intellcū abſqꝫ cognitiōe ꝯclōnū:tñ cogimur ꝯcedere ꝙ vt ſunt ratio cognoſcēdi ꝯclones. ſiľ pñt cognoſci pncipia ꝛ concluſiōes. ſic ēt ſiľ ferť volūtas in finē:ꝛ in id qđ eſt ad finē put finis eſt rō volēdi qđ eſt ad finē. ¶ Scđa diſtictio eſt:qꝛ dato ꝙ illa pla ſic ſe hēant ꝙ vnū nō ſit rō alteri⁹ nec iductiuū ei⁹: ſꝫ magis ſit ipeditiuū ipſi⁹. diſtiguēdū eſt de mō fiēdi. Qꝛ vel hoc fit ſm nāe curſum:vel ſm ſpālē dei diſpēſationē. Si eniꝫ fiat ſm ſpālē dei diſpēſationē nō eſt icōueniēs idē in aliq̄ mō in pla ferri:qꝛ p dei potentiā fieri pōt ꝙ illud qđ ſm nāe curſum eſt alteri⁹ impeditiuū:ſm ſpālē dei diſpēſationē fiat alteri⁹ nō impeditiuum. ¶ Tertia diſtinctio eſt: qꝛ dato ꝙ illa plura ſic ſe hēant ꝙ vnū ſit alteri⁹ ipeditiuū:ꝛ ꝙ modus ſciendi ſit ſm nāe curſum. adhuc eſt 3⁹ diſtinguēdū. Qꝛ vel illa pla:ſeu aliqđ illoꝝ hꝫ eē pfectū ꝛ itegrū: vľ nullū illoꝝ eſt tale. Sꝫ qđlibet eſt aliq̄ mō imperfectū. Sic.n. videm⁹ in reb⁹ nālibus ꝙ illud eſt albius qđ eſt nigro impmixti⁹. Illud ğ eſt albiſſimū

De cognitione plurium ſiľ: ſcias ꝙ nō eſt impoſſe inquātuꝫ illa ſūt aliquo mō vnū. vide radicē. primo de anima. T.c.85.3. de anima.t.c.23.6.metaphyce.t.c.vltimi: ꝛ vide Auerroẏm ibi q ait ꝙ intellect⁹ recipit oppoſita ſimľ nō māľ:ꝛ intellige ſano modo.

qđ nullã hꝫ permixtionẽ nigri.illud nigerrimũ qđ
nullã hꝫ ꝑmixtionẽ albi:illud aũt medio modo qđ
ꝑticipat de vtroqꝫ.¶ Si ğ quereꝛ. vtrũ aliqd poſ-
ſit ſiľ eſſe albũ ⁊ nigrũ.diceꝛ φ ꝑfecte nõ: qꝛ ꝑfecte
albũ nõ cõpatiꝛ ſecũ de ꝑmixtiõe nigri:nec ecõuer
ſo.impꝼecte aũt põt: qꝛ impꝼecte albũ ſecũ cõpatiꝛ
aliqꝫ permixtionẽ nigri:⁊ ecõuerſo.Sic ⁊ potentia
ꝗtũcũqꝫ aliq̃ plura ſeinuicẽ ĩpediãt põt in illa fer-
ri impꝼecte. Sicut aliqs põt impꝼecte gaudere de
vno ⁊ impꝼecte triſtari de alio:lꝫ.n.gaudiũ de ſe ſit
aptũ natũ amouere triſtitiã:nõ tñ opꝫ φ impꝼectũ
gaudiũ amoueat oẽm triſtitiã. Prima ğ diſtinctio
ĩnitiꝛ diuerſitati obtoꝝ.ꝓut obta diuerſitatẽ inter
ſe poſſunt hñe.vt ꝓut vnũ aliud ĩpedit: vel non ĩpe
dit.Secunda ĩnitiꝛ diuerſitati modi agẽdi ꝓut ſit
aliud ſꝫm nãe curſuꝫ: vel ſꝫm dei ſpãlẽ diſpenſatio-
neꝫ.Tertia aũt ĩnitiꝛ diuerſitati actuũ ꝓut act⁹ eſt
ꝑfectus nõ hñs ãmixtionẽ ꝯrij: vel impꝼectus hñs
aliqꝫ admixtionem eius.¶ Scđm has aũt tres di
ſtinctiões poſſunt ſolui tria p̃fata argumẽta.Eſt.n.
veritas qđnia φ in plura ſe impediẽtia ſꝫ nãe cur-
ſum ⁊ ꝑfecte.nõ ſiľ volũtas ferri põt. Sed in plura
ſe nõ impediẽtia:vel nõ ſꝫm nãe curſum:vel nõ ꝑfe
cte põt ſiľ volũtas ferri.¶ Qđ ğ arguiꝛ ꝑmo de au
rea ⁊ de aureola ſoluiꝛ per diſtinctionẽ ꝑmaꝫ. nam
gaudiũ de bono ĩcreato erat rõ φ beati gaudẽt de
bono aliquo creato.naꝫ ſicut beati alia diligẽt pro-
pter deũ.ſic gaudiũ qđ hẽbũt de bonis creatis erit
ordinatũ ad gaudiũ qđ hẽbũt de deo. vnũ ğ nõ ĩpe
diet aliud:ſꝫ ordinabiꝛ ad aliud. illa ğ duo gaudia
ſe nõ impediẽt:qꝛ vnũ erit rõ φ ſiat aliud:vel ſaltẽ
vnũ ordinabiꝛ ad aliud:⁊ hoc ſufficiet vt ſeinuiceꝫ
nõ impediãt. ¶ Qđ ãt arguebaꝛ 2⁰ de xp̃o ſoluiꝛ
per diſtinctionẽ ſecundã:qꝛ hoc nõ fiebat ſꝫm natu
re curſum:ſed ſꝫm dei diſpẽſationẽ . nã ex diſpenſa-
tione dei fiebat φ quelibet nã in xp̃o ſua ꝓp̃a age-
ret.vñ Dama.lib.3.cap.19.dicit φ nãles nr̃e aĩe paſ
ſiones ſꝫm nãm ⁊ ſupra nãm fuerunt in xp̃o. ſꝫm.n.
nãm mouebanꝛ apud ipm qñ permittebat ⁊ ꝯcede
bat carnẽ pati:que ꝓp̃a erant . patiebaꝛ ğ caro que
ꝓp̃a erãt.vt gaudiũ fruitõis ex dei diſpẽſatiõe do-
lorẽ illũ minime ĩpediret. volũtas ğ q̃ fruebaꝛ deo
acceptabat dolorẽ illũ ꝓpter deum.ſꝫm.n. nãe cur-
ſuꝫ tãtus dolor nõ ſtetiſſet cũ tanto gaudio. ¶ Qđ
vͦo arguebaꝛ:⁊ 3⁰ de demonib⁹ ſoluiꝛ per tertiaꝫ di
ſtinctionẽ:φ ſi hñt aliqđ gaudiuꝫ : hoc eſt qꝛ nõ eſt
omnino cõſumata eoꝝ pena:ita vt ipſi dicerẽt xp̃o
Math.8.veniſti añ tp̃s torquere nos. forte.n.poſt
diẽ iudicij ſic erit ꝯſumata eoꝝ pena φ nõ cõpatie
tur ſecũ aliqđ gaudiũ.Sed que ſit vitas hui⁹. vtrũ
nũc poſſint demones de aliq̃ gaudere:⁊ vtrũ demo
nib⁹ poſt diẽ iudicij tollaꝛ ab eis omne gaudiuꝫ.nõ
eſt pñtis ſpeculationis. ſufficiat aũt ad pñs ſcire φ
ſꝫm nãe curſum:ex impꝼectiõe rei eſt φ cõpatiaꝛ ſe-
cum aliqd de oppoſito. vt ex imperfectiõe albi eſt
φ compatiꝛ ſecum aliqd de ꝑmixtione nigri. Pro-
pter qđ ſi aliq̃ creatura rõnalis ſimul triſtaꝛ ⁊ gau-
det: vel hoc eſt ex ſpãli dei diſpenſatiõe:φ iſta ſe nõ
impediant vel ex imperfectione virtutuꝫ:vt qꝛ nõ
perfecte participat hoc vel illud.

Argumentum ẽt in ꝯriũ eadẽ via proce
debat. Nã qꝛ pluresꝫ potẽ
tie ſunt radicate in eadẽ eẽntia anime. ideo ſeinui-
cem ĩpediunt. ſicut ſi due rote eſſent fixe in aliquo
ſtipite ſi vna moucreꝛ ad ꝑtẽ vnã nõ poſſet alia mo
ueri ad partẽ aliã. Sic cũ aliq̃ potẽtia fortiter ferꝛ
in aliqđ obm retrahiꝛ potẽtia alia ne forte feraꝛ in
aliqđ obiectũ aliud. vñ ⁊ ꝓuerbialiter dꝛ.pluribus
intẽtus minor eſt ad ſingula ſenſus: lꝫ aũt nõ ſit oĩ-
no ſimile de duabus rotis fixis in eodẽ ſtipite ⁊ de
duab⁹ potẽtijs radicatis in eſſentia anĩe:qꝛ ẽt ſi de-
biliter moucreꝛ rota aliq̃ ad partẽ vnam nõ poſſet
moueri rota alia ad partẽ aliã:qđ nõ cõtingit in po
tentijs anĩe:tamẽ ꝗtum ad motũ forte eſt aliq̃ mo
do ſiľe hic ⁊ ibi:qꝛ ſi potentia aliq̃ moucreꝛ fortiter
in obm aliqđ.impediꝛ potẽtia alia ne feraꝛ fortiter
in obm aliud:⁊ maxime cũ obiecta ſunt diuerſa nõ
adinuicem ordinata. Queſtio. XXIII.

TErtio querebaꝛ de potẽtijs appe
titiuis in cõparatiõe ad co
gnitiuas. Utrum volũtas ꝑus fluat ab
eẽntia aĩe:ꝙ̃ intellectus: vel ecõuerſo.
Et arguebaꝛ φ intellect⁹ ꝑus fluat. Nã
ſi actus precedit actum ⁊ potentia potentiã. cum ğ
actus intellect⁹ precedat actuꝫ voluntatis.opꝫ φ ⁊
ipſa potẽtia intellectiua p̃cedat potẽtiã appetitiuã
ſiue voluntateꝫ:⁊ per ꝯſequẽs opꝫ φ ĩtellectuſ ꝑus
fluat ab eſſentia anime ꝙ̃ voluntas.

In contrarium eſt: qꝛ volũtas eſt perfe
ctior ꝙ̃ ĩtellectus: ⁊ per
ꝯñs cũ ſit perfectior videꝛ prius fluere ab eſſentia
anĩe ꝙ̃ intellectus.

Reſpondeo dđm φ nã eſt determinata ad
aliqd vnũ.que ğ nãliter fluunt ab aliq̃ vno . opꝫ φ
fluãt ſꝫm quendã ordinẽ:vt φ vnũ fluat mediante
alio.Credidit.n. Aui.in metaphyſica ſua tãtã eſſe ve Lib.9.cap.4.
ritatẽ hui⁹ dicti.vt ẽt ab ip̃o deo nullo mõ pľa ĩme- ⁊ ẽt Auerr.12.
diate ꝓducerenꝛ. Sed in qđnib⁹ nr̃is de ꝑmo ꝑn⁰. lib.cõmẽ.44.
⁊ 2⁰ ſentẽtiarũ.hãc opinionẽ diffuſius improbaui-
mus. Ad pñs aũt ſcire ſufficiat φ in his que fluunt
nãliter ab aliq̃:eo φ nã ſit determinata ad vnũ ve
ritatẽ hẽat qđ dꝛ.φ vnũ fluat mediãte alio:⁊ qꝛ po
tentie aĩe ⁊ maxime potẽtie nõ orgãice nãliter ab
ipſa eẽntia aĩe fluunt:⁊ in hꝰ eẽntia radicãtur. opꝫ
φ hoc ſit ſꝫm quẽdã ordinẽ:⁊ φ vna fluat mediãte
alia. ¶ Uiſo qũo opꝫ dare aliquẽ ordineꝫ in fluxu
⁊ origine taliũ potentiaruꝫ.vt φ nõ eque ĩmediate
ab eẽntia aĩe fluãt: opꝫ videre que illarũ fluãt ꝑus
⁊ que poſteri⁹. Inueſtigabimus.n.triplici via φ in-
tellect⁹ ꝑus fluat ab eẽntia anĩe ꝙ̃ volũtas. ¶ Pri
ma via ſumeꝛ ex ipſis potentijs.Scđa ex ipſis acti
bus.Tertia ex ipſis obtis. ¶ Prima ſic pꝫ. imagi-
nabimur.n.φ appetitus ẽt aliq̃ mõ in ipſis reb⁹ nã-
lib⁹ ĩueniꝛ ſꝫm φ dicimus grauia appetere eẽ deor
ſum:⁊ leuia ſurſum. in reb⁹ ğ nãlib⁹ nihil eſt aliud
appetit⁹ ꝙ̃ q̃dã iclinatio ꝯñs formã nãlẽ:eſt ğ in re
bus nãlib⁹ φ ꝑus ĩtelligãtur nãlia hñe formã:ꝙ̃ ha
bere iclinationẽ ſequẽtẽ formã. Lꝫ.n.iſta ſe nõ p̃ce
dãt tp̃e:φ ſi tp̃e aliqd ꝑus nõ ꝯſequiꝛ formã ⁊ icli-
nationẽ ſꝫm illã formã.p̃cedũt ſe tñ nã ⁊ origine:qꝛ
nã ⁊ origie ꝑus ĩtelligiꝛ hñe vnũ ꝙ̃ aliud . Et ſi vo-
lumus iuxta formã ⁊ iclinatiõeꝫ ſequẽtẽ formã ac-
cipe in aĩa ĩtellcm ⁊ volũtatẽ:Dicemus in anĩa eſſe
duas potẽtias. vnã ꝑ quã põt recipe ſpẽm ⁊ formã:
⁊ hec potẽtia eſt ĩtellcs.aliã ꝑ quã põt ĩclinari ⁊ fer-
ri ſꝫm ſpẽm receptã:ſiue ſꝫ formã. Quare ſicut ꝑus
eſt recipe formã ꝙ̃ iclinari ſꝫm formã : Sic ꝑus eſt
potẽtia ĩtellectiua: ꝑ quã põt anĩa recipe ſpẽs ⁊ for
mas ꝙ̃ ſit potẽtia volitiua ꝑ quaꝫ põt aĩa ĩclinari ⁊
ferri ſꝫm ſpẽs receptas : ſiue ſꝫm formas ⁊ origine ⁊

nā:lʒ nō tpe:ex parte ğ ipſarū potentiarū intellect⁹ eſt ṗoꝛ voluntate ⁊ ṗus fluit ab eſſentia aīe q̄ȝ voluntas. ❡ Secunda via ad hoc idē ſumit̃ ex parte actuū:qꝛ vt in arguendo tāgebat̃ actus intellectus nāliter p̄cedit actū volūtatis. nā bonuʒ qđ eſt obiectū voluntatis eſt bonuʒ appꝛehēſum. vt declarari

z.c.54. hʒ in 3°de aīa:⁊ ſm Augu.in.9.de trini.inuiſa diligere poſſumus īcognita nequaq̄ȝ. Poſſumus.n.diligere ⁊ velle:que nō vidim⁹. Sed nō poſſumus diligere ⁊ velle que nullo mō cognouim⁹.nō ğ pōt eē aliqđ volitū:niſi ſit aliquo modo cognitū: ⁊ aliquo mō appꝛehenſum.origine itaq; ⁊ nā ⁊ ſine duratione ⁊ tpe actus ītelligēdi p̄cedit actū volēdi: q̄re ſi ſuo mō eſt ꝓpoꝛtio potentie ad potētiā. ſicut actus ad actū: ex quo actus intelligēdi p̄cedit actū volēdi ſaltem ⁊ nā ṗus intelliget̃ fluere ītellectus ab eēntia aīe:q̄ȝ voluntas. ❡ Tertia via ad hoc ideʒ ſumit̃ ex pte obiecti. Nā obm volūtatis eſt aliqđ ſub rōne boni:⁊ finis ⁊ bonū idē. vt dicit Cōmētatoꝛ ſup

z.metaph.cō.8. ii° metaph.⁊ in z°phyſico.deridet̃ ille poeta dicēs

z.phyſi.23. mortē eē finē oīum:qꝛ vt ibi dr̃ finis nō ſolū eſt qđ vltimū:ſed eſt ēt qđ optimū. finis itaq; eſt qđ vltimū:⁊ qđ ꝑfectiſſimū. q̄ȝtum.n.ad eē finis eſt qđ vltimū:lʒ q̄ȝtū ad intētionē ſit qđ ṗmū. q̄re ſi in oꝛdine potentiarū nō ſolū attēdēdus eſt oꝛdo nāe ipſarum vt arguebat rō ṗma:⁊ oꝛdo actuū vt arguebat rō ſcđa. Sʒ ēt oꝛdo obtoꝝ:cui initit̃ hec rō 3ª q̄ȝtuʒ ad eſſe ⁊ gnōnē:⁊ ſi nō q̄ȝtū ad ꝑfectionē ⁊ cōplemētum intellectus p̄cedit voluntatē. ſicut ⁊ res vt eſt obm intellect⁹:⁊ vt eſt appꝛhēſa ſub rōne veri precedit ſeipſam. vt eſt obm volūtatis:⁊ vt eſt volita ſub rōne boni. Immo qꝛ ṗus ſunt res appꝛhēſe: ⁊ vt ſūt in aīa:⁊ vt ſunt vere:⁊ vt ſunt obm ītellect⁹: q̄ȝ vt ſunt volite. ⁊ vt ſunt obm volūtatis. Ex pte ğ ipoꝝ obtoꝝ arguere poſſum⁹: ꝙ oꝛigie ⁊ nā ṗus fluit ab eēntia aīe intellectus:q̄ȝ voluntas.

Ad argumentum aūt in ꝫriū dōm: ꝙ nō arguit ꝓpoſituʒ: ſʒ oppoſitū. Nā ſi voluntas eſt ṗoꝛ q̄ȝ intellectus dignitate ⁊ ꝑfectiōe:nō ex hoc ſequit̃ ꝙ ſit ṗmo generatiōe ⁊ oꝛigine. vt ꝙ ṗus oꝛiginet̃ ab eſſentia aīe q̄ȝ ītellect⁹. Immo magis ꝯſequit̃ ecōuerſo:qꝛ que ſunt ṗoꝛa ꝑfectiōe ⁊ dignitate:ſunt poſterioꝛa generatiōe ⁊ oꝛigine. vt pʒ p Aug. in lib. ꝯfeſ. ſup gen. ad lrām in pluribꝰ locis. Ubi vult ꝙ gnātione ⁊ oꝛigine ṗus eſt aliqđ infoꝛme:q̄ȝ foꝛmatū.cū tñ nulli dubium ſit ꝙ perfectione ⁊ complemento foꝛmatum eſt prius q̄ȝ infoꝛme.

POſtea querebat̃ de rationali creatura ſm ſtatuʒ p̄ſentis vite q̄ȝtum ad totū coniunctū. Circa qđ querebant̃ tria ſʒ ꝙ rationalis creatura hoc mō q̄ȝtuʒ ad p̄ſens ſpectat tripliciter poteſt cōſiderari. Primo quidē q̄ȝtum ad ipos redditus:⁊ ipſa neceſſaria per que pōt ſe in vita cōtinuare:⁊ circa hoc erat queſtio. Utrū eſſet licitū emere redditus ad vitam. Secūdo pōt conſiderari q̄ȝtuʒ ad violentiā per quā pōt vitā perdere. Et circa hoc erat queſtio. vtrū interfectus ab alio per violētiaʒ per ſuperuenientē occiſoꝛē plage interfecti emanarent ſanguine. Tertio conſiderari pōt rōnalis creatura ꝑut per diuinā potentiā eam reſuſcitantē pōt hāc vitā recuperare. Et circa hoc erat queſtio. vtrū religioſus reſuſcitatus ad hanc vitam moꝛtaleʒ teneatur religionē ingredi vel poſſit cum ſalute manere in ſeculo.

Queſtio. XXIIII.

AB pꝛimū ſic p̄cedebat̃.oſtēdebatur.n.ꝙ non liceat emere reddit⁹ ad vitā: eo ꝙ ſit ibi q̄daʒ ſpēs vſure. Nā vt dicebat nō refert ſi de duodecim libꝛis quolibet anno accipit̃ ſolidus:vel ſi in duodecim annis accipiunt̃.iz. ſolidi.accipe ğ vltra ſoꝛtē:aut ſpare accipe vltra ſoꝛteʒ ſiue in modico tpe: ſiue in multo ad vſurā ptinere videt̃:⁊ qꝛ emens hꝰ redditus:ſoltē in multo tēpoꝛe accipit vltra ſoꝛteʒ:vel nullo modo emeret ſi nō ſperaret ſe accipere vltra ſoꝛtē.cum ſola ſpeſ faciat vſurariū.iuxta illud:mutuū date nihil inde ſperantes.erit ibi contractus vſurarius.

In contrarium eſt vt dicebat: qꝛ multe bigie emunt hꝰ redditus:⁊ dicūt ſe h̄ facere de ꝯſilio religioſaꝝ ꝑſonaꝝ. — Luce.6.e intelligit ſperantes ab homine ſaltē: quia tūc ē vſura q̄ ad deū:lʒ nō ſm iura hūana: ⁊ aduerte ly nihil. cōſiderāda ēt ē talis ſpes:qualis ⁊ quō que canoniſtas poſſunt ſollicitare.

Reſpondeo dōm ꝙ hoc oꝛdine p̄cedem⁹ in hac qōne. Qꝛ p° dicem⁹ qđ eſt vſura:⁊ quō in aliqbus repit̃ rō vſure. Scđo declarabim⁹ quō in tali emptiōe hʒ eſſe q̄dā ſpēs vſure. Tertio oñdemus quō talis emptio poſſet bñ fieri. ❡ Propter ṗmū ſciēdū ꝙ vſura ſm vnū modū ethimologizādi dr̃ q̄ſi vſus eris. nā de vſu eris ſiue de vſu pecunie nō pōt accipi pēſio: ⁊ ſi accipiat̃ vocat̃ vſura. ğ ab vſu eris dicta eſt vſura. Alio mō poteſt exponi hoc vocabulū vſura vt dicat̃ vſura: q̄ſi rapina vſus. vtrūq; aūt eoꝝ verū eſt:⁊ vnū cōcomitat̃ aliud:qꝛ ſi de vſu eris accipiat̃ pēſio erit ibi rapina vſus. Nam nō pōt accipi pēſio de vſu eris niſi accipiat̃ pēſio de eo qđ nō eſt ſuū. hr̃e aūt penſionē de eo qđ nō eſt ſuuʒ:eſt illud rape vel eſt hēre illud p modū rapine. Raimūdus aūt in z°pte ſue ſūme. in cap.7.de vſuris deſcribit vſurā eē vſum eris: nō tñ vt dixim⁹ incōuenienter dr̃ rapina vſus:qđ ſic declarat̃. nā in aliqbꝰ rebꝰ pōt ꝯcedi vſus rei abſq; eo ꝙ ꝯcedat̃ ſuba:⁊ qꝛ quādiu hʒ aliqs dñiuʒ ſube ad ipʒ ptinet vſus ei⁹:cū cuilibet liceat vēdere qđ ſuū eſt. retinēdo ſibi dñiū ſube. pōt vſum ei⁹ vendere:⁊ de hoc accipe pēſionē. vt pʒ in locatiōe domus:vel alicuius alterius rei. vbi ꝯceſſio vſus pōt ſepari ab alienatiōe ſube. Nā vſus dom⁹ eſt habitare domū:⁊ vſus eq̄ eſt eq̄tare equuʒ. pōt.n. q̄s ꝯcedere vſum dom⁹ vt ꝙ ihabitaret domū abſq; eo ꝙ poſſit alienare domū:⁊ vſum eq̄ ꝙ eq̄tet equū abſq; eo ꝙ poſſit alienare equū. retinēdo ğ ſibi poſſeſſionē dom⁹ vl̃ eq̄ pōt vēdere vſuʒ vtriuſq; ⁊ accipe idē pēſionē. Sʒ nō eſt ſic in vſu eris ⁊ in vſu pecunie. Naʒ vſus pecunie eſt alienare pecuniā. nō ğ poterit concedi vſus pecūie niſi cōcedat̃ ſuba. nā poſſe alienare reʒ hoc eſt hr̃e poſſe in ipſaʒ ſubaʒ rei. Sʒ cui⁹ eſt ſuba ei⁹ eſt vſus:q̄re ſi nō pōt ꝯcedi vſus niſi ꝯcedat̃ ſubſtātia ſiqs vellet de tali vſu accipe penſionē vellet hēre emolumētū de eo qđ nō eſſet ſuū. nō nō pōt q̄s ꝯcedere rei ſubaʒ niſi ꝯcedat ⁊ vſum. cōceſſa.n. rei ſuba iā vſus ſube nō vlteri⁹ ptinet ad ipm. q̄re ſine rapina ⁊ ſine vſurpatōe ei⁹ qđ nō eſt ſuū nō poterit ex hoc accipe penſionē. in vſura ğ vere adimplet̃ illud qđ ꝓuerbialiter dr̃. ꝙ aliqui volūt vēdere hoꝛtū ⁊ comedere inde caules. Qꝛ ğ vēdidiſti hoꝛtū ⁊ hoꝛt⁹ nō vlteri⁹ ptinet ad te. nō ptinebit ad te vſus hoꝛti. vt ꝙ poſſis idē hr̃e caules vel aliqđ aliđ emolumētū. Sic in ꝓpoſito ex quo ipſaʒ ſubam pecūie das nō vlteri⁹ ptinebit ad te vſus pecūie vt poſſis inde aliud recipe. Quare vſura q̄dā modus rapine — Sʒ ſi eſt q̄dā rapina cur nō puniūtur rpali ſic dās ad vſuraʒ? Aliq̄ dicūt ⁊ ē Alexāder in.3. ꝙ ē fur domeſtic⁹. Iteʒ qꝛ dat aliq̄ȝ vtilitateʒ ciuitati. iđ dimittitur a iudicib⁹ eccl̃ia ꝑba recte pōt accipi. Ego dicerē ꝙ iſta nō eſt rapina:qꝛ dominus nō eſt ſimpliciter inuit⁹:ſʒ ſʒ qđ. Itē qꝛ inde ſperat lucrari ſic accipiens ad vſuram:⁊ ſua pagit negocia ⁊ hono ꝓpo ꝯſulit.

eſt: q2 eſt vſurpare qδ nō eſt ſuū: vel eſt accipe emolumentum de eo qδ nō ſpectat ad ipm. Sic eſt ḡ di cendū de ꝓprio vſu pecūie: q2 nō pōt ꝯcedi talis vſus niſi ꝯcedat̄ ſubā. Sʒ nō eſt incōueniēs rē hr̄e diuerſos vſus. Ut vſus ſotularis eſt calciatio. Poſſet tñ gs vti ſotulari ad hauriēdū aquā. Sic ꝓprius vſus pecūie eſt alienare ⁊ expēdere pecuniā: poſſet tamē gs vti pecunia nō ad expēdendū: ſʒ ad apparendū. In p̄mo aūt vſu nō pōt ꝯcedi vſus vbi ꝯcedat̄ ſubſtātia: ꝓpter qδ de tali vſu nō poterit accipi penſio. Sʒ ſecūdus vſus pōt ꝯcedi abſq3 ſubā: ꝓpter qδ ſi inde accipiat̄ penſio nō erit ibi vſura. Siquis. n. cōcedēs alij pecuniā nō vt expendat eā: ſed vt appeat diues: nō ꝯcedit ſubam pecunie: ⁊ q2 ad eū pertinet ſuba pertinebit ad eu3 vſus: ⁊ ſi de hoc accipit emolumentū non eſt ibi rapina nec vſura: vendit. n. qδ ſuū eſt. ⁊ ſic ex ꝓprio vſu eris nō pōt accipi penſio: ſed ex vſu nō ꝓprio: ſic ecōuerſo in rebus alijs ex ꝓprio vſu poterit accipi pēſio. poterit tñ eſſe aliquis vſus nō ꝓprius de quo ſi emolumentū acciperetur cōmitteret̄ vſura: vt ꝓpri⁹ vſus domus eſt inhabitare domū: ⁊ q2 pōt cōcedi ihabitatio domus abſq3 eo ꝙ ꝯcedat̄ ſuba: poterit de habitatōe domus per aliqδ tp̄s accipi penſio: q2 ex quo nō ꝯceſſiſti ſuba3 domus ſuba domus eſt tua: ⁊ per ꝯſequēs vſus ei⁹. Quare ſi vendis vſum nulli iniuriaris: ſed vendis qδ tuū eſt: ſed ſiquis vteret̄ domo nō ad habitādū: ſed ad alienādū: ⁊ de alienata domo vellet habere emolumentū ꝯn̄s eſſet ꝙ vellet hr̄e emolumētu3 de eo qδ nō eēt ſuū. iδ ſi gs venderet domū ꝓ certo p̄cio per aliqδ ſpatiū tp̄is: ⁊ vellet hr̄e aliqd vltra ſortē: vſura3 cōmitteret. igit̄ dupliciter q̄ſi rō tacta eſt q̄re de vſu pecūie ꝓprio nō pōt accipi pēſio. Una rō eſt: q2 ꝓpri⁹ vſus pecunie nō pōt ꝯcedi niſi cōcedat̄ ſuba: ⁊ q2 ſi ſuba nō eſt tua: non eſt tuus vſus de vſu emolumētū accipe rapinā cōmittis. Alia gde3 rō tacta eſt: q2 de re alienata nullo mō poſſumus iuſte accipe pēſionē: vt ſi vēdat̄ tibi domus. iā eſt domus alienata ⁊ iā eſt facta aliēa. nullo ḡ mō lic3 de ea ex tūc emolumentū accipere. Sic cū ꝓpri⁹ vſus pecunie ſit eā expendere ⁊ alienare. nullus pōt alij pecuniā tradere ad expēdēdū niſi eam a ſe alienet. velle ḡ de pecūia iā alij tradita ⁊ facta aliena emolumētū accipe: eſt velle de re iā facta aliēa pēſionē ſumere: qδ ſine rapina eē nō pōt. ¶ Fuerūt aūt nōnulli volētes reddere rōnem de vſura ꝙ ſit illicita dicētes: ꝙ vēdit̄ ibi tp̄s qδ eſt vnū ⁊ idē tēporaliu3 oium: ⁊ ꝙ eſt gd cōe. vt ſi nūc aligs tradit decem ⁊ vſq3 ad ānū vult hr̄e duodecim vr̄ vēdere tp̄s vni⁹ āni. Sʒ hoc ēt mō ſine peccato poſſet vendi tp̄s in alijs rebus. vt poſſet gs alicui tradere decē equos: ſub hoc pacto ꝙ vſq3 ad annū daret ſibi duodecim equos illos. ſ. decem ⁊ duos alios vbi nulla eēt vſura. ¶ Alij aūt dixerūt vſurā eſſe illicitā: q2 res alienat̄ deteriorant̄. ideo pōt inde accipi pēſio: nō aūt vt dicunt ſic deteriorat̄ pecunia. ¶ Sʒ ⁊ hoc nō eſt bñ dcm̄. nā de ciffo argēteo poſſet gs accipere pēſionē. dato ꝙ in nullo deterioraret̄ ciffus ille. liber etiā ſi bñ cuſtodit̄ ꝓpter legere in eo nō deterioraret̄: ⁊ tamen poſſet de eo accipi penſio: ⁊ ſub hoc pacto. ꝙ ſi deturparet̄ vel deterioraret̄ liber: ꝙ accipiēs libꝫ ſub pēſione teneret̄ ad emēdā. ¶ Alij aūt dixerūt vſurā eſſe illicitā: q2 nullū eſt p̄iculū in vſura. ſicut in alijs mercationib⁹. nā vſurari⁹ ita ſtat ad lucru3 ꝙ non ſtat ad dānū. Sed nec hoc ſufficit: q2 poſſet

Sʒ ꝯſidera plura dicta Alexādri de alex. in. 3. diligentiſſime in hac materia dociſſima: ⁊ dicta Ricardi in. 4. diſtin. 15.

aliquis licite accipere penſionē de re aliq̄ p̄ſtita ēt ſi caueretur per fideiuſſionē: vel aliquo alio mō de p̄iculo p̄ſtitoris. ¶ Recurrēdū eſt ḡ ad rōnes p̄tactas vbi dicamus vſurā eſſe illicitā ꝓpter aſſignatas cauſas. ¶ Uiſo quō vſura eſt illicita de leui poteſt oſñdi quō in emptiōe reddituū ad vitā eſt q̄dā ſpēs vſure: ita ꝙ ſi emēs h9 reddit⁹ accipiat ex redditibus vltra id qδ dedit quādā ſpēm vſure cōmittit. Dcm̄ eſt. n. ꝙ vſura dr̄ ab vſu eris: ita ꝙ de vſu eris: vel de vſu pecunie nō d3 emolumentū accipi. Uel vſura vt dicebat̄ dicta eſt a rapina vſus. Q2 de vſu pecūie nō pōt accipi pēſio ſine rapina. ¶ Cum igit̄ in emēdo reddit⁹ ad vitā ſit pecūia p̄ncipiu3 ⁊ finis: q2 pecuniā dat ⁊ pecuniā recipit: q̄re ſi de hoc accipiat̄ emolumentū nihil erit aliud q̄3 emolumētum accipere de vſu pecunie qδ ſine vſura eē nō poteſt. ph̄s tñ in p̄mo politicoꝝ nō ſolū vſurā quā vocat caſſos. i. denarioꝝ gnātiuā: ſʒ ēt cāpſoriā ⁊ obolostaticā: dicit illicitas eē. pōt aūt vocari oboloſtatica illa que pecuniā ponderat ⁊ denarios maioris pōderis ab alijs ſeparat. videtur. n. ibi velle ph̄s ꝙ ars illa vbi elemētū ⁊ finis. i. vbi p̄ncipiū ⁊ finis eſt pecunia ꝙ nō eſt licita. videt̄. n. ꝙ oīs talis ars intendat hr̄e pecuniā in īfinitū cum a pecūia īcipiat ⁊ in pecuniā terminet̄ ⁊ totalr̄ in pecunia cōſiſtat. nūq̄3 aūt organa ſunt appetēda in īfinitū. vñ nunq̄3 vult ſutor hr̄e infinitas acus: nec faber īfinitos martellos: denarij itaq3 qui ſunt organa ad vita3 nr̄am ſuſtētādā nō ſunt appetēdi in īfinitū. ꝓpter qδ ph̄us ibi artē īfinitatē cupiditatis pecunie p̄tēdente3 vilipēdit ⁊ vitupat. Sʒ nō eſt ſiīe de cāpſoria ⁊ oboloſtatica reſpcū vſure. nā in cāpſoria nō accipit̄ pēſio de vſu pecunie: ſʒ pecunia in pecuniā tranſmutat̄. ⁊ in oboloſtatica nō accipit̄ pēſio de vſu pecunie: ſed pecunia maioris pōderis a pecunia alia ſubtrahit̄. Sʒ ſi in emendo reddit⁹ ad vitā ꝓpter tp̄s plus accipitur de pecūia: q̄3 dedit ex vſu pecūie accipietur emolumētū: qδ ſine ſpē vſure eē nō pōt. ¶ His itaq3 p̄libatis volum⁹ declare qδ 3⁹ dicebat̄ declarandū. videl3 quō emptio reddituū ad vita3 poſſet bñ fieri. nā Raimūdus in ſc̄da pte ſūme. in ca. de vſuris. mouēs q̄ōnē de fructu molari vl̄ alicui⁹ caſtri. Utru3 poſſet hoc licite fieri. dicit ꝙ pōt niſi fiat talis vēditio in fraudē vſurarū. vbi gloſator in apparatu hāc q̄ōnē diligēti⁹ inueſtigat volēs ꝙ p̄nt emi tales reddit⁹ ad vitā vēditoris nō vita3 emptoris: cui⁹ rōnē aſſignat: q2 ſi eman̄t ad vitā emptoris. tūc vēditor deſiderabit morte3 ei⁹ vel machinabit̄ ad morte3 ei⁹ vt nō diu gaudeat de talib⁹ redditibus. Sʒ ſi eman̄t ad vitā vēditoris hoc vt ait eſt licitū: q2 nullus ex hoc deſiderabit mortē alteri⁹. ¶ Sʒ ſi h9 rō bona eēt nunq̄3 papa daret p̄mā p̄bēdā vacantē ſine ſc̄dam: ne ſic p̄bēdat⁹ deſideraret mortē alicui⁹ canonici: vt poſſet fructū p̄bēde recipe. que. n. per ſe ſunt: ſunt in reb⁹ ꝯſiderāda: nō aūt que ſūt per accn̄s. ſi ḡ lic3 emere reddit⁹ ad vitā vēditoris. nō erit per ſe ꝯtractus illicitus ſi emat̄ ad vitā emptoris: l3 ex tali ꝯtcu poſſet per accn̄s aliqδ malum contingere: imo q̄ſi in oibus bonis poſſumus male vti: ꝓpter qδ in p̄mo rethoricoꝝ dr̄ ꝙ nō eſt mala rethorica: l3 rethor ſciat peruertere indicē: ⁊ ex hoc poſſit multa mala facere: nec eſt malū hr̄e īgeniu3 nāle: l3 īgenioſi ⁊ aſtuti: ⁊ ſi mali ſint plura mala faciunt q̄3 rudes ⁊ groſſi. exceptis. n. virtutibus gbus ſm̄ Augu. ſniam nō contingit formaliter male vti,

contingit aliq̄s bonis creatis male vti. ex ipſo ergo bono contractu ex cupiditate ⁊ malitia pōt aliquis ſumere malitiā male cupiēdi: vel ēt male machinādi: ſꝫ hoc eſt p accñs. per ſe ḡ loquēdo nō videmus cām: quare hoc mō poſſint emi redditus ad vitā: vt ꝙ emanē fructus alicui⁹ molēdini: vel caſtri: vel terre: vel alicui⁹ alterius rei: ⁊ poſtea ille fruct⁹ ſic empt⁹ deē ad ſūmā p certo denarioꝝ nūero ānuatim: ita ꝙ talis emptio nō ſit ſolum in denarijs: ita ꝙ denarius ſit ibi finis ⁊ p̄n^m ⁊ ēt mediū: ſꝫ ēt ſit in ipſis rebus: vt ꝙ ex denarijs emaē res aliq̄ vel fructus rei ad vitā: ⁊ ex hoc reddit⁹ hēanē. ¶ Utrūqꝫ ḡ argumentū ſolui pōt. nā cū dr̄ ꝙ nō licꝫ p .10. hēre .12. in q̄ntocūqꝫ ſpatio tpis. pꝫ ꝙ ex p̄ſtiōe denarioꝝ: ſiue ex ſolo vſu pecunie nō licꝫ ex .10. hēre .12. in q̄ntocūqꝫ ſpatio tpis. Sꝫ p pecunia emēdo res vel fruct⁹ rerū in magno ſpatio tpis non ſolū ex .10. poſſet licite hēre duodecim: ſꝫ etiā centum ⁊ plus.

Quod vero obijciebaē in ptē aliā ꝙ hīgine hoc faciūt de conſilio religioſarū pſonarū. dici dꝫ ꝙ ſi ſolū p pecunia accipiatur pecunia nō pōt licite fieri: nec religioſe perſone darent tale cōſiliū: ⁊ ſi darent nō benefacerēt. alio tamē modo hoc fieri poteſt vt eſt per habita manifeſtum.

Queſtio. XXV.

Secundo querebaē de occiſo per violētiā. Utrū ad p̄ſentiaꝫ occidētis plage emanēt ſanguie. Et arguebaē ꝙ nō: q2 vt dicebat: cuꝫ ille ſit mortu⁹ nō eſt ibi aīa: pp̄ter qd̄ non videē ꝙ ſit dare cām. q̄re fiat talis effluxus ſanguinis.

In contrarium eſt vt dicebat: q2 expertū eſt ſic eē: allegabat etiā publicā famā: q2 hoc famoſum eſt ꝙ ſic fiat.

Reſpondeo dōm: ꝙ hoc mō pcedemus in hac q̄ōne: q2 p̄mo diſtiguem⁹ de mortuo. Sc̄do aſſignabim⁹ dicta ⁊ rōnes alioꝝ: q̄re poſſit hoc ↄtingere ⁊ improbabim⁹ ea. Tertio aſſignabimus rōnes nr̄as. q̄re pōt aliq̄ñ cōtingere ꝙ hoc fiat. ¶ Propter p̄mū ſciēdū ꝙ diſtinguēdū eſt de mortuo. Nā aliq̄ñ aliq̄s eſt mortu⁹ ſm̄ apparentiā: vt q2 nō ſentiē in eo pulſus: vel motus pp nimiā debilitatē: vel pp aliquā aliā cām: aliq̄ñ vō aliquis eſt mortuus ſm̄ rei v̄itatē: vt q2 aīa eſt a corpore ſeparata ⁊ nō eſt vlteri⁹ eius forma. Si aūt ſit p̄mo mō aliq̄s mortu⁹ de leui pōt patere cā. q̄re plage fluāt ad p̄ntiā occiſoris. Pōt. n. ↄtingere ꝙ propter vulnera ⁊ pp nimiū effluxuꝫ ſanguis aliq̄s ſit ita debilitat⁹ ⁊ infrigidatus vt nō appeat in eo eſſe ſenſus aliq̄s: neqꝫ mot⁹: nō tñ pp hoc ē adhuc mortuus. vñ pōt ↄtingere ꝙ ſic ſe hñs aliq̄ turbulentā notitiā hēat de aduenientib⁹ ad ipm̄: ſꝫ nō poſſit vocem emittere vel ēt ſe mouere. q̄re ſi vulnerato ſe hñte in tali ſtatu ↄtingat vulnerātē venire ad ipm̄ poterit hr̄e vulnerat⁹ aliquā turbulētā cognitionē de ipo: ex q̄ cognitiōe rōne timoris poterit aliq̄s timor fieri mēbris. vñ excitari poterit flux⁹ ſanguis: ⁊ q2 in talib⁹ ex aliq̄b⁹ raro factis rōne admiratōis pōt publica fama cōſurgere. iō ex hoc hōīe nō penitus mortuo potuit hoc eſſe famoſum. ¶ Poſtq̄ diſtinximus de mortuo volumus aſſignare cās ⁊ rationes aliquoꝝ. q̄uo in hōīe penit⁹ mortuo ex aduētu occidētis p̄ñt plage ſanguinē fundere. Dicūt. n. aliqui ꝙ ex ſanguie remanēte in cultello vel in veſtib⁹ occidētis: q2 a ſili ſit attractio, iō pōt ↄtingere ꝙ aduenēte occiſore fiat attractio ſanguis exñtis in corpe occiſi. Sꝫ hoc ſtare non pōt: q2 ſi ſit attractio a ſili: hoc ē: q2 imp̄fectū trahiē ad p̄fectū. vt ſi a magnete trahiē ferrū: hoc eſt q2 aliq̄ v̄tus eſt ↄplete in magnete ⁊ incōplete in ferro. vñ ſit talis attractio. vñ ⁊ q̄dā talem tractū a tota ſpē vocāt ſm̄ ꝙ diſtinguit Auic. triplicē tractū: videlꝫ a calido q̄ ſit a nā̄ elmtari. a vacuo q̄ vr̄ fieri a celeſti nā̄. Et a tota ſpecie q̄ vr̄ reduci ad nām mixti. formalr̄. n. calida ſūt ſolū elmta ⁊ elmtata. vt participāt nām elmtoꝝ: ⁊ q2 mixta p̄ñt aliq̄ v̄tutes hēre vltra q̄litates q̄s videmus in elmtis: q̄ñ illā v̄tutē noīare neſcim⁹: dicim⁹ hoc eē a tota ſpē. Utrū aūt ſemp attractio a calido fiat p nāꝫ elmtarē: ⁊ a vacuo p nām celeſtēꝫ: ⁊ a tota ſpē p v̄tutē aliquā ſequētē formā mixti. vt pp aliq̄ excellētiā quā hꝫ ſupra nām elmtoꝝ nō eſt p̄ſentis ſpeculatiōis. ſufficiat aūt ad p̄ñs ſcire ꝙ nūq̄ agēs ⁊ patiēs ſunt oīno ſilia. nā q̄ñ ſunt oīno ſilia tūc ceſſat mot⁹. vñ ſcribiē in p̄° de gnōne: ꝙ hītib⁹ p̄ñtib⁹ in mā ceſſat mot⁹: ⁊ in eodeꝫ lib. in cap. de actiuis ⁊ paſſiuis. dr̄ ꝙ agēs ⁊ patiens in p̄n° ſunt diſſilia: ⁊ in fine ſilia. In fine ḡ actōis ⁊ paſſiōis: q̄ñ nō vlterius eſt actio ⁊ paſſio. pōt eē patiēs oīo ſile agēti. q̄re ſimile ⁊ ſi attrahat ſile nō erit oīno ſile: cū vnū ſe habebit vt act⁹: aliud vt potētia. vnū ſm̄ ꝙ hꝫ vt imp̄fectū. aliud vt p̄fectū. ⁊ q2 p̄fecta rō ſanguis magis reſeruabiē in eo qui eſt in corpe: q̄ in illo q̄ ē in cultello: vel in veſtib⁹. p talē attractiōeꝫ ſanguis q̄ ē in corpe nō pcedet ad exteriora: ſed magis ſanguis q̄ eſt in cultello vel in veſtib⁹ redibit ad corp⁹: q̄ius totū hoc dcm̄ ſit fantaſticū ⁊ ſit ſtolidius q̄ ex hoc ipoſſibilia ↄſiderare. nā hoc mō niſi aliud ſit in cā: nec ſāguis q̄ eſt in corpe ibit ad ſanguinē q̄ ē in cultello: nec eꝫ. Si. n. abſcindaē po carnis a carne propter p̄ñtiā carnis abſciſſe nulla imutatio ſit i corpe vñ eſt abſciſſa: nec ēt ipa po abſciſſa mouebiē ad locū vñ ē abſciſſa. Sic ſi ex arbore ſcidanē rami ⁊ deportenē ad lōginquū locū: ſi poſtea reportenē ad arborē: nulla ſit nālr̄ ex h̄ imutatio i ramis vel in arbore. talē ḡ actōeꝫ ⁊ paſſionē nō exp̄imur p ſenſū: ⁊ in reb⁹ nālib⁹ deſpicere ſenſum: eſt maxie demētie. ¶ Dixerūt aūt aliq̄ ꝙ hoc ſit ex ſpiritib⁹ exñtib⁹ vł remanentib⁹ in corpe occiſoris: nā cū aliq̄s occidiē ab aliq̄ cū q̄dā rācore ⁊ toruis oculis occiſus reſpicit occidētē. ⁊ eꝫ. Propter qd̄ aliq̄ vapores vel aliq̄ ſpūs exeunt ab occiſo in occiſorē. ⁊ eꝫ. Dicūt iſti ꝙ q̄ñ ſupuenit occiſor: q2 nāle eſt ꝙ po redeat ad ſuū totū: aliq̄ vapores ⁊ ſpūs ex corpe occiſi ad occiſorē redeunt cui⁹ p̄us fuerāt ⁊ eꝫ. ⁊ q2 ex reditu taliū vapoꝝ ſit quedaꝫ cōmotio in corpe occiſi: ↄñs eſt ꝙ inde emanet ſanguis. ¶ Sꝫ cū iſti intēdāt in hoc rōnē reddere nālē: q2 nihil tale videm⁹ in nālibus: imo magis videmus oppo^m q̄ ppoſituꝫ. cernimus q̄dē ꝙ ſemp ſit aliq̄ reſolo a corpib⁹ nālibus ⁊ maxime a corporib⁹ viuētiū. vñ ⁊ ob id idigēt viuētia alimēto ⁊ reſtauratōe: id tñ qd̄ reſoluiē nō redit ad corp⁹ vñ ē reſolutū: imo aliūde opꝫ pcurare reſtaurationē. valet aūt iſtud ↄ p̄mū dcm̄: q2 ſanguis effuſus nō redit ad ſanguinē q̄ eſt i corpore ſicut po ad totuꝫ: ⁊ multo magis ſanguis q̄ eſt in corpore nāliter nō tēdit ad ſanguinē fuſum: q2 nō eſt de nā̄ toti⁹ ꝙ tendat vbi eſt ſua pars: nec ēt eſt de rōne ptis ꝙ vadat ad totū niſi q̄ten⁹ eſſet totū in loco ppo ⁊ po eſſet extra locum. ¶ His itaqꝫ p̄libatis volumus reddere rōnes ⁊ cās q̄uo hoc poſſit cōtingere. dice-

Prima ſen. p̄mi canonis.

T. c. 55.

T. c. 50. 51. in capitulo d̄ augmēto ⁊ c. 38. magis

Ita eſt i vide. 3. phyſi. cōmē. 46. 49. 52.

mus.n.triplici de cauſa hoc poſſe eē: videlꝫ ex ꝓuidētia dei: ex fallacia demonū. ⁊ ex ꝯtingētia caſuali. Ex ꝓuidētia dei: vt q: forte in pluribꝰ corporibꝰ occiſoꝝ ſic fcm̄ eſt q̄ ꝓuida diſpenſatiōe dei eſt q̄ ex p̄ntia occiſoris plage emanauerūt ſanguinē. vt crimē nō remaneret: ſꝫ puniretur occiſor. ¶ Scdo hoc pōt eſſe fallacia demonuꝫ. demones.n. vt decipiant hoīes: ⁊ vt inducāt eos ad credēdū aliqd falſuꝫ. vtputa q̄ aīe occiſoꝝ tādiu cuſtodiūt ſua corpora donec de occiſoribꝰ ſit facta vindicta ſꝫ q̄ dicta aliquoꝝ poetarū vir̄ ſape. ideo forte ꝓcurāt ad p̄ntiā occiſoris aliq̄ motionē fieri in corꝑe. vñ cauſet̄ emanatio ſanguis vt credat̄ q̄ anima occiſi ibi exn̄s in malū occiſoris hoc facit. vt ḡ demones mō q̄ dcm̄ eſt: vel ēt alio decipiāt hoīes p̄ tale emanationē ſanguis ꝓcurare. ¶ Tertio hoc pōt ꝯtingere ex ꝯtingētia caſuali. vt ſic te ambulāte corruſcauit: ita q̄ ambulatio tua i nullo fuit cā corruſcationis: ita caſualr̄ pōt cōtingere q̄ p̄ſente occiſore fiat emanatio in corꝑe occiſi: cuius p̄ntia hꝰ emanationis illiꝰ nullatenꝰ ſit cā. ¶ Argūm aūt vtrūq̄ ſolui pōt. nā cū dr̄ q̄ non eſt ibi aīa in corpore occiſo. dici pōt q̄ ⁊ aīa pōt ibi eē: vtputa ſi nō ſit ille hō penitus mortuꝰ: vel pōt alr̄ rn̄deri q̄ ꝓpter cās p̄tactas fiet emanatio ſanguis abſq̄ p̄ntia aīe.

Doctor diminuit cāz Platóicoꝝ: ⁊ ē qdā cópcbēſio rerū determinataꝝ in vniuerſo: vide ꝓculum: q: enāerant mlta talia. vt de leone timēte gallū. de arborib⁹ q̄ ꝯuertunt ad lunā: aut ad ſolē ⁊ ſilibus: ita pōt dici hic. ⁊ reducit in cócordiā ⁊ ꝯcruā mādi rónes omnia.

Ad argumentū āt aliud d̄ famoſa opinōe vulgi vel de experiētia dici pōt q̄ vt in ſolone p̄ncipali tangebat̄ ꝓp mirabilitatē hꝰ negocij ſi ſemel h̄ ꝯtingat. tāt⁹ erit rumor i ꝑplo q̄ ex hoc aggeneret̄ vulgaris opio vt credat̄ ſemper ſic eſſe. Queſtio. XXVI.

Tertio q̄rebat̄ de religioſo reſuſcitato ad hanc mortalē vitā ꝑ diuinā potētiā. Utrū teneat̄ ad religionē redire. Et arguebat̄ q̄ ſic: q: iſte ꝓmiſit viuere ſine ꝓprio. Si ḡ rediēs ad vitā nō intret religionē viueret cū ꝓprio ⁊ faceret ꝯtra votū ſuum.

In contrariuꝫ ſic: q: ſm aplm̄. p̄ ad cor. 7. mulier alligata ē viro q̄nto tpe vir eiꝰ viuit: q̄ ſi dormierit vir eius. i. ſi mortuꝰ fuerit ſoluta eſt a lege viri. Sic ⁊ in ꝓpoſito: quādiu viuit religioſus tenet̄ ad obedientiā. ꝓpter qd̄ eo reſuſcitato nō tenetur vlterius religionem intrare.

Hoc dicūt ex vi voti in ſe ⁊ affectióe voluntatis: ita reſtantis ēt ſi nūq̄ eēnt moituri. vñ ꝓbabile eſt eoꝝ dictum.

Reſpōdeo dicēꝫ: q̄ ſꝫ q̄ſdā religioſus ꝑ religiōis votū perfecte ꝯformat ſe deo q̄ntū ad oēs vires aīe: vt q̄ntū ad ꝑtē rónalē ⁊ intellectiuā ꝑ obedientie ꝓmptitudinē: q̄ntū ad iraſcibilē ꝑ paupertatis hūilitatē: q̄ntū ad ꝯcupiſcibilē per puritatē caſtitatis. dicūt aūt iſti q̄ obligō p̄ncipalr̄ ſit ex ꝑte rónalis ꝑ obediētiā. ex ꝑte aūt aliaruꝫ viriū vt paupertatē ⁊ caſtitatē: q̄ reſpiciūt vires ſenſitiuas ſit obligō mediāte obediētia. Igit̄ q: obedientia q̄ reſpicit ipſaꝫ rónalē ſꝫ ſe q̄ntūcūq̄ hō moriat̄ ⁊ deſtruant̄ vires ſenſitiue adhuc remāet vis rónalis: ꝓp qd̄ remanet illud qd̄ ē p̄ncipale in tali voto: ſemꝑ ḡ remanet ibi obligō: ꝓp qd̄ reſurgēte religioſo adhuc erit obligatꝰ ꝑ obediētiā p̄lato ſuo: ⁊ q: in obligōne obediētie icludūt̄ alie due obligōnes: q: ſi nō plus ꝓmitteret religioſus niſi obediētiā: cū in regula ⁊ in ꝯſtōnibꝰ p̄cipiat̄ caſtitas ⁊ paupertas. opꝫ eū caſtū ⁊ pauperē eſſe. idō tenet̄ ſm iſtos religioſus reſurgēs ſuā religionē itrare. De m̄rimonio aūt ſꝫ iſtos nō ſic ē: q: mulier nō hꝫ p̄tātē i corpꝰ viri: ⁊ eꝫ róne aīe niſi q̄tenꝰ aīa depēdet a corꝑe. recedēte aūt aīa a corꝑe tollit̄ oīs talis p̄tās: ita vt mortuo viro ſoluta ſit oīno mulier a lege viri: vt ēt ſi ꝯtigeret viꝝ ſuū reſurgere. nō teneret̄ viro ſuo copulari. ¶ Sꝫ hoc dcm̄ nō ē ſufficiēs ⁊ repugnat forme ꝓmiſſiōis fcē in religiōe. nā religioſus ꝓmittit eē in obediētia p̄lati vſq̄ ad mortē. ita q̄ i ſua ꝓmiſſiōe ſpecificat terminū mōtis. moriēte ḡ religioſo q̄ntūcūq̄ remaneat aīa ſeꝑata virꝰ itellectiua ſiue rónalis. vbi dr̄ fūdari obligō obediētie ſoluta ē hꝰ obligatio. ſicut ſi aliqs ꝓmitteret equū alteri ꝑ triduū. tꝑe illo elapſo q̄ntūcūq̄ adhuc exiſteret equus vbi fundabat̄ talis obligō nō vlteriꝰ teneret̄ dare ſibi equū. ¶ Rurſus deficit hec rō. naꝫ obligō m̄rimonij fundat̄ i aīa: q: ſolus ꝯſenſus aīoꝝ facit m̄rimoniū vt iura decernunt. ¶ Et ſi dicat̄ hꝰ ꝯſenſus in actū exire nō pōt niſi ꝑ cōꝑatiōeꝫ ad corpꝰ. Dicemus q̄ et obligō obediētie q̄ntūcūq̄ fundet̄ in poꝰ rónali. nō eſt apta nata exire i actū niſi ꝑ ꝯꝑationē ad corpꝰ. nā hoc mō iſte religioſus ē ſubditꝰ ⁊ tenetur obedire: ⁊ ille ē p̄latꝰ ⁊ pōt p̄cipe: put hñt ꝯuerſationē adinuicē ⁊ mādatū vniꝰ ꝑuenit ad aliū: ⁊ obediētia alteriꝰ ſub alio eſſe cogſcit̄. Sꝫ poſtq̄ ſoluit̄ talis ꝯuerſatio ſoluit̄ ⁊ obligō obedientie. ¶ Diuiſis dicamꝰ q̄ ꝑ ſe ⁊ directe mortuo religioſo ſolutus ē ab obediētia p̄lati: q: ſub tali forma ꝓmiſſionē fecit. ſic̄ ⁊ mortuo viro ſoluta ē vxor a lege viri: ⁊ vir a lege eiꝰ. vt ſi reſuſcitaret nō teneret̄ vxorē habere. Sꝫ licet ſit ſic ſi ꝯſiderent̄ ſolū ea q̄ ꝑ ſe ꝯcurrūt ad obligōnē: attn̄ ſecꝰ eſt de religioſo reſurgēte ⁊ de viro reſuſcitato: ꝓp qd̄ hic ⁊ ibi alia ratio reformat pactū. nā reſuſcitatio nō pōt fieri niſi ꝑ diuinā v̄tutē ⁊ potētiā. iſte ḡ q̄ reſuſcitat̄ ꝑ diuinā potētiā ingratꝰ eſſet deo ſi nō ſuiret ei in ita ꝑfecto ſtatu: ſic̄ ⁊ aū. Quare ſi ꝓus fuiſſet religioſus ⁊ reſuſcitatꝰ vellet eē in ſeculo eēt igratꝰ deo: q: vellet ei ſuire i minoribꝰ bonis. Sꝫ nō ſic eſt de m̄rimōio. nā q̄ nubit bn̄ facit. ⁊ q̄ non nubit meliꝰ facit. eſt.n. m̄rimoꝰ bonū. Sꝫ v̄ginitas ē melior. vir ḡ reſuſcitatꝰ ſi nō vadat ad vxorē: ſꝫ ꝯtineat nō eſt igratꝰ deo: nec ſeruit ei in minori ſtatu: ſed in maiori. Religioſus ḡ reſuſcitatꝰ ſi ꝯſideret̄ ſolus ꝯctꝰ obligōnis ſolutꝰ ē a religiōe: ſꝫ ne ſit igratꝰ deo tenet̄ religionē itrare: ſed nō opꝫ q̄ intret illā religioneꝫ in qua fuit. pōt.n. ad arctiora vota trāſire nō ſolū licētia nō obtēta: ſꝫ nec etiā petita: q: in nullo eſt obligatꝰ p̄lato p̄oꝛi: niſi q̄tenus eſt obligatus deo. vir ḡ reſuſcitatus cui vult pōt nubere in dn̄o: ⁊ ēt pōt nō nubere: q: nō nubere eſt meliꝰ q̄ nubere. Sꝫ religioſus reſuſcitatus pōt quā vult eque arctā vel arctiorē religionē itrare: ſꝫ nō dꝫ in ſeculo remanere ne ſit ingratus deo. nā ex gratia ſibi facta non debet eſſe peior vel minus bonus q̄ ante: ſed potius melior.

Si vis illā poſitionē dic q̄ intelligit vſq̄ q̄ perfecte et viuimete moriunt. vñ poſitio ſtat cū ꝓmiſſione ⁊c̄.

¶ Qd̄ vō obijciebat̄ de m̄rimonio ſolutū ē ꝑ iā dcā.

Poſtea q̄rebat̄ de creatura rónali ſiue de hoīe q̄ntū ad vitā futuraꝫ. Et circa hoc fiebat duplr̄ qd̄. vna de corpore: vtputa. Si aliqs ſit nutritus ex carnibꝰ hūanis in q̄ reſurgent hꝰ carnes. Alia aūt qd̄ fiebat de aīa. Utrū aīa ſeꝑata intelligat particularia. Queſtio. XXVII.

Ad primum aūt ſic ꝓcedebat̄. arguebat̄.n. q̄ nutritus ex carnibꝰ humanis hꝰ carnes nō reſurgāt in comedēte: q: tūc vt dicebat̄ non reſurget comeſtus.

In ↄtrariũ autẽ arguebat ꝙ non reſurgãt hꝫ carnes in hoīe comeſto:q: tũc vt dicebat nõ reſurgeret comedens.

Reſpondeo dõm ꝙ hoc mõ ꝓcedem⁹ in hac qõne: Q: ṗmo oſtẽdemus gd reſurget in reſurgẽtibus. Scdo declarabim⁹ in quo reſurgent carnes comeſte. vtꝫ in comedẽte vel in comeſto. Tertio cũ nõ poſſint tales carnes reſurgere in vtroqꝫ: oſtẽdem⁹ quõ poterit hoc mõ vtreqꝫ reſurgere. ℂ Propter ṗmum ſciẽdũ ꝙ ſm Aug⁹. zz. de ci. dei. ca. iz. vbi ingrit de capillis ⁊ de vnguib⁹. vtꝫ redeat totũ qδ tõſum eſt. rñdet ꝙ horrẽda eẽt talis deformitas. vñ ait. ꝙ illud redibit de vngulis ⁊ capillis vbi dec⁹erit. ⁊ qδ corporis nã regrit. Illδ ḡ reſurget in reſurgẽtibus qδ regret nã corpoꝝ. ⁊ qδ faciet ad eorũ decorẽ. hoc ḡ mõ capillus de capite nõ peribit ſꝫ ꝙ regrit nã ⁊ decor corporis. Sic ẽt de macie ⁊ pinguedine ↄcedẽdũ eſt. Ut q: nũc aliqs eſt pinguis: ⁊ poſtea efficitur macilẽtus: ⁊ iterũ ad pinguedinez redit. Si tota talis pinguedo rediret in reſurrectiõe: nõ eẽt formoſaꝫ corpus. ſi ḡ aliqd eſt in corpore qδ nõ ꝑtineat ad nãm vł decorẽ corporis: nõ reſurget in corpore. q̄re ſi nutrit⁹ ex carnib⁹ humanis: q̄tũ ad illud qδ nõ reſurrexiſſet in corpore comeſto ſi ꝑtinebit ad nãm: vł ad decorẽ corporis comedẽtis reſurget in hꝫ corpore. ſi aũt nec ad nãm: nec ad decorẽ corporis comeſti vel comedẽtis tale qd ꝑtineat: nõ oportebit ꝙ in aliquo coꝝ reſurgat. ℂ Viſo quid reſurget in reſurgẽtib⁹ corporib⁹: ⁊ maxĩe in beatis: q: illud qδ ꝑtinebit ad nãꝫ vel ad decorẽ coꝝ. ⁊ ex hoc declarato: q: ſi carnes ille comeſte fuerint de veritate nãe vni⁹ ⁊ nõ alterius reſurgẽt in illo de c⁹ vitate nãe fuerũt. Si võ i neutro fuerũt de vitate nãe hũane in neutro reſurgẽt. ℂ Volum⁹ aũt nũc declarare: dato ꝙ in vtroqꝫ fuiſſent de vitate hũane nãe in q̊ reſurgẽt. quã qõnẽ determiat Aug. zz. de ci. dei. cap. zo. dicẽs. ꝙ reddet caro illa hoĩ in quo tũc caro hũana icepit. ⁊ ſubdit: ꝙ ab illo qppe altero tãq̃ mutuo ſũpta deputãda eſt: q̄ ſicut alienuꝫ ei reddẽda eſt vñ ſumpta eſt. igiẗ ſi in vtroqꝫ fuit caro hũana. i. ſi in vtroqꝫ fuit de vitate hũane nãe nõ redibit ad comedẽtẽ: ſiue ad expoliãtẽ: ſꝫ ad comeſtũ: vel ad expoliatũ: vt ille. ſ. comedens tãq̃ alienũ reddat ei a quo accepit. ℂ His itaqꝫ ꝑlibatis: reſtat ſoluere difficultatẽ tertiaꝫ. vꝫ. ꝙ ſi hꝫ caro fuit de vitate hũane nãe in vtroqꝫ: ⁊ non reſurget in vtroqꝫ. quõ reſurget vtreqꝫ. quã difficultatẽ ſoluit idẽ Augu. eodẽ lib. ⁊ cap. dicens. ꝙ ſi oĩb⁹ modis periſſet aliq̃ materies: ⁊ in nullis nãe latebris remãſiſſet. vñ vellet repararet eã oĩpotẽs. reſurget ḡ in comedẽte nõ caro illa q̄ fuit de vitate hũane nãe in comeſto: ſed aliunde vnde volet oĩpotẽs carnẽ hꝫ reparabit.

De his oẽs fere theologi i 4. ſentẽtiaꝝ. Sꝫ exactiſſime. ſ. thomas. 4. ẜ Gẽtiles. omnia vide ibi.

Ad argumentum aũt in ↄriuꝫ dõm: ꝙ dato ꝙ fuerint de vitate hũane nãe in vtroqꝫ. ⁊ dato ꝙ hꝫ carnes nõ reſurgãt niſi in altero: vt in comeſto tñ. non ꝓpter ħ ſequeẗ ꝙ nõ reſurgat vtrĩqꝫ: q: vñ volet de⁹ oĩpotẽs defectũ ei⁹ reparabit. Põt enĩ de⁹ hãc rẽ in hãc rẽ ↄuertere. ⁊ qδ oĩno ãnihilatuꝫ eſt reſtaurare: ꝓpter qδ nulla remanet qõ quomõ poſſit talẽ ſupplere defectũ.

Queſtio XXVIII.

Secundo ⁊ vltimo q̄rebaẗ. vtꝫ aĩa ſeparata ĩtelligat ꝑticularia. Et arguebatur ꝙ ſic. q: vt dicebat. ſicut ab ydeis in mẽte diuina fluũt ſpẽs in mẽtes angelorũ: ita ab illis eiſdẽ ydeis fluũt ſpẽs in aĩas ſeꝑatas. Sꝫ angelus ꝑ tales ſpẽs cogſ̄cit ꝑticularia. ḡ ⁊ aĩa.

In ↄtrariuꝫ eſt: q: vt dicebat. ad cognitionẽ particulariũ ꝑ ſpẽs regriẗ ↄnãlitas ſpecierũ: ſꝫ ſpẽs ille nõ ſunt ↄnãles aĩe. ḡ ⁊c.

Reſpondeo. dõm ꝙ ħ ordine ꝓcedemus in hac qõne. q: ṗmo declarabim⁹ ꝙ aĩa cognoſcit ꝑticularia. Scdo oſtẽdem⁹ q̄liter cogſ̄cit ea. Tertio manifeſtabim⁹ quõ vificanẗ dicta ſcõꝝ dicẽtiũ ꝙ neſciũt mortui qd in hac vita agãt viui. ℂ Propter ṗmuꝫ ſciẽdũ ꝙ aĩa ſeꝑata ꝑticularia cogſ̄cit: q: diues ille in tormẽtis poſit⁹: abrahã ⁊ lazaꝝ recognouit. ⁊ qnqꝫ fratres ſe hr̃e recordat⁹ eſt: qδ ſine cognitiõe particulariũ eẽ nõ poſſet. cũ ḡ in ĩferno eẽt aĩa diuitis ſeꝑata a corpe: cogimur ponere ꝙ aĩa ſeꝑata põt cogſ̄cere has ꝑticulares aĩas ſeparatas: vt cognuit ille diues lazaruꝫ ⁊ abrahã vbi erãt in lymbo ſolũ ſm aĩaꝫ: cogſ̄cit etiã nõ ſolũ ſpũalia ſeꝑata: ſꝫ ẽt corporalia ⁊ ↄiũcta qñ recordatus eſt ſe qnqꝫ frẽs hr̃e. Luc. 16. ℂ Oñſo ꝙ opꝫ nos ponere aĩas ſeꝑatas hr̃e aliq̃ cognitionẽ de ꝑticularib⁹. reſtat oñdere q̄lr hꝫ cognitiõem habeãt. Propter qδ ſciẽdũ q̄ſdã dixiſſe aĩas ſeꝑatas de particularib⁹ nõ hr̃e cognitionẽ diſtictã: ſed ↄfuſaꝫ: ſimplr ⁊ abſolute loq̄ndo. Si ãt de aliqb⁹ ꝑticularib⁹ hẽant cognitionẽ diſtictã: ħ eſt vt dicũt ꝑ aliq̃ determiationeꝫ: vt q: aliq̃ mõ determinãtur ad talẽ notitiã. Qδ q̄druplr eẽ põt: q: vel ħ erit ꝑ aliq̃ affectionẽ: ſicut aliqs determinaẗ ad amicos: q: afficiẗ ad eos: vł ꝑ aliq̃ ꝓcedẽtẽ cognitionẽ. ſicut qs determinaẗ ad notos. vel ꝑ aliq̃ nãlẽ habitudinẽ: ſic qs determinaẗ ad cognatos: vel ꝑ diuinã ordinationẽ: ſic diuinit⁹ ordiatũ eſt: ꝙ ſube ſpũales illuminẽt ⁊ doceãt ĩferiores: ita ꝑ reuelationẽ angeloꝝ poterũt aĩe ſeparate de ꝑticularib⁹ hr̃e diſtinctã notitiã. Sꝫ oĩa iſta nõ videntur ſufficere. Nã affectio eſt aliqd ↄñs notitiã. põt ḡ qs ꝑ affectionẽ aliquã eẽ diligẽtior ad ingrẽdũ de re ad quaꝫ afficiẗ: ſꝫ ꝙ ipſa affectio ad rẽ ſit ita cã: vt habeaẗ de re diſtincta notitia: ꝙ ſine hꝫ affectõe ꝓcedẽte nõ poſſit de re diſtincta notitia hr̃i. eſt icõueniẽs. Rurſus ꝙ ꝓcedẽs cognitio in via determinet aĩam ſeparatã ad hñdã diſtictã notitiã de particularib⁹. videẗ oĩno icõgruũ. Nã ſi remanet ſcĩa in via acq̄ſita in aĩa ſeparata: ↄſtat ꝙ hꝫ ſcĩa acq̄ſita eſt ꝑ abſtractioneꝫ a particularib⁹: ꝓpter qδ ꝑ talem ſciam nõ cognoſcunẗ particularia: niſi ꝑ ↄuerſionem ad phãtaſmata. Cũ ḡ in aĩa ſeꝑata nõ remaneãt phãtaſmata ſcĩa illa nõ videẗ eẽ potẽs ad cãndũ cognitionẽ de ꝑticularib⁹: vel ſi aĩa ſeparata ꝑ ſciam acq̄ſitã in via põt hr̃e cognitionẽ de ꝑticularib⁹: multo magis ħ poterit ꝑ ſpẽs influxas ab ydeis diuinis. Nã id qδ eſt acq̄ſitum ꝑ abſtractionẽ magis repſentat rẽ ſm q̄ditatẽ ⁊ formã: ⁊ ſm eſſe vlẽ: ſꝫ q: ydee diuine ſunt productiue toti⁹ rei. ſpẽs determinate ab his ydeis ſũt apte nate repſentare res ſꝫ ſe totas: ⁊ ſm eẽ qδ hñt in nã. ⁊ ꝑ ↄñs ſunt apte nate repſentare res ſm eẽ ꝑticulare: q̄re ſi ꝑ ſciam acq̄ſitã in via poteſt aĩa ſeꝑata cogſ̄cere ꝑticularia: magis dicemus ꝙ ſcĩa illa ſit fortior ⁊ efficacior ⁊ determinatior ad cognitionẽ particulariũ ꝑ ſciam habitã ꝑ ſpẽs deriuatas ab ydeis diuinis: q̃ eꝫ. Nãlis ẽt habitudo q̄ põt eẽ ad frẽs ⁊ cognatos: ꝙ iſta determinẽt cognitionẽ aĩe ſeꝑate ad ꝑticularia: ꝙ ſine ea nõ poſſet eẽ talis cognitio eſt oĩno icõueniẽs. Nã min⁹ ſcim⁹ de hac habitudine nãli: q̃ ẽt de alijs reb⁹. Nã pueri in ṗncipio oẽs viros appellant pr̃es ⁊ oẽs feminas matres: poſtea iſtructi ꝑ audituꝫ ab alijs determinate cognoſcũt patrẽ ⁊ mr̃em: ex qb⁹ depẽdet oĩs cõſanguinitas. Nã iterum aliq ſunt fratres vel cognati iquãtuꝫ deſcẽderunt ab eiſdẽ parẽtib⁹: vel ab eodẽ ſtipite. plus ḡ ſum⁹ incerti de parẽtibus: q̃ de multis alijs reb⁹. nã multa poſſumus oculata fide videre: ⁊ palpãdo cognoſcere. Sꝫ q fuerint parẽtes noſtri: vt Augu⁹. ait. nõ niſi per auditum ſcimus. ꝙ ergo id qδ de ſe eſt magis ignotum q̃ multa alia faciat ad perfectam ⁊ diſtinctam notitiã videtur oĩno incongruũ. ℂ Qδ autem addebatur ⁊ quarto de diuina or

dinatione ꝙ poſſit referri ad reuelationē factā per ange/
los. queremus a ſic dicētibus quō aīe ſeparate ſe habeāt
ad diſtinctā cognitionē particulariū quā cognoſcunt per
angelos. vtꝝ ſicut ceci ad colores: vel ſicut videntes: ⁊ ſi
ſicut ceci. vtꝝ ſicut ceci a natiuitate: vel ſicut ceci poſt na
tiuitatē. Si autē ſe habēt ſicut vidētes: certū ē ꝙ de mul
tis rebus coloratis: pōt hoc vidēs īſtrui ab alio vidente:
Sꝫ tamē ſi hoc vidēs vellet eſſe ſollicitus ad talia viden
dum: ipſemet per ſeipſꝫ poſſet talia videre: ſi eēnt ſibi ob/
lata. quare ſi anime hoc mō docētur ab angelis de parti/
cularibus: ⁊ potiſſime qꝛ eoꝝ notitiā nō impedit localis
diſtātia: ipſe per ſeipſas poterūt taliū cognitionē diſtictā
habere. Sꝫ ſi ſe habēt anime ſeparate ad hꝰ cognitionez
ſicut ceci a natiuitate ſe hn̄t ad colores: nō poterunt de ta
libus īſtrui: ſicut nec hꝰ ceci de coloribus. nō aūt dici pōt
ꝙ ſe habeat ſicut ceci poſt natiuitatē. habētes quādā me
moriā de coloribus: per quā memoriā in multis poſſunt
de coloribus īſtrui: lꝫ non poſſint hꝰ colores ꝑ ſeipſos vi/
dere. nā hoc ideo eſt: qꝛ memoria eſt potentia diſtincta a
virtute viſiua. ideo ceci ſunt ꝑuati virtute viſiua: nō aūt
memoria. ſꝫ ſi eadem potētia eſſet memoria ⁊ apprehēſi/
ua: vel cognitiua: non poſſemus de aliq̄bus īſtrui ab aliq̄
per memoriā quā habemus de his que nō poſſemus per
noſipſos cognoſcere: ⁊ potiſſime loquendo de cognitione
particulariū. cum ergo in anima ſeparata nō ſit potentia
cognitiua: niſi itellectus tm̄: ⁊ cū ibi idē ſit memoria ⁊ in/
telligētia: ſm̄ hūc nature curſuꝫ: quē videmus quicquid
ſit de cognitōe futuroꝝ: que nondū ſunt: vel de cognitio/
ne p̄teritoꝝ: tamē q̄ntum ad cognitionē particulariū pre/
ſentium: que poſſunt ſibi reuelari ab angelis: nō videtur
eē ratio: quare nō poſſint ſcire anime per ſeipſas. ⁊ maxi/
me q̄ntum ad cognitionē de qua loquimur: vt ꝙ nō poſſint
ſcire anime ſeparate. vtrū hoc īdiuiduum particulare hu
manū ſedeat vel iaceat: ex quo localis diſtātia earū cogni
tionē nō īpedit. ſi .n. bene aduertimus hec duo dicta. vꝫ.
ꝙ ſciētia acq̄ſita per abſtractionē minus determinat̄ ad
cognitionē particulariū q̄ꝫ ſcientia per ſpēs deriuatas ab
ydeis diuinis: ⁊ ꝙ in animabus ſeparatis idez eſt memo
ria ⁊ itelligentia: apparebit nō ſufficere que dicta ſunt. vi
delicet ꝙ anime ſeparate nō poſſint per ſe diſticte cogno
ſcere particularia niſi determinētur per aliq̄ quatuor di
ctoꝝ modoꝝ. ¶ Sciēdum ergo ꝙ loquēdū eſt de cogni
tione animarū ſeparatarū q̄ntum ad ſpēs eis diuinitꝰ im/
preſſas ſicut loquimur de cognitione angeloꝝ: differēter ta
men ꝓut anime humane nō ita pollent itellectuali lumi
ne: ſicut ⁊ angeli: ⁊ qꝛ angeli a cognitiōe cōfuſa ꝓcedūt ad
diſtinctā: ita ⁊ aīe ſeparate: ⁊ tāto plus anime: quāto debi
lius habēt lumē. nam ex debilitate luminis eſt ꝙ nō vno
ītuitu omnia cernūtur. Diximꝰ eni in noſtris q̄ōnibus de
cognitionibus angeloꝝ. ꝙ angelus p̄ma ꝯuerſiōe cogno/
ſcit ſe: ⁊ oēs ſpēs quas habꝫ in ſe: ⁊ cognoſcit ſub quodam
cōfuſo mō que repreſentantur per hāc ſpēm: ⁊ per illa po/
ſtea cōuertit ſe ſpecialr̄ ſup hanc ſpēm. vtputa ſup ſpeciē
animalis cognoſcit diſtincte que rep̄ſentātur per illā ſpe
ciem: vt reſeruat̄ in eis nā aīalis: vel vt cōtinet̄ ſub ania/
li. ſed ſi vlterius ſe cōuertat ſup ſpēm illā: vt eſt rep̄ſenta/
tiua hꝰ ſpēi. vtputa hoīs: cognoſcet particularia hoīs: nō
tamē ꝑpter hoc ſciet que ꝯueniūt illis particularibus: vt
particularia ſunt: ſed quādo ſe cōuertit ſup ſpēm illaꝫ: vt
eſt rep̄ſentatiua hꝰ particularis īdiuidui: tūc cognoſcet q̄
cōpetunt huic īdiuiduo: vt īdiuiduum eſt. Simile autez
videmus in viſu: vt ferat̄ viſus noſter ſup totā paginam
alicuius libri: videbimus ꝙ ſunt in illa pagina plures co/
lūne: ⁊ multe linee: ſed hoc erit in quadā ꝯfuſiōe: qꝛ nihil
ſciemus legere ſic vidēdo. Sꝫ quādo determīate ferat̄
viſus noſter ſup hāc lineā: ⁊ ſuper hāc partez linee. tūc di
ſtincte videmus lr̄as: vt ſciamus ipſas legere: ſic ⁊ ſubſtā
tie ſeparate: ſm̄ ꝙ magis determinate per itellectū ferū/
tur in aliq̄d: tāto magis diſtincte cognoſcūt illud: qꝛ eorū
lumē itelligibile angeloꝝ nō eſt ita efficax ſicut lumē di/
uinū. nō poſſunt angeli vna cōuerſione ⁊ ītuitu omnia di
ſtincte cognoſcere. Sed que p̄us cognouerunt cōfuſe: po/
ſtea determinate ſe conuertēdo ſup illa pn̄t ⁊ cognoſcere
diſtincte: qḋ tāto magis cōuenit aīe ꝓcedēti a cognitiōe
cōfuſa ad diſtinctā: q̄ꝫto magis deficit in lumine. Nā an/
gelus ꝯuertēdo ſe ſup hoc īdiuiduum: forte vno ītuitu co
gnoſcet oīa pertinētia ad aliud īdiuiduū. loquēdo de his
que pōt angelus cognoſcere cognitiōe nāli. Sꝫ aīa ꝑpter
debilitatē luminis forte per multas cōuerſiōes pōt illud
cognoſcere. ſicut aliq̄s habēs valde curtū viſum vt diſti/
cte videat que ſunt in domo: opꝫ ꝙ ponat oculū ſuuꝫ ſup
quālibꝫ rē exiſtētē in domo. aliq̄s ergo pōt diſticte vide/
re multa ſimul: ⁊ vna ꝯuerſione. q̄ vō hn̄t curtū viſum vi
dēt multis in ꝯuerſionibus. Propter qḋ hn̄s viſuꝫ curtū
de aduenientibus hoībus ad ipm̄: qꝛ nō videt eos niſi po/
neret oculū ſup ipſos: ideo docet̄ per alios: ſꝫ ſi ipſe vellet
eē diligēs poſſet per multas cōuerſiones ꝯuertēdo ſe ſup
iſtū ⁊ ſup illū: ⁊ ponēdo oculū ſuuꝫ ſup hūc ⁊ ſup illum co
gnoſcere hūc ⁊ illū. Sic dicemus ⁊ de aīa: ꝙ qꝛ valde de/
ficit in lumine ⁊ itellectuali nō niſi ꝑ multas ꝯuerſiōes ⁊
determinate ferēdo itellectū ſuū. Nō ad oīa que compe/
tunt huic īdiuiduo: ſꝫ determinate ad hoc vel ad illḋ pōt
diſtinctā cognitionē hr̄e. nec hoc fit caſu: qꝛ ꝑ cognitionē
cōfuſam pōt ſe dirigere in cognitionē diſtinctam. ad hoc
aūt pn̄t valere ſupius dicta: ꝙ affectio vel precedēs noti/
tia: vel nālis habitudo nō ſimplr̄ facit ad diſtinctā cogni
tionē particulariū in aīa ſeparata: ſed facit mō quo p̄ictū
eſt. qꝛ cū nō poſſit hr̄e talem cognitionez: niſi per multas
ꝯuerſiōes: poterit ex his quādā diligentiā hr̄e: vt velit ſe
ſic ꝯuertere. Nā ad cognoſcēdū id ad qḋ afficimur ſumꝰ
diligētiores q̄ꝫ ad cognoſcēduꝫ aliud. pōt etiā ad hoc va/
lere qḋ dicebat̄ de reuelatiōe angelorū: ſicut dicebamus
de habētibus curtū viſum. ꝙ īſtruunt̄ ab his: lꝫ ꝑ mltās
ꝯuerſiōes poſſent per ſeipſos illa cognoſcere. aīe itaqꝫ ſe/
parate pn̄t hr̄e diſtinctā cognitionē de rebꝰ particularibꝰ
per ordiātionē diuinā. ¶ His itaqꝫ ꝓbatis volumꝰ de/
clarare quō verificātur dicta ſanctoꝝ ꝙ aīe ſeparate ne/
ſciāt que hic agūtur. Qḋ quadruplr̄ v̄ificari pōt. Primo
q̄dē per ꝯparationē ad ſpēs habitas per abſtractionez: q̄
q̄ꝫtū eſt de ſe nō vidētur eē apte nate ducere in cognitio/
nē ꝑfectā particulariū. Scḋo hoc v̄ificari pōt q̄ꝫtū ad di/
uerſas aīe ꝯuerſiōes. nā vt dcm̄ eſt: nō hn̄t anie ſepate hꝰ
cognitionē diſtinctā: niſi per multas ꝯuerſiōes. Sicut er
go verificat̄ de hoīb hn̄tibus valde curtū viſum ꝙ non
vidēt: vel nō cognoſcūt venientes ad eos. ſic aīe q̄ſi hn̄tes
curtū itellectū neſciūt que hic agūtur: nō ꝙ localis diſtā/
tia īpediat cognitionē ipſaꝝ: ſꝫ dicunt̄ hr̄e itellectuꝫ cur/
tum: qꝛ ꝑpter debilitatē lumīs nō niſi ꝑ multas ꝯuerſio/
nes pn̄t de particularibꝰ diſtinctā cognitionē hr̄e. Tertio
q̄dē ꝑ ꝯparationē ad aīaꝝ attētionē. Nam anie ſeparate
attēte ⁊ ītente circa illa itelligibilia que itelligendo hn̄t
maiorem delectationez q̄ꝫ cognoſcēdo que hic agunt̄. nō
attēte ad iſta: dicūtur iſta neſcire: loquēdo de naturali co/
gnitione ipſarum: q̄cquid ſit de cognitione: quam hn̄t in
verbo. Nam nō ſolum animaꝝ: ſed ⁊ angelorūꝫ nālis co/
gnitio cum eſt ītēta ad vnum retrahit̄ ⁊ ab alio. Quarto
poterit hoc verificari quātum ad diuinam ordinationē.
Nam qꝛ anime ſancte ſic ſunt ſubdite volūtati dei: ꝙ ēt
nālem cognitionē ipſarum totam ordināt ad diuinuꝫ be
neplacitum: vt ſolū de illis cogitēt de q̄bus vult deꝰ ipſas

cogitare. Sic ergo dōm eſt de aiabus ſanctis. anie vō exiſtes in pena vel ex diuia ordinatiōe: vel rōne pene quā patiunt̄ pñt retrahi vt itellectū ſuū nō ferant ad cogitādū de iſtis. vel ſi cogitāt: ſicut ille diues de ſuis fratrib⁹ cogitabat: h̄ eē potuit ex aliqua ſpāli affectiōe que potuit eē iductiua ad cogitādū: vel in alijs hoc pōt ex diuina pmiſſiōe.

Argumētum aūt in ꝯtrium peccat in mā: qꝛ ſufficit ꝙ ille ſpēs ſint h̄ mō cōnāles aie ſeparate ꝙ ſint iſuſe aiabus: ⁊ ſint deriuate ab ydeis diuinis ad hoc ꝙ poſſint p tales ſpēs particularia cognoſcere. Et in hoc nr̄m quintū quolibetū terminetur. Laus ſit ipſi chriſto: qui cū patre ⁊ ſpū ſancto eſt vnus deus benedictus in ſecula ſeculorum. Amen.

¶ Expleto qnto quolibetto: Incipit ſextum.

Vt queſtiones in nr̄o ql̄ibetto ꝓpoſite ad debitū ordinē reducātur: dicem⁹ ꝙ quedā earum ꝑtinebāt ad deū: q̄dā ad creaturā. Circa deū querebātur tria. Querebatur. n. p̄mo de actiōe dei nō trāſeūte. Et qō erat de itelligere dei. vtrum ab eterno itellexerit fiēda: ſic nūc itelligit facta. Scdo querebat̄ de actiōe dei trāſeūte in exteriorē ſubam: ſꝫ ꝙ deus dr̄ iſluere in rebus creatis. Et erat qō de hūte charitatē. vtꝝ ſine ſpāli iſluxu dei poſſet in actū meritoriū. Tertio q̄rebat̄ de deo q̄tū ad nāꝫ aſſumptā. Et erat queſtio. vtꝝ dei fili⁹ abſq; depoſitiōe hūane nāe quā hꝫ ſibi cōiunctā in vnitate ꝑſone poſſit aliā naturā humanam numero aſſumere. Queſtio. I.

Ad primum ſic ꝓcedebat̄. oſtēdebat̄ eni ꝙ deus ab eterno nō cognouit fiēda: ſicͭ nunc cognoſcit facta: Qꝛ res ſicut ſe hꝫ ad eē: ita ad cognitionē: que ḡ nō hñt eſſe diſtictū nec diſtincte cognoſci pñt. Sꝫ res ab eterno nō habebāt eē diſtinctū a deo: qꝛ nō habebāt aliud eē niſi in deo: tāq; in ſua cā. ⁊ creatura in creatore nihil ē aliud q̄ꝫ creatrix eēntia. Igit̄ cū deus nūc cognoſcat res diſtinctas ab ipſo. ab eterno autē nō cognouit eas diſtinctas ab ipſo: quia non habebāt eſſe diſtinctum ab eo. ergo ⁊c̄.

In cōtrarium allegabat Aug⁹. qnto ſuꝑ Geñ. ad lr̄am. volētē deū nō alr̄ cognoſcere facta q̄ꝫ fienda.

Reſpondeo. dōꝫ ꝙ aliqō cognoſcēs cognoſcere res factas alr̄ q̄ꝫ fiendas q̄tū ad ꝑſens ſpectat ex tribus pōt contingere. Primo ſi cognitio ei⁹ cauſet̄ ex reb⁹. Scdo ſi aliquo mō dependeat ex reb⁹. Tertio ſi cognitio eius ſit alia ⁊ alia ſm aliū ⁊ aliū accipiēdi vel cōſiliādi modum: quē videm⁹ in rebus. ¶ Primo eni hoc pōt cōtingere ſi hec cognitio cauſet̄ ex reb⁹. Nā oīs cognitio cāta ex rebus nō eodē mō ſe hꝫ ad facta ſicut ad fiēda: qꝛ nō eodē mō pñt hꝫ cognitionē cāre fiēda: ſicͭ cānt facta. ſicut pꝫ in ſcia nr̄a: que ꝑſupponit res eē: cū cauſet̄ a rebus: ⁊ per eā nō ita poſſum⁹ ſcire fienda: ſicut ſcim⁹ facta. ¶ Scdo hoc pōt ꝯtingere ſi hꝫ cognitio depēdeat ex reb⁹: dato ꝙ nō cauſet̄ ex ipis qō aliquo mō veritatē habꝫ de cognitiōe angelica. Scia. n. angeloꝝ nō eſt cāta a rebus: qꝛ nō itelligūt angeli p ſpēs a rebus acceptas: ſꝫ p ſpēs ſibi a deo cōcretas: tñ hec ſcia aliquo mō depēdet ex reb⁹. Hñt eni angeli ipſas res tāq; obiectū p̄ncipale ſue ſcientie. Nō. n. dici poterit de aliquo angelo: ꝙ nō itelligat p̄ncipalr̄ niſi ſeip̄m: ⁊ ꝙ cognoſcēdo ſuā ſubſtantiam cognoſcit oīa. Intelligit eni angelus nō p ſuā ſubam oīa: ſꝫ per ſpēs ſibi cōcreatas: que principalr̄ ducūt in cognitionē reꝝ: quarū ſunt ſpēs. Jō dicuntur angeli cognoſcere res in ꝓprio gñe. Si ḡ angeli cognoſcūt res vt hñt eē in ꝓprio genere: q̄ non ſunt determinata in ꝓprio gñe nāli cognitione: determinate ab angelis ſciri nō poterūt. ⁊ inde eſt ꝙ futura cōtingētia que nō ſunt determinata in ꝓprio gñe in ſe: qꝛ ſunt futura: nec in ſuis cāis: qꝛ nō ſunt ꝯtingentia: determinate ab angelis ſciri nō pñt. Inde dictū eſt in Iſa. Dicite nob̄ que futura ſunt: ⁊ dicem⁹ vob̄ qꝛ dij eſtis. Preſentia. n. pñt ſciri ab angelis: qꝛ ſunt determiata in ſe. ⁊ futura neċaria: que ſunt determinata in ſuis cauſis. Futura aūt ꝯtingētia que nō ſūt determinata in proprio gñe. ſm neutꝝ determinationis modū ab angelis determinate ſciri non pñt: niſi eis diuinit⁹ reuelētur. Hoc ḡ mō cognitio angelica tñ nō cauſet̄ ex reb⁹: dr̄ tñ ex rebus aliquo mō depēdere: qꝛ ex rebus progrediētib⁹ in eē: dicunt̄ talia fieri nota angelis: que p̄us ignota erāt. Hr̄e eniꝫ cognitionē de reb⁹ vt ſunt in proprio gñe eſt hr̄e res tāq; p̄ncipale obm ſue cognitiōis: ⁊ eſt nō ita cognoſcere res fiēdas ſicut ⁊ factas. ¶ Tertio mō h̄ pōt ꝯtingere ſi ſit alia ⁊ alia cognitio: ſm aliuꝫ ⁊ aliuꝫ ꝯſiderādi vel accipiēdi modū: quē videm⁹ in reb⁹. Dicimus eni ꝙ res duplici mō pñt ꝯſiderari vl̄ accipi ſub eē vlī vel particulari. iuxta quē duplicē modum eſt in nobis duplex cognitio: ſenſitiua ⁊ itellectiua. Intellcēus. n. recto aſpectu fertur in res vl̄es. ſenſus aūt in particulares. hac aūt duplici cognitione in nobis exiſtēte non eodē mō cognoſcim⁹ fiēda ⁊ facta. Dato eni ꝙ eēt aliqs aſtronomus qui preuideret eclypſim futuram in qua parte celi: ⁊ in q̄ hora: ⁊ quot pūcta deberēt tūc eclypſari de ſole: non tñ per oēm modū cognoſceret illā eclypſim futuram: ſicut quādo ſenſibilr̄ videret illam eclypſim fieri. Propter nullū autē trium iſtoꝝ modoꝝ dicere poſſumus deū alr̄ cognoſcere facta q̄ꝫ fiēda. Nō enim hoc pōt dici propter hoc ꝙ ſcia dei cauſet̄ ex rebus: ſꝫ cauſat res. iuxta illud Augu. i5. de tri. cap. i3. Vniuerſas res vl̄ creaturas ſuas ⁊ ſpūales ⁊ corporales. nō qꝛ ſunt ideo nouit: ſꝫ iō ſunt qꝛ nouit. Et Cōmen. Cōmēto. 51. in. i2. metaph̄. vult ꝙ ſcia dei cauſet res. ſciētia nr̄a cauſetur a rebus. nec etiā hoc pōt eē propter ſecundū modū. vt dicamus ꝙ deus alr̄ cognoſcit facta q̄ꝫ fienda: qꝛ ſcia ſua habeat aliquā depēdētiā ex reb⁹: ita ꝙ rebus progrediētibus in eē icipiat deus aliq̄ ſcire que p̄us neſciebat: qꝛ deus tāq; obm p̄ncipale ſue ſcie non habꝫ niſi ſeipſum. Jō ph̄us in. i2. meta. vult ꝙ deus nō itelligat niſi ſeip̄m: qō itelligēdum eſt tāq; obm p̄ncipale. Primo. n. ⁊ p̄ncipalr̄ deus ſolum ſeipꝫ cognoſcit: ⁊ ſe cognoſcēdo cognoſcit alia. Vnde ⁊ Aug⁹. 83. qōnum. q. de ydeis. vult ꝙ ſacrilegium ſit dicere ꝙ deus ītueatur aliquod poſitū extra ſe ad hoc ꝙ agat: vel ad hoc ꝙ cognoſcat. Si ergo deus diceretur cognoſcere res: ſm ꝙ ſunt in proprio gñe: ita ꝙ p̄ncipale obꝫ ſciētie ſue eēnt ipſe res: qꝛ aliquā mēſuram opꝫ dare in ipſa ſciētia: ⁊ in ipſa cognitione ſm moduꝫ quē videmus in ſuo p̄ncipali obiecto cogeremur ponere ꝙ deus non ſic cognoſceret fienda ſicut facta. nec etiaꝫ dicere poſſumus ꝙ propter tertiū modū deus alr̄ cognoſcat facta q̄ꝫ

fienda: vt ꝙ ſint in eo non ſolum cognitio itellectiua: ſʒ ſenſitiua que ſolū apphendit obm pſens: ſcḋm quē non ita poſſum⁹ cogſcere fiēda: ſic ⁊ facta: qꝛ vt ait Aug. i5. de tri. c. 5. Simplex illa nā. ſ. dina: ſic itelligit ſentit: ⁊ ſicut ſentit itelligit. eſt illi idē ſenſus ꝗ in itellectu. Hec autē tria ex ꝗbus arguim⁹ ꝙ cognoſcēs nō eodē mō cognoſcat fiēda ⁊ facta. vʒ. cauſalitas cognitiōis. depēdētia ⁊ diuerſitas cognoſcēdi. ſic pñt adaptari vt cāſitas referaꝛ ad ipſaʒ cognitionē. depēdentia ad cognitiōis obm: diuerſitas cognoſcēdi ad cognitiuā potētiā. Quī ꝗ cognoſcens hʒ cognitionē cātā a reb⁹: vel qꝛ hʒ diuerſas res tanꝙ pncipale obm ſue cognitionis: vel qꝛ hʒ diuerſas potētias cognitiuas: vt qꝛ nō ſolū itellectū ſm ſenſuʒ. hꝯ cognoſcēs nō eodē mō cognoſcit fiēda ſicut ⁊ facta: qꝛ ꝗ nihil hoꝝ poſſum⁹ attribuere ipſi deo: ꝯñs eſt ꝙ de⁹ nō alr cognoſcat fienda ꝙ̄ facta. Uñ Aug. i5. de tri. ca. i3. loquēs de cognitiōe dei reſpectu creaturaꝝ. ait: ꝙ nō alr ea ſciuit creata ꝙ̄ creāda.

Ad argumentum in ꝯriuʒ dcm: ꝙ res in deo ab eterno tñ nō habebāt diſtinctū eē: habebāt diſtinctaʒ repſentationē: qꝛ diſtincte repſentabātur in deo. Uñ Aug. 83. q. q. de ydeis: vult ꝙ ſingula pprijs ſunt condita rōnib⁹. hꝯ aūt rōnes ab eterno fuerūt in deo: ppter qḋ ab eterno qḋlibʒ ens creatū ſicut ppa rō dr̄ eē factū: ita ab eterno. nō ꝗ de⁹ alr ſcit facta ꝙ̄ fiēda ꝙ̄tū eſt ex parte ſciētis: qꝛ nō pleniorē cognitioneʒ hʒ de reb⁹ factis. ſciebat. n. res factas anteꝙ̄ fierēt ꝙ̄tum ad oēs circūſtātias ſecum ꝗs fieri debebāt: vt nihil ſue ſcie accreſceret ex factiōe reꝝ: tñ ꝙ̄tū eſt ex parte reꝝ ſcitaꝝ: alr ſcit facta ꝙ̄ fiēda: qꝛ facta ſcit eſſe facta ⁊ fiēda ſcit eſſe fienda. alr. n. deciperet̄ in eius ſcia. Deus itaꝙ nō alr ſe hʒ ſciēs facta ⁊ fiēda. Sed ipſa ſcita alr ſe hñt facta ⁊ fiēda. In deo ppriā repreſentationē habebāt. Oēs. n. res ſūt alr ⁊ alr apte nate imitari deū. Propter qḋ diuina eēntia ab eterno vt erat imitabilis: hoc mō ab hac creatura erat ppa rō in deo: ⁊ ppria repſentatio illius: ita ꝙ hꝯ eēntia in deo erat rō cognoſcēdi ſe ⁊ alia. alr tamen ſe: ⁊ alr alia. Nā ſe pmo ⁊ pncipalr: alia aūt ex ꝯñti. Nec eodē mō oīa alia: ſʒ pprie ⁊ diſtincte vt pōt patere per habita erat repſentatiua oium alioꝝ. Propter qḋ pprie ⁊ diſtincte de ſe ⁊ de alijs habuit deus cognitionē ab eterno: ſic ⁊ hʒ mō. ¶ Ad formā autē argumēti cū dr̄. ſicut res ſe hʒ ad eē: ita ad cognoſci: non eſt itelligēdū ꝙ nō poſſint diſtincte cognoſci ꝗ non hñt diſtinctū eē. Nā ſufficit vt pʒ ꝙ habeāt diſtictā repſentationē: p tāto tñ veritatē hʒ qḋ dr̄: qꝛ oīs hꝯ diuerſitas cognitōis reꝝ ad eaꝝ eē pōt aliq̄lr referri. Dicem⁹. n. ꝙ nūꝙ̄ pōt eſſe actu ꝙ̄titas ſine q̄litate. pōt tñ itelligi ꝙ̄titas: nō itelligēdo q̄litatē. quḋ ꝗ verificabit̄ ꝙ ꝙ̄titas ſicut ſe hʒ ad eē. ita ⁊ ad cognitionē. hoc ꝗ ideo eſt: qꝛ ad ipʒ eē ꝙ̄titatis ⁊ q̄litatis refert̄: ꝙ ꝙ̄titas poſſit itelligi non itellecta q̄litate. Nā cū ꝙ̄titas ſit pꝛioꝛ q̄litate ſm eſſe qḋ hʒ in mā: ⁊ pꝛius ſm eē nō depēdeat a poſteriori. ſʒ eꝯ. hoc modo ꝙ̄titas ſicut ſe hʒ ad eē: ſic ⁊ ad cognoſci ⁊ ad itelligi. qꝛ ex eē ꝙ̄titatis ſumit̄ ꝙ poſſit ſine q̄litate itelligi ⁊ cognoſci. Sic ⁊ in ppoſito diuerſa repſentatio aliꝗ mō refert̄ ad diuerſum eē reꝝ. ab eterno. n. diuina eſſentia poterit dici alr imitabilis ab hac re: ⁊ alr ab illa. ppter qḋ diuina eſſentia ēt ab eterno alr repſentabat hāc re: ⁊ alr illā: qḋ ad diuerſitatē eē rerum referri pōt: nō ꝙ ab eterno res hñt eē. Sʒ qꝛ ab eterno de⁹ in ſeipſo cognoſcebat ꝙ diuerſis reb⁹ nō poterit ꝯpetere idē eē: ⁊ nō poterūt eodē mō imitari diuinū eē: pp qḋ diſtincte repñtari poterat p diuinā eēntiā: ſiue p diuinū eē.

Qō. II.

Secundo q̄rebat̄ de diuina actione trāſeūte in exteriorē mām: ſm ꝙ dicim⁹ ꝙ deus hʒ cāre iſluētiam ſup ipſis reb⁹. Erat. n. qḋ de diuina iſluētia per ꝯparationē ad hñtē charitatē. vtꝝ hñs charitatē ſine ſpāli iſluxu dei poſſit exire in actū meritoꝛiū. Et arguebat̄ ꝙ non: qꝛ vt dicebat motores ſecūdi nō pñt exire in actū ſuū ſine ſpeciali iſluentia motoris pmi. Et qꝛ in oīb⁹ nr̄is actionibus de⁹ ſe hʒ ſicut motoꝛ pm⁹: quātūcūꝙ habeamus charitatē nō poterim⁹ exire in actū ſiue in op⁹ ſine ſpāli iſluētia dei. ¶ Ꝓ. vt dicebat. charitas nō hʒ eē ſine deo. ꝗ nō pōt exire in actū ſine deo.

Contra. habit⁹ eſt quo ꝗs pōt vti cū vult. exꝗ ꝗ habem⁹ habitū charitatis nō reqritur ibi alia ſpālis iſluētia dei. Sʒ ſicut volem⁹ poterim⁹ vti ipſo: ⁊ exire in actū: ſiue in opus p ipm.

Reſpondeo dcm ꝙ ꝙ̄tūcūꝙ hēamus charitatē nō poſſum⁹ exire in op⁹ meritoꝛiū ſine ſpāli iſluētia dei. Qḋ tripl̄r declarat̄ put hic ſpālitas tripl̄r pōt accipi. Pꝛio prout de⁹ cōparat̄ ad alia efficiētia: vt qꝛ aliter agit ꝙ̄ efficiētia alia. Scḋo put ꝯparat̄ ad alios effect⁹: vt qꝛ aliter agit hūc effectuʒ ꝗ eſt actus meritori⁹. ꝗ eſt q̄ſi ſupnālis: ⁊ effect⁹ alios ꝗ ſunt pꝛopoꝛtiōati ſuis cāis: ⁊ ꝗ dicūtur effect⁹ nāles. Tertio prout hꝯ effect⁹ ꝯparatur ad alios effect⁹: qꝛ nō eſt eadē rō de ipſo ⁊ de effectib⁹ alijs. ¶ Scḋm pmū modū erit itellcꝰs qōnis: ꝙ nō poſſum⁹ exire in actū meritoꝛiū ſine ſpāli iſluxu dei. i. nō poterit hoc fieri niſi deus ſuper hūc effectū habeat ſpālē actionē ⁊ iſluētiā quā non hñt alia agētia ſup effectib⁹ ſuis. ⁊ ſic nō agere ſine ſpāli iſluxu dei nō ſolū hʒ veritatē in opib⁹ grē: ſed etiaʒ in opibus nāe. Nā nā hoc mō nō pōt exire in op⁹ ſine ſpāli iſluxu dei. Nā quodlibʒ opus nāe opat̄ immediate deus. ⁊ ħ eſt ſpāle ipſi⁹ dei: vt ꝙ nihil poſſit agēs pximū: niſi illud idē imediate operet̄ de⁹. ⁊ qꝛ hoc eſt ſpāle ipſius dei: ⁊ nō cōpetit alijs agētibus. ideo per ꝯparationē dei ad alia agētia: dicit̄ natura nō poſſe exire in opus ſine ſpāli iſluxu dei: ⁊ ſi ħ ē in opib⁹ nāe: mlto magis erit in opib⁹ grē. ¶ Dicem⁹. n. ꝙ de⁹ aliꝗ agit ita imediate: ꝙ nō agit illa mediate: ſic illa ꝗ imediate fiūt a deo: cuiuſmodi ē op⁹ creatiōis. Hꝯ. n. op⁹ de⁹ agit ita imediate: ꝙ nllo mō agit ipm mediate: qꝛ alia agētia nō cooperātur deo in hꝯ opere: ſʒ deus nihil agit ita mediate ꝙ nō agat illud imediate. ⁊ hoc ē ſpeciale ipſi deo. Iō oīa ſcḋa agētia dicunt̄ nihil facere: ſiue ſint illa opa nature: ſiue grē ſine ſpāli iſluxu dei. ⁊ ſine hac iſluētia diuina qḋ eſt ſpāle ipſi deo: ⁊ qꝛ nullis alijs agētib⁹ hoc ꝯpetit ꝙ poſſint iſto mō agere vt agit de⁹. Op⁹ enīʒ nature qḋcūꝙ ſit illud. vtputa calefacere ipſi⁹ ignis totū eſt imediate a deo: ⁊ totuʒ eſt imediate a nā: ſicut in noſtris qōnibus de pmo pncipio diffuſi⁹ diximus. Poſſet enī deus ſi vellet qḋlibʒ opus nāe ſicut agit imediate totū: ita agere imediate totalr: vt nihil cooperaret̄ nā in hoc ope. Sed vt nō eēnt ſupuacua opera ſapientie ſue. ⁊ vt creature nō eēnt ocioſe voluit dignitatem ſuam cōmunicare creaturis: ⁊ voluit ꝙ creature cooperarentur ei in his effectibus. Opus ergo nature totū eſt imediate a natu-

qōne. 46.

Apḋ theologos difficultas eſt in iſtis ydeis an pcedātan aliquo mō ſequant̄ actū itelſus diuini: an ſint diſtincte rōnes ab eēntia aliꝗ mō: an ipſa eſſentia tñ: ⁊ diuerſitas ſit prout ipſa res ſm ſuas potētias obediētiales pducit: ⁊ quō itelligant̄ eē aliꝗ modo nō exiſtētium: ⁊ dimiſſa opinione Thōe. q. de veritate. vbi de ydeis: ⁊ ſepe. ⁊ Doctoris ſilr hic ⁊ in pmo. ⁊ herue ⁊ alioꝝ. opinio ē ſubtiliā: vt Scoti. 35. diſt. pmi. ⁊ in repoꝛtatis ſilr eſt rō eēna in mēte diuina: ꝗ res ante ſuaʒ formationē eſt formabil̄: ⁊ ſeq̄t̄ nectio ex obo pmario: qḋ ē eēntia ⁊ intellcꝰs aliꝗ ordine nāe poſt pductionē pſonaꝝ. ⁊ iſtud eſt ꝯ ſūma pfectiōe entis pmi. ¶ Si ꝗris vtꝝ ſic cognoſcat res intuitiue. pōt dici ꝙ ſic: ꝗa in eēntia tali ꝯtinētur eminētius ꝙ̄ in ſeipſis. ⁊ pt eē ali⁹ modus intuitiōis: ⁊ nō inconueniēs in obto ſecūdario tñ: non

motiuo. nā etiā ſi iſta exiſterēt rō ſue pſentialitatis nō eēt rō quitiue alr cognoſcerēt a deo qḋ ſcio a Scotiſta ſi audiſti ampliu. Modus Frācīſci vel ali⁹ in iſtis ydeis. ⁊ ſilr ochā. ⁊ in ſolliciteris in hoc.

ra: ⁊ totū imediate a deo: ſʒ nō eſt totalr imediate a nāe: nec totalr imediate a deo: ita ꝙ in hoc ope non excludit̃ actio nāe: nec excludit̃ actio dei. Eſt.n. totum h op⁹ a nā ſub rōne ſpāli: ⁊ totū a deo ſub rōne gnāli. Dʒ eni ſe de⁹: vt inuit Diony. in hꝫ opib⁹ vniformiter ad oia agētia. iō oia hec opa h mō erunt a deo: put in agēdo ꝯueniūt oēs cāe. Oēs.n. cāe ꝯueniūt in dādo eē: differūt āt in dādo tale eē. put ḡ in illo effectu reſeruat̃ rō entis erit imediate a deo: put reſeruatur ibi rō talis entis erit imediate a ſcdis cāis. Ois ḡ effect⁹ ēt nālis ſic erit imediate a deo ⁊ a ſcdis cāis: ꝙ ꝑ ṗus dicet̃ ipm imediate attigere de⁹ ꝙ̃ ſcde cāe: qꝛ ṗus itelligit̃ eē ens: ſm quē modū dr̃ eē a deo: ꝙ̃ eē tale ens: ſm quē modū dr̃ eē a ſecūdis cāis. Et ide eſt qđ in li⁹. de cāis dr̃. ꝙ cā ṗmo ad oēʒ effcm̄ ṗmo aduenit: ⁊ vltio recedit. Si.n. dʒ res generari: ṗus itelligit̃ eē ens ꝙ̃ h ens: ṗus itelligit̃ ꝙ ceſſet eē h ens: ꝙ̃ ceſſet eē ens. iō actio cāe ṗme ṗus dr̃ aduenire: ⁊ vltio recedere. iō actio nāe dr̃ p̄ſuppo nere actionē dei: ſic̄ poſteri⁹ p̄ſupponit prius. Sic ḡ de⁹ opat̃ in oi ope nāe itime ⁊ imediate: ꝙ ſi de⁹ illā opationē ſubtraheret: ꝯtinuo extricta remāeret opatio nāe. Vñ Aug⁹.9. ſup Geñ: ad lram. loquēs de hꝫ opatiōe dina dic̄. ꝙ nā agit iteriori motu nob̄ occultiſſimo: cui tñ ſi de⁹ ſubtrahat opationē itimā q̄ eaʒ ſubſtituit ⁊ facit: ꝯtinuo tāꝙ̃ extricta nulla remanebit. ſ. opatio nāe. opa ḡ nāe nō fiunt ſine ſpāli iſluxu dei. i. nō fiūt ſine itima ⁊ imediata opatiōe dei. qđ ꝑ ꝯpationē ad alia agētia ē ſpāle ipſi deo. ⁊ ſi h eſt in opib⁹ nāe: multo magis erit in opib⁹ gr̃e. ℂ z⁹ h idē pʒ ſi hꝫ ſpālitas ſumit̃ put de⁹ ꝯpat̃ ad alios effcūs: vt dicat̃ alr imediate agere opa gr̃e ꝙ̃ opera nāe: qꝛ nō oia hꝫ opa eodeʒ mō agit: dicem⁹.n. ꝙ op⁹ gr̃e ad hñtē gr̃am: ⁊ op⁹ nāe ad nām: ſiue ad hñtē nām q̄ſi aſſiſtant̃ pēne i manu ſcriptoris: ⁊ pēne in manu pueri: Nā qꝛ ſcribere eſt ꝓportiōatuʒ ſcriptori: ſi ponat̃ pēna i manu ſcriptoris ſcribet ſcriptor cū illa pēna: ſʒ ſi ponat̃ in manu pueri: qꝛ ſcribere nō eſt ꝓportionatū puero: ſi debeat puer ſcribere nō ſufficit ꝙ habeat pēnā in manu ſua: ſʒ opʒ ꝙ aliqs ſciēs ſcribere capiat manū pueri: ⁊ ducat eā vt faciat ipſaʒ cū penna ſcribere. Sic ⁊ in ꝓpoſito. opa nāe ſunt ꝓportiōata nāe. iō hñs nām pōt in hꝫ op⁹: ſuppoſita gnāli influētia dei: put agit imediate in oi ope nāe. Sʒ opa meritoria ſunt q̄ſi iꝓportiōata nob̄: ꝓpter qđ gr̃a habilitat nos magis vt poſſim⁹ agi ſʒ illa opa: ꝙ̃ vt poſſim⁹ agere. Sic̄ rotūditas i ſphera nō fac̄ ꝙ ſphera moueat ſe motu circulari: qꝛ nihil ſeipʒ mouet: imo oē qđ mouet̃ ab alio mouet̃: ſʒ hec rotūditas habilitat eā ꝙ poſſit moueri ab alio motu circulari. ⁊ ſi nō ē oino ſilr in ꝓpoſito: qꝛ coadiutores dei ſum⁹: ⁊ aliq̄ mō agim⁹ hñdo gr̃am opa gr̃e: attñ q̄uis nec nā agat ſua opa ſine actione dei: nec hñs gr̃am agat opa gr̃e ſine actiōe dei: tñ magis dʒ dici nā: vel hñs nām agere opa nāe: ꝙ̃ hñs gr̃am agere opa gr̃e. Si eni alicui rei daret̃ forma ſupnālis nō poſſet ꝑ illaʒ formā ita agere ſupnālia opa: ſic̄ hñs nāʒ ꝑ nāʒ pōt agere opa nālia. ꝑ formā.n. q̄ nālr cōpetit ſubo: pōt ſubʒ magis agere opa illi⁹ forme tāꝙ̃ ſibi magis ꝓportiōata: ꝙ̃ ꝑ formā nō nālr illi ſubo ꝯpetētē. Et inde ē ꝙ in opib⁹ gr̃e magis dicimur agi ꝙ̃ agere. Jō ſcribit̃ ad Ro.8⁹. Qui ſpū dei agunt̃. hi filij dei ſūt. Filij.n. dei ꝑ gr̃e adoptionē ſpū dei agunt̃: qꝛ in his que ſunt gr̃e magis dicimur agi ꝙ̃ agere. Ide ē etiaʒ ꝙ qꝛ opa gr̃e ſunt magis nobis iꝓportiōata: ⁊ opa nāe ſunt magis nobis ꝓportiōata: de⁹ ſpāliter dr̃ hec opa facere. iō dicimus ꝙ oia opa in nobis opat⁹ eſt deus: ⁊ ꝙ nō eſt nolētis velle: neqꝫ currētis currere: ſʒ totū miſerētis eſt dei: ꝓpter qđ dr̃ opari in nobis velle: ⁊ ꝑficere ꝓ bona voluntate. Nā ḡ nō dr̃ opari ſine ſpāli dei iſluxu: put de⁹ ꝯparat̃ ad alia agentia: qꝛ h eſt ſpāle ipſi⁹ dei nihil agere mediate quod nō agat imediate: ſʒ hñs gr̃am ⁊ charitateʒ dr̃ nō poſſe exire in op⁹ meritoriū ſine ſpāli iſluētia dei: nō ſolū put de⁹ ꝯparat̃ ad alia agētia: qꝛ neceſſe eſt deū hec opa agere imediate: qđ eſt ſpāle ipſi⁹ dei reſpcū aliorum agētiū. Sʒ etiā h dr̃ put de⁹ ꝯparat̃ ad alios effectus: vt ad effect⁹ nāles q̄s dr̃ alr agere ꝙ̃ opa gr̃e. Nā qꝛ opa nature vt dicebat̃ ſunt magis ꝓportiōata hñti naturā: ꝙ̃ opa gr̃e hñti gr̃aʒ. hñs naturā magis dr̃ hr̃e opa nature: ꝙ̃ hñs gr̃am opa gr̃e. Jmmo vt dicebat̃ in opib⁹ gr̃e magis dicimur agi ꝙ̃ agere: ⁊ qꝛ agi eſt ab agēte iſluētiaʒ recipe: opa gr̃e nō dicimur agere ſine ſpāli iſluētia dei: vt ſit ſenſus ꝙ hoc eſt ſpāle in opib⁹ gr̃e: ꝙ ſpālr dicat̃ illa facere de⁹ reſpectu opeꝝ nature. Dicem⁹ ḡ ꝙ ſi volum⁹ dcm̄ nr̃ʒ ꝯcordare ſcripture ſacre in opib⁹ meritorijs: quāto plus poſſum⁹: tāto plus d̄bem⁹ dare gr̃e. ⁊ q̄to min⁹ nature: dū tñ ſaluet̃ libertas arbitrij. ⁊ ꝙ volētibus nob̄ talia opa fiāt: q̄to plus poſſum⁹ debem⁹ aſſerere ꝙ h fiat ꝑ gr̃aʒ: ⁊ put mouemur a ſpū ſcō magl ꝙ̃ h fiat ꝑ naturā: put mouemur ſolū ab obto. Cōſtat aūt ꝙ q̄tūcūqꝫ moueat̃ volūtas a ſpū ſcō: nō mouetur niſi volēdo: qꝛ h eſt mouere volūtatē cāre i ipſa actū volendi. Si ḡ tota trinitas ⁊ appropriate ſpūs ſcūs opet̃ in nob̄ velle ⁊ ꝑficere ꝓ bona volūtate: qꝛ eoipſo ꝙ opat̃ in nob̄ velle: opʒ ꝙ nos velim⁹. ⁊ hoc fiet volētib⁹ nob̄. hoc ḡ erit a ſpū ſcō qui opat̃ hic in nobis: ⁊ erit a nob̄: qꝛ fit volētib⁹ nob̄. Sic itaqꝫ concordam⁹ dcm̄ nr̃m ſacre ſcripture: vt ſemꝑ in merēdo a ſpū ſcō fiat ſpālis iſluxus in nob̄ q ſpāli mō oia hec opa dr̃ opari in nobis. ℂ Tertio hoc ideʒ pʒ ſi hꝫ effect⁹ ꝯpat̃ ad alios effect⁹. Nā opa gr̃e non pñt dici: ita opa nr̃a ſicut opa nature dicūtur opa reruʒ naturaliū: qꝛ ex hoc videt̃ ꝙ poſſet gloriari ois caro in conſpectu eius. Et ide eſt.n. qđ dr̃ Jſa.64. Quaſi pān⁹ menſtruate ſint oēs iuſtitie nr̃e. Juſtitia.n. nr̃a quam poſſem⁹ appropriare nobis ſine ſpāli iſluētia dei: ſuppoſita etiā eius iſluentia generali: put opat̃ in omni ope nature. ois aūt talis iuſtitia nō eſt accepta deo: ſʒ eſt imunda in ꝯſpcū eius: ⁊ eſt corā eo q̄ſi pānus mulieris mēſtruate. ḡ put hic effect⁹ ꝯparat̃ ad alios effect⁹: qꝛ ſpāliter effect⁹ gr̃e dr̃ eſſe meritorius corā deo. ⁊ gratus deo. pʒ ꝙ nō eſt hic effectus ita nr̃: ſicut effect⁹ nature dr̃ eſſe nature: qꝛ ſi eēt ſic: noſter nō eēt accept⁹ deo: vt eſt ꝑ habita declaratū: plus ḡ ꝙ̃ in opib⁹ nature dr̃ deus ſpālē iſluētiam facere in opib⁹ gr̃e. ℂ Aduertēdū aūt ꝙ iſluētia diuina in opib⁹ nature dr̃ generalis ⁊ ſpālis. generalis gdē ſi operet̃ de⁹ ad ipſos effectus naturales: qꝛ oēs hꝫ effectus ſunt a deo ſm quādā rōnem generalē: ⁊ vt hñt rōneʒ entis. nā deus in talib⁹ effectibus dr̃ ſe habere vniformiter ad omnia. Eſt tñ talis iſluētia ſpālis put deus cōparat̃ ad alia agētia: qꝛ ſpāle eſt deo reſpectu alioꝝ agētium: ſic iſluere ⁊ ſic imediate omnes tales effectus agere: ſed iſluentia diuina in operib⁹ gr̃e dr̃ eſſe ſpālis: nō ſolū put deus ꝯparatur ad alia agētia: ſed etiā put cōparat̃ ad alios effectus. ⁊ etiā put hꝫ effectus cōparat̃ ad alios effcūs: put eſt per habita manifeſtum.

De diuinis nominib⁹. capite. 5 ꝓfundiſſime.

Propōne ṗma Appropriatiue igit̃ ſolū eē eſt effectus dei ⁊ non alioꝝ agētiū: nō ꝙ ipſe ſolū opet̃ ad eē alia agentia nō. Et ꝑ hoc rōnes Scoti pri ma diſ. q̄rti. ꝯtra Thomaʒ in hoc caderēt: ⁊ innuitur iſta ſolō hic: ⁊ acquieui.

Doctor optime ſe modificat i ſententia ⁊ locutione ſua. Alioqn contingeret ſemper querere quū oē attributuʒ homini vt poſſit agē ſit velut grana ⁊ ubērēs anie. quando ḡ ⁊ quō incipiet agē: opʒ aūt ſtare in aliq̄ ṗmo ⁊ ſufficiēti ṗncipio tribuatuʒ a deo: ſʒ vt dicit viuificāda ē nā: ⁊ extollēda corde ⁊ verbis potentia creatoris: q nos ex tāta imꝑfectione ⁊ ſordida cōditiōe ducit ⁊ dignificat ad opera meritoria.

Ex hoc itidē cauillus Scoti refrāgeret̃ ꝓtracta q. ṗma q̄rti. aduerſus. ſ. Thōaʒ ⁊ iſtos. Sic eniʒ auidus ⁊ curioſus lector omnia introſpectat.

Quod vero obyciebaꝛ ꝙ habitu charitatis poſſum⁹ vti cũ volumus: dici pōt ꝙ hoc dictū non repugnat veritati ꝑeacte: qꝛ ſemꝑ deus aſſiſtit volūtati nr̄e: ⁊ eſt ꝑſens ale noſtre: ⁊ ꝑſto ad mouēdū voluntatē nr̄aꝫ: vt poſſimus vti cũ volum⁹ habitu charitatis.

Subalr ⁊ theologice dcm̄.

Qō. III.

TErtio ꝗrebaꝛ de deo ꝗtū ad nāꝫ aſſumptā. vtꝝ dei filius poſſet aliā nām hūanā nūero aſſumere in vnitate ſuppoſiti nō deponēdo nām quā hꝫ. Et arguebaꝛ ꝙ nō: qꝛ vt dicebaꝛ duo accidētia ſolo numero differētia nō pñt eſſe in eodeꝫ ſubo. ḡ nec due nāe ſolo numero differētes eſſe poterūt in eodē ſuppoſito.

Contra ꝓpter aſſumptionē hūane nāe in nullo eſt diminuta diuia potētia. ḡ ſicut ante aſſumptionē hūane nāe poterat dei fili⁹ humanā nām aſſumere: ita ⁊ poſt aſſumptionē poteſt aliā huiuſmodi nām aſſumere.

Reſpondeo. dōm ꝙ dei fili⁹ abſq; eo ꝙ deponat nām humanam quam hꝫ pōt aliā nāꝫ humanā aſſumere. Pñt eni in diuino ſuppoſito plures nāe ſuſtētari ſolo numero differētes: imo non ſolum vnā aliā naturam: ſꝫ ⁊ multas alias ⁊ alias nās poſſet dei fili⁹ ſi vellet aſſumere in vnitate ſui ſuppoſiti. ¶ Ad cuius euidētia ſciēduꝫ: ꝙ ex quattuoꝛ colligere poſſum⁹ ꝙ in vno ſuppoſito nō poſſint ſuſtētari plures nāe ſolo nūero differētes. Primo qdē hoc ꝯtingeret ſi illud ſuppoſitū haberet eē limitatū in hꝫ nā. Scdo ſi hꝫ ſuppoſitū cōſtituiꝛ in eē per hꝫ nām. Tertio ſi ab illo ſuppoſito nāliter fluit talis nā. Quarto ſi in illo ſuppoſito habet īdiuiduari illa nā. ¶ Primū ſic pꝫ. Nā ſi ſuppoſitū aliqđ hꝫ eē limitatuꝫ in aliq̄ nā: tūc illud ſuppoſitum nō pōt ſupplere vicē cuiuſlibꝫ ſuppoſiti in illa nā. Si eni poſſet ſupplere vicem cuiuſlibꝫ ſuppoſiti in illa natura: non hr̄et eſſe limitatū ſm̄ hꝫ nāꝫ. Nā nā ꝗtuꝫ eſt de ſe eſt multiplex in īfinitū. Non eni vnū ſuppoſitū poſſet ſuſtētare duas nās humanas: niſi illud ſuppoſitū poſſet ſupplere vicē duoꝝ ſuppoſitoꝝ. Due eni nature hūane hn̄t ſuſtentari in duob⁹ ſuppoſitis: ꝓpter qđ ſi vnū ſuppoſitū poſſꝫ ſuſtentare duas nās hūanas: illud hr̄et vim duoꝝ ſuppoſitoꝝ in hꝫ nā: ꝓpter qđ nō hr̄et limitatū eē in tali nā: ⁊ qꝛ qđlibꝫ ſuppoſitū creatū hꝫ limitatū eē ſꝫ ſuā nām: ide eſt ꝙ in vno hꝫ ſuppoſito nō pōt ſuſtētari niſi vna nā loquēdo de nā ſubali. In q̄libꝫ eniꝫ ſuppoſito creato nō ſuſtentatur niſi vna ſubalis nā: vel ſi ſuſtētanꝛ ibi plures tales nāe: oꝫ ꝙ ille plures nāe ꝯſtituāt vnā nāꝫ: ſicut in ſuppoſito hūano ſuſtētaꝛ aīa ⁊ corp⁹ que ꝯſtituūt vnā nām: quā vocamus nām humanā: ſiue hūanitatē: qđ totuꝫ ſeqꝛ ex eo ꝙ qđlibꝫ ſuppoſitū creatū hꝫ limitatuꝫ eē in ſua nā: vt nō ſit niſi vnuꝫ in vna nā. ⁊ hec rō ꝯcludit ꝙ non ſolum in vno ſuppoſito creato nō pñt eē plures nature ſubales differētes ſolo nūero: ſꝫ etiā ꝙ nō poſſint ibi eē plures tales nāe differētes ſpē: vl' etiā genere. In vno eni ⁊ eodē ſuppoſito creato nō ſolū non poſſent eē due nāe: ꝗrū quelibꝫ eſſet nā hūana: ſꝫ etiaꝫ nō poſſent eē ibi plures nāe: ꝗrū vna eēt beſtialis: ⁊ alia rōnalis: vt ꝙ vnuꝫ ⁊ idē ſuppoſitū eēt homo ⁊ equus: vel q̄ꝝ vna eēt rōnalis: alia intellectualis: vt ꝙ vnuꝫ ⁊ idē ſuppoſitū eēt hō ⁊ angelus: vt dicam⁹ hoīes eē rōnales. angelos vō īntellectuales. ⁊ qđ dcm̄ eſt de ꝑfatis naturis: veritatē hꝫ de ꝗbuſdā alijs naturis. Nō eni eēt poſſibile ꝙ vnum ⁊ idē ſuppoſitū eēt equus ⁊ angelus: vel lapis ⁊ angelus: vel lapis ⁊ hō: vel q̄cūq; alie due nāe: loquēdo de ſpecialib⁹ naturis. ¶ Scdo mō hoc cōtingit ꝙ in vno ſuppoſito nō poſſint ſuſtētari due nāe. ſi hꝫ ſuppoſitū ſit cōſtitutum in eē ꝑ nām. Nā qñ nā ꝯſtituit ſuppoſitū ſꝫ aliā ⁊ aliā nām ꝯſtituiꝛ aliud ⁊ aliud ſuppoſituꝫ. nō eni pōt eē ꝙ in eodē ſuppoſito ſint due nāe: q̄ꝝ q̄libet ꝯſtituat ſuppoſitum: qꝛ ſi q̄libet illaꝝ naturarū ꝯſtitueret ſuppoſituꝫ: ex quo ponunꝛ eē due nāe: ſequereꝛ ꝙ eēnt duo ſuppoſita: niſi forte ponerentur due nāe in eodē ſuppoſito: q̄ꝝ q̄libꝫ faceret ad cōſtitutionē ſuppoſiti: ita ꝙ ille due nāe ꝯſtituerēt vnā nām: ſicut dicebamus de ſuppoſito hūano qđ cōſtituiꝛ in eē ꝑ alam ⁊ corpus: ſꝫ qꝛ ex talib⁹ duab⁹ naturis ꝯſtituiꝛ vna nā: nō eſt īconueniēs tales duas naturas: qꝛ faciunt vnā nām ꝯſtituere vnū ſuppoſitū: ꝓpter qđ nec eodē mō ꝯparātur ad ꝯſtitutionē ſuppoſiti: ſed vna nārū illaꝝ facit ad ꝯſtitutionem ſuppoſiti māliter: alia formalr. Sꝫ duas nās ex ꝗb⁹ nō ſit cōem ſpēm accipe: vel qđ idē eſt ex ꝗb⁹ non cōſtituaꝛ vna tertia nā īpoſſibile ē ſuſtētari in eodē ſuppoſito: ita ꝙ q̄libꝫ ſit ꝯſtitutiua ſuppoſiti: qꝛ ex q̄ ille due nāe nō ſunt apte nate facere vnā nām nō pñt eē apte nate vt ꝯſtituāt vnuꝫ ſuppoſitum. Quotiēſcūq; ḡ ſunt due nāe in vno ſuppoſito ex ꝗb⁹ nō reſultat vna tertia nā: īpoīe eſt ꝙ q̄libꝫ illaꝝ ſit ꝯſtitutiua ſuppoſiti. Sꝫ vna eſt ꝯſtitutiua ſuppoſiti. alia vō ſuſtētatur in ſuppoſito iā ꝯſtituto: Sicut videmus ꝙ in eodē ſuppoſito eſt nā ſubalis ⁊ accn̄talis. ex ꝗbus duab⁹ nāis nō reſultat tertia nā: ꝓpter qđ īpoſſibile eſt ꝙ q̄libꝫ illaꝝ ſit cōſtitutiua ſuppoſiti: ſed vna illaꝝ ſuppoſitum ꝯſtituit vt nā ſubalis. alia vō ſuſtētaꝛ in ſuppoſito iā cōſtituto: vt accn̄talis: ⁊ hec etiā rō arguit nō ſolū de duab⁹ naturis ſolo numero differētib⁹: ſꝫ etiā de ꝗbuſcūq; nāis cōſtituētib⁹ ſuppoſituꝫ: ⁊ nō ꝯſtituētib⁹ tertiā nāꝫ. ¶ 3⁹ mō hoc contingit ſi ab hꝫ ſuppoſito nālr fluāt hꝫ nāe. ⁊ rō hec ſpālr arguit de pluralitate nāꝝ ſolo nūero differentiuꝫ. nā que nālr ab aliq̄ fluunt q̄dā ordine fluunt. Inter ea āt que ſunt eiuſdē ſpēi ordo ꝑ ſe eē nō pōt. in eodē ḡ ſubo pñt eſſe plēs nāe ſpē vel gn̄e dn̄tes: qꝛ īter talia pōt eē per ſe ⁊ eēntialis ordo. ⁊ vna pōt fluere mediāte alia: vt in eodē ſubo eſt ꝗtitas ⁊ q̄litas: ⁊ qꝛ vna fluit mediāte alia: vel in eodē ſunt plures q̄litates diuerſe ⁊ varie: vt ī eodē ſubo ſūt q̄litates ꝑme ⁊ ſcđe: vt idē ſubꝫ erit frigidū ⁊ albū: qꝛ ī talib⁹ vnū ex alio oriri pōt: due tn̄ q̄litates ſolo nūero dn̄tes nālr in eodē ſubo eē nō pñt. ¶ 4⁹ mō hꝫ pōt ꝯtigere: qꝛ ī eodē ſuppoſito nō ſūt plēs nāe. ſi hꝫ nature īdiuiduēꝛ ꝑ ſuppoſitū. ⁊ hec ēt q̄rta rō ſpālr arguit de nāis ſolo nūero dn̄tib⁹. Nā forme aliq̄ que īdiuiduāꝛ ꝑ ſubꝫ. iō ſūt alie ⁊ alie nūero: qꝛ ſūt ī alio ⁊ in alio ſubo nūero. q̄ igiꝛ nō ſūt in alio ⁊ ī alio ſubo nūero nō pñt differre ſolo nūero. iō dr̄ in. 5. meta. ꝙ q̄ ſūt in eodē ſubo ⁊ dn̄t: ꝙ dn̄t ſpē: qđ vitatē hꝫ de his q̄ īdiuiduanꝛ ꝑ ſubꝫ: qꝛ talia nō ſunt diuerſa numero: niſi qꝛ ſūt in diuerſis ſubtis nūero. Nullo āt iſtoꝝ q̄ttuoꝛ modoꝝ poſſum⁹ dicere filiū dei nō potuiſſe aliā nāꝫ hūanā nūero aſſumere. Nō. n. hꝫ pōt argui ex eo ꝙ illđ ſuppoſitū hēat eē limitatū in tali nā. i. in nā hūana: vt ꝙ nō poſſit ſupplere vicē q̄tcūq; ſuppoſitoꝝ hūanoꝝ: vl' q̄tcunq; ſuppoſitoꝝ creatoꝝ. Dicem⁹ ꝙ ſicut ſe hꝫ nā ad nām: ſic ſe habebit ſuppoſitū ad ſuppoſituꝫ. Sicut ḡ ſe habꝫ nā diuine

Caret ꝯtrarios antecedit aūt ꝯuē tumas.

ad naturas creatas:ſic ſe hebebit ſuppoſitū diuinū
ad ſuppoſita creata. Sicut ğ nã diuia põt ſupplere
vicem quarūcū̄qʒ reꝝ naturarū creatarum: qꝛ ge/
gd põt nã diuina cū cauſis ſcðis:ſiue cū creatis na
turis põt ſine hꝫ cauſis ⁊ nãis.Sic ſuppoſitū diui/
num põt ſupplere vicē quorūcū̄qʒ ſuppoſitoꝝ crea/
toꝝ.Suppoſitū ğ diuinū quãcū̄qʒ nãm. vel q̃ſcū̄qʒ
nãs põt ſuſtētare cū ſuppoſito: vel cum ſuppoſitis
creatis totū põt ſine hꝫ ſuppoſito vl' ſuppoſitis.Si/
cut ğ nã diuina nõ hꝫ eē limitatū reſpectu naturaꝝ
creataꝝ:ſʒ illa nã v̄tute ⁊ continētia eſt oēs nãe. ſic
qðlibʒ ſuppoſitū diuinū nõ hꝫ limitatū eē reſpectu
ſuppoſitoꝝ creatoꝝ.Sed qðlibʒ tale ſuppoſitū vir
tute ⁊ ꝯtinētia eſt oĩa ſuppoſita creata:⁊ qꝛ h̄ eſt aſ/
ſumere nãm humanã in vnitate ſuppoſiti ſuſtētare
nãm in ſeipſo ſupplere vicē ꝓprij ſuppoſiti:qꝛ ſuppo
ſitū diuinū qðcū̄qʒ ſit illõ:ſiue patris: ſiue filij: ſiue
ſpũs ſci.põt ſupplere vicē quorūcū̄qʒ ſuppoſitorum
creatoꝝ:ſiue ſint eiuſdē ſpēi:ſiue diuerſaꝝ ſpērū: ſi/
ue ēt diuerſoꝝ geneꝝ:qðlibʒ tale ſuppoſitū põt aſſu
mere plures nãs in vnitatē ſuppoſiti:ſiue ſolo nūe
ro:ſiue ēt ſpē:vel etiã genere nãe ille ſint differētes.
¶ Ex hoc ğ patere põt quõ humana nã aſſumpta ē
a v̄bo:nã illa nã ſi nõ fuiſſet ſic aſſumpta: ꝯſtituiſſet
ꝓpriū ſuppoſitū.nunc aūt aſſumpta nõ ꝯſtituit ſup/
poſitū aliqð:ſʒ ſuſtētat̄ in ſuppoſito v̄bi iã in eē cõ/
ſtituto.cum ğ nã illa nõ ꝯſtituat ſuppoſitū:ſʒ ſuſten
tat̄ in ſuppoſito v̄bi:opʒ ꝙ ſuppoſitū v̄bi ſuſtētãdo
hꝫ nãm ſuppleat vicē illiꝰ ſuppoſiti qð conſtituiſſet
hꝫ nã:⁊ in quo fuiſſet ſuſtētata talis nã ſi nõ fuiſſet
aſſumpta a v̄bo:⁊ qꝛ vt dcm̄ eſt:ſuppoſitū v̄bi poteſt
ſupplere vices quorūcū̄qʒ:⁊ quotcū̄qʒ ſuppoſitorū.
ꝯñs eſt ꝙ hꝫ ſuppoſitū poſſit aſſumere q̃ſcū̄qʒ ⁊ q̃t/
cū̄qʒ nãs:eo mõ quo poſſunt aſſumi nãe:ſi supplean
tur vices ſuoꝝ ſuppoſitoꝝ. Hoc dicimus qꝛ ex iam
dictis non cõcluditur ꝙ ſuppoſitū diuinū poſſʒ aſ/
ſumere nãʒ accñtalē ſine ſubali:qꝛ in hoc ſuppoſitū
diuinū nõ ſuppleret vicē alicuiꝰ ſuppoſiti creati:qꝛ
nullū eſt ſuppoſitū creatū in quo ſit ſola nã accñta
lis.vtꝝ autē hoc ſit poſſibile:vel nõ poſe ꝙ diuinū
ſuppoſitū aſſumeret ſolã nãm accñtalē ſine ſubali
nõ eſt ꝑſentis ſpeculatiõis.tñ vt pʒ ex habitis nõ cõ
cludit̄ diuinū ſuppoſitū poſſe aſſumere q̃ſcū̄qʒ:⁊
q̃tcū̄qʒ nãs:niſi q̃tenus põt ſupplere vicē q̃rūcū̄/
qʒ:⁊ q̃tcū̄qʒ ſuppoſitoꝝ creatoꝝ.qꝛ non hꝫ limita
tionē reſpectu talium ſuppoſitoꝝ. ¶ Scðo hoc nõ
põt argui ex eo ꝙ ſuppoſitū diuinū ꝯſtituat̄ in eē
per talē nãm.ſ.per nãʒ humanã:qꝛ nã illa aſſumpta
a v̄bo nõ ꝯſtituit aliqð ſuppoſitū:ſʒ ſuſtētat̄ in ſup/
poſito v̄bi.ide eſt ꝙ hꝫ nã dicit̄ hr̄e q̃ſi modū acci/
Ad philip.2. dētis.vñ ⁊ Apl's vocat eã habitū ſiue idumētū.
iuxta illud. Jn ſilitudine hoīʒ factꝰ:⁊ habitu iuen
tus vt hõ.Sicut ergo accñs ⁊ idumētum nõ conſti
tuunt ſuppoſitū:ſʒ adueniunt ſuppoſito iã cõſtitu
to.Sic nã illa lʒ nõ ſit accñs.tñ hꝫ quēdã modū ac/
cidētis:qꝛ non cõſtituit ſuppoſitum.Sʒ aſſumpta ē
a ſuppoſito iã ꝯſtituto. Jnde eſt ğ ꝙ Dam.lib.3.ca.
32.dicit hypoſtaſim v̄bi icarnatã ꝯpoſitã eē ex dei/
tate quã ſemꝑ habuit:⁊ ex ea quã aſſumpſit carne.
Qð totū referēdū eſt:qꝛ nã illa hꝫ quendã modū
accñtis.⁊ ſuſtētat̄ in ſuppoſito v̄bi. ⁊ ex hoc ē ibi q̃/
dam modus ꝯpõnis.¶ Tertio hoc nõ põt argui ex
eo ꝙ a ſuppoſito diuino fluat nãliter talis nã:qꝛ nõ
nãliter:ſʒ ſola volūtate dei ſine vllis ꝑcedētibꝰ me/
ritis nã illa aſſumpta eſt a v̄bo:⁊ fcm̄ eſt ꝙ filiꝰ dei

in deitate eēt filiꝰ hoīs in hūanitate. vñ ⁊ glo. expo/
nēs illud ad Ro.ꝓ.ꝙ ꝑdeſtinatꝰ eſt filiꝰ dei.dicit ꝙ
xp̄s ſm̄ ꝙ hõ ꝑdeſtinatꝰ eſt.i.eiꝰ humanitas ē ꝑde/
ſtinata ⁊ ꝑordinata:vt eēt in ea hõ ille q eſt filiꝰ dei.
¶ Quarto hoc nõ põt cõcludi:qꝛ nã illa idiuiduet̄
in tali ſuppoſito. Nã ipm̄ ſuppoſitū nãm idiuiduã
accepit. Juxta illud Dam.lib.3.cap.11.ꝙ dei filiꝰ nõ
hypoſtaſes accepit vl' aſſumpſit:ſʒ eã q̃ eſt in atho/
mo nãm.ipſe ğ nãm ſm̄ ſe athomã ſiue idiuiduam
aſſūpſit. Jn eodē ğ tali ſuppoſito pñt eſſe plures nu
mero humane nature:quarum quelibʒ eēt athoma
⁊ indiuidua natura.

Quod vero obijciebat̄ in 3ºū de duobꝰ ac
cidētibꝰ in eodē ſubo.pʒ ꝙ nõ
eſt ſile qð iducit̄ ꝑ ſili.qꝛ accñtia idiuiduant̄ ꝑ ſub/
iectum:vel nãliter fluunt a ſubo. vñ nõ poſſunt eſſe
paria ſolo numero differētia in eodē ſubo:ſʒ non ſic
eſt de nã aſſumpta a v̄bo:vt eſt ꝑ habita declaratū.

Poſtea querebat̄ đ ente creato: ſiue
de creaturis:circa q̃s q̃reba
tur dupl'r.ſ.gnãliter ⁊ ſpãl'r.gnãl'r qdem
q̃rebat̄ de creaturis q̃ttuor ſm̄ ꝙ q̃ttu/
or gnãl'r iuenimꝰ in naturis creatis. Nã
ꝑmo oēs hꝫ nãe ſunt qd creatū.2º. in oībꝰ talibꝰ na
turis iuenimꝰ aliq̃ que ſe hñt vt ꝑfectibilia. 3º repe/
rimꝰ ibi aliq̃ que ſe hñt vt ꝑfectiones.4º. reperimꝰ
ibi mēſuras reꝝ ꝑfectaꝝ.ꝓpter qð q̃ttuor q̃rebant̄
de talibꝰ creaturis. Primo qdē de ipſa creatiõe. Et
erat qð qd ſit creatio. vtꝝ ſit ſuba vel accñs. Scðo
q̃rebat̄ de ipſis ꝑfectibilibꝰ in ꝯparatiõe ad ſuas ꝑ/
fectiões.Et erat qð. vtꝝ plura ⁊ diuerſa ꝑfectibilia
genere poſſint ꝑfici vna ⁊ eadē ꝑfectiõe. Tertio q̃/
rebat̄ de ipſis ꝑfectiõibus. vt cõparãtur adiuicem.
Et erat qð. vtꝝ ꝑfectio accñtalis in aliquo ſubo poſ
ſit eē ſine ꝑfectiõe q̃ eſt eē. Quarto q̃rebat̄ de ipſis
mēſuris reꝝ ꝑfectaꝝ.mēſure aūt reꝝ ꝑfectaꝝ: ſiue
mēſure ipſoꝝ ꝑfectibiliū ſunt ipſa nunc:ſiue ipſa i/
ſtãtia. Nã nūc ⁊ iſtãs mēſurãt ipm̄ ꝑfectibile. men
ſura autē mēſurat ꝑfectionē illiꝰ ꝑfectibilis: vt nūc
tēporis mēſurat mobile:⁊ tp̄s mēſurat motum q eſt
actꝰ ⁊ ꝑfectio ipſiꝰ mobilis. ⁊ nunc eui mēſurat eui/
ternū:⁊ euū mēſurat eē ipſius euiterni qð eſt ꝑfe/
ctio ⁊ actus eius.erat ğ qð de ipſo iſtãti:qð ē menſu
ra rerum ꝑfectarum. vtrum poſſit hr̄e rationem di
uerſorum ſignorum. Queſtio. IIII.

Ad primum ſic ꝓcedebat̄. Vi/
debat̄ eniʒ ꝙ crea
tio non ſit accñs.qꝛ ſi eſſet accñs: potiſſi
me eēt relatio q̃ eſt accñs: ſʒ relatio non
eſt accñs:niſi qꝛ fundat̄ in accñte:ſʒ crea
tio fundat̄ in ipſa ſuba.ğ nõ põt eē relatio q̃ ſit acci/
dens.⁊ per ꝯñs nõ eſt accidens.

Contra. creatio actio nõ ē niſi relatio i deo.ğ
creatio paſſio nõ ē niſi relõ i creatura

Reſpondeo dōm.ꝙ in hac qõne ſic ꝓcede/
mus.Qꝛ ꝑmo declarabimꝰ qd
ſit creatio.qꝛ hoc q̃rit qð.Scðo declarabimꝰ quõ ſe
hꝫ creatio actio ad creationē paſſionem: qꝛ hoc tan
gunt argumenta.Tertio oſtēdemus quomodo ſol/
uuntur que faciūt difficultates in ꝓpoſito.vt euitē/
tur argumēta fiēda. Bene enĩ ſoluēs debet ad que/
ſtionē ſatiſfacere.⁊ debʒ argumenta facta ſoluere.⁊
debʒ argumētis fiendis:vel fieri poſſibilibꝰ obuia/
re.¶ Propter primū ſciēdum: ꝙ creatio eſt actio
ipſius dei.⁊ eſt actio tranſiens in nãm exteriorem.

qꝛ per hꝰ actioneꝫ ꝯſtituitur aliqd aliud a deo. quotieſcūqꝫ eni per actionem agentis cōſtituitur aliqd aliud ab agēte: illa actio ſꝫ q hꝰ dr̄ non manere in agēte: ſed trāſire in aliā exteriorem ſubam que per actionē hꝰ conſtituit̄ ab agente: ſiue conſtituat̄ ſimplr̄ ſiue in eē tali. creatio ḡ que eſt trāſiēs ipſius dei nō differt ab actiōibꝰ trāſeūtibus alioꝝ agētiū per hoc q actiones ille recipiuntur in exteriori ſuba: ⁊ actio illa dei nō recipiat̄ in hꝰ ſuba exteriori. Sed differt hꝰ actio ab actionibus alijs: qꝛ actiones ille ſic recipiunt̄ in exteriori ſubſtātia: q pſuppōit ſubſtantiā exteriorē: ⁊ ſimplr̄ ⁊ abſolute loquēdo nō ſil' pducit̄ illa ſubſtātia exterior cuꝫ hꝰ actione. actio tn̄ dei que eſt creatio ſic recipit̄ in exteriori ſubſtātia: q ſimul cū hꝰ actione pducit̄ ipſa ſuba exterior in qua recipit̄ actio. iō actio iſta dei dr̄ creatio: ⁊ dr̄ eē ex nihilo: qꝛ illa ſuba in qua recipit̄ talis actio: nihil erat ante hꝰ actionē. Actio vō alioꝝ agētium nō dr̄ creatio: ſed dr̄ factio. ⁊ nō dr̄ eſſe ex nihilo: ſed dr̄ eſſe ex aliquo: qꝛ ſubſtātia illa in qua recipit̄ huiuſmodi actio erat aliqd ante hꝰ actionē. aliq̄lis ḡ conuenientia eſt īter actionē iſtā dei: ⁊ actiones aliorꝫ agentiū. Sed cū iſta aliq̄li ꝯueniētia eſt valde magna differētia. poſſumus ergo rōne cōueniētie aliq̄liter iueſtigare hāc actionē dei per actiones aliorꝫ agentiū: ⁊ maxime per actiōes alioꝝ agentiū q̄ ſunt pma in genere taliū. Nā id quod eſt pmū in genere ſimplr̄ aliquo mō eſt iueſtigabile per id qꝺ eſt pmū in genere tali. ❡ Dicemus ergo q: qꝛ ſicut ignis eſt primū in genere calidoꝝ: ideo qcqd eſt calidum: eſt calidū per nām ignis: ita eē diuinū eſt pmū eē: propter qꝺ qcquid hꝫ eē: hoc eſt: qꝛ participat illud eē. Ex hoc pōt patere qd eſt creatio. Naꝫ ſicut ħ eſt calefactio cōmunicatio caloris in alio: ita hoc eſt creatio ꝯmunicatio ipſꝰ eē in alio. ppter qꝺ ſicut actio ignis q eſt primū in genere calidoꝝ dr̄ eſſe q̄daꝫ calefactio: ita creatio que eſt actio ipſꝰ dei q eſt pmū ens pōt dici quedā factio. Differt tamē calefactio q̄ eſt actio ignis a creatiōe que eſt q̄daꝫ eē factio. ⁊ eſt actio ipſius dei: qꝛ ignis lꝫ ſit pmū in genere calidorū: nō eſt tn̄ pmū in genere entiū: nec eſt pmuꝫ agēs ſimplr̄: ⁊ qꝛ ſicut ſe hꝫ agēs ad agēs: ita ſe habꝫ effectus ad effectū: illud qꝺ nō eſt pmū agēs: ſꝫ pſupponit aliud agēs: effectus eius nō erit pmus effectꝰ: ſꝫ pſupponet aliū effectum in quo recipiat̄. calefactio itaqꝫ ipſius ignis pſupponit calefactibile in qꝺ recipiat̄. Sꝫ ſi ignis eēt agēs pmū non pſupponeret aliquē effectū aliuꝫ alicuiꝰ agētis: ſed ſil' calefaciēdo pduceret ipm calefactibile: ⁊ dici poſſet q ignis calefaceret ex nihilo: qꝛ calefaciēdo pduceret ipm calefactibile: qꝺ ante calefactionē erat nihil. Nūc aūt nō dicit̄ calefacere ex nihilo: qꝛ calefactibile an̄ hꝰ calefactionē nō erat nihil: ſed erat aliqd qꝺ pſupponebat̄ ad hꝰ actionē. ❡ Aduertēdum tn̄ q ſi ignis eſſet pmū agēs: ⁊ ppria actio eius eēt calefacere: calor cōmunicatus ab igne ipſis calefactibilibꝰ pprie loquēdo nō eſſet accn̄s: ſed eēt aliqd ptinēs ad genꝰ ſubſtātie: ſicut eſſe cōmunicatuꝫ entibꝰ iō ad genus ſube dr̄ pertinere. dico tamē q ſi ſic eſſet de igne q eſſet primū agēs: ⁊ q ſua actio eēt calefactio: ⁊ q ſil' cum calefactione pduceret ipm calefactibile: lꝫ totum pduceret̄ per calefactionē: ⁊ totū diceretur generari calidū: nō tn̄ diceret̄ q totū eſſet ipſa calefactio: ſed calefactio diceret̄ ipſe calor. Naꝫ actio ſm phm nō dr̄ de toto: ſed dicit̄ de pfectione ⁊ ꝯplemēto. lꝫ ergo totū agat̄: nō tn̄ totuꝫ dr̄ eſſe ipſa actio: ſic nec totū dr̄ eē ipſa calefactio: ſꝫ calefactio dr̄ eē ipſe calor q ſe hꝫ vt pfectio ⁊ vt ꝯplemētū ipiꝰ calefactibilis. Eadē enim pfectio alr̄ ⁊ alr̄ cōſiderata diceretur calor ⁊ calefactio. Sed dicet̄ calor vt eſt quedā q̄litas: ⁊ q̄dā pfectio. dicet̄ calefactio vt eſt qd cōicatuꝫ a calefactiōe: vel dicet̄ calefactio paſſio vt eſt recepta in calefactibili. Sic creare dei nihil eſt aliō q̄ꝫ quedā eē factio ⁊ q̄dā cōmunicatio ipſꝰ eē. deus eni pducēdo res in eē: ⁊ cōmunicādo rebus ſuū eē dr̄ res creare: quādo ſic cōmunicat eſſe rebꝰ: q ante illā cōmunicationeꝫ res nihil erāt: ſed īceperūt eē p hꝰ cōicationē. In hꝰ ergo eē factiōe vel in hꝰ ꝯmunicatiōe ipſius eē totū ē qꝺ pducit̄: totū eſt qꝺ creatur: nō tn̄ totū dr̄ eſſe ipſa creatio: nec totū dr̄ ipſa eē factio. Sꝫ ſicut calefactio eſt calor: nō quocūqꝫ mō ſumptus: ſed vt eſt cōicatꝰ calefactibili a calefaciente: Sic creatio que eſt idē qꝺ eē factio eſt ideꝫ realr̄ qꝺ ipm eē nō quocūqꝫ mō ſumptū: ſed vt eſt cōmunicatū rebꝰ entibꝰ a deo. ❡ In omni ergo pductione opꝫ dare aliquē ꝯparationis modū: vt ſi hꝰ pductio ſit ipſa relatio: ⁊ dicat actū magis relatū q̄ꝫ abſolutū: tūc hꝰ pductū erit cōpoſitū ex ſubſtātia ⁊ relatione. ſic dicimus pſonas diuinas eſſe cōpoſitas: verū qꝛ relatio nullā realē cōpoſitioneꝫ facit vltra ſuū fundamentū: dicimus q ſm rei veritatē perſona eſt ita ſimplex ſicut eēntia. Sed ſi hꝰ pductio dicat qd abſolutū: opꝫ illud pductū eſſe ꝯpoſitum ex duobꝰ abſolutis. ex duobus autem abſolutis nō fit vnū ſi qꝺlibꝫ ſe habeat vt actus: vel ſi qꝺlibꝫ ſe habeat vt potētia. ppter qꝺ opꝫ vnū illoꝝ ſe hr̄e vt potentiā: ⁊ vt ad actū: vt pōt patere ex ſcꝺo de anīa. ex 8° metaphy. ⁊ ex pmo de gnātione. dicemus eni q oē tale pductū pduceretur per actionē alicuiꝰ agētis. ipſa aūt actio nō dr̄ agi: nec motꝰ dr̄ moueri: ſꝫ ſi actio dicat̄ agi: hoc eſt qꝛ agit̄ in alio: ppter qꝺ opꝫ ibi dari duo: ⁊ actionē ipſam que ſe hꝫ vt actus. ⁊ illud in quo ſuſcipit̄ actio qꝺ ſe hꝫ vt potentia: ex qbꝰ duobus fit vnū ꝯpoſitū ex potētia ⁊ actu. ⁊ ex ħ apparet q̄re nō fit niſi cōpoſitū. qꝛ ſi non dr̄ actio fieri niſi rōne q̄ recipit̄ in ſuſceptibili: vel ſi nō dr̄ actus fieri niſi rōne q̄ recipit̄ in potētia: plus itelligitur q actus recipiat̄ in potētia q̄ꝫ q actus fiat: imo qꝛ hoc mō fit actus: qꝛ recipit̄. cū actus cōpoſitus dicat qd cōpoſitū: iō dr̄ actus fieri rōne cōpoſiti. ſic ⁊ quia potētia nō fit niſi ſub actu: cum potētia ſub actu dicat qd compoſitū: pmo ⁊ p ſe dr̄ fieri cōpoſitum: quo facto dicitur fieri potētia ⁊ actus. In omni ḡ factiōe accipiēdo factioneꝫ large put ipſa creatio eſt q̄daꝫ factio eſt dare talē ꝯpoſitionē potētie ⁊ actus: ſꝫ ſm aliā ⁊ aliā factionē alr̄ ⁊ alr̄ ſumetur talis compoſitio. Iō cū videamus triplicē factioneꝫ. Unā que fit a nā: Aliā que fit ab arte. Tertiā q̄ fit a ſolo deo. Diſtinguemus triplicē cōpoſitionis modū. Unum ex mā ⁊ forma: Aliū ex ſubiecto ⁊ accn̄te. Tertium ex eēntia ⁊ eē. Nā enim reſoluit vſqꝫ ad formā ſubſtātialē: pſupponit tn̄ mām. ideo in factione nāe q̄ pōt dici gnātio: eſt cōpoſitio ex potentia ⁊ actu. i. ex mā ⁊ forma. Ars autē non pōt īducere niſi accidētales formas. vnde ⁊ Cōmētator in pmo phy. vult q oēs forme artificiales ſint accn̄tia. in factione ergo artis eſt cōpoſitio ex potētia ⁊ actu. i. ex ſubiecto ⁊ accidēte. ⁊ qꝛ nā plus pōt q̄ꝫ actus: non pōt nā īducere formā ſubſtātialē: poteſt ⁊ accidentalē etiā excellētiori mō q̄ꝫ faciat ars. In factione autē ipſius dei

Potes ex auer. hic aliq mō .5. phy. ꝯmē.9. vbi dicit q tre ad calorē eſt quoquo mō calor. a pho habes .3. phy co. t.c. q̄rti. ⁊ ſi'r in gno. t.c.4.

T.c.7. T.c.16. T.c.17.

ꝯmē.63. aliq̄lis ſed puto q ſit error in ſcriptura: qꝛ habet magis 2. phy. ꝯ.13. t.c. meta. ꝯmē.9.

que dicit̃ creatio:q2 ibi nihil ꝓſupponit eſt cōpō ex potētia ⁊ actu.i.ex eſſentia ⁊ eē.Cū ergo creari cōpetat nō ſolū reb⁹ mālib⁹:ſed imālib⁹:opʒ in factione tali dare generaliorē ꝯpōnem q̄ȝ ex mā̃ forma:q2 ſi non daremus gnāliorē cōpoſitioneʒ nō ꝑducerent̃ per creationē niſi mālia.❡ Rurſus ſi per hōi factioneʒ ꝑducat̃ ſubſtantia rerū nō erit hōi compoſitio ex ſuba ⁊ accidente:ſed erit per aliquid ꝑtinens ad gen⁹ ſubſtantie:iō dicim⁹ talē ꝯpōnē eſſe ex eēntia ⁊ eē qḋ eē ad gen⁹ ſubſtātie ꝑtinet ⁊ ꝑ reductionē in genere ſube collocat̃.Sed multi dicunt qḋ ē iſtud eſſe:❡ Dicem⁹ ergo ꝙ multi tp̄e Ar.dicebant qḋ eſt iſta forma.⁊ nō modicū laborauit phs ad declarandum.Oz nihil poteſt fieri niſi cōpoſitū.⁊ ꝙ oē generabile eoipſo ꝙ eſt factibile eſt quid cōpoſitum ex potentia ⁊ actu.i.ex mā ⁊ forma.Sic ⁊ in ꝓpoſito eoipſo ꝙ res ſunt creabiles ⁊ ānihilabiles:ita ꝙ poteſt ſuba rerū creataꝝ incipere:cuʒ añ nihil eēt.⁊ pōt perdere eē:opʒ oē tale eſſe cōpoſitū ex potentia ⁊ actu:vt hoc modo dicat̃ fieri:q2 potētia ſit ſub actu:⁊ actus ſit in po⁹ hōi actus ⁊ potentia ſunt eē ⁊ eſſentia:non enim hōi actus pōt eē mā ⁊ forma cuʒ cauſentur imālia:nec ſuba ⁊ accñs.cū per creationē ꝑducat̃ ipſa ſuba:ſed dicim⁹ ꝙ ſunt eſſe ⁊ eſſentia.cū enim oīs ſuba creata poſſit non eſſe:dicitur eē in potentia ad eſſe.Et hoc mō per creationē ꝑducit̃ a deo:q2 ꝑ creationē cōicat̃ ſibi eſſe.Sicut ḡ forma ē ꝑfectio ipſius mā̃e ⁊ ꝑ gnātioneʒ cōicat̃ forma ipſi mā̃e ⁊ perficit̃ mā per formā:ſic eē eſt perfectio ipſius eēntie ⁊ per creationē cōicat̃ eſſe ipſi eſſentie:⁊ perficit̃ eēntia per eē.❡ Intēn ergo determinatuʒ ſit ꝙ vltra eſſentiā rei create opʒ dare aliquē actuʒ qui per creationē cōicat̃ ipſi eſſentie:per quā cōicationē dicit̃ eēntia creata ꝑduci:⁊ habere eſſe:quem actum vocam⁹ eē.Oz ſi tñ alr vellet aliqs hōi actuʒ appellare poſtq̄ȝ cōſtaret de re nō litigarem⁹ de nomine.Non.n.eſt itelligibile ꝙ fiat niſi cōpoſitum:⁊ ſm̄ ꝙ loquimur de factione:ſic opʒ loqui de cōpoſitione:vt ſi per factionē fiat ipſa ſuba:opʒ dare cōpoſitionē que pertineat ad gen⁹ ſube:⁊ ſi factio illa ſit oium rerū generalr:opʒ dare ꝯpōnē repertā in oīb⁹ rebus cauſatis gnālr.hōi aūt non pōt eē niſi cōpoſitio eſſentie ⁊ eſſe:que ad genus ſube ꝑtinet:mō quo dictum eſt:⁊ reperitur gnālr in oībus creaturis ꝙ ſi hanc cōpoſitionē negant fingant aliā ſi pñt ſm̄ quā oē creabile ꝓut ē creabile dicāt eē cōpoſitū.❡ Reuertamur ḡ ad ꝓpoſitū:⁊ dicam⁹ ꝙ creatio nihil ē aliud q̄ȝ quedam eē factio:vel q̄daʒ cōicatio ipſius eſſe ipſi creature:ſed cōicatio ipſius eſſe nihil ē aliud q̄ȝ eſſe cōicatū.⁊ eſſe factio nihil eſt aliud q̄ȝ eſſe in aliquo:vel ab alio factū.Sicut calefactio nihil ē aliud q̄ȝ calor fact⁹ in alio:vel calor fact⁹ ab alio:vt calefactio actio eſt calor fact⁹ ab alio.Creatio ḡ eſt idem ꝙ ipſum eſſe:vt a deo creature eſt cōicatum ſubſtātie create.Creatio ḡ ꝓprie ē quedā eē factio:⁊ dicit̃ ipſuʒ eē cōicatū ipſi eēntie.⁊ nō dicit̃ ꝓprie ꝙ ſit totū cōpoſitū ex eſſe ⁊ eſſentia:niſi forte vellemus loqui de creatione ⁊ factione large:vt q2 totū fit ⁊ totū creat̃ totū dicat̃ eē q̄dā factio:⁊ q̄dā creatio.Hoc enim mō nō accipiet̃ actio ꝓ ipſo actu.ſed pro eo qḋ agitur.qḋ non eſt ꝓprie dictū:cū actio nō ꝓprie agat.❡ Cū ergo queritur quid ē creatio vtꝝ ſit ſuba vel accñs.dicendū ꝙ non eſt ꝓprie ſuba nec eſt accñs:nec eſt relatio tm̄:ſed eſt q̄dā cōicatio ipſi⁹ eſſe:vel eſt ipſum eſſe cōicatū ſube create:que añ hōi eſſe nihil erat.Creatio ḡ non eſt accñs:ſed aliqḋ ꝑtinens ad gen⁹ ſube ſicut pūct⁹ eſt aliqḋ ꝑtinēs ad genus q̄titatis:lʒ nō ſit q̄titas:ſed ſit q̄titatis terminus.Ita ⁊ eſſe eſt ꝑtinens ad gen⁹ ſube:lʒ ꝓprie non ſit ſuba:ſed act⁹ ſubſtātie.❡ Poſtq̄ȝ diffuſe declarauimus quid eſt creatio.volumus ꝓpter argumēta ſcā declarare quō creatio actio ſumit̃ ꝑ cōparationē ad creationem paſſionem.Dicemus enim ꝙ vno mō creatio actio eſt in deo creante ⁊ cretio paſſio eſt in re creata.Alio mō pōt ſumi creatio ꝙ tam hōi actio:q̄ȝ paſſio erit in re creata ſm̄ quē modū loquitur phs in 3° phiſicoꝝ.ꝙ non ē actio in agente:⁊ paſſio in paſſo:ſed actio ⁊ paſſio ſunt in patiente.Dicem⁹ enim ꝙ in omni factione factū ſit quodāmō per duplicem actum.Uidelicet per actū non tranſeuntē:⁊ per actū tranſeuntē:ita ꝙ actus tranſiens ē ab actu non tranſeunte paſſionē.Ergo ſi referamus ad actū nō trāſeuntē:dicem⁹ ꝙ paſſio ē in patiente ⁊ actus in agente.Sed ſi referamus paſſionē ad actū ſiue ad actionē tranſeuntē ſic idem eſt realr paſſio cuʒ tali actu:ſiue cū tali actione.Et nō differt niſi ſicut via qua itur ab athenis ad thebas:⁊ a thebis ad athenas.Si enim incipias ab athenis ⁊ vadas thebas eſt via qua itur athenis thebas.ſed ſi illā eādeʒ viaʒ accipias a thebis ⁊ vadis ad athenas eſt via q̄ itur thebas ab athenis:ita illa eadē ꝑfectio vt cōſideras eā ꝓut icipit ab agente:⁊ vadit in paſſuʒ dicetur actio:ꝓut vō ſuſcipit̃ in paſſo ab agente paſſio ē.⁊ q2 vna ⁊ eadē res ē hec ⁊ illa:opʒ ꝙ talis actio:⁊ ꝙ talis paſſio ſint in vno ⁊ eodē vt in paſſo.Et vt qḋ dictū ē in terminis exponat̃.Dicem⁹ hōi veritateʒ hēre tam in agentib⁹ per nāʒ:q̄ȝ per itellectū.Nā ⁊ gnātiones nāles:vt pʒ ex.8.meta^{ce} artificio aſſimilant̃: vt oē qḋ fit aliquo mō fit a ſibi ſili ⁊ ꝯueniēti:vt in agētib⁹ ꝑ artē:⁊ ꝑ itellectū a domo in aīa fit dom⁹ i mā.In agentib⁹ aūt ꝑ nāʒ a calore in calefaciente fit calor i calefactibili.Añ ḡ q̄ȝ fiat dom⁹ in mā apprehēdit̃ dom⁹ in aīa.Factio ḡ dom⁹ a duplici actu depēdet ⁊ a domo apphēſa in aīa.⁊ a domificatione facta i mā.Sʒ dom⁹ apphēſa in aīa ē act⁹:ſiue actio nō trāſiēs.q2 eſt ipſum intelligere domū.Domificatio vō in mā eſt actio tranſiēs.Domificationē ḡ paſſionē ad duo poſſum⁹ referre.vel ad actionē nō trāſeuntē:⁊ ſic paſſio ē in patiente ⁊ actio in agente.vel ad actionē tranſeuntē:⁊ ſic realr idē ē paſſio cū tali actiōe:vt domificatio paſſio idē ē cū domificatiōe actiōe.Nō differt aūt niſi ꝓut ē ab agēte ⁊ dr̄ actio:⁊ ꝓut in patiēte ⁊ dr̄ paſſio:ſic accepta actio bene ē ab agente:ſed nō eſt in agēte:ſed in patiente.Et qḋ dictū ē de agentibus a ꝓpoſito veritatē hʒ ī agentib⁹ a nā vt calor qui eſt rō calefaciendi in reb⁹ nālib⁹.ꝑmo dat calido eē calidū:⁊ poſtea dat ei ꝙ calefaciat.Paſſio ḡ que ifert̃ calefactibili dependebit a duplici actu:videlʒ ab actu nō trāſeūte:vt a calore qui eſt ꝑfectio ipſi⁹ calidi.niſi eni calidū in ſe caleret ⁊ hēret eē calidū ⁊ eē actu tale nō calefaceret:q2 nihil agit niſi ſm̄ ꝙ eſt in actu:ſiue eni ſit agēs vniuocū:ſiue equocū dū tranſit agēs ꝑ ſe:opʒ ꝙ ſit qḋ in actu ita ꝙ paſſio in paſſo erit ab actu ꝗ ē in agente.Alio⁹ pōt accipi actio ꝓ eo ꝙ tranſit in paſſuʒ:⁊ talis actio eſt idē cū ipſa paſſiōe:vt idē ē calefactio paſſio qḋ calefactio actio:⁊ vtrūqʒ eſt in ipſo patiente.Sic ⁊ in ꝓpoſito talr poteſt accipi creatio actio:ꝙ erit in re creante ⁊ paſſio i re creata:⁊ talr ꝙ vtrūqʒ erit in re creata.De⁹ eni in creando ē agens per intellectuʒ ⁊

T.c.20.21.⁊ vl tra.

7.metha.magis a t.c.25.vſq ad 31.ſed in.30.maxie.8.vō metha. parte ſʒ vide cau dam com.5.

volūtatē ⁊ in creando hꝫ aliqd ſile cum agente per nām:nō ꝙ ipſe agat ex neceſſitate nāe:ſed aliq̄ ſilitu do inter agens diuinū ⁊ ꝑ nām. Nā ſicut in actiōe nāli a calore qui eſt in calefaciente eſt calor in mā:ſic in creatione rerū ab eſſe qđ eſt in deo eſt eſſe in rebus creatis. ſi ergo cōſiderem⁹ deū ꝑut eſt agens per vo luntatem ⁊ itellectū. Dicem⁹ ꝙ creatio paſſio depē det a duplici actione dei. videlꝫ ab actione nō tran ſeunte:vt a velle ⁊ intelligere diuino:qꝛ de⁹ itelligē do ⁊ volendo ꝑducit res:⁊ ab actione tranſeūte.qꝛ ſi deus ſic itelligeret:⁊vellet ꝙ nulla actio tranſiret in exteriorē mām nihil per creationē crearet̄.lꝫ er go actio tranſiēs dependeat ab actione non tranſeū te.qꝛ creatio in materia eſt a velle:⁊ intelligere diui no.attñ niſi eſſet actio tranſiens nunq̄ ꝯſtitueretur creatura. Si ergo creatio paſſio cōparetur ad actio nem nō tranſeuntē:ſic creatio actio eſt idē ꝙ velle dei:vel intelligere et hoc modo creatio actio eſt in deo creante.qꝛ velle ⁊ intelligere diuinū ſunt in ipo deo. Creatio aūt paſſio eſt in re creata. Sed ſi cōpa retur hꝫ creatio paſſio ad actionē tranſeuntē ſic eā dem rem dicit hoc:qđ illud:⁊vtrūqꝫ tā creatio actio q̄ paſſio ſunt in re creata. Eſt enim aduertēdum ꝙ paſſio dicit̄ effectus actionis:ēt loquendo de actiōe tranſeunte:que eſt eadē res ꝙ paſſio. Nam ſicut vnū ⁊ idem aliter ⁊ aliter ꝯſideratū pōt eſſe ꝓ ſeipſo. ſic pōt eſſe cā ſuiipſius. vt qꝛ calefactio non recipit̄ in paſſo niſi:qꝛ eſt in calefactiuo. Ideo dicit̄ calefa ctio paſſio eſſe a calefactione actione:⁊ dr̄ paſſio eſſe effect⁹ actionis. Creatio aūt paſſio eſt effectus actio nis tranſeuntis ⁊ non tranſeuntis ab vna quarū dif fert realr̄ vt actio tranſiens eſt ab actione nō tranſe unte:⁊ qꝛ realr̄ differt creatio paſſio a tali actione: non eſt inconueniens ꝙ talis creatio actio que ē nō tranſiens:⁊ que eſt idem ꝙ intelligere dei vel idē ꝙ velle non ſit in eodem cū creatione paſſione:ſed hꝫ eſt in deo creante. Creatio aūt paſſio ī re creata. ab alia aūt vt ab actione tranſeunte nō differt crea tio paſſio realr̄.ꝑpter qđ vtraqꝫ eſt in re creata:⁊ qđ dictū eſt de actu tranſeunte ⁊ nō tranſeunte ꝑut de us agit a ꝑpoſito:veritatē hꝫ de deo ꝑut aſſimilat̄ agenti nāli:vt dicam⁹ ꝙ ſicut a calore qui eſt in igne fit calor in materia:ita ab eſſe in deo fit eē in re crea ta.differēter tñ:qꝛ a calore qui eſt in igne ex neceſſi tate nature:ſed ex libertate arbitrij ſuū eſſe cōicat rebus creatis:ſm quem modū loquēdi magis diſti guemus duplicē actū:q̄ duplicem actionē. Nam lꝫ idem ſit eē dei a quo fluit eē creatū ⁊ itelligere dei per qđ creant̄:creare tñ per illud idē eē ſignificatur actus:⁊ perfectio per intelligere ſignificatur actio: ⁊ operatio. Diſtinguem⁹ ergo duplicē actum:videlꝫ non tranſeuntē vt eſſe dei.⁊ tranſeuntē vt eē creatū. Creatio ergo paſſio differt realr̄:nec eſt in eodē cuꝫ actu non trāſeunte vt cum eē dei:nō tñ differt realr̄ ab actu tranſeunte:⁊ eſt in eodem cuꝫ eſſe creature.

¶ Uiſo quid eſt creatio:qꝛ hoc querebat qō.⁊ oſtē ſo qualiter ſe hꝫ creatio actio ad creationē paſſionē: qꝛ hoc tangebant aliqualr̄ argumēta.volum⁹ remo uere difficultates alias fieri poſſibiles circa hāc māꝫ. Dicimus enim ꝙ deus mediante creatione creat. quereret ergo qd ibi dicat creatio.ſm eniꝫ ꝙ tactū eſt creatio vt eſt actio dicit ipſum eſſe creatū.vel po teſt dicere ipſam relationem que origineꝫ ſumit ex hꝫ actione.qꝛ ſemꝑ actionē agentis ſequit̄ aliqua re latio. Cum ergo dicimus ꝙ creator mediante crea tione creat.ſi creatio ſtet pro ipſa relatione vr̄ locu tio falſa:qꝛ tūc itellect⁹ relationis ꝓcederet intelle ctum ſubi. Si aūt creatio dicat ipſum eſſe:videt̄ ad huc locutio falſa:ꝙ mediante eſſe fiat creatura:qꝛ tunc mediante eſſe fieret eēntia.qđ videtur exꝯ.ſilr̄ etiaꝫ dicim⁹ ꝙ creatio eſt via in eſſe:ſicut dicim⁹ ꝙ generatio eſt via in formā:qđ cōe dictū nō vr̄ ꝙ poſ ſit ſaluari ſm prelibatā ſententiam:nā ſi creatio di cat ipſam relationē:cōſtat ꝙ relatio nō eſt via in eē. Si aūt dicat ipſuꝫ eſſe:tūc idem eēt via in ſeipſum. Dicemus ergo ꝙ eē ⁊ eſſentia dupl'r pñt cōſiderari. primo quidem ꝑut eſſentia dicit quid informe:⁊ di cit ipſum ſubꝫ. Eſſe vero dicit quid formatum ⁊ dic ipſam perfectionē:ꝑꝑ qđ lꝫ tpe ſint ſil' eē ⁊ eēntia.na turali tñ intelligentia eſſentia ꝓcedit eē.qꝛ ſꝫ aug⁹ in libro ꝯfeſſ.⁊ ſuper geñ. Natura ⁊ origine prius ē informe q̄ formatū. Alio mō poſſunt ꝯſiderari eēn tia ⁊ eē ꝑut tanq̄ potentia ⁊ actus cōponunt ipſum creabile:cui per ſe cōpetit talis factio. Ut dicamus ꝙ per creationē nō fit per ſe eſſentia:nec per ſe eē:lꝫ fiat eſſentia ſub eſſe:⁊ eē in eſſentia:ſicut per gnātio nem non fit per ſe mā.nec per ſe forma.lꝫ fit mā ſub forma:⁊ forma in mā:ſm quēdam modū.⁊ eēntia ē rō q̄re cauſetur eſſe.⁊ econuerſo. Nam ſi non fit po tentia per ſe.ſed facere potētiā eſt facere ipſam ſub actu ⁊ non fit actus per ſe.ſed facere actū eſſe ipſuꝫ facere in potentia:ꝯſis eſt ꝙ ⁊ po⁹ ſit rō q̄re fiat act⁹: ⁊ ecōuerſo. Et iſte modus ꝯſiderādi eſt magis ꝑ ſe: ⁊ ꝓprius pñti negocio q̄ p̄or. Nam cū per ſe nō fiat niſi ipſum cōpoſitū ex potentia ⁊ actu.qñ loquimur de factione potentie ⁊ actus debem⁹ loq de eis ꝑut ſunt partes eiuſdē cōpoſiti cui per ſe cōpetit fieri.eē ergo pōt cōſiderari vt eſt rō:q̄re creet̄ eſſentia qđ eē eſt idem ꝙ creatio paſſio.qđ eſt in re creata ⁊ ē idē qđ creatio actio qđ eſt ab agente:ſiue a creante.cuꝫ ergo paſſio ſit effect⁹ actionis:⁊ actio ſit via in paſ ſionē.eſſe vt eſt creatio actio:eſt via in ſeipſum.⁊ eſt rō ſui ipſius ꝑut eſt creatio paſſio. Si g̊ eſſe eſt rō ꝙ fiat eēntia:⁊ creatio ē rō ꝙ fiat ipꝫ eē:creatio actio erit rō ꝙ fiat totū:mediāte g̊ creatiōe actiōe:dr̄ totū creari.erit g̊ hic ordo ꝙ eē vt ē creatio actio:erit rō ſuppſi⁹:vt eſt creatio paſſio:⁊ vt ſuſciperet̄ in eſſen tia:⁊ illud idem eē vt ē creatio paſſio:⁊ vt ſuſcipitur in eſſentia:eſt ratio quare fiat eſſentia:qꝛ actus re cept⁹ in potentia eſt rō fiēdi potētiaꝫ. Creatio ergo actio eſt ratio ꝙ fiat totū:⁊ mediante creatione ac tione dicitur fieri totum. ¶ Aduertendū aūt ꝙ lꝫ potentia ſit ratio q̄re fiat actus:⁊ ecōuerſo.tñ q̄tū ad aliquid actus eſt magis rō q̄re fiat pōtētia q̄ ecō uerſo ⁊ maxie in creatione vbi agens ſic agit ꝙ non preſupponit potentiā in qua recipiat̄ actus.ſed ꝑdu cit eam ſil' cū actu.cū eniꝫ oē agēs aſſimilet ſibi paſ ſum ⁊ potentia aſſimilet̄ agenti magis mediante actu q̄ ecōuerſo ſm hoc vt iſta cōparant̄ ad agens dicetur aliquo mō act⁹ magis eſſe rō ꝑducēdi potē tiaꝫ q̄ econuerſo.⁊ ex hoc pꝫ quō res mediāte crea tione creant̄.⁊ quō creatio eſt via in eē ꝑut creatio dic ipm eſſe nō quocūqꝫ mō:ſed vt eſt creatio actio ⁊ vt eſt ab agente ſm quē modū eſt via in ſeipſum vt ē creatio paſſio:⁊ vt ē in paſſo vel vt ē ꝑfectio eēn tie. Sed ſi creatio dicat ipſam relationē tūc ſenſus erat ꝙ creatura mediante creatione creat̄.i.mediā te relōne refert̄:ſm quē modū itell's relatiōis nō ꝓ cedet itellꝫ ſubi:qꝛ ſic creatio ñ dic ipaꝫ actionē dei q̄ ē via in rē creatā:lꝫ dic relōnē ſequētē hꝫ actionē.

¶ Argumēta aūt ſibiinuicē nō ꝯdicebāt.nā creatio
nē nō eſſe relationē q̄ eſt accñs: ⁊ poſſe accipi vt eſt
relatio nō eſt ꝯdictio. Laurentius.

Creatio de qua iſte doctor tot ac tāta in hac. q. dicit
eſt ꝯſiderāda in ordine ad deū ⁊ ad creatu-
rā.ē.n.mediū inter ea. Si qdē vt iacēt deo
ꝯſiderēt:eſt ipſe idee rex in mente diuina: que ſunt exēplaria
rata iſtox inferiox ſabricē deſtructibiliox:⁊ qꝛ idee non ſunt in
re niſi mēs ⁊ eſſentia deitſic ⁊ creatio ſuo mōe:iſtud eſt conſi
derare rem creationis nō modū quē dicit.ille.n. eſt actio dei
quā intellectus nō bene apphēdit:vt dicit Plato proculus
⁊ platonici oēs ⁊ Auicen. ⁊ Algazel:nec dubito ipſam dicere
actiōeꝫ dei:ſed nomē eſt defectiuoſuꝫ vt in multis alijs:qꝛ plus
nō poſſumus.eſt aūt actio ei⁹ nō pmaria ⁊ nobilior: ſed certe
que extēdunt ad iſta inferiora: cū q̄ nullū aliud agēs cōicat.
iō appropriat ei maxime ⁊ pncipalr: ⁊ dr̄ q̄ eſt modus actio-
nis eius:ſeu aliud dicas excellētius doceqꝛ actio nō bene exp
mit ſe ſolam iſto mō nō eſt accidēs reſpcū ei⁹: ſꝫ hꝫ modū ac-
cidētis ⁊ denominat deū denominatione rl'a ſumpta a rebus
creatis in qb⁹ eſt vere accidēs. Si aūt cōparat ad creaturā:
creatio quo ad rem eſt eſſe rei ⁊ eſt ſuba ſumma eius:quo aūt
ad modū ei⁹ dicit pductiōeꝫ paſſiuā ipſi⁹ ſine qua nō ꝯſtitiſ-
ſet pmo: ⁊ qꝛ nō ſemꝑ manet actus ille ⁊ pductio paſſiua:pōt
dici accidēs:q̄ꝙ̄ hoc eget ꝯſideratiōe altiore. Sꝫ iſta dixim⁹
cū preſtatione: ⁊ ſi non videant tibi ſemꝑ me ſubmitto:ſi qō ap-
pareat ſapientibus de noſtris:⁊ deus me illuminet.

¶ Queſtio. V.

Secundo querebat̄ de ipſis per-
fectiōib⁹ in cōparatiōe
ad ſuas pfectiones. Utrū diuerſa pfecti
bilia genere poſſit pficere vna ⁊ eadem
pfectio:⁊ arguebat̄ q̄ nō. Qꝛ vt dicebat loquēdum
eſt de perfectiōib⁹ ſicut loqmur de perfectibilib⁹.
Si ergo perfectibilia ſunt diuerſa genere: erunt ⁊
perfectiones diuerſe genere.

Contra dr̄ de opinione magri de charitate q̄
ſubtilis eſt:⁊ nō pōt per rōnes cogen
tes improbari:ſed ſm opinionē illā videt̄ q̄ coga-
mur ponere q̄ grā perficiat eſſentiā: ⁊ potētiā anie
que ſunt diuerſa genere.ergo ⁊c̄.

Reſpōdeo dicēdū:q̄ in hac qōne ſic procede
mus:qꝛ pmo oſtēdemus q̄ cogi
mur ponere eādē pfectionē imediate perficere di-
uerſa perfectibilia genere. Scḋo diſtinguemus de
ipſa perfectiōe. Tertio deſcendemus ad opinionē
magri ppter quas videt̄ eſſe qō mota. ¶ Propter
pmū ſciēdū q̄ inter pfectibilia:⁊ pfectiōes non eſt
ordo ſitualis: nec ordo cōtactus ſed ordo cāliſ tm:
vt ſi q̄litas ⁊ q̄titas fluunt a ſuba:⁊ q̄litas fluit me
diāte q̄titate:⁊ pficit ſubaꝫ mediāte ipſa:cogimur
ponere q̄ eadē q̄litas q̄tū ad ordinē ſit⁹: ⁊ cōtact⁹
imediate pficiat q̄titatē ⁊ ſubam. Non.n.ſic quāti
tas ⁊ q̄litas ſunt pfectiones ſube.ſicut camiſia ⁊ tu
nica ſunt tegumēta carnis. Nā tunica ſic tegit car-
nē q̄ imediate ipſaꝫ nō attingit:ſꝫ imediate attigit
camiſiā:⁊ mediante camiſia carnē: q̄ iō ꝯtingit:qꝛ
inter hec eſt ordo localis ⁊ ſitualis.vt vbi eſt vnuꝫ:
ibi nō ſit aliud.vbi.n.eſt camiſia ibi nō eſt caro: im
mo loco ⁊ ſitu dr̄nt hoc ⁊ illud: ſed ſi vbi eſſet cami
ſia:ibi eēt caro: nō poſſet aliqd imediate attingere
camiſiā:qō ēt imediate nō attingeret carnē. Ex or-
dine g̊ locali:⁊ ſituali ortū hꝫ ordo ꝯtact⁹.vt qꝛ idu
mēta cū ſunt iduta hn̄t dr̄iaꝫ localē ⁊ ſitualē.iō ha-
bēt dr̄iaꝫ ꝯtact⁹ vt ſm idumētū nō attigat imedia-
te rē indutā:ſꝫ imediate attingat idumētū pmū: ſꝫ
iter pfectiōes ⁊ pfectibile hec eē nō pn̄t: qꝛ nō hn̄t
ordinē localē adinuicē:vt q̄ diſtinguat̄ loco pfecti
bile a perfectiōe cū non ſit ipa perfectio niſi in ſuo
perfectibili: ppter qō vbicūq̄ eſt ipſa perfectio ibi
eſt ipm pfectibile. vbicūq̄ eſt g̊ q̄titas ibi eſt ſub-
ſtātia:qꝛ nō eſt dare pfectiōeꝫ ſine pfectibili: nec ac
cidēs ſine ſubto. Qualitas g̊ ſi immediate attingit
q̄titatē:imediate attingit ſubam. ſicut ⁊ tunica nō
poſſet imediate attingere camiſiā niſi imediate at-
tingeret carnē:ſi ve eēt ordo ſitualis: ſiue localis i-
ter vnū ⁊ aliud. eſt igit̄ iter pfectiōes ⁊ pfectibilia
ordo cāliſ ppt vna pfectio fluit mediante alia pfe
ctiōe:vt q̄litas mediāte q̄titate. Pt g̊ ꝯcedi q̄ vna
pfectio imediate attingit diuerſa pfectibilia gene-
re:vt q̄litas imediate attingit q̄titatē ⁊ ſubam. pp
qō cogimur ponere q̄ eadē perfectio imediate pfi-
ciat ſic diuerſa imediate q̄tū ad ꝯtactū:qꝛ imedia-
te ꝯtingit ea:non imediate q̄tū ad cāliſtatē:qꝛ nāli-
ter nō ſunt pl'a in aliq̄ niſi vnū ſit mediāte alio. Qꝫ
aūt eadē pfectio imediate pficiat diuerſa pfectibi
lia genere mō q̄ dcm̄ eſt poſſum⁹ pbare p pbꝫ in 3⁰ *T.c.4.*
de aia dicētē.Q aia eſt loc⁹ ſpēꝝ:ſꝫ nō tota:ſꝫ intel
lectiua tm̄. Ut ſit ſenſus q̄ aia eſt loc⁹ ſpērū itelligi
biliū:nō aūt ſic eſt loc⁹ ſpērū ſenſibiliū. Nā intelle
ctus ſicut in ſubto fundat̄ in ipa eēntia aie. Senſus
aūt ſicut in ſubto fundat̄ in organo:vt ſenſus viſus
in oculo. Si g̊ in oculo dr̄r eē ſpēs viſibiles: qꝛ i'eo
tāq̄ in ſubto fundat̄ ſenſus viſus:vt ſi in orgāo ſen-
ſitiuo dr̄r eē ſpēs ſenſibiles:qꝛ in eo fundant̄ potē-
tie ſenſitiue.g̊ ⁊ in ipſa aia erūt ſpēs itelligibiles:qꝛ
in ipſa eēntia aie tāq̄ in ſubto fundat̄ potētia itelle
ctiua. Ania g̊ eſt loc⁹ ſpērū nō tota.i.nō q̄tū ad oēs
potētiā:qꝛ imediate nō ſubycit̄ oī ſue potētie:ſꝫ in-
tellectiue tm̄:qꝛ imediate ſubycit̄ itellectui. Eadē
g̊ ſpēs itelligibilis eſt in itellcū:⁊ eſt in ania.cuꝫ aia
dicat̄ eē loc⁹ taliū ſpērū.g̊ eadē pfectio pficiet potē
tiā ⁊ aiam.nō.n. pōt aia eē loc⁹ taliū ſpērū:niſi ſicut
ſubm ē loc⁹ ſuarū pfectionū. ¶ Eſt tn̄ diligēter no-
tādū q̄ aia dr̄ eē loc⁹ ſpēꝝ:⁊ ſpēs imediate dr̄ pfice
re ipaꝫ aiam q̄ſi locū. ſic debem⁹ itelligere q̄ inter
talia nō eſt ordo localis.nō.n.ē de talib⁹ ſic̄ de indu
mētis. Eſt.n.inter indumenta ordo localis:qꝛ caro
imediate locat in camiſia:⁊ nō imediate in tunica.
nō ſic aūt ſpēs imediate locant̄ in itellcū: ⁊ nō ime
diate in aia:ſꝫ tā aia q̄ intellect⁹ eſt imediat⁹ locus
ſpērū intelligibiliū. Et hoc modo ſpēs dr̄ imediate
vtrūq̄ pficere:qꝛ nō ē ibi ordo localis:eſt tn̄ ibi or-
do cāliſ. Nā cāliter pus dr̄ recipe itellcūs q̄ ania:
qꝛ ania nō recipit hꝫ ſpēm niſi mediate intellectu.
¶ Uiſo q̄ōo eadē pfectio pōt imediate pficere di-
uerſa pfectibilia genere.ſi volum⁹ diſtiguere de p-
fectiōib⁹ dicemus q̄ aliq̄ dr̄r eē pfectiones aliox
formalr.alia aūt v̄tualr vt pfectiōes poſteriox pn̄t
eē pfectiōes pox formalr. Perfectiōes vo pox pn̄t
eē pfectiōes poſteriox v̄tualr.ſi igit̄ pfectiōes pfi-
ciant poꝛa:q̄ perficiūt poſteriora pn̄t eē pfectiōes
eox formalr:qꝛ qō eſt actus reſpcū act⁹:multo ma-
gis eſt actus reſpcū potētie: ppter qō eſt pfectio re-
ſpectu poſteriox.poterit eſſe perfectio reſpcū pox.
Ut ſi ſpēs itelligibilis pficit anias: qꝛ pficit intelle
ctū cū itellcūs ſit pfectio aie ⁊ hēat ſe vt act⁹ reſpcū
ei⁹ qō erit pfectio intellect⁹ formalr poterit forma-
liter eſſe perfectio anie. ſpēs itaq̄ itelligibilis erit
formalis perfectio vtriuſq̄.ſꝫ que ſunt perfectiōes
pox:pn̄t eſſe perfectiōes poſteriox v̄tualr:qꝛ perfe
ctio ſubti facit ad perfectionē oius eox que ſunt in
ſubto. Iuxta ꝯſiderationē phi in thopic. que ſunt in *Topic. 2.lib.3.*
nobiliorib⁹ ſubtis:ſunt nobiliora. Scḋm hūc g̊ mo
dū pfectio eēntie:⁊ nobilitas ei⁹ facit ad perfectio-

nem ⁊ nobilitatē oīum potētiarū. ¶ His itaqꝫ ꝓli-
batis volum⁹ deſcendere ad opionē magr̄i. dicem⁹
.n. ꝙ ſm opionē cōem cui adheſimus in ꝑ̈: ſimiliter
cū opione magr̄i quā tractauimus: in eēntia aie eſt
gr̄a: cū potētia volitiua eſt charitas q̄ eſt habitus: ⁊
ad faciēdū actū meritoriū nō ſum⁹ ſufficiētes niſi
tota trinitas: ⁊ appropriate ſpūs ſit in aīa nr̄a ⁊ volū-
tate nr̄a mouēs nos ad eliciēdū actum meritoriū.
Propter qḋ vt dicebam⁹ ſupra q̄ntūcūqꝫ manus ſit
in corpore pueri ⁊ pēna ſit in manu eius nō ſufficit
puer ad ſcribēdū: niſi ſcriptor apprehēdat manū pue-
ri ⁊ moueat eā ad ſcribēdū. Sic ⁊ in ꝓpoſito q̄ntū-
cūqꝫ ſit gr̄a in aīa: ⁊ charitas in volūtate: adhuc req-
rit̄ ibi pn̄tia ſpūs ſcti. Propter qḋ in talib⁹ vt dice-
bamus magis agimur q̄ꝫ agam⁹. Sic ḡ nos dicim⁹.
Magr̄ tn̄ diceret ꝙ nō opꝫ ad eliciēdū actum dile-
ctiōis q̄ ſit act⁹ meritori⁹ ponere hītū charitatis in
aīa: ſꝫ ſufficit ꝙ gr̄a in aīa eleuās ⁊ nobilitās ipaꝫ: ⁊
ꝑ ꝯn̄s nobilitās ⁊ eleuās potētias ei⁹ cū pn̄tia ſpūs
ſcti ad hoc ꝙ eliciamus hū actū. Poſuit ḡ magr̄ in
aīa gr̄aꝫ ⁊ poſuit actū charitatis: ſꝫ nō poſuit hitum
q̄ eſſet hit⁹ charitatis ali⁹ a gr̄a: ſꝫ voluit ꝙ actū ſpe-
rādi eliceret ſpūs ſctūs mediāte hitu ſpei: ⁊ actū fi-
dei mediāte hitu fidei. Sed actū charitatis elicie-
bat ſpūs ſctūs nō ſolū ſine gr̄a media: ſꝫ ſine habitu
charitatis medio: ad qḋ ponendū forte potuit eum
mouere: q̄ꝛ actū fidei ⁊ actū ſpei pn̄t hr̄e mali in q̄-
bus nō dr̄ eē ſpūs ſctūs: ſꝫ actū charitatis nō hn̄t ni-
ſi hn̄tes ſpūm ſctm̄. vn̄ Aug. xi. de trini. ca°. 18. dicit
nullū eē mai⁹ donū q̄ꝫ ſit charitas: q̄ꝛ hoc ſolū ē qḋ
diuidit inter filios regni: ⁊ filios ꝑditionis eterne.
¶ Rurſus in eliciendo actū charitatis magis nos
hēmus vt acti ⁊ vt moti: q̄ꝫ vt agentes ⁊ mouentes.
ita ꝙ ſpūs ſctūs facit ī nobis talē actū ⁊ mouet vo-
lūtatē nr̄aꝫ ad talē actū. Uidebat̄ ḡ magiſ ꝙ poſt-
q̄ꝫ ſpūs ſctūs facit in nobis talē actū: q̄ꝛ filij dei ſpū
dei agunt̄: nō requirebat̄ aliqs ali⁹ hit⁹ charitatis: ſꝫ
ſufficiebat gr̄a ad hoc ꝙ ſpūs ſctūs poſſit in nob ta-
lē actū efficere. ſi.n. reſpcū alic⁹ charitat l nos habe-
rem⁹ vt mouētes ⁊ vt agētes requireret̄ ibi talis ha-
bitus: q̄ꝛ nō poſſet po⁹ in tātū actū niſi eēt ꝑfecta ꝑ
hitū. Sꝫ q̄ꝛ nō ſic eſt ⁊ nos nō hēm⁹ reſpectu ꝑfecti
actus vt mouētes: ſꝫ magis vt moti poterimus talē
actū hr̄e mō quo dcm̄ eſt. Cū ḡ in ſcripturis īuenit̄
ꝙ ē dare charitatē creatā: q̄ꝛ charitas increata dat
creatā ſm magr̄m. referēdū eſt ad actuꝫ charitatis
nō ad habitū. Charitas.n. īcreata vt ſpūs ſctūs dat
charitatē creatā. i. mouet volūtatē nr̄am imediate
abſqꝫ hitu charitatis medio ad eliciēdū charitatis
actū. Silr̄ cū īuenit̄ ꝙ nullū eſt excellenti⁹ donū q̄ꝫ
charitas ſꝫ magr̄ꝫ. referēdū eſt ad charitatis actū.
Nā cū ſm magr̄m abſqꝫ hitu charitatis medio ef-
ficiat in nobis ſpūs ſctūs actuꝫ charitatis vere hic
actus pōt dici donū ſpūs ſcti. ſic igit̄ magr̄ diceret.
Sꝫ opio cōis cui adheſim⁹ ⁊ adherem⁹ eſt ꝙ p̄ter
gr̄am in aīa eſt dare hitū charitatis in potētia ſiue
in volūtate ad hoc ꝙ ſpūs ſctūs moueat voluntatē
ad actū dilectionis meritoriū: ſiue ad actū charita-
tis. Et qḋ dr̄ ꝙ ſpūs ſctūs mouet ipaꝫ voluntatē. iō
nō requirit̄ ibi aliqs hitus medi⁹. Dicemus ꝙ habi-
litas nō ſolū requirit̄ vt aliqd agat: ſꝫ ēt requirit̄ vt ali-
qd agat̄. Ut rotūditas ī ſpa requirit̄ nō vt habilitet
ſperā vt ipa ſeipſaꝫ circulariter moueat: ſꝫ vt ab alio
circulariter moueat̄. Ita ⁊ hitus charitatis habili-
tat voluntatē nr̄am vt a ſpū ſctō moueat̄: nec eſt ſic
intelligēdū ꝙ in actibus meritorijs nos hēmus vt
acti: ⁊ vt moti a ſpū ſctō: ꝙ nullo mō ſum⁹ agētes ⁊
mouētes: ſꝫ q̄ꝛ magis ſumus acti q̄ꝫ agētes: ⁊ magis
moti q̄ꝫ mouentes. In talib⁹.n. coadiutores ſumus
dei. Actus.n. charitatis: ⁊ oꝑa meritoria ſunt a ſpū
ſctō p̄ncipalr̄ q̄ efficit ea in nobis: ⁊ ſunt a nobis: q̄ꝛ
nō ſiūt niſi volētib⁹ nobis: vt pōt hr̄i ab Aug. p̄mo
retractationū l caplo de expōne q̄rūdā expōnū ex
epl̄a pauli ad ro. In hoc eſt ḡ dr̄ia īter nos ⁊ magr̄ꝫ:
q̄ꝛ nos ponim⁹ ꝑfectionē eēntie ꝑ gr̄am: ⁊ ꝑfectōeꝫ
potētie. i. voluntatis ꝑ hitū charitatis ad hoc ꝙ ſpi-
rit⁹ ſctūs efficiat in nobis actū charitatis. Magr̄ āt
poſuit ꝑfectionē eēntie aīe ꝑ gr̄am: ſꝫ nō poſuit ꝑfe-
ctionē potētie ꝑ hituꝫ charitatis: ſed voluit ꝙ ipſe
ſpūs ſctūs moueret abſqꝫ hitu medio potētiaꝫ. i. vo-
lūtatē ad talē actū: ⁊ ad hoc valet diſtictio quā feci-
mus de ꝑfectiōe: q̄ꝛ ꝑfectio ſubti formalr̄ eſt perfe-
ctio oīum eoꝝ q̄ ſunt in ſubto v̄tualr̄: q̄ꝛ nobilitato
ſubto nobilitant̄ oīa q̄ ſūt ī ſubto. Sic ḡ diceret ma-
giſter nobilitata aīa ꝑ gr̄aꝫ nobilitant̄ oēs potentie
aīe: ꝓꝑ qḋ nobilitat̄ ipa volūtas vt in ea poſſit ime-
diate a ſpū ſctō effici charitat l act⁹. Sic ḡ magr̄ di-
ceret: nos aūt diceremꝰ ꝙ non ſufficit ſic nobilitare
volūtatē v̄tualr̄: niſi nobilitet̄ ꝑ hitū charitatis for-
maliter. igit̄ īter ſic loquētes magna pugna eē vr̄ ⁊
magna v̄boꝝ colluctatio. Diximus ḡ ſuꝑ p̄ᵐ ſniarū
ꝙ opio magr̄i ſubtilis erat: ⁊ ꝙ nō poterat ꝑ rōnes
cogētes iꝓbari: qḋ ſic exponim⁹. nō pōt iꝓbari
ꝑ rōnes cogētes. i. nōdū vidim⁹: nec adhuc ēt vide-
mus rōnes q̄ ſic cogāt ꝙ opio magr̄i non poſſit tole-
rari ſicut opio alioꝝ: ⁊ maxīe ſm eos q̄ dicūt ꝙ idē
eſt charitas qḋ gr̄a. Pōt.n. ꝯtingere ꝙ vna opio eſt
ꝓbabilior ⁊ rōnabilior q̄ꝫ alia: hoc tamē nō obſtāte
alia tolerat̄. vt opio. Sicut opio cōis multo ꝓbabi-
lior: ⁊ multo rōnabilior eſt q̄ꝫ opio magr̄i: ſꝫ ꝓꝑ hoc
nō ſeq̄t̄ ſi ꝓbabilior eſt vna opio q̄ꝫ alia ꝙ alia non
poſſit: vt opio ſuſtineri. Et ſi ō hoc dubitat̄ dicem⁹
vt iā tetigim⁹ ꝙ nūc magr̄i ⁊ ſubtiles dicūt ꝙ ideꝫ
eſt in aīa gr̄a qḋ charitas. i. ꝙ charitatis hitus. Con-
ſtat aūt ꝙ nūq̄ꝫ magr̄ itēdebat negare gr̄am: q̄ꝛ tūc
fuiſſet peior pelagio. Si ḡ nō ponūt charitatis ha-
bitū aliū a gr̄a incidunt in opionē magr̄i: ꝙ ꝑ gr̄am
abſqꝫ hitu charitatis q̄ ſit alius a gr̄a ſpūs ſctūs effi-
cit in nob charitatis actū. Et ſi dicat̄ ꝙ ipſi ponunt
gr̄am ⁊ charitatē idē: q̄ꝛ ponūt eēntiā aīe idē cū po-
tētijs. hoc nō obſtat. Q̄ꝛ q̄ntūcūqꝫ ſit aīal ⁊ hō eadē
res formalior ⁊ ꝑfectior eſt vt hō: q̄ꝫ vt eſt anial: q̄ꝛ
ſemꝑ gen⁹ hꝫ quādā rōnē potētie reſpcū ſpēi. iō dif-
ferētia q̄ dicit formā actū ⁊ ꝑfectionē eſt q̄ abūdat
ſpēs a genere. Sic dato ꝙ eadē res eēt eēntis ⁊ po-
tētia. illa tn̄ eadē res eſſet ꝑfectior ſeipſa ꝯſiderata
vt potētia: q̄ꝫ vt eēntia. Q̄ꝛ ſemꝑ potētia intelligit̄
eſſe ꝑfectio eēntie: ꝑfectior.n. eſt aīa ꝯſiderata vt
potēs agere q̄ꝫ ſit ꝑ potētiā quā ſolū nō exiſ: ⁊ non
hr̄is eē qḋ ſit ꝑ eēntiā: qḋ ḡ erit ꝑfectio eſſentie: ſiue
qḋ eſt ꝑfectio ſubti erit ꝑfectio potētie: ⁊ eoꝝ q̄ ſūt
in ſubto ꝓꝑe ⁊ ꝑ ſe loquēdo v̄tualr̄ nō formalr̄. ꝓut
ḡ ad ꝓpoſitū ſpectat nō ponētes habitū charitatis
abſqꝫ gr̄a icidūt in opionē magr̄i. Nā ſi hꝫ gr̄a poni-
tur eē ꝑfectio potētie: ⁊ ꝑfectio volūtatis hꝫ magr̄
intētū. videlꝫ ꝙ ſpūs ſctūs mediāte gr̄a perficiēte
volūtatē: nō mediāte hitu charitatis q̄ ſit ali⁹ a gr̄a
efficit in nobis charitatis actū. Si v̄o hꝫ gr̄a ponit̄
in eēntia aīe: ſiue eēntia ponit̄ idē ꝙ potētia: ſiue
nō. gr̄a ꝑficiēs eēntiā aīe formalr̄ ꝑficit illā eādem

Uide. 17. di. par te. 1. q. 1. c. 2. vbi egregie laborat ꝓ defenſione hu ius opinionis.

Ecce cogunt̄ po nere iſtas forma- litates ⁊ diſtin- ctiōes eaſdē. vt ſuꝑ tetigim⁹ ē ea q̄ eſt ex nārei fauētes his ſine quib⁹ elīguēda eſt omnis phia.

eſſentiã vt eſt potẽtia: vel ꝑficit ipſam potẽtiã: que eſt alia ab eēntia v̄tualr: vt poſſit in hꝫ potentia ſpiritus ſctūs efficere imediate charitatis actuꝫ. Sic ğ opꝫ dicere negantes hītū charitatis aliū a gr̃a: ꝙ ponẽtes icidūt in opionẽ magr̄i. ſi ğ hoc toleraſ vt opio: ꝙuis oppoſitū videaſ nobis ꝓbabili⁹ ꝛ tolerabili⁹ pōt ꝛ dcm̄ magr̄i vt opinio tolerari.

⸿ Et per hoc ſolutū eſt ad argumentū in oppoſitū: qd̄ fiebat de opinione magr̄i. Queſtio. VI.

TErtio q̄rebaſ de ipſis ꝑfectiōib⁹ vt cõparanſ adiuicẽ. Utrū ꝑfectio q̄ eſt accñs poſſit eſſe in aliquo ſubto abſqꝫ ꝑfectiõe q̄ eſt eē: ꝛ arguebatur ꝙ ſic. Nã vt dicebat creatio eſt mutatio: ꝛ ꝑ ꝯñs eſt accñs: ꝛ tñ eſt in ipſa eēntia q̄ nãliter eſt prius q̄ȝ eē. cū ğ ipa ſuba rei cauſeſ ꝛ creatio ſit in ipa eēntia ad eē accñtis nō reqriſ eē: imo eſt aliqs act⁹ qd̄ p̄cedit eſſe vt creatio. ⸿ P̄. dicebaſ ꝙ ſi fieret mã ſine forma illa factio eēt aliq̄ mutatio: ꝛ eēt accñs: ꝛ eēt i mã ſine eē. ⸿ P̄. hūanitas in xp̄o nō hꝫ ꝓpriū eē: ꝛ tñ ſunt in ea accñtia. ğ ꝛc̄.

In contrarium eſt. Accidẽs p̄ſupponit ſubiectum eſſe. ergo nō poteſt eſſe accidens ſine eſſe.

Reſpõdeo dōm: ꝙ accñs nō pōt eē in ſubto ſine eē: qd̄ tripl̄r pōt declari. p̄⁹ ex ꝑte ipſi⁹ eē. 2⁹ ex ꝑte ipſi⁹ accñtis. 3⁹ ex ꝑte ipſi⁹ ſubti. ⸿ Prima via ſic pꝫ. naꝫ eē in reb⁹ creatis eſt rō ꝙ accñtia fiãt in eis. Nã iō ſunt accidẽtia in ſuba: qꝛ ſubm illud ꝑ ſuã eēntiã nō pōt hr̄e oēs ꝑfectiões ſibi debitas. iō ꝑfectões in eo nō ſūt ſibi eēntiales. ꝯñs ğ eſt ꝙ hēat ꝑfectões accñtales: ꝛ ꝙ ſint in ſubto accñtia. Oīs. n. ſuba q̄ nō eſt ipꝫ eē: qꝛ ex eē ſumiſ oīs ꝑfectio: qꝛ in tãtū aliqd̄ ꝑfectū eſt: inq̄ȝtū hꝫ tale eē. vt ſapia intãtū eſt ꝑfectio ſapiẽtis: inq̄ȝtū ei dat eſſe ſapiẽs: nō eſt oīs ꝑfectio: ꝛ per ꝯñs ꝑfectiões illi⁹ ſube nō ſunt eēntiales. ille ğ eſt p̄m⁹ modus gnãlis creature: ꝙ in eis eēntia nō eſt ipꝫ eē. ſi. n. eēntia eēt ipm̄ eſſe. hr̄et in ſe oēm rōnẽ eſſendi: ꝛ eſſet illa eēntia oīs ꝑfectio: qd̄ ſoli deo ꝯpetit. Eſſentia ğ creata: qꝛ nō eſt ipm̄ eſſe determinaſ ad ſpãlẽ modū eēndi: ꝛ nō pōt illa eēntia eſſe ꝑfectões oiuꝫ generū. ſicut eſt eēntia dei: q̄ eſt ipꝫ eſſe: ꝛ nō determinaſ ad aliqd̄ eē: ſꝫ hꝫ oēm rōnem eēndi: ꝛ eſt ipa ꝑ ſeipſam ꝑfectiões oium generū: perfectões nãqꝫ alioꝝ generū in deo trãſeūt in ſubaꝫ. vt pꝫ ꝑ Aug⁹. in. 5. de trini. ꝙ de⁹ eſt ſine q̄ȝtitate magn⁹: ſine q̄litate bonus. magnitudo. n. in deo nō eſt q̄ȝtitas: ſed eſt ipſa diua eēntia: nec bonitas eſt q̄litas: ſꝫ eſt ipa diua eēntia. In creatura v̄o ꝑfectiões alioꝝ geneꝝ nō trãſeūt in ſubam: ſꝫ manẽt ſꝫ ſuū gen⁹. iō in creatura ſunt multa per accñs: in deo aūt nihil eſt ꝑ accidẽs. vt idẽ Augu. in eodeꝫ ꝑtractat. Ex iſto ğ mō: qꝛ creatura nō ẽ ſuū eē: ꝑfectões in creatura ſūt accidẽtia: ꝛ nō trãſeūt in ſubam: ꝛ qꝛ eſſe creature eſt hꝫ. iō ex ipo eſſe poſſum⁹ inueſtigare q̄re ſine eo nō pñt eē accñtia in re. ſic dicerem⁹ nō eſſe aliq̄ in aliq̄ ſine eo qd̄ eſt rō eoꝝ q̄ ſunt in illo. ⸿ Scd̄a via ad hoc idẽ ſumiſ ex ipſis accñtibus. Nã accñtis eē eſt ineē. dicem⁹. n. ꝙ alia ſūt: qꝛ ſūt exñtia: vñ ſunt ꝑ eē ſui gnīs. ſic dr̄ ſuba eē: qꝛ exiſtit: ꝛ qꝛ hꝫ eſſe ſui gnīs. Nã eſſe ꝑ qd̄ exiſtit ſuba ꝑ reductiõeꝫ eſt in genere ſube. Alia v̄o ſunt: nō qꝛ exiſtãt: nec ꝙ hēant ꝑ ſe eē: ſꝫ ſunt: qꝛ ſunt in exñte. iō eoꝝ eſſe eſt in exñte eſſe vel eoꝝ eē eſt ineē. quare ſi accñtia nō ſunt niſi qꝛ ſunt in exñte ꝛ idẽ exñs nō eſt niſi per eē. ꝯñs eſt ex ipſa nã accñtiū ꝙ accñtia non poſſunt eſſe in aliq̄ ſine eſſe. ⸿ Tertia via ſumiſ ex ipſis ſubſtãtijs. Nã ſicut ſe hꝫ gen⁹ ad gen⁹: ita ſe hꝫ cõpoſitio illi⁹ gnīs ad ꝯpõnẽ aliã. Cõſtat aūt ꝙ genus ſube p̄cedit alia gnã: ſic cõpoſitio q̄ eſt in genere ſube vl̄ eoꝝ q̄ ſunt in genere ſube p̄cedit ꝯpõneꝫ quã faciunt alia gnã in eēntia. ğ facit ꝯpõnẽ ex eē ꝛ eēntia. Nã vna ꝯpoſitio gnãlis rerū creatarū eſt ex eē ꝛ eēntia: alia ex accidentibus ꝛ ſuba: eſt ꝛ cõpoſitio tertia ex forma ꝛ mã: ſꝫ hec nō eſt gnãlis oium rerū creaturū: ſꝫ ſolū rerū mãliū tm̄. Cū ğ cõpoſitio ex eēntia ꝛ eē ptineat ad gen⁹ ſube: ꝙ tã eēntia q̄ȝ eſſe eſt in hꝫ genere. cõpoſitio v̄o ex ſuba ꝛ accñte ſe extẽdit vltra genus ſube: qꝛ accñtia ad gen⁹ ſube nō pertinẽt. Cõſequẽs eſt ꝙ cõpoſitio ex eēntia ꝛ eſſe nãliter ſit p̄or ꝯpõne ex ſuba ꝛ accñte. Accñs ğ in ſubto ſiue in idiuiduo p̄ſupponit eſſe ei⁹. ſicut cõpoſitio poſterioꝝ p̄ſupponit ꝯpõnẽ p̄orẽ. pꝫ ğ ꝙ non pōt eſſe accñs in ſubto ſine eē. i. niſi illud ſubm ſit. ⸿ Sꝫ ſi q̄raſ nō de eē accñtiū: ſꝫ de intelligẽtia eoꝝ vtrū poſſint intelligi accñtia in ſubto abſqꝫ eo ꝙ ſubm ſit actu. Dicemus ꝙ duplex eſt accñs. Unū qd̄ cõi noīe dr̄ accidẽs ꝛ aliud vocaſ ꝓpriū. Nã ꝛ ipm̄ ꝓprium manat de genere accñtiuꝫ. ſi ğ loquamur de accñte qd̄ eſt ꝓpriū abſqꝫ eo ꝙ ſubm ſit actu pñt itelligi talia accñtia in ſubto: vt pñt itelligi ꝓ̄ꝑtates roſe: ꝛ hr̄e ſciaꝫ de roſa nulla roſa exñte. ſufficit. n. ꝙ res ſit in ſuis cauſis ad hoc ꝙ poſſit eē ſcia de ea. ſi. n. roſa nō exñte ſic eſſet de roſa ſicut de chymera q̄ nec eſt in ſe: nec in ſuis cauſis: ſꝫ eſt ſolū figmẽtū apud aiam: nulla eēt ſcia de roſa nō exñte roſa. cuꝫ ğ ſcia ſit per demſ̄rationẽ: ꝛ demõſtratio ꝓbet ꝓpriã paſſionẽ de ſubto: qꝛ pōt eſſe ſcia de re nō exñte: pñt intelligi ꝓprietates de ſubto abſqꝫ eo ꝙ ſubꝫ hēat actuale eē. De accñtibus v̄o que ſunt per accñs nō eſt ꝓ̄pe ſciẽtia: tñ ſequẽdo modū loquẽdi Porphyrij pōt ſubꝫ intelligi cū ꝯ̄rio hoꝝ in quo differūt talia accñtia a ꝓprijs. tã. n. accñtia cõia q̄ȝ ꝓpria in hoc ꝯueniūt ꝙ ſunt poſteriora ſubiectis: ꝛ qꝛ p̄us poteſt itelligi nō intellecto poſteriori: pōt itelligi ſubm nō itellectis ꝓprijs: nec accñtibus: ſed in hoc differūt hec ꝛ illa: qꝛ nō pōt intelligi ſubm cū ꝯ̄rio ꝓprij. vt nō poſſet itelligi coruus cū ꝯ̄rio ſui ꝓprij: vt nō poſſet itelligi hō cū ꝯ̄rio riſibilis: vt ꝙ eſſet hō: ꝛ eēt nō riſibilis. Nã qꝛ ꝓpria fluunt ex p̄ncipijs ſpẽi: ſi intelligereſ res cū ꝯ̄rio ꝓprij: intelligereſ cū ꝯ̄rio p̄ncipijs ſpẽi: vt ſi itelligereſ hō cū ꝯ̄rio riſibilis vt ꝙ eſt nō riſibilis intelligereſ ꝙ nō eēt in ſpẽ hoīs. Sed de accidẽtib⁹ nō eſt ſic. pōt. n. intelligi ſubm cū ꝯ̄rio ſui accidentis: vt pōt ſubintelligi coruus alb⁹: ꝛ ethiops nitẽs cãdore. vt cū accñtia cauſenſ ex p̄ncipijs indiuidui: qꝛ pōt itelligi coruus nō itellecto hoc indiuiduo: vel illo indiuiduo corui: ex quo nigredo corui que nō eſt qd̄ ꝓpriū: ſed eſt accñs q̄ȝtūcūqꝫ ſit inſeparabile cãbiſ ex p̄ncipijs indiuidui corui: ꝛ qꝛ pōt intelligi coruus non intellectis p̄ncipijs indiuidui corui. Intellecto itaqꝫ ſic coruo: intelligiſ ſine habitudine ad nigredinẽ. ꝓpter qd̄ poterit intelligi ſub albedine: ſed coruus ſic itellectus nō erit vt hꝫ eſſe actuale: qꝛ hoc cõpetit ipis idiuiduis: que per ſe primo ꝛ p̄ncipal̄r dr̄r exiſtere: in quib⁹ oīa alia ſunt: ꝛ eis deſtructis ipoſſibile eſt aliqd̄ alioꝝ remanere: ꝛ qd̄ dcm̄ eſt de coruo ꝛ albedine: veritatẽ habꝫ de ethiope nitẽte cãdore. Nã hꝫ nigredo ex ꝯplexiõe

Ucꝫ nālr ꝛ cōit in effectu: nō formaliter ex qditate ꝓpria ꝛ metaphyce: ſed ſubtiles ſciūt.

cauſaṫ:pōt aūt intelligi ethiops nō itellecta tali in-
flāmatiōe ſanguis ex qua cauſaṫ talis color: ꝑpter
qđ itelligiṫ ethiops ſine habitudine ad nigredinē:
quo itellecto ſine hꝫ habitudīe poterit itelligi ſub
nitēte candore. Quātum ğ ad ipm actuale exiſtere
nō pñt eſſe accñtia in ſubto ſine eē. Quātū vo ad in-
telligi pꝫ quō itelligi pñt ſine eē. ¶ Qđ vo obycie-
baṫ de creatiōe que eſt mutatio: dicimus ꝙ nec eſt
motus: nec mutatio: eo tñ modo quo pōt dici muta
tio: nō eſt mutatio que ſit accñs: qꝛ motꝰ ꝛ mutatio-
nes ſunt in eodē genere cū rebꝰ ad q̄s eſt motus: vł
ad q̄s ſūt hꝫ mutatōes. ¶ Qđ āt addebaṫ de mate
ria dicemꝰ ꝙ multiplr deficit argumētū: qꝛ factio
ſubē nō eſt accidēs: ꝛ ēt qcqđ eſt de forma: nihil tñ
pōt eē ſine eſſe ita ꝙ nec mā: nec aliqđ aliud poſſet
exiſtere ſine eē. eſt. n. eſſe de rōne cuiuſlibet eēntie
cāte nō ſimplr: ſed vt eſt effectꝰ agētis. Naꝫ ꝛ ſi pōt
itelligi eēntia ſine eſſe: ipoſſibile tñ eſt ꝙ aliq̄ eſſen
tia ſit effectꝰ alicuius agentis: niſi qꝛ ei cōicaṫ eſſe.
¶ Qđ vo dicebaṫ 3° de hūanitate xpi. dicemus ꝙ
humanitas illa hꝫ quēdā modū accñtis. Jlla. n. hu
manitas exiſtit: nō qꝛ hēat eē ſui generis: ſed qꝛ eſt
in exñte. i. in ſuppoſito vbi. Sicut ğ vnū accñs pōt
fundari in alio accidente hoc tñ nō erit ſine eſſe: qꝛ
vtrūqꝫ illoꝝ accidētiū ꝓſupponit eē ſubti. Sic ꝛ in
ꝓpoſito: ſꝫ humanitas xpi q̄uis nō ſit accidens: hꝫ
tamē aliquē modū accidētis. ꝑpter qđ accñtia po-
terūt fundari in hꝫ humanitate: hoc tamen nō erit
ſine eē: ſꝫ tā hꝫ hūanitas q̄ȝ accidētia fundata in ea
ſuſtentabanṫ per eſſe vbi. Queſtio. VII.

Qvarto q̄rebaṫ de mēſuris rerum
ꝑfectarū: ſiue de ipſis iſtā-
tibꝰ. Utrū iſtās poſſꝫ hr̄e rōnē pluriū ſi
gnoꝝ. Et arguebaṫ ꝙ ſic: qꝛ vt dicebaṫ
inſtās in mēſura eſt ſicꝰ pūctꝰ in linea: ſꝫ
pūctꝰ in linea hꝫ rōnē pluriū ſignoꝝ: qꝛ eſt ꝓncipiū
vniꝰ ꝑtis linee: ꝛ finis alterius. ğ ꝛ inſtās.

Contra iſtās hꝫ rōnē vltimi: ſꝫ vltimū nō di-
cit niſi vnū ſignū. ğ ꝛc. ¶ Pꝫ. in pluri
bus ſignis pōt aliqđ eſſe ꝛ nō eē vt in vno ſigno po-
teſt eſſe: in alio nō eſſe. Si ğ idē inſtans poſſet habe
re rōnē pluriū ſignoꝝ in eodē inſtanti: poſſet aliqđ
eſſe ꝛ nō eſſe: qđ eſt impoſſibile.

Reſpōdeo dōꝫ: ꝙ hec qđ vꝛ velle querere.
vtꝝ oppoſita ſil' poſſint verifica
ri: vt ꝙ poſſit verificari ſil' de aliq̄ eē ꝛ nō eē: pꝑ qđ
ſic ꝓcedemꝰ in hac qōne: qꝛ ꝓmo oſtēdemus ꝙ nul
lo mō oppoſita pñt vificari. Scđo declabimꝰ ꝙ nō
eſt idē oppoſita eē in eodē inſtāti: ꝛ eſſe ſil. maxīe ſi
accipiaṫ inſtās nō ꝓꝑe mēſure. qꝛ in inſtāti proprie
mēſure idē eēt. Tertio deſcēdemus ad id qđ ꝓnci-
paliter q̄rit qđ. videlꝫ quomō inſtans poſſit hr̄e ra
tionē pluriū ſignoꝝ. ¶ Propter ꝓ'' ſciēdūꝫ ꝙ aliq̄
ſunt oppoſita q̄ hñt mediū ſm formaꝫ. ſic ꝯria me-
diata: que hñt formā mediā: qꝛ inter duo talia ꝯria
eſt dare formā mediā. vt inter formā albi: ꝛ formā
nigri: ſiue iter formā q̄ eſt albū: ꝛ q̄ eſt nigrū eſt da-
re formā. que eſt palidū: qđ eſt mediū iter albū ꝛ ni
grū. Alia ſunt oppoſita quoꝝ nō eſt mediū ſm for-
mā: ita ꝙ ſit ibi aliq̄ forma media: ſꝫ ſm ſubꝫ ēt cū
ꝯſtātia ſubti: qꝛ eſt repire ſubm ꝯſtās ꝛ exñs in reꝝ
nā qđ nec eſt hoc nec illud. ꝛ hꝫ oppoſita ſunt ꝯria
imediata: ꝛ maxīe ſi ſunt talia ꝯria imediata: ꝙ nō
ſint gnālia: ſꝫ determinēt ſibi ſubꝫ aliqđ: ſic ſunt ſa-
nū ꝛ egrū: que tāqꝫ ꝓpriū ſubm circūcernūt corpus
aīalis: ꝛ ſicut ſunt iuſtū ꝛ iniuſtū: que tāqꝫ ꝓpriūꝫ
ſubm circūcernūt mētem rōnalē: accipiēdo rōnale
large ꝓut ꝛ āgeli dr̄ eē rōnales: inter talia qdē nō
repiṫ mediū ſm formā: vt iter ſanū ꝛ egrū nō repi-
tur forma media: q̄ nec ſit ſanitas: nec egritudo: ſed
ꝑticipet vtrūqꝫ eoꝝ ſicut medij colores ꝑticipāt al
bū ꝛ nigrū: ſꝫ repiṫ ibi mediū ſm ſubm ēt cū ꝯſtan-
tia ſubti: qꝛ repiṫ aliqđ ſubm ꝯſtans ꝛ exñs in rerū
nā qđ nec eſt ſanū: nec eſt egrū. vt lapis. eodē mō di
cendū eſt de iuſto ꝛ iniuſto ꝛ de ceteris ſilibꝰ. Aliq̄
aūt ſunt oppoſita q̄ nec ſm formā: nec ſm ſubm cū
ꝯſtātia ſubti hñt mediū: ſꝫ hñt mediū ſm ſubm: ſi-
ne ꝯſtātia ſubti. ſic ſunt ꝯria gnālia: cuiuſmodi ſūt
bonū ꝛ malū: que ſm pħm ſūt gnā oīuꝫ ꝯrioꝝ. Nā
cū malū dicat ꝓuationē accipiēdo malū large: cuꝫ
q̄libet duo ꝯria ſic ſe hēant ꝙ vnū dicit hītū: aliud
ꝓuationē. Unū eſt qdē nobile: aliud qđ ignobile: ꝛ
qꝛ ſemꝑ ꝓuatio dicit qđ ignobile reſpcū hīꝰ: ſemꝑ
vnū illoꝝ hꝫ aliqꝫ rōnē defectus: ꝛ ꝑ ꝯñs aliqꝫ rōnē
mali reſpectu alteriꝰ. ꝑpter qđ accipiēdo gnālīter
bonū ꝛ malū nihil eſt qđ nō poſſit dici: vel bonū vł
malū. igiṫ nec ſm formā: nec ſm ſubm: accipiendo
ſubm ſm ꝯſtātiā: eſt dare mediū iter bonū ꝛ malū:
ſꝫ accipiēdo mediū nō ſm ꝯſtātiā: ſic eſt mediū in-
ter bonū ꝛ maluꝫ: qꝛ de ipſo nullo nec verificaṫ bo
nū: nec malū. Malū. n. cū dicat ꝓuationeꝫ: ꝛ ꝓuatio
dicat negatiōeꝫ nō ſimplr: ſꝫ in ſubto: pꝫ ꝙ requirit
cōſtantiā ſubiecti. iō ꝓbat Augu. in enchiridion ꝙ
malū nō niſi in bono eē pōt: qꝛ ſemꝑ fundaṫ in aliq̄
ſubiecto: ꝛ in aliq̄ nā: q̄ ſm ꝙ hꝫ qđ bonū nomiaṫ.
Malū ğ ꝛ bonū ſumpta gnālīter nō hñt mediū ſꝫ
ꝯſtātiā ſubiecti. ſumpta tñ ſpālr ēt cū ꝯſtātia ſubie
cti poſſent hr̄e mediū: ſm quē modū logṫ Cōmēta
tor in. 10. metaphy. qꝛ vir heremita: neqꝫ bonꝰ: neqꝫ Cōmen. 19.
malus: qđ itelligēdū eſt de bonitate ꝛ malignitate:
nō gnālīter: ſed ſpālīter: ꝓut ſumiṫ bonitas ꝛ mali-
gnitas ciuilis. Cū. n. vir heremita nō ſit ciuitaꝫ: nec
ꝑs ciuitatis: nec eſt bonꝰ: nec eſt malus: ſm bonita-
tem ꝛ malitiā ciuilē. aliq̄ aūt ſunt oppoſita: que nec
ſm formā: nec ſm ſubm cū ꝯſtantia ſubiecti: nec ſi-
ne ꝯſtātia ſubiecti hñt mediū. hꝫ aūt ſunt oppoſita
ꝯdictoꝛie: quoꝝ alteruꝫ ēt de ipſo nihilo ꝯuenit ve
rificari. iō in lib. poſterioꝝ illa ꝓprie ꝯdictoria dr̄r T. c. 5. ſen. 3. c.
eē: quoꝝ nō eſt mediū ſm ſe: qꝛ nullo mō iter talia ſꝫ vt aīt Thom
repiṫ mediū. qñ igiṫ ad hoc deuentū eſt ꝙ ꝯdicto- ſtꝰ a pluribꝰ ci
ria ſūt ſil': vel verificata: vel falſificata: qꝛ talia nul fundunturꝫ
lo mō hñt mediū: nec ſm vificationē: nec ſm falſi- cōmenta impr
ficationē: nec ſm formā: nec ſm ſubm: nec ſm ꝯſtā pue allegan
tiā: nec ſꝫ nō ꝯſtātiā. penitus dꝫ iudicari illud im-
poſſibile: adeo. n. eſt hoc ipoſſibile. vt dicamus hoc
ēt ipſi deo nō eſt poſſibile: nō ꝙ deꝰ ſit in aliquo im-
potēs: ſꝫ qꝛ hoc nullo mō eſt poſſibile fieri. ſ. ꝯtradi
ctoria ſimł vera vel ſimł falſa. iō dr̄ in. 6. ethicoꝝ: ꝛ Caplo. 2.
cōmēdaṫ ibi agathon hoc aſſerēs ꝙ hoc ſolo ꝓuaṫ Hoc aūt eſſe
deꝰ ingēita facere que vtiqꝫ facta ſunt. Et hoc q̄ȝtū nō ente non e
ad ꝓmā ꝑtē qōnis. videlꝫ ꝙ impoſſibile eſt ꝛ maxi facere. vt ſolo
me oppoſita ꝯdictoria eſſe ſimul ſiue vera ſiue fal- lis aīt quod n
ſa. ¶ Declato igiṫ quō ſe hñt oppoſita adinuicē: qꝛ hil ꝯſue eſt
nō pñt ſimul eē: volumus oſtēdere ꝙ nō eſt idē op- cere.
poſita eē ſil' ꝛ eē in eodē iſtāti: ꝛ maxime ſi accipia-
tur inſtās nō ꝓprie mēſure: qꝛ in hoc videbaṫ dubi
tare qōnē ꝓponēs: qꝛ in eodē inſtāti cogimur dice-
re ꝙ aliqđ ſic ſit ſicut ſi fieret motus in vacuo: qꝛ il
le motus eēt in inſtāti: in eodē inſtāti eſſet corpꝰ ſic
motū ſurſum ꝛ deorſum: ſed cuꝫ eſſet ſurſum nō eēt

Dicimus crea-
tionē quantū ad
id qđ eſt nō eſſe
accidēs: ſed ſm
iſtum modū in-
telligendi: ꝛ vim
ac formulā voca
buli: ꝛ hoc ꝯſide
ra in ea ſpālīter.

deorſuꝫ:ꝛ ecōuerſo. in eodē ğ inſtāti eēt ſurſuꝫ ꝛ nō
ſurſuꝫ:ꝛ deorſum ꝛ nō deorſum. Dicemus ğ ꝙ lꝫ ſit
ipoſſe fieri motū in vacuo ſꝫ ordinē quē videmus:
qꝛ ille mot⁹ nō reduceret in motū celi. Cū ğ nullꝫ
corp⁹ poſſit moueri localr ſm ordinē queꝫ videm⁹
niſi mot⁹ ille reducat in motū celi:qꝛ vt vult phꝯs
T.c.1. in pn°.8.phyſicoꝝ:ꝙ mot⁹ celi eſt vt vita ſubſiſtēti-
bus oībus que ſunt nā.i.in oībus mobilib⁹. Mobi
lia.n.dicūr eſſe nā: qꝛ que nō ſunt mobilia nō ſunt de
Cōmē. 11. pmo phyſicoꝝ. ꝯſideratiōe nāli. vt vult Cōmētatoꝛ:ꝙ motus celi
eſt q̄ſi vita reb⁹ mobilib⁹: qꝛ eſt q̄ſi pnci⁹ reb⁹ mo-
bilibus. ſicut aīa eſt pn⁹ reb⁹ viuis. ğ ſicut ipoſſibi-
le eſt eē viuū ſine anīa:ſic ſm ordinē quē videmus
ipoſſe eſt aliqđ corpus moueri hic īferius qđ nō mo
ueat per influētiā celi:ꝛ cui⁹ motus nō ſit cā motus
celi:ꝛ qꝛ ſi aliqđ moueret in vacuo ad illud nō poſ-
ſet attingere influētia celi:qꝛ illud mobile nō attin
geret celū īmediate nec mediate:cū nullꝫ eſſet ibi
corp⁹ mediū per qđ celū poſſet attingere tale mobi
le:eēt ille mot⁹ ſine īfluētia celi : ꝛ nō cāt⁹ a motu
celi:qđ eſt ipoſſe. Tñ ſi hoc poneret in eē:qꝛ mot⁹ il-
le fieret in īſtāti ſm phi ſniam in.4.quā credimus
eē verā:in eodē inſtāti eſſet corp⁹ illud ſic motū ſur
ſuꝫ ꝛ deorſuꝫ:ꝛ ꝑ ꝯñs in eodē inſtanti vt dicebat : ꝛ
hñ:verificarent ꝯdictoria: qꝛ ſequeret ꝙ in eodeꝫ
īſtāti corp⁹ illud eēt ſurſuꝫ:ꝛ nō ſurſuꝫ: ꝛ deorſum ꝛ
nō deorſum:ſꝫ nec tñ ꝑꝑ hoc ſequeret ꝯdictoria ſil'
eſſe:cū illa ſint ꝯdictoria: quoꝝ nō eſt mediū ſꝫ ſe.
Dicemus ğ ꝙ id qđ gnāt difficultatē in ꝓpoſito eſt
ꝙ cū inſtās ſit īdiuiſibile nō pōt eē ꝙ in indiuiſibi
li v̄ificet aliq̄ niſi illa ſint ſil'. Imaginant ğ homies
ꝙ debeat eſſe aliqđ plus vel aliqđ mai⁹ in q̄ verifi-
cant duo oppoſita q̄ꝫ in q̄ verificat alteruꝫ tm̄. ſi ğ
oñdere poterimus ꝙ nō oꝫ eē aliqđ maius in quo
verificant duo oppoſita: q̄ꝫ in quo verificat alterꝝ.
tūc ſi nihil aliud obſiſtat ſi in vno inſtāti pōt verifi
cari alterū oppoſitoꝝ poterit verificari ꝛ vtrūqꝫ:ſi
nō reqrit aliqđ mai⁹ verificatio alteri⁹ q̄ꝫ verifica
T.c.68.69. tio vtroꝛūqꝫ. ¶ Uult phꝯs in.8.phicoꝝ ꝙ ſi aliqđ
vadat de albo in nigrū vel de oppoſito in oppoſitū
ꝙ per totuꝫ tp̄s eſt ſub vno oppoſitoꝝ ꝛ in īſtāti qđ
copulat ad illud tp̄s eſt ſub altero. Duo ğ oppoſita
ſm ei⁹ ſnīam pñt verificari in tpe ꝛ in inſtāti qđ co
pulat ad illud tp̄s:ꝛ tñ tp̄s ꝛ inſtās nō eſt aliqđ ma
ius q̄ꝫ tp̄s tm̄. ſicut linea ꝛ punctus nō eſt aliqđ ma-
ius q̄ꝫ linea tm̄. Si.n. pūctus faceret aliquid mai⁹.
tūc ꝑtes diuidētes totū eēnt mai⁹ q̄ꝫ ſuum totū:qđ
eſt impoſſibile. cū totū equet oībus ſuis partib⁹ ſil'
ſumptis. ꝛ ecōuerſo. Diuiſa itaqꝫ linea i plures par-
tes vbi erat vnus pūct⁹ in potētia:fiunt poſtea duo
pūcta in actu. igit̄ ſi hꝯ pūcta facerēt aliqđ maius:
ille ꝑtes linee ſimul ſumpte eēnt plus q̄ꝫ ſuū totū:nō
igit̄ requirit aliqđ mai⁹ ad verificationē vtroꝛūqꝫ
oppoſitoꝝ q̄ꝫ ad verificationē alteri⁹ tm̄: ſed reqri-
tur ꝙ ſit ibi ſucceſſio. Niſi.n. inſtās ſuccederet tpi
nō poſſent duo oppoſita verificari vnū in tempoꝛe
aliud in inſtāti: inter q̄cūqꝫ aūt eſt ſucceſſio illa nō
ſunt ſil'. Itaqꝫ ſi in eodē īſtāti poſſet eē ſucceſſio poſ
ſet eē ꝙ eēt in eodē inſtāti:ꝛ tñ nō eēnt ſil'. ¶ Si ğ
corp⁹ moueret in vacuo ille motus non reducet in
motum celi:ꝛ ille mot⁹ mēſuraret tpe qđ eſt paſſio
pmi mot⁹:ſed tp̄s qđ eſt paſſio illius motus dicere
tur fieri in vacuo. hr̄et.n. ille motus ſuū ꝓpriū tp̄s
de quo tēpoꝛe ſic loqueremur: ſicut loqmur de iſto
motu : ꝛ quia illud tēpus componeret ex mutatis

eſſe illud tēpus cōponeret ex inſtātibus. Cūꝫ.n. va
cuum nō hēat nām vnde reſiſtat mobili: ꝛ tota cau
ſa. q̄re reqrit tp̄s in motu grauiū ſit reſiſtentia me
dij:mot⁹ ille qꝛ fieret ſine omni reſiſtētia cōponere
tur ex mutatis eē:ꝛ qꝛ cuilibet mutato eſſe reſpon-
det inſtās tp̄s mēſurās talē motū eſſet cōpoſitū ex
inſtātib⁹:ꝛ qꝛ ſi oēs puncti cōponant nullā efficiūt
magnitudinē:omnia illa inſtātia nō valent plus q̄ꝫ
vnū inſtās. motus ğ factus in vacuo eſſet ſucceſſio
mutatoꝝ eſſe:ꝛ tp̄s reſpōdēs illi motui eſſet ſucceſ-
ſio inſtantiū. ¶ Cū ğ querit vtrū ſi in eodē inſtan-
ti corpus moueret in vacuo eſſet ſurſum ꝛ deorſuꝫ:
aut queris de inſtāti mēſure ꝓprie: aut de inſtanti
mēſure nō ꝓprie:cuiuſmodi eſt tēpus qđ eſt paſſio
pmi motus. Si de inſtāti mēſure ꝓprie nō in eodē
inſtanti erit ſurſum ꝛ deorſum: imo quot erunt ibi
ſucceſſiones mutatoꝝ eſſe:tot erunt ibi ſucceſſiōes
inſtantiū:ſed inter illa inſtātia nō cadet tēpus me-
diū:ſed ſuccedēt ſibi imediate adinuiceꝫ. ſicut ꝛ in
tali motu:qꝛ fit ſine reſiſtētia imediate adinuicē ſi
bi ſuccedāt mutata eſſe. Sꝫ ſi q̄ris de inſtāti mēſu-
re nō ꝓprie ſic in eodē inſtāti erit corpus ſic motū
ſurſum ꝛ deorſum:qꝛ omnib⁹ illis inſtantib⁹ nō re-
ſpondebit niſi vnū inſtās in celo. Et iō phꝯs vult ꝙ
motus in vacuo fiat in īſtāti loquens de inſtāti qđ
reſpōdet in celo:qꝛ ſi loqueret de īſtāti menſure ꝓ-
prie nō fieret in īſtāti:ſed in īſtātib⁹:ꝛ qꝛ pōt eē ſuc-
ceſſio abſqꝫ eo ꝙ ſit aliqđ maius erit ſucceſſio īter
inſtātia mēſure ꝓprie:ꝛ nō ſimul verificant oppoſi
ta:q̄uis omnia iſta īſtātia nō ſint qđ maius q̄ꝫ vnū
inſtans. duo ğ oppoſita eſſe ſimul in eodeꝫ inſtanti
mēſure ꝓprie eſt impoſſibile : qꝛ tunc illa oppoſita
eſſent ſimul. Et inde eſt ꝙ qꝛ in tota eternitate dei
nō eſt niſi vnū īſtās. ſi deus nūc eſſet alb⁹:ꝛ hinc ad
mille annos fieret niger ſimul eēt alb⁹ ꝛ niger:ſꝫ in
eodē īſtāti mēſure aliene eē oppoſita ſil' nō eſt icō-
uenies. cū vni ꝛ eidē īſtāti mēſure aliene pñt rñde-
re multa īſtātia ꝛ menſure ꝓpe. ſicut vni ꝛ eidē pun
cto in linea continua pñt rñdere īfinita pūcto in li-
neis īterciſis:ſup vno ꝛ eodē pūcto linee ꝯtinue poſ
ſent collocari īfinite linee īterciſe ad modū lineaꝝ
ꝓcedētiū a cētro ad circūferētias:quo poſito vni ꝛ
eideꝫ pūcto in potētia in linea ꝯtinua rñdēt īfinita
pūcta in actu in lineis īterciſis. Sic vni ꝛ eidē īſtā-
ti in celo pñt rñdere īfinita īſtātia in motu facto in
vacuo. Qua ğ rōne ſi de⁹ nūc eēt alb⁹:ꝛ hinc ad mil
le annos fieret niger:eſſet alb⁹ ꝛ niger: qꝛ toti īſtāti
tp̄s nō rñdet niſi vnū īſtās in eternitate. ſic ex ſili-
tudine in ꝯriū ſi in eodē īſtāti in celo corp⁹ motum
in vacuo eēt ſurſum ꝛ deorſuꝫ:nō eēt ſil' hic ꝛ ibi:qꝛ
illi vni īſtāti in celo rñderēt multa īſtātia in mēſu-
ra ꝓpa. ¶ His itaqꝫ ꝓbatis volumus declare ter
tiū pncipalr ꝓpoſitū quō vnū ꝛ idē īſtās pōt hr̄e rō-
nē pluriū ſignoꝝ. Nā hꝯ īſtās vel cōparat ad mēſu
ram vel ad mēſurata. ꝛ ſi ad mēſurata: vel hoc erit
mēſurata mēſure ꝓpe vel mēſure aliene. ſi cōpare
tur ad ipſaꝫ mēſurā. ſic habet vel hr̄e pōt rōnē plu-
riū ſignoꝝ iquātū eſt pnci⁹ huius ꝛ finis alteri⁹: vt
īſtās reſpcū mēſure ꝓpe. i. reſpcū tpis qđ eſt ſua mē
ſura quā efficit:hꝫ rōnē pluriū ſignoꝝ: qꝛ eſt pnci⁹
futuri ꝛ finis pteriti:dr̄ inſtās cōparari ad ꝓpriam
mēſurā qñ cōparat ad tp̄s:ꝛ dr̄ ꝙ tp̄s eſt ꝓpri⁹ effe
ctus ei⁹:qꝛ inſtās motū dr̄ facere tp̄s. Inſtās ğ hui⁹
menſure:hꝫ vel hēre pōt rōneꝫ pluriū ſignoꝝ: qꝛ ꝛ
punctus ꝛ linea hꝫ vel pōt hēre hui⁹ rōneꝫ : qꝛ ſi ſit

Sꝫ iſtud ē ō ſpe culabilib⁹ philoſophie nīſis valde pulchꝛas : qꝛ iſta via verificādi verba Ariſt. eſt valde lata . ſi deus voluerit loquemur in tractatu nr̄o copioſe de hoc ꝛ quō in celo nō ſit niſi vnum inſtans.

linea ꝯtinua ⁊ ſit pũctus in potẽtia ſemꝑ h̄z rõnem pluriũ ſignoꝝ: vel ſi ſit pũct⁹ in medio ſemꝑ h̄z rõnẽ que eſt ꝑn⁹ vni⁹ ꝑtis linee ⁊ finis alteri⁹: ſ3 puncta in lineis ĩtercisis vel pũcta in ꝑncipio ⁊ in fine linee: vł ſi eẽnt pũcta per ſe exñtia nõ h̄ẽrent h̄ꝰ rationẽ pluriũ ſignoꝝ. Sic ⁊ in ꝓpoſito inſtãs in quo ĩcepit tp̃s nõ habuit rõnẽ pluriuȝ ſignoꝝ: ſ3 ſic fuit ꝑnci͠ᵐ futuri ꝙ nõ fuit finis p̃teriti: ⁊ iſtãs in quo ſiniet̃ ſic erit finis p̃teriti ꝙ non erit ꝑnci͠ᵐ futuri: ſic ſi tp̃s eẽt q̇d ĩtercisuȝ ꝙ ĩter duo tp̃a eſſet dare duo iſtãtia ſicut in lineis ĩtercisis inter p̃l̃es lineas ẽ dare p̃l̃a pũcta. Sic nullũ taliũ inſtãtiũ h̄ret rõnẽ pluriũ ſignoꝝ: ſ3 vnũ eẽt finis p̃teriti aut eẽt ꝑnci͠ᵐ futuri: eodẽ ẽt mõ ſi inſtãtia facerẽt tp̃s vel ſi mutata eẽ facerẽt motũ qd̃ cogeremur ponere ſi fieret motus in vacuo. tũc h̄ꝰ tp̃s nõ eẽt q̇d ꝯtinuũ: ſ3 h̄ret ſe ſicut nũerus cõpoſit⁹ ex vnitatib⁹. inſtãtia ḡ illa nõ eẽnt ꝯtinua: nec ſm ꝙ h̄ꝰ eẽnt ex ꝯtinuis: ſ3 eſſent cõponẽtes ſicut vnitates cõponũt nũerũ: ⁊ q2 ꝑtes numeri nõ copulant̃ ad aliquẽ terminũ cõem non eẽt ibi dare aliqd̃ tale iſtãs qd̃ eẽt cõis termin⁹: vel qd̃ h̄ẽret rõnẽ duoꝝ ſignoꝝ: vt ꝙ eẽt ꝑncipiũ vni⁹ ⁊ finis alteri⁹. ſic ḡ dõm eſt de inſtãtib⁹ vt cõparantur ad mẽſurã: ſed vt cõparant̃ ad menſurata. ſi illa mẽſurata ꝑtinẽt ad mẽſurã ꝓpriã. tũc vnũ ⁊ idẽ inſtãs nõ põt h̄ẽre rõnẽ pluriũ ſignoꝝ: ſm eẽ ⁊ eſſe: ſed ſm eẽ ⁊ nõ eſſe. vt ſi ex albo fiat nigrũ: nõ eſt dare inſtãs in quo vltimo eſt albũ ⁊ ꝑmo eſt nigrũ: ſ3 dabim⁹ inſtãs qd̃ eſt vltimũ albi ſm nõ eẽ: ⁊ ꝑnci͠ᵐ nigri ſm eſſe. vnũ ḡ ⁊ idem inſtãs cõparabit̃ ad album ſm negationẽ: ⁊ ad nigrum ſm affirmationẽ. Hãc aũt duplicẽ cõparationẽ ſi vellemus appellare p̃l̃a ſigna vnũ ⁊ idẽ inſtans h̄z rõnẽ pluriũ ſignorũ. Hoc ẽt modo vnũ ⁊ idem inſtans h̄z rõnem pluriũ ſignoꝝ reſpectu p̃teriti ⁊ futuri: nõ ꝙ ſimul ſit p̃teritũ ⁊ futuruȝ: ſ3 ꝙ in illo iſtãti eodẽ deſinit eſſe p̃teritũ: ⁊ ĩcipit eẽ futuꝝ. ſicut in eodẽ iſtãti deſinit eẽ albũ: ⁊ ĩcipit eẽ nigrũ: ſ3 ſi cõparet̃ iſtãs ad mẽſurata nõ ꝓp̃a ſic inſtãs poſſet h̄re rõnẽ pluriũ ſignorũ ẽt ſm eſſe ⁊ eẽ: q2 ſi fieret motus in vacuo in eodẽ iſtãti in celo eſſet illud corp⁹ ſurſuȝ ⁊ deorſuȝ: ſ3 nõ in eodẽ inſtãti mẽſure ꝓprie. p3 ḡ quõ oppoſita cõparant̃ ad motũ: ⁊ quõ inſtãs h̄z rõnem pluriũ ſignoꝝ: qd̃ declarare volebamus.

Quod vero obyciebat̃ ꝙ inſtãs h̄z rõneȝ vltimi. ideo nõ põt h̄ẽre rõnẽ pluriũ ſignoꝝ. p3 ꝙ ſic h̄z rõneȝ vltimi vni⁹ ꝙ põt habere rationẽ principij alterius.

POſtea querebat̃ de ente creato in ſpãli. Circa qd̃ querebatur dupl̃r. ꝑ⁹ de ente mãli ſiue ſenſibili. 2°. de ratiõali ente. Circa ens aũt materiale ſiue ſenſibile mouebatur triplex queſtio. vna ꝙ h̄ꝰ ens comparat̃ ad formã ſpecificaȝ ſiue ad formã ſub͠alẽ: ⁊ erat qd̃. Utruȝ via nãe poſſet generari vel fieri noua ſp̃es que nunq̃ȝ fuerit facta. Secundo querebat̃ de h̄ꝰ ente per comparationeȝ ad formã accidẽtalẽ ꝓut h̄ꝰ forma h̄z idẽtitatẽ vel diuerſitateȝ ſpecificam: ⁊ erat qd̃ de intẽſione ⁊ remiſſione hui⁹ forme. Utrũ forma accidẽtalis intẽſa ⁊ remiſſa ſit eadẽ ſpecie. Tertio querebat̃ de ente materiali ⁊ ſenſibili ꝓut comparat̃ ad formã intenſaȝ ⁊ remiſſaȝ quãtũ ad idẽtitatẽ ⁊ diuerſitateȝ numeralem. Utrũ forma accidentalis intẽſa ⁊ remiſſa ſit eadem numero. Queſtio. VIII.

AD primum ſic ꝓcedebat̃. Arguebat̃.n. ꝙ poſſ3 via nãe fieri noua ſp̃es: q2 poſſet aliqua maſſa ꝯgregari in aliq̃ loco in quo nũq̃ȝ fuit: ⁊ habere aliquẽ aſpectũ ad ſolẽ quẽ nũq̃ȝ habuit: quo poſito poſſet aliq̇d nouũ fieri: qd̃ nũq̃ȝ fuit factũ: ⁊ poſſ3 ĩcipe noua ſp̃es in vniuerſo.

In contrariũ qd̃ dr̃ eccle. ꝑ°. ꝙ nihil ſub ſole nouũ: nec valet q̇ſq̃ȝ dicere ecce hoc eſt recens. Jã.n. p̃ceſſit in ſeculis que fuerunt ante nos: ſed nõ eſt vt ibi dicit̃ ꝑoꝝ memoria: videt̃.n. ibi velle ꝙ nihil fiat nouũ: ⁊ ſi videat̃ aliq̇d eſſe nouum hoc eſt: q2 nõ eſt memoria ꝙ fuerit aliquãdo cũ fuerit.

Reſpõdeo dõm: ꝙ fieri aliq̃ȝ nouã ſp̃em in vniuerſo via nãe: vel hoc ĩtelligit̃ de corporib⁹ ſimplicib⁹: vel de corporib⁹ mixtis. ſi intelligat̃ de corporib⁹ ſimplicib⁹ cõſtat ꝙ corp⁹ ſimplex nõ eſt corpus: cuiuſmodi eſt celũ qd̃ eſt nõ h̄ñs ꝯ̃rium: vel eſt corpus elemẽtale. Fieri igit̃ nouã ſp̃em ſm corpora ſimplicia hoc eſt ꝙ fieret nouũ celũ vel elementum: quoꝝ vtrũq̃ȝ eſt impoſſibile. Nouuȝ.n. celum via nature fieri nõ põt: q2 qd̃libet celoꝝ ꝯſtat ex tota mã ſua: vt nec ipſuȝ celũ poſſit corrũpi in aliud. nec aliud poſſit conuerti in ipſuȝ vt nullo mõ q̃̃tũ ad motũ ⁊ formam poſſit accidere nouitas circa celos. nõ ḡ põt fieri nouũ celũ via nature: nec etiã nouum elementũ q̃̃tũ ad ſp̃em: vel quãtũ ad elementuȝ totũ. Secundũ partẽ.n. ſemꝑ fit nouitas in elemẽtis: vt ſm hanc partẽ hoc elementũ corrumpit̃: ⁊ hoc elementũ generat̃: ſed ꝙ totum elementum generetur: vel ꝙ totuȝ corrumpatur: vel ꝙ fiat nouum elementum qd̃ nunquaȝ fuerit: vt ꝙ fiat elementũ aliquod: vel corp⁹ aliqd̃ qd̃ nec ſit ignis: nec aer: nec aq̃: nec terra nõ eſt poſſibile ꝙ q̇dẽ elementa ſm ſe tota non ſunt generabilia: nec corruptibilia. p3 ex ꝓbatione ph̃oꝝ qui oñdunt ea hoc modo eſſe perpetua. Sed ꝙ nõ poſſit fieri nouũ elemẽtũ aliud ab iſtis quattuor. oñdit ph̃s in 2° de gn̄atiõe. cũ.n. elemẽta ſint ꝑma corpora in ſpera actiuoꝝ ⁊ paſſiuoꝝ: q2 oĩa alia corpora exñtia in h̄ꝰ ſpa cõponunt̃ ex ipſis: op3 h̄ꝰ elemẽta velut ꝑma corpora in ſpera actiuorũ ⁊ paſſiuoꝝ h̄ẽre in ſe duas q̃litates: vnã actiuã: ⁊ aliã paſſiuã. aliter.n. nõ eſſent ꝑma in genere actiuoꝝ ⁊ paſſiuoꝝ niſi h̄ẽrent ĩ ſe duas h̄ꝰ q̃litates. hoc dictat rõ. ⁊ huic ꝯcordat ſenſus. Cũ.n. ꝑme q̃litates ſint q̃̃tuor. due q̃ ſt actiue vt calidũ ⁊ frigidũ. due q̃ ſt paſſiue vt humidũ ⁊ ſiccũ. ⁊ hec rõ ꝯcordat ſenſui: ⁊ ſenſus rõni. vt qd̃libet elñtũ h̄ẽat h̄ꝰ q̃litates: q2 nõ ſolũ ad hoc rõne inducimur: ſ3 ẽt ſenſibil̃r expimur. i. ſic eẽ. Dicem⁹ ḡ ꝙ cuȝ ad eẽ elemẽti req̃rat̃ duplex ꝑma q̃litas: ⁊ q2 cũ nõ ſint niſi q̃̃tuor h̄ꝰ q̃litates: ſoluȝ ſex modis combinari p̃nt: q̃rũ cõbinationũ q̃̃tuor ſunt poſſibiles: ⁊ due impoſſibiles. ſm ḡ has q̃̃tuor q̃litates ſolũ q̃̃tuor elñta eẽ p̃nt. Erit.n. vna cõbinatio calidi ⁊ ſicci: q̃ cõpetit igni. Alia calidi ⁊ hũidi: q̃ aeri cõpetit. Tertia humidi ⁊ frigidi q̃ cõpetit aque. Quarta frigidi ⁊ ſicci que cõpetit terre. Poſſent aũt his q̃̃tuor cõbinationib⁹ ſuꝑaddi due cõbinationes vt cõbinaret̃ calidũ cũ frigido: ⁊ hũidũ cũ ſicco: que cõbinationes ſunt ipoſſibiles: q2 oppoſita ſimul eẽ nõ p̃nt. Scd̃ȝ has igit̃ q̃̃tuor q̃litates cõbinatiões poſſibiles ſũt ſolũ q̃̃tuor. ꝓpter qd̃ nõ p̃nt eẽ niſi q̃̃tuor elñta: ⁊ hec ẽ rõ ph̃i in loco paſſignato ſumpta ex poſſibili

Diximus ſupra nos ḋ hoc: ſmone phyſico ⁊ ſufficienti. q. 5. tertij quolibeti: ſ3 iſtud qd̃ dicit doctor erit etiã addendum.

A ꝑncipio fere per aliquos terms. vide. i. c. 9.

tate combinationuʒ. Pōt tñ ad hoc idē alia rō aſſignari
non ſolū ex poſſibilitate cōbinationū: ſʒ ex opportunita-
te combinationū. Jō eniʒ dicim⁹ ꝙ ad eē elementi ↄcur-
rit duplex q̃litas. p̄ma actiua: alia paſſiua. Quia elemēta
ſunt p̄ma corpora nō ſolū in gn̄e actiuoꝝ: ſʒ etiaʒ in gene
re paſſiuoꝝ. Dato ḡ ꝙ frigiduʒ poſſet cōbinari cū calido.
talis aūt cōbinatio poſito ꝙ eēt poſſibilis: nō eēt operati
ua: nec cōgrua elemētis: q2 illud elemētū ſolū hr̄et q̃lita-
tes actiuas: nō paſſiuas. ſic etiā poſſet cōbinari humiduʒ
cū ſicco: talis cōbinatio nō eēt opportuna: nec ↄgrua ele-
mētis: q2 illud elemētū nō hr̄et qualitates actiuas: ſʒ paſ-
ſiuas. ḡ tā ex ipoſſibilitate: q̃ʒ ex opportunitate: ſiue ex cō
gruitate cōbinationū nō poterūt eē niſi q̃tuor elementa.
Cū querit̃ vtꝝ poſſet fieri noua ſpēs q̃tū ad corpora ſim
plicia: ſi hoc referat̃ ad ip̄m gn̄tuʒ corpus: cuiuſmodi eſt
celū. pʒ hoc nō eē poſſibile: q2 ibi nō eſt mot⁹ q̃tū ad for-
mā. ⁊ illud nō patit̃ aliquā peregrinā ipreſſionē: nec aliaʒ
nouitatē ſʒ formā. Si vō referat̃ ad ipſa elemēta: pʒ hoc
etiā nō poſſe eē poſſibile. Nā fieri nouuʒ elemētū: qđ nū-
q̃ʒ fuit: dupl̄r poſſet ↄtingere: vel ꝙ a p̄ncipio nō erāt niſi
tria elemēta. ⁊ ſic fuit factū nouum elemētū: q2 icipit eſſe
elemētū q̃rtū. Uel ſi nō erat niſi vnū: aut duo iceperit eē
talis nouitas: q2 iceperūt talia de nouo eē. ⁊ hoc via natu
re: vt q̃rebat qđ eſt impoſē: q2 via nãe: ⁊ ſm̄ hūc ordineʒ:
quē videmus q̃lib ʒ elemētū ſm̄ ſe totū eſt igenerabile
⁊ icorruptibile. Hn̄t enim elemēta quādā adeq̃tionē ſm̄
ſuas virtutes. ⁊ ſi vnū elemētū hʒ dominiuʒ ſup aliud: h̄
eſt ex aſpectu ſupcelestis corporis: vt ex aſpectu ſignoꝝ
calidoꝝ. Elemēta calida hn̄t dominium ſup frigida: ⁊ ex
aſpectu frigidoꝝ frigida ſup calida: ⁊ q2 celuʒ orbiculari
ter circūdat terrā: ⁊ mouet̃ circa ipſam: ꝓpter quod ſi in
vna parte domināt̃ ſigna frigida: in alia dn̄ant̃ calida:
vel ſi in vno tēpore domināt̃ frigida: ⁊ in alio dn̄antur
calida: vt nūq̃ʒ total̄r frigida dn̄ent̃ ſup calida: nec eↄ. ꝓ-
pter qđ nūq̃ʒ total̄r poſſunt corrūpi alia elemēta: ſʒ totuʒ
reducit̃ ad circulū: ſicut ipſe motus celi eſt circularis: vt
in hac parte hn̄t dn̄ium frigida: in illa calida. ⁊ poſtea fri
gida circulariter. ⁊ ecōuerſo. cū ergo via nãe qđ nō eſt cor
ruptibile non eſt gn̄abile: ſicut via nãe nō pōt corrūpi to-
tal̄r aliqđ elementū ꝙ nō remaneant niſi tria: vel etiam
pauciora elemēta. Jta via nãe non potuit gn̄ari de nouo
aliqđ elemētū: vt cum non eēnt niſi tria vel pauciora ele
mēta: ſm̄ partē ſiq̄dē ſunt talia corruptibilia ⁊ gn̄abilia:
nō aūt ſm̄ ſe tota. Poſſet autē virtute diuina hoc fieri ꝙ
vnum elemētū ſm̄ ſe totū corrumperet̃ in alia: vel gn̄a-
retur ex aliquo: nō aūt ſm̄ nature curſuʒ. ¶ Rurſus. nō eſt
etiā poſſibile: ꝙ extātibus q̃tuor fiat gn̄tuʒ de nouo: vel
ſextū: q2 vt oſtēſum eſt: non ſunt poſſibiles: niſi q̃tuor cō
binationes q̃litatū p̄maꝝ: ꝓpter qđ non poſſunt eſſe niſi
quattuor elemēta. ¶ Uiſo quomō non poſſet fieri noua
ſpēs via nature q̃tuʒ ad corpora ſimplicia. reſtat videre
vtꝝ poſſit hoc fieri q̃tum ad mixta. Dicemus q̄dē ꝙ cor
pora mixta ꝑfecta: ⁊ potiſſime animalia ꝑfecta via natu-
re: nullo mō patiunt̃ nouā ſpēm. Nam illa dicunt̃ aialia
ꝑfecta que poſſunt ſibi ſimilē generare. talia auteʒ nūq̃ʒ
fuerunt niſi a ſibi ſimili in ſpē: ſm̄ quē modū loq̄tur ph̄s
T.c.26. in 2° phyſicorum. ꝙ homo generat hoīem ex mã ⁊ ſol: ſic
equus generat equū ex mã ⁊ ſol: ⁊ q̃libet aliud ꝑfectum
in v̄tute ſolis: ſiue in virtute ſupceleſtis corporis generat
ſibi ſimile in ſpecie. Jta ꝙ ſi nō p̄cedūt ſilia ſpē: nūq̃ʒ eēt
gn̄atio taliū: ⁊ q2 nūq̃ʒ generātur talia: niſi p̄cedētib⁹ ſimi
libus in ſpē: nūq̃ʒ pōt fieri in eis noua ſpēs. Jn talib⁹ q̄deʒ
determinata eſt nã: vt vnus ſit modus in eis cōmunican
di nãm: quecūq̃ʒ. n. aialia ab animalib⁹: nō ꝑ putrefactio-
nem: ſʒ ꝑ generationē fiūt: nō niſi vno modo fieri pn̄t. ⁊ in-
de eſt ꝙ quecūq̃ʒ ex ↄmixtione diuerſoꝝ aialiū generan-
tur: nūq̃ʒ generāt: vt mulus q̄ fit ex equa ⁊ aſino nūq̃ʒ ge-
nerat: ⁊ mula nūq̃ʒ in vētre portat: ſed ambo ſunt ſteriles.
Si enī mulus vel mula ex ſe generarēt: vl̄ generarēt mu
lum vel nō mulū. Nō pōt dici ꝙ generarēt mulū: q2 tunc
mulus fieret dupl̄r: ab aſino ⁊ a mulo: vel ab equa ⁊ a mu-
la. ⁊ dcm̄ eſt in talibus vnā nãm vno mō cōmunicari. nec
etiā dici poſſet ꝙ generarēt nō mulū: q2 tūc agēs nō aſſi-
milaret ſibi paſſum: q2 nō eſt dare mediū iter mulū ⁊ nō
mulū: relinq̄tur tales beſtias eē ſteriles. Jpſa eniʒ ſterili-
tas eaꝝ quā ſenſibil̄r videmus: ducit nos in hāc veritatē
ꝙ in talib⁹ nō niſi vno mō natura cōmunicet̃. Que ergo
fiūt a ſibi ſilī in ſpē via nãe nō poſſunt al̄r fieri: niſi p̄ſup-
poſito aiali ſilis ſpēi. Propter qđ nūq̃ʒ in talibus poterit
de nouo ſpēs alia generari. Sed ſi loq̄mur de aialib⁹ im-
perfectis: vt de eis que nō generātur ex ſilib⁹ ſibi in ſpē:
nec generāt ſibi ſimilē ſpēm: Dicemus ꝙ ad gn̄ationem
taliū operari pōt ars ⁊ caſus. Ars q̄deʒ quia ex arte ⁊ indu-
ſtria humana eſt iuentū ꝙ fiat mulus ex aſino ⁊ eq̃: ſic eēt
ex induſtria hūana poſſent aliq̃ aialia diuerſa ↄiūgi ⁊ face
re tertiū animal. Caſus q̄dē operatur in talib⁹: q2 pn̄t ali-
qua caſual̄r ↄiungi: in q̄bus caſual̄r reſultaret aliq̃ putre-
factio: ꝓpter qđ caſual̄r cōtingeret idē aliqua gn̄ari. Si-
cut ergo diſtinguit ph̄s de nã ⁊ arte in 7° metaph̄. ꝙ aliq̃ T.c.22.
fiunt a nã: aliq̃ ab arte: aliq̃ partim a nã ⁊ partim ab arte:
ſic etiā poſſumus diſtinguere de natura ⁊ caſu: q2 aliqua
fiūt a nã: aliq̃ a caſu: aliqua partim a nã: ⁊ partim a caſu.
Sʒ lʒ hec diſtictio ſit trimēbris q̃tū ad producibilia ge-
neral̄r. non aūt pōt eē niſi bimēbris q̃tuʒ ad ipſa genera-
lia vbi cōmunicat̃ ipſa nã ⁊ ſubſtātialis forma. non eniʒ
talia pn̄t fieri ſolū ab arte: q2 nūq̃ʒ per artē tm̄ iducit̃ niſi
forma accn̄talis: nec pn̄t talia fieri ſolū a caſu: q2 ſm̄ Cō- 12. meta. c.19. ſʒ.13 magis.
mentatoreʒ qđ facit ſemen in his q̄ fiunt ex ſemine: facit
putrefactio in his que fiūt ex putrefactiōe. ſicut ergo nō
ex quolibʒ ſemine generat̃ q̃libʒ aial: ſʒ ex determinato
ſemine determinatū aial: ſic non ex q̃libʒ putrefactione
generat̃ q̃libʒ tale aial: ſed ex determinata putrefactio-
ne determinatū aial. ⁊ q2 q̄ ſunt a caſu ſʒ ꝙ hꝰ idetermi-
nata ſunt: q2 in talibus ſemꝑ eſt aliq̃ determinatio. īpoſſi
bile eſt ea eē ſimpl̄r a caſu: Nō ergo erūt talia a caſu ſim-
pl̄r rōne determinatiōis: nec ab arte ſimpl̄r rōne forme
ſubalis: ſʒ vel erit a nã nō cooperāte arte. vel erit a nã cū
aliq̃ cooꝑatōe artis. ⁊ ſicut pn̄t eē a nã cū oꝑatione artis:
ſic pn̄t eē a nã cū iteruētione caſus. vnde dicit ph̄s in. 12.
metaphy. ꝙ forte fiūt per ſe ⁊ a caſu aialia q̄ generant̃ ex
putrefactione. Jn talib⁹ aūt pōt iteruenire caſus q̃tuʒ ad
ↄgregationē actiuoꝝ ⁊ paſſiuoꝝ. ſʒ opʒ ꝙ ibi iteruenia t
qđ eſt neceſſariū ⁊ per ſe. q2 nō niſi ex determinata putrefa
ctione pōt fieri determinatuʒ animal. Dicam⁹ igit̃ ꝙ na-
turalē iclinationē habʒ maſculus ad feminā ſuā: eiuſdē-
q̃ʒ ſpēi: vt colūbus ad columbā: equus ad equā: ꝓpter qđ
gn̄ationē in talibus ſimpl̄r poſſumus attribuere nãe: q2
⁊ ſi cōcurrat ibi appetitus. hoc erit ex q̄dam iclinatione
nãli. ſil̄r in his q̄ fiunt ex putrefactiōe. Naturale eſt eniʒ cmē.19.
vt recitat Cōmen. in. 12. ꝙ ex carnibus bouinis generan-
tur apes. ⁊ ex vino corrupto muſciliōes. ⁊ q2 naturale eſt
ꝙ fiat corruptio circa carnes bouinas. ⁊ circa liquorem
vini: talia etiā poſſumus attribuere nature. ſed qn̄ fit cō-
mixtio animaliū diuerſaꝝ ſpecieꝝ. ibi pōt cooꝑari ars. ⁊
qn̄ fit putrefactio ex cōmixtiōe diuerſoꝝ. q2 caſual̄r con
iungūtur in talibus hʒ iteruenire caſus. Cuʒ ergo querit̃
vtꝝ via nature poſſit noua ſpēs fieri: ſi referat̃ hoc ad cor
pora ſimplicia pʒ ꝙ non. ſi hoc referatur ad corpora mix
ta. ſiue hꝰ mixta fiāt: vel per gn̄ationē: vel ꝑ putrefactio-
nem: vel quomōlibet al̄r ſi talia ſic fiunt a natura ꝙ non

cooperatur ibi ars:nec iteruenit ibi caſus:quia illa determinata ſunt: ⁊ determinato modo fiũt: nec poterit in eis noua ſpẽs icipere:ſed ſi cooperaꝛ̃ ibi ars:vel iteruenit ibi caſus:nõ eſt iconueniẽs nouã ſpẽm in talibus icipe: quia ſicut per iduſtriã artis inuenta ſit gnãtio muli ex aſino ⁊ equa: ſic per artis induſtriã poſſent diuerſa aīalia contũgi:vnde poſſet noua ꝓles oꝛiri:cuius nõ ꝓceſſerat ſimile. Sic ſi iteruẽiat ibi caſus non eſt inconueniens ex cõiunctione aliquoꝛum caſualiter alicuius generationem fieri que nunq̃ facta fuerit.

Quod vero arguebatur.qꝛ nihil nouum eſt ſub ſole:itelligẽdum eſt de ijs que fiũt naturalr̃ vbi nõ cooperaꝛ̃ ars:nec iteruenit caſus.vel itelligẽdum eſt:qꝛ nihil nouũ ſit qđ nõ fuerit:vel in ſe vel in ſuis cauſis. Uel dicẽdũ eſt ꝙ ibi Salomon loqͬtur vt cõcionatoꝛ qui iduit ꝑſonã:nõ ſicut exprimẽs veritatẽ:ſ3 ſicut exprimẽs vulgi ſentẽtiã. Qõ. IX.

SEcundo querebaꝛ̃ de ente ſenſibili:ſiue de ente mãli per ꝯparationem ad formã accidẽtalẽ ſm idẽtitatem ⁊ diuerſitatẽ ſpẽi. Et erat qđ.vtꝝ forma accidẽtalis itenſi ⁊ remiſſi ſit eadẽ ſpẽ. Et arguebaꝛ̃ ꝙ nõ:qꝛ motus nõ exit:niſi de cõtrario in cõtrariũ.cũ ḡ fiat motus de intẽſo ad remiſſum.⁊ ecõuerſo.ḡ in talib⁹ eſt ꝯ̄rietas:ſ3 q̃cũq3 ſint ꝯ̄ria differũt ſpẽ.ergo ⁊c̃.

In contrarium eſt:qꝛ vt dicebat ꝙ mã extẽſa ⁊ nõ extẽſa nõ dicit aliam eẽntiã materie.ḡ q̃litas itenſa ⁊ nõ itenſa nõ dicit aliam nãm q̃litatis:⁊ ꝑ ꝯ̄ñs nõ iportat dr̃iam ſpecificam.

Reſpondeo. dđm:ꝙ cũ diximus formã accidentalẽ aliquã: vtputa q̃litatẽ intendi ⁊ remitti ibi eſt tria cõſiderare.v3 formã ipſam que intẽditur ⁊ remittiꝛ̃.⁊ agẽs aliquod ꝑ quod itẽditur ⁊ remittitur.⁊ ſubm̃ in quo intẽdiꝛ̃ ⁊ remittitur. Propter qđ hac triplici via poſſumus iueſtigare veritate3 qõnis queſite. ℭ Prima ergo via ſumitur ex parte ipſi⁹ forme. Na3 vt

T.c.24. ꝓbaꝛ̃ in 7° phyſicoꝝ. vera vniuocatio non eſt niſi in ſpẽ

t.28. ſpãliſſima:nec ꝓprie eſt cõparatio:vt ibidẽ inuit.niſi vbi reꝝ vniuocatio. Cũ ergo ꝓprie ſumatur ſm intẽſum ⁊ remiſſum.qꝛ hoc mõ dr̃ eſſe alio albius vel nigrius:qꝛ albedo ⁊ nigredo itẽſioꝛi mõ ſunt in ipſo:op3 ꝙ itenſum ⁊ remiſſum ſumanꝛ̃ ſm idẽtitatẽ ſpẽi. Jdeo cõmune dcm̃ habet ꝙ magis ⁊ min⁹ nõ diuerſificãt ſpẽm. Et nos in q̃buſdam qõnibus noſtris declarauimus ꝙ maius ⁊ min⁹ ſ3 gradus in eẽntia diuerſificant ſpẽm:qꝛ h9 forme ſunt ſicͭ numeri. vnde ſicut in numeris q̃libet vnitate addita vel ſubtracta variatur ſpẽs numeroꝛũ: ſic ſm gradus eẽntie quolib3 tali gradu addito vel ſubtracto variaꝛ̃ nã forme ⁊ cõſtituitur alia ſpẽs. Sed gradus in eẽ ſ3 quos gradus ꝓprie accipiꝛ̃ cõparatio magis ⁊ minus nõ diuerſificant ſpẽm:⁊ qꝛ magis ⁊ minus intẽſum dicũt gradus ſm eẽ:qꝛ eadẽ forma ꝑut hab3 eẽ magis ⁊ minus ꝑfectu3 in ſubiecto dicitur habere eẽ magis ⁊ minus intẽſum: Cõſequẽs eſt ꝙ intẽſum ⁊ remiſſum ſi conſideramus ipſam formã nõ diuerſificãt ſpẽm. vnde ph̃s in politi. vult ꝙ ꝓ̇ncipari ⁊ ſeruire differunt ſpẽ.magis autẽ ⁊ minus nihil. ℭ Secunda via ad hoc idẽ põt ſumi ex parte ipſius agentis: qꝛ loquẽdo de nãlibus agẽtibus veritatẽ hab3 qđ dicit ph̃s in ſcđo de gnãtione.ꝙ idem manẽs idẽ ſemꝑ facit idem.

T.c.53 ſi enim ab eodẽ agẽte nãli eodẽ modo ſe habẽte fient diuerſa:hoc erit ex diuerſitate recipiẽtium:ſicut idẽ ſol eodẽ mõ ſe hñs idurat lutum ⁊ liquefacit ceram: ſed ꝙ idẽ agẽs eodẽ modo ſe habẽs reſpectu eiuſdẽ ſubiecti diuerſa faciat nõ eſt rõni ꝯſonũ. Cum ergo intẽſum ⁊ remiſſu3 habeãt fieri ab eodẽ agẽte in eodẽ ſubiecto.vt ide3 ignis qui calefacit aquã:⁊ per diuturnã actionẽ facit ipſam intẽſius calidã:caloꝛ intẽſus ⁊ remiſſus ſpẽ differre nõ põt. ℭ Tertia via ad hoc ide3 ſumiꝛ̃ ex parte ipſi⁹ ſubti ſi ꝯſideremus q̃lr̃ in ipſo ſubo intẽdiꝛ̃ ⁊ remittiꝛ̃ forma. Dicemus.n.ꝙ ſicut ſe hab3 agens ad agere: ſic ſe h3 forma ad eẽ.ꝓpter qđ ſicut ab eodẽ agẽte in materia magis diſpoſita ſit ꝑfectioꝛ actio:ſic ab eade3 eẽntia forme ſi iueniat ſubm̃ magis diſpoſitũ cauſaꝛ̃ ꝑfectius eẽ ſm formã illa3: vt ſm eundẽ caloꝛẽ habebit hoc ſubm̃ magis eẽ calidu3 q̃3 ꝓ̇us ſi ſit magis diſpoſitũ nunc q̃3 ꝓ̇us. Jntẽſum ergo ⁊ remiſſu3:nõ dicit aliã ⁊ aliam eẽntiã forme: ſ3 dicit eãdẽ eẽntiam cum alia ⁊ alia diſpoſitiõe ſubiecti. Ex ꝑte itaq3 ipſius ſubiecti ſm maioꝛẽ ⁊ minoꝛẽ diſpoſitionẽ ſit intẽſioꝛ ⁊ remiſſioꝛ eadẽ forma. ꝓpter qđ itẽſum ⁊ remiſſum nõ diuerſificãt eẽntiã forme.⁊ ꝑ ꝯ̄ñs nõ variãt ſpẽm.

Quod vero obijciebatur ꝙ mot⁹ eſt de ꝯtrario in ꝯtrarium:op3 ibi contrarietate3 accipe large ꝑut ſumiꝛ̃ ꝯtrarietas:nõ ſolũ ſm eẽntiã foꝛme:ꝑut eẽntia vnius forme cõtrariaꝛ̃ alteri:ſm quẽ modum ſemꝑ hab3 eẽ diuerſitas ſpẽi:ſ3 etiam ꝑut ſumiꝛ̃ h9 ꝯtrarietas ſm eẽ ipſius forme: ſm quẽ modum etiã ph̃s ait:ꝙ magis calidũ hab3 quãdam ꝯtrarietatẽ ad minus calidũ. Et in 3° topicoꝝ.dicit.ꝙ illud eſt albi⁹ qđ nigro ẽ impꝑmixtius. ſm quẽ modũ contrarietas reperiꝛ̃ in eadẽ forma ꝓ̇ſuppoſita alia ⁊ alia diſpoſitõe ſubti.ergo ibi erit aliq̃s modus ꝯ̄rietatis: non ſm eẽntiam forme: ſ3 ſ3 eẽ ⁊ diſpoſitiõem ſubiecti. cap.9. Queſtio. X.

TErtio querebaꝛ̃ de ente ſenſibili: ſiue de mãli ꝑ comparationẽ ad formã accidẽtalẽ intẽſam ⁊ remiſſa3 q̃3tum ad idẽtitatem ⁊ diuerſitatẽ numeralẽ. Et erat qđ.vtru3 forma intẽſa ⁊ remiſſa differat numero. Et arguebaꝛ̃ ꝙ ſic:qꝛ ſi remanet eadẽ numero ſm intẽſionẽ ⁊ remiſſionẽ non erit variatio.vt dicebat:niſi ſm ineſſe qđ h3 forma vt eſt in ſubto. Erit ergo ſolũ variatio nõ ipſius forme abſolute:ſ3 ꝑ comparationẽ ⁊ relationẽ qua3 hab3 ad ſubm̃. Erit ergo motus ad ſolã relationem qđ ẽ ipoſ̃e.

In ꝯtrariu3 eſt vt dicebat ꝙ quãdo eſt mot⁹ ſ3 intẽſionẽ ⁊ remiſſionẽ nõ eſt mot⁹ ſm partes forme:⁊ qꝛ remanet eadẽ forma: vt dicebat. ⁊ tota.op3 q̃ ſit eadem numero.

Reſpõdeo dđm.ꝙ illis tribus vijs q̃bus iueſtigabamus formã intẽſam ⁊ remiſſa3 eſſe eãdẽ ſpẽ.poſſumus iueſtigare ꝙ ꝑ ſe loquẽdo erit eade3 numero. ℭ Primo.n.hoc p3 ex parte ipſius forme. Na3 vt dicebaꝛ̃ non eſt vera vniuocatio niſi in ſpẽ ſpãliſſima. Forma ḡ itẽſa ⁊ remiſſa:vt p3 ex qõne ꝓ̇cedẽti dicũt ide3 ſm ſpẽm. Cum ergo in eodẽ ſubo poſſit eẽ h9 intẽſio ⁊ remiſſio:non ſolũ formã intẽſam ⁊ remiſſam:dicim⁹ nõ differre ſpẽ:ſ3 etiã non op3 eam differre numero: imo qꝛ forma ꝑ ſe loquẽdo non diuidiꝛ̃. Si aute3 diuidiꝛ̃:hoc eſt ꝑ accidẽs rõne mãe:ſic forma intẽſa ⁊ remiſſa:q̃3tum eſt ex parte forme erit eadẽ numero:qꝛ poterat fieri in eodem ſubo numero:⁊ etiã ex parte nãe agentis: qꝛ poterat fieri ab eodẽ agẽte numero vl̃ etiã ſpẽ:qꝛ hoc ſufficeret ad huiuſmodi identitatem:ſuppoſita identitate ſubti. ꝑ accñs tamen vt ex coꝛruptione ſubiecti:vel ex coꝛruptione forme:vel ex diuerſitate materie poterit ꝯtingere ꝙ forma intenſa ⁊ remiſſa erit alia ⁊ alia numero. vt ſi ex aere fiat ignis intendetur ibi forma caloꝛis:⁊ cum ia3 non erat factus ignis caloꝛ ſic intenſus non erit idem numero cum caloꝛe qui prius habebat eſſe remiſſum. ſed hoc erit per accidens. ſcilicet ex coꝛruptione ſubiecti: vt quia coꝛruptus eſt aer: ⁊ factus eſt ignis non erit idem caloꝛ numero qui eſt in igne genito.⁊ ꝗ erat in aere coꝛrupto.⁊ maxime

cum hꝯ qualitas ſimbola hꝯ eſt calor in quo conuenitur
aer ⁊ ignis relatus ad elementa ſe tenent ex parte forme:
cuius qualitatem ſimbolã non diximus eadem manere
in re generata ⁊ corrupta: ſicut nec forma manet. ¶ Se-
cundo hoc põt contingere per accidẽs: non ſolum ex cor-
ruptione ſubti: ſʒ etiã ex corruptione: vel ex gnãtione for
me: vt ſi aq̄ generet̃ calida: ⁊ poſtea ifrigidetur. ſi rurſus
regeneret̃ calida: ⁊ fiat intẽſior calefactio: calor ꝗ fact⁹ eſt
itenſior nũc in aq̄ q̄̃ prius fuerit: nõ erit idẽ calor cũ ſe pri-
ori: q: quorum ſubſtãtia deperit nõ redeũt numero. Sʒ ſi
vellemus ꝓprie loq magis regeneratus eſt alius calor q̄̃
ſit itenſior factus calor. Per accñs ergo ex corruptiõe vł
regeneratiõe forme intẽſum ⁊ remiſſum pñt differre nu-
mero. ¶ Tertio hoc põt ꝯtingere per accidẽs nõ ſolũ ex
corruptione ſubti: vel ex regeneratiõe forme: ſʒ ex diuer-
ſitate mãe. vt ſi hoc corpus fiat calidũ remiſſe: ⁊ aliud fi-
at calidũ itenſe. Calor ſic itẽſus ⁊ remiſſus cũ fiat in alia
⁊ alia mã numero nõ poterit eẽ idẽ numero. Forma ergo
itẽſa ⁊ remiſſa q̄̃tum eſt de ſe nõ ſolũ eſt eadẽ ſpẽ: qḋ ſem
per cõtingit: q: diuerſa ſpẽ eẽ non põt: ſʒ etiã q̄̃tũ eſt de ſe
ſemꝑ eſt eadẽ numero: q: nũq̄̃ forma eadẽ ſpẽ q̄̃tum eſt
de ſe diuidit̃: ſed ſi diuidatur: hoc eſt rõne ſubti: vt q: ſub-
iectũ corrũpitur: ⁊ fit alia forma nũero. Uel q: in eodem
ſubiecto corrupta regenerat̃. ⁊ ideo hʒ eſſe diuerſa nume
ro: vel q: in alio ⁊ in alio ſubiecto efficitur. ⁊ ideo non eſt
eadẽ numero: tamẽ ſi iſta per accñs remoueãtur erit for-
ma itenſa ⁊ remiſſa ſemꝑ eadẽ numero.

Quod vero obyciebat̃ ꝙ ſi ſm̃ itenſiones ⁊ re-
miſſionẽ maneret eadẽ forma nũe
ro nõ eẽt ibi variatio niſi ſm̃ eẽ ⁊ ſm̃ relationẽ forme ad
ſubm̃: ꝓpter qḋ eẽt motus in ad aliqḋ. Dicem⁹ ꝙ eſſe qḋ
dat formã ſubo nõ eſt relatio tm̃: q: relatio ſm̃ ſe nullam
ꝯpõnez facit in eo in quo eſt: vt ſi aliqḋ eſt albũ ⁊ ſimile.
nõ eſt ꝯpoſitius q̄̃ qḋ eſt albũ tm̃. ita ꝙ ſilitudo q̄̃tũcũ-
q̄ ſit relatio realis nullã vlteriorẽ ꝯpoſitionẽ facit in ſili
vltra ꝯpoſitionẽ ſui fundamẽti. Sʒ eẽ qḋ dat forma ſub-
iecto vel mãe ꝯpõnẽ facit in ipſo: vt ſi quãtitas dat mate
rie extẽſum eẽ: ve mã habebit partes: ⁊ erit ꝯpoſitior ſic
extẽſa: q̄̃ ſi non eẽt extẽſa. ⁊ ſicut mã vł ſubm̃ aliqḋ extẽ-
deretur ꝑ quãtitatẽ. ſic efficit̃ ꝑ qualitatẽ. Et ſicut ꝑ eſſe
extẽſum qḋ dat q̄̃titas ẽ ſubm̃ compoſitius: ſic ꝑ effectuʒ
quẽ dat q̄litas rei ſubiecte ꝯpoſitiorẽ reddit. In itẽſione
ꝗ ⁊ remiſſione forme fit motus ad eẽ ꝑfectius vł imper-
fectius ſm̃ illam formã: cuius motũ nõ dicimus eẽ rela-
tionẽ tm̃: que nullã ꝯpoſitionẽ facit in ſubto. ⁊ que põt ali
qḋ acq̄rere: etiã de nouo nulla mutatõe facta in ipſo. Nõ
erit ꝗ huiuſmodi motus ad aliqḋ qḋ facit ꝯpõnẽ in ſubo:
⁊ qḋ non põt ſubm̃ de nouo hr̃e: niſi ꝑ mutationẽ factam
in eo. potiſſima enĩ cauſa q̄re in ad aliqḋ nõ eſt motus: eſt
q: põt aliqḋ de nouo referri ſine mutatione facta in eo: ſʒ
nõ eſt ſic de eẽ qḋ dat forma. Nam lʒ de non ſimili poſſit
quis fieri ſimilis. ⁊ econuerſo. ⁊ eo in nullo mutato: tamẽ
de eẽ ꝑfecto alicui⁹ forme ad eẽ impꝑfectũ ſm̃ illã formã.
vł econuerſo non põt ſubm̃ ire niſi ꝑ mutationeʒ in eo fa
ctam: niſi acciperet̃ hꝯ eẽ ꝑfectuʒ ⁊ impꝑfectũ: non ſm̃ ſe:
ſʒ ſolum in ꝯparatione ad aliã: ſicut vnũ ⁊ idẽ non muta-
tum reſpectu vnius eſt albius: reſpectu alteri⁹ min⁹ albũ:
ſm̃ quẽ modũ nos loquimur de intẽſione ⁊ remiſſiõe. lo
quimur. n. de forma itẽſa ⁊ remiſſa. ꝓut ſubʒ magis ⁊ mi-
nus ꝑficit. ⁊ dat ei magis intẽſum vł remiſſum.

Poſtea querebatur de ente ratiõali: acci-
piẽdo ratiõale large: ꝓut angeli
⁊ homines rõnales eẽ dicũtur. Circa qḋ que-
rebat̃ tripl'r. Nam q̄dam q̄rebãtur cõmunia
angelo ⁊ homini. Quedã q̄rebant̃ ꝓpa homi
ni. Quedam fiebat qõ ꝓpria angelo. Circa cõmunia ange
lis ⁊ hoibus q̄rebãtur qõnes quinq̄ ſʒ ꝙ in angelis ⁊ ho
minibus q̄̃tũ ad pñ̄ſena ſpectat quinq̄ ꝯſiderari poſſunt.
Primo ꝓut tam angelus q̄̃ hõ comparat̃ ad ſuum eẽ. Et
erat qõ. vtꝫ taʒ angelus q̄̃ homo: ſiue q̄̃ aĩa humana: ex
eo ꝙ eſt ꝑceptiua vitatis habeat eẽ icorruptibile. Secun
do tã angelus q̄̃ homo ſiue aĩa humana non ſolũ põt ꝯpa
rari ad ſuum eẽ: ſʒ etiã ad ſuas potẽtias. Et circa hoc erit
qõ. vtꝫ tam eẽntia angeli q̄̃ anime hũane ſit cã efficiens
ſuarũ potẽtiaꝝ. Tertio tã in angelo q̄̃ in homine vna po
tẽtia põt cõparari ad aliã: vt voluntas põt ꝯparari ad po
tẽtias alias. Et circa hoc erat qõ. quõ voluntas mouet po
tẽtias alias: vtꝫ per iſluxũ. vel q̄liter. Quarto tã in ange
lo q̄̃ in hoie itellectio põt comparari ad ſuũ actuʒ. Et cir
ca hoc erat queſtio quomõ fiat actus itelligẽdi. vtꝫ fiat
ꝑ ꝯtactũ. Quinto q: tam in angelo q̄̃ in hoie non ſolũ in-
tellectus: ſʒ etiã voluntas põt comparari ad actuʒ ſuum.
Circa qḋ erat qõ. vtrum in actu voluntatis poſſet eẽ me-
ritũ ſi volũtas non moueret̃ ex ſe. Qõ. XI.

Ad primum ſic ꝑcedebat̃. Oſtende-
bat̃ ꝙ creatura ratiõa-
lis q̄cunq̄ ſit illa: ex eo ꝙ eſt ꝑceptiua vitatis
non ſit imortalis: ſiue icorruptibilis: quia veri
tas ꝯſiſtit in quadã adequatione. ipſa aũt ade
quatio põt tolli a creatura rõnali: vt anima q̄ nũc eſt ade
quata alicui reyciẽs vel non ꝯſiderãs de veritate ei⁹ põt
illã adequationẽ amittere: q: põt obliuiſci illi⁹ vitatis. ſi
ergo illa adequatio põt tolli ⁊ põt eẽ corruptibilis ꝓpter
ꝑceptionẽ hꝯ adeq̄tionis non argueret̃ res aliq̄ eẽ incor-
ruptibilis. Et ſi dicat̃ ꝙ circa angeluʒ non cadit obliuio.
dicemus ꝙ ex ſola ꝑceptione veritatis: vt arguit argumẽ
tum hoc non ꝯcludetur ꝙ angelus eẽt icorruptibilis. ſed
ex eo forte ꝙ tali modo ꝑcipit vitatẽ.

In ꝯtrariũ eſt. q: in quocũq̄ ſubto eſt aliquid qḋ
eſt ſemꝑ. opʒ illud ſubm̃ eẽ ſemꝑ. non
enĩ poteſt eẽ ſempiternitas actualis ſine ſempiternitate
ſubti. Cum ꝗ vitas ſit quid imortale ⁊ quid icorruptibile
in quocũq̄ habʒ eẽ vitas. ⁊ quicquid eſt ꝑceptiuũ vitatis
opʒ ꝙ ſit quid imortale ⁊ incorruptibile. ſi. n. ſemꝑ eſt ve
rum. vt idẽ Augu⁹. inuit in lib. de imortalitate aĩe. ꝙ li-
nea tranſiẽs per medium circuli ſit maxima linearuʒ fa-
ctaruʒ in circulo: in quocũq̄ habebit eẽ iſta vitas que eſt
ſemꝑ: opʒ illud ſubm̃ eſſe ſemꝑ.

Reſpondeo. dõm: ꝙ aliquando veritas ſequitur
actũ potẽtie ſolũ. nõ autẽ ſe habʒ vt
qḋ ꝑceptiuum: vel vt qḋ indicatiuũ apud potentiam: ſm̃
quẽ modũ etiã in ſenſu eſt veritas: q: ſenſus de ſuo obie
cto apprehẽdit qḋ verũ eſt: ⁊ dicit eẽ quod eſt: vt apꝑhen
dit omne albũ qḋ eſt album: ⁊ lʒ ſenſus apꝑhẽdat eẽ albũ
qḋ eſt albũ: tamẽ q: nõ eſt ſupra ſe cõuerſiuus: veritas cõ-
ſeq̄tur actũ eius. ſenſus tamẽ non dr̃ hanc veritatẽ ꝑcipe-
re: vt reflectat ſe ſupra ſe: ⁊ iudicet ſe verum iudicare. ſed
ſenſus ſolũ apꝑhendit obiectũ: in qua apprehẽſione q̄daʒ
veritas conſiſtit. Aliquando vͦo veritas non ſolũ ſe habet
vt ꝯſequẽs actũ potentie: ſʒ etiam eſt illud de quo poten-
tia iudicat ⁊ diſcernit: vt in apprehẽſione intellect⁹. Naʒ
non ſolum veritas conſequitur hꝯ actũ (ſi itellectus non
decipiatur) in apꝑhendẽdo: ſed etiam itellectus iudicat
de ipſa veritate ⁊ de quiditate vitatis ꝯſiderans ⁊ diſcer-
nẽs qḋ eſt veritas: ⁊ in quo ꝯſiſtit veritas. Ideo dicit An
ſelmus in lib. de veritate. ꝙ vitas eſt rectitudo ſola men-
te ꝑceptibilis. Naʒ ſi alie potẽtie ſenſitiue recte iudicãt:
de ipſa tamen rectitudine non iudicãt: nec quid eſt recti-
tudo ſciunt diſcernere. Qḋ ergo ſic eſt perceptiuum veri-
tatis: ꝙ de ipſa quiditate veritatis ſciunt diſcernere de

neceſſitate eſt imortale ⁊ icorruptibile. Propter qđ Aug.
iiº. de imortalitate aïe. arguit aïam eſſe imortalẽ: qꝛ b mõ
eſt ꝑceptiua veritatis. ¶ Propter qđ ſciẽdũ ꝙ mortali-
tas ⁊ corruptibilitas rei ex duob' põt colligi: vel ex mate
rialitate eius: vel ex ↄ̃rietate. Ex mãlitate qdẽ: qꝛ dicitur
Elice. t.c. 3. forma / liº Auer. 7. meta. ↄ. 37. in 8º metaphy. Mã eſt ꝓpter quã res põt eſſe ⁊ non eſſe.
Ex ↄ̃rietate võ: qꝛ vt pꝫ ex pmo phyſi. Generationes ſunt
ex ↄtrarijs ⁊ in ↄ̃ria. imo vtrũqꝫ regritur ad hoc ꝙ aliqd
ſit corruptibile vel mortale. ⁊ ꝙ habeat mãꝫ: ⁊ ꝙ habeat
eã ſubiectã cõtrarietati. Nã lꝫ ↄtrarietas non poſſit ſine
mã eſſe: iuenit̃ tamẽ mã ſine cõtrarietate: vt in celo. ideo
dicimus celũ icorruptibile: qa habꝫ mãm nõ ſubiectã cõ
trarietati. Forma. n. celi nõ hꝫ ↄ̃riũ: qđ declarat mot' ei':
T. c. 24. qꝛ motui circulari nihil eſt ↄ̃riũ: vt pꝫ ex pmo celi ⁊ mun
di. Si ergo vtrũqꝫ regrit̃ ad hoc ꝙ aliqd ſit corruptibile
vel mortale ꝙ habeat mãm cũ ↄ̃rietate. ⁊ qđ eſt ab vtro-
qꝫ ſemotũ opꝫ imortale eẽ. Oſtendere opꝫ ꝙ qd eſt perce
ptiuũ veritatis: ẽ ſemotũ a materia ⁊ a ↄ̃rietate. ¶ Pro-
pter pmũ ſciẽdũ ꝙ forma aliq̃ eſt mãlis rõne ſui ⁊ ratio-
ne ſubiecti. Aliq̃ aũt eſt mãlis: nõ rõne ſui: ſed rõne ſubie
cti. Aliqua võ nullo mõ eſt mãlis. Dicem' itaqꝫ ꝙ forma
põt cõſiderari ſm triplex eẽ. vꝫ. vt hꝫ eſſe reale in mã: vt
hꝫ eſſe intẽtionale in ſenſu: ⁊ vt hꝫ eſſe abſtractũ in itelle
ctu. Ut hꝫ aũt eẽ reale in mã dr̃ eſſe mãlis ⁊ rõne ſui ⁊ ra-
tiõe ſubiecti: vel qđ idẽ eſt: dr̃ eẽ mãlis rõne modi exiſtẽ-
di quẽ hꝫ: ⁊ rõne rei in q̃ exiſtit. Forma qdem ſic accepta
eſt mãlis rõne ſui: vel rõne ſubti: vel rõne modi exiſtẽdi:
quẽ hꝫ: qꝛ habꝫ eẽ mõ mãli. Eſt etiã mãlis rõne ſubti: vel
rõne rei in q̃ exiſtit: qꝛ hꝫ eẽ in re mãli. Sꝫ ſi ↄſideret̃ ta-
lis forma vt hꝫ eſſe itentionale in ſenſu nõ erit mãlis rõ-
ne ſui: qꝛ nõ habebit eſſe mãle ſed intẽtionale. Uel nõ di
cet̃ eſſe mãlis rõne modi exiſtẽdi: qꝛ modus exiſtẽdi itẽ-
tionalr̃ nõ dr̃ eſſe mãlis. i. eo mõ quo ſuſcipit mã: ſed ma-
T. c. 122. gis dr̃ eẽ ſine mã. ideo dr̃ in 2º. de aïa. ꝙ eſt cõmune omni
ſenſui: ꝙ ſit ſuſceptiuus ſpẽx ſine mã. Dr̃ enim ſenſus ſu-
ſcipere ſpẽs ſine mã: qa nõ ſuſcipit eas materialr̃: ſed intẽ
tionalr̃. Forma itaqꝫ habẽs eẽ intẽtionalr̃ in ſenſu nõ di-
citur eẽ mãlis rõne ſui: vel rõne modi exiſtẽdi quẽ habꝫ.
Dr̃ tñ eſſe mãlis rõne ſubti: vel rõne rei in q̃ exiſtit: qꝛ eſt
in organo corporali ⁊ mãli: ſꝫ forma abſtracta in itellectu
vtroqꝫ mõ dr̃ imãlis ⁊ rõne ſui: ſiue rõne modi exiſtendi
quẽ hꝫ: ⁊ rõne ſubti: ſiue rõne rei in q̃ exiſtit. Nã ſi forma
vt eſt in ſenſu eſt imãlis rõne ſui: vel rõne modi exiſtẽdi:
mlto magis hoc habebit forma in itellectu. Nã ſi modo
mãli eẽt in ſenſu vel in itellectu. i. ſi eẽt ibi eo mõ quo eſt
in mã: cũ forma: put hꝫ eẽ in mã ſolũ ſit rõ eſſendi nõ co-
gnoſcẽdi: qa mã per formã quã hꝫ in ſe ſolũ hꝫ ꝙ ſit: non
ꝙ aliqd cognoſcat. ſi ſenſus vl̃ itellectus recipet: iſto mõ
poſſet per formas ſic receptas habere aliqđ eẽ: ſꝫ nullam
ex hoc ſortiret̃ cognitionẽ: ⁊ qa hoc eſt cõmune omni ſen
ſui. ꝙ per ſpẽꝫ receptã cognoſcat. ideo dr̃ eẽ cõe omni ſen-
ſui ꝙ ſit ſpẽrũ ſine mã receptiuus. Et ſi rõne cognitionis
dicimus ſenſuꝫ eẽ ſuſceptiuũ omniũ ſpẽruꝫ ſine mã. mul
to magl hoc erit in itellectu: qa excellẽtiori modo cogno
ſcit ꝑ ſpẽs receptas: q̃ꝫ faciat ſenſus. ſpẽs itaqꝫ in itellectu
erit imãlis rõne ſui. vel rõne modi exiſtẽdi quem hꝫ: erit
etiã imãlis rõne ſubiecti: ſiue rõne rei in q̃ exiſtit. nam b
habꝫ plus itellectus q̃ꝫ ſenſus: qꝛ ſi ſenſus recte ⁊ vere iu-
dicat. de ipſa tamẽ rectitudine ⁊ de ipſa veritate vt quid
eſt rectitudo ⁊ qd eſt veritas iudicare non põt: qđ totum
ↄtingit ex mãlitate ſui ſubti: vt qꝛ fundat̃ in organo ma-
teriali ⁊ corporali. Hoc eni modo ſenſus iudicaret recte:
⁊ de rectitudine qñ non ſolũ recte apprehẽderet obm: ſꝫ
ↄuerteret ſe ſupra ſe: ⁊ iudicaret de ipſa rectitudine apꝓ-
hẽſionis: ⁊ ſciret diſcernere quid eſt rectitudo. ⁊ quid eſt
recte apꝓhẽdere: qđ facere non põt: qꝛ vt ꝓbat Proculus
in ſua elemẽtatione theologica: nullũ corporale: ⁊ nulluꝫ
mãle eſt ad ſe conuerſiuũ. Igit̃ ſi itellect' non ſoluꝫ recte
iudicat: ſꝫ qd ſit rectitudo ſcit diſcernere: opꝫ ipm imate-
rialẽ eſſe ⁊ ad ſe cõuerti: vt poſſet de ipſa rectitudine ⁊ de
ſua veritate apꝓhenſionis aliqd iudicare. ¶ Dicam' er-
go ꝙ aliquãdo res recipiens ⁊ mãliter recipit. ⁊ ipſa rece
ptio eſt mãlis. ꝓpter qđ per hõ receptionem nihil cogno-
ſcit. ideo ſic recipiẽs: nec vere apprehẽdit: nec de verita-
te ſue apꝓhẽſionis põt aliqd iudicare. Ideo in ſic recipiẽ
te nõ eſt vitas: niſi ſicut in cã. put a talib' rebus põt in no
bis aliq̃ veritas cauſari. Aliquãdo võ lꝫ recipiẽs ſit mã-
le: recipit tamẽ ſpẽs ſine mã: ⁊ q̃tuꝫ ad hoc dr̃ recipe mõ
immãli. Propter qđ ſic recipit: ⁊ ſic põt recte cognoſcere.
De rectitudine tamẽ ⁊ de veritate ſue cognitionis nõ po
teſt iudicare. Sꝫ eſt terti' modus recipiẽdi ꝙ res recipi-
ens eſt imãlis: ⁊ recipit ſpẽs ſine mã. ꝓpter quod ſic reci-
piẽs ⁊ vere põt apꝓhẽdere. ⁊ de veritate ſue apꝓhẽſionis
põt iudicare. Primo mõ recipit mã. Scđo ſenſus. Ter-
tio itellect'. nihil ergo põt eẽ ꝑceptiuum vitatis: vt ꝙ de
ipſa vitate iudicet: vt ꝙ non ſolũ vere cognoſcat: ſꝫ de ve-
ritate ſue cognitiõis iudicare nouerit: niſi ⁊ ipm recipiẽs
ſit imateriale. ⁊ mõ imateriali recipiat. Arguamus ergo
ſic. Quicqd eſt corruptibile eſt mãle: ſꝫ nihil qđ ſic eſt ꝑ-
ceptiuũ veritatis ꝙ de ipſa vitate iudicare ſciat eſt mate
riale. g̃ tale non eſt corruptibile: nec mortale. Aïa g̃ vl̃ an-
gelus arguit̃ eẽ icorruptibilis vel imortalis ex ꝑceptiõe
vitatis: qꝛ ex hoc concluditur imãlis eẽ. Hoc autẽ ſatis
videt̃ innuere Augu'. in lib. de imortalitate anime conclu
dẽs animã eẽ imortalẽ: ex eo ꝙ itelligit ⁊ veritatẽ ꝑcipit:
qa vt ait. cum itelligit a corpore ſe auertit. Quaſi dicat. ſi
itellectus ꝑ ſuum itelligere a corpore ⁊ anima ſe auertit:
ipſum itelligere ⁊ ipſa ꝑceptio vitatis arguit ipſum eẽ qd
imateriale ⁊ icorporale. ⁊ per ↄſequẽs qd icorruptibile ⁊
imortale. ¶ Uiſo quomõ concludimus ꝙ ꝑceptiuuꝫ ve
ritatis eſt qd imortale. qꝛ eſt ſemotũ a materialitate. vo
lumus hoc idẽ oſtẽdere ex eo ꝙ omne tale eſt ſemotuꝫ a
contrarietate. ¶ Diſtinguemus eni de ↄtrarietate ſic de
mãlitate. naꝫ aliq̃ forma habꝫ ↄtrarietatẽ ratione ſui. qa
ipſa habꝫ ↄtrariũ. ⁊ rõne ſubiecti: qa eſt in ſubo hñte con-
trariũ. Et hõ eẽ habẽt forme in mã: qꝛ ipſe ſibiinuicẽ con
trariãtur. vt vna nõ compatiat̃ ſecũ aliã: ⁊ rõne ſubti: qꝛ ⁊
ſubm ſic exiſtẽs dr̃ eẽ ſub formis ↄtrarijs. Aliquando võ
forma nõ habꝫ ↄ̃rium rõne ſui: qa ipſa non hꝫ ↄ̃riuꝫ: dr̃ ta
men hñe ↄtrarium rõne ſubti: qa eſt in ſubiecto hñte con
trariũ. Et hõ ↄtrarietatis moduꝫ hñt forme ſenſibiles in
ſenſu: qa ipſe forme non hñt ↄ̃rium: nec ſibi inuicem ſm
ſe aduerſant̃ ſm eẽ intẽſibile. Nã ſm tale eẽ in eadẽ par-
te pñt eẽ ſpẽs ↄ̃rie: vt in eodẽ pũcto medij pñt eſſe ſpẽs al
bi ⁊ nigri: hñt tamẽ forme ſm tale eẽ ↄ̃rietatẽ rõne ſubie
cti: qa ſunt in ſubo habẽte ↄ̃rium: ſiue in medio: ſiue in or-
gano. Tã enim mediũ q̃ꝫ organũ eſt q̃le: vt eſt calidum ⁊
frigidũ: humidũ vel ſiccũ. ⁊ ex hoc dr̃ hñe ↄ̃riũ. Aliquãdo
võ forma nec habꝫ contrarium rõne ſui: nec rõne ſubti. ⁊
ſic ſunt ſpẽs in itellectu: que nec adinuicẽ ꝓprie hñt ↄ̃rie-
tatẽ: nec ſunt in ſubo hñte ↄ̃rium: qꝛ itellectus nõ eſt qua-
lis: nec eni eſt calidus: nec frigidus: nec habꝫ hõ cõtrarie-
tates. vt ꝓbat̃ in 3º de aïa. Arguebat̃ ergo ſic. qcqd ẽ cor- T. c. 6.
porale vl̃ mortale. hoc eſt rõne ↄtrarietatis itellect': ⁊ oẽ
ꝑceptiuũ veritatis eſt a ↄ̃rietate ſemotus. ergo omne tale
nec eſt corporale: nec mortale. Eo enim ipſo ꝙ itellectus
põt de veritate ⁊ rectitudine ſue cognitionis iudicare. ar
guitur ꝙ nec recipit mõ cõtrario ſicut recipit mã: qꝛ tunc
non cognoſceret: nec ipm in ſe haberet ↄ̃rium: qꝛ tũc eẽt
qd corporale ⁊ materiale: ⁊ nõ poſſet ſe ſupra ſe ↄuertere.

ℭ Ad hoc autẽ ſatis poſſumus adaptare dictũ Augu. in de mortalitate aíe. volẽtis ꝙ q꞉ ſemꝑ imutabilr veꝝ eſt꞉, ꝙ duo ꝛ tria ſunt gnqꝫ: et ꝙ linea trãſiẽs per mediuꝫ circuli eſt maxima lineaꝝ. ideo oĩa qui pōt hoc apphẽdere qḋ ſemꝑ eſt꞉opꝫ ꝙ ſemꝑ ſit ꝛ ſit incorporalis ꝛ imortalis. Sed has veritates ſemꝑ eẽ ꝛ imutabiles nõ eſt veꝝ꞉niſi ꝓut cõſiderãtur ſm eẽ abſtractum꞉q꞉ vt ſunt in mã. ꝛ vt ſunt cõtrarietati ãnexe. opꝫ mutabilitatẽ hẽ꞉q꞉ gcgd eſt in re mutabili ſm ꝙ hꝫ꞉non pōt eẽ a mutatiõe ſemotum. Animus ergo qui percipit has veritates ſm ſuã gditatẽ꞉ vt ſunt a mã abſtracte꞉ ꝛ a cõtrarietate ſemote꞉ ſm quem modũ dicunt̃ eẽ ſemꝑ꞉opꝫ ꝙ ꝛ ipſe anim⁹ ſit ſemꝑ ꝛ imortalis. Unde ꝛ Augu. cũ ꝑus dixiſſet de veritate linee trãſeũte per mediũ circuli ꝙ ſit maxima lineaꝝ꞉ ꝛ cum diceret hãc veritatẽ eẽ ſemꝑ. ꝛ ex hoc vellet ꝯcludere animũ ſemꝑ eſſe꞉ videns ꝙ nõ ſufficit apphendere ꝙ eſt ſemper ad hoc ꝙ arguat̃ ipm eẽ ſemꝑ꞉ niſi apphendat eo mõ vt eſt ſemꝑ. cũ ꝛ veritates hoc mõ ſint ſemꝑ꞉ ꝓut cõſiderãtur ſeparate a corpore. i. abſtracte a mã ꝛ a contrarietate. Dicit ꝙ cuꝫ animus itelligit a corpore ſe auertit꞉ inuẽs ꝙ anim⁹꞉ quia itelligẽs auertit ſe a corpore. iõ intelligit has vitates que ſunt ſemꝑ vt ſunt ſemꝑ. i. vt a ꝯtrietate ꝛ a mã ſeparate꞉ Propter qḋ opꝫ ipm animũ꞉ q꞉ ſic itelligit ꝛ veritatẽ percipit ſemꝑ eẽ. Nam ꝛ ſi vellemus ſic itelligere dctã Augu. ꝙ gcquid percipit qḋ ſemꝑ eſt꞉ opꝫ illud ſemper eẽ꞉ arguemus animã canis ſemꝑ eẽ. Nã ſemꝑ hoc verum eſt ꝙ duo latera triãguli ſunt lõgiora tertio꞉ qḋ ꝛ canes vidẽtur cognoſcere꞉ q꞉ ſi iſequant̃ leporeꝫ. ſemꝑ inſequuntur ipm per tertiũ latus triãguli꞉ nõ per duo latera. Sꝫ dato ꝙ percipiãt hoc qḋ veꝝ eſt꞉ ꝛ qḋ ſemꝑ veruꝫ eſt꞉ nõ tamẽ ꝑcipiunt hoc vt ſemꝑ veꝝ eſt꞉ q꞉ non ꝑcipiũt ipꝫ mo-do abſtracto ꝛ itelligibili꞉ ſꝫ mõ mãli ꝛ ſenſibili. Propter qḋ ꝛ ſi recte indicat cognoſcẽs viã illam lõgiorẽ eſſe ſi iſequat̃ leporẽ per duo latera ꝙ̃ per vnũ. de ipſa tamen rectitudine ꝛ veritate nõ indicat ſm ſuã gditatẽ꞉ ſm quẽ modũ talia dicunt̃ eſſe ſemꝑ꞉ qḋ nõ poteſt indicare canis꞉ nec aliqs ſenſus꞉ ſꝫ itellectus tñ. Propter qḋ recte cõcludit̃ ꝙ percipiẽs veritatẽ ſi ꝑcipiat eam ſm ſuã gditateꝫ꞉ q꞉ ꝑcipit eã vt eſt imortalis ſemꝑ eſt. Aduertẽdũ tamen ꝓpter rõneꝫ in cõtrariũ꞉ ꝙ lꝫ anim⁹ ꝑcipiẽs veritatẽ ſemper ſit꞉ q꞉ ex hoc arguit̃ ꝙ ſit ſemotus a mãlitate ꝛ cõtrarietate que ſunt cã corruptionis. nõ tamẽ opꝫ veritateꝫ q̃ eſt in animo ſemꝑ eẽ꞉ ſꝫ pōt illa veritas ꝑ obliuionẽ tolli.

ℭ Dicemus eñi ꝙ aliqd pōt eſſe corruptibile tripl'r. vel rõne ſui꞉ q꞉ hꝫ cõtrariũ꞉ vel rõne ſubti꞉ quia eſt in ſubiecto hñte ꝯtriuꝫ. vel rõne modi acgrendi. Ueritas ergo que eſt in itellectu꞉ ꝛ ſpẽs itelligibiles que ſunt in ipſo nõ poſſunt tolli rõne ſui꞉ ꝙ habeat ꝯtrium vel eẽ mãle꞉ nec ratione ſubiecti꞉ ꝙ ſint in ſubõ hñte cõtrariuꝫ ꝛ eẽ mãle꞉ ſꝫ ſolum poſſunt tolli rõne modi acgrẽdi꞉ quia acgrũtur per actus a qbus pōt qs ceſſare dãdo ſe ad ꝯtrariũ꞉ vel nõ operãdo illos actus. Duobus eñi modis tollit̃ habit⁹ ꝙ̃tũcũqꝫ ſit in ſubõ mãli꞉ vel q꞉ diu ceſſamus ab actib⁹꞉ vel quia operamur oppoſitos actus꞉ qḋ eſt dare ſe ad ꝯtrium. veritas igit̃ in itellectu pōt deficere non rõne cõtrarietatis꞉ nec rõne ſubti꞉ ſed ex modo acgrẽdi. per talẽ ergo defitionẽ veritatis non pōt argui ꝙ ipſe animus ꝛ ipm ſubiectũ veritatis poſſit deficere ꝛ corrũpi꞉ ſed ſolũ ꝯcludit̃ ꝙ pñt tolli꞉ ꝛ poſſunt deficere ipſi actus ꝑ quos acgrim⁹ vitatẽ. ℭ Per hꝫ pꝫ ſolõ ad obiectũ.

Nota ꝛ recte.

Qõ. XII.

SEcundo querebat̃ de creatura rõnali꞉ vt de angelo꞉ vel de aĩa꞉ ꝓut comparat̃ ad ſuas potẽtias. Et erat qõ. vtrum angeli vel anime ſint in gñe cauſe efficiẽtis reſpectu ſuaꝝ potentiarũ. Et arguebat̃ ꝙ nõ꞉ q꞉ vt dicebat꞉ Cõmen. in 4.° metaphy. vult ꝙ ſubm nõ eſt cã efficiẽs꞉ ſed materialis tñ. Vide cõ dã ꝯmẽt 14.

In contrarium eſt꞉ q꞉ cõmuniter dr̃ ꝙ accñtia fluunt a ſuis ſubtis꞉ qḋ nõ eſſet niſi ſubiectum aliquo modo haberet rõnes cãe efficiẽtis reſpectu ſuorum accñtium.

Reſpondeo. dõm ꝙ phs in 2.° phyſicoꝝ. vult꞉ ꝙ tres cauſe coincidũt in vnum. ſ. efficiens forma ꝛ finis. vbi colligit̃ ꝙ mã non coincidit cuꝫ aliys cauſis. dimiſſa tamẽ cauſa finali ꝛ formali꞉ q꞉ de hĩs cauſis nõ eſt queſtio. Uidẽdum eſt quomõ mã nõ coincidit cũ cã efficiẽte꞉ cũ tamẽ ſubiectũ ponat̃ eẽ cã efficiens ſuoꝝ accñtium. T.c.70. Plane eñi habet̃ circa finẽ ꝑmi phyſi. ꝙ mã ſubiecta cũ forma eſt cã accñtiuꝫ que fiũt in ea. T.c.80. Dicemus ergo ꝙ ſubm ꝓpter tria pōt dici nõ coincidere cum cã efficiẽte. ꝛ pōt dici aliq̃ mõ cã efficiẽs. ꝑ qdẽ q꞉ nõ eſt cã efficiẽs꞉ vt ſubycit̃. ꝛ vt eſt qd in po͡a꞉ ſꝫ vt ẽ qd in actu. ſubm ḡ cum cã efficiẽte rõne poſſibilitatis nõ coincidit. Rõne aũt actualitatis coincidit. Scḋo hoc pōt intelligi ꝙ ſubꝫ nõ coincidat ꝛ coincidat. q꞉ nõ eſt illud qḋ agit꞉ ſꝫ eſt illud quo agit̃. Tertio mõ hoc poteſt itelligi꞉ q꞉ ſubiectum nõ eſt illud qḋ in ſe facit aliqd directe꞉ ſed idirecte꞉ vel nõ eſt illud qḋ in ſe facit aliqd per ſe꞉ ſed ꝑ accidens.

ℭ Propter ꝑmũ ſciẽdum eſt꞉ ꝙ hoc mõ꞉ a ſubõ fluũt accidẽtia. ꝛ hoc mõ mã ſubiecta cũ forma eſt cã omniuꝫ accidentiũ que fiũt in ea꞉ ꝛ potiſſime accñtium que fiũt nãliter꞉ ꝛ q̃ nãliter ꝯcomitãtur nãm ſubti꞉ qa aliqñ ad vnaꝫ nãm nãliter cõcomitat̃ alia nã vt ad nãm ſubalem ignis naturaliter concomitat̃ natura caloris ꝛ ſiccitatis꞉ ita ꝙ neceſſe eſt ignẽ eſſe calidum ꝛ ſiccũ. Generãs ergo dando igni nãm ignis꞉ dat ei nãm caloris ꝛ ſiccitatis. Calor ergo ꝛ ſiccitas fluunt ab igne꞉ ꝛ mã ignis cum forma ignis eſt cã caloris ꝛ ſiccitatis꞉ que fiunt in ea꞉ inq̃ntuꝫ mã ignis facta in actu per formã ſubſtantialẽ꞉ q꞉ huiuſmodi formaꝫ natural'r cõcomitat̃ caliditas ꝛ ſiccitas. Ideo ipſe ignis cõplectens in ſe huiuſmodi mãꝫ ꝛ formã dr̃ eſſe calidus. Ignis ergo qḋ eſt ſubiectũ caliditatis ꝛ ſiccitatis eſt cauſa efficiẽs taliũ accidentiũ꞉ ꝛ nõ eſt cã efficiẽs coꝝ꞉ quia ſi conſideratur vt ſubiectũ꞉ ꝛ vt eſt in potẽtia nõ eſt cã efficiẽs coꝝ꞉ qa a tali ſubiecto nõ fluunt talia accidẽtia꞉ vt eſt ſic in potẽtia. Sꝫ ſi ꝯſideratur vt eſt qd in actu꞉ ſic dicitur eſſe cã efficiẽs talium accñtiuꝫ꞉ qa ꝓut eſt in actu꞉ ꝛ ꝓut hꝫ talem formã natural'r concomitãtur ipſum talia accidẽtia. Propter qḋ ſignanter aduertenda ſunt vba phi ꝙ non ait ipſam materiã ſm ſe꞉ ſed mãm cũ forma eẽ cauſa accidẽtiũ q̃ fiunt in ea꞉ vt det intelligere꞉ ꝙ non ratione poſſibilitatis꞉ ſed rõne actualitatis quaꝫ acgrit materia per formã hꝫ ꝙ fluãt ab eo huiuſmodi accñtia. Ex q̃ eſt aduertẽdum ꝙ nũq̃ dicimus materiaꝫ eſſe cãm efficientẽ forme ſubſtãtialis꞉ ſed ſolũ ꝙ virtute agẽtis huiuſmodi forma de potentia paſſiua materie educit̃꞉ in q̃ eductione materia nullã hꝫ rõnem agẽtis aut efficiẽtis꞉ ſꝫ patiẽtis tñ. Erit ergo hic ordo ꝙ paſſio magis facta abycit a ſubſtãtia ꝛ accñtia icompleta ꝑcedunt formã ſubſtãtialem in mã cõpleta ſequuntur. Ignis ergo agẽs in aere magis ac magis ipm calefacit ꝛ deſiccat. Quãdo autẽ eſt adeo calefactus ꝙ nõ poteſt ibi ſtare forma aeris꞉ tũc introducitur ibi forma ignis. Incõplet⁹ ergo calor ꝑ actione ignis ſemꝑ ac ſemper intẽditur in aere ꝑcedit formaꝫ ſubſtantialẽ ignis. ſed in illo inſtanti in quo eſt complete intẽſus huiuſmodi calor expellitur forma aeris꞉ ꝛ iducit̃ forma ignis꞉ ita ꝙ ſimul ſunt tẽpore calor complete intẽſus꞉ ꝛ forma ignis in mã. Ordine tamen nãe forma ignis ꝑcedit huiuſmodi calorẽ complete itenſum꞉ ꝛ etiã ſiccitatem ꝯplete factã꞉ ita ꝙ agens ꝑ actionẽ ſuã꞉ vl' ꝑ paſſionẽ

magis factā inducit formā ſubalē:qua īducta fiūt in materia accidētia que nāliter formā hꝰ ꝯcomitātur. Reſpectu itaqꝫ forme ſubalis nō dr̄ agēs eē niſi efficiētis:ſed reſpectu accidētiū. Et ſi ſubm aliquo mō hꝫ rōnē cauſe efficiētis:hoc erit ꝓut ipm ſubm adeptū eſt formā:vel ꝯplectit̄ formā quā nāliter illa accñtia ꝯcomitātur. Propter qḋ pꝫ quomō ſubꝫ coincidit cū cā efficiēte:⁊ nō coincidit qꝛ nō coincidit rōne poſſibilitatis:ſꝫ actualitatis. Secundo dr̄ ſubm coincidere ⁊ nō coincidere cum cā efficiente: qꝛ ꝓprie nō eſt illud qḋ agit:ſꝫ illud quo agit̄:qḋ maxime pꝫ in motu grauiū vel leuiū. Dicimꝰ.n.ꝙ elemēta nō mouēt ſeipſa:ſꝫ mouētur a gnāte. Dr̄.n.generans agere motum elemētoꝝ:qꝛ dādo eis formā:dat eis motū ꝯſequētē formā. Forma ergo grauis vel leuis nō eſt ꝓprie id quod agit motū deorſum.ſiue ſurſum:ſꝫ eſt illud quo talis motus agit̄. Generās ergo grauia agit motū deorſuꝫ mediāte nā grauiū. Et generās leuia cauſat motū ſurſum mediante nā leuium. Quia dādo talē nām:dat talē motū. Erit ergo nā in talibus id quo agit̄ tale accñs: qḋ eſt motꝰ: qꝛ mediāte tali nā generās efficit talē motū. Jō in 2° phyc. dicit phs ꝙ nā eſt ṗncipiū motus ⁊ q̇etis eius in quo eſt: ita ꝙ nā grauis eſt ṗncipiū motus grauis. Pōt.n.dici ṗncipiū alicuiꝰ:nō ſolū id qḋ efficit:ſed id quo efficit̄ illḋ: ſꝫ quē modū nā grauis eſt ṗncipiū motus q fit in graui. Qꝛ grauās mediāte nā efficit talē motū. Et qḋ dcm̄ eſt de tali motu:q nāliter ſeq̇tur nām:itelligēdū eſt de oībꝰ accñtibus nāliter ſequentibus ipſam. Generās.n.ſicut dr̄ cauſare motū grauis mediāte nā grauis:ita dr̄ cāre oia accñtia cōcomitātia nām mediāte tali nā. Subm ergo nō eſt id qḋ agit talia accñtia:ſꝫ dr̄ id quo aguntur: qꝛ hꝰ ſubm cōplectitur mām ⁊ formā:mediāte qua talia accñtia a generāte ⁊ ab efficiēte cānt. Propter qḋ pꝫ quomō ſubm coincidit ⁊ nō coincidit cum cā efficiēte: Quia ſi volumꝰ applicare cām efficiētē ſolū id qḋ agit ⁊ efficit. de quo ṗncipaliter dr̄ ratio efficiētis:ſic ſubm nō coincidit cum cā efficiēte. Sꝫ ſi volumus applicare efficiētem cāꝫ id quo aliquid agitur ⁊ efficitur:ſic ſubm mō quo dcm̄ eſt coincidit cū hꝰ cā. Erit ergo in hoc nā rei q̄ſi organū generātis ⁊ efficiētis:inq̄ꝫtū mediāte tali nā cā efficiens generat accidētia in re ſubiecta. Talia itaqꝫ accidētia ṗncipalr̄ ſūt a generāte:vel a ꝓducēte.aliquo tamē modo ſunt a natura ſubiecti. ¶ Ex hoc autē pꝫ melius via ṗma. Quia ſi hō mō ſubm eſt cā accidētiuꝫ:qꝛ complectit̄ formā ⁊ naturā quā nāliter cōcomitātur accidētia.qꝛ ergo cōparat̄ ſubm ad formā:tāq̄ꝫ ad id qḋ eſt in actu:conſequēs eſt ꝙ ſubm eo modo īcidit cū cā efficiēte:nō ꝓprie rōne potētialitatis:ſꝫ actualitatis. Qꝛ ſi hunc modū cālitatis vellemꝰ extēdere.hoc nō erit ꝓprie rōne poſſibilitatis ſm ſe:ſꝫ ꝓut eſt ſub actu: Ut qꝛ hꝰ actus ⁊ hꝰ forma non eſt apta nata eē niſi in tali mā. Et qꝛ ſicut res ſe hꝫ ad eē:ita ſe habꝫ ad cālitatē. Sicut nō eſt apta nata talis forma eē niſi in tali mā:ita nō eſt apta nata hr̄e hꝰ cauſalitatē ſup hꝰ accidentia:niſi ꝓut eſſe hꝫ in tali mā. Propter qḋ illius cālitatis quā attribuemus forme participem faciemꝰ mām. hō enī nō erit ſm ſe:⁊ rōne potētialitatis.ſꝫ vt ē ſub forma ⁊ ſub actu:⁊ rōne actualitatis. ¶ Dicebat̄ aūt ꝙ ēt pōt tertius adhiberi modus quomō ſubm cū cā efficiēte non coincidit ⁊ coincidit. Nō coincidit qdē:qꝛ non agit qd in ſe directe. Sꝫ coincidit qꝛ agit aliqd in alio:in qḋ agēdo agit in ſe īdirecte. ſicut dicimus de graui ꝙ eſt cā efficiens ſui motus:⁊ nō eſt cā. Nam nō eſt cā ꝙ in ſeipſuꝫ motū agat: ſꝫ eſt cā:qꝛ agit aliqd in medio:vt qꝛ mouet medium: qḋ mouēdo agit ex ꝯñti in ſeipſo:qꝛ mouēdo mediū p ſeipꝫ: mouet per accñs ⁊ īdirecte. ¶ His itaqꝫ prelibatis patet quomō eēntia angeli ⁊ anime pñt eſſe cā efficiēs ſuarum potētiarū. Nā hoc pōt eē.⁊ eſt ṗmo modo:qꝛ eēntia angeli ⁊ aīe nō dicūt potētiā purā:⁊ ſi īueniat̄ aliquādo ꝙ anima noſtra eſt pura potētia:nō eſt hoc intelligēdū in genere entiū:qꝛ tunc eēt idē cū mā ṗma:ſꝫ in gñe itelligibiliū: qꝛ ſicut mā ṗma nullā hꝫ actualitatē in gñe entium:ſꝫ efficitur ſic in actu ſuſcipiēdo formas ſenſibiles. Sic aīa noſtra ⁊ itellectꝰ noſter nullā habꝫ actualitatē in gñe itelligibiliū.ſed efficit̄ ſic in actu ſuſcipiēdo formas itelligibiles. Jn gñe tamē entiū non ſolum nā angeli:ſꝫ etiaꝫ nā anime nō purā potentialitatē:ſꝫ etiā quandā actualitatē īportat. Et qꝛ ad vnā actualitatē nāliter ſeq poſſunt nāles actualitates.dicemus ꝙ ſicut ad formā ignis naturalr̄ regritur caliditas ⁊ ſiccitas:ſic eſſentiā ⁊ nām angeli ⁊ anime nāliter cōcomitātur itellectus ⁊ volūtas: que ſunt potētie radicate in ipſa eēntia. Eſſentia itaqꝫ angeli ⁊ anime rōne ſue actualitatis quā nāliter ꝯcomitātur tales potētie hñt aliquo modo rōnē cauſe efficiētis reſpcū predictaꝝ potētiarum. Uerificat̄ etiā ⁊ hoc ſcḋo modo: vt dicamus eēntiā angeli ⁊ anime hr̄e rōnē cauſe efficientis reſpectu ſuarū potentiaꝝ. Non qꝛ ipſas potētias efficiant:ſꝫ qꝛ ſunt id quo talia efficiunt̄ ⁊ cauſant̄. Principaliter enī talia ſunt a generāte.l.a ꝓducēte. Deus enim ꝓducēdo nām angeli ⁊ anime ꝓducit oēs potētias que ſiunt in eis actu. Et qꝛ aliquo mō tales potētie fiunt a deo mediāte eſſentia ⁊ nā: dr̄ ipſa eſſentia vel nā eſſe id: mediāte quo talia fiūt:⁊ aliquo modo dr̄ habere rōnē cauſe efficiētis reſpectu talium potentiarū. Poſſumus eniꝫ dicere ꝙ ſicut generās dando nām graui:dr̄ ei dare motuꝫ ⁊ accñtia ſequētia talē nām. Sic deus producēs angelū ⁊ animā dādo eis talē nāꝫ:dat ⁊ ꝓducit in eis potētias:q̄ ſunt ꝓprietates nāles ſequētes talem nām. Propter qḋ aliquo mō ſicut generās mediāte nā grauis dr̄ ꝓducere motū ⁊ omnia accñtia ſequētia talē nām. Sic deus mediāte eēntia vel nā angeli vl̄ anime dr̄ cauſare ⁊ ꝓducere omnes potētias nāliter ꝯcomitātes tales eſſentias vl̄ naturas. Dicimus.n.hoc eſſe aliquo mō ſimile:qꝛ nūq̄ꝫ reperiemus oīno ſimile īter opationē dei ⁊ creature. Deus.n. nihil operat̄ ita mediate:ꝙ nō operet̄ etiā illud īmediate. Uñ ⁊ potētias in anima ⁊ in angelo īmediate cāt:⁊ tamen cauſat eas mediāte nā ⁊ eſſentia angeli. Qḋ quomō ſit itelligendū ſupra in qōne ſcḋa.qua querebat̄ de diuina īfluentia tāgebatur.⁊ in qōnibus noſtris de ṗmo ṗncipio diffuſius diximus. Si v̓o volumꝰ loq de tertio diſtinctiōis mō: ēt aliquo mō poſſet hr̄e locū in potētiis ſenſitiuis anime. vt dicamus ꝙ ille potētie iquantuꝫ fluunt ab eſſentia aīe in organa:fluūt aliquo modo ab eēntia aīe in ſeipſa: ꝓut ipſa eēntia aīe eſt in q̄libꝫ parte corporis.

¶ Quod v̓o obyciebat̄ de Cōmen.ꝙ ſubm reſpectu accñtium eſt cā mālis tm̄. Dici poteſt ꝙ ſubm reſpectu accñtium eſt cā mālis tm̄: ꝓut eſt in potētia. Tamen ratione actualitatis modo quo dcm̄ eſt:pōt habere rōnem cauſe efficiētis. vel poſſumus dicere ꝙ ſubm reſpectu ſuorū accidentiū eſt cauſa mālis tm̄.i.nullo modo eſt cā efficiēs. Qꝛ ſit illud qḋ per ſe agit:ſꝫ poteſt eē cauſa efficiēs: qꝛ eſt illud quo illa agunt̄: vel qꝛ eſt illud qḋ illa facit īdirecte ⁊ per accñs.nō per ſe. Sicut dicebamꝰ de graui ⁊ medio: ꝙ mouēdo p accñs mouet ſeipm per ſe.

¶ Quod v̓o obyciebat̄ in ꝯtrium:ꝙ accñtia dicunt̄ fluere a ſubiectis. pꝫ quomō fluunt:⁊ quomō ſubm hꝫ rōnē cāe efficientis reſpectu accñtium.

Qō. XIII.

TErtio querebat̄ de angelo ⁊ anima: ꝓut vna potētia comparat̄ ad aliā: vel ad alias. Et erat qḋ. vtꝝ moueat aliquas potētias:mediāte aliquo īfluxu. Et arguebat̄ ꝙ nō qꝛ vt dicebat volūtas nō pōt mouere:niſi vo

lendo;ſed velle eſt in ipſa voluntate. non ergo mouet influendo aliqd in paſſum:ſed ſolū p actū qui eſt in ſeipſa.

In contrariuz eſt: quia vt dicebat quicquid agit motum agit per influxuz: ſz h eſt de rōne entis creati q agat motū: ⁊ p motū: ḡ ⁊c.

Reſpondeo dicendū: q agere per influxū tripliciter poteſt intelligi. Primo vt per huiuſmodi influxus intelligatur aliqua emanatio intētionalis. Secūdo vt intelligatur aliqua impulſio corporalis: Tertio vt per influxum intelligamus oēm motionem vel paſſionē factā in paſſo. ¶ Propter primū ſciendum aliquos fuiſſe hꝰ opinionis q hoc modo fit actio ⁊ paſſio q aliquid intentionale fluit ab agente in paſſum qđ excitat potentiā actiuaz in eo:que excitata mouet ſe ipſam ad perfectionē ⁊ cōplementuz. Ponunt enim illi formas incōpletas in materia:q̄s vocant potentias actiuas:qbus mediantibus mā mouetur ad formā cōpletaz: ita q illa potētia actiua ⁊ forma incōpleta fit completa. dicunt tamen q huiuſmodi potētia actiua ⁊ forma incōpleta:non poteſt fieri forma cōpleta niſi excitata per formā intentionalē imiſſaz ab agente in paſſum. Sz huiuſmodi poſitio ſtare non poteſt. Nam nihil ab agente
Com. 18. proprie inducit in paſſuz:ſed ſolū ad preſentationez agentis in paſſo aliqd fit. Ideo Cōmētator in.12.metha᷒ vult q corpus calidūz agens in aliud corpus:non imittit calorē ab extra:ſed facit calidū in potentia: calidūz in actu:⁊ ſicut in mutationibus realibus non imittitur aliqd ab extra:ſic nec in mutationibus intentionalibus: imo q̄tum ad aliquid magis poteſt negari q mittat aliqd ab extra in mutationibus intētionalibus q̄ȝ realibus. Nam ſi corpus calefactuz mutat realiter aliqđ corpus: hz in ſe caloreȝ realiter. Propter qđ extra hꝰ corpus qđ calefacit realiter:erat realiter calor.ſed ſi corpus album imutat intētionaliter manifeſtū eſt q ante hꝰ imutationez non erat in corpore albo albedo intentionaliter. ¶ Quō ergo mittetur ab extra intentionalis forma que ante hꝰ mutationem nō erat intentionalis forma:⁊ extra mediuz: ⁊ organum:que imutant intentionaliter. Forma enim intētionalis eſſe nō hz in corpore terminato in quo hz eſſe albedo realiter; ſed ab hꝰ forme realiter imutatur mediuȝ ⁊ organuȝ intētionaliter. Dicemus ergo q ſicut ad preſentiam agētis realiter imutatur paſſuz realiter: ⁊ fit forma realiter:ſic ad preſentiaz agētis intentionalr fit forma intentionalis:nec pprie imittitur ab extra. Verūtn̄ forme reales hn̄t adinuicez ɔrietatem: ideo gnātio talium non fit in inſtanti. formas v̄o intentionales non hn̄tes ɔrietatem ɔtingit gnāri in inſtanti:ſic in inſtanti eſt gnātio lucis ⁊ colorꝫ multiplicatio per totuz mediū:⁊ ſi aliqn̄ contingit gnōnez taliuz non fieri in inſtanti:hoc eſt:qꝛ hꝰ imutatio intentionalis non fit ſine imutatione reali. Sicut multiplicatio ſoni in aere non fit ſine motu. Nullum ergo emolumentū hn̄t ponentes talez intentionalē imiſ-
T.co.43. 78. ſionem:cū nihil imittatur ab extra:ſed ad preſentiaz agētis paſſum aſſi[...]ilatur agēti. Supponamus ergo cū Ar. in primo de g[...]ne in.c.de actiuis ⁊ paſſiuis. Qꝛ cū agens appropinqua[...] patienti. hoc agit: illud patitur. Propter qđ non requirit ibi actio intentionalis excitans vel preuia. Quia ſicut nō opꝫ aliqd imitti ab extra ad hoc q aliquid fieret in paſſo:ita non opꝫ dare aliqd excitans ⁊ preuium ad ipſam intentionalē imutationē. Cum ⁊ illa intētio non imutetur ab extra:ſed ſic fit ad preſentiā agentis imutantis intentionaliter:ſicut ⁊ forma realis fit ad preſentiam agentis imutantis realiter. Quod aūt dixit alia opinio de formis incōpletis ⁊ latitatione formaꝝ falſitatem ɔtinet;ſicut quodam noſtro quolibetto:vbi tractauimus de potētia actiua mãe diffuſius diximus. ¶ Aduertendum tn̄ q qꝛ ad ſolā preſentiā agentis ſine alio motu trāſmutante fiunt tales imutatiōes:nō dicunt iſta aliqn̄ imitti ab agēte:⁊ dr̄ q in talibus aliquo modo fit forma: que oīa opꝫ habere ſuū intellectum ⁊ dicta doctoꝝ exponunt pium ⁊ bonū lectorez ⁊ expoſitorē:nō malū:inuiduz ⁊ inſidiatorem. ¶ Ut aūt hoc determinate ſciatur poſſumus in hac mā diuerſimode loq. Sciendū q res ſicut ſe hz ad eſſe:ita ſe hz ad agere. Circa aūt ipſuz agere eſt tria conſiderare. ſ. id cui per ſe cōpetit eſſe. Et moduȝ eſſendi. Et id quod eſt ratio eſſendi. Illud cui per ſe cōpetit eſſe. ſemper eſt ipſum compoſituȝ. Illud quod eſt ratio eſſendi ſemper eſt ipſa forma. Sed modum eſſendi poſſumus aliqn̄ attribuere cōpoſito Aliqn̄ forme q̄nquidem eſt talis generatio:q eſt ſucceſſio forme in mā:cuȝ forma i mā dicat ipſum cōpoſitū modū eſſendi ſcḋm gnōnez illā dicit eſſe ipſius cōpoſiti qđ cōtingere hz in oībus que gnāntur realiter. Sed qn̄ eſt talis gnātio q dicit eſſe ſucceſſio forme ſine mā:ſicut dicimus de formis intētionalibus:q ſuſcipitur ſine mā:ſicut pꝫ in ſenſu. Quia cōe ē omni ſenſui q ſuſcipiat formas intētionaliter:et hoc dr̄ ſuſcipere formaȝ ſine mā. Talis ergo modus eſſendi poterit attribui ipſi forme ad quē modum eſſendi exprimendū aliquando in talibus ɔcedit q magis agat forma: ⁊ q magis generetur q̄ȝ cōpoſituȝ;qđ quō ſit veruȝ pōt eſſe per habita manifeſtū. Scḋo modo pōt intelligi actionē fieri p influxum:qꝛ fit per aliquā corpalez impulſionez ſicut dr̄ motus influi in lapide a manu. qꝛ manus corpalr impellens lapidē mouet ipſuȝ impellēdo ⁊ mouēdo mediū. ¶ Primus ergo modus nō eſt verus. iſte autē ſcḋs modus ⁊ ſi ē verus nō eſt ad propoſitū. ⁊ ſi poſſet eſſe aliquo modo ad propoſitū in hoīe:tn̄ nullo modo eſt ad propoſitū in angelo. Nulla enim eſt potentia in angelo que moueat p corporalē:vel per localē impulſum. In hoīe v̄o veritatez nō hz ꝓut volūtas mouet intellectū:que eſt potentia nō organica. Aliquo tn̄ modo veritatē hz de volūtate ꝓut mouet potentias in muſculis: ⁊ neruis que ſunt potentie organice;nō q volūtas eo modo cauſet hꝰ motū. Sicut manus cauſat motū in lapide. ſed qꝛ ad imperiū voluntatis ɔtrahunt nerui;⁊ extendunt: ſcḋm quā ɔtractionez ⁊ extēſionem fit corporalis motus. Ipſa autem ɔtractio:⁊ ipſa extenſio corporalis impulſio dici poteſt;quā corporalem impulſionez Damaſ.li.2.c.22.vocat impetū dicens:q ſcḋm volūtatez fit impetus in mēbris deinde fit vſus: vt ſi volumus vti gladio ſcḋm appetitū noſtrū:⁊ ſcḋm imperiū volūtatis fit impetus in mēbris vt fit impetus in manu: q̇ impetu applicatur ad gladiū:⁊ vtitur gladio: ita q in nobis eſt hic ordo q ɔſiliuȝ precedit electionē. electio precedit impetum. impetus aūt precedit vſum. In brutis vero vt idem Damaſcenus ibidē tradidit non eſt ɔſiliuȝ: nec electio. ſed ſtatim poſt appetitū fit impetus in mēbris ⁊ mouentur bruta ab appetibili:tamen in hoc magis aguntur q̄ȝ agant:ſcḋm igitur talem impetū. i. ſcḋm talez motionez volūtatis non mouet quaſcūq̧ potentias:qꝛ non oēs potentie ſunt ſuſceptiue talis motus. ¶ Tertio modo pōt intelligi influxus oē qđ fit in paſſo ab agente:⁊ ſic voluntas ⁊ oē agens qcqd mouet mouet per influxū: ideſt per aliqd factum in paſſo ab agente:aliter nec agēs ageret:nec paſſuȝ pateretur. Dicemus ergo cum ſimplicio in predicamētis q aliquando agens agit per corporalē impulſuȝ. Aliquādo vero fit actio ⁊ paſſio ex ſola idoneitate agentis ad patiens. Qualitercūq̧ tamen fiat actio ⁊ paſſio ſemper recipitur aliquid in paſſo ab agente;⁊ illud receptuȝ quedam influentia agentis in paſſum dici poteſt q ꝓpter hoc mouet mouens per influxū. ¶ Quod v̄o obyciebat q volū-

Lector pius: nō malus:nō inuidus.

Medi[a]ntibus ſpiritibꝰ q obedīunt anie ūſiꝰ creatorieꝫ i motu ad oēm dſiaȝ poſitiōis. vide libꝫ ō motibus aīalium. ⁊ Alber[t]ū ibi.

tas mouet volendo: dicemus ꝙ ſic mouet volendo ꝙ ab illo velle cauſatur ⁊ reſultat aliqd in ipſis potētijs quas mouet: vt ſi volūtas volendo mouet intellectū. Per hō velle: ⁊ per hō imperiū volūtatis aliqd cauſaṫ in intellectu: qđ poteſt dici influxus qdem factus a volūtate: ſicut enim dicimus ꝙ paſſio recipiṫ in paſſo ab agente: ſic dici poteſt ꝙ paſſio eſt quedā influentia facta in paſſo ab agēte. Omne enim qđ recipit ab influente ⁊ dante diciṫ recipere: nec tñ propter hoc opꝫ ꝙ aliqd in paſſum mittatur ab extra: ſed qꝛ non fit paſſio niſi ad preſentiā agentis dicitur paſſum ſuā pfectionem recipe ab agente ⁊ hr̄e eam per influentiam agentis. Queſtio. XIIII.

Q Varto querebatur de creatura rōnali vt de angelo ⁊ anima: put volūtas in eis cōparatur ad ſuū actum: ⁊ erat queſtio. Utrū ſi volūtas non moueret ſeipſam poſſet per actū ſuum mereri: ⁊ videṫ ꝙ non: qꝛ vt dicebat. B. in li. de virtutibus vult: ꝙ ſola volūtas: qm̄ pro ſua volūtate aut diſſentire: aut cōſentire poteſt nulla neceſſitate cogitur. Nō īmerito capax eſt iuſtitie vel iniuſtitie. ſi ergo voluntas moueretur ſolū ab alio nō eſſet libera. Non ergo mereṫ
Ja opp^m vel demereṫ. ℂ In ꝯtrarium eſt. qꝛ Luč. 14. diciṫ cōpelle eos intrare: ſed cōpulſio aliquā coactionem dicit. ergo
R^o volūtas coacta meretur. ℂ R^o dicēdū ꝙ in hoc ſtat vis qōnis ꝙ ſi voluntas mouereṫ ab alio videṫ ꝙ hoc ſit per violētiam: ⁊ qꝛ in violentia non meremur. videṫ hoc poſito ꝙ volūtas cadat a merito: propter qđ tria declarabimus: qꝛ primo oſtēdemus quid eſt violentū. Scđo declarabimus vtrū volūtas poſſet moueri violenter. Tertio oſtendemus ad qōnē propoſitā quō ibi poſſet eſſe rō me-
cap^o z^o riti ⁊ demeriti. ℂ Propter primū ſciendū ꝙ violentum diffiniṫ a phō in 3°. ethicoꝝ. cuius principiū eſt ab extra: non cōferente vim paſſo: ⁊ qđ adaptaṫ ad nālia ⁊ ad volibilia videṫ aliam ⁊ aliā habere interpretationē: vt ſi volumus loqui de violento in nālibus: ibi paſſo eſſet caſus datiui: vt dicamus ꝙ nō oꝫ ꝙ differat nālis motus a motu violento per hr̄e principiū ab extra: ſed per conferente vim paſſo. Sol enim mouēs vapores: ⁊ faciens eos aſcendere eſt principiū ab extra: ⁊ manus impellēs lapidē ſurſum eſt principiū extra lapidē: ⁊ tñ eleuatio vapoꝝ diciṫ eſſe motus nālis: aſcenſus lapidis violētus. Quia ſol ſolū ſic mouet vapores ꝙ ipſis vaporibus paſſis confert vim aliquā vt calorē aliquē per quē mouētur ſurſū. ac generatur aliqua forma: qꝛ incorpatur aliqs calor in ipſis vaporibus per quē ſurſum ferunṫ: ⁊ qꝛ forma diciṫ nā: ideo qđ fit a forma impreſſa ⁊ a pfectione aliqua incorpata dicitur eſſe nāle: ſed manus mouens lapidē nullā formam miſcet leuitati. ⁊ nullā vim confert lapidi paſſo per quā moueatur ſurſum: ſed ſolū moueṫ per impulſionē: ppter qđ talis motus diciṫ eſſe violētus. ℂ In volūtarijs autē ſi recipiamus predictā diffinitionē violēti poterit ly paſſo eſſe caſus ablatiui: vt dicamus ꝙ in voluntarijs motibus poteſt eſſe principiū ab extra paſſo cōferente vim. i. coopante agenti. volūtas enim moueri pōt ab appetibili qđ eſt ex̄: tñ hoc non erit niſi volendo: ⁊ qꝛ qđ fit in nobis volētibus fit nobis coopantibus: qꝛ ipſū velle eſt quoddam opus noſtrū q̄ntūcūqꝫ in talibus ſit principiū ab extra: ⁊ tñ talis motus nō eſt violentus: qꝛ ibi paſſum diciṫ vim conferre. i. coopari agenti: qcqd enim coopaṫ ad aliquid diciṫ aliquā vim cōferre ad illud. ſed ſi vētus adueniens arriperet holem preter volūtatē: hoc nō eēt volūtarium: ſed violentū: qꝛ paſſum nihil coopareṫ ad talem motū. ℂ Viſo qd eſt violentū. volumus oſtēdere ꝙ voluntas non pōt moueri motu violento. nam nihil moueṫ niſi per motū ſuū. Uolūtas ergo non moueṫ niſi per motum ſuū. motus aūt volūtatis eſt ipſum velle. Uñ Aug. 2. confeſ. vult ꝙ a deo nō itur: nec recediṫ paſſibus corporis: ſed affectibus mentis. Ipſe enī affectiones: ⁊ ipſe volitiones noſtre ſunt motus voluntatis noſtre: ⁊ idē in. 13. ꝯfeſ. vult ꝙ illud qđ eſt amor in ſpiritibus h̄ eſt pōdus in corpibus. vnde ait. amor meus pōdus meū eo feror quocūqꝫ feror. cum ergo moueri per amorē ſit moueri voluntarie. nunq̄ moueṫ voluntas niſi volendo. ⁊ qꝛ agere aliquid volēdo non eſt agere aliqd violenter: imo eſt cōtra rōnē violenti ꝙ fiat volūtarie: impoſſibile eſt volūtatē moueri violēter: ideo dicunt ſancti ꝙ liberū arbitriū eſt potentiſſimū ſub deo: qꝛ non pōt cogi. Certū enim eſt ꝙ quicqd voluntarie fit ſm ꝙ hō coacte non fit: ⁊ qꝛ voluntas non pōt moueri niſi volēdo ad ſuū actū qui eſt ipſum velle: coactiōē ſuſcipere non pōt. ℂ Dubito qd eſt violētum: ⁊ quō voluntas non pōt coacte ſimplr: nec violenter moueri: volum᷒ oſidere quō poteſt mereri vel demereri: etiā mota ab alio: dicimus ꝙ volūtas nō pōt cogi ſimplr. poteſt tñ cogi aliquo modo: qn̄ agit aliqd cū quadā diſplicentia. Sicut cū quis pijcit merces in mari ne patiatur naufragiū. talis enim actio nō eſt oīno voluntaria: ſed eſt aliquo mō coacta. attñ eſt magis voluntaria q̄ꝫ coacta: qꝛ ſi eſſet oīno inuoluntaria. nullo modo per imperiū volūtatis fieret impetus in mēbris ad accipiendū merces: vt proijciātur in mari. talis ergo piectio placet rōne ſalutis corpis: diſplicet rōne amiſſionis merciū: tñ magis placet q̄ꝫ diſplicet: qꝛ potius ſic agens vult ſaluare corpus q̄ꝫ habere merces: ſꝫ qd ergo ē inuolūtaria. ſimplr tñ eſt volūtaria: ideo cōiter dr̄ ꝙ volūtas coacta eſt: ⁊ qꝛ ꝙ ſic volumus velle dicimur: q̄ntūcūqꝫ ergo voluntas moueaṫ ab alio: ſiue illa coactio oīno ſit voluntaria: ſiue ſit mixta: qꝛ nō niſi volendo moueṫ ſemp eſt meritoria hō motio: qꝛ quicqd nobis volentibus fit dꝫ nobis imputari ad meritum. Nam ſi bonū cibū volumus bonū eſt: ⁊ bene volumus: ſed ad demeritū ſi malo modo: vel malū volumus. ℂ Utrum volūtas poſſet mouere ſeipſam: ⁊ qualr̄ ſe mouet in alio quodam quolibetto noſtro determinauimus. ℂ In motu tñ in quo moueṫ ab alio: qꝛ volendo mouet: poteſt mereri ⁊ demereri. Unde Aug᷒. in primo retractationū. c. de expoſitione quarūdā ppoſitionum de epl'is Pauli: vult ꝙ talia p que meremur ſunt a deo: ⁊ ſunt a nobis. ſunt a deo: qꝛ deus facit ea in nobis: ſunt a nobis qꝛ nō fiunt niſi volētibus nobis. lꝫ enim deus non poſſit nr̄am volūtatē cogere: qꝛ hoc nō eſt poīe: ſed eſt implicare ꝯdictoria: qꝛ ſi volūtas coacte vellet ſi volēdo vellet. Pōt tñ deus imutare volūtatē: qꝛ cor regis ī manu dei q̄cūqꝫ voluerit vertet illud ſicut imutauit voluntatē Pauli. Tñ nunq̄ mouebiṫ volūtas niſi volendo. Propter qđ q̄litercūqꝫ moueaṫ pōt mereri ⁊ demereri. Quod aūt obijciebatur de. b. ꝙ qꝛ volūtas non cogiṫ. ideo capax eſt iuſtitie ⁊ iniuſtitie: pꝫ ꝙ non eſt idē moueri ab alio ⁊ cogi: qꝛ non mouetur ab alio niſi volēdo: ſꝫ qđ coacte fit non volendo fit: ppter qđ proprie non cogitur: ⁊ ſi cogeretur ſm qđ hō non mouereṫ. ℂ Qđ vero obijciebaṫ in ꝯtrium: ꝙ aliqui compelluntṫ intrare eccliam ⁊ venire ad fidē. Dici dꝫ ꝙ ſumitur ibi coactio large ſm quid: qꝛ Paulus poteſt dici coactus veniſſe ad fidē: ⁊ cecitate percuſſus venit. Non tamen proprie dici debet ibi fuiſſe coactio: quia non niſi volendo venit. Queſtio. XV.

Q Vinto querebatur de creatura rōnali: vt de angelo ⁊ aīa put in eis intellectus cōparatur ad ſuū actum. Utrum in eis intelligere fiat per contactū. que qđ poſſet eſſe generalis

de oī intelligēte.⁊ de ipſo deo:vtrū ſuū itelligere ſit p con tactū.⁊ arguebaṫ ꝙ itelligere nō ē per cōtactū:q2 pōt ali quid itelligi ēt anteq̄ ſit.ſ3 cōtingere nō pōt anq̄ ſit.ḡ ⁊c.

In contrariū ē:q2 vt dicebat:itelligēs nō itel ligit niſi vlē.ſed vlē ē ſp ⁊ vbiq̄. ḡ vbi ē itellus:ibi ē ip̄m vlē.⁊ ſic itelligere ē p ꝯtactū.

Reſpondeo dōȝ ꝙ nulli⁹ fuit adhuc hō pōnis gn ſemꝑ ipſum cognitū poneret vniuȝ potentie cognoſcenti:ita ꝙ qōlibet cognitū non poſſ3 co noſci niſi vniretur potentie cognitiue:opȝ tn̄ vel in ſe:vl ī ſuo ſili:vel aliqualr aliter ſemꝑ cognitū habere aliquā vnionē ad potētiā cognoſcentē ſiue ad ipſaȝ cognoſcens. vn̄ Aug.5.ſuper gen̄.ad lr̄aȝ.vult ꝙ oē cognoſcēs habeat apud ſe cognita.vnde loquēs de deo ꝙ cognoſcit entia creata:dicit ꝙ ſi nouerat ea priuſq̄ faceret ea:pfecto pri uſq̄ fierent apud illū erant.ac ſi diceret:ꝙ non potuiſſet ea cognoſcere niſi apud ipſum eſſent.ē ḡ aliquo mō vnio: ⁊ aliquo mō cō. ꝯ cognoſcentis ad cognitū:ſed q̄lis ſit iſte cōtactus:⁊ c̄. ꝯ iſta vnio fuerunt diuerſi modi dicen di. ¶ Nam q̄dam poſuerūt hoc fieri per aliq̄lē emiſſio nem:quidā per realē cōpoſitionem.Sed veritas rei hȝ ꝙ hō ꝯtact⁹ ⁊ vnio ſit per quādā expreſſionem formalem. Crediderunt enim aliq ꝙ hoc modo intellectus cogno ſceret.q2 aliq̄d egrediebaṫ a cognoſcente ſicū poſuit Pla to:ꝙ aliqui radij exibant ab oculo vſq̄ ad rē viſam:quaȝ attingendo fiebat viſio.ꝑpter qō ſm eū videbamus ex̄ mittēdo:⁊ q1 ſuo mō eodē mō ſit viſio:⁊ itellectio:ſi videre m⁹ ex̄ mittēdo.itelligerem⁹ ēt ex̄ mittēdo ponētes eñ ꝙ aliq̄d egrediṫ a viſu vt videat:coguntṗ pōere ꝙ aliq̄d egre deretur ab intellectu vt intelligat:qō eſt falſum:amplius videre non eſt in re viſa:ſed in re vidente:⁊ intelligere nō eſt in re itellecta:ſed in itelligente.Si ergo viderem⁹ ex̄ mittēdo ꝑ ip̄ȝ videre nō pōereṫ aliq̄d in vidēte:ſ3 i re viſa:ad quā ꝑtigerēt radij viſuales:⁊ ſi videre eēt i re viſa oporteret ꝙ itelligere eēt i re itellecta oporteret itaq̄ ꝙ aliq̄d fieret ab itellecta in re itellecta ad h̄ ꝙ itelligereṫ Sȝ ſ3 hūc modū ponēdi aliq̄d ſit a viſu i rē viſaȝ:ad h̄ ꝙ videaṫ:⁊ q2 nihil tale ē rōni ꝯſonū ñ ſit cognitio ꝑ emiſſio nē.nec cog̃ſcim⁹ ex̄ mittēdo:ſ3 int⁹ ſuſcipiēdo. ¶ Aliq ēt volentes ſuſtinere ꝙ fieret cognitio ex̄ mittēdo:vidētes tn̄ ꝙ cogebanṫ ponere ꝙ fieret viſio intus ſuſcipiendo:q2 oȝ ꝙ videre ſit in ipſo vidēte.iō poſuerūt vtrūq̄: videlȝ ꝙ eſſet viſio ⁊ extra mittēdo ⁊ intus ſuſcipiendo:cui⁹ opi nionis fuit Petrus adelardus in ſuis q̄onib⁹ nālib⁹ di cens ꝙ in videndo aliq ſpūs egrediebanṫ ab oculo vſq̄ ad rem viſam:⁊ ſuſcipiebāt ſilitudinē rei in ſe ſicut ſi ce ra iret ad ſigillū:⁊ ſuſciperet ſilitudinē ſigilli.Spirit⁹ er go illi:ſic ſuſcipientes ſilitudines rerū miſſaruȝ:emiſſi ab oculo reingrediebanṫ in oculū:⁊ repreſentabāt aīe ſilitu dines rerū viſarū:iō dicebat hoc mō fieri viſionē.Pone bat enim ꝙ ſpūs erāt q̄ſi nūcij aīe euntes ⁊ redeuntes ad eā.Sicut ergo nūcij portant noua de longinquis ꝑtibus. ſic iſti ſpūs emiſſi ab aīa ad res viſas:q̄ñ attingebant res viſas aſſimilabanṫ eis:⁊ redeuntes ad aīam portabāt ſe cuȝ ſilitudies rerū viſaꝝ.ꝑꝑ qō aīa cognoſcebat res illas ⁊ iudicabat de eis.Erant ḡ iſti nūcij q̄ſi nāles vt ſicut ſit fluxus ⁊ refluxus maris nāliter.ita iſti ſpūs fluebant ab aīa ad res viſas:⁊ refluebāt ad aīam nālr.Si ergo eēt ali qua cera q̄ ꝓcederet nālr ad ſigilla acciperet ſilitudineȝ ſigillorū:⁊ ſi aſſimilata ſigillis nālr egredereṫ:poſſet ali quis in cera illa iudicare de imaginibus oīum ſigilloruȝ. Et ſm ſic ponentes iudicat aīa ꝑ hō ſpūs. ¶ Sed hec po ſitio talr in ſe deficit vt non indigeat reprobari:q2 ſi talis motus ſpūum fieret egrediendo ⁊ regrediendo non poſ ſet fieri in inſtanti ſicut ſit viſio. ¶ Rurſus ſi cera ꝓgre

Opio no ua in mā ta Petri addolar di in viſio ne vide ⁊ diſputatio neȝ Plo toni i hoc.

dereṫ ad ſigilla ⁊ deferret ex̄ ad nos ſilitudinē ſigilloꝝ:ni ſi ab ipſa cera repreſentāte ſigilla fieret aliq̄ ſilitudo:ꝑ hō cerā nūq̄ iudicarem⁹ de ſigillis.Opȝ ḡ i aīa dare aliquā v̄tutē iqua ſuſcipereṫ ſilitudo illoꝝ ſpūum deferentium ſilitudinē reꝝ viſaꝝ.Fruſtra ḡ ponerenṫ tales ſpūs.ſ3 ſuf ficit ꝙ a reb⁹ viſis multiplicenṫ ſpēs ſiue ſilitudines ad v̄tutē viſiuam aīe.Incōueniens ē ḡ ponere:ꝙ videam⁹ ꝑ talē emiſſionem:⁊ icōueniēs eēt dicere ꝙ itelligerem⁹ ali quid emittēdo.q2 ⁊ ſi ab oculo aliq̄d egrediṫ ſicut ab ocu lo baſiliſci iſiciṫ aer:⁊ ab oculo mulieris mēſtruate infi citur ſpeculum:ſ3 per talē emiſſionem nec mulier men ſtruata:nec baſiliſc⁹ videat:cū tn̄ oculus per quē videm⁹ ſit corporale q̄d:nō enim eſt incōueniēs a corpore egredi aliquos vapores:⁊ aliquos fumos:quos vocam⁹ ſpūs:ſ3 ꝙ ab itellectu qui eſt q̄d imāle fiat aliq̄ talis emiſſio:ſiue per illam emiſſionē itelligam⁹:ſiue nō:eſt oīno ridiculuȝ. ¶ Viſo ꝙ nō ſit cognitio per cōtactū per aliquā emiſſio neȝ:volum⁹ oſtendere ꝙ non ſit cognitio per ꝯtactuȝ per realē cōpoſitionē.poſuit enim empedocles aīaȝ:vt cogno ſceret oīa elemēta:eē cōpoſitā ex oībus elemētis:ita ꝙ ſ3 eū terrā terra cognoſcim⁹.aīa ergo q2 eſt cōpoſita ex ter ra cognoſcit terrā:⁊ ex aere aerē:⁊ ſic d̄ alijs. ¶ Sȝ nec h̄ poſitio ſtare pōt:q2 ſi terra eēt rō ſeipſam cognoſcēdi:ita ꝙ terrā terra cognoſcam⁹ ipſa terra ſeipſaȝ cognoſceret. ſic ḡ dicim⁹ de ꝑuationib⁹ ⁊ habitibus ſuo mō dicamus de reb⁹ corporalib⁹ ⁊ mālibus.⁊ de expreſſionib⁹ forma libus. Priuatio eni ēt ſuꝑplius nō eſt rō cognoſcendi ſm quem modū loquiṫ Aug.12.de ciui.dei.c.7.q2 ꝑuationes nō in ſpē.ſed in eius ꝑuatione ſciunṫ.h̄ mō rectū ē index ſui ⁊ obliqui.obliquū eni nō hȝ vn̄ cognoſcaṫ per ſe:ſ3 ap prehēdēdo rectū ex ꝑuatiōe nos cognoſcim⁹ obliquū.ſic ⁊ res māles nō ſūt rō cognoſcēdi ſeipſas:ita ꝙ res mālis nō ē itellect⁹ ſuꝑpli⁹:ſ3 in ſeꝑatis a mā illud qō itelligiṫ ē ſu⁹ itellus:⁊ ē rō itelligēdi ſeip̄ȝ.Et vt loq̄mur d̄ cognitio ne large.Dicem⁹ ꝙ res ſ3 eē māle:nec ſeipſas nec alia ſūt cognoſcēdi rō:ſ3 ſ3 exp̄ſſiōeȝ formalē pnt eē rō cognoſcē di ⁊ ſeipſas ⁊ alia.⁊ ide ē ꝙ nō ſolū i itellu:ſ3 ēt i ſenſu:di cit pħs.2.de aīa.hō ſuſceptionē ſpērū ſiue mā aſſerēs hoc eē cōe oī ſenſui.mā itaq̄ ē ipeditiua cognitiōis:⁊ res ſm eē māle nō ſūt rō cognoſcēdi:nec apud itellȝ:nec apud ſē ſuȝ.ſic ḡ cera ſuſcipit ipreſſionē ſigilli ſine mā ſigilli:ſic ⁊ ſenſus ſuſcipit ſpēs reꝝ:⁊ ſilitudines rerū ſine mā reruȝ. Res ḡ ſ3 eē māle nō ē rō cognoſcēdi ſeipſaȝ:nec alia:ſed exp̄ſſio formalis ipſi⁹ rei ē rō cognoſcēdi.⁊ ſi ipſa exp̄ſſio cognoſcereṫ ab hn̄te hō exp̄ſſionē:eēt rō cog̃ſcēdi ſeip̄m. ſenſus eni cognoſcit ſenſibilia ⁊ mālia ꝑ ſpēs ⁊ ſilitudies ipſoꝝ:q̄ ſunt q̄dā exp̄ſſiōes formales eoꝝ:⁊ ſi ſenſus poſſ3 ſe ſupra ſe ꝯuertere ⁊ cognoſcere hō ſilitudines cognoſce ret ipſas ꝑ ſeipſas.nō ḡ ſit cognitio ꝑ hō cōpōnē realē.q2 hoc nō eſſet rō cognoſcēdi:ſ3 magis eēt cognitiōis ipedi mētū.pupilla eñ cognoſcēs oēs colores non eſt cōpoſita ex oībus coloribus:imo magis eſt oīo abſcolor vt poſſit ſi militudines oīuȝ coloꝝ ſuſcipere:⁊ ſic oēs colores cogno ſcere. ¶ Habito ergo q̄ō nō ſit cognitio per contactuȝ: ꝙ hō cōtactus fiat per quācūq̄ emiſſionē:⁊ oſtēſo ꝙ non ſit cognitio:⁊ in ſenſu per cōtactum:ꝙ hō tactus fiat per realem compoſitionē.ꝑpter qō multo magis nō hȝ fieri in itellectu.q2 nō eſt itellect⁹ ſic aptus natus cōponi ſicut cōponiṫ oculus.reſtat oſtēdere q̄ō fiat cognitio per con tactum:ſiue per vnionem aliquā.cuȝ ſemper cognoſcens dicaṫ apud ſe hēre cognita.qō nō eēt niſi aliq ꝯtact⁹ eēt vel aliqua vnio cognoſcētis ad cognita:ſed q2 vt pȝ per habita:iſta vnio nō ſit per emiſſionem:nec per compoſi tionē.opȝ ꝙ fiat per formalē expreſſionē.vt ꝙ cognoſcēs habeat apud ſe formales expreſſiōes rerum:per quas di

T.c.122.

tiſ res cognoſcere:qḋ vt clare appeat dabim⁹.5.ordines
Ordines entiū. in rebus. Un̄ pmo aliq̄ res formalis ē expreſſio ſuippſius
⁊ aliorū ⁊ in alijs.2ᵒ aliqua vo eſt hȝ formalis expreſſio
ſuippſi⁹ nō alioꝝ:nec in alijs.3ᵒ aliq̄ nec eſt formalis expſ
ſio ſuippſi⁹:nec alioꝝ.ſed eſt ſuſceptiua formaliū expſſio
nū:⁊ pōt cognoſcere ipſas formales expſſiones:⁊ ſeipſaȝ:
⁊ ēt ipſas res quarū ſunt formales expſſiones.4ᵒ aliq̄ aūt
res nec eſt formalis expreſſio ſuiipſius:nec alioꝝ.ſed eſt
ſuſceptibilis taliū formaliū expreſſionū:ita tñ ꝙ nec ſeip
ſam:nec expreſſiones illas formales cognoſcit.ſed ſolum
cognoſcit res quaꝝ ſūt formales expſſiões.5ᵒ aliq̄ vo res
nec eſt formalis expreſſio ſuippſius nec eſt apta nata ſuſci
pere tales formales expreſſiones vt poſſit per hoc aliq̄d
cognoſcere. In pmo gdē gradu eſt deus. In 2ᵒ eſt intelle
angelic⁹. In 3ᵒ intellect⁹ human⁹. In 4ᵒ ſenſus. In 5ᵒ res
mālec cognitione carētes. Eſſentia enim diuina ē forma
lis expreſſio ſuippſius ⁊ alioꝝ:⁊ in alijs ſuiipſius:ꝙ q2 de⁹
cognoſcit eſſentiā ſuaȝ per eſſentiā ſuā. Alioꝝ vo:q2 cogno
ſcens eſſentiā ſuā cognoſcit oīa alia. ¶ In alijs gdē:q2 nō
ſolū eſſentia dei cognoſcit a deo per ſeipſam:ſed a quocū
ꝗ alio cognoſcat nō pōt cognoſci niſi per ſeipſam. Eſſen
tia vo angeli eſt formalis expreſſio ſuippſi⁹.q2 ē rō cogno
ſcendi ſeipſam:ſed nō eſt formalis expreſſio alioꝝ:q2 non
ꝓpōe.10. pōt ſufficiēter repñtare alia. Angelus eni nō cog̃ſcit alia
per eſſentiā ſuā:ſed cognoſcit alia p formā:ſiue ſpēs alio
rum:iō dr̄ in libro de cauſis.q2 ois itelligētia ē plena for
mis:⁊ plena ſpēbus:⁊ tūc nō ſolū eſſentia angeli nō eſt rō
cognoſcendi alios:ſed etiaȝ non eſt ratio cognoſcendi ſeip
ſam in alijs.quia ſi vnus angelus intelligit alium non in
telligit ipſum per eſſentiam eius:ſed per ſimilitudinem
eius. Eſſentia eni cuiuſlibet angeli ſolum in angelo cui⁹ ē
formalis expreſſio:eſt rō cognoſcendi ſeipſam:⁊ nō in ali
quo alio. Sic ergo cōparat̃ angelus ad ſuū intellectū:vt
ſit formalis expreſſio ſuippſius:⁊ nō aliorum:nec in alijs.
Deus aūt ſic ad ſuū itellectū cōparat̃ vt ē ſuippſi⁹ ⁊ alioꝝ.
⁊ in alijs formalis expreſſio eſſe dicatur. Anima vero ſic
ad ſuū intellectū cōparat̃ ꝙ nec ſuiipſius nec aliorū:nec ī
alijs itellectib⁹ pōt eē formalis expreſſio:ſed ſolū eſt apta
nata ſuſcipere tales ipreſſiones per q̄s ⁊ ſeipſam:⁊ ipſas
expreſſiōes ⁊ res ēt quarū ſunt expreſſiones eſt apta nata
cognoſcere. Eſt enim aīa nr̄a potētia pura in genere itelli
gibiliū.ideo nullus actus pōt ꝓgredi ab ea in hȝ gn̄e.cuȝ
nec ſeipſam:nec alia poſſet per ſeipſam cognoſcere:nec ēt
ēt ab alijs eſt apta nata cognoſci p ſeipſam:ſed ſolum ē ap
ta nata ſuſcipere expreſſiones formales alioꝝ per ſuū itel
lectū:quas ſuſcipiendo:⁊ ſeipſaȝ ⁊ ipſas expreſſiones ⁊ ea
quoꝝ ſunt expreſſiones cognoſcit.eſt eni p itellectuȝ aīa
ſupra ſe ꝯuerſiua:vt ñ ſolū poſſit cognoſcere res ſiue oba:
ſed ēt rerū ſilitudines:quas ſuſcipit:per quas ēt ſeipſa co
T.c.o.15. gnoſcit.iuxta illō phi in 3ᵒ de aīa ꝙ aīa ſic ſeipſam cogno
ſcit ſic.ſ.cognoſcēdo alia. Senſus aūt nō eſt rō cognoſcen
di ſeipm nec alia per ſeipſum:ſed ſolū eſt aptus natus ſu
ſcipere formas:⁊ expreſſiones alioꝝ per quas ſolū res et
obiecta cognoſcit.nec aūt ſeipſum:nec ipſas formales ex
preſſiones q̄s ſuſcipit:q2 nō eſt ſupra ſe ꝯuerſiu⁹.res gdē
mālec nec ſui nec alioꝝ ſunt rō cognoſcendi:nec etiā ſunt
apte nate ſuſcipere formales expreſſiones per quas pñt
vel ſe vel alia cognoſcere. Intelligere g̃ ⁊ oē cognoſcere
hoc mō fit per cōtactum:vel per vnionē:q2 cognoſcēs hȝ
apud ſe cognita q̄tū ad formalē expreſſionē.iō hȝ apud
ſe cognita:⁊ eſt vnitus reb⁹ cognitis q̄buſcūq3 ſicut hñs
apud ſe formales expreſſiones cognitoꝝ. ¶ Qḋ vo obij
ciebat̃ ꝙ pñt cognoſci res anteq̄ fiant. Dicemus ꝙ ſi co
gnoſcunt̃ anteq̄ fiant ſunt formales expſſiones coꝝ.⁊ in
cognoſcente:pp qḋ tale cognoſcens dr̄ eſſe vnitus cogni
tis anteq̄ fiant:nō q2 ſint cognita in ſeipſis ſm̄ eſſe reale:
ſed q2 erant in cognoſcēte ſm̄ expſſionē formalē. ¶ Qḋ
vo obijciebat̃ de vli qḋ eſt ſemp ⁊ vbiq3:ꝑpter qḋ vide
bat̃ argui ꝙ res cognita que eſt vl̄e apud itellectū:ēt ſm̄
ſeipſam hēt eſſe. Dicem⁹ ꝙ equiuocat̃ ibi in eſſe ſemp:⁊
vbiq3.nam vl̄e eſt ſemp:⁊ vbiq3.qḋ eſt abſtractū ab hic ⁊
nūc.i.a loco ⁊ tempore.non ꝙ hēat eſſe vbiq3 ⁊ ſemp ſm̄
eſſe reale.

Queſtio. XVI.

Poſtea querebat̃ circa creaturā rōnalē.
⁊ querebat̃ circa eā de ꝓprijs an
gelo:⁊ ð ꝓprijs hoī.circa ꝓpria angeli erat tm̄
qḋ vna vtrū angelus doceat hoiem aliq̄d ope
rando circa itellectū hoīs:⁊ arguebat̃ ꝙ nō.q2
vt dicebat nō pōt operari circa itellectū vt cōfortās ipm:
nec vt dicebat vt ſpeculū:ſicut aliq̄ ponūt ꝙ angelus eſt
ſpeculum clarū:⁊ opponēdo ſe intellectui humano reſul
tent aliqⁿ ſilitudines ab itellectu angelico in itellectu
humano.ſicut a ſpeculo pleno formis ⁊ ſilitudinib⁹ i ſpe
culo non pleno hȝ ſilitudinib⁹. Cū enim vnū ſpeculū op
ponit̃ alteri:imagines in vno ſpeculo reſultant in altero,
ſic ſm̄ quoſdaȝ itellectus angelicus oppoſitus itellectui
nr̄o a ſpēbus ibi exñtibus reſultant in itellectu nr̄o. Cuȝ
enim oib⁹ his modis ſit docere ſine fantaſmatib⁹ nullo
iſtoꝝ modoꝝ docebit nos angelus:cū nullus vt dicebat
poſſit docere nos niſi aliquid opando circa fantaſmata.

In contrariū ē:q2 cū angelus ſit medi⁹ iter ho
minē ⁊ deū docebit nos medio
mō:ita ꝙ docebit pluſq̄ doceat hō.ſȝ hō docet aliq̄d ope
rando circa fantaſmata.g̃ āgelus docebit vlteriori mō.

Reſpondeo dōȝ ꝙ ea q̄ diximᵘ ſup pmo ſñiaruȝ
de mō docēdi diſtiguūt triplicē mo In plo go. q.10.
duȝ docendi.ſ.lumē de nouo creando:ſiue creatū augmē
tādo:lumē cōfortādo ⁊ ordinando fantaſmata:⁊ ibidē dr̄
ꝙ de⁹ docet oīb⁹ dictis modis.q2 pōt lumē de nouo crea
re:vel creatū augmētare:ipm ꝯfortare:⁊ fantaſmata ordi
nare. Angelus aūt duob⁹ modis nō ꝙ poſſit directe crea
re:vel augmētare lumē:ſȝ pōt ipȝ ꝯfortare:ſic carbo igni
tus ꝯfortat̃ ad pñtiā alteri⁹ carbonis igniti:ſic lumē itel
lect⁹ nr̄i vt ſibi inuit̃ cōfortat̃ ad pñtiaȝ itellect⁹ angelici
pōt ēt fantaſmata ordinare. Hō aūt ꝓprie ⁊ potiſſime h̄
vltimo modo docet.ſ.ordinate ꝓpōnes ꝓponēdo:ad q̄ꝝ
appꝛhenſionē ordinate fiant fantaſmata in fantaſia: ſm̄
quē modū ordinando fantaſmata dr̄ vn⁹ hō aliū docere.
In p igit̃ ſñiaꝝ vr̄ negari ꝙ vn⁹ hō poſſit docere aliū ipȝ
itellꝫ vel lumē itellectuale cōfortando:ſȝ docet eū modo
q̄ dcm̄ ē fantaſmata ordinādo. ¶ In q̄ōnib⁹ āt nr̄is ð il
luminatiōe angeloꝝ ꝓbauim⁹ ꝙ vn⁹ hō poſſit docere aliū
fortificādo:⁊ ꝯfortādo ei⁹ lumē itellectuale:⁊ negauim⁹
ꝙ vn⁹ angelus illuminet aliū:vel doceat ipȝ ꝯfortādo ei⁹
lumē ſic carbo ignit⁹ ad pñtiā alteri⁹ carbonis igniti dr̄
ꝯfortari.quō g̃ ſilitudo ð ꝯfortatiōe carbo⁹ ignitoꝝ valȝ
ꝑut āgelus docet hoieȝ:⁊ nō valȝ ꝑut angelus docet aliū
angelū:⁊ quō pt hȝ ꝯdictio ſaluari:ꝙ vn⁹ hō doceat aliū
ꝯfortādo ei⁹ lumē itellectuale:vt aſſerit̃ in q̄ōnib⁹ diſpu
tatis:⁊ nō doceat ipȝ ꝯfortādo hȝ lumē:vt negat̃ ī q̄ōnib⁹
ſup p ſñiaꝝ diligēter vidēdū eſt. ¶ Dicem⁹ g̃ cuȝ aug.in
multis locis ꝙ cū ð re ꝯſtat ð noīb⁹ minime curare dbem⁹:
talr̄ eni pt accipi ꝯfortatio itellect⁹ ꝙ vn⁹ hō doceat aliū:
ei⁹ itellꝫ:vel ei⁹ itellectuale lumē ꝯfortādo.⁊ talr̄ ꝙ vn⁹
hō nō doceat hoieȝ.ſȝ angelus pt ipȝ hoieȝ h̄ mō docere.
de carbone ēt ignito ꝯfortato ēt ad pñtiā alteri⁹ carbōis
igniti poterit adaptari:vt patebit ꝑut āgelus docȝ hoieȝ:
nō aūt poterit adaptari ꝑut angelus docet aliū angeluȝ.
¶ His itaq3 ꝑlibatis diſtiguem⁹ triplicē ꝯfortationē.di
cem⁹ eni ꝙ aliqḋ agēs pōt cōfortare aliqḋ lumē intelle

etuale tripli͛r.pͣmo in ipſum lumen directe aliquid agendo.2° ipſuꝫ lumẽ determinando.3° ipſum lumẽ ad ſuã cõparationeꝫ ali͛r adiuuãdo.Primo mõ poteſt docere ſolus deus.Scḋo modo põt docere angelus angelum:angelus hoiem:ꝛ homo hoieꝫ.Tertio modo põt docere angelus hominẽ nõ ꝓprie angelus angelũ:nec hõ hominẽ.In ipſ enim lumẽ aliqḋ directe agendo ſoli deo cõpetit qui illabitur cuilibet rõnali ſiue itellectuali creature.cum enim ſpũalis ſubã ibi ſit vbi operaꝰ:ſi poſſet angelus cõfortare lumẽ alteri͛ angeli:vel lumẽ itellectuale nr̃m ipſuꝫ lumẽ de nouo creando:vel iprimẽdo:vel augmẽtãdo.vel per ſe ꝛ directe in ipſum lumẽ aliquid agendo.ſequereꝰ ꝙ vnꝰ angelus poſſꝫ illabi alij angelo:vel poſſet illabi mẽti nr̃e. Non eni poſſet ſic directe ꝛ per ſe agere angelus in angeluꝫ:vel in mẽtem nr̃aꝫ niſi poſſet illabi angelo:vel menti nr̃e.qḋ falſum eſt:qꝛ vt vult Aug.in libro de dogmatibus eccliaſticis:ſolus deus illabiꝰ aie:multomagis ſolus deꝰ illabitur angelo.¶ Scḋo gḋẽ mõ aliqs põt docere aliũ: qꝛ cõfortat itellectũ eius ipſum itellectũ determinando, ꝛ ſic angelus angelũ ꝛ hominẽ:ꝛ hõ hominẽ docere põt. Dicemꝰ enim ꝙ hõ in ſcia per inuentionẽ pͣimo cõſiderat effectũ:ꝛ ꝯſiderando effectũ volens inuenire cãꝫ ferꝰ in cãm ſemꝑ cogitans:ꝙ forte hoc erit cã huiꝰ effectꝰ.vel illa:vel forte alia.Sed qñ magiſter diſcipulum docet ꝓponit ſibi determinatũ effectu ad determinatã cãm illiꝰ effectꝰ:tũc intellectus diſcipuli nõ ſpargiꝰ in diuerſitatẽ cãrum.ſed determinate refert effectũ illũ in illam cãm.ꝛ qꝛ intellectus intentus pluribꝰ ad ſingula minor eſſe dicitur:ꝛ qꝛ virtus vnita fortior eſt ſeipſa diſpꝑſa: intellectꝰ diſcipuli ſic vnitꝰ:ꝛ ſic determinatꝰ icipit videre quõ ille effectus ſequiꝰ ex illa cã.ꝙ ſi non eẽt ita determinate ꝓpoſita hꝫ cã ex ſeipſo hoc ſcire nõ poſſet.põt itaqꝫ vnꝰ hõ ꝯfortare lumẽ intellectuale vel itellectũ alteriꝰ imediate circa ipſum lumẽ determinando determinatos effectus: ꝛ determinatas cãs mõ ordinato ꝓponẽdo ſic:ġ determinare itellectũ nr̃m ꝓut hõ docet hominẽ redit in idẽ ordinatione fantaſmatũ.hoc ẽt mõ determinando.ſi itellectum poteſt vnus angelus ꝯfortare itellectũ alteriꝰ.ꝛ ſic põt eũ docere:ꝛ illuminare.Dicemꝰ eni ꝙ in deo tãqꝫ in ſpeculo relucent oia.tñ qꝛ illud ſpeculũ eſt abiſſus claritatis:ꝛ pelagus illimitate ſube nullus cõprehendit ipſum vt poſſit ibi videre oia que ibi relucent.Sed ipſe deꝰ pro ſuo libero arbitrio volũtatis reuelat ſuis ſctis angelis de his que relucent in eo:ꝛ que diſpoſuit facere ſꝫm ꝙ ſibi placet.Uolendo aũt hꝫ reuelationẽ facere ſuis ſctis angelis:qꝛ ſuũ eſt mouere oẽꝫ creaturã taꝫ intelligibilẽ:qꝫ corporalẽ:ꝛ facere impetũ in eam mouet ꝛ facit ipetũ in oẽs angelos:illi tñ qui ſunt ꝑſpicaciores per hꝫ motionẽ:ꝛ ipetum icipiunt videre in deo:que ṗus non videbant:ſꝫ angeli minꝰ ꝑſpicaces non opꝫ ꝙ per hꝫ motioneꝫ:ꝛ ipetuꝫ talia videant.qꝛ aliqḋ ſufficit ad cauſandũ ſciam in eo q eſt ꝑſpicax qḋ nõ ſufficit in eo qui ẽ minꝰ ꝑſpicax.quo ſco angeli ſuꝑiores ꝛ perſpicaces determinate ꝓponũt illos effectꝰ angelis iferioribꝰ ꝛ minꝰ ꝑſpicacibꝰ.tũc angeli iferiores ſil͛ cũ ipetu ꝛ motiõe ſibi fcã a deo hñtes determinatum itellectũ ad hꝫ effectũ ꝯſiderando de eis incipiũt videre in deo que ṗus nõ videbant.Nõ enim angelũ ſuperiorẽ illuminare iferiorẽ eſt idẽ ꝙ angelũ iferiorẽ credere ſuperiori:qꝛ credere nõ eſt ſcire.ſed hoc eſt qꝛ angelus iferior incipit videre in ṗma cã:ideſt in deo que ṗus non videbat.ꝛ qꝛ hoc facit ei angelus ſuperior:diꝰ ipſum illuminare ꝛ purgare ꝛ ꝑficere.Unde dyoꝰ 7° de angelica hyerar.loquens de hoc ait.ꝙ purgatio:illuminatio:ꝛ ꝑfectio eſt diuine ſapiẽtie aſſumptio:ꝛ idẽ in eodẽ caplo dic. ꝙ angeli diſcũt:ꝛ deificaꝫ ſciaꝫ appetũt.iſta ġ illuminatio eſt appetitus deifice ſcie:ꝛ ẽ diuine ſcie aſſumptio:qꝛ ẽ icipere ſcire:ꝛ cognoſcere in deo qḋ ṗus neſciebant.ꝛ ſi hoc modo põt angelus docere angelũ:ꝛ hõ hominem:multomagis poterit angelus hoieꝫ.qꝛ poterit facere ꝙ fiant in fantaſia eius determiata fantaſmata mõ ordinato ꝛ debito.determinatoꝝ effectuũ.ꝛ determinataꝝ cãꝝ:qḋ poterit facere:vel formãdo ſonos in aere:ſicut hõ loquẽdo format ꝓpoſitiones:vel reducendo ſpũs in humores ad ṗtĩ͛ ſenſitiuũ vbi alia fantaſmata reſeruanꝰ.¶ Tertio mõ põt qs docere aliũ ꝯfortando intellectũ eiꝰ:vel eius lumẽ itellectuale non in ipſum aliqḋ directe agendo:nec ſolum eiꝰ lumẽ:vel itellectũ determinando:ſed ipſum in opere aliter adiuuando:quẽ modũ vtendi poſſumꝰ ſaluare ꝓut angelus docet hoiem:ꝛ nõ ꝓprie ꝓut angelus angelum:vel homo hominem.Dicemꝰ eni cũ cõmẽtatore i .iz.methaꝰ.ꝙ nã nõ agit a iſti rememorata a ſuperioribꝰ cauſis que dicunꝰ intelligentie:que oia ſꝫm eũ ꝓueniunt ab vna arte ṗncipali ipſius dei:ſub qua ſunt multe artes in qbꝰ vbis inuit ꝙ intelligentie per ſuũ intellectũ mouẽtes celos operanꝰ ad corꝑa ſuꝑceleſtia ſicut artes ad organa:ſupra q̃s artes eſt vna ars ṗncipalis ipſius dei:qui oiuꝫ ẽ artifex oiuꝫ hñs vtutẽ vt diꝰ ſapie.7°.reſpectu cuiꝰ oia alia ſe hñt vt organa.Cũ ergo organuꝫ motũ in vtute artis aliquid facit vt organũ.qḋ nõ faceret vtare:q̃dam corꝑa celeſtia que mouenꝰ ab itelligentijs aliq̃ ſortiũtur ex hoc vt ſũt organa itelligentiaꝝ:ſicẽ aliqḋ ſortiꝰ organũ ex h ꝙ mouetꝰ ab arte.Ipſi ġ huores ꝛ ſpũs in qbus reſeruanꝰ fantaſmata ꝛ ſilitudines rerũ:moti ab itelligentia aliqḋ ſortiunꝰ ex h ꝙ pñt ꝑfectiorẽ ipreſſioneꝫ facere in intellectu poſſi:qꝫ ſi mouerenꝰ ali͛r.angelus ġ põt docere hoieꝫ:nõ ſolũ ꝑ dtermiata fantaſmata ſuũ itellectũ determinãdo:ſꝫ ẽt illa ordinata fantaſmata huores ꝛ ſpũs mouendo ſꝫ quẽ motũ tanqꝫ organũ motũ ab arte aliquẽ excellẽtiorẽ ſortiꝰ effectũ vt pñt talia fantaſmata hic mota i itellctu poſſi excellẽtiorẽ ipſſionẽ facere.ſꝫ itaqꝫ talẽ ꝯfortationẽ hõ nõ põt docere hoieꝫ:qꝛ nõ pꝫ ſic ſpũs ꝛ huores mouere vt angelus:nec angelus angelum:qꝛ nõ eſt in angelis talia reperire.¶ Ad hunc aũt modũ põt valere exẽplũ de carbone ignito vt dicaꝰ cõfortari ex aliquo qꝛ illi ꝯiũgi pꝫ in pleniorẽ actionẽ.Dicemꝰ ergo ꝙ carbo ignitꝰ magis reſeruaꝰ in aere calido:qꝫ in frido:ꝛ qꝛ carbo ignitus alij carboni ignito ꝯiũctꝰ pꝫ aerẽ in ſe magis calefacere.iõ nõ ita cito extiguiꝰ ſi ſit alij carboni cõiunctꝰ ſicut ſi ſit ꝑ ſe ſeparꝰ.Carbo itaqꝫ ignitꝰ ad pñtiã alteriꝰ carbonis fortificaꝰ ꝛ ꝯfortaꝰ ad hũc effectũ vt poſſit magis aerem calefacere.Sic itellectꝰ nr̃ agẽs ſiue lumẽ nr̃ꝫ itellectuale ad pñtiã itellectꝰ angelici cõfortaꝰ:nõ ſolũ:qꝛ nõ ſpargitur:ſꝫ determinaꝰ ſolũ ꝑ determinata fantaſmata:qḋ pꝫ facere h docẽdo hoieꝫ.ſꝫ ẽt huores ꝛ ſpũs i qbꝰ reſeruanꝰ talia fantaſmata:q vt ſunt moti ab angelo hñt excellẽtioreꝫ effectũ.Intellectꝰ ġ agẽs vt irradiat ſuꝑ fãtaſmata reſeruata in ſpiritibꝰ ꝛ huoribꝰ mota ab angelo.diꝰ ex h cõfortari ꝛ fortificari.qꝛ põt excellentiori mõ mouere intellectũ poſſeꝫ.ꝛ qꝛ mouet angelus ꝑ ſuũ intellꝫ hꝫ huores ꝛ ſpũs niſi pñs exiſtat.qꝛ ſpũalis ſuba ibi ẽ vbi opaꝰ angelus ꝑ ſuũ itellꝫ ad ſui pñtiã:diꝰ ꝯfortare lumẽ itellectuale ſiue nr̃ꝫ itellꝫ agẽtẽ ad aliqꝫ actõeꝫ:ſicẽ carbo ignitꝰ ad ſui pñtiã ꝯfortat aliũ carbonẽ ignitũ ad actioneꝫ aliqꝫ. Hoc ẽt mõ pꝫ dici ꝙ angelꝰ ꝯfortat itellꝫ poſſeꝫ ẽt ad ſui pñtiã iqꝫtũ mõ quo dcm̃ ẽ fit fortior ipſſio in hꝫ itellctu.Exẽplũ ġ de carbone ſumptũ mõ quo dcm̃ ẽ valꝫ ꝓut angelus docet hoieꝫ:nõ aũt ꝓut angelus angeluꝫ:aut hõ hoiem.tali͛ tñ poſſet accipi exẽplum qḋ ad nullam talẽ doctrinã valeret vt diximus.nõ eſt curandũ de verbis:cũ de re cõſtat. Solute ſunt ergo oẽs ꝯtrouerſie:ꝛ pꝫ quõ angelus ꝯfor

... 44. de iſto do il lapſu cuu clearili / me ipſe/ met do/ ctor in .2. ſniaz.d.8

Coll. 16.

Nõ videt ochaz. 2. ſniarũ ex hac ſimilitudine quõ ſuperior ãgelus illuminet iferiorẽ ꝛ ſi cꝫ. ꝛ ar. ꝯ iſtas cõ côtter. iſ argumẽta ſoluit ſbñ liter Robertus ol coth.2.ſẽ tẽtiaꝝ qõ ne.4.

tat intellectū opando circa fantaſmata. ⁊ pȝ qūo plurib⁹
modis pōt angelus hoc facere q̄ȝ hō:⁊ pauciorib⁹ modis
q̄ȝ de⁹:ppter qḋ angelus in docendo hoīeȝ dr̄ habere me
dium modū inter hominē ⁊ deum.

Poſtea querebať de his que ſunt ꝓpria
homini.hō aūt pōt cōſiderari vel
q̄ꝛtū ad ſtatū prīe:vel q̄ꝛtū ad ſtatū vie:vl' q̄ꝛtū
ad vtrūq̄ȝ.q̄ꝛtū aūt ad ſtatū vie pōt ꝯſiderari
ꝓut compareť ad verū ⁊ ad bonū.⁊ ꝓut cōpaꝛ
ad malū. ꝓut aūt cōpaꝛ ad veꝝ:q̄ꝛ mō enigmatico cognoſci
mus veꝝ fiebat qḋ de cognitiōe enigmatica.Utrū poſſit
ēt creſcere in infinitū. ꝓut vo cōpareť ad bonū fiebat ſpāl
liter queſtio de btā vgine.ſ.cum ſit qḋdam bonū in ea:q̄ꝛ
eſt mater dei:⁊ qḋdam bonum:q̄ꝛ eſt virgo:de quo bono
magis gaudet. Queſtio. XVII.

AD primū ſic ꝓcedebať .oſtendebať
ꝙ cognitio enigmatica nō
pōt creſcere i īfi^m.q̄ꝛ ſm pħm ſi ſemp eēt dare
magnitudinē q̄ excelleret oēȝ datā magnitu
ex.3.phy. dinē:eēt dare magnitudinē īfinitā.ḡ ſi cogni
T.cō.69. tio enigmatica creſceret in infi^m non eēt dare aliquā co
gnitionē quā nō poſſet excellere aliq̄ talis cognitio:cum
ſemꝑ poſſet creſcere:ſemꝑ creſceret.eēt ḡ dare talē cogni
tionē īfinitam.

In contrariū eſt:q̄ꝛ vt dicebat ſemꝑ fieri poſ
ſunt noue creature.ḡ ⁊c̄.

Reſpondeo dōm ꝙ augmētatio ⁊ īfinitas eſſe
videť a q̄ꝛtitate:⁊ tranſlata ad alia.
T.cō.15. vñ pħs in pmo phīcoꝝ vult ꝙ rō infiniti q̄ꝛtitati congru
it.⁊ in pmo de generatione:augmētū q̄ꝛtitati attribuit vo
T.cō.3. lens ꝙ nō augeť aliq̄d niſi vt q̄ꝛtū. ppter qḋ ſequiť.Aug
mētū ē pexiſtēti q̄ꝛtitati additamentū.¶ Hoc ḡ ordine
ꝓcedemus in hac qōne.q̄ꝛ aſſignabim⁹ cāmq̄re in aug
mēto non itur in q̄ꝛtitate cōtinua in īfinitū:ſed itur in di
minutiōe.Scdo declarabim⁹ qūo augmētū ⁊ diminutio
q̄ſi oīno mō ꝯrio reperiť in q̄ꝛtitate continua ⁊ diſcreta.
Tertio adaptabim⁹ hoc ad ꝓpoſitū ⁊ oſtendem⁹ qūo in
com. 60. aliqua q̄ꝛtitate itur ī augmēto in īfinitū:⁊ qūo nō. ¶ Pro
65.69.q̄ pter pmū ſciendū ꝙ ſꝫ cōmētatorē in magnitudine aug
quo mō.5 mētū non vadit in infinitū.ſꝫ diminutio:q̄ꝛ vt agit aug
celi.cō.6. mentū cōpetit forme:diminutio mãe.⁊ q̄ꝛ res vt augmē
tatur cōpareť ad formā:vt diminuitur ad mãȝ.⁊ q̄ꝛ qḋ cō
petit rei ſm formā cōpetit ſm actū ſi res poſſit augmēta
ri in īfinitū aliquis eēt actu augmētata in īfinitum:qḋ vo
cōpetit rei ſm mãȝ cōpetit ei ſm potētiā.iō ſi res eſt diui
ſibilis in infinitū:nō opꝫ ꝙ actu ſit diuiſa in infinitū : ſed
ſufficit ꝙ ſemꝑ poſſit diuidi.⁊ hoc in infinitū. Poſſumus
aūt ⁊ aliam rōnē aſſignare ⁊ magis ad ꝓpoſitum:cū nos
loquamur de q̄ꝛto nāli c⁹ augmētū reſpicit formam.⁊ di
minutio mãȝ.ſꝫ loq̄mur de illo q̄ꝛto ſm ſe. Dicem⁹ ḡ ꝙ oē
q̄ꝛtū ſm ſe ē diuiſibile:q̄ꝛ oē q̄ꝛtū ē cōpoſitū ex quātis.⁊ ex
nō quātis q̄dem nūq̄ȝ fit q̄ꝛtū.i.ex nō magnitudinib⁹ nō
fit magnitudo.Si ergo ſm ſe eſt ꝙ oē quātū ⁊ oīs magni
tudo eſt cōpoſita ex quātis ⁊ magnitudinibus.q̄ꝛ oē cō
poſitū eſt reſolubile in ſua cōponibilia.ꝯñs ē ꝙ oē quātū
ſit diuiſibile in quāta.i.oīs magnitudo in magnitudines,
ſed augmētari nō cōpetit quāto ſm ſe:ſed vt cōpareť ad
aliud quātum.q̄ꝛ hoc eſt augmētū vt dicebať pexiſtenti
quātitati additamētū.cū ergo nūquā poſſit tolli a quāto
q̄n ſit q̄ꝛtū:nūq̄ȝ pōt ab eo tolli q̄n q̄ꝛtuȝ eſt de ſe ſemꝑ ſit
diuiſibile.ſed q̄ꝛ pōt accipi tale q̄ꝛtū qḋ non pōt cōparari
ad aliud q̄ꝛtum:vtputa totū vniuerſuȝ:qḋ eſt tale q̄ꝛtum
qḋ includit oē q̄ꝛtū.iō non poteſt cōparari ad aliud q̄ꝛtuȝ.
erit itaq̄ȝ q̄ꝛtū qḋlibet diuiſibile.q̄ꝛ ſemꝑ eſt q̄ꝛtū.nō aūt
qḋlibet augmētabile.q̄ꝛ nō qḋlibet quātū vīa nāe poteſt
cōparari ad aliud quātū vīa nāe:q̄ꝛ v̄tute diuina ſemper
poſſet fieri maius quātū ſemꝑ maius quātū:⁊ hoc in īfi
nituȝ.nūq̄ȝ tñ eſt dare infinitū q̄ꝛtum. Reſpectu enim ta
lis augmēti ſe haberet q̄ꝛtū vt in potentia:⁊ fieret in actu
per agens.iō ſicut in diminutione ſemꝑ poſſet diminui.⁊
hoc in infinitū:nūq̄ȝ tñ eēt actu in infinitū diminutū.ſic
⁊ in augmēto.quātū enim ſm ꝙ quātum nō repugnat ei
q̄n poſſit ab eo īfinitū augmētari.ſi aūt repugnat ei hoc
eſſe poſſet nō ꝓut eſt quātū:ſed ꝓut eſt quātū tale.ſ.nāle
vt poſſet eſſe ita magnus ceruus ꝙ ſi fieret maior:natu^m
cerui non poſſet regere ⁊ vegetare tale corp⁹.vel ēt moue
re:ſed ēt oporteret eſſe aliam ſpālē aīam ad hoc ꝙ poſſet
hoc agere. ¶ Habito qūo in magnitudine nō vadit aug
mētū in infinitū vīa nāe.ſed diminutio.volum⁹ oſtende
re ꝙ non eſt modo oppoſito de numero ⁊ magnitudine.
Nam magnitudo non cōponiť ex indiuiſibilib⁹ ſm ma
gnitudinē.nūerus aūt cōponiť ex indiuiſibilibus ſꝫ nūe
rum.q̄ꝛ cōponiť ex vnitatib⁹.diuiſio itaq̄ȝ nūeri ſꝫ ꝙ hō
non vadit in īfinitū.q̄ꝛ cū ꝑuentū eſt ad vnitatē ceſſat di
uiſio. Nam vnū nō diuidiť ſm ꝙ vnū.ſed ſi diuidiť hoc
eſt:q̄ꝛ cōtinuū. In augmentū vo nūerus vadit in infinitū.
q̄ꝛ diuiſio continui.vt dr̄ in 3⁹ cauſat augmētū nūeri.Cūȝ
ergo cōtinuū diuidať in infi^m.numerus augebitur in īfi 3. phi. ex
nitū.ꝯriū ē ergo de augmēto ⁊ diminutione ⁊ magnitudi T.cō.61.
ne ⁊ nūero:imo ēt in ipſo augmēto eſt oīno modus oppo
ſitus hic ⁊ ibi. Naȝ in magnitudine poſſum⁹ ſaluare aug
mentū in infinitum nō ſimplr̄:ſed ſuppoſito termino. In
nūero vo ecōuerſo pōt ſaluari augmētū in infinitū nō ſup
poſito termīo:ſꝫ ſimplr̄ vt accipiať magnitudo aliq̄.q̄ꝛ il
la magnitudo ē diuiſibilis in infinitū nō ſm eādē quāti
tatē:ſed ſm eandē rōnē poterit de illa magnitudine ſem
per fieri additio ad magnitudinē aliam.in infinitū itaq̄ȝ
magnitudine vna ex diuiſione magnitudinis alteri⁹ po
terit fieri augmētū in infi^m:ſed hō erit ſuppoſito termino:
q̄ꝛ nūq̄ȝ ꝑ talē additionē peterit magnitudo illa tñ auge
ri:ꝙ excedat quātitatē vtriuſq̄ȝ magnitudinis. In nūero
vero nō pōt fieri augmētū ī īfinitū ſuppoſito termino.q̄ꝛ
inter nullos duos nūeros determinatos pñt eē īfinite vni
tates:ſed iter duas magnitudines pñt eē īfinite ꝑtes ſm
diuiſionē continui.vt vnus palm⁹.antequaȝ tñ creſcat ꝑ
quātitatē alteri⁹ palmi pñt ei fieri īfinite additiōes:vt ꝑ
pōt addi ei medi⁹:⁊ ꝑt me^m mediȝ:⁊ ita in īfinitū.nūer⁹ ḡ
vadit in īfi^m ſimplr̄:q̄ꝛ nūquā pōt accipi tantus nūer⁹ q̄n
poſſit accipi maior.magnitudo aūt nō vadit ī īfinitū ſim
plr̄ q̄ꝛ pōt accipi tanta magnitudo ꝙ nō pōt accipi maior.
ſed vadit in infinitū mō quo dictū eſt.ſ.ſuppoſito termīo.
¶ His itaq̄ȝ ꝑlibatis volum⁹ deſcēdere ad qōnē ꝓpoſitā
qḋ ꝓponebať 3⁹ declarandū:videlꝫ qūo in ſcia vt ꝓpone
bat qḋ:vel charitate vel in q̄buſcūq̄ȝ aliqs pōt augmentū
ire in īfinitū. Dicem⁹ ḡ ꝙ ꝓut augmētū in talib⁹ aſſimi
latur augmēto ī nūeris vadit in infi^m ſimplr̄.ſꝫ ꝓut ma
gis aſſimilať augmēto in magnitudie vadit in īfi^m.nō ſim
plr̄ ſed ſuppoſito termīo.augmētū eni in talib⁹ pōt ꝯſide
rari vel in ſe:vel ī ſua cā.augmētū eni taliuȝ in ſe aſſilať
augmēto in magnitudine:q̄ꝛ ſic̄ ire ad maiorē quātitateȝ
vel magnitudinē eſt ire ad ꝑfectionē:ſic ire ad maiorem
charitatē:vel ad maiorem ſciaȝ ē ire ad aliq̄d magis ꝑfe
ctuȝ:ſed augmentū taliū in ſua cā aſſimilať augmēto in
nūeris:augmētanť eni talia ꝑ act⁹ ⁊ opa:vt faciendo mul
ta opa in charitate:augmētamur in ea:⁊ faciendo opera
ſciētifica:vt multotiēs de ſciētijs rōcinando acq̄rim⁹ ꝑ
fectiorē ſciaȝ.Et q̄ꝛ augmētū iſtoꝝ aſſimilatur augmēto
in nūeris itur in īfi^m ſimplr̄:vt q̄ꝛ nunquā poſſum⁹ tot ta
lia opa facere q̄n ſemꝑ poſſim⁹ plura:⁊ ſi nō itur ī īfinitū
ſimplr̄ hoc eſt per accñs:inquātū morte ꝑueniemur vt

Hoc ē di
cere qḋ di
...
ro...
in agere.

non poſſum⁹ vlteri⁹ operari.ipſa tñ hꝰ opera ſm ſe ſemꝑ pñt fieri plura. Augmētū vo taliū non in ſua cā:ſed in ſe: qꝛ aſſiſtaꝛ magis augmēto in magnitudine:non itur in ifinitū ſimplr:ſed ſuppoſito termino vt ſemꝑ poſſit creſcere charitas vie in infinitum:ſed hoc non eſt ſimplr ꝙ per hꝰ augmētū ſit excellentior charitate pñie:qꝛ nūquā erit tanta ſicut eſt charitas pñe.ſic ⁊ ſcia viatoꝝ enigmatica ſic ſemꝑ pōt creſcere.⁊ ſic ſemꝑ pñt viatores ſcire aliqd de deo qđ prius neſciebant. Nunq̃ tñ poterit eſſe tanta hꝰ ſcia ꝙ equeꝛ ſcie btōꝝ: quāuis ⁊ illa finita ſit.⁊ ſic alibi exēplū poſuim⁹ ⁊ inuenimus ſile de angulo contingentie circuli qui fit in circulo ex dyametro:qui ſi creſcat circulus ſemꝑ erit ille angulus maior.Si ergo ſemper creſcat circulus in ifinitū creſceret ille angulus in ifinitū:nūquaꝫ tñ erit ita magn⁹:ſicut eſt angulus rectus.creſcente eniꝫ circūferentia circuli erit min⁹ curua:⁊ faciet maiorē angulū cū dyametro.ſed ſicut ſi ſemꝑ creſceret hꝰ circūferētie ſemper eēt min⁹ curua.⁊ ſemper faceret maiorē angulum.nūquā tñ per hꝰ creſcere ad hoc deueniret ꝙ fieret recta ēt ſi ſemꝑ in infinitū creſceret.Sic ⁊ ſi viatores ſꝑ pñt creſcere in charitate ⁊ ſcia:nūquā tñ ad hoc deueniet non ſolum ꝙ equetur charitati vel ſcie xp̄i:ſed etiam
math. xi. illi qui eſt in pñia.vt dicit dñs de btō ioāne baptiſta.q mi nor eſt in regno celoꝝ:maior ē in illo.¶ Argumēta autē procedebant ſuis vijs.

Queſtio. XVIII.

HIc ſecūdo querebaꝛ ſpālr de btā virgine ꝑut cōparatur ad ħ bonū ꝙ eſt mr̄ dei ⁊ qđ eſt virgo.qđ.ſ.iſtoꝝ eſt maius de quo magis gaudet.⁊ videꝛ ꝙ virginitas ṽginis ſit maius bonū q̃ ſua mr̄nitas.qꝛ qđ hꝫ oppoſitū mai⁹ malū:eſt maius bonū.ſed pollutio q̄ opponitur virginitati eſt mai⁹ malum:q̃ ſterilitas que opponitur maternitati:ergo ⁊c̄.

In contrariū eſt:qꝛ de quo ē maior exultatio illud ē mai⁹ bonū.ſed eliſabeth exultauit de btā maria ad ſe venientē:non qꝛ erat virgo:
Luce.i. ſed quia erat mr̄ dñi dicens.vnde hoc mihi eſt vt mater dñi ⁊c̄.ergo ⁊c̄.

Reſpōdeo dicēdum ꝙ p̄ videndus eſt itellect⁹ qōnis vt oſtendam⁹ qd ſci ſenſerunt de iſta mā.Secūdo declarabim⁹ ꝙ iſta quodāmō ſe hñt ſic⁊ excedentia ⁊ exceſſa.Tertio oſtēdem⁹ qd ſimplr ſit tenendum de qōne.¶ Propter pmū ſciendū ꝙ ṽginitas nec aliqđ aliud bonum nō ē bonū de quo loquimur.i.non eſt bonū meritoriū:niſi quātū fit ꝑꝑ xp̄m:ita ꝙ ois ṽgo carne:ſi ex tali ṽginitate mereꝛ cōcipis xp̄m mēte.Cū ğ queritur qđ ſit maius bonū:aut ṽginitas.aut maternitas.itelligēdum eſt de virginitate meritoria:⁊ qꝛ hoc nō eſt niſi mēte ꝯcipiaꝛ xp̄s:ſi hanc qōnē volum⁹ adaptare ad btāꝫ virginē.qđ fuit in ea maius bonum:aut qꝛ fuit virgo:aut qꝛ fuit mr̄ xp̄i:idem erit querere:qđ fuit in ea mai⁹ bonū: aut qꝛ cōcepit xp̄m mēte:vel carne.quam qōnē determinat Aug.in de ſcā ṽginitate dicēs.ꝙ beatior erat btā ṽgo ꝯcipiendo xp̄m mēte q̃ carne.vult ipe ꝙ qꝛ ſumus cōiuncti ſcels carnis ꝓpinquitate:nō in hoc ſum⁹ bti:nec in hoc ſtat nr̄m bonū:ſed ſi doctrina ac moribus obediēdo:atq; imitādo ſctis adherem⁹ in hoc boni ſum⁹.ꝓpter hoc ideꝫ ſubdit ꝙ cū diceret xp̄o beat⁹ venter qui te portauit. ipe reſpondit.imo bti qui audiunt ṽbū dei ⁊ cuſtodiūt illud. propter hoc concludit ibidē ꝙ mr̄na propinquitas nihil marie ꝓfuiſſet niſi felici⁹ xp̄ꝫ corde q̃ carne geſtaſſet.ſic itaq; exponendo qōnē:qđ fuit mai⁹ bonū in maria aut virginitas aut mr̄nitas.i.qđ fuit in ea mai⁹ bonuꝫ.aut qꝛ xp̄ꝫ gerebat per virginitateꝫ in mente:aut qꝛ mr̄nitate ipſum geſſit in corpore.plane videꝛ eē aug.ſnia:ꝙ felicior erat btā ṽgo xp̄ꝫ gerēdo mente q̃ carne.¶ Uiſo quō pōt haberi itellect⁹ qōnis prefate:⁊ quid ſm itellectum illū ſenſerunt ſcti.volum⁹ declarare quō ſe hñt illa duo oſtendēdo ꝙ ſe hñt ſm excedentia ⁊ exceſſa.Nam ſi cōſiderem⁹ illa duo ſm ſe ꝑut vnū non includit aliud.tūc vera ē poſitio ꝓdicta ꝙ loquendo de virginitate que eſt ꝑꝑ deum ſm quā xp̄ꝫ ꝯcipim⁹ mēte.hꝰ virginitas vel hꝰ cōceptio mentalis xp̄i ſine cōceptione carnali eſt multo melior q̃ cōceptio carnalis ſine cōceptione mentali.ſm eni virginitatē:⁊ ſm qđlibet bonū factum ꝑ xp̄ꝫ mēte cōcepimus Luce. 8.
ipſuꝫ:iuxta ipſius ſententiam.Qui fecerit voluntatē pñis mei qui in celis eſt:hic mr̄ frī ⁊ ſoror me⁹ eſt.⁊ qꝛ ſm qđlibet bonū factum ꝓpter xp̄m:⁊ ꝑꝑ deū facim⁹ volūtatem dei qui in celis eſt:ideo ſm qđlibet tale bonū ſum⁹ mr̄ frī ⁊ ſoror eius:mr̄ quidem ſum⁹ xp̄i ipm ſm tale bonū mente cōcipiendo.frater vero ⁊ ſoror ei⁹ ſum⁹ ſm tale bonuꝫ ꝑticipes hereditatis eius exiſtendo. Naꝫ frī cū frē:⁊ ſoror cū fratre ſunt ꝑticipes eiuſdē hereditatis:⁊ qꝛ ſi nos facim⁹ voluntatē dei qui in celis eſt:ſm ſniaꝫ ad Ro.8. erimus heredes dei.coheredes xp̄i.⁊ qꝛ habebim⁹ illam eandem hereditatē quā ipſe.lꝫ ipſe hēat per nām.nos aūt per adoptionē grē.qꝛ ipſe eſt filius nālis:nos aūt adoptiui:iō exiſtendo coheredes xp̄i ⁊ hñdo eādē hereditatē quā hꝫ xp̄s dicimur frēs ⁊ ſorores ei⁹.de⁹ eni fruendo ſeipm hꝫ oēꝫ ſatietatē.quā ſatietatē cōicat pr̄ filio cōicādo eēntialiter nām.hꝫ ğ dei fili⁹ hāc hereditatē ꝑ nām ſcti aūt habebūt oēꝫ hꝰ ſatietatē ꝑ grāꝫ.lꝫ iſtam hereditatē.videlꝫ oēꝫ ſatietatē longe differenter:⁊ alr cōicet pr̄ filio per nāꝫ ⁊ nobis per grām:attñ iſtius ois ſatietatis ⁊ iſti⁹ hereditatis ꝑticipes erūt ſci:⁊ ex ħ dicunꝛ eē coheredes dei:⁊ hñe illā hereditatē.⁊ ꝑ ꝯñs dicunꝛ frēs ⁊ ſorores ei⁹. Reuertamur ğ ad ꝓpoᵐ ⁊ dicem⁹ ꝙ ꝓdicta duo cū excluſiōe ſic ſe hñt ꝙ per virginitatē:⁊ ꝑ qđcūq; boᵐ fcm ꝑꝑ deū cōcipere xp̄ꝫ mēte ſine cōceptione carnali ē multo poti⁹:q̃ cōcipere xp̄m carne ſine cōceptiōe mētali.ſed ſi ꝓdicta duo non ſeinuicē excludant:dicem⁹ ꝙ cōcipe xp̄m mēte:q̃tū eſt de ſe nō icludit cōcipe ipꝫ carne.qꝛ multi ſunt ſcti:⁊ boni cōcipiētes xp̄ꝫ mēte:q nō cōcipiūt ipꝫ carne.ſic aial ſꝫ ſe dr̄ nō includere hoieꝫ:qꝛ multa ſunt aialia que nō ſunt hoies.Sed cōcipere xp̄ꝫ carne q̃tū eſt de ſe ſm quādam cōgruitatē:vel ēt ſm quādā neceſſitatē includit cōcipere xp̄ꝫ mēte.ꝙ eni aliq̄ ꝑſona eēt mr̄ xp̄i ꝯcipiēs xp̄ꝫ ſꝫ carneꝫ:q̄ nō eēt ſctā ⁊ bona cōcipiens ipꝫ ſꝫ mēte.qꝛ i tāta re minimū icōueniēs dꝫ iudicari ipoſſe:Dicem⁹ ſꝫ ħ nō fuiſſet poſſe ꝙ btā maria ꝯcepiſſet ſꝫ carnē:⁊ nō cōcepiſſet eū ſm mentē:dicente anſelmo l de cōceptu ṽginali:ꝙ decuit ꝙ mr̄ dei ea puritate niteret q̄ maior ſub deo neqͤ itelligi.Accipiendo itaq; iſta duo nō ꝑut ſe excludūt:ſꝫ ꝑut ſe icludūt mr̄nitas dei in btā maria fuit potior q̃ ṽginitas. qꝛ mr̄nitas hꝰ icludit ṽginitatē:nō ecōuerſo.indecēs eni eēt:⁊ ꝑ ꝯñs icōueniēs ⁊ quodāmō ipoſſe mr̄eꝫ dei nō fuiſſe ṽginē.nō ē aūt icōueniens eꝯ.¶ Ex his itaq; ꝓbatis pꝫ qđ 3ᵒ ꝓponebaꝛ:videlꝫ qđ tenēdū ſit de qōne ſimplr. Nā ſic loqndū ē d reb⁹ ſimplr:ꝑut ſꝫ ſe hñt:ꝙ nō ꝑi a reb⁹ excludi qđ eis ſꝫ ſe debeꝛ.ſi ğ q̄rereꝛ qđ ē meli⁹:aut viuere aut eē.cū viuere ſꝫ ſe icludat eē ſimplr ⁊ abſolute:Cōcedēdū ē ꝙ viuere ē meli⁹ q̃ eē.qꝛ nō rpit viuere ſine eē:ſꝫ eꝯ.ſic ⁊ l ꝓpoſito ſi añ natiuitatē xp̄i oblatū fuiſſet alicui ꝑſone qđ poti⁹ vellet an eē mr̄ dei:an eē ṽgo.dbuiſſet oino eligere ꝙ eēt mr̄ dei.qꝛ ħ hñdo habuiſſet ṽginitatē:ſꝫ hñe virginitatem potuiſſet ſine hꝰ mr̄nitate.¶ Qđ vo obiciebatur ꝙ corruptio eēt maius maluꝫ q̃ ſterilitas.ğ ṽginitas eſt mai⁹ bonū q̃ maternitas.dici debet ꝙ illud argumētum cōcludit de virginitate ⁊ maternitate que ſeinuiceꝫ non includunt.in reb⁹ enim ſe non includentibus maius

malū maiori bono opponiť:ſed in reb⁹ ſe includentibus eſt eq̄.mr̄nitas ḡ vel eſſe mr̄ez alioꝝ boiuz a xp̄o:q̄ non icludit v̄ginitaté:imo excludit nō eſt tm̄ bonū ſicut ē virginitas ipſa.Vn̄ ⁊ Aug.in de ſcā virginitate vult ꝙ fecūditas nullo mō equať virginitati:⁊ ꝙ nullomō coniugati debent virginibus ſe p̄ferre.ſed in rebus ſe includentib⁹ mai⁹ malū minori bono opponitur.vt ſi meli⁹ eſt eſſe hominez q̄ꝫ aial:q̄ homo icludit aial:peius eſt eē nō aial q̄ꝫ non hominē:q̄ nō aial icludit nō hominē:⁊ ſi melius eſt viuere:q̄ꝫ eē:q̄ viuere icludit eſſe peius eſt nō eſſe q̄ꝫ non viuere:q̄ non eſſe includit non viuere.

POſtea q̄rebať de homine ſm̄ ſtatum vite p̄ntis ꝑut cōparatur ad malū ſiue ad pctm̄.Peccatum aūt diſtinguiť duplex:originale:⁊ actuale.Querebanť āt duo circa originale.Vnū circa originale cōiter.Vtrū dicat ꝑuationē.aliud v̄o circa originale ſp̄aliter per cōparationem ad virginē.⁊ ſuppoſito ꝙ btā virgo fuerit cōcepta in originali.Vtrum in illo codez inſtanti potuiſſet habere gratiam.

Queſtio. XIX.

AD primum aūt ſic ꝓcedebať.oſtēdebať ꝙ pctm̄ originale purā ꝑuationē dicat:q̄ q̄cq̄d eſt in aia poſitum vt dicebat vel eſt potētia:vel habitus:vľ paſſio.vt vult ph̄s in ethi.Sed originale pctm̄

ex.2.ethi. cap.5. non eſt potentia.q̄ illa eſt nobis nālis.nec ē hitus iſuſus. q̄ deus non iſundit nobis culpam:nec malitiā.nec acq̄ſitus:q̄ ineſt nobis anteq̄ꝫ inſit nobis vſus liberi arbitrij: nec eſt paſſio.q̄ nō eſt q̄d immotuz:ſed eſt q̄d ſtans i aia: niſi per baptiſmū tollať.Nō ḡ erit aliquid poſitiuū.ſed erit priuatio tantum.

Contra baptizati nō hn̄t originalē iuſtitiā:⁊ tn̄ ſunt abſoluti ab originali pctō.ſi ergo originale pctm̄ diceret ſolam ꝑuationē eſſet dicens ꝑuationem originalis iuſtitie.ꝯn̄s ergo eſt ꝙ baptizati haberēt originale pctm̄ cum ſint ꝑuati illa iuſtitia.

Reſpondeo dōm ꝙ tripl̄r poſſum⁹ inueſtigare ꝙ originale pctm̄ nō ſit ꝑuatio tm̄. Primo ſi cōſidereť ſm̄ ſe.Scdo vt cōparať ad baptiſmū in quo dimittiť.Tertio vt cōpať ad ipſos hn̄tes.¶ Propter primū ſciendum ꝙ intm̄ eſt aliquid pctm̄ :inquātuz ſit qd̄ non debet:vel ſi ꝑuatio ipſa hz rōnē pcti.hoc eſt in quātum aliq̄s ꝑuať eo qd̄ hr̄e dz.Si enim aliquis ꝑuať aliquo bono:ſi nō teneret hr̄e illud hꝫ ꝑuatio nō poſſet ei iputari nec ad pctm̄:nec ad culpam.pctm̄ itaq̄ origīale crediť eē pctm̄:⁊ iniquitas iuxta illud pſal.Ecce ī iniq

ps.50. tatibus cōcept⁹ ſum ⁊ in pctis ⁊c̄.opz ꝙ nō dicat ꝑuationem tm̄:ſed dicit ꝑuationē alic⁹ boni nobis debiti ineē. ꝑpter qd̄ cōſueuit cōiter dici originale pctm̄ ꝙ ē carētia originalis iuſtitie:cū debito habendi eam:rōne cuius debiti hz ꝙ ſi ſit pura ꝑuatio:⁊ hz ꝙ ſit pctm̄ ⁊ culpa.¶ Secunda via ad hoc idē ſumiť ꝑut hꝫ pctm̄ cōparať ad baptiſmū in quo dimittiť.ſi enī pctm̄ originale eēt ſola ꝑuatio originalis iuſtitie:nō poſſet dimitti tale pctm̄ vt in arguendo tangebatur niſi reſtitueret nobis originalis iuſtitia.Baptizati igiť adhuc haberent originale pctm̄:q̄ nō eſt eis hꝫ iuſtitia reſtituta.¶ In baptiſmo ḡ dimittitur originale pctm̄:q̄ dimittiť illud.vn̄ hz hoc peccatuz ꝙ ſit pctm̄.carentia eniz originalis iuſtitie ē q̄ſi q̄d mālē in hoc pctō.Sed obligatio ⁊ debitū habēdi eā ē q̄ſi quid formale.⁊ ex hoc hēt rōnē culpe.In baptiſmo ergo nō reſtituiť nobis originalis iuſtitia:q̄ q̄libet q̄ntūcūq̄ baptizatus videt aliā legē in mētis ſue:qd̄ nō eſſet ſi eēt nobis reſtituta originalis iuſtitia:ſm̄ quā oēs vires inferiores erant ſubdite mēti ⁊ rōni.in hn̄te q̄dē originalez iuſtitiā lex mēbroꝝ.i.ipetus viriū iferiorū eius que ſunt iraſcibilia:⁊ concupiſcibilia q̄ dicunť mēbra.q̄ ſunt v̄tutes organice:nō repugnant legi mētis.i.dictamini rōnis.⁊ q̄ hāc pugnam ēt baptizati ſentiūt:ſꝫ magis ⁊ min⁹:ſm̄ ꝙ plus ⁊ minus refrenāt paſſiones ſuas:cogimur dicere ꝙ baptizatis nō ſit originalis iuſtitia reſtituta.vn̄ itaq̄ dictuz ē ꝙ in baptiſmo nō dimittiť originalis culpa:ꝙ reſtituať nobis originalis iuſtitia:ſed q̄ abſoluimur a debito habendi eā.ſicut in quodā nr̄o tractatu diffuſius dixim⁹.ꝙ ſi q̄s vellet tranſire aquā:⁊ neſciret natare teneret hēre nauē.q̄ ſine ea nō poſſet aquā tranſire.attn̄ ſi ſup aquaſ fieret pons abſolueret a debito hn̄di nauē.q̄ poſſet ꝑ pōtez trāſire aquā hꝫ ſine naui.Sic ⁊ ī ꝓpoſito q̄diu ſum⁹ mēbra ade ſi volum⁹ ſalutem cōſequi:tenemur:⁊ obligamur ad hn̄dū originalē iuſtitiaz.⁊ ſic erat ordo humane nāe inſtitut⁹ ſi nō peccaſſet adā:q̄ exītes mēbra ade cōſecuti fuiſſem⁹ originalē iuſtitiā:ꝑ quā potuiſſem⁹ vitare oē pctm̄:ꝑꝑ quā poteram⁹ vitare mortē : ⁊ poteram⁹ nō mori:q̄ originali iuſtitia hn̄ vtēdo fuiſſemus trāſlati a poſſe peccare ad nō poſſe peccare:⁊ a poſſe mori ad non poſſe mori:quā hn̄do fuiſſemus hti.Nam in hoc iſti tres ſtat⁹ dr̄nt.Videlz ſtat⁹ inocētie:ſtatus nāe corrupte:⁊ ſtatus htōꝝ:q̄ in ſtatu inocētie adā poterat non peccare:⁊ poterat non mori:attn̄ ſꝫ poſſet in illo ſtatu cauere pctm̄ ⁊ mortē:nō tn̄ erat ipoſ̄e eū peccare ⁊ mori.In ſtatu autē nāe corrupte neēē habuit peccare ⁊ mori:ſꝫ ī ſtatu htitudinis:qd̄ potiſſime erit poſt reſurrectionē.q̄ tūc erit ꝯſūmata htitudo nr̄a ipoſ̄e erit htōs peccare:⁊ mori.⁊ q̄ adā erat potēs cauere pctm̄ ⁊ mortē:qd̄ poterat ꝑ originalē iuſtitiā hn̄ vtēdo hꝫ iuſtitia.trāſlat⁹ fuiſſet ad ſtatū:in quo ipoſ̄e fuiſſet eū peccare ⁊ mori:ꝑ ē ſtat⁹ htōꝝ:iō dicimus ꝙ ꝑ originalē iuſtitiā hn̄ vtēdo ea debebat ꝯſeq̄ htitudinem ⁊ ſalutē.ſic ēt ⁊ nos ꝑut ſum⁹ mēbra ade ; ſum⁹ ſub hoc ordine:vt obligemur:⁊ teneamur hr̄e originalē iuſtitiā ſi volum⁹ htitudinē ꝯſeq̄.in baptiſmo itaq̄ nō reſtituiť nobis origīalis iuſtitia:q̄ nō facit hoc baptiſmus vt ſoluemur vt mēbra ade:vel vt ſaluemur ſub illo ordine ſub quo fuim⁹ ꝯſtituti in adā.ſed abſoluimur ab obligatione ⁊ debito hn̄di talē iuſtitiā.q̄ ſum⁹ mēbra xp̄i:⁊ datur nobis gr̄a baptiſmalis:q̄ poſſum⁹ ſalutē ꝯſeq̄.ꝑꝑ qd̄ hꝫ gr̄a ſe habuit q̄ſi pons ad trāſeūdū hꝫ mare vl hꝫ aq̄ꝫ vel hꝫ fluctuatiōes mūdi:ꝑ quē pontē abſoluimur a d̄bito hn̄di nauē.i.originalē iuſtitiā.Baptizati igiť ꝑ baptiſmū abſoluunť ab ordīe in quo erāt.i.vt erant mēbra ade ⁊ in ordinē aliū relabunť.q̄ fiūt mēbra xp̄i ꝑꝑ qd̄ ſoluūtur a debito hn̄di originalem iuſtitiam.¶ Viſo quomō originale pctm̄ nō eſt pura ꝑuatio ſi ꝯſidereť ſm̄ ſe:q̄ ipſꝫ ꝑuari aliquo bono nō poteſt habere rationem culpe:niſi inquātū debem⁹ ⁊ tenemur habere illud.Oſtenſo etiaz ꝙ hꝫ pctm̄ nō ē pura ꝑuatio originalis iuſtitie vt cōparatur ad baptiſmū per quē abſoluimur ab hꝫ pctō:⁊ tn̄ nō reſtituiť nobis p̄fata iuſtitia.Volumus declarare ꝫ idem ꝑut hꝫ pctm̄ cōparať ad ipſos hn̄tes.Dicem⁹ enī ꝙ originalis iuſtitia quā cōſequēdo fuiſſet nobis ad vitam:ita priuari ea facta eſt nobis ad mortē.in adaz enī non peccante:⁊ nō deſerente originalem iuſtitiā fuiſſemus viuificati:nūc aūt in ipſo dicimur oēs mortificati. qd̄ enim debebat eſſe nobis ad vitā:factum ē nobis ad mortē.acceperat enim adam qd̄dam donum a deo ꝑ qd̄ oia iferiora erant ſubdita ſupioribus.erat enī per illud donū mens ſubdita deo:tāq̄ꝫ ſuo ſuperiori ſenſualitas erat ſubdita rōni:vt nihil in ea iſurgeret rōni repugnās: corpus ſubditū aīe vt nulla ifirmitas:nullus langor poſſet oriri in corpore:ꝑpter qd̄ cogereť aia recedere a corpore:ideo ꝑ illud donū poterat nō peccare ⁊ poterat nō

mori. hꝫ aũt donũ dicebatur iuſtitia. qꝛ iuſtũ eſt ꝙ iſferiora ſupioꝛib⁹ ſint ſubdita. Dicebat̃ ãt oꝛiginalis: qꝛ per oꝛiginẽ debebat iſtã iuſtitiã tranſfundere in filios: ⁊ poſtea filij in filios: ⁊ ſic deinceps. eo aũt peccãte ⁊ amittẽte oꝛiginalẽ iuſtitiam: ſic̃ debuit in poſteros trãſfũdere oꝛiginalẽ iuſtitiã: ſic trãſfudit oꝛiginale pctm̃: oꝛiri enim ex adam qđ debuit eẽ nobis ad vitam per cõſecutionẽ oꝛiginalis iuſtitie: fctm̃ eſt nobis ad moꝛtẽ ꝑ ꝯſecutionẽ oꝛiginalis pcti. nã ex hoc dici vr̃ ꝑ oꝛiginẽ conſeq pctm̃: ⁊ per oꝛiginẽ ſum⁹ mẽbꝛa ade. rõne cuius tenemur hr̃e oꝛiginalẽ iuſtitiã ſi ſaluari volum⁹: qꝛ ſub hoc oꝛdine fuit in adam inſtituta nã: vt ſaluaremur: qua ꝑuati reputamur merito pctõꝛes: qꝛ priuamur illo bono qđ tenemur hr̃e. Tale ğ pctm̃ dr̃ oꝛiginale: qꝛ per oꝛiginẽ ꝯhitur. ⁊ qꝛ iſte oꝛdo ſaluandi eſt nobis ꝓcluſus: qꝛ per oꝛiginẽ quam habem⁹ ex adam non cõſequimur oꝛiginalem iuſtitiã. Sꝫ oꝛiginale pctm̃ opoꝛtuit alio oꝛdine ſalutẽ conſequi: idõ ꝓuidit de⁹ vt abſolueremur ab oꝛdine illo. ſm̃ quem debebamus cõſequi ſalutẽ per adã: ⁊ eſſem⁹ mẽbꝛa xp̃i: quẽ modũ diffuſe tractat ap̃ls i ep̃la ad ro. volẽs ꝙ ſic in adam oẽs moꝛiunt̃ ꝯhendo oꝛiginale pctm̃: ita ⁊ in xp̃o oẽs viuificabunt̃ ꝯſequendo baptiſmalẽ grãm: qꝛ ꝑ baptiſmũ abſoluimur ad illo oꝛdine: per quẽ vt mẽbꝛa ade tenemur hr̃e oꝛiginalẽ iuſtitiã. ⁊ dr̃ ꝑ bap^m dimitti oꝛiginale pctm̃. nõ qꝛ reſtituat̃ nobis oꝛiginalis iuſtitia; ſed qꝛ amoti ab oꝛdine ade ⁊ collocati ſub oꝛdine xp̃i: abſoluimur a debito hñdi oꝛiginalẽ iuſtitiã. ¶ Eſt itaqꝫ hoc 3° via ꝙ oꝛiginale pctm̃ non eſt priuatio tm̃: ſiue ꝙ pctm̃ cõparat̃ ad ipſos hñtes: cũ hñtes ex ſola tali ꝑuatiõe nõ reputent̃ pctõꝛes. Aduertẽdũ ğ qđ dixim⁹ ꝙ declarabim⁹ ꝙ hñtes oꝛiginale pctm̃ ꝯſequunt̃ ipſum ꝑ oꝛiginẽ quã hñt ex adam: ⁊ dr̃ adam in ipſo tranſfundere tale pctm̃. ſed cũ oẽ pctm̃ ſit in aĩa: nõ põt dici ꝙ adam trãſfunderet in poſteros tale pctm̃ in ipſam aiã hꝫ pctm̃ imittendo: ſed ſolũ eam ad aliqđ obligãdo. Nã anima cõiuncta coꝛpoꝛi traxit originem ab adam ⁊ ſm̃ ꝙ hꝫ obligatur ad hñdũ oꝛigialẽ iuſtitiã: vt poſſet per eã ꝯſequi ſalutẽ: qꝛ ſic erat oꝛdo iſtitut⁹: vt ẽ ꝑ hita diffuſi⁹ declaratũ. Cũ ergo pctm̃ ſit nõ hr̃e qđ qs dꝫ: ⁊ tenet̃ hr̃e: ⁊ ex hoc dicat̃ oꝛiginale pctm̃: oꝛigiale pctm̃ nõ erit hꝫ pctm̃: puta ꝑuatio oꝛiginalis iuſtitie: ſed hꝫ ꝑuatio cũ q̃dã dbito hñdi. ¶ Qꝛ aũt obijciebat̃ ꝙ nõ ſunt niſi tria i aĩa: po^a: habitus: ⁊ paſſio. dicem⁹ ꝙ pħs narrat ſolum ea que ex pncipijs nãlibus poſſum⁹ iueſtigare eſſe in aĩa: cuiuſmodi nõ ẽ oꝛigiale pctm̃. ꝙ eni nã ſic fuerit inſtituta: ⁊ ꝙ ſm̃ talẽ oꝛdinẽ debebat ſalutẽ ꝯſeq: ⁊ ꝙ in alio oꝛdine collocati ſalutem ꝯſequi nõ poſſum⁹: ſufficiẽter ex nãli rõne venari nõ poſſet. tñ hoc pctm̃ põt aliquo mõ vocari habit⁹ vocãdo habitũ qcqđ aliquo⁹ iclinat ad aliqđ. Habem⁹ enim per hꝫ pctm̃ oꝛigialẽ iclinationẽ ad pctã actualia: cũ icipim⁹ hr̃e vſum liberi arbitrij: q̃uis hꝫ iclinatio nõ totalr̃ tollatur i bap^o: qꝛ nõ reſtituit̃ nobis iuſtitia oꝛiginalis: debilitat̃ tñ ⁊ minuit̃ hꝫ iclinatio ꝑ grãm bapl^em. Qõ. XX.

capite. 5. in ibidem diuus legat Thomas doctiſſime talis procreati rõnem conſiderans.

Secũdo q̃rebat̃ de pctõ oꝛiginali ſpũale cõparando ipm ad btã vginem ſuppoſito ꝙ fuerit ꝯcepta i pctõ oꝛigiali. Utrum in illo eodẽ inſtanti potuiſſet hr̃e grãm. Et arguebat̃ ꝙ ſic. qꝛ in talib⁹ coꝛꝑalibus nõ poſſumus itelligere ꝙ aliqđ ſil moueat̃ ⁊ quieſcat: qꝛ opꝫ iter duos mot⁹ ꝯrios cadere qetẽ mediã. Si ğ faba ꝓijcit̃ ꝯ turrim: qꝛ nõ põt turrim retinere aduenientẽ turri vl̃ foꝛte añ aduentũ mouebit̃ faba ꝯrio mõ. Et qꝛ opꝫ eã qeſcere: mouebit̃ ⁊ qeſcet. Sed q̃ rõne coꝛpus poteſt eẽ ſil ſub oppoſitis: vt ſub qete ⁊ motu: poterit ⁊ ſpũs eẽ ſub culpa ⁊ grã. Et hoc vr̃ eẽ tenẽdũ de vgine glioſa cum de ea celebretur cõceptionis feſtum.

In cõtrariũ eſt: qꝛ hoc ponere eſt implicare cõtradictionem ⁊c̃.

Reſpondeo dõꝫ ꝙ i hac qõne ſic ꝓcedem⁹: qꝛ ꝑ recitabimus qđ alij ſenſerunt circa hãc mãm: poſtea oſtẽdem⁹ qđ tenẽdũ ſit. 3° qꝛ circa qõnẽ ꝓpoſitã tãgebat̃ de celebratiõe ꝯceptiõis vgis: ad hoc ſpãliter deſcẽdem⁹ quõ poſſit tale feſtũ celebrari. ¶ Propter ꝑ^m ſciẽdũ aliquos voluiſſe dicere vt ſaluarent quõ poſſent debite celebrare feſtũ ꝯceptiõis btã vginẽ nõ fuiſſe i oꝛiginali pctõ ꝯceptã. Dicũt eni initẽtes auc̃ti anſelmi l de ꝯceptu vgiali. ꝙ decuit ꝙ mr̃ dei ea puritate niteret q̃ maioꝛ ſub deo neqt itelligi. Sꝫ circa oꝛigiale pctm̃ põt intelligi ꝙ aliqs ſe hẽat tripl̃r. vel ꝙ nõ poſſit ꝯhere nec ꝯhit. vel ꝙ poſſit ꝯhere ⁊ ꝯhat. vel medio mõ ꝙ poſſit ꝯhere ⁊ nõ ꝯhat. In ꝑ g̃du ẽ xp̃s qui non potuit ꝯhere pctm̃: nec ꝯxit. In alio g̃du ſum⁹ nos q poſſum⁹ ꝯhere ⁊ ꝯhim⁹. Si igr̃ btã vgo ẽ ſupra nos ⁊ iſra xp̃m habuit ſe medio mõ: qꝛ potuit ꝯhere ⁊ nõ ꝯxit. imo cum iſte modus ſe hñdi ſit ſub deo. i. iſra deũ: ⁊ iſra xp̃m. ⁊ cũ iſte modus ſit itelligibilis: nõ niteret btã vgo illa puritate quã ſibi attribuit anſelm⁹ niſi habuiſſet hũc modũ. ¶ Sꝫ hoc põ ſtare non põt: qꝛ Aug. in de bap°. puuloꝝ ꝯ pelagianos. vult ꝙ xp̃s pctm̃ ñ habuit: qꝛ nec oꝛiginale ꝯxit: nec ſuũ addidit. Cui⁹ rõnẽ aſſignat: qꝛ ex volũtatẽ carnalis libidinis venit: ⁊ nõ fuit ibi cõplex⁹ maritalis. Et ſubdit ꝙ de virgis coꝛꝑe aſumpſit nõ vuln⁹: ſed medicamẽtũ. nõ ꝙ ſanaret̃: ſꝫ vñ ſanaret. vñ ꝯcludit ibidẽ ꝙ ſolus ipſe fuit ſine pctõ ⁊ ꝙ nll'ꝫ mẽbꝛoꝝ ei⁹ fuit ſine pctõ. Dicem⁹ ğ ꝙ dicere ꝙ btã vgo nõ fuerit ꝯcepta in oꝛiginali: ẽ dicere ꝙ non fuit oꝛta ex libidine carnis ex cõplexu maritali: cũ oẽs ſic nati in pctõ ſint cõcepti. Et ẽ ẽt dicere ꝙ nõ fuerit mẽbꝛum xp̃i: cũ Aug. aſſerat nll'ꝫ mẽbꝛoꝝ fuiſſe ſine pctõ. Hoc idẽ vult Aug. ſup ioãnẽ ſermonẽ d xp̃o faciẽs: ⁊ exponẽs illud vbũ ioãnis. Ecce agnus dei. dicẽs. Qꝛ ſi agnus inocẽs ⁊ quot ex illa radice veniũt: ⁊ ex illa ꝓpagine de qua cãtat dauid. Ergo in iniqtate ꝯcept⁹ ſum. Et ꝯcludit. ꝙ ſolus ğ ille agn⁹ q nõ ſic venit. Btã ğ vgo: qꝛ ꝯcepta fuit ſꝫ amplexũ maritalẽ ſic̃ ceteri hoĩes fuit in pctõ oꝛiginali cõcepta. ⁊ qđ dicũt de illo medio mõ. Dicem⁹ ꝙ talẽ medium modũ nõ ẽ itelligere neqꝫ dare. Nã qcũqꝫ cõcipit̃: vel cõcipit̃ via nãe ex ſemie virili: ⁊ tũc põt ꝯhere ⁊ d necitate ꝯhit oꝛigiale. vel ꝯcipit̃ ſupra nãm ⁊ oꝑe diuio. ⁊ tũc nec ꝑt ꝯhere: nec ꝯhit: loqñdo de oꝛigiali pctõ q̃tũ ad illud qđ eſt foꝛmale in eo qđ ẽ debitũ hñdi oꝛiginalẽ iuſtitiam: ad qđ debitũ nõ obligamur: niſi qꝛ per oꝛiginẽ ſm̃ rõnem ſeminalẽ ꝓceſſim⁹ ab adã: ⁊ qꝛ nõ ẽ dare me^m iter hunc modũ ⁊ illũ: ⁊ qꝛ nõ ẽ me^m iter affirmationẽ ⁊ negationẽ: idõ dicim⁹ ꝙ oẽs alij a xp̃o oꝛiginale pctm̃ nõ ſolũ potuerũt ꝯhere: ſed etiam ꝯxerũt. ¶ Addunt autẽ iſti ad fulcimẽtũ põnis ſue auc̃tes q̃ſdã: eo ꝙ q̃dã gl. dicit ſup illud luce. Replebitur ſpũ ſcõ: de btõ ioãne ꝙ nõdũ illi inerat ſpũs vite: ⁊ iã ei inerat ſpũs grẽ. Propter qđ vr̃ velle ꝙ nõ fuerit in pctõ oꝛiginali ꝯcept⁹. Sꝫ ſic itelligere huiuſmodi glo. ſicut verba ſonãt: eſt oĩo ĩpoſſibile: cũ nõ poſſit eſſe ſuſceptiuũ grẽ coꝛpus: ſed anima. nõ ergo eẽ poterat ꝙ illud coꝛpus non viueret: ⁊ ꝙ non ineſſet ei aĩa poſtq̃ erat ibi ſuſceptio gratie. ¶ Dicem⁹ ğ ꝙ ipe actus intelligendi tripl̃r dicitur vita. vñ ⁊ dñs ipſum cognoſcere ⁊ ipm itelligere dñs vocat vitam eternam: iuxta illud. Hec eſt vita eterna vt cognoſcant te. Et cõmentatoꝛ ſuper. 12. dicit ꝙ actus itellec̃t⁹ dr̃ vita. Beat⁹ ğ ioãnes nõdũ hẽbat ſpũm vite: qꝛ ierat ei ſpũs grẽ. i. nõdũ habebat rõnis vſum. ¶ Uel poſſum⁹ dicere ꝙ vita dr̃ de ipſa vegetatione ⁊ nutritione quã hꝫ coꝛpus per animã.

Iſta igitur fuit opinio antiqua.

cap. 1.

cap. 1.

com. 39.

Sed nutriri ꝛ vegetari pōt dici dupľr. Uel vt dicit aliquid ſm ſe ꝛ ſeparatū: vel vt aliq̃ cōiunctū. Fet⁹ eni q̄diu eſt i corpe mr̄is quaſi nutriť vt aliq̄d cōiunctū mr̄i. Debebat enim beatus ioannes cum ei ineſſet ſpūs gr̄e aīam aliaꝫ a matre. Sed actū vegetandi ꝛ nutriendi habebat quodāmō ex vegetatione ꝛ nutritione mr̄is dum erat in corpore eius. Et qꝛ adhuc in corpore mr̄is ex ſꝰis repletus eſt gr̄a. dr̄ habuiſſe ſpūm gr̄e an̄ ſpūꝫ vite. i. anq̄ exiret de corpore mr̄is: ꝛ anq̄ ſeparatus a matre vegetareť ꝛ nutriretur. ℂ Addunt ēt de aug̃ ꝫ.5. hereſes. hereſi 3ª. ꝙ ſi potuit coinquinari cū ſuā matrē faceret potuit coinquinari cuꝫ ex ea fieret. Si ergo chriſtus non potuit coinquinari cū fieret ex mr̄e: nec mater potuit coinquinari cum eam faceret chriſtus. Sed dicem⁹ ꝙ ambe ille ꝓpōnes referēde ſunt ad chriſtum: vt dicamus ꝙ ſicut chriſtus non potuit coinquinari faciendo matrem: etiam non potuit coinquinari fiendo ex matre. Solute ergo ſunt auc̃tes que videntur dicere ꝙ aliquis alius a chriſto non ſit in originali cōceptus. cuꝫ ergo hec poſitio ſm ſcōꝝ dicta ſtare non poſſit. ℂ Propter hoc eſt alius modus dicendi queꝫ proſequendo apparet quid ſit de q̄ōne tenēdū. dr̄ enim ꝙ btā vgo fuit in originali cōcepta ſm ꝙ qō ſupponebať: ſꝫ nō ſtetit in originali niſi per inſtans: ſm quē modū poterat celebrari feſtū ꝯceptionis: nō qꝛ nō fuerit in originali ꝯcepta: ſed qꝛ nō ſtetit ibi per aliqō tp̄s: ſed ſolum ꝑ iſtās. iō poterat tp̄s ꝯceptionis celebrari. ponunt aūt exēplum de ſagitta mota que ſoluꝫ per inſtans eſt in loco ſibi eq̄li. ℂ Sed ſi hec poſitio eſſet v̄a q̄tum nobis occurrit cogeremur ponere qō qō querebať: videlꝫ ꝙ ſil' fuiſſet ſub culpa ꝛ ſub gratia. Poſſum⁹ aūt hunc modū ponendi tripľr iprobare ſm ꝙ culpa ad gr̄am ꝛ potiſſime culpa originalis tripľr cōparari pōt. primo qꝛ opponitur gr̄e: qꝛ hoc eſt de ratiōe cuiuſlꝫ culpe ꝙ habeat aliquā oppōnē ad gr̄aꝫ: 2º ꝙ precedit gr̄aꝫ culpa que contrahiť per originē. 3º qꝛ expellitur per infuſionē gr̄e. ℂ Propter p̄mū ſciendū ꝙ in illis mutatis eſſe: que ordinanť ad ꝑfectionē aliquā aīt quo⁹ pōt habere veritatē qō dr̄: videlꝫ ꝙ in inſtāti hꝫ aliquid eē ſub hoc: ꝛ in tpe ꝙ imediate copulať ad illud inſtans recedit inde: ita ꝙ non fuit ibi niſi per inſtans tm̄: ſm quē modū dicimus ꝙ oīa loca intermedia ordinanť ad hoc ꝙ acquirať locus vltimus. Propter qō cū locatuꝫ mouetur ad aliquē locū mouetur per omnia loca itermedia ꝛ ſemper eſt in loco ſibi equali. ſed q̄diu moueť eſt i loco ſibi equali ſolum per inſtans. Quādiu eni durat motus nūq̄ eſt ſignare tp̄s in quo ſit in eodē loco ſibi eq̄li: qꝛ tunc ſe mouendo quieſceret. ſed ſolum per inſtans ē ſic in loco ꝛ in tpe qō copulatur ad hꝰ inſtans recedit ab illo loco. Sic ergo dōm ē dum mobile ꝓcedit ꝑ ea que ordinantur ad aliquid acqrendum. Sed cū procedit de oppoſito in oppoſitū qō eſt ibi oīno modus ꝯri⁹: vt pꝫ ex ph̄o in. 8.

T.c.67. et circiter.

Ut ſi de albo dꝫ fieri nigrū: non dabim⁹ vltimū inſtans i quo eſt album: ſed dicem⁹ ꝙ per totū tp̄s tale fuit albuꝫ: ꝛ in inſtanti qō copulatur ad illud tp̄s quo fuit albū incipit eſſe nigrū. Cum ergo culpa ſit oppoſita gr̄e: ſi dꝫ aīa de culpa trāſire ad gr̄aꝫ: n̄ dabim⁹ vltimū iſtās i q̄ fuit culpa: ſꝫ dabimus tp̄s aliqō ꝑ qō fuit in culpa: ꝛ dicem⁹ ꝙ in inſtanti qō copulať ad illud tp̄s cepit eſſe in gr̄a. Simile ēt eēt ſi de gr̄a tranſiret ad culpam. Non ergo eſt dōm ꝙ aliquis ſolum per iſtans poſſit eſſe ſub aliquo oppoſito: ꝛ poſtea tranſire ad oppoſitū. qꝛ tunc eſſet dare vltimū inſtās in quo fuit ſub illo oppoſito: qꝛ ideꝫ eēt ibi p̄mū ꝛ vltimū. cū non ponať ibi niſi vnū inſtans: imo ſi aliquis ſolū per inſtans ſtaret ſub aliquo ꝛ ſtatim tenderet in oppoſito vt ꝓbat ph̄s in. 8. phiſicoꝝ ſil' moueret oppoſitis motibus: ꝛ per ꝯn̄s ſil' eſſet ſub oppoſitis ꝓpter qō ſm hunc modū

ptim ex T.c.62. ptl.64.

dicendi ſil' eēt ſub gr̄a ꝛ ſub culpa. ℂ Pꝫ g̃ quid dōm ſit de q̄ōne. Dicem⁹ eni ꝙ btā vgo fuit in originali ꝯcepta ꝛ per aliq̄ moꝛulā: ſiue per aliqō tp̄s lꝫ valde breue ſtetit i hꝰ originali. Sil'e aūt qō aſſignant ponētes pōnē p̄dictaꝫ de ſagitta mota: qꝛ ſolum per inſtans eſt in loco ſibi eq̄li. Pꝫ ꝙ magis eſt ad oppoſitū q̄ ad ꝓpoſitū: cū loca per q̄ moueť ſagitta mota ordinenť ad locū ad quē vadit. Culpa aūt nō ordinať ad gr̄aꝫ: ſed magis hꝫ oppoſitū ad illā. ℂ 2º quidē pꝫ ꝓut hꝰ culpa originalis p̄cedit gr̄am. Dicem⁹ eni ꝙ oē agēs expellit oppo^m imittēdo ꝓpo^m: ita ꝙ p̄us imittit ꝛ iduč q̄ expellat: ꝛ ſi n̄ duratiōe tp̄is ſaltē ordie nāe: vt ſi deberet aliq̄s infigēdo vnū clauū expellere alium: qꝛ infigendo expellet niſi expellendo ifigeret prius intelligereť infigere q̄ expellere. Si ergo in btā virgine fuit culpa originalis ſolum per iſtans quā amouit ifundendo gr̄am: qꝛ eſt dare vltimū inſtans in quo fuit in tali culpa: querem⁹ in quo inſtanti fuit hꝰ culpa fugata ꝑ gr̄am. aut in illo eodē inſtanti aut in alio. Si in illo eodē inſtanti. g̃ ſil' fuit in culpa ꝛ in gr̄a. imo ſm aliquē moduꝫ hoc poſito prius fuit in gr̄a q̄ in culpa ſaltē ordine nāe. cū pri⁹ intelligať ifundi gr̄a q̄ expelli culpa. Si ergo in eodeꝫ inſtanti in quo icepit eſſe culpa icepit expelli ordine nāe p̄us icepit infundi gr̄a q̄ expelli culpa et ſm ordinē p̄us fuit in gr̄a q̄ in culpa. Eſt g̃ ſpālis rō ſi cōpareť culpa ad gr̄aꝫ: ꝑ quā ab agente expelliť: qꝛ ſemꝑ eſt dare aliqō inſtans in quo iduč formā: cū eni de tpe nō ſit niſi iſtans. ſemꝑ inſtans erit poti⁹ rei entis q̄ non entis. Ideo cum aliud corrūpiť ꝛ aliud generať nō dam⁹ vltimū inſtans i quo eſt ſub forma corrupti. ſꝫ dam⁹ p̄mū inſtās in q̄ ē ſub forma gn̄āti. Unꝰ ꝛ ph̄s in. 8. dicit ꝙ inſtās ſemꝑ ē poſterioris rei q̄ incepit eſſe non p̄oris que deſinit. Dabimus g̃ aliqō iſtās in q̄ ifundiť gr̄a ꝛ nō poterim⁹ dicere vt iſti dicūt ꝙ ſolū i iſtāti fuit i culpa ꝛ in tpe: qō copulať ad illud inſtans fuit in gr̄a: ſicut ſi inſtās eēt rei' p̄oris ꝛ deſinētis eē ꝛ ēt ipſi rei poſterioris ꝛ ītītis eē: qō totū ē ex̄. Per aliqō itaq̄ tp̄s: lꝫ modicū fuit in culpa corrupubilis ꝛ i iſtāti ꝙ copulať ad illud tp̄s icepit eē in gr̄a. ℂ Addūt ponētes tn̄ poſitōeꝫ p̄dictā ab ipa v̄itate coacti ꝙ ſi originalis culpa ꝛ gr̄a cōparenť ad agēs hn̄t ſil' eē: qꝛ cū ꝑ cōpationē ad agēs ſit p̄us ifuſio gr̄e q̄ expulſio culpe: ſi i iſtāti habuiſſet eē hꝰ culpa: ꝛ in tpe qō ſequiť iſtās eēt ifuſio gr̄e. Uidereť eis ex h̄ ꝙ ifuſio ſequereť expulſionē: iō volūt ꝙ i ordine ad ſubꝫ culpa fuit i iſtāti: ꝛ ifuſio gr̄e in tpe qō copulať ad iſtās. ſꝫ in cōpatione ad agēs in eodē iſtanti vt ē aliud ꝛ aliud ſignū. videlꝫ vt ē finis p̄oris: ꝛ initiū poſterioris habuit eē expulſio culpe ꝛ ifuſio gr̄e. ℂ Sed oīno iſtud ſtare nō pōt: qꝛ tūc gr̄a eēt p̄or ſeipſa duratiōe: cum vno mō ifūdeť i iſtāti qō p̄cedit tp̄s: alio⁹ ifūdeť in tpe qō ſeqť ad iſtās: qō nullo⁹ ē poſſe. Nā eni ſiue nāli itelligētia aliq̄d ꝓut alio ꝛ alio mō ꝯſiderať p̄t eē ꝛ p̄us ꝛ poſterius ſeipſo. ſꝫ nullo⁹ pōt h̄ eē duratiōe vel tpe. ℂ Tertia etiā via ꝓut ꝑ gr̄aꝫ expelliť culpa pꝫ ꝙ nō in illo eodē iſtanti i quo icipit eē culpa expelliť a gr̄a: qꝛ tūc ſil' eēt ſub culpa ꝛ nō ſub culpa. opꝫ igiť dare aliud iſtās. ꝛ ꝑ ꝯn̄s tp̄s intermediū. in illo eni iſtāti inq̄ expelliť opp^m hꝫ nō eē: qꝛ h̄ ē ipſiuꝫ expellere facere ipꝫ nō eē. Quare ſi in illo iſtāti in q̄ icipit eē expelleret: in illo iſtāti i quo icipiet eē deſineret eē. ꝑꝑ qō ſil' eēt ꝛ nō eēt: qō ē iplicare ꝯdictionē. Quia g̃ q̄ aguntť i corpe ꝓut ſum⁹ i corpe: ꝛ maxīe q̄ ꝯhunť ꝑ corp⁹ ſiue ꝑ originē corpalē referēda ſunt ad nr̄ꝫ tp̄s. imo ſi referem⁹ h̄ ad tp̄s qō mēſurat itellectiōes vel affectiones vel motiōes angelicas. h̄ idē ſequereť: ꝑꝑ qō oīno tuti⁹ ē ponere itellectui nr̄o magis itelligibile: ꝙ btā virgo per aliqō tp̄s valde breue fuit in originali: ꝛ poſtea i iſtāti qō copulabať ad illud tempus incepit eē in gr̄a. eſſe itaq̄ in

originali pceſſit tpe ꝛ duratione ipſuȝ eſſe in grã. Sȝ non eſſe in originali: ꝛ eſſe in grã fuerūt in eodē inſtāti. qḋ aūt iſtoꝝ fuit prius: per cōpationē ad agens prius fuit eſſe in grã ꝙ̄ nō eſſe: vel deſinere eſſe ſub culpa. ꝛ qꝛ infundēdo grãm remouit culpā: ꝑ cōpationē ad ſubm. Pōt dici prius fuiſſe deſinere eſſe ſub culpa: qꝛ hoc mō aīa incepit eē ſub grã: qꝛ deſinit eſſe ſub culpa. Cōcludamꝰ ḡ ex dictis ꝙ culpa hꝫ oppm ad gratiaȝ: vt dicebat rō pª: ꝛ vt inuehebant alie rōnes ſequētes. Naȝ hoc mō culpa originalis pcedit graȝ ſicut vnū oppoſitoꝝ precedit aliud: ꝛ hoc mō grã fugat culpā: tam originalē ꝙ̄ aliā: Sicut vnū oppoſitoꝝ fugat aliud. nunꝙ̄ aūt trāſitur de oppoſito ad oppm ſine tpe medio: qḋ eſt de rōne ipſius oppōnis motuū. Nō eſt eniȝ hoc ꝑꝑ reſiſtentiā medij. Nam ꝑꝑ hꝰ reſiſtentiaȝ ſufficit ꝙ aliqḋ ſit alicubi in inſtanti ꝛ in tpe inde recedat. Sed nunꝙ̄ de oppoſito itur in oppm niſi ibi fuerit in tpe determinato. Dato etiā ꝙ motus eſſet in inſtanti. Jnter oppoſitos tñ motus interciperet tps. vt ſi lapis moueret in vacuo ꝛ moueret in inſtanti: vt loquamur mō quo loqr phs in 4º: cū pueniret ad terrā oporteret ibi eē in tpe: in loco igr deorſum quē acquiſiuiſſet lapis ſic motus ꝛ non poſſet moueri poſtea motu oppoſito: ꝛ tendere ſurſum niſi ꝑ tps aliqḋ in terra quieſceret. ſic ſi aīa per origineȝ carnis ꝯtrahit culpā originaleȝ non pōt ſm hunc ordinē quē vidimus fieri ſub oppoſito: vt ſub grã niſi per tps aliqḋ fuerit ſub culpa. ¶ Nūc videamus in hoc magnā laudē virginis ex quo ponimus eam ſub originali ꝯceptā. Utrū in hꝰ originali fuerit per inſtans tñ. vel per tps impceptibile. Modicū.n. ꝛ impceptibile tps quaſi inſtans reputatur ꝛ qꝛ rōnabilius eſt ꝙ res nō poſſit pcedere ð oppoſito in oppm ſine tpe medio: ꝛ nō per aliud tps ꝙ̄ impceptibile: ꝛ ſi fuerint ſub illo oppoſito tenebimus pro veritate qōnis tanꝙ̄ rōnabilius dictū ꝙ btā virgo fuit ſub originali ꝯcepta ꝛ in ꝯceptione eius vtus virilis ſeminis ꝛ amplexus maritalis interuenit: ꝛ ſub hꝰ originali culpa per aliquod tps fuit. lȝ valde credibile ſit ꝙ tps illḋ fuit valde breue: ꝛ quaſi impceptibile. ¶ His itaqꝫ ꝓlibatis volumus declarare quō cōgrue poſſet celebrari feſtū ꝯceptiōis. Dicemus.n. ꝙ aliqḋ eſt laudabile in inferiori re. qḋ nō eſt laudabile in ſupiori. Jn xpo.n. nō fuiſſet laudabile ꝙ fuiſſet ꝯceptus in originali. Quia nō fuit maritali amplexu cōceptus: ſȝ in his qui maritali amplexu ꝯcepti ſunt: qꝛ ħ mō fiunt mēbra xpi ꝑut ab originali per grãm liberant. lȝ eē in originali nō ſit ſm ſe laudabile. tñ ꝑut fiūt mēbra xpi ad laudē ꝑtinet. Nō.n. aliqs aliter fit membꝝ xpi: niſi qꝛ ab originali liberat per xpm. Uñ ꝛ Augꝰ. in de baptiſmo puuloꝝ ponēs ſimilitudinē ð ſerpēte exaltato i heremo. ꝛ de xpo ait. Si mouet te inocentia in vita ꝑpris noli negare ꝯctuȝ eſſe reatuȝ de vita primi parētis. Et ſubdit noli negare ꝯficere venenū vt poſcas medicū: niſi eſſȝ ga infirmus vel niſi poſſet infirmari nō hrēt ordinē ad medicū: ꝛ qꝛ nō eſt dare illū mediū moduȝ ꝙ aliqs poſſit ꝯhere originale ꝛ non ꝯxerit. gcūqꝫ negat originale ꝯxiſſe: negatur ad xpm ordinē habuiſſe ꝛ eius mēbꝝ fuiſſe. ¶ Cōmendemus itaqꝫ beatā virginē: ſȝ nō ſic ꝙ negemus eaȝ fuiſſe mēbꝝ xpi. Jmmo ad magnū eius excellentie ſingularis ꝑuilegiū ꝑtinet ꝙ ſola fuit que pepit hoīeȝ ēt nullo originali ꝯceptū: ꝙ ꝛ ſi btā vgo fuiſſet ſine originali cōcepta hoc priuilegiū nō ſingulr ei cōpeteret: ſȝ ꝛ beate anne que eam genuit cōpetiſſet. ¶ Diſtinguemus ḡ vt aliq diſtinguūt ꝛ bñ: ꝙ btā virgo fuit ꝯcepta mūdo ſm carneȝ ꝛ ꝯcepta deo ſm grãm. tpe ergo q̄ fuit ꝯcepta ſm carnē poſſumus celebrare feſtū eius referendo ad ꝯceptionem ſm grãm. Nam de multis feſtiuitatibus facimus octauā: vt ita de natiuitate dñi per totā octauā dicimꝰ. hodie xps natus eſt. i. tali die celebramus natiuitatē xpi. Silr dicere poſſumus. hodie btā vgo ꝯcepta eſt ſm grãm. i. tali die celebramus feſtū tale ꝯceptionis: ſicut ḡ in die in quo nō natus eſt xps: dicimus hodie xps natus eſt: referēdo hoc ad dieȝ natiuitatis. Jta in die ꝯceptionis virginis ſȝ carneȝ in qua nō eſt ꝯcepta ſm grãm: poſſumus celebrare feſtum ꝯceptionis virginis referēdo hoc ad ꝯceptionē ſm grãm: ꝛ de multis ſanctis celebramus feſtū depoſitionis corpis non tpe depoſitionis: vel qꝛ ignorat hꝰ tps vel ꝑꝑ aliquā aliā cām. Si ergo nō tpe depoſitiōis celebramus tps depoſitionis: hoc nō obſtante poſſumus dicere hodie facta eſt depoſitio talis ſcti. idest hodie colit ꝛ celebratur dies qua facta eſt depoſitio talis corporis. Uel poſſumus dicere: vt quidā dicunt ꝛ bene ꝙ ꝛ primogenito regis anteꝙ̄ ſit rex ſit excellētior honor ꝛ reuerentia: qꝛ expectat ꝙ ſit i tanta excellentia dignitatis. Sic btā virgo ꝯcepta mūdo ſm carneȝ debebat ꝯcipi deo ſm tantā excellētiā grẽ. Sic celebrare poſſumus ꝯceptionem eius ſm carnē: non qꝛ hoc modo fuerit ꝯcepta ſancta: ſed qꝛ futura erat: vt eſſet valde ſancta: vt non fiat celebratio alicuꝰ niſi nomine ſanctitatis. tanta.n. fuit excellentia ſanctitatis eius vt anteꝙ̄ ſancta eſſȝ rōne tante excellētie ſanctitatis: quāta in ea fieri debebat: poterat ei reuerentia exhiberi. non eniȝ reprobaremus qui reuerentiā exhibet veſtibus quibus vſus fuiſſet aliquis etiā anteꝙ̄ eſſet ſanctus: dum tamen hoc ad ſanctitateȝ referat. ¶ Quod vero obijciebatur de faba ꝓiecta ad turrim. Dicemus ꝙ faba ſic ſe habens quieſcit per ſe ꝛ mouetur per accidens. Si eniȝ pila de alto proijceretur ſuper aliquā tabulaȝ anteꝙ̄ pila per impulſuȝ ad tabulā reflecteret ſurſuȝ ibi eſſet dare ꝗetē mediā rōne ꝯrietatis motuuȝ. ſȝ ſi in illo eodem inſtanti in q̊ pila attigit tabulā aſcēderet tabula ꝗeſceret pila ꝑ ſe in tabula: ſed moueretur per accidens motu tabule. Sic in tactu turris ſi faba attingeret vſqꝫ ad turrim quieſceret per ſe ꝛ moueretur per accidens motu turris: vel quia forte turris cadens valde impelleret aerem ſub ſe faba moueret motu ꝯrio etiā anteꝙ̄ ꝑtingeret ad turrim: ſed anteꝙ̄ incipet hꝰ motuȝ ꝯriuȝ ꝗeſceret per ſe ꝛ moueret per accñs motu aeris a turri īpulſi: ſȝ tale ꝑ ſe ꝛ per accñs nō poſſumꝰ ſaluare in originali culpa vt dicamus vgineȝ fuiſſe in originali per ſe in tpe: ꝛ per accidens non: qꝛ non eſſet dare tale per accidens.

POſtea querebatur de hoīe ꝗ̄tum ad ſtatum vite prout ꝯparatur ad peccatum actuale. Diſtinguit aūt triplr hꝰ peccatū cordis oris ꝛ opis. Circa pctm cordis nihil q̄rebatur: ſed circa pctm oris ꝛ operis fiebāt tres qōnes. vna de pctō oris in ſe. Utrum religioſus frangens ſilentiuȝ cū agat ꝯtra ꝯſtitutiones. ſ. peccet mortalr. Alia de peccato opis in ſe. Utrū lucrū de pecunia vſuraria ſit reddendū. Tertia de peccato oris. Utrū peccatuȝ piurij ſit maius ꝙ̄ homicidiū.

Queſtio. XXI.

AD primum ſic procedebatur: qꝛ vt dicebat ſicut īpudicus oculus impudici cordis eſt nūcius: ita vt dicebat frāgens ſilentiū eſt ſignū ꝙ ſit maloꝝ morum: ergo ꝛc.

Jn ꝯtrariū eſt qꝛ vt dicebat ꝯſtitutiones nō obligant ad culpā ſed ad penā qḋ multi religioſi hñt in ꝯſtōnibus: ergo ꝛc.

Reſpondeo dicendū: ꝙ illud qḋ ꝯſtōnes religioſoꝝ negāt: vel eſt ꝓhibitū: qꝛ maluȝ ſicut prohibent fornicationē furtuȝ ꝛc. que ſȝ ſe ſunt mala. vel econuerſo prohibita in ꝯſtitutionibus nō ſunt mala ſm ſe: ſed ſoluȝ qꝛ prohibita: vtputa loqui ſm ſe. qḋ pōt

eſſe in culpa. qđ eſt prohibitū in ꝯſtitutionibus poterit religioſo eſſe culpabile. Sic ꝙ ſi ꝓhibita in ꝯſtitutionibus pertineant ad primū modum certuꝫ eſt ꝙ faciens ſic cōtra conſtitutiones peccat mortalr̄: quia facit ea que ſunt mala ſm̄ ſe .i. ex ſuo genere. Aliq̄ .n. ſunt talia que ſtatim

Ez iſ. ethicoꝝ ca. 6. noīata hñt ꝯuolutā malitiā vt dr̄ in ethicis ſicut adulterium furtū ⁊c̄. Uꝫ ſi ꝓhibita ꝑtineant ad 2ᵐ modū: non tñ ſint mala niſi qꝛ ꝓhibita: cōſtitutiones ſic ꝓhibentes poterunt ſe hr̄e tripl'r: aut expꝛ̄ſſe dicunt ꝙ hꝰ ꝯſtitutiōes non obligent ad culpā: ſꝫ ad penā: aut expꝛ̄ſſe dicūt oppm̄: ꝙ volunt ꝙ obligent tam ad culpā q̄ꝫ ad penā: aut ſubticent: qꝛ nō dicunt hoc: nec illud. Si primo modo religioſus viuens ſub talibus ꝯſtitutionibus frangēs ſilentiuꝫ non peccat mortalr̄. Quia intētio ꝑlati eſt ꝙ per tales cōſtitutiones ſubditi tenētes eas doment ſuas paſſiones ⁊ ſuas voluntates: ⁊ hoc ſit eis in penam ⁊ nō in meritum. Non aūt volunt ꝙ trāſgrediētes incurrant mortalē culpam ⁊ dānationem. Nam ⁊ tota religio xp̄iana hꝫ multa hꝰ que ſi xp̄iani faciant merent̄: ſicut eſt etiā ieiunare ī tꝑibus nō ſtatutis ab eccl'ia: ⁊ multa ſilia: q̄ tñ ſi nō fiant: vel non mortalr̄ peccant: vel in nullo peccant. Sic poteſt ⁊ ꝑlatus religionis alicuius ordinare aliq̄ ad macerationem carnis que facta ſunt ad meritū ⁊ ad ſalutē: nō obſeruata: que ordinet ⁊ velit ꝑlatus ꝙ nō ſint ad mortalē culpam ⁊ dānationeꝫ: cuiuſmodi pōt eſſe fractio ſilentij: ſic itaqꝫ ſe hn̄tibus ꝯditionibus frāgens ſilentiuꝫ nō peccat mortalr̄: niſi hoc faceret ex ꝯtēptu. ¶ Poſſumus aūt dicere ꝙ religioſus dr̄ aliqđ facere q̄tuꝫ ad p̄ns ſpectat ex ꝯtēptu dupl'r. Primo ſi hoc ipſo: qꝛ hec religio ꝑcipit ipſe ꝯriuꝫ faceret: vbi maxime appet ꝯtēptus. Sicut diceret̄ aliqs in ꝯtēptuꝫ ⁊ deſpectū facere ꝯtra aliquē qñ niteret̄ facere ea que ſibi ſunt ꝯria. Scđo dr̄ facere in ꝯtēptuꝫ religionis: qñ non tenet ſe ad frenū religionis ⁊ religioneꝫ non teneret: niſi q̄tenus timet: vel ꝓpter aliā cām: cuius rōne religiōis nihil curaret obſeruare de ſtatutis religionum: ſicut dicimus ꝙ aliquis cognoſcens vxoreꝫ peccat mortalr̄ ſi cognoſcat eam: non qꝛ vxoreꝫ: ſꝫ qꝛ feminā: ille aūt cognoſcit vt vxoreꝫ qñ nullo modo vellet alij ſe ꝯiungere. ille vt feminā qui ꝯiungit ſe ei nō hn̄s cui ſe ꝯiūgat alterā. Sic ⁊ multi in religione viuunt: qꝛ non pñt vel qꝛ verecūdant̄ aliter viuere ſi poſſent. ſine verecūdia libenter colla ab onere religionis excluderēt. tales vt plurimū manifeſte falſi volūtate reuerentiā ad religionē nō hn̄t: vnde tales priuātur religionis ſtatu ex ꝯtēptu. qꝛ religionem cōtēnentes nihil curant de religione obſeruare. niſi quatenus poſſent in religione tolerari. Si ergo ſic frāgatur ſilentiū ꝙ frangens in nullo frenuꝫ religionis hn̄s libenter in alijs cōicaret: ſicut ꝯiugatus in nullo frenū ꝯiugij hn̄s libenter alijs mulieribus ꝯmiſceret̄: pōt eſſe peccatū mortale. Sꝫ ſiqs in ſocietate vel alr̄ ſine religionis ꝯtēptu frangat ſilentiū vel ſit ꝑuaricator eorū que ſm̄ ſe non ſunt mala: ſꝫ ſunt in religione negata ſolū ꝑꝑ obligatiōeꝫ ad penā non ad culpā non dicimus ꝙ mortalr̄ peccet. Si aūt ꝯſtōnes ſe habeant 2ᵒ mō: qđ expꝛeſſe dicant ꝙ volunt ꝙ obligent ⁊ ad culpā ⁊ ad penā. certū eſt ꝙ ſic faciens ꝯtra ꝯſtitutioneꝫ directe facit ꝯtra mandatū prelati: ꝑꝑ qđ culpā incurrit. naꝫ nulli dubiū eſſe dꝫ ꝙ prelatus etiā de indifferētibus pōt expꝛ̄ſſe ꝑcipere ꝯtra qđ ſubditi facientes mortalr̄ peccant. Tertio qdeꝫ modo pñt ſe ꝯſtōnes hr̄e ꝙ ſubticeant ꝙ nec exprimant h nec illud. ⁊ tunc dicemus ꝙ laudabilis ꝯditio etiā nō appoſita intelligitur: ꝑꝑ qđ ſubditi ſatis pñt ſibi formare ꝯſciaꝫ ꝙ ꝓhibita in ꝯſtōnibus: dum tñ non ſint ſm̄ ſe mala obligāt ad penā non ad culpā niſi vt diximus hoc faciant ex ꝯtēptu. ¶ Qđ vero obijciebat̄ ꝙ frāgens ſilentiū ſignū eſt ꝙ ſit malorꝫ morꝫ: dici dꝫ ꝙ verum eſt ſi faciat ex contemptu. Sed ſi reuerētia religionis ſeruata agat: poterit eſſe ſine malitia morum.

Queſtio. XXII.

SEcundo querebat̄ circa peccatuꝫ operis de vſura. Utrū lucrū acqſitum de vſuraria pecunia ſit reddenduꝫ: ⁊ arguebat̄ ꝙ ſic: qꝛ vt dicebat: ſi radix eſt infecta ⁊ rami qui oriunt̄ ex radice infecti erunt. Sꝫ in hꝰ lucro radix eſt īfecta: que eſt pecunia vſuraria: ergo lucrum qđ oritur ex eo infectum erit.

In ꝯtrariuꝫ eſt qꝛ in hꝰ lucro ꝑncipalior eſt īduſtria hoīs: q̄ꝫ ſit vſuraria pecunia: qꝛ hꝰ pecunia ſe hꝫ vt mā: induſtria hoīs lucrantis ſe hꝫ vt agēs: qꝛ ergo a ꝑncipaliori dꝫ iudicari totuꝫ ex induſtria lucrantis iudicabit̄ hꝰ lucrū: ⁊ qꝛ qđ aliqs ꝑ induſtriam lucrat̄ illud non tenet̄ reſtituere: ergo ⁊c̄.

Reſpondeo dicenduꝫ. aliq̄s fuiſſe hꝰ opinionis ꝙ lucrantes per pecuniā vſurariaꝫ debent hꝰ pecuniā ⁊ lucrū reſtituere. Sꝫ hec poſitio non eſt rōnabilis: dicemus .n. ꝙ res quā qs lucratus eſt modo vſurario: vel ē aliqđ ex cuius vſu pōt accipi pēſio vel locatio vt cōiter ponitur. Sicut eſt ager: vinea: domus ⁊ hꝰ: ⁊ tūc ad reſtōneꝫ rei ⁊ fructus tenet̄ vſurariꝰ: vt puta nō habente debitore vnde redderet vſuras creditor vſurarius extorſit ab eo domū vel agrum vel aliqđ hꝰ. Nam ſecus eſſet ſi ſolū accepiſſet noīe vſure non domū: vel agruꝫ: ſed pecuniā de qua emiſſꝫ .ſ. domū: vel agrum: qꝛ tunc nō magis eſſet ad iudiciū de hꝰ agro: vel domo empto per induſtriaꝫ vſurarij de pecunia vſuraria q̄ꝫ de pecunia ipſa. Si vero hꝰ lucrum per hꝰ vſum modo vſurario non ſit tale aliqđ vnde poſſit accipi pēſio cuiuſmodi ſunt pecunia vinum oleuꝫ frumentū ⁊c̄ quorꝫ eſt vſus eorꝫ alienatio vel ꝯſumptio: tunc ſic lucrās de pecunia vſuraria nō tenetur ad reſtitutionē lucri. Ut puta ſi lucratus eſt pecuniaꝫ per vſurā: ⁊ eam inueſtiēs: vel mercatus cū ipſa ſortitur inde aliqđ vlterius lucrū: vel ſi modo vſurario accipiēs vinuꝫ frumentū in ꝑtibus vbi eſt vile: ⁊ deferens ipſum ad partes vbi carius vendit̄: vel aliquo alio modo licitū lucruꝫ inde accipiēs nō tenebit̄ ad hꝰ reſtitutionē: ſimpl'r loquēdo: niſi forte vt cōiter ponit̄ ad aliquā recōpenſationem dāni: vt puta ſi notabil'r dānificatus ē de hoc debitor iuxta diſcretionē prudentiū poterit ſibi ꝑꝑ dānuꝫ in aliq̄ ſatiſfacere: ipſuꝫ tñ hꝰ lucrū ſm̄ ſe nō tenet̄ reddere. Qđ triplici via venari poſſumus. Prima via ſumitur ꝓut hꝰ lucrum cōparat̄ ad eius oppm̄. vꝫ. ad dānum. Scđo ꝓut hꝰ lucrū cōparat̄ ad ipſuꝫ pecuniā per quā habet̄ tale lucrū. Tertia via ꝓut hꝰ lucrū cōparat̄ ad ipſuꝫ debitorem: de quo eſt qđ vtrū ſit ei reddēduꝫ. ¶ Prima via ſic pꝫ: qꝛ in talibus lucrū ⁊ dānum debent ad paria cōpari: vt qui dꝫ eſſe particeps lucri vel habere totum lucrum debet eſſe ꝑticeps dāni vel hr̄e totum dānum. Si ergo lucrans cuꝫ pecunia vſuraria teneret̄ reddere hꝰ lucruꝫ: ſi ꝯſequeret̄ ex tali mercatione dānuꝫ: ſequeret̄ ꝙ cui reddendū eſſet lucrum teneret̄ ad dānuꝫ: qđ hoc nullus diceret ꝙ agens mercationē cuꝫ pecunia vſuraria: ſi ex hoc dānificetur ⁊ ꝑdat mercando pecuniā illā ꝙ prius dānum imputet̄ ei a quo accepte ſunt vſure. ⁊ ꝙ per hoc ſit abſolutus a debito reddendi vſurā: iuxta ꝙ dānificatus eſt in mercatiōe prefata. Si ergo perdēs ex tali mercatione nō ꝑꝑ hoc dꝫ reſtituere infra ſortem: pari rōne. nec lucrans tenebit̄ reſtituere vltra ſortem vel vltra illud qđ accepit. rōne ḡ lucri nō tenet̄ iſte dare vltra ſorteꝫ ſiue vltra id qđ accepit per vſurā: ſꝫ rōne dāni qđ intulit ſiue ſit lucratus cū pecunia vſuraria ſiue nō: iuxta iudiciū prudentis tenet̄ in aliquo ſatiſfacere. vel ſaltēꝫ laudabile eſſet vel inducendus

eſſet ꝙ in aliquo ſatiſfaceret. ſicut viceuerſa ille qui accipit ad vſuras ꝙ diu tenendo pecuniā vſurarij forte ex h vſurarius dānificatus eſt: inducēdus eſſet ꝙ iuxta iudicium prudētia in aliquo ſatiſfaceret: vel non totū acciperet ab vſurario: vnde ⁊ boni ↄfeſſores inducunt eos quibus reddit vſura ꝙ ex liberalitate curialitatem faciant vſuras reddētibus: eſt tñ hec adoptatio magis de ↄgruo q̃ de merito: qȝ nō ſic tenet ad infortunia hñ agens ſicut male agēs. Et qȝ ille qui recipit ad vſuras: ſi neceſſitas cū indigeat nō peccat: ſȝ dans peccat: ⁊ ideo ſi pp hoc recipere ⁊ ꝑ tenere taleȝ pecuniā dānificatur vſurarius: non ſic tenetur ad reſtitutionē dāni ſicut vſurarius. ¶ Scđa via ad hoc idem ſumitur ꝓut hoc lucruȝ cōparatur ad ipſam pecuniam per quam fit. Nam ſi deberet lucrans ex pecunia vſuraria reddere lucrum ex tali pecunia. tunc vſura eſſet licita. Nam vſura dr̄ ab vſu eris: ſiue de vſu oiuȝ: ſicut de vſu pecunie non dȝ accipi emolumentū. ⁊ ſi accipiatur dicet eſſe vſura. cū ergo vſurarius per vſum pecunie vſurarie habuerit hoc lucrum: ſi poſſet dans vſurā repetere hoc lucrum: vel ſi deberet de iure ei lucruȝ: hēret de vſu eris emolumentū: pp qđ cōmitteret vſurā: eſſet ǵ licita vſura poſtq̃ lícituȝ eſſet ei tale lucrū accipe lucrans: ǵ al penā pecuniā vſurariā pōt retinere tale lucrū: qȝ hoc lucrum nō aſcribit vſui eris: qȝ tunc eſſȝ vſura: ſȝ induſtrie lucrantis. ꝓut lucrans implicat hoc pecuniam in aliq̄bus mercationibus de q̄bus ſortit inde lucruȝ ⁊ emolumētū. Sȝ ſi tale lucrū dȝ reſtitui ei a quo econuerſo eſt accepta pecunia per vſuraȝ: hoc non poſſet aſcribi induſtrie eius: qȝ nullā induſtriā ibi adhibuit: cū ipſe talem mercationē non fecerit. Non ergo debemus ſibi tale lucruȝ rōne ſue induſtrie: ſed ſoluȝ rōne vſus ſui eris: vt rōne vſus pecunie ab eo accepte. cōmitteret igit ibi vſura. Ex hoc auteȝ apparet melius qđ ſupra dicebat. vȝ. ꝙ ſi per vſurā ſit extorta domus vel ager fructus ⁊ emolumētuȝ. deberent ei a quo talia extorta ſunt: tenetur. n. tūc vſurarius reddere agruȝ ⁊ reddere fructū quē hȝ ex agro. Sic ergo teneret reddere domū ⁊ reddere pecuniaȝ quā habuit de vſu domus. tale. n. emolumentuȝ accipe nō erit vſura: qȝ nō erit de vſu eris de quo non dȝ accipi emolumentū. ſed erit de vſu domus vel de vſu agri de q̄bus pōt emolumētuȝ accipi. ¶ Tertia via ad hoc idem ſumit ꝓut hoc lucruȝ cōparatur ad eum qui accepit ad vſurā de quo querit vtrū ſit ei tale lucrū reddendū. Nam ſi lucrans cū pecunia vſuraria deberet reddere hoc lucruȝ. ergo ⁊ lucrans cū pecunia quā accepit ad vſurā deberet reddere lucrū tale. Et qȝ h nullus ponit de iure: poſſumus ⁊ illud nō ponere: q̄tū. n. ſpectat ad ꝓpoſituȝ ſatis eſt ſcire ꝙ ſicut accipiēs pecuniā ad vſurā nō tenet reddere qđ lucrat cū ea. ſic accipiēs pecunias per vſurā non tenet reddere qđ lucratur cuȝ ipſa. Sȝ vt dicebat in hoc eſt dr̄ia ꝙ accipiēs pecuniā ad vſuram dat vel dare pōt hoc faciēs opaȝ rei licite. iđ nō ſic tenetur ad infortunia ⁊ ad dāna etiā ad itereſſe vſurarij. dato ꝙ vſurarius ex non hr̄e pecuniā dānificatus ſit. Sȝ accipiens pecuniā per vſurā ſm ꝙ hoc ſemꝑ dat operā rei illicite: iđ magis ad infortunia ⁊ ad dāna ⁊ ad intereſſe tenetur ei a quo accepit. ad lucrū tñ per ſe loquēdo nō tenetur nec hic nec ille. ¶ Qđ vō obyciebat ꝙ ſi radix īfecta ⁊ rami: dici dȝ vt cōīter dr̄ ꝙ radix non ſolū hȝ rōneȝ paſſiuas ſed etiā actiui: ⁊ ſi ꝑnm actiuū ſit infectū opȝ in effectu eſſe defectū aliquē ex defectu cauſe. Sȝ in lucro dicto per pecuniā ſe hȝ pecunia ſolū vt principiū paſſiuū nec eſt culpa eius nec aliqđ maluȝ: ſȝ ſolum vtentis: ex quo igit vtit ea ad bonū lucrum: lȝ male faciat: qȝ diu tardat ꝙ nō reddit qđ dȝ: etiaȝ ſi ex hoc ille cui debetur talis pecunia ſortiatur dānuȝ: tenebitur vſurarius ad aliqđ itereſſe ſm arbitrium prudentis viri. attamen huiuſmodi lucrū ſm ſe non tenebitur reddere.

Queſtio. XXIII.

TErtio querebatur de peccato oris ꝓut cōparat ad peccatuȝ opis. ⁊ erat qđ. Utruȝ ꝑiuriuȝ ſit maius pctm̄ q̃ homicidiuȝ: ⁊ arguebatur ꝙ nō: qȝ quod plus punit eſt grauiꝰ pctm̄. iuxta illud deuterono. 25. Pro mēſura peti erit ⁊ plagaꝝ modus. ſed homicidiuȝ plus punit ⁊ maiori pena plectitur: ergo ⁊c̃.

In ↄtrariū eſt qȝ qđ eſt ↄtra ꝑmaȝ tabulā eſt maius pctm̄. ꝑiuriū ē hmōi: ǵ ⁊c̃.

Reſpondeo dicendū: ꝙ tria ſunt declarāda. Primo vnde ſumit potior rō meriti vel demeriti ſiue peccati. Scđo ex hoc declarabimus ꝙ ꝑiurium per ſe eſt maius pctm̄. Tertio oſtendemus ꝙ per accidens pōt eſſe econuerſo. ¶ Propter ꝑm ſciendu ȝ ꝙ actus morales ſumūt ſpēm ex fine: ſicut motus nāles ex forma. T. co. 4. Ideo dr̄ in 3° phiſicoꝝ: ꝙ motus eſt in eodē genere cuȝ rebus ad q̄s eſt motus. vt motus ad calorē eſt in eodeȝ gn̄e cū calore: ⁊ etiā in eadē ſpē. Naȝ hoc motus nō eſt niſi quedaȝ calefactio que eſt quidā calor incōpletus: ⁊ que eſt in eodeȝ genere: ⁊ in eadē ſpē cū ipſo calore. Si ǵ motus nāles ſumūt ſpēm ex forma: ſi poſſumus oſtendere ꝙ ſic ſe habeant actus morales ad finē: ſicut motus nāles ad formā nihil ↄuenientius q̃ ꝙ hoi actus ſumant ſpēm ex fine. Dicemus ǵ ꝙ actus morales ſunt a fine in fineȝ. ⁊ incipiunt a fine ⁊ terminant ad finē. Sicut motus nāles ſumūt ſpēȝ ex forma: ⁊ incipiunt a forma: ⁊ terminant ad formā. Agētia enim nālia in agendo aſſimilant ſibi paſſuȝ in forma: ⁊ maxime ſi ſint agentia vniuoca in q̄bus expſſe pȝ: qđ poſuimus vt calefaciēs aſſimilat ſibi calefactuȝ i calore. Calefactio igitur ſumit ſpēm ex calore: vel eſt in eadē ſpē cū calore: qȝ eſt a calore in calorē. Eſt. n. a calore calefaciētis: ⁊ terminat ad calorē calefacti. Et ſicut motus nāles ſunt a forma in formā vt calefactio a calore in calorē: ſic actus morales ſunt a fine in fineȝ vt a fine in apprehenſione: in finem in ↄſecutionē. Finis. n. apprehenſus ſe hȝ vt principium actionis. finis cōſecutus vt terminus actionis. Sic forma agentis ſe hēt vt prinm motus. Forma paſſi vt terminus motus. ideo dicit Cōmētator in. 12. methcc. ꝙ balneum hȝ duplicem formā in aīa ⁊ in mā. Com. 36. ⁊ vt eſt in aīa eſt principium motus vel eſt agens mouēs vel eſt mouēs vt agens. Sȝ vt eſt in mā eſt finis motus vel eſt mouens vt finis. Talis eni duplex forma pōt vocari duplex finis. qȝ forma balnei in mā pōt vocari finis i apphēſione. Forma balnei in mā pōt vocari finis in ↄſecutione. Apprehēdēs enim balneū in aīa vult ↄſequi balneū in mā. ¶ Iſte ergo actus moralis qui eſt velle hr̄e balneuȝ eſt a fine in finem: qȝ eſt a balneo in balneū: qȝ eſt a balneo in aīa qđ eſt finis quē apprehēdimus ad balneum in mā: qui eſt finis quē ↄſequi volumus. Si ergo balneū hr̄et eſſe abſtractū ⁊ ſeparatū ſicut diximus. eſſet in aīa per ſeipſuȝ: ⁊ eſſȝ idē mouens vt agens: ⁊ mouēs vt finis. Siue ergo forma in aīa ⁊ forma que eſt in re prout eſt ipſa res ſit vnū ⁊ idem realiter differens ſm rōneȝ: ſicut eſſȝ forma balnei. ſi eſſȝ abſtracta vel ſit differens re ſicut eſt forma balnei ſm id quod eſt: qȝ aliud hȝ eſſe in aīa aliud in mā: ſemper actus moralis eſt a bono apprehēſo: in bonū qđ volumus conſequi: ideo eſt a fine in finē: ſicut motus a forma in formaȝ propter qđ ſumit ſpēm a fine ſicut motus a forma. Ille. n. qui ponit deum finē ſuoꝝ operū oȝ ꝙ apprehendat deuȝ. ⁊ ex hoc moueat ad faciendum opa per que poſſet ↄſequi deum. ¶ Habito ꝙ actus morales ſumunt ſpēm ex fine volumus deſcēdere ad qōneȝ propoſitaȝ vt videamus qđ predictoꝝ ſit maius peccatū. Naȝ ſi actus morales ſu

munt ſpēm ex fine:tota bonitas talium actuū eſt ex eo debito modo tendant in talē finē:ſiue in deum quē debemus ꝓponere finē oīuꝫ noſtroꝝ opeꝝ. ſic ēt tota malitia oīuꝫ taliū operū eſt ex eo ꝙ auertunt ab hꝰ fine: iō ſancti cōiter diffinierūt pctm̄ ⁊ culpā ꝙ eſt auerſio ab incōmutabili bono:⁊ ꝯuerſio ad cōmutabile:ita ꝙ auerſio eſt ibi rō principalis formalis. cōuerſio vō mālis ⁊ ſecundaria. Sicut ergo inter opa nr̄a illud eſt maius bonū qȯ magis nos facit tendere in fineꝫ ⁊ in deum:⁊ qȯ magis nos vnit deo. ita illud eſt maius malū qȯ magis nos auertit a deo. Dicemus ergo ꝙ in hꝰ auerſione ſunt q̄tuor gradus. Nā auerti a deo: vel hoc eſt qꝛ offendimus ipſum deuꝫ in ſe. Uel qꝛ offendimus euꝫ in eo in quo reſeruat̄ imago eius vt in ꝓximo. Uel qꝛ offendimus eū in ꝑſona ꝯiuncta ꝓximo. Uel in re poſſeſſa a proximo. Conſtat autē ꝙ plus eſt auerti a deo:⁊ plus eſt offendere deū in ſe q̄ offendere eū in re vbi reſeruat̄ imago eius. Uel qꝛ offendimus euꝫ in ꝑſona que eſt ꝯiuncta ei vbi reſeruat̄ eius imago. Uel qꝛ offendimus eum in re poſſeſſa ab eo in quo reſeruat̄ talis imago. Peccata.n. prime tabule ſunt offenſiones dei i ſe: vel qꝛ agimus ꝯtra eius potentiā nō ſeruiēdo ſibi: ſꝫ idolis: qȯ eſt mandatū primū prime tabule. vel qꝛ agimus ꝯ eius ſapiēꝫ nō debito mō iurando. vel agimus cōtra eius bonitateꝫ ſabbata nō ſanctificando: que ſunt tria mandata prime tabule. Mandata vō ſcḋe tabule ꝓhibent offenſiones dei nō directe in ſe: ſꝫ in ꝓximo: vbi reſeruat̄ imago eius: Naꝫ etiā in hoc offendit̄ deus qñ offendit̄ proximus: i quo reſeruat̄ imago dei: qui tripl̄r pōt offendi. Uel in ſe vt ſi occideret̄ ipſe proximus. vel daret̄ falſum teſtimoniū ꝯtra ipſuꝫ. vel in ꝑſona ꝯiuncta vtputa ſiquis mecharet̄ cuꝫ vxore proximi. vel ꝑſona quacūq; ſibi ꝯiūcta: vel ſi ꝯcupiſcit hꝰ ꝑſonaꝫ. Uel tertio pōt offendi ꝓximus in re poſſeſſa: vt qꝛ ꝯcupiſcitur hꝰ res vel furtiue accipit̄ que ſunt. 6. p̄cepta negatiua ſcḋe tabule: que. 6. p̄cepta negatiua cū honore parentū: qȯ eſt preceptū affirmatiuū faciunt p̄cepta. 7. ꝯtra que faciēdo non ſic offendimus deū: qꝛ offendimus ipſuꝫ in ſua imagine: ſicut offēdimus ipm faciendo cōtra p̄cepta prime tabule. Pctm̄ itaq; homicidij vbi eſt offenſio dei in ſua imagine: per ſe loquēdo non eſt tm̄ pctm̄: ſicꝫ pctm̄ ꝑiurij. vbi eſt offenſio dei in ſeipſo. ¶ Uiſo qūo ex auerſione a deo: ⁊ a fine ſumit̄ rō peccati ⁊ culpe: ita ꝙ ibi maior rō culpe vbi potior rō auerſionis. Et oſtenſo ex hoc ꝙ ꝑiurium per ſe plus hꝫ de rōne culpe q̄ homicidiū. Uolumus declarare tertiū ſm qȯ pōt eſſe econuerſo per accñs. Nam ꝑiuriꝫ ꝑmittit̄ per motū lingue que valde eſt labilis: que vtplurimū īdeliberate mouetur: ꝓp qȯ multotiens ꝑiuriū indeliberate cōmittitur. Multotiens.n. ſic indeliberate cū iuramento loquimur ꝙ etiā de iuramento nō aduertimus: qȯ cum ꝯtingit poteſt ꝑiuriꝫ eſſe veniale pctm̄. Propter qȯ lꝫ per ſe ꝑiuriū ſit pctm̄ maius: per accñs tñ qꝛ vtplurimū ſine deliberatione iuramus: pōt eſſe pctm̄ minus. ¶ Qȯ vō obijciebat̄ ꝙ illud qȯ magis punit̄ ē maiꝰ pctm̄: dici dꝫ ꝙ verꝫ eſt de eo qȯ magis punit̄ iudicio dei: ⁊ in vita futura: vbi oīa lance ꝯgrua ponient̄ ⁊ ꝑmiabunt̄. Sꝫ nō oꝫ ꝙ ſit verū de iudicio hoīuꝫ. vl̄ de iudicio qȯ fit i mūdo: vbi multa diſſimulantur. vl̄ per aliq̄s cās minus grauia magis puniunt̄. vt multotiēs iudicio hoīuꝫ plus punit̄ furtū q̄ mechia. Cuꝫ tñ magis ſit offendere ꝓximū i ꝑſona ꝯiūcta: qȯ fit p mechiā: q̄ in re poſſeſſa: qȯ fit p furtū.

Qō. XXIIII.

Poſtea querebat̄ de hoīe q̄tuꝫ ad vtrūq; ſtatuꝫ tam vie q̄ patrie. ⁊ erat qȯ de intellectu agēte qūo ſe hrēt reſpectu intellectus poſſibilis. vtrū ꝑficeret hꝰ intellectū per ſeipſuꝫ vel per aliquā aliā actualitatē: quā ſibi influit. que qȯ tam in aīa cōiuncta q̄ ſepata pōt hr̄e locū. Et arguebat ꝙ ꝑficiat ipſum influēdo ſibi aliquaꝫ aliam actualitatē. Nam ſic ſe vr̄ hr̄e intellectus agēs ad poſſibilem: ſicut lux ad aerē. Sed lux ꝑficit aerem infundendo ſibi lumen quod eſt aliud a luce: ergo ⁊c̄.

In ꝯtrariuꝫ eſt qꝛ vt dicebat actiuū de ſeipſo ꝑficit paſſiuū: ergo ⁊c̄.

Reſpondeo dicēduꝫ: ꝙ intellectus poſſibilis tripliciter pōt ꝯſiderari. Primo vt hꝫ rōneꝫ paſſiui. Scḋo vt hꝫ rōneꝫ talis paſſiui: qȯ eſt potentia aīe. Tertio vt eſt talis poᵃ: qꝛ eſt potētia cognitiua. Fꝫ hoc poterunt tres rōnes adduci ꝙ intellectus agens p ſeipſum ꝑficit intellectū poſſibilē. ¶ Prima via ſic pꝫ. Cōmentator.n. valde large hanc ꝓpōnē aſſumit in 3°. de aīa. ꝙ qñ aliqua duo ſunt in 3°. ſi vnū ſit p̄ncipalius alio illud erit forma alterius. Ut ſi lux ⁊ color ſint in dyaphano: qꝛ lux eſt ꝑfectior colore: dicet̄ eſſe forma coloris. Scḋꝫ hoc ergo videmus ſufficienter hr̄e intentuꝫ: vt qꝛ intellectus poſſibilis hꝫ rōnē paſſiui. intellectus aūt agens rōnē actiui: cū iſta duo ſint in 3°. qꝛ in aīa vnū ſe hēbit quaſi forma alterius: ⁊ qꝛ agēs ſemꝑ eſt preſtātius patiēte: intellectus agens ſe hēbit quaſi forma intellectus poſſibilis. ¶ Sꝫ vt magis hꝰ rōneꝫ ad nr̄m ꝓpoſitū adaptemꝰ. Dicimus ꝙ ſi aliq̄ duo ſint per ſe exñtia. vel ſunt ſm eſſe intentionale ſe hñtia: vel ſi nō ordine nāe fluant ab illo in q̄ ſunt. vel ſi vnū nō ſimpl̄r eſt actus reſpectu alterius. forte eſſe poſſet ꝙ vnum non ꝓprie eſſet ꝑfectio alterius. vt ſi ſpūs ſcūs ⁊ voluntas ſint in 3°. vt in aīa. non opꝫ ꝙ ſpūs ſcūs ſit forma volūtatis ꝓprie: niſi dicat̄ forma ſm aliquē modū ſe hñdi: qꝛ aliquē actum efficit volūtas cōiuncta ſpūi ſcō: quē non poſſet efficere non ꝯiuncta illi. ſimpl̄r tñ cū ſpūs ſcūs ſit per ſe exñs nō ꝓprie ꝓut eſſe alicuius forma. Sic etiā forte lux non ꝓprie eſt forma coloris cum tam lux q̄ color habeat eſſe intētionale in aere. Et ſi dr̄ forma h̄ eſt forte reſpectu alicuius actus. vt reſpectu motionis viſus. Sic ⁊ charitas nō ſimpl̄r eſt forma oīuꝫ virtutuꝫ: quāuis charitas ⁊ oēs virtutes ſint in 3°. vt in anima: qꝛ charitas ⁊ alie virtutes non nāliter fluunt ab aīa. Sꝫ dr̄ hꝰ forma reſpectu alicuiꝰ actus: vt reſpectu actus meritorij: qꝛ virtutes alie actum meritoriuꝫ nō pñt elicere niſi in virtute charitatis. Scḋm etiā hunc modū volūtas non ꝓprie eſt forma intellectus nec ecōuerſo: qꝛ non ſimpl̄r ē actus reſpectu alterius. ſꝫ vtrūq; aliqūo eſt actu ens reſpectu vtriuſq;. Intellectus.n. eſt actu ens reſpectu volūtatis: qꝛ voluntatē mouet cū bonū apprehenſuꝫ ſit motiuū voluntatis. Et volūtas eſt actu ens reſpectu intellectus: qꝛ hꝫ mouere intellectū: qꝛ ad volūtateꝫ ꝑtinet mouere alias potētias ad ſuos actus. nō enim eſt incōueniens duo aliq̄ in ſe hr̄e ꝙ diuerſis reſpectibus vnū ſit actu ens reſpectu alterius ⁊ ecōuerſo. In oībus itaq; prelibatis ſic duo ſunt in 3°. ꝙ vnū non ꝓprie ⁊ ſimpl̄r eſt forma alterius: qꝛ nō concurrunt ibi oēs predicte ꝯditiones. ſꝫ ꝯcurrētibus oībus ꝯditionibus nolatis opꝫ duoꝝ exñtiū in 3°. vnū quaſi ꝓprie reſpectu alterius habere rōnē ꝑfectionis forme: vt ſi q̄titas ⁊ qualitas ſic ſunt in 3°. vt in ſubā ꝙ neutruꝫ illoꝝ hꝫ per ſe eſſe: ⁊ q̄libet hꝫ eē reale: ⁊ ſunt ipſi ſube nāliter ꝯiuncta: ⁊ vnuꝫ ſimpl̄r eſt actus reſpectu alterius. opꝫ ꝙ vnū illoꝝ ſit ꝑfectio alterius. Ut q̄litas eſt ꝑfectio q̄titatis: ſm quē moduꝫ color dr̄ eſſe ꝓprietas ⁊ ꝑfectio ipſius ſupficiei: ꝓut ait phs in thopi. ꝙ ꝓpriuꝫ eſt ſupficiei in pᵒ loco collocari. Color ergo adheret corpi mediante ſuperficie. ſic ⁊ cetere alie q̄litates ſunt in ſubā mediāte q̄titate. ſꝫ vt ā. diffuſius diximus: ordo formaꝝ in ſubō non eſt ſm ordinē ſitus: ſꝫ ſm ordinē ꝑfectionis: ꝓut dicimus ꝙ ſm ordinem ꝑfectionis ꝑficit ſubaꝫ mediante q̄titate: ⁊

Com̄. 36. ſu° ſue.

al's poteſt vel dici.

5. ſ. thopi. capl'o.

poteſt dici pfectio q̄titatis eſſe. Sic ⁊ in pposito cum intellectus agēs ⁊ poſſibilis ambo ſint in 3° vt in aīa: ⁊ neutrū illoꝝ hēat per ſe eē: ⁊ vtrūq̧ hēat eē reale: ⁊ ambo fluant nālr ⁊ ab aīa: ⁊ vnū ſit ſimplr actu ens reſpectu alterius: opꝫ itellectū agētē eē formā ⁊ pfectionē ipſi⁹ intellectus poſſis. Ex p̄° itaq̧ ꝯditiōe itellect⁹ agentis: vt qꝛ ſe hꝫ vt actu ens: ⁊ itellect⁹ poſſis ſe hꝫ vt gd paſſiuū ⁊ ſuſceptiuū: poſſum⁹ arguer̄ ꝙ itellect⁹ agēs nō īfluēdo aliā actualitatē: ſꝫ ſeipſo pficit itellectū poſſibileꝫ. Illud. n. qd̄ ſe hꝫ vt pfectio: ⁊ forma ſeipſo ⁊ per nullā aliā rē a ſubo ⁊ a forma hꝫ ſubꝫ pficere. Jō dr̄ in 2° de aīa. ꝙ nō opꝫ q̄rere quō ex figura cere ⁊ cera ſit vnū. Eo. n. ipſo ꝙ figura ⁊ cera ſic ſe hn̄t ꝙ vnū eſt gd in actu: aliud gd in potētia: vnū ē forma alterius. Figura eni pficiēdo cerā ⁊ oēs forme pficiēdo ſ hꝫ nō ipꝛimit ei aliq̄ꝫ actualitatē que ſit alia a forma ⁊ a ſubo. qꝛ tūc opteret ꝙ illa actualitas ipꝛimeret actualitatē aliā: ⁊ ſic eēt pceſſus in īfinitū. ſtādū eſt ğ in p̄mis ꝙ forma ſeipſa pficit ſubꝫ. ⁋ Aduertendū tn̄ ꝙ lꝫ forma ſeipſa pficiat ſubm̄. nō eſt tn̄ incōueniēs ꝙ ſubm̄ mediante aliq̄ forma: ⁊ mediāte aliq̄ actualitate ſit idoneū ad ſuſcipiēdū actualitatē aliā. Sicut aer mediāte dyafaneitate vel raritate eſt idone⁹ ad ſuſceptionē luminis: ſm̄ hūc itaq̧ modū aliud in v̄tute actualitatis ſubi pōt perficere ſubm̄. Dicim⁹ ğ ꝙ fantaſmata nō poſſent ipꝛimere ſilitudinē ſuā niſi per itellectū agēteꝫ: ſicut nec aer poſſet recipe lumē qd̄ eſt ſilitudo lucis ſolaris. vel lucis alteri⁹ niſi mediāte raritate que eſt pfectio aeris. attn̄ plus hꝫ itellect⁹ agēs reſpcū fantaſmatū vt poſſit ſuas ſilitudines ipꝛimere in itellectu: q̄ꝫ hēat raritas reſpectu lucis ꝙ poſſit cāre lumē in aere. Qꝛ raritas ſolū diſpōit aerē ad ſuſceptionē luminis: ita ꝙ in h̄ ſolū vr̄ diſpō pfectia reſpcū aeris: nō actiua reſpcū lucis: cū dicaꝛ actu ens reſpcū lucis. Sꝫ intellectus agēs vtrūq̧ hꝫ ⁊ pficit itellectū poſſibilē vt poſſit ſuſcipe ſilitudinē fantaſmatū: ⁊ ēt hꝫ quādā actualitatē reſpectu fantaſmatū: vt in v̄tute ei⁹ poſſit mouere itellectū poſſem. Perficit igr̄ per ſeipꝫ itellect⁹ agēs itellectū poſſibilē: ⁊ nihilomin⁹ eſt rō q̄re hō itellect⁹ pficiaꝛ p ſilitudines receptas a fantaſmatib⁹. ⁋ Viſo quō itellectus agēs ſeipſo pficit itellectū poſſibilē: put hō itellect⁹ ſe hꝫ vt actu ens. Intellect⁹ v̄o poſſibilis ſe hꝫ vt gd paſſiuū: volum⁹ hoc idē oñdere put hō itellect⁹ ſic ſe hꝫ vt gd paſſiuū qd̄ ē po⁹ aīe. Intellect⁹ v̄o agēs ſic ſe hꝫ actu ens qd̄ ē
T. co. 18. pfectio talis po⁹. qd̄ ſatis ſonāt v̄ba phi 3° de aīa. ꝙ vocat itellectū agētē q̄ſi hitū. Cōſtat āt ꝙ hitus ſeipſo pficit potētiā. Nō aūt pficit eā ipꝛimēdo actualitateꝫ aliā: ſic nec alia forma: ſic ſubꝫ pficit. nō eſt tn̄ icōueniēs ꝙ po⁹ pfecta per hitū ſit ex hoc idonea vt recipiat pfectionē aliā. ſicut aīa pfcā per v̄tutes morales fit ex hoc idonea vt pficiaꝛ per pfectiōes itelligibiles: qꝛ vt dr̄ in 7° phi. aīa reſidēdo ⁊ q̄ſcēdo fit prudēs. Poſtq̄ꝫ. n. aīa ē ſedata ⁊ q̄etata a paſſionib⁹: qd̄ fit p v̄tutes morales: ē diſpoſita magis vt fiat prudēs: ⁊ docil: qd̄ fit p v̄tutes itelligibiles. Et ſi dicaꝛ ꝙ multi mali hoīes fiūt magis ſciētifici q̄ꝫ aliq̄ qui ſūt boni. Dicem⁹ ꝙ ad ſciaꝫ nō ſolū facit ſedatio paſſionū quā hn̄t boni. ſꝫ ēt bonitas cōplexionis quā pnt hēre mali. Jō pp bonitatē cōplōnis mali aliq̄ñ plus ſciūt minus vigilādo circa ſtudiū: q̄ꝫ boni qui nō hn̄t ita cōplexionē bonā. qui ſedati a paſſionib⁹ plus circa ſtudiū vacāt. Attn̄ ſi hn̄tes bonā cōplōnē nō ſedati a paſſiōib⁹ pp bonā cōplōnē fiūt ſciētes: ſi eēnt a paſſionib⁹ ſedati fierēt ſciētiores. Et ſi boni ſedati pp duritiā carnis ⁊ pp nō hēre bonā cōplōnē ſciunt parū ſi nō eēnt ſedati a paſſiōib⁹ ſcirēt min⁹. Reuertamus ğ ad ppoſitū ⁊ dicam⁹ ꝙ hitus ſeipſo pficit potentiā: hoc tn̄ nō obſtāte pōt eē diſpoſitio potētie vt ſuſcipiat pfectionē aliq̄ꝫ i illo. Immo nō ſolū hitus exñs i potētia pōt eē diſpoſitio illi⁹ potētie ad ſuſceptionē alicui⁹ alteri⁹ pfectionis: imo habitus in vna potētia poteſt facere idoneitateꝫ in alia potentia ad ſuſcipiendū pfectiōeꝫ aliquā ſi potentia illa ſit apta nata moueri a potētia alia. Ut qꝛ intellectus eſt aptus natus moueri a volūtate: habitus a volūtate per quā hn̄ diſponiꝛ appetitus: ⁊ bene diſponiꝛ ipſa volūtas ⁊ reddit hoīeꝫ ſedatū: vt ex h̄ ſit magis idoneus per intellectum ad adiſcendum. Sic qꝛ intellectus poſſibilis eſt potentia anime: intellectus agēs qui reſpectu eius ſe hꝫ ſicut habitus ſeipſo pficit intellectū poſſibilem. Nihilominus tn̄ facit itellectū poſſibilē idoneꝫ ad ſuſcipiendū pfectiones alias vt ad ſuſcipiēdū ſimilitudines fantaſmatū. ⁊ nihilomin⁹ etiā facit idoneitateꝫ in potentijs alijs vt pficianꝛ ſuis habitibus: qꝛ virtus eſt habitus electiuus imediate ꝯſiſtens ſꝫ qd̄ recta rō iudicabit. Cum ergo electio nō ſit ſine rōne ⁊ mente: vt vult dama. in 3° li° ⁊ cū in diffinitione virtutis expſſe ponaꝛ ratio: ꝙ facit ad bonā diſpōneꝫ rōnis facit idoneitatem in oībus potētijs aīe ſuſceptiuis virtutū: vt valeant virtutes ſuſcipere. Quia igiꝛ intellectus mouet volūtateꝫ ⁊ econuerſo pfectio voluntatis pōt facere idoneitateꝫ in intellectu ⁊ ecōuerſo: imo qꝛ itellectus nō ſolū mouet volūtateꝫ: imo qꝛ ⁊ appetitus ſenſibilis eſt rōnalis per participationē: ⁊ eſt aptus natus obedire rōni: qd̄ facit bonā diſpōnē in ratione ⁊ intellectu poſſibili facit non neceſſitatē: ſꝫ idoneitatem: etiaꝫ in appetitu ſenſitiuo: vt ſit ſuſceptiuus virtutū. intellectus itaq̧ agens ſic eſt pfectio intellectus poſſibilis ꝙ cū pficit: ⁊ facit eum idoneū ad ſuſcipiendū pfectiones alias: vt ad ſuſcipiendū ſimilitudines fantaſmatum. ⁊ cū hoc facit idoneitateꝫ in alijs potentijs: vt in appetitiuis: vt ſint ſuſceptiue ſuaꝝ pfectionū: ſic etiā ⁊ pfectiones potentiaꝝ appetitiuaꝝ faciant. Nam hō pfectiones ſuas potentias perficiūt: ⁊ eas pnt diſponere ad alias pfectiones. ⁊ pnt cauſare idoneitatem in alijs potentijs: vt in intellectu. Hꝫ tn̄ intellectus agens quartā ꝯditiōeꝫ: qꝛ in virtute eius fantaſmata mouent intellectuꝫ. Unde dicit̄ actualitateꝫ quādaꝫ dare ipſis fantaſmatibus ⁊ irradiare ſup fantaſmata. Hꝫ etiā ⁊ quintā ꝯditionē ꝙ hō intellectus: ⁊ eſt forma itellectus poſſibilis quaſi ſimplr: ⁊ eſt forma eius q̄ntuꝫ ad aliquē actū. Sed de hoc in pſequendo patebit: ſunt itaq̧ perfectiōes intellectus agentis quinq̧: qꝛ duplr eſt quaſi pfectio ⁊ forma intellectus poſſibilis. Et tertio qꝛ reddit ipſum idoneū ad ſuſcipienduꝫ pfectiones alias. Et quarto qꝛ dr̄ dare quādaꝫ actualitatem fantaſmatibus. Et quinto qꝛ facit idoneitateꝫ in potentijs alijs ad ſuſcipiendum pfectiones ſuas. ⁋ Oñſo q̄ō intellectus agens ſeipſo pficit intellectū poſſeꝫ vt cōparaꝛ ad ipſuꝫ tanq̄ꝫ ad principiū paſſiuū: qꝛ ipſe eſt actu ens. Et declarato q̄ō pficit eū ſeipſo put itellectus poſſibilis eſt tale principiū paſſiuū qd̄ eſt potentia aīe: qꝛ intellectus agēs ſe hꝫ vt habitus. Uolumus hoc venari tertia via ex eo ꝙ intellectus ſic ſe hꝫ vt potentia aīe que eſt potentia cognitiua: qꝛ intellectus agens ſe hꝫ quaſi lumen. Sicut enim lumē ſeipſo pficit aereꝫ: qd̄ eſt mediū ad cognoſcendū ſenſibiliter: ⁊ ſeipſo pōt pficere oculuꝫ ⁊ potētiam viſiuā: ſic lumen ſpūale qd̄ eſt intellectus agēs ſeipſo pficit intellectū poſſibilē. Sicut. n. ſimilitudo coloris per medium peruenit vſq̧ ad oculum: ita ꝙ hō ſimilitudo per ſeipſam eſt in oculo ⁊ pficit oculū. Sic ⁊ lumē per mediuꝫ hꝫ puenire vſq̧ ad oculum vt per ſeipſuꝫ pficiat oculuꝫ. Attn̄ qꝛ intellectus poſſibilis eſt gd ſpūale nō recipit per mediū: ita ꝙ itellectus agens ſic erit pfectio intellectus poſſibilis ⁊ irradiabit ſuper fantaſmata ꝙ non erit ibi tranſitus per medium: ſicut in luce corporali que irradiat ſup colores qui illuminati per medium pueniūt

vſq; ad oculum. Cũ ergo phs loquebaẽ de intellectu agẽte dicit ipſum eſſe actu entẽ ⁊ habitum ⁊ lumẽ: vt q2 actu ens pficit intellectũ poſſibilez: ſicut quelibet pfectio pficit ſuum ſuſceptiuũ: q2 habitus pficit ipſum: ſicut pfectio perficit potentiã anime. Quia vo eſt lumen ſicut pfectio perficit talem potentiã anime que eſt potentia congnitiua: ex gbus oibus ↄcludiẽ ꝙ intellectus agens ſeipſo pficiet intellectum poſſibilez: quod volebamus declarare. ¶ Tamen diligenter aduertẽduz eſt ꝙ intellectus agẽs eſt pfectio intellectus poſſibilis: q2 ſimul cum eo fluit ab eſſentia aie ⁊ ẽ pfectioꝛ illo: ⁊ eſt ſimplr actu ens reſpectu eius. Dicebamus.n. ſicut ponebamus exᵐ de qualitate ⁊ qͣtitate ꝙ qñ aliq̃ duo ſic fluunt vnuz q̃ſi ſimplr pōt dici pfectio alterius. Intellectus itaq; agens eſt ſimplr pfectio intellectus poſſibilis inq̃tuz vna cũ eo fluit ab eſſentia anime: ⁊ etiã fit eius pfectio q̃tuz ad aliquẽ actũ: put intellectus poſſibilis ſimul accipiẽdo ſimilitudines fantaſmatũ recipit hꝫ lumen. cũ per talem receptionẽ poſſit in hunc actũ qui eſt ↄſiderare. ppter qꝺ ſignanter phs dicit: intellectũ agentẽ eſſe ſicut habitũ ⁊ ſicut lumẽ: vt per hoc qꝺ diciẽ habitus intelligatur eſſe pfectio intellectus poſſibilis ſimplr. Per hoc vo qꝺ dr̃ eſſe lumen intelligaẽ eſſe pfectio eius q̃tum ad aliquẽ actum. Propter qꝺ declaratũ eſt qꝺ ſupius ſupponebaẽ. vꝫ. ꝙ intellectus agẽs duplr eſt quaſi perfectio ⁊ forma intellectus poſſibilis ⁊ ſimplr ⁊ quo ad aliquẽ actum. Dicemus.n. ꝙ intellectus ſicut intelligendo alia intelligit ſe. ſic recipiẽdo alia q̃tũ ad actũ qui eſt intelligere ⁊ cognoſcere dr̃ recipere qꝺ hꝫ in ſe. Fm quem moduz loqtur Cõmentatoꝛ. ꝙ intellectus poſſibilis recipiendo ſimilitudinẽ fantaſmatũ recipit lumen intellectus agentis. Sicut aer recipiẽdo ſpẽs coloꝝ recipit lumen coꝛpoꝛale. Intellectus itaq; agẽs erat pfectio intellectus poſſibilis etiaz anteq̃ reciperet ſimilitudines fantaſmatũ. ſed nõ erat pfectio eius q̃tum ad actũ qui eſt intelligere: q2 ſine receptiõe a fantaſmatibus per hꝫ lumen intelligere non poſſet. Intellectus itaq; agens a pͥmoꝛdio creatiõis anime exñs pfectio intellectus poſſibilis ſimplr per receptionẽ fantaſmatũ eſt pfectio eius q̃tuz ad hũc actuz qui eſt intelligere. Ideo modo quo dictum eſt intellectus agens duplr dr̃ ꝙ ſit forma ⁊ pfectio intellectus poſſibilis. ſ. ſimpliciter: ⁊ quo ad aliquẽ actũ. ¶ Qꝺ vero obyciebaẽ ꝙ ſe hꝫ vt lux: ⁊ lux influit lumẽ in aere. Dicemꝰ ꝙ intellectus agens reſpectu intellectus poſſibilis ſe hꝫ vt lux q̃ eſt in aere ⁊ que eſt pfectio aeris. Quia ipſe intellectus agens ſic eſt lux: q2 eſt lux q̃ eſt pfectio intellectus poſſibilis. modo quo dictuz eſt. ¶ Argumentuz aũt arguebat de luce que non eſt perfectio aeris nec eſt in aere: ſꝫ eſt in aliquo alio coꝛpoꝛe a quo deriuaẽ lumen in aere.

Pͦ dit elv cie c com. 18.3. d' aia

Queſtio vltima.

Vltimo querebatur de homine ſpũaliter q̃tuz ad ſtatũ patrie: ⁊ erat qꝺ. Utrũ beati ĩ patria loquanẽ vel loqui poſſint. Et arguebaẽ ꝙ non: q2 non fit ſonus niſi in coꝛpoꝛe alterabili rarefactibili ⁊ ↄdenſabili. ſꝫ celum empyreũ non eſt coꝛpus alterabile nec rarefactibile nec ↄdenſabile: ergo ⁊c̃.

Pſalmo 149.

In ↄtrariũ eſt qꝺ diciẽ in pſal. ꝙ exultabunt ſancti in glĩa. Et ſeqẽ ꝙ exultationes dei in gutture coꝝ: qꝺ nõ eſſet niſi eſſet ibi vocalis laus: ⁊ niſi ſancti loquerentur.

Reſpondeo dicenduz: ꝙ triplici via venari poſſumus ꝙ ſancti in patria poſt reſurrectionez coꝛpoꝛũ loqui poterunt vocaliter: ⁊ loquentur. Prima via ſumiẽ put ſancti cõparantur ad deuz. Scꝺa vero prout comparanẽ ad ſeipſos. Tertia gdem put hoc membꝝ qꝺ eſt lingua cõparaẽ ad alia mẽbra. ¶ Prima via ſic pꝫ. nam nihil habemus qꝺ non accepimus ſꝫ ſententiã apli. Omnium enim creatoꝛ eſt deus: vtrũq; habemus a deo ⁊ coꝛpus ⁊ aiaz: ppter qꝺ de vtroq; debemus reddere laudes ſibi. Erit itaq; in patria ⁊ laus mentalis; vt referamus grãm deo: put habemus ab eo mentẽ ⁊ rationez. Laus vocalis: q2 habemus ſubam coꝛpalem per quã exꝓmiẽ vocalis laus. ſicut ergo dicimus de genuflexionibus ꝙ bone ſunt: q2 bonũ eſt ꝙ oĩa mẽbra vt crura ⁊ genua ⁊ alia mẽbra ſeruiant deo: a quo oĩa bona accepimus. Silr dicemus de laude mentali ⁊ vocali. Et bonuz eſt ꝙ ſpũalr ⁊ coꝛpaliter laudeẽ deus a quo ⁊ ſpũm ⁊ coꝛpus accepimus. ¶ Scꝺa via ad hoc idem ſumiẽ put ſancti cõparanẽ ad ſeipſos. nam phs in pͦ. politicoꝝ pbat hominez eſſe magis animal politicum ⁊ ſocialẽ: q̃ aliquod aliud aial ex eo ꝙ hoi ⁊ non aly aiali nã ſermonez dedit. Cum eniz nãliter ſermo ſit ad alteꝝ cui aliqs aſſociatur: ille cui datus eſt ſermo a nã nãliter eſt aial ſociale. dr̃ eni ſermo datus eſſe hoi a nã: q2 nãle eſt ꝙ hõ loquatur: lꝫ ſit ad placitũ ꝙ ſic: vel illo modo loquaẽ; ppter qꝺ lꝫ quaſi gd nãle eſt cõe oibus. Oẽs.n. gentes ſibiinuicez loquũtur: ⁊ per ſermones adinuicẽ ſuos ↄceptus pandunt; ſꝫ ꝙ ſic: vel illo modo loquãtur non eſt cõe oibus: q2 lꝫ oẽs loquantur: aliq tñ loquunẽ vno mõ. Aliqui alio. Uel poſſumus dicere ꝙ loqui eſt hoi nãle ſicut virtutes dicunẽ eẽ in nobis a nã: q2 aptitudinẽ nãlez habemus ad eas; tñ nõ ſiunt pfecte in nobis niſi per aſſuetudinẽ: ſic loqui eſt nobis nãle: q2 habemus nãlez aptitudinẽ ad locutionẽ: pficitur tñ hꝫ aptitudo per artes vel per doctrinã put puer a ſuis parentibus; vel ab his cũ quibus nutriẽ loquelam adiſcit. Si ergo ex loquela arguaẽ ſocietas vbi non tollitur ſocietas: ſꝫ magis pficiẽ. debemus arguere ꝙ ibi non tollatur loquela: ſꝫ pficiẽ: ⁊ q2 ſocietas ⁊ fraternitas ſanctoꝝ eſt vna vera fraternitas: ⁊ vna ſocietas que nõ perit cum ſeculo: ſed erit potiſſima in futuro: nõ peribit loquela. Sed vtroq; modo erit ſanctoꝝ ſociale ſolatiuz: ⁊ in congnitione mentali: ⁊ in vocali expreſſione. Non.n. eſt impfectionis: ſꝫ pfectionis poſſe loqui: ⁊ q2 que ſunt pfectionis ſunt attribuenda ſanctis. Dicemus ꝙ coꝛpoꝛali locutione loquenẽ ſancti in patria. ¶ Tertia via ad hoc idez ſumitur prout hoc membꝝ: qꝺ eſt lingua cõparaẽ ad alia membra. Nam ſicut alia mẽbra habebunt actus ſuos: vt crura habebunt motus ſuos: ſic ⁊ lingua habebit motũ ⁊ actuz ſuũ. q2 hꝫ actus: ⁊ hꝫ motus lingue oꝛdinaẽ ad locutionez. Dicemus ꝙ erit vocalis locutio in patria. Aduertenduz aũt ꝙ noſtrũ deſideriuz eſt ſm ſententiã apli nõ expoliari: ſꝫ ſupueſtiri. Illa ergo ad que nãliter oꝛdinanẽ mẽbra. dum tñ ſint pfectionis illis: nõ erunt priuata mẽbra nec illis expoliabunẽ: q2 hoc eſſet ↄtra noſtrũ deſiderium nãle. Sꝫ ſi illa ſunt impfectionis talia tollenẽ a nobis: q2 ⁊ in hoc noſtrũ deſiderium nãle pficitur vt remanentibus pfectionibus impfectiones tollanẽ. Uidemus aũt phꝫ in 3ͦ. de aia: ꝙ lingua nãliter congruit in duo opa nature; in guſtũ. ſ. ⁊ locutionẽ. Sꝫ guſtus eſt ex impfectione. Naz q2 coꝛpus noſtrũ eſt aiale: ⁊ eſt in eo ↄtinua deperditio; ideo indiget reſtauratione que fit per alimentum. Guſtus ergo ad impfectionez ptinet: ſꝫ loquela ptinet ad pfectionez: ⁊ ad ſociale ſolatiũ. Nam non ſoluz datus eſt nobis ſermo ad vitandã ignoꝛantiã: ⁊ ad ſciendũ alioꝝ ↄceptus: ſꝫ vt diximus datus eſt etiã ad ſociale ſolatium. Si enim ſe inuicẽ diligẽtes in ſuis collocutionibus delectanẽ: etiã ſi nihil intẽderẽt ſcire de ↄceptibus: ⁊ nihil intenderent per hoc addiſcere: ſꝫ ipſa collocutio dilecti magnaz delectationẽ facit. Dulcis enim eſt vox dilecti nõ ſolum vt illuminet mentez: ſꝫ etiã q2 refocillat auditum: ⁊

Pͦ ria ad Corinthi os. 4. ca.

Sꝫ cur ſolus guſtus ꝓpus pfectiõe carebit? dicẽdũ ꝙ ſi de ſa liua nãlr ĩ oꝛe cõſeruata. ſapores eliciat deo maxĩ mo coopãte: dic ꝙ ꝑfectio guſtus ẽ cuꝫ indigẽtia iõ nõ erit ibi ⁊ua nega Tho. 4. 5 Sẽtẽtiarũ. ſcꝺo dic ꝙ illa ſaliua facẽ vt aliũ ſapores ſentanẽ ex ſe ẽ iſapoꝛa niſi ſit guſt ſm aliam rõnez quã neſciunt philoſophi meru hẽt ... to ali... ſẽ ... ſe ĩ heb. 4. ... 44.

gaudiũ generat audienti: ſm qđ dicebat ſponſa in cãticis. Sonet vox tua in auribus meis. Vox enim tua dulcis ꝛc. Si enĩ magnũ eſt deſideriũ anime ad miniſtrãdi corpus: vt vult Augu. vltimo libro ſuper gen. ad lrãm: Cõſequẽs eſt ꝙ in motionibus corporis ad quas nãliter ordinãtur mẽbra corporis: qꝛ talia fiunt in corpore: put aĩa adminiſtrat corpus: ſi non dicãt ſm ſe imꝑfectionẽ. Animus hoĩs delectatur: vt ergo ſit plena ſanctoꝝ letitia: ⁊ ꝑfecte ſit delectabilis illa ſancta ſocietas. erunt in patria vocales voces. ¶ Propter difficultatem tñ tactã quõ per celũ empyreũ poſſit multiplicari ſonus: vt poſſint ſeinuicẽ audire vocaliter: qꝛ fruſtra eſſet talis locutio: ſi nõ poſſet vnus locutiones alterius percipere. Diligenter eſt aduertendũ: ꝙ ſonus alicubi hꝫ eſſe realiter ⁊ intentionaliter: alicubi intẽtionaliter tm̃. Non enim eſt ſic de ſono ſicut de alijs ſenſibilibus: que in medio ſunt intentionalr̃ tm̃ cuiuſmodi ſunt ſpẽs colorũ. Sonus aũt in ipſo aere ⁊ in ipſo medio hꝫ eſſe realiter: ⁊ ibi primo generat̃: ⁊ primo hꝫ eſſe realiter: vbi ſic ſcindit̃ aer ꝙ generatur ide ſonus. Ut qꝛ fiunt circuli in aere ſicut ⁊ in aqua: ſicut ꝓiecto lapide: vel ligno: vel aliqua aliã re graui in aqua fit circulus circa rẽ: ꝓiectã qui mouens aquã facit circa ſe alium circulũ ⁊ ille circulus tertiũ circulũ: ⁊ ſic ex multitudine circuloꝝ mouetur multum de aqua. ſic qñ fit ſciſſura in aere: ꝓp qđ fit ſonus ex hͦ ſciſſura: fiunt circuli in aere: aerem agitantes: ꝙdiu aũt durat talis agitatio ⁊ motus aeris per hͦ circulos: põt dici ꝙ multiplicet̃ ſonus realiter. Deficiente aũt tali reali agitatione ⁊ motione aeris nõ poterit ſonus multiplicari realiter. Sꝫ ſi multiplicabit̃ hoc erit intentionaliter tantũ. Expertũ eſt enim ꝙ ſonus fit cũ quodã motu aeris: ideo multiplicat̃ in tempore. inde eſt ꝙ ſi videamus a remotis aliquẽ ruſticũ ꝑcutere arborẽ prius videmus ꝑcuti ſcdm ictum ꝙ̃ quaſi audiamus primũ. Fit ergo ſonus cũ motu aeris. ſed audit̃ vltra ꝙ̃ moueatur aer: quod ſic pꝫ. Nam res iſta que eſt ſonus fit cũ motu aeris. qñ deficiet hͦ motus ibi non poterit eſſe realiter ſonus. Satis autẽ videt̃ rationi conſonũ ꝙ vnā vox que auditur per tantũ ſpatium aeris vndiqꝫ non poteſt tantũ realiter aerem mouere: quãtus eſt aer per quẽ auditur: nam ꝙ illa impulſio aeris per guttur tantũ aerem moueat: nõ videt̃ bene rõnabile. licet enim aer ſit valde mobilis. tñ ꝙ per talẽ impulſionem tantũ de aere moueat̃ non eſt bene rõnabile. Propter qđ diximus ꝙ per illã impulſionẽ aliqua pars aeris mouetur: per quã partẽ aeris motã multiplicat̃ ſonus realiter. poſtq̃ tñ deficit ille motus licet deficiat multiplicatio ſoni real' nõ deficit multiplicatio intentionalis. Et quia hoc eſt commune omni ſenſui ꝙ ſit ſuſceptibilis ſpecierum ſine materia per illam multiplicationem intentionalem poteſt audiri ſonus. propter quod auditur ſonus vltra partem illã aeris que mouet̃ realiter: qꝛ vt dicebamus deficiẽte motu aeris: ⁊ multiplicatiõe reali ſoni: adhuc multiplicatur intentionaliter: cuiuſmodi multiplicatio ſufficit vt per eã poſſit audiri ſonus. ¶ His prelibatis ſatis apparet quõ poteſt eſſe ſonus ⁊ locutio vocalis in patria. Dicẽmus quidẽ ꝙ in gutture beatoꝝ erit aer alius ↄnaturalis: ſicut dicimus ꝙ in aure eſt cõnaturalis aer. Ille aũt aer cõnaturaliter exiſtẽs in gutture ex reuerberatione facta ad vocalẽ artariã: ⁊ ad alia inſtrumenta vocis habebit quãdam ſciſſurã: ⁊ quẽdam motũ localẽ propter qđ realiter in illo aere erit ſonus. ſꝫ qñ ꝑuenietur ad celum empyreũ vbi non erit ille aer. tunc ibi deſinet multiplicari ⁊ eſſe ſonus realiter: ⁊ incipiet eſſe intentionaliter tantũ. Et qꝛ hoc non repugnat celo empyreo quin poſſit recipere multiplicationem ſpecierũ ſenſibiliũ intentionaliter: ideo nõ repugnat ei ꝙ poſſit ibi eſſe locutio ⁊ vocalis laus. ¶ Sed intellectus hoĩs nõ quieſcit. dicet̃ enim ꝙ celum empyreum eſt per totũ: qꝛ ſancti erunt in ipſo celo empyreo. Si ergo erit ibi ſonus realiter: erit in ipſo celo empyreo. Sꝫ ſi hoc eſt incõueniens non erit ibi ſonus realiter. nec intentionaliter: cum intẽtio ꝓſupponat rem. ¶ Sciẽdũ eſt ergo ꝙ ſicut celũ empyreũ non reſiſtit corpori beato: ita non reſiſtit aeri qui eſt in gutture corporis beati. propter quod non obſtante ꝙ ibi ſit celum empyreum poterit hͦ aer ſcindi ⁊ moueri ⁊ generari ibi ſonus realiter a q poterit intentionaliter multiplicari per celũ empyreum: vbi nõ erit hͦ aer: propter qđ poterit fieri auditus per talem generationẽ ſoni. ¶ Quod vͦo obijciebat̃ de celo empyreo ꝙ non eſt alterabile nec rarefactibile nec ↄdẽſabile. dici dꝫ ꝙ cum non multiplicetur ſonus niſi intẽtionaliter tantũ: vbi eſt celũ empyreum in illo aere cõnaturali qđ eſt in gutture beatoꝝ non opꝫ ꝙ celum empyreũ ſic ſit alterabile. ¶ Ad illud ergo celum empyreũ inalterabile: ⁊ ad illam ſanctam ſocietatem beatoꝝ nos perducat dñs Jeſus xp̃o qui cum patre ⁊ ſpũ ſancto eſt vnus deus benedictus in ſecula ſeculoꝝ. Amen.

¶ Et ſic finiunt Quodliberta altiſſimi ⁊ fundatiſſimi Egidij Romani Auguſtiani archiepiſcopi Biturricenſis.

Sed an cum leti[illegible] a eſſentiali an[illegible] plenaria poſ[illegible] ſtare ſenſuum [illegible] ordi- [illegible]tiõe diuina vt [illegible]ngu doctor. vt [illegible]a ſua letificent [illegible]premia optata [illegible]cipiant.

Et vt ſolus ſcio louz obones ꝑtire ſi placet illã aerem ↄnalẽ: ⁊ dic ꝙ ꝓ eſt ipſe lẽs ꝓpingor pulmoni. Alius vero ipulſu ⁊ eſt ꝓpinqus gutturi i pulhꝰ exterioribus: ↄcedunt aliq cõdenſionẽ celi empyrei in iſto motu ⁊ ſine rõe: imo ↄ rõnem qꝛ impaſſibile faciũt paſſibile: ſꝫ hũõ temere aſſerẽda que cogitare vix poſſumꝰ: vt dicit Augu. 22. ciui. ꝺ ciuitatis: pbi modicꝰ eſt ꝙ i iſtis non ſe intromittant rõnibus ni opẽ ſibi diuitꝰ adeſſe ſentiant: que nos tangat. alliciat foueat: ⁊ poſtremo felicitet.

Andreae Mocenigo patritio Veneto Leonardi olim Sereniſſimi filio artiuz pfeſſori excellẽtiſſimo Jacobus Philippus de pellibus nigris Troianus.

SI quando litterę meę te miruz oblectarũt in modũ: nũc mirifice pturbabũt. Familiaris noſter Laurentius molẽdinus hodie nouiſſimo die functus eſt. Proh dolor ingẽtiſſimus. Tonãq3 viro ſumus in pãtria orbati: quẽ inter coeteros oẽs litteratos ſui ęui pncipẽ facile ãnumerabamus: quẽ pariter ⁊ mirati ⁊ arctiſſima quadã ſumus charitate proſecuti. Cuius mors (ſi mors vocãda eſt: q̃ magis mortalitas q̃ꝫ eius vita finita eſt) oibus ſapientibus: ſꝫ lr̃is precipue iacturã dedit grauiſſimã. At qui tero funere nobiſcũ nõ dolet: nõ angit̃: non cruciat̃: ferrũ aut lapis: nõ homo dici meret̃: qñ qdez nihil fuit illo grauius aut doctius: nihil ſancti᷒ aut ſimplicius: nihil deniq3 melius ſinceriuſq3: vt nõ Laurentium mortalẽ holez: ſꝫ ipſas lr̃as: oẽs ve bonas artes in vno hoie dixerimus deceſſiſſe. Heu q̃ꝫ illi queſita ac exculta lectio q̃ꝫ dulcis terſa ⁊ gracilis ſcriptio: in qua nec qdem vna legit̃ preuaricatio: que pronunciatio: quis vultus: habitus atq3 dicẽtis geſtus domi foriſq3 elucebat. Quo fit vt quẽ huic non modo pręponã: verum reddam parẽ habeaz neminẽ. His diebus: quibus mortem preſtolabat̃: ad eius cubiculum lachrymans acceſſi: ipſumq3 de more ſalutaui. Heus Jacobe mi ingt. inſurrexit in me totis ſuis viribus fortuna iniquiſſima: quę multos licet cruciatus mihi quondam contulerit: me tamen penitus in pñtia dedit peſſum: plurima mortis genera mihi iaz diu minata eſt: vnũ tandem offendit: quo me miſellaz vitali hoc ſpiritu continue expoliat: qđ tanto maiore gaudio me afficit: quãto acerbiorem vitã ad hoc vſq3 tempus duxi: ⁊ profecto ſuccũberem dolori: niſi te mihi amiciſſimũ exiſtimarez: q ſemp vtriuſq3 noſtram fortunaz pinde atq3 nos pertuliſti. Ad te igit̃ auxilium imploraturus confugio: cuius opa aliqñ futurũ ſpero: vt infrangat̃ fortunę meę atrocitas. ⁊ ego a tantis malis poſſim emergere: poſſimq3 aliquantuz apud viros doctiſſimos (q̃ꝫ q̃ꝫ pulvis ⁊ vmbra) reſpirare. Scis chariſſime Jacobe quãtum litteris inſudauerim: ita vt nõ opes: nõ tempus (quo teſte Bernardo nihil eſt precioſius: licet vilitas reputetur) ſed ⁊ ſanguinem ipſuz plubens ſemper expoſuerim: dum q3: quibus paulo ſum doctior: aliqđ vtilitatis in poſterum afferrez. At noſtris fortuna votis inuida: labori meo finẽ in ipſo pene pmordio ipoſuit. Multa decreuerã moliri: ſi ventos ſimbul ęnoſtrę ꝯtrarios ſecũdos habuiſſem: tot tamẽ ac tantis procellis ſe, tuo Romanũ Aegidiũ iam pridẽ foediſſimis vulneribus laceſſitũ: ſanaui: ⁊ ad priſtinuz decorẽ reduxi: qđ ſi effecerimus ipſe teſtis ſit Aegidius qui vt lucẽ exhiberẽ me ipſuz obcęcaui. Sꝫ doleo q nouiſſimũ Quaternionem non expleuerim. Ac per hoc illũ tibi ſummope cõmendo: corrige: emẽda: adde: minue: ſubeas tandẽ non lectoris ſꝫ auctoris officiũ: pateq3 meuz Aegidiũ abſte mihi amiciſſimo publicari. Velimq3 dicas lectori: cui qõnez meam in fine libelli exhibere pollicitus ſum. vt mortem: non me accuſet: ſi eius deſiderio nõ facio ſatis. Hec ille. Vides Mocenige quãtuz Laurẽtius ille doctiſſimus mihi contribuebat: qui ſuos pꝯſſimos labores iudicio noſtro ſubiecit: ⁊ ſi nõ me latet vir Magnifice q potius hoc fecerit: vt eius gr̃a me animi affectũ pſpicerez: q̃ꝫ q me tam prędirũ putaret: cui id laudis genus foret aſcribendũ. His igitur de cauſis non poſſum huius vicem nõ magnope dolere. Eo magis q ſupiore ęſtate in acerbo atq3 pergraui infortunio meoꝝ fratruz Laurentius iſte inter oẽs amicos mihi adfuit: ęque ęgre tulit: nec ſolũ egre tulit: verũ etiam in leuando non modicum profuit meo dolori. Puto enim Andreas chariſſime te calamitates ⁊ ęrũnas meas nõ latere. Nam funeſtiſſima atq3 dira hęc lues Apulie omni peſtilentia peſtilentior Thomã ⁊ Cęſarem fratres meos. mihi maiores natu. oẽmq3 eoꝝ ſobolem crudeliter rapuit: hi ſunt y fratres: quoꝝ laudes tecuz identidẽ canebam. quos nunq̃ꝫ ſatis ſupq3 potui preconyo extollere: in quoꝝ morte: non modo Troia: quę flos eſt ⁊ Metropolis Daunię: quin etiã tota Apulia iacturaz grauiſſimã atq3 incõparabilem fecit. Nec immerito vir Magnifice: quom ambo ita erãt generoſi: benigni. pręſtãtes: q etiã incognitos ad ſuum amorem alliciebant. Quoꝝ alter (preter ſtudia humanitatis in quibus non erat ſupremus) pictor euaſerat abſolutiſſimus: qui in repreſentanda veritate artifex pſpicuus. mirabilis neminiq3 ſecundus iudicabatur. Cuius tabule ita optime ad naturã accedant: q oculi atq3 animi ſpectantiũ inibi fouentur: recreantur: reficiuntur. qui quidem: ſi imaturum hoc viciſſet fatum: vtiq3 ad finez deduxiſſet Venerẽ: quã Apelles morte pręuentus Chois inchoatam reliquit. Alter vero erat mitis piue: ⁊ omni virtutũ cumulo refertiſſimus: qui coeteros omnes ſue indolis iuuenes corporis robore ac animi fortitudine pſtabat. Quãobrez chariſſimis fratribus orbatus illã calamitatẽ quo ad potui ęquo animo paſſus ſum. At preſentem hanc Laurenty mortem: caſum ita facio acerbiſſimum: vt vix ⁊ ęgre tibi queã explicare. Nam in tanta domus noſtre oppreſſione vnum Laurentiũ amicum adinueni qui cum audacter rez omnẽ meam cõmunicabã: qui curã omnez de triſti pectore amouebat: nullo eniz gratiore fomẽto q̃ꝫ eius amicitia meis vulneribus tunc magis medendũ fuit. Hoc vno amiſſo qd ſpei nobis amplius ſupeſt: nãq3 illud pdidimus qđ ſolum ad infoelicitatem ⁊ miſeriã nos poterat cõpellere. Quid enim reliqui nobis fortuna fecit: ſi quicqd reliqui antea fecerat: nunc perniciter ademit. Cogito enim quo viro amiciſſimo carez. Unde ſic affectus: ſic animi videor exterminatus: q more foemineo in multum diez lugubriter eiulo: nec me ipſum poſſum cohibere. Huius ergo mortem tanq̃ꝫ immaturã in tuo ſinu pientiſſimo neceſſe eſt lugeã: ſi modo lugere licet. Cupereq3 te in hoc funere habere fomentum: ſicut ⁊ ille in funere fratrũ mihi fuit fomento. Poteris quidem (nec alius poterit) tuis doctiſſimis litteris dolorem meum aliqua ex parte cõminuere: pinde mihi adhibe ſolatia: non dico illa. Laurẽtius erat infirmus: gloriam (que doctiſſimũ quẽq3 poſt cineres citra liuorem edacez proſequitur) iam viuens obtinuit: honori ſuo florentiſſime vixit. Dyalecticaz ⁊ philoſophiã magna omniuz expectatione Patauy pfeſſus eſt: de ſe laudes ⁊ audiuit ⁊ legit: frequẽtius in hominũ ore atq3 memoria verſabitur: poſtq̃ꝫ ab oculis noſtris receſſit. In ſumma (qđ raro in vita accidit) poſteritati ſuę interfuit. Hęc equidem non ignoro. Sed duc in medium aliquid noui: quod meminerim nunq̃ꝫ audiuiſſe: legiſſe nunq̃ꝫ: quoniam vltro ſubueniunt que audiui ⁊ legi. Sed altus dolor illis non cedit.

Uale Padue. XIII. calendas Aprilis.

Queſtio fundatiſſimi doctoris domini Egidij. de ſubiecto theologie nuſq̄ hactenus impreſſa.

Theoremata eiuſdem de ſacramento corporis chriſti.

Guilerm⁹ Ockā de ſacramēto altaris.

Tabula in quolibetta Egidij.

¶ Queſtio fundatiſſimi doctoris domini Egidij Romani de ſubiecto Theologie pulcherrima.

Queritur vtrū

p° argū deus in eo q̄ deus ſit ſub
iectum in theologia: vel
ſub aliq̄ alia ſpāli ratiōe.
¶ Et videt̄ q̄ deus in eo
q̄ de⁹: q̄ꝛ nobiliſſime ſcien
tie dʒ aſſignari nobiliſſi
mū ſubm: ſʒ deus in eo q̄
deus eſt nobili⁹ ſubm q̄̄
ſub aliq̄ alia rōne ſpāli. ģ
deus in eo q̄ de⁹ dʒ poni
eſſe ſubm in ſciētia theo
2° logie. ¶ P. Illud eſt ſub
iectū in ſciētia: ꝓpter qđ querunt̄ omnia alia: ⁊ ad qđ or
dinant̄ oīa alia: ſʒ oīa que tractant̄ in theologia tractant̄
ſub hac ratiōe ꝓut ordinant̄ ad deuʒ in eo q̄ deus. ģ ⁊c.
3° ¶ P. Sicut lumen naturale vt lumē intellectus agētis
eſt ratio eoꝝ que tractant̄ in ſcientia nāliter acquiſita. ⁊
iđ metaphyſica eſt p̄ma hō ſcientia: q̄ꝛ intellectus noſter
p̄us fert̄ in ens in eo q̄ ens qđ eſt ſubm in metaphy^{ca}: ſic
q̄ꝛ per lumē fidei intellect⁹ noſter in via. p̄us fert̄ in deū
in eo q̄ de⁹. ſicut ēt in p̄ria: q̄ꝛ intellect⁹ beatoꝝ per lumē
glorie p̄us fert̄ in deū in eo q̄ deus: opʒ q̄ de⁹ in eo q̄ de⁹
4° ſit ſubm taʒ in ſcia beatoꝝ q̄̄ in ſcia viatoꝝ. ¶ P. ſub ea
dem rōne eſt aliq̄d ſubm in p̄ncipijs ⁊ in ꝯcl'one: ſʒ deus
in eo q̄ deus eſt ſubm in articulis fidei. ģ de⁹ in eo q̄ de⁹
5° eſt ſubʒ in ꝯcl'one articuloꝝ ⁊ in ſcia theolo^{e}. ¶ P. q̄ꝛ in
In plo. ſcriptu nr̄a dicimus q̄ de⁹ ſub rōne qua glorificatoꝛ eſt
p'ſnīarū ſubm in theo^{a}: q̄ꝛ tota theo^{a} ad hoc ordinat̄. Et qđ hic au
q.3.i cor dimus per fidē ibi videmus per gloriā. ¶ Cōtra hoc ar
pore cir guit̄ ſic. q̄ꝛ intellect⁹ noſter p̄us fert̄ in id qđ eſt p̄us q̄̄ in
ca finē. id qđ eſt poſteri⁹: ſʒ deus ſub rōne qua de⁹ eſt p̄us q̄̄ ſub
rōne qua glorificatoꝛ. ģ theo^{us} ꝯſiderat p̄mo de deo in eo
q̄ de⁹ q̄̄ de deo in eo q̄ glorificatoꝛ: ſʒ id qđ p̄us ꝯſidera
6° tur in ſcia hʒ rōnem ſubi. ģ ⁊c. ¶ P. Ratio abſoluta eſt
p̄oꝛ q̄̄ relata: ſʒ ꝯſiderare deū in eo q̄ deus eſt ꝯſiderare
ipm ſm rōnē abſolutā: ꝯſiderare aūt deū in eo q̄ glorifi
catoꝛ eſt ꝯſiderare ipm relatū ad glorificatos: vel ad glo
rificādos: ſʒ cū rō abſoluta ſit p̄oꝛ relata. Et id qđ p° ꝯſi
7° derat̄ in ſcia eſt ſubm ſcie. ģ deus ⁊c. ¶ P. idē ⁊ ſub eadē
rōne eſt deus ſubm in p̄ria ⁊ in via: ⁊ nō diuerſificat̄ niſi
rōne luminis: q̄ꝛ hic cognoſcit̄ deus ſub lumine fidei: in
p̄ria vō ſub lumine glorie. Cū igit̄ beati videant ipſaʒ di
uinā eſſentiaʒ ſm ſe. ģ ipſa diuina eſſentia ſm ſe vel ipſe
deus in eo q̄ deus erit ſubm tā in ſcia p̄rie q̄̄ in ſcia vie.
8° ¶ P. ſubm dʒ ſupponi in ſcia: ſʒ deus vt glorificatoꝛ nō
ſupponit̄: ſed querit̄: q̄ꝛ ita querit̄ vtrū ſit glorificatoꝛ: ſi
cut querit̄ vtrū ſit ſapiēs vel bonus: ⁊ ſicut querunt̄ cete
ra attributa. ģ ſub rōne glorificationis nō pōt poni ſubie
9° ctum ⁊c. ¶ P. cuʒ dr̄: deus in eo q̄ glorificatoꝛ eſt ſubm
in theologia: querimus de illa reduplicatōe que redupli
cat: q̄ꝛ vel reduplicat virtutē diuinā: vel actionē: vel effe
ctum. Si reduplicat virtutē diuinā: cū virtus diuina ſit
idē qđ deus. ģ ⁊c. Si reduplicat actionē: cuʒ actio dei ſit
idē qđ deus. ģ ⁊c. Si reduplicat effectū cum effectus nō
reſpiciat deum obiectiue: ⁊ ſubm in ſciētia ſit idē qđ ob
iectum. ģ hoc modo nō poterit poni deus eſſe ſubm theo
10° logie. ¶ P. videt̄ q̄ in deo alia ſit ratio deitatis ⁊ alia ra
tio īfinitatis: ꝓpter qđ poterit deus in eo q̄ de⁹ eſſe ſub
iectum in theologia: nō tñ ꝓpter hoc ſequit̄ q̄ ibi ſit ſub
iectum infinitū in eo q̄ infinitū. ģ ⁊c.

In contrarium eſt dcm̄ nr̄m: qđ credim⁹ rō
nabiliter dcm̄: q̄ deus nō ſm
illud pelagus ſubē īfinitū. i. in eo q̄ deus: ſʒ ſub rōne ſpā
li. i. ſub aliq̄ rōne finita eſt ſubm tā in ſcia beatoꝝ q̄̄ via
toꝝ: cū vtraq̄ hō ſciētia ſit finita: ⁊ vtriq̄ repugnat īfini
tas: ꝓpter qđ infinitū ſub rōne īfiniti: vel: qđ idē eſt: de⁹
ſub rōne qua deus: cū ſm Damaſcenū. lib°. p°. cap°. 12. no
mine dei importet̄ qđdā pelagus ſubē infinituʒ deus ſic
accept⁹ in nulla ſcia creata poterit eſſe ſubm.

Reſpondeo dōm q̄ reduplicatio. vt hoc in eo q̄
hoc: ſemꝑ importat aliqđ p̄mū ⁊ ſʒ
q̄ ipm. vt ſi dicamus. Triāgulus in eo q̄ triangulus hʒ
tres: iſtud in eo q̄: vel iſta reduplicatio. nō iportat aliud
niſi q̄ triāgulo p° ⁊ ſm q̄ ipm cōpetit hēre tres. De rōne
aūt p̄mi ⁊ ſm q̄ ipſʒ. vt hētur ex p° poſterio. eſt vle ⁊ īme
diatū. vt ſi triāgulo p°. ⁊ ſm q̄ ipm cōpetit hēre tres: opʒ
q̄ triāgulus reſpcū hēre tres hēat quandā vlitatē ⁊ īme
diationē. nā figura hʒ tres ⁊ eq̄laterus hʒ tres: ſʒ nō īme
diate: q̄ꝛ nec figura in eo q̄ figura: nec equilaterus in eo
q̄ eq̄laterus: ſʒ in eo q̄ triāgulus hʒ tres. ģ videt̄ habere
tres ſolus triāgulus ſuper quē cadit reduplicatio: q̄ꝛ hoc
hʒ in eo q̄ triangulus. hʒ īmediatū ad habere tres. Rur
ſus: ſolus triangulus q̄̄tuʒ ad hoc hʒ vlitatē. figura eniʒ
⁊ equilaterus deficiant ab vlitate habēdi tres: q̄ꝛ figura
deficit ab vlitate ſubiectoꝝ: q̄ꝛ nō omnis figura hʒ tres.
equilaterus vō deficit ab vlitate cauſe: q̄ꝛ in equilatero
nō eſt vlis cauſa habēdi tres: cum ⁊ hō cauſa reperiat̄ in
alijs ſpēbus triāguli. Solus ģ triangulus cui cōpetit re Pir. cla
duplicatio reſpcū hēre tres. hʒ īmediationeʒ ⁊ vniuerſa ab vl
litatē reſpectu paſſionis p̄fate: ſed ſi volumus hoc appli p̄us
care ad ſubm: cū queſtio noſtra ſit de ſubiecto: ꝓut cōpe
tit ei reduplicatio: opʒ addere ei 3^{m}. vʒ. cōſiderationem:
q̄ꝛ hoc eſt ſubm illud de quo p̄ncipalr̄ cōſiderat̄ in ſcien
tia: illud ģ qđ cū reduplicatiōe ponit̄ ſubm in aliq̄ ſcien
tia: opʒ ibi addere īmediationē vlitatē: ⁊ p̄ncipalē conſi
derationē reſpectu illi⁹ ſciētie. Poſſumus aūt ex his trī
bus facere duo: vt vlitas ſit cōditio quedaʒ annexa tam
cōſiderationi q̄̄ īmediationi. Cum ģ aliq̄d cū reduplica
tione ponit̄ ſubiectū in aliqua ſciētia: opʒ q̄ ſm illaʒ re
duplicationē reſpectu illius ſubiecti accipiat̄ in illa ſciē
tia tam vlitas īmediatiōis q̄̄ vlitas cōſideratiōis. vt ſi
hoc in eo q̄ hoc ſit ſubʒ in aliqua ſciētia: opʒ q̄ illud hoc
cum ſua reduplicatione reſpiciat illā ſcientiaʒ vliter ſm
īmediationē: ⁊ vliter ſm ꝯſiderationē: q̄ꝛ hoc poſito opʒ
q̄ cōſideret illa ſciētia de illo vliter ſm oēm modū cōſi
deratiōis: loquēdo de cōſideratione per ſe: ⁊ conſideret
de eo ſm oēm modū īmediationis per ſe.

His viſis accedamus ad ſolutionē. q. q̄ꝛ cum ſm
p̄hm. 3. de anīa. Sic ſecent̄ ſciētie quē
admoduʒ ⁊ res de quibus ſunt. Quādo ponit̄ aliqua res
ſubm in aliqua ſciētia ſub aliqua ratiōe: opʒ q̄ illa ſcien
tia accipiat ſpēm ab illa re ſm rōnem illā: ⁊ in hoc diſtin
guat̄ ⁊ differat ſciētia illa ab omnibus alijs ſciētijs. Cuʒ
ergo in ſciētia beatoꝝ vel viatoꝝ. ponit̄ deus eſſe ſubm:
q̄ꝛ hoc eſt vel per reuelationē. ſicut in viatoribus vel per
apertā viſionē. ſicut in beatis: q̄ꝛ hoc ipſo ſcientia de deo
tam beatoꝝ q̄̄ viatoꝝ dr̄t ab omnibus alijs ſciētijs hu
manitus inuentis. Jam reduplicatio quā aſſignabamus
in hac: ⁊ que eſt deus: ſeparabit ſciētiā beatoꝝ ⁊ viatoꝝ
ſolū a ſciētia dei quaʒ hʒ de ſe ipſo que eſt increata ⁊ infi
nita. Dicemus ģ q̄ deus in eo q̄ deus: vel infinitū in eo
q̄ infinitū: vel pelagus ſubē infinitum in eo q̄ tale pela
gus eſt ſubm in ſciētia quā hʒ deus de ſeipſo. ꝓpter qđ ſi
querat̄ quid eſt ſubm in ſciētia quam hʒ deus de ſeipſo.
Dicemus q̄ eſt deus abſolute loquēdo: q̄ ſi querat̄ ſub

qua ratiõe: nõ aſſignabimus aliam niſi ſeipm. Dicemus enim ꝙ deus in eo ꝙ deus eſt hõ ſubm. quid ğ faciet illa reduplicatio: deus: in eo ꝙ de⁹: videbimus: ꝙ illa reduplicatio vlitatẽ cõſideratiõis ⁊ vlitatẽ imediatiõis. De⁹ ergo in eo ꝙ deus. i. oĩbus illis infinitis modis qbus poteſt cõſiderari deus: eſt ſubm in ſciẽtia dei quã habet de ſeipo: ⁊ nõ ſolũ deus in eo ꝙ deus q̃tum ad vlitatẽ cõſideratiõis: ſed etiã de⁹ in eo ꝙ deus q̃tũ ad vlitatẽ imediationis: qꝛ cognoſcit ſe omni mõ quo eſt cognoſcibilis quãtũ ad vlitatẽ imediatiõis: qꝛ eſt ibi imediatio omni modo quo eſſe põt. ğ reduplicatio hec: deus in eo ꝙ deus q̃tum ad vlitatẽ cõſideratiõis ⁊ imediatiõis: q̃tum ad vlitatẽ vtrãq; de ſe importat talis reduplicatio: ſolũ in ſciẽtia dei quã habet de ſeipſo põt eſſe deus ſubm.

¶ Dis aũt ꝑbatis pꝫ ꝙ in nulla ſcia creata deus in eo ꝙ deus põt eſſe ſubm: qꝛ in tali reduplicatiõe importat duplex vlitas. ſ. cõſiderationis ⁊ imediationis: ſed in nulla ſciẽtia creata põt deus ſic reduplicatus eſſe ſubm: qꝛ tũc illa ſciẽtia eſſet infinita: qꝛ eſſet de infinito ſub rõne infinita. Igiẽ propter duo ſm ea que tacta ſunt deus in eo ꝙ deus nõ põt eſſe ſubm: nec in ſciẽtia beatoꝝ: nec viatoꝝ loquendo de beatitudine vt competit creaturis. Prima ergo rõ. quare hoc eſſe nõ põt ſumit ex vlitate conſiderationis. Secũda. ex vlitate imediatiõis. nã vtrãq; iſtarũ videt importare reduplicatio vt in ſupioribus ꝓbabat. Tunc ğ deus in eo ꝙ deus eẽt ſubm in aliqua ſciẽtia qñ oẽs modi cũ quibus põt cõſiderari deus pertinerent ad ↄſiderationẽ illi⁹ ſciẽtie qḋ eſſe nõ poſſet vbi nõ eſſet illa ſciẽtia ifinita. Deus ğ ſub aliqua ſpãli rõne. i. ſub aliqua ratiõe finita. queccũq; ſit illa nõ curamus: nominauimus tñ eam cõuenĩẽtiori mõ quo potuimus dicendo: ꝙ deus in eo ꝙ glorificator eſt ſubm in ſacra pagina: ꝙ ſi tñ bene cõſiderent dicta ⁊ dicenda: dicemus hoc eſſe ꝓpũe dictum: ⁊ qḋ dcm̃ eſt de vlitate cõſiderationis veritatẽ hꝫ de vlitate imediationis. tunc eni deus in eo ꝙ deus eſſet ſubm in ſacra pagina vel in ſciẽtia beatoꝝ ſi bñ viderẽt deũ omni mõ ime^{te} quo videri põt deus: ⁊ qꝛ hoc non eſt niſi in ſciẽtia quã hꝫ deus de ſeipſo. ideo in ſola illa ſciẽtia eſt ſubm vel obiectũ deus in eo ꝙ deus. Dicemus ğ qḋ ſine addiamẽto dicimus ſimplr dicimus. ſicut ergo abſolute: nec in ſciẽtia beatoꝝ: nec viatoꝝ dꝫ poni deus in eo ꝙ deus eſſe ſubm: tñ cũ aliqua cõditione addita poteſt hoc poni. nã vt põt patere ex habitis tã vlitas ↄſiderationũ q̃ȝ imediationũ cõcludit ꝙ deus in eo ꝙ de⁹ nõ põt poni ſubm in ſciẽtia beatoꝝ. nã quantũ ad vlitatem ↄſiderationũ hoc poni nõ põt: qꝛ beati nõ poſſunt cõſiderare deũ omni mõ quo ↄſiderandus eſt. Nec põt cognoſcere deũ omni mõ quo cog^{le} eſt: ita ꝙ ſic abſolute de⁹ in eo ꝙ deus in eoꝝ ſcia nõ põt eſſe ſubm: ſꝫ cũ aliq̃ ↄditione addita. vt dicat ꝙ de⁹ inquãtũ ſe extẽdit ſtatus ⁊ gloria beatoꝝ: eſt ſubm in ſcia eoꝝ. Competenter credimus eſſe dcm̃. nã opꝫ ꝙ beati cognoſcãt deũ oĩ mõ cognitõis: ſine quo beati eſſe nõ põt. vt ſi nõ cognoſcerẽt deum eſſe vnũ: ⁊ nõ cognoſcerẽt ipſũ trinũ: nõ eſſent perfecte beati: eo ꝙ hoc requirit eoꝝ ſtatus. Propter qḋ videt bñ dictũ ꝙ ſi volumus dicere ꝙ deus in eo ꝙ de⁹ eſt ſubm in ſcia beatoꝝ: ꝙ eſt ibi addenda iſta conditio ꝙ deus in eo ꝙ deus: put requirit ſtatus ⁊ gloria beatoꝝ eſt ſubꝫ vel obiectũ in ſcia eoꝝ: ⁊ qꝛ ex ſubiecto vel obiecto ſcia ſortit eſſe ⁊ vnitatẽ ⁊ diſtinctionẽ ſm rõnem illã: put in illa ſciẽtia ↄſiderat illud ſubm vel obiectũ: bñ dictũ eſt ꝙ de⁹ in eo ꝙ glĩ^{cor} vel beati^{cor} eſt ſubm in ſcia beatoꝝ: qꝛ non eſt ibi ſubm deus in eo ꝙ deus abſolute ſub illo pelago infinitatis: ſꝫ ſub mõ finito ⁊ ſub illa rõne finita: put hoc patit ſtatus ⁊ gloria beatoꝝ: ⁊ put hoc nõ ifinite: ſꝫ finite communicat beatis. Ex hoc ğ ſcia beatoꝝ hꝫ eſſe in ſe: ⁊ hꝫ diſtinctionẽ ad ſciam diuinã: put deus in eo ꝙ de⁹ ſub ſuo pelago infinitatis in ſciẽtia quã hꝫ de ſeipſo dr̃ eſſe ſubꝫ. Uerũ qꝛ ꝙ beati vident nos credimus: qꝛ ſicut ipſi ambulant per ſpẽm: ſic nos ambulamus per fidem. Sed in ſcia beatoꝝ ponit ſubm deus ſub aliq̃ cõditiõe rõne ſpeciali limitãte ⁊ finiẽte eoꝝ ſciaꝫ: qꝛ nõ hñt ſciam ifinitã: multo magis in ſacra pagina ⁊ in ſcia viatoꝝ talis limitatio ⁊ finitatio eſt de neceſſitate ponenda. Explicabimus inſuper qḋ ſupra tangebat. ſ. ꝙ id qḋ dictũ eſt de vlitate conſideratiõis: veritatẽ hꝫ de vlitate imediationũ. nã qꝛ in ſciẽtia beatoꝝ nõ eſt ibi deus ſubiectũ vel obiectũ omni modo imediatiõis quo eẽ põt: abſolute ⁊ ſimplr nõ eſt concedendũ ꝙ deus in eo ꝙ de⁹ ſit ibi ſubm: ſed cũ aliqua conditiõe hoc cõcedi poterit: vt dicatur ꝙ deus in eo ꝙ deus eſt ibi ſubm vel imediate: quãtum ad obiectũ ⁊ quãtum ad rõnem obiecti. vt hoc ſe tenet ex parte ſcibilis: ſed nõ eſt ibi ſubm deus in eo ꝙ de⁹ quantũ ad actũ viſionis ⁊ quantũ ad lumen in quo fit illa viſio: ⁊ potiſſime ꝓpt hec ſe tenent ex parte ſcientis. Deus. n. per ſe ipſm erit obiectũ in ſciẽtia beatoꝝ. nã beati nõ vidẽt deũ per ſpeculũ in enigmate: vt ꝙ nõ videãt ipſam rem que eſt diuina eſſentia. Ipſa ğ diuina eſſentia imediate ſe offert vt obiectũ itellectui beatoꝝ: ꝓpter qḋ eſt ibi imediatio ex parte obiecti. ſicut etiã eſt ibi immediatio ex parte ratiõis obiecti: put talis ratio eſt ſpẽs rei nõ ipſa res. nam ſm pħm in. 3. opꝫ res vel ſpẽs obiecti eẽ in aĩa. In ſciẽtia ğ beatoꝝ ipſa eſſentia diuina nõ ꝑ aliã rem vel per aliud obiectũ ſe offert itellectui beatoꝝ: nec per aliã ſpẽm: ſed per ſeipſaꝫ ſe offert intellectui eoꝝ. põt enim iſta duo ſtare ſimul: ꝙ intellectus tendat in ipſam eſſentiã rei: ⁊ habeat ꝓ obiecto ipſam eſſentiã rei: tamen tendit in eſſentiã per ſpẽm vt cog^{it} eſſentiã lapidis ꝑ ſpeciem lapidis. Sed in ſcia beatoꝝ reſpectu diuine eẽntie nõ ſic: qꝛ nõ ſolũ eẽntia diuina eſt ibi imediate obiectuꝫ: ſed etiã per ſeipſam nõ per aliã ſpẽm eſt ibi obiectũ: ꝓpter qḋ quãtũ ad ipſm obiectũ ⁊ quantũ ad ſpẽm que eſt ratio videndi obiectũ põt cõcedi ꝙ deus in eo ꝙ de⁹ eſt ſubm vel obiectũ in ſciẽtia beatoꝝ: ſed quantũ ad actus viſionis ⁊ q̃tum ad lumẽ glorie: ſiue quantũ ad gratiaꝫ ↄſumatã deus in eo ꝙ deus nõ eſt ſubm vel obiectuꝫ: qꝛ ille actus viſionis per quã beati vidẽt eſſentiã diuinã: lꝫ imediate ſit cauſatus a diuina eẽntia: tñ hõ actus nõ eſt ipſe deus vel diuina eẽntia: ſed differt ab ea. ſicut effect⁹ dĩt a ſua cauſa: ſic ẽt ipſm lumen glorie vel ipſa grã conſumata: per quã ſancti vident deũ: nõ eſt ipſa diuina eẽntia vel ipſe deus: ꝓpter qḋ deus in eo ꝙ deus ſic abſolute loquẽdo nõ põt poni ſubm in ſcia beatoꝝ: ſꝫ ſub aliq̃ conditione põt hoc poni: vt dicat ꝙ de⁹ in eo ꝙ de⁹ q̃tũ ad obiectuꝫ ⁊ q̃tum ad ſpẽm que põt eſſe rõ cognoſcẽdi obiectum: eſt ſubm in ſcia beatoꝝ: qꝛ deus vel diuina eẽntia nõ per aliud obiectũ vel per aliaꝫ ſpẽm: ſꝫ per ſeipſam ſe offert itellectui beatoꝝ: tamẽ hoc nõ eſt ↄcedendũ ſimpliciter quãtũ ad actũ viſioniſ ⁊ quantũ ad lumẽ glorie: per qḋ fit talis actus: nõ dꝫ dici ꝙ deus in eo ꝙ deus ſit ibi ſubm: qꝛ deus per ſeipſum nõ eſt illa viſio formaliter vel per idẽtitatẽ: ſed cauſaliter tñ. Cum ğ illa viſio que eſt quid creatum: ⁊ illud lumẽ qḋ eſt quid creatum ſiue quid finitũ deus in eo ꝙ deus nõ abſolute: ſed ſub quadam rõne finita eſt ſubm in ſciẽtia beatoꝝ: ſiue accipiatur ibi reduplicatio ⁊ ratio illa ſub qua ponitur deuſ eſſe ſubm quãtuꝫ ad vniuerſalitatẽ cõſideratiõis: ſiue quantum ad vniuerſalitatẽ imediationis: qḋ declarare volebamus. Concludamus ğ ⁊ dicamus ꝙ in illa ſciẽtia creata deus ſub abſoluto nomine vel deus in eo ꝙ deus põt

eſſe ſubm:qꝛ nulla ſcia creata reſpectu dei pōt hr̄e iden.
titatē ꝯſideratiōis vel imediatiōis: ⁊ qꝛ per ſubm queli-
bet ſcia acqrit ſpēm ⁊ diſtinctionez.iō in ſcia beatoꝝ erit
deus ſub illo mō ſubm:ſine quo nec poſſumus eſſe beati:
⁊ erit deus ſub iſto mō ſubm:per quē ſcia quaz hn̄t beati
de deo:diſtinguit̄ a ſcia quā hꝫ de⁹ de ſeipſo.Deus ḡ abſo
lute ſumptus:vel deus in eo ꝙ de⁹: erit ſubm in ſcia quā
hꝫ de⁹ de ſeipſo:⁊ vbi cōcurrit vniuerſalitas abſolute tā
ꝯſideratōis ꝙ̄ imediatiōis:qꝛ de⁹ nō per aliud lumē: ſed
per lumē qđ eſt ipſe:nō per aliā viſionē: ſed per viſionez
que eſt ipe: cognoſcit ſeipꝫ: qđ nō ꝯtingit in beatis:patet
hoc per habita:ſed in ſcia beatoꝝ: ⁊ in quacūq̧ alia ſcien
tia creata deus nō abſolute.i.non illo pelago infinitatis:
nec in eo ꝙ deus.i. vt pelagus īfinitatis:pōt eſſe ſubm in
aliq̄ ſciētia creata.ḡ in ſcia creata ⁊ finita deus nō poteſt
eſſe ſubm niſi ſub aliq̄ cōditiōe finitante ⁊ cōtrahente ⁊
ſpecificāte:que limitatio et ſpecificatio melioꝛ modus ḡ
occurrit nobis eſt:vt requirit gloꝛificatio et beatificatio
noſtra.hoc ḡ mō poterit deus eſſe ſubm taꝫ in ſcia beato
rum ꝙ̄ viatoꝝ:aliter tn̄ ⁊ aliter: qꝛ in ſciētia beatoꝝ erit
deus ſicut ſubꝫ ſꝫ qđ videt̄: in ſcia vō viatoꝝ erit ſic ſub
47. iectum ſm quod creditur ⁊ auditur. iuxta illud pſalmi.
Sicut audiuimus.ſupple in via. ſic vidimus in ciuitate
dei noſtri.ideſt in patria.

Sed dices ꝙ triāgulus in eo ꝙ triangulus habꝫ
tres:⁊ ꝙ nō ꝯcurrit ibi vl̄itas imedia
tionis ꝙ̄tū ad cām:ſꝫ ſufficit ibi talis vl̄itas imediatiōis
ꝙ̄tum ad ſubm:nō tn̄ eſt ibi quātū ad cām.nā ⁊ ſi triāgu
lus nō hꝫ tres per aliud ſubm:hꝫ tn̄ tres per aliā cauſam:
pōt ḡ eſſe reduplicatio ſine vl̄itate imediationū . poterit
ḡ deus in eo ꝙ de⁹ eſſe ſubm in ſcia beatoꝝ vel viatoꝛuꝫ
abſq̧ eo ꝙ cōcurrat ibi vniuerſalitas imediationū: ⁊ qđ
dcm̄ eſt de vl̄itate imediatiōis qui vellet ad hoc labora-
re:forte inueniret de vniuerſalitate conſideratiōis.pote
rit ḡ eſſe reduplicatio ſine talib⁹ vl̄itatibus.

Ad quod duximus rñdendū ꝙ ſi alicui alij poſ-
ſet competere magis imediatius ⁊ ma
gis vl̄ius hr̄e tres ꝙ̄ triāgulo illud aliud a triāgulo ha-
beret tres ꝑ ſe : vel poſſet dici hr̄e tres abſoluto nomie:
vel cū reduplicatiōe.Sic ⁊ in ꝓpoſito:qꝛ ſcia quā hꝫ de⁹
de ſeipſo cōpetit magis vl̄iter ꝯſiderare de deo: ⁊ magis
imediate ferri in deū: ideo in illa ſcia deus eſt ſbm ꝑmo
⁊ ſub abſoluto nomine ⁊ cū reduplicatiōe:in ſcia aūt bea
toꝝ vel viatoꝝ de⁹ nō ſub abſoluto nomine.i.ſub illo pe
lago:nec cuꝫ reduplicatiōe.vt deus in eo ꝙ deus:ſed ſub
aliqua ratiōe cōtrahente ⁊ ſpecificante ⁊ finitāte ⁊ limi-
tante poterit eſſe ſubm:quo poſito ratiōe illius finitatio-
nis et ſpecificatiōis ſciētia beatoꝝ vel viatoꝝ tāꝙ̄ quid
finitū a deo ſic ſumpto poterit accipere ſpēm:⁊ etiam di-
ſtinctionē a ſciētia quā hꝫ deus de ſeipſo.

Sed adhuc dices.ſicut in arguēdo dicebat̄ ꝙ nō
videt̄ eſſe eadē rō deitatis ⁊ infinita
tis: ꝓpter qđ poterit deus in eo ꝙ deus eē ſubm in ſacra
pagina vel in ſcia beatoꝝ : ⁊ tn̄ nō erit ibi ſubm infinituꝫ
in eo ꝙ infinitū vel infinitū ſub rōne infinita: cū dcm̄ ſit
aliā eſſe rōnem infinitatis ⁊ deitatis.

Ad hoc autez dici pōt ꝙ rō deitatis eſt rō infi-
nitatis:qđ pꝫ per Damaſcenum.
libro ꝑmo. caplo.i z. qui vult ꝙ nomine dei intelligatur
qđdā pelagus ſubē infinite:dato tamen ꝙ Damaſce.hoc
nō diceret:ipſa ratio hoc cōcludit.nā Exodi.3. cum deus
loqueretur Myſi dicens.Ego ſum deus patris tui.deus
Abraā ⁊c̄.Moyſe querēte ab illo qđ eſſet nomen eiuſ re
ſpondit.Ego ſuꝫ qui ſum:ſic dices filijs iſrael: qui eſt mi-
ſit me ad vos. Hoc ḡ itelligimus nomine dei aliquid qđ
nō participat eſſe:ſed eſt ipm eſſe: opꝫ aūt tale gd eſſe īfi-
nitū: cū nō ſit receptū ⁊ limitatū in alio. Sed ſicut id qđ
omnia entia participāt:⁊ omnia poſſibilia eſſe participa
re poſſint.iuxta illud Dionyſij. 4. de angelica hyerarch.
eſſe oīum eſt ſuper eſſe deitas : ⁊ qꝛ infinita ſunt que hn̄t
eſſe ⁊ que poſſunt habere eſſe : que omnia ſunt apta nata
participare diuinū eſſe:opꝫ qđ illud eſſe ſit infinitum.Et
iſta eſt ratio Damaſc.quare nomine dei itelligit̄ pelagus
ſubē infinite : naꝫ hoc importat̄ nomine dei vel nomine
deitatis.ſuba que eſt ipm eſſe:vel ſuba cui⁹ actus eſt infi
nituꝫ eſſe:⁊ que eſt idē qđ ille actus:⁊ qđ infinitū eſſe: ꝓ-
pter qđ Damaſ.concludit ibidē: ꝙ deus eſt pelagus ſub-
ſtantie īfinitū:qꝛ hꝫ in ſe omne eſſe: vel qđ idē eſt:qꝛ hoc
dicit deus ipm infinitū eſſe: ꝓpter qđ Anſelmus vult ꝙ
hoc importet̄ nomine dei:quicquid melius eſt eſſe ꝙ̄ nō
eſſe.ergo ſm euꝫ nomine dei importatur pelagus infini-
tarum perfectionuꝫ qđ concoꝛdat cum Diony.caplo. 12.
de diuinis nominibus : ꝙ laudare ꝯ̄ eum qui eſt infini-
toꝛum nominum ⁊ infinitarū perfectionum.

¶ Uerum qꝛ intellectus homis nō qeſcit. ideo ꝓpter qđ
cogitat ꝙ deus per idētitatē eſt ipm infinituꝫ:tn̄ alia eſt
rō infinitatis ⁊ alia eſt rō deitatis. ideo volumus decla-
rare ꝙ infinitas magis importat̄ noie dei vl̄ nomie dei-
tatis ꝙ̄ nomine īfiniti vel īfinitatis. nā vt accipit Dam.
libro ꝑmo.caplo.4.⁊ ſi ipe hoc non diceret:ipm dcm̄ eſt
per ſe clarū.vꝫ.qm̄ eſt deus.manifeſtuꝫ eſt: qđ vō eſt ſm
ſubam ⁊ nām icomprehēſibile eſt hoc et oīno ignotuꝫ.ſi
ergo gd eſt deus ſm ſubam ⁊ nām eſt incōprehenſibile:
⁊ omnino ignotū:quid aliud hoc eſt dictu:niſi ꝙ ipe de⁹
eſt quedā incōprehēſibilitas ⁊ quedā infinitas : ⁊ ꝙ ipſa
ſuba dei: vel ipſa nā: vel ipe deitas:eſt quedā incōprehē-
ſibilitas ⁊ quedā infinitas . Dicere deus in eo ꝙ de⁹ vel
ſub rōne deitatis: eſt ſubm in aliq̄ ſcia creata : eſt dicere
incōprehēſibile in eo ꝙ incōprehēſibile:⁊ ſub rōne incō-
prehēſibilitatis:v̇l vt eſt īfinitū in eo ꝙ īfinitū ⁊ ſub no-
mine īfinitatis eſt ſubm:qđ eſt ipoſſe.Attn̄ vt magis poſ-
ſimus obturare oꝛa loquētiū : dicemus qđ paꝝ ante iam
diximus. vꝫ.ꝙ infinitas magis importat̄ nomine dei ꝙ̄
nomine infiniti.naꝫ nomine infiniti importat̄ neg^te. nā
hoc infinitū.i.nō finitū:ſed nomine dei importat̄ infini-
tas poſitiue.nā eo mō quo importat̄ infinitas nomie īfi-
niti poſſumus itelligere infinitū.nā nō itelligit̄ īfinituꝫ
niſi per finitū:qꝛ ſm Augu^s.5.de trinitate.caplo.7. Ne-
gatio eſt in eodē genere cū affirmatiōe:qđ iō verū eſt:qꝛ
nō itelligit̄ negatio niſi per affirmatōez . iuxta illud phī libro 2°.
in elenchis.Semper in nō facere itelligit̄ facere: ⁊ oīno capi: 10°
in negatōe dictio.i.affirmatio. Poſſumus ḡ itelligere īfi
nitū;qđ ē negō finiti:itelligēdo finitū. vn̄ ⁊ Dama.lib.ꝑ°
caplo.4. vult ꝙ hoc poſſimus itelligere de deo: ꝙ eſt in-
coꝛpore⁹:incoꝛruptibilis:ꝙ eſt incōprehēſibilis:ꝙ eſt īfi
nitus. vult ḡ ibi ꝓbare Dama.ꝙ gd eſt de⁹ ſm ſubam et
nām eſt icomprehēſibile ⁊ oīno ignotū:qđ ſic ꝓbat:qꝛ ſi
itelligimus deū in coꝛporeū icōprehēſibilē ⁊ īfinitū : nō
gd eſt de⁹:ſꝫ gd nō eſt de⁹ intelligimus:ſꝫ nullus itelligit
gd eſt aligd ſolū itelligēdo gd nō eſt illō. itelligēdo ḡ ta-
lia:nō itelligim⁹ gd eſt de⁹:ſꝫ gd nō eſt de⁹. Rurſus ſi in-
telligimus deū ſapientē.bonum.iuſtū.⁊c̄.talia:nō gd eſt
de⁹:ſꝫ aligd circa deū itelligimus. vult ḡ Damaſc. ꝙ iſta
attributa:⁊ iſte ꝑfectiōes quas ponimus in deo ſint gdā
riui ⁊ quedā pululatiōes cōprehenſe in pelago ſubē diui
ne.bonitas ḡ i creaturis ē q̄litas : ⁊ magnitudo q̄ in crea
turis eſt:eſt ꝙ̄titas:in deo ſunt ipſa eēntia diuina. iux̄ il-
lud Aug.5.de trini.cap°.ꝑ°. Intelligimus deū ꝙ̄tū poſſu-
mus ſine ꝙ̄titate magnū: ſine q̄litate bonū.noiat ḡ iſta
attributa deū ſm modū multarū ꝑfectionuꝫ: ſꝫ deus nō

nominat deū ſm pelagus ſube infinite ↄtinens in ſe oēs iſtas īfinitas ꝑfectiōes:ꝛ iō dicit Dama. ſi intelligis deū ſapiētē:vel iuſtū:vel ſi qdcūqꝫ tale dixeris nō nām dicis dei:ſꝫ que ſunt circa nām:inuēs ꝙ de⁹ ſm ſuā nām poſiti ue dicit qdda pelag⁹ ſube infinituꝫ.iſta vo attributa que nō per modū vnū:ſꝫ ꝑ modū multitudinis ꝛ īfinitoꝝ nominū.nominā̄r.n.nō ipm pelag⁹ ſm ſubam ꝛ nām qd eſt de⁹:ſꝫ magis aliq̄ circa ipꝫ noiare videnꝭ. De⁹ ḡ dicit qddā pelag⁹ ſube īfinitū poſitiue:qd pelag⁹ īfinituꝫ dicit negatiue:qd eſt ḡ īfinitū itelligere poſſumus: q2 eſt negō finiti:ſꝫ qd eſt de⁹ ſm ſubam ꝛ nām cū īportet īfinitatē poſitiue eſt nobis īcōprehēbi͡le ꝛ ignotū. Poſſum⁹ ḡ de deo ꝓpter hāc īfinitatē poſitiue ſcire:q2 eſt:ſꝫ nō:qd eſt. Propter hec clari⁹ appet ꝙ de⁹ in eo ꝙ de⁹ abſolute loquēdo: niſi determineꝭ cū aliq̄ determinatōe ſubm̄ vel obm̄ in aliq̄ ſcia creata eē nō pōt. Aduertēdū tñ. ꝙ de⁹ ꝛ q̄lꝫ ꝑfectio dei.dꝭ qd īfinitū:ſꝫ quō hoc ſit inferi⁹ diceꝭ.

⸿ His aūt oib⁹ excurſis. volumus oñdere ꝙ ſub rōne ſpeciali de⁹ eſt ſubm̄ in ſcia beatoꝝ. ꝛ ꝑ ↄñs hoc mō eſt ſubꝫ in ſacra pagina vel in ſcia viatoꝝ. Inuenim⁹.n.de cognitiōe btōꝝ in ſacra pagina q̄ꝫtū ad cognitiōez dei triplicē modū dcī. vnū mo͡m Aplī.pͣ ad corin.cap.iꝫ. Nūc cognoſco ex ꝑte.tūc aūt.i.in p̄ria.cog̃ſcā ſicut ꝛ cognit⁹ ſum.qui modus videꝭ eē ꝓpri⁹ ipſi⁹ p̄rie. Aliū modū dcī inuenim⁹ pͣ Joā.cap.3.ꝙ videbim⁹ eū ſicuti eſt:ꝛ iſte modus vꝭ eē p̄rie.ꝑ dr̄iaꝫ ad modū cognitiōis in via. Inuenimus ꝛ 3͡m mo͡m dcī ab eodē aplo pͣ ad corin. capi.iꝫ.ꝙ nūc videm⁹ per ſpeculū ꝛ ī enigmate. tūc aūt facie ad faciē:ꝛ iſte modus vꝭ ↄꝓhēdere vtrāqꝫ. vꝫ. cognitiōez vie ꝛ p̄rie. Propter pͣ͡m ſciēdū.ꝙ q̄libet btūs in p̄ria cognoſcet deū. ſicut cognitus eſt a deo:ſꝫ cognit⁹ eſt a deo ꝑ eēntiā dei.nō per eēntiā ſuā. De⁹.n.cog̃ſcit quēlibꝫ btūꝫ ꝑ eēntiā ſuā:nō ꝑ eēntiā btī:ita ꝙ rō cog͡ndi btūꝫ in deo eſt ipa eēntia dei:ſic ēt in deo rō cog̃ſcēdi deū eſt eſſentia dei. Illo ḡ eodē medio quo ds cognoſcit deū.btūs cog̃ſcit ipm. Prout ḡ de⁹ cog͡n beatū:ꝛ beatus deū:eſt aſſignare ibi aliā ꝛ aliā rē cognitā:ſꝫ nō aliū ꝛ aliū modū cognoſcēdi:q2 ipa eēntia diuina erit mediū in vtraqꝫ cognitiōe. Cū ḡ ds cog̃ſcat beatum per eſſentiā ſuā ſub ſpāli rōne:q2 ſm Aug.83.q.q.de ideis.nō eadē rōne ↄſtitut⁹ eſt hō ꝛ equus:ꝛ ait ꝙ ſingula:qd pōt exponi ē ipſis ſing͡lꝫ:ꝓprijs ſunt creata rōnib⁹: ſꝫ ita ꝓducit ds res:ſicut nouit eas:q2 ſm Augu.iꝫ.de trinitate.cap. .nō q2 ds ꝓducit res iō nouit:ſed q2 nouit iō ꝓducit. Si ḡ ſicut res ſunt note a deo. ſic ſunt ꝓducte: cū oia ſint ꝓducta a deo ſm ſpāles rōnes:oia erūt nota a deo ſm ſpāles rōnes. Quilibꝫ ḡ btūs eſt not⁹ a deo ꝑ eēntiā dei:ꝓut illa eēntia eſt rō ſpālis cog̃ſcēdi illū beatū:et q2 ſicut de⁹ cog̃ſcit a btō:ſic btūs cog̃ſcit a deo:cū hoc ſit ſub ſpāli rōne:qd dcm̄ ↄtingit ex finitatōe ꝛ limitatione creaꝭ:ꝛ q2 ois creatura eſt certis limitatiōibus circūſcripta.iō ſub ſpāli rōne repītaꝭ in deo ꝛ hꝫ ydeaꝫ in deo vt patuit ꝑ Augu.cap⁹.de ydeis. videt ḡ btūs deū ꝑ eſſentiā dei:ſed nō in illo pelago īfinito:ſꝫ ſub q̄dā ſpāli rōne. Ex hoc igiꝭ poterit ſumi vna rō.q̄re deus ſub ſpāli rōne erit ſubm̄ vel obiectū in ſcia btōꝝ:ꝛ ꝑ ↄñs viatoꝝ. Secundū aūt qd inuenimus de cognitōe dei in p̄ria ꝙ videbimus eū ſicuti eſt:qd potiſſime dcm̄ eſt de cognitiōe dei in patria ꝑ dr̄iam ad cognitiōez dei in via.naꝫ cognitio dei in via eſt magis ꝑ qd non eſt:q̄ꝫ ꝑ qd eſt:q2 ſm Diony.2. de angelica hierar.hoc.n. vt extimo eſt potenti⁹ genus in ea.i.in cognitiōe dei. vꝫ.per negatiōez q̄ꝫ per affirmationē: ꝛ in eodē caplo ſcribiꝭ ꝙ negatōes de deo ſunt vere:affirmatiōes vo ſunt incompacte. in via ḡ magis cognoſcim⁹ deū ꝓpter qd nō eſt:ſꝫ in p̄ria videbimus ſicuti eſt:ſed ſi cut ꝛ ſicuti ꝛ cetera talia aduerbia dn̄t ſimilitudinē:non equalitatē:videbimus ḡ eū ſicuti eſt:ꝛ ſimiles erimus ei cognoſcēdo ipm:nō tñ ꝓpter hoc erimus equales ei etiā in cognitiōe:q2 deus in p̄ria erit vincens ſciam nr̄am:qd nō eēt ſi videremus deū in illa īfinitate: videbimus ḡ et rem īfinitā:ſꝫ ſub rōne finita ꝛ ſub ſpāli rōne. Tertiū qd dꝭ de cognitiōe dei in p̄ria:ꝙ nūc videmus per ſpeculuꝫ ꝛ in enigmate. tunc aūt facie ad faciem: videmus ḡ nūc in via deū per ſpeculū:q2 nō videmus ipm in ſe:ſed videmus ipm per creaturas in q͡b⁹ relucet ſilitudo dei: q̄ſi in quodā ſpeculo: ſꝫ tūc in p̄ria videbimus facie ad faciem deū:q2 tūc videbimus ipſaꝫ rem ꝛ ipſaꝫ eēntiā. ſicut ḡ facies ꝑ oculū quē hꝫ videt aliā faciē ſic in p̄ria aīa beata per itellcm̄ quē hꝫ videbit deū:ꝛ ſicut facies viſa ab oculo gnāt in oculo actū vidēdi ſeipſaꝫ:ꝛ nō gnāt ibi aliā ſpeciē drn̄tē realr ab illa viſione vel ab illo actu vidēdi. vt plane vult Augu.io.de trinita.cap.2. Sic de⁹ in p̄ria non īprimēdo aliā ſpēm in itellectu beatoꝝ: ſꝫ ſolū ipm actū itelligēdi vel illā viſionē intellectiuā videbiꝭ a beatis:ꝛ q2 ille act⁹ itelligēdi vel illa viſio intellectiua eſt qd finitum:opꝫ ꝙ deus ſub rōne finita:quā vocamus rōnē ſpālē: videaꝭ a beatis in p̄ria. viſio ḡ per quā deus videt ſe: eſt qd infinitū:q2 eſt ipe deus:ſed viſio qua beati vident deū eſt qd cauſatū ꝛ qd creatū a deo:q̄ꝫtū ḡ ad actū vidēdi.de⁹ in eo ꝙ deus videt ſeipm:ſꝫ videꝭ a beatis q̄ꝫtum ad hꝫ actū vidēdi:vel q̄ꝫtū ad hꝫ viſionē:per aliqd creatum ꝛ modo finito: vt ſit hoc modo obiectū ſcia beatoꝝ: ꝛ q2 hoc modo quo videbimus in p̄ria:credimus de ipſo in via.opꝫ ꝙ deus ſub ratiōe finita vel ſpāli ſit obm̄ vel ſubm̄ in ſacra pagina:que eſt ſcia viatoꝝ.

⸿ Ulteri⁹ forte dubitaret aliqs quō infinitas ſe hēat ad deū:q2 hoc multū valebit ad intell͡m difficultatē ꝓpoſitā. dicemus ḡ ꝙ opꝫ dare in rebus quādā rem infinitā actu poſitiuo quātū ad eſſe:a qua oia alia ꝓceſſerūt. hec auteꝫ res ſic infinita:que eſt cauſa ꝛ ꝓncipiū oīum alioꝝ:dupl͡r pōt nominari:q2 vel nominabiꝭ per qd eſt:vel per qd nō eſt:ꝛ ſi per quid eſt:dupl͡r poterit hoc cōtingere: q2 illud nomē vel imponeꝭ ſube ꝛ nature illius rei vel perfectionibus nature eius. pͥmo modo nominaꝭ illa res infinita hoc nomine deus.nā deus eſt nomen ſube ꝛ nature. dicit eniꝫ hoc nomē deus ſubſtantiā ꝛ nām illius rei infinite: ſed ſi nomē imponaꝭ perfectionib⁹ nature ꝛ ſube illi⁹ rei infinite. ſicut imponuntur nomina ipſis attributis. vt iuſtus.ſapiēs.potens.ꝛ cetera talia:ꝛ q2 perfectiōes competentes nature diuine ſunt infinite. ideo hoc mō deus pōt eſſe infinitoꝝ nominū:q2 in deo cōgregāꝭ ſm pℏm ꝑfectiones oīum generū:qd verū eſt nō ſolū quantū ad perfectiones que actu ſunt:ſed etiā quantū ad perfectiones que poſſunt eſſe:quas cōſtat eſſe īfinitas:ſm quē moduꝫ merito dictus eſt de⁹ infinitus. hꝫ aūt attributa nō dicūtur eē impoſita diuine nature:ſed perfectiōibus competentibus illi nature. Et ſi dicanꝭ talia nomina attributorum eſſe impoſita nature diuine:hoc nō erit formal͡r:ſed per idētitatē: q2 omnia talia trāſeunt in naturā diuinaꝫ: nec dicanꝭ ſynonime talia attributa. cū ſm Cōment.iꝫ. metaphy. viuere ꝛ vita nō dicunꝭ de deo ſynonime: ſed ꝓprie:cū iſta. vꝫ. viuere ꝛ vita videanꝭ reſpicere vnuꝫ ꝛ idē attributū. ideo ſi nō dicunꝭ ſynonime: multo magis nomina impoſita pluribus attributis nō dicenꝭ ſynonime. Aduertendū tamē cum dicimus deū potentē.iuſtū. piūm ꝛc.rōne affirmatiōis videꝭ dicere quid eſt de⁹: ſed vt patuit per Damaſce. hec nomina nō dn̄t quid eſt de⁹: q2 nō dn̄t naturā ꝛ ſubaꝫ dei ꝓprie ꝛ formal͡r loquēdo:ſꝫ per identitatē tm̄. Et ideo dicit Damaſ.ꝙ iſta nō dn̄t dei naturā vt ſupra patuit:ſed aliqua circa naturā nominā̄t: vel nominā̄t nō naturaꝫ dei: ſed aliqua ſm naturaꝫ dei.

nã deus ſm ſuaʒ nãm hʒ in ſe oẽs iſtas perfectiones. iſte ergo perfectões ſunt aliq̃ attributa diuine nature. ex ſuo tñ mõ ſignificãdi nõ nãm dei: ſed aliquas circa nãm dei: vel ſm nãm dñr. Poſſunt aũt hec ex ſuo mõ ſig̃ndi dici: nõ ipſa nã ſed attributa nãe: ⁊ qꝛ oĩa talia ſunt attributa deo: cogimur ponere ꝙ hoc nomẽ deus ſit impoſitum ipſi nãe ⁊ ſubẽ diuine vel nãe: ſed hec nomĩa attributoꝝ que ſunt impoſita perfectiõibus illius ſubẽ vel nãe: ſed hoc nomẽ deus eſt impoſitũ ipſi ſubẽ vel nature. hẽbunt ſe g̊ hec noĩa attributoꝝ que pñt eſſe ĩfinita ad ĩpaʒ nãm dei tãq̃ perfectiões eiꝰ: ⁊ iõ ipſa nã dei dicit illã rem que eſt deꝰ. q̃ſi qõdã pelagus infinitũ ꝯtinens oẽs iſtos riuos: et omnia iſta flumia perfectionũ. habebit ſe g̊ nã dei quaſi mare ⁊ pelagus infinitũ in quo cõprehendunt̃ oẽs iſti riui ⁊ oĩa iſta flumina perfectionũ. deus g̊ eſt nomẽ impoſitũ nature: qõ pʒ. Qꝛ ſicut illi nãe attribuunt̃ oĩa iſta: ſic ipſi deo tãq̃ ſig̃nti nãm illã: omnia iſta ſunt etiã attributa: ⁊ iõ dr̃ ſolus potẽs: ſolus rex ſeculoꝝ: ſolus ĩmortalis ⁊ inuiſibilis. omnia g̊ attributa nãe diuine: ſiue nominentur affirmatiue ſiue negatiue dñr eſſe attributa ſoli deo: qꝛ ſolũ hoc nomẽ deꝰ impoſitũ eſt ad ſig̃ndũ illã ſubaʒ ⁊ nãʒ: cui omnia hec ſunt attributa: oĩa. n. noĩa competẽtia illi rei ĩfinite: de qua loqmur: poſſunt dici ſignificare pfectiones attributas illi rei infinite: hoc aũt nomẽ deꝰ ſubẽ ⁊ nature illiꝰ rei eſt impoſitũ: cũ ſoli deo oĩa h̃ attribuantur. Poterit g̊ ſm aliã ⁊ aliã linguam multis vocabulis noĩari deus: ſed nõ loquẽdo de deo vt eſt trinꝰ: ſed vt eſt vnus: cũ oĩa nomia dei vel ſignificent ipſa attributa vel ſubam ⁊ nãm cuius ſunt attributa: cũ oĩa attribuant̃ ſoli deo ſolũ hoc nomẽ deus erit impoſitũ ad ſignificandũ illam ſubam ⁊ nãm. ſi aũt inueniunt̃ plura noĩa talia erũt plura ſm linguas vel ſm vocabula: nõ ſm ſignificatões: vel erũt plura noĩa ſm ſynonima. Dabito quo affirmatiue dñr nomina de deo: leue eſt videre quõ dñr negatiue: que oĩa excepto hoc nomĩe deus: qõ imponit̃ illi ſubẽ vł nature: cetera alia noĩa niſi ſint ſinonima: ſiue ſint affirmatiua ſiue negatiua pñt dici noĩa attributoꝝ. naʒ ſicut deo attribuimus pfectões: quas videmus in alijs rebus affirmatiue: ſic poſſumus ei attribuere negatiões impfectionũ: quas videmus in alijs rebus: ⁊ qꝛ ex imperfectõe ꝯpetit ꝙ qd ſit mãle corruꝑ cõprehẽſibile ⁊ finitũ: poſſumus negões iſtoꝝ attribuere deo: vt dicamus ipm eſſe ĩmortalẽ incorruptibilẽ incõprehenſibilẽ ⁊ infinitũ. ſi g̊ idẽ dicit hoc nomẽ deꝰ ⁊ hoc nomẽ infinitũ: vr̃ tñ vnum ab alio duplr̃ differre: qꝛ hoc nomẽ ĩfinitũ dr̃ de nã diuina per attributões ⁊ negatiue: ſed hoc nomẽ deus importabit illã nãm infinitã per ſignificationeʒ ⁊ poſitiue. per ſignificatiõeʒ qdẽ: qꝛ impoſitũ eſt hoc nomẽ deꝰ ad ſignificandũ illã nãm infinitã: poſitiue aũt: qꝛ nõ ſignificat illam nãm ĩfinitã negatiue ſed poſitiue: put eſt qõdã pelagus oĩum perfectionuʒ: ⁊ put eſt qõdã pelagus ſubẽ: oẽs pfectiões ꝯtinẽs: qõ ſine ĩfinitate poſitiua eſſe nõ põt: ꝓpter qõ Damaſce. ipm deũ dicit eſſe pelagus ſubẽ infinitũ: ⁊ qꝛ magis eſt dicere aliqd poſitiue q̃ȝ negatiue: hoc nomẽ excellẽtiꝰ dicit infinitatẽ diuine ſubẽ vel nãe: cuʒ dicat eã q̃ſi qõdã pelagus oĩum perfectionũ poſitiue: q̃ȝ dicat hoc nomẽ infinitũ importãs de ſe ĩfinitatẽ negatiue. vtrũq; g̊ repugnat actualiter ſcie create ĩfinitas negatiue ⁊ poſitiue: ſed per amplius ⁊ perfectiꝰ repugnat infinitas poſitiue: cũ negõ affirmatiõi ĩnitat̃: ⁊ negatiuũ ex poſitiuo ſumat originẽ. nã ſuppoſita ꝯſtantia vel exiſtentia ſubti nunq̃ȝ cõpetit aliqd negatiue alicui: niſi qꝛ cõpetit ei poſitiue aliqd: ꝓpter qõ illud verificabit̃ negatiue. quare eſt inꝯñs in ſcientia beatoꝝ vel viatoꝝ dicere ĩfinitum in eo ꝙ infinitũ eſſe ſubm: multo minus: imo magis eſt inꝯñs dicere ꝙ deꝰ in eo ꝙ deus eſt ibi ſubiectũ. nam magis importatur infinitas nomine dei: qꝛ importat ĩfinitatẽ poſitiue: q̃ȝ noĩe infiniti: qꝛ importat negatiue ĩfinitatẽ. hoc eſt. n. ĩfinitũ q̃ȝtũ eſt õ ſe qõ nõ finitũ: ꝙ aũt nomine dei importet̃ infinitas poſitiue pʒ. nã nõ poſſumus melius intelligere quid importet̃ noĩe dei q̃ȝ itelligendo aliquid qõ participat eſſe: ſed eſſe ipm purũ non recipit̃ in alio. nõ finitũ per aliud: ⁊ ideo per eſſe notificauit ſeipm deus dicẽs Exodi. 3°. Qui eſt miſit me ad vos. tale g̊ eſſe nõ recipit̃ in alio: non limitatum per aliud opʒ eſſe purũ ⁊ ĩfinitũ: ⁊ nã per mixtã potẽtiã in qua recipiat̃ ⁊ per quã limitatur ⁊ ſiʳ potiſſime ſignificat deus. iuxta illud Cõmen. 10. metaph. Deus eſt actus puruſ: cui nõ eſt admixtũ aliquid de potentia.

Ad primum dõm. ꝙ nobiliſſime ſcie debetur nobiliſſimuʒ ſubm: ſed minor eſt falſa: qꝛ ſcia viatoꝝ vel beatoꝝ quaʒ hñt de deo ſit nobiliſſima: qꝛ adhuc eſt nobilior ſcia quã hʒ deus de ſeipſo. ſm g̊ nobilitatẽ ſciẽtie aſſignabit̃ nobilitas ſubti: vt ſciẽtia diuina quaʒ hʒ deus de ſeipſo hẽbit oĩno nobᵐ ſubm. vʒ. deũ in eo ꝙ deus vt eſt in illo pelago infinitatis: ſciẽtia beatoꝝ q̃ nõ eſt ita nobilis: hẽbit deuʒ ꝓ ſubto: nõ vt deus. i. in illo pelago infinitatis: ſed habebit eum ſub aliqua rõne finita. put ad diuinã eẽntiã attingit ſtatus vel viꝰ beatoꝝ: ⁊ ita ſub hac rõne ⁊ ꝯditiõe erit ibi deus ſubiectũ. put glorificator ⁊ beatificator eoꝝ. ſi aũt poneret̃ ibi vt reſtaurator hoc erit ratõe materie in qua loqmur: qꝛ hoc mõ deꝰ eſt beatificator ſanctoꝝ: quo eſt reſtaurator eoꝝ: qꝛ ſm Augu. nullus vnq̃ȝ ſaluari potuit ſine fide mediatoris: ſed in ſacra pagina que eſt adhuc minꝰ nobilis: erit deꝰ ſubm ſub ſpãli rõne. vt glĩficator noſter. nõ vt per ſpẽm viſus: ſm quẽ modũ eſt in ſcia beatoꝝ: ſed per fidẽ creditꝰ: ſm quẽ modũ eſt obʒ in ſcia viatoꝝ. ¶ Ad formã aũt arguẽdi: ꝙ theologia eſt nobiliſſima ſcientia: verũ eſt reſpectu ſciarũ hũanitus inuentarũ: ſʒ nõ eſt nobiliſſima reſpectu ſciẽtie beatoꝝ ⁊ dei.

Ad pᵐ

¶ Ad 2ᵐ dõm. ꝙ illud eſt ſubm in ſcia: ꝓpter qõ oĩa alia querunt̃: ⁊ ad qõ oĩa ordinant̃: qꝛ ad cognitiõeʒ ſubti oĩa que ſunt in ſcientia ordinant̃: vel ꝑncipalr̃ vel ſaltim aliquo modo. oĩa g̊ que ſunt in theologia ordinant̃ ad cognitõeʒ dei que pfectiori mõ quo põt hẽri de ipſo: ſed iſta nõ eſt cognitio dei in eo ꝙ deus ſimplr̃ ⁊ abſolute loquẽdo: ſed hoc erit aliquo addito: vel aliqua cõditiõe addita. vt pʒ ex ꝑncipali ſolutiõe ꝑᵉ. q. arguꝰ ergo magis cõcludit oppoᵐ q̃ȝ ꝓpoſitum.

Ad 2ᵐ

¶ Ad 3ᵐ dõm. ꝙ lumẽ intellectus beatoꝝ ĩmediate fert̃ in deũ vt eſt deus obiectiue: qꝛ diuina eſſentia eſt ĩmediatũ obm beatoꝝ ⁊c. ĩtellectus beatoꝝ fert̃ in deuʒ vt eſt deus ſm rõnem obiecti: qꝛ ipſa eſſentia diuina nõ ſolũ ſm ſeipſam eſt obm beatoꝝ per ſeipſam: ſʒ ẽt eſt ibi ratio vidẽdi ſeipſam: qꝛ beati vident diuinã eſſentiã per diuinã eſſentiã. nõ per aliã ſpẽm: ſed tñ quãtũ eſt ex parte actus viſionis: beati nõ vidẽt deum per ſeipſuʒ: qꝛ ille actus viſionis nõ eſt quid increatũ ſed quid creatũ: ⁊ nõ eſt quid infinitũ ſed quid finitũ. Ex hoc g̊ manifeſte concludit̃ ꝙ ſub aliqua ratione finita ⁊ ſpãli beati ferunt̃ in deũ: ⁊ nõ per oẽm modũ ferunt̃ in deuʒ in eo ꝙ deus. vt videant eum ſub illo pelago infinito: ꝙ ſi dicat̃ ꝙ videt̃ ibi deus in eo ꝙ deus nõ per oẽm modũ: ſed per aliquos modos. tũc eſt idẽ ꝙ eſſe ibi obm in eo ꝙ deꝰ: nõ ſimplr̃ ſed ſub aliqua rõne ſpãli. verum qꝛ arguᵐ arguebat ex lumine ⁊ fundabat ſe ſuper lumĩne beatoꝝ qõ eſt lumẽ ſupernaturale: accipiẽs ſĩtudinẽ ex noſtro lumĩe naturali: reſpõdebimus ad arguᵐ ꝑfatũ: ꝙ magis ꝯcludit oppoſitũ q̃ȝ ꝓpoſitũ. nã lumẽ illud glorie: vel illa gr̃a cõſummata: per quã beati vidẽt deũ: eſt quid creatũ: ⁊ qd finitũ:

Ad 3ᵐ

ꝓpter qđ ſub rõne finita: ⁊ per ꝯñs ſub aliqua ratiõe ſpe-
ciali deus eſt ſubm vel obm in ſcientia beatoꝝ: ⁊ multo
Ad 4m magis in ſcia viatoꝝ. ¶ Ad 4m dicit̃. ꝙ ſicut beati ferũ-
tur in deũ in eo ꝙ deus: ita nos ſuo mõ per articulos fi-
dei ferimur in deũ in eo ꝙ deus: qꝛ ſicut beati vident di-
uinã eſſentiã: ⁊ ratio vidẽdi eam eſt ibi eẽntia diuina: ſic
nos per articulos fidei ferimur in ipſaꝫ veritatẽ: ⁊ rõneꝫ
per quã credimus articulis dicimus eſſe p̃mã veritateꝫ
obiectiue: ⁊ quãtũ ad rõneꝫ obti eo mõ quo eſt poſſibile
ferimur in deũ per fidẽ tãꝗ̃ in p̃mam veritatẽ. ſicut ğ ſe
hñt beati videndo deũ: ita ſuo mõ nos habemus creden
do ei ⁊ credendo eum: ſed lꝫ ſit ita per pretactos modos:
nõ eſt ita per oẽm modũ nec in beatis ꝗ̃tum ad viſionẽ
que ſuccedit fidei: nec in nobis ꝗ̃tum ad fidem cui ſuc-
cedit viº. ſicut ğ in beatis viº. eoꝝ nõ eſt ipſe deus: ſed eſt
qd creatũ ⁊ finitũ. ſicut ğ beati per ſpẽm. i. per viſionem
apertã ferunt̃ in deũ per rõnem finitaꝫ: ⁊ per ꝯñs per ra-
tionẽ ſpãlem: ſic nos ⁊ multo magis per fidẽ ⁊ per articu
los fidei ferimur in deũ per rõnem finitã: ⁊ per ꝯñs ſub
Ad 5m rõne ſpãli. ¶ Ad 5m dõm ꝙ. Intellectus noſter p̃us fert̃
in id qđ eſt p̃us ꝗ̃ in id qđ eſt poſteriꝰ: ⁊ p̃us fert̃ in abſo-
lutũ ꝗ̃ in reſpectiuũ: tñ poſteriora cauſant̃ ex p̃oribus et
reſpectiua ſumunt originẽ ex abſolutis. ⁊ ideo in viſione
beatoꝝ ipſa abſoluta que ſe hñt vt p̃ora dñt rõnem fini-
tam: ⁊ per ꝯñs ſpãlem: ipſa etiã relata que ſe hñt vt poſte-
riora dicent rõnem finitã ⁊ ſpãleꝫ: ſic ğ ſe hꝫ in beatis: ꝙ
ipſa diuina eſſentia per ſeipſaꝫ nõ per aliam ſpẽm cauſat
actũ intelligendi ⁊ vidẽdi ſeipſam in beatis ipſis: ⁊ qꝛ il-
le actus intelligendi: vel ille actus viſionis eſt qd finitũ
vt ſepe ſepius eſt replicatũ: opꝫ beatos ſub rõne finita: et
per ꝯñs ſub rõne ſpãli ferri in deũ: ⁊ ſi hoc veritatẽ hꝫ in
ſciẽtia beatoꝝ: multo magis in ſciẽtia viatoꝝ: viº ğ diui-
na per quã beati dicunt̃ beatitudineꝫ hẽre: põt dici quid
abſolutuꝫ ⁊ qd p̃us reſpectu alioꝝ ſequentiũ. ſi ğ illa viº
eſt qd finituꝫ ⁊ ex viſiõe illa arguimus ꝙ beati ſub rõne
finita ⁊ ſpãli vident deũ: glificatio que ſm rõneꝫ intelli-
gendi videt̃ eſſe qd ſequẽs viſionẽ illã. ⁊ ſe hꝫ quodãmo
do: relatiuũ ex illa viſione multo magis erit quid finitũ:
⁊ ſi ſub rõne illa ponat̃ deus eſſe ſubm vel obm in ſciẽtia
beatoꝝ ſub ratiõe finita vel ſpeciali: dicet̃ etiã tale ſubie
Ad 6m ctuꝫ vel obm in ſcientia viatoꝝ vel in theoloº. ¶ Et per
hoc pꝫ ſolutio ad 6m: qꝛ nõ erat differẽtia īter 5m ⁊ 6m ar-
gumentũ: niſi qꝛ 5m fundabat̃ ſuper dñiam p̃oris ⁊ poſte-
rioris. 6m aũt ſuper dñiam abſoluti ⁊ relati. quoꝝ vtrũꝗ
Ad 7m eſt hic ſolutũ. ¶ Ad 7m dõm. ꝙ poſito ꝙ idem ſit ſubm
in ſciẽtia beatoꝝ ⁊ viatoꝝ: ⁊ non ſit dñtia niſi ꝗ̃tum ad
lumẽ: qꝛ illi vident ſub lumine claro ⁊ per viſioneꝫ aper
taꝫ: nos ſub lumine tenebroſo ⁊ per ſpeculũ in enigmate:
ſed cum ipſi beati. vt pꝫ per habita: videãt ſub rõne fini
ta: ⁊ per hoc ſub rõne ſpãli. multo magis viatores cogno-
ſcent ſub ratione finita ⁊ ſub rõne ſpãli: ꝙ ſi dicat̃ ꝙ bea
ti vident deum in eo ꝙ deũ. pꝫ ꝙ beati nõ vident deum
ſm ꝙ deum per oẽm modũ. ſed ſolũ obiectiue: ⁊ quãtuꝫ
ad rõnem obiecti: quãtum aũt ad actum videndi: ⁊ quã-
tum ad lumen ſub quo vident deum nõ vident deũ ſm
ꝙ ipm: nec vident deum ſm ꝙ deum: ſed vident deũ ſe-
cundum quid creatũ ⁊ finitum: ⁊ ſm rõnem finitã ⁊ ſpe-
cialem: que omnia ex quo ſunt in ſcientia beatoꝝ. multo
Ad 8m magis oportet eſſe in ſcientia viatoꝝ. ¶ Ad 8m dõm. ꝙ
ſubm preſupponit̃ in ſcientia ⁊ queritur: ſupponitur qui-
dem quantum ad cognitionẽ in completã: qꝛ oportet de
ſubiecto preſupponere: qꝛ eſt ⁊ quid eſt: ⁊ qđ dicit̃ per no-
men ſubiecti: ſed querit̃ in ſcientia ſubiectum quantum
ad cognitionẽ completã: ⁊ ideo dicit Apls ad Hebreos.
xiº. ꝙ accedẽtem ad deum oportet credere quia eſt: ⁊ qꝛ
inquirẽtibus ſe remunerator ſit. Preſupponit̃ ğ in ſcien
tia theologie: ⁊ in eo ꝙ vult accedẽdo ad fidem: qꝛ deus
eſt ⁊ qui eſt remunerator. i. glorificator noſter ſub ratiõe
incompleta: ⁊ queritur ⁊ declaratur hoc idem in eadem
ſciẽtia ſub ratione completa. ¶ Ad 9m dicendũ. ꝙ cum Ad 9m
dicitur ꝙ deus vt glorificator eſt ſubiectũ in ſciẽtia bea
toꝝ. ⁊ per cõſequens viatoꝝ. quid reduplicat ibi vt glo-
rificator: vel virtutem diuinã: vel actionẽ: vel effectum.
Dõm ꝙ virtus diuina põt ibi appellari ipſa diuina eẽn-
tia vt virtualiter agit in intellectu beatorũ: ⁊ vt eſt ime-
diatuꝫ obiectũ eoꝝ. Actio aũt diuina põt appellari ratio
obiecti per quaꝫ ipſa eſſentia diuina offert ſe intellectui
beatoꝝ. Effectus aũt diuinus quãtum ad beatitudinẽ il
laꝫ põt vocari ipſa viſio que eſt effectus eſſentie diuine:
vt eſt obiectũ beatoꝝ: ⁊ vt eſt ratio obiecti: quia non per
aliaꝫ ſpeciẽ: ſed per ſeipſaꝫ diuina eſſentia ſe offert intel-
lectui beatoꝝ. Cum ergo querit̃ quid reduplicat ibi. vt
glorificator: vel in eo ꝙ glorificator: dicemus ꝙ redupli
cat ibi ipſaꝫ diuinã eſſentiam vel virtutem diuine eſſen-
tie vt eſt obiectũ beatoꝝ: ⁊ vt imutat intellectum beato
rum: quia per ſeipſaꝫ eſt tale obiectũ ⁊ per ſeipſam imu-
tat intellectum beatoꝝ. ſic etiã reduplicat diuinaꝫ actio
nem que eſt ipſa diuina eſſentia vt eſt ratio obiecti et vt
eſt ratio videndi ſeipſam: quia ſicut diuina eſſentia non
per aliud obiectũ videt̃: ſed per ſeipſam: quia nõ per aliã
ſpeciem ſed per ſeipſam imutat intellectum beatorum.
Sed quantũ ad reduplicationẽ effectus: cũ effectus hu-
ius imutatiõis vel huius obiecti ⁊ ratiõis obiecti ſit ipſa
diuina viſio que nõ eſt ipſa diuina eſſentia dicere poſſu-
mus ꝙ deus nõ per ſeipſum: ſed per illam viſionem que
eſt quid creatuꝫ ⁊ quid finitũ videt̃ a beatis: propter qđ
ſub ratiõe finita ⁊ ſub ratiõe ſpeciali videt̃ ab eis. Quod
autem additur in argumento. ꝙ hoc nõ erit ex parte dei
obiectiue: ſed ex parte noſtra vt eſt aliqd in nobis. argu
mentũ declarat ꝓpoſitum. nam quia viſio illa beata fa-
cta in intellectu beatoꝝ ex imutatione diuine eſſentie: ⁊
ſub ratione diuine eſſentie eſt quid creatũ et quid in no-
bis receptum. ideo eſt quid finitũ ⁊ limitatum: quia nul
la creatura imutationẽ infinitam poteſt recipere. Non
eſt ergo ex parte dei qui ſe offert beatis quantum poteſt
⁊ offert ſe totũ: ſed hoc eſt ex parte noſtra ⁊ ex parte bea-
torum qui nõ poſſumus ipſum totum ⁊ totaliter capere.
Ideo dicit Auguſtinus loquẽs de deo. p̃mo ꝯfeſſio. circa
p̃ncipiũ. Omnia te toto imples: ſꝫ nulla res te totũ capit.
Ex defectu ergo noſtro eſt ꝙ etiaꝫ ex̃ntes beati nõ poſſu
mus deum totũ ⁊ corporaliter capere: ꝓpter qđ etiaꝫ in
patria ſub ratione finita. ⁊ per cõſequens ſub ratione ſpe
ciali erit deus ſubm ſcientie noſtre: ⁊ obm itellectus no-
ſtri: ⁊ multo magis cũ hoc modo ſit in patria eſt hoc mo-
do in via. ¶ Ad 10m dicendũ. ꝙ alia eſt ratio infinitatis Ad 10m
⁊ deitatis ſufficienter reſponſuꝫ eſt per ea que dicta ſunt
in principali queſtiõe: ⁊ per ea que dicta ſunt in queſtio-
ne vlterius annexa queſtioni principali ⁊c̃.

¶ Et ſic eſt finis huius queſtionis de ſubiecto Theolo-
gie fundamentarij doctoris fratris Egidij Romani Ar-
chipreſulis Bituricẽſis ſacri ordinis Heremitarum ſan
cti Auguſtini.

¶ Fundatiſſimi ac preclariſſimi doctoris domini Egidij Romani Bituricenſis Archiepiſcopi ordinis fratrum Heremitarum ſancti Auguſtini Theoremata de corpore Chriſti feliciter incipiunt.

Quia inter cetera eccleſie ſacramenta eucbariſtie ſacramentum plus difficultatis cõtinere videtur. Et que omnino ſenſui repugnare: ꝛ cõtradicere ratiõi in predicto ſacramẽto includi videntur: ne icredulis preſtetur occaſio contradicere catholicis ſacramẽtis. diſcẽdo ꝙ fides noſtra continens repugnãtia ratiõi: ꝙ̄ fas eſt: domino concedente: que in eo ſm ſuperficiem viſa cõtradictionẽ implicare cernuntur declarabimus: oſtendentes ꝙ nihil impoſſibilitatis ſacramentum prehabitum continet. Non eſt enim ꝙ fidem probare non poſſimus ex repugnantia veritatis: ſed quia que cõtinet ſupra rationem ſunt: ꝛ ad ea probanda ratio non attingit: ꝛ ſi propter ſui excellentiam rationes deficiunt comprobantes: multo magis deficiunt improbantes. Quicquid ergo contra fidem poteſt per hominem ratione concludi: poteſt ab homine ratione diſſolui. Hanc ergo firmam tenentes fiduciam: aggrediemur qđ diximus tractatum preſentem. prout rei congruentia poſtulat per theoremata diſtinguentes.

Theorema primum.

Primum principium quod eſt deus ſummus omnipotẽs. poteſt conuertere aliquid in aliud actu preexiſtens: quia imediate attingit materiam vt eſt quid: ꝛ poteſt agere preter tranſmutationem ꝛ motum. igitur virtute eius in corpus chriſti conuerti poterit panis ſubſtantia: non obſtante quod tale corpus dicte conuerſioni actualiter preextiterit.

Cõmentum theorematis.

Ponit enim fides catholica ꝙ virtute verborum que chriſtus tradidit quando dicta verba cum intentione conficiendi a ſacerdote dicunt̄. ſubſtantia panis in verum corpus chriſti conuertitur. in illud quod formatum eſt ex ſanguinibus virginis: quod de virgine traxit: quod in cruce pependit: quod fuit pro redemptione totius generis humani immolatum. Ex quo preſtatur occaſio. vt hi qui virtutem diuinam ſecundum nature potentiam metiri conentur. dicant fidẽ ſecundũ ſe impoſſibilia continere. Sic enim in conuerſionibus ſingulis oculata fide conſpicimus: ꝙ nihil cõuertitur in aliquid preexiſtens. Si enim ex aqua fit ignis: ignis qui ex aqua ꝓducitur nunquã actu prius fuit. Semper enim in omni tranſmutatione quod eſt potẽtia tale: fit actu tale. Cum igit̄ corpus chriſti actu preexiſtat: in illud idem numero nihil videtur poſſe conuerti. Ut ergo iſta repugnantia tollat̄ de medio. oſtendemus ꝙ in rem actu pre-

Dr̃ia de° ꝛ agẽs naturale. exiſtentem: poteſt deus aliquid conuertere. ¶ Ad cuius euidentiam aduertendũ: ꝙ inter agens naturale ꝛ deum quantum ad preſens duplex eſt differentia. ¶ Prima eſt ꝙ naturale agens agit per motum et tranſmutationem. Deus autem poteſt res ſine motu ꝛ tranſmutatiõe precedente: in eſſe producere. Nam cum omne agens per naturam agat vt inſtrumentum eius qui agit per intellectum: cum de ratione inſtrumenti ſit: ꝙ agat motum: quicquid ab agente naturali in eſſe producitur: mediante motu et tranſmutatiõe ſumit originem: propter qđ ſectando modum agentis naturalis: veritatem habet qđ ſcribitur. 8° T.cõ.7.
phiſicorum. Quicquid eſt in aliqua diſpoſitione in qua prius non erat eſt per precedentem motum. Deus autem qui eſt principale agens non agens vt inſtrumentum: neꝙ̄ agens motum: poteſt ſine tranſmutatione precedente res in eſſe producere. ¶ Ex iſta differentia ſequit̄ ſecunda. videlicet ꝙ naturale agẽs: prout res producit in eſſe ex materia aliqua: prius attingit eam vt eſt quanta: ꝙ̄ vt eſt quid. Nam cũ materia ſm ſui eſſentiam: vt eſt omnino potentia: ſubiectum motus eſſe non poſſit. vt probat Cõmentator. 5° phiſicoꝝ. Et vt etiam poteſt haberi ex dic- Com. 8.
tis phi. 6° phiſicoꝝ. vbi ſcribitur: ꝙ nullum impartibile T.c.32.
mouetur. Quod ergo de natura ſua non habet agere niſi per tranſmutationem ꝛ motum imediate materiam vt eſt quid: prout motui ſubiecta eſſe nõ poteſt nullatenus attinget. Deus autem qui omnes eſſentias conſeruat in eſſe: qui eſt quodãmodo rei intimior ꝙ̄ ipſa ſibi: nõ ꝓſupponẽs in actione ſua tranſmutationẽ ꝛ motũ: etiam prout res ꝓducit in eſſe ex aliqua materia eam non ſolũ vt eſt quanta: ſed etiã vt eſt quid imediate attingit. ¶ Ex his duabus differentijs dicere poſſumus deũ duo poſſe que naturale agens nullatenus poteſt. Primum eſt: ꝙ poſtꝙ̄ forma ceſſit in potentiam materie: agens naturale ex eadem materia illam eandem formam numero non poteſt producere: que eſt cauſa ꝙ res corrupta non redit eadem numero. Nam ꝙ aliquid nõ redeat idẽ numero ſi ſuum eſſe interumpatur ꝛ diſcontinuet̄: poteſt eſſe duplex cauſa. Prima ſumitur ex ipſo ꝓducto. Secũda ex modo ꝓducendi. ¶ Propter primum nihil ſucceſſiuoꝝ ſi diſcontinuetur redit idem numero: propter quod ſi motus diſcontinuaretur ꝛ ceſſaret nullum agens eſſet illius potentie quod facere poſſet motum redire eundem numero: qꝛ de ratione vnitatis numeralis motus eſt cõtinuitas: propter quem motum intercisum redire eundẽ numero eſt ponere oppoſitum in obiecto. ¶ Propter ſecundum forma cedens in potentiam materie ſi poſtea de eadem educatur per motum eadem numero non redibit: non ꝙ hoc repugnet ipſi producto: quia non eſt de vnitate numerali rerum permanentium continuatio. Unde nõ propter hoc ꝙ forme eſſe interciditur: forma non redit eadem numero: ſed propter modum producendi: quia poſitum eſt ipſam produci per motum: ꝛ quia motus interciſus non redit idem numero. forma ſic educta eadem numero redire non poterit: propter quod loquendo de agente naturali: quod per motum ꝛ tranſmutationem producit: verũ eſt quod ſcribitur in fine ſecundi de generatione. Quo- T.c.70.
rum ſubſtantia deperit: non redeunt eadẽ numero. Deus autem qui per motum ꝛ tranſmutationem non neceſſario agit: de eadem materia rem corruptam poteſt eandẽ numero reſtaurare: vt forma que in materie potentiam ceſſit: eadem numero in materiam inducatur. ¶ Nam cum hoc non repugnet ipſi producto: quia non eſt de vnitate numerali rei permanẽtis cõtinuatio ipſius eſſe: nec repugnat modo producẽdi: quia poteſt deus nõ mediante motu ꝓducere: poteſt deus facere vt ea. quoꝝ ſubſtantia perijt: redeant eadem numero. Unde ſi ex igne fiat aqua: poteſt deus ex aqua generata illum eundẽ ignẽ nu-

mero cuius ſuba perijt ꝓducere. verum qꝛ adhuc nō habemus. quomodo aliquid poteſt cōuerti in aliud preexiſtens diuina virtute: cum ignis corrupt⁹ qui poſtmoduꝫ ideꝫ numero ex aqua producitur ſue ꝓductioni nō actu preexiſtat. vt hoc declaretur: ſecunda differētia que dicebatur inter naturale agens ⁊ deuꝫ eſſe. diligenter eſt conſideranda. videlicet deum īmediate materiam attingere: vt eſt quid. naturale vero agens ſolum vt eſt quanta. ¶ Ex qua differentia ſequitur ꝙ ſi deus ex eadeꝫ materia poteſt formam que in potentia materie ceſſit eandeꝫ numero producere: ꝙ poſſit manēte aliqua forma in aliqua materia illam eandem de alia materia educere: vt manente forma aque in ſui materia poteſt deus illā eandem formam numero educere de materia ignis; quod ſi fieret: quia ad eandem formam numero. ſequitur eadeꝫ materia numero aqua ſic producta ex igne eſſet eadē numero cuꝫ aqua preexiſtente: propter qd̄ ſequeretur ignē eſſe cōuerſuꝫ in aliquid preexiſtens quia in aquā. ¶ Ex quo vlterius ſequitur deum poſſe vnam materiam conuertere in aliam materiam; cum poſſit facere materiam aliquam informari eadeꝫ forma numero qua alia informatur. Non enim differt materia a materia ſecundū ſe. cum actus ſit qui diſtinguit: ſed ſoluꝫ ratione forme. Eſt enim per ſe loquendo. vna materia omnium habentiuꝫ eam. vt ſcribitur primo de generatione. ¶ Qꝛ aūt deus

T.c.ꝑ. poſſit vnam materiam in aliam conuertere ſiue poſſit facere aliquā materiā ſubeſſe eidē forme numero: cui alia ſubeſt. ſic oſtēdi poteſt: qꝛ mā a materia nō differt vt eſt quid ⁊ ſm̄ eſſentiam cōſiderata: qꝛ ſic accepta impartibilis eſt: ⁊ ab alia materia differre non poteſt: quia nec alia eſſe poſſet: ſed prout materia ſub quātitate ſtat: qꝛ extenditur extenſione cōtinui. eſt accipere in ea diuerſas partes ⁊ in diuerſis partibus materie poſſunt induci diuerſe forme: ꝓpter qd̄ mā a materia differt. Agens ergo naturale: qꝛ ſolum īmediate attingit materiā vt eſt quanta ſolū imediate attingit hanc mām: vt ab omni alia materia differt: ⁊ qꝛ ab aliquibus vt ſunt differētia: ſolum differētia poſſunt educi. nō poteſt naturale agens facere ꝙ illa eadem forma numero perficiat hanc mām que perficit aliā; propter qd̄ non poteſt vnā materiā in aliā conuertere. Deus aūt qui īmediate attingit materiam vt eſt quid: cuꝫ mā ſic accepta ab alia materia nō differat: quācūꝗ formā numero poteſt inducere in materiā vnaꝫ. poteſt etiā inducere in aliā. Et qꝛ vt eſt habitum per p̄maꝫ differentiā: inter agens naturale ⁊ deum hoc intereſt: qꝛ deus poteſt illam eandē formaꝫ numero que ceſſit in potentiā materie de materia educere: vt ſi a materia aque aque forma priuaretur: eandē numero formam in illam mām reſtauraret. Et qꝛ quācūꝗ formaꝫ numero poteſt inducere in mām aque: poteſt ⁊ in materiaꝫ aliam vt in materiā ignis. ſicut ſi materia aque ſua forma priuaret̄: facere poſſet ꝙ denuo eadē numero forma perficeretur. Sic facere poteſt ꝙ materia ſub forma ignis exiſtēs priuata forma aque. eadē numero perficiat̄ qua perficitur hec mā aque. ꝓpter qd̄ facere poteſt ꝙ hec mā ignis fiat hec materia aque: ⁊ ꝙ hic totus ignis ꝯuertatur in hanc totam aquā. Non eſt ergo incōueniēs virtute diuina ꝙ ſm̄ ordinē p̄taxatū: vel etiā ſm̄ alium ordinē aliqua res cōuertat̄ in aliquid preexiſtens: vt ꝙ hic. ſ. ignis fiat hec aqua: vel hec mā illa mā. Igit̄ ſacramentuꝫ eucharíſtie: ſm̄ ꝙ ponimus hāc ſubam panis conuerti in hoc corpus chriſti: ex parte cōuerſionis improbare nō poſſumus: ꝙ aūt ex parte alia improbari non poſſit in ſequentibus apparebit: vbi ſpāliter oſtēdetur quō ſubſtātia panis ꝯuertitur in ſubſtātiā corporis chriſti. Quia hic ſoluꝫ vniuerſaliter eſt oſtenſum ꝙ deus poteſt conuertere aliquid in aliud preexiſtens. Propoſitio.II.

Cum res cōuertitur in aliquid preexiſtens: non eſt poſſibile: quantum in quantū ꝯuerti: ſed quid in quid. Ex quo apparet q̄titatē corporis chriſti eſſe ſub ſacramento ex naturali concomitātia: ⁊ nō ex vi ſacramenti. Declaratio.

¶ Cogimur ſi cōſiderentur predicta ponere: ꝙ cū res cōuertitur in aliquid preexiſtens: ꝙ ſolum conuertat̄ quid in quid: nō quantū in quantum. Dicebat̄ eniꝫ ꝙ quia naturale agens attingit materiā ſolū īmediate vt eſt quanta nō vt eſt quid. ideo eandē formā numero educere nō poteſt de vna mā quaꝫ educebat ex alia: qꝛ ab aliquibus vt ſunt diuerſa: ſolum diuerſa ꝓduci poſſunt. Et quia ꝓpter diuerſas partes quātitatiuas: eſt diuerſitas in materia: educere aliqd de materijs vt ſub quātitate exiſtunt: eſt educere ex eis vt diuerſitatē hn̄t adinuicē: ꝓpter qd̄ vt dicebat̄: nāle agens nō poteſt educere eandē formam numero ex vna mā quā educit ex alia: nec pōt vnā mām in aliā conuertere. Nam ſicut qꝛ albedines ſolum diſtinguūtur ex ſubiectis in quibus ſunt: ⁊ ſi albedo eſſet ſeparata: eēt vna albedo numero: ⁊ in vna ſuperficie vna exiſtit albedo. qui poſſet vnā ſuperficiem cōuertere in aliā: vnā albedinem in aliā conuerteret: ſi vtraꝗ illarum ſuperficieruꝫ albedini eſſet ſubiecta: cuꝫ in eadem ſuperficie due albedines numero differētes eē nō poſſint. Sic etiam quia materie diſtinguunt̄ per formas: qui eſſet illius potentie ꝙ facere poſſet hanc materiā eideꝫ forme eſſe ſubiectā cui altera ſubijcit̄. hanc materiā in illā conuerteret. Et qꝛ hoc poteſt de⁹: eo ꝙ īmediate attingit materiā etiā vt eſt quid: ſm̄ ꝙ vna mā ab alia nō diſtinguitur ſm̄ iſtum modum ordinis quē videmus. talis cōuerſio ſolum exerceri poterit; vt conuertatur quid in quid; non quantum in quantū. Nam ſi ſm̄ quantitatem attenderetur conuerſio: cum ſm̄ hoc materia quātum ad ſuas partes diuerſificetur: ꝓpter qd̄ in diuerſis partibus materie introducuntur diuerſe forme. ſic de conuerſione loquendo nunꝗ̄ hec materia eideꝫ forme numero poterit eſſe ſubiecta cui ſubijcitur alia: ⁊ quia in cōuerſione que eſſe habet in hoc ſacramento conuertit̄ ſubſtantia panis in aliquid preexiſtens: ⁊ materia panis efficitur materia corporis chriſti: non eſt poſſibile quantitatem panis conuerti in quantitatem corporis chriſti: ſed ſubſtantiaꝫ panis in ſubſtantiā corporis. ¶ Eſt etiam hoc idem ratione aliter videre. Nam ſi conuertitur res in aliquid preexiſtens. vtputa hec aqua in hunc igneꝫ actu preexiſtentem. ſi non ſoluꝫ ſubſtantia conuerteretur in ſubſtantiā: ſed quantitas in quantitatem eſſet ignis in quem facta eſt conuerſio ſm̄ dimēſiones proprias vbi exiſtit aqua: ⁊ ſic cum panis in corpus chriſti conuertitur: eſſet localiter ⁊ ſm̄ dimēſiones ꝓprias corpus chriſti in altari: vbi prius exiſtebat panis ſubſtantia. Cum ergo ex alio ⁊ alio loco ſumatur alia ⁊ alia indiuiduatio. ſi poneretur corp⁹ chriſti eſſe in altari ſm̄ dimenſiones proprias: quia ibi eſſet vt in loco: non eſſet idem corpus numero: nec idem indiuiduū corpus chriſti qd̄ eſt in celo et qd̄ eſt in altari. Nō ergo loquēdo de cōuerſione vt ad propoſitū ſpectat: eſt poſſibile quantū in quantū cōuerti: ſed quid in quid. Et quia nō eſt ibi ex vi ſacramenti: niſi illud in qd̄ aliqd eſt conuerſum: qꝛ ſolum ſubſtantia panis conuertitur in ſubſtantiaꝫ corporis: non quantitas in quantitatē: quantitas corporis chriſti ex vi ſacramenti in hꝫ ſacramento

eſſe nõ poterit. verum qꝛ nõ eſt dare ſubãm ſine ꝓpria quãtitate. ex nãli cõcomitãtia quãtitas corporis chriſti ſub ſacramẽto exiſtet. cũ ſit ibi ſubſtãtia corporis chriſti ad quã habet ordinẽ nãlem: qḋ declarare volebamus.

Propoſitio. III.

Corpus chriſti ſub ſpẽb⁹ hoſtie vt eſt in ſacramẽto altaris diffiniri nõ põt localiter ſed ſubaliter. Aperitio

¶ Arguũt rationis ignari: ſidẽ impoſſibilia ponere. Nã cũ ſm fidẽ catholicã: ponamus veruꝫ corpus chriſti: qḋ extraxit de virgine: eſſe ſub ſpeciebus panis in ſacramẽto altaris: cuꝫ vnũ ⁊ idẽ corpus numero in diuerſis locis numero ſimul eſſe nõ poſſit: cũ deĩn corpus eſt in vno altari: nõ erit in alio: ⁊ cuꝫ eſt in celo in altari eẽ nõ poterit. ¶ Ad hanc aũt rationẽ ſoluendã dixerũt aliqui corpus chriſti eſſe in celo ſm dimẽſiones ꝓprias: eſſe aũt in altari ſm dimẽſiones panis: ⁊ ita quaſi per accidẽs. Et qꝛ nõ eſt inconueniẽs idem in diuerſis locis eſſe per accidens: ſed per ſe ſic in diuerſis locis ponere corpus chriſti vt fides ponit: nihil inconueniẽs accidit. ¶ Si autem hi incidant in aliquã veritatẽ: difficultatẽ tñ nõ remouent. Poneret eniꝫ aliquis ⁊ per ſe ⁊ per accidenꝫ impoſſibile eſſe idẽ in diuerſis locis exiſtere. Oportet ergo dare modũ ⁊ hõ per accidens rõnem aſſignare. quare corp⁹ chriſti ſub ſpeciebus illis nõ diffinit̃: ſed ſimul cũ eſt in celo eſt ſub ſacramento altaris: ⁊ cũ eſt in vno altari etiaꝫ in alio eſſe poteſt: imo: qḋ plus eſt: ſequi videt̃ corp⁹ chriſti poſſe eſſe vbiqꝫ: qꝛ ſi totum vniuerſuꝫ occuparet ſubſtãtia panis: ⁊ tota illa ſuba in corp⁹ chriſti cõuerteret̃: hõ corpus vbiqꝫ eſſet. Nec valeret ſiquis diceret poſitionẽ hanc impoſſibilẽ eſſe: qꝛ vbi eſſet ſacerdos cuius eſt verba ꝓferre: per que fit talis cõuerſio: ibi panis eſſe nõ poſſet: qꝛ põt deus ſine ſacramẽto efficere rẽ ſacramẽti: abſqꝫ ſacerdote poſſet talẽ cõuerſionẽ efficere. poſſet eniꝫ deus totũ vniuerſum annihilare ⁊ tantã quãtitatẽ panis ꝓducere quanta eſt quantitas vniuerſi vel etiã maiorẽ. Et qꝛ qua ratiõe põt hanc particulã panis cõuertere in corpuꝫ chriſti: etiã quãlibet: ⁊ ſic poterit chriſti corpus vbiqꝫ eſſe: qḋ eſſe videt̃ contra rationẽ cuiuſlibet creature. ¶ Propter hoc aduertendũ eſt ꝙ aliquid diffinire eſt idẽ qḋ finire ſiue

T.c.22. determinare: ꝓpter qḋ phũs. 5⁰ metaphy. diffinitiões appellat terminũ: qꝛ in ea ponunt̃ rei ꝑncipia. inter que velut inter ꝓprios terminos ⁊ inter proprios fines res diffinita cõcludit̃. hõ aũt diffinitio vel finitio que rei competit nõ ſemper eſt vniformis. Naꝫ aliter competit diffinitio rei vt eſt ſubſtãtia: aliter vt eſt quãta. Naꝫ vt eſt ſubſtantia diffinit̃ quelibꝫ res creata ſiue ſit corporalis ſiue ſpũalis: qꝛ terminat̃ ad certũ genus ⁊ ad certam ſpecieꝫ ⁊ ad certum indiuiduatiõis modũ. Solus aũt deus qui eſt ſubſtantie infinite: generis rationeꝫ neſcit. Ita ꝙ nec per ſe nec per reductionẽ determinatur ad genus: ⁊ multo minus determinat̃ ad ſpeciem: vel ad hoc aliquid: qꝛ hõ determinatio in generis determinatione cõcluditur: prout aũt res eſt quãta: ſi per hõ quantitatẽ comparatur ad alia: ſic competit ei determinatio loci. Non eniꝫ diffinitur res creata hoc loco vel illo ratione ſubſtantie: quia ſubſtantie finitas per comparationẽ ad locũ non ſumit̃. vñ qꝛ ſubſtãtie vt ſubſtãtia nõ debetur locus: finitas per comparationẽ ad locum eſt ratione quãtitatis. Secunduꝫ ergo ꝙ rei competit alia ⁊ alia quãtitas finita: ſi per eam comparat̃ ad locum: ſic ⁊ loco diffinit̃ vt que habẽt quãtitatẽ dimẽſiuã diffiniuntur loco per cõmenſurationeꝫ: vt quia cõmenſurat ſe ita iſti loco: ꝙ nõ alij. Que vo quantitatem virtualem habent diffiniuntur per operationem. ideo cum angeli operãtur in terra. deſinunt operari in celo. Si ergo aliquid eſſet alicubi ſolũ ratiõe ſubſtantie: quantitas aũt eius ibi exiſteret propter naturalẽ ordinẽ quẽ ad ſubaꝫ haberet: illi rei competeret finitas: que ſequit̃ naturam ſubſtãtie: nõ aũt finitas que ſequit̃ naturaꝫ quãtitatis: prout per quãtitatẽ res ad alia comparatur: propter qḋ quia ex vi ſacramenti corpus chriſti eſt in altari: ratione ſubſtãtie: ⁊ per quantitatem ibi non comparat̃ ad alia: quia finitas ſubſtantie nõ circũcernit determinationem ſitus: ſed determinationem generis ⁊ ſpeciei: ſufficit corpus chriſti prout in altari ſm fideꝫ noſtram ponitur determinari ad illud genus: ⁊ ad illaꝫ ſpeciem ⁊ ad illum indiuiduationis modũ: ad quẽ determinatur vt eſt in celo: nõ tamẽ oportet determinari ad illũ ſitum: cum talis finitas competat quãtitati prout per eã res comparat̃ ad locum. Ex quo apparet ꝙ illius per accidens: cuius cauſa querebat̃ aſſignata eſt ratio. ¶ Ulterius etiã ex hoc inoteſcit corpus chriſti vt eſt in celo non poſſe eſſe alibi niſi inde recederet. Attamen prout eſt in vno altari poteſt eſſe ⁊ in alio: cũ ibi non ſit prout ei competit finitas ſitus: ſed finitas ſpeciei: propter qḋ ⁊ ſi totũ vniuerſum eſſet panis: nihil inconueniens eſſet corpus chriſti ſm hunc modum vbiqꝫ exiſtere. Diffinitur ergo angelus loco: quia per quantitatem ſuam eſt in loco ſubſtantia ſua: ſecundũ quã quantitatem ei competit operari: nõ eſt autem ibi quantitas mediãte ſubſtãtia. Et quia finite quantitati cõpetit finita operatio: oportet ſpiritualem ſubſtantiã prout ei competit eſſe in loco: loco diffiniri: chriſtus aũt vt eſt in altari: qꝛ ibi eſt per ſe ⁊ ꝑmo mediãte ſubſtãtia: ad quã ſm ſe finitas ſitus equiuoce cõparatur: ſic exiſtẽs ibi per ſe loquẽdo diffiniri nõ poterit.

Propoſitio. IIII.

Quod corpus chriſti in ſacramento altaris circumſcriptiue eſſe non poteſt. Declaratio.

¶ Sunt auteꝫ qui imaginationem tranſcendere non valentes: cum audiunt veruꝫ corpus chriſti eſſe ſub ſpeciebus panis: credunt chriſti corpus dimenſionibus panis cõmẽſurari. vt in ſuprema parte hoſtie ſit caput: ⁊ in inferiori pedes: ꝙ ſi verba prehabita recte ⁊ bene intelligantur: hõ intelligentia haberi nõ poteſt. Naꝫ ꝙ aliquid alicubi circũſcriptiue exiſtat: hoc eſt qꝛ quãtitas locati ſiue illud qḋ per locatũ in loco exiſtit: vniuoce comparat̃ ad quantitateꝫ loci ⁊ ad locatũ ipm. ⁊ ideo corpora exiſtentia in loco per quantitatem propriaꝫ circũſcriptiue in loco exiſtunt: eo ꝙ ratio quanti vniuoce dicitur de corpore locati ⁊ locãtis. Sed ſi ſubſtãtia ſeparata ⁊ angelus operaretur circa aliquod corpus: ⁊ in eo ſm ſuam virtutem exiſteret: non circũſcriberet̃ ibidem: ita ꝙ pars eſſet in parte: ⁊ totus in toto: eo ꝙ ratio quanti nõ dicitur vniuoce, de quantitate virtutis ⁊ de quantitate molis. Et quia non ſunt cõmenſurabilia: niſi que vniuoce comparãtur adinuicem: cũ cõmenſuratio comparationem importet: que ſolum inter vniuoca eſſe poteſt. vt probatur. 7. phiſ. T.c.29. coꝛ. virtus angeli quantitati corporis cõmenſurari non poterit: loquẽdo de cõmenſuratiõe prout hic loquimur. Naꝫ eſſe non poterit ꝙ vna pars virtutis angelice ſit in vna parte corporis: ⁊ alia in alia: propter qḋ nec angelus circũſcribetur ibidem. Si igitur angelus nõ circũſcribitur loco: qꝛ ratio magnitudinis nõ vniuoce dicit̃ de q̃titate virtutis ſm quã angelus in loco exiſtit: ⁊ de q̃titate corporis circa quã operãdo angelus in corpore eſſe dr̃. Multominus corp⁹ chriſti vt eſt in ſacramẽto altaris circũſcriptiue eẽ poterit. ¶ Habitũ ẽ.n. ſubaꝫ corpis chri

ſti nõ eſſe ſub hoc ſacramento mediante quantitate; ſed quantitatem mediãte ſubſtantia. Extendendo ergo nomen magnitudinis ad ipſaʒ rationẽ ſubſtãtie: vt ſicut in ipſa ſuba ſm ſe ſumpta rationeʒ finitatis vel infinitatis ponimus. ſic ⁊ magnitudinẽ ibi eſſe ponamus. Inuenie-mus magis equiuoce magnitudineʒ dici de magnitudine molis reſpectu magnitudinis ſubalis: q̃ʒ reſpectu magnitudinis virtualis. Nã cũ ratiõe finitatis vel infinitatis magnitudinẽ ponamus in rebus: cũ magis equiuoce dicaẽ finitas vel infinitas de magnitudine molis reſpectu ſubſtãtie: q̃ʒ reſpectu quãtitatis virtualis; ⁊ magnitudo etiã magis de eis diceẽ equiuoce. Dicĩ enim magnitudo molis finita: quia occupat determinatũ locum: vel q2 claudiẽ inter determinata puncta vel determinatos terminos. Infinita aũt que clauſioneʒ terminoꝝ neſcit; ſic et quantitas virtualis finita diciẽ: q2 põt in determinatuʒ obiectũ. vltra qõ virtus illa ſe nõ põt extẽdere. In ſubſtãtia võ reperiẽ finitas ſolũ ex eo qõ determinaẽ ad genus ⁊ ad ſpeciem. Ex quo apparet: ꝙ lʒ ratio finitatis de omnib⁹ his tribus dicaẽ equiuoce: q2 nõ reperiẽ in eis magnitudo vnius rõnis: potiſſime tamẽ ratio equiuocationis accipietur ex eo ꝙ quantitas molis ad ſubſtãtiaʒ comparatur: vbi ſolum ratio finitatis accipitur ex eo ꝙ ad genus vel ad ſpeciem determinatur. Si igiẽ angelus nõ circũſcribitur loco: quia per virtutẽ ſuaʒ ibi eſſe dicitur: cui equiuoce competit ratio quãtitatis. Multo magis corpus chriſti: vt eſt ſub ſacramento altaris circũſcribi nõ poterit: cũ ibi per ſe ⁊ p̃ᵒ ſit ſolũ mediãte ſubſtãtia: ⁊ finitas ⁊ magnitudo magis reperiaẽ equoce in ſubſtantia ⁊ quãtitate dimẽſiua q̃ʒ reſpectu quãtitatis virtutis.

Propoſitio. V.

Quod corpus chriſti vt eſt ſub ſacramento altaris aliquo modo determinatur ad locũ: ſed nõ circũſcribatur: nec diffiniatur ibidem. Aperitio.

Crederet forte aliquis eo ꝙ ex ſuperioribuſ eſt oſtẽſuʒ corpus chriſti ſub ſacramẽto altaris diffiniri non poſſe: ſed ſimul in diuerſis altaribus eẽ: nec etiã circũſcribi vt qõ corpus chriſti ſe cõmenſuret dimẽſionibus hoſtie: qõ ex hoc ſequereẽ nullo modo corpus chriſti determinari ad locum: prout poniẽ eſſe ſub ſacramẽto: que poſitio ſtare non poteſt. Quia ſi nullo modo determinaretur ad locum corpus chriſti vt eſt in altari: ſic acceptuʒ nec per ſe nec per accidens moueretur. Cum igiẽ poſt conſecrationeʒ hoſtie: veriſſime ſit corpus chriſti in altari: lʒ nõ mediantibus dimenſionibus proprijs: ſed mediantibus dimẽſionibus panis: ⁊ deſinat corpus chriſti in altari eſſe, ſi hoſtia conſecrata inde tolleretur; oporteret nos dicere corpuſ chriſti ſic acceptuʒ aliqualiter determinari ad locum: cum nullo modo motus localis cõpetat rei que nullo modo determinaẽ ad locum. Huiuſmodi aũt veritas ſic declarari põt.

Res non determinari loco duplicẽ eſſe poteſt.

Nam ꝙ reſ nõ determinetur ad locũ: duplici de cauſa quãtum ad preſens ſpectat põt contingere. Primo ſi magnitudo illa per quam competit ei eſſe in loco eſt ĩfinita. Et q2 infinite magnitudini nõ debetur determinatuſ locus: res que ſic comparaẽ ad locũ: loco determinari nõ poteſt. Secũdo hoc contingit ſi hȝ magnitudo realiter nõ differt a ſubſtãtia rei. Nam cum ſube ſm ꝙ hȝ nõ debeaẽ determinatus locus: eo ꝙ finitas ⁊ ĩfinitas in ſubſtãtia accipiẽ ſm determinationeʒ ⁊ indeterminationẽ ad genus ⁊ ſpeciẽ: nec rei cui talis magnitudo competit aſſignabiẽ determinatus locus. Propter vtrũqʒ deus ipſe loco determinari nõ poteſt: tum q2 magnitudo ipſa: ſiue virtus ſua per quaʒ eſt in omnibus omnia conſeruãdo eſt infinita. Tum etiã: quia talis magnitudo a diuina ſubſtantia nõ eſt realiter diſtincta. Unde ⁊ Hilarius diuinaʒ ſubſtantiam eſſe vbiqʒ probat: quia ſua virtus que eſt ſubſtãtia ſua vbiqʒ exiſtit. Et q2 deus nõ determinaẽ ad locum veritatem habet qõ probatur. 8° phiſicoꝝ. Primum motorẽ ipſum deũ nõ moueri nec per ſe nec per accidens. T.c.46 Unde motis nobis deus qui in nobis eſt locum nõ mutat nec per ſe nec per accidẽs: q2 ad locum in quo ſumus determinari non poteſt. Corpus autem chriſti vt eſt in altari; tum q2 dimẽſiones panis per quas ibi exiſtit: finitum quid ſunt: tum etiam quia hȝ dimenſiones nõ ſunt ſubſtantia ſua: oportet corpus chriſti ſic acceptum aliqualiter determinari ad locum. verum quia nõ determinaẽ ad locum mediãtibus dimenſionibus proprijs: q2 hȝ dimẽſiones nõ ſolum ibi ſunt mediante ſubſtãtia: ſed mediãtibus alijs: quia mediãtib⁹ dimenſionibus panis: de tali determinatiõe duo ꝯcludere poſſumus.

Primo ꝙ determinatio talis nõ ſit per ſe; ſed per accidens. Naʒ illud diciẽ eſſe per ſe vno modo ſumptum qõ eſt per cauſaʒ in ſe exiſtentem. Cum chriſti corpus per dimẽſiones proprias ⁊ exiſtẽtes in ipſo vt in ſubiecto nõ determineẽ ad locũ vt eſt ſub ſacramẽto altaris: ſed ſolum per dimẽſiones alias: ſic ſumptuʒ per accidẽs determinaẽ ad locum: propter qõ per accidẽs competit ei motus.

Secũdo cõcludere poſſumus ipſum ſic acceptum: loco nõ diffiniri. Nam cũ vni⁹ rei ſit vna quantitas vel vna magnitudo: per quaʒ in loco ponitur omnis creatura: cum comparaẽ ad locũ ſm quãtitatẽ propriam: ſoluʒ in loco vno eſſe poterit: cum eius ſit vna propria ſola quãtitas per quã comparaẽ ad locũ. Sed q2 corpus chriſti eſt ſub ſacramẽto mediãtibus dimẽſionib⁹ panis: cuʒ dimenſiones panis poſſint eſſe alie ⁊ alie: ⁊ in diuerſis locis dimenſiones hȝ eſſe poſſunt ſm alias ⁊ alias dimenſiones panis: ſimul in diuerſis altarib⁹ eſſe poterit. ideo corpus chriſti ſic acceptũ: loco diffiniri nõ diciẽ. Ex quo apparet alia ratio a ratione ſuperius aſſignata: quare intelligentia loco diffiniẽ: ⁊ corpus chriſti ſub ſacramento nõ diffiniẽ loco. Quia virtus intelligẽtie: per quã comparatur ad locum eſt vna: dimenſiones aũt panis: ſm quas corpus chriſti comparaẽ ad locum poſſunt eſſe diuerſe. Sed ſi ſm eaſdẽ dimẽſiones panis corpus chriſti cõpararetur ad locum. ſicut intelligentia per virtutem ſuam que vna eſt: ad locũ comparatur. Et ſicut quelibet creatura diciẽ eſſe in loco per quantitatẽ propriaʒ: diceremus corpus chriſti ſm illas eaſdem dimenſiones in diuerſis altaribus ſimul eſſe non poſſe. ſicut nec aliqua creatura: cum mediante ſua quantitate: que vna eſt: comparatur ad locũ: ſimul in pluribus locis eſſe nõ poteſt.

Differt determinari ad locũ. diffiniri loco. ⁊ circumſcribi.

Ex quo apparet iſta tria differre. ſ. determinari ad locum: diffiniri in loco: ⁊ loco circũſcribi. Naʒ tunc res determinatur ad locũ: cum magnitudo illa per quã in loco eſſe ponitur eſt finita: ⁊ nõ eſt ſua ſubſtãtia. Sed tunc loco diffinitur cum habet finitam magnitudinẽ: ⁊ per eaʒ comparatur ad locuʒ. Sed loco circũſcribi dicitur cũ per quantitatẽ propriã comparatur ad locũ. Et ratio quanti vniuoce reperitur in quãtitate locantis ⁊ locati.

Quez ordinẽ hẽat ad locum de⁹ corp⁹ xpi angelus ⁊ corporalia.

Que ſi bene aduertimus dicere poſſumus iſta quatuor. ſ. deũ: corp⁹ chriſti: vt eſt ſub ſacramẽto: intelligentiã: ⁊ hȝ corporalia vt comparanẽ ad locum hunc habere ordinẽ: q2 de⁹ nec ad locũ determinaẽ: nec loco circũſcribiẽ: nec diffiniẽ. Corpus võ chriſti vt eſt ſub ſacramẽto: aliquo mõ determinaẽ ad locũ: ſed nõ diffiniẽ vel circũſcribiẽ loco. Intelligentia võ vt poniẽ in loco eſſe: q2 in loco comparatur: nõ ſolum determinaẽ ad locuʒ: ſed etiam loco diffiniẽ. Unde ⁊ Damaſce. probat ꝙ cuʒ angelus eſt vel operatur in vno

loco deſinit eſſe vel operari in alio. Nō tamē loco circū-ſcribitur. Huiuſmodi aūt corporalia determinanť ad locum: ⁊ diffiniunť ⁊ circūſcribunť loco. Non enim determinať deus ad locum: qꝛ ſua magnitudo eſt infinita ⁊ eſt ſua ſubſtantia nec diffiniť loco: qꝛ loco diffiniri includit determinari ad locū. Naꝫ res ex hoc diciť diffiniri loco: qꝛ ita eſt in vno loco: φ nō in alio: qđ ſine determinatiōe loci eſſe nō poteſt: nec etiam circūſcribiť loco: cum ratio magnitudinis equiuoce dicať de magnitudine diuina: ⁊ de magnitudine creature: in qua deus eſſe diciť. Immo ſi volumus vniuerſaliter loqui: nihil vniuoce reperiť in creatore ⁊ creatura. Intelligentia vō ad locum determinatur: qꝛ ſua virtus eſt quid finitum: ⁊ nō eſt ſua ſubſtantia. Et etiā loco diffiniť: qꝛ per quantitatē propriaꝫ comparatur ad locum: que cum ſit vna ⁊ finita et locus vnus atqꝫ finitus debetur. Propter qđ cuꝫ diffiniri loco ſit ſolum in vno loco eſſe: cogimur ad ponendum intelligentiam loco diffiniri. Et cū in vno loco eſſe incipiat: in alio eſſe deſinat. Non tamē loco circūſcribiť: quia ratio quāti nō reperitur vniuoce in quantitate virtutis: ſecundū quā angelus ponitur eſſe in loco: ⁊ in quantitate corporis circa que angelus operando in loco eſſe dicitur. Corpus autem chriſti. vt eſt ſub ſacramento aliquo modo determinatur ad locum: quia dimenſiones panis per quas in altari ponitur: ſunt quid finituꝫ ⁊ nō ſunt ſua ſubſtantia: nō tamen diffinitur loco: quia nō eſt in altari ſecundū dimenſiones ꝓprias: ſed ſm dimenſiones panis. ꝓpter qđ ſm alias ⁊ alias dimenſiones [illegible]is ſimul in diuerſis altaribus eſſe poterit. Non e[illegible]ceptum loco diffinitum: cum incipiat eſſe in v[illegible]abſqꝫ eo φ in alio eſſe deſinat: nec etiaꝫ ibi eſt circūſcriptiue: cū quantitas propria ſit ibi mediāte ſubſtātia: et finitas ⁊ magnitudo equiuoce reperiatur in ſubſtātia ⁊ quantitate dimēſiua. Immo cum nihil circūſcribatur loco niſi comparetur ad locum ſecundū quantitatem propriam: ⁊ vniuoce reperiatur ratio quanti in quātitate locati: ſecundū quā comparatur ad locum ⁊ ad quantitatem locantis: dicere poſſumus φ circūſcribi loco includit diffiniri loco. ſicut diffiniri loco includebat determinationem ad locū. Eſt eniꝫ in plus et vniuerſaliꝰ determinari ad locum: φ diffiniri loco: ⁊ diffiniri loco eſt cōmunius: φ circūſcribi loco. Et quia ab inferiori ad ſuperius arguimus affirmādo. A ſuperiori ad inferiꝰ negando: dicere poſſumus φ quicquid loco circūſcribitur: diffinitur ⁊ determinať loco: ⁊ qđ loco diffinitur loco determinatur. Negando autem debemus arguere econuerſo: quia quod nō determinatur ad locum: nec diffinitur: nec circūſcribitur loco. Et quod loco non diffinitur ſic acceptū loco circūſcribi non poteſt. Cum ergo corpus chriſti vt eſt ſub ſacramento non diffiniatur loco: loco etiam circūſcribi non poterit. Cor vō corpora que ad locum comparantur ſecundū quantitatem propriam determinentur ad locum ⁊ circūſcribantur et diffiniantur loco: quod quarto proponebatur declarandum: ſatis apparet ſi conſiderentur prehabita. Nam huiuſmodi corporalia ſic accepta determinantur ad locuꝫ: quia quantitas ſecundū quaꝫ in loco ponuntur: eſt quid finituꝫ: ⁊ nō eſt ipſa ſubſtātia rerum corporaliū. amplius diffiniuntur loco: quia cum ſecundū propriam quantitatem ad locum comparentur: et cum vnius corporis vna ſit quantitas ſecundum quam in loco eſſe dicitur: debet vnum corpus ſolum in vno loco eſſe: quod eſt loco diffiniri: circūſcribuntur quidem loco: quia hē corporalia velut in loco in corporalibus collocanť. Cuꝫ igitur reperiatur vniuoce quātitas in corpore locante ⁊ in locato: quia vtrobiqꝫ eſt quātitas dimenſiua. oportet corporalia contenta a corporibus continētibus circūſcribi: veruꝫ quia circūſcriptio includit diffinitionē et determinationē ad locū: lꝫ per ſe oſtēſum ſit corporalia diffiniri loco ⁊ ad locum determinari: poſſet tamen ex iſto ſolo vltimo vtrūqꝫ illorum oſtendi: cum probatū ſit omne quod loco circūſcribitur determinari ad locum ⁊ loco diffiniri.

Propoſitio. VI.

Corpori chriſti exiſti ſub hoſtia competit poſitio ſiue ſitus que eſt differētia quantitatis. Non aūt que eſt predicamentum.

Apertio.

¶ Quia ex precedentibus eſt habitum corpus chriſti vt eſt ſacramētaliter in altari: loco circūſcribi nō poſſe: crederet aliquis φ poſitio ⁊ ſitus partiū ei ſic exiſtenti non poſſet cōpetere. Ut ergo appareat q̄liter ei poſitio competat: eſt aduertendum φ poſitio vno modo ſumpta eſt differentia quātitatis. Unde in predicamētis ſcribiť φ quantitatuꝫ he quidem habēt poſitionem ad ſeinuiceꝫ: ille vō minime. Alio modo eſt predicamentū. Nam poſitio ſiue ſitus inter decem predicamēta computať. Sic aūt ⁊ ſic accepta poſitio a Cōmentatore 5°. metaphy. iſto modo diſtinguitur. Nam poſitio ſiue ſitus quēdaꝫ ordinem partium importat: vt poteſt haberi a philoſopho in eodem 5°. Ordo autem partium eſt duplex: videlicet ordo partium in toto: et in loco. Et ꝓut ordinanť partes in toto cōſurgit inde poſitio que eſt differētia quantitatis: prout vō ordinanť in loco: accipitur inde poſitio que eſt predicamentuꝫ. Si ergo oſtēdere poterimus φ partes corporis chriſti exiſtētis ſub hoſtia nō habent ordinem ad locum: ſed ad totum: oſtēſum erit φ corpori chriſti ſacramentaliter cōſiderato: competit ſitus qui eſt differētia quātitatis: nō qui eſt ꝑdicamentū. ¶ Ideo notandū φ vtereqꝫ talis ordo ꝓuenit ex quantitate: aliter et aliter ſumpta. Nam ſicut qualitates duplicem comparationē habent. vnam ad ſubiectum: ſecunduꝫ quā competit eis dare eſſe: aliā ad obiectū ſiue ad exteriora: ſm quaꝫ ſunt principia actionum ⁊ ratio vel cauſa agēdi. vtputa calor per comparationem ad ſubiectum: dat eſſe calidū. Prout vō comparatur ad calefactibile: eſt calefaciendi principium. Sic ⁊ quantitas ꝓut comparatur ad ſubiectum: competit ei dare eſſe. habet enim ſubiectum quātitatis per quātitatē eſſe quātum. Prout vō ad exteriora comparatur: eſt ratio quare aliquid ſit in loco. Sicut ergo ſi calidum nō comparetur ad calefactibile per calorem: ⁊ nō eſſet calor medium inter calefactibile ⁊ calefaciēs. ſicut virtus eſt media inter agens ⁊ actum: ſic calor daret ſuo ſubiecto eſſe calidum quod non eſſet calefaciendi principium: cum nō ſit intelligibile agens agere: non exiſtente virtute media inter ipſum ⁊ materiam. Sic corpus quātitatem habens ſi nō compararetur per quantitatem niſi ad illud in quo exiſtit: conſequēs eſſet φ quātitas ſuo ſubiecto daret eſſe quantum: qđ tamen per eam ibi localiter non eſſet. Cum ergo habitum ſit quantitateꝫ corporis chriſti nō eſſe in ſacramento ex vi ſacramenti: cum nihil cōuertatur in ipſam: ſed ſolum ex naturali cōcomitātia: ⁊ qꝛ corpus chriſti ſine quātitate ꝓpria eſſe nō poſſet: ex quo ſubſtātia panis eſt conuerſa in ſubſtantiā corporis: ⁊ poniť ſubſtātia corporis in altari per hō cōuerſionem exiſtere: oportet quātitatem ꝓpriā que ſuum ſubiectum nō deſerit ibi eē: ꝓpter qđ appꝫ verū eſſe qđ communiter diciť: chriſtum ſub hoſtia eſſe quātum: nō quantitatiue. Eſt eniꝫ quātum: cum ꝓpria quātitas det ei eſſe quātum: nō tñ eſt ibi quātitatiue: qꝛ ex hoc quātitatiue aliquid exiſtit alicubi: ꝓut mediante quātitate ibi eſſe

pō dupꝰ accipiť

Cō. 24.

conſpicitur. Et qꝛ ſubā corporis xp̄i nō eſt ſub hoſtia mediante quātitate: ſed quantitas mediāte ſubā: ibi quantitatiue eſſe nō poterit. Sic eniz imaginari deberemus: ꝙ ex hoc corpora ſunt in loco: ⁊ habēt eſſe quātitatiuū. ꝓut per quantitatem comparant̄ ad locum. ſicut calidū calefacit. ꝓut per calorē ad calefactibile comparatur. Cū ergo ſumatur poſitio que eſt differentia quātitatis. ꝓut corpus habet eſſe quātum ⁊ partes ordinātur ad totum. poſitio vō que eſt predicamentū ſumat̄: ꝓut aliquid eſt alicubi quātitatiue: ⁊ partes eius comparant̄ ad locum. Manifeſtū eſt qd̄ declarare volebamus. videlicet corpus chriſti vt eſt ſub hoſtia: habere poſitionē que eſt differentia quātitatis. cum quātitas ſua det ei eſſe quantū: cum nō deſerat ordinē quē habet ad ſubiectū: nō tamen habere poſitionē: que eſt predicamētū: cum dcm̄ corpus nō exiſtat ſub hoſtia quātitatiue: eo ꝙ ſua quātitas deſerit ordinē quē habet ad exteriora: cū ſubā non ſit ibi mediāte quātitate: ſed quātitas mediante ſubſtantia.

Propoſitio.VII.

NOn eſt inconueniens ſimul cū dimē ſionibus panis: eſſe dimenſiones corporis chriſti. Declaratio.

¶ Oportet ſi conſiderant̄ premiſſa nos fateri ſimul cum dimēſionib⁹ panis eſſe dimēſiones corporis chriſti. Dabitū eniz eſt ꝙ in hoc ſacramento ſit ꝯuerſio ſubſtātiarum: que tamē in accidētia nō cōuertunt̄. Unde dimenſiones panis remanent poſtq̄ ſuba panis conuerſa eſt in ſubam corporis. Cū igit̄ ante ꝯuerſionē eſſet ſuba panis: vbi erāt dimēſiones panis: eo ꝙ forma ⁊ materia nō obtinent diuerſum locū: ꝓpter qd̄ pħus in ꝑmo de aīa du-
T.c.72 cit ad inconueniens dicentes animā eſſe corpus: quia ex hoc ſequebatur duo corpora in eodem loco exiſtere. Neceſſe eſt ergo ſubſtantiā panis ante conuerſionē eſſe: vbi ſue dimenſiones exiſtunt. cū ſubſtātia reſpectu quātitatis hēat rationē materie ⁊ ſubiecti. Et quia vbi fuit ꝑus ſubſtātia panis: facta cōuerſione: facta eſt ſubſtantia corporis. ſicut ſimul cuz dimenſionibus panis ante conuerſionem erat panis ſubſtātia: ſic facta ꝯuerſione ſimul cū eiſdez dimenſionibus erit ſubſtantia corporis. ¶ Rurſum: qꝛ dimēſiones corporis chriſti ꝓprium ſubiectū nō deſerunt: ⁊ oportet dimenſiones corporis chriſti eſſe vbi eſt ipm̄ corpus: ex quo ſimul cuz dimēſionibus panis eſt ſubſtantia corporis chriſti: oportet ſimul cum dimenſionibus panis eſſe dimēſiones corporis. Cogimur ergo ad hoc ſic ponendū: difficultates tamē hanc poſitionem catholicam impugnātes: vitare nō eſt facile. Uidetur eniz contradictionē implicare: ꝙ dimenſiones ſimul cum dimenſionibus eſſe poſſint. Arguit enim pħus in 4.° phyſi-
T.c.53. coꝝ contra ponētes vacuum: ⁊ dicentes locū eſſe dimenſiones ſeparatas: ꝙ ſi in hꝭ dimenſionibus reciperetur aliquod corpus: ſequeret̄ duo corpora in eodem loco poſſe exiſtere. Nam tota cauſa: quare vnum corpus cuz alio corpore ſimul eſſe nō poteſt: ſumit̄ ex eo ꝙ dimenſiones dimenſionibus reſiſtunt. per ſe eſt enim: vt idē pħus innuit: ꝙ dimenſiones ſecum alias dimēſiones nō compatiantur. Et quia nō eſt intelligibile: ꝙ remaneat aliquid priuatū eo qd̄ ſibi per ſe competit: niſi ibi implicet̄ ꝯtradictio: videt̄ veritatem ſuperficialiter conſiderantibus: ipſi deo nō eſſe poſſibile: ꝙ dimenſiones dimenſionibus coexiſtant. ¶ Propter qd̄ aduertendū: ꝙ ſi ſic eſſet: per ſe dimenſiones dimenſionibus non coexiſtere: ſicut eſt per ſe hominem eſſe animal: fruſtra laborarem⁹ ad ſoluendum rationem pretactā: quia ſine implicatiōe cōtradictiōis hoc eſſe nō poſſet. Ideo notandū ꝙ dimenſiōes dimenſionib⁹ reſiſtere: nō eſt ita per ſe: ſicut per ſe de ſpecie predicat̄ genus: vel ſicut per ſe ſuperiora in inferioribus referunt̄: ſed eſt ita per ſe. ſicut per ſe eſt actiui agere. Utputa ꝓut eſt per ſe calidi calefacere. Dictū eſt eniz ꝙ ſicut calor duplicē habet comparationē. vnā ad ſubiectum: ſm̄ quā dat ei eſſe calidū: ⁊ aliā ad obiectū: ſiue ad materiā: ſm̄ quam ratio eſt calefaciendi. Ita ⁊ quātitas ꝓut comparat̄ ad ſubiectū: dat eſſe quantū. Per comparationē aūt ad exteriora: ſiue ꝓut cōparat̄ ad dimenſiones alias: competit ei reſiſtere: ⁊ eſt ratio quare corp⁹ habēs hꝭ quātitatē exiſtat in loco. Sicut ergo abſq₃ implicatione cōtradictiōis pōt eſſe calidum abſq₃ eo ꝙ calefaciat: ⁊ calor pōt dare eſſe calidū abſq₃ eo ꝙ ſit calefaciendi ꝑncipiū. Sic ⁊ dimēſiones poterunt dare eſſe quātuz abſq₃ eo ꝙ dimenſionibus aliꝭ reſiſtāt. Eſt aūt ex ſuperioribus manifeſtū ꝙ ſemper virtus eſt media īter agēs ⁊ actum. Unde qꝛ calidū comparat̄ ad calefactibile mediante calore: ſequit̄ calidum calefacere: ꝙ ſi iſta mediatio tolleret̄ calidū calefacere nō poſſet. ſic etiaz omne qd̄ eſt ratio alicuius: quēdam modū mediatiōis habet. Cū igitur quātitas ſit ratio. quare quātū reſiſtit quāto: oportet quantum vnū ad quātum aliud comparari mediāte quantitate: ⁊ quātitatē eſſe mediā inter corpus reſiſtens ⁊ illud cui fit reſiſtentia. Et qꝛ corpora ſemper ſunt in loco mediante quātitate: vt ꝓbat Auicēna in ſufficientia ſua: ſm̄ iſtū modū ordinis quē videmus: nō eſt intelligibile corpora alicubi eſſe localiter: niſi ibi talis mediatio inueniatur. Propter qd̄ ſm̄ iſtū modū ordinis quem videmus: reſeruata hꝭ mediatione: ſaluare non poſſumus duo corpora localiter exiſtentia ſimul eſſe: ſed ſi ſubſtantia nō eſſet alicubi mediante quātitate. Immo econuerſo quātitas ibi eēt mediāte ſubſtātia: talis mediatio tolleret̄. ⁊ per cōſequēs hꝭ reſiſtentia ibi nō eſſet. Cū ergo ſit ex precedentibus patefactum: dimenſiones corporis Chriſti eſſe ſub hoſtia mediāte ſubſtātia. ſicut nō eſt contra rationē ſube ſimul cū dimenſionibus eſſe: ſic non eſt cōtra rationē dimenſionū corporis chriſti exiſtentiuz in altari mediāte ſuba: eſſe ſimul cū dimenſionibus panis. Tota ergo cauſa: quare nō eſt incōueniēs eſſe dimenſiones corporis ſimul cū dimēſionibus panis eſt: qꝛ chriſti corpus nō eſt in altari localiter: nec mediāte quantitate ꝓpria: ſed per cōuerſionē ſubſtātie panis in ipſum. Propter qd̄ tollitur illa mediatio: ſm̄ quā oriebatur talis reſiſtentia: qua dimenſiones dimenſionibus reſiſtebant. Utrū aūt ſm̄ aliū modū ordinis: ⁊ ꝓpter aliquā aliā cauſam: quā habet per ſubtractionem hui⁹ mediatōis. ſaluare poſſumus dimēſiones ſimul cū dimēſiōibus eſſe: Ita ꝙ duo corpora alicubi localiter exiſtentia: ꝓut localiter exiſtūt in eodez loco eſſe poſſint: directe nō eſt preſentis ſpeculationis: lz etiaz hec fides catholica ponat: qꝛ dicit xp̄i corp⁹: irreſeratis clauſtris virginitatis de btē Marie vtero exiuiſſe: ⁊ ianuis clauſis ad diſcipulos intraſſe: ⁊ corpus glorificatum cum non glorificato in eodem loco poſſe conſiſtere:

Propoſitio.VIII.

NOn eſt inconueniens corpus chriſti ſic eſſe ſub ſpeciebus hoſtie. ꝙ ſimul cū dimēſionib⁹ vni⁹ partis. ſint dimēſiones alteri⁹ ptis. Declaratio.

¶ Superius aūt oſtenſum eſt ſm̄ illum modum exiſtendi. quez habet chriſtus ſub ſpeciebus hoſtie non eſſe impoſſibile. ſimul cum dimenſionibus panis eſſe dimēſiones corporis chriſti. Nunc aūt reſtat oſtendere ꝙ ſecundum prefatum modū exiſtēdi ſimul cum dimēſionibus vnius partis: poſſunt eſſe dimenſiones alterius partis.

¶ Ad cuius euidentiam aduertenduꝫ: φ ex eadem cauſa procedit. quare duo corpora nō poſſunt ſtare in eodeꝫ loco: ꝛ quare plura duobus vel etiā infinita: ꝛ quare vbi eſt vnū paruū corpus nō poteſt eſſe maius vel maximū: vel etiā infinitū: ſi eſſet dare magnitudinē infinitā. Nā tota cauſa quare duo corpora in eodē loco eē nō poſſunt ſumit̄ vt ſuperius dicebaſ ex eo φ dimēſiones dimēſionibus reſiſtunt: φ ſi tollereſ hꝰ reſiſtentia: nō eſſet dare cauſam. quare duo corpora vel etiam infinita in eodē lo‑

T.c. 53. co eſſe nō poſſent. ideo phūs. 4.° phiſicoꝝ. caplo de vacuo ait. Et ſi duo corpora poſſent eſſe in eodem loco: ꝛ quelibet: ꝛ etiam infinita. vt Cōmentator ſupplet. Cuꝫ igitur duo corpora in eodem loco eſſe nō poſſint: niſi reſiſtētia tollatur: ꝛ reſiſtentia dimenſionū amota: quelibet corpora vel etiā infinita ſimul eſſe valent. bona eſt conſequentia ceteris conditionibus paribus: quia ſi duo corpora ſimul eſſe valēt: poſſunt eſſe ſimul quelibet ꝛ infinita. Eſt enim tota cauſa huiꝰ. vt pꝫ ex habitis amotio reſiſtētie. Et ſicut hꝰ amotio reſiſtentie cauſa eſt. quare duo corpora: ꝛ quelibet: ꝛ etiaꝫ infinita: ſi infinita eſſet dare: ſimul eſſe poſſunt. Sic etiam talis amotio cauſa exiſtit: quare vbi eſt minus corpus: poteſt eſſe maius ꝛ maximū: ꝛ etiā infinitū: ſi eſſet dare magnitudinē infinitā. Naꝫ ſic duo corpora plus occupent de loco: ꝙ vnū corpus: qꝛ dimenſiones reſiſtunt dimenſionibus: ꝛ vbi eſt vnum corpus aliud eſſe nō poteſt: φ ſi talis reſiſtentia tollereſ: ꝛ vnuꝫ corpus ſimul cum alio eſſe poſſet: nō plus occuparent de loco plura corpora vel etiā infinita: ꝙ vnum ſolum corpus: ſic eſt vbi eſt minus corpus: maiꝰ corpus eſſe nō poteſt: ſed plus occupat de loco maius corpus ꝙ minus corpus: qꝛ partes magnitudinis corporis ſibi adinuiceꝫ reſiſtunt: ꝛ vbi eſt vna pars: alia pars eſſe nō pōt. Sic eniꝫ imaginari debemus: φ ſicut in corporibus cōtiguis corpus reſiſtit corpori ſibi contiguo. ſic eſt in partibus eiuſdem corporis contigui: pars reſiſtit parti ſibi proxime: ꝛ vbi eſt vna pars: alia eſſe non valet: ſed ſi pars ſimul cuꝫ parte eſſe poſſet: non plus occuparet de loco magnū corpus ꝙ paruū corpus: ꝛ totū corpus ꝙ vna pars. ¶ Clare ergo manifeſtū eſt φ ſi dimenſiones dimenſionibus nō reſiſterent: ſm φ ad preſens ſpectat. quatuor inde ſequerentur. Primo. quia vbi eſt vnū corpus poſſent eſſe duo: ꝛ quelibet: ꝛ infinita. Secundo. quia vbi eſt minus corpus: poſſet eſſet maius ꝛ maximum ꝛ infinitum. Tertio. quia. vbi eſt vna pars alicuius corporis: poſſent eſſe due ꝛ etiam omnes partes. Quarto ꝛ vltimo: quia vbi exiſtit ſingula pars: totum corpus poſſet exiſtere. ¶ His viſis de leui patet propoſitum. Naꝫ cum corpus chriſti: ꝛ quelibet pars eius nō ſit ſub ſpeciebus hoſtie modo quo dimenſiones dimenſionibus reſiſtunt: quia nō eſt ibi ſubſtantia mediāte quantitate: ſed quantitas mediāte ſubſtantia: ſimul cum dimenſionibus vnius partis eſſe poterunt dimēſiones alterius partis. Sicut ergo ſimul cum dimenſionibus panis eſſe poſſunt dimēſiones corporis chriſti: eo φ iſte dimenſiones non reſiſtant dimenſionibus illis. Sic ſimul cū dimenſionibus vnius partis: poſſunt eſſe dimenſiones alterius partis: quia talis reſiſtentia eſt amota: manifeſtum eſt ergo quod declarare volebamus. ¶ Sed vt magis pateat veritas queſiti. Notandum φ non eſt reſiſtentia dimenſionum niſi vtreqꝫ dimenſiones reſiſtant. Dupliciter ergo talis reſiſtentia tolli poteſt. Primo. ſi neutre dimēſiones reſiſtant. Secundo. ſi ſoluꝫ altere reſiſtant. Si ergo eſſent duo genera dimenſionum: ꝛ vnum quantū de ſe reſiſteret. alterum vō non reſiſteret: tales dimenſiones ſimul eſſe poſſent. amota enim eſſet reſiſtentia: cuꝫ reſiſtentia eſſe nō valeat: vt dictum eſt: niſi vtreqꝫ dimenſiones reſiſtant. Cum ergo in ſacramēto altaris ſint duo dimenſionuꝫ genera: videlicet dimenſiones panis: ꝛ dimenſiones corporis chriſti: ſm has duas dimenſiones triplex comparatio ſumi poteſt. Primo eniꝫ comparari poſſunt dimenſiones panis ad dimenſiones corporis. Secundo comparari poterūt dimenſiones vnius partis corporis chriſti ad dimenſiones alterius partis. Tertio. dimenſiōes vnius partis hoſtie ad dimēſiones alterius partis. Poterūt ergo ſimul eſſe dimenſiones corporis cum dimenſionibus hoſtie: ꝛ dimenſiones vnius partis corporis chriſti cum dimenſionibus alterius partis. Dimenſiones tamē vnius partis hoſtie cū dimenſionibus alterius partis nullatenus eſſe poterunt. Nam ſi dimenſiones hoſtie quantum eſt de ſe reſiſtant dimenſionibus: poterunt tamē eſſe ſimul cum dimenſionibus corporis chriſti: quia dimenſiones dicti corporis non ſunt ſub ſacramēto altaris modo quo reſiſtunt. Sic enim arguit philoſophus. 4.° phiſicorum. T.c. 53.

Et ſi aliquod corpus poneretur in vacuo ſimul cum dimenſionibus eſſent dimenſiones. Nam vacuum nō eſt natura aliq̄ que poſſit cedere: vel que poſſit reſiſtere. Si ergo vacuū vt videbātur antiqui ponere: nihil eſt aliud ꝙ dimenſiones ſeparate: ſi hꝰ dimenſiones non cedunt neqꝫ reſiſtunt: ſi inter tales dimenſiones poneretur aliquod corpus quantūcūqꝫ corpus illud eſſet aptum natū reſiſtere ſimul cū dimēſionibus illius corporis eſſent dimēſiones ſeparate: qꝛ tales dimēſiones nō reſiſtunt: ꝛ ſi nō reſiſtunt nec cedunt. Tota enim cauſa quare aliquid cedit eſt: qꝛ reſiſtit: ob hoc enim aer cedit lapidi: quia reſiſtit ei: ꝛ ſimul cum dimenſionibus lapidis non poſſunt eſſe dimēſiones aeris. Quātūcūqꝫ ergo dimenſiones hoſtie quātum eſt de ſe: ſint apte nate reſiſtere: ſimul tamē cum dimenſionibus poterunt eſſe dimēſiones corporis chriſti: eo φ hꝰ dimenſiones non ſunt ſub hoſtia modo quo reſiſtunt. dimenſiones aūt vnius partis corporis ſimul etiā eſſe poterunt: nō quia altere reſiſtant: altere nō reſiſtāt: ſed quia neutre reſiſtunt: ſed dimēſiones vnius partis hoſtie cum dimenſionibus alterius partis nullo modo ſimul eſſe poterunt. eſt eniꝫ ibi completa reſiſtentia cum vtreqꝫ reſiſtant.

Propoſitio. IX.

Totus xp̄s eſt in tota hoſtia: ꝛ totꝰ in qualibet p̄te hoſtie.

Declaratio.

¶ Licet valde videaſ mirabile φ totuꝫ corpus chriſti tante quātitatis exiſtēs ſub dimēſionibus taꝫ parue hoſtie contineatur: tamen ſm ineffabilem veritatem fidei catholice cogimur ad ponenduꝫ: φ non ſit ſolum totus chriſtus in tota hoſtia: ſed etiaꝫ φ totus chriſtus ſit in qualibet parte hoſtie. ¶ Hanc aūt veritatem triplici via venari poſſumus. Primo. ſm φ ſubſtātia corporis chriſti comparatur ad ſubſtantiaꝫ panis: que in ipſuꝫ cōuertitur. Secūdo. p̄ut quātitates corporis chriſti comparanſ ad ſubām eius. in qua radicanſ. Tertio. prout quantitas corporis chriſti comparatur ad quantitatē hoſtie: ꝛ p̄ut quātitas vnius partis comparatur ad quātitatē alterius partis. ¶ Propter p̄mū notandum. φ quātū ad p̄ns ſpectat in rebus corporalibus duplicem totalitatem dicere poſſumus. Unam quantitatiuam: ꝛ aliam eſſentialem. Albedini enim duplex totalitas competit. Una dimēſiua ſm quā extenditur albedo ex extenſione ſuperficiei: p̄pter qđ dicit̄ in predicamentis: φ albedo dicitur multa: eo φ ſuperficies multa ſit: ſm hanc aūt totalitatem: albedo eſt tota in tota ſuperficie: ꝛ pars in parte: vt ſi ſuꝑficies ſit duoꝝ palmoꝝ in medietate ſuperficiei erit albedo vniꝰ palmi: ꝛ loquendo de to‑ totuz z i rebus corpo in p̄di quan

talitate predicta omnino ſeccabitur albedo vt ſeccat̃ ſuperficies. Alia aũt totalitas albedinis eſt totalitas eſſentialis ſiue totalitas diffinitiua: ꝛ ſm̃ hanc totalitatē nõ ſeccatur albedo: vt ſeccatur ſuperficies: nec eſt tota in toto: nec pars in parte: ſ3 tota albedo in tota ſuperficie: ꝛ tota in qualibet parte. Si enim ſit aliqua ſuperficies alba ꝛ diuidatur: quelibet pars ſuperficiei erit alba: ꝛ albedo reſeruabit̃ in qualibet parte. Cum ergo nõ ſit albedo niſi habeat in ſe omnia: que pertinent ad rationem albedinis ſicut nõ eſt homo: niſi qd̃ aggregat in ſe ꝗcquid pertinet ad rationē hominis. Quia ergo in qualibet parte ſuperficiei reſeruat̃ albedo: in qualibet parte erit tota albedo: loquẽdo de totalitate diffinitiua ꝛ eſſentiali. Et ſicut eſt in accidentibus: ſic ſuo modo eſt in ſubſtãtijs corporalibus. Nam lapis ſm̃ totalitatem dimenſiuã: ſi eſt in aliquo loco: eſt totus in toto: ꝛ pars in parte. S3 quia quelibet pars lapidis eſt lapis: ꝛ in ꝗlibet parte lapidis reſeruatur tota ratio lapidis: ꝛ ibi cõcurrunt omnia que pertinent ad diffinitionē lapidis: ideo ſm̃ diffinitiuã totalitatem tota ſubſtãtia lapidis eſt in toto lapide: ꝛ tota in qualibet parte. ¶ His viſis patet quid dicendum ſit de corpore chriſti. Nam vt poteſt patere ex habitis: tota ſubſtãtia panis conuertitur in totam ſubſtantiam corporis chriſti: nõ ſm̃ totalitatē quantitatiuã: ſed ſm̃ totalitatem eſſentialē. Dicebat̃ eni3 ꝙ in hac cõuerſione ita conuertitur quid in quid: ꝙ nõ conuertit̃ quantũ in quãtu3. ergo ex vi ſacramẽti chriſtus eſt ſub hoſtia ſolũ ſm̃ totalitatē ſubſtãtialē: eo ꝙ tota ſubſtãtia panis cõuerſa ſit in totam ſubſtantiã corporis chriſti: cũ ergo ante conuerſione3 ſm̃ totalitatē ſubſtantialē eſſet tota ſubſtãtia panis ſub tota hoſtia: ꝛ tota ſub qualibet parte: q2 facta conuerſiõe ibi eſt tota ſubſtãtia corporis vbi fuerat tota ſubſtãtia panis: oĩno cogimur ad dicendũ ꝙ facta trãſubſtantiatiõe ſit tota ſubſtãtia corporis chriſti ſub tota hoſtia: ꝛ tota in qualibet parte. Et quia naturaliter totã ſubſtantiam corporis chriſti ſequit̃ totalitas quãtitatis que fundatur in ipſo corpore. ideo corpus chriſti tam ſm̃ totalitatem ſubſtantialē ꝙ̃ ſm̃ totalitatē quantitatiuã eſt totu3 in tota hoſtia: ꝛ totũ in qualibet parte: aliter ꝛ aliter: q2 ſecundũ totalitatē ſubſtantialē eſt totu3 corpus chriſti in qualibet parte hoſtie ex vi ſacramenti: ſed ſm̃ totalitatē quãtitatiuam eſt totus chriſtus in qualibet parte ſm̃ naturalem concomitantiam ſolum. ¶ Patefacta eſt ergo pͥma via: videlicet ſi cõparamus ſubſtãtiã corporis chriſti ad ſubſtantiã panis: que in ipſam cõuertit̃: ꝙ op3 nos dicere: ꝙ ſit totũ corpus chriſti in tota hoſtia: ꝛ totum in qualibet parte: ſicut ſubſtãtialiter ante ꝯuerſionē erat in tota hoſtia tota ſubſtãtia panis: ꝛ tota in qualibet parte. ¶ Secũda via ſic oſtẽdit̃. Nã modo oppoſito eſt corp⁹ chriſti in celo: ꝛ ꝓut habet eſſe ſub hoſtia. Na3 in celo eſt localiter: ideo eſt ibi ſm̃ dimẽſiones ꝓprias: ꝛ per quãtitatem. Na3 vt ꝓbat Auicẽna in ſufficiẽtia ſua: ꝙ omnis ſubſtãtia corporalis eſt in loco per quantitatē: ꝓpter qd̃ ꝓut eſt chriſtus in celo: q2 ibi localiter eſt ſubſtãtia mediãte quãtitate: ſed ꝓut eſt ſub hoſtia nõ eſt localiter: ſed eſt ibi ſolum ex cõuerſione alterius in ipm̃: ſiue eſt ibi ſolum ſacramẽtaliter: in quãtũ virtute ſacramẽti ſubſtantia panis eſt cõuerſa in corp⁹ chriſti. Et q2 ex vi ſacramẽti nõ eſt ibi niſi ſubſtãtia corporis chriſti: eo ꝙ ſolũ in talem ſubãm conuerſa eſt ſubã panis. Ideo per ſe pͥmo ſub hoſtia eſt ſubã corporis. Si aũt eſt ibi ꝗ̃titas ꝛ alia accidentia: hoc eſt ex nãli cõcomitãtia: ꝛ mediante ſubã. Bene eſt ergo dcm̃ ꝙ chriſtus eſt quodãmõ modo oppoſito in celo: ꝛ ſub hoſtia. Nã in celo eſt ſubã mediante ꝗ̃titate: ſub hoſtia aũt eſt quãtitas mediãte ſubã: ideo in celo vbi eſt ſubſtãtia mediãte quãtitate trahit̃ totalitas ſubẽ ad modũ totalitatis ꝗ̃titatis. Et q2 ſm̃ totalitatē quãtitatiuã eſt aliq̃d totũ in toto ꝛ pars in parte. Ideo loquendo de corpore chriſti vt h3 eſſe in celo eſt totum corpus chriſti in toto ſuo loco: ꝛ pars in parte. In hoſtia aũt vbi eſt ꝗ̃titas mediãte ſubſtãtia totalitas ꝗ̃titatiua trahit̃ ad modu3 totalitatis ſubẽ: ita ꝙ eſt tota ꝗ̃titas corporis chriſti in tota hoſtia: ꝛ tota in ꝗlibet parte: q2 modus totalitatis ſubãlis eſt ꝙ ſit tota in toto: ꝛ tota in parte. Sicut ergo ſubã que de ſe nõ diuidit̃: q2 eſt in loco mediãte ꝗ̃titate: cui competit diuiſio: eſt ibi diuiſibiliter. ſic ecõuerſo ꝗ̃titas corporis chriſti que de ſe eſt diuiſibilis: q2 eſt ſub hoſtia mediãte ſubã: cui per ſe nõ cõpetit diuiſio: eſt ibi idiuiſibiliter: ꝓpter qd̃ p3 cõparando ꝗ̃titatē corporis chriſti ad ſubã3 ei⁹: mediãte qua eſt ſub hoſtia: op3 nos dicere totũ xp̃m eſſe ſub tota hoſtia: ꝛ totu3 in qualibet parte. ¶ Tertia via ſic oñdit̃. Dicebat̃. n. in ꝑcedenti caplõ: ꝙ ſm̃ dimẽſiones panis ꝛ dimẽſiones corporis xp̃i triplex cõparatio ſumi poterat. Primo. q2 dimenſiones hoſtie ſic comparant̃ ad dimenſiones corporis chriſti: ꝙ ſimul cũ dimẽſionib⁹ hoſtie poſſunt eſſe dimẽſiõe3 corporis. Secundo. q2 dimenſiones vnius partis corporis chriſti ſic etiã cõparant̃ ad dimẽſiones alteri⁹ ꝑtis: ꝙ illis nõ reſiſtũt: ſed ſimul cũ eis eſſe valent: ſ3 ſm̃ cõparationē tertiã. ſm̃ quã dimẽſiones vni⁹ partis hoſtie ad dimenſiones alterius partis comparãtur: eſt ibi completa reſiſtẽtia: ꝛ iſte cũ illis eſſe nõ pñt: ꝗ̃titas ergo hoſtie erit tota in tota hoſtia: ꝛ pars in parte: eo ꝙ vbi vna pars hoſtie exiſtit altera eē nõ põt. Ideo plus occupat de loco tota hoſtia ꝙ̃ pars ei⁹: ſ3 vt p3 per habita vbi eſt aliq̃ pars hoſtie: ibi eſt aliqua pars corporis xp̃i: q2 quãtitas hoſtie nõ reſiſtit ꝗ̃titati corporis. Rurſu3 vbi eſt vna pars corporis chriſti: ibi poteſt eſſe alia: ꝛ etiã per conſequens ibi poterit eſſe totũ corpus: q2 dimẽſiones vnius partis corporis dimenſionibus alterius partis non reſiſtunt. ergo vbi eſt quecũq3 pars hoſtie nõ eſt inconueniẽs ꝙ ibi ſit totu3 corpus chriſti. Eſt g̊ tertia via declarata. ¶ Ex his aũt tribus vijs declarat̃ plane veritas. Nã per pͥmã viã habet̃ totã ſubſtantiã corporis chriſti eſſe in tota hoſtia: ꝛ totã in qualibet ꝑte. ſicut ſubãliter tota ſubã panis conuerſa in totã ſubã3 corporis chriſti erat ſubãliter tota in tota hoſtia ꝛ tota in ꝗlib3 parte. ¶ Per ſecundã aũt viã per quã oſtendit̃ totalitatē quantitatiuã corporis chriſti trahi ad modũ totalitatis ſubſtantie manifeſte colligit̃ ꝙ ſicut corp⁹ chriſti ſubſtãtialiter eſt totũ in tota hoſtia: ꝛ totũ in qualibet parte: ſic etiã ſm̃ totã quãtitatē ſuã eē totũ ſub tota hoſtia: ꝛ totũ ſub qualib3 parte. ¶ Per tertiam autem viam omnes ambiguitates tolluntur: non enim debet eſſe ambiguum. Utrũ tota quantitas corporis chriſti poſſit eſſe in qualibet parte hoſtie. nam ſi vna pars corporis chriſti alteri ꝑti reſiſteret: ꝛ vbi vna pars eẽt: altera eſſe nõ poſſ3: plus requireret de ſpatio magna pars ꝙ̃ parua: ꝛ plus totũ corpus ꝙ̃ pars quelibet. Sed q2 partes corporis chriſti ſic ſunt ſub hoſtia ꝙ ſibiinuicē nõ reſiſtunt. p3 g̊ per imaginationē nr̃am ꝙ in qualibet parte hoſtie poſſit eſſe totu3 corpus chriſti: qd̃ declarare volebamus.

Propoſitio. X.

Licet totus xp̃s ſit in qualibet parte hoſtie: partes tamē illc in quib⁹ per ſe eſt totus chriſtus nõ ſunt infinite: ſed finite.

Declaratio.

¶ Eſt autem in ſuperioribus declaratum ꝙ rebus corporalibus competit duplex totalitas. Una quantitatiua. altera ſubſtantialis. Cum ergo totum et pars correlatiue

dicantur:oportet cuilibet totalitati correſpondere ſuā partialitatē. Aliter.n.diuidiť res vt eſt ↄtinua:aliter vt eſt ſuba:⁊ vt eſt nã quedã. Lapis.n. vt eſt qd ↄtinuũ eſt diuiſibilis in īfinitũ.Eſt.n.de rõne cõtinui ꝙ diuiſibile
T.cõ.3. ſit in ſemper diuiſibilia. vt pꝫ per phm in 6° phiſicoꝝ:et
⁊ ꝺe.c.z. p° celi ⁊ mundi: īmo fere vbiqꝫ in libris eius hec īueniť ſnia. Nõ.n.eſt poſſibile ↄtinuũ diuidi in īdiuiſibilia:qꝛ ſi īdiuiſibilia cõponãtur:nullã efficiunt magnitudinē:⁊ plura īdiuiſibilia nõ ſunt aliqd magis: ꝙ vnũ īdiuiſibile.Si ḡ ↄtinuũ diuidereť in īdiuiſibilia fieret quãtũ ex nõ quãtis:⁊ magnitudo ex nõ magnitudinib⁹:⁊ diuiſuꝫ nõ erit aliqd maius aliquo diuidētiũ.Eſt ḡ ↄtinuũ diuiſibile in īfinitũ:⁊ quelibet res ſi diuidať vt cõtinua.põt diuidi in īfinitas partes.Nõ eſt ḡ dare minimũ in re: ſi ↄſideratur vt ↄtinua.Eſt tñ dare minimũ ſi ↄſideratur
T.c.38. vt ſuba:⁊ vt nã quedã.Vñ phs in p° phiſicoꝝ diſputans ↄtra Anapagorã:oſtēdit ꝙ eſt dare minimã carnē:⁊ minimã aquã.Stat.n.res nãlis:⁊ in maius:⁊ in minus.Qꝛ oĩuꝫ nã ↄſtantiũ eſt rõ certa: ⁊ nũerus eoꝝ magnitudis
T.c.41. ⁊ augmenti.vt dř in z° de aĩa.Poſſet ḡ adeo eſſe minima caro:ꝙ ſi vlterius diuidereť nõ remaneret in ſpecie carnis:⁊ adeo poſſet eē magnus leo:ꝙ ſi vlterius creſceret nõ ſufficeret ad animandũ totum corpus leonis anima.Propter qð nõ eſſet leo: nec remaneret in ſpē leõis: ⁊ ſi dubium eſt de augmēto.Vtrũ alique res naturales poſſint augeri in īfinitũ: ꝓpter hoc qð phus videť dice
T.c.41. re in z° de aĩa:ꝙ ignis in īfinituꝫ augeretur:ſi haberet combuſtibile.De diminutiõe tamē nulla eſt qõ.Qꝛ cuꝫ nõ ſit dare aliqd ocioſum in natura:⁊ nulla res ſit deſtituta operatõe ſua ꝓpria:opꝫ nos dicere:ꝙ cum acciperetur adeo modica caro ꝙ ſi vlterius diuideretur nõ poſſet ei competere aliqua operatio carnis: eo ꝙ ibi ſit ſtatus:⁊ diuiſa talis caro nõ erit in ſpē carnis. Manifeſtũ eſt ergo ꝙ lapis vt ↄtinu⁹ eſt diuiſibilis in īfinitas partes:⁊ nunꝙ põt adeo diuidi:qn ſemper remaneat continuus:ſed lapis vt lapis eſt:⁊ vt eſt nã quedã:nõ habꝫ īfinitas partes:⁊ põt adeo diuidi ꝙ non remaneret in ſpecie lapidis.Sic etiã vt facit ad ꝓpoſitũ panis vt eſt qd continuũ:diuiſibilis eſt in īfinituꝫ: ſed vt eſt ſubſtantia quedã nõ habet īfinitas ptes.põt.n.adeo modicuꝫ accipi de pane:ꝙ ſi vlterius diuideretur nõ remaneret ſpecies panis.Licet ergo chriſtus ſit totus in tota hoſtia ⁊ totus in qualibet parte hoſtie.Tamē qꝛ nõ eſt in partibus hoſtie vt ſunt qd continuuꝫ: ſed eſt in talibus partibus:vt põt ibi reſeruari ſpēs ⁊ ſuba panis:que non ſunt īfinite:ſed finite.partes ergo hoſtie:in quibuꝫ per ſe exiſtit totus chriſtus:nõ erunt īfinite ſed finite.Si eniꝫ arguebamus in precedēti caplõ: ꝙ qꝛ tota ſuba panis ſm totalitatē diffinitiuã erat in tota hoſtia:⁊ tota in qualibet parte.ideo tota ſuba corporis chriſti facta cõuerſione eſt tota in tota hoſtia ⁊ tota in qualibet parte. Sꝫ cũ tota ſuba panis ēt ſm rõnē diffinitiuã nõ reſeruetur in qualibet parte hoſtie loquēdo de partialitate prout hoſtia diuidiť vt qd cõtinuũ:⁊ vt hꝫ partes īfinitas: qꝛ poſſet adeo accipi modicũ de hoſtia ꝙ nõ reſeruaretur ibi ſpēs panis:nõ eſt totus chriſt⁹ in qualibet parte hoſtie ſm ꝙ diuiditur hoſtia:⁊ vt qd continuũ: ⁊ vt habet partes īfinitas:ſꝫ reſeruatur in qualibet parte hoſtie totus chriſtus vt hoſtia diuiditur in tales partes in quib⁹ poteſt reſeruari ſpēs panis:⁊ nõ vt habet partes infinitas. Immo qꝛ in hoc ſacramento eſt cõuerſio ſubarũ abſqꝫ cõuerſione accidentiũ:opꝫ nos oĩno loqui de partialitate prout quelibet pars panis eſt panis: nõ ꝓut quelibet pars cõtinui eſt continua.Et qꝛ nulla hoſtia ante conſecrationē diuiſibilis eſt in infinitas partes in quibus reſerueť ſpēs panis:lꝫ quelibet hoſtia diuiſibilis ſit in īfinitas partes:in qbus reſeruari põt rõ continui: in nulla hoſtia facta cõſecratione erit dare īfinitas partes: in qbus per ſe ſit totus chriſtus: ſicut ante cõſecratõeꝫ īfinite partes in hoſtia:in quibus reſeruaretur ſpēs:⁊ ſubſtãtia panis:eſſe nõ poterũt.℄ His viſis nõ bonã apparet eſſe imaginationē dicentiũ xp̄m ſic eſſe totũ in tota hoſtia:⁊ totũ in qualibet parte.ſicut imago eſt tota in toto ſpeculo:⁊ tota in qualibet parte. Unde ↄcludebãt ꝙ cũ nõ ſit tota imago in parte ſpeculi:niſi ſpeculo fracto:nõ eſt tot⁹ chriſtus in parte hoſtie niſi hoſtia fracta. Videmus.n.ad ſenſum ꝙ ſi ſpeculũ ſit vnũ loquēdo de ſpeculis vſitatis:que ſunt figure cõuexe ſemper in vno ſpeculo vnius ⁊ eiuſdē vultus nõ apparet niſi vnũ idolũ . Sꝫ ſi frãgatur ſpeculũ quot ſunt partes ſpeculi:tot apparēt ibi imagines vnius ⁊ eiuſdē vultus.Sic dicebãt iſti de corpore chriſti exñte ſub hoſtia ꝙ hoſtia integra permanente ſic erat totus xp̄s in tota hoſtia: ꝙ non erat totus in ꝗlibet parte. Sed ſi diuidebať hoſtia in partes ſuas in qualibꝫ parte hoſtie reſeruabatur totus xp̄s. Eſt aũt hec imaginatio nõ bona:qꝛ ꝙ vna imago vni⁹ ⁊ eiuſdeꝫ vultus apparet in vno ſpeculo ↄuexo hoc eſt ꝓpter vnitatē ſuperficiei ſpeculi:qꝛ ſm vnã ſuperficiē eſt vna reflexio:⁊ ꝓpter vnitatē reflexionis apparet vna imago: ſed fracto ſpeculo plurificantur ſuperficies: ⁊ plurificatis ſuperficiebus:apparēt plures imagĩes:Chriſtus aũt totus eſt ſub tota hoſtia rõne totalitatis ſube panis conuerſe in totã ſubſtantiã corporis xp̄i:qꝛ ergo ſimpliciter ⁊ abſolute loquēdo totus panis ſm totalitatē ſubalē eſt in tota hoſtia:⁊ totus in qualibet parte: loquēdo de partibus in qbus põt reſeruari ſpēs panis. Simplr cõcedere debemus ꝙ facta ↄuerſione ſit totus xp̄s in tota hoſtia:⁊ totus in ꝗlibet parte:cũ poſt ↄuerſionē ibi ſit tot⁹ xp̄s vbi erat totus panis ſm ſubalē totalitateꝫ . ℄ Iſti ergo quodãmõ ecõuerſo debebãt dicere . nã quia nulla pars eſt adeo modica in qua vt eſt ↄiuncta alteri nõ reſeruetur ſpēs panis . igiť in qualibet parte hoſtie vt eſt ↄiũcta alteri hꝫ xp̄s eſſe:tñ qꝛ poſſet adeo modicuꝫ accipi de hoſtia ꝙ ibi reſeruari nõ poſſet ſpēs panis nõ quelibet pars hoſtie ſi frãgatur hoſtia ↄtinebit totum xp̄m. Immo omnis illa pars tam modica:in qua nõ põt reſeruari ſpecies panis per ſe accepta: nõ eſt cõtentiua corporis xp̄i:⁊ ſi nõ eſt contentiua totius corporis: nõ eſt contentiua partis eius.Declaratũ eſt enim ſic xp̄m eſſe ſub hoſtia ꝙ vbi eſt vna pars corporis eſt ibi totuꝫ corpus. Clarum eſt ergo ꝙ nõ ſolum per ſe loquendo partes hoſtie:in quibuꝫ habet eſſe totus chriſtus nõ ſunt infinite: ſed finite:ſed etiam patet finitas eē illas:in quibus per ſe acceptis hñt eē ptes corporis xp̄i:cũ adeo modicũ hoſtie poſſit ab hoſtia ſeparari:in ꝗ eē nõ poterit:nec corp⁹ xp̄i:nec pars corporis.

Propoſitio. XI.

Sic eniꝫ eſt chriſtus totus in qualibꝫ parte hoſtie:ꝙ in parte punctali hoſtie nec eſt chriſtus nec pars chriſti.

Declaratio.

℄ Sumeret forte aliquis ex habitis errandi materiam dicens chriſtum eſſe in qualibet parte punctali hoſtie. Dicebatur enim ſuperius chriſtum ſic eſſe in celo:ꝙ eſt ibi ſuba mediante quãtitate:ſed vt eſt ſub hoſtia eſt ibi quantitas mediãte ſuba.Cũ ergo ſuba de ſe ſit īdiuiſibilis:quãtitas võ diuiſibilis:ex hoc arguebatur ſubaꝫ corporis chriſti vt eſt in celo eſſe diuiſibiliter: qꝛ eſt ibi per quantitatē cui competit diuiſio:quantitatē võ eius eſſe ſub hoſtia indiuiſibiliter: qꝛ eſt ibi quãtitas per ſubam

cui per ſe diuiſio nõ cõpetit. Quia ergo nihil eſt ſub ho
ſtia oı̄no indiuiſibile niſi punctus. ⁋ Dis ſuperficialr
ꝯſideratis oı̄no videť dõm eē ꝙ in parte pũctali hoſtie
ſit tota qn̄titas corporis xp̄i: ⁊ eē totus xp̄s. Uerũ qꝛ hoc
veritati repugnat vt predicta ſophiſticatio ſoluať. Duo
declarabimus. Primo enı̄ oſidemus ꝙ in parte pũcta
li hoſtie nec eſt xp̄s: nec eſt pars xp̄i. Secũdo manifeſta
bimus quõ itelligendũ ſit quãtitatē corporis chriſti eē

nõ ē xp̄s in hoſtia ꝑ deſcēſũ d celo factũ vt imaginantur groſſi.

ſub hoſtia induiuſibilr. ⁋ Propter pͥmum notandũ ꝙ
corpus xp̄i nõ icipit eſſe ſub hoſtia: ꝙ deſcendens de ce
lo ingrediatur dimenſiones hoſtie: qꝛ cum idez corpus
ad diuerſa loca oppoſita nõ habentia ordinem adinui
cem ſimul ferri nõ valeat: Si chriſtus vt eſt ſub hoſtia
iciperet eſſe ꝓpter deſcēſum eius de celo ſimul in diuer
ſis altaribus nõ poſſet confici corpus xp̄i: qͦd falſum eſt:
imo qꝛ cum corpus per motũ localem incipit eſſe alicu
bi: ibi de neceſſitate localiter exiſtet. eēt igiť chriſtus lo
caliter ſub hoſtia. ſi propter deſcenſum localem ibi inci
peret eſſe: quo poſito: corpus chriſti circumſcribereť ſub
hoſtia: ſicut circũſcriberenť corpora in locis proprijs: ⁊
tota quãtitas corporis xp̄i eſſe nõ poſſet ſub tam paruis
dimenſionibꝰ hoſtie: que omnia repugnãt catholice ve
ritati. ⁋ Reſtat ergo dõm. ꝙ nõ propter motũ localē:
nec propter deſcenſum de celo incipit xp̄s eē ſub dimē
ſionibus hoſtie. Sed quia ſub̃a panis ꝯuerſa eſt in ſub
ſtantiã corporis xp̄i. ideo facta cõuerſione eſt corpꝰ xp̄i
ſub dimenſionibus hoſtie: qꝛ ſub talibus dimenſionibꝰ
erat prius ſub̃a panis. Sic. n. ſuo modo eſt in hac cõuer
ſione ſupernaturali. ſicut eſt in generatione naturali: vi
demus enim ꝙ ſi ex aqua genereť aer vbi prius fuerat
aqua iaz corrupta: ibi eſt aer generatus. Si ergo ſubſtã
tia panis conuertiť in ſub̃am corporis xp̄i: vbi erat pͥus
panis ſub̃a: ibi facta conuerſione eſt ſub̃a corporis chri
ſti. Cum ergo in parte pũctali hoſtie nõ poſſit eſſe panis
ſub̃a: ibi eē nõ poterit corpus chriſti: nec etiã pars corpo
ris: cum pluries habituz ſit: ꝙ vbi eſt vna pars corporis
ibi eſt totum corpus. Dicebať enim ſuperius ꝙ eſt dare
minimã aquam: ⁊ minimã carnem: ⁊ minimuz panem.
Poſſetꝰ eniz adeo modicũ accipi de pane: qͦd ſi vlterius
diuideretur ſpecies panis ibi reſeruari nõ poſſet. Cum
ergo quãtum nõ poſſit tantũ diuidi: quin ſemper rema
neat quãtum: panis aũt in tantum diuidi põt ꝙ non re
maneat panis: oportet nos dicere ꝙ non in qualibet par
te quãtecũqꝫ quantitatis poſſit reſeruari ſpecies panis.
Multo ergo minus reſeruari põt in parte pũctali. Im
mo quia materia nunq̈ abſoluitur a quantitate. vt pa
tet per phm̄ in pluribus locis: ⁊ per Cõmentatorē in de
ſub̃a orbis: qꝛ in pũcto nõ reſeruať ratio quãtitatis: ma
teria ſm̄ eſſe actuale qͦd habet nunq̈ habet eſſe puncta
le. Nihil ergo de numero habentiũ ſpeciem in materia
põt eſſe in aliqua parte pũctali: imo quia ſub parte pun
ctali nec eſt materia: nec pars materie: cum materia et
quelibꝫ pars eius ſit quãta: eo ꝙ nec materia ſm̄ ſe nec
ſm̄ ſuas partes a quantitate poſſit abſolui in parte pun
ctali hoſtie nõ poterit eſſe panis: nec pars panis cum pa
nis ſit de numero habētiũ ſpēm in materia. Bene ergo
dcm̄ eſt ꝙ in parte punctali hoſtie non poteſt eē corpus
chriſti: nec pars corporis accipiendo punctale ſm̄ quan
titatē: qꝛ in tali parte nõ põt eſſe panis: nec pars panis.
Utrum autem accipiendo punctale aliter q̈ acceptum
ſit dicere poſſumus ꝙ in hoſtia eſt totus xp̄s: ⁊ in quoli
bet puncto: hoſtie etiã eſt totus xp̄s: Inferius oſtende
tur. ⁋ Ad preſens tamen reſtat oſtendere quõ quanti
tas corporis xp̄i ſit ſub hoſtia indiuiſibiliter poſtq̈ in
parte punctali hoſtie non eſt ſub̃a corporis chriſti: ⁊ per
conſequens nõ eſt ibi eius quantitas. Nam ſi in hoſtia
eſt quantitas corporis chriſti mediante ſub̃a: ſi in parte
punctali non põt eſſe ſub̃a corporis xp̄i: nec eius quanti
tas in tali parte poterit eē. Sciendũ ergo ꝙ ſicut diſtin
guimus carnē ſm̄ ſpēm: ⁊ carnē ſm̄ materiã: ſic diſtin
guere poſſumus panē ſm̄ ſpēm ⁊ panē ſm̄ mãm. Nam
ſm̄ phm̄ in pͥmo de generatiõe. caplõ de augmento. In
omnibus habētibus ſpēm in materia põt diuidi hoc ſe
cundũ mãm. hoc vͦo ſm̄ ſpēm. Sic ergo illa dť caro ſm̄
ſpēm: que per ſe accepta habet actionez ⁊ operationem
carnis: ſic ille diciť panis ſm̄ ſpēm: qui per ſe acceptus
põt habere aliquã actionē: ⁊ operationē panis. Cũ ergo
ſm̄ ſpēm ſit dare panē athomũ ⁊ carnē athomã: quanti
tas corporis xp̄i ⁊ totum corpus chriſti debet eſſe in ho
ſtia indiuiſibiliter ſm̄ ꝙ ſtat diuiſio ad partē ſm̄ ſpēm
nõ ad partem ſm̄ materiã. Nam diuiſio ſm̄ partes ma
teriales vadit in infinitũ ſicut diuiſio cõtinui. Nam pa
nis ſm̄ mãm ⁊ caro ſm̄ mãm diuidi poſſunt: que alteri
cõiuncta habere poſſunt actionē panis ſiue carnis. Nõ
eſt ergo inuenire panē athomũ ſm̄ materiã: nec carnez
athomã. Nulla eſt enim caro adeo modice quantitatis
que alteri cõiuncta nõ poſſit habere actionez carnis: ſic
etiam de pane ⁊ de quolibet alio habente ſpēm in ma
teria ſentiendũz eſt. Si ergo in talibus reperitur mini
mum: qꝛ ſic procedit diuiſio in partibus ſm̄ materiam:
ſicut in partibus continui minimũ in iſtis eſt minimuz
punctale: reducetur enim minimũ in materia ad mini
mum in quãtitate. Et ſic punctus: qui eſt minimum in
quãtitate: nec eſt quãtitas: nec pars quãtitatis loquẽdo
de parte itegrali. Sic tale minimũ nõ erit materia: nec
pars materie. Cũ ergo habitum ſit ꝙ in parte punctali:
nec eſt corpus chriſti: nec pars eius erit corpus chriſti ⁊
eius quãtitas ſub hoſtia idiuiſibiliter vt ſtat indiuiſio
ad partem ſm̄ ſpēm: non ad partem ſm̄ materiam.

Propoſitio.XII.

SImultas partium chriſti in qualibet
parte hoſtie nõ ꝯfundit ordinē ptiuz
ad ſeinuicē: ⁊ ad totũ: lꝫ tollat ordi
nem partiũ ad locum.

Aperitio.

⁋ Oſtendebať ſuperius ꝙ xp̄o exiſtēte ſub hoſtia com
petit poſitio que eſt differētia quãtitatis: nõ aũt que eſt
ꝑdicamentũ. Cum ergo poſitio que eſt differētia quãti
tatis dicat ordinē partiũ ad totuz. Illa vͦo que eſt ꝑdica
mentũ dicat ordinē partiũ ad locum: ſatis ex illo caplõ
poſſet haberi veritas huiꝰ capli. videlꝫ ꝙ modus exiſtē
di: quē habet xp̄s ſub hoſtia nõ tollit ordinē partiuz ad
totũ: lꝫ tollat eoꝝ ordinē ad locuz: tñ qꝛ parũ inſtructis
in ſciētia nõ ſatiſfit per verba cõia ⁊ niſi eis manifeſtē
tur pͥncipia ⁊ inde ꝯcluſiones educãtur neſciunt ſeipos
mouere: ⁊ eoꝝ nõ quieſcit intellectus. Immo modicuz
ligamentum eos ligat. Ideo ne forte ligaret tales illud
qͦd ſuperius dictum eſt de ſimultate partium chriſti. bo
num eſt vlterius aperire veritatē. Nam ſi ordo partiuz
in toto requirit ꝙ caput ſit ſupra pectꝰ: et genu ſit ſupra
tibiam: ſi vbi eſt vna pars corporis chriſti: ibi eſt queli
bet pars: inter partes ſic exiſtentes non reſeruabitur di
ctus ordo. Non enim vt videť eſt intelligibile ꝙ caput
ſit ſimul cum pectore: ⁊ tamen ſit ſupra pectus. ⁋ Ut
ergo tollať dubitatio tacta duo declarabimus. Primo
enim oſtendemus ꝙ in chriſto exiſtēte ſub hoſtia de ne
ceſſitate reperitur ordo partium ad totum: ⁊ ordo par
tium ad ſeinuicem. Secũdo declarabimus ꝙ ſimultas
partium talem ordinez non confundit. ⁋ Propter pͥ
mum notandũ. ꝙ ordo partium ad totum: ⁊ ordo carnis

adiuicem ſunt relationes quedã. Nam ipſa relatio ſm
ſuam quiditatẽ: ⁊ eſſentialiter eſt ordo quidaʒ. Et ordo
lʒ mãliter ſumptus dicat ipãs res ordinataſ: formaliter
tamẽ ⁊ ſm ſe acceptus eſt relatio quedaʒ. Predicti aũt
ordines: ſiue predicte relõnes cõnexionẽ quãdaʒ habẽt
ad ſeinuicẽ. Non. n. eſt ordo partiũ ad totuʒ niſi ſit ordo
partiũ ad ſeinuicẽ. Nam niſi ipſe partes ordinate cõſti/
tute eſſent: totũ nõ cõſtitueret: toto aũt nõ cõſtituto nõ
eſſet ordo partiũ ad totum. Si ergo oſtẽdere poſſumus
ꝙ chriſto exiſtẽti ſub hoſtia competit ordo partiũ ad to
tum: oſtenſum erit ibi eſſe ordinẽ partiũ ad ſeinuicem.
¶ Notãdũ ergo xp̃m ſic eſſe ſub hoſtia ꝙ ptes ſunt ibi
rõne totius: nõ totũ rõne partiũ. Nã vt ſuperius diceba
tur. chriſtus ex hoc eſt ſub hoſtia: q2 ſuba panis conuer/
ſa eſt in ſubam eius. Sed ſm Inocentiũ papã ſic totalis
panis in totale corpus conuertitur: ꝙ nulla pars panis
tranſit in aliquã partem corporis. Non. n. eſt itelligibi/
le: q2 totũ trãſeat in totũ: ⁊ pars in partẽ: niſi illud totuʒ
per partes circũſcribat: ⁊ ſit totuʒ in toto: ⁊ pars in par/
te. Si ergo eſſet aliqd qd eẽt totũ in toto: ⁊ totũ in quali
bet parte: ⁊ conuerteret in aliqd qd ſimiliter eſſet facta
conuerſione totum in toto: ⁊ totuʒ in qualibet parte. ta/
lis conuerſio ſic eſſet totius in totũ ꝙ nullo modo eſſet
partis in partẽ. Cũ ergo totus panis cõuertat in totum
corpus chriſti nõ ſm totalitatẽ quãtitatiuã: ſm quã pa/
nis extendit extenſione hoſtie: eſt totus in tota hoſtia: ⁊
pars in parte. Sed ſi fiat talis cõuerſio ſm totalitatem
ſubalẽ: rõne cuius eſt totus panis in tota hoſtia: ⁊ totus
in qualibʒ parte vt declarabat ſuperius pluribus argu-
mẽtis. Jdeo bene dcm̃ eſt ꝙ in hac cõuerſione mirabili
ſic eſt cõuerſio totius in totũ ꝙ nullo mõ cõuertit pars
in partẽ. Sunt ergo in hoſtia partes rõne toti⁹. Eſt ergo
per ſe ⁊ p̃mo ſub hoſtia totũ corpus chriſti in quod totũ
conuertit tota ſuba panis: ⁊ q2 nõ eſt totuʒ ſine partib⁹
ſi eſt ſub hoſtia totuʒ corpus chriſti ſunt ibi ⁊ partes vt
habẽt ordinem ad totum. Uerum q2 ordo partiũ ad to
tum: vt dicebatur: preſupponit ordineʒ partiũ ad ſeinui
cem: Declaratũ eſt qd p̃mo proponebatur declarandũ.
videlʒ ꝙ in chriſto exiſtẽte ſub hoſtia reperit ordo par/
tium ad totuʒ: ⁊ ordo earum adinuicem. ¶ Reliquuʒ
ergo declarare reſtat. vʒ. ꝙ ſimultas partium talem or/
dinem non confundit. ¶ Notandum ergo ꝙ ordo par/
tium ad locuʒ: ⁊ in vniuerſo aliquando eſt ſimilis ordi/
ni partiuʒ ad totum. aliquando diſſimilis ⁊ in diuerſis
ſpeciebus animatoꝝ exiſtentium ſm ſuum naturale eẽ
reperitur ſimilis ⁊ diſſimilis. Jn homine eniʒ qui habʒ
pedes verſus terram: ⁊ caput erectum ad celum: reperi
tur idem ordo partium ad totum ⁊ ad locum ſuuʒ et ad
vniuerſum. Nam partes que ſunt ſuperiores in toto: q2
magis appropinquant celo: ſunt ſuperiores in loco ⁊ re/
ſpectu vniuerſi. Jn plantis autem in quibus radices te
nent locum oris in animalibus: reperitur ordo conuer/
ſus. Si. n. volumus accipere ſuperius ⁊ inferius in plan
tis ſm ordineʒ partium ad totum. radices ſunt ibi ſupe
rius ⁊ rami iferius: q2 os in animalibus eſt in capite: q2
os eſt ſuperior pars animalis. Jn vniuerſo aũt eſt econ/
uerſo. Nam cum radices ſint in terra fixe: ⁊ ſm locum:
⁊ ſm ordinem vniuerſi radices ſunt inferius: ⁊ rami ſu/
peri⁹. Eſt ergo homo vt plato dicebat platanus ſiue plã/
ta verſa. Siquis ergo verteret homineʒ qd caput habe
ret verſus terrã: ⁊ pedes eleuatos in altuʒ: lʒ caput eſſet
inferius ſm locum: tamen ſuperius eſſet ſm ordinẽ ad
totum. Ubicũqʒ eniʒ ſit caput: ⁊ qualitercũqʒ vertatur
animal: ſemper erit ſuperius: ⁊ pedes erunt inferius lo/
quendo de ordine partium ad totum. Si igit ordo con/
trarius vniuerſi ⁊ ordo contrarius ad locum non tollit
ordinem partiũ ad totum. nulli dʒ eſſe dubiũ ꝙ ſi ordo
partium ad locuʒ omnino tolleretur: adhuc remaneret
ordo partium ad totum. Naʒ ſi poſito capite verſus ter
ram ⁊ inferius: ⁊ pedibus ſitis in altum caput eſſet ſupe
rius ⁊ pedes inferius: Multo magis ſi ſimul cum capi/
te eſſent pedeſ non peruerteretur ordo quin caput eſſet
ſupra pedes. Bene ergo dictum eſt: ꝙ ſimultas partiuʒ
corporis chriſti exiſtentis ſub hoſtia non tollit: nec con/
fundit ordinem quem partes habent ad ſeinuicem et
ad totum.

Propoſitio. XIII.

LIcet xp̃s non ſic ſit ſub hoſtia vt ap
paret imago in ſpeculo. Aliquo tñ
mõ eſt in hoſtia vt ad ſupficiẽ ſpecu
li multiplicat imago. Cõmẽtũ.

¶ Fuit autem in ſuperioribus ſufficienter oſtenſuʒ chri
ſtum nõ ſic eſſe ſub hoſtia vt imago apparet in ſpeculo.
Ad maiorem tamẽ expreſſionem huius veritatis poſſu
mus addere rõnem Jnnocentij pape. v. Qd dicit a qui/
buſdam ꝙ quãdiu ſpẽs panis integra perſeuerat ſub ta
li ſpecie: totale corpus chriſti exiſtit. Diuiſa auteʒ in ſin
gulis partibus incipit eſſe totum: ſicut in ſpeculo dum
eſt integrum: vna tñ inſpicientis apparet imago. Sed
eo fracto tot apparent imagines quot ſunt ibi fracture.
Poſita hac ratione ſubdit: ꝙ cum deus illam virtuteʒ
contulerit verbis vt ad prolationẽ coꝝ corpus dñicum
incipiat eſſe ſub ſpecie ſacramenti: quia illa verba non
proferuntur in fractione: diligenter attendant ⁊ illi qui
hoc docent: vnde corpus chriſti: qd ante fractionem nõ
in ſingulis partibus erat totum: ſed ſub totali ſpecie to/
taliter exiſtebat: poſt fractionẽ vo quot partes ſuſcipit
hoſtia incipit eſſe ſingilatim in ſingulis partibus totuʒ
corpus: qd integraliter erat in integro. certe nõ videtur
via ad euadendum qũo ſaluare poſſumus ꝙ per ſolam
fractionẽ incipiat eſſe chriſtus in ſingulis partibus ho/
ſtie: cum virtus tranſubſtantiandi ſubſtantiam panis
in chriſti corpus nõ ſit data fractioni: ſʒ verbis. Jmmo
ſi ſic vellemus iudicare de exiſtentia chriſti ſub hoſtia:
ſicut de apparentia imaginis in ſpeculo: omnino dicen/
dum eſſet corpus chriſti non eſſe in hoſtia. Nam imago
nõ apparet in ſpeculo: nec etiam eſt in ſpeculo. Solum
enim dyaphanum corpus ſuſceptiuum eſt talium inten
tionuʒ. Specula aũt duriſſimo calibe fieri poſſent. Nõ
eſt ergo imago in ſpeculo: nec apparet in eo loquẽdo de
ſpeculis vſitatis que vtplurimũ ſunt conuexa. Utrum
aũt ſit imago vbi apparet: ⁊ qũo poteſt apparere vbi nõ
eſt: inquirere nõ eſt pſentis ſpeculationis. Sufficiat aũt
nobis tñ patefactũ eſſe chriſtuʒ nõ eſſe in hoſtia: nec vt
appet imago in ſpeculo: nec vt exiſtit in ipſo. Reliquuʒ
aũt eſt oſtendere aliquo mõ xp̃m eſſe in hoſtia vt ad ſu/
perficiẽ ſpeculi multiplicatur imago. ¶ Ad cuius eui/
dentiam aduertendũ intentiões nõ ſuſcipere numeruʒ
a ſubiectis in quibus ſunt. Poſſunt enim in eadem par
te aeris eſſe diuerſe ſpẽs luminariuʒ. quelibet eniʒ pars
albedinis ſe multiplicat in toto medio: ⁊ qd dcm̃ eſt de
albedine itelligẽdũ eſt de qualibʒ ſpẽ itentionali. Eſt g
ſm eſſe itentionale tota albedo in toto medio: ⁊ tota in
qualibet parte. Et qd dcm̃ eſt de medio ſentiendum eſt
de organo. Ad quẽlibet enim punctũ oculi multiplicat
ſpẽm ſuã qlibet punctus rei viſibilis. Jta ꝙ ſimilitudo
rei viſibilis ſuſcipit in toto oculo: ⁊ tota in qlibʒ parte.
Nõ tñ in quolibʒ pũcto oculi fit iudiciũ de quolibʒ pũ/
cto rei viſe. nã ſi p quẽlibet pũctũ oculi viderem⁹ quẽli
bet pũctũ rei viſibilis ⁊ iudicaremus de quolibʒ pũcto

rei viſe: eſſet cõfuſio in videndo. Appareret eniȝ dextra
ſiniſtra: ꝛ ſiniſtra dextra. Nõ.n. iudicare poſſemus que
viſibiliũ ẽẽnt a dextris ꝛ que a ſiniſtris: qꝺ apparet ſen/
ſu falſum eſſe. Propoſitis.n. viſibilibus coraȝ nobis. re
cte eniȝ iudicaremus dextra eſſe a dextris: ꝛ ſiniſtra a ſi
niſtris: qꝺ ideo contingit: qꝛ in cancellatione neruoꝝ
opticoꝝ vbi fit iudiciuȝ de re viſa ſolũ per partẽ dexte
ram iudicamus de dextris: ꝛ per ſiniſtrã de ſiniſtris: ꝛ ꝑ
mediã de medijs. ⁋ Si aũt ratio hꝰ queraꝭ qualiter ꝺ
parte dextra viſibilis fit ſolũ iudiciũ in parte dextra: cũ
ſimilitudo illius partis nõ ſolum ſuſcipiaꝭ in parte dex/
tra: ſed in parte ſiniſtra: ꝛ in qualibet parte. Dicendũ ꝙ
lȝ quilibet punctus rei viſibilis multiplicet ſpẽm ſuam
ad quẽlibet punctum organi: tñ dextra dyametralius ꝛ
fortius imprimunt ſpecies ſuas in parte dextra ꝙ̃ in alijs
partibus. Et qꝛ nõ quelibet impreſſio ſufficit ad viden/
dum ꝛ iudicandũ: ſed ſola impreſſio dyametralis ꝛ for/
tis. ideo lȝ pars dextra viſibilis imprimat ſpẽm ſuaȝ in
quolibet puncto organi: ꝛ tota etiã ſimilitudo rei viſibi
lis ſit in qualibet parte organi: nõ tñ videꝭ totũ viſibile
per quãlibȝ partẽ oculi: nec de parte dextra iudicamus
per quãlibet partẽ organi: ſȝ per dextrã partẽ organi iu/
dicamus de parte dextra rei viſibilis: ꝛ per ſiniſtraȝ de
ſiniſtra: eo ꝙ dicte partes in talibus partibꝰ organi for/
tius ſpẽm ſuã imprimũt: imo ſi qualiſcũq; impreſſio ſuf
ficeret ad vidẽdũ: poſſemus videre que eſſent poſt nos:
ꝛ montes nõ celarẽt nobis viſibilia exiſtẽtia poſt ipos.
Nam ea que ſunt poſt nos: lȝ dyametraliter non poſſint
imprimere ſpẽm ſuã in oculum noſtrũ: cogimur tamen
ad ponendũ ꝙ oculus noſter aliquo modo ſuſcipiat in/
tentiões viſibiliũ exiſtentiũ poſt ipm. Nam cũ res mul
tiplicet intentionẽ ſuã in toto medio que ſunt retro nos
multiplicãt ſpeciẽ ſuã in aere qui eſt ante nos: ꝛ a ſpecie
multiplicata in aere ſituato coraȝ oculis noſtris aliquo
modo ſuſcipitur intentio in oculo noſtro: Tamen quia
hꝰ ſuſceptio eſt debilis per talem ſuſceptionem nõ iudi
camus de viſibilibus. Sic etiã res poſt monteȝ exiſten
tes poſſunt multiplicare ſpẽm ſuam vſq; ad aerẽ qui eſt
iuxta nos. Propter qꝺ oculus noſter põt ſuſcipere ſimi/
litudines illoꝝ viſibilium: nunq̃ȝ tamẽ illa viſibilia vi/
dentur manẽte monte in medio: quia ſic cõditionibus
ſtãtibus nunq̃ȝ dyametraliter ꝛ fortiter oculus ſuſcipit
ſimilitudines illorum. Forte ſi veruȝ eſt qꝺ cõmuniter
ꝛ vulgariter diciꝭ lincum videre poſt montem: iſta poſ/
ſet eſſe cauſa: qꝛ debilis impreſſio ei ſufficit ad vidẽdũ.
poſſunt enim exiſtẽtia poſt montẽ imprimere ſuas ſimi
litudines in oculũ: lȝ nõ dyametraliter: tamen ſi hoc po
nimus opȝ nos ponere aliquaȝ virtutẽ in oculo anialis
ꝑdicti regulantẽ ꝛ dirigentẽ intentões ſuſceptas ne lon
ginqua appareant ꝓpinqua ꝛ econuerſo: ꝛ ne ſiniſtra ap
pareant dextra ꝛ econuerſo. ⁋ Viſo quõ intentiones ꝛ
idola multiplicant ſe in medio ꝛ organo. de facili eſt vi/
dere quõ imagines ꝛ idola ſe multiplicãt ad ſuperficiẽ
ſpeculi. Nam cum quilibet punctus ſuperficiei ſpeculi
contingat aliquẽ punctum aeris: quia in quolibet pun/
cto aeris eſt tota intentio ꝛ tota imago rei viſibilis: opȝ
nos dicere ꝙ nõ ſolũ ad totã ſuperficiẽ ſpeculi multipli
cetur tota imago: ſed ꝙ ad quẽlibet punctũ ſuperficieꝭ
ſpeculi etiaȝ tota multiplicaꝭ imago. Non ergo ſuſcipi/
tur imago in ſpeculo: qꝛ ſpeculũ nõ opȝ eſſe dyaphanuȝ:
ſed ſufficit terſum ꝛ politum vt fiat ibi reuerberatio et
reflexio rõne cuius appareat idolum ꝛ imago. Si enim
eſſet ſpeculũ omnino dyaphanũ: qꝛ non obſiſteret viſui
ꝓpter tranſparentiã nullũ appareret idolum ibi. Non
igitur oportet in ſpeculo ſuſcipi imaginem: tamen ad ſu
perficieȝ ſpeculi multiplicatur imago: eo ꝙ ſuperficies
attingat mediũ ꝛ aerem ſuſceptiuum intentionaliũ ho/
rũ idoloꝝ ꝛ imaginuȝ. Eſt ergo aliquo mõ ſimile de ſu/
ſceptione organi ꝛ de multiplicatione imagĩs ad ſuper/
ficiem ſpeculi. Nam ſicut tota res viſibilis imprimit ſi
militudinẽ ſuam in toto organo: ꝛ tota in qualibet par/
te: ꝛ ſicut ĩtentionalr̃ quilibȝ punctus rei viſibilis mul/
tiplicat ſpẽm ſuã ad quẽlibet punctũ oculi: nõ tamẽ qli
bet punctus ꝛ quelibet pars rei viſibilis videꝭ per quã/
libet parteȝ oculi. Sed vna pars viſibilis videꝭ in vna
parte organi ꝛ in vno loco: ſic quelibet res viſibilis op/
poſita ſpeculo: multiplicat ſuam imagineȝ ad quẽlibet
punctũ ſuperficiei ſpeculi. Non tamen videꝭ in quoli/
bet puncto ꝛ manente ĩtegro ſpeculo nõ videꝭ vna ima
go niſi in vno loco. ⁋ His aũt diligenter ꝑſpectis appa
ret verũ eſſe qꝺ ꝓponebaꝭ. vȝ. aliquo modo ſic eſſe cor/
pus chriſti in hoſtia: nõ ſicut apparet idolũ in ſpeculo: ſȝ
ſicut imago multiplicaꝭ ad ſuperficiem ſpeculi: qꝛ ſicut
tota imago multiplicat ſe ad totã ſuperficiẽ ſpeculi: ꝛ to
ta ad quẽlibet punctũ ſuperficiei. ſic totus xp̃s eſt in to/
ta hoſtia: ꝛ totus in quolibet puncto hoſtie. Sed ſic di/
cendo videmur cõtradicere his que ſuperius diximus.
Dicebatur.n. in precedentibus ꝙ ſic eſt totus chriſtus
in qualibet parte hoſtie: ꝙ tamen in parte punctali ho/
ſtie nec eſt corpus xp̃i: nec pars corporis. Sed ꝙ in hoc
nõ ſit contradictio cum inferius de hoc occurret mate
ria poterit declarari. Ad preſens tamẽ oſtenſum ſit quõ
ſit ſimile: ꝛ quo modo diſſimile ꝓut comparaꝭ xp̃us ad
hoſtiam: ꝛ imago ad ſpeculuȝ: ꝓpter qꝺ ſi dcm̃ alicuius
ſancti inueniaꝭ: per qꝺ exiſtẽtia chriſti in hoſtia accipia
tur ſm̃ ꝓportionem quam habet imago ad ſpeculuȝ: di
ligens inq̃ſitor nõ credat eſſe ſimile per oẽm modũ: ſed
ei ſufficiat ſm̃ tactam exilem ſimilitudinem exponere
dicta ſanctorum.

Propoſitio.XIIII.

Secundũ doctoꝝ ſententias videtur
eſſe tenendũ ꝙ xp̃s vt eſt in loco pro
prio: ꝛ vt hȝ eſſe in hoſtia ad corpo/
ra glorificata: ꝛ nõ glorificata mõ op
poſito cõparatur.

Declaratio.

⁋ Videtur eniȝ eſſe cõis doctoꝝ ſententia ꝙ corpus glo
rificatũ cuȝ nõ glorificato ſimul in eodẽ loco poteſt exi
ſtere: glorificatum aũt cum glorificato ſimul eſſe nõ po/
teſt. Hoc auteȝ quo modo verum eſt nõ diffiniemus ad
preſens: ſed auxiliãte deo ſi locus occurret vt de corpo/
ribus reſurgentiũ poſſimus aliquẽ tractatuȝ compone/
re: ꝛ ibi oſtendeꝭ quo modo veritas ſic ſe habeat vt pro
ponebatur. Tamen vt aliqualiter q̄eſcat ĩtellectus: po
teſt ad hoc talis ratio aſſignari: qꝛ que ſm̃ eandẽ rõneȝ
comparantur ad locũ nõ videꝭ ꝙ in eodem loco ſimul
poſſint eſſe: ſed que differẽter comparanꭍ nõ eſt ĩconue/
niẽs ſimul eſſe. Videmus.n. ꝙ angelus ꝛ corpus ſimul
eſſe poſſunt: qꝛ ſpũali ſubſtantie nõ cedit corporalis vt
põt haberi a Damaſce. libro 2°. caplo 3°. vbi ait: ꝙ ange/
li nõ circũſcribunꭍ: nec continenꭍ a parietibus ꝛ ianuis
ꝛ clauſtris. ſic etiã ſuba ſeparata ꝛ anima in eodem cor/
pore poſſunt eſſe. Demones eniȝ ſubintrant corpora hu
mana: ꝛ põt haberi ex textu euangelico. Cũ q̃ aĩa rõna/
lis ſit in q̃libet pte corporis tota. vt vult Augu. 6. de tri.
cap°. 7°. In quacũq; pte corporis ponaꭍ demon ſimul in
illa parte erit demon ꝛ aĩa. Sed hec iõ contingunt: qꝛ
ſpũs ꝛ corpus nõ codeȝ mõ comparãtur ad locum: ꝛ de/
mon ꝛ anima nõ eodẽ modo ſunt in corpore. Sic etiam
deus eſt in qualibȝ creatura: ꝛ eſt ſil'cũ q̃libet creatura.

Qualiter q̃nũ nalle ꝺ viſiõe ꝛ multiplicatiõe ſpecierũ in oculo.

Non eſt imago in ſpeculo.

qꝛ nō eodem mō eſt in loco creatura ⁊ deus: ſed due ani-
me nō ſimul poſſunt eſſe in corpore eodeʒ: ⁊ duo angeli
nō poſſunt eſſe in eodeʒ loco: ⁊ ſi eſſent duo dij vbi eiſſet
vnus nō poſſet eſſe alius. Qꝛ ergo duo corpora glorifica-
ta eodē mō comparanť ad locū: per nullā ꝓprietatē exi-
ſtentē in corpore glorificato. pōt vnuʒ corpus glorifica-
tuʒ eſſe cū alio corpore glorificato: niſi hoc deus faceret
ſpeciali miraculo: ſed corpus glorificatū ⁊ non glorifica-
tum diuerſimode comparanť ad locū: ideo nō eſt incon-
ueniens etiam abſq; miraculo talia duo corpora ſimul
eſſe. Non. n. videť rōnabile ſemper ad motū cuiuſlibet
corporis glorificati deum operari ſpāle miraculū: lʒ enī
ſit alia claritas lune ⁊ alia claritas ſolis: ⁊ corpora glori-
ficata nō ſint paria: vnū tamē nō eſt māle reſpectu alte-
rius: ꝓpter qd̓ duo talia corpora in eodē loco ſimul eſſe
nō poſſunt. Sicut qꝛ omnis albedo ſm̄ eandē rōneʒ vi-
detur comparari ad ſuum ꝓpriū ſuſceptiuū: quātūcūq;
vna albedo ſit clarior alia. Due tñ albedines in eodem
ſubiecto eſſe ſimul nō poſſunt. Utrū aūt per miraculuʒ
poſſent fieri aut nō: nō eſt preſentis ſpeculationis. Tñ
tamen dictū ſit ꝙ ſicut due forme eiuſdem rationis nō
poſſunt eſſe in eadeʒ parte ſubiecti: vt due albedineʒ nō
poſſunt eſſe in eadem parte pomi: diuerſarum tamen ra-
tionum poſſunt: vt ſaporeʒ ⁊ colorem eſſe in eadem par-
te pomi nō videtur inconueniens: ſic duo corpora glori-
ficata: ⁊ nō glorificata niſi per ſpeciale miraculuʒ ſimul
eſſe nō poſſunt. Corpus tamē glorificatū cum nō glorifi-
cato etiā abſq; miraculo ſimul eſſe nō videtur inconue-
niens. ¶ Hoc viſo ⁊ his ſuppoſitis ſequi videť ꝙ xp̄us
vt eſt ſub hoſtia: ⁊ vt eſt in loco ꝓprio ſiue vt eſt in celo
ad corpora glorificata: ⁊ ad corpora nō glorificata com-
parať oppoſite. Nam vt eſt in celo: ⁊ vt eſt alicubi loca-
liter pōt ſimul eſſe cū corpore nō glorificato: niſi fiat ibi
ſpāle dei miraculū: ſed vt eſt ſub hoſtia eſt econuerſo: qꝛ
nō poteſt eſſe ſimul cuʒ corpore nō glorificato: niſi forte
per ſpāle dei miraculū: ſed nō videť repugnare corpori
glorificato quin poſſit eſſe ſimul cū hoſtia. ¶ Ut auteʒ
hoc appareat notandū ꝙ: qꝛ dimenſiones corporis chri-
ſti ſunt in hoſtia mediante ſubſtātia: ſi hoſtia cōſecrata
nō poteſt eſſe ſimul cum alio corpore: hoc nō eſt ratione
dimenſionū corporis chriſti: qꝛ ſic eſt corpus chriſti ſub
hoſtia ꝙ nō eſt aptum natum reſiſtere alijs dimenſioni-
bus: cū dimenſiones corporis chriſti non ſint ibi per ſe.
Tota ergo cauſa iſtius reſiſtētie ſunt dimēſiones iſtius
hoſtie. Nam ſm̄ ph̄um ſi dimenſiones eſſent ſeparate
adhuc reſiſterent: ⁊ nō compaterentur ſecum dimenſio-
nes alias: lʒ ḡ dimēſiones hoſtie cōſecrate ſint ſine ſub-
iecto: tamen quia per ſe eſt dimenſionū reſiſtentia: ideo
dimenſiones ille reſiſtunt: ⁊ non compatiunť ſecum di-
menſiones niſi eſſent tales dimenſiones que difformi-
ter comparenť ad locum. huiuſmodi ſunt dimenſiones
corporis glorificati. Si ergo dimēſiones corporis chri-
ſti nullā reſiſtentiam faciunt quin poſſit eſſe hoſtia ↄſe-
crata ſimul cū alio corpore. Sed tota ratio reſiſtētie ſu-
mitur ex dimēſionibus hoſtie per ſe loquendo: qd̓cūq;
corpus poterat ſimul eſſe cū hoſtia non conſecrata pote-
rit ſimul eſſe cum hoſtia conſecrata. Corpori autem glo-
rificato: quia nō repugnat eſſe ſimul cum hoſtia nō con-
ſecrata: eo ꝙ corpus glorificatū ſimul cum nō glorifica-
to eſſe pōt: nō repugnabit tali corpori eſſe ſimul cum ho-
ſtia cōſecrata. Secundū ergo hanc viā ideʒ corpus xp̄i
poſſet ſimul ſacramētaliter ⁊ localiter eſſe: ſed nō eodē
modo: ſed ſacramētaliter eſſet ibi: eo ꝙ ſubſtātia panis
eſſet cōuerſa in corpus eius: localiter auteʒ ibi eſſet per
dimenſiones proprias. Si enim corpus chriſti glorioſuʒ
potuit ſimul eſſe cum ianuis: poteſt ſimul eſſe cū hoſtia
non conſecrata: ⁊ per conſequens ſimul eſſe poteſt cum
hoſtia conſecrata. ¶ Aduertendum tamen ꝙ ⁊ ſi nō re-
pugnat corpori glorificato ſimul eſſe cum hoſtia conſe-
crata: tamen propter reuerentiam ſacramēti nunq̄ hoc
contingit: imo ſi aliquis ſanctus habens glorificatū cor-
pus videret aliquā hoſtiam conſecratam: quia credibi-
le eſt ꝙ per aliqua ſigna: vel per reuelationē vel aliquo
alio modo cognoſceret ibi corpus chriſti: non tranſiret
per ipſam: ſed eam adoraret ⁊ veneraretur: videns ibi
eſſe illum deum per queʒ facta eſt redemptio totius hu-
mani generis: imo quia peccaret ſi taleʒ hoſtiam vidēs
nō veneraretť eam: ſed tranſiret per ipſam: bonum intel-
lectum habere poſſet dcm̄ dicentis corpus glorificatū
non ſimul poſſe eſſe cum hoſtia: non propter reſiſtentiā
dimenſionuʒ: ratione cuius de poſſibilitate ⁊ impoſſibi-
litate loqui intendimus: ſed quia habentes glorificata
corpora peccare non poſſunt. Manifeſtum eſt ergo quo-
modo corpus glorificatum poteſt eſſe ſimul cum corpo-
re chriſti vt exiſtit in hoſtia. Qꝛ autem corpus non glo-
rificatum non poſſit ſimul eſſe cuʒ hoſtia conſecrata pa-
tet: quia dimenſiones remanent ipſiuʒ hoſtie: que ſecuʒ
non compatiuntur dimenſiones aliquas non glorioſas.
Patet ergo ꝙ ratione dimenſionuʒ corporis chriſti: vt
habet eſſe in loco proprio: ⁊ in hoſtia: eſt comparatio op-
poſita ad corpora glorificata ⁊ nō glorificata modo quo
dictum eſt: quod declarare volebamus.

Propoſitio. XV.

Chriſtus prout exiſtit in hoſtia vide-
ri nō poteſt ab aliquo alio oculo cor-
porali. Declaratio.

¶ Conſequēter reſtat oſtēdere ꝙ nullus alius a chriſto
videre pōt xp̄um exiſtentem in hoſtia corporali oculo.
Hoc autem declarare poſſumus triplici via. Eſt autem
in quolibet ſenſu tria conſiderare. ſ. obiectum qd̓ ſenti-
mus. Modū quē habemus in ſentiendo. Et mediū per
quod defertur ſpecies ſenſibilis vſq; ad organū ſenſus.
¶ Primo ergo oſtēdemus xp̄m nō poſſe videri ab ali-
quo alio corporaliter prout exiſtit in hoſtia ex parte ip-
ſius obiecti ſenſibilis. ¶ Ad cuius euidentiam notan-
dum ſm̄ ph̄m in 2°. de anima: ꝙ ſenſibile diciť triplici- T. c. 63.
ter: quoddam enim eſt ſenſibile ꝓprium: vt illud quod
percipitur vno ſenſu vt color viſu. Et ſonus auditu: ⁊ ce-
tera alia ſenſibilia que ſentiūtur vno particulari ſenſu.
Senſibile vō cōmune eſt illud qd̓ percipitur pluribus
ſenſibus: vt magnitudo: ſiue quātitas continua: nume-
rus: motus: quies: ⁊ figura. Hoꝝ aūt vnūquodq; non ſo-
lum vnus ſenſus percipit: ſʒ plures. ideo huiuſmodi ſen-
ſibilia: lʒ ſint ſenſibilia per ſe: nō per accidens: dicunť ta-
men ſenſibilia cōmunia rōne pluriū ſenſuuʒ: quoꝝ ſunt
obiecta. Senſibile vō per accidēs eſt illud qd̓ nihil effi-
cit in ſenſu. Tamē qꝛ eſt ſubiectū vel cōiunctū ei qd̓ ſen-
titur per ſe. ideo diciť ſenſibile per accidēs. vt diarij fi-
lius per accidens ſentitur: qꝛ in eo habent eſſe magnitu-
do: ⁊ color que ſentiunť per ſe. Inter hec autem ſenſibi-
lia eſt hic ordo: qꝛ ſenſibile cōmune ⁊ ſi ſentiť per ſe: nō
tamē ſentiť p̓mo. Nam illud eſt p̓muʒ ſm̄ ph̄m in p̓mo
poſterioꝝ: cui eſt alteri per ip̄m: nō ipſi per alterū: vt qꝛ
habere tres competit triangulo p̓mo: cuicūq; competit
talis paſſio: competit per triāgulū: ⁊ ſi ab omni alio re-
moueretť habere tres nō remoueretur a triangulo. Si
ergo ſenſibilia cōmunia ſentirentur p̓mo ſi nihil aliud
ſentiretur adhuc poſſet ſentiri magnitudo: ⁊ quodlibet
aliud ſenſibile cōē. hoc aūt eſt falſum. Nā ſi eſſet aliqd̓:

qõ eſſet quantũ: ⁊ nõ haberet in ſe aliquã qualitatẽ ſenſibilẽ:nõ poſſet ſentiri aliquo ſenſu. Nunq̃.n.videmus aliquod quantũ niſi ſit coloratũ vel lucidum: nec aliqõ quantuꝫ tangi põt:niſi ſit durũ:vel molle:vel habeat in ſe qualitates actiuas:vel paſſiuas:ẽt diſcurrendo per ceteros ſenſus:manifeſte apparet ꝙ nunq̃ ſentit̃ ſenſibile cõe niſi habeat annexũ ſenſibile ꝓpriũ mediãte quo moueat ſenſum.

Af dicat mathe⁹ abſtrahe re a mate ria ſenſibi li ⁊ ſi nõ a q̃titate.

Et inde eſt ꝙ q̃ꝛ mathematicus abſtrahit a quali:lꝫ nõ abſtrahat a quanto:dicit̃ tñ abſtrahere o mã ſenſibili:q̃ꝛ quãtũ nunq̃ facit ſe in ſenſu: niſi mediãte quali. ſi ergo ſenſibile cõe nunq̃ moueret ſenſuꝫ niſi mediãte ſenſibili ꝓprio : multo magis ſenſibile per accñs per ſe acceptũ nõ põt mouere ſenſuꝫ: ſm̃ eniꝫ quãdã adaptationẽ loquẽdo dicere poſſumus:ꝙ a ſenſibili ꝓpͦ hꝫ eſſe actio:ſed a ſenſibili cõmuni hꝫ eſſe modus agendi.a ſenſibili vͦ per accñs nec eſt ꝓpe:nec immediate loquendo actio:nec modus agendi. Color.n.ipſe ⁊ lux agunt ⁊ mouent viſuꝫ:⁊ q̃ꝛ q̃cq̃d videt̃: videtur per modũ piramidis ⁊ ſub angulo. Modus ergo agendi ſumitur a magnitudine: ⁊ a ſuperficie que eſt baſis illius piramidis ſm̃ quã percipitur viſibile. Filius autẽ diary ſentitur per accidẽs. Nec proprie ⁊ imediate agit in ſenſu:nec ab eo ſumit̃ modus agendi proprie loquendo. Ergo de tactu naturali imediatius attingit paſſuꝫ qualitas:q̃ꝫ quãtitas:q̃ꝛ quantuꝫ nõ mouet paſſum: niſi mediante quali. Immediatius.n.color mouet aerem: ⁊ viſum:q̃ꝫ ſuperficies. Cum ergo in ſacramẽto eucharistie per ſe p̃mo ſit ibi ſubſtãtia. ex cõſequenti aũt ⁊ ex naturali cõcomitantia ſunt ibi cetera accidentia:cum quãtitas imediatius adhereat ſubſtantie:q̃ꝫ qualitas: vt oſtẽdit Cõmẽtator in.iz.metaphy. Naturali ordine in hoc ſacramẽto eſt p̃us ⁊ imediatius quãtitas q̃ꝫ qualitas. ſi

Com.z.

ergo corpus chriſti exiſtẽs in hoſtia deberet agere in viſum:q̃ꝛ ſicut res ſe hꝫ ad eſſe:ita ſe habet ad agere: imediate moueret viſum ſubſtãtia: ⁊ mediante ſubſtantia moueret viſum quãtitas:⁊ mediãte quãtitate qualitas: ⁊ eſſet ibi totus modus cõtrarius modo queꝫ videmus in actione ſenſibilium:qõ ſtare nõ põt: imo cum ſubſtãtia ſit ſenſibilis omnino per accidẽs: ⁊ imediate nõ poſſit agere in ſenſum:⁊ etiam cũ quãtitas per ſe niſi qualitas itercidat media nõ poſſit mouere ſenſum: patet ꝙ ex parte ipſius obiecti ſenſibilis ꝙ chriſtus exiſtẽs ſub hoſtia:nec viſu:nec alio ſenſu ſentiri põt:qõ p̃mo proponebatur declarandũ. Secunda aũt via od oſtendendum hoc idẽ ex parte modi agendi de leui patet. Nam modus agendi in viſum: vt tactum eſt: eſt per modum piramidis:huiuſmodi autẽ piramidis baſis eſt quãtitas. Nũq̃ enĩ põt eſſe piramis niſi habeat baſim extenſam. Nunq̃ ergo poterimus ſaluare modũ videndi ratione:cuius nõ poſſumus dicere ꝙ chriſtus videatur in hoſtia:hoc aũt pꝫ ex eo ꝙ chriſtus nõ eſt in hoſtia modo extenſo:quia nõ eſt totus chriſtus in tota hoſtia ⁊ pars in parte: ſed eſt totus in tota: ⁊ totus in qualibet parte. Qꝛ aũt ſic ſe habet olicubi non põt eſſe baſis alicuius piramidis. Rurſuꝫ:q̃ꝛ eſt ibi quãtitas mediãte ſubſtãtia:⁊ nõ eſt ibi chriſtus quãtitatiue:lꝫ ſit ibi quãtus: cũ piramis non poſſit fundari imediate ſuper ſubam: q̃ꝛ piramis eſt figura:⁊ omnis figura ſit qualitas in quãtitate:vt dr̃ in predicamẽtis:⁊ etiã vt habet̃ in 5ͦ metaphy. Nullo modo ſaluare poſſumus ꝙ chriſtus videat̃ ſub hoſtia ab oliquo alio:cum ibi ſaluare nõ poſſumus modum videndi. Nunq̃ enĩ agẽs agit in paſſum:niſi ſit ibi debitus ordo:⁊ debita ꝓportio iter actiuũ ⁊ paſſiuum:⁊ niſi ſit ibi omnis ille modus qui de neceſſitate reqritur ad actionẽ ⁊ paſſionẽ.ſicut aũt ablato mõ agendi ceſſat actio:ſic nõ exiſtente modo vidẽdi nõ eſt viſio. Tertia via ex parte medy ſic hẽtur. Nunq̃.n.ſenſibile mouet ſenſum niſi imediate attingat mediũ per qõ deferatur ſpẽs ſenſibilis vſq̃ ad organuꝫ ſenſus. Chriſtus aũt vt eſt in hoſtia nullo modo imediate attingit aereꝫ: ſed dimẽſiones hoſtie imediate aerem attingũt. Ipſa ergo hoſtia vel ipſe dimẽſiones panis poterunt percipi viſu. Chriſtus aũt ibi exiſtẽs videri nõ poterit: nõ poſſumus aũt dicere: ꝙ q̃ꝛ dimenſiones ille videnẽ ſub q̃bus exiſtit xp̃s:ꝙ ideo xp̃s videat̃ per accidẽs:ſicut filius cleonis per accidens videt̃:q̃ꝛ ſuperficies colorata ſub qua exiſtit filius cleonis videt̃ per ſe. Nam dimẽſiones hoſtie nõ ſunt in chriſto ſicut in ſubiecto: ſicut ſuperficies colorata eſt vt in ſubiecto in filio cleonis:⁊ ille dimẽſiones panis nõ ſunt apte nate ducere in cognitionem ſubſtantie corporis xp̃i:ſicut illa ſupficies eſt apta nata ducere in cognitioneꝫ ſubſtantie fily cleonis. Patet ergo xp̃m non videri ab aliquo alio:nec percipi aliquo ſenſu ꝓut habet eſſe ſub hoſtia:qõ declarare volebamus.

Propoſitio.XVI.

Chriſtus oculo corporali ſe nõ videt in hoſtia prout in hoſtia habet eſſe.

Declaratio.

Cõmuniter a doctorib⁹ dr̃: ꝙ lꝫ xp̃s exñs in hoſtia ab aliquo alio videri corporaliter nõ poſſit:a ſeipſo tñ oculo corporali videt̃:hõ aũt veritatis modũ ⁊ cauſam declarare nõ eſt facile. Dixerunt aũt q̃dã: ꝙ q̃ꝛ oculus xp̃i eſt in hoſtia.ideo ſeipſuꝫ in hoſtia videre põt: ſed alius oculus videre xp̃m in hoſtia exñteꝫ nõ poteſt: eo q̃ꝛ oĩs alius oculus preter oculũ xp̃i nõ eſt in hoſtia: ſed extra hoſtiam:hoc aũt vt dr̃ nõ q̃etat itellectuꝫ. Videt̃ enĩ tale dcm̃ petere qõ eſt in contrario: q̃ꝛ xp̃us nõ ſe videt in hoſtia rõne qua in hoſtia habet eſſe. Ad cuius euidẽtiam notandũ ꝙ nunq̃ fit ſenſus niſi ſenſibile moueat organum ſenſitiuum:⁊ niſi imprimat ſuam ſpẽm in ſenſum:quia nihil agit niſi ſm̃ ꝙ eſt in actu. Cum ergo virtus viſiua fiat in actu per ſpẽm viſibilem: niſi viſibile ageret in viſum:nunq̃ eſſet viſio. Ad hoc aũt ꝙ agens agat in aliq̃d duo reqruntur. Primo eniꝫ requiritur ꝙ agens ſit in ea diſpoſitione ꝙ poſſit agere: ꝓpter qõ niſi ſenſibile eſſet in ea diſpoſitione ꝙ poſſet mouere ſenſuꝫ nullus fieret ſenſus. Secundo requiritur ꝙ paſſum ſit in ea diſpoſitõe ꝙ poſſit moueri ab actiuo. Propter qõ quantũcũq̃ ſenſibile eſſet in ea diſpoſitõe ꝙ poſſet mouere organuꝫ: ſi tamen ſenſus nõ eſſet in diſpoſitõe qua poſſet moueri:⁊ qua poſſet pati ab ipſo ſenſibili etiã nõ fieret ſenſus. Hac aũt duplici via declarare poſſumus: chriſtum non videre ſe in hoſtia: vt exiſtit in hoſtia. Si enĩ chriſtus vt exiſtit in hoſtia ſe videret:oporteret nos dicere chriſtum ibi exiſtentem eſſe in ea diſpoſitiõe qõ poſſet mouere viſum ⁊ oculũ eius ibi exiſtenteꝫ eſſe in illa diſpoſitione ꝙ poſſet imutari o ſenſibili: horum vͦ neutrum verum eſt. Nam illa triplici via qua declaratum eſt in precedentibus xp̃m exiſtenteꝫ in hoſtio non eſſe in ea diſpoſitione ꝙ imutare poſſet oculuꝫ alicuius alterius:oſtendi poteſt chriſtum ibi exiſtenteꝫ in ea diſpoſitione nõ eſſe ꝙ imutare poſſit propriũ organũ ſenſitiuum. Dicebat̃ enĩ p̃mo: ꝙ q̃ꝛ ſubſtãtia eſt ſenſibilis ſolum per accidens:⁊ nõ ſentitur niſi mediante quantitate ⁊ qualitate:qualitas aũt ⁊ quãtitas ⁊ cetera accidẽtia ſunt in hoc ſacramẽto mediãte ſuba. ſi g̃ ipſa ſubſtantia imediate ſentiri nõ põt:opꝫ ꝙ talia non ſint in ea diſpoſitõe ꝙ poſſint ſentiri ꝙ poſſint imutare viſuꝫ. igr̃ ſicut alius oculus ab oculo xp̃i nõ videt ipm̃ vt eſt in ho-

ſtia:qꝛ ab eo imutari non pōt: ſic nec xp̄s vt exiſtit in hoſtia a ſeipſo videri poterit:qꝛ oculus eius a ſeipſo vt exiſtit in hoſtia imutari nō valet. ¶ Secūdo xp̄s exiſtens in hoſtia vt dicebat nō videt ab alio oculo corpoꝛali:qꝛ ibi ſaluari nō pōt modus vidēdi: ſemp.n. videmus ſub angulo:ꝛ videmuſ modo piramidali:cuiꝰ piramidis baſis eſt res viſibilis:qꝛ ergo xp̄s nō eſt in hoſtia mō extēſo: nullius piramidis pōt eſſe baſis: iō ab alio videri nō pōt:ꝛ ſi nō videt ab alio:qꝛ ibi ſaluare nō poſſumus modum videndi:ſic ēt nec a ſeipſo videbit vt exiſtit in hoſtia:ex quo modus vidēdi ibi ſaluari nō pōt. ¶ Tertio oſtendebat hoc idē ex parte medij: qꝛ nūq̄ viſibile eſt in ea diſpōne vt poſſit videri niſi imediate attigat aerē vel aliqđ dyaphanū. Et qꝛ nō competit xp̄o exiſtēti ſub hoſtia imediate attingere dyaphanū:concludere poſſumus ꝙ nō ſolū ab alio:ſed ēt a ſeipſo non videt chꝛiſtus vt exiſtit in hoſtia:oēs ergo ille rōnes per quas cōcludebamus xp̄m exiſtentē in hoſtia nō videri ab alio: qꝛ nō eſt ſic ſenſibilis ꝙ ſit in ea diſpoſitiōe qua poſſit viſum imutare:adaptari poſſunt:ꝙ ēt a ſeipſo videri nō poſſit: imo preter rōnes ſumptas ex parte ſenſibilis poſſumus addere rōnes ex parte organi. Triplici enī via cōcludere poſſumꝰ xp̄i oculū vt eſt in hoſtia:nō eſſe in ea diſpoſitione:qua poſſit a ſenſibili imutari. ¶ Primo qꝛ nunq̄ viſus eſt in ea diſpoſitiōe vt poſſit imutari a viſibili niſi ſit ibi debita diſtantia īter organū ꝛ rem viſam: ſenſibile enī poſitū ſupra ſenſum nullū facit ſenſum. vt dr̄ in

T.c.75. 2° de anīa. Quia ergo ſic eſt chꝛiſtus in hoſtia ꝙ vbi eſt oculuſ ibi eſt quodlibet membꝛuꝫ xp̄i:vt oculus chꝛiſti exiſtit in hoſtia nullū membꝛ chꝛiſti videre poterit:nō ergo chꝛiſtus vt exiſtit in hoſtia ſeipſum videre poteſt. ¶ Secūdo declarat hoc idē ſi cōſideramus iudiciū rerum ſenſibiliū. nā vbi organū nō habeat eſſe mō quantitatiuo nūq̄ poterit iudicare recte de re viſa. nā vt ſuperius dicebat :ideo dextra apparent dextra:ꝛ ſiniſtra ſiniſtra:ꝛ nō fallimur in vidēdo iudicando eſſe a dextris que ſunt a ſiniſtris:qꝛ per partē dextrām organi iudicamus de dextris:ꝛ per ſiniſtrā de ſiniſtris. Cum ergo oculus xp̄i nō ſit modo quātitatiuo in hoſtia:nō videbit ſe chꝛiſtus vt ibi exiſtit : qꝛ nō haberet rectū iudiciū de re viſa:imo ſi ꝯſiderat hec cauſa nō ſolū arguit oculuꝫ xp̄i in ea diſpōne eſſe vt eſt in hoſtia qua recte nō poſſit iudicare de viſibili:ſed ēt per dictā cauſam manifeſte habetur nō eē in ea diſpoſitiōe qua poſſet habere aliqđ iudicium de re viſa. dicebat enī ſuperius:ꝙ nūq̄ fit viſio niſi viſibile quodāmodo dyametraliter īprimat ſpēm ſuā in organū ſenſitiuuꝫ. Cum ergo dyametralis impreſſio quendā modum quantitatiuū importet: oculus chꝛiſti: qꝛ modo quātitatiuo nō eſt in hoſtia:vt ibi exiſtit nō poterit ſic ſuſcipere ſpēm:ꝛ per cōſequenſ nō erit ibi viſio: nec iudiciū de re viſa. ¶ Poteſt 3° hoc ideꝫ oſtendi : qꝛ nullum naturale agens imediate attingit paſſiuū vt eſt qd:ſed vt eſt quātum:vel vt eſt quale. Sicut enī a nulla ſubſtātia creata egredit actio imediate:ſed omne creatum agit per aliquā virtutē ſuperadditā ſue ſubſtantie. Sic nulla creatura ab aliquo creato agente vt habꝫ rationem paſſiui imediate attingit vt eſt quid . Oſtendebatur enī in cōmento pͥme propoſitionis ſoluꝫ deū imediate attingere paſſiuū vt eſt qd. Dicamus ergo ꝙ ſicut xp̄s nō videt in hoſtia:qꝛ vt ibi exiſtit nō eſt in ea diſpoſitione qua poſſit ſentiri : ꝛ qua poſſit organuꝫ imutare: qꝛ ſubſtantia corpoꝛis xp̄i ꝛ quelibet ſubſtantia creata īmediate nō pōt imutare ſenſum:nec eſſe imediatuꝫ pͥncipiū alicuius actiōis:ſic oculus xp̄i vt exiſtit in hoſtia: nō eſt in ea diſpoſitiōe:qua poſſit ſpēm ſuſcipere: et qua poſſit imutari a ſenſibili:qꝛ ſubſtātia nō poteſt eſſe imediatū pͥncipiū paſſionis. Nam cuꝫ q̄ditas ꝛ ſubā creata cōſiderat ſine quāto:ꝛ ſine quali nec conſiderat vt actiua:nec vt paſſiua. Si igit omnia accidētia corpoꝛis chꝛiſti ſunt in hoſtia mediante ſubā:xp̄us rōne qua eſt in hoſtia:nec imutabit:nec imutabit:nec videbit:nec videbitur. Apparet ergo quodāmodo īpoſſibilius eſſe xp̄m ea rōne qua eſt in hoſtia exiſtens videri a ſeipſo q̄ ab alio. nam ſi nos non poſſumus videre xp̄m exiſtem in hoſtia hoc nō contingit ex parte organi. Eſt.n. oculus noſter in ea diſpoſitōe ꝙ pōt imutari a ſenſibili: ſed tota cauſa ſumit ex parte obiecti: vt qꝛ xp̄us nō eſt in hoſtia mō quo poſſit viſum imutare: ſꝫ ſi xp̄s rōne qua exiſtit in hoſtia ſe nō videt tam ex organo q̄ ex obiecto rō ſumi pōt: nō eſt enī xp̄s in hoſtia ſub ea diſpōne q̄ poſſit ſenſum imutare:nec vt oculus eius ſibi ſic exiſtit ꝙ poſſit a ſenſibili immutari. Bene ergo dictum eſt ꝙ chꝛiſtus non ſe videt in hoſtia rōne qua in hoſtia habet eſſe quod declarare volebamus.

Propoſitio.XVII.

Chꝛiſtus ſe videt in hoſtia ꝓut extra hoſtiam hꝫ eſſe. Declaratio.

¶ Crederet forte aliqs ſimplr̄ cōcedendū eſſe xp̄m nō videre ſe in hoſtia : eo ꝙ pluribus rōnibus ſit oſtēſum ꝙ xp̄us exñs in hoſtia rōne qua exiſtit in hoſtia ſe nō videt:hoc aūt nō patit veritas :qꝛ chꝛiſtus ſimplr̄ oculo corpoꝛali ſe videt in hoſtia:nō tamē ſe videt rōne qua ibi exiſtit: ſed ex eo ꝙ extra hoſtiā habet eſſe. Simplr̄ enī cōcedendū eſt ꝙ homo ſit aliquo colore coloꝛatus:lꝫ homo vt homo eſt: nec ſit albus:nec niger:nec medio colore coloꝛatus. Nā ſimplr̄ ꝓpoſitio indicanda eſt vera ſi predicatū conuenit ſubto. Dato ꝙ in tali ꝓpoſitione nō exprimat ratio: ꝛ cauſa veritatis. Nam ſi edificare conuenit hoī ſimplr̄ hec propoſitio iudicanda eſt vera qua dr̄ ꝙ homo edificat:lꝫ in ea nō exprimat rō ꝛ cauſa veritatis. Homo enī vt homo eſt nō hꝫ qđ edificet:ſed homo edificat īquantum edificatoꝛ:nō īquantū hō . Eſt enī hec ꝓpa ꝛ per ſe: edificatoꝛ edificat. Sic qꝛ videre ſe in hoſtia conuenit ipſi xp̄o. ſimplr̄ fatendū eſt xp̄m ſe videre in hoſtia:lꝫ in tali dicto nō exprimat rō ꝛ cauſa veritatis. Declaratuꝫ eſt enī ſupra xp̄ꝫ ſe nō videre rōne qua exiſtit in hoſtia. Nunc ergo reſtat declarare ꝙ xp̄s ſe videt in hoſtia ex eo ꝙ extra hoſtiā hꝫ eſſe. ¶ Ad cuius euidentiā aduertenduꝫ eſt: ꝙ lꝫ ſola ſubā corpoꝛis xp̄i ſit in hoſtia ex vi ſacramenti:eo ꝙ ſolū in talē ſubam panis ſuba ſit ꝯuerſa: Ex naturali tamē cōcomitantia eſt ibi xp̄i quātitas: ꝛ ēt xp̄i anīa: ꝛ oēs virtutes anīe tam organice q̄ nō organice:ꝛ qcq̄d hꝫ eſſe in hꝰ virtutibus cū ſubſtantia corpoꝛis xp̄i habeat naturalē ꝯnexionē ad oīa:ita vbicūq̄ erit eius ſuba:ibi opoꝛtet eſſe omnia predicta. Cum igitur chꝛiſtus vt eſt in celo ſeipſum videat:ꝛ oculus chꝛiſti ſuſcipiat ſpēm chꝛiſti vt eſt in celo : quia oculus chꝛiſti eſt in hoſtia: ꝛ eſt idem oculus chꝛiſti qui eſt in celo ꝛ in hoſtia:ſpēs illa viſibilis que eſt in oculo chꝛiſti exiſtēte in celo:eſt in oculo eius exiſtente in hoſtia : non ergo chꝛiſtus ſe videt in hoſtia:ꝙ mēbꝛa eiuſ vt in hoſtia exiſtunt poſſunt ſpeciem ſuam imprimere in oculum chꝛiſti:ſed qꝛ oculus chꝛiſti exiſtens extra hoſtiaꝫ ſuſcipit ſimilitudinem membꝛoꝛum chꝛiſti:ideo ex naturali concomitantia illa ſpecies: ꝛ illa ſimilitudo habet eſſe in illo oculo in hoſtia exiſtēte: propter qđ poteſt ſe in hoſtia videre:imo cum viſio non ſit in re viſa: ſed in vidēte:eo ꝙ videre ꝛ itelligere ꝛ hꝰ actuſ anime nō ſint tranſeuntes in exterioꝛem mām:ſed habēt nālem oꝛdinē ad po-

tentias in quibus exiſtunt ſi oculus chriſti idẽ numero
qui eſt in celo ⁊ eſt in hoſtia: illa eadeʒ viſio: ⁊ ille idem
actus vidẽdi numero qui eſt in celo in oculo chriſti exi-
ſtente in celo: eſt etiã in oculo chriſti exiſtente in hoſtia.
Qꝛ ergo xp̃s ſe videt in celo: ideo ſe videt in hoſtia. Nõ
eſt.n. poſſibile eſſe actionem in aliquo agente: niſi illud
agens agat: impoſſibile eſt eniʒ ꝙ actus itelligẽdi ſit in
itellectu: ⁊ itellectus non itelligat. Non eſt ergo poſſibi-
le ꝙ ſit actus vidẽdi in aliquo oculo: ⁊ tñ ille oculus nõ
videat. Patet ergo ſimplr̃ verum eſſe xp̃m ſe videre in
hoſtia: tñ vt oſtẽſuʒ eſt videt ſe ex eo ꝙ extra hoſtiã ha-
bet eſſe. Ex quo pʒ ꝙ cum ſpẽs rei viſibilis nõ conſerue-
tur in oculo niſi ad p̃ſentiã rei viſe: ſi poſito per ĩpoſſibi-
le xp̃s (qḋ abſit) deſineret eſſe extra hoſtiã: ⁊ nõ eẽt ali-
cubi tanꝗ̃ in loco ꝓprio: ſed ſoluʒ sacraliter in hoſtia ha-
beret eẽ: niſi fieret ibi ſpãle miraculũ: ſe in hoſtia nõ vi-
deret. Oculus eni xp̃i nãliter loquẽdo non põt in ſe ha-
bere ſpẽm rei viſe: niſi talẽ ſpẽm ſuſcipiat ꝓut extra ho-
ſtiaʒ habet eſſe. Nõ eſt eni in hoſtia: vt ſuperius diceba-
tur: in diſpoſitione qua poſſit a ſenſibili ĩmutari.

Propoſitio.XVIII.

Viatores xp̃m exiſtentẽ in hoſtia non ſolum ſenſu: ſed etiaʒ intellectu videre nõ poſſunt.

Declaratio.

Multa ratiocinãdo perquirimus: ⁊ de multis per in-
tellectũ diſputauimus: quoꝝ q̈ditatẽ intelligere nõ poſ-
ſumus. Dicimus.n. ⁊ rõnabiliter concludimus ſubſtan-
tias ſeparatas eſſe itelligẽtes: ⁊ libero arbitrio vtenteſ:
⁊ cetera talia que probamus ieſſe ſubſtantiis ſeparatis.
Quid ſint tñ ſube ſeparate ſm earũ q̈ditatẽ ⁊ naturam
q̈diu durat ſtat⁹ vite p̃ñtis ſcire nõ poſſumus. Et ſi ne-
ſcimus q̈d ſit nã itelligẽtiarũ: neſcimus q̈d ſit earũ itel-
ligere: qꝛ ſi bene itelligeremus q̈d eſt itelligere angelo-
rum: cũ operatio ꝓportionata ſubſtãtie ducat in cogni-
tionẽ q̈d ſit rei natura ⁊ ſuba: cognito itelligere angelo-
ruʒ: cognoſceremus q̈d eẽt eoꝝ ſuba ⁊ natura. Scimus
ergo indiſſolubilib⁹ rõnib⁹ angelos eſſe itelligentes: q̈d
ſit tñ eoꝝ itelligere itellectu nõ capimus: ſic ⁊ de corpo-
re xp̃i ſuppoſitis fundamẽtis fidei multa iueſtigãdo ꝑ-
grimus: vt ſuppoſito ꝙ panis ſuba conuertat̃ in ſubam
corporis xp̃i: ⁊ ꝙ ipſa ſuba eſt ibi ex vi ſacramẽti: cetera
vo ſunt ibi ex nãli cõcomitãtia. Ex hoc iuiolabiliter cõ-
cludimus xp̃m eſſe totũ in qualibʒ parte hoſtie: ⁊ dimẽ-
ſiones corporis xp̃i eſſe ſimul cũ dimenſionibus hoſtie:
⁊ cetera talia que ſuperius ꝓbauimus eſſe vera: ipm tñ
xp̃m exiſtenteʒ in hoſtia q̈diu durat ſtatus p̃ñtis miſe-
rie: et itellectu videre nõ poſſumus. Qḋ triplici via de-
clarari põt. Primo ex parte ipſius ſenſus. Secundo ex
parte imaginatõis. Et 3° ex parte itellectus. Prima
via ſic oſtendit̃. Qꝛ ſm phm̃. p̄mo poſterioꝝ. noſtra co-
gnitio icipit a ſenſu: ⁊ deficiente ſenſu neceſſe eſt deficere
Lib°.2. re ſciam: que ſm illũ ſenſuʒ eſt. vñ in libro phiſicoꝝ dr̃.
T.cõ.6. Qꝛ cecuſ a natiuitate nõ ſillogiçat de colorib⁹. Si ḡ itel-
lectu videre poſſumus xp̃m exitem in hoſtia: opʒ ꝙ ali-
quo ſenſu manuducamur in illud: ſed vt habitũ eſt: nul-
lo ſenſu ſentiri põt chriſtus vt exiſtit in hoſtia: qꝛ ⁊ acci-
dentia corporis xp̃i ſenſum noſtrũ imutare nõ poſſunt:
cum ſint ibi mediãte ſuba: que ĩmediate ſenſum noſtrũ
ĩmutare nõ poteſt: imo ſi ſm aliquẽ ſenſum imutamur
per hoſtiam conſecratã: hoc nõ eſt ſm accidentia corpo-
ris xp̃i: ſed ſm accidentia panis: qꝛ vt infra declarabi-
tur accidẽtia panis remanent poſtq̃ʒ ſuba panis conuer-
ſa eſt in ſubam corporis xp̃i. Sic ergo poſſumus ſillogi-
çare ⁊ arguere de exiſtẽtia xp̃i in hoſtia. ſicut cecus a na-
tiuitate poterit ſillogiçare de coloribus. Si.n. ceco a na-
tiuitate dicerent̃ aliqua p̃ncipia de natura coloꝝ: poſſet
per itellectũ ſe mouere ad cõcludendũ aliquas ꝯcluſio-
nes veras ex illis p̃ncipiis: tñ qꝛ illa p̃ncipia nõ ſumpſiſ-
ſet ex ſenſu: ſʒ ſoluʒ narratiue: ⁊ per auditũ: illa p̃ncipia
cognoſceret: ⁊ nõ videret ea in lumĩe itellectus agẽtis:
qꝛ nihil tali lumine videt̃: niſi aliquo modo ex ſenſibili-
bus ſumat ortũ. Poſſet ergo hõ cecus per credulitateʒ
aliq̃ʒ aſſentire illis p̃ncipiis: nõ directe tamẽ ea itellige-
ret: nec eſſet ꝓprie dicta ꝙ per itellectũ talia p̃ncipia vi-
deret: ⁊ qꝛ tota cõcluſionum cognitio initiat̃ cognitõi p̃n-
cipioꝝ: ſi cecus illa p̃ncipia itellectu nõ videt quãtũcũ-
q̃ʒ ex illis p̃ncipiis veras cõcluſiones eliciat nõ dicet̃ il-
las concluſiones videre per itellectũ. Sic ſuo modo ex
parte iſta dicere poſſumus: ꝙ lʒ ſuppoſitis fidei funda-
mentiſ: que ex auditu cognoſcimus: poſſumus ex talib⁹
p̃ncipiis de corpore xp̃i exiſtente ſub hoſtia multas con-
cluſiones veras elicere: tñ qꝛ illa ſimplr̃ nõ ſumunt ori-
ginem ex his que videmus in ſenſu: non eſt ſimpliciter
cõcedendum ꝙ per itellectũ videamus xp̃m exiſtentẽ
ſub hoſtia: qꝛ hoc nõ eſt nobis notum in lumine intelle-
ctus. Poſſumuſ ergo per fidem apprehendere veritatẽ
predictam. Sed ꝙ in lumine itellectus eaʒ videamus:
⁊ ꝙ eam ſic eſſe poſſimus oſtendere ſimpliciter per ra-
tionẽ: patet eſſe falſum. Si eni per intellectũ poſſemus
videre veritatem predictã: poſſemus ꝓbare q̈cquid cre-
dimus de ſacramento eucharíſtie: ſed vt diximus in p̃n-
cipio huius operis: ea que ſunt fidei nõ poſſunt rõne ꝓ-
bari: lʒ poſſint ratiõe defendi. Patet ergo ex via ſenſus:
ꝙ xp̃m exiſtem ſub hoſtia. itellectu videre nõ poſſum⁹.
Secũda via ad ꝓbandũ hoc idem ex parte imagina-
tionis ſic põt haberi. Nam ſm phm̃ in 3° de anima. Cuʒ T.c.30.
intellectus ſpeculat̃ neceſſe eſt ſimul ⁊ fantaſmata ſpe-
culari. Et in p̃mo de anima dr̃ ꝙ itelligere vel eſt fanta- T.c.12.
ſia quodã: vel nõ eſt ſine fantaſia. Eſt eni noſtrũ itellige-
re cũ cõtinuo ⁊ tẽpore. vt dr̃ in p̃mo de memoria ⁊ remi-
niſcentia. Nihil ergo itellectu videre poſſumus niſi qḋ
habet fantaſma: vel qḋ eſt ꝓportionatum fantaſma ha-
bentibus. Suba enim corporis xp̃i: ⁊ ſi ſm ſe accepta ⁊
cõſiderata prout hʒ eſſe alicubi mediantibus dimenſio-
nibus propriis: fantaſma habeat: tamẽ ꝓut exiſtit in ho-
ſtia: nec fantaſma hʒ: nec eſt ibi modo proportiõato ha-
bentibus fantaſma. Poſſumus ergo ipſam ſubſtantiaʒ
corporis xp̃i intelligere: ſed eam ꝓut exiſtit in hoſtia vi-
dere nõ poſſumus. Qꝛ aũt modus ſʒ quẽ chriſtus eſt in
hoſtia tranſcendat virtutem fantaſticam: ⁊ nõ ſit ꝓpor-
tionatus habentibus ſantaſma. Sic patet. Naʒ ſicut ni-
hil eſt ſenſibile niſi ſit quale: ⁊ habeat eſſe qualitatiuũ.
Ita nihil eſt imaginabile: niſi ſit quãtum: ⁊ habeat eſſe
quãtitatiuuʒ. Sicut ergo corpus chriſti exiſtens in ho-
ſtia nõ poteſt percipi ſenſu: qꝛ lʒ ibi exiſtens ſit quale: ta-
men nõ eſt ibi modo qualitatiuo. Ideo ſenſuʒ imutare
nõ põt. Sic corpus chriſti exiſtens in hoſtia: lʒ ſit q̈tuʒ:
qꝛ quantitas ſua propriũ ſubiectũ nõ deſerit: cũ per ima-
ginationem apprehẽdi nõ valeat: qꝛ nõ eſt ibi quantita-
tiue: nõ eſt eni ibi extẽſo modo: qꝛ nõ eſt ibi ſuba mediã-
te quãtitate: ſed quãtitas mediãte ſubſtãtia. Imagina-
tio aũt nihil apprehẽdit niſi qḋ habet eẽ modo extẽſo.
Bene ergo dcm̃ eſt ſubam corporis chriſti ſm ꝙ exiſtit
in hoſtia: nõ habere fantaſma. Qꝛ aũt prout conſiderat̃
in hoſtia non ſit proportionata habẽtibus fantaſma: ſic
oſtendit̃. Nam modus exiſtendi: quo corpus chriſti exi-
ſtit in hoſtia: vt iferius apparebit: potiſſime aſſimilatur
modo quo ſpũalia ſunt in corporibus: ſiue ſint ibi vt for-
ma: ſiue vt motor. Nam ſicut anima rationalis eſt tota

in toto: ꝛ tota in qualibꝫ parte: ꝛ ſicut angelus in ea par
te corporis: ſiue in toto corpore quod mouet primo eſt
totus in toto: ꝛ totus in qualibet parte: ſic corp⁹ xp̄i eſt
totū in tota hoſtia: ꝛ totū in q̄libet parte. Cum ḡ ſpūalia
fantaſmatibus careāt: corpus xp̄i vt exiſtit in hoſtia nō
ſolū tranſcēdit v̄tutē fantaſticā: ꝛ caret fantaſmate: ſed
ēt nō eſt ꝓportionatū habētibus fantaſma. Patet ergo
ex parte ipſius imaginatōis: ꝙ xp̄m exiſtēꝫ in hoſtia in
tellectu videre nō poſſumus. ¶ Hoc ēt pꝫ 3° ex pte ip
ſius itellectus. Nam cū in hoſtia supernāliter exiſtat: ꝛ
ſupnālia itellectu capere non poſſumus: ſi cōſideramus
ipm̄ itellcm̄ ſm ſe: patet eſſe verū ꝙ xp̄m exiſtem in ho
ſtia itellectu cape non poſſumus. Debemus ḡ fide ꝛ de
uotione ſuſcipe xp̄m eſſe ſub hoſtia: vt tenet eccleſia. Et
ſuppoſitis aliq̄bus ꝓncipijs: ꝛ aliq̄bus fundamentis fi
dei: poſſumus multas: ꝛ varias ꝯcluſiones elicere circa
ꝓdcm̄ ſacr̄m: ſicut pōt pſpectiuus multas concluſiones
īferre ſuppoſitis ꝓpōnibus geometricis. Nullo tñ ſup
poſito poſſumus defendere fidē: ꝛ reſiſtere ꝯtradicenti
bus: ꝛ aſſerentibus fidem impoſſibilia ꝯtinere ꝛ cōtra
dictoria īplicare. Propoſitio. XIX.

Omnis ſubſtātia ſepata xp̄m exiſtentem ſub hoſtia per intellectū videre pōt: modū tñ exn̄di eius nulla intelligentia cōprehēdit.

Declaratio.

¶ Eſt aūt dr̄ia iter ſubas ſeparatas: ꝛ homies: q2 ſube
ſeparate nō itelligūt cū diſcurſu: hñt. n. itellectū deifor
mē: ꝛ coꝝ cognitio nō eſt diſcurſiua: vt vult Dionyſius.
Cur āge li itellcāa les hoies rōnal es dicuntur 7°. de di. no. Homies aūt itelligunt cuꝫ diſcurſu: q2 nr̄m
itelligere eſt cū cōtinuo ꝛ tēpore. Nō imerito ergo. 6. de
di. no. appellat Dionyſi. angelos intellectuales: ꝛ homi
nes rōnales: q2 itellectus noīat ſimplicē ituitū: ratio v̄o
īportat diſcurſiuā cognitōēꝫ. Si ergo angeli hn̄t cogni
tionē ſimplicē: ꝛ abſq3 diſcurſu ferunē in cognitionē re
rum: opꝫ ꝙ ſimplici ituitu cōtueant naturas: ꝛ q̄ditates
entiū: ꝓpter qȯ lꝫ ſm rem rō ſiue rōnalis cognitio nr̄a:
plus imitet̄ cognitioneꝫ angelicā q̄ faciat cognitio nr̄a
ſenſitiua: tñ quātū ad modū cognoſcēdi aliquo mō: ſen
ſus plus imitat̄ itellectū angelicū q̄ faciat rō. Nam ſi
cut ſenſus viſus ſimplici ituitu fert̄ in cognitionē colo
rum: ꝛ debitis cōditiōib⁹ ꝯcurrētibus ipm̄ nō latet ali
quis color. Sic ſube ſeparate: q2 ſimplici ituitu ferūtur
in cognitiōib⁹ entiū: ꝛ ea que circūadiacēt q̄ditatib⁹ en
tium nō celāt eis ſubſtātias ꝛ naturas rerū. Sicut ergo
ſi in ſuperficie oppoſita oculis noſtris vnus color muta
retur in aliū nō lateret nos color ille in quē color alius
eſſet cōuerſus: cū nullus color excedat noſtrā virtutem
viſiuam: ꝛ abſq3 diſcurſu feramur in cognitionē coloꝝ.
Sic cum ſuba panis cōuerſa eſt in ſubam corporis xp̄i:
q2 accn̄tia nō celant angelis rerū q̄ditates: quelibꝫ ſub
ſtantia ſeparata naturaliter loquēdo per itellectū vide
re pōt iter dimēſiones hoſtie nō eſſe ſubam panis: ſꝫ eē
ibi ſubam corporis xp̄i. Noſter aūt itellectus hoc vide
re nō pōt: q2 per accidētia deuenimus in cognitōēꝫ q̄di
T. ꝯ. ii. tatis. iuxta illud qȯ habet̄ in ꝓmo de aīa. Accn̄tia ꝯfe
runt magnā partem ad cognoſcenduꝫ ꝙ q̄d eſt. Incipit
ergo noſtra cognitio a ſenſu: ꝛ nulla ſuba eſt ſenſibilis
niſi mediantibus accidētibus. Cum ergo in hoſtia ſint
accidētia corporis xp̄i mediante ſuba: ꝛ nullū accidens
corporis xp̄i noſtrū ſenſum imutet: ſed ſolūꝫ appareant
accidētia panis: lꝫ poſſimus rōcinando cōcludere ꝙ nō
implicat cōtradictioneꝫ: nec eſt impoſſibile deo ꝙ ſuba
panis cōuertat̄ in ſubam corporis xp̄i: tamē ſubam cor
poris xp̄i eſſe in hoſtia: nec ſenſu: nec imaginatione: nec
intellectu videre poſſumus: ſed ſolum hoc fide ſuſcipi
mus: niſi ſumeret̄ videre large ſm ꝙ videnē videri: que
videnē per ſpeculū ꝛ enigmatice. Subſtātie aūt ſepara
te nō ferunē in cognitionē ſubaruꝫ per accidentia: eo ꝙ
nō itelligunt cū diſcurſu: imo q2 ſimplr̄ ituenē q̄ditates
reruꝫ: nō eſt ſupra itellectū eoꝝ: naturaliter loquendo:
videre que ſuba: ꝛ que natura habeat eſſe iter dimenſio
nes hoſtie. Sicut non eſt ſupra nām noſtri viſus cogno
ſcere q̄s color ſit in ſupficie. Quibuſcūq3 ergo dimenſio
nibus propoſitis: nō latet eos que ſuba ſit itra dimenſio
nes illas: ꝛ ſi itra dimenſiones aliquas eſſet alia ſuba q̄
ꝓus: nō lateret eos illa ſuba: ꝓpter qȯ nāliter loquēdo:
vt ſuba panis iam cōuerſa eſt in ſubam corporis xp̄i: nō
poſſumus dicere ꝙ angeli vidētes dimenſiones panis
decipiant̄: credentes ibi eſſe panis ſubam: cuꝫ reuelata
facie videant q̄ditates rerū. Nam per dimenſiones pa
nis nō deueniunt in cognitionē ſubſtātie. Per nulla. n.
accidētia manuducunē in notitiā q̄ditatis. Nō eſt ergo
ſupra naturā itellectus alicuius ſubſtātie ſeparate vide
re xp̄m in hoſtia exn̄tem. ¶ Sed ſi querat̄ vtrū demo An dmones videant corp⁹ xp̄i in hoſtia.
nes: q2 ſunt de numero ſubſtantiarū ſeparatarū: videāt
xp̄m in hoſtia exn̄tem: cum talis viſio nō excedat itelle
ctum alicuius ſubſtantie ſeparate: dici poſſet ſic iudicā
dum eſſe de xp̄o exiſtēte in hoſtia: ſicut iudicaremuſ de
marie coniugio: loquēdo de coniugio prout ſpectat ad
queſtionē ꝓpoſitā. Nam inter alias cauſas ſpāles: quas
habuit marie cōiugiuꝫ: hec fuit vna: vt partus diabolo
celaret̄. vt dr̄ 4°. ſentētiarū. diſt. 30. conſtat eni ꝙ diabo
lus: niſi eēt diuiā virtute ꝓhibitus: videre potuiſſet vir
ginē mariam itactā eſſe: ꝛ virū nō cognouiſſe. Coniugiū
ergo Joſeph: naturaliter loquēdo: diabolo partum v̄gi
nis celare nō poſſet. In talib⁹ ergo dicendū eſt ꝙ. vt ait
Augu. 3. de tri. caplo. 8. loquēs de magis: qui auxilio de
monum: ꝛ maloꝝ angeloꝝ fecerunt ranas: ꝛ ſerpentes:
nō tamē coꝝ auxilio facere potuerūt minutiſſimas mu
ſcas. dicit ꝙ hoc ideo nō potuerunt: q2 permiſſi non fue
runt: potuiſſent ſi ꝑmiſſi fuiſſent. Jdeo augu⁹ ibidē vult
ꝙ illud qȯ angeli poſſunt per naturam: non poſſunt per
ꝓhibitionē. Ex verbis ergo ſuis ibidem pōt taliſ diſtin
ctio colligi: ꝙ aliqua nō poſſumus: q2 repugnāt nature.
aliqua v̄o dicimur non poſſe: nō q2 ſint nature cōtraria:
ſed q2 ꝓhibemur: ꝛ repugnāt permiſſioni. ¶ Dicamus
ergo ꝙ naturaliter loquēdo: vt loq̄ itendimus: nō repu
gnat alicui ſubſtātie ſepate videre ſubam corporis xp̄i:
per itellectū in hoſtia exn̄tem. Credibile tamē eſt repu
gnare permiſſioni. Probabile eni videt̄ ꝙ deus taꝫ ex
cellens ſacramentuꝫ celat aliq̄bus ſubſtātijs ſeparatis:
ꝛ non permittit demones oēm illam cognitioneꝫ de ſa
cramento eucbariſtie: quaꝫ naturaliter habere poſſent:
ſicut nō ſinebat eos habere oēm cognitionem de partu
virginis: quā coꝝ naturalis notitia exigebat. Declaratuꝫ
eſt igit̄ q̄uo ſubſtātia ſeparata videre pōt xp̄m in hoſtia
exiſtenteꝫ: qȯ ꝓma pars ꝓpoſitionis ꝓponebat. ¶ Re
ſtat ergo declarare ſecundū: videlꝫ ꝙ modum exiſtēdi
xp̄i in hoſtia naturaliter nulla itelligentia comprehen
dit: qȯ de facili declarat̄. Nam modus ille exiſtendi ſu
pernaturalis eſt: nullū eni agens naturale pōt converte
re aliq̄d in aliud actu preexiſtens: ſed ſolus deuſ hoc po
teſt efficere: vt ſuperius dicebatur. Que aūt ſupernatu
ralia ſunt: nulla creatura naturaliter comprehendit. ex
hoc eni aliquid eſt ſupernaturale: q2 oēm naturaꝫ crea
taꝫ ſuperexcedit. Si ergo naturaliter creatura ſuperna
turalia comphēderet: eſſet naturaliter natura creatu
re ſuper oēm nām creatā: ꝛ ſic idem ſm idē ſeipſum ex
cederet. Nam natura creata eſt īfra terminos creature

ſi ergo creatura ſupernaturalia naturaliter comprehenderet: eſſet naturaliter creatura illa īfra terminos: ⁊ ſupra terminos creature. Dicamus ergo ꝙ ſicut res creatas ex nihilo productas angeli naturaliter per ītellectū vidēt: modum tamē ꝓductionis rerum ex nihilo eo ꝙ ſupernaturalis ſit: nulla ītelligentia comprehendit: ſic xp̄m exiſtentē in hoſtia naturaliter loquendo: ⁊ niſi ſit prohibita quelibet intelligentia per intellectū videre poteſt: modū tamē exiſtendi eius: qꝛ eſt ſupernaturalis naturaliter comprehendere non poteſt aliqua ſubſtantia ſeparata.

Propoſitio. XX.

CHriſtus vt exiſtit in hoſtia potiſſime per intentionalia ⁊ ſpūalia inoteſcit. Utraqꝫ enim ip̄m ſic exiſtentem aliqualiter imitant̄.

Declaratio.

¶ Propoſita ꝓpoſitio duo ↄtinet. Quoꝝ p̄mū eſt ꝙ intentiōalia repreſentāt xp̄m in hoſtia exiſtē. Scđm vō ꝙ ip̄m ſpūalia imitant̄. Primū aūt aliquo modo eſt declaratū. Dicebat̄.n. ꝙ ītentionalia ſic habēt eſſe tam in medio: q̄ʒ in organo: qꝛ ſunt tota in toto: ⁊ tota in parte. Similitudo.n. coloris eſt tota ī toto aere: ⁊ tota in quolibet pūcto aeris: ſic xp̄s eſt totus in tota hoſtia et totus in quolibet puncto hoſtie: tamē qꝛ in hoc videmur contradicere ſuperioribus dictis: vbi oſtendebat̄ ꝙ in parte pūctali hoſtie xp̄s eſſe nō pōt: ideo declarabimus dubitationē ſuperius tactā: videlʒ ꝙ ſic eſt xp̄s in tota hoſtia: ⁊ totus in quolibet puncto hoſtie: ſicut eſt tota itentio coloris in toto aere: ⁊ tota in quolibet puncto aeris: nec tamē eſt ſimplr̄: ⁊ abſqꝫ additōe fatendū: ꝙ in parte punctali hoſtie ſit totus xp̄s.

Punctꝰ duplr̄ dr̄. ¶ Ad hꝰ aūt euidentiam aduertendū ꝙ punctus duplr̄ pōt accipi. Poteſt.n. accipi punctus vt de eo loqtur mathematicus: ⁊ vt de eo loquit̄ perſpectiuus. Mathematicus aūt loqtur de puncto ꝓut eſt p̄ncipiū ⁊ finis linee: ⁊ ꝓut eſt ſimplr̄ aliqd indiuiſibile. Unde in p̄ncipio geometrie euclides diffinit punctū per carentiam partiū.d. Punctus eſt cuius pars nō eſt: ⁊ ſic accipiendo punctū in puncto aeris non eſt aliqua ſimilitudo coloris. Punctus eni ſic acceptus nō eſt ſuſceptiuus alicuius impreſſionis. Perſpectiuus vō nō ſic accipit punctū: ſed punctū nominat minimam partē aeris ſuſceptiuā ſpērum ītentionaliū. Nam ⁊ ſi in aere nō ſit dare minimū: vt aer conſiderat̄ vt qđ continuum: eſt tamē dare minimū in aere vt eſt ſuſceptiuus ſpērum itentionaliū. Poſſet eni accipi ita modicum de aere: ꝙ ſi vlteriꝰ diuideretur nō poſſet ibi ſuſcipi aliqua ſimilitudo ītentiōalis. Cauſa aūt quare mathematicus accipit pūctū: vt qđ oīno īdiuiſibile ex hoc ſumi poteſt: qꝛ a mathematico potiſſime conſideratur quantū. Si ergo loqtur mathematicus de īdiuiſibili. loqtur de eo vt nō diuidit̄ prout eſt cōtinuum: ⁊ ꝓut eſt quantū. Cum ergo quodlibet cōtinuū ⁊ quodlibet quātū ſit diuiſibile in īfinitū: qꝛ nō fit quantū ex nō quantis: opʒ ꝙ illud qđ eſt indiuiſibile in genere quātitatis: eſſe omnino punctale. Perſpectiuus aūt nō ītendit tractare de linea ſimpliciter: ſed de linea viſuali: cum ergo loquit̄ de indiuiſibili: nō loqtur de īdiuiſibili ſm̄ quantitatē: ſed ſm̄ actionem ⁊ paſſionē large ſm̄ ꝙ viſibile videt̄ agere in medium: ⁊ in ſenſum imprimēdo ſpēm ſuā in ipſa: ⁊ ſm̄ ꝙ ſenſus ⁊ mediū patiunt̄ a ſenſibili ſuſcipiendo ſpēm: ⁊ ſimilitudinē eius. Cū ergo dicit perſpectiuus ꝙ qlibet punctus albedinis ſe facit in quolibet puncto aeris: per punctum albedinis nō intelligit punctum ſimpliciter: ſed intelligit minimā partem albedinis potentem imprimere ſimilitudinē ſuā in aere. Nam cum ſuperficies ſit ꝓpriū ⁊ īmediatū ſubm̄ coloris: qꝛ punctus nec eſt ſuperficies: nec pars ſuperficiei: in pūcto nec eſt albedo: nec pars albedis. opʒ ergo per punctum albedinis ītelligere minimā partē albedis potentē generare ſuam ſpēm in medio: ⁊ per punctū aeris ītelligere minimā partē aeris potentē illā ſpēm genitā ſuſcipere. Eſt ergo tota ītentio albedis in toto aere: ⁊ tota in quolibet puncto aeris. accipiēdo punctū aeris: vt accipit perſpectiuus: ⁊ nō vt accipit mathematicus: ſic eſt totus xp̄us in tota hoſtia: ⁊ totus in quolibet puncto hoſtie: nō accipiendo punctū vt de eo loquit̄ geometra: ſed accipiēdo minimū ⁊ īdiuiſibile vt pōt accipi in naturalibus. Naʒ ſicut diſtinguebamus ꝙ eſt punctus mathematicus: et eſt punctus perſpectiuus: ſic diſtiguere poſſumus ꝙ eſt minimū vt de eo loqtur geometra: ⁊ eſt minimū vt de eo loquit̄ naturalis. Minimū.n. apud geometrā eſt oīno indiuiſibile ſm̄ quātitatē: ſed minimū apud naturalem eſt īdiuiſibile ſm̄ actionē. Dicit eni naturalis minimam aquā: ⁊ minimā carnē: que ſi vlterius diuiderent̄: nō hērent actionē carnis ⁊ aq̄. Et qđ eſt ſic minimū: nō eſt punctale: ſed eſt quātum. Si ergo bene ↄſideramus: ſicut accipit perſpectiuus minimū ſm̄ actionē ⁊ paſſionem ītentionalē ſic accipit naturalis minimū ſm̄ actionem ⁊ paſſionē realem. Ut ſicut dr̄ caro minima apud naturalē que ſm̄ realē actionē pōt habere actionē: vel operationē carnis: ſic dici poteſt albedo minima apud perſpectiuum: que ſi diuideret̄ nō haberet ītentionaliter operatōē albedis. Unde ſicut naturalis dicit ꝙ eſt caro ſm̄ ſpēm: ⁊ caro ſm̄ mām̄: ſic poſſet diſtiguere perſpectiuus: ꝙ eſt albedo ſm̄ ſpēm: ⁊ albedo ſm̄ materiā: ⁊ appellaret albedinem ſm̄ ſpēm illam que ſm̄ ſe accepta generare poſſet ſuam ſimilitudinē in aere: ⁊ ītentionaliter īmutare mediū: ſicut appellat naturalis carnē ſm̄ ſpēm: que poteſt realiter cōuertere ad ſe alimentū: ⁊ habere actionē: ⁊ operationē carnis. Innoteſcit ergo nobis chriſtus per ītentionalia: ⁊ modus exiſtendi itentionaliū imitat̄ modū exiſtendi quē habet chriſtus in hoſtia: qꝛ ſicut tota intentio coloris eſt in toto aere: ⁊ tota in qualibet parte aeris: accipiendo partem aeris ſm̄ formā: vt accipiendo partē que pōt habere operationē aeris: in ſuſcipiēdo ītentionē coloris: que pars idem eſt qđ pūctus perſpectiuꝰ: ſic totus xp̄s eſt in tota hoſtia: et totus in qualibet parte: loquendo de parte ſm̄ formam in qua poteſt reſeruari ſpecies panis que pars poteſt dici minimū apud naturalē. Ex quo apparet ꝙ ſicut partes hoſtie in qbus per ſe habet eſſe xp̄s non ſunt īfinite: ſʒ finite: ſic puncta ⁊ partes aeris in qbus habet eſſe intentio coloris: non ſunt īfinite: ſed finite. Eſt ergo totus chriſtus in tota hoſtia: ⁊ totus in quolibet puncto: ſicut eſt tota ītētio coloris in toto aere: ⁊ tota in quolibʒ puncto: accipiendo punctum in hoſtia ad ſimilitudinē puncti accepti in perſpectiua. Uerum qꝛ magis proprie loquit̄ de pūcto mathematicus q̄ʒ faciat perſpectiuus: iō ſimplr̄ loquendo: nō eſt concedēdum xp̄m eſſe in parte punctali hoſtie: tamē cū additione nō eſt īconueniens hoc cōcedere. Nam ſi concedimus xp̄m eſſe in quolibʒ puncto hoſtie: ſicut eſt intentio coloris in quolibet puncto aeris propter additionem dicte ſimilitudinis patet non eſſe intelligendum de puncto ſimpliciter ⁊ abſolute vt de eo loquitur geometra: ſed intelligendum eſt de puncto vt de eo loqtur perſpectiuus. Non eſt ergo abijcienda notitia quā poſſumus habere de xp̄o exiſtēte in hoſtia per intentiones exiſtentes in medio.

¶ His aūt viſis reſtat oſtēdere quo modo ſpūalia imitantur xp̄m exiſtentē in hoſtia: de quo breuiter tranſibimus: qꝛ de

hoc in ſequenti ꝓpõne diffuſius tractabitur. ¶ Notandum igiẜ ꝙ ſpũales ſubſtãtie nõ per ſe diuidunẜ: loquẽdo de ſpũalibus ſubſtãtijs qbus competit itelligere: tales.n. appellamus ſpũales ſubſtantias. Nã omnis itelligẽtia eſt ſuba que nõ diuidiẜ: vt dẜ in libro de cauſis: qḋ nõ ſolũ veritatẽ hʒ de itelligẽtijs ꝓprie ſumptis: ſʒ etiã verũ eſt de aĩabus rõnalibus: que nõ debẽt dici itelligentie: niſi large. Nulla ergo ſpũalis ſubſtãtia per ſe diuiditur: nec etiã per accidẽs põt diuidi: cũ nõ educaẜ de potentia corporis. Ubicũqʒ ergo eſt angelus ⁊ aĩa ibi eſt ſm ſui totalitatẽ: imitanẜ ergo ſpũalia xp̃m exiſtentem in hoſtia: qꝛ ſicut eſt totus chriſtus in tota hoſtia: et totus in qualibet parte: ſic eſt tota anima rõnalis in toto corpore quod informat: ⁊ tota in qualibet parte: ⁊ totus angelus eſt in toto corpore in quo operatur primo: ⁊ totus in q̃libet pte.

Propoſitio.XXI.

Chriſtus vt exiſtit in hoſtia per ſpiritualia magis q̃ȝ per itentionalia inoteſcit. neutra tamen ipſum totaliter repreſentãt.

Declaratio.

¶ Fuit in precedẽtibus declaratũ ꝙ intentionalia ⁊ ſpiritualia repreſentãt xp̃m in hoſtia exĩtem. Nũc aũt reſtat oñdere ꝙ modus exiſtendi quẽ habet xp̃s in ſacramẽto magis ĩnoteſcit per ſpũalia: q̃ȝ per intẽtionalia qḋ pͥma pars ꝓpõnis ꝓponit. ¶ Ad cuius euidẽtiã aduertenduʒ: ꝙ lʒ qlibet punctus coloris ſe faciat in quolibet puncto medij ⁊ qlibet punctus rei viſe generet ſuã ſimilitudinẽ in quolibet pũcto organi: ꝓpter qḋ aliquo modo ſaluamus totã intentionẽ coloris eſſe in toto medio: ⁊ totã in qualibet parte. in duobus tñ quãtum ad p̃ſens differt modus exiſtendi itentionalũ in medio a modo exñdi xp̃i in hoſtia. Nam ſic xp̃s eſt in hoſtia per cõuerſionẽ totius ſubſtãtie panis in totã ſubam corporis chriſti: ꝙ nulla pars panis cõuerſa eſt in aliquã partẽ corporis xp̃i: vt dicebaẜ ſuperius auctoritate Innocẽtij. Sed tota itentio coloris nõ eſt ſic in medio: ꝙ nulla pars coloris ſe faciat ibidẽ. Dictuʒ eſt enĩ ꝙ a quolibet puncto coloris multiplicaẜ ſpecies in quolibet puncto medij. ſunt ergo partes corporis chriſti in hoſtia ſolũ mediante toto. Partes aũt coloris nõ ſolum ſunt in medio mediante toto: imo totũ eſt aliquo modo in medio mediantibus partibꝰ. ¶ Scḋa differentia eſt: qꝛ itentiões ſunt aliquo modo in medio ſitualiter. Nunqȝ enĩ appareret imago per ſpeculuʒ ſitualiter: niſi multiplicaret ſe color in medio aliquo modo ſm ſitũ: xp̃s aũt nullo modo eſt ſitualiter in hoſtia: ſm enĩ ꝙ eſt in hoſtia non poteſt ibi aſſignari ꝙ in vna parte hoſtie ſit dextrũ: ⁊ in alia ſiniſtrũ. Uel ꝙ in vna parte hoſtie ſit pars corporis xp̃i ſuperior in alia vͦo iferior: qꝛ exquo non ſunt partes corporis xp̃i in hoſtia niſi mediãte toto. partes corporis xp̃i vt ſunt ibidẽ: ita habẽt ordinẽ ad totũ: ꝙ nullo mõ ſunt ibi ſitualiter: nec habẽt ordinẽ ad locũ: ſed partes coloris nõ ſunt in medio mediãte toto: ſed quelibet pars coloris generat ſuã ſimilitudinẽ in medio: imo qꝛ dyametralius vna pars coloris reſpicit vnam parteʒ medij: q̃ȝ faciat alia: fortius ⁊ perfectius vna pars coloris imprimit ſpẽm ſuam in vna parte medij: q̃ȝ faciat in alia: ꝓpter qḋ aliquo modo ſitualiter eſt itentio coloris in medio. ¶ His ergo differẽtijs viſis quas hʒ xp̃s exiſtẽs in hoſtia ad ſpecies intentionales apparet ꝙ ſpũalia imitantur magis xp̃m exiſtentẽ in hoſtia: q̃ȝ intentionalia: cum xp̃us vt exiſtit in hoſtia non habeat illas differentias ad ſpũalia: quas habet ad itentiõalia. Naʒ ſpũalia vbicũqʒ ſunt: ſunt ratiõe totius: cum careant partibus: Rurſum nullo modo ſunt ſitualiter alicubi: cũ nõ extẽdanẜ extẽſione corporꝫ: ꝓpter qḋ eſt pͥma pars ꝓpõnis declarata. Reliquũ ergo eſt declarare ſecundã. videlicet ꝙ nec ſpũalia: nec intẽtionalia cõplete repñtẽt xp̃m exñtem in hoſtia: qḋ ſic pʒ: qꝛ xp̃s exñs in hoſtia nõ diffiniẜ ibidẽ: ſʒ itẽtionalia: ⁊ ſubſtãtie ſpũales create diffinite ſunt alicubi. Illa.n. eadẽ itentio numero que eſt in vna pte aeris: nõ eſt in alia: ⁊ illa eadẽ aĩa numero que iformat corpꝰ ſortis nõ iformat corpus platonis: ⁊ itelligẽtia cũ operaẜ in vna parte vniuerſi deſinit operari in alia. Sed corpus xp̃i: qꝛ nõ definiẜ in hoſtia: ſimul ⁊ ſemel eẽ põt in diuerſis altaribus: vt ſupius eſt oſtẽſum. ¶ Poſſumus ergo dicere quãtũ ad definitioneʒ corporis xp̃i vt eſt in hoſtia ſpũales ſubſtãtias: ⁊ itentionales ſe habere per ordinẽ. minus.n. definiẜ corpus xp̃i vt ſacramẽtalr̃ hʒ eſſe: q̃ȝ ſpũales ſubſtantie: ⁊ ſpũales ſubſtãtie minus definiunẜ q̃ȝ ſpecies colorꝫ itentionaliter exiſtẽtes in medio. Nam corpus xp̃i exiſtens in hoſtia: nec diffiniẜ in partibus: nec in toto. Spũalis vͦo ſubſtantia diffiniẜ in toto: ⁊ nõ in partibus. Intẽtio hʒ diffiniri tã in partibus: q̃ȝ in toto: que oĩa poſſunt eẽ ex habitis manifeſta. Non.n. corpus xp̃i diffiniẜ in partibꝰ hoſtie. Eſt enĩ in q̃libet parte hoſtie totus xp̃us: ꝓpter qḋ cũ eſt in vna parte hoſtie: nõ deſinit eẽ in alia: ſicut ẽt nõ diffinitur in tota hoſtia: qꝛ ſimul ⁊ ſemel põt eẽ in diuerſis hoſtijs: ⁊ cũ eſt in vna hoſtia nõ deſinit eẽ in alia. Subſtantia vͦo ſpũalis nõ diffiniẜ in partibꝰ: qꝛ aĩa rõnalis eſt in qualibʒ parte corporis tota: ⁊ cũ eſt in vna parte nõ deſinit eẽ in alia: ſic ẽt ⁊ angelus eſt totus in qualibet parte corporis in quo operaẜ pͥmo. Diffiniẜ tñ ſpũalis ſubſtãtia in toto: qꝛ vna aĩa nõ põt eẽ in diuerſis corporibus: ⁊ vnus angelus nõ põt ſimul eẽ in pluribus locis. Intẽtiones aũt colorꝫ diffiniunẜ in partibꝰ ⁊ in toto: naʒ illa eadẽ itentio coloris numero que eſt in vna parte aeris: nõ eſt in alia: ⁊ multo magis illa eadẽ itentio coloris numero que eſt in vno toto nõ eſt in alio. Quicqd enĩ diffiniẜ in partibus diffiniẜ in toto. Utrũ aũt ſi ſimul plura corpora exiſterẽt: poſſet eẽ in illis pluribꝰ corporibꝰ vna itentio numero: qꝛ itentiões nõ videnẜ ſuſcipere numerum a ſubſtãtijs in qbus ſunt: cũ plura luminaria ſoluʒ numero differẽtia: ⁊ plures itentiones albedinis eẽ poſſint in eadeʒ parte aeris: declarare nõ eſt p̃ſentis negotij. Tñ tñ oñſuʒ ſit ꝙ nõ ſolũ ſpũalia plus imitanẜ chriſtum exñtem in hoſtia: q̃ȝ intentionalia ex eo ꝙ nõ hñt eſſe ſituale: nec ſunt alicubi mediantibꝰ partibꝰ. Sicut nec xp̃s habʒ eſſe ſituale vt eſt in hoſtia: nec eſt ibi totũ rõne partium. Sed etiã plus repreſentãt ſpũalia modũ exñdi quẽ habet xp̃us in hoſtia: q̃ȝ intentionalia: qꝛ minus diffiniunẜ ſpũales ſubſtãtie q̃ȝ itentiones: vtreqʒ tamen deficiũt a pfecta repreſentatione: cũ nõ ſolũ intentiones: ſʒ ẽt ſpũales ſubſtãtie diffinianẜ plus q̃ȝ ſuba corporis xp̃i exñs in hoſtia.

Propoſitio.XXII.

Chriſtus vt exiſtit in hoſtia quantum ad eſſe quod habet ibidem: eſt ignotior ſubſtantijs ſeparatis: ſed quantum ad rationem quiditatis eſt notior. Cum ergo modus exiſtendi quem habet Chriſtus in hoſtia: dicat quendam modum eſſendi: ⁊ non dicat aliã rationem quiditatis: ſimpliciter eſt fatendum ꝙ intellectu naturali ignotior eſt nobis chriſtꝰ vt exiſtit in hoſtia q̃ȝ ſint ſubſtãtie ſepate.

Declaratio.

¶ Cogimur ad dicendū ꝙ de ſubſtãtijs ſeparatis ꝙ̄diu durat ſtatus preſentis miſerie nãliter itelligere nõ poſſumus qd ſunt: poſſumus tñ ſcire eas eſſe. Nam intellectu nãli cū noſtrū itelligere nõ ſit ſine fantaſmate intelligere nõ poſſumus vt ſuperius tãgebaṫ: niſi que habẽt fantaſmata: vel ſint ꝓportionata habẽtibus fantaſmata: ſubſtantie aūt ſeparate fantaſmata nõ habent: qꝛ carent quantitate molis: nec ſunt ꝓportionata habentibꝰ fantaſmata: Quia ſm dionyſiū ꝑmo de diui. nomi. Intelligibilia nõ ſunt comprehenſibilia a ſenſibus: ⁊ ſimplicia non comprehendunṫ ab his que ſunt in compoſitione ⁊ figura. Nõ ergo poſſumus cognoſcere quid ſunt intelligentie: eas tñ eſſe non latet nos. Nam omnis effectus ducit in cognitionẽ cauſe: ſed ſi effectus eſt proportionatus poſſumus cognoſcere qd eſt cauſa. idõ per ipſos actus ꝓcedẽtes ab habitu ſcire poſſumus quid ſit habitus: qꝛ actus ſunt ꝓportiõati habitibus. Si vero effectus eſt improportionatus: tunc ducit in cognitionẽ quia eſt cauſa: ⁊ inde eſt qꝛ creature ſunt improportionate ꝑme cauſe ducunt in cognitionē qꝛ eſt deus: per eas tñ quid ſit deus: ſcire nõ poſſumus. Cum ergo in vita iſta nõ cognoſcamus deū niſi per creaturas: bñe dcm̄ eſt quod ait Damaſce. ꝑmo libro. caplo. 4. Qm̄ aūt eſt deus manifeſtū eſt: qd aūt eſt ſm ſubam imanifeſtū eſt hoc: ⁊ oīno ignotū. Si ergo de deo per effectus tã improportionatos ſibi poſſumus ſcire qꝛ eſt: nõ eſt iconueniẽs ſi ſciamus intelligentias eſſe per effectus earū: ſʒ neſciamus eas quantū ad rõnes qditatis. ¶ Hoc viſo apparet bene dictū eſſe: ꝙ ignotior eſt xp̄s quantū ad modū exiſtẽdi quẽ hʒ in hoſtia: ꝙ̄ ſint ſubſtantie ſeparate. Naʒ nãli intellectu ſcire poſſumus intelligẽtias eſſe in celo: eo ꝙ percipimus corpora celeſtia moueri a ſubſtãtijs ſeparatis. Quia ſm Damaſcenū. libro ꝑmo. caplo. 16. Angelus ibi eſt: vbi operaṫ. Si ergo angeli operanṫ in celo mouẽdo corpora ſupceleſtia: cõuenit eos eſſe in celo. Sic etiã poſſumus percipere ſpūales ſubas eẽ hic nobiſcū: cū videamus aliquos effectus hic inferius qui fieri non poſſent niſi a ſubſtãtijs ſeparatis. Alchindus tamẽ in libro de theorica artiū magicarū aſſerit Ariſt. dixiſſe: ꝙ quicquid mirabile hic iferius agiṫ: eſt effectus ſuperceleſtis corporis: ⁊ non ſit imediate ab aliqua ſubſtantia ſeparata. Ʒ aūt illa fuerit opinio Ariſto. manifeſte non habetur per libros ſuos apud nos exiſtentes. Poſſet aūt forte ex dictis ſuis cõcludi ꝙ ſi nollet dicere repugnãs dictis ſuis: oporteret eum ſic dicere. Quicquid tñ de hoc ſit nõ eſt verū qđ diciṫ. Compertū eſt enim oppreſſos a demonibus loqui linguã ignotã: ⁊ loqui latinū dato ꝙ ante eſſent laici: ⁊ ignorantes qđ a corpore ſuperceleſti fieri non poſſet. Poſſumus ergo cognoſcere per iſta ſenſibilia que videmus intelligentias eſſe in celo: ⁊ etiam eas eẽ in terra: cum videamus effectus aliquos qui fieri nõ poſſent niſi per ſpūales ſubſtantias: vniuerſaliter enim tota corporalis creatura per ſpūalẽ adminiſtraṫ: qꝛ lex diuinitatis eſt ſm Dionyſiū reducere infima in ſuprema per media: ꝓpter qđ comprehẽdere poſſumus tales effectus eẽ ab itelligẽtijs: ſʒ per nihil ſenſibile nobis inoteſcit xp̄m eſſe in hoſtia. ergo quantū ad modū exiſtẽdi quẽ hʒ xp̄s in hoſtia: notiores ſunt nobis ſubſtãtie ſeparate: quia ſunt ipſe: cū naturaliter aliquo modo poſſumus cognoſcere ſubas ſeparatas eẽ vbi ſunt: xp̄m tñ eſſe in hoſtia nãliter loquẽdo: nõ ſolum nõ poſſumus ſcire: ſʒ etiã nõ poſſumus ſuſpicari. Et nõ ſolum ad hoc ſm nãlem intellectū nõ põt fieri ſillogiſmus demõſtratiuus: ſed etiã nec dialeticus: nec rethoricus. ¶ Reliquū eſt ergo oſtendere quõ xp̄s ratione qditatis vt exiſtit in hoſtia: ſit notior ꝙ̄ itelligentie: qđ de leui oſtẽdiṫ. Nam corpus xp̄i vt exiſtit in hoſtia: ſʒ habeat quẽdam modū eſſendi quẽ nõ habet vt eſt in celo: qꝛ nõ eſt in ſacramẽto mediãtibus dimẽſionibus ꝓprijs: mediantibꝰ qbus hʒ eſſe: vt eſt in loco ꝓprio: ⁊ vt eſt in celo: nõ tñ hʒ aliã rõnẽ qditatis vt eſt in hoſtia: ⁊ vt eſt in celo: qꝛ alia ⁊ alia rõ qditatis diuerſificat eſſe ſpecificū: corpus aūt xp̄i in celo: ⁊ in hoſtia nõ ſolū nõ eſt diuerſū ſpecie: ſed etiã nec eſt diuerſum numero. Propter qđ ẽt ſi corpus particulare diffinireṫ: illa eadẽ diffinitio que cõpeteret corpori xp̄i exiſtẽti in celo: cõpeteret ei exiſti in hoſtia. Si ergo corpus xp̄i exñs in loco ꝓprio ſm rõnē qditatis eſt notius intelligẽtijs: qꝛ nõ eſt ſupra itellectum noſtrū cognoſcere qd ſint corporalia: cū corpus nõ habeat aliã rõnem qditatis vt eſt in hoſtia ſacramẽtaliter: ⁊ vt eſt in celo localiter notius eſt corpus xp̄i quantū ad rationem qditatis vt exiſtit in hoſtia: ꝙ̄ ſubſtantie ſeparate ſint. Verum qꝛ exñtia in hoſtia addit modū quendã eſſendi vt oſtẽſum eſt: et iã nõ dicit aliã rõnem quidditatis: bene dcm̄ eſt ꝙ corpus xp̄i cum iſta reduplicatione vt exiſtit in hoſtia ſimpliciter: ſit nobis ignotius ꝙ̄ ſubſtantie ſeparate.

Propoſitio.XXIIII.

CUm miraculoſe appet i hoſtia imago pueri in ſpẽ carnis: ꝓut chriſtus ibi ſacramẽtaliter exiſtit: dimẽſiões ibi apparẽtes dimẽſiones corporis chriſti eſſe nõ poſſunt.

Declaratio.

¶ Quia de ſacramento eucbariſtie chriſtiani aliqui dubitauerunt plus ꝙ̄ de ceteris ſacramẽtis: deus paterna ꝓuidentia volens nos erudire vt firmiter credatur ibi eſſe verū corpus xp̄i: aliquãdo dignatus eſt miraculoſe oñdere hoſtiã in figura pueri: ⁊ in ſpẽ carnis: qđ cum ꝯtingit cõiter: tenetur a doctoribus: ⁊ a defenſoribus fidei orthodoxe ꝙ ſub illa ſpecie ſit verū corpus chriſti. Deus eni qui eſt intemptator maloꝝ: qꝛ ſeipſū negare nõ põt: nõ faceret ꝙ homines incitarenṫ ⁊ mouerenṫ ad adorandū puerum: vel carnẽ ſic apparentẽ: niſi ibi eſſet dñs noſter ieſus xp̄s: cuius eſt illa ſpẽs que apparet. Et vtrum ſic ſit vere vt apparet: ſunt diuerſi modi dicẽdi. Dixerunt eni qdam ꝙ figura apparens ⁊ ſpecies carnis que videṫ nõ ſunt aliqualiter vere: ſed ſolū ſunt in oculo videntis. Formatur eni deus in oculis fideliū vt eos erudiat idolū pueri: vel ſpẽm carnis: qꝛ ſic iudicamus de viſibilibus: vt habemus ſpẽm in oculo: videṫ fidelibus videre carnẽ vel videre puerum: cū tñ nõ ſit facta aliqua tranſmutatio: in re extra. Sed hoc ſufficienter improbaṫ: qꝛ ſi hoc dici poſſet: cū talis apparitio ſit vni aſtantium ⁊ nõ alijs: vel ſit omnibus aſtantibus: poſt modicum deſineret eſſe talis apparitio. Ut ſi oībus aſtãtibus videreṫ ꝙ ſacerdos teneret puerum in manibus ⁊ poſt modicū deficeret talis viſio: ⁊ videretur ꝙ teneret hoſtiã cõſuetã: poſſet habere veritatẽ qđ dr̄: tamẽ qꝛ talis apparitio aliquando diu durat ⁊ oībus apparet talis viſio dici nõ põt ꝙ hoc ſolū fieri habeat per imutationē oculoꝝ. ¶ Ideo dixerunt alij ꝙ talis apparitio habet eſſe: qꝛ xp̄s oñdit ſeipſm in ſpecie pueri vel in ſpecie carnis. Nec obſtat vt dicunt ꝙ chriſtus non appareret puer cum ſit tante quantitatis: quia eſt in poteſtate corporis xp̄i occupare ad libitū magnū locū vel paruum. ¶ Iſtud aūt poteſt tripliciter improbari. Primo per illud qđ tactum eſt. nam ſi huiuſmodi apparitio duraret per horam vel per modicū tp̄s forte eſſet probabile qđ diciṫ. Sed quia aliquãdo pro reliquijs illa ſpecies car-

nis ſic apparens diu eſt reſeruata: nō eſt credibile xp̄m ſm̄ dimēſiones ꝓp̄as ⁊ localiter diu ſic eſſe. ¶ Rurſuz qꝛ ſm̄ dimēſiones ꝓprias nō eſt vnū corpus niſi in vno loco: oporteret xp̄s deſcēdere de celo vt talis apparitio fieret. Qꝛ ſi forte ſic dicentes nō hērent ꝓ īconuenienti ꝙ xp̄s de celo deſcēderet: ⁊ a celo ſe abſentaret: ⁊ tādiu in ampula aliqua vel in aliquo vaſe localiter exiſteret q̄diu illa ſpēs carnis viſibiliter apperet: hēant ꝓ inconueniēti: qꝛ cū talis apparitio fit in diuerſis partib⁹: ⁊ cū eſt in vna parte nō deſinit eē in alia: eo ꝙ dcm̄ ſit. ꝙ ſpecies carnis ſic apparēs diu reſeruat̄: xp̄s ſimul in diuerſis partibus localiter eſſe nō pōt. ¶ Tertio videt̄ īconueniēs tale dcm̄: qꝛ ſi eſt in ꝑtāte corporis glorificati eē cū corpore nō glorificato: duo tn̄ corpora nō glorificata vt cōiter ponit̄ ſimul eſſe nō poſſunt. Cum ergo quelibꝫ pars corporis glorificati ſit glorificata: qua ratiōe duo corpora glorificata ſimul eſſe nō poſſunt: pari rōne vbi eſt vna pars glorificati corporis: ibi alia pars eſſe nō poteſt: qꝛ nūq̄ꝫ aliqđ corpus exn̄s alicubi localiter: et ꝑ dimēſiones ꝓp̄as: occupat minorē locū q̄ꝫ ſua q̄ntitas reqrat: niſi vna pars ſubintret aliā partē: ⁊ ſit ſimul cuꝫ ea. Unde nō eſt ꝯcedēduꝫ eſſe in ꝑtāte corporis glorificati occupare minorē locū q̄ꝫ ſua q̄ntitas reqrat. ¶ Propter qđ dixerūt alij: ꝙ ſecurius eſt dicere ꝙ ſicut qn̄ corpus xp̄i erat ſub ſpecie panis: erāt quedaꝫ dimēſiones per ſe ſubſiſtētes: ⁊ in illis alia accidētia fundabant̄: ſic cū ille eedem dimēſiones manent: in eis alia accidētia ſenſibilia ſupaddunt̄ diuina virtute que pretendunt ſpēm carnis. ſicut accidentia priora pretendebāt ſpēꝫ panis. Sed iſtud ꝓpter duo nō videt̄ q̄etare intellectuꝫ. Primo. qꝛ ipſe dimēſiones apparēt trāſmutate: vt cū apparet xp̄s in forma pueri. Uel ergo dimēſiones panis efficerēt dimenſiones pueri: ⁊ tunc nō remanēt dimēſiones eedeꝫ: vel dimenſiones pueri vt in ſubiecto: fundant̄ in dimēſionibus panis: qđ nō videt̄ poſſibile: cū exiſtētiū eiuſdem rōnis vnū nō poſſit alteri ſubm̄ eſſe. Nūq̄ꝫ. n. albedo in albedine fundat̄ vt in ſubiecto: ⁊ ſic diſcurrendo per ſingulas vias: ille modus nō app̄et rōnabilis. ¶ P̄. cū dimēſionibus panis ſuperaddunt̄ accidētia carnis: vel ſimul cuꝫ ſpecie carnis erūt ſpecies panis: qđ videt̄ īconueniēs: qꝛ oppoſita in eodeꝫ ſubiecto ſimul eſſe nō poſſunt: vel adueniente ſpecie carnis cedit ſpēs panis: ⁊ tunc ille dimēſiones nō debēt dici dimēſiones panis: ſꝫ dimenſiones carnis. Non. n. differunt dimenſiones panis a dimenſionibus carnis: qꝛ ille ſunt triangulares: et ille rotunde. Poteſt. n. de pane accipi portio triangularis: ⁊ de carne portio rotūda: ſed iſte dimenſiones ab illis differūt: qꝛ iſte dimenſiones ſunt ꝯiuncte ſpeciei panis: ille vō ſpeciei carnis. Si ergo dimenſiones ille ſunt cōiuncte ſpeciei carnis magis debēt dici dimenſiones carnis q̄ꝫ panis. ſicut ſi mā̄ que erat ſub forma panis ſi fiat poſtea ſub forma carnis: manēte ſub tali forma nō diceret̄ mā̄ panis: ſed carnis. ¶ Probabili⁹ ergo videt̄ eſſe dcm̄: ꝙ virtute diuina conuertunt̄ dimenſiones panis in dimēſiones carnis: ⁊ eſt ibi corpus chriſti ſub ſpecie carnis: ſicut prius erat ſub ſpecie panis. Sicut ergo dimenſiones panis que prius apparebant non erant dimenſiones corporis chriſti: ſic dimenſiones carnis poſtea apparentes non ſunt dimenſiones xp̄i. Quicqd aūt ſit de veritate dictoꝝ: tn̄ qꝛ eſſe ſacramētaliter: opponitur ei qđ eſt eſſe localiter: xp̄s vt ſacramētaliter ibi exiſtit: nō eſt ibi mediantibus dimenſionibus ꝓprijs. Bene ergo dcm̄ eſt. ꝙ ſiue hoſtia appareat in ſpecie carnis ſiue in ſpecie pueri: dimēſiones ibi apparentes: nō ſunt dimenſiones corporis xp̄i: vt ibi ſacramētaliter exiſtit: qđ declarare volebamus.

Propoſitio. XXIIII.

SJ virtute diuina poſt conſecrationē hoſtie ſpecies panis cōuertat̄ in ſpeciem carnis: nō erit ibi chriſtus quātum eſt de lege communi: ſed dei diſpenſatione ſpeciali ibi chriſtuꝫ eſſe eſt omnino fatendum.

Declaratio.

¶ Sunt aūt catholica ſacramēta ꝯgruentiſſime ordinata: ⁊ qđlibet ſacramentū hꝫ fieri in cōuenienti mā̄. Nō tn̄ debemus ꝯcedere v̄tutē diuinā eſſe alligatā in ſacramentis. Poſſet. n. deus ſine ſacramēto rem ſacramenti efficere: ſicut ordinatiōe diuina fit aliqđ ſacrm̄ in aliq̄ mā̄: ſic v̄tute ⁊ ordinatiōe eius fieri poſſet in alia. Poſſet. n. baptiſmuſ fieri in oleo ſicut fit in aqua: ſi hoc ordinaſſet deus. Et ſicut ſacramentū eucharīſtie ſumit̄ ſub ſpecie panis: ſic ſumi poſſet ſub alia ſpecie: ſi legis lator hoc ordinare voluiſſet. Sic ergo ſub modo dcm̄ eſt de ſacramēto eucharīſtie: ſicut dcm̄ eſſet de alijs ſacramētis. Uidemus. n. in ſacramento baptiſmatis: ꝙ ſi angelus aliquē baptiçaret quantū eſt de lege cōi: baptiçatuſ ab angelo nō eēt baptiçatus: ꝑtātem. n. baptiçādi nō tradidit deus angelis: ſed hoībus: tn̄ qꝛ bonus angelus nō baptiçaret aliqueꝫ niſi hoc faceret de ſpāli dei mādato: quātū eſt de ſpāli diſpenſatōe diuina: fatendū eēt baptiçatū a bono angelo ſuſcipere fructū baptiſmi. Sunt enī boni angeli in gr̄a cōfirmati ⁊ peccare nō poſſunt. Non enī eſt credibile ꝙ boni angeli aliquos decipiant. Deciperent. n. ſi aliquē baptiçarēt: ⁊ ille nō ſuſciperet fructū baptiſmatis. Et qꝛ ſicut baptiſmus hꝫ debitū miniſtrū: ⁊ debitā mām̄: ⁊ quātū eſt de lege cōi niſi ibi debita concurrant: non fit ibi baptiſmus. De lege tn̄ ſpāli pōt fieri aliter: ſic ſacramētū eucharīſtie reqrit debitam mām̄: ⁊ debituꝫ miniſtrū. Debita enī mā̄ eius eſt panis. Uoluit enī xp̄s ne error eſſet ſumentibus eucharīſtie ſacramentum ordinare ⁊ ſtatuere ꝙ corpus eius ſumeret̄ ſub ſpecie panis. Jdeo quātū eſt de lege cōi q̄diu durat ibi ſpecies panis tādiu eſt ibi corpus xp̄i. Si ergo ſpecies panis poſt ꝯſecrationē hoſtie v̄tute diuina ꝯuertit̄ in ſpēm carnis: quātū eſt de lege cōi nō eſt ibi xp̄s: tn̄ qꝛ vt tactū eſt ſupra: deus nō incitat nos ad idolatriā: nec intendit nos decipere: iō nullo modo ſpecies paniſ cōuertitur in ſpēm carnis: niſi ſpeciali ſua diſpenſatiōe faceret: ꝙ ſua v̄tute ⁊ ſua oīpotentia: quā nō alligauit ſacramentis: verum corpus xp̄i: formatū ex puriſſimis ſanguinibus virginis: eēt ſub ſpecie carnis: qđ erat ſub ſpecie panis. Patet ergo verum eſſe qđ in theoremate ꝓponebatur: ꝙ ſi poſt conſecrationē virtute diuina conuertat̄ ſpēs panis in ſpēm carnis quātū eſt de lege cōi non eſt ibi chriſtus: ſed ſpeciali dei diſpenſatione: omnino fatendum eſt ibi chriſtum exiſtere.

Propoſitio. XXV.

SJ virtute diuina poſt ꝯſecrationē hoſtie ſpēs panis ꝯuertat̄ in ſpēm pueri: vbi xp̄s ſacramētaliter exiſtit: non deſcribet̄ vt puer ille deſcribit̄. videlicet vt ſit caput in capite: ⁊ pes in pede. Sed in capite: ⁊ in pede: ⁊ in qualibet parte ei⁹ neceē eſt totū xp̄m exiſtere.

Declaratio.

¶ Si hoſtia appareat in ſpecie pueri vni aſtantiuꝫ: ⁊ nō alteri: vel ad modicum tp̄s appareat oībus aſtantibus: ita ꝙ hoſtia exiſtens in manu ſacerdotis habeat ſpeciē pueri: ⁊ quaſi ſtatiꝫ poſt appareat in ſpē panis credibile

eſt vt ſuperius innuebaꝛ:talem imutationē eſſe factā in
oculis videntiū:non in exteriori nā. Sed de tali imuta-
tione loq̄ nō intēdimus. Sed ſi ſpēs ꝛ dimēſiones cōſe-
crate conuertanꝛ in ſpēs ꝛ dimēſiones pueri: q2 ſi ſit di-
uina virtute:certū eſt ſpāli eius diſpēſatiōe ibi xp̄m exi
ſtere. Ideo inquirēdū eſt vtrum xp̄s ibi ſacramētaliter
exiſtens deſcribaꝛ deſcriptiōe pueri vt ſit caput in capi
te:ꝛ pes in pede. ⁋ Ad cuius euidentiā aduertendū: q2
vt pluries tactū eſt: eē ſacramētaliter opponiꝛ ei qđ eſt
diſtiguit modi eēn di ſacr⁹alr ꝛ localr eſſe localiter. Nam lʒ illud idē corpus numero ſit in ho
ſtia ſacramētaliter qđ eſt in celo localiter:tñ vt diceba-
tur modo oppoſito eſt hic ꝛ ibi:quia in celo eſt ſuba me-
diante quantitate:ſed in hoſtia eſt quantitas mediante
ſuba. ⁋ Secūdo in celo incipit eſſe localiter per motuʒ
localē:ſed in hoſtia incipit eſſe corpus xp̄i vt ſuba panis
cōuertiꝛ in ip̄m. ⁋ Tertio in celo vbi eſt vna pars chri
ſti non eſt alia. In hoſtia vō vbi eſt quecūq; pars corpo-
ris chriſti:ibi eſt totū corpus. ⁋ Quarto in celo eſt to-
tum corpus mediātibus partibus inquātum ibi partes
loci ridont partibuſ corporis:in hoſtia aūt nullo modo
ſunt partes:niſi mediāte toto:q2 vt tāgebaꝛ ſupra: tota
ſuba panis ſic cōuerſa eſt in totā ſubam corporis: ꝙ nul
la pars panis cōuertiꝛ in aliquā partem corporis. Si ḡ
corpus xp̄i nō hʒ eſſe in ſacramēto:niſi q2 aliqd eſt ꝯuer
ſum in ip̄m:cū talis ꝯuerſio ſolū fiat in totū: ꝛ nō in par
tes:ſub ſacramēto nullo modo erūt partes corporis xp̄i
niſi rōne totius. ⁋ Quinto in celo ſunt partes corporis
xp̄i vt habēt ordinē ad totū:ꝛ ad locū: in ſacramento vō
ſolū ſuper tales partes:vt habēt ordinē ad totū: ꝛ nō ad
locū. ⁋ Ex his aūt formari poſſunt quinq; ratiōes. Pri
ma talis eſt:ꝙ facta cōuerſione ſpeciei panis in ſpecieʒ
pueri vt ſacramētaliter eſt ibi xp̄s: nō deſcribiꝛ corpus
eius deſcriptiōe pueri:vt ſit caput in capite: ꝛ pes in pe-
de. Nam ſi ſacramentaliter eſſe:non eſt eſſe ſubam me-
diante quantitate:ſed eſt eſſe quātitatē mediāte ſubſtā
tia:q2 ſm totalitatē ſubſtātialeʒ res nō diuidiꝛ vt ſit to-
ta in toto:ꝛ pars in parte:ſʒ ſm dictā totalitatē: vt ſupe-
rius probabaꝛ:eſt tota res in toto:ꝛ tota in parte:xp̄s vt
ſacramētaliter exiſtit ſub ſpecie pueri eſt totus in toto:
ꝛ totus in qualibet parte. Nō ergo deſcribiꝛ xp̄s deſcri-
ptiōe pueri. ⁋ Secūda ratio eſt talis:q2 ſi ad eſſe ſacra
mētaliter reqriꝛ ꝙ vbi ſit vna pars corporis chriſti: ibi
ſit totū corpus. patet nullo modo eſſe ponendum deſcri
bi xp̄m deſcriptione pueri vt ſit totus in toto: ꝛ pars in
parte:imo ꝓut ponitur xp̄s ſacramentaliter eſſe ſub ſpe
cie pueri:q2 ſm eſſe ſacramētale vbi eſt vna pars:ibi eſt
totum: in qualibet parte pueri ſacramentaliter ponen-
dus eſt totus xp̄s. ⁋ Tertia ratio talis eſt. nam quia ni
hil ꝑus exiſtens acquirit nouū locū niſi per motuʒ loca-
lem. Cum ergo corpus moueaꝛ localiter ꝓpter diuiſibi
litatē: eo ꝙ motus diuidiꝛ ſʒ partes eius qđ moueꝛ: vt
T.c.4. diciꝛ .6.phiſicoꝝ. ſicut mobile ſucceſſiue cōmenſurat ſe
ſpacio ſm partes eius: ſic cōmenſurat ſe loco ſm partes
eius: ꝓpter qđ corpus xp̄i vt exiſtit in celo eſt totū in to-
to loco:ꝛ pars in parte. Sed quia in ſacramento eſt ꝓut
tota ſuba panis cōuerſa eſt in ipſum corpus: vbicūq; eſt
xp̄s ſacramētaliter:eſt totus in toto:ꝛ totus in parte: cū
ſubſtantia panis ante conuerſionē ſic eſſet in hoſtia ſm
totalitatē ſubſtantialē. Non ergo deſcribiꝛ chriſtus de-
ſcriptione pueri ꝓut ſacramentaliter habet eſſe ſub ſpe
cie eius. ⁋ Quarta rō ſic ſumi pōt. Naʒ ſi partes corpo
ris chriſti nō ſunt ſacramentaliter alicubi niſi median-
te toto: vbi nō eſt totuʒ corpus: ibi nō eſt pars corporis:
quia vbi nō ꝑus ibi nō poſterius: ſm eniʒ noſtrū modū
intelligendi ꝑus eſt totū corpus ſub ſacramento:ꝙ̄ eius
partes; cū nō ſit ibi pars corporis niſi mediāte toto. Si
ergo xp̄s hʒ eſſe ſacramētaliter ſub ſpecie pueri:nō com
menſurabūt ſe partes corporis partib⁹ pueri. ⁋ Quin-
ta rō talis eſt. Dicebaꝛ .n. partes corporis xp̄i vt hñt eſſe
ſacramētaliter alicubi:nō ſunt ibi ſitualiter ꝛ vt hñt or-
dinē ad locū. Sed xp̄o exiſtēte ſacramentaliter ſub for-
ma pueri:ſi partes corporis cōmenſurarent ſe partibus
pueri:xp̄s ibi eſſet ſitualiter:qđ eſt oīno oppoſituʒ ei qđ
eſt ſacramētaliter exiſtere. Dicamus ergo ꝙ ſicut xp̄us
exiſtens ſacramentaliter in hoſtia ſub ſpecie panis:non
cōmenſurat ſe partibus hoſtie:ſed in toto totus:ꝛ totus
in qualibet parte: ꝓpter qđ ſi vertereꝛ hoſtia: vt pars ſu
perior fieret inferior: nō vertereꝛ xp̄s vt caput eſſet ife-
rius:ꝛ pedes ſuperius:ſic ſi virtute diuina dimenſiones
ꝛ ſpecies panis:ſub quibus eſt xp̄s ſacramētaliter:ꝯuer-
terenꝛ in dimēſiones ꝛ ſpēm pueri: ꝛ ſpeciali dei diſpen
ſatione eſſet corpus xp̄i ſacramētaliter ſub ſpecie pueri
iudicandum eſſet de exiſtentia corporis xp̄i ſacramēta-
liter ſub forma pueri:ſicut iudicabamus de exiſtētia eius
ſub ſpecie panis. Non ergo cōmēſurabunt ſe partes cor
poris xp̄i partibus pueri:ſed erit totus chriſtuſ ſub tota
forma pueri:ꝛ totus in qualibet parte. Propter quod ſi
vertereꝛ puer: vt caput hēret inferiuſ ꝛ pedes ſuperius:
non vertereꝛ chriſtus:ſed in qualibet parte pueri ibi to
tus chriſtus exiſteret. Propoſitio. XXVI.

Corpus quod eſt altera pars compo ſiti cuius coniunctum predicationeʒ non ſuſcipit: ſolam materiam ſignifi care dinoſcitur. Si igitur in tale cor pus cōuerteretur panis ſubſtantia: in ſolā ma teriā eſſet cōuerſa.

Declaratio.

⁋ Intentio aūt ꝓpoſitionis ꝓpoſite eſt loqui de compo
ſito: vł de ꝯiūcto qđ eſt in genere ſubſtātie: vt de ceruo:
vel de leone: vel de quōcūq; alio qđ eſt in genere ſubſtā
tie cuius pars eſſentialis dr̄ eſſe corpus. Quodlibet eni
aīal diuidiꝛ in animā ꝛ corpus tanq̄ in partes eſſentia-
les:hō aūt corpus qđ eſt pars aīalis:de aīali nō ꝑdica
tur realiter:ꝛ eēntialiter:q2 nō ſignificat niſi mām. Qđ
ſic declaraꝛ:q2 ſi nō ſignificat mām tm̄: ſʒ ſignificat ma
teriā cū forma:vel ſignificat mām cū forma ſubſtantia-
li:vel cū accidētali:cū accidētali nō: q2 forma accidēta-
lis non eſt eſſentialis pars alicuius cōpoſiti:qđ eſt in ge
nere ſubſtātie. Accidentia eniʒ nō ingrediunꝛ quidita-
tes ſubſtātiarū. Nec loqui nos intēdimus niſi de corpo
re qđ ſic eſt pars compoſiti: vel coniuncti:ꝙ eſt tñ in ge-
nere ſubſtātie vel directe: vel per reductionē. Ruſum
tale corpus dicere nō pōt mām cū forma ſubſtātiali: q2
materia cū tali forma predicaꝛ de cōpoſito. corpus aūt
qđ eſt pars nō predicaꝛ de compoſito: aīal enim nō eſt
corpus qđ eſt pars eius. Non ergo poſſumus dicere ꝙ
mā cū forma corporeitatis dicat corpus qđ eſt pars aīi
malis:q2 mā cū tali forma cōſtituit corpus qđ eſt gen⁹.
Nam loquēdo de ſubſtātijs ſenſibilibus: de quibus eſt
noſtra intentio loqui:genus nō dicit mām ſolā: nec for-
mam ſolam:ſed cōpoſitū ex mā ꝛ forma. iō Boetius in
cōmēto ſup predicamētis dicit ꝙ phs volens determi-
nare de genere ſubſtātie relictis extremis.i. relicta for-
ma ꝛ materia agit de medio.i. de cōpoſito. Nam ꝛ ſi nō
eſt verum ꝙ ſubſtātia ſimpliciter dicat cōpoſitū ex mā
ꝛ forma:ſubſtātia tñ ſenſibilis ꝛ corpus qđ eſt genus: di
cit cōpoſituʒ ex mā ꝛ forma. Sic ergo materia cum for-
ma aīalitatis facit animal qđ eſt genus:ſic materia cū
forma corporeitatis facit corpus eſſe genus. Cum ergo

genus ṗdicet̃ de ſuis inferioribus: ⁊ qδlibet compoſitū
ſuſcipiat ṗdicationē eius qδ reſeruat̃ in ipſo: quodlibet
corpus ſenſibile eſt corpus ꝑut corpus nominat compo
ſitum ex materia ⁊ forma corporeitatis. Cuʒ ergo pars
nō ṗdicet̃ de toto: corpus qδ eſt pars aīalis: cuius aīal
ṗdicationē nō ſuſcipit: qꝛ vt ꝓbatū eſt nec dicit mãʒ cū
forma accidentali: nec cū forma ſubſtãtiali. Relinquitur
ergo ꝙ tale corpus ſolã mãm nominet: quō aũt ſola mã
pōt dici corpus. in. 28ᵃ. ꝓpoſitiōe declarabit̃. Ad pñs
aũt ſufficiat nobis ſcire ꝙ corpus qδ eſt altera pars ani
malis vt de aīali nō ṗdicat̃ ſolã mãm nomiat. ¶ Dica

Corpus 3ᵉ dicit̃.

mus ergo ꝙ corpus pōt tripliciter ſumi. Uno modo cor
pus eſt ipſe tres dimēſiones. Sicut eniʒ magnitudo ha
bens vnam dimēſionē eſt linea: ⁊ habēs duas eſt ſuper/
ficies: ſic magnitudo habēs tres dimēſiones eſt corpuſ:
ꝓpter qδ corpus ſic acceptuʒ nihil aliud eſt q̃ʒ trina di/
mēſio. Scδo corpus nomiat compoſituʒ ex mã ⁊ forma
corporeitatis: ⁊ ſic corpus eſt genus ad quodlibet aīal.
Tertio corpus dicit ipſam mãm. Corpus ṗmo mō ſum/
ptum eſt quãtitas: ⁊ eſt enī in genere quantitatis ſm re/
ctaʒ lineã: ꝓpter qδ corpus ſic acceptū nec eſt in genere
ſubſtãtie. ſicut compoſita ſunt in genere: nec eſt in gene
re ſubſtantie per reductionē: ſicut ṗncipia ſunt in gene/
re ſubſtãtie. Quãtitas enī nec eſt ſubſtantia: nec eſt ṗnci
piuʒ in genere ſubſtãtie. Corpus vō ſumptū ſcδo modo:
ꝑut dicit mãʒ cū forma corporeitatis: eſt in genere ſub/
ſtantie ſm rectã lineã. Et qꝛ vt tactū eſt: corpus ſic acce/
ptuʒ eſt genus ad quodlibet aīal: qꝛ genus predicatur
de ſuis ſpeciebus: ⁊ habet rōnem totius: corpus ſic ſum/
ptum predicabit̃ de quolibet aīali: ⁊ habet ſe vt totuʒ
reſpectu aīalis. Sic enī arguit phs in 4° top. ꝙ genus
nō habet rōnem partis: qꝛ genus ṗredicat̃: pars nō ṗdi/
catur. Non ergo corpus ſic acceptū nominat corpus qδ
eſt altera pars aīalis: qδ de aīali predicari nō poteſt.
Ridiculū enī eēt dicere aīal eē corpus qδ eſt pars ei⁹.
Si enī aīal nō eſt aīa que eſt pars ipſius: multo magis
nō eſt corpus qδ eſt pars eius. Cum enī res ṗncipaliter
habeat eſſe per formã: ⁊ ex ↄſequenti per materiã: ſi in/
competenter dr̃ ꝙ res ſit ſua forma: incompetentius dr̃
ꝙ ſit ſua materia: ⁊ cum aliquis ṗncipalius habeat eſſe
per aīam: ⁊ ex cōſequenti per corpus: ſi incompetenter
dr̃ ꝙ aīal ſit aīa ſua: incompetētius dr̃ ꝙ aīal ſit ſuū
corpus. Siue ergo ponamus plures formas in compoſi
to: ſiue nō. ſm ꝙ ſpectat ad ꝓpoſitum: difficultateʒ que/
ſtionis nō variat: poſitio enī de gradibus formarū a po/
ſitione de vnitate forme in hoc differt: qꝛ ponentes vnã
formam ſubſtantialē in compoſito: coguntur dicere ꝙ
totus ordo ṗdicamenti ſit ab vna forma ſm rem: vt ani
ma leonis: aliter ⁊ aliter conſiderata dat leoni ꝙ ſit ſub
ſtantia ꝙ ſit corpus: ꝙ ſit aīal: ⁊ ꝙ ſit leo. Sed ponen/
tes gradus formarū dicunt leonē per aliam formaʒ eſſe
corpus: ⁊ per aliam aīal: ⁊ per aliam leonē: ſemper eniʒ
materia cuʒ forma corporeitatis faciet corpus qδ eſt ge
nus: ⁊ in hoc nō eſt diſtinctio inter ponentes multas for
mas ⁊ vnam formã. Siue ergo ponantur multe forme:
ſiue vna: corpus vt dicit mãm cuʒ forma corporeitatis:
nō eſt corpus qδ eſt altera pars aīalis: ⁊ qδ de animali
nō predicat̃: cum corpus ſic ſumptū quãtucūq; poſitio/
neʒ ſequēdo oporteat nos dicere ꝙ ſit genus ⁊ ꝙ de ani
mali predicet̃. Cogimur ergo ad dicendū. ꝙ corpus ſu/
mi pōt tertio modo ſm ꝙ nominat ipſam mãm organi/
çataʒ que eſt ſub forma aīalis: ⁊ informat̃ ab aīa: ⁊ ſic
acceptum corpus eſt in genere ſubſtantie: nō directe. ſi/
cut compoſita ⁊ principiata ſunt in genere: ſed per redu
ctioneʒ ſicut ṗncipia ſunt in genere. Iſto aũt tertio mo/
do ſumptū corpus dicit partē compoſiti: qꝛ dicit ꝑteʒ
aīalis: ⁊ ↄiunctū nō ſuſcipit ṗdicationē eius: qꝛ corpus
ſic dcm̃ nō ṗdicat̃ de aīali qδ eſt qd ↄiunctū: ⁊ qd cōpo
ſitū: ⁊ ēt tale corpus nomiat ſolã mãm qδ declarare vo
lebamus. Materia ergo organiçata que eſt altera pars
aīalis pōt dici corpus. Sed quō mã ſic ſumpta pōt di/
cere ſolam mãm nō addēdo aliquã eſſentiã ſuper eſſen
tiaʒ mãe: hoc in. 28ᵃ. ꝓpōne declarabit̃. Ad pñs tñ ſm
declaratum ſit ꝙ materia ſic accepta pōt dici corpus: ⁊
ꝙ ſi in tale corpus conuerteret̃ ſubſtantia panis: in ſolã
mãm eſſet conuerſa.

Propoſitio. XXVII.

Res vnius predicamenti moduʒ alte/
rius predicamenti ſuſcipere poteſt: li
cet forte in alio predicamento eſſen/
tialiter eſſe non poſſit. Materia igit̃
corporis chriſti: licet in predicamento quanti/
tatis eſſe non poſſit: poteſt ei modus quantita
tis competere.

Declaratio.

¶ Differt aliqd cōſiderare ſm rem ⁊ ſm modū: qδlibet
enī habet ꝙ ſit hec res vel illa a ſua mã ⁊ a ſua forma: et
quelibet forma dat rei ꝙ ſit hoc: ⁊ ꝙ nō ſit aliud ab illo:
quelibet enī forma eſt vnitas quedã: vnū enī cum ente
cōuertit̃: ⁊ vnitas cū entitate. Cū ergo vnuʒ ſit indiſtin/
ctū a ſe: ⁊ diſtinctū ab alio forma dãdo rei ꝙ ſit hoc: dat
ei ꝙ nō ſit aliud. Nulla enī res que per aliquaʒ nãm eſt
in aliquo ṗdicamēto: pōt eſſe in alio ṗdicamēto differē/
te realiter ab illo. Bene ergo dcm̃ eſt ꝙ diuerſorum ge/
nerum ⁊ nō ſubalternatim poſitoꝝ diuerſe ſunt ſpēs: ⁊
drĩe. Non ergo res vnius predicamēti per ſe loquen/
do pōt eſſe in alio predicamento realr̃ differēte ab illo:
tñ ſi duo aliqua ṗdicamenta realr̃ nō differrent nō eſſet
īconueniēs idē ſm rem eſſe in diuerſis predicamentis.

Problema notanda ſunt.

Et ide eſt ꝙ: qꝛ actio ⁊ paſſio ſm phʒ in 3° phiſicoꝝ can/
dem rem nominãt: ⁊ nō differūt niſi ſicut via qua itur a
thebis ad athenas: ⁊ ab athenis ad thebas: ⁊ ideo eadē
res eſt actio ⁊ paſſio. Nã calefacere vt eſt a calefaciente
nominat̃ calefacere: ⁊ eſt in ṗdicamēto actōis: vt ſuſcipi
tur a calefactibili noīat̃ paſſio: ⁊ dr̃ calefieri ⁊ eſt in ṗdi
camento paſſionis. Sed ſi actio ⁊ paſſio realiter differ/
rent: res que eſt in predicamēto actiōis nō poſſet eſſe in
ṗdicamento paſſionis. Et ide eſt ꝙ in ꝓpōne nō ſimplr̃
aſſerebat̃ rem vnius predicamenti nō poſſe eſſe in alio.
Sed dicebat̃ forte: qꝛ ſi veritatē dʒ habere qδ dr̃: ītelli/
gendū eſt illa predicamēta differre realr̃: vel ītelligēdū
eſt cū reduplicatōe. Nã ⁊ ſi eadē res pōt eſſe in predica/
mento actiōis ⁊ paſſionis: nunq̃ʒ tñ res illa vt eſt in ṗdi
camēto actōis pōt eſſe in predicamēto paſſi[on]is. ¶ P[ro]p[oſitio]
ītelligendū eſt quantū ad id qδ res ſig[nifica]t: ꝙ p[er] rem ṗnci
paliter importat̃: nō quantū ad id qδ īplicat qδ īportat̃
ex cōſequēti. nã albū ſignificat albedinē que eſt in pre/
dicamēto qualitatis: ⁊ in alio ṗdicamēto eſſe nō poteſt:
implicat t[a]mē ſuppoſitū qδ eſt in predicamento ſubſtã
tie. Si ergo bene ītelligat̃ dicta p[r]opoſitio patet quō res
vnius predicamenti in alio predicamento eſſe non pōt:
nō tamē eſt īconueniēs rem vnius ṗdicamenti habere
modum alterius ṗdicamenti ⁊ vniuerſaliter vnaʒ rem
habere modum alterius: qꝛ lʒ reale eē competat rei per
ſuam eſſentiaʒ ⁊ nãm. Modus tñ pōt rei competere ex
eo ꝙ alteri ↄiungit̃: vel ſm ꝙ ad aliud: ⁊ ad aliud cōpa/
rat̃: ⁊ ꝑut aliȷ ⁊ aliȷ cōnectit̃ alium ⁊ aliuʒ modū īduit:
qδ declarari pōt taʒ in his que naturaliter ſenſu appre/
hendimus: q̃ʒ in his que ſupernãliter fide ſuſcipimus.
Uidemus enī ꝙ forma ſuſcipit aliquo mō menſuram ⁊

modū a materia:omne.n.qḋ recipit̃ in aliquo recipitur per modū rei recipiētis:⁊ nō rei recepte. vt dr̃ in libro ḋ cauſ. ſm.n.modū ⁊ menſurā paſſiuoꝝ eſt modus ⁊ menſura formarū receptaruꝫ in ipſis. Actus.n.actiuoꝝ ſunt

T.c.24 in patiēte diſpoſito: vt dr̃ in 2° de aīa. Nunq̃ꝫ.n. forma vt comparat̃ ad mām in qua ſuſcipitur ꝓprie loquendo mutat rem ſed modum. Nō.n. ſi forma caloris ſuſcepta in vno ſuſceptibili dat eſſe calidū: ſuſcepta in alio dat eſſe frigidū: tñ vt ſuſceptiua ſunt magis ⁊ minus diſpoſita: magis ⁊ minus calefiūt ⁊ ſm aliū ⁊ aliū modū formā caloris ſuſcipiūt: ⁊ ſic eſt in eſſendo ꝙ res vna ſumit modum ab alia: vt forme ſumunt modū ⁊ menſurā ex ſuis ſuſceptibilibus: ſic eſt in ſigndo: ⁊ predicādo: qꝛ qḋ ſignificat ⁊ predicat reꝫ vnā: pōt predicare ⁊ dicere vel ſignificare rem illam per modum alterius. Ita qḋ ſignificat qd: pōt dicere qd per moduꝫ qualis: ⁊ qḋ ſignificat quale: pōt dicere quale per modū ad aliqd. Scientia enim que ſm rem eſt qualitas ⁊ eſt eēntialiter in predicamēto qualitatis: habet quēdam modū relatiuū ex eo ꝙ relatiue refertur ad ſcibile: ⁊ inde ſumpſit originē: qꝛ quedaꝫ ſunt relatiua ſm eē: ⁊ quedā ſm dici: qꝛ ea que ſunt in alijs predicamentis ⁊ ſunt eſſentialiter qualitas: vel ſubſtātia: vel alia predicamēta habēt quendā modum relatiuū: ꝓpter qḋ dicta ſunt relatiua ſm dici. Non enī ſunt relatiua ſm eſſe: ⁊ eſſentialiter: qꝛ nō ſunt eſſentialiter in predicamento relatiōis: ſunt tamē relatiua ſm dici rōne modi relatiui quē important. Sic etiā oīs forma ſubſtātialis que ſm rem eſt ſubſtātia habet tñ quē-

T.2.19. dam modū qualē: ꝓpter qḋ in 5° metaph. dicit̃ ꝙ qualitas vno modo dicit̃ de forma ſubſtātiali: ſiue de eo per qḋ differt vna ſubſtantia ab alia. Et quia differentia talem formā nominat: inde ſumpſit originē id qḋ cōiter dicit̃. videlicet ꝙ differentia ſm rem dicit qd: ⁊ ſm modum dicit quale. ſic vniuerſalia ēt ⁊ oēs ſecunde ſubſtātie ſm rem dicunt qd: ſed ſm modū dicunt quale. Et iḋ lꝫ ſecunde ſube rōne ſilitudinis nominū videant̃ ſignificare hoc aliqd: qꝛ per idē nomē pōt importari ſubſtantia vniuerſalis ⁊ particularis: nō tamē ſignificāt hoc aliquid: ſed magis quale qd. vt dicit̃ in predicamentis. Significant.n. quid per modū qualis. iḋ dicunt̃ ſignificare quale quid: vt qd referat̃ ad reꝫ: quale ad moduꝫ rei. Et ſicut vniuerſalia ⁊ differentie que ſm reꝫ ſunt quid poſſunt habere quendā modū qualē. Sic mā que ſm rem eſt quid: pōt habere quendā modū quantū ſiue quātitatiuū. vt infra dicet̃. Et qḋ dictuꝫ eſt de his que naturaliter ſenſu percipimus: ꝙ id qḋ ſm rem eſt vnum ſm modum pōt eſſe aliud: idē ſentire debemus in his que ſm fidē apprehēdimus. Nā in ſacramēto eucharīſtie: qꝛ accidentia ibi ſunt ſine ſubſtātia vt īfra declarabit̃: qḋ ibi ſm rem eſt accn̄s: habet quēdā modū ſubſtātie: inquantum competit ei per ſe eē: ⁊ natura humana in xp̄o: licet ſm rem ſit ſubſtātia: tñ qꝛ aduenit verbo poſt eſſe cōpletum: habet quendā modū accidentis. Ideo in ſcriptura aliqn̄ vnio illa ſignificabat̃ per habitū: ſiue per indumētum. Iuxta illud apoſtoli. In ſimilitudinē hominuꝫ factus: ⁊ habitu inuentus eſt vt homo. Eſt enim de ratiōe habitus: ſiue de ratiōe indumēti ꝙ adueniat nō habenti: ⁊ indutio poſt eſſe cōpletū. Nunq̃ꝫ ergo qḋ eſt ſm reꝫ ſubſtātia: erit accn̄s ſm rem: nec econuerſo: ⁊ qḋ eſt ſm rem quid nunq̃ꝫ erit ſm reꝫ quale: vel quantū: ſed ſicut qḋ eſt ſm rem quale: vel quātū pōt habere quendā modum relatiuū: ſic qḋ ſm rem eſt quid: pōt habere quēdā modum qualem vel quendā modum quātum: ⁊ qḋ ſm rem eſt ſubſtātia: pōt habere quēdam modū accidentalem: ⁊ econuerſo. ¶ Ex quo manifeſte pꝫ: ꝙ ſicut diſtinguimus relatiua ſm eē ⁊ ſm dici. Sic dicere poſſumus ꝙ eſt ſubſtātia ſm eſſe: ⁊ eſt ſubſtantia ſm dici: ⁊ eſt accidens ſm eſſe: ⁊ accidens ſm dici: ⁊ eſt qualitas: ⁊ quātitas ſm eſſe: ⁊ ſm dici. Propter qḋ patet quomodo res vnius predicamēti: nō eſt in alio: ſed induere pōt modū alterius. Materia ergo que eſt in chriſto: lꝫ eſſe nō poſſit in alio predicamento q̃ꝫ in predicamento ſubſtantie: pōt tñ ei competere quidā modus quātitatiuus: qḋ declarare volebamus.

In oī pdicamēto poſſumus vti hac diſtinctiōe. vz. eſſe in tali pdicamēto ſm eſſe vł ſm dici.

Propoſitio.XXVIII.

Materia que ſcḋm rem eſt in predicamento ſubſtantie prout modū quendam quantitatiuum induit: qui modus ſupra naturam materie nullam addit eſſentiam poteſt corporis appellationē ſuſcipere. Poterit ergo dici ꝙ in corp⁹ xp̄i ſit facta panis ꝯuerſio ſi in ſolā mām panis ſubſtātia ꝯuertat̃.

Declaratio.

¶ Nulli dubiuꝫ eſt ꝙ materia organiçata pōt appellari corpus. ex hoc.n. ſm vnum modum exponēdi anima dicit̃ actus corporis: qꝛ ꝑficit mām organiçatam. eſt.n. cōe omni aīe ꝙ non habet eſſe in ſuo ſuſceptiuo ante organiçationē materie. Si ergo poſſemus oñdere ꝙ pōt accipi mā vt organiçata: ⁊ tñ organiçatio nō dicat aliquaꝫ eſſentiā ſupra nām materie: ſed ſolū importet quendaꝫ quantitatiuū modū: ꝓpoſitū theorema nullā difficultatem habebit. hoc.n. in propoſito manifeſtuꝫ erit: ꝙ ſola eſſentia materie ꝓut competit ei quidam quātitatiuus modus poterit ſuſcipere appellationeꝫ corporis. i. poterit appellari corpus. ¶ Notandū ergo: ꝙ lꝫ extēſio per ſe ⁊ ꝑmo cōpetat quātitati: ⁊ nihil extēdat̃ niſi mediante quātitate: tñ alie ſunt partes quātitatis a partib⁹ coꝝ que per quātitatē extendunt̃. videmus.n. albedinē extendi per ſuperficiē ſm quā extenſionē quāta eſt ſuperficies tāta eſt albedo. Ideo dicit̃ in predicamētis: ꝙ dicimus albedinē multā: eo ꝙ ſuperficies multa ſit: ſi tñ ſuperficies ab albo diuideretur: partes albedinis eſſent alie a partibus ſuperficiei. Et qꝛ alietatē partiū ſequit̃ alietas extēſionis: dicere poſſumus ꝙ extenſio ſm partes albedinis eſt alia ab extēſione ſm partes ſuꝑficiei. Nā ⁊ ſi bonitas cauſatoꝝ eſt a bonitate cauſe: ⁊ a ſe tantam bonitateꝫ nō habēt: dicere tñ poſſumus ꝙ bonitas ⁊ entitas cāti realiter differt a bonitate ⁊ entitate cauſe. Sic ſuo modo ex parte iſta cōtingit. Nam lꝫ ſint partes in albedine ſolum ꝓpter partes ſuꝑficiei: tñ qꝛ vere ipſa albedo extendit̃ extenſiōe ſuꝑficiei: ex quo albedo differt realiter a ſuperficie: ⁊ alia eſt eſſentia albedinis ab eſſentia ſuperficiei: partes albedinis oportet eēntialiter differre a partibus ſuperficiei. Cum ergo ipſa materia extendat̃ extenſione quātitatis: ⁊ cū diuidit̃ materia quanta ſimul cū quātitate diuidit̃ materia: ſicut cū diuidebat̃ ſuperficies alba ſimul cuꝫ ſuperficie diuidebat̃ albedo: oportet partes materie eſſe alias a partibus quātitatis. ſicut partes albedinis erant alie a partibus ſuperficiei. Licet ergo materia ꝑma non habeat partes niſi per quantitatē: alie tamen ſunt partes materie alie quātitatis. Immo ſi quantitas haberet eſſe per ſe abſq̃ꝫ eo ꝙ haberet eſſe in materia: ſi quantitas ſic accepta diuideret̃: eſſet ibi aſſignare partes quantitatis abſqꝫ partibus materie. Igitur qꝛ cū quātitas eſt in materia: ſi diuiditur tale quātum nō ſolū diuidit̃ quantitas: ſed etiā diuidit̃ materia que eſt ſub quātitate: ⁊ per quātitatem extēditur. Et qꝛ nō eſt diuiſio niſi in partes: ⁊ alietas diuiſionis arguit alietatem partium: ex quo in predicta

diuiſione nō ſolū diuidit̄ quātitas:ſed etiā diuidit̄ mā ꝙ
eſt ſub quātitate.opꝫ ibi dare alias ptes a partibus q̄tita/
tatis:ꝛ hꝰ partes alie ſunt partes mãe.Si igit̄ oē genus
partium dicit aliquā māꝫ ꝛ aliquā eēntiā:hꝰ partes ma/
terie vel dicunt ſolam eſſentiā mãe:vel ſolam eſſentiam
q̄titatis:vel dicunt aliquā eſſentiā:ꝛ aliquā nãꝫ vnā cō/
poſitam reſultanté ex vnione q̄titatis cū mā.Cōſtat au
tem tales ptes nō dicere ipſam eēntiā q̄titatis.Dictū ē
enim huiuſmodi partes mãe alias eē a partibꝰ q̄titatis.
Nec ēt dicere poſſumꝰ tales partes dicere eēntiā cōpoſi
tam ex quātitate ꝛ mā.Nam ex mā ꝛ quātitate fit vnuꝫ
per accñs:ex his aūt que cōiungunt̄ per accidens nō re/
ſultat natura tertia:ex corpore eniꝫ ꝛ aīa rōnali reſultat
natura tertia:aut natura humana:qꝛ aīa per ſe vnit̄ cor/
pori.Sed ex corpore ꝛ albo nō reſultat nā tertia:qꝛ albe
do accidit corpori.Oportet ergo p̄dictas partes dicere
ſolam eſſentiā mãe.Dicendo enim mām quātā ſolū du/
as eſſentias ſignificamꝰ:materie ꝛ q̄titatis.Et tertiam
eſſentiam nullo mō dicimus:qꝛ non fit aliqua nā vna ex
mā ꝛ quātitate:ſi igitur in mā quāta eſt dare partes ali/
as a partibus quātitatis:oꝫ partes illas alias ex quo nō
ſignificant eēntiā quātitatis īportare ſolā eſſentiā mate
rie.ppter qđ mā cū partibus ſic acceptis habet quēdaꝫ
modū quātitatiuū:ſed huiuſmodi modus nullā eēntiaꝫ
addit ſupra eſſentiā mãe:qꝛ partes ille ſolam eſſentiam
materie dicūt.Et qꝛ mā ſic accepta cū talibus partibus
dicit mām organizatā:qꝛ materia organizata poteſt dici
corpus.nulli dubiū eſſe debet ꝙ ſola eſſentia mãe.put in
ducit quēdam modū quātitatiuū pōt appellari corpus.

¶ Dicamꝰ ergo ꝙ cū organizatio partes reſpiciat:mate
ria organizata poteſt duplr̄ itelligi.Uno mō vt includit
ptes quātitatis:ꝛ ſic ſi dicitur corpus tale corpus ideꝫ ē
ꝙ mā q̄ta:ppter qđ corpus ſic ſumptū nō erit ī genere.
cōcreta enim ꝛ aggregata:qꝛ includunt naturas plures
nō cōſtituentiū naturā tertiaꝫ:ideo potius ſunt in gene/
ribus q̄ in genere.ppter qđ dicit̄ 3° thop.ꝙ iuſtū nō eſt
in genere:ſꝫ iuſtitia. ¶ Secūdo mō pōt accipi materia
organizata vt includit ſolas partes materie abſqꝫ parti/
bus quātitatis:ꝛ qꝛ tales partes ſolam eſſentiā mãe di/
cunt:materia ſic accepta ſolam eſſentiā materie nominat
ideo corpus qđ nominat mām ſic organizataꝫ:non dicit
niſi ſolam māꝫ.put cōpetit ei quidā q̄titatiuus modus.
Et qꝛ ſola mā accepta vt dictū eſt poteſt dici corpus ſi in
mām organizatam exiſtenté in chriſto cōuerteret̄ ſuba
panis:qꝛ mā organizata dicit ſolam mām vt oſtenſuꝫ ē:
qđ poteſt dici corpus poſſet dici panis cōuerſus in corpꝰ
chriſti:ꝛ tamen in ſolam materiam facta eſſet panis con
uerſio.Sed tñ corpus illud lꝫ determinaret̄ ad genꝰ ſub
ſtantie ſolum:non tñ eſſet in genere ſube directe:ſed per
reductioné.

Propoſitio. XXIX.

Sola materia que ſm ſe quid indiuiſi/
bile nominat:put ei ſuperaddit̄ qui/
daꝫ quātitatiuus modus abſqꝫ addi/
tione alterius eſſentie:quoddam totū
poteſt cōgrue nūcupari.Si igitur in ſolam ma
teriam exiſtenté in chriſto panis ſubſtātia con/
uertatur:dicetur ꝙ totius in totum ſit facta
conuerſio.

Aperitio.

¶ Licet res vnius predicamēti prout induit modū alte/
rius predicamēti non diuerſificet eſſentiam:nec mutet
predicamentū.tñ ſi cōpeteret ei actualis exiſtentia ſine
illo mō ꝛ cū illo vt haberet talé modum:ꝛ vt careret eo:
ſortiretur realé differentiā.Albedo enī prout hꝫ eē extē
ſum:ꝛ prout cōſiderat̄ ſm partes noīantes ſolā eēntiaꝫ
albedinis:cōpetit ei qdā modus quātitatiuus.Quicqd
enim eſt extenſum:vel ē quātitas:vel hoc hꝫ ex quātita/
te:ꝛ vt induit quēdam quātitatiuū modū:ſed huiuſmo/
di modus nullam eſſentiam addit ſupra nām rei:nec tra
hit rem extra predicamētū.Nam cū nō ſolum ipſa quā/
titas habeat eſſe extenſum.ſed etiaꝫ extendat̄ ipſa albe/
do ſm extenſioné eius.Extēſio albedinis eſt alia ab ex/
tenſione ſuperficiei:ſed huiuſmodi extenſio ſoluꝫ noīat
quēdam modū albedinis.Dicit enim modū illum queꝫ
habet albedo vt hꝫ eſſe in ſuperficie.Non ergo hꝰ extē/
ſio addit aliquā nām ſupra eſſentiam albedinis:qꝛ tunc
ſuperficies alba diceret tres eſſentias:videlꝫ eſſentiam
ſuperficiei:ꝛ eſſentiā albedinis:ꝛ extenſioneꝫ illam que
acciperet̄ ſm partes albedinis differentes a partibꝰ ſu/
perficiei.Cū ergo ex ſuperficie ꝛ albedine non cōſtituat̄
natura tertia:ſuperficies alba ſolum duas eſſentias no/
minat:ꝛ opꝫ illam extēſionem albedinis nō dicere aliq̄
eſſentiā ſupadditam nature albi:ſed ſolū importare quē
dā modū quātitatiuū qui cōpetit albedini ex eo ꝙ radi/
catur in quāto. ¶ Rurſuꝫ talis extenſio:qꝛ nō addit alī
quam eſſentiam ſupra naturā albedinis:nec diuerſificat
eſſentiam eius:non trahit albedinem in aliud p̄dicamē/
tum.Cū eniꝫ oīs color habeat quoddā eſſe quātitatiuū:
qꝛ omnis color in corpore ē:vt dicitur in predicamētis:
ꝛ etiam ē propriū ſuperficiei p̄mo loco colorari:vt dicit̄
in thopicis.ſi huiuſmodi modus trahit nām coloris in
aliud predicamētū:nullus color erit in predicamēto q̄li
tatis.Non ergo diuerſificat p̄dicamētū modus ſupad/
ditus nature rei.Nō tñ debemꝰ cōcedere ꝙ nullā dr̄iaꝫ
realem faciat talis modus.Si enim albedo poſſet habe
re eſſe preter q̄titaté:ꝛ habere eſſe nō extenſuꝫ realiter:
differret a ſeipſa:vt haberet eſſe extenſum:ꝛvt fundare
tur in q̄to.Dicere ergo poſſemus ꝙ extenſio accidit al/
bedini:qꝛ albedo per ſe nō eſt quid extenſuꝫ:ſed accidit
ei extenſio.Eſt enim extenſa per quātitaté. ¶ Rurſum
ipſa extenſio eſt aliquid receptū in albedine:qꝛ modus
rei eſt aliquid receptū in natura rei:extenſio aūt cōpetit
albedini mediante extenſione ſuperficiei:ꝛ vt tactum
eſt nomiat quēdam modū albedinis. ¶ Amplius hꝰ ex
tenſio facit realé dr̄iam in albedine.nec tñ dat aliā eēn/
tiam ab eſſentia albedinis:ſed pro tanto dicit̄ realé dif/
ferentiam facere in albedine:qꝛ ſi albedo hēret eſſe ſm
modū nō extenſuꝫ:vt dicebat̄:realr̄ differret a ſeipſa:vt
ei extēſio cōpeteret. ¶ Hoc viſo pꝫ qd ſit dicēdū de mā.
Nam ſicut extenſio conſiderata penes ptes albedinis
differentes a ptibus ſuperficiei dicit quēdā modū albe/
dinis ſolū:quē ſortit̄ albedo vt eſt in q̄titate:ſic qꝛ par
tes materie ſunt alie a partibus quātitatis:extenſio cō/
petens materie cōſiderate ſm ſuas partes nō dicit aliq̄
eſſentiā ſuperadditā mãe:ſed ſolum noīat quēdā modū
quem acquirit mā:eo ꝙ eſt quātitatis ſubiectum:ppter
qđ extenſio ſic accepta accidit materie:ꝛ eſt aliquid re/
ceptū in eſſentia materie:ꝛ aliquo mō diuerſificat māꝫ:
nō tñ dicit aliquā eēntiā ſupadditā nature mãe:ſed mo/
dum ſolum.Et qꝛ res nō eſt ſuus modus:non eſſet bene
dictū materiam eſſe extenſioné ſuā.ꝛ qꝛ quicqd cōſide/
rat̄ vt extenſum eſt totū quoddā.qꝛ extenſio reqrit par/
tes ex quibus cōſtituatur extenſum:pꝫ bene eſſe dictum
ꝙ ſola eſſentia materie:que de ſe qd īdiuiſibile noīat vel
dicit:prout ei cōpetit quidā modus q̄titatiuꝰ:abſqꝫ ad/
ditione alterius eſſentie:totū quoddā noīari pōt.Et qꝛ
materie exiſtenti in chriſto cōpetit quidā modus quāti/
tatiuus:talis materia quoddā totū dici poterit.Si ergo
in ſolam māꝫ exiſtenté in chriſto cōuerteret̄ ſuba panis:

poſſet dici q̧ totius in totū eēt facta cōuerſio. ¶ Ex his aūt iuuamur ad intelligendū eſſe ⁊ eſſentiam creatoꝝ. Uidemus enim q̧ ſola quātitas eſt ſua extenſio: qꝛ extē ſio in quantitate nō eſt aliquid ſupadditū quātitati. Nō enim quātitas eſt extenſa per aliud ſed ſeipſa eſt quid extenſum. ꝓpter qđ nō cōpetit ei extenſio participatione: ſed eſſentialr̄ eſt ipſa extenſio: ideo nō pōt intelligi quātitas ſi non intelligeret̄ extenſa. pertinet enim ad ipſas q̇ditates q̄titatis extēſio. Un̄ ſi diffiniret̄ quātitas diffinitiōe nō ꝑ additamēta: extēſio ꝑtineret ad q̇ditatē ipi⁹: cetera aūt ꝑter quātitatē ſunt extenſa per participationem: ⁊ extenſio dicit quēdam additū nature coꝝ: que ſi non diffinirentur per additamēta extenſio nō ingrederetur diffinitionē coꝝ: ⁊ poteſt intelligi nō intellecta extenſione. Sic ex parte ipſius eſſe ſuo modo videre poſſumus. Nam ſola eſſentia diuina eſt ſuū eſſe: qꝛ eſſe in eēntia dei non dicit aliquid ſupadditū nature eius. Eſt aūt natura diuina a ſeipſa: ⁊ nō acquirit eſſe per aliquid aliud. ꝓpter qđ nō hꝫ eſſe per participationē: ſed eſſentialr̄ eſt ſuū eſſe: ideo nō poteſt intelligi natura diuina nō intellecto ipſius eſſe. Immo ſi diffiniret̄ talis natura diffinitione: nō per additamēta: eſſe pertineret ad quiditatem eius: cetera aūt entia: qꝛ habēt eſſe per diuinaꝫ eſſentiā: eſſe dicit aliquid additū nature coꝝ. Propter qđ eſſe nō pertinet ad naturā alicuius entis creati: ⁊ ſi qđlibet ens creatū diffiniret̄ diffinitione nō per additamēta eſſe nō ingrederet̄ diffinitionem alicuius creature. ꝓpter qđ eē nullo mō ingredit̄ diffinitionē ſubſtantie: qꝛ ſuba nō diffinitur per additamenta. Si aūt ingreditur diffinitionē accidentis: hoc ideo contingit: qꝛ accidentia hn̄t diffinitionē per additamenta: ⁊ aliqđ ponit̄ in diffinitione accidentis: qđ nō pertinet ad eſſentiam eius. ¶ Ex his autē clare patet: q̧ eſſe accidit cuilibet creature: ⁊ dicit aliqđ receptū in natura cuiuſlꝫ creati: ⁊ dicit additū cuiuſlibꝫ entis creati: ⁊ fac̄ realē differētiā i reb⁹ creatis. ¶ Uerū tñ eſſe dicat aliquā eſſentiā additā eſſentie creature: videtur enim abſurdū q̧ eſſentia ⁊ eē dicant̄ due eſſentie: quō aūt habeat eſſe iſta realis differentia: ⁊ vtrū eēntia ⁊ eſſe poſſint dici due res: ⁊ quō eē fluit ab eſſentia: ⁊ eſt actus eius: oſtendere nō eſt preſentis ſpeculatiōis. tñ qꝛ vtplurimū circa eſſe creaturaꝝ fatigant̄ adiſcentes: ⁊ multi cū loquunt̄ de eſſe ⁊ eſſentia: in ſolis verbis ſuſtentantur: cum locus occurrerit dn̄o cōcedēte intendimus hoc diffuſius pertractare.

Eſſe ē de q̇dditate diuine nāe nō āt nāꝝ creaturꝝ.

Propoſitio. XXX.

Quia ſcḋm ſe cōſiderata materia quid indiuiſibile noīat: prout vero additur ei quidam quātitatiuus modus dicitur quoddam totū: ⁊ pōt corporis appellationē ſuſcipere: oꝫ modū illū materiā magis compoſitam realiter reddere. Si ergo in ſolā materiā exiſtentē in chriſto cōuertat̄ panis ſubſtancia: in rē cōpoſitā ꝯuertet̄.

Declaratio.

¶ Si materia ſcḋm ſe accipiatur non conſiderata ꝓut i ea hꝫ eſſe quātitas: vel ꝓut ei cōpetit quidaꝫ quātitatiuus modus: nullo mō mā ſic accepta pōt dici totū: nec pōt nominari corpus. ⁊ inde eſt q̧ omnes antiqui phāntes i hꝫ errauerūt: qꝛ mām oīno primaꝫ ⁊ ſcḋm ſe acceptā dixerūt eſſe corpus ⁊ eſſe aliquid in actu. Nam aliqui māꝫ ſic dictam dixerūt eſſe ignē: aliqui aerem: aliqui aquaꝫ: ita q̧ oīa elementa acceperūt iudicem preter terrā. nullus enī philoſophantiū poſuit ſolam terrā eſſe pn̄m oīum corporum. Tamē terrā cū alijs: aliquis phāntiū poſuit primū pncipiū: qꝛ Empedocles poſuit oīa ela eſſe pmū pncipiū mā̄le corporū: nullus tñ phs iudicauit ſolam terrā eſſe tale pncipiū. Quidā tñ legiſta Eſiodus noīe: vt dicit̄ in p metha͡ᵉ: vel in 2ᵒ ſcḋm aliam veterē trāſlationē: poſuit ſolam terrā eſſe pncipium oīum corpoꝝ. Sed ipſe nō fuit de phāntibus: imo fuit vir famoſus in legibus: vt recitat cōmētator ibidē. ⁊ ſicut aliqui phāntiū poſuerūt vnum elementū eē pncipiū oīum: aliqui vero aliud. ſic aliqui poſuerūt mediū inter aliqua elemēta eſſe tale pn̄m. Cuꝫ ergo ſic oēs phāntes loquerentur ſolum de cauſa mālī: oportebat eos dicere mām ſcḋm ſe cōſideratā: ⁊ vt eſt primū pn̄m hēre rōnē corporis: qđ eſt omnino falſum. Naꝫ materia oīno prima ⁊ ſcḋm ſe accepta: nec ē corpus: nec ē aliquid in actu. ideo phs pmo metha͡ᵉ reprehendit oēs antiquos phāntes dicēs eos erraſſe: qꝛ poſuerunt mām elementū corpoꝝ. i. de numero corpoꝝ: qꝛ dixerūt mām eſſe corpus: ⁊ nō dixerūt eam de numero nō corpoꝝ. In fundamento enī nāe nō eſt aliquid diſtinctū: neq; q̄tuꝫ: neque quale. Eſt enī mā pma mediū inter ens ⁊ nihil vt dicit Cōmētator p phyſicoꝝ. qđ cōcordat cum verbis auguſtini in libro cōfeſſionū dicēs. Duo feciſti dn̄e: vnum ꝓpe te vt nām angelicā: ⁊ aliud ꝓpe nihil: vt māꝫ pmā. Cū ergo materia prima ſcḋm ſe cōſiderata nō dicat aliqđ in actu: melius dixiſſent phi ſi mām ſic acceptā dixiſſent eſſe non corpus: q̄ꝫ dicendo eā eſſe corpus. Non eniꝫ mā ſic ſumpta habet partes: nec eſt quid diuiſibile ſed indiuiſibile. Tamē vt ſuperius oſtenſum ē ſi accipiatur materia vt cōpetit ei quidā modus quātitatiuus: contingit mām partes habere. Nam lꝫ mā habeat ꝑtes per quātitatē: tamē vt dicebatur partes māe ſunt alie a partibus q̄titatis. Cū ḡ ille partes māe nō dicāt aliā eſſentiā niſi eēntiam materie: ſcḋm rei veritatē mā ſic accepta ē cōpoſita. Eſt enī quoddā totū ad ſuas ꝑtes. Et qꝛ ſic cōſiderata materia vt hꝫ tales partes: nō dicit aliā eſſentiā: ſꝫ ſolum addit̄ ei quidā q̄titatiuus modus: pꝫ verū eē qđ in theoremate ꝓponebat̄: videlꝫ q̧ hõ modus ſupadditꝰ materie etiā realr̄ reddit mām magis cōpoſitam. Cū igitur mā vt exiſtit in chriſto ſit quid extenſum ⁊ organizatum: ⁊ habeat quēdā modū quātitatiuū: ⁊ cōpetat ei habere ꝑtes: que partes ñ dicūt aliā eēntiā ab eēntia māe: cū quelibet pars māe ſit mā: cōſtat mām exiſtetē in ꝯpo eſſe quid realr̄ cōpoſitū cū realiter hēat partes. Si ḡ in ſolam materiā exiſtentem in chriſto cōuerteret̄ panis ſubſtantia: in rem cōpoſitam eſſet cōuerſa: qđ declarare volebamus.

2. c. 14.

2. c. 17.

Conf. 7.

Propoſitio. XXXI.

Quoniam materia nō dicit quoddā totum: nec meretur nomē corporis niſi ꝓpter modū q̄titatiuū: quē induit: qꝛ ꝓut cōparat̄ ad aīam hoc maxime obtinet: proprie ⁊ potiſſime debet mā dici corp⁹ prout diuiditur ex oppoſito cōtra aīam: ⁊ non contra formas alias corporales. Materia ergo organizata in chriſto exiſtens ꝯgrue poteſt dici corpus.

Declaratio.

¶ Conſurgit ex precedentibus rōnabilis dubitatio. Nā ſi mā ſcḋm ſe accepta nō meret̄ nomen corpis. cōſiderata tñ vt induit quēdam modū quātitatiuū induit rōnē corporis: vt hꝫ rōnē totius. ⁊ eſt quid cōpoſitū ex pluribus partibus: qꝛ cū mā nūq̄ꝫ abſoluatur a quātitate: ſemꝑ cōpetet materie quidā modus quātitatiu⁹. Sub quacūq; ergo forma ſit mā: ſemꝑ erit quāta: loquēdo de mā ſenſibili: qꝛ de tali loqui ītēdimus. Utrū aūt itelligibilia materiā habeāt: nō eſt p̄ſentis ſpeculationis. Si igitur mo-

dus quātitatiuus dat materie ꝙ habeat rōnē corporis:
⁊ materia nūquā abſoluitur a tali modo: ſicut nec abſol-
uitur a quātitate: ad quācūqȝ formā cōpareť mā ſemper
habebit rōnē corporis. igitur ſicut dicim⁹ ꝙ aīal eſt com
poſitū ex corpore ⁊ aīa: qꝛ mā induens modū q̄titatiuū
hȝ rōnē corporis: ſic vt videť: dicere poterim⁹ lapidē cō-
poſitū eſſe ex forma ⁊ corpore. Quia mā lapidis vt cōpa-
ratur ad formam ſuam habet modū quātitatiuū. poteri
mus ergo dicere in lapide eſſe duplex corpus. Corpus .ſ.
qð eſt genus ad lapidē: qð dicit totū: ⁊ p̄dicať de lapi-
de: ⁊ corpus qð eſt altera pars cōpoſiti: ⁊ de lapide nō p̄e
dicatur: qꝛ eſt pars lapidis: ſicut diſtinguim⁹ in aīali du-
plex corpus. corpus qð eſt genus ad aīal: ⁊ corpus qð eſt
pars eius: ⁊ qð dictū eſt de lapide ⁊ de mixtis īanimatis:
dici poſſet de miſcibilibus ⁊ elementis. ſicut enīȝ forma
lapidis nō recipiť niſi ī mā quāta: ſic ēt nec forma ignis:
nec forma aque poſſunt recipi niſi in mā quāta. Scdm̄ ħ
hanc viam vt videtur poſſemus dicere ꝙ ignis eſſet cō-
poſitus ex corpore ⁊ forma: ſicut aīal eſt cōpoſitū ex cor-
Poſt hec p̄ima du- bitatio. pore ⁊ anima: Quia talia necvſus admittit: nec rō patiť:
oportet dare cām q̄re mā vt eſt ſub forma aīalis: ⁊ vlr
vt informatur anima poteſt dici corpus: vt informatur
alijs formis nō p̄prie meretur nomē corporis. ¶ Rur
ſuȝ animal diuiditur in per ſe mouens ⁊ in per ſe motū.
Diuiditur enī in animam ⁊ corpus: aīa autem eſt per ſe
mouens: ⁊ corpus per ſe motū: cetera vō corpora inaīata
non mouentur ex ſe. Si ergo materia vt induit modum
quātitatiuū poteſt dici corpus: tūc mixta inaīata ⁊ ēt ele
menta diuiduntur in corpus ⁊ formā. ergo elementa mo
uerentur ex ſe: ⁊ nō moueren̄ a generante. Tota enī cā
quare elementa non poſſunt moueri ex ſe ſumitur ex eo
ꝙ non diuidun̄ in formā ⁊ corpus: ſed in formam ⁊ ma-
teriam. ideo ⁊ ſi forma poſſet eſſe per ſe mouens: mā nō
Com̄. 70 poteſt eſſe per ſe mota. Non enīȝ habet per quid reſiſtat
motori: ideo Cōmentator in. 4.° phyſicoꝝ vult ꝙ in ele-
mentis res mota eſt in potētia ſolum: ⁊ motor ē in actu.
Ait enim elementa eſſe compoſita ex materia p̄ma ⁊ ex
formis ſimplicibus: ⁊ motor eſt forma: ⁊ res mota ē mā:
⁊ ex hoc cōcludit talia corpora non diuidi in rem motā:
⁊ motorē in actu. Cum ergo nihil moueať ex ſe niſi ſit di
uiſibile in motorē ⁊ rem motā actu: elemēta non moue-
buntur ex ſe: quia licet poſſimus ibi ſaluare motorē eſſe
aliquid in actu: qꝛ forma dicit aliquid in actu: tn̄ ſaluare
non poſſum⁹ ꝙ res mota dicat aliquid in actu: cum ma-
teria dicat quid in potentia ſolum. Immo ex hoc con-
cludit Cōmentator ꝙ tota cauſa quare requiriť tempus
in motu elementoꝝ eſt reſiſtentia medij. Nam cū illud
qð eſt in potentia ſolum non poſſit reſiſtere: materia q̄ ſe
hȝ vt res mota in elīs: nō hȝ p̄ qd reſiſtat forme que ſe hȝ
vt motor: vt loq̄mur mō q̄ Cōmen. loquiť. p̄prie enī lo
quēdo nec forma eloꝝum eſt motor: nec mā eſt res mota.
ſed forma eſt ratio per quam mouet: ⁊ materia ē rō per
quā mouetur. Mouet enim elementū per actualitatem
⁊ formā ſuam: mouetur autēȝ per potentialitatē ⁊ māȝ.
Si igitur non eſt ibi reſiſtentia: vt ex parte rei mote re-
quirať tp̄s in motu: opȝ dare reſiſtentiā ex parte medij.
Immo ſi eſſet dare vacuū elementa mouerentur in inſtā
C. c. 70. ti: vt p̄bať in 4.° phyſicoꝝ. nulla enīȝ eſſet ibi reſiſtētia:
ideo non p̄prie eſſet ibi motus: ſed mutatio ſolum: cor-
pora enim celeſtia: lȝ non ſit ibi reſiſtentia ex parte me-
dij: mouentur tamen in tp̄e quia mouentur ex ſe. ⁊ res
mota dicit ibi aliquid in actu. componun̄ enim corpo-
ra celeſtia ex corpore ⁊ forma: vt dicit Commentator: ⁊
corpus qð eſt ibi vt res mota eſt actu aliquid diſtinctuȝ
a ſuo motore. Sic etiaȝ ſi eſſet motus in vacuo lȝ moue-
rentur elementa in inſtanti: aīalia tn̄ mouerent̄ ibi ī tp̄e
vt innuit Cōmentator ſupra 4.° phyſicoꝝ. In motu enim Com̄. 70
aīalium nō ſumitur tota reſiſtentia ex p̄te medij: cū aīa-
lia moueanť ex ſe: ⁊ ſint diuiſibilia ī talia duo: quoꝝ vnū
eſt p̄ ſe mouēs: ⁊ aliud per ſe motū. cōponunť enī aīalia
ex corpore ⁊ anima: ſiue ex corpore ⁊ forma. Corpus enīȝ
qð eſt ibi per ſe motū videť dicere aliquid in actu: pote-
rit ergo ibi ſaluari reſiſtentia inter motorē ⁊ rem motā
ſublata reſiſtentia medij: ſed in elīs hoc fieri non pōt: qꝛ
res ibi mota eſt materia que dicit ibi quid in potētia ſo-
lum: propter qð ex parte rei mote non pōt ſumi reſiſten-
tia. Si ergo tolleret̄ reſiſtentia medij: nulla reſiſtentia
eſſet ibi. Sed ſi elementa poſſent dici cōpoſita ex corpo
re ⁊ forma: ſicut dicuntur corpora ſupercoeleſtia eſſe com
poſita: ⁊ etiam animalia ⁊ oīa que mouen̄ ex ſe: tunc ele
menta moueren̄ ex ſe: ⁊ eſſet dare in motu elementorū
reſiſtentiaȝ ex parte rei mote preter reſiſtentiaȝ medij:
que oīa ſunt ꝯ veritatē traditā in p̄hia naturali. ¶ No-
tandū ergo ꝙ ad ſoluendum difficultates tactas non iu
uamur: vt videtur ex poſitione pluriū formaꝝ in cōpoſi
to. Naȝ plures formas in compoſito ponere nō poſſum⁹: ꝯ tenētes ples for- mas.
niſi propter ordinē quē forme habēt adinuicē. nullus .n.
ponit plures formas in compoſito: niſi ille forme habe-
ant ordinē adinuicē. Stultū enī eſſet ponere plures for-
mas in aliquo: ⁊ tn̄ ille forme non eſſent adinuicem ordi
nate. Inter formas aūt aſpicim⁹ duplicē ordinē: quoꝝ
vnus eſt ordo p̄dicamenti. ⁊ talis ordo eſt inter genus ⁊
ſpēm: hunc aūt ordinē ſequēs Auicebron libro ſuo fon-
tis vite poſuit ordinē formaꝝ ſȝ ordinē p̄dicamēti. Vo
luit enim formaȝ generis ⁊ ſpēi eē aliam ⁊ aliam. Scdo
mō eſt ordo in formis: qꝛ corp̄alia ordinan̄ ad ſpūalia:
ſenſibilia ad ītelligibilia: nālia ad ſupernālia: ⁊ vlr ea q̄
educun̄ de potentia materie videntur eē nālia: ⁊ habe
re quēdam potētialē ordinē ad ſpūales ſubſtātias. Et ſi
iſtū modū ſequeremur: diceremus in homie eſſe plures
formas ⁊ nō in alijs. Eſſet enim in homine vna forma na
turalis educta de potentia materie: ⁊ alia ſupnaturalis
īmediate creata a deo ⁊ infuſa corpori: ⁊ tūc nālis forma
educta de potentia materie erit nālis: ⁊ habebit poten-
tialem ordinē ad formā ſupernaturalem ⁊ infuſam. Sȝ
ſiue ſic ſiue ſic dicamus non videť difficultas ſolui: qꝛ ſi
nos ponamus pluralitatē formaꝝ p̄pter ordinē predica
menti: volentes genus ⁊ ſpēȝ nō poſſet dicere eandē for-
mam: tunc in elementis erunt plures forme: cum in eis
reſeruet̄ forma generis ⁊ ſpēi. Eſt enim ignis ⁊ corpus: ⁊
qðlibet elemētū eſt aliquid ī genere ⁊ in ſpecie. poſſum⁹
ergo ſaluare p̄pter pluralitatem formaꝝ elementa eſſe
compoſita ex corpore ⁊ forma: ⁊ res ibi mota eſt corpus:
⁊ nō mā ſolum. Moueren̄ igitur elementa ex ſe: ⁊ nō vi
taremus difficultatē tactā: ſed magis poneremꝰ ipſam.
¶ Rurſum ſi in ſolo homine poneremꝰ plures formas:
qꝛ in ſolo homine eſt forma ſupnaturalis infuſa: tūc idē
eſſet iudicium de animalib⁹ brutis ⁊ de elemētis. Mo-
uerentur ergo elementa ex ſe ſicut animalia bruta: vel
animalia bruta non moueren̄ ex ſe: ſicut nec elementa:
quoꝝ neutrū eſt cōueniens dicere. Non aūt dicere poſſu
mus ꝙ in elementis ⁊ in mixtis inanimatis vt in lapi-
de eſt ſolū vna forma. ideo non poſſunt moueri ex ſe: qꝛ
nō ſunt diuiſibilia in corpus ⁊ formā: ſed in mām ⁊ for-
mam: in animalibus vō omnibus ſunt plures forme: iō
moueń ex ſe: qꝛ componun̄ ex corpore ⁊ aīa: ſiue ex cor
pore ⁊ forma. ⁊ ibi corpus nō dicit mām ſolum: ſed māȝ
cū forma. ſm̄ hanc enim poſitionē lapis per eandem for
maȝ eſt lapis ⁊ corpus: ⁊ qðlibet mixtū inanimatū p̄ ean
dem formam eſt in genere ⁊ in ſpē. Leo aūt nō per ean-

dem formam eſt leo ⁊ corpus:⁊ qḋlibet animal nõ ꝑ ean
dem formã eſt animal ⁊ corpus.¶ Sed hec poſitio non
videtur poſſe ſtare.Cum enim ex inanimato fit anima/
tum:vtputa ex lapide vermis:ſi lapis per eandem for^{ꝫ}
eſt lapis ⁊ corpus:qꝛ cedit forma lapidis poſtq̃ introdu/
citur forma vermis:cedet corporeitas que erat i lapide.
Non eſt enim intelligibile ꝙ aliqua duo dicant eandeꝫ
rem ⁊ vnũ realiter corrũpatur alio manente icorrupto.
Si ergo corporeitas ⁊ lapideitas in lapide dicunt ean/
dem formam poſtq̃ cedit lapideitas adueniẽte aĩa ver/
mis cedit ⁊ corporeitas:Et qꝛ cũ generatᷣ vermis ex lapi
de ſolum introducitᷣ de nouo in mã vna forma.ſ.anima
vermis.Si igitur corporeitas que prius erat in materia
lapidis ibi nõ remanet:qꝛ nõ remanet lapideitas generato ex lapide verme:vel aliquo alio vitio per ſolam intro
ductionẽ anime in mãm:vel vermis genitus ex lapide
non erit corpus:vel illa eadem forma que dat vermi ꝙ
ſit vermis dabit ei ꝙ ſit corpus:⁊ eandem formã dicent
anima vermis ⁊ corporeitatis.Uidetur ergo oĩno eſſe
dicendũ ꝙ ſicut forma per quaꝫ lapis erat lapis aliter ⁊
aliter accepta dabat lapidi ꝙ eſſet lapis ⁊ ꝙ eſſet corp^{9}:
ſic forma vmis poſtea introducta dabit vermi ꝙ ſit ver
mis ⁊ ꝙ ſit corpus.Corporeitas eniꝫ in genere ſubſtãtie
non eſt ipſe dimenſiones:ſed eſt forma dans eẽ materie
apte nate ſuſcipere dimenſiões.Anima ergo vermis cor
poreitas dici poterit.Nam forma vermis ſic dicitur aĩa
ex eo qḋ dat vermi ꝙ viuat:⁊ ꝙ ſentiat.Sed poteſt dici
corporeitas ex eo ꝙ eſt actus materie dimenſionate.ꝗ/
quid autem ſit de homine:in alijs aũt plures formas po
nere nõ eſt rationabile niſi poneremꝰ pluralitatem for/
marum tam in elementis q̃ in mixtis:⁊ tã in mixtis in/
animatis q̃ꝫ animatis.Non ergo ex pluralitate formaꝝ
poſſumus ſaluare difficultates tactas:videlꝫ quare ele/
menta ⁊ mixta inaĩata cõponunᷣ ex materia ⁊ forma:⁊
non proprie ex corpore ⁊ forma:⁊ non mouentur ex ſe:⁊ i
motu eoꝝ non eſt aſſignare reſiſtentiã preter reſiſtentiã
medij.Animalia vero dicunᷣ cõponi ex corpore ⁊ forma:
ſiue ex corpore ⁊ aĩa:⁊ mouentur ex ſe:⁊ eſt ibi reſiſtẽtia
rei mote preter reſiſtentiam medij.¶ Notandum ergo
ꝙ anima poteſt comparari ad materiam cuius eſt actus
⁊ perfectio dupl'r.vno mõ vt eſt forma eius.alio modo vt
eſt motor ipſius.Utroq; aũt mõ mã exiſtens in aĩali:vt
cõparatur ad aĩam meretur nomen corporis.Materia
vero elementoꝝ ⁊ vniuerſaliter mixtoꝝ inaĩatoꝝ vt cõ
paratur ad formam ſuam:neutro modo meretur nomẽ
corporis.Dicebatur enim ſuperius ꝙ materia ſm ſe con
ſiderata nõ meretur nomẽ corporis:tamẽ vt induit quẽ/
dam modũ quãtitatiuꝫ poteſt dici corpus.Oſtendeba
tur enim quis erat ille modus quãtitatiuus:ꝓpter queꝫ
materia poterit appellari corpus.Dicebatur etiam ꝙ ta
lis modus erit organizatio.Materia enim organizata
poteſt dici corpus.vnde ſi in nullo cõpoſito eẽt forma/
rum pluralitas:anima ex hoc ipſo diceretᷣ actus organi/
zati corporis:qꝛ eẽt perfectio materie organizate.organi
zatio aũt dupl'r ſumi poterit:vel ꝓpter ꝑtes materie:vel
ꝓpter partes quãtitatis.Materia aũt organizata ꝓpter
partes materie poteſt dici corpus:cum ipſe partes mate
rie nullã eſſentiã dicant preter eſſentiam materie.Ideo
materia ſic accepta nullã eſſentiam ſignificat preter eẽn
tiaꝫ materie.¶ Et ſi queratur.cũ anima dicatur actus
materie organizate.vtrũ illa organizatio debet ſumi ſꝫ
partes materie vel ſm ꝑtes quãtitatis:planũ eſt eam eẽ
ſumendam ſm partes mãe:qꝛ aĩa mãe imediatius adhe
ret q̃ quãtitas:cum talem materiam informet qualem
inuenit.Inuenit materiam organizatam:ideo taleꝫ ma/
teriam perficit.organizatio ergo illa que ponitur in diffi
nitione anime cum dicitur.Anima eſt actus corporis or
ganici:nõ dicit accñs neq; noĩat ꝑtes quãtitatis: qꝛ acci/
dens non ingreditur diffiõnẽ ſubẽ:ſꝫ noĩat partes mãe.
Cũ ergo ſpãliter aĩa dicatur actꝰ organici:⁊ ſpãl'r aĩa req
rat tanq̃ ꝓprium ſuſceptiuum organizatã mãm:ſpecia/
liter materia que eſt in animalibus ⁊ vt comparatur ad
animam meretur nomẽ corporis:nõ aũt meretur ꝓprie
tale nomen vt eſt in elementis ⁊ in mixtis inaĩatis ⁊ vt
comparatur ad formas alias.¶ Dicamus ergo ꝙ mã vt
eſt in elemẽtis ⁊ in rebus inanimatis:nõ differt per eẽn/
tiam a materia vt eſt in animalibus.Materia tñ vt eſt
in animalibus exiſtens:habet quẽdam modũ quãtitati
uum vt organizationẽ quã non habet vt eſt in alijs mix
tis.⁊ ratione huius animalia dicunᷣ compoſita ex corpo
re ⁊ forma:ſiue ex corpore ⁊ anima:qꝛ materia organiza/
ta põt dici corpus:mixta inanimata dicuntur compoſi/
ta ex mã ⁊ forma:qꝛ forma coꝝ nõ ꝓprie reqrit organiza
tam materiam:ideo non proprie dicuntur compoſita ex
corpore ⁊ forma.Et ſicut declarauimꝰ materiam in aĩali
bus proprie habere rationẽ corporis vt cõparatᷣ ad aĩaꝫ
tãq̃ ad formam:⁊ oſtendimꝰ hoc non contingere in re/
bus inanimatis:ſic oſtendere poſſumus materiã in aĩali
vt comparatᷣ ad animam tãq̃ ad motorem habere rõnẽ
corporis:vt tamẽ eſt in elemẽtis ⁊ in his que nõ mouen/
tur ex ſe non poteſt dici corpus.¶ Ad cuius euidentiaꝫ
notandum ꝙ inanimata nõ mouenᷣ niſi ad vnã differẽ/
tiam poſitionis tñ.⁊ per vnam nãm tñ.vt grauia ꝑ nãꝫ
grauis mouentur tñ deorſuꝫ:⁊ leuia per naturam leuis
mouentur tñ ſurſum.Cum ergo forma grauis per graui
tatem eſt rõ quare graue moueatur deorſum:nihil rema
net in graui propter qḋ reſiſtat illi motui:ideo res mota
in grauibus dicitur eſſe materia tñ:⁊ aliquid qḋ eſt i po
tentia ſolũ:qꝛ amota forma grauis que videtᷣ ſe habere
vt motor.materia quãtũ eſt de ſe eſt in plena obediẽtia
ad motum illum:qꝛ nihil eſt in ea:ꝓpter qḋ poſſit reſiſte
re tali motui.Unde ſi ſubtraheretur reſiſtẽtia medij:⁊
grauia mouerenᷣ in vacuo vt dicebatᷣ:motus ille eẽt in
inſtanti.Sed in animalibus nõ ſic.Animalia enim mo/
uentur ad omnem differentiam poſitionis:⁊ non mouẽ/
tur vnoꝰ tñ.Mouentur enĩ tam ꝑ grauitateꝫ q̃ ꝑ appe
titũ:⁊ cũ aĩa mouet ſm appetitũ nõ ẽ mã in plena obedi
entia ad motũ illũ.immo ꝑ grauitatẽ reſiſtit illi motui:
ideo mã exiſtens in animali vt cõparatᷣ ad aĩam tanquã
ad motorẽ:qꝛ hꝫ aliquid per qḋ reſiſtat:induit rõnẽ exi/
ſtentis in actu:ideo meretᷣ nomẽ corporis:loquendo ẽt
de animatis vbi poſſumꝰ ponere vnam formaꝫ tñ:vt ſi
in ceruo non eſſet niſi aĩa ſolum:ceruo cõpeteret duplex
motus.vnus deorſum per grauitatẽ:⁊ prout ſm talẽ mo
tum cõparatᷣ materia cerui ad formã ſuam:nullo modo
meretur nomẽ corporis:qꝛ nõ haberet rationem exiſten
tis in actu:cuꝫ nõ haberet per quid reſiſteret tali motui:
ſed prout ceruus mouetur per appetitum qui motus eſt
anime ſm ꝙ anima:⁊ ſic materia exiſtens in eo vt cõpa/
ratur ad animam poteſt appellari corpus.habet enim ꝑ
quid reſiſtat dicto motui:qꝛ ꝑ grauitateꝫ ideo poteſt ap
pellari corpus:qꝛ induit rationem exiſtentis in actu.pꝫ
ergo ꝙ materia in aĩalibus vt cõparatᷣ ad aĩam meretᷣ
nomẽ corporis:ſiue comparetur ad eam vt formam:ſiue
vt ad motorem.Sed non propter eandem cauſam ſic ⁊
ſic meretur nomẽ corporis.Sed vt comparatur ad ani/
mam materia exiſtens in animali ⁊ vt ad formã meretᷣ
nomẽ corporis ꝓpter organizationem.ſed vt comparatᷣ
ad eam vt ad motorem:põt dici corpus propter reſiſten/
tiam.In elemẽtis vero ⁊ in rebus inanimatis:qꝛ forme

cozum non pꝛopꝛie requirunt organizatā mām:nec materia cozum habet per quid reſiſtat forme mouentis:ſiue vt eſt ratio mouendi:nullo modo materia in talibus reſpectu ſue forme meretur nomen corporis:⁊ talia nō poſſunt dici moueri ex ſe. Nō eniȝ ſūt cōpoſita ex corpore ⁊ forma:ſed ex materia ⁊ forma. Non enim ſunt diuiſibilia in talia duo:quozum vnū ſit per ſe mouens:⁊ aliud per ſe motum. Nam ſi forma in elementis poteſt dici per ſe mouens:qꝛ dicit aliquid in actu.materia tñ non poteſt dici per ſe mota:qꝛ nominat quid in potentia ſolū
Com.25 Bene ergo dicit Cōmen.in 4.° celi ⁊ mūdi.ꝙ grauia ⁊ leuia mouent per ſe:ſed mouentur per accidens.❡ Patet igitur verum eſſe qđ in theoremate ꝑponebat̃ ꝙ materia in animalibus vt cōparatur ad animam:meretur nomen corporis:ſed vt eſt in elementis ⁊ vt cōparatur ad formas alias corporales:corpus appellari nō poteſt.Qđ vero correlarie addebat̃ ꝙ materia organizata in chriſto cōgrue poteſt dici corpus.viſis ꝑdictis dubitationeȝ non habet.

Propoſitio.XXXII.

Si non excedit rationem poſſibilis ꝙ panis materia conuertatur in materiam corporis chriſti:⁊ forma in formam:conuerſio totius ſubſtantie panis in ſolam materiam non eſt impoſſibilis reputanda.

Declaratio.

❡ Si poneremus in quolibet compoſito vnam formam ſubſtantialem tm̄:⁊ diceremus ꝙ in chriſto non fuit forma ſubſtantialis niſi aïa ſolum:cū cōuertitur ſuba panis in corpus chriſti:oporteret nos dicere in ſolam māȝ panis ſubſtantiam eſſe conuerſam. Corporalia enim in ſpiritualia conuerti non poſſunt. Omnes enim cōcedūt ꝙ ſic totus chriſtus eſt in tota hoſtia:ꝙ tñ in animam xpi nihil eſt conuerſum.anima eniȝ eius ē ſub ſacramēto altaris ſolum ⁊ naturali cōcomitantia:nō ex vi ſacramēti: qꝛ nec mā panis:nec aliquid in pane exiſtens conuerſuȝ eſt in animam:⁊ ſi non ē ibi anima ex vi ſacramenti:multo magis nō eſt ibi diuinitas:vt appellaremus eſſe ex vi ſacramenti in quod aliquid eſt conuerſum. Si enim nihil panis poteſt cōuerti in animaȝ multo minus poterit conuerti in diuinitatē.❡ Rurſum nulluȝ accidens xpi eſt ibi ex vi ſacramenti:qꝛ nihil eſt conuerſuȝ in aliquod accidens eius.ſpāli enim nomine vt infra dicetur iſta cōuerſio appellat̃ tranſubſtantiatio:qꝛ ſubſtantia panis cōuertitur in ſubſtantiam corporis.nullum tamen accidēs panis conuertitur in aliquod accidens in chriſto exiſtēs Sed ſi in corpore chriſti non eſt forma ſubſtantialis niſi anima:quicqd erit in chriſto vel erit materia:vel diuinitas:vel anima:vel accidens. Si ergo nihil conuerſum ē in diuinitatem:nec in animam:nec in accidētia:oportet ſubſtantiam panis conuerſam eſſe in ſolaȝ materiā. Sȝ ponendo plures formas in compoſito:⁊ dicēdo ꝙ corpꝰ chriſti per aliam formam eſt corpus ⁊ animatum:poteſt eſſe duplex modus dicendi de conuerſione ſubſtātie panis in corpus chriſti.❡ Primo ꝙ talis conuerſio fiat in materiam organizatam que poteſt dici corpus:⁊ qꝛ mā organizata loquendo de organizatione ſm̄ partes materie non dicit niſi ſolam materiam:ſm̄ iſtum modum loquendi tota ſubſtantia panis conuertet̃ in ſolam materiam.❡ Secūdo modo poteſt intelligi talis conuerſio ꝙ corpus non dicat materiam ſolum:ſed dicat materiā cum forma corporeitatis:⁊ panis cōuerti dicatur in corpus chriſti:quia materia panis conuertitur in materiaȝ corporis chriſti:⁊ forma in formam.Quod aūt iſtorū verum ſit non eſt preſentis theorematis diffinire. Sed in dicto theoremate dicitur ꝙ ſi eſt poſſibile ꝙ materia panis conuertatur in materiam corporis chriſti:⁊ forma in formam:conuerſio totius ſubſtantie panis in ſolam materiam non eſt reputanda īpoſſibilis.❡ Triplici eni via oſtendere poſſumus ꝙ ſi poteſt materia alicuius conuerti in materiam ⁊ formam:ꝙ poteſt totum compoſitum conuerti in ſolam materiam:loquendo de formis de potētia materie eductis:quia de talibus loqui ſpectat ad preſens.❡ Prima via ſumitur ex eo ꝙ materia forme non cōtrariatur.❡ Secūda via habet̃ qꝛ omnes forme de potētia materie educte quodāmodo virtualiter clauduntur in ipſa materia:aliter non dicerentur educi ⁊ extrahi de potentia materie eius.❡ Tertia via habet̃ qꝛ forme materiali:de qua loquimur cōpetit:potentialitas ⁊ paſſibilitas propter materiam:ſicut ecōuerſo materie cōpetit actualitas ꝑꝑ formā.❡ Pria via ſic pȝ: qꝛ vt dicit Cōmen.in ꝑmo phyicoꝝ.nūꝗȝ vnū cōtrarioꝝ fit eēntialiter reliquū:albedo enim nō fit nigredo. Com.51. Sic ergo verificatur ex albo fieri nigrum:qꝛ mā que erat ſub forma albi:fit ſub forma nigri.Et inde eſt ꝙ phꝰs in ꝑ phyicoꝝ T.cō.51. probat ꝙ eſt dare materiam ſubiectam vtriqȝ contrariorum.forma ergo forme contrariatur inquantum forma vna exiſtens in materia non compatitur ſecū aliam. Sȝ materia nulli forme cōtrariat̃:qꝛ ſub qualibet forma eē poteſt.ideo Cōmen.in ꝑmo phyicoꝝ ſuper illo verbo. Com 52. Cū non dicamus ſubſtantiam eſſe contrariam qualiter ex non ſubſtantijs fiet ſubſtantia:vult ꝙ ſubſtantia ſubſtātie contrariat̃:verum eſt quātum ad formam:ſed non ē verum quantum ad materiam ⁊ ſubiectum. Si ergo virtute diuina fieri poteſt vt forma conuertat̃ in formā:ad quā cōtrarietatem habet:non eſt reputandum impoſſibile deo totam ſubſtantiaȝ compoſiti conuertere in ſolā materiam ad quā cōtrarietatē non habet. Immo ſi nobis innoteſcit eſſe poſſibile deo vnam formam eductam de potentia materie poſſe conuerti in aliam:vt in proſequēdo patebit:potiſſime hoc īnoteſcit nobis ex eo ꝙ forme ex parte materie in qua vniunt̃:qꝛ de eius potentia educi poſſunt:contrarietatem non habent. Si ergo concedimus ꝙ poſſit forma in formā cōuerti propter ipſaȝ materiam in qua vniuntur.multo minus eſt reputandū impoſſibile deo ꝙ poſſit formam in ipſam māȝ cōuertere:propter qđ totam ſubſtantiam rei compoſite in ſolaȝ mām poteſt conuertere.❡ Scđa via ſic patet.nam vt tactum eſt:forma educta de potentia materie virtualr̃ clauditur in ipſa materia. Nam vt Commen.ait in.12. methaᶜᵉ.eſſe qđ extrahitur de aliquo:eſt aliquo modo in Com.18. eo de quo extrahitur.forme ergo aliquo modo ſunt in materia anteꝗȝ de materia educant̃:cū poſſint extrahi ⁊ educi de materia.poſſumus ergo aliquo modo dicere ꝙ materia ſit potentia ⁊ virtute totū. In potentia enim paſſiua māe eſt forma educibilis de ipſa que compoſita materie facit totum. Igit̃ vno mō mā ⁊ forma ſunt plus ꝗȝ materia ſoluȝ. Alio modo materia ⁊ forma quodāmō non ſunt plus ꝗȝ materia ſolum. Nam actiue loquendo materia ⁊ forma ſunt plus ꝗȝ materia ſolum.qꝛ ſi materia eſt ratio agendi hoc habet a forma:principaliter enī ratio agendi eſt forma.ſi tamen aliquo modo cōicat̃ materie hoc cōpetit ei prout habet eſſe ſub forma:ſȝ loquēdo de potentia paſſiua:materia ⁊ forma nō plus eſt quodāmodo ꝗȝ ipſa mā:cum de poᵃ paſſiua māe educat̃. Sȝ cū ſuba panis cōuertit̃ in corpus xpi:ibi panis ſuba non habet rationem actiui ſed paſſiui. Fit enim hoc virtute diuina reſpectu cuius cuncta creata habent rōnē materialis ⁊ paſſiui.Eſt enim in poteſtate creatoris habere

plenam actionem ⁊ plenum dominiuꝫ ſuper creaturam
ſuam vt faciat de ea vt ſibi placet. Si ergo ſm potentiã
paſſiuam quodãmodo materia ⁊ forma non ſunt plus ꝙ̃
mã ſolum: qꝛ vt tactũ eſt: panis in dicta conuerſione ha-
bet rationẽ paſſiui vt ſpectat ad propoſitũ: quodãmodo
tantum eſt materia panis quãtuꝫ mã ⁊ forma ſimul. In
qđcũqꝫ igitur virtute diuina põt conuerti mã panis cõ
uerti poterit mã ⁊ forma ſimul. Sicut ergo in conuerte-
re eſt ex parte forme ſic in conuerti eſt ex parte mãe. ꝓ-
pter qđ ſicut in conuertere ⁊ in agere non eſt plus mã ⁊
forma: ꝙ̃ forma ſolum: qꝛ ſm potentiam actiuam mate-
ria clauditur in forma: ⁊ vbi vnũ ꝓpter alterũ vtrobiqꝫ
tantum vnum. Unde quia tota ratio agendi competit
materie ꝓpter formã. ⁊ in agere ⁊ in conuertere nõ plus
erit materia ⁊ forma: ꝙ̃ forma ſolum: ſic in pati ⁊ in con-
uerti: qꝛ principaliter rõ paſſionis ſumitur ex materia: ⁊
forma clauditur in potentia paſſiua materie: ſm pati ⁊
conuerti non plus eſt materia ⁊ forma ꝙ̃ materia ſoluꝫ.
Si ergo poteſt conuerti materia panis in materiam cor
poris chriſti: ⁊ forma in formam: poterit ſimul forma vel
materia panis conuerti in ſolam materiam. Et qꝛ forme
ſm ꝙ ſpectat ad propoſitum non ſe ſic virtualiter conti
nent: vt forma continetur in materia: difficilius eſt aſſi-
gnare rationem ⁊ modum per quẽ forma panis conuer-
ti poteſt in formam corporis chriſti: ⁊ materia in mãꝫ: ꝙ̃
oſtendere ꝙ tota ſubſtantia panis conuerti poſſit in ſolã
materiam. ¶ Tertia via ſic patet: qꝛ forma per ſe non ẽ
in potentia paſſiua niſi ratiõe materie: ſicut difficile eẽt
ſuſtinere materiã per ſe agere vel eſſe aliud qđ agit mã
ab eo qđ agit forma: materiaꝫ tamẽ cõiunctã forme age
re ⁊ cõuertere aliquid non eſt inconueniẽs. Si nõ aliud
agat nec aliud ꝯuertat materia ꝙ̃ forma. ſic difficile eẽt
ſuſtinere formam per ſe ſumptam pati ⁊ conuerti in ali-
quid: formam tñ vnitam materie cõuerti in aliquid nõ
eſt inconueniẽs: ſed ſi conuerſio forme nõ ſit alia a con-
uerſione materie: ⁊ forma non conuertat̃ in aliud ꝙ̃ mã.
Si ergo materia alicuius compoſiti in materiam cõuer
titur: facile erit ſuſtinere ꝙ etiam forma in eãdem mãꝫ
conuertatur. Totum ergo compoſitum in ſolam mate-
riam poteſt conuerti: ⁊ ſi non eſt impoſſibile ꝙ in aliud
conuertatur materia ⁊ in aliud forma: vt ꝙ materia cõ-
uertatur in materiaꝫ: ⁊ forma in formam: omnino tamẽ
facilius eſt ſuſtinere ꝙ materia ⁊ forma panis virtute di
uina conuerti poſſit in ſolam materiam corporis chriſti:
ꝙ̃ ꝙ materia conuertatur in materiã ⁊ forma in formã.
Si ergo hoc eſt poſſibile illud non eſt reputandum im-
poſſibile vt in theoremate dicebatur. De modo autem
poſſibilitatis in ſequenti theoremate aliqua declarabi-
mus prout ſpectat ad pñs opus. Propoſitio. XXXIII.

**PArtes quas habꝫ materia naturaliter
actu eſſe nõ poſſũt ſine partibus quã-
titatis: intellectus tamen propter eẽn-
tialem differentiam ſeparat has ab il
lis: poterit ergo aliquid conuerti in partes ma-
terie exiſtentis in xpo abſqꝫ eo ꝙ in quantitate
ipſius aliquid conuertatur. Declaratio.**

¶ Si alicui rei competit modus alterius per aliud ſicut
competit ei per illud: ſic illo deficiente ei nõ remanet di
ctus modus. qđ videre poſſumus tam in hiiſ q̄ nãlr hñt
eſſe: ꝙ̃ ẽt in his que miraculoſe fiunt. Uidem⁹ enim vni
uerſalia naturaliter eſſe in particularibus. Et quia vni-
uerſalia per ſe nõ exiſtunt: ſed in alio habẽt eſſe: omnib⁹
vniuerſalibus competit quidem modus qualis: ideo ſu-
perius dicebat̃ vniuerſalia que ſunt ſcđe ſubſtãtie nõ ſi-
gnificare hoc aliquid: ſed quale quid: qꝛ ſignt quid ꝑ mo
dum qualis. Si ergo modus qualis competit vniuerſa-
libus ex eo ꝙ ſunt in alio: ſi poneremus vniuerſalia per
ſe eſſe: ⁊ diceremus quiditates rerum abſtractas per ſe
exiſtentes: vt Plato poſuit: quas dixit eſſe ideas particu
larium: cogeremur dicere vniuerſalia eſſe ſubſtantias:
non ſolum quãtũ ad rem: ſed etiam quantum ad modũ:
qꝛ competeret eis per ſe exiſtere. ideo phs. 7° metha[c] di T.c. 45.
ſputans contra Platonem ait vniuerſalia non eſſe ſub-
ſtantias: qꝛ nulluꝫ cõe eſt ſuba: ideo reprehendit Plato-
nem ponentem vniuerſalia eſſe ſubſtantias. Et ſicut hꝫ
eſſe in his que naturaliter ſunt: ſic videm⁹ in his que mi
raculoſe fiunt. ſicut enim vniuerſalibus naturaliter cõ-
petit modus qualis per particularia: vt qꝛ ſunt in parti-
cularibus: ⁊ ſi amouerentur a particularibus nõ cõpe
teret eis dictus modus: ſic qꝛ per diuine virtutis iſluen-
tiam poteſt miraculoſe accidenti cõpetere modus ſube:
quia diuino miraculo poſſunt accidentia per ſe eſſe vt in
fra declarabitur: ſi diuina influentia ceſſaret: tolleretur
ab accidentibus modus ſube. non enim poſſent vlteri⁹ ꝑ
ſe eſſe. ſemper ergo cuꝫ cõpetit alicui rei modus aliquis
per aliud: illo alio amoto non poterit ei competere ille
modus. Si ergo materie competit naturaliter habere
partes: ⁊ habere modum quãtitatiuũ mediante quãtita
te: amota quãtitate naturaliter non competit materie
habere partes: ſm quas dicebatur materia habere quẽ-
dam modũ quãtitatiuũ. Naturaliter ergo partes mate-
rie non poſſunt actu exiſtere ſine partibus quãtitatis: in
tellectus tñ ꝓpter eſſentialem differentiam ſeparat has
ab illis. Sicut enim per ſenſum viſus poſſumus iudica-
re lucem eſſe aliam a colore: qꝛ videmus colores aliqñ
magis illuminatos aliqñ minus: ſic qꝛ eſſentia mãe eſt
alia ab eſſentia quantitatis: qꝛ videm⁹ eãdẽ materiaꝫ ꝑ
eſſentiaꝫ aliquando eſſe ſub maiori quãtitate: aliqñ ſub
minori: iudicare poſſum⁹ per intellectũ partes materie
eſſentialiter differre a ꝑtibus quãtitatis: ſic eſſentia ma
terie eſt alia ab eſſentia quãtitatis. Utruꝫ aũt poſſimus
intelligere partes mãe non intellectis partibus quãtita
tis: vel oĩno ſic eſt de cognitione intelligibili quãtuꝫ ad
partes materiales reſpectu partium quãtitatiuaꝝ: ſicut
erat de viſu colorum in cõparatione ad lucem: vt ſicut
viſu cognoſcere poſſumus colorem differre a luce: nõ tñ
poſſumus videre colorem non viſa luce. Sic forte dice
ret quis ꝙ itellectu percipere poſſumus partes materie
eſſe alias a partibus quantitatis: non tamẽ poſſumus in-
telligere illas partes nõ intellectis partibus quãtitatis:
talia autem inueſtigare non ſpectat ad propoſitũ. Nã lꝫ
poſſimus intelligere aliquid eſſe differẽs ab alio: qđ in-
telligere non poſſumus non intellecto alio: vt poſſumus
cognoſcere ꝙ accidens ſit aliud a ſubiecto: non tñ poſſu
mus intelligere accidens non intellecto ſubiecto. Deus
tamen plus poteſt facere: ꝙ̃ intellectus noſter intellige-
re: qꝛ poteſt facere accidens ſine ſubiecto: lꝫ hoc non poſ-
ſimus intelligere. Sic forte diceret aliquis ꝙ deus poſ-
ſet cõſeruare in eſſe partes materie abſqꝫ partibus quã-
titatis: lꝫ forte non poſſimus intelligere partes mãe nõ
intellectis partibus quãtitatis. Et ſi poſſet deus facere
has partes eſſe ſine illis: nulli dubium eſt ꝙ põt facere
ꝙ aliquid conuertatur in partes materie: abſqꝫ eo ꝙ ali
quid ſit conuerſum in partes quãtitatis. Sed qđ dicitur
ſi hoc non poteſt deus: qꝛ forte non habet rationeꝫ poſſi
bilis ꝙ actu exiſtant partes materie abſqꝫ partibus quã
titatis: nõ tñ ꝓpter hoc tollit̃ veritas queſita. Nam ſi al
bedo abſqꝫ ſuperficie eſſe nõ poſſet: tñ qꝛ eẽntia albedi-

nis eſt alia ab eſſentia ſuperficiei: ⁊ deus poteſt vnā eēntiam in aliam eſſentiam conuertere: qꝛ vt probatū fuit ſupra: deus conuertere poteſt aliqd: in aliquid actu p̄exiſtens: poſſet deus per ſe loquendo aliquid conuertere in eſſentiam albedinis ⁊ tñ nihil eſſet conuerſum in eſſentiam ſuperficiei: eo ꝙ iſta eſſentia non ſit illa. Sic quia partes materie ſunt differentes eſſentialiter a partibus quātitatis: poſſet deus aliquid conuertere in ptes materie: vel in materiam habentem partes: ⁊ cum nihil eſſet conuerſum in partes quātitatis: ꝓpter qḋ declaratū eſt qḋ in theoremate ponebatur. ❡ Ad vlteriorem tñ veritatis intelligentiam notandū: qḋ ſuperius eſt oſtenſum: ꝙ ſi poteſt deus conuertere materiam in materiam: poteſt totum compoſitū ex materia ⁊ forma conuertere in ſolam materiaʒ: loquendo de forma educta de potentia materie: poterit ergo deus totam ſubſtantiam panis cōuertere in ſolam materiam exiſtentem in chriſto loquēdo de materia illa vt habet partes: ⁊ tñ nihil erit conuerſum in q̄titatem chriſti. ❡ Ut ergo aliquid appareat ꝺ modo conuerſionis: aduertendum ꝙ vt ſuperius dicebatur deus pōt cōuertere aliquid in aliud p̄exiſtens actu. Ut poteſt hunc aerem conuertere in hunc ignem: qꝛ poteſt illam eandem formā numero que eſt in igne educere de materia aeris. Et qꝛ materie non differunt niſi per formas: ſi materia que eſt in aere informet̃ illa eadē forma numero qua informat̃ mā exiſtens in igne: materia aeris fieret materia ignis: ſicut qꝛ albedines non differunt niſi per ſuperficies: qui eſſet illius potentie: ꝙ vnā ſuperficiem conuerteret in aliam: poſſet vnā albedinem in aliam conuertere. Sic ergo poterit deus totam ſubaʒ panis in ſolam materiam conuertere: qꝛ poterit formaʒ panis in potentiam materie reducere ⁊ facere: ꝙ illa materia informetur illa eadem forma que eſt exiſtēs ī chriſto: ⁊ tunc materia illa conuerſa erit in materiam que ē in chriſto. Et qꝛ forma reducta in potentiam materie nō dicitur annihilata: ſi deus conuerteret materiam illam in quā redacta eſt forma panis in materiam exiſtentem in chriſto: quodāmodo totam ſubſtantiam panis in ſolā materiam conuertiſſet. Cū ergo effectiue loquendo deꝰ poſſit imediate facere qḋ mediate facit: ſi poteſt totam ſubſtantiaʒ panis conuertere in ſolam materiam reducendo formam panis in potentiam materie poterit abſqꝫ tali reductione talem conuerſionē facere. imo qꝛ ſm̄ conuerti ⁊ paſſiue ⁊ vt in precedenti ꝓpoſitione dicebatur non plus eſt forma ⁊ materia panis q̄ʒ materia ſolū. ſi poteſt deus conuertere materiam panis in materiam corporis chriſti. poterit imediate totam ſubſtantiam panis conuertere in ſolam materiam exiſtenteʒ in chriſto: abſqꝫ eo ꝙ prius ſm̄ intellectum inducat̃ forma panis in potentiam materie.

Propoſitio. XXXIIII.

Um ſubſtantia panis in corpus chriſti conuertitur: quia totum tranſubſtantiatur in totum. non eſt dicendū ꝙ panis materia: vel ꝙ eius forma in nihilum redigatur.

Apertio.

❡ Uoluerunt aliqui dicere ꝙ cū ex pane fit corpꝰ chriſti ꝙ panis annihilat̃: vel ꝙ eiꝰ ſubſtantia redigatur in primam mām: ſed hoc ſufficienter iprobatur. Oſtendebat̃ enim ſuperius ꝙ aliquod corpus eſſe alicubi de nouo cōtingit dupliciter: vel per tranſmutationem propriam: vt quia per motum localem acquiſiuit locū illū: ⁊ eſt ibi localiter: ⁊ ſic corpus chriſti eſt in celo. Secūdo modo hoc poteſt contingere per tranſmutationem alterius: vt qꝛ aliquid eſt conuerſuʒ in ipſum: ⁊ ſic corpus chriſti eſt in hoſtia. Non ergo incipit chriſtus de nouo eſſe in altari ꝑ motum localē: vt quia deſcendens de celo ſuperna deſerens incipiat eſſe in hoſtia. Sic enim totus eſt in hoſtia ꝙ ēt totus remanet in celo. Si igitur ſubſtātia panis in nihilum redigeretur: vel eſſet redacta in mām primam ⁊ non conuerteret̃ in corpus chriſti: nō poſſet eſſe corpꝰ chriſti de nouo in altari ſiue in hoſtia per tranſmutationem alterius: vt per conuerſionem panis in ipſum: ſoluʒ ergo ibi eēt per tranſmutationem ꝓpriam: oporteret ergo ipſum de celo deſcendere vt ibi exiſteret ⁊ eſſet ibi localiter. Ut qꝛ per vnū ⁊ idem corpus localiter in diuerſis locis eſſe non poteſt: cū eſſet chriſtus in hoſtia deſineret eſſe in celo: ⁊ cū eſſet in vno altari deſineret eſſe ī alio que omnia ſunt contra fidem catholicam: ideo tenet̃ cōmuniter ⁊ bene: ꝙ in hoc ſacramento nec annihilat̃ panis materia nec forma: ſed tota ſuba panis conuertitur in totum corpus chriſti. Non eſt enim annihilatum: qꝛ in aliud eſt conuerſum. Sed quomodo totum conuertatur in totū: ⁊ quod totum in quod totum: declarare nō ē facile. Si enim poneremꝰ vnam ſolam formam in cōpoſito: ⁊ diceremus in chriſti corpore non eſſe ſubalem formam niſi animam: ſm̄ quā poſitionē vt ſuperius tangebatur oporteret nos dicere totam ſubſtantiam panis eē conuerſam in ſolam materiam: forte ſic dicendo de facili poſſemus ſoluere rationes contrarias. poſſumus autē quantū ad preſens octo rationes facere cōtra poſitionē iſtam. ❡ Prima talis eſt: qꝛ p̄ncipia opʒ manere: vt dicitur in p̄mo phyſicoꝝ. Cuʒ ergo forma ⁊ materia ſint p̄ncipiorꝫ illa manere. eſt enim contra rationē p̄ncipioꝝ ꝙ fiant ex alterutris vel ꝙ fiant ex alijs: ſed alia fiunt ex ipſis. Non ergo forma ex materia fit: nec materia ex forma. Unde circa finem ſeptimi methaᶜᵉ ꝓbatur ꝙ forma nec eſt elementum: nec eſt ex elemētis. Sed ſi tota ſuba panis tam materia q̄ʒ forma conuerteretur in ſolā mām exiſtentem in chriſto qḋ oporteret dicere ponētes vnaʒ formā: forma panis conuerteretur in materiaʒ corporis chriſti: qḋ videtur oīno inconueniens: qꝛ ſi forma non ē ex materia: multomagis videtur ꝙ nec materia poſſit eſſe ex forma. Secunda talis eſt. qꝛ dato ꝙ mā ⁊ forma panis poſſint conuerti in ſolam materiam exiſtentem in chriſto: cum materia vt videtur non poſſit dici corpus: falſuʒ eſſet qḋ predicat fides catholica cū ait: ꝙ ex pane fit corpus chriſti: vel ꝙ panis conuertitur in corpus chriſti: ſed ſolum eſſet verum dicere ꝙ panis conuertitur in materiam chriſti: quia vſus loquendi non admittit: nec veritas videtur pati. ❡ Tertia talis eſt: qꝛ ⁊ ſi materia poteſt dici corpus hoc non contingit niſi prout habet eē extenſum. materia aūt q̄ʒtum eſt de ſe dicit quid indiuiſibile: ⁊ eſt ſm̄ ſe in predicamēto ſubſtantie: nō ergo pōt ei competere extenſio que dicit modum quātitatiuum. ❡ Quarta talis eſt: qꝛ ⁊ ſi ſaluare poſſumus ꝙ materie competat modus quātitatiuus hoc nō eſt niſi per quātitatem. Nūq̄ʒ ergo ſola materia poterit dici corpus: ſed mā cū quātitate corpus apellari poterit. Si igit̃ in tale corpus conuerteretur panis ſuba: eſſet aliquid cōuerſuʒ in quātitatē chriſti: ⁊ q̄titas chriſti eſſet in ſacro: qḋ falſum eſt ex vi ſacramēti. ❡ Quinta talis eſt: qꝛ ēt ſi ſaluare poſſemus ꝙ materia poſſit dici corpꝰ: ⁊ ꝙ poſſet ei cōpetere modus quātitatiuꝰ: ⁊ ꝙ ille modus nō addat aliquid ſupra naturam materie: tñ nullo modo videt̃ poſſe ſtare ꝙ ſola mā dicatur totuʒ. Si igitur tota ſuba panis cōuerteret̃ in ſolam mām: dici nō poſſet ꝙ totū conuerteretur in totū: ❡ Sexta talis eſt cū omnis compoſitio videat̃ requirere plura per eſſentiā: vt videt̃: ſola mā nul-

Impugnatur tenētem vnitatem forme in compoſito.

T. cō. 50.
T. cō. 60.

lo modo poteſt dici res compoſita: igitur ſi ſuba panis cō
uerteret̄ in ſola materia: non eſſet tranſubſtantiatio rei
cōpoſita in rem cōpoſitam: qđ eſt falſuʒ. ¶ Septima ta-
lis eſt: ſi materia vt hʒ eſſe quātitatiuū pōt dici corpus.
mā panis q2 non abſoluit̄ a quātitate poterit dici corpꝰ.
poſſemus ergo dicere ꝙ corpus ⁊ forma panis conuertū
tur in corpus chriſti: qđ vſus loquēdi nō admittit: nec ve
ritas videt̄ pati. ¶ Octaua talis eſt: q2 ſi mā vt hʒ mo-
dum quātitatiuū dicit̄ corpus: ⁊ iō ſuba panis dicit̄ con-
uerti in corpus chriſti: q2 cōuertit̄ ī māʒ exiſtentē in chri
ſto vt hʒ modū quātitatiuū: q2 modus ſemꝑ arguit rem:
etiam modus abſqʒ re eſſe non pōt: non poſſet eſſe aliqđ
cōuerſum in mām vt videt̄ exiſtentē in xpo: niſi aliquid
cōuertatur in quātitatē chriſti. Erit ergo quātitas corpo
ris chriſti in hoſtia ex vi ſacramēti: non ex nāli cōcomi-
tantia ſoluʒ. qđ eſt ꝯtra veritateʒ catholice fidei. ¶ De
aūt obiectiones ſi conſiderent̄ predicta plane ſoluunt̄.
Nam per. 32. propoſitioneʒ ſoluitur prima obiectio vbi
oſtendebat̄ totū compoſitū virtute diuina poſſe cōuer-
ti in ſolam materiam. Et qđ arguit̄ de ꝑncipijs: q2 ꝑnci-
pia opʒ manere: nō eſt plus contra ponētes vnaʒ formā:
qꝫ cōtra ponētes formas plures: q2 ſi ꝑncipia opʒ mane-
re: nec fiunt exinuicem nec ex alterutris: ſicut materia
non fit ex forma: nec forma ex mā. ꝙ mā ſit aliqđ de eēn
tia forme: vel ꝙ conuertatur in formam: ſic materia nō
fit ex materia: nec forma ex forma: qđ oʒ nos dicere ſi po
namus plures formas. ¶ Dicendum eſt ḡ ꝙ mā ⁊ for-
ma ſi ſunt ꝑncipia ſunt ꝑncipia agenti naturali: quia tale
agens preſupponit mām: ⁊ etiam aliqñ preſupponit for-
mam. q2 ſi eſſet dare mām oīno primā ⁊ abſqʒ omni for-
Com. 8. ma: vt ꝓbat Cōmen. 5. phyſicoꝝ: non poſſet eſſe ſubiecta
motui: ⁊ tranſmutationi. agens vō naturale q2 agit per
motū de ea nihil poſſet ꝓducere. Sunt ergo talia ꝑnci-
pia ſuppoſita ab agente naturali non a deo: qui ipſaʒ eēn-
tiam materie produxit in eſſe: ⁊ cuius ē agere nullo pre-
ſuppoſito. ¶ Scđa rō ſoluit̄ per. 26m. theorema vbi oſtē
ſum fuit ꝙ ſola materia vt induit modū quātitatiuū po
teſt dici corpus. ¶ Tertia rō ſoluit̄ per. 27m. theorema.
vbi ꝓbatū fuit rem vnius predicamēti poſſe habere mo-
dum alterius predicamēti: ꝓpter qđ mā poteſt habere
modum quātitatiuū. ¶ Quarta rō ſoluit̄ per. 28m. theo-
rema. vbi oſtenſum eſt modū illū quātitatiuū: nullā eēn
tiam addere ſuper naturaʒ materie. ¶ Quinta rō ſolui
tur per. 29m. theorema. vbi oſtenſum eſt ſolam mām vt
habet modum quātitatiuū poſſe dici totū qđdā. ¶ Sex
ta rō ſoluit̄ per. 30m. theorema. vbi oſtenſum ē ſolam ma
teriam vt induit quēdam modū quātitatiuū poſſe dici
rem compoſitam. ¶ Septima rō ſoluit̄ per. 31m. theore-
ma. vbi oſtenſum eſt ꝙ ſpāli modo ⁊ ꝓprie mā exiſtens
ſub forma animalis poteſt dici corpꝰ ⁊ nō materia alia.
¶ Octaua ⁊ vltima rō ſoluit̄ per. 33m. theorema. vbi oſtē
ſum eſt ꝙ poteſt cōuerti ſuba panis in mām exiſtentem
in chriſto: vt hʒ rōnē totius: abſqʒ eo ꝙ aliquid cōuertat̄
in quātitatē eius. ¶ Dicamus ḡ ꝙ ponēdo vnā formaʒ
in compoſito: diceremus ſubam panis eſſe conuerſaʒ in
ſolam materiam: non tamen eſſet conuerſa in materiam
quocūqʒ modo ſumptā: ſed in mām vt eſt in chriſto. Si-
cut ergo ſi aliquid conuerteret̄ in ſolam albedinem exi-
ſtentem in pariete: lʒ albedo quātum eſt de ſe: ſit quid in-
diuiſibile: tamen vt habet eſſe in magnitudine eſt quid
extenſum: qđ conuerſum eſſet in talem albedinem non
eſſet conuerſuʒ in aliquid indiuiſibile: ſed in aliquid ex-
tenſum ⁊ habens partes. Si qđ conuertitur in ſolaʒ ma-
teriam exiſtentem in chriſto in tale aliquid conuertitur

qualis eſt materia illa. lʒ ergo materia quantuʒ eſt de ſe
ſit quid indiuiſibile: ⁊ non poſſit dici totum: nec poſſit vo
cari corpus: tamen q2 vt habet eſſe in chriſto: habet eſſe
extenſum: ⁊ eſt quid organizatum: ⁊ habens partes: que
organizatio ⁊ que partes: vt poteſt patere per habita: nul
lam eſſentiam addit ſupra naturam materie: ſed ſolum
dicit quēdam moduʒ exiſtendi: quem habet materia vt
eſt in cōpoſito. Et quia ſola materia vt eſt in chriſto eſt
quid organizatum ⁊ habens partes: ⁊ poteſt dici corpus
vt ſuperius eſt oſtenſum: ſi in talem materiam conuerta
tur panis ſubſtantia: erit conuerſio in aliquid totuʒ: ⁊ in
aliquid habens partes: ⁊ in aliquid qđ poteſt dici corpꝰ.
Materia enim cuiuſlibet animalis poteſt dici corpus: ⁊
pars corporis poteſt dici corpus ſm ꝙ corpus dicit alte-
ram partem animalis: ⁊ de animali non predicatur: ⁊ eſt
etiam pars corporis accipiendo corpus quod dicit totū:
⁊ de animali predicatur: imo materia: quia ſm ſe conſi-
derata materia dicitur: ſed vt organizata dicitur corpꝰ:
ſi ſolum vnam formam poneremus in chriſto: q2 ſubſtā-
tia panis non eſſet conuerſa in materiam per ſe ſumptā:
ſed in materiam vt eſt organizata: melius ⁊ congruenti-
us diceretur ꝙ panis ſubſtantia conuerteretur in corpꝰ
chriſti qꝫ in materiaʒ chriſti. ¶ Patet ergo ꝙ ponendo
vnam formam: obiectiōes factas de leui ſoluimus. Pro
pter quod dicta poſitio videtur valde probabilis: tamē
quia nihil prohibet quedam falſa eſſe probabiliora qui-
buſdam veris: quia de veritate dicte poſitionis mihi
non conſtat: dicte poſitioni non aſſentio. Audeo tamen
dicere ꝙ contrariam non intelligo. Naʒ ponere multas
formas in compoſito: habet multas difficultates ſm ſe:
quas ſoluere neſcio: quia ſi non eandem formam dicit ſu
perius ⁊ inferius. vt ſi aer non per eandem formam eſt
aer corpus ⁊ ſubſtantia. ⁊ cum ex aere fit ignis remanet
in aere forma: per quā erat corpus ⁊ ſubſtantia. licet in-
de ſit amota forma per quam erat aer: non tamen in ta-
li generatione eſt generata ſubſtantia: nec corrupta ſub-
ſtantia. Sicut enim per aliam formam homo eſt homo
⁊ albus: ſi remoueatur forma albi ⁊ fiat niger non erit
generatus homo neqʒ corruptus: ⁊ ſi nūqꝫ abſolueretur
materia a forma humana: nunquam eſſet generatio nec
corruptio hominis. ſic cum nunquam abſoluatur mate-
ria a forma per quam eſt corpus ⁊ ſubſtantia: nunquam
erit generatio nec corruptio ſubſtantie: videtur ergo eē
tenendum ꝙ illa eadeʒ forma que dat rei eſſe ſpecificū:
det ei totum ordinem predicamenti. ideo cum corrum
pitur equus corrumpitur corpus ⁊ ſubſtantia: quia per
illam ⁊ eandem formam per quam equus eſt equus: eſt
corpus ⁊ ſubſtantia. ¶ Rurſum multa inconuenientia
mihi inſolubilia hanc poſitionem ſequuntur. Nam tūc
partes diffinitionis non eſſent vnum: quia dicerent ma-
teriam vnam: ſed ſolum eſſent vnum quia eſſent in vno:
⁊ ſuperiora de inferioribus predicarentur denominati-
ue: non eſſentialiter: ⁊ multa alia que alibi deo dante dif
fuſius proſequemur. habet tamen nihilominus iſta poſi
tio ſpecialeʒ difficultatem: vt ſpectat ad propoſituʒ. Nā
ſi ponamus multas formas in compoſito: ⁊ ſubſtātia pa-
nis conuertitur in corpus chriſti: quia materia conuerti
tur in materiam: ⁊ forma in formam. ideo tota ſubſtan-
tia panis conuertitur in corpus: quod dicit aggregatum
ex materia ⁊ forma. conſtat ꝙ corpus ſic acceptum vt ſu
perius eſt oſtenſum predicatur de compoſito. Sicut enī
homo non eſt ſubſtantia. ſm ꝙ ſubſtantia dicit alteraʒ
partem compoſiti: quia nec eſt materia: nec forma: eſt
tamē ſubſtantia ſm ꝙ ſubſtantia dicit aggregatū ex mā

⁊ forma:ſic homo nõ eſt corpus ſꝫ ꝙ corpus dicit alterã
partem compoſiti. Eſt tamen corpus ſm ꝙ corpus dicit
aggregatũ ex mã ⁊ forma. Si ergo panis conuertitur in
corpus chriſti: qꝛ ↄuertitur in aggregatũ ex mã ⁊ forma:
cum tale corpus ſit xp̃s:eo ꝙ chriſtus eſt homo:⁊ oĩs ho-
mo eſt corpus:accipiendo corpus vt eſt genus:⁊ vt dicit
cõpoſitũ ex materia ⁊ forma. Poſſemus dicere ꝙ panis
eſt conuerſus in chriſtuꝫ: ⁊ ꝙ eſt conuerſus in hominẽ:
quod falſum eſt. Non eniꝫ panis conuertitur in chriſtuꝫ
nec in hominẽ: ſꝫ in corpus chriſti: ⁊ in corpus hominis.
¶ Et ſi diceretur ꝙ hec ꝑdicatio eſt vera. homo eſt cor-
pus per accidens. inquãtũ forma corporeitatis ⁊ forma
humanitatis ſunt in eodeꝫ:propter quod per accidẽs eſt
paneꝫ conuerti in hominem : per ſe auteꝫ conuertitur in
corpus:augetur queſtionis difficultas. Incidimus eniꝫ
in magnuꝫ incõueniens: qꝛ cogimur dicere ꝙ ſuperiora
de inferioribus per accidens predicentur:ſicut albũ pre
dicatur de muſico:⁊ rurſum non effugimus argumentũ.
Corpus enim illud in quod conuertitur panis ſuba: non
ꝑdicatur de homine:vt poſſimus ſaluare:ꝙ per accidẽs
panis conuertitur in hominem:ſicut ſaluamus per acci-
dens edificator cantat:ſi edificator predicetur de muſi-
co. Iſtaꝫ ergo poſitioneꝫ de multitudine formaruꝫ non
intelligo:nec tñ in his que ſunt fidei minus aſſentio: cuꝫ
ad talia reqratur captiuitas intellectus. Quid ergo di-
cemus:ſcio ꝙ panis ſubſtãtia conuertitur in verum cor-
pus chriſti:⁊ in illud idem numero qḋ in celũ aſcendit: ⁊
verũ corpus chriſti ſumimus in altari : hoc igiẽ chriſtus
tradidit:hoc eccleſia tenet: ſi alijs hoc non ſufficit mihi
ſufficit:cui ergo non ſufficit ſaluis fundamentis fidei cũ
reuerentia ⁊ timore inueſtiget:q̃le ſit illud corpus : ego
autem malo in mea ſimplicitate perſiſtere: ꝙ̃ de arduis
temere iudicare. Propoſitio.XXXV.

Ccidentia ſucceſſiua quorum eſſe eſt
in fieri:adeo a ſubſtantia dependẽt:ꝙ
nec naturaliter nec miraculo fieri põt
ꝙ habeant per ſe eſſe. Si ergo frãgaẽ
hoſtia conſecrata: oportet fractionem illã fun
dari in aliquo ſuſceptiuo. Declaratio.

¶ Fuerunt enim aliqui nõ intelligentes quõ fides ponit
in hoc ſacramento accidentia per ſe eſſe:credentes ꝙ de
omnibus accidentibus eſſet par ratio:ideo dixerunt fra
ctionem quaꝫ exercet ſacerdos in hoſtia ↄſecrata nõ fun
dari in aliquo ſubiecto:volẽtes ꝙ ibi eſſet fractio abſqꝫ
eo ꝙ aliqḋ frangeretur. Cum ergo fractio quẽdaꝫ motũ
importet:ſi oſtendere poſſumus motuꝫ: ⁊ ea que ſunt de
genere ſucceſſiuoꝝ nullo modo abſqꝫ ſubiecto poſſe ꝑ ſe
eſſe:manifeſtuꝫ erit fractionem illam fundari in aliquo
ſubiecto. Poſſimus autem hoc triplici via venari: quo-
rum prima ſe extẽdit vniuerſaliter ad omnia ſucceſſiua.
Secunda vero ſpecialiter arguit de motu. Tertia auteꝫ
ſpecialiter determinatur ad fractioneꝫ illaꝫ: quã aſpici-
mus in partibus hoſtie conſecrate. ¶ Prima via ſic pꝫ.
Nam totalitas ſucceſſiuoꝝ ⁊ totalitas permanentiũ nõ
currunt pari paſſu. Totalitas enim permanentiũ ↄſiſtit
in ſimultate partiuꝫ. Tunc eſt eniꝫ tota domus: quando
omnes partes domus modo debito ſimul ſunt:ideo ſi ta
les partes ſimul exiſtant omni alio amoto:domus habe
bit eſſe:ſed totalitas ſucceſſiuoꝝ nõ eſt in ſimultate par-
tium:ſed in ordine partiuꝫ:nunꝙ̃ enim partes ſucceſſiuẽ
ſimul eſſe poſſunt. Immo ſi ſimul eſſent: ſucceſſiuuꝫ non
eſſet:oportet eniꝫ tales partes habere ordineꝫ prioris ⁊
poſterioris:⁊ iſte ordo de neceſſitate reqrit mobile ⁊ ſuc
ceſſiuuꝫ. Nunꝙ̃ enim eſſꝫ prius ⁊ poſterius in motu niſi
aliquid variareẽ ſm prius ⁊ poſterius: nulla eniꝫ ꝑs mo
tus eſt in actu:ſed in fieri ſoluꝫ. Si ergo ſucceſſiua dicun
tur eſſe hoc eſt:qꝛ aliquid ſꝫ ea ſuccedit: vt ſi motus eſt:
hoc non contingit qꝛ motus vel eius partes ſunt quid in
actu:ſed qꝛ aliquid mobile mouetur ſm motuꝫ: ideo di-
citur ꝙ a mobili accipiẽ vnitas:⁊ ordo in ꝑtibus motus.
Motus eniꝫ habet vnitateꝫ a magnitudine:vel a mobi
li:vt dicitur in quinto phyſicoruꝫ:⁊ ſicut ſucceſſiue: ⁊ or- T.c.35.
dinatum mobile acquirit aliquid per motuꝫ: ſic ſucceſſi-
ue accipitur ordo partium motus. Sicut ergo qꝛ perma
nentia habent partes ſimul:ideo ſtare non poſſet ꝙ eſſet
aliquid totuꝫ permanens:non manente ſimultate ꝑtiũ:
ſic qꝛ totalitas ſucceſſiuoruꝫ eſt in ordine partiũ:fieri nõ
poteſt ꝙ ſit aliquod ſucceſſiuũ:⁊ non ſit talis ordo. Et qꝛ
iſte ordo:⁊ iſta vnitas non poteſt eſſe ſine eo qḋ ſuccedit:
non põt eſſe motus ſine mobili:⁊ vniuerſaliter nõ poteſt
eſſe aliquid ſucceſſiuuꝫ abſqꝫ eo ꝙ aliqḋ ſuccedat. Naꝫ
ſicut implicaret contradictioneꝫ ꝙ eſſet homo: ⁊ nõ eſſꝫ
anima ſimul cũ corpore vnita corpori:quia totalitas ho-
minis conſiſtit in ſimultate partium:vt in ſimultate ani
me ⁊ corporis. Sic non poterit eſſe aliquid ſucceſſiuum
niſi aliquid ſuccedat:cum habitum ſit ſucceſſiua habere
ordinem:⁊ vnitatẽ ex mobili: ⁊ eoruꝫ totalitas conſiſtat
in ordine partiuꝫ. Cum igitur fractio quẽdam ordinem
motus importet:⁊ quandaꝫ ſucceſſionẽ: non poterit eſſe
fractio:niſi aliqḋ frangatur. ¶ Secunda via que arguit
ſpecialiter de motu ſic accipitur. Per omnem enim mo-
tum acquiritur aliquid:nihil enim aliud eſt motus: niſi
quedam ſucceſſiua acquiſitio alicuius:⁊ quãdo nihil ac-
quiſituꝫ eſt:nonduꝫ inceptus eſt motus: quando autem
eſt totuꝫ acquiſituꝫ tunc completus eſt motus:tunc eniꝫ
eſt motus:quando eſt aliquid acquiſituꝫ:⁊ aliquid eſt in
acquiri:ideo 6° phyſicorum: ſcribitur ꝙ omne quod mo- T.c.32.
uetur partim eſt in termino a quo:⁊ ꝑtim in termino ad
queꝫ:⁊ 9° metha. ſcribitur. Omne quod mouetur hꝫ ali-
quid de eo ad quod mouetur. Cuꝫ ergo per ſe loquendo
motus non terminetur ad motuꝫ: qꝛ motus non eſt mo-
tus:vt dicitur in quinto phyſicoruꝫ: oportet dare aliquẽ T.c.xi.
ſitum:vel aliquaꝫ formaꝫ acquiſitam per motuꝫ:ad hoc ⁊ i fine.
ꝙ motus ſit. Nũꝙ̃ ergo erit motus: niſi ſit dare aliquid
in aliquo quod ſucceſſiue per motuꝫ acquiritur. Et quia
hoc ſine mobili eſſe non põt:non eſt dare motuꝫ: niſi ali-
quid moueatur:ergo non erit dare fractioneꝫ niſi aliqḋ
frangatur. Acquiritur eniꝫ per aliquã fractioneꝫ nouus
ſitus:vel noua ſuperficies. Sicut eniꝫ cuꝫ linea diuidiẽ:
vnus punctus fit duo puncta:⁊ vnus punctus in potẽtia
qui erat linee continuatiuus: fit duo puncta in actu que
ſunt termini linearuꝫ. Sic cuꝫ corpus frangitur vna ſu-
perficies fit multe ſuperficies: vt ſuperficies in potẽtia:
vt que erat corporis copulatiua efficitur due ſuperficies
in actu que ſunt termini corporuꝫ. Iſta autẽ ſuperficies
que per fractioneꝫ acquiritur:quando nihil de ea acqui-
ſituꝫ eſt:nondũ eſt incepta fractio: qñ tota eſt acquiſita:
eſt fractio conſumata. Nunꝙ̃ autẽ poterit eſſe fractio in
frangi:⁊ in fieri niſi ſit aliquid acquiſituꝫ in ſuperficie:⁊
ſit aliquid acquirendũ. Ergo non põt eſſe fractio niſi ſit
dare corpus in quo acquiritur ſuperficies: ⁊ niſi ſit dare
aliquid de ſuperficie acquiſituꝫ in corpore: vere ergo in
omni fractione aliquid frangitur:⁊ fractione hoſtie ↄſe-
crate vere frangitur ibi corpus aliquod : non corpus qḋ
eſt de genere ſubſtantie:ſed corpus qḋ eſt in genere quã-
titatis:non enim ibi frangitur corpus xp̃i: ſed dimenſio-
nes panis ibi frangunẽ ſub quibus eſt corpus xp̃i:⁊ qꝛ di
menſiões ipſe ſunt corpus qḋ ẽ in genere q̃titatis: bene

dictuꝫ eſt ꝙ ibi frangitur corpus: qđ eſt in genere quāti-
tatis ⁊ nō ſubſtantie. ¶ Tertia via propria ipſi fractio-
ni ſic haberi pōt. Incōueniēs eſt.n. ſenſum falli circa per
ſe ſenſibilia: ⁊ ſi virtute diuina hoc fieri poſſet: tñ non eſt
congruū ꝙ in ſacramento tante veritatis aliqua cōmit-
tatur fallacia: vnde magiſter 4.° ſniarū: ⁊ 2ª diſtinctione
ait Ambroſiuꝫ dicere: ꝙ nihil falſum putanduꝫ eſt in ſa-
crificio veritatis: vel altaris ſicut fit in magoꝝ pſtigijs:
vbi deluſione quadam fallūtur oculi: vt videant eſſe qđ
non eſt. Nec valet ꝙ aliqui dicūt nos non falli: qꝛ nō cre
dimus aliqđ ibi frangi: qꝛ cuꝫ vere aſpiciamus ꝙ de ho-
ſtia conſecrata fiunt multe partes cū numerus ſit in ſen-
Li. c. 64. ſibilibus per ſe: vt dr̄ in 2° de anima. Si ibi non eſſet ve-
ra fractio: ⁊ nos non crederemus ibi fractionē eſſe: lꝫ nō
falleretur ibi eſtimatio: deluderetur tamen viſus qui in
dicat ibi fractionem eſſe: ſicut deluditur viſus in preſti-
gijs magoruꝫ: quando dicit ſe videre milites: cū milites
ibi non exiſtant: lꝫ forte ex hoc nō fallamur: ſed forte co-
gitamus illos non eſſe veros milites. Nō ergo poteſt ibi
eſſe fractio niſi aliquid frangatur quod declarare vole-
bamus.

Propoſitio.XXXVI.

Etera accidentia per ſua ſubiecta indi
uiduationem ſuſcipiunt: ſola quātitas
dimenſiua ſcđm ſeipſaꝫ: vel ſeipſa eſt
hec: que vt indiuiduetur ſubiecto non
indiget: ex parte ergo indiuiduatiōis ipugnari
non poterit: cum in hoc ſacramēto poſſit quā
titas per ſe eſſe.

Cōmentum.

¶ Quia tota cauſa quare dicimus accidēs non poſſe per
ſe eſſe eſt: qꝛ a ſubiecto dependet: ideo ſm ꝙ magis ⁊ mi
nus dependēt accidentia a ſuis ſubiectis: ſic eſt magis ⁊
minus difficile ſuſtinere ꝙ poſſint accidentia per ſe eſſe
loquēdo de accidentibus permanentibus: qꝛ de ſucceſſi
uis nulla eſt queſtio: planuꝫ eniꝫ eſt ſucceſſiua ſine ſubie
cto eſſe non poſſe. Stultuꝫ eſt.n. dicere ꝙ ſit motus: ⁊ ta-
men nihil moueatur: qđ oporteret dicere ſi poneret̄ mo
tus ſine ſubiecto: motus enim non mouet̄. Si enim mo
tus per ſe eſſꝫ ſm motū illuꝫ nihil moueretur. Cetera vº
accidentia pmanentia potiſſime difficultateꝫ habent ꝙ
non poſſint per ſe eſſe: qꝛ per ſubiecta indiuiduant̄. Non
eniꝫ pōt aliquid in actu eſſe niſi ſit hoc: ⁊ niſi habeat eſſe
diſtinctū ab alijs: ideo ſtulte ponebat Plato dicens vni
uerſalia eſſe quiditates per ſe exiſtentes. Omnia ergo il
la accidentia que per ſua ſubiecta indiuiduantur: vel eſt
impoſſibile ꝙ per ſe exiſtant abſqꝫ eo qđ cōtradictioneꝫ
implicent: vel eſt valde difficile hoc ſuſtinere. Si igitur
potiſſima cā videtur eſſe indiuiduatio: ꝙ ꝯdictio impli-
cetur ſi accidētia per ſe exiſtant: ſi poſſumus oſtēdere ꝙ
non oīa accidētia indiuiduant̄ per ſua ſubiecta: ⁊ ꝙ quā
titas indiuiduetur per ſe ex pte indiuiduationis: non po
terit veritas huius ſacramēti impugnari ex hoc ꝙ quā-
titas per ſe exiſtat: ꝙ aūt quātitas per ſe indiuiduetur ⁊
non alia accidentia: triplici via venari poſſumus. In tri
In trib⁹ diſtat vlē a particulari. bus eniꝫ differunt vniuerſalia a particularibus. ¶ Pri
ma eniꝫ dr̄ia eſt ꝙ pticularia habēt eſſe ſignatuꝫ ⁊ deter
minatuꝫ ad locuꝫ: ⁊ ad tēpus: vniuerſalia vº non: ideo di
ctuꝫ eſt ꝙ particularia ſunt hic ⁊ nunc: vniuerſalia vero
propter ſui abſtractioneꝫ ſunt ſemp ⁊ vbiqꝫ. ¶ Secun-
da differētia eſt ꝙ pticularia plurificantur in eadeꝫ ſpē:
vniuerſalia vº non. Naꝫ plurificatio quātum ad vniuer
ſalia reſpicit ad differētias formaleꝫ: ⁊ infra ſpēꝫ ſpāliſſi-
maꝫ in rebus mālibus non eſt diuiſio per formā: pprius
eſt eniꝫ generis ꝙ diuidatur per formales differentias:
ſpēs autem ſm ꝙ hꝫ ſoluꝫ diuiditur per pticularia indi
uidua: qꝛ ſi ſpēs diuideret̄ in differentias pticulariū eſſꝫ
diffinitio: qđ eſt ꝯtra phm qui vult ꝙ pticulariū non eſt primo poſterioꝝ. ⁊ 7. metha
ſcientia neqꝫ diffinitio. Particularia tñ rerum mālium
plurificant̄ in eadem ſpē: qꝛ differentia particulariuꝫ vr̄
eſſe per mām: iſta eniꝫ pticularia corruptibilia de qbus
loqui intendimus non differunt: qꝛ in diuerſis partibus
materie recipiuntur diuerſe forme. ¶ Tertia differētia
eſt: qꝛ pticularia ſunt corruptibilia: ⁊ mobilia: vniuerſa-
lia ſunt imobilia ⁊ incorruptibilia. ¶ Ex his auteꝫ diffe
rentijs tribus formari poſſunt tres rōnes: ꝙ qͣtitas per
ſeipſam indiuiduatur. ¶ Prima rō talis eſt: qꝛ vt pbat
Auicēna in ſufficientia ſua: accidit ſubſtātie eſſe in loco:
ſubſtantie.n. nō cōpetit vbi niſi per quātitateꝫ: ⁊ quicqđ
eſt in loco: loquēdo de iſtis corporalibus: eſt per quātita
tem. Si ergo omnia per quātitateꝫ ad locuꝫ determinā
tur: quātitas formaliter loquendo non determinabitur
per aliquid aliud: ſeipſa eſt ergo hic ⁊ nunc. Immo tam
materia qꝫ forma: loquendo de materia ſimpliciter ſum
pta: pertinent ad totā ſpeciem: ⁊ nō fit indiuiduatio niſi
accipiatur mā ſignata: ⁊ mā non habet eſſe ſignatuꝫ: niſi
per dimenſiones exiſtētes in ipſa. Si ergo cōſideramus
primā differentiā inter vniuerſale ⁊ particulare: videlꝫ
ꝙ vniuerſalia non habent eſſe ſignata ſed particularia:
patet per quid quātitas ſeipſa indiuiduatur ⁊ eſt hoc: cū
per eā alia habeant eſſe ſignatuꝫ: ipſa vero non per alia.
¶ Secunda ratio talis eſt. Naꝫ ſi vniuerſalia a pticula
ribus differunt: qꝛ vniuerſalia nō plurificantur in eadeꝫ
ſpē: ſed particularia cum in quātitate poſſumus intellige
re plura in eadē ſpē: qͣtitas per ſeipſaꝫ videt̄ indiuidua-
ri: dictuꝫ eſt enim ſupra ꝙ quātitas per ſeipſaꝫ eſt exten-
ſa: cetera vero extenduntur per quātitateꝫ: quātitas er-
go per ſe habebit quātitatiuas partes: ⁊ qꝛ partes quāti-
tatiue poſſunt eſſe eiuſdeꝫ ſpeciei: vt qꝛ pōt diuidi vna li
nea in plures lineas eiuſdē ſpeciei: ⁊ vna ſupficies in plu
res ſupficies: ⁊ vnuꝫ corpus in plura corpora: ſicut per ſe
conſiderata quātitas hꝫ plures partes tales: ſic per ſe cō
ſiderata quātitas pōt plurificari ſub eadeꝫ ſpē. Si ergo
talis plurificatio nō poteſt eſſe ſine indiuiduatione: quā
titas eſt per ſe hec: ⁊ vt indiuiduetur non indiget ſubie-
cto. Immo ſubiectum ipſum indiuiduatur per ipſam.
¶ Tertia ratio talis eſt. Aſſignabat̄ enim differentia ter
tia inter vniuerſale ⁊ pticulare: ⁊ qꝛ vniuerſalia ſunt im-
mobilia: particularia vº mobilia. Sicut ergo quātitati
per ſe debetur locus: ita ſi quātitas hꝫ eſſe per ſe actuale
per ſe ꝯpetet ei motus: loquendo de motu qui competit
rebus corporalibus ſm qđ dicitur nullum impartibile
moueri: ſicut omnia ſunt partibilia per quātitatem: ⁊ qꝛ
nihil poteſt eſſe mobile niſi quātuꝫ: ſic oīa per quātitatē
videntur indiuiduari: qꝛ ſine quātitate non poſſunt eſſe
ſubiecta motus. Patet ergo veruꝫ eſſe ꝙ quātitas ſeipſa
indiuiduatur. Et ſicut triplici ratione eſt oſtenſum quā-
titatem indiuiduari ſeipſa: non per ſubiectū. Sic tripli-
ci via oſtendi poteſt cetera accidentia per ſua ſubiecta
indiuiduationem ſuſcipere. ¶ Primo quia omnia acci-
dentia alia a quantitate non habent eſſe ſignatuꝫ niſi ex
eo quod ſuſcipiuntur in materia ſignata. ¶ Rurſuꝫ nō
plurificantur in eadem ſpecie niſi ex eo ꝙ ſunt in diuer-
ſis ſubiectis: lꝫ enim albedo eſſet ſeparata eſſꝫ vna albe-
do. Qꝛ auteꝫ ſint plures albedines hoc eſt propter diuer
ſa ſubiecta. ¶ Tertio alia accidentia per ſe accepta nō
poſſunt eſſe ſubiectum motus: cuꝫ per ſe conſiderata nō
habeāt partes. Quomodo auteꝫ quātitas per ſe accepta
poteſt eſſe ſubiectū motus: cuꝫ mathematicus: cuius eſt
cōſiderare quātitateꝫ: dicatur abſtrahere a motu ⁊ a mā

in ſequentibus apparebit. Propoſitio.XXXVII.

Omnia accidētia per ſua ſuſceptibilia conſeruantur: propter quod nullum accidens pōt naturaliter p ſe eſſe. Sʒ per hoc nō habetur ꝙ virtute diuina in hoc ſacramento: nō poſſit accñs per ſe ſubſiſtere ſi nihil aliud obuiaret.

Declaratio.

¶ Quia qcqd habet creatura habet a deo ſm ꝙ deus eſt cauſa creature: ⁊ non plus eſt deus ⁊ creatura ꝙ̃ deus ſolum: igitur ſm omne genus cauſe: ſm ꝙ deus eſt cā creature: qcquid deus pōt mediante creatura: poteſt non mediante illa: qꝛ loquendo de tali genere cauſe: tota rō cauſalitatis creature reſeruat̃ in creatore: qđ patet diſcurrēdo per omne genus cāe: ſm ꝙ creatura ꝓcedit a deo. Eſt autē deus reſpectu creature in triplici genere cauſe: efficientis: finalis: ⁊ formalis: vt dicit Cōmētator in .12. metaphiſice: ⁊ ſm quodlibet genus dictarum cauſarum non plus eſt deus ⁊ creatura ꝙ̃ deus ſolum. Nam ſm genus cauſe efficientis: qcquid pōt deus mediāte creatura: pōt non mediante illa. Si enim faber pōt aliqd cum martello: qđ ſine martello nō poſſet: hoc eſt: qꝛ martellus hʒ aliquid qđ non accipit a fabro: nō enim qcquid virtutis eſt in martello eſt a fabro. Martellus enī rōne ponderoſitatis fortius percutit: ponderoſitatē tñ non accipit a fabro: ſed ferrum qđ eſt in martello accipit talem grauitatem a generante. Si ergo aliquid poſſet deus mediante creatura in genere cauſe efficientis: oporteret ꝙ aliq̃ virtus eſſet in creatura quā nō haberet a deo. Si ergo nihil eſt in creatura: qđ a deo non acceperit nō plus eſt de virtute in deo ⁊ in creatura: ꝙ̃ in deo ſolum. Et effectiue loquendo qcquid poteſt deus mediante creatura: pōt non mediante illa: ⁊ qđ dictū eſt de cā efficiente: veritatem hʒ de cauſa finali. Finaliter enim loquēdo: vbi vnū propter alterum: alterū vtrobiqꝫ tantū vnū. Per ſe enim nō eſt magis bonū ſanitas ⁊ potio: ꝙ̃ ſanitas ſolum. Et ſiqs diligeret plus ſanitatē ⁊ potionē ꝙ̃ ſanitatē ſolū: oporteret ꝙ apprehenderet aliquam bonitatem in potione que non cōpeteret ei vt ordinatur ad ſanitatē. Si ergo nulla bonitas eſt i creatura niſi ex eo ꝙ ordinat̃ ad creatorem: non eſt plus de bonitate in deo ⁊ in creatura ꝙ̃ in deo ſolum. Sic etiā in cā formali dicere poſſumus: put deus eſt cā formalis rerum. Eſt enim deus forma exemplaris rerū: ⁊ non inherens: qcqd enim exemplaritatis eſt in vna creatura reſpectu alterius: pamplius ⁊ perfectius reſeruatur in primo: ergo ſm omne genus cauſe ſʒ quod deus eſt cauſa creature: qꝛ ſm tale genus cauſe tota cauſalitas creature reſeruatur in cauſa prima: quicqd poteſt deus mediante creatura poteſt nō mediante illa: prout vō vna creatura eſt cā alterius: ſm aliquod genus cauſe qđ deo cōpetere non pōt: qđ poteſt deus mediante creatura: nō oportet ꝙ poſſit illud ea non mediante. Eſt enī vna creatura reſpectu alterius in duplici genere cauſe ſʒ ꝙ genus cauſe deus nullius eſt cā. vʒ. in genere cauſe mālis ⁊ formalis inherentis: ſiue loquamur de materia ex qua ſiue in qua: deus nullius eſt materia. Nō enī deus eſt cā materialis ex qua res fiunt: cum talis materia ſit qd in potentia: deus aūt ſit actus purus. Nec etiā deus eſſe pōt mā in qua: qꝛ forma ſimplex nullius poteſt eſſe ſubiectū. Et ſicut non eſt mā rerum: ſic abſqꝫ materia res non pōt facere. Non poteſt .n. facere cultellū ferreū ſine ferro: ⁊ ꝙ eſſet hō ſine carnibus ⁊ oſſibus: poſſʒ autem facere res ſine materia in genere cauſe efficiētis: qꝛ ipſam māꝫ poſſet producere: ſed materialiter nō pōt materialia facere ſine materia: ꝓducit enī res ex nihilo ordinaliter: qꝛ poſt nihil res incipiūt eſſe aliqd. Sʒ materialiter ex nihilo nihil facit: nihil enim eſt cuius materia nihil ſit: nō ergo materialiter poteſt mālia facere: nō habentia māꝫ partem ſui. Et qđ dictum eſt de materia ex qua: intelligendū eſt de materia in qua. Si enī accidentia ex hoc habēt materiam in qua: qꝛ inſunt: nō poſſʒ deus facere ꝙ accidens ineſſet: ⁊ non haberet materiā in qua eſſet: cū enim facit accidēs ſine ſubiecto: illud accidens non vlterius ineſt. Et ſicut qꝛ deus non eſt cauſa mālis rerum: qđ poteſt facere cum materia: non opʒ cū poſſe ſine materia: ſic qꝛ non eſt forma inherens rebus: qđ poteſt mediante forma inherente: non opʒ eum poſſe ſine illa forma: vt ſi poteſt facere parietem albū cū albedine: non oportet ꝙ poſſit eum facere albū ſine albedine. In omni ergo genere cauſe ſm quod deus non eſt cā creature: qđ poteſt deus facere mediante creatura nō oportet ꝙ poſſit illud nō mediante illa: non ꝙ hoc ſit ex dei impotentia: ſed qꝛ ſubterfugit rōnē poſſibilis: ideo poſſe illud non eſt poſſe: cum igitur efficere ⁊ conſeruare res in eſſe reducatur ad genus cauſe efficiētis ſm qđ genus cauſe deus eſt cauſa rerū: ſi nihil aliud obuiat: qꝛ accidens non poſſet eſſe ſine ſubiecto: niſi qꝛ ſubiectum eſt cauſa efficiens accidentis inquātum accidens oritur ex principijs ſubiecti: ⁊ per ſubiectū reſeruatur in eſſe: qꝛ in tali genere cauſe qcqd deus poteſt facere mediante cauſa ſecunda: pōt nō mediante illa. Si poteſt deus mediāte ſubiecto conſeruare accidens in eſſe poterit ipſū ſine ſubiecto conſeruare: ſic enī naturaliter loquendo deus producit hominē mediante homine ⁊ mediante ſole: ⁊ nāliter homo non ꝓducit̃ in eſſe ſine homine ⁊ ſole: ⁊ qꝛ homo generat hominē ex materia ⁊ ſol: vt dicitur in 2° phyſicoꝝ: tamen quicquid virtutis eſt in homine ⁊ in ſole peramplius ⁊ perfectius reſeruatur in pmo. Ideo pōt deus abſqꝫ homine ⁊ ſole producere hominē in eſſe: ſic naturaliter accidens conſeruatur in eſſe a deo mediāte ſubiecto: cū quicquid effectiuitatis eſt in ſubiecto: totū reſeruetur in deo ſi nihil aliud obuiat: quare ergo accidens ſine ſubiecto eſſe nō poſſit: niſi qꝛ per ſubiectū conſeruatur: poterit tamen deus miraculo: ⁊ ſua virtute conſeruare accidens in eſſe ſine ſubiecto: qđ naturaliter per ſubiectū in eſſe conſeruat. Patet ergo verū eſſe: quod in theoremate proponebat̃. vʒ. ꝙ omnia accidentia per ſua ſubiecta in eſſe conſeruantur. Propter qđ nullū accidēs poteſt per ſe eſſe. Sʒ ſi nihil obuiat: virtute diuina pōt accidens per ſe ſubſiſtere. In quibus autē accidentibus nihil aliud obuiat ⁊ in quibus nō: declarabitur in propoſitione ſequenti. Propoſitio.XXXVIII.

Quia principalis cauſa quare quātitas abſqꝫ ſubiecto eſſe non poſſʒ ſumitur ex eo ꝙ per ſubiectum conſeruatur in eſſe. Cū ergo deus poſſit ſine ſubiecto accidens conſeruare ex quo principaliter nihil aliud obuiat: poterit i hoc ſacramēto virtute diuina quantitas ſine ſubiecto perſiſtere.

Declaratio.

¶ Ponitur autē ſubiectū reſpectu accidentis in duplici genere cauſe: efficientis: ⁊ materialis. Duplr etiā intelligi poteſt ſubiectū eſſe cā efficiens accidentis: pmo qꝛ accidens oritur ex principijs ſubiecti: qꝛ mā ſubiecta cum forma eſt cā oīm accidentiū que fiunt in ea: vt dicitur in pmo phyſicoꝝ: ⁊ ſic ſubiectū nō eſt cā efficiens cuiuſlibet accidentis exiſtentis in ipſo: pōt enim accidēs eſſe

T. co. 5.

In qbus gñib⁹ cāꝝ deus non ſit cā creature.

T. co. 26.

In q̃ generib⁹ cāꝝ ſubiectū ſit cā accidentis.

T. co. 30.

in aliquo ſubiecto: qꝺ non ꝓprie oꝛiť ex ꝑncipijs eius: cuiuſmodi ſunt accidentia que ſunt in nobis per acquiſitioneꝫ: vt ſcientie ⁊ v̾tutes: ⁊ ea que ſunt in nobis per infuſioneꝫ vt dona gratuita. Et ſi aliquo mō ſaluare poſſumus habitus acqſitos oꝛiri ex ꝑncipijs ſubiecti: habitus tñ infuſi q̄tū ad id qꝺ ſunt ex principijs ſubiecti oꝛiri nō poſſunt. Non ergo ſubiectū eſt cā efficiens cuiuſlibet accidentis exiſtentis in ipſo: loquēdo de cā efficiēte ſm̄ ꝙ accidens quātum ad id qꝺ eſt oꝛitur ex principijs ſubiecti. ¶ Secūdo modo ſubiectum reſpectu accidentis reducitur ad genus cauſe efficientis inquātum facit ad cōſeruationeꝫ eius. Et qꝛ omne accidens: ſiue nāliter fluat a principijs ſubiecti: ſiue ſit in ipſo ſubiecto per acqſitionem: ſiue ſit a ſuꝑioꝛi agente per infuſioneꝫ: ſemꝑ conſeruatur in eſſe per ſubiectū pꝛopꝛium: ideo accipiendo cāꝫ efficienteꝫ pro ꝯſeruante: ſubm̄ eſt cā efficiens cuiuſlibꝫ accidentis exiſtētis in ipſo. Uerū qꝛ deus oīa in eſſe ꝓducit: ⁊ oīa in eē ꝯſeruat: quocūqꝫ modo ſumatur effectiuitas ſiue in ꝓducendo: ſiue in cōſeruando: qcqd effectiuitatis eſt in cauſis inferioꝛibus: hoc totū ꝑamplius ⁊ foꝛtius reſeruatur in cā pꝛima: vt pōt patere ex theoꝛemate precedente: ideo quodcūqꝫ accidens pōt deus ꝓducere mediantibus principijs ſubiecti: pōt producere non mediantibus illis: ⁊ quodcūqꝫ accidens pōt conſeruare per ſubiectū: pōt ſine ſubiecto etiā conſeruare: ſi nihil aliud obuiat. Et ſicut ſubiectū dupliciter intelligitur eſſe cauſa efficiens accidētis: ita duplex eſt cā mālis eius: loquēdo de cā māli vt cōpetit accidētibus hr̄e mām̄. Accidētia enim dupliciter poſſunt conſeruari. Pꝛimo quātum ad nām̄: ⁊ quātum ad id qꝺ ſunt. 2° quantum ad modum eſſēdi que hn̄t. Si conſideremus accidens quātum ad modū eſſendi: ſic ſubiectū eſt cā mālis accidentis: inquātum accidentis eſſe eſt ineſſe: eo enim ipſo ꝙ modus exiſtentium accidentium eſt ꝙ inſunt: competit accidentibus habere mām̄ in qua ſint: ergo ex hoc ipſo ꝙ inſunt: ſubm̄ eſt mā accidentiuꝫ: qꝛ accidentia mām̄ non habēt ex qua ſunt: ſed in qua ſunt. Secūdo modo conſiderari poſſunt accidentia ſm̄ nām̄: ⁊ ſꝫ id qꝺ ſunt: ⁊ ſic ſubiectū eſt cauſa mālis accidentiuꝫ inquātum natura accītium indiuiduatur per ipſum ſubiectuꝫ. Illud eniꝫ per quod indiuiduatur aliquid habet modum materie: qꝛ cōſideratio rei ſm̄ eſſe vniuerſale pertinet ad conſiderationeꝫ eius ſm̄ foꝛmā. Sed conſideratio eius ſꝫ eſſe particulare reducitur ad conſiderationem eius ſm̄ materiaꝫ: cuꝫ deus non ſit materia reruꝫ. Sm̄ quod ſubiectuꝫ eſt cauſa materialis accidentis: aliquo modo dicere poſſumus ꝙ accidens conſeruari non poſſit ſine ſubiecto: quod cōuenit ei cū ſubiecto. Si eniꝫ conſideratur ſubiectuꝫ pꝛout eſt cā mālis accidentiuꝫ quātuꝫ ad moduꝫ eſſendi: vt inquātuꝫ accidentia inſunt: nullo modo fieri pōt nec nāliter nec miraculo: qꝺ cōpeteret accidentibus ineſſe: ⁊ haberent moduꝫ eſſendi illuꝫ ſine ſubiecto quē habēt cum ſubiecto. Non eniꝫ eſt intelligibile ꝙ aliqd inſit: ⁊ tamē non ſubſternatur ei ſubiectuꝫ tanq̄ꝫ mā in qua ſit. ¶ Uidetur tñ dubiuꝫ vtruꝫ accidentia que per ſubiectū indiuiduantur: indiuiduari poſſint virtute diuina abſqꝫ ſubiecto. Sꝫ hoc inueſtigare magis eſſet curioſuꝫ q̄ꝫ fructuoſuꝫ. Non eniꝫ hoc ingrere ſpectat ad pꝛopoſituꝫ: cum ſupra oſtenſum ſit quātitatem quā in ſacramento altaris ſine ſubiecto ponimus: non indiuiduari per ſubiectum: ſed per ſe. Pꝛobabile tñ videtur ꝙ accidentia materialia que oꝛiuntur ex principijs ſubiecti: illum modū indiuiduationis quem habent: vt in ſubiecto exiſtunt: pꝛout ſubiectū eſt materia illoꝝ: ⁊ pꝛout natura ipſoꝝ per ſubiectum indiuiduatur abſqꝫ ſubiecto habere non poſſe. Utrum autez eis virtute diuina poſſet alius modus indiuiduationis conferri prudētis lectoris iudicio relinquitur. Ad preſens aūt oſtenſum ſit: qualiter veruꝫ eſt quod cōiter diciť; ſubiectum reſpectu accidentis eſſe in duplici genere cauſe: in genere efficiētis ⁊ mālis: ⁊ pꝛout eſt in genere cauſe efficiētis: omne illud quod pōt competere accidenti cū ſubiecto: poteſt ei virtute diuina ſine ſubiecto competere: pꝛout vero ſubiectū eſt cauſa materialis accidentis: non opoꝛtet hoc vniuerſaliter veruꝫ eſſe. Et vt melius declaretur qꝺ in theoꝛemate ꝓponiť. Poſſumus addere 3m. vꝫ. ꝙ ſubiectū aliquo modo pertinet ad rationeꝫ foꝛmaleꝫ accidentis: inquātum eſſentialis vnitas aliquoꝝ accidētium eſt aliquo modo foꝛmaliter per ſubiectū: lꝫ enim ſubiectuꝫ ponatur in diffinitione accidentis: ꝓpter quod aliquo modo ꝑtinet ad q̄dditateꝫ cuiuſlibet accidentis: tñ pꝛopter hoc ſubiectū non pꝛopꝛie ꝑtinet ad rationeꝫ foꝛmalē accidentis; qꝛ ſufficit ad hoc ꝙ ſubiectum in diffinitione accidentis ponatur: ꝙ accidens a ſubiecto dependeat: ⁊ per ſubiectum in eſſe cōſeruetur: qꝺ magis reducatur ad modū efficiētis q̄ꝫ ad moduꝫ foꝛme: aliqua tñ accidentia ſunt ad quoꝝ eſſentialē vnitatem quodāmodo foꝛmaliter videtur ſubiectuꝫ facere: ⁊ talia accidētia ſunt oīa ſucceſſiua quoꝝ eſſe eſt in fieri: ⁊ non eſt in facto eſſe. Sicut eniꝫ de ratione foꝛmali permanentiuꝫ eſt: vt ſuperius tangebatur: ꝙ totalitas coꝝ ſit in ſimultate partiū: ſic de ratione foꝛmali ſucceſſiuoꝝ exiſtit: ꝙ totalitas coꝝ ſit in oꝛdine partiuꝫ. Et ſicut eſſentialis vnitas permanentiū eſt ex ſimultate partium: qꝛ non poſſent eſſe permanentia eſſentialiter vnū niſi haberent partes ſimul: ſic vnitas ſucceſſiuoꝝ eſt ex oꝛdine partium: qꝛ nequāq̄ꝫ ſucceſſiua eſſentialiter vnū eſſent: niſi partes oꝛdinatas haberēt. Et qꝛ talis oꝛdo ſumitur ex ſubiecto: ideo tempus ⁊ motus ⁊ cetera ſucceſſiua vnitatem ex ſubiecto ſuſcipiunt. Non eniꝫ debemus imaginari ꝙ ī tempoꝛe ſit aliquod quod faciat tempus vnuꝫ: ſicut in linea eſt aliquod; vt punctus quod facit lineam vnam: ſed ipſa ſuba rei mobilis facit vnitatem in motu: ⁊ faciendo vnitateꝫ in motu facit vnitateꝫ in tempoꝛe: ideo dictum eſt ꝙ tempus habꝫ vnitatem a motu ⁊ motus a magnitudine. Et qꝛ ab ipſo nunc: tempus vnitatem habet: opoꝛtet nunc ipſuꝫ in ipſa ſuba rei mobilis fundari: ideo dictum eſt in 4.° phyſicorum: ꝙ eſt vnum T.c.lxi. nunc in toto tempoꝛe: ſicut eſt vnum mobile in toto motu. Sicut ḡ illud quo foꝛmaľ vnitas linee eſt ex puncto: pꝛopter quod pūctus dicitur ipſe tactus: qꝛ eſt illud quo partes linee ſe tangunt ⁊ ꝯtinuantur: ⁊ eſſentialiter non competeret vnitas linee ſine pūcto: ſic quodāmodo foꝛmaliter ipſa ſuba rei mobilis eſt illud quo vnū ſunt tempus ⁊ motus ⁊ huiuſmodi ſucceſſiua vnitateꝫ eſſentialiter habere non poſſunt abſqꝫ ſubiecto. Dicamus ergo ꝙ ſubm̄ qnqꝫ modis facere pōt ad eſſe accidentis. Pꝛimo pꝛout mediantibus ꝑncipijs ſubiecti accidens pꝛoduciť in eſſe. Secundo pꝛout facit ad conſeruationē eius. Tertio pꝛout facit ad eſſentialitatē ⁊ vnitateꝫ ipſius. Quarto pꝛout facit ad moduꝫ eſſendi eius. Quia modus eſſendi accidentis qui eſt ineſſe abſqꝫ ſubiecto eſſe nō poteſt. Quinto pꝛout facit ad indiuiduationē eius. ¶ Dimiſſo autem pꝛimo modo pꝛout ſubm̄ facit ad productionem ⁊ eſt cauſa efficiēs eius pꝛout mediantibus ꝑncipijs ipſius ſubiecti accidēs in eſſe producitur: qꝛ planū eſt deum accidentibus hoc conferre poſſe ſine ſubiecto: cuꝫ quicquid effectiuitatis eſt in agentibus ſecūdis peramplius ⁊ perfectius reſeruetur in ꝑmo. Rurſuꝫ dimiſſo quarto modo ſꝫ ꝙ ſubm̄ facit ad eſſe accidētis rōne modi eſſendi: qꝛ planū eſt res vnius ꝑdicamēti poſſe hr̄e modū alte

rius: vt declaratuꝫ fuit in 27° theoremate. Secūde enī ſubſtantie habent moduꝫ accidentis: qꝛ nō per ſe exiſtūt ⁊ non ſignificant hoc aliqd: ſed quale qd: ⁊ habēt eſſe in pticularibus. Et qꝛ non implicat ꝯdictionē ꝙ res vnius predicamēti habeat modū alterius: qꝛ hoc ſolo deus priuatur qḋ ꝯdictioneꝫ implicat. iuxta illud qḋ habeť in 6° ethicoꝝ: hoc.n. ſolo deus priuať ingenita facere que vtiq; facta ſunt: poterit virtute diuina accidenti ꝯferri quidaꝫ modus ſubſtantie: ⁊ poterit diuino miraculo accn̄s: qḋ de ſui nā ineſt: nō ineſſe: ſi nihil aliud obuiat. ❡ His ergo duobus modis dimiſſis dicere poſſumus ſubiectuꝫ tripliř poſſe facere ad eſſe accidentis. ꝑ qꝛ conſeruat ipm̄ in eſſe. Scḋo ꝓut facit quodāmodo formaliter ad eſſentialem vnitatem eius. Tertio prout facit ad indiuiduationeꝫ ipſius. Et lꝫ ſm̄ hec tria poſſit ſubiectuꝫ facere ad eſſe accidentis: nō tn̄ reſpectu cuiuſlibꝫ accidentis habꝫ hos tres modos cauſalitatis: qꝛ reſpectu pmanentiū nō hꝫ cauſalitateꝫ illā que quodāmodo formaliter facit ad eſſentialem vnitateꝫ ipſoꝝ: ⁊ reſpectu quātitatis non hꝫ cauſalitateꝫ illā: ꝙ per ipſuꝫ ſubiectū indiuiduetur quantitas. ❡ Poſſumus.n. diſtinguere tria genera accn̄tiuꝫ: qꝛ quedā accidentia ſunt ſucceſſiua: quedā pmanentia: ⁊ permanentia diſtinguuntur: qꝛ quedaꝫ indiuiduanť per ſeipſa vt quātitas: quedā vō indiuiduanť per ſubiectuꝫ: vt accidentia alia a q̄titate. Loquēdo ergo de dictis tribus modis qbus dictum ſubm̄ vr facere ad eſſe accidentis ad tria aſſignata genera accidentiuꝫ ſubiectum ſic ſe hꝫ: qꝛ ad eſſe ſucceſſiuoꝝ ſubiectuꝫ facit tripliciter: ad eē permanentiū alioꝝ accidentium a quātitate facit dupliciter. Sed ad eſſe quātitatis facit vno modo. Accidētia enīꝫ ſucceſſiua conſeruantur in eſſe per ſubiectū: ⁊ quaſi formaliter habent eſſentialem vnitatem per ſubiectū: ⁊ etiā indiuiduantur per ipſum: accidentia vō pmanentia alia a quātitate: lꝫ formaliter non ꝓprie vnitatē habeāt a ſubiecto: qꝛ totalitas eoꝝ non conſiſtit in ordine prtiuꝫ: vt totalitas ſucceſſiuoꝝ: tn̄ cōſeruantur in eſſe per ſubiectum: ⁊ indiuiduationē habent per ipſum: quantitas vō tum qꝛ eſt de genere pmanentium: tum qꝛ per ſeipſuꝫ indiuiduatur de dictis modis: ſolum hoc a ſubiecto hꝫ: qꝛ conſeruatur in eſſe per ipſum. ❡ Poſſumus autē dicere ꝙ accidentis rōneꝫ tripliciter ꝯſiderare poſſumus. Primo ſub quadā ratione generali vt accidens eſt. Secūdo ſpāliter ſm̄ ſuaꝫ vnitateꝫ eſſentialē. Tertio pticulariter vt hꝫ eſſe ſignatū. Aliqua ergo accidentia ſunt ad quorū eſſe facit ſubiectum generaliter ⁊ ſpecialiter ⁊ particulariter: ⁊ huiuſmodi accidentia ſunt ſucceſſiua: ad quoruꝫ eſſe facit ſubiectuꝫ: vt conſiderantur generaliter: inquātum conſeruat ea in eſſe: qḋ ſimpliciter ⁊ naturaliter cōpetit accidentibus vt accidētia ſunt. ❡ Rurſuꝫ ad eſſe ſucceſſiuoꝝ faciūt ſubiecta ſpecialiter: qꝛ eſſentialē vnitatem quodāmodo formaliter habent per ipſa: ſꝫ faciūt etiam ad eſſe eorum particulariter: qꝛ ſucceſſiua per ſua ſubiecta indiuiduationem ſuſcipiunt: ad eſſe autem accidentium permanentium aliorūꝫ a quātitate faciunt generaliter ⁊ particulariter: quia conſeruant ea in eſſe: ⁊ faciunt ad indiuiduationem eoꝝ: ad eſſe autem quantitatis facit ſubiectuꝫ generaliter: ⁊ vt conſideratur quantitas ſub ratione generali: vt inquātum accidēs eſt: ⁊ ſi facit ad eſſe eius ſpecialiter ⁊ particulariter: hoc eſt inquātum cōis ratio generis reſeruatur in ſpecie ⁊ indiuiduo. Tota ergo difficultas: quare quātitas non videtur poſſe eſſe ſine ſubiecto ſumitur: qꝛ per ſubiectū conſeruatur in eſſe. Si ergo nihil aliud obuiat vt oſtēſuꝫ eſt: poterit virtute diuina in ſacramēto altaris q̄titas per ſe eſſe: quod declarare volebamus.

Diuiſio accidentiuꝫ [illegible]

Propoſitio.XXXIX.

Quoniaꝫ in hoc ſacramento ſola quātitas ponitur ꝑ ſe abſq; ſubiecto ſubſiſtere: cetera vero accidentia in quantitate fundantur: poſitio fidei de exiſtentia accidentis ſine ſubiecto nihil irrationale continet: ſi modum ponendi cuꝫ diligentia meditemur.

Declaratio.

❡ Manifeſtū eſt ergo ſi conſiderentur prehabita: ꝙ contradictionem nō implicat accidens ſine ſubiecto eſſe: ex eo ꝙ ſubiectū facit ad productionē eius. Ut ex eo quod oritur ex principijs ſubiecti: ⁊ ex eo qḋ facit ad conſeruationem eius: vt qꝛ mediante ſubiecto accidens cōſeruať in eſſe: qꝛ ſubiectū ſic habere cauſalitatē reſpectu accidētis reducitur ad genus cauſe efficientis: ⁊ ſublatis agentibus intermedijs: pōt primū agens ſine illis qcqd cum illis poterit. ❡ Rurſum nec ꝯtradictionem implicat ſi ponimus accidens abſqꝫ ſubiecto eſſe ex eo ꝙ ſubꝫ facit ad modū eſſendi accidentis: vt qꝛ cōpetit accidēti ineē: qꝛ eſt in ſubiecto: cū res vnius predicamenti modum alterius poſſit habere: ⁊ ſic abſqꝫ implicatione ꝯtradictionis eſſe poteſt accidēs abſqꝫ ſubiecto. Sed ſi eſſentialeꝫ vnitatem eius formaliter ſubiectum faciat: ꝓpter quod ſucceſſiua accidentia abſque ſubiecto eſſe non poſſunt. Dubium tamen eſt vtrum illud accidens abſqꝫ ſubiecto eſſe poſſit: ad cuius indiuiduationem ſubiectum facit. Et quia ad indiuiduationem omnium accidentium preterq̄ ad indiuiduationē quātitatis facit ſubꝫ: dubiū eſt. Utrum albedo ⁊ huiuſmodi accidentia abſqꝫ ſubiecto eſſe poſſint. De quātitate aūt nulli dubiū eſſe dꝫ: ꝙ ſi ponatur abſqꝫ ſubiecto eſſe: ꝯdictionē nō implicat. Minus enim depēdet quātitas a ſubiecto: q̄ aliqḋ aliud accidens: hꝫ.n. quātitas in ſe vnde ꝯtinuetur: ⁊ vnde vnitatem hꝫ: ꝓpter qḋ nō dependet a ſubiecto: vt tēpus ⁊ motus: ⁊ cetera ſucceſſiua que a magnitudine vnitatē ſuſcipiunt. ❡ Rurſum quātitas habet in ſe vnde indiuiduetur: propter qḋ a ſubiecto non dependet vt alia accidentia que indiuiduantur per ſubiecta ſua: cetera enim accidentia: vt dicebatur in 36° propoſitione: per ſua ſubiecta indiuiduationem ſuſcipiunt: ſola quantitas ſeipſa eſt h: ⁊ vt indiuiduetur ſubiecto nō indiget. Si ergo oſtendere poterimus: ꝙ in hoc ſacramēto ſola quātitas ſine ſubiecto exiſtit: cetera vero accidentia in quātitate fundantur: qꝛ ſic ponendo non ponimus aliqḋ accidēs ſine ſubo preter quātitateꝫ: vt cum ſit ſpālis ratio de q̄titate: quare ſine ſubiecto eſſe poſſit: vt qꝛ minus dependet a ſubiecto q̄ cetera accidētia: manifeſtū erit ꝙ poſitio fidei de exiſtentia accidentis abſqꝫ ſubiecto nō eſt irrōnabilis: ſi diligenter videať modus ponendi. ❡ Habet.n. quātitas reſpectu alioꝝ accn̄tiuꝫ quatuor: pp̄ que arguere poſſumus cetera accn̄tia ineſſe ſubſtantie mediante quātitate: ⁊ ꝙ cetera accn̄tia in quantitate fundantur. ❡ Primuꝫ eſt: qꝛ quantitas magis ſe tenet ex parte materie: q̄ alia accidentia. ❡ Ex iſto primo ſeqtur ſecundū. Ut qꝛ mā ab oībus alijs accidentibus abſoluiť preterq̄ a quātitate. ❡ Ex iſto ſecundo ſeqtur 3ᵐ ꝙ quantitas imediatius adheret ſubſtantie q̄ cetera accidentia. ❡ Ex iſto tertio ſeqtur quartū: ꝙ poteſt intelligi mā cum quātitate circūſcriptis alijs accidentibus. Non aūt poteſt intelligi mā cuꝫ alijs accn̄tibus circūſcripta q̄titate. ❡ Primuꝫ ſic patet: qꝛ accn̄tia diuidanť in nouē ꝑdicamenta. Illoꝝ auteꝫ nouē predicamentoꝝ: quedā ſunt quaſi extrinſecus aduenientia: quedā intrinſecus. Oīa enim illa ſex predicamēta accidentalia de qbus determinatur in

Quātitas ad alia accidentia q̄tuor dr̄ias habet.

ſex principijs: poſſunt dici quaſi extrinſecus aduenientia.
Ut vbi cõpetit rei ſm q̧ cõparatur ad locũ. Locus aũt
eſt extra locatũ aliqd:q2 non eſt in locato:ſed in locante.
Quando aũt cõpetit rei vt comparat̃ ad tẽpus:⁊ eſt pro/
prie in motibus ſecũdis: ⁊ in mobilib9 ordinatis ad mo/
bile primũ. Tẽpus aũt vt ſubiecto non eſt in talibus mo
tibus: ſic ẽt ⁊ ſitus:vt eſt p̄dicamentũ ꝯpetit rei:vt ꝯpãt̃
ad aliqd extra: q2 ſicut res ipſa prout cõparat̃ ad locum
cõpetit ei vbi:ſic ꝑut ptes eius ad locum cõparant̃ com
petit ei ſitus. Nihil enim eſt aliud ſitus ꝑut eſt predica/
mentuz:q̃ ordinatio pcium in loco: vt oſtendit Cõmẽta
Com.zi tor.5.metha. Et etiã habitus rei cõpetit prout cõparat̃
ad aliqd q̧ eam circũſtat:vt ꝑut cõparatur ad indumen
tum vel calciamentũ. Sic etiã actio ⁊ paſſio competunt
rei per cõparationez ad aliqd extra: vt per cõparationẽ
ad agens. Eadem enim res eſt actio ⁊ paſſio:ſed actio eſt
vt eſt ab agente:paſſio vero eſt vt ſuſcipitur in paſſo. Nõ
differunt .n.actio ⁊ paſſio:niſi ſicut via qua itur ab athe/
T.c.zi. nis ad thebas:⁊ a thebis ad athenas:vt dicit̃ in.3.phyſi/
coꝝ. Cũ ergo ſe teneant magis ex pte rei que ſunt intrin
ſecus aduenientia q̃ que ſunt extrinſecus:q̃titas ⁊ qua/
litas magis ſe tenent ex parte rei:q̃ illa ſex predicamen
ta de qbus determinat̃ in ſex principijs. ⁋ Rurſuz ma/
gis ſe tenẽt ex parte rei q̃ relatio: q2 relatio:vt habet̃ 5.
T.c.zo. metha. vel ſeqtur ad quãtitatez:⁊ qualitatẽ:vel ad actio
nem ⁊ paſſionẽ.loquendo ergo de relatione ƒz eſſe: q2 ta
lis proprie eſt relatio: dicere poſſumus q̧ relatio minus
ſe tenet ex parte rei q̃ qualitas ⁊ quãtitas: cuz ſequatur
ad quãtitatem ⁊ qualitatez. Uel ad ea que ſunt quaſi ex
trinſecus aduenientia:vt ad actionem ⁊ paſſionem: que
minus ſe tenẽt ex pte rei q̃ quãtitas ⁊ qualitas. Immo
q2 oĩa que extrinſecus adueniũt rei cõpetunt per ea que
intrinſecus ſunt ĩ ipſa: dicere poſſumus omnia alia acci/
dentia ꝯpetere rei mediante quãtitate ⁊ qualitate:⁊ oĩa
alia accidentia fundari in quantitate ⁊ qualitate. Si
ergo oſtendere poterimus q̧ ipſa qualitas in quantitate
fundatur:manifeſtum erit cetera accidentia in quãtita/
te fundari:hoc aũt.ſ. q̧ quãtitas ſit illud ĩ quo fundatur
qualitas:⁊ per conſequens oĩa alia accidẽtia:patet ex eo
q̧ primo preſupponebat̃:vt q2 quantitas magis ſe tenet
ex parte materie:qualitas aũt magis ex parte forme: qđ
declarari poteſt:q2 quãtitas nũq̃ eſt ĩmediatuz ꝑncipiũ
actionis:nunq̃ enim immutatur quãtitas niſi informa/
ta qualitate:ſic nec mã eſt ratio agendi: niſi inq̃tum eſt
ſub forma. Si ergo quãtitas magis ſe tenet ex parte ma
terie:qualitas autem magis ex parte forme: q2 ordo cau
ſatoꝝ nãliter in predictis ſumit originem ex ordine cau
ſarum:ſicut mã ſubſternitur ipſi forme: ſic quãtitas erit
ſubſtrata qualitati.patet ergo omnia accidentia in quã/
titate fundari:q2 omnia fundantur in quãtitate ⁊ quali/
tate:cui qualitati quãtitas eſt ſubiecta:qđ ſeqtur ex hoc
q̧ quãtitas magis ſe tenet ex pte materie: qđ prima via
proponebat. ⁋ Secũda via ſic patet. Nam ſi quantitas
magis ſe tenet ex parte materie:q̃ cetera accidentia: q2
res prius abſoluitur ab eo quod minus ſe tenet ex parte
eius:q̃ ab eo qđ plus ſe tenet ex parte ipſius:mã ꝑus ab/
ſoluetur ab alijs accidentibus q̃ a quãtitate. Immo ab
alijs accidentibus abſoluitur:a quantitate proprie non
abſoluitur:materia eniz reſpectu qualitatis: vel abſolui
tur ab eis ſimplr:vel induit oppoſitas qualitates. Qua/
litatum.n.quedaz ſunt prime:quedã ſunt ſecũde. A qua/
litatibus ſecũdis poteſt abſolui materia ſimpliciter:po/
teſt enim materia eſſe ſub tali forma q̧ nec eſt alba: nec
nigra : nec medio colore colorata : ⁊ nec eſt dulcis : nec
amara:nec aliquo ſapore ſapida: vt ſi eſſet materia infor
mata forma aeris: vel forma alicuius puri elementi: ab
elementis eniz predicte paſſiones aliene ſunt:a qualita/
tibus autem primis ⁊ ſi nõ abſoluitur mã ſimpliciter ƒz
eſſe actuale qđ hz:abſoluitur tñ a qualibz ſuſcipiẽdo op/
poſitam qualitatez: vt abſoluitur a calido:q2 põt eſſe ſub
forma frigidi:⁊ abſoluit̃ a raro:q2 põt eſſe ſub forma op/
poſiti vt ſub forma denſi. Sed de q̃titate non ſic: q2 nec
abſoluitur a quãtitate ſimpliciter vt abſoluebat̃ a qua/
litatibus ſecundis. Quia eſſe actuale materia ſine quan
titate habere non poteſt:nec abſoluitur a quãtitate ſuſci
piendo eius oppoſitum:q2 quãtitati nihil eſt ꝯriuz: rarũ
enim ⁊ denſum:rectuz ⁊ curuum:⁊ cetera talia que ꝯrie/
tatẽ habere videntur:non ſunt quãtitates eſſentialiter:
ſed ſunt qualitates quedã in quãtitatibus fundate. Im/
mo nunq̃ forte corrũpitur quãtitas in materia quãtum
ad eſſentiam:ſed ſolũ quãtum ad eſſe:q2 magis ⁊ minus
perfectum ⁊ imperfectũ non vident̃ diuerſificare eſſen/
tiam. Sed ſi eſt ibi diuerſitas eſt ibi quãtũ ad eſſe ſolũ.
Si ergo non ꝓprie abſoluit̃ materia a quãtitate:vel ma
gis abſoluitur materia ab alijs accidentibus q̃ a quãti/
tate:oportet q̧ quãtitas prius inſit materie q̃ cetera ac/
cidentia. Cetera ergo accidẽtia in quãtitate fundantur:
⁊ mediante quãtitate materie adherent. In ſacramẽto
altaris ergo nullũ accidens ponitur per ſe eſſe p̄ter quã/
titatem:cum oſtenſum ſit cetera accidentia in quantita
te fundari. ⁋ Tertia via ſic oſtendit̃: q2 ſi ꝓprie loquẽ/
do magis dz dici mã poſſe abſolui a ceteris accidẽtibus
q̃ a quãtitate:opz q̧ quãtitas ĩmediatius adhereat ſub/
ſtantie q̃ aliquod aliud accidẽs. Unde Themiſtius vt
recitat Cõmentator.iz.metha. volebat q̧ ſicut inter ce/ Com.z.
teras figuras prima figura eſt triãgulus:poſtea quadrã/
gulus:⁊ ſic deinceps:ſic inter predicamenta primum qđ
adheret ſubſtãtie eſt quãtitas:⁊ poſtea qualitas: ⁊ ſic de/
inceps. Cuz ergo ſubſtãtia ſit illud in quo accidẽtia fun/
dantur:quãtitas:q2 ĩmediate adheret ſubſtãtie eſt illud
mediante quo oĩa accidentia in ſuba hñt eſſe:igit̃ omnia
accidentia in quãtitate fundari habent. Tranſubſtãtia/
ta ergo ſubſtãtia panis in ſubſtantiam corporis xp̄i:ſola
quãtitas ibi ſine ſubo exiſtit; cetera võ accidẽtia in quã/
titate fundabuntur. ⁋ Quarta via ſic pz: q2 ſi quãtitas
magis ĩmediate adheret ſubſtantie q̃ cetera accidẽtia:
erit prior ceteris accidentibus. Et q2 prius poteſt intelli
gi nõ ĩtellecto poſteriori: poterit intelligi mã q̃ta nõ in/
tellecta mã quali:vel non intellecta mã vt eſt ſenſibilis.
Et inde eſt q̧ mathematicus abſtrahit a q̃li ⁊ nõ a quã/
to:abſtrahit a mã ſenſibili nõ a mã imaginabili ſiue nõ
a mã intelligibili. Ipſa enim imaginatio quidaz intelle
ctus eſt:Cõmentator enim in.3.de aĩa:imaginationẽ vo/ Com .5.
cat intellectum poſſibilez. Si ergo quãtitas eſt prior ce/
teris accidentibus: q2 ſemper accidentia poſteriora fun
dantur in prioribus:cetera accidentia in quãtitate fun/
dantur. Patet ergo verum eſſe qđ in theoremate propo
nebatur.vz. q̧ nõ eſt impoſſibilis poſitio fidei:cum ſolã
quantitatem in ſacramento altaris ſine ſubiecto ponat:
que ſine implicatione cõtradictionis: vt patet per habi/
ta:ſine ſubiecto eſſe poteſt: cetera vero accidentia ponit
in quantitate fundari.

Theorema.XL.

In ceteris tranſmutationibus natura
liter factis quod eſt ibi cõmune ⁊ ma
net tranſmutatione facta:eſt ſubſtan/
tia aliqua: in generatiõe materia: in al
teratiõe ſubiectũ. In hac vero ꝯuerſione ſup/
naturali non ſubſtantiã aliquã: ſed ſola contin

git accidentia remanere. Declaratio.

¶ Cogimur ad dicendū ꝙ facta trāſubſtātiatione panis
in ſubām corporis chriſti: quantitas panis ſine ſubiecto
perſiſtat: fuerūt tn̄ aliqui ſaluare volētes poſtꝗ̄ corpus
chriſti incipit eſſe in hoſtia: quātitatem panis hr̄e ſubm̄
in quo fundať. Dicebant aūt ꝙ ſimul cuȝ ſuba corporis
xp̄i eſt in hoſtia panis ſubſtantia: ⁊ ideo ꝗ̄titas panis nō
eſt ſine ſubiecto: hȝ.n. ſubiectū in quo fundať: qꝛ hȝ pro/
priaȝ ſubſtātiaȝ. Sȝ hoc ſtare nō pōt: qꝛ ſicut ſupius ꝓba
bať ꝙ panis ſuba annihilari nō pōt: qꝛ corpus xp̄i nō ici/
pit eſſe de nouo alicubi niſi vel ꝑ motū localeȝ: vel ex eo
ꝙ aliqd eſt conuerſum in ipſum: ⁊ iō dicebať: ꝙ ſi panis
ſuba eſſet annihilata xp̄i corpus non eſſet in hoſtia: ex eo
ꝙ aliqd eſſet ꝯuerſum in ipſuȝ: ⁊ inciperet eſſe ibidē per
motum localem de celo deſcendendo. Pari ergo rōne: ſi
ſuba panis remaneret in hoſtia: xp̄s nō inciperet ibi eſſe
per ꝯuerſioneȝ alicuius in corpus xp̄i: qꝛ nihil aliud po/
nitur cōuerti in corpus xp̄i niſi panis ſuba. Si ergo illa
maneret: nihil erit ꝯuerſum in ſubſtantiaȝ corporis xp̄i:
igitur xp̄s incipiet eſſe in hoſtia per motuȝ localem: ⁊ nō
ex eo ꝙ aliqd ſit ꝯuerſum in ſubſtātiaȝ corporis eius. Et
qꝛ qḋ per motū localem incipit eſſe alicubi: eſt ibi locali/
ter: xp̄s eſſȝ localiter in hoſtia: ergo circūſcriberetur ibi/
dē: ⁊ eſſet ibi ſitualiter.ſ. totus in hoſtia tota: ⁊ ps in pte.
Immo qꝛ locus dȝ equari locato: non poſſȝ eſſe chriſtus
in hoſtia: niſi eſſȝ tota ꝗ̄titas hoſtie quanta eſt quātitas
corporis chriſti. ¶ Et vlterius vt arguebatur ſupius ꝙ
vnuȝ corpus eſt localiter in vno loco: cum xp̄s inciperet
eſſe ī hoſtia deſineret eſſe in celo: ⁊ cuȝ eſſet in vno altari
deſineret eſſe in alio: que oīa ſunt incōuenientia ⁊ cōtra
fideȝ: poſitio ergo ꝑdicta ſtare non pōt: propter hoc dixe
runt alij ꝙ quātitas illa: vt in ſubiecto fundatur in aere.
Dicebant enim ꝙ ꝯuerſa ſubſtātia panis in corpus xp̄i:
dimenſiones panis fundātur in aere exiſtente circa ho/
ſtiam. Sȝ nec iſtud ſtare pōt: qꝛ quātitas ⁊ ſubſtantia in
qua quātitas fundatur ſimul ſunt: forma eniȝ ⁊ materia
vnum ⁊ eūdem locum habent. Si ergo dimenſiones pa
nis facta tranſubſtantiatione fundarentur in aere ſicut
in ſubiecto: ſolū eſſet aer cum dimenſionibus illis. Sed
vt probatur in.4. phyſicoꝝ: per ſe eſt dimēſionuȝ reſiſte
re dimēſionibus: ita ꝙ ſi ponereť dimenſiones ſepate:
⁊ ſimul cū illis dimenſionibus poneretur aliqḋ corpus:
duo corpora eſſent in eodeȝ loco: qꝛ tota cauſa: quare cor
pus non pōt eſſe ſimul cum corpore: ſumitur ex eo ꝙ di/
menſiones dimenſionibus reſiſtūt: hoc ergo amoto duo
corpora in eodem loco eſſe poterunt: quātūcūqꝫ ergo pa/
nis ſubſtātia ꝯuerſa ſit in ſubſtātiaȝ corporis xp̄i: dimen
ſiones panis nō ſimul poterunt eſſe cum aere: qꝛ dimen/
ſiones ille compatiuntur ſecum dimenſiones aeris. Nō
ergo dimenſiones panis vt in ſubiecto fundabunť in ae
re: nec etiā dicere poſſumus ꝙ huiuſmodi dimenſiones
ſint in corpore chriſti tāꝗ̄ in ſubiecto: qꝛ corpus xp̄i pro/
prias hȝ dimenſiones ⁊ propriam quantitatem. Et ſicut
due albedines in eodeȝ ſubiecto eſſe non poſſunt: ſic nec
due quantitates in eodem corpore eſſe poſſunt. ¶ Rur
ſum quia dimenſiones hoſtie ſunt in altari localiter: ſi
dicte dimenſiones eſſent in corpore xp̄i tanꝗ̄ in proprio
ſubiecto: qꝛ nihil eſt aliud corpus eſſe localr̄ alicubi: niſi
eſſe ibi ſm̄ dimēſiones proprias: corpus chriſti eſſȝ loca/
liter in altari: qꝛ eſſȝ ibi ſm̄ dimenſiones ſuas. Cogimur
ergo ad dicēduȝ dimenſiones illas ſine ſubiecto eſſe: vir
tute ergo diuina: qua accidens ſi non ſit ſucceſſiuū: ⁊ nō
indiuiduetur per ſubiectum: pōt ſine ſubiecto conſerua/
ri in eſſe: quātitas per ſe ⁊ abſqꝫ ſubiecto exiſtet. Utrum
autem accidens: quod per ſubiectū indiuiduationem ſu
ſcipit: poſſit virtute diuina abſqꝫ ſubiecto ꝯſeruari in eē:
non diffinio: qꝛ non eſt preſentis ſpeculationis: nullū.n.
aliud accidens ponitur in ſacramento altaris ſine ſubie
cto eſſe preter quātitatem: que per ſubiectuȝ indiuidua/
tionem nō ſuſcipit. Non naturaliter ergo: ſȝ miraculoſe
in ſacramento altaris eſt quātitas per ſe exiſtens: non tn̄
propter hoc quātitas illa erit ſubſtantia: ſȝ habebit quē/
dam moduȝ ſubſtantie: per ſe enim eſſe dicit quendam
modū eſſendi ſubſtantie: ſicut ineſſe dicit quēdā modū
eſſendi accidentis. Et ſicut dicebať ſuperius: pōt ſubſtā/
tia nō per ſe eſſe: ⁊ tn̄ non erit accidens: ſȝ habebit quen/
daȝ modū accidentis: qꝛ forma ſubſtātialis ſuba quedā
eſt: nec tn̄ per ſe eſt: ſȝ non ideo eſt accidēs: hȝ tn̄ quēdaȝ
modum accidētaleȝ: ⁊ quēdam modum qualem: a ſimi/
li ergo ſi ponitur accidens per ſe eſſe: non erit illud acci/
dens ſuba: ſed habebit quēdaȝ modum ſubſtātie. ¶ Ex Q̃uo verū
his autē apparere poteſt qūo verum ſit ꝙ accidētis eſſe: ſit ꝙ acci/
eſt ineſſe. Non eſt aūt hec predicatio formalis: ineſſe enī dentis eſſe
non dicit ipſum eſſe accidentis: ſȝ dicit quēdam moduȝ ſit ineſſe.
eſſendi eius: ſicut per ſe eſſe nō dicit ipſum eſſe ſubſtātie
ſed dicit quēdam modū eſſendi ſubſtātie. Non ergo for
maliter veruȝ eſt ꝙ accidentis eſſe eſt ineſſe: ſed cauſali
ter ſolū: qꝛ accidens nō ꝯſeruať in ſuo eſſe niſi per ſubie/
ctum cui ineſt. Et qꝛ inherendo ſubiecto hȝ eſſe: ⁊ in eſſe
conſeruatur: ideo dictuȝ eſt accidentis eſſe eſt ineſſe. Eſt
ergo ordo nālis: vt accidens ꝯſerueť in eſſe per ſubiectū:
⁊ non ſit niſi inſit. Solus ergo ille: in quo reſeruať totus
ordo ſecundoꝝ agentiuȝ: ⁊ qui ordinem rebus naturali/
ter inditum immutare poteſt: pro ſuo libertatis arbi/
trio: ⁊ poteſt facere ſine cauſa ſecūda: quod poteſt facere
cum cā ſecunda: poterit quātitateȝ ſine ſubiecto conſer
uare. Non ergo implicat ꝯdictioneȝ ꝙ ſit accidēs: ⁊ non
inſit: ex quo formaliter eſſe accidētis nō eſt ipſum ineſſe:
ſed cauſaliter ſoluȝ. Ueruȝ qꝛ natura oīno non pōt ordi/
nem iuſtuȝ īmutare: ſȝ ſolus deus. Nāliter fieri non pōt
ꝙ ſit accidens: ⁊ non inſit: non qꝛ ꝯdictionem implicet ſi
ponať accidēs non ineſſe: ſȝ qꝛ eſt ſupra facultates natu/
re ꝯſeruare accidēs ſine ſubiecto: ⁊ facere ꝙ ſit accidēs:
⁊ nō inſit: ⁊ ideo bene dictum eſt ꝙ non naturaliter: ſed
miraculoſe in ſacramento altaris accidēs per ſe exiſtit.
¶ Hoc viſo apparet verum eſſe qḋ in theoremate ꝓpo/
nebatur. vȝ. ꝙ in ceteris trāſmutationibus quod eſt ibi
cōe eſt ſubſtātia aliqua: ſȝ in hoc ſacramento non manet
ſubſtātia aliqua: ſȝ ſolū accidens. In oī aūt trāſmutatio
ne nāli: illud qḋ manet in tota trāſmutatione: oȝ eſſe ſub
ſtantia aliqua. Agens.n. nāle ſemꝑ preſupponit māꝫ: qꝛ
non pōt māꝫ ꝑducere in eſſe: nec pōt vnā māꝫ in aliaȝ
ꝯuertere: ſemꝑ ergo in omni trāſmutatione manet eadē
mā ſubiecta vtriqꝫ ꝯtrarioꝝ: ſed ſi manet mā ſola: tunc eſt
generatio. Si vō manet mā cuȝ forma ſubali: ⁊ eſt tranſ/
mutatio in paſſionibus: tūc eſt alteratio: vt pōt haberi a
phō primo de ge. Unde ergo dictuȝ eſt ꝙ in oī trāſmuta T.c.10.
tione nāli: qḋ eſt ibi cōe: ⁊ manet trāſmutatiōe facta: eſt
ſubſtātia aliqua: qꝛ in generatione manet mā: in altera/
tione vero manet ſubiectum.i. manet aliquid in actu: qꝛ
manet materia cū forma ſubſtātiali. Eſt enim differētia
inter materiā ⁊ ſubiectuȝ: vt dicitur.9. metha[ce]. qꝛ mā di T.c.12.
cit qd in potētia: ſubiectuȝ vō dicit qd in actu. Sed cum
ſubſtātia panis ꝯuertitur in ſubſtātiā corporis xp̄i: facta
hac tranſmutatione nō manet aliqua ſubſtantia: quia to
ta ſubſtātia panis ꝯuertitur in totam ſubſtantiaȝ corpo/
ris xp̄i. manēt autem accidētia: qꝛ accidentia panis non
conuertuntur in accidentia corporis chriſti: ſed quanti/
tati panis tribuiť virtute diuina qdaȝ modus ſubſtātie

⁊ hꝫ per ſe eſſe:⁊ cetera accidentia panis:lꝫ maneant:nō
tn̄ per ſe exiſtunt:ſꝫ in q̄ntitate fundant̄ vt in ſubo.¶ Ex
hoc aūt manifeſte pꝫ:ꝙ nullū nomen trāſmutationū na
turaliū pōt congrue adaptari huic ꝯuerſioni. Omnis.n.
trāſmutatio nālis vel eſt generatio:vel alteratio:vel au
gmentuꝫ:vel loci mutatio. Non aūt hec ꝯuerſio pōt dici
loci mutatio:qꝛ chr̄s nō incipit eſſe in hoſtia per motum
localeꝫ.Sꝫ ibi incipit eſſe:qꝛ eſt aliqd ꝯuerſum in ipſuꝫ.
Nec pōt dici augmentū:qꝛ ex eo ꝙ chr̄s īcipit eſſe in ho/
ſtia nullū augmētuꝫ ſuſcipit:nec pōt dici generatio:quia
in oī generatione mā̄ manet tanꝗ̄ cōe ſubiectuꝫ:hic aūt
non manet panis mā̄:nec poteſt dici alteratio:qꝛ in alte/
ratione non ſolū manet mā̄:ſed etiā manet forma ſuba/
lis:hic aūt nec mā̄ panis manet:nec eius ſubal'forma:ſꝫ
tota ſuba panis tam mā̄ ꝗ̄ forma ꝯuertitur in ſubaꝫ cor/
poris chriſti.Debet ergo hec mirabilis conuerſio ꝓprio
noīe vocari tranſubſtantiatio:qꝛ in ea manentibus acci
dentibus fit conuerſio ſubſtantiarū:qꝛ ſubſtantia panis
non manet:ſed conuertit̄ in ſubaꝫ corpis chriſti.manēt
tn̄ accidentia panis:qđ declarare volebamus.

¶ Propoſitio.XLI.

Dicimus ꝙ facta conuerſione acci/
dentia panis abſque ſubiecto ſubſi/
ſtant:tn̄ nō poſſumus intelligere ac/
cidens nō intellecto ſubiecto. Uere
ergo eſt laudādus ⁊ venerādus ille ſupremus
ſummus oīpotēs:cui multa ſunt poſſia q̄ intel/
lectu capere nō valemus. Declaratio.

¶ Quia eſt ex ſuperioribus declaratuꝫ ꝙ virtute diuina
abſqꝫ ſubiecto pōt accidens conſeruari in eſſe:⁊ ꝙ ꝯtra/
dictionē nō implicat accidens abſqꝫ ſubiecto exiſtere;
Crederet forte aliqs:eo ꝙ iſta rōnabiliter ſint oſtēſa:ꝙ
per rōneꝫ ⁊ intellectuꝫ poſſemus intelligere accidēs nō
intellecto ſubiecto:vt ergo appareat veritas propoſitio/
nis:tria ſunt declaranda.¶ Primo.n.oſtendemus:ꝙ lꝫ
poſſimus intelligere ꝙ accidens abſqꝫ ſubiecto poſſit a
deo conſeruari in eſſe:non tn̄ poſſumus intelligere acci/
dēs ſine ſubiecto. ¶ Scd̄o manifeſtabimus ꝙ dato:ꝙ
ſciremus aliquod accidens per ſe eſſe:⁊ non ineſſe alicui
ſubiecto:non tn̄ poſſemus intelligere illud accidēs ſine
ſubiecto.¶ Tertio ſpālem cām aſſignabimus:quare in
tellectus noſter non poteſt intelligere accidens nō intel
lecto ſubiecto.¶ Propter pmuꝫ notanduꝫ:ꝙ lꝫ in qua/
dam vniuerſalitate poſſimus rōnabiliter cognoſcere:ꝙ
cauſalitas ſecundoꝝ agentiuꝫ reſeruatur in pmo:ꝓpter
quod qcqd deus poteſt mediante cā ſcd̄a:pōt nō mediā/
te illa. In ſpāli tamen non poſſumus intelligere moduꝫ
illum:ſm quē ordo ſecundoꝝ agentiū reſeruatur in cau
ſa pma:⁊ inde eſt ꝙ non poſſumus intelligere accidēs ſi/
ne ſubiecto:quātūcūqꝫ cognoſcamus ꝙ accidens imme
diate ⁊ abſqꝫ ſubiecto poteſt a deo conſeruari in eſſe:qꝛ
modus huius ꝯſeruationis nō eſt nobis notus. ¶ Sciē
dum eſt enim ꝙ deus eſt cā cōis ⁊ cauſa propria ſingulo
rum.Sic enim eſt cā cōis rerum:qꝛ cauſalitas ſua ſe ex/
tendit ad oīa:eſt etiā cā propria cuiuſqꝫ rei:qꝛ in eo relu/
cent rōnes ſinguloꝝ entium. Sunt.n.in deo proprie rō/
nes oīum:vt probat Aug⁹.83.q.q.de ideis. In v̄bo.n.di/
uino rationes ſunt proprie omnium rerum:qꝛ vt ſcribit̄
6⁰ de trini.verbuꝫ eſt ars dei patris oīpotentis plena rō/
ne oīum viuentiuꝫ.Si ergo per deum tanꝗ̄ per cāꝫ vel/
lemus hr̄e ſciaꝫ alicui⁹ effectus:oporteret nos cognoſce/
re quō deus eſt propria cā illius:qꝛ per cōia non aggene/
ratur ſcia:cum ergo ſubtracto ordine ſecundorum agen/
tium deus non ſit propria cā rerum:niſi prout in eo relu
cent rōnes proprie ſinguloꝝ:cum non ſit nobis notus di
uinus ordo:⁊ non ſint nobis note ꝓprie rōnes in deo exi
ſtentes:non poſſumus habere propriā cognitionem effe
ctus:prout īmediate reducitur in diuinum ordineꝫ:poſ/
ſumus ergo intelligere accidens intellecto ſubiecto:qꝛ
natura ſubſtantie in qua reſeruat̄ propria cauſalitas ac/
cidentis:non ſuperat intellectū noſtrum:ſed non poteri/
mus intelligere accidēs non intellecto ſubiecto quātū/
cūqꝫ reducamus accidens in diuinū ordineꝫ:qꝛ nā diui/
na in qua relucet propria rō cauſalitatis cuiuſlibet effe/
ctus:excellit intellectū noſtruꝫ. Nec ſumus ſufficientes
ad cognoſcendum:quō cauſalitas:quā hꝫ ſubm reſpectu
accidentis:reſeruatur in pmo agente:⁊ poteſt deus acci/
dens abſqꝫ ſubo conſeruare in eſſe:qđ cū ſubiecto in eſſe
cōſeruat.Dicamus ergo.ꝙ ſicut ſcimus de deo qꝛ eſt:qđ
eſt autē ſm nām ſcire non poſſumus.ſic ſcire poſſumus
ꝙ poteſt deus accidens abſqꝫ ſubiecto ꝯſeruare in eſſe:
⁊ ꝙ ſublato ordine ſecundoꝝ agentium remanet ordo
agentis primi:⁊ poteſt deus abſqꝫ ſecūdis agētibus res
in eſſe producere ⁊ eas conſeruare:ſꝫ quomodo accidēs
in eſſe conſeruat:⁊ quomodo abſqꝫ ſecundis agentibus
res in eſſe producit:intellectu non capimus. Sicut ergo
nunꝗ̄ intelligeremus accidens intellecto ſubiecto niſi
cognoſceremus pncipia ſubiecti:⁊ modum quo accidēs
a ſubiecto fluit:ſic ſi iſtam dependentiaꝫ reducere volu/
mus in diuinū ordineꝫ:ſublato ſubiecto:accidens abſqꝫ
ſubiecto intelligere nō poterimus:niſi intelligamus di/
uinam naturam:⁊ cognoſcamus modum ſm queꝫ entia
a deo fluunt:⁊ per ipſuꝫ in eſſe conſeruant̄:quod proprie
cognoſcere ſuperat intellectū cuiuſlibꝫ viatoris. ¶ Sꝫ
forte videtur alicui mirabile:quō poſſumus cognoſcere
accidens virtute diuina poſſe eſſe ſine ſubo:⁊ tamē ipſuꝫ
ſine ſubo intelligere non poſſumus. Manifeſtum eſt er/
go:qđ ſecundo declarandū dicebat̄.vꝫ.ꝙ ſi ſciremus ali
quod accidens abſqꝫ ſubo eſſe:ipſum tn̄ abſqꝫ ſubo non
poſſemus intelligere. Sciendum ergo ꝙ cā:quare acci/
dens abſqꝫ ſubo non poteſt intelligi:nō proprie ſumitur
propter ipſum ineſſe actualiter:ſed propter ipſam apti/
tudinē quā hꝫ accidens vt ſubo inſit.Si eniꝫ nullus na/
ſus eſſet ſimus:ſimitas actualiter nō ineſſet alicui naſo:
qꝛ actualis inherentia requirit actuale eſſe:non exiſtēte
aūt aliquo naſo ſimo:nulla ſimitas hr̄et actuale eſſe:⁊ ꝑ
ꝯn̄s actualiter non ineſſet. Non tn̄ hoc poſito poſſemus
intelligere ſimū nō intellecto naſo:eo enim ipſo ꝙ ſimi/
tas dicit naturā taleꝫ que eſt apta eſſe in naſo:non poſſu/
mus intelligere ſimum non intellecto naſo. Cuꝫ ergo ac
cidens in ſacramēto altaris ponitur eſſe abſqꝫ ſubiecto:
lꝫ illud accidens actualiter ſubo non inſit:⁊ virtute diui
na ablata ſit ab eo actualis inherentia:tamen qꝛ aptitu/
do inherendi inſepabiliter ꝯcōitat̄ nām accidentis:cuꝫ
illud accidens maneat accidens:⁊ nō ſit amota ab eo na
tura ꝓpria:non eſt amota ab eo aptitudo inherendi:poſ/
ſemus enim dicere de illo accidente quod non ineſt:eſt
tamen aptum natum ineſſe. Non eniꝫ ſemper aptitudo
inſeparabiliter eſt ānexa actui:poteſt.n.eſſe quis aptus
natus ratione vti:qui ratione non vtitur. Immo qꝛ non
competit illi accidenti per naturam ſuam ꝙ non inſit:ſꝫ
per miraculum:quātum eſt de natura ſua ſemp eſt apti
natuꝫ ineſſe:⁊ ſi relinqueretur nature ſue vel eſſe defice/
ret vel ineſſet. Non ergo amota eſt ab illo accidēte apti/
tudo inherendi:cum ergo accidens non poſſit intelligi
ſine ſubiecto propter aptitudinem quam habet:vt inſit
quātūcūqꝫ ſciamus accidens aliquod non ineſſe actua/
liter:qꝛ ſcimus ipſum aptitudinē habere:vt ſubiecto in/

ſit ſemper intelligimus accidens in ordine ad ſubiectū.
aliud enim eſt cognoſcere de re quid eſt:aliud eſt cogno-
ſcere ipſam eſſe.De ſubſtantijs eniʒ ſeparatis ſcimus qꝛ
ſunt:qd aūt ſunt ſcire non poſſumus.ꝛ ſcimus ꝙ vt ſint:
effectibus non indigent:effectus eniʒ non faciunt ad eē
eorū:ꝛ tñ eas non intelligimꝰ niſi per effectꝰ.cum enim
noſtrum intelligere: nō ſit abſqꝫ fantaſmate.ſubas ſepa
tas ſic itelligimꝰ vt fantaſmata hñt.Si ergo ꝓpter hoc
hñt intelligi per fantaſmata qꝛ effectus earuʒ fantaſma
ta hñt:non intelligimus eas nō intellectis effectibus.ſic
vt aptemus aliquo modo ſimile ad propoſitum. Dica-
mus ꝙ licet ſciamus virtute diuina accidens poſſe ſine
ſubiecto eſſe:non tamen ipſum poſſumus intelligere nō
intellecto ſubiecto.ineſſe enī ꝛ aptitudo inherendi:ſic ſe
videntur habere ꝙ actuale ineſſe reſpicit ipſum eſſe ac-
cidentis.aptitudo enim inherendi cōcomitatur nām ꝛ
quiditatem eius:licet non eodeʒ modo ſit iſta ꝓportio:
qꝛ nec nā nec miraculo fieri pōt:ꝙ nāe accidentis nō ſit
anneꝑa aptitudo inherendi:ſed miraculoſe poteſt acci-
dens eē abſqꝫ eo ꝙ inſit. Cū ergo natura ꝛ quiditas ſint
obiectum intellectus:intelligere accidens eſt intellige-
re naturam ꝛ quiditatem accidentis:ſi aptitudo inherē-
di concomitatur ipſam naturam ꝛ quiditatem : ꝛ ſubla-
ta actuali inherentia ab accidente nō tollatur aptitudo
inherendi:non poterit intelligi quiditas accidentis:ꝛ ꝑ
ꝯſequens non poterit intelligi ipſum accidens ſine apti
tudine inherendi:dato ꝙ actualiter non inſit.Et qꝛ apti
tudo ad aliquid non poteſt intelligi ſine eo reſpectu cu-
ius dicitur aptitudo:cū relatiua ſint ſimul nāliter.i.nāli
intelligentia non poterit intelligi accidens non intelle-
cto ſubiecto cui eſt aptum natum ineſſe.Specialis autē
cā quare accidens ſine ſubiecto intelligi nō valet:qḋ ter
tio ꝓponebatur oſtendenduʒ:ſm ꝙ ſpectat ad ꝓpoſitū:
ſic oſtenditur.qꝛ intellectus intelligendo naturaʒ aliciꝰ
format diffinitionē.quicquid enim intelligitur ab intel
lectu qḋ aliquo nomine ſignificari poteſt:per itellectuʒ
diffinitur:accipiendo diffinitionem large ſm ꝙ conce-
ptus mentis diffinitio dicit̄:vel ſm ꝙ omnis rō iudicās
quiditatem rei diffinitio appellatur.iō dictum eſt in 4°
Te. cō. 9. methaphyſice:ꝙ ratio quam ſignificat nomē eſt diffini-
tio.Immo quia ſemper qḋ quid eſt:eſt obiectum intelle
ctus.ſic aliquid apud intellectum noſtrum intelligit̄:ſʒ
ꝙ competit ei habere diffinitionem:vel ſm ꝙ ei compe
tit habere quiditatem.Cum ergo accidentia habeāt qdi
tatem de diffinito per additamenta:vt dicitur 7° meta
phyſice.eo ꝙ diffinitio ſubiecti quaſi additamentū qḋ-
dam ingrediatur diffinitionem accidentis : exquo acci-
dentia non habent diffinitionem:niſi diffinitionem eo-
rum ingrediatur ſubiectum:ꝛ diffinitio ſubiecti nō pote
rit eſſe intellectus accidentium ſine intellectu ſubiecti:
Te. cō. 4. vnde bene dictuʒ eſt in principio.7.metaphyſice.ꝙ ſub
ſtantia eſt prior accidēte diffinitione ꝛ cognitione:vt qꝛ
diffinitio accidentis non poteſt eſſe ſine ſubſtantia vel
ſine diffinitiōe ſube:non poterit intelligi accidens ſi nō
intelligatur ſuba.Eſt enim hec rō recte ad propoſitū: vt
dicamꝰ accidens qḋ in ſacramento altaris ſine ſubiecto
eſt:nō pōt intelligi a nobis nō intellecto ſubiecto:qꝛ cuʒ
partes poſite in diffinitione non dicant actum ſed apti-
tudinē ꝓpter hoc nō poteſt intelligi accidens nō intelle
cto ſubiecto:qꝛ ſuba eſt prior accidente diffinitione.vt
qꝛ diffinitio ſube ingreditur diffinitionem accidentis:
cū habitū ſit ꝙ amota actuali inherentia accidentis re-
manet aptitudo vt ſubiecto inſit:non poterit intelligi il
lud accidens non intellecto ſubiecto:non quia ſubiecto
inſit.ſed quia eſt aptum natum ſubiecto ineſſe:quam

aptitudineʒ importat diffinitio accidentis:quam intelli
gendo formamus. ¶ Patet ergo ex dictis ꝙ diuinuʒ or
dinē cōprehendere nō poſſumus. Multa nāqꝫ ſunt deo
poſſibilia que intelligere non poſſumus: facit eniʒ deus
accidens ſine ſubiecto eſſe:qḋ intelligere non poſſumus
nō intellecto ſubo.Concludamus ergo vt cōcludebat̄ in
theoremate ꝓpoſito .vʒ. ꝙ vere laudādus ꝛ venerādus
eſt ille ſummus oīpotēs cui multa ſunt poſſibilia que in-
tellectu capere nō valemus. Propoſitio.XLII.

Onuerſione facta qꝛ remanēt dimen
ſiones panis in loco circunſcriptiue ꝛ
ſitualr̄ exſtẽtes: dici pōt ꝙ localr̄ mane
re poſſit hoſtia ꝯſecrata. Declaratio.

¶ Poſtq̄ auxiliāte deo oñdimus quō corpus chriſti exi-
ſtit in hoſtia: ꝛ quomodo virtute diuina in ſacramēto al
taris pōt eſſe accidens abſqꝫ ſubiecto. Nunc autē reſtat
oſtendere cum corpus chriſti non ſit motibus ꝛ trāſmu-
tationibus ſubiectuʒ:qualiter ſaluare poſſumus motus
ꝛ mutationes:quas videmus in hoſtia cōſecrata:accipiē
do autem motuʒ large prout mutationeʒ includit: vt po
teſt haberi ex tertio phyſicoruʒ. Motus eniʒ eſt in qua- Te. co. 5.
tuor generibꝰ ſʒ ꝙ quatuor ſunt res ad quas eſt motus.
ſuba:q̄titas:q̄litas:ꝛ vbi. Motus aūt in ſuba dicitur ge
neratio vel corruptio:in quātitate augmentuʒ vel dimi
nutio:in qualitate alteratio:in vbi loci mutatio.Omnes
auteʒ hos motus aſpicimus in ſacramēto altaris. Eſt.n.
ibi loci mutatio:quia hoſtia conſecrata de vno altari ad
aliud poteſt deferri. Sic etiā ibi alterationē eſſe contin-
git:qꝛ pōt hoſtia calefieri ꝛ infrigidari: ꝛ rurſum augmē
tuʒ ꝛ diminutio ibi eſſe poſſunt:qꝛ pōt ibi eſſe rarefactio
ꝛ ꝯdenſatio:qꝛ accipiendo augmentuʒ ꝛ diminutionem
large abſqꝫ rarefactione ꝛ ꝯdenſatione augmentuʒ ꝛ di-
minutio ibi eſſe non poſſunt:quod ꝛ ſi dubiuʒ eſt vtrum
in ſacramento altaris poſſit eſſe rarefactio ꝛ condēſatio
prout chriſtus eſt ſacramētaliter ſub ſpecie panis:omni-
no tamen manifeſtū eſt ꝙ ibi talia eſſe poſſunt prout eſt
ſub ſpē vini.Sic etiam in generatione aſpicimus.pōt.n.
hoſtia cōſecrata corrūpi: ex cuius corruptione pñt inde-
vermes generari.Et quia non videtur congruum pone-
re per miraculum talia fieri:ideo oſtendemus de omni-
bus tranſmutationibus tactis ſingulariter: quomō poſ-
ſunt contingere circa ſacramentum altaris.Et primo de
loci mutatione: qꝛ de illa fit ſpecialis mentio in theore-
mate qḋ pre manibus nūc habemus.¶ Notanduʒ ergo
ꝙ oſtendere hoſtiaʒ conſecrataʒ poſſe moueri localiter:
eſt declarare ꝙ dimenſiones panis remaneant:ſub qui-
bus habʒ eſſe ſuba corporis chriſti. Quod ergo oporteat
dimenſiones panis remanere duplici via declarare poſ-
ſumus.¶ Prima via ſic patet. Naʒ vt ſuperius diceba-
tur corpus chriſti incipit eſſe in hoſtia: non qꝛ deſcēdens
de celo incipiat eſſe in altari:ſʒ qꝛ aliquid vt panis ſuba:
eſt conuerſum in ipſum. Sic eniʒ arguit philoſophus in
primo de generatione ca.de augmento: ꝙ quando aliqd
generatur ex alio:ibi incipit eſſe genitum: vbi erat illud
ex quo generatū eſt. A ſimili ergo nos arguere poſſumꝰ:
ꝙ cum aliquid tranſubſtantiatur ꝛ conuertitur in aliud
ibi incipit eſſe illud in quod aliqd eſt conuerſum:in quo
erat illud quod eſt conuerſum in ipſum. Si ergo ſubſtā-
tia panis conuerſa in corpus chriſti erat in altari: etiā in
altari incipit eſſe corpus chriſti. Non auteʒ dicere poſſu
mus ꝙ corpus chriſti incipit eſſe in altari mediantibus
dimenſionibus proprijs:cuʒ oſtenſuʒ ſit ſic chriſtuʒ eſſe
ſub ſacramento ꝙ non eſt ibi ſubſtantia corporis chriſti
mediante quātitate:ſed quantitas mediante ſubſtantia:

oportet ergo remanere dimenſiōes panis quibus mediantibus ſit chriſtus ſacr̄aliter in altari:cum mediantibꝰ dimēſionibus proprijs ibi eſſe nō poſſit. Et ſi diceref̄ miraculo fieri poſſe ſic ſubam panis conuerti in corpus xp̄i ꝙ tamen dimenſiones panis nō remaneant:ſequeretur ſm̄ talem conuerſionem chriſtum nuſꝗ̄ eē.per ſe enim ſacramētaliter chriſtus nuſꝗ̄ eſt:qꝛ mediantibꝰ dimenſionibus proprijs non eſt ſacramentaliter alicubi. Si ergo chriſtus prout ſacramentaliter habet eſſe nō eſſet alicubi mediantibus dimenſionibus alijs:vt mediantibꝰ dimēſionibus panis:ſequeretur ꝙ chriſtus prout eſt ſub ſacramēto nullo modo determinaretur ad locū:ꝙ etiā ſi miraculo fieri poſſet corporalem ſubſtantiam virtute diuina non determinari ad locū aliquē:cuꝫ tale miraculum nullo modo ſit cōueniēs ſacramēto. Sacramenta enim ſunt medicine noſtre:que in vſum noſtrū veniunt. ſed ſi corpus chriſti vt ſacramētaliter habet eſſe non determinaretur ad locū:nō poſſet venire in humanū vſuꝫ. Non enim vti poſſumꝰ ſm̄ ꝙ hic de vſu loquimur his q̄ nullo modo ad locū determinanf̄. Eſt ergo vna ratio q̄re opꝫ dimenſiones panis remanere:vt corpus chriſti vt ſacramentaliter hꝫ eſſe aliquo modo determinaref̄ ad locum:ſine qua determinatione nō poſſemus vti iſto ſpirituali cibo. Immo qꝛ ſacramentum eſt inuiſibilis gratie viſibilis forma: niſi aliquo modo determinaref̄ ad locū:nec eſſet quid ſenſibile:nec ſacramētum eſſe poſſet.

❡ Secunda via ſumif̄ ſi conſideranf̄ verba per que fit conuerſio panis in corpus chriſti.he aūt due vie ſibi correſpondent. In quolibet enī ſacramēto eſt duo conſiderare:ſanctificationeꝫ mãe:⁊ vſum ſacramēti. Sanctificatio mãe in hoc ſacramēto fit cū dicitur.hoc eſt corpus meū.vſus aūt huius ſacramenti conſiſtit ex eo ꝙ hoſtiā cōſecratam accipimꝰ ⁊ manducamꝰ. Prima ergo via ſic oſtenditur:ꝙ oportebat dimenſiōes panis remanere ꝓpter vſum ſacramenti. Sed hec ſecunda via manifeſtat ꝙ expedit tales dimenſiōes remanere propter ſanctificationē materie. Nam in ſanctificatione mãe:vt tactuꝫ eſt:proferunf̄ hec verba.hoc eſt enim corpꝰ meū:⁊ ly hoc demonſtrat ꝯtentū ſub ipſis dimenſiōibus:vel ſub ipſa ſpecie panis. Eſt enim ſenſus.hoc.i.contentum ſub hoc:vt ſub his dimenſionibus:ſiue ſub hoc velamine ſpēruꝫ: hoc eſt corpus meū. In hac enim cōuerſione eſt tria conſiderare.terminū a quo:terminū ad quem:⁊ id qđ ē cōe:qđ manet tranſmutatione facta. Terminus ad queꝫ eſt corpus chriſti:in qđ panis conuertitur:id aūt qđ eſt cōe ſunt ipſa accidentia panis que manent cōuerſiōe facta. Sic ⁊ in alijs tranſmutationibus eſt tria conſiderare:ſi enim ex aere fit ignis:terminus a quo eſt forma aeris q̄ non manet:terminus ad quē eſt forma ignis: que inducitur in mã.id aūt qđ cōe eſt ipſa mã:qꝛ aliqñ ē ſub forᵃ aeris:aliqñ ſub forᵃ ignis. Sunt ergo tria in trāſmutationibꝰ nãlibus.ſicut in hac trāſmutatiōe ſupnaturali:differenter tñ vt ſuperius tangebaf̄:qꝛ qđ eſt ibi cōmune ē ſuba aliqua:vt materia vel ſubiectum.hic autem nō ſubiectuꝫ aliqđ:ſed ſola contingit accidentia remanere. Cū ergo dicitur.hoc eſt corpus meum:ly hoc vel demōſtrat terminum a quo:vt ſubſtantiam panis:vel terminuꝫ ad quem:vt corpus chriſti:vel id qđ eſt cōmune:vt accidentia panis.ſub quibꝰ ante conuerſionem erat ſubſtantia panis:facta autem cōuerſione eſt ſub eis corpus chriſti. ꝓpter qđ contineri ſub illis ſpeciebus eſt cōe:ſucceſſiue enim ⁊ ſm̄ diuerſa tempora eſt cōmune ſubſtātie panis ⁊ corpori chriſti:ergo ly hoc non poteſt demonſtrare ſubſtantiam panis:qꝛ panis non ē corpus chriſti.nec poteſt demonſtrare corpus chriſti.qꝛ in ꝑncipio locutionis cuꝫ dicimus hoc.nondum eſt ibi corpus chriſti.ergo ly hoc demonſtraret qđ nō eſſet. Tutius ergo ⁊ cōius tenef̄ ꝙ ly hoc demonſtrat id qđ eſt cōmune vt ſit ſenſus.hoc.i. contentuꝫ ſub hoc.ſiue ſub his ſpēbus eſt corpus meuꝫ.

❡ Non videf̄ valere illud ad qđ quidā ꝯfugiunt volentes vitare inconuenientia per hoc ꝙ verba predicta ſūt ſignificatiua ⁊ factiua.qꝛ ſi per hunc modū deberet verificari ꝓpoſitio abſqꝫ eo ꝙ ly hoc demonſtraret qđ eſt cōmune:congruentius diceretur hoc fit corpus meū:ꝙ̄ hoc eſt corpus meum.⁊ dicere chriſtum non tradidiſſe formam per omnem modum ꝯgruā:eſt oſtēdere ſe eſſe ſapientiorem eo qui eſt dei virtus ⁊ dei ſapientia. Poſſumus aūt qđ dictū eſt declarare in nãlibus:ſiquis eniꝫ illius eſſet efficacie ꝙ de quocūqꝫ diceret hoc eſt aurū: fieret aurū:ly hoc non demonſtraret terminuꝫ a quo nec terminum ad quem:ſed id qđ eſt cōmune. Eſt enim ſenſus.hoc qđ eſt aurum.i.hoc qđ eſt in hac materia eſt aurum. Si ergo debēt verificari verba prolata ad ſanctificationem mãe:oꝫ ibi remanere aliquid cōmune:vt opꝫ ꝙ remaneāt ibi accidentia panis ſub quibus eſt poſtea corpus chriſti. Immo talis demōſtratio qualis per hoc deſignaf̄ abſqꝫ predictis accidentibus fieri nō valet. Et qꝛ inter cetera accidentia quātitas eſt magis ꝓpinqua ſubſtantie:⁊ eſt illud per qđ aliquid magis determinatur ad locū:ideo oppoſitio tenet quātitatē panis remāere. poſſumus ergo in hoſtia conſecrata motum localem ſaluare:eo ꝙ remanent dimenſiones hoſtie exiſtentes in loco ſitualiter ⁊ circūſcripte:qđ ſufficit ad ſaluandum motum localem. Et ſi diceref̄ ꝙ mathematicus nō abſtrahit a quāto.abſtrahit tñ a motu:ergo ſola quātitas nō videtur ad motū ſufficere. De leui reſpondere poſſumus:qꝛ vt ſcribitur in primo de generatione mathematicis corporibus debentur tactus ⁊ locus.ſed ille tactꝰ ⁊ ille locus ē imaginatus ſolum:qꝛ mathematica ſm̄ ꝙ hꝫ abſtracta ſunt a mã ſenſibili.⁊ a mã nãli.ꝙ ſi hoc nō eſſet cōpeteret mathematicis tactꝰ ⁊ locus nãlis:⁊ etiaꝫ motus naturalis eis cōueniret.quātitas aūt panis que manet in ſacramēto altaris non eſt quātitas mathematica.nec eſt quātitas ſeparata a quali. Remanet enī ibi q̄titas cū qualitate ⁊ cū ceteris accidentibus panis:poterimꝰ ergo ibi ſaluare tactum ⁊ locū ⁊ motū nãlem:qđ declarare volebamus. T.cō.7.

Propoſitio.XLIII.

Nulla tranſmutatione facta in chriſto ſaluare poſſumus alterationem in hoſtia:qꝛ remanet panis quātitas ſubiecta qualitatibus ſm̄ quas cōtingit aliquid alterari.

Declaratio.

❡ Quia eſt ex ſuperioribus declaratum quomodo in hoſtia conſecrata poteſt ſaluari motus localis: nunc auteꝫ reſtat oſtendere quomodo ibi ſaluari poſſit motus alterationis.poteſt enim hoſtia calefieri ⁊ infrigidari ⁊ ſm̄ alias alterationes alterari.non autem poſſumus dicere ꝙ ibi fiat illuſio ſenſus: vt ꝙ videatur hoſtia calefieri ſed non calefiat:videatur humectari:ſed non humectetur.oſtenſum enim fuit ſupra per ambroſiuꝫ ꝙ nō debet eſſe illuſio ſenſus in ſacramento veritatis: quēadmodū ſenſus illuditur in preſtigijs magorū.igitur ex quo hoſtiam alterari aſpicimus fatendum eſt ꝙ ſit ibi vera alteratio.nec ēt dicere poſſumꝰ ꝙ ſit ibi alteratio vã.⁊ ſi nihil ibi alteraf̄ ponēdo miraculoſe eē ibi alterationē ſine ſubto.dictū ē enī ꝙ accñtia ſucceſſiua adeo a ſubo dependēt:ꝙ nec miraculoſe nec nãlr fieri ꝑt ꝙ habeāt ꝑ ſe eē.

❡ Rurſū qꝛ ꝑ talē alterationē fit via ad corruptionē:qꝛ

per nimiā calefactionem poſſet hoſtia incinerari:ꝛ ꝙ ad
tales effectus interueniat miraculum non videt̃ congru/
um. Dato ergo ꝙ miraculo fieri poſſet ꝙ eſſet alteratio
abſq; eo ꝙ aliquid alteraret̃:hꝰ tamē alteratiões quas
videmus poſſe cōtingere circa ſacramētum altaris:po/
nere per miraculum nō eſt decens. Solū ergo vna via
reſtat vt dicamus in ſacramēto altaris remanere quā/
titatem ſubiectā qualitatibꝰ:ꝛ qꝛ ſm qualitates hꝫ fieri
alteratio:poſſumus ibi ſaluare alterationē ſm ꝙ vna ꝛ
eadē quātitas poteſt eſſe ſubiectū diuerſaꝝ qualitatū.
Sicut enī nāliter eſt generatio in rebus corruptibilibꝰ:
qꝛ corruptibilia cōicant in mā que eſt ſubiectū formarū
ſubalium:ſic naturaliter poſſumus ſaluare alteratiōem
circa ſacramētū altaris:qꝛ remanet ibi quātitas que eſt
ſubiectum qualitatū. Sufficit enim ad ſaluandū tranſ/
mutationē de forma ad formā:ꝙ ponamꝰ tertiū qḋ poſ/
ſit ſubijci vtriq; forme. Sed ſi ſic dicimus:qḋ credimus
bene dictum:occurrit nobis quedā dubitatio:qꝛ vt ſcri/
T.cō.23. bitur in pmo de generatione:capitulo de differentia alte
rationis ad generationē:yle eſt maxime ſubiectū gene/
rationis:in alijs aūt tranſmutationibus aliquo modo ē
ſubiectum. Dicitur enim yle.i.mā prima eē maxime in
generationibus ſubiectū.qꝛ forma ſubalis ſꝫ quā ē trāſ
mutatio in generatione ſimplr̄ imediate hꝫ fundari in
prima mā:ſed alie tranſmutationes hn̄t aliquo mō pro
ſubiecto mām:qꝛ ea ſm que alie trāſmutationes atten/
duntur:vel fundant̃ in ipſo compoſito:vel imediate fun
dantur in aliquo accidente. verū qꝛ qḋ pmū ē in oī gene/
re:eſt cā oīum aliorum que ſunt poſt:quia mā eſt primū
ſubiectum:quicquid aliud ſubijcit̃ nō hꝫ qḋ poſſit ſubij/
ci niſi per materiam. Si ergo quātitas eſt ſubiectum q̄/
litatis:ꝛ poteſt eſſe ſuſceptiua diuerſarum qualitatū:hoc
habet per naturam in qua fundatur:igit̃ in motu ad al/
bedinem:ꝛ in oībus alterationibus eſt aliquo modo ſub
iectum mā:qꝛ ſuperficies non hꝫ ꝙ ſit ſubiectum albi/
ꝛ nigri niſi per ipſum ſubiectū vt per materiam. Unde ꝛ
T.cō.17. phs in p metaphiſice mām appellat fundamētū nature.
Eſt enim fundamentū cuiuſlꝫ trāſmutatiōis nālis:licet
ergo remaneat quātitas panis ſubiecta qualitatibus:tñ
qꝛ nō manet mā panis:cū mā ſit primū fundamētū trāſ/
mutationū nāliū oīum:ꝛ amoto primo amouentur oīa
que ſunt poſt vt videtur in hoſtia conſecrata:nālr ſalua/
re nō poſſumus motū alterationis. Et ſic ex his que dcā
ſunt videt̃ ſequi:ꝙ facta conuerſione ſm accidentia pa/
nis non poſſe fieri alterationem paſſiuam:ita ſequi vide
tur ꝙ ſm talia accidētia nō poſſit fieri alteratio actiue.
videtur enim eſſe dicendū hoſtiā conſecratā non poſſe
alterari nec alterare. Nam ſicut mā eſt pmū potentiale
ꝛ eſt primū principium omnis tranſmutationis paſſiue:
ſic forma ſubſtantialis reſpectu aliaꝝ formarum ē pmꝰ
actus:ꝛ reſpectu earum ē pmū pncipiū oīs trāſmutatio/
nis actiue. agunt enim omnes forme accidētales in vir/
tute forme ſubſtātialis:ſicut enim accidenti nō cōpetit
ſubijci niſi in virtute māe:ſic accidentibus nō competit
agere niſi in virtute forme. cū ergo nec maneat mā nec
forma panis:ſed tota ſuba panis conuertatur in corpus
chriſti:ꝛ etiam nō remaneat mā ꝛ forma vini:ſed in ſan/
guinem conuertatur tota vini ſubſtātia:ſm accidentia
panis ꝛ vini non poterit fieri ibi alteratio nec actiue nec
paſſiue. Si ergo facta cōuerſione aliquid poneret̃ in ca/
lice nō humectaret̃ ab accidentibus vini:nec etiam ali/
qua alteratio vt videt̃ fieri poſſet ſm illa accidētia. que
omnia repugnant his que ſenſui apparent. ¶ Notandū
ergo ꝙ tota cā quare vnū accn̄s nō poteſt eſſe ſubiectum
alterius accidentis niſi hoc habeat virtute materie que

ponitur eſſe primū ſubiectū:tota cauſa quare oīs trāſmu
tatio preſupponit mām ſumitur ex eo ꝙ accidētia abſq;
mā in eſſe cōſeruari nō poſſunt:ſed ſi collatū eſſet alicui
accidenti ꝙ poſſet ſine ſubiecto perſiſtere:ſi illud accn̄s
eſſet ſuſceptiuū proprietatū:nālr poſſet ab vna ꝓprieta/
te ꝛ ab vno accidente tranſmutari in aliud:poterit ergo
quātitas ſi poteſt habere per ſe eſſe ſine mā ab vna qua/
litate in aliā tranſmutari:ꝛ eſſe ſubiectum diuerſarū q̄li
tatū ſine mā. qꝛ tota cā q̄re talis trāſmutatio nō poteſt
quātitati competere ſine mā:vt dictū eſt:ſumit̃:qꝛ quā/
titas vt ſic mā indiget:ꝛ qꝛ nō pōt ſubiectū eſſe vt ſic:nō
poteſt eſſe ſubiectū:niſi per mām. ſed virtute diuina ſicꝫ
pōt quātitati conferri per ſe eſſe:ſic poterit ei cōferri qḋ
per ſe ſubiectū ſit:ꝛ ꝙ per ſe tranſmutari poſſit. trāſmu/
tatio aūt fecit ſcire ſubiectū ꝛ materiā. vt vult Cōmen.i
de ſubſtantia orbis. Qḋ ergo poteſt per ſe ſubiectū eſſe: capit̃.
poteſt per ſe tranſmutari ſm ea quoꝝ ſubiectū ponitur.
Et qḋ dictū eſt de alterari paſſiue valet ad intelligendū
quomodo ibi poteſt eſſe alterari actiue. Nam ſicut quā/
titas panis ꝛ vini facta conuerſione alterari poſſunt:ſu/
ſcipiendo alia ꝛ alia accidentia:ſic ſm accidētia que ha/
bent poſſunt alia alterare. alteratio enim ē motꝰ ad for/
mam accidentalē:ꝛ ſi per formā accidentalē forma acci/
dentalis inducit̃:nō competit accidenti agere vltra ſuā
ſpēm. Si ergo accidentia dicunt̃ agere in virtute forme
ſubſtantialis:hoc intelligendū eſt quātū ad introductio
nem forme ſubſtantialis:qꝛ ſi ignis per calorem generat
ignem:hoc fit prout calor agit in virtute forme ſubſtan/
tialis ignis:ageret enim calor vltra ſuā ſpēm ſi in virtu/
te propria poſſet inducere formā ſubſtātialē. Sed ſi ad
introductionem forme accidentalis hoc vellemꝰ exten
dere:vt diceremꝰ accidens agere in virtute forme ſubſtā
tialis. non ſolum quātū ad generationē ſubſtantie:ſꝫ ēt
q̄tum ad alterationē que fit ſm accidentia hoc pro tan/
to veritatē haberet:qꝛ ſicut competeret alicui eſſe ſic cō
petit agere. ꝛ qꝛ accidētia nō pn̄t per ſe eſſe abſq; forma
ſubſtantiali:non poſſunt ꝑ ſe agere abſq; tali forma. Oīa
autē accidentia:de quibus loqui intendimꝰ:fundantur
in ſubiecto compoſito ex materia ꝛ forma. Uerū qꝛ mā
dicit quid in potentia ꝛ habet rationem ſubijcibilis. for/
ma vō dicit quid in actu:ꝛ habet rōnē actiui. ideo licet a
toto compoſito habeant accidentia eſſe ꝛ agere:ꝛ ꝙ ſint
ſubiectū ꝛ ꝙ agāt:tñ cōpetit accidentibus ſubijci rōne
māe ꝛ agere rōne forme. qꝛ ꝛ ſi oriunt̃ ꝛ cōſeruant̃ in eē
per mām ꝛ formā:qꝛ mā cū forma eſt cā oīū accidentiū
que fiunt in ea:nō tñ eque ex quo cōparantur hꝰ accn̄tia
ad mām ꝛ ad formā. Sꝫ quātitas que hꝫ rōnē ſubiecti
magis ſe tenet ex pte māe:q̄litas vero que hꝫ rōnē acti/
ui magis ſe tenet ex pte forme. Dicamus ḡ prout ſpectat
ad ꝓpoſitū ꝙ ſicut quātitas:ſi poteſt per ſe eē abſq; mā:
poteſt per ſe ſubijci abſq; illa:ſic q̄litas ſi poteſt per ſe eē
abſq; ſubſtātiali forma poteſt ꝑ ſe agere abſq; illa:loquē
do de actione:ſm quā inducitur accidentalis forma:rō/
ne cuius nō dr̃ agens agere vltra ſuā ſpēm:qꝛ de mō ſm
quē ibi pōt eē tranſmutatio ad ſubſtātialē formā:vel in
ſubſtātialē formā in ſequētibꝰ appebit. pꝫ ergo ꝙ in ſa/
cramēto altaris poteſt eſſe alteratio paſſiue:qꝛ remanet
q̄titas ſubiecta q̄litatibus:ꝛ pōt eſſe alteratio actiue:qꝛ
remanet q̄litas in q̄titate fundata. poſſumꝰ ḡ alteratio/
nē ſaluare in hoſtia nō ſolū paſſiue:ſed ēt actiue:qḋ decla
rare volebamꝰ.

Propoſitio.XLIIII.

NOn augmētata corporis chriſti ſub/
ſtantia circa ſacramentum altaris per
rarefactionē ꝛ condenſationem con/

ſtingere poterit motus augmenti. quia dimen-
ſiones indeterminate determinatis dimenſio-
nibus ſunt ſubiecte. **Declaratio.**

¶ Saluauimus per ꝓcedentia in ſacramento altaris mo
tum localem ꝛ alterationē:nūc aūt reſtat oſtendere quo
modo ibi ſaluari poſſit augmētū ꝛ diminutio:quē motū
in predicto ſacramēto ſaluare maiorē difficultatē conti-
net ꝙ̄ fuerit difficultas predictoꝝ motuū. Augmētū aūt
ꝛ diminutionē circa aliqđ poſſum⁹ dupliciter ītelligere.
¶ Primo per ſubtractionem alicuius partis:vel ꝑ ad-
ditionem noue mãe:ꝛ ſic augmentū ꝛ diminutio ꝓprie
ſūt ī reb⁹ aīatis in quibus qꝛ alimētū tranſmiſſuʒ ad ſin
gulas partes conuertiṫ in ſubſtantiam aliti:quelibet ꝑs
aucti eſt augmentata:ꝛ in diminuendo quelibet pars
diminuti eſt diminuta. Et qꝛ ꝗlibet pꝛtē aucti auctaʒ eē
opʒ:ꝛ diminuti diminutam eſſe:que ſunt ꝓprietates aug
L.có.32. menti ꝛ diminutionis:vt dꝛ̄ in primo de gnātione.caplo
de augmēto.ideo proprie augmentū inuenitur in rebus
aīatis:ſed tamen aliquo mō in rebus inaīatis inuenitur
augmētū per additionē noue mãe:qꝛ ſi lapides lapidib⁹
cumulantur:maiorem aceruū lapidū efficiūt:ꝛ ſic loquē
do de augmento ꝛ diminutione vt intendim⁹:certū ē ꝙ
ſi diuidaṫ hoſtia conſecrata:par hoſtie nō tantas dimē-
ſiones habet ꝗtas hēbat tota hoſtia:ꝛ ſub maiorib⁹ di-
menſionibus erat corpus chriſti hoſtia exiſtente itegra
ꝙ̄ ſit ea diuiſa in partes. Sic etiam ſi dimenſionib⁹ vini:
ſub quibus exiſtit ſanguis chriſti:alie dimēſiones adde-
rentur:licet ſanguis chriſti augmētatus non eſſet:qꝛ ſub
vtriſqꝫ dimenſionib⁹ ſanguis chriſti tot⁹ ꝛ idē exiſtebat:
poſſem⁹ tñ dicere facta tali additione:ſanguineʒ chriſti
eſſe ſub maiorib⁹ dimenſionibus ꝙ̄ prius:ſic ergo pone
re augmentū ꝛ diminutionē videre nō ē difficile. ¶ Se
cundo mō pōt intelligi ꝙ dimenſiones ille:ſub quibus
eſt corpus chriſti:vel eius ſanguis augmentaṫ ꝛ diminu
untur per rarefactionē ꝛ cōdenſationē:poſſet enim ſpēs
vini:ſub qua eſt ſanguis xp̄i per frigus cōgelari ꝛ condē
ſari:ꝛ occupare minorē locū:ꝛ tunc ſub minorib⁹ dimen-
ſionibus eſſet ſanguis chriſti ꝙ̄ prius. Sic etiaʒ ꝑ calorē
ſpēs ille poſſent rarefieri ꝛ occupare maiorē locū:ꝛ tunc
nullo addito eſſet ſanguis chriſti ſub maiorib⁹ dimenſio
nibus ꝙ̄ ante.hec ſenſus iudicat:oculata enim fide tale
Ꝑlcͤbre dubitatio dͤ augmēto ꝑ rarefactionē facta. augmētū ꝛ talem diminutionē percipim⁹. ¶ Sed quo-
modo hoc contingat:ꝛ qualiter ꝙ in tali ſacramēto abſ-
ꝗ additione aliaꝝ dimenſionū per rarefactionē pōt eſſe
mot⁹ ad maiorē ꝗtitatē:ꝛ per condenſationē abſqꝫ ſub-
tractione pōt eſſe mot⁹ ad quātitatē minorē:videre non
eſt facile.naturaliter enī loquēdo nō eſt dare aliquā mu
tationē niſi ſit dare ſubiectū tertiū poſſibile ſubyci dua-
bus formis oppoſitis vel priuationi ꝛ forme. Non enim
eſſet mot⁹ nec mutatio ſm̄ illuminationem:niſi eſſet aer
vel aliqđ dyaphanū differēs ꝛ a tenebra ꝛ a luce:aliquā-
do habens ſe tenebroſuʒ aliqñ illuminatū. Sic.n.nō eēt
motus ab albo in nigrū niſi eſſet dare ſubiectū tertium
differēs ab vtroqꝫ:poſſibile ſubyci forme albi ꝛ nigri. ſʒ
aūt hūc modum ſaluabim⁹ in ſacramēto altaris motum
localem ꝛ alterationē:poteſt enim hoſtia moueri locali-
ter:qꝛ dimenſiones hoſtie exiſtentes in loco circūſcripti
ue ꝛ ſitualiter poſſunt ſe ſucceſſiue cōmēſurare diuerſis
locis.ſic etiam ꝛ alteratio ibi eſſe pōt:qꝛ quātitas q̄ ſuby
citur qualitatibus eſt differēs a qualitate:ꝛ poteſt eē ſub
iecta diuerſis qualitatib⁹:ſm̄ quas contingit aliquid al-
terari. Sicut ergo naturaliter nō poteſt ibi eſſe mot⁹ ſʒ
qualitatē niſi ibi ſit aliquid qualitati ſubiectū:ſic nālr nō
poteſt eſſe motus ſm̄ quātitatē niſi ibi ſit aliquid quāti-
tati ſubiectum:vel ergo dicemus ꝙ cuʒ ſpecies vini:ſub
quibus eſt ſanguis chriſti:per calorē rareſiunt:ꝛ occupāt
maiorē locū:vel per frigus condenſantur ꝛ occupant mi
norē locū:ꝙ hoc ſit ſupernaturalr̄:vel opʒ ibi dare aliqđ
ſubiectum dimenſionib⁹ vini iqđ poſſit eſſe aliqñ ſub ma
gnis dimenſionibus aliqñ ſub paruis. ¶ Prima aūt po-
ſitio eſt oīno abſurda:qꝛ ex quo nālr pñt ſpēs vini īfrigi-
dari ꝛ calefieri nālr cōdenſantur ꝛ rareſiunt ꝛ occupant
minorē locū. Uidem⁹ enim ſenſibiliter ꝙ hꝫ trāſmuta-
tiones ſequunṫ motū ꝛ temperiem aeris naturalem.cō-
gelatur enim ſpecies vini ſub qua eſt ſanguis chriſti in
hyeme non in eſtate.fugere ergo difficultatē hanc ꝙ hoc
ſupernaturaliter fiat videṫ oīno ridiculum. ¶ Rurſuʒ
oſtendere ꝙ illis dimenſionibus ſit aliquid ſubiectū ē
valde difficile.habitum eſt enim ꝙ oīa accidentia facta
conuerſione fundanṫ in quātitate:quātitas aūt ipſa nō
fundatur in aliquo ſubiecto. Non videṫ ergo dimenſio-
nibus vini ſub quibus eſt ſanguis chriſti aliquid eſſe ſub
iectum:cum dimenſiones ipſe quātitatē dicant. ¶ No-
tandū ergo ꝙ in mā panis ꝛ vini:ꝛ in mā omnium gene- Dimēſionū qdaʒ determinate ꝛ qdam indeterminate.
rabiliū ꝛ corruptibiliū eſt duplex quātitas ꝛ duplex ge-
nus dimenſionum. Sunt enim ibi dimenſiōes determi-
nate ꝛ indeterminate.eſt enim mā generabiliū ꝛ corru-
ptibiliū tanta ꝛ tanta:ꝛ occupat tantū ꝛ tantū locū.dici-
mus enim ꝙ tantū de mā quātū eſt in vno pugillo aque
eſt in decem pugillis aeris:nec tñ tantū locū occupat mā
vt eſt ſub vno pugillo aque:quātū occupat vt eſt ſub de-
cem pugillis aeris:nulluʒ enim hoꝝ hꝫ mā per ſeipſam.
Non enim per ſe eſt tanta ꝛ tanta vt multa vel pauca nec
per ſe occupat tantum ꝛ tantuʒ locum vt magnū vel par
uum:mā enim per ſe eſt pura potētia. Et quia eſſentiale
eſt materie eſſe in potentia:quicquid actualitatē aliquā
vel diſtinctionē importat non hꝫ materia de ſe ſed acq-
rit illud vt eſt ſub tali forma accidentali vel ſubſtantia-
li.opʒ ergo dare formam ꝛ ꝑfectionē aliquā per quā mā
eſt tanta ꝛ tanta:ꝛ per quā occupat tātū ꝛ tātū locuʒ:hoc
aūt neceſſe eſt eſſe quātitatem:qꝛ quicquid importat ma
gnitudinem ꝛ pluralitatē aliquā:ſm̄ quā accipitur aliq̄
partialitas molis:neceſſe eſt illud quātitateʒ eſſe. Cū er-
go competat materie habere partem ꝛ partē ex eo ꝙ eſt
tanta ꝛ tanta:ꝛ ex eo ꝙ occupat tantū ꝛ tantū locum:opʒ
enim vtrūqꝫ hoꝝ per quātitatē conuenire. Si ergo oſten- Nō ē eadē ꝗtitas ꝑ quā mā ē tāta ꝛ per quā mā occupat tātū locū.
dere poterim⁹ ꝙ non eſt eadē quātitas per quā materia
eſt tanta ꝛ per quā occupat tantū locū. Et rurſum ſi pote
rim⁹ declarare ꝙ quātitas illa per quā res eſt mā tanti:
precedit quātitatē illā per quā mā occupat tantū locum:
ꝛ ꝙ in prima quātitate per quā mā eſt tanta tanꝙ̄ in ſub
iecto fundatur alia quātitas per quam occupat tantum
locū:facile erit ſuſtinere quomodo in ſacramēto altaris
ſaluari poteſt per rarefactionē ꝛ condenſationem mot⁹
augmenti ꝛ diminutiōis:ꝛ occupationē maioris ꝛ mino-
ris loci. Nam quātitas illa per quā mā eſt tanta poſſunt
dici dimenſiones indeterminate:ſed dimenſiones deter
minate dici poſſunt quātitas per quā mā occupat tantū
locū:vtrum aūt ſic loqui de dimenſionibus indetermi-
natis ꝛ determinatis ſit ſm̄ intentionē Cōmentatoris q
primus viſus eſt iſta notabilia inueniſſe. Et vtrū ſit da-
re alias dimenſiones indeterminatas in mā preter has
de quibus locuti ſum⁹:ꝛ quot modis accipiuntur dimē-
ſiones determinate ꝛ indeterminate declarare nō ē pre-
ſentis ſpeculationis:alibi enim domino cōcedente pro-
ponimus hanc mãm diffuſius ꝑtractare. Ad preſens tñ
eſt declarandū:ꝙ quātitas illa per quā mā eſt tanta que
poteſt dici dimenſiones ideterminate:ſubiecta ē quāti-
tati per quā mā occupat tantum locū que pōt dici dimē-

ſiones determinate: ⁊ ſic opꝫ dimenſiones indetermina-
tas ſubyci dimenſionib⁹ determinatis. Et qꝛ tãtũ de mã
cũ eſt ſub forma aque occupat minorẽ locũ: cũ eſt ſub for
ma aeris occupat maiorẽ locũ: opꝫ eaſdem dimenſiones
indeterminatas aliqñ ſubyci maiorib⁹ dimẽſionib⁹ de-
terminatis ⁊ aliquando minoribus. Si igitur hec cõuer
ſio que fit in ſacramẽto altaris: proprie vocat̃ tranſuba-
tio: qꝛ ſic conuertit̃ ſubſtantia panis in ſubſtantiã corpo-
ris chriſti: ⁊ ſuba vini in ſubſtantiaz ſanguinis qꝺ non eſt
conuerſio accidentiũ in accidentia: ſed remanẽt oĩa acci
dentia panis ⁊ vini ſub quibus eſt corpus ⁊ ſanguis chri-
ſti: oportet remanere vtraſq; dimẽſiones panis ⁊ vini de
terminatas ⁊ indeterminatas. ſicut ergo abſq; variatio-
ne chriſti ſaluabimus alteratiõe in ſacramẽto altaris:
qꝛ ibi remanet quãtitas poſſibilis ſubyci diuerſis quali-
tatibus: ſic ibi ſaluare poſſum⁹ occupationem maioris ⁊
minoris loci: ⁊ motũ ad maiorẽ ⁊ minorẽ quãtitatẽ: quia
ibi remanẽt dimenſiones indeterminate poſſibiles ſuby-
ci diuerſis dimenſionibus indeterminatis. ❡ Ut ḡ hec
manifeſte appareãt: ſicut ſuperi⁹ tangebat̃ duo ſunt de-
claranda. Primo enim oſtendendũ eſt ꝙ quãtitas illa ꝑ
quã mã eſt tanta: non eſt eadẽ cũ quãtitate illa per quaz
mã occupat tãtũ locũ. ⁊ ꝙ dimenſiones ĩdeterminate nõ
ſunt eedẽ per eſſentiã cũ dimẽſionibus determinatis lo-
quẽdo de dimẽſionib⁹ ĩdeterminatis ⁊ determinatis vt
hic loqui incipimus. Secundo manifeſtabit̃ ꝙ quãtitas
illa per quã mã eſt tãta eſt prior illa per quã occupat tã-
tum locũ vt eſt ei ſubiecta: vel: qꝺ idez eſt: dimẽſiones in
determinate priores ſunt dimenſionibus determinatis
vt indeterminate dimenſiones ſunt determinatis ſube.

Dimẽſiones indeterminate nõ ſunt eedez per eẽntiã dimẽſiõib⁹ determinatis.

❡ Primũ duplici via oſtendit̃. prima talis eſt: ſi duo ali
qua ſunt idez per eſſentiã corrupto vno corrumpit̃ ⁊ ali-
ud: ſed poteſt remanere materia tãta abſq; eo ꝙ remane
at occupatio tanti loci: ergo non ẽ eadẽ quãtitas per quã
materia eſt tanta: ⁊ per quã occupat tãtum locũ: cum enĩ
ex aqua fit aer remanet mã tanta: qꝛ tantũ de mã quãtũ
erat ſub forma aque fit poſtea ſub forma aeris. Nihil .n.
ibi de mã deperdit̃: qꝛ nihil ibi annihilatur: nec aliud de
mã de nouo creatur. Remanet ergo materia tãta: ſꝫ non
remanet occupatio tanti loci: qꝛ plus occupat de loco vt
eſt ſub forma aeris q̃ꝫ vt eſt ſub forma aque. Dimẽſiões
ergo indeterminate loquendo de eis vt hic loquimur: nõ
ſunt eedem per eſſentiam cũ dimenſionibus determina
tis. ❡ Secunda via talis: quãdo aliqua duo ſunt idẽ per
eſſentiaz: ſi potentia alicuius agentis ſe extendit ad vnũ
illorũ: opꝫ ꝙ ſe extendat ad aliud: ſed v̓tus naturalis agẽ
tis poteſt imutare quãtitatẽ materie prout occupat tãtũ
⁊ tantũ locũ: nãlr enim fieri poteſt ꝙ mã occupans par-
uum locũ poſtea occupet maiorẽ locũ: qꝛ nãlr ex aqua fit
aer. ⁊ ex aere ignis: ſed nulla virtus naturalis agentis po
teſt imutare quãtitatẽ illam per quã materia eſt tanta ⁊
tanta. Non enim naturalr fieri poteſt ꝙ paruũ de mate
ria fiat multum: qꝛ tunc ex grano mily poſſet fieri mons
vnus ⁊ turris vna: ⁊ poſſet aliquid augeri eo nõ rarefacto
⁊ nullo addito: qꝺ quidam conceſſerunt fallentes ſemet-
ipſos per experimenta fallentia. Sed hoc inquirere re-
quirit vlteriorẽ ſpeculationez. manifeſtũ eſt tñ predictã
imutationẽ fieri non poſſe ab agente naturali: vt pꝫ per
T. cõ. 31. phm in primo de generatione in caplõ de augmẽto. Nõ
eſt ergo eadẽ quãtitas per quã materia eſt tanta ⁊ ꝑ quã
occupat tantũ locũ: qꝛ virtus agentis naturalis ſe exten-
dit ad vnam quãtitatem ⁊ non ad aliã. Dimẽſiones ergo
indeterminate nõ ſunt eedem cũ dimenſionibus deter-
minatis qꝺ ꝓmo dicebat̃ declarandũ. ❡ Qꝺ aũt he di-
menſiones precedant illas ⁊ eis ſint ſubiecte per eaſdez
vias declarari poteſt: per quas oſtenſum eſt eas non eſſe
eaſdem. naz ſi manet materia tãta ⁊ nõ remanet occupa
tio tanti loci: oportet naturaliter mãm prius eſſe tãtã q̃ꝫ
occupet tantũ locũ. Si enim eſſet poſterius non remane
ret amoto priore: nec ex equo cõparari poſſent: qꝛ tũc q̃
ratione mã poſſet abſolui ab vno poſſet abſolui ab alio
qꝺ non eſt verũ. quacũq; enĩ tranſmutatiõe naturaliter
facta ſemꝑ manet mã tanta quãta erat prius ſed nõ ſem-
per occupat tãtũ locũ. ❡ Rurſum eo ipſo ꝙ nãle agẽs
preſupponit id per qꝺ materia eſt tanta: qꝛ nõ põt aliqd
augmentare eo nõ rarefacto ⁊ nihil addit: ⁊ nõ preſup-
ponit occupationẽ loci. qꝛ facit illã eandẽ mãm occupa-
re maiorem locũ que prius occupabat minorẽ: prius eſt
quãtitas per quã materia eſt tanta: q̃ꝫ quãtitas per quaz
materia occupat tantũ locũ. Si ergo aliqꝺ agens preſup
ponit vnũ ⁊ nõ aliud. qꝛ ſemꝑ poſteriora priora preſuppo
nunt: opꝫ preſuppoſitũ nãlr in via generationis ꝓus eſſe
eo qꝺ nõ preſupponitur. Et quia ſemper ea que prius ad-
herent materie ſubyciunt̃ his que poſterius adueniunt:
nõ ſolũ dimenſiones indeterminate precedunt dimẽſio
nes determinatas: ſed etiaz ſunt eis ſubiecte: ⁊ etiam he
fundant̃ in illis. Sicut ergo qꝛ cetera accidentia fũdant̃
in quãtitate: ideo ſaluabamus ibi alteratiõis motũ: pro-
ut eadẽ quãtitas aliquando ſub vna quãtitate eſt: aliquã
do ſub alia: ſic qꝛ dimenſiones determinate fundant̃ in
dimenſionibus indeterminatis per rarefactionẽ ⁊ con-
denſationẽ poterimus ibi ſaluare motũ augmẽti ⁊ dimi-
nutionis: prout eedẽ dimenſiones indeterminate ſubyci
pñt maioribus ⁊ minorib⁹ dimenſionibus determĩatis
qꝺ declarare volebam⁹. ❡ Ex his aũt magis declarant̃
que dicta ſunt in anterioribus theorematibus: qꝛ poſſet
forte alicui eſſe dubiũ quomodo in dimenſionib⁹ panis
⁊ vini poteſt induci vna qualitas per motũ alterationis.
Omnis enim forma dicitur educi de potentia materie:
ſed ex quo materia panis non manet ⁊ materia corporis
chriſti nõ eſt ſuſceptibilis noue forme: nulla materia eſt
ibi ꝺ qua poſſit educi noua forma. quãtũcũq; ergo rema
neat quãtitas ſubiecta qualitati: cum calor nõ imittatur
ab extra: ſed educat̃ de potentia materie. iuxta illud Cõ-
mentatoris in ix° metaphyſice. corpus calidũ agens in Cõm. 18.
aliud corpus nõ imittit calorẽ ab extra: ſed facit potẽtia
calidũ actu calidum: cum ibi non ſit dare materiam de
cuius potentia educatur calor. nõ videt̃ ſufficere quanti
tas ſubiecta qualitati vt ſit ibi motus a frigido in cali-
dum. ❡ Sciendum igitur ꝙ omnis forma dicit̃ educi
de potẽtia materie: ⁊ omnes forme dicuntur fundari in
materia: qꝛ formis materialibus ⁊ accidentalibus nõ cõ
petit ⁊ per ſe eſſe: nec ſunt niſi ex eo ꝙ in materia fundan
tur. ſic ſi dimenſiones indeterminate ſubiecte dimenſio
nibus determinatis poſſent per ſe eſſe: ex eis poſſent edu
ci accidentales forme fundate in ipſis. poſſet enim inde
educi raritas ⁊ denſitas. Nam ex hoc eſt aliquid rarum:
qꝛ dimenſiones indeterminate ſubiecte ſunt magnis di-
menſionibus terminatis: ⁊ ex hoc ẽ denſum: qꝛ ille eedẽ
dimenſiones indeterminate ſubyciunt̃ paruis dimẽſio-
nibus terminatis. ❡ Poſſum⁹ ergo per hec duo genera
dimenſionum abſq; alia materia ſaluare raritatẽ ⁊ den-
ſitatem: ⁊ ponere motum rarefactionis ⁊ cõdenſationis:
potentialiter igitur ⁊ virtute hec duo genera dimenſio-
nuz cõtinẽt raritatez ⁊ denſitatẽ. Et quia per ſe videtur
eſſe ꝙ rarum ſequit̃ calor: ⁊ denſum frigus: ex his dimen
ſionibus per raritatem ⁊ denſitatẽ educi poterit calor ⁊
frigiditas: ⁊ per conſequens ſiccitas ⁊ humiditas. qꝛ ſic-
citas potiſſime ſe tenet ex parte caloris: ⁊ humiditas ex
ꝑte frigiditatis. Non .n. poſſet aliquid eſſe ſũme ⁊ potiſ-

ſine calidũ niſi eſſet ſiccũ:nec poſſet eſſe per ſe ꝛ primo
frigidum niſi eſſet humidũ.Et qꝛ qualitates ſecũde fun
dantur in primis ſupponẽdo predicta genera dimenſio
num per raritatem ꝛ denſitatem pñt inde educi qualita
tes prime.ſ.calidum ꝛ frigidũ humidum ꝛ ſiccum:ꝛ me
diantibꝰ qualitatibus primis naturaliter inde educi po
terunt qualitates ſecũde.Omnẽ ergo modũ alteratiõis
ibi ſaluare poſſumꝰ.¶ Ex predictis etiam magis mani
feſtum eſt quomodo cetera accidentia in quãtitate fun
dantur.quia non omnia fundantur imediate in dimẽſio
nibus terminatis:ſed aliq̃ imediate fundant̃ in dimẽſiõi
bus terminatis.vt albuꝫ ꝛ nigrũ ꝛ ceteri colores qui fun
dantur in ſuperficie.Eſt enim propriũ ſuperficiei primo
loco locari.aliq̃ vero magis ĩmediate fundant̃ in dimẽ
ſionibus interminatis vt raruꝫ ꝛ denſum:ꝛ forte prime
qualitates que rarũ ꝛ denſiun ſequunt̃.Ex hoc pꝫ ẽt quõ
quantitati magis cõicari poſſit per ſe eſſe q̃ȝ ceteris acci
dentibus.Non ſolũ enim quãtitas magis ĩmediate ad
hereret ſube q̃ȝ cetera accidentia ꝑpter hoc qḋ magis acce
dit ad per ſe eſſe q̃ȝ accidentia alia:ſed etiaꝫ modus quã
titatis magis imitatur modum ſubſtantie cui competit
per ſe eſſe:q̃ȝ modum aliorum accidentium.Nam ſicut
ſubſtantia compoſita que exiſtit per ſe:cõponit̃ ex mate
ria ꝛ forma:ſic in quãtitate ẽ aliqd ad modũ materie et
aliqd ad modũ forme.ipſe eni dimẽſiões ĩdeterminate ſe
hñt vt mã:ꝛ terminate ſe hñt vt forma.Sicut eni mã ꝑ for
mam completur ꝛ terminatur:ſic dimenſiones intermi
nate per terminatas perficiunt̃ ꝛ terminant̃.¶ Ex his
autem magis declaratur quomodo quãtitati competit
per ſe indiuiduatio.Non ſolum eniꝫ quãtitas per ſe põt
dici ĩdiuiduari:qꝛ per ſe ĩportat ſignationẽ quandam:et
qꝛ in quãtitate ſm ſe poſſumus intelligere plura eiuſdẽ
ſpeciei:ꝛ propter aliqua que ſuperiꝰ tetigimus:ſed etiam
quãtitati per ſe videtur cõpetere indiuiduatio:quia in
diuiduum quid aggregatum nominat.Cõpoſitio eniꝫ in
quãtitate reperta inſinuat compoſitionem ex materia ꝛ
forma:inquantum dimenſiones interminate ſe habent
ad ſimilitudinem materie.quia forme ſubyciuntur di
menſionibus terminatis.plures ẽt alie veritates ex pre
habitis haberi pñt que prudentis lectoris inuentioni ꝛ
iudicio relinquantur.

Propoſitio.XLV.

TRanſubſtantiatiõe completa in ſacra
mento altaris nulla manet materia ſu
ſceptibilis noue forme:non tamẽ ob
ſtante ꝙ yle eſt maxime ſubiectum ge
nerationis ibi generatio ꝛ corruptio eſſe pote
runt nullo alio miraculo cõtingẽte. Cõmẽtũ.

¶ Difficile fuit oſtendere quomodo in ſacramento alta
ris potuerit eſſe motus ad maiores dimenſiones:ſed vt
videt̃ longe difficilius eſt oſtendere quomodo ibi ſal
uari poſſit generatio ꝛ corruptio.hic aũt vt videtur non
eſt fuga vlterius:nec amplius videtur poſſibilis euaſio.
Saluabamꝰ enim motũ localem:qꝛ eedem dimenſiões
pluribus locis ſe cõmenſurare poterant:ſic etiam ſalua
bamus alterationem:qꝛ eadẽ quãtitas diuerſis qualita
tibus poterat eſſe ſubiecta:nec non ꝛ motũ augmenti ſic
ſaluare conabamur:oſtendendo dimenſiões indetermi
natas poſſe ſubyci alys ꝛ alys dimenſionibus termina
tis.in generatiõe autem:vt videtur:nullo modo ſaluare
poſſumus.Difficile eſt enim videre quomodo ex hoſtia
per putrefactionem pñt oriri vermes.ꝛ quomodo ex ea
per vſtionem poteſt generari cinis.vermis enim ꝛ cinis
dicunt quaſdam materiales ſubſtantias que eſſe nõ poſ
ſunt niſi habeant mãm partem ſui.Cum ergo facta con
uerſione in ſacramento altaris nõ remaneat aliqua ma
teria ſuſceptibilis noue forme:videre eſt valde difficile
quomodo ibi tales generatiões poſſunt ↄtingere. ¶ Di 1ᵃ op.
xerunt enim quidam volentes euitare difficultatem pre
dictam:ꝙ in dicto ſacramento remanet panis ſubſtãtia
ex quo poſſunt generari vermes ꝛ cineres ꝛ cetera talia.
Et ſi hoc eſſet verum:queſtio propoſita difficultatẽ non
haberet:ſed vt ſuperius fuit tactum hec poſitio ſtare nõ
poteſt.Cum enim panis ſubſtantia conuertatur in corpꝰ
chriſti:ꝛ illud quod in aliud conuertitur non manet:ne
ceſſe eſt panis ſubſtantiam non remanere.Or ſi diceret̃
ſubſtantiam panis non conuerti in corpus chriſti ꝛ chri
ſtum non eſſe ſub ſacramento per conuerſionem alteriꝰ
in ipſum:tunc ſequeret̃ ꝙ chriſtus ĩciperet eſſe in altari
per motum localem:qḋ fuit ſuperius improbatũ.¶ Eſt 2ᵃ op.
ergo ſecũdus modus dicendi:dicentium accidentia illa
ſic corrumpi ꝙ ibi nihil aliud generatur.Sed hoc ſenſui
repugnat.videtur enim ꝙ ibi generatur aliqd:vbi erat
ſpecies panis.vbi enim erant dimenſiones panis:fiunt
aliquando vermes ꝛ cinis.¶ Propter hoc eſt tertiꝰ mo 3ᵃ op.
dus dicendi:dicentiuꝫ hec generata generari ex corpore
circũſtante.vermes enim quos aſpicimus generari poſt
putrefactionem hoſtie:vt dicunt:generãtur ex aere.Sꝫ
nec iſtud eſt conueniẽs vt cõmuniter improbatur.quia
q̃ȝdiu durant ſpecies ꝛ dimenſiones panis:non generan
tur ibi vermes:nec etiaꝫ ſi durat ibi aer:qꝛ dimẽſiones
panis ſufficiẽtes ſunt ad reſiſtendũ dimenſiõibus aeris
igitur in eodem inſtanti erit corruptio ſpecierꝫ:ꝛ motus
localis aeris ad locum vbi erant ſpecies panis ꝛ genera
tio vermiũ:qḋ ſtare non põt.qꝛ generatio ꝛ corruptio ꝓ
ut mutationem important:ſm ꝙ de eis hic loquimur:fi
unt in inſtanti:motus enim localis requirit tẽpus.Rur
ſum cum vermes illi generentur ex putrefactione:cum
putrefactio non fiat in aere ſed in illis ſpeciebus:non eſt
congruum dici ꝙ vermes illi ex aere generant̃.Ampliꝰ
ex vno elemẽto imediate nõ generat̃ mixtũ:non ergo ex
aere circunſtante generantur vermes. ¶ P̃.ſi hoc ſa
cramentũ ſumeretur in magna quãtitate nutriret:ꝛ ho
mo poſſet ſuſtentari ex illo:ꝛ dicere ↄ̃riũ eſt contradi
cere ſenſui.Ex aere autem non poteſt fieri nutrimẽtũ:qꝛ
vt ꝓbat phs circa finem ſcḋi de generatione:Ex eiſdem 2.c.50.
nutrimur ꝛ ſumus.non aũt ſumus ex vno elemẽto:ergo
nec ex vno elemẽto nutriri poſſumus.Immo vt cõtter
ponitur:ſi inter ſolida corpora ĩcluderet̃ hoſtia conſecra
ta abſq; eo ꝙ ibi ingrederetur aer:poſſent generari inde
vermes.¶ Eſt igitur quartus modus dicendi ꝙ redit 4ᵃ op.
panis ſuba ex q̃ gnãnt̃ hꝰ vermes:ſꝫ iſtud ẽt ĩprobat̃:qꝛ
ſi redit ſuba panis:vel redit manentibus ſpẽbus panis
vel non manentibus:manentibus nõ:nam q̃ȝdiu ille ſpe
cies manent:tandiu eſt ibi corpus chriſti.Dictum eſt au
tem ſupra:ꝙ ſimul cũ corpore chriſti non eſt panis ſuba:
ſed conuertitur in ipſum.Si autem dicatur ꝙ corruptis
ſpẽbus panis incipit ibi eſſe panis ſubſtantia:non videt̃
congruũ:ꝙ tũc incipiat eſſe panis ſubſtantia:quando de
ficit ibi eſſe panis ſpecies:niſi forte per ſubſtantiam pa
nis intelligatur tãta mã quãta fuit mã ſub forma panis. 5ᵃ op.
¶ Et ideo eſt quintus modus dicendi:ꝙ miraculoſe re
dit ibi tãtum de mã quãta erat ſub forma. ¶ Sed non
videtur conueniẽs ꝙ deus faciat miraculum:cũ cineres
ꝛ vermes ꝛ talia vilia generãtur ex illis ſpeciebꝰ. ¶ P̃.
miraculum eſt qḋdam inconueniens nature:inquãtum
agenti naturaliter non conuenit facere miracula.quãto
aũt pauciora talia ponere poſſumꝰ tanto conuenientior
videtur poſitio.fruſtra ergo ſaluamus per miraculũ qḋ

ſine miraculo ſaluare poſſumus. ¶ Ideo dixerūt alij ꝙ dimenſiones ipſe interminate miraculoſe conuertebantur in naturam materie. ꝓpter qđ poſſunt inde generari vermes ⁊ alie materiales ſubſtantie. Sed ſi ad miraculum vellemus confugere: nulla poſitio tacta eſſet inconueniēs. ſi enī miraculoſe ſuba panis eſſet annihilata: vel in qđcūq; eſſet conuerſa. poſſet redire eadē numero. Et qualis enim virtutis eſt qđ aliquid cōuertatur in aliud actu preexiſtens. ⁊ ꝙ corruptum vel annihilatum vel etiam in aliud conuerſum redeat idem numero. Si enī conſideratur primū theorema huius operis: in quo oſtēditur quo modo virtute diuina aliquid poteſt conuerti in aliud actu preexiſtens: non habet difficultatem quomodo annihilatum ⁊ in aliud conuerſum redeat idē numero: poſſet ergo deus ⁊ ex aere circūſtante ⁊ ex ſuba panis eadem redeunte ⁊ ex mā de nouo creata ⁊ aliunde ſi vellet facere illos vermes ⁊ illos cineres quos videmus fieri in hoſtia combuſta vel putrefacta. Immo ⁊ ſi non ē impoſſibile: ſatis eſt tñ difficilius ſuſtinere quomodo dimenſiones que ſunt accidentia pñt conuerti in māʒ que eſt quedam ſubſtantia ꝗ̄ quomodo ex aere vel ex materia de nouo creata poſſunt fieri vermes: licet ſint magni qui hoc dixerūt. ⁊ ſi viuerent ſuam poſitionem defenderent. Dicta tamē eoꝝ meū intellectum non quietāt. Immo ponendo ibi generationem ⁊ corruptionem ſine miraculo dictis tantorum doctorū non contradicimus: qꝛ ipſi idem alibi in alijs ſuis dictis aliter dixerunt: volentes ꝙ ſine miraculo ibi poſſet eſſe generatio ⁊ corruptio. Dixerunt enim ꝙ ſicut miraculoſe illis accidentibꝰ collatum eſt ſine ſubiecto exiſtere qđ eſt proprium ſubſtantie: ita ſine nouo miraculo poſſent facere quicquid facit ſubſtantia. poſſunt ergo omnia dicta accidentia iebriare ⁊ nutrire: ⁊ poteſt ex eis generari vermis ⁊ cinis ⁊ cetera talia. ¶ Dicunt ergo iſti ꝙ abſq; nouo miraculo naturaliter ex illis accidentibus poteſt generari ſubſtantia: qꝛ collatum eſt illis accidentibus per ſe eſſe qđ eſt ꝓprium ſubſtantie. Rationabilitas dictarum poſitionū in duobus videtur conſiſtere: vel ꝙ miraculoſe redeat vel creetur materia ex qua poſſunt generari vermes ⁊ cineres ⁊ cetera talia: vel ꝙ abſq; miraculo ex illis accidentibus poſſit generari ſubſtantia. Sed ſi confugimus ad miraculum videmur rudibus adherere ſermonibus. per miraculum enim ⁊ diuinam potentiam eſt facile omnia ſuſtinere: nec expedit per miraculum ponere qđ abſq; miraculo poteſt fieri. Si vero ad miraculum non fugimus ſed cum īdagantibus queſita ſubtilius dicimus ꝙ abſq; miraculo nouo naturaliter ex illis accidentibus poteſt generari vermis ⁊ alie materiales ſubſtātie: vltra vires noſtras opus aſſumimus. qꝛ ſi tanti viri ſic dicendo ſibi ſufficiebant: noſter itellectꝰ qui ad intellectū eorum non attingit nō queratur in talibus dictis. Videmꝰ enī ꝙ illis accidētibus virtute diuina collatū eſt per ſe eſſe: nō tñ propter hoc collatum eſt eis eſſe ſubſtantiam: ſed collatum eſt eis ꝙ habeant quēdam moduʒ ſubſtantie. Si enīʒ dici poſſet illa accidentia eſſe ſubſtantias: quia collatum eſt eis per ſe eſſe: non excederet intellectuʒ noſtrū quomodo ex eis naturaliter ⁊ abſq; miraculo poſſet generari: ſuba quia nil mirum eſt ſi ex ſubſtantia ſuba generatur. ſed ꝙ ex eo qđ non eſt ſubſtantia: ſed habet quēdam modū ſubſtantie quomodo ſubſtantia poſſit generari noſtrum intellectū excedit. Sicut enim accidentibus confertur modus ſubſtantie vt per ſe ſit. Ita ſubſtātijs competere poteſt modus accidentis: vt in alio ſuſtētentur. Si ergo nullus diceret ꝙ ſubſtantia habens modum accidentis poſſet naturaliter abſq; miraculo conuerti in accidens vt videtur: nullus deberet dicere ꝙ accidens habens modum ſubſtantie naturaliter in ſubſtātiam conuerti poſſit. ¶ Teneamꝰ ergo viam q̄ſi mediā que intellectum plus quietare videtur. Dicamꝰ enim ꝙ ſi deberent ex hoſtia generari vermes: qđ ibi incipit eſſe materia: propter qđ ex accidētibus non fit ſubſtantia vt dicebat vltima poſitio: ſed ex ſubſtantia ſubſtantia: ⁊ tñ non eſt ibi miraculū aliqđ vt dicebat alia poſitio. corruptis enim ſpeciebus ⁊ accidentibus panis: ſub quibus ē corpus chriſti qđ per alterationem naturaliter fieri pōt vt patet per theoremata precedentia: ⁊ inductis accidētibus alijs deſinit ibi eſſe corpus chriſti: qꝛ corpus chriſti non eſt in hoſtia niſi q̄diu ſunt ibi accidentia panis. In illo autem inſtanti in quo deſinit ibi eſſe corpus chriſti: ⁊ ſunt corrupta accidētia panis: ⁊ ſunt ibi īducta alia accidentia: naturaliter abſq; miraculo incipit ibi eē materia ex qua geneuartur vermes ⁊ cineres ⁊ cetera talia. Et quātū nobis occurrit non ſolum non eſt ibi miraculū ꝙ ſic ibi incipit eſſe dicta mā: ſed oppoſitū huius eſſe nō poſſet abſq; magno miraculo. Miraculum enim eſſet ſi non inciperet ibi eſſe materia. Poſſumus autē dicere ꝙ quādoq; ſunt ibi ſimul in tempore ⁊ in eodeʒ inſtanti: lʒ naturaliter ſe precedant. In eodem enim inſtanti ſūt plene corrupta accidentia panis: ⁊ ſunt introducta accidentia alia: ⁊ deſinit ibi eſſe corpus chriſti: ⁊ īcipit ibi eē mā: ⁊ educitur de illa mā forma ſubſtantialis: vt forma vermis ⁊ cineris: propter quod inde vermes ⁊ cineres ⁊ hō materiales ſubſtantie naturalr̄ ⁊ abſq; miraculo generātur. ¶ Hec autem vt pateant notandum ꝙ naturaliter dicitur aliquid fieri dupliciter: vel quia naturale agens illud efficit: vel qꝛ nā vt illud fiat ſufficienter diſponit. Ignis enim ex igne naturalr̄ generatᷣ: qꝛ naturalr̄ forma ignis de mā educitᷣ: ſic etiam homo ex homine naturalr̄ generatur. Non enīʒ eſt artificiale nec ſupernaturale ꝙ homo generatᷣ ex homine: ⁊ tñ nā non educit animam intellectiuā: per quā homo eſt homo: de potentia materie. ſed pro tanto dicitur illa generatio nālis: qꝛ naturaliter diſponitur mā vt ibi introducatᷣ anima intellectiua. quotiens enim aliquod agens naturale ſufficiēter diſponit vt aliquid fiat dicitur illud nālr̄ fieri ⁊ non eſt miraculum qđ fit. ſed eēt miraculum ſi non fieret. quātūcūq; enim anima ratiōalis īmediate fiat a deo per creationem: mā tñ ſufficienter diſpoſita ad ſuſceptionem talis forme non eſt miraculum ꝙ ei talis forma infunditᷣ. Sʒ miraculum eſſet: ſi manente ea ſic diſpoſita non ſuſciperet talem formā. Quotienſcūq; ergo aliquid ſm̄ naturaʒ ſuaʒ ⁊ eē habet ordinem ad aliud ſiue illud ſit īmediate a deo per creationē ſiue non: non eſt miraculum ſi eſt ei coniunctum. ſed potiꝰ miraculum habet eſſe ſi eſt ab eo ſeparatum. Si ergo poſſumus oſtendere: ꝙ naturaliter circa ſacramentum altaris pōt aliqua trāſmutatio contingere ſm̄ quaʒ aliquid inducitur: qđ non minus habet naturalem ordinem ad materiaʒ ꝗ̄ habeāt ſufficientes diſpoſitiones ad animam rationalem: ſicut ſufficientibꝰ diſpoſitionibus inductis in materia non eſt miraculuʒ: ſi in ea anima rationalis infundatur: ⁊ ſi ſolus deus poſſit in productioneʒ anime rationalis. Ita per trāſmutationem naturaliter factam circa ſacramentū altaris: inductis ibidem his que nō minꝰ habent ordinem ⁊ naturalem cōnexionem ad materiam quā hñt ille diſpoſitiones ad animam rōnalē nāliter ⁊ abſq; miraculo ibi habebit eſſe mā. nō obſtante ꝙ ſolus deus poteſt in productionem materie: ⁊ materia ſolum a deo habet eſſe īmediate per creationeʒ. cetera autem agentia nālia in ſuis actionibus materiam preſupponunt. ¶ Aduertendum

op. ꝓp̄a

Nāliter aliqđ fieri ē duplr̄

Igitur ꝙ ſolis accidentibus panis datū eſt eſſe ſine ſubo ⁊ ſine materia: ⁊ ideo quādiu durant accidētia panis: qꝛ virtute diuina eſt eis collatū: qꝛ non actualr̄ materie inſunt: abſqꝫ nouo miraculo dicere poſſumus ꝙ ibi nulla exiſtit materia: que ſit talium accidentium fundamentum. Miraculum enim fuit cum deus illis accidentibꝰ contulit ꝙ poſſent per ſe ſubſiſtere: ꝓpter qđ illis ſic exiſtentibus ⁊ permanentibus q̄diu durat eoꝝ eſſe ſi non ſit ibi materia in qua fundant̄ non eſt nouum miraculū: ſed totum innititur miraculo primo: ſicut miraculum ē ꝙ cecus reciperet virtutem viſiuam: ſed recepta virtute viſiua ꝙ videat non vlterius habet rōnē miraculi. Si ergo ſolis accidentibus panis eſt collatum ſine materia poſſe per ſe eſſe: generaliter vt ſuperius oſtenſum eſt: pōt corrumpi accidentia panis ⁊ induci alia accidentia: ſi inductis accidentibus alijs: quibus non eſt collatuz per ſe eſſe ſed de ſe actualr̄ magis habent ordinē ad materiam vt fundantur in ipſa q̄ habeant diſpoſitiones ad animā rationalem: qꝛ plus eſt dependentia accidentis ad ſubm̄ q̄ ſit diſpoſitionis ad formam. Miraculum ergo eſſet ſi ſtatim talibus accidentibꝰ inductis ſufficienter non eēt ibi materia: ſicut miraculum eſſet ſi materia ſufficienter diſpoſita: non infunderetur ei ratiōalis anima. Eſt ergo rationalis anima per creationem: ⁊ tñ abſqꝫ miraculo infunditur materie ſufficienter diſpoſite: ſic cū corpus xp̄i deſinit eſſe ſub ſacramento: ⁊ ſunt ibi inducta accidentia quibus non eſt collatuz per ſe eſſe abſqꝫ miraculo: eſt ibi materia: qꝛ vt dictum eſt: magis ē eſſentialis ordo: ⁊ maior dependentia accidentis ad ſubiectū q̄ diſpoſitionis ad formaz. Sed ſi ſic dicimus: qđ credimus bene dictū: occurrunt nobis duo dubia.

dub° PRIMO qꝛ dictū eſt omnia accidētia in quātitate fundari: ⁊ dimēſiones determinatas fundari in dimenſionibus indeterminatis: propter quod ſole dimenſiones indeterminate ſunt ibi ſine ſubiecto. Cum ergo virtus naturalis agentis non ſe extendit ſuper dimenſiones indeterminatas. Sed ille dimenſiones ſemper videantur remanere eedem per eſſentiam. Aliter enim in ſacramento altaris non poſſent eſſe tranſmutationes naturaliter facte: quia tales requirunt ſubiectum tertium. Si ergo ille dimenſiones ſemꝑ manēt: ⁊ ſolum iſtis collatum eſt eſſe ſine ſubiecto: quia ſunt propinquiſſime nature materie: cetera vero accidentia fundantur in illis: non videt̄ ꝙ per aliquaz tranſmutationē naturaliter factam incipiat ibi eſſe materia niſi hoc fieret miraculo: cum ille dimenſiones: quibus collatū eſt ꝑ ſe eſſe: ſemper maneāt. ¶ Secunda dubitatio eſt talis: quia agens naturale in ſua actione requirit tempus. In illo ergo inſtanti: in quo incipit ibi eſſe materia: dato ꝙ hoc ſine miraculo fieri poſſet: non induceret̄ ibi forma vermis vel alterius ſubſtantie. Non ergo in illo inſtāti: in quo ibi deſinit eſſe corpus chriſti: eſt ibi generatio alteriꝰ ſubſtantie. ¶ Propter primum notandū ꝙ dimenſionibus illis indeterminatis datum eſt per ſe eſſe: inq̄tum ſubſunt accidentibus panis: ſub quibus eſt corpus chriſti. Cum ergo ibi deſinit eſſe corpus chriſti: ⁊ ſunt ibi inducta alia accidentia ab accidentibus panis: non vlterius eis competit per ſe eſſe: niſi nouum miraculum fieret: ⁊ eis noua virtus ⁊ noua potentia ad per ſe exiſtendum diuinitus cōferretur. ¶ Ad formaz autem arguendi dicere poſſumus: ꝙ quodāmodo dimenſiones ille nō

T.c.23. manent. nam ſicut cum ex aqua fit aer: dicitur totuz mutari in totum: vt patet per phm̄ primo de genera. ⁊ tamē manet materia aque. dicitur ergo totum mutari in totū ſm̄ vnum modū exponendi: quia licet maneat materia aque: non tamen manet vt eſt aque: ſed vt eſt aeris: nihil enim manet aque vt aque eſt. ſic cum facta eſt tranſmutatio tanta in accidentibus panis ſub quibus eſt corpus chriſti ꝙ inducta ſunt ibi accidentia oīno contraria. Ita ꝙ ſi eſſet ibi panis ſubſtantia: non poſſet cum talibus accidentibus remanere. hac autem tranſubſtantiationē facta: non remanet ibi aliquod accidens: qđ poſſit dici accidens panis. ⁊ ille dimēſiones nullo modo remanēt vt panis ſunt. Non enim poſſunt dici dimēſiones panis quia fundantur in panis ſubſtantia: qꝛ ſubſtantia panis conuerſa eſt in corpus chriſti: nec poſſunt dici dimenſiones panis qꝛ ſubſunt accidentibus: que panis erāt: qꝛ talia accidentia īmutata ſunt: poſſunt ergo dici tales dimenſiones nō remāere: qꝛ nō remanēt vt panis ſunt: ⁊ vt eis erat collatum per ſe eſſe: alijs ergo accidētibus inductis: ⁊ illis dimenſionibus quodāmodo alijs exiſtentibꝰ: ⁊ ſi nō quātū ad eſſentiam: tñ quātū ad eſſe qđ habent ſub alijs accidentibus: nō vlteriꝰ eis competit per ſe eſſe. igit̄ propter nālē ordinē ⁊ dependentiā īcipiet ibi eſſe mā nullo miraculo īteruenīente: niſi forte ſic diceremꝰ ibi eſſe miraculum: ſicut miraculum eſt cum anima rationalis materie diſpoſite infunditur: qđ vt dictum eſt non proprie habet rationem miraculi. Immo ſi oppoſitum eſſet miraculum eſſet. ¶ Propter 2m̄ dubiuz notandum ꝙ tota cauſa quare requiritur tempus in actione agentis ē propter indiſpoſitionem materie. In illo enī inſtanti in quo materia eſt ſūme diſpoſita: eſt inductio forme: ſimul enī eſt corruptio vnius forme ⁊ introductio alterius. In illo etiam inſtanti in quo eſt ſūma diſpoſitio: vt ſuſcipiat materia aliam formam: eſt in ea ſumma indiſpoſitio ad formam ſub qua eſt. ⁊ econuerſo. cum eſt ſūme indiſpoſita reſpectu forme ſub qua eſt: ſūme eſt diſpoſita ad formaz aliam: ⁊ hoc ideo quia generatio vnius eſt corruptio alterius ⁊ econuerſo. Cum ergo non incipiat ibi eſſe materia niſi quando ibi inducta ſunt accidentia contraria: cū quibus ſubſtantia panis ſtare non poſſet: in illo inſtanti in quo incipiet ibi eſſe materia ſub talibus accidentibꝰ: eſt ibi ſumma indiſpoſitio reſpectu ſubſtantie panis: ⁊ eſſet ibi corruptio ſubſtantie panis ſi panis ſubſtantiam inueniret. Et quia eſt ibi ſūma indiſpoſitio ad illam formam: eſt ibi ſumma diſpoſitio ad aliam: quia autem non eſt dare ſummam diſpoſitionem ſine introductione forme: bene dictum eſt ꝙ in illo inſtanti in quo ibi incipit eſſe materia: eſt ibi aliqua generatio ſubſtantie. vt vermis vel cineris vel alicuius alterius. ¶ Ex hoc autem patere poteſt quando incipit ibi eſſe materia: non enim quelibet alteratio tollit formam ſubſtantialem: ſed debet eſſe paſſio ⁊ alteratio magis facta vt abijciat ſubſtantia. Cum ergo facta eſt tanta variatio in accidentibus panis: ꝙ tali variatione facta non poſſet ibi eſſe panis ſubſtantia: propter qđ merito dici poteſt ꝙ non ſunt ibi accidentia panis: quibus datum eſt per ſe eſſe: tunc deſinit ibi eſſe corpus chriſti: ⁊ tunc incipit ibi eſſe materia propter accidentia inducta: quibus non eſt datum ꝑ ſe eſſe: ſed tanto plus requirunt materiam q̄ proprie diſpoſitiones formam: quanto plus dependent ⁊ habēt eſſentialem ordinem ad materiam q̄ diſpoſitiones ad formam. ¶ Ex hoc autem poteſt patere quāta materia ibi incipit eſſe: quia dimenſiones ille indeterminate: per quas materia eſt tanta ⁊ tanta: lꝫ non maneāt vt ſunt panis: vel vt ſubſunt accidentibus panis: cū quibus poſſet ſtare ſubſtantia panis. ꝓꝑ qđ vlterius non competit eis per ſe eſſe: ⁊ incipit ibi eſſe mā: cū maneāt ſemper eedem per eſſentiā: ⁊ qꝛ per eas habet materia ꝙ ſit tanta: ideo tantum ibi incipit eſſe de materia ſub forma vermis

vel ſub forma alterius ſubſtantie generate q̄ſta erat mā ſub forma panis anteq̄ panis ſubſtantia conuerteret̄ in corpus xp̄i. ¶ Et ex hoc etiā patere poteſt ꝙ forma vermis vel alterius ſubē ibi generate nō educitur ibi de potentia alicuius accidentis: ſed de potentia mãe. Nam lꝫ ibi ſimul tpe incipiat eſſe mā ⁊ forma: tñ naturali intelligentia prius ſunt ibi accidentia regrentia mãꝫ: ⁊ poſtea ibi incipit eſſe mā: que per illa accidentia eſt ſume diſpoſita ad ſuſceptionē alicuius forme: ⁊ deinde de mā ſic diſpoſita educit̄ forma ſubalis cōpetēs tali mãe: ſunt ergo iſta in eodeꝫ inſtanti ⁊ ſimul tpe: nā tñ non ſimul ſunt: ſꝫ eſt ibi ordo modo quo dictū eſt. In via enim generationis nãliter eſt ibi vltimo forma: lꝫ in via pfectionis: ⁊ cōplementi ſit econuerſo. ¶ Ex hoc etiā patere pōt: quare in ſacramento altaris: in quo eſt tanta dignitas: poſſunt generari taꝫ vilia vt vermes ⁊ putredines: q2 in trāſmutationib' nãliter factis: deus ſe hꝫ quaſi vniformiter ad oīa: vt videtur dicere Dionyſius 4° de di.no. Influit enī ſm diſpoſitioneꝫ mãe: ⁊ coopatur particularibus agētibus: ſm ꝙ requirit eoꝝ natura. Sic enim aīaꝫ rōnalem infundit quibuſlibet corporibus ſufficienter diſpoſitis: non eliciendo: nec differentiaꝫ faciendo inter corpus ex legitimo matrimonio vel ex adulterio ꝯceptū: ideo non īmerito Dionyſius circa principiuꝫ quarti de di.no. aſſimilat deuꝫ ſoli: qui non rōcinans nec preeligens omnia illuminat. Sufficit eniꝫ vt aliqd illuminetur: ꝙ directo aſpectu offeratur ſoli: nihil ad ꝓpoſituꝫ vtruꝫ illud oblatum ſit fex vel aurū. Sic amotis panis accñtibus ⁊ alijs inductis: qbus nō cōpetit per ſe eſſe deus ſubſternit materiam. Nam ſicut mãe requirenti formaꝫ deus inducit formā: ⁊ ſi nãliter diſponit̄ mā ad talem formam abſqꝫ miraculo eſt inductio talis forme: ſic forme regrēti ſubiectum deus ſubſternit mãm: ⁊ ſi nãliter ſit inductio talis forme: illa ſubſternatio materie miraculoſa nominari non debet. Non ergo preeligens deus vtrum illa accidentia: quibus ſubſternit mãꝫ diſponant ad formaꝫ vermis cineris vel carnis: exquo ſingula accidētia alia ab accidentibus panis in hoc conueniunt: ꝙ requirunt ſubiectum: deus ſingulis ſubſternit materiam in qua educitur ſubſtātialis forma proportionata diſpoſitionibus illis. Ex hoc patet veritas ꝓpoſiti theorematis: q2 licet yle ſiue materia ſit generationis ſubiectum: q2 ſolum de potentia materie hꝫ educi ſubſtantialis forma: ad quaꝫ terminatur generatio: nō obſtante ꝙ quādiu eſt ibi corpus xp̄i non eſt ibi materia ſuſceptibilis noue forme: q2 abſqꝫ miraculo cuꝫ ibi eſſe deſinit corpus xp̄i: incipit ibi eſſe mā ex qua poteſt educi ſubalis forma: poterit ibi eē generatio nullo alio miraculo contingente: quod declarare volebamus.

Propoſitio.XLVI.

Poſt reſurrectionem ⁊ ante: corpus chriſti in hoſtia habet eſſe indifferenter differens: indifferenter quideꝫ: q2 ſemp impaſſibiliter eſt chriſtus in ſacramento: differens tamen q2 nunc impaſſibile corpus qđ ſumimus: cenantibus diſcipulis paſſibile chriſtus dedit.

Declaratio.

¶ Solet a multis queri: quale corpus xp̄s tradidit diſcipulis cenātibus cū inſtituit hoc ſacramentū. Hugo autē videtur velle: ꝙ xp̄s diuerſis temporibus omnes dotes aſſumpſit: q2 in natiuitate aſſumpſit ſubtilitatē cū irreſeratis virginis clauſtris exiuit de vtero vginis. In trāſfiguratione autem aſſumpſit claritatem. Et cum ambulauit ſuper mare, aſſumpſit agilitatē: cū tradidit corpus ſuuꝫ cenantibus diſcipulis ſub ſpē panis aſſumpſit īpaſſibilitatem. ¶ Sed quō intelligenda ſunt vba Hugonis: vt videamus vtrū verum ſit ꝙ xp̄s tradidit cenātibus diſcipulis impaſſibile corpus. Notanduꝫ ꝙ corpus xp̄i: vt hꝫ eſſe ſacramētaliter in hoſtia: ⁊ vt eſt localiter in loco ꝓprio: nō differt q̄ſtuꝫ ad id qđ eſt: ſed q̄ſtuꝫ ad modū eſſendi: illud.n. ideꝫ corpus numero qđ eſt in loco ꝓprio localiter eſt in hoſtia ſacramētaliter: ſꝫ aliter ⁊ aliter: q2 vt patet ex ſupioribus in loco ꝓprio eſt ſubſtātia corporis xp̄i mediante quātitate: ſed in hoſtia eſt quātitas mediante ſubſtantia. Si ergo cōſideratur corpus xp̄i: vt eſt in hoſtia: ⁊ vt eſt extra hoſtiā eſt indifferens differenter. Indifferens q̄ſtuꝫ ad rem: q2 eadeꝫ res cū eiſdem dimēſionibus: ⁊ cū eiſdē qualitatibus eſt in hoſtia ⁊ extra hoſtiaꝫ: ſed differenter q̄ſtum ad modū: q2 non hꝫ eundem modū exiſtēdi hic ⁊ ibi. Sed lꝫ xp̄s in hoſtia ⁊ extra hoſtiam ſit differenter: indifferens tñ vt fuit in hoſtia ante paſſioneꝫ: ⁊ vt eſt modo in hoſtia poſt reſurrectionē non eſt differenter indifferens: ſꝫ magis econuerſo indifferēter differens. Indifferenter enim quantum ad modum: q2 ſemp impaſſibiliter eſt chriſtus in hoſtia: differens tñ q2 tale eſt corpus xp̄i in hoſtia quale eſt extra hoſtiā. Si ergo ante paſſionem corpus xp̄i erat paſſibile: paſſibile erat corpus qđ exiſtebat in hoſtia. Nunc aūt q2 illud corpus eſt impaſſibile: impaſſibile eſt corpus qđ nūc eſt ſub ſacramento: corpus xp̄i ergo ante paſſionem fuit ſub ſpecie panis paſſibile impaſſibiliter. Nunc autem ſub talibus ſpēbus nō ſolū eſt impaſſibiliter: ſꝫ etiā impaſſibile. Semp ergo impaſſibiliter: ſꝫ non ſemper impaſſibile: ergo ſemp indifferenter: ſꝫ non ſemp indifferens: ſumēdo differentiā large ꝓut paſſibilitas ⁊ impaſſibilitas differentiā faciunt. Si.n. clare intelligere volumus: quō corpus xp̄i ante paſſionem paſſibile poterat eſſe ſub hoſtia impaſſibiliter: iuuamur ſi bene ītelligimus: quō corpus chriſti qđ eſt viſibile pōt eſſe ſub hoſtia inuiſibiliter: corpus enim xp̄i vt eſt ſub hoſtia: q2 nō eſt ibi mediantibus dimenſionibus ꝓprijs vt ibi exiſtit: nec agit nec patitur: ideo nec imprimit ſpēm ſuā in oculo alterius: nec vt ibi exiſtit in oculo eius imprimit̄ aliq̄ ſpēs: tñ q2 idē corpus eſt in hoſtia ⁊ extra hoſtiaꝫ: dicebat̄ ꝙ ſi xp̄s videt ſe extra hoſtiā: videt ſe etiā in hoſtia: Nō q2 vt ī hoſtia exiſtit ſuam ſimilitudineꝫ recipiat: ſꝫ q2 eſt idem corpus in hoſtia ⁊ extra hoſtiā ſi informatur oculus xp̄i ſimilitudine ſua extra hoſtiā: informabitur illa eadeꝫ ſimilitudine in hoſtia exñs: q2 ex nãli concomitantia ſpēs illa que informat oculuꝫ xp̄i extra hoſtiam: hꝫ eſſe in oculo xp̄i exiſtēte ī hoſtia: ſic ſuo modo corpus illud paſſibile impaſſibiliter erat in hoſtia: paſſio enim ⁊ dolor videtur contingere ex diuiſione continui: xp̄s enim vt exiſtit in hoſtia nec frangi nec diuidi pōt. Si enim diuidis hoſtiaꝫ non diuidis corpus xp̄i: q2 vt ſupra oſtenſum eſt: ſic eſt totus xp̄s in hoſtia: ꝙ ī qualibet parte hoſtie totus chriſtus exiſtit. Non ergo vulnerari nec ſcindi poteſt chriſtus vt exiſtit in ſacramento. Dimenſiones enim panis ſub quibus eſt xp̄s attriri ⁊ diuidi poſſunt. Sꝫ ꝓpter taleꝫ attritionem corpus xp̄i ſemp manet illeſuꝫ: verū q2 idem corpus ē in hoſtia ⁊ extra hoſtiaꝫ: qcūqꝫ dolor ē in corpore xp̄i extra hoſtiam eſt in corpore xp̄i in hoſtia. Sic ergo poteſt pati corpus chriſti in hoſtia: non quia in ipſa hoſtia ei inferatur paſſio: ſed propter naturaleꝫ concomitantiaꝫ: ſi inferretur paſſio corpori chriſti extra hoſtiam: illa paſſio habebit eſſe ī corpore eius in hoſtia. Sic ergo xp̄s ſe videt in hoſtia: quia ſe videt extra hoſtiam: ſic cum erat corpus eius paſſibile poterat pati in hoſtia ſi patiebatur extra hoſtiam. Ex hoc ergo poteſt intelligi dictuꝫ Hugonis ꝙ

xp̄s coꝛpus impaſſibile dedit diſcipulis cēantibus:qꝛ illa impaſſibilitas nō eſt referenda ad rem: ſed ad modū. paſſibile eniꝫ erat coꝛpus qđ diſcipuli ſumebant:ſed impaſſibiliter ſumebaṫ. hec auteꝫ expoſitio ſatis cōcoꝛdat cū verbis Hugonis: ſi diligenter ꝯſiderentur dicta eius. ait eniꝫ.8.parte de ſacramentis: vbi iſtā queſtioneꝫ ꝑtractat:quō eniꝫ īmoꝛtaliter nō dabatur qui inuiſibiliter ſumebatur:ꝛ incoꝛruptibiliter manducabaṫ: incoꝛruptionem ergo ꝛ impaſſibilitatē non refert ad rem:ſed ad moduꝫ. ¶ Ex hoc etiā patere pōt quō intelligi debeat illud dictuꝫ cōe: ꝙ xp̄o exiſtenti in hoſtia copulare poſſumus doloreꝫ inatuꝫ nō illatuꝫ. Non eniꝫ hoc ſic intelligendū eſt:ꝙ ſiqs inferat per vulnera aliquē doloꝛem xp̄o extra hoſtiā:ꝙ ille doloꝛ nō eſſet in xp̄o in hoſtia. Sic eniꝫ taꝫ doloreꝫ innatū ꝙ̄ illatuꝫ debemus copulare xp̄o exiſtenti in hoſtia: ſiue eniꝫ xp̄s doleret ꝑꝑ doloꝛeꝫ febrileꝫ vel ꝑpter aliquā paſſioneꝫ intrinſecus oꝛtaꝫ:ſiue ꝑpter vulnera:ꝛ ꝑꝑ paſſionē extrinſecus illatā doluiſſet xp̄s extra hoſtiā ꝑꝑ idēptitateꝫ coꝛpoꝛis: ꝛ nāleꝫ ꝯcomitantiaꝫ doloꝛ ille fuiſſet in coꝛpoꝛe xp̄i exn̄te in hoſtia. Sic ergo debemus intelligere ꝙ xp̄o exiſtēti in hoſtia non pōt copulari doloꝛ illatus:qꝛ ei vt exiſtit in hoſtia non pōt inferri doloꝛ: tn̄ ſicut ſi coꝛpus xp̄i fuiſſet reſeruatū in hoſtia:cū patiebaṫ in cruce qn̄ ſeparata fuit aīa a coꝛpe eius in cruce exiſtente:fuiſſet ſeꝑata a coꝛpoꝛe eius exn̄te in hoſtia: ꝛ cuꝫ fuiſſet moꝛtuus in cruce fuiſſet moꝛtuus in hoſtia. Non eniꝫ eſt intelligibile ꝙ idem coꝛpus numero ſimul ſit moꝛtuū ꝛ viuū:ꝛ ſimul ſit aīatuꝫ ꝛ inanimatuꝫ. Sic ḡ oīs doloꝛ qui inferebaṫ in cruce fuiſſet in eo exn̄te in hoſtia:differenter tn̄:qꝛ in cruce vbi erat coꝛpus paſſibile:ꝛ paſſibiliter fuiſſet in eo doloꝛ per illationem. Sed in hoſtia:lꝫ eēꝫ paſſibile:tn̄ qꝛ ibi erat impaſſibiliter nō fuiſſꝫ ibi doloꝛ per illationeꝫ:ſed per redūdantiaꝫ: doloꝛ enim illatus coꝛpoꝛi exn̄ti in cruce,ꝑpter idēptitateꝫ redūdaſſet in coꝛpoꝛe exn̄te in hoſtia. patet ergo ꝙ xp̄s ſemꝑ eſt in hoſtia indifferenter: qꝛ ſemꝑ impaſſibiliter:tn̄ aliquo modo eſt differens coꝛpus xp̄i exn̄s in hoſtia poſt reſurrectionē ꝛ ante paſſionē:qꝛ nūc impaſſibile : tunc paſſibile:qđ declarare volebamus. Propoſitio.XLVII.

Sicut panis in coꝛpus chꝛiſti conuertitur ſic vinum tranſubſtantiaṫ in ſanguinem. Juuamur ergo per precedētia theoꝛemata ad intelligēdum quomodo chꝛiſtus exiſtit ſub ſpecie vini:quia per ea eſt eq̄liter declaratum quomodo ſub panis ſpecie habet eſſe. Declaratio.

¶ Per precedentia theoꝛemata : qbus oſtenſuꝫ eſt qualiter coꝛpus xp̄i eſt ſub ſpē panis: iuuamur ad intelligēdū qualiter eius ſanguis eſt ſub ſpecie vini: qꝛ ſicut totū coꝛpus chꝛiſti eſt in tota hoſtia ꝛ totū in qualibet parte hoſtie per ſe:ſic totus ſanguis chꝛiſti eſt ſub ſpecie vini ꝛ totus ſub q̄libet ꝑte ſpēruꝫ vini. Et ſicut ꝑtes ille ſub quibus eſt coꝛpus xp̄i nō debent eſſe pūctales:ſꝫ debent eſſe tales in qbus reſeruetur ſpēs panis: qꝛ in parte punctali hoſtie nec eſt coꝛpus xp̄i:nec pars eius:ſic ꝑtes ille ī quibus eſt ſanguis xp̄i nō poſſunt eſſe punctales: ſꝫ opꝫ ꝙ in eis reſeruet̄ ſpēs vini. In parte eniꝫ punctali nec eſt ſanguis xp̄i:nec pars ſanguinis.Et ſicut quantitas coꝛpoꝛis chꝛiſti eſt in hoſtia mediante ſuba ꝛ nō econuerſo:ꝑpter qđ coꝛpus xp̄i nō eſt in altari mediātibus dimēſionibus pꝛopꝛijs:ſed mediantibus dimenſionibꝰ ꝛ accidentibus panis:ſic quātitas ſanguis xp̄i eſt in altari mediāte ſuba ſanguinis ꝛ econuerſo ſanguis chꝛiſti non eſt ibidem mediantibus dimenſionibus ꝑpꝛijs:ſꝫ per dimenſiones vini.Et ſicut coꝛpus xp̄i:vt eſt in altari diffinitur ſubſtātialiter:qꝛ eſt ibi per eſſentiam: non tn̄ diffinit̄ localiter: qꝛ pōt eſſe ſub pluribus altaribus: ſic ſanguis chꝛiſti: vt eſt ſub ſacramēto diffinit̄ eſſentialiter:qꝛ eſt ibidē per eſſentiaꝫ:non tn̄ diffinit̄ localiter: qꝛ ſimul in diuerſis altaribus eſſe poteſt.Et ſicut coꝛpoꝛi chꝛiſti exiſtenti ſub ſacramento competit ſitus : qui eſt differentia quantitatis:ꝛ nō qui eſt predicamentuꝫ: qꝛ competit ei oꝛdinatio partiū in toto ꝛ nō in loco:ſic ſanguini chꝛiſti: vt ē ſub ſacramento ꝯpetit ſitus qui eſt differentia quātitatis:ꝛ nō qui eſt predicamentum:qꝛ eſt in eo oꝛdo ꝑtium in toto ꝛ nō in loco.Sanguis eniꝫ chꝛiſti:vt eſt ſub ſacramēto eſt quātus:qꝛ ex nāli cōcomitātia quātitas illius ſanguinis cōcomitatur ꝑpꝛiuꝫ ſubiectum:non tn̄ eſt ibi dictus ſanguis quātitatiue:qꝛ nō eſt ſub ſacramēto mediante quātitate: put vō ſanguis hn̄s eſſe in altari ſacramentaliter dicit̄ quātus:ꝛ cōpetit ei oꝛdo ꝑtiuꝫ in toto:qui eſt differentia q̄ntitatis:qꝛ nō eſt ibi quātitatiue: nō cōpetit ei oꝛdo ꝑtiuꝫ in loco qui eſt predicamentū.Si ergo bene cōſiderantur precedentia theoꝛemata:in qbus declaratuꝫ eſt quō coꝛpus chꝛiſti eſt ſub ſpecie panis:iuuamur ꝑ ea ad intelligendū quō ſanguis eius ſit ſub ſpecie vini. Sꝫ foꝛte videret̄ alicui ꝙ ſanguis: vt eſt ſub ſacramento haberet ſpāleꝫ difficultatē:quā non hꝫ coꝛpus chꝛiſti:vt ſacramētaliter hꝫ eſſe.¶ Dicebatur eniꝫ ꝙ coꝛpus tripliciter ſumi poterit. Naꝫ coꝛpus vno modo dicebat ipſas dimenſiones: ꝛ ſic coꝛpus eſt quātitas:ꝛ eſt directe in genere quātitatis. ¶ Scđo modo coꝛpus dicebat māꝫ cū foꝛma coꝛpoꝛeitatis: ꝛ ſic coꝛpus eſt in genere ſubē ſꝫ rectaꝫ lineā:coꝛpus eniꝫ ſic acceptū nominat mihi coꝛpus qđ eſt genus de quo eſſentialiter predicatur ſuba que eſt predicamentū.¶ Tertio modo dicebat māꝫ oꝛganizatam:que nō eſt in genere ſubē ſm̄ rectaꝫ lineā:ſed per reductioneꝫ.Eſt enim in tali genere:vt pꝛincipiū:nō vt pꝛincipiatuꝫ:nec vt cōpoſitū ex genere ꝛ differentia: pꝛincipia enim ſunt in genere per reductioneꝫ: qꝛ per pꝛincipiata. De pꝛincipijs eniꝫ non predicaṫ genus:ſed de pꝛincipiatis.De mā eniꝫ ſiue accipiaṫ vt oꝛganizata ſiue ſm̄ ſe:nō pōt predicari ſubſtātia: que eſt genus : ſiue que eſt predicamentuꝫ:ſed ſuba que eſt anologum. Naꝫ ſm̄ anologiā tollentē rōneꝫ generis predicaṫ anologice ſubſtantia de materia ꝛ foꝛma ꝛ compoſito.Si ḡ ſic multipliciter pōt accipi coꝛpus chꝛiſti:ſm̄ quā multiplicitatē iuuamur ad euadenduꝫ difficultates multas:qꝛ de ſanguine:vt videtur ſic diſtinguere nō poſſumus:quia videtur incōgruuꝫ ꝙ ipſa materia ſanguis nominetur: videtur ꝙ ſanguis: vt eſt ſub ſacramento ſpecialem difficultatem cōtineat: qꝛ per multiplicitateꝫ ſanguinis ſignificatam foꝛte non poſſemus difficultates effugere:ſed ſi intrinſecus cernit̄ veritas:non videtur alias difficultates habere hoc ꝙ̄ illud.Cuꝫ eniꝫ diſtinguimus conuerſioneꝫ vini a conuerſione panis: ꝛ dicimus ꝙ panis conuertitur in coꝛpus ꝛ vinuꝫ in ſanguineꝫ:coꝛpus chꝛiſti nō debꝫ ibi accipi ſm̄ rōnem cōem:qꝛ ſic non diſtinguit̄ a ſanguine. Sanguis enim quoddaꝫ coꝛpus eſt.Et vt tollatur equiuocatio dicamus ꝙ panis ꝯuertitur in carnē: ꝛ vinuꝫ in ſanguinē. Uerū eſt eniꝫ ꝙ panis in carnē ꝯuertitur: ſm̄ aūt ꝙ plurima dicta ſanctoꝝ hoc teſtantur:imo ipſa euāgelica veritas hoc ſonare videtur.chꝛiſtus enim qui dicit diſcipulis ſuis accipite ꝛ manducate ex hoc omnes. hoc eſt eniꝫ Mat.26
coꝛpus meum: ille idem ait: niſi manducaueritis carnē Joan.6.
filij hominis:ꝛ biberitis eius ſanguinem non habebitis vitā in vobis:coꝛpus ergo chꝛiſti ſumimus ꝛ carnē eius manducamus. In coꝛpus xp̄i panis ꝯuertit̄: ꝛ in carneꝫ

eius tranſubſtantiaẽ. Quero ergo caro xpi: in quã panis
conuertitur: vtrũ dicat materiam cuȝ forma accidẽtali:
vel dicat mãȝ cũ forma ſubali: vel noiet ipſaȝ mãȝ ſubie
ctam forme ⁊ accñtibus carnis. Non poteſt dici ꝙ dicat
mãm cũ forma accñtali: q2 ſi in tale cõpoſituȝ conuerte-
retur ſuba panis: tunc aliqd eſſet ꝯuerſuȝ in accñtia cor-
poris xpi: qȝ eſt falſum. Dictuȝ eſt.n. ꝙ hec conuerſio ds
nominari trãſubſtantiatio: q2 ſolũ ſubſtantia in ſubſtan-
tiam ꝯuertiẽ: in accñtia vo nihil eſt conuerſuȝ. Si vo di-
catur ꝙ caro dicit qd compoſituȝ ex mã ⁊ forma ſubali:
opȝ illã formã ſubſtantialẽ eſſe id per qȝ caro eſt caro: q2
ſi panis ſubſtãtia ꝯuerterẽ in cõpoſituȝ ex mã ⁊ forma:
⁊ illa nõ noiaret formã per quã caro eſt caro: ꝓpter taleȝ
ꝯuerſioneȝ dici nõ poſſet ꝙ aliqd eſſet ꝯuerſuȝ in carnẽ.
Forma autẽ ſubalis per quã caro ẽ caro: vr̃ eſſe aia. Nõ
enim poſſumus dicere ꝙ forma ſubalis dans carni eẽ ſit
forma precedens oẽm aiam: q2 mã recipit ſubſtantiales
formas ordinate: ſiue.n. ponamus vnã ſubſtantialeȝ for-
maȝ in cõpoſito: ſiue plures: vt ſaluẽ ordo predicamẽti
⁊ forma generis ⁊ ſpeciei: opȝ nos ponere aliquo mõ plu
ralitateȝ formaꝝ: ſed ponendo vnã formã erit illa plura
litas ſm rõneȝ: ponẽdo plures erit ſm eſſe: qualitercũqȝ
hanc pluralitatẽ ponamus: mã prius recipit formas ma
gis vniuerſales: ⁊ poſtea minus vniuerſales: vt dicit Cõ
Cõ.17. mentator 2º metha. Qȝ declarare ⁊ ſi vtile eſſȝ preſenti
operi: tñ breuitatis cã volumus ſilentio preterire: idem
eſt ergo formã ſubſtantialẽ prius recipi in mã ⁊ eſſe vni-
uerſaliorẽ. Si ergo forma per quã caro eſt caro: precedit
vniuerſaliter aiam: prius eſt aliqd habere carneȝ q̃ȝ eſſe
aiatuȝ: ⁊ vniuerſalior eſt forma illa per quã caro eſt caro
q̃ȝ ſit aia: quicquid ergo viueret: ⁊ quicquid eſſet aiatum
haberet carnem: qȝ eſt falſum. Jmmo q2 multa ſunt aia-
ta carneȝ non habentia: vniuerſalior eſt aia ſimplr ſum-
pta q̃ȝ ſit illa forma. in hoie vo vbi cõgruẽtius eſt ponere
vnã aiaȝ q̃ȝ tres aias: q2 ⁊ ſi nõ per eandẽ formã ſubſtan-
tialem homo eſt hõ ⁊ corpus: videtur tamen oino eſſe te
nenduȝ ꝙ per eandeȝ formã: vt per aiaȝ rõnaleȝ ſit hõ ⁊
viuat: nec videtur poſſibile ꝙ remota aia rõnali hõ poſ-
ſet viuere: formaliter eniȝ illa aia que dat homini vitã:
videtur oino eſſe aia rõnalis: q2 creauit deus hominẽ de
Geneſ. limo terre: ⁊ inſpirauit in cuȝ ſpiraculũ vite: ⁊ factus eſt
2.ca. homo in animaȝ viuenteȝ: per creationẽ ergo eſt anima
qua hõ viuit: ⁊ ſi ante infuſioneȝ anime rõnalis apparẽt
in embrione opa vite: vel hoc eſſe videẽ per aliquã vir-
tem imiſſam ab aia matris: ⁊ a virtute in ſemine patris:
vel ſi eſt per aiaȝ vegetatiuã diſtinctã ab anima matris:
quod a multis forte non indocte teneri videtur: ꝙ opor-
tet animã illã cedere in potẽtia materie aduenienie in-
tellectiuo: qȝ dat hoi vitaȝ: ⁊ ſi per eãdeȝ animam homo
eſt hõ ⁊ viuit: multomagis per eãdeȝ aiam eſt hõ ⁊ ẽ aial.
extrema.n. nõ vniuntur: nec poſſunt fieri idem niſi ⁊ me
dium ſit idem cũ extremis: cum forma viui ſit ſupra for-
maȝ aialis: ⁊ forma aialis ſit cõior q̃ȝ forma humana: nõ
videtur poſſibile: ꝙ homo per eãdeȝ formam ſit homo ⁊
viuat: ⁊ tamen per eãdeȝ formaȝ non ſit homo ⁊ animal.
¶ Ex hoc autẽ videtur ſequi ꝙ forma ſubſtantialis: per
quã caro hois eſt caro: ſit aia rationalis: nã forma illa eſt
intra viuũ. Non aũt poteſt dici ꝙ ſit infra aiaȝ rõnalem
cũ aia rõnalis ſit forma ſpecifica. Si ergo aia rationalis
eſt eadeȝ cum forma viui: que videtur eſſe magis extre-
ma: vt videtur: erit eadẽ cuȝ forma carnis. Cum ergo in
aiaȝ rõnaleȝ nihil ꝯuertaẽ: q2 aia eſt in ſacramento alta-
ris ex naturali ꝯcomitantia: non ex vi ſacramẽti: ⁊ caro
dicit qd cõpoſituȝ ex mã ⁊ forma que eſt aia: in taleȝ car-
nem nõ ꝯuertetur ſubſtantia panis. Videẽ ergo ſi argu-

menta predicta efficaciã habent: ꝙ caro dicat ipſaȝ mãȝ
ſubiectaȝ forme ⁊ accidentibus carnis. Quid ergo inter
tot diuerſitates dicemus: ſiue vnam formã ponamus in
compoſito ſiue plures: intelligere quõ ſubſtantia panis
conuertitur in carnẽ chriſti: difficultatẽ habet. Et q2 cõi-
ter ponitur ꝙ ſiquis ſacrificaſſet in illo triduo: ĩ quo fuit
aia chriſti a carne ſeparata: fuiſſet ſub ſacramento caro
mortua ⁊ caro ſine aia: hoc eſt qȝ maxime auget queſtio
nis difficultateȝ. Volunt eniȝ doctores ſaluare idẽptita
teȝ corpis xpi mortui ⁊ viui pp idẽptitateȝ forme ſubſtã
tialis. Dicunt eniȝ corpus chriſti nõ per eandeȝ formaȝ
eſſe corpus ⁊ viuere: iõ remota forma viui remanet cor-
poreitas: ⁊ eſt ideȝ corpus mortuũ ⁊ viuuȝ: ꝓpter eandeȝ
corporeitateȝ. Nũqd de carne hoc poterimus dicere: ꝙ
in carne mortua remanet forma ſubſtantialis: per quaȝ
caro eſt caro: quod nullo modo videtur: forma eniȝ viui
vt oſtenſum eſt: vniuerſalior eſt ⁊ prior q̃ȝ forma carnis:
amoto aũt priori ⁊ magis vniuerſali non videtur conue-
niens ꝙ remaneat poſterius ⁊ minus vniuerſale. Si er-
go non remanet viuuȝ nõ videtur ꝙ remaneat caro: niſi
forte equiuoce: vt ſi ſub alia rõne caro accipiaẽ. eſt ergo
ſecundus modus dicendi: ꝙ corpus chriſti mortuuȝ ⁊ vi
uuȝ ſit ideȝ corpus numero ⁊ dicaẽ vniuoce corpus: caro
vo xpi mortua ⁊ viua ſit alia ⁊ alia caro nũero: ⁊ dicaẽ ca
ro equoce: vt ꝙ ſit caro vniuoce in qua eſt aia: equiuoce
autẽ in qua fuit aia. Caro vero in qua nec eſt aia nec fuit
aia: nec eſt caro vniuoce nec equiuoce: qui modus ſi be-
ne ꝯſideratur: ⁊ ſi nõ probat qȝ ꝯcluſuȝ eſt: nõ irrefraga-
biliter oſtendit per quaȝ formaȝ eſt caro: ⁊ caro eſt infra
formã viui. Concedemus igitur taȝ abſurde dictuȝ ꝙ ſi-
quis in illo triduo ſacrificaſſet ſubſtãtia panis fuiſſet cõ
uerſa in ideȝ corpus numero: ſed non in eãdeȝ carneȝ nu
mero: ſȝ has difficultates euadere poterimus: ſi poſueri
mus vnaȝ formaȝ in cõpoſito: dicendo ꝙ ipſi ſuppoſito
competit eſſe ſimpliciter: ⁊ poneremus ꝙ ex ſuppoſito ⁊
ex ypoſtaſi debet accipi idẽptitas numeralis: ita ꝙ quã-
diu eſt in eodeȝ ſuppoſito: tãdiu eſt idẽ numero: forte fa-
cile eſſet euadere difficultates tactas: naȝ ſic caro chriſti
mortua ⁊ viua: ⁊ corpus eius mortuũ ⁊ viuuȝ eſſet idem
numero propter idẽptitatem ſuppoſiti: quia vnio verbi
ad carneȝ nunq̃ȝ fuit ſeparata. Et ſi quereret quid noia-
ret caro diceretur ſcðm modum dicendi ꝙ caro: vt dicit
parteȝ compoſiti dicit ipſaȝ materiã ſubiectã forme ⁊ ac
cidentibus carnis: ſicut corpus dicebat materiã organi-
zataȝ. Naȝ caro ⁊ ſanguis ⁊ oſſa ⁊ huiuſmodi partes cor-
poris organizate dupliciter pñt conſiderari: vel vt ſunt
nomina ſubſtantiaruȝ: vel vt ſunt nomina organorum ⁊
officioruȝ: ſm ꝙ nominant ſubſtantiaȝ: eadeȝ forma in-
formantur: eadeȝ eniȝ aia rationalis eſt eadem in quali-
bet parte corporis dans eſſe cuilibet pti. ſm vero ꝙ ſunt
noia organoꝝ ⁊ officioruȝ: ſic perficiuntur per accidẽta-
les formas: naȝ lȝ oculus habeat eſſe ab aia: vt eſt quedã
ſuba: ſicut dolabra habet a forma ferri vt eſt res natura-
lis: tñ cuȝ oculus eſt quoddã organũ: ⁊ eſt nomen officij:
hȝ eſſe a forma accidẽtali: q2 virtus viſiua que eſt quod-
daȝ accidens: accipiendo accidens ſȝ ꝙ accidens inclu-
dit nomẽ generale: ⁊ eſt forma oculi ſicut dolabre: vt eſt
quoddaȝ organuȝ artis: ꝯſtituitur in eſſe per formaȝ acci
dentaleȝ: oẽs enim forme artificiales ſunt accidentia: vt
dicit Cõmentator in pº phyſicoruȝ. Jdeo dictum eſt: ꝙ ſi
oculus eſſet aia: viſus eſſet forma eius: ⁊ quod dictuȝ eſt
de oculo põt intelligi de carne ⁊ de alijs partibus corpo
ris. Caro ergo vt diuidiẽ ꝯtra aiaȝ: ⁊ vt dicimus ꝙ eſt hõ
cõpoſitus ex carne ⁊ aia: q2 ſic de carne loqui intẽdimus
non includit aiaȝ: ſȝ quaȝ acceptioneȝ dupliciter poteſt

ſumi: vel vt eſt nomen ſubſtantie: vel vt eſt nomē officij:
vt eſt nomen ſubſtantie dicit mām ſubiectā anime rōna
li ſiue forme ſubſtantiali: vt eſt nomen officij dicit mām
ſubiectā formis accñtalibus. Et q͛ in qbuſdā accidētali
bus ↄueniunt caro mortua ⁊ viua: lȝ non ↄueniant ī for
ma ſubali: ſi ponamus vnā formā ſubalez in cōpoſito: ca
ro mortua ⁊ viua eſt aliquo modo caro vniuoce propter
vniuocatiōez ⁊ vnitatē aliquoꝝ accñtiuȝ. hec aūt vniuo
catio non eſt oīno deſpicienda: cū a forma accidentali ſu
mi poſſit nomen carnis. Si ergo querat̄ ponendo vnam
formā quid noīat caro: in quā cōuertit̄ ſuba panis: plana
eſt riſio: q͛ dicit ipſam mām ſubiectā forme ⁊ accidenti
bus carnis: lȝ enim nō diuerſificet eſſentiā māe ↄſidera
re mām ſm ſe: ⁊ vt eſt ſubiecta tali ⁊ tali forme: tñ quātū
ad eſſe: ⁊ quātuȝ ad moduȝ eſſendi eſt magna diuerſitas:
ſm ergo hunc modū dicendi nunq̄ caro dicit ipſaȝ māȝ
per ſe: ſed dicit mām vt cōpetit ei qdā modus quē acqui
rit: vt eſt ſubiecta forme ⁊ accidētibus carnis tñmodo:
qui modus ſupra nām māe nullā addit eſſentiā. Naȝ vt
ſupra tangebat̄ ſi aliqd ↄuerteret̄ in albedinē exiſtentē
in pariete: ⁊ ſi non eſſet ↄuerſum niſi in ſolā eſſentiā albe
dinis: in talem tñ albedineȝ ↄuerteret̄ qualē inueniret:
p̄pter qd̄ lȝ albedo de ſe non dicat qd extenſum: illud tñ
eſſet ↄuerſum in aliquod qd̄ hȝ partes: ⁊ ſi eſſet albedo il
la magna: ↄuerſio eſſet facta in aliqd magnū: ⁊ ſi eēȝ par
ua in aliqd paruū. Sic ergo aliqd poteſt ↄuerti ī albedi
nem abſq̧ eo q̄ ↄuertatur in ſuperficiē: ⁊ tñ aliud eſt cō
uerti in albedineȝ magnā; ⁊ aliud in paruā. Sic aliqd po
teſt ↄuerti in mām ſubiectā anime rōnali ⁊ accidētibus:
qd̄ non ↄuertitur in rōnalez aīaȝ nec in accidentia. Et q͛
alium ⁊ aliuȝ modum hȝ mā: vt alij ⁊ alij eſt ſubiecta rō
ne hꝰ ſupadditi poteſt aliud ⁊ aliud nomen ſortiri. eſt. n.
aliud cōuerti in mām ſubiectam: vni ⁊ aliud in māȝ ſub
iectam alij. Sicut ergo ſupra oſtenſuȝ fuit q̄ ſola mā po
terat dici corpus p̄ut competit ei qdā modus quātitati
uus qui nām nullā addebat ſupra nām materie: ſic vr̄ q̄
ſola mā poſſit dici caro ⁊ ſanguis p̄ut additur ei: quidaȝ
modus quē acquirit mā: p̄ut eſt ſubiecta forme: ⁊ accidē
tibus carnis ⁊ ſanguinis: lȝ non ſit nobis ſp̄aliter nomi
nabilis ille modus: diuerſificat̄ tamen talis modus pro
pter diuerſitateȝ forme ⁊ accidentium: qbus mā ſubijci
tur. Si. n. caro eſt caro propter aīaȝ: ⁊ caro per ſe loquen
do: ⁊ ſm q̄ hꝰ non dicit mām cum alia forma ſubſtātia
li: cum formaliter ⁊ per ſe nō habeat aliam formam qua
ſit caro. Caro ergo vt eſt pars eſſentialis aīalis: q͛ aīal di
uiditur in aīam ⁊ carnē: vel dicit mām ſm ſe vel vt com
petit ei qdaȝ modus quē acqrit: vt eſt ſubiecta aīe ⁊ acci
dentibus carnis: vel caro in ſui ſignificato īcludit aīam:
⁊ dicit quoddam totū vel etiaȝ includit ipſa accidentia.
Non poteſt dici q̄ caro dicat ipſam mām ſm ſe: q͛ cum
vna ſit mā oīuȝ habentiuȝ eam: oīa generabilia haberēt
carnem: qd̄ falſum eſt: nec pōt dici q̄ caro dicat quoddā
totum ad aīam: ⁊ ad id qd̄ anime ſubijciatur: cuȝ caro ſit
pars eſſentialis aīalis diuiſa ↄtra aīam: nec etiā dici pōt
q̄ caro in ſuo ſignificato includit ipſa accidentia: cū acci
dentia non poſſint eſſe pars eſſentialis ſubſtātie. Relin
quitur ergo q̄ caro dicat ipſam mām: vt induit quēdaȝ
modum queȝ acqrit: vt eſt ſubiecta forme ⁊ accidētibus
carnis: qui modus per ſe loquendo nullā eſſentiaȝ addit
ſupra nām materie: vt pluries dictū eſt. ¶ Hoc aūt poſi
to nō videtur habere difficultatem intelligere quō ſub
ſtantia panis ↄuertitur in carnem xp̄i: ⁊ quō vinū in ſan
guineȝ: ⁊ quō vna conuerſio differt ab alia: ⁊ quō per neu
tram ↄuerſionē ↄuertitur aliqd in aīam rōnalem vel in
accidentia: ſed in id qd̄ ſubijcitur aīe rōnali ⁊ accidenti
bus: ⁊ etiā apparere poteſt quō ſi aliqs ſacrificaſſet ī illo
triduo: cōfeciſſet carnem eādeȝ numero p̄pter idēptita
tem ſuppoſiti: ⁊ ↄfeciſſet eādem carnem vniuoce aliquo
modo: nō ſolum pp̄ idēptitateȝ māe: ſed etiā pp̄ idēptita
tem ipſius modi additi māe: rōe cuius recipit nomē car
nis donec p̄uentuȝ ſit ad incinerationē vel ad plenā cor
ruptioneȝ ſemp ibi pōt eſſe caro vniuoce pp̄ vnitatē mo
di exiſtēdi. Sicut. n. manet qualitas ſimbola in re gene
rata ⁊ corrupta: ſic manet ille modus vniuocus in re ge
nerata ⁊ corrupta. Non ergo ſimplr̄ tollitur ille modus
vſq̧ ad incinerationē vel ad perfectam corruptioneȝ ad
quā cum peruentum eſt: lȝ maneat mā: non tñ meret̄ no
men carnis: q͛ non vlterius ei cōpetit ille modus exiſtē
di: per quē dicitur caro. Et qd̄ dictuȝ eſt de carne intelli
genduȝ eſt de ſanguine: videt̄ ergo q̄ ponendo vnaȝ for
maȝ in cōpoſito eſt facile ſuſtinere p̄poſituȝ. tñ q͛ de ve
ritate hꝰ māe non conſtat: huic p̄poſitioni non aſſentio:
ſufficit mihi ſcire q̄ panis ↄuertitur in verā carneȝ xp̄i ⁊
in verū corpus eius in illud qd̄ fuit formatū ex ſanguini
bus virginis: qd̄ fuit imolatuȝ in cruce: ⁊ vinū conuertit̄
in verū ſanguinem: qui pro redēptione generis humani
fuit effuſus: cui hoc nō ſufficit cuȝ freno fidei querat vl
terius: mihi aūt hoc ſufficit. Nam vt dixi ⁊ iterū iterare
nō piget: malo in ſimplicitate mea manere: q̄ de arduis
temere iudicare: tñ tñ pōt eſſe per habita manifeſtuȝ: q̄
per theoremata p̄cedentia: per que eſt aliq̄liter declara
tum corpus xp̄i eſſe ſub ſpecie panis: iuuamur ad intelli
genduȝ quomodo ſanguis eius eſt ſub ſpecie vini: qd̄ de
clarare volebamus.

Propoſitio. XLVIII.

Accidētia panis ⁊ vini ſub quibus eſt totus xp̄s nō fundant̄ in ſubſtantia ali qua: poſſunt tñ ad generatiōeȝ ſubſtā tie mām imutare.

Declaratio.

¶ Uidetur aliqbus forte irrōnabile eſſe: ſi accidentia pa
nis ⁊ vini: ſub quibus exiſtit corpus ⁊ ſanguis chriſti: poſ
ſint imutare mām ad generationeȝ ſubſtantie. Nō eniȝ
videtur preter rōneȝ eſſe ſi dicta accidētia imutant ma
teriā ad generationeȝ accidentalis forme: q͛ accidentia
nō agunt vltra ſuā ſpēm: ſi formā accidentalē inducunt:
ſed ſi inducunt ſubſtantialē formā videt̄ tranſcendere
modū proprie virtutis ⁊ p̄prie ſpeciei. nihil eniȝ agit vl
tra ſpēm ſuā in virtute p̄pria: niſi agat in v̄tute alterius:
ideo accidētibus non cōpetit trāſmutare mām ad gene
rationem ſubſtantie: niſi in virtute ſubſtantialis forme.
Cum ergo accidentia illa: ſub qbus eſt corpus ⁊ ſanguis
chriſti nō fundent̄ in aliqua ſubſtantia nō poterunt age
re in virtute alicuius ſubſtantialis forme: poterunt ergo
imutare mām ad generationeȝ forme accidentalis non
ſubſtantialis. Si ergo aliqua gutta permiſceatur accidē
tibus illis ſub qbus eſt ſanguis chriſti: poterit illa aqua:
vt videtur alterari ſoluȝ. ſed nequaq̄ corrūpi: vel ſi illa
aqua corrūpi poteſt: ⁊ ex ea aliqd generari hoc erit ī vir
tute ſubſtātialis forme: q͛ videt̄ valde mirabile ſi vna
gutta aque imiſceretur accidētibus vini in magna quā
titate: q̄ illa accidētia non poſſent aquaȝ corrūpere: imo
q͛ alteratio magis facta abijcit a ſubſtātia: ſi illa accidē
tia poſſunt aquā alterare: poterunt eam corrūpere. Dan
dus eſt ergo modus ne ſenſus neget̄: quomō illa accidē
tia poſſunt immutare materiam ad generationem ſub
ſtantie: poteſt eniȝ eſſe per habita manifeſtū qualiter in
ſacramēto altaris poſſit eſſe generatio paſſiue: vt q͛ nul
lo miraculo contingente poteſt ibi redire mā de qua pōt
forma ſubſtantialis educi: non tamē eſt per dicta pateſa
ctum qualiter ibi eſſe poſſit generatio actiue: ſiue q̄liter

accidentia illa poſſunt imutare mãm ad generationem ſubſtantie:cũ ergo hoc efficere nõ cõpetat accidentibus niſi in virtute ſubſtãtie:illis aũt accidentibus nulla ſubſtantia ſit ſubiecta nõ poterit ibi talis immutatio fieri. ¶ Notandũ ergo:ꝙ lꝫ ipſa accidẽtia non pñt in generationeꝫ ſubſtantie niſi in virtute forme ſubſtantialis:non tñ opꝫ accidentia ſemꝑ eſſe ↄiuncta illi forme ſubſtãtiali in cuius virtute faciunt ad gnõneꝫ ſubſtãtie:videmus eniꝫ ꝙ nãliter leo leonẽ generat:ꝛ aĩalia ꝑfecta ſibi ſimilia ꝑducant:virtus aũt exñs in ſemine leonis non poteſt diſponere mãm vt ſit ſuſceptibilis aĩe leonis:niſi h agat in virtute ipſius forme leonis ſiue aĩe eius. Et lꝫ virtus exñs in ſemine maſculi faciat ad gnõnem fetus ꝓut agit in virtute aĩe patris: non tñ ſemꝑ illa virtus eſt ↄiuncta illi forme vel illi aĩe:qꝛ ſemẽ in quo ẽ talis virtus eſt aliquid diuiſum ſeparatũ a patre. Dicunẽ ergo accidentia facere ad generationẽ ſubſtantie in virtute ſubſtãtie:nõ qꝛ ſint ↄiuncta illi ſubſtantie in cuius virtute hec agunt: ſed qꝛ a forma ſubſtantiali hñt: qꝺ pñt in generationem ſubſtantie.poterũt ergo accñtia vini corrũpere liquoreꝫ eis imixtuꝫ:ꝛ generare inde ſubſtantiã aliã:qꝛ corruptio vnius ẽ generatio alterius:ꝛ generatiõeꝫ illius ſubſtãtie facient in virtute ſubſtantialis forme: non qꝛ illi forme ſunt ↄiuncta:cum forma vini non maneat: ſed qꝛ cũ orta ſunt accidentia illa ex ꝑncipys vini:acceperunt a forma vini vt poſſent imutare mãm ad generationẽ vini. Cum igitur non efficiant generationeꝫ vini niſi in virtute illa quã acceperunt ab illa forma:adhuc dicunẽ agere in virtute forme vini non obſtante ꝙ forma illa non maneat: ſicut qꝛ virtus in ſemine patris dicĩ accipere ab aĩa patris ꝙ poſſit diſponere mẽſtruuꝫ ad ſuſceptionẽ anime: dato ꝙ tꝑe illo quo mater eſt pregnans pater decederet: adhuc ſemen dĩ agere in virtute anime patris:non qꝛ pater ſit:ſꝫ qꝛ eſt in ſemine illa virtus quã accipit ab aĩa patris:in cuius virtute diſponit mãm. ¶ Ex hoc autẽ patere põt:cum apponiẽ aqua vel alius liquor inter accidentia vini:ſub qbus eſt ſanguis chriſti:vtrũ generetẽ ibi ſanguis vel vinuꝫ. Nam accñtia illa que imutant mãm ad ſuſceptionẽ forme nõ acceperunt virtuteꝫ agendi ex ꝑncipys ſanguis:ſed ex ꝑncipys vini: ꝛ non agunt in virtute ſanguinis: ſed in virtute vini:lꝫ .n. ſub ſpẽbus vini ſit ſanguis xp̃i cum oĩbus ſuis accidentibus: tamen accidẽtia ſanguis nõ ſunt ibi modo quo poſſunt imutare mãꝫ. Et qꝛ tota illa tranſmutatio fit ab accidentibus vini:nequaꝗ̃ ille liquor admixtus accidentib9 illis accipiet formã ſanguis:ſed formã vini. Immo ex hoc ipſo quod ex tali actione non generatur ſanguis: ſed vinuꝫ:vt ſanctorum auctoritates teſtantur:pꝫ qũo illa accidentia dicuntur agere in virtute forme ſubſtantialis: qꝛ talia accidẽtia ex principys vini orta acceperũt a forma vini vt poſſent imutare mãm ad ſimileꝫ formã:poſſet autẽ aſſignari alia rõ: qũo accidentia illa:cuꝫ non fundenẽ in ſubſtãtia:poſſunt diſponere mãm ad generationeꝫ ſubſtantie. ¶ Ad cuius euidentiã ſciendꝰ ꝙ ad generationeꝫ animaliuꝫ ꝑfectoꝝ non ſufficit corpus ſupceleſte: ſꝫ oꝫ generationeꝫ illã antecedere aĩal ſimile in ſpẽ. Nam ſi ſol generat vermes ꝛ mures ꝛ eſt pater plantaꝝ: hõ autẽ gene-

T.c.26. rat homineꝫ ex mã ꝛ ſol: vt dicĩ 2° phyſicoruꝫ.ꝛ pari rõne leo generat leoneꝫ ex mã ꝛ ſol:ſed imperfecta ꝛ inanimata non ſolũ ſunt a ſibi ſimili:ſed etiã a ſole: ignis eniꝫ non ſolũ fit ab igne:ſed etiaꝫ a motu:motus.n.in virtute corporis ſupceleſtis facit ad generationeꝫ ignis. Accidẽtia ergo vini poterunt imutare aquã ad ſuſceptionẽ forme vini:tum qꝛ remanet eis virtus quã acceperunt a ꝑncipys vini in cuius virtute hoc agũt:tuꝫ qꝛ hec efficiunẽ in virtute corporis ſupceleſtis:qꝺ ſufficit ad ꝑductioneꝫ forme vini mediante alteratione quã exercent accidentia vini ſuper liquoreꝫ imixtum. patet ergo ꝙ non obſtãte ꝙ accidentia vini non fundantur in ſubſtãtia aliqua: poſſunt imutare mãm ad generationeꝫ ſubſtantie:quod declarare volebamus.

Propoſitio.XLIX.

Non obſtante ꝙ fuit cõis philoſophorum ſententia nõ eſſe poſſibile accidẽtiuꝫ mixtionẽ: poterit tñ accñtib9 vini liquor aliqs imiſceri. Declaratio.

¶ Fuit aũt cõis phoꝝ ſententia ꝙ paſſionũ ꝛ accidentiũ non eſt poſſibilis mixtio: vt oſtendit phus ꝑ de gnõne .c. de mixtione. T.c.83. Sed ſi conſideratur eorũ motiuũ:ꝛ ex qua radice dictus ſermo prouenit:nõ obuiaẽ catholice veritati qua dicimus ꝙ cõuerſione facta accñtia vini remanent ſine ſubo:qbus põt liquor aliqs imiſceri:naꝫ cã quã tangit phs:quare accñtiuꝫ nõ eſt mixtio:ſumitur:qꝛ non habẽt per ſe eſſe. vnde.c.de mix.ait:ꝙ neqꝫ albũ neqꝫ diſciplinaꝫ neqꝫ aliqꝺ inſeꝑabiliũ ↄtingit miſceri:ꝛ ſubdit cãm:qꝛ opꝫ vtrũqꝫ mixtoruꝫ ſeparabile eſſe. paſſionum aũt vt ait nulla eſt ſeꝑabilis. Tota ergo cã:quare accidẽtia miſceri non pñt eſt:qꝛ ſunt inſeꝑabilia: ſed ſi haberẽt eſſe ſeꝑatuꝫ miſceri poſſent. liquor ergo aliqs miſceri poterit ſacramento altaris:nõ ꝙ miſceaẽ ſanguini:ſꝫ miſcebitur accñtibus vini:vt Innocẽ.d. Sunt.n.illa accidentia ſeꝑata imo eoꝝ poterit eſſe mixtio. Nõ aũt miſcetur liquor ſanguini: qꝛ nõ fit mixtio niſi diuiſibiliũ: iõ circa fi.pri.de ge.dĩ.que ſunt indiuiſibilia nõ ſunt bene miſcibilia. T.c.86. Cum ergo ſanguis xp̃i nõ ſit ſub ſacro diuiſibilr:qꝛ ſi diuidanẽ accñtia illa ſub qbus ẽ ſanguis xp̃i ſub quali-bet parte erit totus ſanguis. Accñtia ḡ vini miſceri poſſunt:qꝛ ſunt ſeꝑabilia ꝛ per ſe exñtia: ſꝫ non ſanguis. Sꝫ ſi ſic dicimus qꝺ credimus bene dictũ:duo dubia nobis occurrũt. ¶ Primo qũo fieri poſſit talis mixtio:cũ vnũ ꝛ idem nõ poſſit habere eſſe ſeꝑatuꝫ ꝛ inſeꝑatuꝫ. Si eniꝫ liquor miſceẽ liquori ex illis mixtis fit vna ſuꝑficies.ergo ſi miſcereẽ aliqs liquor illis accñtibus fieret ibi vna ſuꝑficies. Eſſꝫ ergo illa ſuꝑficies ſine ſubo ꝛ in ſubo. Sine ſubiecto:qꝛ eſſet ſanguis cõtentiua: in ſubiecto qꝛ fundaretur in ſuba vini. Scdo occurrit dubiũ vtrũ per ammixtioneꝫ alterius liquoris ibi eſſe deſinat ſanguis xp̃i. ¶ Primũ dubiuꝫ de facili ſoluiẽ: qꝛ nõ eſt incõueniens ꝙ ideꝫ ſm diuerſas ꝑtes poſſit eſſe affirmatio ꝛ negatio. Eadem.n.ſuperficies ſm vnaꝫ parteꝫ põt eſſe alba:ꝛ ſm aliã nigra; ꝑpter qꝺ erit alba ꝛ non alba: ꝛ nigra ꝛ non nigra:ſꝫ non ſm ideꝫ. Sic vt cõiter poniẽ ſi liquor miſceaẽ accñtibus illis:ꝛ fiat inde vna ſuꝑficies erit ſuꝑficies illa in ſubo ꝛ nõ in ſubo:ſꝫ nõ ſꝫ ideꝫ. Sꝫ ꝗ̃tuꝫ ad vnã ꝑtẽ erit in ſubo:ꝗ̃tuꝫ ad aliã non. ¶ Scdm vo dubiũ ſic ab aliqbus ſoluiẽ:qꝛ cum aliqs liquor imiſceẽ accñtibus illis:deficit ibi eſſe ſanguis ſm ꝙ liquor appoſitus attingit:ꝑꝑ qꝺ ſi ſit tantus liquor qꝺ poſſit attigere oĩa accidẽtia iſta:nullo mõ erit ſanguis. Si vo ſit liquor iſte in tanta ꝗ̃titate ꝙ attingit ad oĩa accñtia: ſꝫ ad aliquã parteꝫ deficiet eſſe ſanguis xp̃i in illa ꝑte vbi attigit ille liquor. Sed iſtud non videtur poſſe ſtare:qꝛ ſi ſm ꝙ attingit liquor appoſitus ſic deſinit ibi eſſe ſanguis: cuꝫ ſemper liquor appoſitus aliqd attingat ſemꝑ in aliqua parte deſinit ibi eſſe ſanguis: ꝑpter qꝺ augmẽtatus erit liquor in quo nõ eſt ſanguis: ꝛ qꝛ cum eſt augmẽtatus plus põt attingere de accñtibus illis:ſub qb9 eſt ſanguis:ſanguis ad vltimũ totum attinget: ꝛ ſub oĩbus illis accidẽtibus deſinet eſſe ſanguis. Si ḡ tanta eſſent illa accñtia ſub quibus eſt ſanguis xp̃i ꝙ repleret vnũ dolium:ſi apponereẽ

vna gutta vini vel alicuius alterius liquoris ſub oībus illis accidētibus deſineret eſſe ſanguis chriſti: qḋ videṫ abſurdū. ℂ Notandū ergo ꝙ ſanguis xp̄i eſt ſub ſacramento altaris q̄diu eſt ibi ſpēs illius vini ſub qua eſt dictus ſanguis. tot ergo modis pōt ibi deſinere eē ſanguis xp̄i: quot modis pōt tolli ſpēs illiꝰ vini: ſm̄ aūt ꝙ ſpectat ad pn̄s: aliqd poteſt corrūpi dupliciter: vel per ꝯriū vel per diuiſionē mãe. dupliciter. n. pōt corrūpi caro vel aq̄: vel per actionē ꝯriā: vt ſi cōtrarie qualitates carnis ⁊ aq̄ inducerenṫ in mã: in qua eſt aqua vel caro: vel per diuiſionem materie ꝙ ita modicū acciperetur de mã ꝙ ibi ſaluari non poſſet ſpecies aque vel carnis: ſic etiā dupliciter tolli poteſt ſpēs illius vini: vel per ꝯriā actionem: vt ſi introducanṫ ibi ꝯtraria accidentia accidētibus vini: vel per diuiſionē: vt ſi adeo modicū acciperetur de illis ſpeciebus ꝙ ibi ſaluari nō poſſet ſpēs vini: quocūqꝫ autē iſtoꝝ modoꝝ fieret ibi eſſe deſineret ſanguis xp̄i.

Aliquid corrumpi pōt dupliciter.

Cum ergo aliquis liquor admiſcetur accidentibus illis vel eſt ſimilis vel ꝯtrarius. Si ſimilis nō poterit ibi deſinere ſpēs vini per actionem ꝯtrariā: qꝛ agens ⁊ patiēs in pn̄ꝰ dn̄r eē diſſilia nō ſilia. poterit tn̄ ibi deficere ſpēs vini per diuiſionē ꝯtinui: qꝛ ſi intra liquorem appoſitū accidētibus illis ſub qbus eſt ſanguis xp̄i includeretur adeo modicum ꝙ ibi nō poſſet reſeruari ſpēs vini in illa parte deſineret eſſe ſanguis xp̄i: nec valeret obiectio: qḋ per appoſitionē ſimilis liquoris non poſſet adeo modicum de accidentibus illis includi in liquore appoſito: ꝙ eſſe deſineret vini ſpēs: qꝛ nō poſſet eſſe liquor appoſitus ſimilis niſi illud appoſitum eſſet vinū: inter vinum aūt non pōt adeo modicū vini includi ꝙ ſpēm vini deſerat. Nam ſanguis xp̄i eſt ſub ſpēbus aliqbus determinatis: propter qḋ nō ſufficit ꝙ ibi remaneat ſpēs vini: vt ibi ſit ſanguis xp̄i. Sꝫ reqritur ꝙ remaneat talis ſpēs vini: vt ſpēs illius vini: qḋ cōuerſum eſt in ſanguinē chriſti: lꝫ ḡ non poſſet adeo modicum de illis accidentibus includi intra liquorē ſimilē appoſitū ꝙ ibi eſſe deſineret ſpēs vini: poterit tn̄ ibi eſſe deſinere ſpēs talis vini: qḋ ſufficit vt eſſe deſinat ſanguis chriſti: per liquorem ergo ſimilē appoſitum vno modo ibi poſſet deſinere ſanguis chriſti: vt ſi ita modicū de illis accidentibus ſub qbus eſt ſanguis chriſti clauderetur intra liquorem appoſitū: ꝙ ibi ſaluari nō poſſet ſpēs talis vini. Sed ſi liquor appoſitus eſſet ꝯtrarius: dupliciter ibi poſſet deſinere ſanguis chriſti: vel per actionē ꝯtrariā: vel per incluſionē p̄dictā. In tanta enim parte illoꝝ accidentiū deſineret eſſe ſanguis chriſti: in q̄ta inducerentur accidentia ꝯtraria: ⁊ etiā deſineret eſſe hꝰ ſanguis in omni ea parte qua clauſa intra liquorē appoſitū non poſſet ibi ſaluari ſpēs talis vini. ℂ Ex hoc aūt poteſt ſaluari dictū doctoꝝ: quodꝫ ꝙ per appoſitionem liquoris inter accidentia contentiua ſanguinis chriſti in tāta parte eſſe deſinit dictus ſanguis quātam attingit liquor appoſitus: debet enim accipi illud attingere vel per dictam incluſionem vel per cōtrariam actionem: propter quod non per appoſitionem q̄ticūqꝫ liquoris: oportet ꝙ ibi eſſe deſinat totaliter ſanguis chriſti ſiue ſit liquor cōtrarius ſiue ſimilis. pꝫ ergo quomodo per appoſitionem liquoris alicuius inter accidentia cōtentiua ſanguinis chriſti ibi eſſe deſinit dictus ſanguis: ⁊ q̄ūo illorum accidentium eſt mixtio: qḋ declarare volebamus.

Propoſitio. L.

Totus chriſtus ſub vtraqꝫ ſpecie panis ⁊ vini a fidelibus ſumitur: qui vere viaticū dici poteſt: qꝛ per ipſū deuote ſuſceptum tanq̄ per viam tutā ⁊ veram perueniimus ad gloriam ⁊ ad amenum conſortium angeloꝝ: ad quod nos perducat chriſtus qui eſt benedictus deus in ſecula ſeculorum amen.

Declaratio.

ℂ Sub ſpecie panis ⁊ vini totus xp̄s continetur: ſed hoc ex nāli cōcomitantia non ex vi ſacramenti. Ex vi enī ſacramenti non ſolum ſub ſpecie panis per ſe ſumpta: vel ſub ſpē vini non ꝯtinetur totus xp̄s: ſed etiā ſub vtraqꝫ ſpecie ſimul non exiſtit totus xp̄s: illud enim eſt in altari ex vi ſacramenti in quod aliqd eſt ꝯuerſum: igitur ſub ſpē panis ex vi ſacramenti non eſt niſi corpus xp̄i tantū: ⁊ ſub ſpē vini eſt ſanguis xp̄i tantū. Plus eſt ergo ex vi ſacramēti ſub vtraqꝫ ſpē q̄ ſub altera tm̄: attn̄ ex vi ſacramenti nec ſub altera tm̄: nec ſub vtraqꝫ ſil' eſt totus xp̄s qꝛ anima eius ex vi ſacramenti ſub neutra ſpecie cōtinetur: cum nihil ſit conuerſum in ipſam. ex naturali tamen concomitantia ſub vtraqꝫ ſpē totus chriſtus exiſtit. Nā cum corpus xp̄i ſit nāliter coniunctū ſuo ſanguini ⁊ ſue anime: lꝫ ſub ſpecie panis ex vi ſacramenti ſit ſolum corpus: ex nāli tn̄ concomitantia eſt ibi ſanguis: aīa: ⁊ etiam ipſum verbū qḋ hꝫ inſepabilē vnionē ad carnem ⁊ ad animā: ſic etiā ſub ſpē vini eſt ſolus ſanguis ex vi ſacramenti: ſed ex naturali cōcomitantia ſunt ibi cetera ⁊ inde eſt ꝙ ſi totus ſanguis xp̄i fuit ſeparatus a corpore eius in paſſione: ſiquis tunc ſacrificaſſet ſub ſpecie vini fuiſſet ſanguis ſine anima ⁊ ſine carne: qꝛ hoc poſito ... ſanguis erat a corpore ⁊ ab aīa ſeparatus: ⁊ pari rōne ſub ſpē panis fuiſſet corpus ſine anima ⁊ ſine ſanguine. ... ne ergo dictū eſt: ꝙ qꝛ nunc ꝯiuncta ſunt que in paſſione diuiſa fuerunt: lꝫ tunc nō ex vi ſacramēti: nec ex nāli cōcomitantia fuiſſet ſub vtraqꝫ ſpecie xp̄s quātum ad o... ſua: nunc tn̄ non ex vi ſacramenti: ſed ex nāli concomitantia ſub accidentibus panis ⁊ vini totus chriſtus exiſtit. ℂ Dimiſſis ergo qōnibus que difficultatē nō pōderāt: vtrum non ſacerdos conficere valeat: ⁊ vtrum degradati vel etiā heretici ꝯficere poſſint: ⁊ vtrum qs debeat ... tinue celebrare: ⁊ vtrū euchariſtie ſumptionē corporalis turpitudo impediat: ⁊ vtrū in azimo vel in fermentato cōfici debeat: ⁊ qbus verbis chriſtus ꝯfecerit: ceteris talibus modica difficultate munitis cōcludamus: vt cōcludebaṫ in fine theorematis preaſſignati ꝙ hoc ſacramentū vere viaticum dici pōt: qꝛ in eo cōtinetur totus chriſtus: qui eſt via veritas ⁊ vita: per ipſū enī deuote ſuſceptum: tanq̄ per viā verā ⁊ tutam p̄uenimus ad patriam ⁊ ad amenū ꝯſortiū angeloꝝ: ad qḋ qꝛ pro viribus p̄uenire nō poſſumus: exclamo. Dn̄e ieſu qd̄ cunis laudis ⁊ honoris preconia euchariſtie myſterium: qꝛ inter cetera ſacramenta eſt deuotione ſumendū ſui nominis intelligentia pulchrius: ꝯtinētia ſanctius: per qnquaginta theoremata te auxiliāte deſcripſi. Repreſentās annū iubileū. cū per qnquagenariū extenſus ſeruos a ſeruitute liberos faceret: figurā huius ſacri myſterij: per qḋ habetur peccatoꝝ remiſſio: pretendebat. Per hanc ergo refectionē ſanctiſſimā me famulū tuū a diaboli p̄tāte redēptum p̄ducas ad gloriā ⁊ ad vitā delectabilē: cohortē angelicā: ad quā nos ordinat tui corporis ⁊ ſanguis ſacramentum. Qui cū patre ⁊ ſpiritu ſancto es vnus deus benedictus in ſecula ſeculorum. Amen.

ℂ Altiſſimi Egidij Romani cōtēplationes quinquaginta de ſanctiſſimo euchariſtie ſacro feliciter expliciūt.

BIBLIOTECA NAZ. ROMA VITTORIO EMANUELE